Bundel van de Verenigde Vergadering van 25 juni 2020

00 Opening
- Oproepbrief VV 25 juni 2020

01 Vaststellen agenda
- Concept agenda VV 25 juni 2020

02 Lijst van besluiten en toezeggingen V.V. 23 april 2020 (bijlagen: presentielijst en audiotranscript)
- Lijst van besluiten en toezeggingen VV 23 april 2020
- Bijlage: audiotranscript VV 23 april 2020
- Presentielijst VV 23 april 2020

03 Mededelingen

04 Insprekers

05 Vragenrondje

06 Stukken ter kennisname

06.01 Audiotranscripten commissies Gezamenlijk P&C, BFO en WKK van 9 juni en commissie WVK van 10 juni 2020
- Audiotranscript gezamenlijke commissie P&C Jaarstukken 9 juni 2020
- Audiotranscript commissie BFO 9 juni 2020
- Audiotranscript commissie WKK 9 juni 2020
- Audiotranscript commissie WVK 10 juni 2020
- VERZAMELFORMULIER VV 25 JUNI 2020
- Behorend bij verzamelformulier: Notitie collectieve verwijdering gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen
- Behorend bij verzamelformulier: Bijlage bij notitie collectieve verwijdering gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen

H Hamerstukken

H.01 Ontwerp jaarstukken 2019 inclusief de financiële jaarrekening 2019
- Dossier 1688 voorblad
- Voorstel: Ontwerp jaarstukken 2019 inclusief de financiële jaarrekening 2019
- Bijlage 1: Jaarstukken 2019
- Bijlage 2: HHD Controleverklaring 2019
- Bijlage 3: HHD Accountantsverslag 2019
- Bijlage 4: Controle verklaring RBG
- Bijlage 5: Advies RC over de jaarstukken 2019
- bijlage 6: Rapportage gedelegeerde bevoegdheden 2019
- bijlage 7: Reactie D&H op verslag van de rekeningcommissie en het accountantsverslag
- bijlage 8: Projectenoverzicht programmatische aanpak programmalijn Veiligheid
- bijlage 9: Projectenoverzicht maatregelen ecologische waterkwaliteit

H.02 Gezamenlijk benoemen Accountant
- Dossier 1807 voorblad
- Voorstel: Gezamenlijk benoemen Accountant

H.03 Zienswijze programmabegroting Aquon 2021, kennisname jaarrekening Aquon 2019, kennisname kadernota 2019
- Dossier 1829 voorblad
- Voorstel: vaststellen zienswijze concept programmabegroting Aquon 2021, kennisname jaarrekening Aquon 2019, kennisname Kadernota Aquon 2021
- Bijlage 1: Brief aan het DB Aquon met zienswijze op de concept programmabegroting Aquon 2021

Bijlage 2: Brief D&H aan het DB Aquon met zienswijze onder voorbehoud op de concept programmabegroting Aquon 2021

Bijlage 3: Brief van het DB Aquon met verzoek om zienswijze

Bijlage 4: Concept programmabegroting Aquon 2021

Bijlage 5: Brief van het DB Aquon met aanbieding jaarstukken 2019

Bijlage 6: Jaarstukken Aquon 2019

Bijlage 7: Kadernota Aquon 2021

H.04 GR RBG - Kaderbrief 2021 en Ontwerpbegroting 2021

Dossier 1783 voorblad

Voorstel: GR RBG - Kaderbrief 2021 en Ontwerpbegroting 2021

Bijlage 1: Kaderbrief 2021 RBG

Bijlage 2: Ontwerpbegroting 2021

Bijlage 3: Zienswijzebrief HHD

Bijlage 4: Brief van de VV aan het DB van de RBG waarin de VV meedeelt geen zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegroting 2021 naar voren te brengen.

H.05 Besluitvorming ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027

Dossier 1845 voorblad

Voorstel: Besluitvorming ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027

Bijlage 1: Ontwerp KRW-programma Delft 2022-2027

Bijlage 2: Concept doelen overige water

Bijlage 3: Informatieve Brief aan VV waterkwaliteitsrapportage 2019

Bijlage 4: Waterkwaliteitsrapportage 2019

H.06 Kredietaanvraag 5 vispassages

Dossier 1851 voorblad

Voorstel: Kredietaanvraag 5 vispassages

H.07 Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe-Waterweg

Dossier 1312 voorblad

Voorstel: Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe-Waterweg

Bijlage 3: Schrijven Provincie Zuid-Holland

Bijlage 4: Schrijven Netwerk Afvalwaterketen Delfland

H.08 GR Slibverwerking ontwerpbegroting 2021, kadernota 2021, jaarrekening 2019

Dossier 1862 voorblad

Voorstel: GR Slibverwerking ontwerpbegroting 2021, kadernota 2021, jaarrekening 2019

Bijlage 1: Jaarstukken 2019 Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

Bijlage 2: Kadernota 2021 Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

Bijlage 3: Ontwerpbegroting 2021 Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

Bijlage 4: Ontwerpbegroting GR Slibverwerking 2009 reactie namens VV Delfland

H.09 Benoeming kascommissie

Dossier 1874 voorblad

Voorstel: Benoeming kascommissie

S Sluiting

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan de leden van de verenigde vergadering

DELFT
29 mei 2020

ONDERWERP
oproepbrief verenigde vergadering 25 juni 2020

Geachte leden,

Hiermee roep ik u namens de voorzitter op voor de bijeenkomst van de verenigde vergadering die zal worden gehouden op **25 juni 2020**, aanvang **9.00 uur**.

Deze bijeenkomst zal plaatsvinden via Zoom. De inloggegevens staan vermeld in de afspraak in Outlook.

Indien u verhinderd bent de verenigde vergadering bij te wonen, verzoek ik u vriendelijk daarvan kennis te geven aan Linda Leemborg, telefoon (015) 260 82 23. U kunt uw bericht ook sturen naar: verenigdevergadering@hhdelfland.nl.

Met vriendelijke groet,
de Griffier van Delfland,

drs. H.K.B. Fobler

Concept

Agenda Verenigde Vergadering

Datum 25-06-2020
Tijd 9:00 - 12:00
Locatie Zoom
Voorzitter Daverveldt, P.H.W.M. (DB)

Punt	Onderwerp
00	**Opening**
01	**Vaststellen agenda**
02	**Lijst van besluiten en toezeggingen V.V. 23 april 2020 (bijlagen: presentielijst en audiotranscript)**
03	**Mededelingen**
04	**Insprekers**
05	**Vragenrondje**
06	**Stukken ter kennisname**
06.01	**Audiotranscripten commissies Gezamenlijk P&C, BFO en WKK van 9 juni en commissie WVK van 10 juni 2020**
H	**Hamerstukken**
H.01	Ontwerp jaarstukken 2019 inclusief de financiële jaarrekening 2019
H.02	Gezamenlijk benoemen Accountant
H.03	Zienswijze programmabegroting Aquon 2021, kennisname jaarrekening Aquon 2019, kennisname kadernota 2019
H.04	GR RBG - Kaderbrief 2021 en Ontwerpbegroting 2021
H.05	Besluitvorming ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027
H.06	Kredietaanvraag 5 vispassages
H.07	Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe-Waterweg
H.08	GR Slibverwerking ontwerpbegroting 2021, kadernota 2021, jaarrekening 2019
H.09	Benoeming kascommissie

S Sluiting

CONCEPT

Lijst van besluiten en toezeggingen van de openbare Verenigde Vergadering, bijeen op 23 april 2020

Agendapunt	Onderwerp	Besluit	Toezegging	Trekker
00.	Opening	9:00 uur		
01.	Vaststellen agenda	Vastgesteld Wijzigingen op de agenda: • Hofman (ChristenUnie-SGP): wijzigen hamerstuk Delflandse normen polderkaden naar bespreekstuk. • Dijkshoorn (Categorie Ongebouwd): wijzigen hamerstuk verzakkingen Gemaal Dijkpolder naar bespreekstuk. • Toevoegen als H.12 Motie Vreemd aan de orde van de dag *Behoud locatie Kijkduin.* • B.06 als eerste bespreken in aanwezigheid van de inspreker.		
02.	Lijst van besluiten en toezeggingen V.V. 13 februari 2020	Vastgesteld • Simon (Partij voor de Dieren): is verrast door de formulering van toezegging B.02. • Dijkshoorn (Categorie Ongebouwd): verzoekt alsnog uitvoering van de toezegging om de gevraagde detailinformatie te sturen.	De formulering zal worden gewijzigd in 'wanneer hier sprake van is, dan wordt de VV hiervan op de hoogte gesteld'. De detailinformatie volgt zodra een aantal specifieke antwoorden is toegevoegd.	Hoogheemraad Belt Hoogheemraad Ouwendijk
03.	Mededelingen	• Hombergen (PvdA): vraagt n.a.v. de presentatie VV 23 april Impact Corona-maatregelen aandacht voor	Aan mensen die verzoeken om uitstel van betaling, wordt uitstel verleend.	Hoogheemraad Ouwendijk

		steun aan mensen in een moeilijke positie. • Verhagen (Categorie Bedrijven): de Rekeningcommissie Delfland heeft ter kennisname aan de VV op 18 april een schrijven gestuurd over het onderzoeksplan verbonden partijen.		
04.	Insprekers	De heer C. Doelman spreekt in		
05.	Vragenrondje	Heijboer (AWP Delfland): de Monstersche Sluis fungeert momenteel als vissenval. De vergunning staat vismigratie toe, maar de afspraken vormen een belemmering. Het verzoek is dat de portefeuillehouder hierover in gesprek gaat. Hofman (ChristenUnie-SGP): vraagt vanwege komende droge perioden na te denken over interne waterbevoorrading. Is het college van oordeel dat het proactief treffen van extra maatregelen en tijdige preparatie voor inzet van activiteiten op watergebied wenselijk is?	HH Belt zegt toe contact op te nemen met de Stichting Monstersche Sluis om de afspraken uit 2019 op te halen en te bekijken wat mogelijk is. **Afgehandeld:** Er is contact opgenomen met de Stichting MS, locatiebezoek gebracht samen met bestuursleden van MS. Daarnaast is de hoogheemraad in gesprek geweest met bestuur MS. In de volgende commissie volgt meer informatie over de aanvraag vanuit het landelijk programma Zoetwater.	Hoogheemraad Belt Hoogheemraad Belt
06.	Stukken ter kennisname			
06.01	Audiotranscripten commissies Bestuur, Financiën en Organisatie,	Vastgesteld		

	Waterkwantiteit en Waterkwaliteit van 7 april 2020 en Waterveiligheid en Waterketen van 8 april 2020, inclusief verzamelformulier.			
B.	Bespreekstukken			
B.06	Indexering tijdelijke regeling baggerontvangst	Vastgesteld 27 leden voor. De leden Van Hijlckama Vlieg, Zandstra en Hombergen stemmen tegen Stemverklaring Onderdelinden (Partij voor de Dieren): de fractie stemt in, verzoekt eind van dit jaar een update over de stand van zaken. Fractie Ongebouwd faciliteert graag een werkbezoek voor de VV naar Doelman.	Opmerkingen worden meegenomen naar spoor twee en geprobeerd wordt het tijdspad te versnellen.	Hoogheemraad Koop
B.00.a	Toelating plaatsvervangend commissielid CDA	Vastgesteld		
B.02	Verschoningsbesluit aanbestedings-rechtmatigheid 2019	Vastgesteld		
B.04	Gemaal Commandeurspolder	Vastgesteld	De VV ontvangt in de toekomst vanuit het college een toelichting op afwijkingen van staand beleid bij besluiten. Een voorstel voor vier vispassages volgt in de VV van juni.	Hoogheemraad Belt

			De commissie wordt betrokken bij de beschikbare varianten uit het onderzoek en binnen de VV komt het verzoek om een uitvoeringskrediet terug.	Hoogheemraad Belt Hoogheemraad Koop
B.07 (voorheen H.05)	Verzakkingen gemaal Dijkpolder	Vastgesteld 26 leden voor. De leden Van der Burg, Van Winden, Dijkshoorn en Van den Berg stemmen tegen Stemverklaring Van den Berg (Categorie Ongebouwd): stemt in met gebouw en pompfundatie, een visvriendelijke pomp gaat te ver.		
B.08 (voorheen H.10)	Delflandse normen polderkaden	Vastgesteld Zandstra afwezig	Na het nemen van het besluit wordt de juridische grondslag gedeeld met de VV.	Hoogheemraad Ouwendijk
H.	Hamerstukken			
H.01	Procesvoorstel Waterbeheer-programma 2022-2027 (WBP6)	Vastgesteld Zandstra afwezig Stemverklaring Dijkshoorn (Categorie Ongebouwd): de fractie geeft mee dat de wettelijke basis, de eerder opgestelde beleidsdocumenten en het bestuursakkoord als uitgangspunt moet worden genomen. In het WBP graag uitgaan van de kerntaken.		
H.03	Nota systematiek kostenverdeling	Vastgesteld Zandstra afwezig		

H.07	Cluster Peilbesluiten 2019	Vastgesteld Zandstra afwezig		
H.08	Toekomst AWZI De Groote Lucht	Vastgesteld Zandstra afwezig Stemverklaringen Vissers (Water Natuurlijk): de fractie stemt in, maar is verbaasd over het einde van de levensduur van deze afvalwateringsinstallatie, terwijl vorig jaar nog is besloten een zoetwaterfabriek toe te voegen. Desinvesteringen moeten in het vervolg worden voorkomen. Van Winden (Categorie Ongebouwd): de fractie is akkoord. Verzoekt te komen tot enkel een goed functionerende AWZI die voldoet aan de wettelijke normen. Graag het project Schoon, vanwege gedane investeringen, meenemen in de ontwikkeling van deze nieuwe AWZI.		
H.09	Investerings-aanvraag uitvoeringsplan energie neutraal Delfland	Vastgesteld Zandstra afwezig Stemverklaringen De Klerk (VVD): de fractie spreekt steun uit, maar plaatst een inhoudelijke kanttekening. Het onderzoeken van de mogelijkheid om obligaties in een		

		particulier initiatief te kopen is geen kerntaak van het Hoogheemraadschap. Van Winden (Categorie Ongebouwd): de fractie stemt in met de voorwaarde dat Delfland geen producent voor derden wordt. Laat energieneutraal het uitgangspunt blijven. Schouffoer (Categorie Natuurterreinen): de fractie is akkoord. Goed om te streven naar energieneutraliteit. Simon (Partij voor de Dieren): de fractie steunt het voorstel. Het stuk verdient meer te zijn dan een hamerstuk.		
H.11	Verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen	Vastgesteld Zandstra afwezig		
H.12	Motie Vreemd aan de orde Behoud locatie Kijkduin	Zandstra afwezig, Belt afwezig Motie Behoud locatie Kijkduin ingediend door Water Natuurlijk, ChristenUnie-SGP, 50PLUS en Partij voor de Dieren. Aangehouden	De commissie ontvangt een notitie over de stand van zaken. **Afgehandeld**	Hoogheemraad Ouwendijk
S.	Sluiting	14.50 uur		

TRANSCRIPT VAN DE VERENIGDE VERGADERING VAN HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND
d.d. 23 april 2020

Opening

De voorzitter: Goedemorgen dames en heren. Ik hoor de kerkklok hier 09:00 uur slaan, dus ik zou graag deze vergadering willen openen. Het is natuurlijk een historische vergadering, in die zin dat het volgens mij niet eerder is voorgekomen dat wij online vergaderden. Ik ben erg blij met de spoedwet die dat nu mogelijk maakt. Ik wil u er nogmaals op attenderen dat deze vergadering online gestreamd wordt, in beeld en in geluid. Dat is ook heel erg belangrijk, omdat we anders niet besluiten kunnen nemen. Dat betekent ook dat mocht er onverhoopt een probleem zijn op enig moment met de streaming, dan zullen we de vergadering even stop moeten zetten. De griffier die zal mij waarschuwen als er zo'n probleem zich voordoet, maar ik heb nu begrepen dat wij inderdaad te zien zijn. Voor de vergadering heeft geen lid zich afgemeld. Ik heb wel het idee dat er nog een paar leden nog niet op dit moment ingeschakeld zijn. U krijgt allemaal een digitaal presentieformulier, om dat te ondertekenen, maar ik denk dat het ook goed is om zo dadelijk even de hele ledenlijst langs te lopen en dan vraag ik u om even te bevestigen dat u aanwezig bent. Ik zie in ieder geval een opmerking al van de heer Hombergen, dat mevrouw Vlieg problemen heeft om er in te komen, dus misschien kan onze ICT-ondersteuning daar even naar kijken. Wij hebben vandaag ook een inspreker, de heer Doelman, die zal later zich telefonisch bij ons voegen. Ik wil ook speciaal welkom heten aan de heer Zwinkels, later op de agenda staat de toelating van de heer Zwinkels als plaatsvervangend commissielid. Misschien is het ook goed om nog even iedereen erop te attenderen hoe we deze vergadering via Zoom willen uitvoeren. Ik denk dat het erg handig is als iedereen ervoor zorgt dat in de Zoom-balk, 'manage participants', dat dat scherm openstaat, want dan ziet u de deelnemerslijst. Tijdens de bespreekronden van stukken zal ik de fracties langs gaan en vragen wie ik het woord mag geven namens die fractie, dan zal ik aan die persoon het woord geven. U wordt dan verzocht zichzelf te unmuten. Indien u tijdens de bespreking een interruptie wilt maken dan vraag ik u vriendelijk om de 'raise hand'-functionaliteit te gebruiken, die ook te vinden is als u dat scherm opent van 'manage participants'. Dan zal ik zo snel mogelijk u de gelegenheid geven om uw interruptie te maken. Tenslotte nog een opmerking over stemmen: de spoedwet stelt uitdrukkelijk dat het van belang is dat iedereen zichtbaar in beeld is als er stemmingen plaatsvinden en deze persoon stemt. Dat betekent dat we dus alleen maar hoofdelijke stemmingen zullen doen en dat ik dus alle leden één voor één langs zal gaan en u vraag dan uw stem uit te brengen. Het is dan handig als u mij even bedankt, zodat de camera ook tijd heeft om u in beeld te krijgen, zodat duidelijk is voor iedereen dat u gestemd heeft en hoe u gestemd heeft. Dan heb ik nog één ander punt ten aanzien van stemmingen: mocht het zo zijn dat u straks besluit dat bepaalde hamerstukken zonder stemverklaring in stemming gebracht kunnen worden, dan stel ik voor om die hamerstukken als bundel in stemming te brengen. Voor alle hamerstukken waar de leden wel behoefte aan hebben om een stemverklaring af te leggen stel ik voor om die gewoon apart in stemming te brengen. Dan wilde ik nu even de presentielijst doorlopen. De heer Ouwendijk. U bent aanwezig, heb ik gezien. De heer De Klerk, kunt u even bevestigen dat u aanwezig bent?

De heer De Klerk: Present, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Dank u wel, voorzitter. Present.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Ik ben present, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik ben present.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar: Ja, present.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Aanwezig.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Present, dank u wel.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Aanwezig, dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn, ik heb u volgens mij wel gezien.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel, voorzitter, ik ben aanwezig.

De voorzitter: De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dank u wel, voorzitter, ik ben present.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Goedemorgen voorzitter, ik ben present.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Goedemorgen voorzitter, ik ben present.

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Aanwezig.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter, present.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter, present.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, voorzitter, ook ik ben present.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Ik weet niet of het al gelukt is voorlopig. Voorlopig nog niet aanwezig, ik hoop dat snel de technische problemen opgelost kunnen worden, dat zij zich bij de vergadering kan voegen. Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Ik ben er.

De voorzitter: De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter, ik ben er.

De voorzitter: Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter, present.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u, voorzitter, ik ben ook present.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Goedemorgen voorzitter, ik ben present.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Goedemorgen voorzitter, ik ben er ook.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Goedemorgen voorzitter, ik ben er ook.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Goedemorgen, present.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Goedemorgen voorzitter, ik ben present.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Present voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Goedemorgen iedereen, ik ben er ook.

De voorzitter: De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Goedemorgen voorzitter, ik ben ook present.

De voorzitter: Dan de heer Janssen, secretaris-directeur.

De heer Janssen: Goedemorgen, present.

De voorzitter: En mevrouw Fobler.

Mevrouw Fobler: Goedemorgen voorzitter, ik ben er.

De voorzitter: Prima, dus dan concludeer ik dat iedereen aanwezig is, met uitzondering nog van mevrouw Vlieg.

1. Vaststellen agenda

De voorzitter: Dank u wel, dan wil ik nu doorgaan naar de agenda, de vaststelling van de agenda. In de eerste plaats zie ik een handje van de heer Hofman. Ik geef het woord aan de heer Hofman.

De heer Hofman: Voorzitter, dank u wel. Onze fractie wilde graag het thema normeren Polderkade als bespreekstuk behandelen.

De voorzitter: Ik begrijp goed, want de Polderkade is uitvoerig besproken in de commissie, maar dat u niet voldoende heeft aan een stemverklaring?

De heer Hofman: Klopt, voorzitter.

De voorzitter: Oké, dan noteer ik dat als een bespreekstuk. Dan ga ik door naar mevrouw Jenniskens. U heeft het woord, mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Water Natuurlijk zou graag een stemverklaring geven bij H.07 en H.08.

De voorzitter: Kunt u mij een plezier doen en even erbij noemen, H.07, dat zijn de Peilbesluiten.

Mevrouw Jenniskens: Peilbesluiten en H.08 is De Groote Lucht.

De voorzitter: Stemverklaring Peilbesluiten en De Groote Lucht.

Mevrouw Jenniskens: En ik zou graag willen weten wanneer de motie die wij met de ChristenUnie en 50PLUS en de Partij voor de Dieren hebben ingediend, wanneer die op de agenda staat.

De voorzitter: Dank u wel, daar kan ik direct een antwoord op geven, want die motie heeft betrekking op Kijkduin, is vreemd aan de orde van de agenda, dus die wil ik behandelen aan het einde van de vergadering.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ga ik door naar de heer Simon. Mijnheer Simon, u heeft het woord.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Wij willen graag een stemverklaring bij H.09, dat is Delfland Energieneutraal.

De voorzitter: H.09, Delfland Energieneutraal. Dank u wel. Dan ga ik door naar mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel, voorzitter. Wij zouden straks graag een opmerking willen maken bij de lijst van besluiten en toezeggingen. Daarnaast willen wij drie stemverklaringen geven bij H.01) Procesvoorstel Waterbeheerprogramma, H.09) Investeringsaanvraag Uitvoeringsplan Energieneutraal,

H.08) Toekomst AWZI De Groote Lucht. Wij verzoeken H.05) Verzakkingen Gemaaldijkpolder als bespreekstuk.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik heb het genoteerd. Dan heb ik de heer Verhage. De heer Verhage, u heeft het woord.

De heer Verhage: Dank u, voorzitter. Ik zou graag naast de rekencommissie bij de mededelingen iets willen zeggen.

De voorzitter: Mededelingen rekencommissie. Dank u wel. Dan ga ik door naar de heer Jansen. Mijnheer Jansen, u heeft het woord.

De heer Jansen: Voorzitter, ik had een vraag over de agenda ten aanzien van het stuk Commandeurspolder. Tijdens de commissie is besloten om het als hamerstuk af te voeren. Ik vroeg me af waarom het niet als bespreekstuk stond? Ik vind het prima om het te bespreken, maar ik dacht dat we juist hadden afgesproken dat de commissie ons zou aangeven wanneer iets een hamerstuk of een bespreekstuk was.

De voorzitter: Mijnheer Jansen, laat ik duidelijk zijn: de reden dat de Commandeurspolder tot bespreekstuk, dat de agendacommissie besloten heeft om het een bespreekstuk te maken was dat wij de indicatie kregen dat er een motie zou komen en een motie kan niet behandeld worden als het een hamerstuk zou zijn. Vanzelfsprekend staat het de vergadering vrij om te besluiten om de Commandeurspolder alsnog als hamerstuk te willen behandelen.

De heer Jansen: Maar degene die die motie heeft voorbereid die kan dat natuurlijk nu ook als bespreekstuk opvoeren. Dus misschien is dat de nettere weg. Maar goed, prima. U heeft mijn vraag voldoende beantwoord.

De voorzitter: Even voor de duidelijkheid: zoals het nu gegaan is, is het conform het reglement van orde, maar de Verenigde Vergadering kan natuurlijk altijd beslissen om daar aanpassingen in aan te brengen. Ik zie nog een paar andere handjes. Ik ga naar de heer Heijboer. Mijnheer Heijboer, u heeft het woord.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Wij willen een stemverklaring afleggen bij B.02 en we hebben een item voor het vragenrondje, maar dat staat op de agenda. Dank u wel.

De voorzitter: B.02, dat is Verschoningsbesluit. Daar wilt u een stemverklaring afleggen?

De heer Heijboer: Dat klopt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar de heer De Klerk. Mijnheer De Klerk, u heeft het woord. Mijnheer De Klerk.

De heer De Klerk: Wij zouden graag een stemverklaring willen afleggen bij punt H.09) Investeringsaanvraag Energieneutraal Delfland. Dank u wel.

De voorzitter: Die had ik al genoteerd, maar dank u wel. Prima. Dan gaan we door naar … Zijn er nog? Ik kijk even op mijn scherm of ik nog andere handjes zie. Ik zie nog een handje van de heer Hofman. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Ik wilde graag ook gebruik maken van de mededelingen, om wat zaken nog aan de orde te stellen.

De voorzitter: De heer Hofman. Oké, is genoteerd. Dan concludeer ik dat we aan de bespreekstukken toevoegen het besluit over gemaal Dijkpolder en de normering Polderkade en dat stemverklaringen worden afgelegd bij WWB.06, bij Peilbesluiten, bij AWZI De Groote Lucht, bij Energieneutraal en volgens mij is dat het. Ik zie nog een handje van de heer Hombergen. De heer Hombergen, u heeft het woord.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Gisterenavond is nog toegevoegd aan de mededelingen een kleine presentatie aan de VV. Ik weet niet of we die door gaan lopen? Maar ik heb er in ieder geval een vraag over, over punt drie, mededelingen, presentatie 'De impact van coronamaatregelen'.

De voorzitter: Het antwoord is: inderdaad, ik was van plan om deze presentatie zo dadelijk met u door te lopen, dan geef ik u ook de gelegenheid om daar nog een vraag over te stellen. Ik zie ook nog een handje van de heer Simon. Mijnheer Simon, u heeft het woord.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Het is niet per se iets over de agenda, maar we moeten natuurlijk ook af en toe nog koffie kunnen drinken. Ik weet niet of u die ruimte heeft ingeruimd, om af en toe een kopje koffie of een versnapering te nemen?

De voorzitter: Jazeker, ik begrijp dat u het moet ontberen, de normale voorziening in het Gemeenlandshuis voor koffie, dus ik stel voor dat we ongeveer na een uur in ieder geval weer even pauzeren en dat we dat op die manier blijven doen. Ik zal telkens even kijken wanneer een goed moment is om die pauze dan in te lassen. Maar grosso modo om het uur. Kijk ik nog één keer. Ik zie geen handjes meer, dus dan is daarmee de agenda vastgesteld.

2. Lijst van besluiten en toezeggingen V.V. 13 februari 2020 (bijlage: audiotranscript)

De voorzitter: Dan gaan wij door naar agendapunt 2, de presentielijst, de besluitenlijst met toezeggingen van de VV van 13 februari vast te stellen. Ter informatie is ook nog het audiotranscript toegevoegd. U heeft gezien dat we de presentielijst gisteren nog hebben toegevoegd, zonder handtekeningen, vanwege privacy. Ik wil u vragen of u opmerkingen heeft over één van deze lijsten? Ik weet niet, mevrouw Dijkshoorn heeft in ieder geval gezegd dat ze een opmerking heeft over de besluiten-/toezeggingenlijst. Ik zie eerst de heer Simon. U heeft het woord.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Twee korte puntjes over de lijst van besluiten en toezeggingen. We zijn natuurlijk uiteraard enorm benieuwd of de heer Ouwendijk bij onze aangekondigde vergadering is geweest op 28 februari bij de Unie van Waterschappen. Maar misschien kan hij daar wel op terug komen in de terugkoppeling van de commissie. Wij hadden een opmerking bij B.02 in de lijst van toezeggingen. Wij waren natuurlijk stomverbaasd over de tekst die er staat, dat de VV op de hoogte wordt gesteld over de beheersmaatregelen en het op grote schaal doden van dieren. We vroegen ons af: is dit wel het beleid van Delfland om op grote schaal dieren om zeep te helpen en of daar niet misschien eerder een terugkoppeling zou kunnen komen richting de VV? Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef even de gelegenheid aan de heer Belt om daarop te reageren. De heer Belt, u heeft het woord.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Ik denk dat het duidelijker is als hier staat dat wanneer hier sprake van is, dat dan de VV hiervan op de hoogte wordt gesteld. Nu lijkt het net of hier al sprake van is, maar wanneer zo'n situatie zich voordoet, dat heb ik toegezegd, dan brengen wij de VV op de hoogte.

De voorzitter: Dank u wel. Dus ik neem aan met deze verduidelijking die we zullen doorvoeren, dat uw vraag beantwoord is. Dan ga ik nu door naar mevrouw Dijkshoorn. Mevrouw Dijkshoorn, u heeft het woord.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel. Wij hebben de vorige keer in het vragenrondje vragen gesteld en er was een toezegging gekomen: de gevraagde detailinformatie zal zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de VV ter beschikking worden gesteld. Alleen hebben wij tot op heden nog geen antwoorden gehad en graag zouden wij die antwoorden alsnog zo snel mogelijk willen ontvangen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkshoorn. De heer Ouwendijk, wilt u reageren?

De heer Ouwendijk: Dank u wel, voorzitter. Ik zat al uitgebreid te zaaien, omdat ik al aan voelde komen dat deze vraag onderweg was. Er was een hele rij aan detailvragen en daar was voor het grootste gedeelte de beantwoording van beschikbaar. Ik had zelf de indruk dat die al weg was. Dat is hij nog niet, maar er ontbreken – en dat zal ook de reden zijn dat het antwoord nog achtergebleven is – een aantal specifieke vragen met betrekking tot de combinatie tussen gevangen muskusratten en de natuurvriendelijke oevers. Dat zijn vragen die niet met ja of nee beantwoord kunnen worden en ik heb er een beetje een hekel aan om het zo te zeggen dat ik me zou moeten verschuilen, wat betreft die beantwoording, achter de huidige situatie, maar dat is wel wat het is. Het is een beetje ingewikkeld om nu van de commissie daar in die zin zo'n specifiek antwoord op te krijgen. Het is namelijk niet alleen het stellen van een vraag die met ja en nee beantwoord kan worden, maar het is een vraag die enige uitleg en verduidelijking en verdieping bevat. We hebben wel een deel van het antwoord binnen, maar dat geeft naar onze mening onvoldoende antwoord op vragen die door Ongebouwd gesteld zijn. Dus mevrouw Dijkshoorn, ik kan niet anders doen dan zeggen dat het antwoord zo snel mogelijk wat ons betreft uw kant op komt.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Ouwendijk. Als er verder geen opmerkingen zijn over de presentielijst, besluitenlijst en toezeggingenlijst dan stel ik nu vast dat de VV akkoord is om deze lijst vast te stellen met in aanmerking de opmerking die door de heer Simon gemaakt is, waar de heer Belt op gereageerd heeft hoe dat aangepast zal worden. Dank u wel.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan kom ik nu bij de mededelingen. Ik heb begrepen dat de heer Verhage en de heer Hofman ook mededelingen hebben. Ik stel voor dat we eerst de mededelingen behandelen van het college en dat ik daarna naar de heer Verhage ga en de heer Hofman. In de eerste plaats wilde ik u meenemen in een presentatie die we gemaakt hebben om u te informeren over de impact van de corona-maatregelen. Ik hoop dat de slides zichtbaar zijn. Dan ga ik even door, even kijken, hoor. In de eerste plaats: het doel van deze presentatie is niets meer, niets minder dan u te informeren over de impact van de corona-maatregelen op het werk van Delfland. Het moge duidelijk zijn: de coronacrisis kenmerkt zich door veel onzekerheden. Daarom heeft de ambtelijke organisatie scenario's opgesteld om met deze onzekerheden om te gaan. Die scenario's die onderscheiden zich door de hoogte van uitval door ziekte en de duur van de corona-maatregelen. Op basis van deze scenario's zijn beheersmaatregelen ten uitvoer gebracht. Gezondheid van medewerkers en continuïteit van vitale bedrijfsprocessen stonden daarbij voorop. Vervolgens is begonnen met het maken van de inventarisatie van de mogelijke impact van corona-maatregelen op de realisatie van bestuurlijke doelen zoals verwoord in de begroting en bestuurlijke ambities uit het gezamenlijke bestuursakkoord. De volgende slide die gaat in op mogelijke vertragingen en de oorzaken daarvan. Er zijn verscheidene factoren die kunnen leiden tot een lagere capaciteit en daardoor tot vertraging in de realisatie van bestuurlijke doelen en ambities. Delfland heeft deze geanalyseerd en vergeleken ook met andere publieke organisaties. Daaruit kwam dit overzicht voort. Op dit moment ben ik blij om te kunnen melden dat we in de gelukkige omstandigheid verkeren dat Delfland nog steeds een laag ziekteverzuim kent. Natuurlijk, dat kan altijd nog wijzigen, maar die andere oorzaken van vertraging die spelen nu wel. De volgende slide geeft eigenlijk het externe perspectief, want ook onze partners, daar kunnen zaken zich voordoen die oorzaken zijn van mogelijke vertragingen. Het mag duidelijk zijn: Delfland werkt in een netwerk van samenwerkingsverbanden, onze relaties hebben te maken met

deels dezelfde en deels ook met andere oorzaken van vertraging en dat heeft effect op ons werk en dat merken we nu ook al. Vervolgens hebben we gekeken naar: hoe gaan we daar dan mee om? De verminderde capaciteit en het risico dat de capaciteit nog verder kan verminderen dwingt ons om een heldere prioriteitsvolgorde te bepalen. Deze prioritering is weergegeven op de voorliggende slide en vormt de basis voor meer gedetailleerde bespreking van de mogelijke impact op de realisatie van doelen en ambities en de daarbij horende beheersmaatregelen. Die prioriteiten die zijn: in de eerste plaats willen wij zekerstellen dat alle vitale processen geborgd zijn. In de tweede plaats willen wij ervoor zorgen dat onze wettelijke taken en verplichtingen aan derden, dat die goed kunnen worden uitgevoerd. Derde prioriteit is de doorgang van het bestuurlijke proces en de bestuurlijke ambities binnen de beperkingen die de huidige situatie met zich meebrengt, dan denk ik aan de gezondheid van medewerkers en ook de persoonlijke omstandigheden. Ten vierde zijn wij natuurlijk ook een verantwoordelijke overheid en willen wij onze rol pakken om te kijken waar wij kunnen dat we de economie ondersteunen. Dus we vinden het bijvoorbeeld heel belangrijk dat wij ten aanzien van aanbesteding ons project gewoon zoveel mogelijk doorgang kunnen laten vinden. Tenslotte willen wij ook meebewegen met onze partners, waar er energie is om dingen aan te pakken willen wij zelf niet de beperkende factor zijn. Wat zijn dan de beïnvloedingsmogelijkheden? In de eerste plaats is het denk ik belangrijk dat we voor ogen houden dat die onzekerheden blijven spelen. Daarom denk je in het kader van scenario's in plaats van harde voorspellingen dat dat noodzakelijk blijft. We weten niet zeker hoelang de maatregelen gaan duren en dat zal effect hebben op productiviteit. De financiële onzekere toekomst die moeten we ook betrekken bij de meerjarenbegroting. Daar wil ik zelf niet te veel over zeggen, maar ik wil zo dadelijk de heer Ouwendijk de gelegenheid geven om daar iets meer over te zeggen, ook in het kader van het hele kadernota-proces. Tenslotte zijn wij en blijven wij in gesprek met bestuurlijke partners om kansen en mogelijkheden te ontwaren en ook te kijken hoe we met beperking het beste kunnen omgaan. Ik heb al gezegd: we bieden ondersteuning aan ondernemers. Dat geeft in vogelvlucht de situatie weer. Vanzelfsprekend, als er materiële zaken zijn die betrekking hebben op de realisatie van onze doelen dan zullen wij vanzelfsprekend teruggaan naar de VV om u daar volledig in te betrekken. Laat ik op dit moment even pauzeren en dan doe ik even de 'stop share' en dan kan ik iedereen weer zien. Dan geef ik graag het woord aan de heer Hombergen, omdat u al aangaf dat u een vraag had. De heer Hombergen, u heeft het woord.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter, dank voor het woord. Dank ook voor deze presentatie. Het doet me deugd dat Delfland goed nadenkt en ook in scenario's bezig is. Ik zag dat u ook verantwoordelijkheid neemt om de aannemers die bij ons werken aan de gang te houden. Dat doet mij deugd, daar ben ik in mijn dagelijks leven ook mee bezig. En dat je ook verantwoordelijkheid geeft voor het verder ondersteunen van ondernemers. Wat ik echter in het verhaal tot nu toe mis is de steun die je ook kunt geven aan mensen die op dit moment ook in een moeilijke positie zitten. Mensen die hun baan zijn kwijtgeraakt, ZZP'ers, oproepkrachten en dergelijke. Voor een deel zullen ze wellicht ook ondernemers zijn, voor een deel zijn dat particulieren die nu toch de belastingbrief op hun bord krijgen. Bij de commissievergadering heeft de hoogheemraad daar al iets over gezegd, maar wellicht is het goed om even te herhalen dat ook voor die groepen, ZZP'ers of mensen die op dit moment werkelijk zonder werk zitten, dat Delfland regelingen heeft via de regionale belastinggroep. Ik ben benieuwd naar uw antwoord.

De voorzitter: Dank u wel. Ik wil voorstellen dat dit een vraag is die ik eigenlijk aan de heer Ouwendijk zou willen geven, want die wil namelijk sowieso ook even het woord voeren over dat kaderproces. Ik denk dat hij de juiste portefeuillehouder is om hierop in te gaan. De heer Ouwendijk, ik geef u graag het woord.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Toen wij bezig waren met het opstellen van de kadernota, met het screenen en het ophalen van gegevens afdelingen en eigenlijk al een heel stuk onderweg waren met de kadernota kwam het verhaal over de coronacrisis of COVID-19, zoals het op dit moment genoemd wordt op de proppen. Dat heeft natuurlijk als consequentie dat het hele vooruitzicht verandert. Eigenlijk zijn de dingen die wij heden ten dage beleven geven steeds weer een ander uitzicht op

de periode die na ons komt. Alles wat vertrouwd was is niet meer vertrouwd en dat heeft natuurlijk ook zijn effect op planning van activiteiten van Delfland en de financiële gevolgen daarvan. Wij hebben een planning en control-cyclus, waarin de kadernota opgenomen staat. Daarin staat aangegeven wanneer we daarmee op de proppen zouden komen en hoe dat proces zou verlopen. We hebben dat aan moeten passen. Ik heb u daar schriftelijk bericht over gestuurd en dat is dan de processuele kant, dus aan oplevering van producten zal in die zin niet zoveel veranderen. Die komen wel, maar die zullen anders van karakter zijn. Zo hecht ik er bijvoorbeeld aan om de kadernota vanaf nu maar even kaderbrief te noemen, omdat de tijd waarin hij samengesteld wordt uiteindelijk veel kortere perioden zouden zijn als dat we in de eerste instantie gepland zouden hebben. Dat even over het proces. Dan in materiële zin: deze crisis heeft ook voor de inwoners van het gebied van Delfland consequenties. Dus ook consequenties voor het hoogheemraadschap zelf. Duidelijk is dat er minder inkomsten zullen zijn in de komende periode. Hoeveel en op welke manier precies, dat kunnen we op dit moment moeilijk inschatten. Dat zijn ook inzichten die per dag wijzigen. We werken er natuurlijk wel hard aan om daar goed inzicht in te krijgen, maar het geldt natuurlijk niet alleen voor 2020, dit zal nog veel langer consequenties hebben. U zult begrijpen dat daar waar uitstel van betaling wordt verleend het niet direct zeker is dat dan op een later tijdstip er wel voldoende mogelijkheden zijn om aan de aanslagen van Delfland kunnen voldoen. In antwoord op de vragen van de heer Hombergen kan ik denk ik wel wat specifieker zijn: iedereen die om uitstel vraagt wordt in principe uitstel verleend. Dat heb ik in de commissie ook aangegeven en daar wordt ook redelijk tot goed gebruik van gemaakt. Ik kan daarvan zeggen dat eind vorige week ongeveer 700 klanten van Delfland om uitstel van betaling hebben gevraagd. Dat betrof een totaal van 931 aanslagen, dat ging om een bedrag van ongeveer € 1,2 miljoen. Wij zien dat vooralsnog als een begin, dat zal ongetwijfeld nog meer consequenties hebben. Maar daaraan is wel duidelijk te merken dat ook Delfland in financiële zin geraakt zal worden door deze coronacrisis. Tot zover, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ouwendijk. Dan ga ik nu door naar de volgende mededeling, dat heeft betrekking op de collectieve zuivering. Ik geef graag het woord aan de heer Egas. De heer Egas, u heeft het woord.

De heer Egas: Dank u wel, voorzitter. We hebben inderdaad de vraag bij ons binnengekregen of naar aanleiding van dat artikel wat in Waterforum gestaan heeft over een beroep doen op die crisisherstelwet door de gemeente Westland. Ik wil dan ook gelijk gebruik maken van de gelegenheid om wat meer te vertellen over de status op dit moment van de collectieve zuivering, want de eerste vraag was: ging het over de collectieve zuivering op de Nieuwe-Waterweg? Ja, daar gaat het over. We hebben u vorig jaar geïnformeerd over het feit dat we toch weer in gesprek zijn gegaan met Glastuinbouw Nederland, gemeente Westland, de provincie Zuid-Holland en het Ministerie over de mogelijkheid om een vierde trap op de zuivering in de Waterweg te bouwen, waar wij gewasbeschermingsmiddelen kunnen verwijderen. Daar hebben we u over geïnformeerd, ook in de commissievergaderingen, en die onderzoeken die lopen nog steeds, die gesprekken lopen nog steeds. Het duurt allemaal wat langer dan wij oorspronkelijk verwacht hadden, want in onze brief van vorig jaar gaven we aan dat we dat eind 2019, begin 2020 een voorstel verwachten om naar u te brengen. Dat is nog niet gelukt en dat heeft met name te maken met een aantal aspecten waar we tegenaan lopen. Wij hebben zelf geroepen: het moet voor Delfland in ieder geval kostenneutraal zijn, we willen onze risico's die er zijn zoveel mogelijk beperken. Die kunnen we voor een deel beperken door in de contracten met de tuinders, met het collectief waarin we samen zullen gaan werken op te nemen, maar anderzijds willen we dat ook de financiële restrisico's in ieder geval eerlijk verdelen over alle lichamen, dus dat is de provincie, de gemeente en het waterschap. Intussen verlopen ook die gesprekken voortvarend, maar één van de dingen die daar duidelijk naar voren kwam is dat de hele termijn waarop wij het een en ander kunnen realiseren is pas een collectieve zuivering hebben eind 2022. De tuinders maken nu gebruik van de uitstelregeling tot 1 januari 2021. Dat betekent dat er ook een oplossing gevonden moet worden voor die tussenliggende periode, dus 2021-2022. Daar is uiteindelijk dat beroep op de crisis- en herstelwet van toepassing, dat de gemeente Westland met name daar de

mogelijkheid heeft om dat uitstel te realiseren. Wij als Delfland en de provincie Zuid-Holland hebben dat voorstel ondersteunt. Dus wij hopen dat wij de komende weken ook de gesprekken met alle betrokkenen, dus de glastuinbouw, de provincie, de gemeente en het ministerie zover kunnen brengen dat we een voorstel naar D&H, de commissie en vervolgens ook naar de VV kunnen brengen. Het project is ook iets uitgebreid, we hebben in de eerste instantie alleen gesproken over gewasbeschermingsmiddelen. We hebben nu ook het verzoek liggen om te kijken of we meststoffen kunnen verwijderen en zelfs nog naar de optie voor de wat langere termijn, om gietwater te kunnen gaan leveren. Dat zullen we samendoen met Evides. Dat eventjes voor wat betreft de collectieve zuivering, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer. Mijnheer Egas, volgens mij wilde u misschien ook nog een mededeling doen over corona en riool.

De heer Egas: Daar wil ik zeker nog even een mededeling over doen, maar ik zag nog even een handje van mijnheer Middendorp, dat ging mogelijk nog over die collectieve zuivering.

De voorzitter: Prima, dan ga ik even door – sorry – de heer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel, hoogheemraad Egas, voor de mededeling. Ik heb u duidelijk horen zeggen dat de opstelling van Delfland nog steeds is dat Delfland kostenneutraal in deze transitie van de zuivering op de Nieuwe-Waterweg zit. Daar hechten wij als AWP ook enorm aan. Ik heb daarover twee vragen. U zegt: er zijn ook nog restrisico's. Ik stap niet helemaal hoe je kostenneutraal kan zijn als er ook nog restrisico's zijn. Dat is het eerste. Het tweede is: heb ik het nou goed begrepen dat er een verzoek is gedaan voor de crisis- en herstelwet, terwijl er nog geen business case of nog geen voorstel op tafel ligt? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Middendorp. Mijnheer Middendorp, het is natuurlijk niet de bedoeling dat we hier een gesprek wat eigenlijk thuishoort in de commissie gaan uitvoeren. Dus ik stel voor dat de heer Egas heel kort even aanstipt en dat we voor de rest het college de gelegenheid geven om een voorstel voor te bereiden, wat dan eerst naar D&H gaat en dan naar de commissie. Dan komen dit soort vragen vanzelfsprekend uitvoerig aan bod. De heer Egas.

De heer Egas: Ik kan even heel kort reageren. De restrisico's, en dat is ook niet het stukje wat ingegeven is naar aanleiding van de coronacrisis: dat we in één keer zien dat er een hele sector slecht kan gaan. Dat we ons zorgen maken: wat gebeurt er als een hele sector omvalt? Dus dat is met name de restrisico's die we gewoon met elkaar af willen dekken. Inderdaad, er ligt nog geen definitieve businesscase, maar er is wel voldoende informatie om te weten dat de tuinders met een duizend hectare in ieder geval mee willen gaan doen aan het hele project. Dus dat eventjes als korte beantwoording.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik nog een handje bij de heer Hofman. Mijnheer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Ook dank voor de heer Egas, wat betreft zijn uiteenzetting. Bij mij kwam wel de vraag op wat dat betekent voor de bedrijven die niet zijn aangesloten bij de collectieve zuivering? Want die moeten wel aan bepaalde eisen voldoen … ontstaat er rechtsongelijkheid tussen de beide situaties? Dus hoe gaan wij daarmee om?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hofman. Mijnheer Egas, wilt u daar nog op reageren?

De heer Egas: Ja, daar kan ik kort op reageren. Dat is bij ons ook een onderwerp van discussie geweest, maar dat is – en dat klinkt misschien heel makkelijk – maar het is met name het stukje waar de gemeente verantwoordelijk voor is op dat moment. Het is wel onderwerp van de discussie die wij voeren.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie verder geen handjes meer over deze mededeling. Mag ik u dan, de heer Egas, nog het woord geven om een toelichting te geven over COVID-19 en het riool?

De heer Egas: Ja, dat wil ik graag doen, dank u wel, voorzitter. Wij hebben een – en dat zit ook bij de stukken van deze vergadering – een informatiebrief over de effecten van corona op het rioolwater. Daar willen we toch eigenlijk een kleine nuancering in aanbrengen op basis van de informatie die we eigenlijk heel kortgeleden, gisteren binnen hebben gekregen, waarin, we hebben de zin erin opgenomen: het virus in ontlasting niet infectueus. Uiteindelijk wil ik dat iets nuanceren, want uit onderzoeken bij RIVM blijkt dat ze nog niet aan kunnen tonen dat het niet infectueus is. Dat is afhankelijk van de onderzoeken die ze dan moeten doen, dus dat is graag de nuancering die ik nog eventjes op ons bericht aan wil brengen. De verwachting is dat het wel allemaal goed komt, maar ik wil toch even graag die nuancering bij u aanbrengen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Egas. Dan wil ik nu graag het woord geven aan de heer Verhage, die graag een mededeling zou willen doen namens de rekencommissie. De heer Verhage, u heeft het woord.

De heer Verhage: Dank u wel, voorzitter. Namens de rekencommissie hebben wij op 19 februari ons onderzoeksprogramma 2020 naar u allen toegestuurd. Wat ik vandaag nog wilde mededelen is dat wij met ons schrijven van 18 april – en dat zal u vandaag bereiken – dat wij ons onderzoeksplan verbonden partijen naar u hebben toegestuurd ter kennisneming. Het doet mij deugd om te zeggen dat wij inmiddels gestart zijn met dit onderzoek naar verbonden partijen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Verhage. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hofman. U zei ook dat u een mededeling wilde doen. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Vooraf willen wij aanstippen dat ons een droevig bericht is gestuurd, dat oud-Kamerlid J.T Van den Berg is overleden, van de SGP. Waarom breng ik dat in herinnering? Omdat de heer Van den Berg van belang is geweest voor het functioneel bestuur, het waterschap. Hij heeft een doctoraalstudie verricht: Waterstaat en waterschapsrecht, waterschap en functionele decentralisatie. Met name op basis van zijn onderzoek is er aanzet gegeven voor de organieke wet, ook voor de waterschappen, gelijk aan die van gemeenten en provincies. Dat wil ik toch wel even in herinnering brengen. Daarnaast wil ik een loftrompet steken voor de inzet van de medewerkers en de staf van Delfland. Ik denk ook dat ik dat mag doen namens de gehele VV, zeker in deze bijzondere tijd. Dat wil ik toch nog maar eens onderstreept zien, want het is allemaal niet zo vanzelfsprekend, ook niks met oppaskinderen en thuissituaties, met ouders en dergelijke, dat geeft toch een extra inspanning. Daarnaast wil ik in herinnering brengen dat wij een aantal stukken hebben toegezonden, onder meer vanuit de STOWA. Daarin was een link opgenomen van een lezing van professor Kleinjans over de gevolgen van zeespiegelstijging. Ik stip dat even aan, omdat het niet helemaal duidelijk uit de tekst naar voren kwam.

De voorzitter: Mijnheer Hofman, kunt u uw laatste zin even herhalen? Want u viel even weg.

De heer Hofman: Het is namelijk zo dat in het stuk wat ik heb toegezonden van de STOWA, daar zat een link, het woordje ‘hier’, waar de lezing van professor Kleinjans over de gevolgen van zeespiegelstijging kon worden afgeluisterd. Dat viel niet zo op, dus ik denk: ik stip dat nog even aan, want het zou jammer zijn, degenen die geïnteresseerd zijn, als ze dat zouden missen. Tenslotte wil ik nog attenderen op een educatief boekwerkje voor de jeugd, ‘Erop of eronder’ geheten. Ik zag ook dat de PvdA deze slogan ook via de chat mededeelde aan ons allen, maar het is ook voor de toekomst. Maar ik kan het aanbevelen, dat dit een geweldig interessant boekwerk is ook voor de basisscholen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hofman. Ik zie al heel veel digitale applausjes naar uw opmerkingen over de waardering aan alle medewerkers. Ik denk dat die inderdaad ontzettend op zijn plaats zijn, dus

namens de VV wil ik dat nog een keer onderstrepen: de medewerkers die verrichten een enorme taak, onder hele moeilijke omstandigheden en we daar terecht ontzettend erkentelijk voor. Dank u wel. Ik heb nog twee kleine puntjes. Dat is in de eerste plaats: gelukkig is het gelukt voor mevrouw Vlieg, om zich bij de vergadering te voegen. Dus welkom. Ik word er ook op geattendeerd dat mevrouw Dijkshoorn toen we het hadden over de agenda eigenlijk het verzoek had om als eerste bespreekstuk de indexatieregeling te agenderen, omdat de inspreker die ik zo dadelijk ga welkom heten daar ook iets over wil zeggen, dus dat lijkt logisch. Kan ik aannemen dat u allemaal ermee akkoord gaat, dat we beginnen zo dadelijk met het bespreekstuk over de indexatieregeling? Prima, ik zie geen bezwaar. Ik zie wel, ik zie allemaal duimpjes omhooggaan, dus dan hebben we dat besloten. Dank u wel.

4. Insprekers

Dan kom ik nu inderdaad bij de insprekers. Ik wil even verifiëren bij de heer Janssen of de heer Doelman inmiddels telefonisch verbonden is? Een ogenblik geduld, ik zie dat … De heer Doelman, ik hoop dat u ons kunt horen. Pieter, je moet jezelf unmuten.

De heer Janssen: Piet-Hein, heel even geduld, ik ben nog heel even de verbinding aan het organiseren.

De voorzitter: Dan stel ik voor dat we het vragenrondje eerst doen en dat we dan terugkomen …

De heer Janssen: Nee, nee, nee, duurt maar een half minuutje.

De voorzitter: Oké, een half minuutje. Daar vraag ik iedereens geduld voor een half minuutje.

De heer Janssen: De heer Doelman.

De heer Doelman: Ja?

De heer Janssen: Als het goed is bent u te horen in de vergadering.

De heer Doelman: Goed zo, ik ga het proberen.

De voorzitter: Goedemorgen, mijnheer Doelman, u bent …

De heer Doelman: Dank u wel, voorzitter, dat u tijd voor mij vrijmaakt om de moeilijkheden betreffende de bagger te bespreken.

De voorzitter: Prima, we vinden het altijd heel mooi …

De heer Doelman: Cor Doelman, woon in Maasland, heel mijn leven al. Rustend agrariër, rustend veehouder en ik spreek namens diverse ingelanden betreffende deze baggermaterie.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Doelman, als ik u even mag onderbreken. Mag ik u even onderbreken?

De heer Janssen: Mijnheer Doelman? De voorzitter vraagt of hij heel even kan onderbreken?

De voorzitter: Mijnheer Doelman, ik geef u heel graag het woord. Ik wil u er wel op wijzen, maar dat zult u ongetwijfeld al weten, dat de spreektijd gelimiteerd is tot vijf minuten, dus ik geef u zo dadelijk heel graag het woord om in te spreken en daarna zal ik verifiëren of er nog bij de VV-leden behoefte is om verhelderende vragen te stellen. Mijnheer Doelman, ik geef u nu het woord.

De heer Doelman: Dank u wel, voorzitter. Fijn dat u tijd vrijmaakt om ons aan te horen. Ik zal me eerst voorstellen: ik ben Cor Doelman, woon in Maasland, in de Kralingerpolder. Ben rustend veehouder en ik ben jaren lid geweest van uw Verenigde Vergadering. Vandaar dat ik me verdiept heb in deze baggermaterie, om reden dat er heel veel ongenoegen bij de agrariërs is in de omgeving waar weer bagger gestort is en dat opgeruimd moet worden. Ik zal allereerst even vertellen van in het land, dat het eigendom is van vele agrariërs, liggen kleine sloten en die zijn ongeveer twee à drie meter breed, dat zijn eigendomssloten die worden onderhouden door de eigenaar. Dus ieder jaar opgeschoond, gebaggerd en dergelijke. Maar er zijn ook hoofdwatergangen, dat zijn grote, brede sloten die lopen uit een dorp of uit een tuinbouwgebied naar het gemaal. Die zijn veel breder en die zijn eigendom van uw waterschap. Die moeten ieder jaar onderhouden worden en dat gebeurt één, twee keer per jaar om de planten weg te nemen en om de zes jaar te baggeren. Maar, zoals ik al zei: de hoofdwatergangen zijn eigendom van Delfland. Nu is de materie van als er gebaggerd gaat worden dan is volgens de waterwet de aangelande ontvangstplichtige. Als Delfland mazzel heeft zijn de aangelanden veehouders of akkerbouwers, waar de baggerspecie op het land gedeponeerd kan worden. Maar er zijn ook heel veel plaatsen waar een weg of een tuinbouwbedrijf langs die hoofdwatergang ligt en daar kan het niet aanvaard worden. Nu zijn de aangelanden verplicht om die bagger te aanvaarden en dat is juist het vreemde: de watergang is eigendom van Delfland, de baggerspecie die geproduceerd wordt is dan ook van Delfland en die aangelanden moeten dat maar aanvaarden. Het zou niet zo erg zijn als die zaken maar recht waren gedraaid, want de molensloten, die grote sloten zijn in de loop der jaren heel veel verbreed. Ik praat hier over een molensloot van een ruime kilometer, die was vroeger 3,45 meter, nu is hij plusminus 18 meter. Dat is allemaal gedaan om dus de waterafvoer van de tuinbouwgebieden en van de dorpen en de steden, dus van de gebouwden sneller af te voeren. Dus wij krijgen veel, veel meer bagger. Dat is nog niet zo verschrikkelijk, tenminste aan de ene kant, als het opgeruimd kan worden, maar die bagger is ook verontreinigd en dan praat ik niet over chemicaliën, maar als de bagger gedeponeerd wordt en er zit een partij glas in en stenen en hout en ijzer wat allemaal van de overkant vandaan komt bij het tuinbouwgebied, dan zeg ik: waar zijn we mee bezig? Want het kost heel veel tijd om dat op te ruimen. Want vroeger was het een klein kraggetje, zeggen we dan, van een metertje breed, die bagger op het land. Werd zo uitgesleept en klaar. Maar nu is het zes, zeven keer zoveel, dus er moet een groot materiaal bijkomen. Dat materiaal dat kost – heb ik in mijn brief, ik hoop dat u allen mijn brief gekregen heeft, aangeleverd – de prijzen, dat zijn prijzen die opgegeven zijn door de bond van ondernemers, de bond van grondverzetbedrijven, dus dat liegt er niet om. De berekening die u gemaakt heeft in het voorstel is heel anders en dan zult u misschien denken: komt dat? Ik weet het niet. Jullie hebben dat berekend en ik heb een andere prijs en voor die prijs is het te doen. Het is niet kostendekkend, maar dan ga ik …

De voorzitter: Mijnheer Doelman, mag ik even u vragen om af te gaan ronden? Want uw spreektijd is eigenlijk nu voorbij.

De heer Doelman: Oh, dat heb ik niet in de gaten, neem me niet kwalijk. Ik weet niet hoe lang de spreektijd is.

De voorzitter: Vijf minuten.

De heer Doelman: Vijf minuten.

De voorzitter: Dus als u wilt afronden.

De heer Doelman: Dan probeer ik het zo snel mogelijk af te werken. Wel een verhaal nog van in een andere polder is er een natuurgebied, wil geen bagger aanvaarden, die boeren aan de overkant willen ook niet en wat heeft men gedaan? Nooit meer erover gepraat met die boeren, hoef niks te aanvaarden en is die bagger depot gemaakt. Ik vind dat allemaal moeilijk, moeilijk, moeilijk. Wij willen graag een modern

waterschap wezen, dan moeten we ook dit kunnen laten varen en hier een goede oplossing voor zoeken en voor vinden. Daar wil ik graag bij helpen. Dat houdt ook in: ik nodig u allen uit, allemaal, om een keer, na deze vreselijke crisis, bij ons te komen en dan wil ik best een hoop vertellen en rondleiden door de polder, om wat meer kennis te krijgen daarvan. Ik hoop dat dit uw aandacht zal houden. Nogmaals: modern waterschap kan niet meer met een wet werken die honderden jaren oud is. Dank u wel voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Doelman. Dan zou ik graag willen vragen aan VV-leden wie nog een verhelderende vraag wil stellen aan de heer Doelman. Ik zie in ieder geval veel digitale applausjes, maar is er nog iemand? De heer Hofman, ik zie uw handje. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel ook, mijnheer Doelman. Ik ga graag in op uw uitnodiging om een keer bij u een bakkie te komen halen, om het zo maar te zeggen op zijn Westlands. Ik had wel nog een vraag: wordt de bagger als schotwal opgezet of moet ook de verspreiding door de agrariër zelf over zijn terrein verricht worden? Om hoeveel breedte gaat het, van het bouwland?

De heer Doelman: Sorry, ik hoor de heer Hofman slecht.

De voorzitter: De heer Hofman, nogmaals.

De heer Hofman: Dank voor de uitnodiging, mijnheer Doelman, om een keer bij u op visite te komen, dat doe ik graag. Daarnaast heb ik twee vragen. Allereerst: wordt de bagger als schotwal op de kant gezet en moet degene die dat ontvangt dat zelf verspreiden? En om hoeveel breedte gaat het, wat dan in beslag wordt genomen door de bagger, uiteindelijk?

De voorzitter: De heer Doelman, heeft u de vraag kunnen horen?

De heer Doelman: Ik heb hem kunnen horen. De bagger waar die op de kant gezet wordt is dus schone bagger en dat neemt een ruimte in hier bij deze omgeving, in deze sloten waar we over praten, van plus minus zes meter. Dat wordt gedaan, die bagger er opgezet, in oktober, november als het niet te nat is in het land. Dan duurt het altijd tot april, mei voor we het weg kunnen halen, want dat is in de winter veel te nat en dat moet wat inkrimpen. Dat is het probleem, dan ben je zes meter van de ruimte kwijt waar normaal gras of bieten of wat ook moet groeien. Daar komt daarna erbij dat er veel onkruid gaat komen als de grasmat verstikt is. We hebben hier ook een biologische boer in ons midden en die moet speciaal zaad ervoor zaaien en al het onkruid mag hij niet bespuiten met middelen, dus dat moet allemaal handmatig opgeruimd worden en dat zijn de extra kosten.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hofman. Ik zie mevrouw Van der Burg. U heeft het woord.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Doelman, u bent beroepshalve een man van de praktijk van het waterschap en u bent vele jaren lid geweest van het AB van Delfland. U spreekt dus wel met gezag en kennis van zaken, mogen we constateren. Uw respectabele leeftijd weerhoudt u niet om op te komen voor het recht en rechtvaardigheid, dat juich ik zeer toe. Ik heb twee vragen voor u. Ik heb in de commissie een paar stellingen van commissieleden vernomen en ik zou u willen vragen om daar kort op in te gaan. De eerste stelling is: de baggerontvanger zou enorme voordelen hebben naast het tientje dat hij al krijgt. Als u daar even op in wil gaan.

De heer Doelman: Zeer slecht te horen.

De voorzitter: Mijnheer Doelman, de vraag is dat in de commissie gesteld is dat er vele voordelen voor de ontvanger zouden zijn, afgezien van het tientje. Mevrouw Van der Burg wilde graag een reactie van u daarop hebben.

De heer Doelman: Voordelen van de bagger. Het aanvaarden van de bagger. Zo lang als ik loop hier door die polder heen en ermee te maken heb – en dat is heel veel jaren – heb ik nog nooit één agrariër hoe dan ook horen zeggen: fijn, we krijgen bagger. De voordelen zijn praktisch nihil en dan doe ik het voorstel, daar zou ik Wageningen wel eens bij willen halen om te kijken wat die daarvan zeggen. Het is alleen maar nadeel.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel. Ik heb nog een tweede stelling: de baggervergoeding, zo werd gezegd in de commissie, zou een verkapte subsidie zijn. Spreker vindt dat Delfland die 120k beter aan andere zaken zou kunnen besteden. Wilt u daarop ingaan?

De heer Doelman: Nogmaals, ik heb de vraag weer slecht gehoord. Misschien kan die herhaald worden door de voorzitter.

De voorzitter: De vraag is of u vindt dat de kosten die met dit voorstel gemoeid zijn, een totale besteding van € 120.000, of die beter besteed zouden kunnen worden? Mevrouw Van der Burg …

Mevrouw Van der Burg: En dat het een verkapte subsidieregeling zou zijn.

De voorzitter: Dat is dan de laatste vraag. Mijnheer Doelman, een korte reactie, alstublieft.

De heer Doelman: 6,10 euro is, als ik het goed begrepen heb, is beslist te weinig. Ik ben heel erg blij dat men dus nu gaat zeggen: dit is tijdelijk, wij gaan verder erop doorborduren. Dan zeg ik gewoon: gewoon proberen om dus die ontvangstplicht af te schaffen, die oude wet, en gewoon te zeggen 'boer, wij hebben hier bagger, kun je dat aanvaarden? Je krijgt er … voor, als je het niet wil hebben dan moeten we het maar afvoeren en dan moet er een depot gemaakt, want de depots zijn allemaal vrij vol, ook in Hoek van Holland, wordt niks meer aanvaard. Er is nog heel veel werk voor dit gebeuren.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie nog twee vragen. De heer Middendorp, heeft u een verhelderende vraag nog voor de inspreker? De heer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Voorzitter, dank u wel. Ik heb inderdaad een verhelderende vraag voor de heer Doelman. Ik wil graag weten, in de tijdsplanning, in de loop der dingen heeft de hoogheemraad gezegd dat nieuw beleid voor bagger tenminste twee jaar gaat duren. Dat is niet mijn uitspraak, maar gegeven dat dat zo is: wat heeft u liever, nu de indexatie of liever wachten op het nieuwe beleid?

De voorzitter: De heer Doelman.

De heer Doelman: Ik neem aan dat het nieuwe beleid gaat worden door die ontvangstplicht af te schaffen, die wet vernieuwen. Dat gaat plus twee jaar duren, dat kan ik niet begrijpen, maar u kan toch niet verantwoorden om te zeggen: nou, dan gaan we nog maar zoveel jaren die boeren tekortdoen. Dat vertrouwen heb ik in het waterschap, dat dat niet gaat gebeuren. Dus nu, ik ben geen bestuurder in ieder geval, ik heb er weinig over te zeggen. Ik kan wel een voorstel doen en dat zou zijn: ga nu maar akkoord, al ben ik het met de berekeningen niet eens, maar zorg dat in de kortst mogelijke tijd het … verandert en dat houdt ook in, u kan toch volgend jaar ook zeggen: we doen er twee, drie ….

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Doelman. Tenslotte zie ik nog een vraag van mevrouw Onderdelinden. Mevrouw Onderdelinden, u heeft het woord.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel, eerst mijnheer Doelman. Ik heb twee vragen: ten eerste, heeft u het idee dat dit probleem bij alle agrariërs speelt of zijn er ook gebieden waar het heel erg meevalt? Misschien kunt u die vraag eerst beantwoorden.

De voorzitter: De heer Doelman.

De heer Doelman: Ik hoorde het niet.

De voorzitter: De vraag van mevrouw Onderdelinden is of dit probleem bij veel meer agrariërs speelt?

De heer Doelman: Ja, uiteraard ook in andere polders. Vroeger was er altijd ieder jaar een ingelandenvergadering, daar kon iedereen zijn zegje kwijt. Dat is allemaal afgeschaft. Nu zijn er een deel hier vooral jongere boeren bij mij in de omgeving – maar ook in andere gedeeltes, gelukkig – en die zeggen: waar moeten we ons eigen kwijt? Dan zeg ik gewoon: ga maar naar het bestuur. Ja, het is zo makkelijk, kan jij het opknappen? Zo werkt dat.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Onderdelinden, u had nog een tweede vraag?

Mevrouw Onderdelinden: Er werd net heel even gesproken over mogelijke voordelen. U zei: die zijn er niet. Maar ik vroeg me af: een agrariër heeft er toch baat bij als de afwatering van het land op orde is? Dat kan niet gebeuren als die sloot nog vol ligt. Het kan zijn dat ik dat mis heb, maar hoe zit dat?

De voorzitter: Wat is uw vraag, mevrouw Onderdelinden? Want dit is een stelling.

Mevrouw Onderdelinden: Of de agrariërs en niet baat bij hebben dat sloten goed uitgebaggerd zijn, zodat het land niet onderloopt?

De voorzitter: Mijnheer Doelman, tenslotte.

De heer Doelman: Als ik de vraag weet, wil ik hem beantwoorden, maar ik heb hem weer niet gehoord.

De voorzitter: De vraag is eigenlijk: of u het er mee eens bent dat de agrariërs een voordeel hebben dat er een goede afvoer is door de watergang?

De heer Doelman: Heel veel voordeel, maar dat heb ik geprobeerd duidelijk te maken: het is allemaal zo vreselijk veranderd, omdat er ontzettend veel ongebouwde – en dat zijn tuinbouwbedrijven, het zijn fabrieken, het zijn dorpen en steden – en daardoor moet dat water, dat kan daar niet blijven, dat moet à la minute zo snel mogelijk naar het gemaal toe. Wat krijg ik ook jaren geleden, ’98 bijvoorbeeld, de wateroverlast. Er stond een meter water op vele percelen grasland, moet allemaal weggemalen worden. U begrijpt wat dat gaat kosten, extra, extra. Maar uiteraard, wij als agrariërs zijn er altijd ontzettend voor geweest om water af te voeren en nu in deze drogere perioden uiteraard het vast te houden.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Doelman. Ik wil u hartelijk danken voor uw inbreng. Ik stel voor dat wij nu het inspreekrondje beëindigen en dat wij even vijf minuten pauzeren. Dan komen we zo dadelijk terug en dan zullen we dus bij de bespreekstukken als eerste het indexatievoorstel bespreken. Tot over vijf minuten.

De heer Doelman: Kan ik de verbinding verbreken?

De voorzitter: Jazeker, u kunt de verdere vergadering volgen via NotuBiz. Dus nogmaals dank, voor uw inbreng.

De heer Doelman: Mijn uitnodiging blijft nog van kracht. Ik ben benieuwd. Ik zou het ook graag doen met u.

De voorzitter: Prima, dank u wel.

De heer Doelman: Dank u wel. Dank voor de moeite.

Schorsing

De heer Belt: Er is ook een vraag gesteld door de heer Heijboer, toch?

De voorzitter: Ja, ik stel voor dat we daarmee beginnen. Dames en heren, ik heropen de vergadering.

5. Vragenronde

De voorzitter: We komen nu bij agendapunt vijf, het vragenrondje. Ik geef in de eerste instantie dan het woord aan de heer Heijboer, die een vraag wilde stellen over de Monstersche Sluis. Mijnheer Heijboer, u heeft het woord.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben geconstateerd dat de Monstersche Sluis op dit moment fungeert als een soort vissenval. Dat komt doordat de vissen uit de boezem of uit de havenkom, die willen migreren tussen de boezem en het buitenwater en de sluisdeuren wordt zo goed dichtgedrukt en met name om het zoute water te keren hebben wij het idee, doordat de vissen wel vanuit de boezem in de sluis komen, maar niet terug kunnen. Het gevolg is dat die vis gevangen zit en dat is nu ontdekt ook door een reigerkolonie uit de Rietlanden en het is een af en aan vliegen van reigers. Wij vinden dat aan de ene kant erg dieronvriendelijk, omdat die vissen geen kant op kunnen, zitten opgesloten, gevangen en zijn een hele makkelijke prooi voor die reigers en het tweede aspect is dat ze alles onderpoepen, auto's, fietsen, mensen die er lopen. Dus het geeft ook wat overlast. Het wordt regelmatig schoongemaakt, zeker omdat het nu weinig regent, maar het is gewoon een paar dagen later weer helemaal wit van de vogelpoep. Maar wij vinden vooral het dierenleed gewoon: als Delfland propageren we de vismigratie en wij vinden eigenlijk dat dat dan wel gedaan moet worden. Wij hebben dat aan de Stichting Monstersche Sluis gevraagd en die hebben gezegd: er zitten luikjes in die deur, rinketten, die kunnen we openzetten en daar zou de vis doorheen kunnen. Maar dat mag niet van Delfland. Toen hebben we wat nader gevraagd: hebben jullie contact gehad met Delfland? Dat is niet gebeurd, maar er zijn afspraken gemaakt waarin afgesproken is dat de sluis niet in het stormseizoen bediend wordt en alleen om schepen te schutten. Het stormseizoen is inmiddels afgelopen, maar de gemeente Maassluis heeft bepaald dat de bruggen niet opengaan voor recreatievaart. Dus op dit moment – en dat is in verband met de coronacrisis – dus op dit moment gaan er nog geen schepen door de sluis en zouden in principe de rinketten niet opengezet mogen worden om vissen heen en weer te laten gaan. Onze vraag aan de portefeuillehouder, en volgens mij is dat mevrouw Koop, is: de vergunning zou het wel toestaan volgens ons, alleen de afspraken niet. Zou de portefeuillehouder met de stichting een keer samen kunnen komen om te bespreken of er toch vismigratie door de sluis mogelijk zou zijn? Dan misschien ook, als dat dan aan het einde van het stormseizoen is, ook in overleg met Delfland om toch die vismigratie door de sluis toe te staan. Dat is onze vraag.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Heijboer. Portefeuillehouder in deze is Marcel Belt, dus ik geef graag het woord aan de heer Belt. Mijnheer Belt, u heeft het woord.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Het klopt dat collega Koop contact heeft met de Monstersche Sluis, maar omdat het hier specifiek even over vismigratie gaat zal ik het woord voeren. Dank, heer Heijboer, voor het attenderen hierop. Heel goed, volgens mij laat u als VV-lid hiermee zien dat VV-leden ook de ogen en oren in het gebied zijn. Dat is belangrijk. Ik ben hier natuurlijk ook, en het college, ook hier even van geschrokken. We hebben dit uitgezocht en in principe klopt het niet dat de vispassage niet mag worden ingezet. Het inzetten van de sluis voor vismigratie en spuien is wel degelijk toegestaan onder bepaalde voorschriften. Die voorschriften die moeten bekend zijn ook bij de Stichting, dat is ook in een protocol vastgelegd in 2019. Blijkbaar is daar nu onduidelijkheid over en wij zullen dus inderdaad contact opnemen met de stichting om die afspraken met elkaar op te halen en te kijken wat mogelijk is. Dus dit wordt door het college opgepakt. Dank.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Belt. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hofman. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Voorzitter, het spijt me even, maar ik moest er even uit, want we hebben thuis bouwactiviteiten, dus ik moest even met de aannemer overleggen, dus ik ben wat langer er uit geweest. Over welk onderwerp praten we nu?

De voorzitter: We zijn nu bij het vragenrondje en u had te kennen gegeven dat u een vraag had over de droogte, dus ik geef u nu de gelegenheid om die vraag te stellen.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Met het oog op de komende perioden van droogte, de voortekenen wijzen daarop, lijkt het ons gewenst om nu goed na te denken over interne waterbevoorrading. Denk hierbij aan centraal gelegen polders die kunnen worden ingericht en de waterfabriek. Ook kan gedacht worden aan aanleg van aparte tussenboezems, eventueel. Door aanleg van interne wateropslag zal Delfland tijdens droge perioden minder afhankelijk zijn van het waterinlaat vanuit het hoofdsysteem. Is het college van oordeel dat het treffen van extra maatregelen als proactieve maatregelen wenselijk zijn en dat wij in dit tijdsgewricht ons tijdig moeten prepareren voor inzet van activiteiten op watergebied? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hofman, misschien moet u iets doen aan uw cameraopstelling, want we zien met name maar de helft van uw gezicht. Maar de vraag was duidelijk, ik geef opnieuw het woord aan de heer Belt. De heer Belt, u heeft het woord.

De heer Belt: Dank u, voorzitter, en ook dank u, de heer Hofman. Delfland is heel alert op droogte. Het droogteteam is op dit moment ook al bij elkaar gekomen, want we zitten met verschillende medewerkers vanuit verschillende disciplines bij Delfland in. Dus dat gaat zowel om medewerkers die met keringen te maken hebben, met gemalen, met waterkwaliteit en daar zijn we heel alert op. Inspecties van kades gaan plaatsvinden op korte termijn, voor als een nulmeting. Op dit moment kunnen we zeggen dat er voldoende aanvoer van capaciteit is. In zijn algemeenheid: Delfland is inderdaad afhankelijk van aanvoer van zoet water uit het hoofdwatersysteem. Daarvoor hebben we verschillende waterakkoorden afgesloten. We zijn ook continu bezig om te kijken hoe wij die zoetwater-voorziening toekomstbestendiger kunnen maken. Dat doen we door deelname in het landelijke deltaprogramma zoet water. Er is op dit moment één in uitvoering, waar onder andere ook het Brielse Meer bestendiger wordt gemaakt. Wij werken op dit moment toe ook aan een nieuwe tranche van dat deltaprogramma. Dat is een landelijk verhaal, waarin we ook als Delfland een aantal extra maatregelen gaan nemen. De verwachting is dat het college daar in de volgende commissie over die aanvraag meer over gaat informeren. Dan heel even kort ingaan op de aanvraag over het aanleggen van grotere buffers in het watersysteem. Dat zien we in de eerste instantie niet als een effectieve maatregel, omdat die bijdrage van zo'n extra buffer in de eerste instantie ook niet heel groot direct is. Het geeft ook een risico juist weer op wateroverlast en wij zien veel meer in de huidige

aanvoerstructuur verbeteren, het verduurzamen van de watervraag en het stimuleren van hergebruik. Er zitten ook bij: eventuele onderzoeken naar het opslaan in de bodem. In ieder geval een aantal zaken die wij op touw hebben, daar komen we dus nog op terug in een volgende commissie-VV. Dan even over de medewerkers: wij hebben hier een protocol voor veilig buiten werken en dat betekent onder andere dat de inspecties van droogtegevoelige kades nu bijvoorbeeld niet in koppels plaatsvinden, maar dat dat individueel gedaan wordt. Maar daar is ook een protocol voor.

De voorzitter: Dank, mijnheer Belt. Dan sluiten we hiermee het vragenrondje af.

6. Stukken ter kennisname

06.01 Audiotranscripten commissies Bestuur, Financiën en Organisatie en Waterkwantiteit en Waterkwaliteit van 7 april 2020 en commissie Waterveiligheid en Waterketen van 8 april 2020, inclusief verzamelformulier

De voorzitter: Dan komen we bij het volgende agendapunt en dat is agendapunt 6, stukken ter kennisname. U heeft de audiotranscripten ontvangen van de commissies BFO, Waterkwantiteit, Waterkwaliteit, Waterveiligheid en Waterketen. Ik neem aan dat u van deze audiotranscripten kennisneemt.

06.02 Brief aan VV: consequenties coronacrisis voor P&C-cyclus

De voorzitter: De brief aan de VV over de consequenties van de coronacrisis voor de P&C-cyclus hebben we al behandeld bij de mededelingen.

B. Bespreekstukken

B.06 Indexering tijdelijke regeling baggerontvangst

De voorzitter: Dus dat betekent dat ik nu graag door wil gaan naar het agendapunt B, bespreekstukken. Zoals eerder aangegeven beginnen we dan de bespreking met agendapunt B.06, indexering tijdelijke regeling baggerontvangst. Ik geef mevrouw Koop, portefeuillehouder, de gelegenheid om misschien nog een korte inleidende opmerking te maken voordat ik het stuk in bespreking geef. Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Dit is een stuk met een rijke historie, eigenlijk al twintig, eenentwintig, tweeëntwintig jaar geleden ontstaan. Iedere aangelande, zoals de heer Doelman ook al zei, en ook met zeer veel waardering voor het inspreken van de heer Doelman en de moeite die hij heeft genomen om in deze rare tijden toch op een innovatieve manier in te spreken in onze commissie. Dit is een kwestie die al lange tijd loopt en daar zitten veel kanten en aspecten aan. Het is ongeveer een jaar geleden, in april 2019 heeft de heer Doelman ingesproken met het verzoek waarbij hij stelde: we doen dit nu al 20 jaar, we ontvangen al 20 jaar een kleine tegemoetkoming voor de ontvangst van bagger, wij als agrariërs. Er zitten trouwens ook niet-agrariërs tussen. Wordt het niet eens tijd voor indexatie? Toen zijn we hier in huis gaan kijken naar of dat mogelijk was, maar toen leken er al zoveel aspecten aan te zitten, zowel juridisch als financieel als misschien ook principieel, maar ook technisch en ook qua draagvlak en we zitten hier in een verstedelijkt gebied. Dus veel kanten bleken er aan deze kwestie te zitten en wij probeerden daar een antwoord op te geven en dat was toch niet zo eenvoudig. Toen hebben we dus besloten: laten we dan in ieder geval uit beleefdheid – de heer Middendorp die schetste dat ook al – laten we dan in ieder geval voldoen aan het verzoek en de inspreker van 2019 een antwoord geven en die baggerinname, om dat te indexeren. Dat vonden we een reële vraag na 20 jaar en we hebben op basis van het CBS hebben we deze baggerinname, deze tegemoetkoming, deze compensatie, deze zogeheten tientjesregeling hebben we geïndexeerd op basis van CBS-gegevens en om al te veel discussie te

voorkomen, want één vindt het natuurlijk te weinig en de ander vindt het weer teveel. Zo gaat dat altijd. Dus dit is de voorgeschiedenis, ook uit een soort beleefdheid vanuit Delfland: het is toch netjes om daar op die vraag alvast een antwoord te geven? Dan gaan we vervolgens in spoor twee alle vragen, of in elk geval zoveel mogelijk vragen beantwoorden die hier aan de orde zijn gekomen. In ieder geval al die aspecten, wegen en er zijn een hoop zaken al naar voren gekomen, mevrouw Van der Burg, mijnheer Middendorp, mijnheer Hofman, mevrouw Onderdelinden, u noemde allemaal een aantal zeer relevante aspecten en die willen we allemaal in spoor twee meenemen. Dus puur, het gaat nu echt om de indexatie, niks meer en niks minder.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Koop. Voordat ik het stuk in bespreking geef wil ik even met de VV-leden testen of de raise hand-functionaliteit, of die inderdaad functioneert. Wat anders kunt u geen … Ik zie al, mevrouw Van der Burg, u kunt, ik zie allemaal mensen een raise hand doen, dus het lijkt te functioneren. Ik wilde het even verifiëren, omdat mij te oren was gekomen dat er misschien iets mis mee zou zijn. Maar dank u wel, dan kunnen we gewoon vasthouden dat u dit instrument gebruikt als u een interruptie wilt plegen. Ik geef nu het document in bespreking en ik wil beginnen met de fractie Ongebouwd. Wie van de fractie Ongebouwd mag ik het woord geven? Mevrouw Van der Burg. U heeft het woord.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel, voorzitter. Fractie Ongebouwd stemt in met de verordening, de bijdrageregeling verspreiding bagger, Delfland 2020. Met dank aan portefeuillehouder Koop voor de ordentelijke behandeling van dit onderwerp. Ze heeft na het inspreken van de heer Doelman in april 2019 serieus en consciëntieus onderzoek gedaan naar de regeling die dateert uit 1995 en de voedingsregeling die dateert uit 2000. De communicatie naar de heer Doelman is heel goed geweest en daar hechten wij aan als fractie Ongebouwd. In de commissievergadering van 7 april jongstleden heeft de portefeuillehouder toezeggingen gedaan, daar zijn wij heel blij mee. Ik wil nog even die toezeggingen herhalen. De portefeuillehouder heeft gezegd dat mijn inleiding kan dienen voor een nieuwe notitie in spoor twee en de portefeuillehouder heeft toegezegd te onderzoeken wat de werkelijke kosten zijn voor het innemen van bagger. De verwachting is dat u binnen twee jaar het nieuwe beleid geformuleerd heeft en ter discussie kan stellen in de Verenigde Vergadering. Wij stellen voor om daar wat meer haast mee te maken, u heeft inmiddels zoveel input gekregen dat u waarschijnlijk wat sneller kunt gaan in uw proces.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg, mag ik u even onderbreken? Ik zie dat de heer Oostvogels een interruptie wil plegen. De heer Oostvogels, u heeft het woord. U moet even zichzelf unmuten. Heeft u hulp nodig, mijnheer Oostvogels, om uzelf te unmuten?

De heer Oostvogels: Dank u wel, voorzitter. Er ging iets mis, maar dat had u ook al door. Het was niet om een interruptie plegen, het handje, het was puur dat ik zo meteen het woord namens de VVD zou willen voeren.

De voorzitter: Oké, dan had ik dat verkeerd begrepen. Ik zag ook nog iemand anders …

Mevrouw Van der Burg: Mag ik mijn bijdrage nog even afmaken?

De voorzitter: Dat mag u, ik wilde even alleen checken of er nog iemand anders was die … U heeft het woord, mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Portefeuillehouder heeft aangegeven dat de kosten voor het afvoeren van bagger voor Delfland aanmerkelijk hoger zijn dan het bij boeren en bij landeigenaren op het land wordt uitgereden. Als laatste wil ik opmerken dat in spoor twee Ongebouwd opteert voor een kostendekkende regeling in plaats van een tegemoetkoming. Dat zijn zo mijn opmerkingen in de eerste termijn, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van der Burg. Dan geef ik nu het woord aan de VVD. De heer Oostvogels, u heeft het woord. U moet zichzelf weer even unmuten, mijnheer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Dank u wel, voorzitter. De VVD kan instemmen met dit besluit. Het is voor ons als waterschap fijn dat de landeigenaren de bagger ontvangen, want het afvoeren zou voor ons flinke logistieke en financiële gevolgen hebben. We zijn ook zeker bewust, zoals mijnheer Doelman verwoordde, dat het ontvangen van de bagger flinke impact heeft. We zijn heel blij dat toentertijd mijnheer Doelman ons eraan herinnerd heeft dat dat bedrag en eigenlijk de hele systematiek al een tijdje niet meer geüpdate is. We zijn blij als VVD dat het nu is verhoogd, als eerste stap om in ieder geval de mensen die de bagger ontvangen tegemoet te komen. We zijn ook heel blij dat onze organisatie het gelukt is om dit signaal op te pakken en zo om te zetten naar in ieder geval een eerste stap, dat wij responsief naar de samenleving zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Oostvogels. Ik geef nu het woord aan de heer Hofman voor CU-SGP. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Voorzitter, dank u wel. Wij vinden het zonder meer indexeren, wat ook al door andere leden is aangevoerd, niet geheel juist. Wij vinden ook dat de loonkosten voor afvoeren en verspreiding mede in het bedrag moet worden betrokken. Zeker gezien de strook en het feit dat grotendeels in het gebied op kosten van Delfland bagger wordt afgevoerd, daar waar het niet geborgen kan worden, in stedelijk gebied en glastuinbouwgebied. Wij zouden willen voorstellen om ook, gezien de lange periode waar we nu over praten, zo ruim twintig jaar, om ook tussentijdse indexatie mee te nemen in het uiteindelijke eindbedrag. Het is gebruikelijk dat vijfjaarlijkse indexatie plaatsvindt en dan zou in redelijkheid het bedrag eerder tegen de € 8 per kuub uitkomen dan nu de € 6,30. Voor spoor 2 willen we de portefeuillehouder meegegeven om de mogelijkheid van jaarlijkse indexering in handen te geven van het dagelijks bestuur, zodat wij als VV het dagelijks bestuur machtigen daartoe. Bovendien vraag ik me af of een introductie van overgangsrecht, want daar zijn een aantal aanvragen nu al binnen, niet wenselijk is, om te overwegen. Tenslotte willen we wijzen op de strijdigheid, zo wij dat zien, van artikel 2.4 van de verordening, de huidige, om die nog eens goed onder de loep te nemen in spoor 2. Want volgens ons is dat in strijd met het recht dat je moet afzien van de nadeelcompensatie als je gebruik maakt van de vergoedingsregeling. Wij stemmen in met het voorstel, in afhankelijkheid natuurlijk ook wat nog eventueel op onze suggestie wordt gezegd wat betreft het bijstellen dan alleen zonder meer indexeren. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hofman. Ik ga door naar het CDA, de heer Jansen, u heeft het woord.

De heer Jansen: Dank, voorzitter. Ook het CDA stemt in met dit voorstel. Het is een transparant besluit en logisch in het kader van het bestaand beleid. Wij zien ook uit naar het vervolg en het voorstel wat in fase twee wordt voorbereid. Ik denk dat het goed is dat de hoogheemraad het op deze manier heeft aangepakt en met de wens vanuit het veld is bezig geweest. Dus complimenten daarvoor.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Jansen. Ik ga door naar Natuur, de heer Schouffoer. De heer Schouffoer, u heeft het woord.

De heer Schouffoer: Dank u wel. Wij stemmen in met dit voorstel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schouffoer. Ik ga door naar Water Natuurlijk. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Jenniskens of mijnheer Vissers?

De heer Vissers: U mag mij het woord geven, voorzitter.

De voorzitter: Dan geef ik nu het woord aan de heer Vissers.

De heer Vissers: Dank u wel. Dat kan kort, want wij sluiten ons aan bij diegenen die instemmen met de indexering en we kijken met belangstelling uit naar spoor twee. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vissers. Dan ga ik door naar de Algemene Waterschapspartij. Wie mag ik het woord geven? De heer Middendorp, dan geef ik u het woord. U heeft het woord.

De heer Middendorp: Dank u wel. Ook de Algemene Waterschapspartij stemt in met de indexering. Wij zijn blij dat er een breder perspectief komt naar de toekomst toe over of deze regeling nu wel of niet redelijk is en hoe dat zit met wat er in de waterwet is vastgelegd. Daar zien wij met belangstelling naar uit. Wij willen alleen ook de portefeuillehouder vragen of de eerdergenoemde termijn van twee jaar die zij eerder heeft genoemd, of dat inderdaad twee jaar is, of dat wij in redelijkheid over een jaar in de commissie een nieuw voorstel kunnen ontvangen? Dat zou onze voorkeur hebben, dan kunnen we deze zaak hier afhechten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Middendorp. Dan ga ik naar de Partij voor de Dieren, wie mag ik het woord geven? Mevrouw Onderdelinden, u heeft het woord.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel, voorzitter. Wij zijn het eigenlijk niet helemaal eens met deze indexering, hoewel wij zijn niet tegen een vergoeding voor een onredelijke hoeveelheid bagger die bij mensen op het land wordt neergelegd. Wij denken eigenlijk dat er betere oplossingen zijn en wij verkiezen een vlotte afwikkeling van het onderzoek naar de regeling boven nu een indexering doen en mogelijk nog meer vertraging oplopen, omdat die indexering toch al geweest is. Nogmaals, we zijn echt niet tegen de vergoeding, maar we denken gewoon niet dat dit de juiste manier is om dit op te lossen. We willen tevens de portefeuillehouder nog meegeven dat wij ook de indruk hebben dat niet elke landeigenaar heel erg veel last heeft van de bagger, dus wij denken dat misschien dat de vergoedingen misschien efficiënter vergeven kunnen worden, door bijvoorbeeld mensen iets meer te geven die daar heel veel last van hebben en mensen bij wie het eigenlijk gewoon kan blijven liggen, dat zij dan iets minder krijgen. Dat was het. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Onderdelinden. Dan kom ik bij de PvdA. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Zandstra, dan geef ik u nu het woord.

Mevrouw Zandstra: Dank u wel. We spreken vandaag over de indexering van de tijdelijke regeling baggerontvangst. Hoewel het normaal gesproken goed bestuur is om tarieven te indexeren, vinden we als Partij van de Arbeid dat hier nu te snel voor gekozen wordt. De Partij van de Arbeid-fractie vindt het bijzonder dat mensen geld krijgen voor iets wat ze verplicht zijn, wettelijk, om af te nemen, ook zonder vergoeding. Dit punt willen we graag breder bediscussiëren. Daar geven ook de woorden van de inspreker aanleiding toe, bijvoorbeeld als het gaat over de handhaving. Er zijn argumenten voor en tegen te benoemen en daarom zien wij graag een spoedige evaluatie van de tijdelijke regeling. Wij vinden het van belang om deze regeling snel te evalueren, voordat we overgaan tot indexatie. De hoogheemraad zei in de commissie dat het nog zeker twee jaar duurt voordat de evaluatie van de regeling er is. Mijn vraag aan het college is: kan dat niet sneller? Dat moet toch ook binnen een jaar gereed kunnen zijn? Zodat we volgend jaar april uitgebreider over deze materie kunnen spreken. Wat ons betreft dan ook met een breed palet aan betrokkenen. Voorzitter, het is niet de eerste keer dat in de commissie het argument gebruikt wordt dat we snel ergens toe over moeten gaan, omdat iets al bijna een jaar ligt. Wij willen ons niet laten dwingen doordat zaken te lang blijven liggen. Mijn vraag aan het college is: liggen er nog meer van dit soort verzoeken op de plank die eigenlijk al afgedaan hadden moeten worden? Kunnen we dan ervoor zorgen dat we daar snel mee aan de slag gaan, zodat we niet meer met stukken bezig zijn die eigenlijk al lang van een antwoord voorzien hadden moeten worden. Voor zover in de eerste termijn, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zandstra. Dan kom ik bij 50PLUS, de heer Fekkes. U heeft het woord.

De heer Fekkes: Dank u wel, voorzitter. Die discussie die heeft al een hele tijd gelopen, ook in de watercommissievergadering is er uitgebreid over van gedachten gewisseld. 50PLUS gaat akkoord met het voorstel, we vinden het zorgvuldig geformuleerd en ik wil dan sluiten met de verzuchting: konden de pensioenen ook maar geïndexeerd worden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Fekkes. Dan kom ik nu bij de fractie Gebouwd. Wie mag ik het woord geven? De heer Van Heijningen, u heeft het woord.

De heer Van Heijningen: Mij, voorzitter.

De voorzitter: De heer Van Heijningen, u heeft het woord.

De heer Van Heijningen: Wij stemmen in met de indexatie en kijken uit naar de discussie hoe we dit toekomstbestendig op een goede manier met alle partijen kunnen gaan regelen.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Van Heijningen. Dan geef ik nu graag het woord aan hoogheemraad Koop, om te reageren op de inbreng van diverse fracties in de eerste termijn. Mevrouw Koop, u heeft het woord.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel ook aan de VV voor alle input. Ik denk dat deze ook zeer nuttig is voor spoor twee. Ik zal proberen ook, voor zover mogelijk, de vragen die zijn gesteld, om die te beantwoorden. Dan begin ik met een algemene inleiding en mevrouw Van der Burg die doelde daar al op: de kern van de kwestie was de historie die toen twintig jaar geleden op dat moment aan de orde was. We zitten hier in een hoog verstedelijkt gebied en altijd bagger innemen, dat kon op dat moment niet. Er is nu gekozen voor een positieve benadering vanwege een aantal redenen. Deze compensatie dekt lang niet alle werkelijke kosten en ook dat zal mee worden genomen in de komende periode. De komende periode, daar heeft u bijna allemaal een opmerking over gemaakt, de één inhoudelijk, de ander de duur. Ik hoop dat we binnen twee jaar met een antwoord kunnen komen, maar nu met de hele coronacrisis durf ik eigenlijk helemaal geen toezeggingen te doen over tijdstippen en momenten dat iets gereed zou kunnen zijn, maar neemt u van ons aan: we doen ons best en de complimenten die u heeft gemaakt wil ik ook graag nu ook overbrengen aan de organisatie, want er is heel hard en zorgvuldig aan gewerkt. Dat is ook de reden waarom we nu ook die indexatie eruit hebben gehaald. Mevrouw Van der Burg die schetste al dat haar inleiding ook, zoals ik ook had beaamd, haar kern was in feite van de situatie, dus dat zullen we ook zeker meenemen en als u het goed vindt ook kunnen we dit gebruiken. Er is al gevraagd door verschillende partijen, ook mevrouw Zandstra en ook mevrouw Onderdelinden: wanneer weten we nu het nodige over de evaluatie? Kan het niet sneller? Onze ervaring met deze regeling zal worden meegenomen en dat zal ook een belangrijke input zijn naast alle vragen en opmerkingen die we hier hebben gehoord in spoor twee. Ook de opmerkingen van de heer Doelman zullen daarin worden genomen en de heer Van Heijningen die hintte daar ook al op: wordt dit ook gedaan met betrokken partijen in spoor twee? Die zullen we er ook zeker bij betrekken. Ik hoop ook op de wijze zoals de heer Doelman zei: komt allen een keer kijken en ook in gesprek gaan met de betrokkenen. Ik hoop dat dat mogelijk is en dat de coronacrisis snel achter de rug is, maar we zullen daar alle mogelijkheden bezien om ook ter plekke dit stuk te kunnen doen. De vraag over: is het teveel of is het te weinig? Dat zal natuurlijk altijd een discussie zijn, daarom hebben we nu gekozen voor indexatie. Deze indexatie die gaat in op 1 juli, als u natuurlijk positief besluit over dit voorstel. De heer Hofman stelde ook nog een vraag over strijdigheid in de verordening. Het is gebruik om in een verordening of in een overeenkomst te stellen, en dat is een standaardregel: hiermee hoeft u zich verder niet te wenden tot Delfland voor overige kosten. Dat laat onverlet dat de betrokkene ook altijd het recht heeft om de aannemer aansprakelijk te stellen voor eventuele schade. Wij stellen dat ook als eis aan de aannemer, dat ze verzekerd zijn voor eventuele schade. Dat kan ook, heb ik begrepen

van betrokkenen, dat kan ook natuurlijk best eens het geval zijn. Ook mevrouw Onderdelinden had het over – mevrouw Zandstra die hintte daar ook al op, zowel in de commissie als nu – is het nou een lust of last voor de ontvanger? Dat nemen we allemaal mee, maar ons primaire belang is natuurlijk het belang van Delfland, het watersysteem en dat willen we op een zo goed mogelijke en kostenneutrale manier als dat kan, en op een zo voordelig mogelijke manier, in stand houden, waarbij we natuurlijk ook duurzaam willen zijn. Dat betekent ook de bagger zoveel mogelijk vasthouden in het gebied, maar ik geef nu even een voorschot op spoor twee, en waarbij we natuurlijk ook streven naar zo min mogelijk vrachtwagenbewegingen hier in het gebied. Dat waren destijds ook een paar positieve redenen om de toenmalige tientjesregeling, een tientje in guldens, om die in het leven te roepen. Dus puur vanuit een positieve benadering, waarbij we ook blij waren dat de ingelanden bereid waren om ook mee te werken aan de ontvangst, ondanks hun plicht. Ik heb gehoord wat u ook allemaal heeft gezegd, ik vind het heel waardevol, ook datgene wat is ingebracht tijdens de commissie en nu, om mee te nemen in spoor twee. Ik kom zo spoedig mogelijk bij u terug, wellicht met een procesvoorstel. Maar ik kan nu geen toezeggingen doen over de tijd, want we leven nu in een onzekere periode, zonder me daarachter te willen verschuilen, maar wij als college doen ons best en ik weet ook zeker de ambtelijke organisatie ook, want die werken de laatste dagen, weken haast 7 x 24 uur aan de voorbereiding van de VV en het vervolg daarvan. Ik denk dat ik hierbij, voorzitter, alle vragen voor zover ik ze heb samengevat heb beantwoord. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Koop. Luisterend naar de vragen en uw antwoorden zie ik dat er veel fracties steun uitspreken voor dit voorstel, maar dat er nog steeds vragen zijn, voor sommigen: of het verstandig is om al te indexeren, vooruitlopend op het werk wat nog in spoor twee moet gebeuren? Ik zie in de tussentijd ook een aantal handjes. Ik vraag me af, is dat een interruptie? Want u krijgt zo dadelijk natuurlijk de gelegenheid in de tweede termijn. Dus is het een interruptie, mevrouw Van der Burg, die u wilt maken?

Mevrouw Van der Burg: Nee, het is opmerking maken in de tweede termijn.

De voorzitter: Oké. En het handje bij de heer Hofman, zie ik nog een tijdje staan. Is dat een interruptie of?

De heer Hofman: Interruptie, voorzitter.

De voorzitter: U heeft het woord.

De heer Hofman: Nog twee vragen heb ik geen antwoord op gehoord. Dat is het overgangsrecht, eventueel, in relatie tot

De voorzitter: Mijnheer Hofman, maar dat is eigenlijk iets wat thuishoort in de tweede termijn.

De heer Hofman: Oké, dan ga ik daarmee akkoord.

De voorzitter: Dus wat ik nou net zei, voordat we het in de tweede termijn brengen, volgens mij is één van de vragen voor sommige VV-leden± er zijn veel mensen die instemmen, maar is het verstandig om dit besluit al te nemen voordat spoor twee afgewikkeld is of niet? Misschien is dat iets waar u rekening mee kunt houden in uw tweede termijn. Ik stel de tweede termijn nu graag open en ik geef het woord aan mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel, voorzitter. Ik wil mevrouw Koop bedanken voor de beantwoording in de eerste termijn. Ik wil wel een opmerking maken. De opmerkingen van de Partij van de Dieren en de PvdA die ervaar ik als uitermate pijnlijk. Zoals u van de heer Doelman ook heeft kunnen horen, maar zoals u ook in voorgaande gedachtewisselingen hebt kunnen horen, is de ontvangstplicht van bagger voor alle aangelanden destijds in regeling genomen, maar zoals ook nu nadrukkelijk meerdere keren gesteld is: heel

veel aangelanden en steeds meer kunnen die bagger niet meer ontvangen. Dan is het realiteit tegenwoordig dat al de bagger terechtkomt op de percelen van de boeren of landeigenaren en dan willen beide partijen die ik net noemde zeggen: dat is uw plicht, u heeft immers een baggerplicht, u moet dat ontvangen. En dan het liefst om niet. U mag er blij mee zijn, klinkt het haast door. Ik vind dit op zijn zachtst gezegd enigszins beledigend. Dit is een opmerking die ik graag toch even kwijt wilde, want het zit me behoorlijk hoog. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg, dank u wel. Ik zie een paar handjes de lucht ingaan. De eerste was de heer Hofman, u had een interruptie. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Nog twee vragen zijn niet beantwoord …

De voorzitter: Mijnheer Hofman, wilt u een interruptie plegen op hetgeen wat mevrouw Van der Burg nou net gezegd heeft? Als dat niet het geval is, dan wacht even op uw beurt tot u het woord krijgt in de tweede termijn.

De heer Hofman: Ik wil wel een interruptie plegen. Ik kan heel ver meegaan met mevrouw Van der Burg. Het is zo dat de ingelande agrariërs … productie bieden voor alle ingelanden voor de waterafvoer. De heer Doelman schetste al dat niet alleen het betreffende perceel veeteeltgebied, maar ook het achterliggende glastuinbouwgebied profijt trekt en ook stedelijk gebied. Dus ik vind wel dat ten onrechte een zware wissel wordt getrokken richting agrariërs, dat die dus extra profijt zouden hebben. Maar ik denk dat het goed is om dat in de evaluatie nogmaals zwaar te beoordelen. De verscheidenheid is groot en ieder heeft zijn recht om zijn mening te uiten, dus ik wacht met spanning af wat de uitkomst gaat worden zo dadelijk in spoor twee.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hofman. Ik geef het woord aan mevrouw Onderdelinden. U heeft het woord.

Mevrouw Onderdelinden: Dit geldt nog als interruptie, toch? Ik wil alleen even zeggen dat mij nu een aantal woorden in de mond worden gelegd die ik zeker niet heb gezegd. Ik heb niet gezegd dat mensen blij moeten zijn met bagger, ik heb niet gezegd dat het gratis zou moeten. Wij hebben juist gezegd: wij zijn niet tegen een vergoeding, wij zijn alleen niet voor een vergoeding die nergens op gebaseerd is.

De voorzitter: Dank u wel voor de verduidelijking. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Zandstra. Mevrouw Zandstra, u heeft het woord.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, dank u wel. Ook ik kan mij niet vinden in de samenvatting die mevrouw Van der Burg geeft van onze inbreng. Wij zijn juist van mening dat we hier uitgebreider over moeten spreken en ook meer argumenten moeten wisselen en niet alleen dit punt van indexering. Wij hebben in onze inbreng geen enkele conclusie getrokken, alleen gezegd dat we dit gesprek veel breder willen voeren, zodat we ook meer argumenten met elkaar willen wisselen. Dat hoop ik ook zeker nog te gaan doen. Dus ik herken me niet in de woorden die ons in de mond worden gelegd. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik nu door naar de fractie VVD, de heer Oostvogels, tweede termijn. U heeft het woord.

De heer Oostvogels: Dank u wel, voorzitter. We hebben niets toe te voegen in de tweede termijn. De beantwoording was duidelijk en wij kijken uit naar het voorstel straks.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar de heer Hofman, tweede termijn. U heeft het woord.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Twee vragen staan nog open wat ons betreft. Dat is het overgangsrecht en de machtiging van het dagelijks bestuur om in de toekomst zelf de indexatie te regelen, uiteraard als de leden van de VV daarmee kunnen instemmen, omdat in spoor twee mee te nemen. We stemmen in met het voorstel, om dat zo snel mogelijk te accorderen, zodat in feite de twintig-jaarlijkse periode snel overbrugd wordt, want het is toch maar een tijdelijke regeling. In dit tijdsgewricht vinden wij des te meer het van belang dat de regeling zo snel mogelijk van kracht wordt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Jansen, CDA. U heeft het woord.

De heer Jansen: Ik heb geen aanvullende punten.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Schouffoer. U heeft het woord.

De heer Schouffoer: Dank u wel. Ik heb geen aanvullingen op wat mevrouw Onderdelinden en mevrouw Zandstra hebben gemeld.

De voorzitter: De heer Vissers, u heeft het woord.

De heer Vissers: Dank u, voorzitter. Ook wat mij betreft geen aanvulling op de eerste termijn.

De voorzitter: De heer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Dank u wel, voorzitter. En dank u wel, mevrouw Koop, voor de uitgebreide beantwoording, de zelfs zeer uitgebreide beantwoording. Ook precies wat u allemaal in de commissie heeft gezegd. Nu heeft u het zeg maar 'on record' dat u dat inderdaad in de commissie heeft gezegd en in de VV. Ik heb eigenlijk een beetje bezwaar tegen al die herhaling, maar waar ik vooral bezwaar tegen maak is dat op die manier ons punt ondersneeuwt, dat u zegt dat het 2 jaar duurt om deze regeling te evalueren. Nou even voor alle redelijkheid: het gaat hier om een regeling van € 120.000 en we hebben een begroting van € 200.000.000. Het gaat hier om naar schatting 50 agrariërs. U zegt: het gaat 2 jaar duren om dit te evalueren en om dit in rij en gelid te zetten, terwijl bagger een historische kerntaak van Delfland is. Ik wil toch u uitdagen om dat toe te lichten, waarom dit zo enorm ingewikkeld is, zelfs in tijden van corona? Ik zou u eigenlijk nogmaals met klem willen verzoeken of u uw toezegging kunt doen om gewoon zo snel mogelijk, en dat is wat mij betreft april volgend jaar, met een voorstel in de commissie te komen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Middendorp. Ik ga door naar mevrouw Zandstra, PvdA. U heeft het woord.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, dank u wel. Als het gaat om de reactie op onze teleurstelling, dat het niet sneller geëvalueerd kan worden dan binnen twee jaar, sluit ik me aan bij de woorden van de heer Middendorp. Als het gaat om dat spoor twee vinden wij belangrijk dat dat uitgebreid gebeurt, dat er ook goed gekeken wordt naar de oorspronkelijke overwegingen. Ook de overwegingen om een tijdelijke regeling te maken en niet een permanente regeling. Misschien is ook nog terug te halen waarom er destijds niet voor gekozen is om een indexatie in die tijdelijke regeling te maken? Want dat was met de kennis van nu wellicht verstandiger geweest. Ik had nog een oproep gedaan: zijn er nou nog andere dingen die eigenlijk al te lang op de plank liggen? Daar heeft het college niet op gereageerd. Maar goed, u heeft in ieder geval gehoord dat wij ons daar zorgen over maken en ik neem aan dat als er nog dingen liggen, dat die snel van de plank af komen. Voorzitter, gehoord hebbende de beantwoording van de hoogheemraad kan ik niet voor dit voorstel stemmen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zandstra. De heer Fekkes, u heeft het woord.

De heer Fekkes: Dank u, voorzitter. Geen nadere opmerkingen.

De voorzitter: Dan tenslotte de heer Van Heijningen. U heeft het woord.

De heer Van Heijningen: Wij zijn het eens met het voorstel nu. Ik heb wel een opmerking, het is al door meerderen aangegeven: die termijn van twee jaar, eigenlijk veel te lang. Dit loopt al langer, dit moet sneller opgelost kunnen worden en als daar vanuit de VV hulp bij nodig is kunnen we misschien in een klein comité een keer overleggen met het dagelijks bestuur.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Heijningen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Koop voor slotopmerkingen, voordat we het in stemming brengen. Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Ik hoor de uitdaging die uit de VV naar voren komt, niet alleen om een brede discussie in te gaan, omdat het onderwerp om een bredere behandeling vraagt, zoals mevrouw Zandstra ook terecht opmerkte, maar vooral ook: kan het sneller dan binnen twee jaar?

De voorzitter: Mevrouw Koop, mag ik u even onderbreken? Want ik zie een interruptie van mevrouw Onderdelinden. Mevrouw Onderdelinden, u heeft het woord.

Mevrouw Onderdelinden: Ik wou alleen even zeggen: ik had niets meer toe te voegen, maar u had me wel overgeslagen bij de tweede termijn.

De voorzitter: Dat spijt mij heel erg, dus dan heeft …

Mevrouw Onderdelinden: Het zij u vergeven.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik zal er voortaan beter opletten. Mevrouw Koop, u heeft het woord weer.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. De heer Middendorp die tikte me al op de vingers om herhaling te voorkomen, dus ik hoop dat het over is gekomen en door is gekomen dat de uitdaging om het sneller te doen dan twee jaar, dat dat mogelijk is. Ik neem ook het aanbod van de heer Van Heijningen ter harte, om ook tussentijds eens in een comité te kijken: hoe loopt het en hoe gaat het en houden we de vaart erin? Dus het is uiteraard een uitdaging. Het gaat hier overigens niet alleen om een paar agrariërs, maar het gaat hier ook om breder. Het kan zelfs zijn dat als u een tuintje heeft aan het water dat u ook bagger ontvangt, dus het gaat niet uitsluitend om agrariërs. Dan de heer Hofman, die stelde nog een paar vragen. Dat was ook een vraag die mevrouw Zandstra stelde: hoe gaan wij om met de indexatie in de toekomst? Wordt dat gemandateerd aan het college en wordt dat misschien regelmatig gedaan? Wij zullen dit ook meenemen in spoor twee: hoe gaan we om met de indexatie? Ook eventueel kijken of dat meegenomen kan worden in de herziene mandaatregeling van het college. Maar het is denk ik goed ook omdat te noemen, ook om dit onderwerp zo integraal mogelijk te kunnen behandelen. De evaluatie, dat maakt natuurlijk deel uit van een hele procedure, hebben we het over gehad. Ik kijk nog even naar alle andere punten, de indexatie, daar hebben we het over gehad. Het overgangsrecht, ook nog een vraag van de heer Hofman. Ja, deze regeling gaat in op 1 juni, ook zoals we bij belastingverhoging niet doen, dat doen we ook niet met terugwerkende kracht. Dus dit gaat nu in per 1 juni en we hebben geprobeerd dat zo snel mogelijk te doen, ook om ook zo snel mogelijk een vraag van de ingelanden te kunnen beantwoorden en verder in spoor twee alle ins en outs te kunnen bekijken. Nog even de vraag van mevrouw Zandstra: wat ligt er nu nog op de plank? Er zijn veel dingen die via het KCC binnen zijn gekomen, dat weet ik nu niet, dat heb ik ook niet meegenomen in de voorbereiding van dit voorstel. Maar wij doen allemaal met elkaar ons uiterste best om de vragen zo snel mogelijk te beantwoorden en anders, ik heb ook wel gemerkt dat VV-leden heel goed een antenne hebben in de samenleving en liggende vragen overbrengen aan hoogheemraden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie nog één handje van de heer Middendorp. De heer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Voorzitter, het is mij niet helemaal duidelijk: heb ik nou een toezegging gehoord van mevrouw Koop of niet, om op kortere termijn met deze aanpassing te komen? Wij hebben voorgesteld april volgend jaar. Ik heb mevrouw Koop horen zeggen dat ze het sneller wil doen, maar ik zou graag daar een toezegging voor hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Koop, u heeft het woord. U moet even zichzelf nog unmuten.

Mevrouw Koop: Mijnheer Middendorp, ik zou dat ook graag willen en graag willen doen, die toezegging. Alleen, er zitten zoveel haken en ogen aan en we hebben daarnaast ook nog corona. Ik weet dat de organisatie echt ontzettend hard werkt en dat doen wij ook als college, dus laat ik het zien als een uitdaging. Maar ik kan het niet toezeggen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie verder geen handjes meer, dus dan wil ik het voorstel in stemming brengen. Het besluit wat voorligt is de verordening bijdrageregeling verspreidbare bagger Delfland 2020 vast te stellen onder intrekking van het besluit van de Verenigde Vergadering van november 1995, nummer 9502693 en het besluit van Verenigde Vergadering van maart 1996, nummer 9600198. Ik zie nog een handje van de heer Simon. De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Het is natuurlijk toch een zwaarbeladen onderwerp, heb ik begrepen. Althans, ik vind dat er heel veel voors en tegens zijn. We hebben natuurlijk ook een inspreker vandaag gehad en we hebben natuurlijk een uitgebreide behandeling gehad, maar wij willen gewoon graag als fractie er nog eens goed over nadenken hoe wij hierover willen stemmen, dus ik vraag een schorsing aan, als u dat toestaat.

De voorzitter: Dat is goed. Is het goed als wij vijf minuten schorsen, de heer Simon?

De heer Simon: Vijf, zes, zeven minuten, ja hoor.

De voorzitter: Dan stel ik voor, het is nu zeven over elf. Dan stel ik voor dat we de vergadering weer hervatten om kwart over elf. Dan kunnen anderen ook even de gelegenheid hebben om een glas water of een kop koffie te halen. Ik schors de vergadering tot kwart over elf.

Schorsing

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en ik zou nu het voorstel in stemming willen brengen. Ik heb al aangegeven dat dat moet via hoofdelijke stemming, dus ik heb de attributen van het hoogheemraadschap hier bij mij. Ik zal dus uit de beker een nummertje trekken. Dat is nummer twaalf. Wie is nummer twaalf? Dat betekent dat ik begin bij mevrouw Van der Burg en dan ga ik daarna de presentielijst af. Dus mevrouw Van der Burg, mag ik uw stem horen?

Mevrouw Van der Burg: Ik ben voor het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Winden. Kunt u uzelf unmuten en stemmen?

De heer Van Winden: Ik ben voor het voorstel, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Voor.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter, ik ben voor het voorstel.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, voorzitter, wij zijn tegen het voorstel.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Tegen.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Tegen.

De voorzitter: Ik hoor het niet duidelijk, maar volgens mij zegt u: tegen. Klopt dat?

Mevrouw Zandstra: Dat klopt.

De voorzitter: De heer Simon.

De heer Simon: Ik stem voor het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Ik stem ook voor het voorstel.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Is hier ook nog ruimte voor een stemverklaring?

De voorzitter: Als u dat nu nog wil doen is dat prima.

Mevrouw Onderdelinden: Onze fractie is voor het voorstel. Wij zouden wel graag zien dat er in ieder geval zo snel mogelijk een update komt vanuit de portefeuillehouder over de stand van zaken, bijvoorbeeld tegen het einde van het jaar, zodat we het in elk geval niet vergeten en het niet nog weer een jaar blijft liggen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Belt.

De heer Belt: Voor het voorstel.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter, ik ben ook voor het voorstel.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voor.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Ik ben voor het voorstel.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Voor het voorstel.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor.

De voorzitter: De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Voor.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Dan tenslotte de heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dank u wel, voorzitter. Voor het voorstel.

De voorzitter: Dan geef ik nu graag even het woord even aan onze secretaris-directeur, de heer Janssen, die de stemmen geteld heeft. Volgens mij was het niet al te moeilijk, maar de heer Janssen.

De heer Janssen: Dank u wel, voorzitter. Ik heb geteld 27 stemmen voor en 3 stemmen tegen het voorstel. Dat zijn de leden van de PvdA-fractie.

De voorzitter: Dank u wel. Dus dan is het besluit genomen met 27 stemmen voor en 3 stemmen tegen. U hoort zelfs de hamer op de achtergrond. Een opmerking voordat we naar het volgende agendapunt toegaan. Ik realiseer me, het is al tegen half 12, we hebben nog best veel zaken te behandelen, dus ik doe ook een oproep aan iedereen om inderdaad puntig te zijn en er zeker voor te zorgen dat de punten die al uitvoerig aan bod gekomen zijn in de commissies, dat we die niet herhalen. Dus met die oproep wil ik doorgaan naar het volgende agendapunt en dat is de …

Mevrouw Van der Burg: Voorzitter? Ik heb een handje, mag ik een opmerking maken?

De voorzitter: Excuses, natuurlijk. Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Voorzitter, ik wilde tot slot nog een opmerking maken. De heer Doelman heeft ons, de VV, uitgebreid uitgenodigd voor een excursie/demonstratie baggeren. Daar willen wij als fractie Ongebouwd erg graag in faciliteren te zijner tijd, als de coronacrisis voorbij is.

De voorzitter: Dank u wel. We nemen daar nota van en daar komen we dan op terug om te zien als we met de VV veldbezoeken brengen of dit ook een mooi onderwerp zou kunnen zijn.

Mevrouw Van der Burg: Afgesproken, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel.

B.00.A Toelating plaatsvervangend commissielid CDA

De voorzitter: Dan ga ik nu terug naar – even schuifelen met de papieren – naar agendapunt B.00.A, Toelating plaatsvervangend commissielid voor het CDA. Ik wil in de eerste instantie de voorzitter van de commissie geloofsbrieven de gelegenheid geven om het woord te nemen. Dat is de heer Verhage. De heer Verhage, u heeft het woord.

De heer Verhage: Dank u wel, voorzitter. De VVD heeft op 13 februari de heer Zwinkels benoemd als plaatsvervangend commissielid voor het CDA. Vervolgens heeft onze commissie met ondersteuning van de griffier de geloofsbrieven van de heer Zwinkels onderzocht. Daarbij is vermeldenswaardig dat de heer Zwinkels een nevenfunctie vervult waarbij in de toekomst mogelijk conflicterende belangen kunnen ontstaan. Daarop heeft de heer Zwinkels verklaard hierop te zullen letten, conflicterende belangen aan te

geven en indien noodzakelijk zich te onthouden van stemming. De commissie geloofsbrieven heeft op basis van het voorgaande geconstateerd dat er geen belemmeringen zijn voor zijn toelating en wij adviseren dus aan de VV om de heer Zwinkels toe te laten als plaatsvervangend commissielid. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Verhage. Dan ga ik direct door naar het VV-besluit. Het besluit is om de heer P.M.M. Zwinkels toe te laten als plaatsvervangend commissielid voor het CDA. Dat moet ik weer hoofdelijk in stemming brengen, dus ik ga weer een greep doen in de mooie beker. Ik trek – het zal toch niet waar zijn? – weer twaalf.

Mevrouw Van der Burg: Ik ben paraat.

De voorzitter: Dat betekent dat er een audit moet komen. Het is twaalf, dus dan weet u dat mevrouw Van der Burg als eerste mag stemmen. Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Ik stem voor.

De voorzitter: U stemt voor. De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Voor.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter, ik stem voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter, ook ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Voor.

De voorzitter: De heer Simon.

De heer Simon: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Voor.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Voor.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Voor.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor.

De voorzitter: De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Hij springt steeds weer terug. Ja, ik ben voor, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Dank u wel, voorzitter. Ik ben ook voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Dan tenslotte de heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dank u wel, voorzitter. Voor het voorstel.

De voorzitter: Dan constateer ik dat het besluit tot toelating van de heer Zwinkels met unanieme stemmen is goedgekeurd. Dank u wel. Dan ga ik nu over tot de eedaflegging. Mijnheer Zwinkels.

De heer Zwinkels: Ja?

De voorzitter: U bent digitaal aanwezig en ik ga nu de eed afnemen. Ik verzoek u om zo dadelijk de laatste woorden te herhalen. Laat ik beginnen. Ik zweer dat ik om tot plaatsvervangend lid van een commissie te worden benoemd rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook aan iemand enige gift of gunst heb gedaan of beloofd. Ik zweer dat ik om iets als plaatsvervangend lid van een commissie te doen of te laten rechtstreeks noch middellijk van iemand enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als plaatsvervangend lid van een commissie naar eer en geweten zal vervullen. Zo waarlijk helpe mij God almachtig. De heer Zwinkels.

De heer Zwinkels: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zwinkels. Dan bent u bij deze toegelaten als plaatsvervangend lid. Applaus. Ik wil u van harte feliciteren met de toelating. Helaas moeten we het op deze manier doen, digitaal. Normaal gesproken zou het een groot genoegen voor mij zijn om u nu ook direct een bos bloemen te overhandigen. Ik heb begrepen in ieder geval dat we die bij u laten bezorgen. Dus nogmaals, onze felicitaties.

De heer Zwinkels: Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel.

B.02 Verschoningsbesluit aanbestedingsrechtmatigheid 2019

De voorzitter: Dan gaan wij nu door naar het volgende bespreekstuk en dat is B.02, het verschoningsbesluit aanbestedingsrechtmatigheid 2019. Ik geef het woord aan de heer Ouwendijk, om een korte inleiding, als hij dat wil, te geven. De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Het voorstel is uitgebreid behandeld en besproken in de commissie BFO. Daarin aangegeven dat we twee kanten opgaan: aan de ene kant de verschoning met betrekking tot 2019 en aan de andere kant het instellen van een soort ad hoc-commissie, op voorspraak van mevrouw Dijkshoorn en de heer Van Kretschmar. Die commissie is inmiddels gevormd, daar is een afspraak voor gemaakt en dat gesprek gaat gevoerd worden. Tot zover de inleiding, mijnheer de voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het voorstel nu ter bespreking. Ik geef in de eerste instantie het woord aan de fractie Gebouwd. Wie mag ik het woord geven? De heer Van Kretschmar? U heeft het woord.

De heer Van Kretschmar: Dank u wel, voorzitter. Het besluit vraagt eigenlijk twee dingen. Aan de ene kant een wijziging in het normenkader, vervolgens een verschoning. Wij kunnen daarmee instemmen, zeker gezien het feit dat de oorzaak van dit alles, namelijk het niet voldoen aan een procedure die binnen Inkoop is vastgesteld in 2017, dat we dat nader gaan onderzoeken. Waarom vinden we dat zo belangrijk? Dat heeft eigenlijk ook weer twee aspecten. Aan de ene kant vinden wij dat als je als organisatie een procedure opstelt, dan moet je je er ook aan houden, of dat nou door de accountant wordt gecontroleerd of niet, dat is niet zo interessant. In de tweede plaats vinden wij het belangrijk dat dit voor eens en voor altijd wordt opgelost, omdat dit bij herhaling tot opmerkingen leidt. Dus vandaar ook onze wens, die inmiddels is ingewilligd, om dit met een ad hoc-commissie te onderzoeken en te bekijken in hoeverre we maatregelen kunnen nemen om dit voor eens en voor altijd op te lossen. Dus wij zijn heel tevreden met het feit dat dat door de heer Ouwendijk voortvarend is opgepakt. De bespreking vindt volgende week plaats, dus ik heb er alle vertrouwen in dat we dat met elkaar gaan oplossen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Kretschmar. Ik geef het woord aan de heer Fekkes. U heeft het woord, mijnheer Fekkes.

De heer Fekkes: Dank u, voorzitter. Het probleem is ontstaan een aantal jaren geleden, de heer Ouwendijk was toen nog niet primair verantwoordelijk. Hij heeft te kennen gegeven dat hij de zaken voortvarend wil oppakken, heeft daar een werkgroepje voor ingesteld. Voorzitter, ik vind dat we met dit besluit maar een eind moeten maken aan het stukje falen uit het verleden. 50PLUS stemt er dan ook van harte mee in. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven van de PvdA? De heer Hombergen, u heeft het woord.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ook wij stemmen in met dit besluit wat voor ons ligt. We hebben daar wel de redenen dat we heel erg hechten aan de commissie die nu wordt samengesteld, want de achterliggende redenen voor een helder inkoopbeleid die zijn voor ons van groot belang. Dat is dat we als waterschap zakelijk in de markt treden en dat we ook buiten de usual suspects, het team van bekende aannemers en leveranciers, kijken bij onze aanbesteding. Dat moet voorop staan. We hebben daarbij wel vertrouwen in de bemensing van die ad hoc-commissie en wij denken dat dat ook een kleine en vaardige commissie moet zijn, dus wij willen zeker niet – we hebben alle vertrouwen in de commissie – maar we willen zeker niet dat onze afwezigheid bij die commissie wordt uitgelegd als een

teken dat we wat minder belangstelling hebben daarvoor. Juist voor dit punt hechten we heel grote waarde dat Delfland zakelijk en transparant naar de markt toetreedt. Daar wil ik het bij laten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Hombergen. Wie mag ik het woord geven van de Partij voor de Dieren?

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Jonker, u heeft het woord.

Mevrouw Jonker: Dank u wel. In de commissie BFO zijn er heel veel opmerkingen gemaakt, heel veel kritische opmerkingen. Wij zijn heel blij met de toezegging van hoogheemraad Ouwendijk dat er een ad hoc-commissie komt. Ik heb mijzelf daar ook voor aangemeld, temeer omdat ik zelf heel veel kritische opmerkingen had en denk dat het misschien belangrijk is dat het mij ook duidelijk wordt, hoe de regels gehanteerd zouden moeten worden. Dus in dit geval stemmen wij dus ook in met het besluit, omdat wij blij zijn dat er een voorwaarde aan verbonden is door middel van de commissie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jonker. Wie mag ik het woord geven van de AWP? Mijnheer Heijboer, u heeft het woord.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. In de commissie is het uitgebreid besproken. Delfland heeft haar inkoopbeleid per vergissing opgenomen in het normenkader. Daarvoor is dat nooit gebeurd en ik verwacht dat het ook hierna niet meer gebeurd. Het gevolg was dat de accountant met de stofkam door het inkoopbeleid ging en wat heeft aangetroffen. Dus er liggen wat ons betreft twee zaken voor. De goedkeuring van de jaarrekening middels het verschoningsbesluit, daar zijn wij voor, en het tweede is het toetsen van het inkoopbeleid. Dat is eigenlijk een heel aparte zaak. Daar is nu een commissie voor gevormd en daar zijn wij ook mee akkoord, want je moet je inkoop goed inrichten. Wij zijn ook voor een zakelijk, maar ook een werkbaar inkoopbeleid, dat je ook zaken uitsplitst: grotere bedragen wat nauwkeuriger en kleinere bedragen, dat moet ook vlot en werkbaar zijn voor de medewerkers van Delfland. Dus wij zijn voor het voorstel en dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Heijboer. Dan ga ik naar Water Natuurlijk. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Jenniskens, u heeft het woord.

Mevrouw Jenniskens: Bij uitzondering ondersteunt Water Natuurlijk het besluit om verschoning, het verlenen voor de geconstateerde afwijkingen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Wij vinden het in principe wel heel goed om te blijven werken met het standaard normenkader van de Unie, zodat waterschappen ook met elkaar vergelijkbaar blijven. Wij zijn zeer benieuwd naar de voorstellen van de ad hoc-commissie, om afwijkingen al vanaf dit jaar, 2020 dus, te voorkomen en dan gaan we ervan uit dat vanaf dit jaar Delfland zich gedraagt volgens eigen beleid. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenniskens. Ik geef het woord aan de heer Schouffoer, Natuur. Mijnheer Schouffoer, u moet uzelf even unmuten.

De heer Schouffoer: Excuses. Ik stem in met het voorstel. Ik vind het ook prima dat de commissie kijkt hoe het er beter aan toe kan, maar ik sluit me ook aan bij de wijze woorden van de AWP en anderen die zeggen: we gaan hier niet een blame game doen, er is gewoon een overdreven regel in het normenkader opgenomen en dat moet beter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Jansen, CDA. De heer Jansen, u heeft het woord.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ook het CDA stemt in met dit voorstel. Wij vinden wel dat je inkoop goed moet regelen, het moet transparant zijn en volgens de procedures. Maar je kunt best wel in dit geval zijn we het wel eens met de voorgaande sprekers dat de procedure misschien wel iets te streng is geweest en wij stemmen in wel voor dat die ad hoc-commissie ook wordt ingesteld. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Jansen. Ik geef het woord aan CU-SGP, de heer Hofman. U heeft het woord.

De heer Hofman: Voorzitter, dank u wel. Wij stemmen in met het voorstel en we wensen de ad hoc-commissie veel succes. We hebben een groot vertrouwen in de regie ook van de portefeuillehouder, om dat in goede banen te leiden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hofman. Wie mag ik het woord geven in de VVD?

De heer Oostvogels: Dat ben ik, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Oostvogels, u heeft het woord.

De heer Oostvogels: Dank u wel, voorzitter. De VVD kan instemmen met dit besluit. Het is natuurlijk belangrijk dat een organisatie voldoet aan het eigen inkoopbeleid en de VVD vindt het belangrijk dat dat op zo kort mogelijke termijn gebeurt, maar we zien ook dat er al hard aan gewerkt wordt en dat het geen nieuw probleem is. Dus dit nu laten onderzoeken door de accountant, dus het niet-verschonen, dat zou niet bijdragen aan het oplossen van het probleem en het kost heel veel tijd en geld, dus voor ons is het verschonen logisch. Ik wil nog wel een kleine opmerking maken: we hebben nu net een nieuwe commissie ingericht, de ad hoc-commissie die hiernaar gaat kijken. De vorige VV hebben we een commissie ingericht die zich met de communicatie gaat bezighouden en ik wil namens de VVD wel de hoop uitspreken dat we dit niet bij elke sessie gaan doen, al is het maar omdat onze agenda's al helemaal vollopen, maar we moeten ook een bepaalde mate van vertrouwen in de organisatie houden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Oostvogels. Dan tenslotte, wie mag ik het woord geven bij de fractie Ongebouwd? Mevrouw Dijkshoorn, u heeft het woord.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel, voorzitter. Het verschoningsbesluit ligt voor ons, daar kunnen wij mee instemmen. Om afwijkingen te voorkomen voor in de toekomst is het goed dat ook even die ad hoc-commissie ernaar kijkt, we hebben er in de commissie ook duidelijk over gesproken. Het inkoopbeleid is al jaren een punt van zorg in de rekeningcommissie, dus een goed besluit en een logisch besluit, de ad hoc-commissie, dat die ingesteld is. We moeten ook niet te veel commissies maken, maar eens even goed kijken hoe alles werkt, dus voor het voorstel en hopelijk is het hiermee ook afgedaan voor de toekomst. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkshoorn. Ik constateer dat eigenlijk alle fracties instemmen met dit voorstel en ook in het algemeen tevreden zijn dat er een ad hoc-commissie komt om verdere verbeteringen door te voeren. Ik geef de heer Ouwendijk nu het woord om nog even te reageren. De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. In de commissie is het nodige al verteld, dat hoef ik hier niet te herhalen, dat ga ik ook niet doen. Ik wil wel de Verenigde Vergadering danken voor het vertrouwen dat ik vrij algemeen ervaar en vooral het vertrouwen ook in de organisatie. Ik denk ook dat dat terecht is. Dank daarvoor.

De voorzitter: Dank u wel. Mag ik concluderen dat er eigenlijk geen behoefte is aan een tweede termijn? Dan stel ik voor dat we direct doorgaan naar het besluit. Dat ga ik één keer op lezen. Dat is ten eerste het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid geen onderdeel uit te laten maken van het normenkader 2019 ten behoeve van de accountantscontrole 2019. Ten tweede verschoning te verlenen voor de geconstateerde afwijkingen van het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid. Is er nog behoefte aan een stemverklaring? Ik zie niks, dus dan ga ik nu weer de beker pakken. Ik ga nog een keer goed schudden. Dan zullen we zien, wie is het nu? Het is 21. Dan moet ik even de lijst erbij pakken. Dan begin ik dit keer bij mevrouw Jonker. Mevrouw Jonker, wat is uw stem?

Mevrouw Jonker: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Wij stemmen voor het besluit.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Wij stemmen voor.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Belt.

De heer Belt: Ik ben voor dit besluit.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Ik ben voor dit besluit, dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Voor.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Voor het besluit.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor.

De voorzitter: De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Ik ben voor het besluit, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Voorzitter, dank u wel. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Dank u wel, voorzitter. Ik ben ook voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel, voorzitter. Wij zijn voor.

De voorzitter: De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Dank u, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Voorzitter, voor. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Dank u wel. Voor.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter, ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter, ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Voor.

De voorzitter: En dan tenslotte de heer Simon.

De heer Simon: Voor.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Simon. Dan concludeer ik dat het besluit unaniem is aangenomen. Dank u wel.

B.04 Gemaal Commandeurspolder

De voorzitter: Dan komen wij nu bij het volgende bespreekstuk en dat is het bespreekstuk gemaal Commandeurspolder. Ik geef in de eerste instantie mevrouw Koop de gelegenheid om een korte toelichting te geven. Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Ik denk haast niet dat het nodig is, maar het gaat vooral om een voorbereidingsgebied en het vaststellen van het investeringsplan. Het investeringsplan geeft aan wat de scope is van het voorbereidingsgebied, dus van het onderzoek dat we nu gaan doen om het uitvoeringsvoorstel neer te leggen straks in de VV. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan breng ik nu het voorstel ter bespreking in. Ik geef in de eerste instantie het woord aan het AWP. Wie mag ik het woord geven in het AWP?

De heer Middendorp: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Ik was even weg. Dit betreft het bespreekvoorstel over de gemalen, toch?

De voorzitter: Dit is het voorstel B.04, gemaal Commandeurspolder.

De heer Middendorp: Dank u wel. Voorzitter, dit onderwerp is uitgebreid, ik mag wel zeggen zeer uitgebreid besproken in de commissie WKK. Het is niet mijn bedoeling om die discussie opnieuw te voeren. Er is wel een belangrijke toezegging gedaan, waarvan de AWP graag ziet dat die in de besluitenlijst van de VV wordt opgenomen. Namelijk, mevrouw Koop heeft in de commissie toegezegd dat zodra de varianten uit het onderzoek beschikbaar zijn – en dat is dus voorafgaande, ruim voorafgaande aan het voorstel in de VV – dat de commissie bij die varianten zal worden betrokken. Dat hoor ik graag herhaald. Voorzitter, het tweede belangrijke punt wat ik naar voren wil brengen is de vismigratie. In de voorstellen zoals die tot ons

zijn gekomen is weliswaar een visvriendelijke pomp opgenomen, maar zoals u weet: vismigratie gaat twee kanten op, tegen de stroom in en met de stroom mee. U begrijpt, met de stroom mee, dat zal misschien nog wel lukken, maar tegen de stroom in, dat is voor heel veel vissen een gemaal te ver. Nu is het ook zo dat tweezijdige vismigratie al een hele tijd staand beleid is van Delfland en de AWP is dan ook verbaasd dat dit onderwerp in de stukken ontbreekt en sterker nog, in de commissie heeft het college ook duidelijk aangegeven daar geen aanleiding toe te zien. Conform de nieuwe spelregels van het BOB-model hebben wij overwogen om een motie in te brengen en hebben wij overleg gehad met een aantal fracties. Daarin is als uitkomst gekomen dat wij het college om twee toezeggingen willen vragen. Het is een beetje lastig, want ik heb begrepen dat ik niet de toezeggingen nu op het scherm mag brengen, dus ik ga ze aan u voorlezen. Maar u heeft als het goed is de toezeggingen al in beeld. De eerste toezegging die wij van het college vragen is als volgt, nummer één: als staand beleid opnieuw vaststellen dat bij renovaties of nieuwbouw van elk gemaal van Delfland tweezijdige vispassage wordt aangelegd, voor elke vissoort en elke visgrootte. Dat voortaan bij voorstellen over renovatie of nieuwbouw dit als een separaat beslispunt wordt toegevoegd aan het VV-besluit. Want punt twee van de toezegging die wij vragen is: als er om welke goede reden dan ook reden is om van dit staande beleid af te wijken dan vragen wij om inderdaad in dat voorstel in een aparte paragraaf dit uitgebreid toe te lichten. Zoals u weet is er onder de – dat was een toelichting, dat was het verzoek en mijn toelichting – zoals u weet zijn er in de KRW in de handreiking voor SGBP3 is een protocol geformuleerd dat er onder bepaalde gevallen, als er sprake is van significante schade of als er sprake is van disproportionele kosten, afgeweken kan worden van de verplichting om een KRW-maatregel aan te leggen. Voorzitter, ik heb het college gevraagd om twee toezeggingen. Ik hoop dat de andere fracties zo meteen ook hun licht laten schijnen over dit onderwerp en hiermee heb ik mijn vragen denk ik voldoende duidelijk gemaakt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Even voor de helderheid: u vraagt om toezeggingen? Het is niet een motie die u hierbij in dienst, dus ik geef straks de gelegenheid aan mevrouw Koop om te reageren op uw wensen. Dan gaan we door naar Water Natuurlijk. Wie mag ik het woord geven van Water Natuurlijk? Mijnheer Vissers, u heeft het woord.

De heer Vissers: Dank u, voorzitter. Wat ons betreft is de behandeling in de commissie inderdaad goed verlopen. We zijn ook content met de toezegging dat beide uitwerking van de alternatieven cultuurhistorie en landschap op een goede manier meegewogen zal worden en dat ze daar niet alleen de gemeente Midden-Delfland, maar ook Midden-Delfland-vereniging bij betrokken zal worden. Voor het overige wil ik mij graag aansluiten bij de vragen van de heer Middendorp, want ook wij vinden dat vismigratie twee kanten op moet kunnen en we willen graag dat vissen, dat dat niet alleen bestaand beleid zou moeten zijn, maar ook actief beleid zou moeten zijn binnen Delfland. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vissers. Ga ik door naar de heer Schouffoer, Natuur.

De heer Schouffoer: Dank u wel. Ik sluit mij graag aan bij de woorden van Water Natuurlijk en de AWP.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ook het CDA stemt in met dit voorstel. We willen nu inderdaad het krediet vaststellen en we steunen ook het voorstel van de AWP om dit inderdaad te laten terugkomen in de VV. Dat was ook al een toezegging in de commissie. Ten aanzien van de visvriendelijkheid: vis volgt vaak de lokstromen en het is niet geheel aangetoond welke oplossing het beste werkt. Dat hangt ook echt van de vissen af en de vissoorten. Daarom vinden wij het ook erg lastig om al in te stemmen, om in ieder geval te zeggen: we moeten een bepaalde oplossing kiezen, omdat niet echt duidelijk is welke oplossing eigenlijk het beste is. Daarom zouden we willen vragen om bij de STOWA misschien gewoon te vragen om onderzoek te doen naar de effectiviteit voor verschillende visvriendelijke oplossingen, omdat daar

inmiddels een wirwar van allerlei oplossingen zijn ontstaan. We steunen dus wel het voorstel om visvriendelijkheid mee te nemen in het beleid, dat is gewoon bestaand beleid, maar het is erg lastig om dat ook concreet te maken, omdat er heel veel oplossingen zijn die niet altijd even goed werken. Dat is mijn inbreng.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Jansen. Dan ga ik door naar de heer Hofman, CU-SGP.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. We sluiten aan bij de opmerkingen van het CDA wat betreft de visvriendelijkheid en ook wat betreft de inbreng van de Algemene Waterschapspartij en Water Natuurlijk. Wij hechten ook belang dat dat aspect nader wordt uitgewerkt, maar dat ook geadviseerd wordt door de STOWA. Volgens verheugt het ons dat bij de uiteindelijke uitwerking ook de cultuurhistorische aspecten worden meegenomen. Wij willen wel een klein beroep doen dat ook de renovatie serieus wordt bekeken van het monumentale pand en dat op zijn minst ook gekeken wordt naar de inzet als een …. Voorts hechten we aandacht voor het instandhoudingsplan als monument, waarbij ook dan het wakhuisje wordt meegenomen, of dat waardig is om te restaureren. Dit waren mijn opmerkingen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hofman. Wie mag ik het woord geven van de VVD?

De heer Oostvogels: Mijnheer de voorzitter, dat ben ik wederom.

De voorzitter: De heer Oostvogels, u heeft het woord.

De heer Oostvogels: Dank u wel. Wij kunnen instemmen met het voorstel en ik zou graag nog even reageren op het punt van de heer Middendorp over de vissen. Wij zijn namelijk één van de fracties waar namelijk contact mee hebben gehad en wij vinden vispasseerbaarheid dan ook zeer belangrijk. Wij vragen ons alleen even af – en dat zou ik bij deze ook willen vragen aan de hoogheemraad – of het voorstel zoals mijnheer Middendorp dat doet, of dat ook zorgt dat we weliswaar zeker weten dat die vispasseerbaarheid beter wordt, dus dat die vissen ook gewoon een gelukkiger leven gaan leiden, en wij vragen ons af hoe zich dat verhoudt tot de grotere doelstelling die we hebben binnen ons hele systeem, ons hele watersysteem? Dus als we dit nu vastleggen, zorgen we dan niet dat bij latere stappen als ware ons in een hoek geverfd hebben en dat we nog andere afwegingen zouden kunnen maken op het gebied met opties die bijvoorbeeld nog efficiënter zijn of nog beter zorgen voor de vissen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Oostvogels. Wie mag ik het woord geven van de fractie Ongebouwd? De heer Van den Berg, u heeft het woord.

De heer Van den Berg: Dank u wel. Voor ons ligt vandaag het vaststellen van het investeringsplan en het toekennen van het beschikbaar stellen van het onderzoekskrediet. In de commissiebijeenkomst heeft onze fractie aangegeven dat we instemmen met het onderzoekskrediet. Wij weten als geen ander dat een goede waterbeheersing in de polder heel belangrijk is en dat het huidige gemaal op een plaats staat die eigenlijk niet in staat is om daar nog verder in te investeren. Dus wij stemmen in met een onderzoek naar een nieuw gemaal. Dan gaan we uit, dat hebben we ook in de commissie aangegeven, dat we met onze praktische kennis ervan uitgaan, zoals wij ernaar kijken, dat de beste plaats om dat te realiseren naast het oude gemaal is en dat is variant één. Het investeringsplan als zodanig, daar heeft onze fractie nogal wat moeite mee, temeer daar in de begroting van 2020 uitgegaan wordt van een bedrag van 2 miljoen om voor dit gemaal te bestemmen. Tussen die 2 miljoen en die 3,5 miljoen die nu gevraagd wordt om daarmee akkoord te gaan, daar zit een flink gat in van 1,5 miljoen waar wij niet van weten hoe dat zijn bestemming gaat krijgen en wat daar allemaal voor gebeuren moet. Dat stemt ons niet helemaal gerust. Wij zouden heel graag aan de portefeuillehouder willen vragen of er een mogelijkheid is dat wij nu een goedkeuring verlenen aan het plan om het onderzoekskrediet vast te stellen, maar dat we het investeringsplan als zodanig, dat we dat op een latere termijn, als er meer duidelijk is, dat we daar opnieuw de keuze in kunnen

maken of we daar in mee gaan. Dat betekent gewoon dat als we nu garant gaan staan voor die 3,5 miljoen, dat is een heel groot bedrag, dan kunnen we nooit meer terug. Dat betekent gewoon dat de ruimte tot die 3,5 miljoen, dat die er ook werkelijk is en dat is eigenlijk voor ons wel een kleine brug te ver. Dus nogmaals de vraag aan de portefeuillehouder: is er een mogelijkheid om loskoppeling van het onderzoekskrediet en het investeringsplan zo gauw het duidelijk is dat het onderzoek klaar is, dat we dan opnieuw nog kunnen beslissen over hoe we het gaan uitvoeren? Dat was het in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Berg. Wie mag ik het woord geven van de fractie Gebouwd? De heer Van Heijningen, u heeft het woord.

De heer Van Heijningen: Het voorstel is in de commissie uitgebreid en goed behandeld. Daar zijn in de commissie ook voorstellen gedaan die door het dagelijks bestuur meegenomen zouden worden. Een punt van aandacht voor ons is toch wel dat je dus vier varianten hebt die allemaal in één krediet gevangen kunnen worden. Dat leek ons een beetje sterk, dus ik verwacht daar wat meer duiding aan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Heijningen. Ga ik door naar de heer Fekkes, 50PLUS. U heeft het woord.

De heer Fekkes: Dank u, voorzitter. In de commissie is er al uitgebreid over gepraat, over de voors en tegens. Er zijn ook toezeggingen gedaan door de hoogheemraad. Ik ben echter wel benieuwd naar de antwoorden op de vragen van de heer Middendorp en de heer Van den Berg, vragen die ik kortheidshalve niet herhaal. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Fekkes. Wie mag ik het woord geven van de fractie van de PvdA? Mevrouw Zandstra, u heeft het woord.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, dank. Wij kunnen instemmen met het gevraagde besluit en we sluiten ons aan bij de vragen van de heer Middendorp over de vispasseerbaarheid. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zandstra. Dan kom ik tenslotte bij de Partij voor de Dieren. Wie mag ik het woord geven? De heer Simon, u heeft het woord.

De heer Simon: Zoals u allemaal hebt gehoord: er is al heel veel gezegd. Ik heb het voordeel gehad dat ik niet zelf bij de commissie aanwezig was, maar ik alle audiotranscripten heb doorgeplozen en ik kom tot de conclusie dat wij nu weer de commissie aan het overnieuw doen zijn. Dat lijkt me natuurlijk niet helemaal de bedoeling. Ik moet wel een compliment geven voor de organisatie, dat ook weer een hoop technische vragen en ook mogelijk politieke vragen zijn beantwoord, maar dat moge duidelijk zijn dat dat een hoop werk is geweest, maar dat we ons ook gaan afvragen: als er zoveel technische vragen zijn en zoveel vragen zijn in de commissie en we doen hier dunnetjes weer een commissievergadering over, waar zijn we eigenlijk helemaal precies mee bezig? Maar goed, dat is misschien een vraag die wij later met elkaar moeten afvragen. Het punt hier is, de heer Middendorp begon erover, is het nou visvriendelijk of vispasseerbaar? Ik heb een aantal stukken gelezen in de burap van 2019 en daar staat de Commandeurspolder als tweezijdig vispasseerbaar. Ik las ook dat de heer Middendorp in deze commissievergadering het voor elkaar gekregen heeft om het kreeftprobleem ook aan te kaarten. Dat lijkt me een beetje ongepast, maar zoals ik al zei: het is tweezijdig passeerbaar, dus het lijkt mij geen enkel probleem. Wij stemmen in met het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Simon. Voordat ik de hoogheemraad het woord geef, ik merk dat er eigenlijk twee soorten vragen zijn: het ene is een aantal vragen die betrekking hebben op vismigratie en de anderen hebben meer betrekking op het gemaal zelf en de kosten. Dit wordt eigenlijk uitgevoerd door twee hoogheemraden, dus ik wil voorstellen dat ik eerst het woord geef aan de heer Belt, die zal ingaan op

de vragen ten aanzien van vispasseerbaarheid/vismigratie en daarna het woord geef aan mevrouw Koop voor de beantwoording van overige vragen. De heer Belt, u heeft het woord.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Bij dit besluit van de Dijkpolder is wat gesprek ontstaan over vismigratie. Ik wil daar graag wat duidelijkheid over geven. Tegelijkertijd wil ik ook niet te veel de inhoud in duiken, dus ik ga even mijn best doen om het heel beknopt en duidelijk te houden. Allereerst, van toepassing en ook nog steeds actueel is ons vismigratiebeleid dat door de VV in 2008 is vastgesteld. Het beleid is om te zorgen voor onbelemmerde uitwisseling van vis tussen polders en boezem. Dat houdt in twee dingen: kunstwerken worden in alle gevallen tenminste visveilig gemaakt, dus dat wil zeggen met een visvriendelijke pomp, zodat ze de polder uit kunnen. Dus dat passen wij overal toe. Ten tweede: kunstwerken worden in principe ook vispasseerbaar gemaakt, dus ook met een vispassage om de polder in te gaan.

De voorzitter: De heer Belt, even een ogenblik. Ik zie dat de heer Van den Berg zijn hand heeft opgestoken voor een interruptie. De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dank u wel, voorzitter. Portefeuillehouder noemde het gemaal Dijkpolder. Ik denk dat hij enigszins abuis is.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Dat laat ik even in het midden. Volgens mij niet, maar dat is even niet de essentie. Ik gaf aan: alle kunstwerken worden in ieder geval visveilig gemaakt, dus met een visvriendelijke pomp, en in principe ook vispasseerbaar met een vispassage. Daarvoor gelden wel een aantal regels die toen zijn opgesteld: het moet financieel en technisch haalbaar zijn en het moet nuttig zijn. Dus dat wil zeggen: nuttig en effectief. Daarvoor hebben we als VV, dat is ook in de informatieve VV onlangs langsgekomen, zijn er prioritaire polders opgesteld om te laten zien: waar is die vismigratie nou van belang? Dus dat is het beleid wat al is vastgesteld en wat van toepassing is. We hebben ook gezegd: als we dan geen vispassage aanleggen, dan lichten we dat altijd goed toe. Daar kan ik wel bij in komen, dat dat wellicht in deze twee besluiten niet geheel meer duidelijk is gekomen, dus daar denk ik dat we als college een opgave hebben om dat beter te doen in de toekomst. Dus het globale antwoord luidt: het is staand beleid en er zitten wel wat mitsen en maren aan, daarvoor wil ik iedereen verwijzen naar dat beleid wat wij in 2008 hebben opgesteld. Dan voorts over de vispassage: wij zullen in de VV van juni brengen wij ook nog een voorstel in voor vier vispassages. Daar wil ik het even bij laten. Oh nee, ik heb nog even de vraag van de STOWA. Het is zo dat wij als Delfland heel vooruitstrevend zijn met vismigratie, dat heeft u ook toen bij die informatieve VV gehoord. Wij hebben dus heel veel kennis zelf in huis en hebben heel nauw contact met de STOWA. Daar is dus niet een extra onderzoek of contact voor nodig, dat is gewoon business as usual, dat zijn we continu aan het doen. Tot zover mijn bijdrage voor nu.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Belt. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Koop. Er is eerst nog een interruptie van de heer Middendorp. Mijnheer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Dank u wel. Ik wil graag de heer Belt een verduidelijking vragen. Als ik u zo hoor vertellen wat het staand beleid is dan betekent dit dat u eigenlijk de toezeggingen die ik gevraagd heb zonder problemen kunt overnemen. Is dat correct?

De heer Belt: Ja, maar ik zeg er wel bij: in dat beleid hebben we dus met name voor de vispassages wel een aantal randvoorwaarden opgesteld en dat is aan het college om dat duidelijk aan u voor het voetlicht te brengen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Belt. Ik zie ook een interruptievraag van de heer Jansen. Mijnheer Jansen, u heeft het woord.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Even als reactie op de heer Belt. Wat mij ter ore is gekomen is dat er toch vrij veel verschillende alternatieven voor vispassages en visvriendelijke pompen en gemalen zijn en dat ze niet altijd even goed werken. Ik hoop in ieder geval dat uw eigen organisatie voldoende inzicht heeft in wat wel werkt en wat niet werkt, maar ik heb daar wel twijfels over, omdat er heel veel alternatieven zijn en eigenlijk elke pompleverancier zijn eigen pompen wel visvriendelijk noemt, terwijl die niet altijd even visvriendelijk zijn.

De voorzitter: Mijnheer Jansen, wat is uw vraag? Want dit is een interruptie.

De heer Jansen: Mijn vraag is eigenlijk of de heer Belt dit toch bij de STOWA even wil verifiëren of navragen, of er voldoende inzicht is in die vispasseerbaarheid van verschillende alternatieven?

De voorzitter: Dat is eigenlijk iets voor de tweede termijn, mijnheer Jansen, want het is geen verhelderende vraag. U heeft een verzoek, maar mijnheer Belt, heel kort en daar wil ik doorgaan naar mevrouw Koop.

De heer Belt: Wat ik net zei is dat wij continu contact hebben met de STOWA hierover. Ik kan ook zeggen dat wij denk ik als Delfland hier aan de top staan van alle waterschappen met kennis hierover. We zijn ook continu aan het innoveren. Onderdeel van dat voorstel wat in de VV van juni komt is onder andere een voorstel voor toepassing van de smart vislift 2.0 bij het tussengemaal Lage Abtwoudse Polder. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Belt. Dan ga ik nu door naar mevrouw Koop voor de beantwoording van de andere vragen, die niet betrekking hadden op vismigratie. Mevrouw Koop, u heeft het woord.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Er zijn een aantal vragen gesteld ten aanzien van het proces en nog een paar vragen ten aanzien van de inhoud. Ik wil even bij de inhoud beginnen, met uw welnemen. Die zijn met name gesteld door de fractie Ongebouwd. De fractie Ongebouwd die was nogal geschrokken of verbaasd over het verschil tussen twee en drieënhalf miljoen euro. Hoe kan dat, dat er in de begroting twee miljoen euro stond en nu in het investeringsplan drieënhalf miljoen? Wij zijn als waterschap, als Delfland, dat hebben we zelf vorig jaar of twee jaar geleden hebben we dat vastgelegd, zijn wij verplicht om eerst een investeringsplan vast te stellen. Een investeringsplan is de scope waarbinnen we de verdere uitwerking gaan toepassen. Dus het disciplineert in feite onszelf om binnen die scope te blijven. Dus we moeten dit vaststellen, want zonder scope, zonder kader kunnen we niet aan de gang. Maar waar zit nou dat verschil in? Ik snap uw vraag. Dat zit hem met name in het vooronderzoek. Voordat we die varianten aan u voorleggen houden we hier als Delfland een vooronderzoek naar wat zaken die we allemaal tegen kunnen komen. De heer Vissers noemde dat al, cultuurhistorie, ook de heer Hofman noemde dat al, cultuurhistorie. Hoe kijken de verschillende partijen er tegenaan, hoe zit dat met de bestemmingsplanwijziging? Maar het kan ook te maken hebben bijvoorbeeld met de grondgesteldheid, eventuele verontreiniging, u kent daar ook de situatie ter plekke als geen ander, zou ik haast zeggen, ten aanzien van de aanvoerroute. Daar moet het nodige aan gedaan worden. Hoe zit het met grondaankoop? Liggen er nog kabels en leidingen, moet er wellicht een watergang worden verbreed? Allemaal aspecten die we kunnen tegenkomen in het vooronderzoek, of in het onderzoek. Dat zal uiteindelijk leiden tot een aantal varianten of een variant die wij uiteindelijk aan u willen voorleggen, met de vraag voor een uitvoeringskrediet. Dus wat u nu geeft is het kader waarbinnen het vooronderzoek moet plaatsvinden. U geeft in feite, u zegt in feite niet: hier heb je een blanco van drieënhalf miljoen, ga je gang. Nee, u geeft het kader aan waarbinnen het vooronderzoek moet plaatsvinden. Daarvoor geeft u, dat vragen wij u, voor het vooronderzoek een krediet van twee ton. Wij komen dan op twee momenten, of wellicht misschien in één

moment, komen we bij u terug en daar heeft de heer Middendorp ook nog eens expliciet naar gevraagd, ook of ik het standpunt en de toezegging uit de commissie wil herhalen. Dat doe ik in deze graag, ondanks het feit dat we niet van herhalen houden, maar goed, dat doe ik nu graag. Twee, wij komen dan uiteindelijk ook met een uitvoeringskrediet, met het verzoek om een uitvoeringskrediet bij u terug. We hopen natuurlijk dat we daarvoor niet het gehele bedrag nodig hebben, maar we weten het niet. Dit is het kader waar we ons aan te houden hebben. Als u zegt nu: ga dat vooronderzoek doen, best college, hou je dan aan die drieënhalf miljoen als scope.

De voorzitter: Mevrouw Koop, ik zie een handje voor een interruptie van de heer Middendorp. Mijnheer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Mevrouw Koop, dank u wel voor uw enthousiasme. U was zelfs zo enthousiast dat u nou net niet woordelijk de toezegging heeft herhaald, dat u eerder naar de VV terugkomt met de varianten. Maar ik neem aan dat dat is wat u bedoelde. Ik zeg dat voor het verslag, hè? Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Ja, klopt.

De voorzitter: Dit is het gevaar met het herhalen van eerdere toezeggingen. In feite wat toegezegd is in een commissie zou moeten volstaan. Mevrouw Koop. De heer Schouffoer, u heeft een interruptie.

De heer Schouffoer: Voorzitter, mijn interruptie is dat ik merk dat we heel de commissievergadering nu aan het overdoen zijn. Het zou eigenlijk al dachten heel veel fracties dat het een hamerstuk zou kunnen zijn.

De voorzitter: Ik laat het aan u. Ik ga terug naar mevrouw Koop. Bent u aan het einde gekomen van uw beantwoording? Dat kunt u zelf bepalen of u een tweede termijn nog nodig vindt.

Mevrouw Koop: Voorzitter, ik ben aan het einde gekomen van de beantwoording.

De voorzitter: Is er behoefte aan een tweede termijn? Ik zie niemand … De heer Van der Berg.

De heer Van der Berg: Ongebouwd wil graag nog een enkele opmerking maken.

De voorzitter: Oké. De heer Van der Berg, u heeft het woord.

De heer Van der Berg: Dank u wel. Mevrouw Koop, bedankt voor de beantwoording. U stemt ons enigszins gerust. Alle twijfels zijn niet weggenomen, maar dat u belooft, dat had u in de commissie al gedaan, maar nogmaals dat u regelmatig met ons in contact treedt over de voortgang van het proces, dat was bij mij ook wel de vraag in de tweede termijn. Mocht die loskoppeling niet kunnen, dat dat in ieder geval de minste handreiking was van u om dat voor onze fractie aannemelijk te maken. Ik heb nog twee andere opmerkingen, dat ging over de vispassage en het staande beleid. Daar is onze fractie niet voor. Wij willen gewoon – en dat stemt ons enigszins gerust wat portefeuillehouder Belt daarover zei – dat er altijd mogelijkheden blijven om af te wijken van het beleid wat misschien al tijden uitgevoerd wordt door Delfland. Wat de historische gebouwen betreft die op de plaats staan van het oude gemaal: het is wel heel goed dat we daar in overleg gaan met de gemeente en dat we niet opnieuw als nalatenschap alle financiële gevolgen daarvan meenemen in de ontwikkeling van dit nieuwe gebeuren. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van der Berg. Volgens mij is de laatste opmerking ook in de commissie gemaakt. Ik krijg het idee dat er volgens mij voor andere fracties geen behoefte is om nog een tweede

termijn te hebben, dus als u … Ik zie wel de heer Belt. U wilt nog reageren? De heer Belt, u heeft het woord.

De heer Belt: Toch wel een reactie op dat beleid. Kijk, wat wij hebben neergezet is dat we dus in principe overal een vispassage aanleggen, mits dat financieel, technisch en nuttig is. Dat is dus niet een vrijheid om als we het vanuit een andere ambitie niet zien zitten dan niet te doen. Nee, de VV heeft hier vastgesteld dat we het in principe gewoon doen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Om de hoogheemraad Belt maar te ondersteunen: het is zelfs beleid, want hij heeft het over vispasseerheid, maar het gaat over visvriendelijkheid, dat is gewoon standaard beleid. Alle pompen, en daarom is bijvoorbeeld variant één onmogelijk, omdat het totaal druist tegen ons beleid. Maar dat terzijde.

De voorzitter: Ik zei nou net dat ik proef dat er geen behoefte was aan een tweede termijn. Daar hou ik eigenlijk aan vast, dus ik zou eigenlijk willen voorstellen nu om naar het besluit toe te gaan, met ieders welnemen. En dat besluit dat is om het investeringsplan van 3.494.000 euro vast te stellen voor de vervanging van het bestaande gemaal Commandeurspolder door een nieuw duurzaam circulair gemaal en hiervoor het ontwerpkrediet groot 209.000 euro beschikbaar te stellen, voor deze twee locaties een onder- en bovengronds ontwerp op te stellen en om een plan uit te werken voor het bestaande gemaal. U kent de procedure. Is er nog behoefte aan een stemverklaring? Zo niet, dan ga ik weer een greep doen in de beker. En het nummer is 23. Dat betekent dat ik begin bij de heer Belt. De heer Belt, hoe stemt u?

De heer Belt: Voor.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ga ik door naar de heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voor, voorzitter.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor.

De voorzitter: De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Voor.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Voorzitter, ik stem voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Voorzitter, ik stem voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Voorzitter, na de toezeggingen van de portefeuillehouder stemmen we voor.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Voorzitter, ik stem voor.

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Voor.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Voor.

De voorzitter: De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Dank u wel. Dat was de laatste stem. Dan concludeer ik dat ook dit besluit unaniem is aangenomen. Dank u wel. Ik kijk even naar de klok. Het is bijna twintig over twaalf. Ik zou willen voorstellen om even de vergadering te schorsen, zodat mensen weer een kop koffie kunnen halen of anderszins. Mijn vraag is: is er behoefte aan een iets langere schorsing, zodat iemand ook een broodje kan eten? Of is een korte schorsing voldoende? Zal ik voorstellen dit keer een kwartier?

Mevrouw Onderdelinden: Prima.

De voorzitter: Is dat goed? Dan stel ik voor, het is … Ja. Wacht even, ik zie een chat nog binnen komen, even kijken, oké, oké. Dus het is nu twintig over twaalf, dus dan hervatten we de vergadering om vijf over half één. Dank u wel.

H.05 Verzakkingen gemaal Dijkpolder

De voorzitter: Hélène, zijn we weer online?

Mevrouw Fobler: Het lijkt erop dat we weer online zijn, ja.

De voorzitter: Oké. Dan heropen ik de vergadering. Er waren twee aanvankelijke hamerstukken die alsnog tot bespreekstuk werden verklaard. Het eerste was gemaal Dijkpolder. En als ik mij goed herinner, was dat de heer Van den Berg namens Ongebouwd, dus ik stel voor om de heer Van den Berg direct het woord te geven. De heer Van den Berg, u heeft het woord.

De heer Van den Berg: Dankjewel, voorzitter. Fractie Ongebouwd heeft kennis genomen van het voorstel. En in de commissie hebben we daar ook heel duidelijk onze mening over gegeven. We zijn heel erg overtuigd van dat we aan het gebouw en de pompfundatie een aantal maatregelen moeten treffen om verdere schade te voorkomen. In de commissiebijeenkomst hebben we dat duidelijk aangegeven, en ook welke keuze we maken als fractie. In de beschreven varianten is onze keus gemaakt voor optie 1 ten bedrage van …

De voorzitter: De heer Van den Berg, sorry dat ik u even moet onderbreken, maar ik wil even vaststellen … Mevrouw Koop, u bent weer … u heeft het kunnen volgen?

Mevrouw Koop: Nee, voorzitter, dank u wel. Mijn hele Zoom viel eruit, dus ik heb weer opnieuw moeten inloggen. Maar ik ben er weer. Ik hoorde de heer Van den Berg over optie 1.

De voorzitter: Dus de heer Van den Berg, wellicht heeft mevrouw Koop niet alles gehoord.

Mevrouw Koop: Klopt.

De voorzitter: Dus kunt u misschien even heel kort nog even herhalen wat uw kernpunt was? U heeft het woord.

De heer Van den Berg: Met uw goedvinden. Voordat mevrouw Koop in beeld was, heb ik aangegeven dat we als fractie Ongebouwd kennis hebben genomen van de problematiek van het Dijkpoldergemaal, grote schade aan het gebouw en de fundatie van de pomp. En dat vinden wij heel belangrijk als fractie, dat dat opgeknapt en weer in een goede opstelling wordt zeg maar teruggebracht. In de commissie hebben we dat heel duidelijk aangegeven en we hebben ook aangegeven welke lijn we daarin volgen als fractie, en dat was de schade die we hebben aan de opstelling van de pomp en de fundatie van het gebouw, dat we de keus gemaakt hebben dat dat allemaal weer in een prima staat teruggebracht kan worden voor een bedrag van ruim vijf en halve ton. Na de renovatie van 2009, waardoor de pompinstallatie met grote capaciteit nog jaren mee kon, vinden wij het niet verantwoord en niet aan onze belastingbetaler uit te leggen dat we nu ook maar een visvriendelijke pomp moeten plaatsen. Daar moeten onze collega's, moeten daar niet van denken dat wij geen diervriendelijkheid, zeg maar niet hoog in het vaandel hebben, maar af en toe moeten we de afweging weleens maken of het verantwoord is en of het haalbaar en betaalbaar is. En een pompinstallatie die tien jaar geleden helemaal opgeknapt is, die nog dertig, veertig jaar mee kan, zoals in het stuk beschreven staat, vindt onze fractie dat niet verantwoord om ook de pompinstallatie te vervangen. En die afweging, die hebben wij gemaakt en de keus die hebben we nu aangegeven. We nemen in herinnering mee, dat heeft ook te maken met onze keus die we nu gemaakt hebben, dat in september 2019 toen het stuk voorlag, dat we de gemaalinstallaties van Aalkeet-Binnen- en Aalkeet-Buitenpolder gingen vernieuwen, nadat ze tien jaar daarvoor ook helemaal opnieuw zeg maar geïnvesteerd hadden daar en nog niet afgeschreven waren, dat toen portefeuillehouder Belt op een vraag van collega mevrouw Van der Burg of we in de toekomst nog meer van dit soort situaties konden verwachten, dat portefeuillehouder Belt toen woordelijk gezegd heeft dat dit een eenmalige gebeurtenis was. Daar houden wij ons toch wel een beetje aan vast, en we vinden het ontzettend jammer dat we die keus moeten maken, maar voor de veiligheid van de pompen, de waterbeheersing, daar is niks mis mee en in dit onderwerp gaan we gewoon zeg maar, maken we als Ongebouwd de keus dat we het gebouw en de pompfundatie, zeg maar, heeft onze voorkeur om het helemaal op te knappen. Maar een visvriendelijke pomp, dat gaat ons een stap te ver. Wij willen daar graag een stemverklaring over afgeven straks als er gestemd gaat worden.

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg, ik krijg het idee dat uw interruptie eigenlijk al de vorm heeft van een stemverklaring, want ik hoor u geen vraag stellen. Dus is dit niet bij dezen al uw stemverklaring dan geweest?

De heer Van den Berg: Die mag als zodanig geaccepteerd worden, ja.

De voorzitter: Want dan stel ik eigenlijk voor dat we direct naar stemming overgaan, omdat u de enige fractie was die hier eigenlijk een bespreekstuk van wilde maken. Voor de anderen was het een hamerstuk. Dus met uw welnemen stel ik voor dat we direct naar het besluit toegaan, en dan hebben we kennis genomen van uw stemverklaring. Dan ga ik even naar het besluit. Het besluit is het investeringsplan voor de renovatie van het gemaal Dijkpolder, projectnummer 702078 ter grootte van 996.000 euro vast te stellen, het uitvoeringskrediet ter grootte van 905.000 euro beschikbaar te stellen voor de renovatie van het gemaal Dijkpolder, projectnummer 702078. Zijn er fracties die net als de heer Van den Berg ook een stemverklaring willen afleggen? Wilt u dan uw hand opsteken? Ik zie dat niet. Dan stel ik nu voor dat we het besluit weer in stemming gaan brengen, dus ik pak weer de bekende beker erbij. En het getal is 20. Even de lijst er weer bij pakken. Dan beginnen we dit keer bij de heer Simon. De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel, voorzitter. Ook ik stem voor.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Voorzitter, dank u wel. Ik ben ook voor.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor.

De voorzitter: Ja. De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Voorzitter, dank u wel. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Voorzitter, ik stem voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Voorzitter, ik stem voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Dan sluit ik mij aan bij de stemverklaring die gezegd is door de heer Van den Berg, en zijn we dus in principe tegen dit voorstel zoals het er nu ligt.

De voorzitter: Dank u wel, dus u stemt tegen. De heer Van den Berg. De heer Van den Berg, u moet even unmuten.

De heer Van den Berg: Wij stemmen niet in met het voorstel zoals nu voor ons ligt.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Dank u wel, voorzitter. Ik sluit me aan bij de stemverklaring van mijn collega van Ongebouwd, ik stem tegen.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Dank u wel, voorzitter. Ik sluit mij aan bij mijn collega's met de stemverklaring die zij hebben gegeven.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Dank u wel. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Ik ben voor.

De voorzitter: Ja. Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, ik stem voor.

De voorzitter: En dat was de laatste stem. De heer Janssen, u heeft de stemmen geteld. Ik denk dat ik het weet, maar ik geef u toch even het woord.

De heer Janssen: Dat denk ik ook. Dit voorstel heeft 26 stemmen voor opgeleverd en vier stemmen tegen, en dat zijn de leden van de fractie Ongebouwd.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het voorstel aangenomen met 26 stemmen voor en vier stemmen tegen. Dank u wel.

H.10 Delflandse normen polderkaden

De voorzitter: Even kijken, dan gaan wij nu door naar het andere hamerstuk waar volgens mij de heer Hofman het graag wilde bespreken, en dat is het stuk nummer 10, Delflandse normen polderkaden. Ik geef u het woord, mijnheer Hofman. Mijnheer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Ik moest denken aan nummer tien, wie niet weg is, is gezien. Wij willen graag dit voorstel bespreken, omdat wij ook in de commissie telkens twee zorgpunten naar voren hebben gebracht, namelijk de juridische houdbaarheid en de methodiek die gehanteerd is, hoewel wij zeer waarderen dat dit onderzoek is ingezet, en ook een breder perspectief geeft voor de wateroverlastproblematiek en in relatie tot polderkaden. Ons zorgpunt voor de juridische houdbaarheid

van het besluit is nog steeds niet weggenomen. Wij zijn van oordeel dat de wetgever de kaderstellende rol voor het watersysteem heeft opgelegd aan de algemene democratie, Rijk en provincies. Dit ook met het oog op de maatschappelijke belangen in het kader van risicodenken. Voor het waterschap, dat namens de algemene overheid, ja, het moet toch gezegd, in medebewind de watertaken uitvoert, is dus op dit vlak geen rol weggelegd. De verbeteringsplannen lopen daardoor risico, nu de grondslag ontbreekt en er sprake is dat de norm door een onbevoegd orgaan is vastgesteld. Graag zien wij zekerheidshalve dat wij advies inwinnen bij de leerstoel waterstaatsrecht te Utrecht. Ik roep ook in herinnering dat eenzelfde soort situatie in het verleden is geweest rond het convenant glastuinbouw, waar ook toen de juridische grondslag ontbrak en ja, tot vernietiging van dat besluit is overgegaan. En dat zou pijnlijk zijn als wij weer dat moeten meemaken. Vervolgens, het uitgevoerde onderzoek ervaren wij, zoals al eerder gezegd, zeer waardevol. Het resultaat geeft goed inzicht in de functie van de polderkaden. De waterveiligheid is hiermee extra geborgd. Maar een groot aantal keringen blijken echter van regionaal belang. En zonder deze studie was dat nooit beseft. Het betreft de bescherming van omvangrijke aaneengesloten stedelijke gebieden en bedrijventerreinen en glastuinbouwgebieden. En daarnaast worden belangrijke delen van de hoofdinfrastructuur van Rijks- en provinciale wegen beschermd. Deze keringen moeten dus worden bestempeld als regionale kering. Tenslotte, de methode voor het bepalen van de norm is ook gebaseerd op een mengvorm van bestaande normvoorschriften van die voor wateroverlast en waterveiligheid. Er bestaat twijfel of dit correct is doorgevoerd. Wij achten ook voor dit onderdeel een second opinion op zijn plaats, en we stellen voor om een review aan te vragen bij de technische universiteit Utrecht. Dus wij willen dus voorstellen om het besluit aan te houden, in afwachting, als de portefeuillehouder daarmee kan instemmen, van het inwinnen van de adviezen, respectievelijk bij de Universiteit Utrecht als …

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Hofman, ik onderbreek u even, want er is een interruptie van mijnheer Middendorp. En misschien kunt u in de tussentijd ook even aan uw camerapositie iets doen, want we zien u maar half. Mijnheer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Ja, dank u wel, voorzitter. Het is een punt van orde. De waardevolle inbreng van de heer Hofman is volgens mij ook reeds besproken in de commissie. Dus ik hoor graag wat er nu nieuw is, zodat we daar de discussie op kunnen toespitsen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hofman.

De heer Hofman: Ik hoop dat nu een beetje mijn beeld beter is.

De voorzitter: Ja, zeker. Maar kunt u even aangeven, want het is niet de bedoeling dat we de hele discussie in de commissie hier over doen. Dus wat is het nieuwe element waar u aandacht voor vraagt?

De heer Hofman: Nou, het nieuwe element is in feite dat wij nog onvoldoende zeg maar argumenten hebben gehoord waarom onze stellingname niet juist zou zijn, dat die twijfel nog niet is weggenomen. Vandaar dat we het nu wat strikter nog aan de orde willen brengen op dit moment.

De voorzitter: Oké. Ik zie nog twee interrupties, van de heer Jansen en de heer Hombergen en daarna zou ik graag de hoogheemraad Ouwendijk het woord willen geven. De heer Jansen, interruptie.

De heer Jansen: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, naar aanleiding van de commissie hebben wij ook nog even navraag gedaan, onderzoek gedaan, vanuit het CDA. En ook wij zien een aantal risico's wel voor Delfland, als we dit voorstel aannemen. En daarom dat wij ook het pleidooi van de ChristenUnie ondersteunen om, ja, om het toch nog eventjes te checken, juridisch te checken, en ook inhoudelijk te checken of we hier niet gewoon, ja, extra risico's lopen als Delfland.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hombergen, interruptie.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. We hebben heel goed geluisterd naar de vragen van ChristenUnie-SGP, en ook wij zijn benieuwd naar de antwoorden. Het viel ons echter op dat ChristenUnie-SGP meteen zegt waar een second opinion moet worden uitgevoerd. We hebben net gesproken over het inkoopbeleid, dat dat goed gehanteerd moet worden. Ik neem aan dat er toch wel enige vrijheid is bij de organisatie om een goed second opinion te hebben, en dat we niet meteen op basis van, ja, persoonlijke voorkeuren meteen zeggen waar dat moet gebeuren. Ook daar moeten we even onze procedures nemen. Ik neem aan dat hij dat bedoelt.

De voorzitter: Mijnheer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Ja, correct, voorzitter, het gaat om het beginsel van toetsing. En wij hebben de suggestie willen doen welke organisaties wij dan eventueel willen voorstellen om die te benaderen.

De voorzitter: Dank u wel, dat is duidelijk. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Ouwendijk, hoogheemraad.

De heer Fekkes: Voorzitter, ik heb nog een interruptie.

De voorzitter: Wacht even, dan heb ik één iemand over het hoofd gezien, excuses daarvoor. De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Ja, voorzitter, ik weet niet of u een rondje gaat maken, omdat het een bespreekstuk is, dus zo nee, dan wil ik toch het voorstel van de heer Hofman ondersteunen. Ik heb juridisch toch ook wat twijfels, wat grote twijfels, en ik wil niet dat we later een besluit moeten terugdraaien, dan wel dat de provincie dat gaat vernietigen.

De voorzitter: Ja, de heer Fekkes, de reden dat ik de heer Hofman het woord gegeven heb, is dat in mijn beleving in de commissie het voor alle fracties een hamerstuk was, behalve CU-SGP. Ik was eigenlijk van plan om na de heer Hofman de hoogheemraad de gelegenheid te geven om in te gaan op de vragen, en vanzelfsprekend is er dan de ruimte voor een tweede termijn, zodat u ook weer kunt reageren op de antwoorden die hoogheemraad Ouwendijk gaat geven.

De heer Fekkes: Akkoord.

De voorzitter: Als er verder geen interrupties zijn, geef ik nu het woord aan de heer Ouwendijk. Mijnheer Ouwendijk, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: Ja, dank u wel, mijnheer de voorzitter. We hebben in de commissie uitgebreid over dit voorstel gesproken en ook toen waren er vragen van de ChristenUnie-SGP. Het is natuurlijk altijd goed om bij dit soort voorstellen heel goed de revue te laten passeren van wat er nou precies gebeurt. Er zijn twee zaken die door CU-SGP aan de orde worden gesteld. Ik zal die allebei even langslopen. Voor het voorstel normering polderwaterkering zagen we in de commissie natuurlijk op zich al brede steun, dus ik wil toch wel zeggen dat dat voorstel in eerste instantie natuurlijk op een duidelijke manier omschreven en beschreven was. Wel waren er vragen of Delfland bevoegd was om die polderkaden te normeren en of dat de provincie zou moeten zijn. Voor de polderkaden heeft Delfland zelf de hoogte opgenomen in de legger. En voor de regionale keringen heeft de provincie de veiligheidsnormeringen vastgesteld. Bij het toetsen van die veiligheidsnormering bleek dat een groot aantal keringen robuuster waren uitgevoerd. En in reactie op een verzoek van de Verenigde Vergadering is ambtelijk onderzocht op welke wijze we de polderkaden konden normeren. Daarbij is aangesloten bij de veiligheidsnormering die de provincie heeft vastgesteld voor de regionale keringen en de normering wateroverlast, ook van de provincie. Feitelijk stelt Delfland geen nieuwe normering vast, maar past juist de door de provincie vastgestelde normering toe op

polderkaden. En daarbij zien we een vergelijkbaar resultaat als bij regionale keringen. Een aantal keringen zijn robuust uitgevoerd, andere zijn uit het oogpunt van veiligheid en wateroverlast nog niet hoog genoeg. En met dit voorstel brengen we de polderkaden op orde, aan de ene kant, en aan de andere kant temporiseren we, omdat er geen veiligheidsrisico is. Zo zorgen we dat de keringen hoog genoeg zijn om veilig te zijn en geen wateroverlast veroorzaken. Met andere woorden, we volgen dus de bestaande systematiek van de provincie en bereiken daarmee een situatie die in zekere zin beter is voor Delfland als dat hij daarvoor was. En dat is ook de kern, de strekking van dit voorstel. Tot zover mijn eerste reactie, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ouwendijk. Dan geef ik nu aan alle fracties de gelegenheid om te reageren. Ik begin weer met de heer Hofman. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Ja, voorzitter. Ik kan het betoog van de heer Ouwendijk, begrijp ik enigszins, maar essentie is dat wij het in de verordening, in de eigen verordening vastleggen. En daarmee bepalen wij de norm. En dat is nou het kernpunt dat wij juridisch onderzocht willen zien, of dat correct is, omdat ik net al heb betoogd dat dat voorbehouden is aan de algemene democratie. Op alle terreinen van waterstaatzorg stelt de democratie de beleidskaders vast, en ook ten aanzien van waterkwaliteit, bijvoorbeeld. Dus vandaar dat wij onze zorg hier uiten en dat het nog niet is weggenomen. En ook wat betreft de systematiek, er zijn polderkaden die een bovenlokaal belang herbergen, zoals ook beschreven in het stuk, en dat eigenlijk die als regionaal …

De voorzitter: Mijnheer Hofman, ik onderbreek u even, want ik zie een aantal interrupties. In de eerste plaats de heer Schouffoer, u heeft het woord.

De heer Schouffoer: Ja, ik begrijp eigenlijk dat de heer Hofman gewoon de bevoegdheid van de provincie ter discussie stelt, of gewoon de bevoegdheid van Delfland. En de heer Hofman stelt eigenlijk van ja, als Delfland dit besluit neemt, dan gaat Delfland op de stoel van de provincie zitten. Zo scherp denk ik dat hij het stelt. Dus ja, wat is er tegen om nu het besluit te nemen als wij als Delfland hier onze eigen zienswijze over hebben? En laat dan de provincie maar reageren of het besluit voor vernietiging voor te dragen.

De voorzitter: Even kijken. Maar dat is eigenlijk geen vraag aan de heer Hofman. Mijnheer Vissers, heeft u …

De heer Schouffoer: Nou, voorzitter, sorry, het is wel een vraag aan de heer Hofman. Ik begrijp zijn punt nog helemaal niet. Hij stelt: de algemene democratie is bevoegd tot normstelling, dus Delfland is niet bevoegd. Dus hij moet eigenlijk gewoon zeggen: Delfland moet het voorstel intrekken.

De heer Ouwendijk: Ik wil ook graag nog even reageren op de interruptie van mijnheer Schouffoer zo dadelijk.

De voorzitter: Ja, dat is goed. Ik geef eerst even de gelegenheid aan de heer Hofman om te reageren op de interruptie van de heer Schouffoer.

De heer Hofman: Ja, dat is prima. Nou, het is zo dat de provincie zeg maar weliswaar zelf bepaalt welke aan te wijzen keringen aan de orde zijn, alleen gaat mij het erom dat ten principale in feite hier geen haakje is waar Delfland zijn aanvullende bevoegdheid aan kan ontlenen. Kijk, als er dus wel een wet is waarin deze bevoegdheid is neergelegd dat nadere invulling als zodanig kan worden gerealiseerd, dat is prima. Alleen zorgpunt is, net als we bij het convenant glastuinbouw hebben meegemaakt, als uiteindelijk de hele inspanning onderuit wordt gehaald door een beroepszaak of door bezwaren, als verbeteringsplannen worden uitgevoerd en gronden moeten worden verworven en dergelijke, ja, dan moeten we zeker zijn dat

we op de goede koers zitten. En vandaar dat ik ten principale even deze second opinion voorstel om dat vooreerst te doen, en dan het besluit verder uit te rollen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag nog een interruptie bij de heer Vissers.

De heer Vissers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vraag me af welk deel van de beantwoording van de heer Ouwendijk de heer Hofman gemist heeft. Ik hoor de hoogheemraad duidelijk zeggen dat we voor de polderkaden nu dezelfde systematiek hanteren als het kader van de provincie regionaalkeringen, in feite dus een zwaardere systematiek dan we nu vastleggen in de legger. Ik kan me toch niet voorstellen dat de heer Hofman ook betwist dat we de polderkaden in de legger zouden mogen vastleggen. Dus het is een verbeterde systematiek. Er is in de commissie uitgebreid over gesproken. En ja, ik vind eerlijk gezegd dat we nogal in herhaling treden door constant te blijven beweren dat we ons niet aan het kader zouden houden, terwijl ik uit de hele discussie in de commissie en nu ook uit het antwoord van de hoogheemraad afleid dat het kader van de provincie voor de regionale keringen gevolgd wordt en dat de provincie daarmee dus geen andere kaders heeft die wij hiermee zouden overschrijden, of ja, zouden doorkruisen. Sterker nog, dat is ook in de commissie al aan de orde geweest, er is wel degelijk afstemming geweest met de provincie over deze verbeterde werkwijze die Delfland zou toepassen. Wat ons betreft zouden we vast mogen houden, dat zeg ik ook in de richting van andere fracties die zich aansluiten bij de twijfel die ChristenUnie nu voor de derde maal inbrengt, denk ik dat we ook een keer de knoop door moeten hakken en zoals de commissie ook in grote meerderheid eens was, met deze verbeterde systematiek toepassen. Maar een concrete vraag aan de heer Hofman is: welk deel van de beantwoording van de heer Ouwendijk bestrijdt u? Want de heer Ouwendijk geeft heel duidelijk aan dat de kaders voor de regionale keringen nu voor de polderkaden van Delfland worden toegepast.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Ja. Het principe ligt in feite dat wij het vastleggen in onze verordening. Kijk, als wij bij de uitwerking van de wateroverlastproblematiek de vertaling naar de legger maken wat betreft de wateroverlastnormering, dan baseren we ons daarop, zonder dat dat direct wordt vastgelegd in een verordening. En daar ligt volgens mij het pijnpunt, wat ons betreft, dat we formeel, net als in de provinciale verordening, de keringen, de normstelling, aangeven. Dus daar ligt wat dat betreft onze, ja, zeg maar twijfel of we daar een goede lijn aanhouden.

De voorzitter: De heer Ouwendijk, u wilt ook reageren?

De heer Ouwendijk: Ja, ik wilde eigenlijk reageren in eerste instantie op de interruptie van mijnheer Schouffoer, over de provincie. En dat werd eigenlijk al voor een groot deel overgenomen door de heer Vissers. Kijk, het is natuurlijk wel zo dat er overleg geweest is met niet alleen de aangrenzende waterschappen, de STOWA, maar ook op ambtelijk niveau, en dat heb ik in de commissievergadering ook duidelijk door laten klinken, ook op ambtelijk niveau met de provincie. Dus het is, iedereen is daar ook van op de hoogte en erop bevraagd of dit de juiste systematiek is om een veiliger systeem bij Delfland, een objectief en controleerbaar systeem bij Delfland naar binnen te brengen. En het antwoord daarop is van alle partijen bevestigend geweest, want anders had dit voorstel er niet gelegen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ouwendijk. Mijnheer Hombergen, heeft u een interruptie, of kunt u wachten totdat ik u aan bod laat komen in tweede termijn? Oké. Ja. De heer Hombergen, u wil iets zeggen? Nee, toch niet. Oké, dan ga ik door naar de VVD. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Örgü, ja.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Wij kunnen instemmen met het voorstel zoals het hier voor ons ligt. En ja, ik wil niet de vergadering herhalen tijdens de commissie. We hebben aandacht gevraagd voor samenwerking met de gemeenten, want dit is vooral een communicatie richting de gemeenten. Het is in

ieder geval een opwaardering van de situatie, de normering voor wateroverlast is altijd maatgevend. Dus wij stemmen in met het voorstel zoals die hier zit, en ook met de toezeggingen die we hebben gekregen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven van de fractie Ongebouwd?

De heer Van Winden: Mijnheer de voorzitter, Ton van Winden hier.

De voorzitter: Ja, de heer Van Winden, u heeft het woord.

De heer Van Winden: Fractie Ongebouwd kan zich vinden in de redenering achter de aanpassing van deze normering voor polderkades. Een en ander is in de vorige bijeenkomsten van onze commissie uitvoerig toegelicht en uitgelegd door onder andere de heer Ludikhuize. We hebben verder geen vragen of opmerkingen of wat dan ook en zijn akkoord. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar de Algemene Waterschapspartij. Wie mag ik het woord geven?

Mevrouw Jans: U mag mij het woord geven, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: De Algemene Waterschapspartij ondersteunt dit voorstel. Het leidt tot een sobere en doelmatige besteding van de schaarse middelen. En even zeg maar als voortzetting van de discussie met de heer Hofman, ik begrijp dat het pijnpunt ligt, ik ben geen jurist, maar ik begrijp dat het pijnpunt ligt in het vastleggen van beleid in een verordening. Dus mijn vraag is, maar misschien kan daar in tweede termijn op ingegaan worden, mijn vraag is van als het op een andere manier uitgevoerd wordt, of dan dit dilemma opgelost wordt. Tot zover, dank u wel.

De voorzitter: Ja, mevrouw Jans, dit is de tweede termijn, maar we gaan door. Partij voor de Dieren, wie mag ik het woord geven?

De heer Simon: Voorzitter, u mag mij het woord geven.

De voorzitter: De heer Simon, u heeft het woord.

De heer Simon: Dit onderwerp is uitgebreid behandeld en wij staan achter het besluit. Verder geen aanvullingen.

De voorzitter: Dank u wel. Partij van de Arbeid, wie mag ik het woord geven?

De heer Hombergen: U kunt mij het woord geven.

De voorzitter: De heer Hombergen, u heeft het woord.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Kijk, over het nut en de toepassing van deze methodiek, ik denk dat we het daar over eens zijn, het is heel nuttig dat we dit zo gaan doen. Ik voel wel een beetje mee met de ChristenUnie en ik hoop dat we hier geen dwaling mee willen ingaan. Maar ik stem dan toch wel in met deze gang van zaken, met het invoeren van dit punt, maar een second opinion, ook al achteraf, lijkt me nooit kwaad hebben. We hebben al eerder weleens besluiten genomen waar we achteraf van zeggen dat we het niet helemaal goed hebben overdacht, en het denken gaat door, dus dat wil ik wel

blijven bepleiten. Maar vooralsnog zijn we wel voor het invoeren van deze nuttige systematiek, ook voor de kleine polderkades waar we bij falen groot nadeel van kunnen hebben.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Hombergen. De heer Fekkes, voor 50PLUS. U heeft het woord.

De heer Fekkes: Ja, dank u, voorzitter. Ja, de crux voor mij is nog steeds of de grondslag, de juridische grondslag juist is op deze verordening. En gelet ook op het onderzoek wat collega Hofman heeft gedaan, blijf ik daar nog steeds ernstige vraagtekens bij houden. De heer Hombergen stelt voor van ja, we kunnen het besluit nemen, en vervolgens een onderzoek doen, en dan later eventueel het besluit terugnemen, nieuw besluit nemen, dan wel het door de provincie laten vernietigen. Ik vraag me af of dat nou de schoonheidsprijs verdient. Dus vooralsnog blijf ik juridische aarzelingen houden om voor te stemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Fekkes. Wie mag ik het woord geven van de fractie Gebouwd?

De heer Verhage: Ja, voorzitter, graag.

De voorzitter: De heer Verhage, u heeft het woord.

De heer Verhage: Ja, we vinden dit een goed voorstel. Het leidt tot meer eenduidigheid in de veiligheidsaanpak van de waterkeringen van Delfland. We zien verder ook geen beren op de weg, dus goed voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven van Water Natuurlijk?

De heer Vissers: Ja, voorzitter, ik meen dat ik net in mijn interruptie ons standpunt duidelijk genoeg gemaakt heb.

De voorzitter: Duidelijk, dank u wel. Dan kom ik … wellicht geldt dat ook voor de heer Schouffoer, maar ik geef hem toch de gelegenheid om dat nog te bevestigen.

De heer Schouffoer: Nee hoor, fijn, ik heb mijn punt ook gemaakt, dank u wel, ik ga voor het voorstel.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan tenslotte de heer Jansen van het CDA.

De heer Jansen: Ja, dank u wel, voorzitter. Het CDA vindt het goed dat de normering is vastgesteld. We hebben ook geen enkel probleem met de normering. We gaan er ook gewoon vanuit dat dat goed is gebeurd. Ik denk dat we dat met zijn allen gewoon delen. Wel hebben wij nog wel twijfel over ja, de juridische haalbaarheid. En de hoogheemraad heeft daar wel een deel van die twijfel, heeft hij dan weggenomen. Maar ja, het onderzoek dat wij ook zelf hebben uitgevoerd, bleek wel dat er wel wat juridische kanten aan zitten. Daarom zou ik toch de hoogheemraad willen vragen om toch na te denken om dit voorstel aan te houden, om dat toch nog even uit te zoeken of in ieder geval de toezegging, ik zou een toezegging willen hebben dat hij het nog gaat uitvoeren. Dan sluit ik me wel aan bij de heer Fekkes dat, ja, eerste een voorstel aannemen en dan vervolgens dan het toch nog vernietigen, ja, dat verdient niet de schoonheidsprijs. Dus wij twijfelen heel erg daaraan. Maar goed, we horen graag het antwoord van de heer Ouwehand.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Jansen: Ouwendijk, sorry.

De voorzitter: Ja. De heer Ouwendijk, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: Ja, dank u wel, mijnheer de voorzitter. Dank voor de bijdragen in tweede termijn van de leden van de Verenigde Vergadering. Ik heb hier natuurlijk, want die had ik voor mezelf voor de tweede termijn nog bedacht, nog een uitgebreid exposé met betrekking tot die juridische grondslag, want het is natuurlijk niet zo dat we aan een voorstel beginnen waarvan we denken dat op het moment dat dat nog een keer juridisch gereviewed wordt, dat het dan onderuit gehaald zou worden. Dus ik zou met name de heren Fekkes, Jansen en Hofman in die zin tegemoet willen komen dat als dit voorstel aangenomen wordt, dat we dan na afloop daarvan, dat ik met hen en met alle leden van de Verenigde Vergadering die juridische grondslag gewoon even op papier deel en we hier nu geen apart extra exposé daar nog over ga houden. Ik denk dat daarmee de uitstaande vragen, want die betreffen eigenlijk, zoals ik ze opgeschreven heb, alleen maar, of hoofdzakelijk dat gedeelte van de juridische grondslag. Dus als betrokkenen daar genoegen mee kunnen nemen, dan wil ik graag die toezegging doen. Dank u wel, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Is daar nog behoefte voor een reactie op? Anders stel ik voor om nu het voorstel in stemming te brengen. Ik zie wel een handje van de heer Jansen. De heer Jansen, u heeft het woord.

De heer Jansen: Ik vind de toezegging van de hoogheemraad voldoende om hier voor te stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Fekkes. U moet even nog unmuten.

De heer Fekkes: Ja, ik stem ook in met het voorstel, gelet op de toezegging van de hoogheemraad Ouwendijk.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik verder geen handje. Ik moet altijd over verschillende schermen. Ik zie toch nog een handje ook van de heer Hofman. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Ja, ik sluit me ook aan bij de twee vorige sprekers, dat de toezegging heel cruciaal is in dezen, met de slogan bezint eer gij begint. En fijn dat ook de portefeuillehouder daarin dus ook zijn stappen wil nemen om even heel serieus nog even een pas op de plaats te maken om na te kijken van zitten we op de goede weg, ja of nee.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Hofman, let op dat u in beeld bent, want we gaan nu stemmen. Even voor de goede orde wil ik u erop wijzen dat mevrouw Zandstra de vergadering heeft moeten verlaten. Ik zal het besluit nu voorlezen. Het besluit luidt als volgt: de Delflandse normen voor polderkaden, zoals vastgelegd in de technische rapportage en kaart behorend bij dit voorstel, vast te stellen. Ten tweede, conform de aanpak bij de regionale keringen de huidige leggerhoogte van de polderkaden alleen aan te passen als de toetshoogte hoger ligt dan de huidige leggerhoogte. Dit wordt meegenomen in de volgende leggerwijziging. Ten derde, de normering van polderkaden en de reguliere toetsing van de polderkaden vast te leggen in de Waterschapsverordening van Delfland. Is er behoefte nog aan een stemverklaring? Ik zie dat niet. Dan gaan we weer over, u kent de procedure zo langzamerhand. En het is dit keer nummer 11. Dan moet ik even de papieren erbij pakken, nummer 11, en dan beginnen we bij de heer Van den Berg. De heer Van den Berg, u heeft het woord.

De heer Van den Berg: Voorzitter, ik ben voor het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Voor het voorstel, dank u wel.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Mijnheer de voorzitter, dank u wel. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Voor.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel. Ik ben voor.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Ik ben voor.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Zandstra is niet meer aanwezig. De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel, voorzitter. Ook ik ben voor.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Voor.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor, ook met de toezegging die de hoogheemraad heeft gedaan.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Voorzitter, ik ben voor, waarbij nota genomen van de toezegging van de portefeuillehouder.

De voorzitter: Jazeker. De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor, dank u wel.

De voorzitter: De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Ouwendijk. De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Ook ik ben voor.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Voorzitter, dank u wel. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Ik ben ook voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Ik ben ook voor het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het voorstel met 29 stemmen voor aangenomen.

H Hamerstukken

H.03 Nota systematiek kostenverdeling

H.07 Cluster Peilbesluiten 2019

H.11 Verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen

De voorzitter: Dan komen wij nu bij de hamerstukken. En ik wil even verifiëren, ik heb begrepen, mevrouw Jenniskens, dat u geen behoefte meer heeft aan een stemverklaring bij de Peilbesluiten. Klopt dat?

Mevrouw Jenniskens: Dat klopt, ja.

De voorzitter: Dan stel ik voor dat we eerst in een batch in stemming brengen het besluit over de kostenverdeling, het verzamelkrediet en de Peilbesluiten. En ik zal dan de besluiten nu even voorlezen. Even kijken. De kostenverdeling, het besluit luidt als volgt: de nota systematiek kostenverdeling behorende bij dit voorstel vast te stellen. Dan gaan we door naar, even kijken, de Peilbesluiten. Het besluit luidt als volgt: het peilbesluit cluster 2019 vast te stellen (gemeente Midden-Delfland, Rotterdam, Westland, Pijnacker-Nootdorp). En dan tenslotte, even zoeken, het verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen. Het besluit is als volgt: Ten eerste, de uitvoeringsperiode van de verzamelkredieten programmatische aanpak Buitengewoon Onderhoud 701916 en de programmatische aanpak verbeteren 701994 te verlengen naar 2024 en eventuele tekorten op de lopende projecten te dekken uit het onder 2 en 3 vast te stellen verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen. Ten tweede, het Investeringsplan verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen vast te stellen op een bedrag van 20.600.000 euro voor de periode 2020-2023 en dit Investeringsplan jaarlijks met de begroting te herijken en aan te vullen met de volgende jaarschijf. Ten derde, een gecombineerd ontwerp- en uitvoeringskrediet voor het uitvoeren van buitengewoon onderhoud en verbeteringsmaatregelen aan waterkeringen, waterkerende constructies en kunstwerken ter hoogte van 20.600.000 euro ter beschikking te stellen en aan te vullen met de volgende jaarschijf. Ten vierde, aan het Investeringsplan verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen de volgende kaders te verbinden: 1) sturen op urgentie en de kans op meeliften, 2) toepassen van de levenscyclusanalyse (LCA), 3) sturen op de performance-indicator regionaal 95 procent, overig negentig procent op orde in 2030, 3) een actieve informatieplicht van D&H voor (extreme) afwijkingen, ten vijfde en ten slotte het waar mogelijk bloemrijk en kruidrijk inrichten van waterkeringen bij groot onderhoud en verbeteringen. Dan gaan we dus nu in één keer over deze drie voorstellen, die hamerstukken zijn, stemmen, en het nummer wat ik getrokken heb, is nummer 15. Dan ga ik even kijken, dan begin ik met de heer Heijboer. De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Ik ben voor, dank u.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Voor.

De voorzitter: De heer Simon.

De heer Simon: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel, voorzitter. Ik ben ook voor.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Ik ben voor al deze voorstellen.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben ook voor al deze voorstellen.

De voorzitter: Dan de heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Ik ben voor al deze voorstellen.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben ook voor.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Ik stem in met alle voorstellen.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voorzitter, ik ben voor al deze voorstellen. En volgens mij de heer Hofman ook, want die moet voor of tegen zeggen, bij een hoofdelijke stemming.

De voorzitter: Neemt u mij niet kwalijk. De heer Hofman, wilt u dat nog even duidelijk maken?

De heer Hofman: Voor alle voorstellen.

De voorzitter: Prima. Dank u wel, mijnheer Schouffoer. Dank u wel, mijnheer Hofman. De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor al deze voorstellen.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor alle voorstellen.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Voorzitter, dank u wel. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor alle voorstellen.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Voorzitter, en ik ben ook voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor alle voorstellen.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Ik ben ook voor de voorstellen.

De voorzitter: De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Voor alle voorstellen, voorzitter. Dankjewel.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Voor alle voorstellen, dank u wel.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Mijnheer de voorzitter, ik wilde eigenlijk zeggen dat ik akkoord was, ter afwisseling, maar ik begrijp dat ik procedureel moet zeggen: ik ben voor. Dus bij dezen.

De voorzitter: Ja, dat is bij dezen genoteerd. De heer Middendorp, tenslotte. De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Voorzitter, dank u wel. Ik ben voor al deze voorstellen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn deze besluiten bij dezen genomen.

H.01 Procesvoorstel Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP6)

De voorzitter: Dan gaan we nu terug, ik pak even mijn papieren er weer bij, bij de andere hamerstukken waar een aantal partijen hebben aangegeven dat er behoefte was aan een stemverklaring. Dan komen we eerst bij WBP6, Ongebouwd wilde een stemverklaring afleggen.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Ja, dank u wel, voorzitter. Wij als fractie, als Ongebouwd, kunnen ons vinden in het voorliggende stuk over het procesvoorstel Waterbeheerplan 2022-2027. Wij willen echter wel meegeven dat als uitgangspunt moet worden genomen de wettelijke basis en de door ons in het verleden opgestelde beleidsdocumenten en het bestuursakkoord. Onder andere door het coronavirus, daar is aan het begin van de vergadering reeds veel zorgen over gemaakt, en dat heeft grote gevolgen voor Delfland. Daarom willen wij dat er in het WBP eerst uitgegaan wordt van onze kerntaken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan breng ik nu het … Volgens mij waren er geen andere stemverklaringen voor het WBP, dus dan brengen we dat nu in stemming. Even kijken, en dan is dit keer het nummer 3. En dat betekent dat ik begin met de heer Oostvogels. De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Voorzitter, dank u wel. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Voor, met verwijzing naar onze stemverklaring.

De voorzitter: Ja. De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Voorzitter, ik ben voor, met de verklaring van mijn voorganger.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Voorzitter, ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Mijnheer de voorzitter, ik ben voor, met verwijzing naar onze stemverklaring. Dank u.

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Voor.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Voor.

De voorzitter: Dan gaan we naar de heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Dank, voorzitter. Ook ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, ik ben voor.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Voor.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: En dan tenslotte de heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Ik heb één opmerking. Ik heb nou net verzuimd om het besluit nog een keer voor te lezen. En dat zal ik toch nog even doen, omdat we het natuurlijk ook streamen. Maar dit is het besluit waarmee u hebt ingestemd: het procesvoorstel.

De heer Verhage: Voorzitter.

De voorzitter: Ja, pardon.

De heer Verhage: Als u dan straks ook nog de heer Egas meeneemt, want volgens mij is die vergeten.

De voorzitter: Heb ik die overgeslagen? Dat spijt mij zeer.

De heer Fekkes: Ja, mij hebt u ook overgeslagen.

De voorzitter: Wat zegt u?

De heer Fekkes: Fekkes hebt u ook overgeslagen.

De voorzitter: Dan ben ik ergens de draad kwijtgeraakt. Dan ga ik eerste de heer Egas de gelegenheid geven om te stemmen.

De heer Egas: Voorzitter, ik ben voor.

De voorzitter: En de heer Fekkes.

De heer Fekkes: Is ook voor, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Excuses daarvoor en dan wil ik toch even checken: is er iemand anders die ik zonder opzet heb overgeslagen? Dan is er nog steeds de gelegenheid om nu even een hand op te steken om te stemmen. Ik zie geen handen opgaan, dus dan denk ik dat alle andere leden gestemd hebben. En het besluit is dus: het procesvoorstel Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP6) vast te stellen en conform de daarin opgenomen kaders en uitgangspunten het WBP6 op te stellen, opdat de VV dit voor 1 januari 2022 kan vaststellen. Dank u wel.

H.08 Toekomst AWZI De Groote Lucht

De voorzitter: Dan gaan wij nu door naar, even zoeken, dan gaan wij nu naar het volgende hamerstuk en dat is AWZI De Groote Lucht. Ik zal nu in eerste instantie maar direct het besluit lezen en daarna degenen die een stemverklaring wilden afgeven, en dat waren volgens mij Water Natuurlijk en Ongebouwd, de gelegenheid geven dat te doen. Maar het besluit is: Ten eerste, kennis te nemen van de conclusie van het onderzoek naar de huidige toestand van AWZI De Groote Lucht, namelijk dat deze op verschillende aspecten van veroudering aan het einde van zijn levensduur is. Ten tweede, te besluiten om via twee sporen maatregelen te gaan verkennen, a) uitwerken van maatregelen voor de korte termijn, tot eind 2027, waarbij wordt uitgegaan van de huidige eisen om de zuivering nog veilig en bedrijfszeker te laten functioneren, en b) verkennen van alternatieven voor de lange termijn voor een toekomstbestendige zuivering die minimaal dertig jaar vooruit kan, 2028-2060. Ik geef graag het woord aan Water Natuurlijk voor een stemverklaring. Mevrouw Jenniskens.

De heer Vissers: De heer Vissers als dat mag.

De voorzitter: De heer Vissers, neemt u mij niet kwalijk. De heer Vissers, u heeft het woord.

De heer Vissers: Dank u wel. Voorzitter, Water Natuurlijk zal instemmen met het voorgestelde besluit, maar het verbaast ons zeer dat het inzicht dat deze afvalwaterzuiveringsinstallatie aan het eind van de levensduur is, pas nu uit dit onderzoek naar voren komt, terwijl nog maar iets meer dan een jaar geleden het besluit genomen is om aan de bestaande zuiveringsinstallatie een zoetwaterfabriek toe te voegen. We vragen ons af hoe het mogelijk is dat er op dat moment kennelijk verondersteld werd dat De Groote Lucht nog jaren vooruit zou kunnen. In de commissie heeft de hoogheemraad toegezegd om het project Schoon mee te nemen bij de toekomstvisie voor De Groote Lucht, om regret tot een minimum te beperken. We gaan ervan uit dat deze insteek ook geldt voor de aanbesteding die momenteel loopt voor het ontwerpen en realiseren van de zoetwaterfabriek AWZI De Groote Lucht. Want hoezeer Water Natuurlijk achter de doelen voor goed zoet water staat, vinden wij ook dat desinvesteringen voorkomen moeten worden. Wij wachten de uitwerkingen voor de korte en lange termijn dan ook met zeer veel belangstelling af. Voor Water Natuurlijk zijn klimaatrobuustheid, een gunstige energiebalans, circulariteit en duurzaamheid onmisbare randvoorwaarden om daadwerkelijk te komen tot, zoals onder besluitpunt 2b staat, een toekomstbestendige zuivering. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan wij naar Ongebouwd. Wie mag ik het woord geven?

De heer Van Winden: Dank u wel, mijnheer de voorzitter, Ton van Winden hier.

De voorzitter: Ja. U heeft het woord, mijnheer Van Winden.

De heer Van Winden: Dank u wel. Wij als fractie Ongebouwd kunnen ons vinden in de voorliggende stukken, te weten het tweestappenplan voor wat betreft de toekomst AWZI De Groote Lucht. En dat tweestappenplan is open houden huidige complex voor de korte termijn en een nieuw complex voor de langere termijn. Het eerste is een financieel relatief kleine inspanning ten opzichte van het tweede plan. Een nieuw complex bouwen is een groot en een belangrijke stap en vraagt een solide afweging, en niet iets wat wij wilden afdoen met even een lijstje voorkeuren invullen. Iedere afweging moet worden gemaakt en getoetst naar de kerntaken van het waterschap. En wij zijn bij verre het duurste waterschap in Nederland, en de meeste besparing kan je halen bij dit soort grote projecten. En wij moeten allen zeer kritisch zijn op de investeringen die we hier willen gaan doen. En kort gezegd, als fractie Ongebouwd willen we geen luxes, franjes en slechts een goed functionerende AWZI die aan de wettelijke normen voldoet. Ten tweede, we investeren een groot bedrag in het project Schoon en we willen de garantie dat dit geen weggegooid

geld is bij de bouw van een eventuele nieuwe waterzuivering, en dat het project Schoon integraal wordt meegenomen in de ontwikkeling van deze nieuwe AWZI. Dat is het, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij waren er geen andere partijen die behoefte hadden aan een stemverklaring, dus dan breng ik het voorstel nu in stemming. Even kijken, dan kom ik uit bij nummer 21, dan moet ik even spieken op de lijst, dat is mevrouw Jonker. Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel, voorzitter. Ook ik stem voor.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Belt.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben ook voor.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor.

De voorzitter: De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Voorzitter, dank u wel. Ik stem ook voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Dank u wel, voorzitter. Ik stem ook voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Voorzitter, ik stem voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: We stemmen voor het voorstel, met de stemverklaring die net is afgelegd.

De voorzitter: De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Voorzitter, met inachtneming stemverklaring stem ik voor.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Voorzitter, met inachtneming van de stemverklaring van mijn collega, stem ik voor.

De voorzitter: De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Mijnheer de voorzitter, ik stem voor, met verwijzing naar mijn stemverklaring. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Heb ik de heer Middendorp misschien vergeten? De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Dank u wel. Voor.

De voorzitter: Dan mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Voor.

De voorzitter: De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Ik stem voor.

De voorzitter: Even kijken. Heb ik iemand vergeten? Volgens mij nu niet. Dus dan concludeer ik dat dit voorstel met 29 stemmen voor en geen stemmen tegen is aangenomen.

H.09 Investeringsaanvraag uitvoeringsplan energie neutraal Delfland

De voorzitter: Dan komen we bij het laatste hamerstuk, en dat hamerstuk is, ik moet even weer zoeken, even kijken, dat is de investeringsaanvraag, H.09, investeringsaanvraag uitvoeringsplan energieneutraal Delfland. Ik zal eerst het besluit voorlezen, en daarna zal ik aan de leden die daarom verzocht hadden de gelegenheid geven om een stemverklaring af te leggen. Het besluit is: ten eerste, het investeringsplan voor de realisering van 77 en een halve terajoule aan besparing en duurzame energieopwekking vast te stellen voor een bedrag van negen en een half miljoen euro, het beschikbaar stellen van een verzamelkrediet van negen en een half miljoen euro. Stemverklaringen wensen af te geven, in de eerste plaats de VVD. De heer Oostvogels, u heeft de gelegenheid om een stemverklaring af te leggen.

De heer De Klerk: Voorzitter, ik zal het woord voeren namens mijn fractie.

De voorzitter: O, neemt u mij niet kwalijk. Dan de heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Het voorliggende stuk is een goede aanzet om de afspraken uit het bestuursakkoord in te vullen. Mijn complimenten voor de organisatie en het DB voor de helderheid van het stuk, dat duidelijk laat zien hoe wij als Delfland aan de slag gaan om energieneutraal te worden. Inhoudelijk hebben we uitgebreid stilgestaan bij hoe we het doel van energieneutraliteit willen bereiken. Ook dat daar een zekere mate van onzekerheid in zit, vinden wij niet vreemd, door bijvoorbeeld de windturbine bij de Nieuwe Waterweg. Wat wij inhoudelijk een lastiger punt vinden, is dat er een mogelijkheid wordt onderzocht om obligaties in een particulier initiatief te kopen. Mijn fractie is daar geen voorstander van. In onze ogen behoort dat niet tot de kerntaken van het hoogheemraadschap. De hoogheemraad heeft aangegeven dat dit deel van het plan nog verder uitgewerkt moet worden, waaronder bijvoorbeeld de risico's hiervan en hoe kredietwaardig deze specifieke partij is. Ook heeft hij mij toegezegd om als dit verder uitgewerkt is, hierover terug te komen bij de commissie. Vooralsnog zijn wij geen voorstander van dit onderdeel van het plan wat voorligt, en wij zullen dit onderdeel ook apart beoordelen zodra dat weer bij de commissie op de agenda komt. Ik heb mijn fractie daarom geadviseerd om dit voorstel te steunen, met inachtneming van deze inhoudelijke kanttekening. En aangezien ik toch nog aan het woord ben, wil ik van de gelegenheid gebruik maken om de voorzitter te danken voor het scherpe voorzitten in deze toch bijzondere tijden en bijzondere omstandigheden en bijzonder medium. Mijn complimenten daarvoor, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Geef ik nu het woord voor een stemverklaring aan de fractie Ongebouwd. Wie mag ik het woord geven?

De heer Van Winden: Mijnheer de voorzitter, Ton van Winden wederom.

De voorzitter: De heer Van Winden, u heeft het woord.

De heer Van Winden: Dank u. Wij als fractie Ongebouwd kunnen ons vinden in de voorliggende stukken, te weten een investeringsaanvraag en een uitvoeringsplan voor een energieneutraal Delfland, maar onder voorwaarde dat we in de toekomst niet meer energie gaan opwekken en produceren dan de hoeveelheid die voor de uitoefening van de bedrijfsvoering van Delfland noodzakelijk is. Met andere woorden, wij kunnen niet akkoord gaan met een Delfland als energieproducent voor derden, onder het motto: schoenmaker blijf bij je eigen leest. Ons uitgangspunt derhalve is: energieneutraal en niet verder. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb gezien dat ook de heer Schouffoer graag een stemverklaring wil afleggen, dus de heer Schouffoer, u heeft de gelegenheid.

De heer Schouffoer: Graag, voorzitter. Ik ga ook akkoord met deze nota, en ook precies om een andere reden dan de vorige spreker, moet ik constateren. Ik vind dat Delfland goed bezig is met het streven naar energieneutraliteit. Daar kan bij horen dat Delfland meer wil produceren op jaarbasis dan zijn eigen productie, omdat je niet van tevoren weet hoeveel je nodig hebt, en omdat je ook niet weet hoe vaak het waait en hoe vaak de zon wel schijnt. Ik zie dat Delfland precies binnen de kaders blijft en ik stem van harte in en met de complimenten voor de organisatie en bestuur met dit voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schouffoer. Dan geef ik graag nu de gelegenheid aan de Partij voor de Dieren om een stemverklaring af te leggen. Wie mag ik het woord geven?

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter, u mag aan mij het woord geven.

De voorzitter: De heer Simon, u heeft het woord.

De heer Simon: Ja, ik ben … Laat ik beginnen, dit voorstel gaan wij natuurlijk steunen. Maar we vinden het jammer dat dit zo ongelofelijk belangrijke onderwerp toch bijna is beland in de annalen van een hamerstuk. Dat verdient dit stuk niet. Het is gewoon een heel lang proces, ook ingegeven door een motie die door veel mensen binnen de VV in de vorige periode is ondersteund. Energieneutraal is daarna ook opgepakt door de Unie van Waterschappen. Dit is gewoon uitermate belangrijk en we zien hier gewoon dat er een mooie zet is gemaakt en dat wij gelukkig dit kunnen accorderen als VV, en dat we daarna op weg kunnen gaan naar het echte doel, natuurlijk klimaatneutraal. En ik wil nog wel even een opmerking maken over de voorgaande spreker van de fractie Ongebouwd. Ja, ik hoor daar ook iets over dat schoenmaker, blijf bij je leest, maar net als de fractie Natuur zijn wij natuurlijk als Partij voor de Dieren, vinden wij wel dat wij verder moeten kijken op dit gebied dan alleen onze eigen bedrijfsvoering, dus ik zou dat toch in overweging nemen en daar niet teveel bij blijven hangen. Maar goed, wij stemmen dus voor. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Sta mij toe één opmerking te maken, dat het feit dat iets een hamerstuk is, betekent totaal niet dat het iets minder belangrijk zou zijn. Het geeft alleen maar aan dat alle fracties het enorm eens zijn over het belang van dit voorstel. Dus dat wil ik toch even gezegd hebben. Dan gaan we weer nu naar de stemming toe. Nog even checken of er iemand … Nummer 13. Even spieken, waar zitten we bij nummer 13? De heer Van Winden, u heeft het woord.

De heer Van Winden: Wij zijn akkoord, onder verwijzing van mijn stemverklaring. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Middendorp.

De heer Schouffoer: Voor of tegen.

De heer Middendorp: Dit kan niet hè.

De voorzitter: Sorry. Even voor de duidelijkheid, goed dat u dat zegt, u moet zeggen of u voor of tegen bent.

De heer Van Winden: Ik ben voor met verwijzing naar mijn stemverklaring. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Ja, voorzitter, ik kan een heel verhaal gaan houden, maar u wilt natuurlijk weten of ik voor of tegen ben. En ik maak er echt bezwaar tegen dat partijen nu iedere keer naar hun stemverklaring verwijzen. Je mag alleen voor stemmen of tegen stemmen. Dat is de afspraak, tenzij u een andere afspraak wil maken. Dus ik wil graag dat u dit punt van orde eerst recht zet, alstublieft.

De voorzitter: Dat zal ik dan bij dezen doen. De stemverklaringen zijn alleen bedoeld als motivatie voor de stemming. En wat uiteindelijk telt, is voor of tegen. Dus de stemverklaring hoeft inderdaad ook niet herhaald te worden, want die is duidelijk gehoord en vormt ook deel van het verslag. En wat rest, is dus voor of tegen te zeggen. Mijnheer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Ik ben voor, voorzitter.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ook ik ben voor.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Voor.

De voorzitter: De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u, voorzitter. Uiteraard ook voor.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Vissers.

De heer Vissers: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Voor.

De voorzitter: De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer De Klerk.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Voorzitter, dank u wel. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Egas.

De heer Egas: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Dank u wel, voorzitter. Ik ben voor.

De voorzitter: De heer Verhage.

De heer Verhage: Voor.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dankjewel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Dank u wel, voorzitter. Voor.

De voorzitter: Heb ik iemand per ongeluk overgeslagen? Ik denk het niet. Dus dan concludeer ik dat dit voorstel, of dit besluit, ook met 29 stemmen voor en geen tegenstemmen is aangenomen. Dank u wel.

Motie vreemd aan de orde van de agenda: Behoud locatie Kijkduin

De voorzitter: Dan komen wij nu bij het laatste. Ik check even, volgens mij hebben we alle hamerstukken gehad. Dan komen wij nu bij het laatste punt op de agenda, dat is de motie vreemd aan de orde van de agenda over Kijkduin. En ik geef graag de gelegenheid aan mevrouw Jenniskens om het woord te voeren en de motie in te dienen en ook duidelijk te maken door wie deze motie ondersteund wordt. Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Ja, dank u wel, mijnheer de voorzitter. We hebben samen met 50PLUS, de Partij voor de Dieren, de ChristenUnie, hebben wij de motie Behoud locatie Kijkduin opgesteld. Deze partijen hebben ook ondertekend. Ik zal even voorlezen wat de motie behelst. Constaterende dat in de vorige bestuursperiode is besloten om het Gemeenlandshuis te renoveren en te verbouwen, de begeleiding van de uitvoering van de taken uit te oefenen vanuit een centrale locatie, het Gemeenlandshuis, met het oog hierop zoveel mogelijk overbodig geworden kantoren af te stoten, waaronder het kantoor in Kijkduin, het pand is gesitueerd op een zeer ideale locatie in de nabijheid van de Zandmotor, het Natura 2000-gebied en de Atlantikwall, er is veel nationale en internationale belangstelling voor de Zandmotor, zowel wetenschappelijk als recreatief, het pand is goed bereikbaar, zowel met de auto als met het openbaar vervoer en beschikt over ruime parkeermogelijkheden, overwegende dat het hoogheemraadschap bij behoud van de locatie altijd een strategische partner zal blijven bij verdere kustontwikkeling, bij het behoud van de locatie de bedreiging van verdere woonbebouwing zou kunnen voorkomen, aan de bestemming van het pand mogelijk een educatieve functie zou kunnen worden toegekend en ook geschikt

zou kunnen zijn voor het inrichten van tentoonstellingen, dat dit een grote kans is om het belang van het vervlechten van waterstaatzorg, bijvoorbeeld bouwen met de natuur zoals de Zandmotor, op brede schaal bekendheid te geven, er een kans voor het hoogheemraadschap is weggelegd om het belang van waterschapsbestel te onderstrepen, de opzet van een educatief centrum een stimulans is om samenwerking met andere partijen te bevorderen, daarom verzoeken wij het college om het kantoorpand te Kijkduin aan te houden, te onderzoeken of het indertijd genomen besluit tot verkoop kan worden ingetrokken en een plan met andere partijen op te stellen voor de inrichting van een educatief centrum, en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenniskens. Ik neem kennis van de ondersteuning van de motie door partijen 50PLUS, CU-SGP, Partij voor de Dieren en natuurlijk Water Natuurlijk. We zullen later ervoor zorgen dat de goede handtekeningen daaronder komen te staan. Ik geef nu de andere fracties de gelegenheid om op deze motie te reageren. Ik wil beginnen met de heer Jansen. De heer Jansen, u heeft het woord.

De heer Jansen: Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, ik heb weinig toe te voegen. Wij hebben de motie niet gesteund, omdat we eigenlijk vinden dat hij een beetje voorbarig is. Op zich steunen we wel het initiatief om het pand zoveel mogelijk te behouden, alleen, ja, dan moet er wel eerst even een goed plan komen en we willen dat eigenlijk goed in kaart hebben voordat we daar een besluit over nemen. Maar we staan wel sympathiek tegenover de motie, want we vinden de gedachte erachter wel erg goed.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een interruptie door mevrouw Dijkshoorn. Mevrouw Dijkshoorn, u heeft het woord. U wil een vraag stellen?

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dat was niet echt de bedoeling. Ik wil straks ook reageren op de motie.

De voorzitter: O, oké. Nou, u komt aan bod. Even kijken, ik ga … even kijken, de volgende is mijnheer Hofman, u bent natuurlijk medeondertekenaar van de motie, maar wil u toch nog iets toevoegen?

De heer Hofman: Nee, het is duidelijk, we hebben het herhaaldelijk aangekaart, ja.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar de VVD. Wie kan ik het woord geven namens de VVD? Ik zie mijnheer Van Kretschmar, u heeft een interruptie? Nee, oké, dan haal ik uw handje even weg. Wie wil het woord voeren namens de VVD?

De heer Oostvogels: Ja, dat wil ik wel doen.

De voorzitter: De heer Oostvogels, u heeft het woord.

De heer Oostvogels: Super, voorzitter, dank u wel voor het woord. Ja, het is een sympathiek plan, bekende locatie voor ons. We wachten even de beantwoording van de hoogheemraad af, omdat wij ervan uitgaan dat wij nog steeds een positie kunnen behouden bij de ontwikkelingen daar, ook als we het verkopen. En het verkopen daarvan, dat is verder volledig in de lijn met de eerder afgestemde vastgoedstrategie. Dus op dit moment zien wij geen reden om hem te steunen, maar misschien dat de hoogheemraad nog hele goede argumenten heeft.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven voor de fractie Ongebouwd?

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Ja, dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ja, mevrouw Dijkshoorn, u heeft het woord.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dat klopt. Wij staan ook sympathiek tegenover deze motie. Wij zijn alleen het laatste punt wat genoemd wordt, een plan met andere partijen op te stellen voor de inrichting van een educatief centrum, dat gaat ons zeker te ver, omdat het niet bij onze kerntaken hoort, alhoewel we wel in het bestuursakkoord hebben afgesproken: iedereen bewust van water. Wij zouden op zich ook best wel willen kijken naar het pand Kijkduin, of we dat kunnen behouden. Het ligt in de lijn van het Hoogwaterbeschermingsplan en wanneer we zelf eigenaar blijven van het pand, dan hebben we misschien ook zelf wel invloed op dit pand. Dan zou het, als dat mogelijk is, maar dat horen we straks van de portefeuille graag, een actuele business case willen zien over het plan Kijkduin. In hoeverre staat dat er misschien mee, misschien is dat het wel. We zitten nu met het coronavirus. Het kan best wel zijn dat we nu het pand zelf nodig hebben, in verband met de anderhalvemetersamenleving door corona. Dus wat ons betreft een sympathieke motie, maar op dit moment kunnen wij daar niet mee instemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven van de fractie Gebouwd?

De heer Van Kretschmar van Veen: Ja, dat ben ik.

De voorzitter: De heer Van Kretschmar, u heeft het woord.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Ja, in principe gaan wij er vanuit dat er een beslissing is genomen en dat de condities die we daaraan ten grondslag hebben gesteld, dat die nog steeds dezelfde zijn. Wij horen echter wel graag wat nu het plan is en de voortgang in de verkoop, en of dat mogelijk tot een heroverweging zou kunnen leiden. Maar dat willen we dan eerst wel even horen van de hoogheemraad.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven van de Partij van de Arbeid? Mijnheer Hombergen, wie mag ik het woord geven?

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Als Leon het niet doet, dan doe ik het wel.

De voorzitter: Mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Alstublieft, u heeft het woord.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Ik vind het een buitengewoon goede, creatieve gedachte om dit zo in werking te zetten. En ik denk ook dat het belangrijk is dat de motie wordt aangenomen, omdat het ook daarmee een eerder genomen besluit on hold moet zetten, namelijk het voortgaan met de verkoop. Ik heb veel van dit soort projecten gedaan, ik denk dat het heel goed haalbaar is en ik vind het, nou ja, gewoonweg een buitengewoon inspirerend en goed voorstel. Dus van harte steun en ik zou willen aanbevelen om de motie echt aan te nemen.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven voor de Partij voor de Dieren? U bent natuurlijk een mede-indiener, dus misschien heeft u niet iets toe te voegen, maar ik geef u toch de gelegenheid. De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. In wezen niks toe te voegen.

De voorzitter: Oké.

De heer Simon: Maar wel met een opmerking richting andere partijen: we hebben het nu neergezet als een educatief centrum. Het belang is dat wij gewoon zelf de controle houden over het pand en sturing geven. En het is natuurlijk een creatieve oplossing, maar als andere mensen nog creatievere oplossingen hebben, die natuurlijk passen binnen onze doelstelling van het waterschap en heel erg mooi zijn te

verenigen met deze locatie en met deze motie, dan zijn wij enorm aanbevolen om dat gewoon bij ons in te brengen als een argument. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kom ik bij de Algemene Waterschapspartij. Wie mag ik het woord geven?

De heer Middendorp: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Middendorp, u heeft het woord.

De heer Middendorp: Ja, voorzitter, wij hebben een aantal vragen voor het college. En dat is ook al misschien door een aantal mensen naar voren gebracht, maar de verkoop van Kijkduin was een onderdeel van de business case voor de financiering van het Gemeenlandshuis. Nou weet ik niet meer uit mijn hoofd voor welk bedrag dat is opgenomen, maar volgens mij voor enkele miljoenen, en dus hoort hier automatisch de vraag bij: en hoe gaan we dat gat dan vullen? Tweede punt is, tweede vraag aan het college is dat volgens mij het college al had toegezegd om alle opties te onderzoeken, inclusief het behoud. Maar misschien vergis ik mij en kan het college het nog even bevestigen of ontkennen. Als dit inderdaad zo is, dan hoeven we deze motie volgens mij nu niet in stemming te brengen. En daarop vooruitlopend zou het ook zo kunnen zijn dat het college van plan is om ons binnenkort in een informatieve VV te informeren over de verschillende opties. Daar wil ik aan toelichten dat het uiteraard heel, hoe zeg je dat, het heel sympathiek klinkt om er een educatief centrum te vestigen, maar onze fractie ziet nou niet dat dit nou echt de toplocatie is, zoals die hier wordt genoemd. Dus wij zitten meer op de lijn zoals die door de heer Simon is genoemd van nou, als iemand een creatief idee heeft, dus als er in deze opties om voor een toekomstige bestemming voor Kijkduin een creatief en een succesvol idee is, dan staan wij er zeker voor open. Maar wij vinden het eigenlijk nu te vroeg om middels deze motie, die nog ook een ongedekte cheque is, te zeggen van nou, het zal niet verkocht worden. Ik ben ook benieuwd hoe de indieners van de motie het financiële aspect in gedachten hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Middendorp. Dan geef ik nu graag de gelegenheid aan mijnheer Ouwendijk om te reageren. De heer Ouwendijk, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: Ja, dank u wel.

De heer Schouffoer: Voorzitter.

De voorzitter: Ben ik iemand vergeten?

De heer Schouffoer: Ik dacht dat ik ook het woord nog zou krijgen.

De voorzitter: Sorry, dan ben ik u vergeten. De heer Schouffoer.

De heer Schouffoer: Graag. Voorzitter, ja, ik sta op zich sympathiek tegenover het voorstel van educatie, en ik moet dan denken aan … in maart opgericht, een educatief centrum in een oud gebouw van Delfland, dat vind ik niet een goed idee op deze plek. Mijn voorstel zou zijn dan om inderdaad te kijken of we het gebouw zouden kunnen amoveren en het terrein terug zouden kunnen geven aan het duinsysteem, met een mooie natuurlijke duinweide erop en een mooi bord met aangegeven welke soorten hier dan staan. Het lijkt me de meest mooie oplossing om mensen voor te lichten over hoe een duinterrein eruit zou kunnen zien. En het is een mooie bescherming tegen ongewenste invloeden in ons duingebied. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schouffoer. De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Ja, voorzitter, we hebben deze motie mee ondertekend. Het is ook een kwestie van voortschrijdend inzicht. Als ik intussen zie, ik woon er vlakbij, hoe de ontwikkeling van Kijkduin is, ben ik toch bang dat dit stuk grond plus het gebouw in handen komt van een onroerendgoedspeculant. En nou, wat er dan gebeurt, dat kunt u zich wel voorstellen. Dus ik vind dat wij zelfde regie moeten houden. En dat zeg ik ook omdat de heer Ouwendijk er pas al schapen heeft los laten lopen, en die moeten toch ook ergens naartoe kunnen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dat is een mooi bruggetje naar de hoogheemraad, de heer Ouwendijk. Ik geef u graag het woord. De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Ja, dank u wel, mijnheer de voorzitter. Een sympathieke motie hè, laat ik daar maar mee beginnen. Ik zou eerst even op de overwegingen in de motie willen reageren, omdat daar toch wel een aantal aannames en een aantal zaken in genoemd worden waar je toch wel heel snel anders tegen aan zou kunnen kijken. Er zijn gisteren nog aanvullende vragen gekomen van AWP met betrekking tot de waarde en de omvang. Die vragen zijn ook aan u allen beantwoord, die zal ik even bekend veronderstellen. Ik neem nog wel even de vrijheid om ten aanzien van die vragen op te merken dat het iedereen natuurlijk vrij staat om technische vragen te stellen. Deze waren nou ja, laat ik zeggen, van een spoedverzoek voorzien en daar heeft de organisatie zich goed voor in moeten spannen om daar tijdig een antwoord op te geven. Ik zou toch wat dat betreft ook aan de leden van de Verenigde Vergadering willen vragen: houd u in de gaten dat wij als organisatie toch wel een klein bezettingsprobleempje hebben op dit moment en dat er extra inspanning geleverd moet worden om op zo korte termijn dat soort vragen te beantwoorden. Maar we hebben het met genoegen gedaan. Even naar de overwegingen. Het hoogheemraadschap bij behoud van de locatie een strategische partner zal zijn bij verdere kustontwikkeling. Nou, zo het waterschap al een strategische partner is bij die kustontwikkeling, zijn we dat in onze hoedanigheid van beheerder van de zeewering. En of wij nou een heel klein stukje in dat duin in eigendom hebben of niet, dat doet daar natuurlijk niets vanaf. Zo'n gebouw is dus niet doorslaggevend voor een strategisch partnership met partijen die daar het voor het zeggen hebben. Bij het behoud van de locatie de dreiging van verdere woonbebouwing kan voorkomen. Bestemmingen van de beschikbare ruimte zijn een taak en bevoegdheid van, zoals CU-SGP dat noemt, de algemene overheid, niet het waterschap. Het tegengaan van woningbouw is ook geen kerntaak van het waterschap, zolang het waterschap maar haar taak van bescherming tegen het water uit kan oefenen. En hiervoor hebben wij als waterschap publiekrechtelijke middelen. Daar hebben we geen privaatrechtelijke middelen voor nodig. Aan de bestemming van het pand een educatieve functie zou kunnen worden toegekend en tevens zeer geschikt is voor het inrichten van tentoonstellingen. Nou, ik zou allemaal zeggen: google eens even in Google Maps, haal dat pand nog eens naar voren toe, het is de Hoek van Hollandlaan in Kijkduin en neem dan tegelijkertijd even het volgende in aanmerking, dat de huidige bestemming is de bestemming van een nutsbedrijf. En die laat de vestiging van een parkeerterrein en een expositiebedrijf in de duinen daar gewoon niet toe. Daar moet dus een bestemmingswijziging voor aangevraagd worden. Daar kom ik zo later nog even op terug. Bovendien is het nog zo dat het gebied grenst, wordt voor een groot gedeelte omsnoerd door een Natura 2000-gebied. Ik wijs u nog even op de problematiek bij Voorlinden, toen daar een parkeerterrein tegen het N2000-gebied en gedeeltelijk ook nog daarin werd aangelegd. Dat er een zeer grote kans is, wordt hier meegegeven in de motie, om het belang van het vervlechten van waterstaatszorg, het zogenaamd bouwen met de natuur, op brede schaal bekendheid te geven. Nou, bouwen met de natuur, oftewel building with nature, is een concept waarbij de natuur wordt ingezet om risico's van klimaatverandering zoals golfslag en zeespiegelstijging het hoofd te bieden, ook wel eco-engineering genoemd. Ligt het niet voor de hand dat commerciële partijen hieraan bekendheid geven? Of is dat een kerntaak van Delfland? Een andere overweging is dat het een kans is voor het hoogheemraadschap om het belang van het waterschapbestel te onderstrepen. Daar kun je je vragen bij stellen, dat zou heel goed zo kunnen zijn, maar is dit nu echt de manier voor Delfland om aan belangenbehartiging te doen, door het plaatsen van een publiekcentrum zo dicht bij een Natura 2000-gebied? Dan de overweging die betrekking heeft op de opzet van een educatief centrum, dat zou een

stimulans zijn om samenwerking met andere partijen te bevorderen. Het zal zeker niet tegenwerken, maar of dat nou de belangrijkste stimulans is tot samenwerken, volgens mij is dat altijd geweest dat je een wederzijds belang hebt, en dat nodigt uit tot samenwerking. Dan even naar het pand zelf. Het is een pand met een stuk land eromheen. In 2014 is besloten om dat pand in te zetten voor de herhuisvesting, met name de opbrengsten daarvan, dus het pand te vervreemden en centrale huisvesting in Delft te kiezen. Dat heeft ertoe geleid dat sindsdien naar een koper is gezocht. Dat is wel een complex proces geweest, omdat in eerste instantie Delfland heeft geprobeerd om de bestemming van nutsbedrijf aan te passen, zodat het een wat bredere geschiktheid, een bredere toepasbaarheid zou zijn en op die manier ook een hogere prijs gerealiseerd zou kunnen worden. Nou, dat is niet gelukt. De gemeente Den Haag, die daarover gaat, heeft daar nooit aan mee willen werken. Wat toen daarna gebeurd is, is dat een vorig college besloten heeft om het grootste gedeelte van het grondgebied, namelijk ruim een hectare, terug te geven aan de natuur. Daar is letterlijk zand overheen gegaan en dat is nu, hoort dat bij dat Natura 2000-gebied daar. Het stuk wat overblijft, daar staan twee loodsen op. Daarover zijn we al sinds eigenlijk 2014 al in gesprek met de gemeente Den Haag over de verkoop. Dat duurt vrij lang. Dat heeft als eerste te maken met het feit dat Delfland natuurlijk probeerde die bestemmingswijziging te realiseren. In 2017 bleek dat dat niet voor elkaar kon komen, toen het pand daar inmiddels leeg opgeleverd werd. Toen is er besloten om het dan in die toestand aan de gemeente Den Haag te verkopen, kregen we gemeenteraadsverkiezingen, collegewissel. Daarna, in 2019 collegewissel bij Delfland, toen weer een collegewissel, voor de tweede keer, vlak achter elkaar, in Den Haag. Nou, uiteindelijk zijn we nu met Den Haag in gesprek, die hebben daar een bestemming voor, om dat ten dienste te brengen aan het gebied zelf. En ja, we naderen het eindpunt van de onderhandelingen over de verkoop. Dat is zo'n beetje de status van het pand en de omgeving tot op dit moment. Vragen die heb ik denk ik voor een aantal wel beantwoord. Met betrekking tot de vragen van AWP, de heer Middendorp, over de opties onderzoeken, informatieve Verenigde Vergadering. Ik meen dat het voorlaatste commissie BFO was, of de voorlaatste Verenigde Vergadering, daar wil ik vanaf zijn, is er een vraag gesteld door de heer Hofman, of dit pand niet ingezet zou kunnen worden voor de expositieruimte en educatieve ruimte. Toen heb ik gezegd van nou, daar moeten we naar kijken. Wij waren inmiddels bezig, afgelopen week, met dat antwoord te dichten, wat ik nu ook voor een groot gedeelte verbaal heb weergegeven. Maar we zijn aan dat antwoord nog niet toegekomen. Tot zover de eerste reactie, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Ouwendijk. Dan geef ik nu de gelegenheid aan de fracties daarop te reageren. Ik wil beginnen met de indiener van de motie, mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ik zou graag even overleg voeren met ook de andere indieners van de motie, als dat zou kunnen. Dus een schorsing van een kleine tien minuten.

De voorzitter: Dat is goed. Dan stel ik voor, het is nu elf over twee, dat wij voor tien minuten schorsen. Ik schors de vergadering nu en dan zien wij u om 21 over twee.

De heer Belt: Voorzitter.

De voorzitter: Ja.

De heer Belt: Ik moet een Regionaal Bestuurlijk Overleg waterkwaliteit voorzitten en zal daarom de vergadering verlaten nu.

De voorzitter: Dat begrijp ik. Dank u wel voor …

De heer Belt: Dank allen.

De voorzitter: Ja, tot ziens.

De heer Middendorp: Voorzitter, ik heb de heer Ouwendijk niet horen zeggen voor welk bedrag Kijkduin in de boeken staat, of in de business case zit.

De voorzitter: Ja, maar we hebben nu de vergadering even geschorst, dus daar komen we zo dadelijk nog op terug.

De voorzitter: Ik zou graag de vergadering weer willen hervatten. Ik zie direct twee handjes. Mevrouw Van Hijlckama, wilt u het woord nu hebben? Want ik was eigenlijk van plan om eerst te beginnen met mevrouw Jenniskens, als indiener van de motie. Maar heeft u een korte interruptie?

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Nee hoor, ik denk dat we gewoon de ronde doen, dus ik dacht: ik meld mij alvast.

De voorzitter: Oké. Nou, ik kom bij u. Ik vat het handje altijd op als een let even op, ik wil interrumperen. Maar dan haal ik het nu even weg. Even kijken, de heer Schouffoer is er nog niet, maar we gaan wel beginnen. Mevrouw Jenniskens, ik geef u het woord.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Allereerst wil ik alle fracties bedanken voor het feit dat ze toch zeggen dat dit een hele sympathieke motie is. Dat waarderen wij zeer. Maar toch moet ik zeggen dat wij wel enigszins verbaasd zijn, en ook overvallen om te horen van onze hoogheemraad dat het eindpunt van de onderhandelingen naderen, terwijl wij eigenlijk dachten dat de VV, zoals de heer Middendorp ook heeft gezegd, betrokken zou worden bij het bedenken van eventuele alternatieve bestemmingen. Dat hebben wij … dat is niet gebeurd. En ook dat wij op tijd, ik begrijp nu dat het een heel langdurig proces is geweest met de gemeente Den Haag, maar ook dat wij op tijd geïnformeerd zouden worden als er een koper zou worden gevonden. Ik begrijp ook van de hoogheemraad dat het niet mogelijk was vanwege de coronacrisis om op tijd met een notitie te komen die in de BFO-commissievergadering was toegezegd. Dat begrijp ik, maar misschien is de coronacrisis, zoals Ongebouwd ook heeft gezegd, wel weer een reden om het pand toch niet voortijdig te verkopen. Daar wou ik het nu voorlopig heel even bij laten en dan wil ik horen wat de anderen te zeggen hebben en dan kom ik terug.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenniskens. Ik zie een handje bij de heer Oostvogels. De heer Oostvogels, u heeft het woord voor een interruptie.

De heer Oostvogels: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, als ik mevrouw Jenniskens hoor, ik hoor haar zeggen dat zij het idee hebben mee te mogen denken met het idee. En ik schrik daarvan, als zij dat idee had en dat dat niet gebeurt, want dat is ook niet de bedoeling. Dus ik ben even benieuwd, bij mij leeft dat idee namelijk niet, dus misschien heb ik iets gemist. Mag ik vragen wanneer daar uitspraken over gedaan zijn, dat wij mee mogen denken?

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Ik heb begrepen dat dat in de vorige periode is gedaan, toen die beslissing werd genomen om alle panden in verband met de verbouwing van het nieuwe pand te voorkomen, dat speciaal ook voor Kijkduin eventueel nog nagedacht zou worden over alternatieven, zoals de AWP net ook aangaf. Dat is zoals ik het ook gehoord heb. Maar ik was er persoonlijk niet bij, zoals u weet.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Schouffoer, wilt u ook een interruptie doen, of is uw handje alleen maar dat u in tweede termijn straks iets wil zeggen? U moet even unmuten.

De heer Schouffoer: Dank u wel, voorzitter. Ik moet helaas de vergadering verlaten, dus ik kan niet mee stemmen voor of tegen de motie. Ik ben verheugd met de mededeling dat Delfland een deel van het

terrein alweer teruggegeven heeft aan de natuur. Wat mij betreft wordt het hele terrein aan de natuur teruggegeven. Ik kan er ook mee leven als het bestaande gebouw een bestemming krijgt die past bij de duinen. Dus ik heb er alle vertrouwen in dat Delfland dit goed gaat afronden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schouffoer. Dat is dan eigenlijk ook direct uw inbreng in de tweede termijn. Dan ga ik door naar de heer Jansen, CDA. De heer Jansen, u heeft het woord.

De heer Jansen: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, we hebben eigenlijk geen aanvulling op wat we hebben gezegd in de eerste termijn. De uitleg van de hoogheemraad heeft ons wel even verrast dat we al redelijk ver zijn in het traject. We hadden gedacht dat we inderdaad ook wat vroeger in het traject zaten. Maar ik wacht gerust ook de inbreng van anderen af.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar de heer Hofman. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Dank ook voor de reactie van de hoogheemraad. Ja, wij zitten toch wel even met nu of nooit, in die zin, als het eenmaal gedaan is, dan kun je er niet meer op terugkomen. Dus we vinden het wel zinvol om misschien nog met Het Keringhuis Hoek van Holland uit te wisselen wat die voor mogelijkheden ook zien in de bestemming van het pand en die daarbij te betrekken, omdat zij ook excursies verzorgen naar de Zandmotor. En ja, als je een tussentijds opstappunt hebt en ook de andere onderwerpen die in de motie zijn opgesomd, is het wel waardevol om te wegen. En ja, ik wacht ook even de notitie, de reactie af die in de commissie BFO is toegezegd.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Oostvogels, u heeft het woord.

De heer Oostvogels: Ja, voorzitter, dankjewel. Volgens mij heb ik net nog niet genoeg gezegd, maar ik wil even benadrukken dat ook de VVD het een zeer sympathiek idee vindt dat een aantal mooie doelen nastreeft, zoals dat we een strategisch partner blijven, de educatieve functie vinden we belangrijk, en dat we bekendheid kunnen geven aan bouwen met de natuur. Maar voor die doelstellingen, of de meeste doelstellingen, is volgens ons het hebben van een pand daar geen voorwaarde. En een aantal andere doelstellingen, zoals het bouwen van educatieve centra, vinden wij geen kerntaak. Bovendien zijn de financiële consequenties in deze motie niet bekend dan wel niet gedekt. En de VVD neemt ook mee in de afweging dat het pand dus al praktisch verkocht is conform eerder beleid. Dus als we die verkoop nu zouden gaan stoppen, dan zijn er ook gewoon financiële gevolgen aan die nu niet te overzien zijn. Dus nou, in het verleden is een weloverwogen keuze gemaakt om het pand te verkopen. En de VVD ziet geen reden om dit besluit nu te herzien, dus daarom zullen wij straks tegen de motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar Ongebouwd, mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Ja, dank u wel, voorzitter. Wat wij eigenlijk nu … We krijgen nu die motie hebben we, dat is sympathiek, dat hebben we ook al aangegeven, alleen we kunnen daar dus op dit moment niet mee instemmen. Maar wat we eigenlijk graag zouden willen van de portefeuillehouder, ook naar aanleiding van zijn antwoorden in de eerste termijn, dat wij in de eerstvolgende commissie een notitie krijgen waarin de stand van zaken over Kijkduin staat. Waar staan we op dit moment, wat zijn nog de mogelijkheden die wij hebben? Ik heb iets gehoord over het bestemmingsplan wijzigen. In hoeverre is dat al? Staan wij helemaal aan het eind? Is er ook bijvoorbeeld een antispeculatiebeding opgenomen? Wat is de noodzaak dat het eigenlijk nu al vandaag of op heel korte termijn? Is die verkoop met Den Haag nu al zo bezig? Wij zouden dus graag even volledig geïnformeerd worden, ook omdat er nu nieuwe VV-leden zijn die niet helemaal op de hoogte zijn wat er toen in 2017 al is afgesproken. Alles even netjes op een rijtje zetten in een korte of lange notitie, zodat we daar dan in de eerstvolgende BFO-commissie goed over kunnen spreken. Mocht dat te laat zijn, dan zien wij die notitie eerder terug en dan zou het misschien kunnen zijn dat er een extra commissie moet komen. Ik weet niet wat de stand van zaken is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord nu aan de heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Ja, dank u wel, voorzitter. Onze reactie komt deels overeen met hetgeen mevrouw Dijkshoorn heeft verwoord. Wij kunnen op dit moment niet meegaan met het ondersteunen van de motie, omdat er in principe een besluit is genomen tot verkoop. Aan de andere kant, en dat lees ik in de antwoorden die wij net hebben gekregen, zou de hoogheemraad sowieso nog bij ons terugkomen als er meer duidelijkheid is over het verkoopscenario. Dus ook wij zouden graag een update willen hebben over ja, hoe staat het daar nu mee? Als ik u hoor zeggen dat de gemeente niet mee wil gaan in een bestemmingswijziging, dan betekent dat dus ook, als de gemeente dit stuk grond zou verwerven, dat er dan ook geen wijziging van de bestemming zou kunnen optreden. Want anders, ja, waarom verlenen ze dan niet het recht aan ons? Dus nou ja, er zijn een aantal vragen en die willen we wel eerst opgehelderd hebben voordat we tot verkoop overgaan. Dat is ons standpunt, dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Fekkes, u heeft het woord.

De heer Fekkes: Ja, voorzitter, ik denk toch dat het verstandig is om nog eens een goede update te krijgen in de eerstkomende commissievergadering. Bilateraal heb ik al met mevrouw Jenniskens contact gehad, die zal zo haar oordeel uitspreken over wat zij met de motie gaat doen. Ik heb op dit moment geen behoefte om nadere vragen te stellen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Hijlckama Vlieg, u heeft het woord.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Dank u wel, voorzitter. Ja, ook ik ben even verrast te horen dat er een verkoop aanstaande is. En het is natuurlijk wel zo dat deze motie daar niet doorheen kan lopen. Als dat zo is, dan kan deze motie niet verder. Dat begrijp ik wel. Wat ons betreft is het zo dat wij ook zeer gelukkig zijn als het hele terrein teruggaat naar de natuur of een bestemming die heel direct lokaal met de duinen te maken heeft. Maar ik zou toch een pleidooi voor deze motie willen houden. Niet dat we daar nu mee moeten instemmen, ik denk dat dat niet het geval is, maar ik zou er toch een pleidooi voor willen houden, want alle argumenten die de hoogheemraad heeft genoemd, die zijn door een goed ontwikkelingstraject om te buigen naar een positieve ontwikkeling. Dat is echt waar. Ik denk niet dat je nu moet zeggen: we zijn tegen, want we weten het nog niet. Ook juridisch, financieel, alle voorwaarden, het is een heel groot ingewikkeld traject. Je zou kunnen zeggen: we hebben er de capaciteit, personeelsgewijs, niet voor om dat allemaal te doen, maar je kan nu niet zeggen: dat is nog niet allemaal ingetikt en dus zijn we tegen. Want zo gaat het niet, aan de hand van een motie, met een knip van je vinger in een willekeurige VV-vergadering. Dus ik zou willen voorstellen die motie in te trekken en aan te houden hè, dat is de formulering en dat afhankelijk te laten maken van de voortgang van deze verkoop. Als de hoogheemraad erin slaagt om een goede formule uit te onderhandelen met een koper zoals de gemeente Den Haag, die al hartstikke goed bezig is, dan gaat dat natuurlijk gewoon nu voor. Maar als dat niet het geval is, dan zou ik willen bepleiten dat de hoogheemraad naar ons terugkomt, bijvoorbeeld in een volgende commissievergadering, zoals de suggestie al was, en dat we er dan toch nog eens goed naar kijken. Want er is in deze tijd van coronacrisis wel een voordeel, je hebt namelijk de rust en de ruimte, en misschien wel twee jaar, om het goed te doordenken en ook partijen erbij te halen. Ik wil er ook op wijzen dat Delfland, die kan zich wel heel calvinistisch terugtrekken op de eigen kerntaken, maar wij zijn hier wel een factor in deze ontwikkeling. En waarom zou je die over de balk gooien nu je die factor bent, nu je op dat eigendom zit? Ik denk ook dat we deze ontwikkelingen los moeten zien van alleen onszelf. Dit is een zo belangrijke locatie dat je je dat niet kunt permitteren. Dat is mijn opvatting. En bovendien denk ik: wat ook de financiële condities zouden zijn om deze motie in te tikken, dit zal altijd een gemengde financiering zijn. En dus is er een ontwikkelingstraject voor nodig en nader onderzoek. Dus mijn voorstel is: motie aanhouden, terug naar de commissie, kijken hoe dat gaat met die verkoop. Lukt dat, dan gaat dat door. En lukt dat niet,

dan gewoon even weer terug naar af en de intentie van deze motie toch eens even vasthouden. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Simon, u heeft het woord.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Ja, ik hoor het woord sympathiek heel vaak. Ik hoor heel veel argumenten. De Partij van de Arbeid begon al over van we moeten dit intrekken, aanhouden. Dat is inderdaad een beetje de strekking van nou, wat moeten we hiermee doen? Het heeft ook wel urgentie. Er wordt gesproken al over een koopdeal. Ik vind de wijze hoe Ongebouwd hiermee omgaat echt prima hè, van kijk nou waar je staat, beslis dan hoe je hier verder mee gaat. Maar belangrijk is, en dat is iets waar ik echt van schrok, was dat dat bestemmingsplan niet gewijzigd kan worden. En als je dat dan wilt verkopen, dat betekent dat je onder het bedrag gaat zitten wat je ooit had gereserveerd. Dan heb je toch weer een andere situatie, doordat je niet meer het oorspronkelijke doel van deze verkoop kan dekken. Dus dan zitten we in een nieuwe situatie, wat betekent dat je kan herformuleren van wat is je doelstelling met het pand. Dus ik zou bijvoorbeeld het advies wat mevrouw Van Hijlckama Vlieg, het voorstel wat zij deed om dit aan te houden tot een volgende commissie, en daarmee alles op een rijtje neer te zetten en dan een keer goed naar elkaar kijken, dat zou ik inderdaad aanbevelen. Laten we niet te lang wachten, want dat is toch met deze motie natuurlijk weer zonde van de moeite.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Oostvogels. Mijnheer Oostvogels, u heeft het woord.

De heer Oostvogels: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik snap de afweging van mijnheer Simon. Wij vinden hem ook zeer sympathiek. Ik ben even benieuwd, u heeft het over het tijdens een commissie bespreken. Maar zouden we niet al heel ver zijn als er eerst een brief komt waarin duidelijk de situatie uitgelegd is, hoe het gelopen is, wat de status nu is, en dat we aan de hand daarvan kunnen kijken of een commissiebehandeling nodig is?

De heer Simon: Ja, uiteraard, je moet natuurlijk ook een brief hebben om over uit te weiden. Nee, dat snap ik.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kom ik tenslotte bij het AWP, de heer Middendorp. U heeft het woord.

De heer Middendorp: Voorzitter, dank u wel. Ja, wij vinden dit ook een sympathieke motie. En u voelt wel aan: als je een motie sympathiek vindt, dan ga je hem niet voluit steunen. We zijn eigenlijk in eerste instantie zeer tevreden over de antwoorden van de portefeuillehouder. Maar in de tweede instantie, als we erover nadenken, is het natuurlijk ook zo dat de verschillende sprekers gelijk hebben. Mevrouw Vlieg heeft gelijk: laten we de motie aanhouden, want we dachten allemaal dat dit nog enige tijd lag te sudderen zeg maar, en nu is er blijkbaar ineens een deal. Dus dat hebben we in ieder geval geleerd. En dan komt inderdaad de vraag op aan de hoogheemraad: hoe kan dat nou dat een aantal mensen dachten dat we dit nog zouden bespreken, en dat u plotseling toch kans ziet om door te pakken? Ik sluit ook aan bij de heer Schouffoer, en misschien ook wel bij mevrouw Dijkshoorn, geef het terug aan de natuur, laten we die grond gewoon in bezit houden. De rente is nul, maar als over twintig jaar de bestemming van dit stuk duinterrein wordt veranderd van duinterrein in bouwgrond, ja, dan gaat die waarde van die grond, gaat door het dak. Dus zeg maar zeven, achthonderd euro de vierkante meter is dan nog waarschijnlijk aan de lage kant. Het eet geen brood, dus dan kunnen we het beter bewaren. Dit is een zeer winstgevende manier om onze schuldenberg op te lossen, wil ik maar in overweging geven. En dan ben je er niet met een antispeculatiebeding, wat meestal maar een looptijd van tien jaar heeft. Het lijkt me daarom inderdaad ook zeer nuttig om dit in de commissie te bespreken en daarin moet ruimte zijn om nog keuzes te maken. Dus ik zou de hoogheemraad, want daar gaat het in de vergadering om, ik wil de hoogheemraad om een toezegging vragen dat er nog keuzes gemaakt kunnen worden op het moment dat het in de commissie wordt besproken. Dat is mijn inbreng, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Middendorp. Dan geef ik nu het woord aan de heer Ouwendijk. De heer Ouwendijk, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: Ja, dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik merk bij de sprekers een zekere urgentie op, alsof dat er dingen zouden passeren die onherroepelijk zijn. Dat is natuurlijk niet zo. Wij zijn met de gemeente Den Haag in gesprek over de verkoop van het stuk onroerend goed. Dat zijn we al sinds 2017. De gemeente Den Haag is een medeoverheid en die heeft voor die locatie een bestemming die past in het gebied. Dat we niet tot zaken komen, dat heb ik net geprobeerd te duiden, dat heeft met een aantal dingen te maken, maar het is niet zo dat wij daar morgen ineens overeenstemming over hebben. Daar komt nog bij dat ik steeds heb laten weten dat op het moment dat we overeenstemming hebben, of een overeenstemming gaan bereiken, dat ik dan ook naar de commissie toe kom. Dat heb ik vanaf dag één, toen ik zelfs het dossier helemaal nog niet kende, dat werd volgens mij de eerste opmerking die gemaakt heb, en die heb ik toen ook toegezegd. Dus in die zin zit daar … er zit natuurlijk wel urgentie op, want we willen doorgaan, maar het is niet zo dat daar nou op dit moment onomkeerbare dingen in gebeuren. Dus of het nou de volgende commissie is, of de commissie daarna, dat is denk ik van ondergeschikt belang. Het gaat meer over het principe. Normaal gesproken was er een brief gekomen richting de commissie met alle informatie over dit dossier, om ook te zorgen dat de nieuwe leden binnen de Verenigde Vergadering op een level playing field qua informatie komen met de mensen die wat meer kennis hebben van dit dossier. Als ik dan nog even de zaken in algemene zin langsloop. Nou, mevrouw Jenniskens die had het over een punt wat gepasseerd zou zijn. Dat is dus niet gepasseerd. Mevrouw Dijkshoorn om een volledige info. Nou, die heb ik al eerder toegezegd, alleen we zijn nog niet in staat geweest om die af te leveren. Dan had wellicht deze hele motie niet op tafel gekomen. Mevrouw Hijlckama, wijze woorden hè, bestemming gekoppeld aan de duinen. Eerst de gemeente Den Haag. Daar zijn we al heel lang mee in gesprek, we zijn medeoverheden, we hebben toch in zekere zin overeenkomstige en taken die in elkaars verlengde zitten, dan moet je ook werken aan een goede relatie. Maar aan de andere kant, het is ook niet keihard hè, dat de zaak verkocht is. Daar zit altijd nog ruimte. Maar het omgekeerde is ook zo, het is onverstandig om in de huidige situatie waarin Delfland, al niet het goedkoopste waterschap zijnde, in een onzekere financiële situatie terecht komt, om dan hier nu aan de voorkant een verplichting op te leggen om daar een expositie- en educatiecentrum te gaan bouwen in een gebied waar je eigenlijk niet teveel drukte zou willen hebben. Althans, zo leg ik maar even de aandacht die de natuur in dat gebied van de Verenigde Vergadering krijgt, leg ik op die manier dan even uit. Dus ja, wat mij betreft zou ik de motie graag in willen ruilen voor de eerder gedane toezegging in antwoord op de vragen van de heer Hofman van enige weken geleden, dat ik met een uitgebreide brief naar de commissie toe kom en dat we op basis daarvan bepalen hoe we dan verder gaan. Tot zover, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Sorry, nog één opmerking.

De voorzitter: Ja, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: Ik maakte een opmerking over de vragen die op het laatste moment door AWP gisteren gesteld zijn. En ik verkeerde eigenlijk in de veronderstelling dat zij ook al over het antwoord beschikten, maar ik kreeg net door dat dat om een of andere reden niet goed gegaan is, maar die moeten inmiddels wel bij iedereen in de mailbox staan, en daar worden ook de waardes gedeeld, zowel de oude waarden die in de business case is ingebracht en de waarde die in de taxatie van 2017 terecht gekomen is. Tot zover, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ouwendijk. Ik zie twee handjes. Mijn vraag is ook aan mevrouw Jenniskens of zij van zins is, op basis van de toezegging van de heer Ouwendijk, zoals ook door anderen gesuggereerd is, de motie in te trekken en aan te houden? Mevrouw Jenniskens, u heeft het woord.

Mevrouw Jenniskens: Ja, dank u wel, mijnheer de voorzitter. Gehoord hebbende wat al mijn collega's van de verschillende partijen hebben gezegd, en ook de antwoorden van de heer Ouwendijk, ik begrijp dat de zaak niet onomkeerbaar is. Tegelijkertijd hoor ik ook dat wij redelijk ver al zijn in een onderhandelingsproces, maar dit duurt al jaren. Ik wil wel ook dat Delfland gewoon een betrouwbare partner is. En dus, ik snap dat je niet onmiddellijk dit soort onderhandelingen kunt staken, maar ik zou het zeer op prijs stellen als wij die notitie krijgen, dat we die in de BFO bespreken en dat we tot die tijd de motie gewoon aanhouden en dan verder bekijken wat we daarmee gaan doen. Dat is mijn voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een handje nog steeds van mevrouw Van Hijlckama Vlieg. U heeft het woord.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Dank u wel, voorzitter. Ik wil toch wel even tegenspreken dat we nu al meteen over de verplichtingen en financiële zekerheden zouden moeten praten, want dat is echt prematuur. Dat weet je nog helemaal niet. Maar het is wel zo dat als het zo is dat er nog ruimte is hè, dat de onderhandelingen met Den Haag niet zover zijn dat een motie als deze dat op dit moment al helemaal doorkruist, dan is dat zeker reden om nu de motie gewoon aan te houden. Ik wil het voorstel van mevrouw Jenniskens graag ondersteunen en als eerste zet het eens even goed door te akkeren. Misschien in een commissie, misschien ook in een ad hoc-adviescommissie, dat kan ik me ook nog voorstellen. En die discussie zie ik graag tegemoet.

De voorzitter: Oké, dank u wel mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Volgens mij is er ook al eerder een opmerking gemaakt door één van de leden dat we een beetje moeten oppassen dat we niet voor elk onderwerp weer een ad hoc-commissie in het leven roepen, dus ik stel voor, ik neem nota van het feit dat de indieners van de motie de motie willen aanhouden. Dat betekent dat ik hem nu niet in stemming ga brengen en dat u het moet doen met de toezegging van de hoogheemraad dat u een document krijgt met de stand van zaken wat dan, als u dat wilt, besproken kan worden in de commissie BFO. Ik denk dat dat een goede samenvatting zou moeten zijn van volgens mij wat ik gehoord heb van iedereen. Dat betekent dat we dus de motie niet in stemming brengen. En dat betekent dan ook dat we aan het einde zijn gekomen van deze lange vergadering, maar ik denk wel een productieve vergadering. Zijn er nog mensen die een nabrander hebben over dit onderwerp? Want anders ga ik de vergadering tot een einde brengen. Ik zie geen handjes meer die het woord willen voeren.

S Sluiting

De voorzitter: Dus dank u wel voor de aanwezigheid en voor ook het geduld, want het stemmen duurt zo wat langer, maar ik denk dat we met zijn allen er trots op kunnen zijn dat we eigenlijk alle geplande besluitvorming gewoon goed hebben kunnen behandelen en dat er wat dat betreft geen vertraging is opgetreden. Dus dank u wel voor alle aanwezigheid. Blijf gezond. En wij zien elkaar denk ik vanavond weer interactief bij de volgende debattraining. Ik sluit de vergadering. Dank u wel.

Presentielijst verenigde vergadering 23 april 2020

Nr.	Partij	Naam	Nr.	Partij	Naam
1.	VVD	P. Ouwendijk ValidSigned door Peter Ouwendijk op 23-04-2020	10.	Ongebouwd	N.J. Dijkshoorn – van Dijk ValidSigned door Nieske Dijkshoorn op 23-04-2020
2.	VVD	J.P.C. de Klerk MA ValidSigned door Jurjen de Klerk op 23-04-2020	11.	Ongebouwd	J.B. van den Berg ValidSigned door Jan van den Berg op 23-04-2020
3.	VVD	T.C.J.M. Oostvogels BSc, MA ValidSigned door Tom Oostvogels op 23-04-2020	12.	Ongebouwd	M.J.T. van der Burg – van Leeuwen ValidSigned door Ria van der Burg op 05-05-2020
4.	VVD	drs. F. Örgü ValidSigned door Fadime Orgu op 23-04-2020	13.	Ongebouwd	A.C.J. van Winden ValidSigned door Ton van Winden op 23-04-2020
5.	VVD	ir. W.F. van Valkenburg ValidSigned door Willem van Valkenburg op 23-04-2020	14.	AWP	dr. ir. A.J. Middendorp ValidSigned door Hans Middendorp op 23-04-2020
6.	Bedrijven	ir. C.L.C. van Kretschmar ValidSigned door Constant van Kretschmar op 23-04-2020	15.	AWP	J.A. Heijboer ValidSigned door Ko Heijboer op 23-04-2020
7.	Bedrijven	ing. R. Egas ValidSigned door Ruud Egas op 23-04-2020	16.	AWP	drs. A.C.J. Jans ValidSigned door Antoinette Jans op 23-04-2020
8.	Bedrijven	T.H.M. van Heijningen ValidSigned door Ted van Heijningen op 23-04-2020	17.	PvdA	ir. L.P.I.M. Hombergen ValidSigned door Leon Hombergen op 23-04-2020
9.	Bedrijven	mr. P.J. Verhage ValidSigned door Peter Verhage op 23-04-2020	18.	PvdA	drs. E.E. van Hijlckama Vlieg ValidSigned door Elsbeth van Hijlckama Vlieg op 23-04-2020

Presentielijst verenigde vergadering 23 april 2020

Nr.	Partij	Naam	Nr.	Partij	Naam
19.	PvdA	drs. L. Zandstra ValidSigned door Lobke Zandstra op 23-04-2020	25.	Water Natuurlijk	M. Vissers ValidSigned door Marcel Vissers op 23-04-2020
20.	PvdD	ir. J.B. Simon ValidSigned door Bart Simon op 23-04-2020	26.	CDA	drs. M.E.H. Koop ValidSigned door Manita Koop op 23-04-2020
21.	PvdD	mr. H. Jonker ValidSigned door Heleen Jonker op 23-04-2020	27.	CDA	ir. M.H.P. Jansen ValidSigned door Maarten Jansen op 27-04-2020
22.	PvdD	S.E. Onderdelinden BSc ValidSigned door Suzanne Onderdelinden op 23-04-2020	28.	CU-SGP	ing. P.J. Hofman ValidSigned door Pieter-Jan Hofman op 23-04-2020
23.	Water Natuurlijk	drs. ing. M.W. Belt ValidSigned door Marcel Belt op 23-04-2020	29.	Natuur terreinen	J.G.M. Schouffoer MBA ValidSigned door Hans Schouffoer op 23-04-2020
24.	Water Natuurlijk	A.M.F. Jenniskens ValidSigned door Annemiek Jenniskens op 23-04-2020	30	50PLUS	mr. S.F. Fekkes ValidSigned door Sjoerd Fekkes op 23-04-2020

Gesloten met …… handtekeningen

De griffier,

TRANSCRIPT VAN DE GEZAMENLIJKE COMMISSIE P&C
HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DELFLAND
d.d. 9 juni 2020

---

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter: Goedmorgen. Ik zie dat we 44 mensen in de Zoom-meeting hebben. Ik wil jullie allemaal van harte welkom heten bij deze eerste online digitale vergadering van de gezamenlijke P&C-commissie. Het is langzamerhand lang niet meer de eerste keer dat we digitaal vergaderen, maar misschien nog toch een paar opmerkingen als kleine herinnering. Bij, net als bij eerste, bij de eerdere digitale vergaderingen verzoek ik iedereen die niet het woord voert om zichzelf te muten en het zogenaamde digitale handje te gebruiken als een van de leden het woord wil voeren. Zoals u al begrepen hebt, deze vergadering wordt gestreamd. Mocht er tussentijds in de vergadering toch een probleem zijn met de streaming, met name is belangrijk het geluid, wordt daarover geïnformeerd en zal ik de vergadering moeten schorsen totdat de geluidsverbinding weer hersteld is. Ik heb geen afmeldingen ontvangen voor deze vergadering. Ik heb wel geconstateerd dat er, dat de vergadering zich in grote populariteit mag verheugen. Ik zie meer leden dan ik eigenlijk op mijn lijstje had staan. Ik wil ook voor de notulen toch maar even de lijst langslopen. De aanwezigen, ik heb Marcel Belt gezien.

De heer Belt: Ja.

De voorzitter: Nieske Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn: Ja.

De voorzitter: Ruud Egas.

De heer Egas: Ja, aanwezig.

De voorzitter: Sjoerd Fekkes.

De heer Fekkes: Ja, present.

De voorzitter: Elsbeth Van Hijlckama Vlieg. Elsbeth, ik heb je ook gezien volgens mij. Ben jij aanwezig?

De heer Van Valkenburg: Ik zie een lege kamer. Daar komt ze.

De voorzitter: Een lege kamer.

De heer Van Valkenburg: Daar is ze.

De heer Hombergen: Iedereen…

De voorzitter: Ah, daar is ze.

De heer Hombergen: Bij de PvdA hebben we afgesproken dat ik het woord voer bij deze commissie.

De voorzitter: Dankjewel. Dat is goed om te…

De heer Hombergen: En Elsbeth volgt het.

De voorzitter: Goed te weten, dat helpt mij, dus ik, zal ik even een kruisje achter zetten. Even kijken, Pieter-Jan Hofman heb ik…

De heer Hofman: Present.

De voorzitter: Al gezien. Annemiek Jenniskens, volgens mij ook aanwezig.

Mevrouw Jenniskens: Goedemorgen en ik ben ook de woordvoerder.

De voorzitter: Woordvoerder, prima. Heleen Jonker heb ik gezien. Heleen? Ja. Wie… Ben jij ook woordvoerder of?

Mevrouw Jonker: Ja, ik ben ook woordvoerder.

De voorzitter: Dan Frans van Kasteren, is volgens mij aanwezig. Frans, ben jij woordvoerder? Even unmuten.

De heer Verhage: En niet met volle mond, Frans.

De voorzitter: Nou. Dan ga ik even door. Manita Koop, die heb ik gezien.

Mevrouw Koop: Ja, present.

De voorzitter: Present. Constant Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar: Ja en ik voer ook het woord.

De voorzitter: Prima. Suzanne Onderdelinden. Heb ik ook gezien.

Mevrouw Onderdelinden: Ben er.

De voorzitter: Dan Tom Oostvogels

De heer Oostvogels: Ja, present. Ik voer niet het woord.

De voorzitter: Peter Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Present.

De voorzitter: Present. Willem van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Present en ik zal het woord voeren namens de VVD.

De voorzitter: Dankjewel. Peter Verhage.

De heer Verhage: Ja, aanwezig.

De voorzitter: Reinette Kiès, heb ik niet gezien. Die stond wel op mijn… Ton van Winden heb ik ook niet gezien. Lobke ook niet. Leon aanwezig en woordvoerder. Ruud Maaswinkel heb ik gezien.

De heer Maaswinkel: Aanwezig.

De voorzitter: Ko Heijboer.

De heer Heijboer: Ja, aanwezig en ik zal het woord voeren.

De voorzitter: Prima. Stijn van Boxmeer.

De heer Van Boxmeer: Aanwezig.

De voorzitter: En ik neem ook aan woordvoerder?

De heer Van Boxmeer: Ja, als enige.

De voorzitter: Precies. Marcel Vissers.

De heer Van Winden: Aanwezig, geen woordvoerder, morgen wel.

De voorzitter: En dan tenslotte Ytzen Lont.

De heer Lont: Present en woordvoerder.

De voorzitter: En woordvoerder, prima. Heb ik iemand gemist?

De heer Jansen: Ja, voorzitter, u heeft mij gemist, Maarten Jansen.

De voorzitter: Maarten Jansen, o, die…

De heer Jansen: Ja.

De voorzitter: Heb ik. Prima.

De heer Jansen: '…'.

De voorzitter: Excuses daarvoor, dat, dan moet ik naar het tweede scherm toe. Welkom, Maarten. Heb ik nog iemand anders gemist? Zo niet, dan wilde ik doorgaan naar de agenda. Deze commissie heeft altijd een relatief simpele agenda. Ik wil één opmerking direct maken.

01.a Audiotranscript gezamenlijke commissie P&C Begroting d.d. 5 november 2019

De voorzitter: Excuses voor het feit dat het audioverslag niet bij de stukken stond. Dat is inmiddels wel toegevoegd en we zullen we er vanzelfsprekend voor zorgen dat dat vanaf een volgende keer direct bij de stukken zit. Zijn er nog opmerkingen over de agenda? Zo niet, dan is die bij dezen vastgesteld. We hebben geen insprekers.

02.B.01 Ontwerp jaarstukken 2019 inclusief de financiële jaarrekening 2019

De voorzitter: En dan wil ik eigenlijk maar direct doorgaan naar het eigenlijke agenda-onderwerp en dat zijn natuurlijk de jaarstukken 2019 en de financiële jaarrekening. Er zijn, heb ik geconstateerd, ontzettend veel technische vragen al gesteld. Er is ook een tafeltjesavond geweest om mondelinge toelichtingen te geven aan VV-leden en plaatsvervangers. Er zijn daarna ook nog technische vragen gesteld. En ik heb het idee toen ik alle beantwoordingen zag dat ze eigenlijk allemaal in essentie ook beantwoord zijn. Is er nog een commissielid die toch nog een prangende technische vraag heeft? Zo ja, dan zou ik willen voorstellen om die nu te stellen, want ik denk indachtig BOB dat het belangrijk is dat we een goede scheiding houden tussen beeldvorming en oordeelsvorming. Dus als er geen technische vragen meer zijn, dan zou ik echt naar de oordeelsvorming willen gaan. Is er nog iemand met echt een prangende technische vraag essentieel voor de oordeelsvorming? Ik zie dat niet.

De heer Heijboer: Voorzitter.

De voorzitter: Ja, de heer Heijboer.

De heer Heijboer: Ik heb een procedurele vraag. En het gaat er eigenlijk om dat de Rekeningcommissie heeft advies gegeven aan de VV. Daarop heeft D&H ook gereageerd richting de VV. En de vraag is nu procedureel, hoe dat nou verdergaat, want het zijn allebei adviezen. De VV kan die tot zich nemen, maar is er nog geen voorgelegd besluit hoe daarmee om te gaan. Komt dat nog of hoe gaat dat procedureel? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: Nou, de procedure is eigenlijk hetzelfde zoals we dat eigenlijk altijd doen. De Rekeningcommissie geeft een advies uit aan de VV en de VV, die, zo dadelijk zal dat blijken, die kan daar iets van vinden wat ze van die adviezen… Maar het is ook goed gebruikelijk dat vergezeld met dat advies van de Rekeningcommissie aan de VV D&H ook een eigen commentaar geeft, want ik denk dat het voor de VV heel nuttig is om vast te kunnen stellen hoe D&H denkt om te gaan met de adviezen. En dan heb je het totaalbeeld en dan is het aan de VV om zich daar een oordeel over te vormen.

De heer Heijboer: Dat snap ik. Ik had eigenlijk verwacht dat er dan nog een oplegnotitie zou komen van dat er een voorstel is om het dan hierbij te laten. Maar dat is dan niet zo.

De voorzitter: Nou, we laten, laat ik… Al het voorbereidende werk is nu, denk ik, gedaan, alle informatie is beschikbaar voor de VV om zich een oordeel te vormen. Dus het is nu echt aan de VV zelf of aan de provincie. Oké?

De heer Heijboer: Ja.

De voorzitter: Ik constateer dat er geen behoefte meer is aan technische vragen. Dat betekent dat we dus nu de stukken ter bespreking kunnen geven. Ik wil in ieder geval toch de heer Ouwendijk de gelegenheid geven om wellicht nog een paar korte inleidende opmerkingen te merken. De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Daar maak ik graag gebruik van, voorzitter, dank u wel. Voor ons ligt de jaarrekening over 2019. Dat is een regelmatig jaar en dat kan ik nu zeggen, omdat de volgende keer zal blijken dat 2020 een onregelmatig jaar wordt in die zin. De jaarrekening heeft een vervolgverklaring, een goedgekeurde vervolgverklaring. Voor de laatste keer doen we het door deze accountant, inmiddels is de nieuwe accountant aangewezen die u in de Commissie BFO zult benoemen. Wat is daar belangrijk bij? Die accountant heeft

natuurlijk zijn best gedaan om te zorgen dat die, een opvolgend accountant geen opmerking krijgt. Dat betekent dat hij echt alles en wat mij betreft, geraakt heeft in de controle wat hij zou kunnen raken. Daarna is de Rekeningcommissie aan bod geweest, die heeft een uitgebreid verslag gedaan, dat ligt nu voor ook bij deze stukken. Wat we in de tussentijd nog aan orde hebben gehad, dat is het zogenaamde verschoningsbesluit waarvoor een ad-hoccommissie is ingesteld die de eerste keer bij elkaar geweest is. En in oktober of november, afhankelijk van de situatie op dat moment een afrondend gesprek zal hebben. Ik geef met die opmerkingen erbij, mijnheer de voorzitter, het stuk graag in bespreking aan de verenigde vergadering in de vorm van deze commissie P&C.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Ouwendijk. Dan open ik nu de eerste termijn en ik geef het woord aan de heer Fekkes.

De heer Fekkes: Dank u wel, voorzitter. Zoals gezegd, is een groot aantal technische vragen gesteld. Die zijn wat 50PLUS betreft naar volle tevredenheid beantwoord. Het stuk en de bijlagen, die zijn ook zeer goed leesbaar, complimenten voor de opstellers daarvan. Daar hebben we ook geen opmerkingen over, maar adviseren we ook buitenstaanders om daar kennis van te nemen, omdat dat een goed inzicht geeft wat er zoal bij het hoogheemraadschap speelt en wat wij allemaal aan het doen zijn voor de belastingcenten zij op moeten brengen. Ik heb eigenlijk maar één opmerking en dat betreft het gevraagde besluit, de deling van het exploitatieresultaat. We hebben nog ter discussie, dat komt ook de volgende commissievergadering aan de orde, commissie BFO. Kijkduin, de verkoopopbrengst van Kijkduin was bedoeld of is bedoeld, daar is een besluit over genomen, om een stukje financiële afdekking te geven aan de renovatie van het Gemeenlandshuis. Wat 50PLUS betreft, gebruiken wij een gedeelte van het exploitatieresultaat voor de geraamde opbrengst. Dan is dat vuiltje in ieder geval opgelost. Vervolgens kunnen wij in discussie gaan van of we nou dat perceel gaan verkopen of niet gaan verkopen. Als we het besluiten om het alsnog te verkopen, dan hebben we zelf een opbrengst en is die opbrengst een meevaller in 2020. Dus wij zijn voornemens een amendement in te dienen op het besluit onderdeel 2b, nee a, onderdeel 2a. Dat is mijn bijdrage, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Fekkes. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenniskens, Water Natuurlijk.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ook Water Natuurlijk, die vindt het een helder jaarverslag. Is bondig en het kan soms nog wel wat concreter, maar zit toch wel een juiste balans tussen wat er geschreven moet worden, wat je moet weten en we zijn tevreden over de verantwoording die afgelegd is over het jaar 2019. We hebben een aantal aandachtspunten, dat is klimaatadaptatie. Water Natuurlijk wil de inzet van harte ondersteunen, het blijkt dat de burgers en ook de scholen de weg weten te vinden naar de stimuleringsregeling. En we zijn blij dat Delfland samen met de gemeente en de provincie deelneemt aan de stresstesten, omdat dan de middelen gerichter kunnen worden ingezet en dat we kunnen beginnen waar de nood het hoogst is. Wat betreft waterkwaliteit wordt er geconstateerd dat de KRW-doelen in 2027 niet worden gehaald. Dat is natuurlijk heel erg jammer, maar wij waarderen het wel dat het tijdig wordt gemeld. We vinden de toelichting op de voortgang van de verbeterstappen over de ecologische sleutelfactoren wel heel erg beknopt. De doelen en de maatregelen van SGP, SGBP 3 staan op de agenda, dus daar, dan van de commissie, dus daar gaan we niet op in. En we sturen de, we ondersteunen de aandacht voor de kwaliteit van het lokale water, want dit is eigenlijk het grootste deel van de Delflandse wateren. Dus wij ondersteunen ook het belang wat Delfland daaraan hecht en dat ze ook met kennis en expertise de andere partners daarbij gaan ondersteunen. Wat betreft het afvalwater willen we aandacht vragen voor de mogelijke overbelasting van de zuivering. De biologische belasting is opgenomen van de voorziene 90 tot 99%. Al eerder hebben we

geconstateerd dat dit geen prestatie-indicator is, maar een signalering over in hoeverre de zuivering nog capaciteit heeft. En wij willen eigenlijk weten hoe overbelasting kan worden voorkomen, zodat de zuiveringskwaliteit wordt gewaarborgd en welke maatregelen moeten worden getroffen voordat de masterplannen die nu worden ontwikkeld, zijn uitgevoerd. Ik wist niet 100% zeker of dit nu toch een technische vraag is, maar in ieder geval willen wij het belang van dit duidelijk maken, daar willen we aandacht voor vragen. Bij de samenwerking voor de afvalwaterketen, die wordt op een positieve manier beschreven. Wij zien dat Vlaardingen en Schiedam met rioolvreemd water aan de slag gaan, dat vinden we ook heel positief. Maar Delfland participeert niet in de samenwerkingsverbanden van het rioolgemaalbeheer Delft, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp. Hoe moeten wij dit duiden? Er staat ook dat de partners de wensen hebben om de samenwerking te verstevigen. Wat betekent dat precies? Is die samenwerking toch onvoldoende of gaat het zo goed dat partners er zich nog meer voor willen inzetten? Water Natuurlijk wil graag weten of de hoogheemraad tevreden is met de samenwerking en over de voortgang die wordt geboekt met de partners. Over de digitale veiligheid wordt de indruk gewekt dat Delfland al heel ver is. Misschien klopt dat qua de verordening, maar de uitkomst van de baseline, die zegt toch dat er behoorlijk veel werk aan de winkel is om het gewenste beveiligingsniveau te behalen. En wij vinden dat een punt van zorg. Wij zijn blij verrast dat de bestuurlijke speerpunten uit het uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving zijn gerealiseerd ondanks de eerder geconstateerde capaciteitsproblemen. En we vinden het goed dat er al aandacht wordt besteed aan de corona-crisis en de daarmee gepaard gaande risico's. En over diversiteit, daar hebben we wel een kritische opmerking over. Wij weten dat Water Natuurlijk diversiteit in principe hoog in haar vaandel heeft staan of Delfland en dat ondersteunt Water Natuurlijk, wij staan er volledig achter. Maar wij verwachten eigenlijk wel meer ambitie en inspiratie van Delfland. Er staat nu als motivatie dat ze willen voldoen aan de, aan het landelijke doel om 30% vrouwen in topfuncties te realiseren. Nou, dat vinden wij weinig inspirerend. Het is ook bekend dat een dergelijk doel niet vanzelf wordt gerealiseerd. Commitment van de top is belangrijk, we weten dat die er is, maar er moeten ook voldoende maatregelen en middelen worden vrijgemaakt. Wat zijn de activiteiten die Delfland gaat ondernemen om dat doel te bereiken? En ietsjes hè, we zijn ook heel benieuwd eigenlijk wat de reorganisatie die onlangs is gerealiseerd, dat gaat wel over 2020, heeft opgeleverd aan meer vrouwelijk leiderschap. En we zouden het fijn vinden om de feiten te delen met ons. En voorts zullen we er ook op wijzen dat diversiteit niet alleen gaat over mannen en vrouwen, ook niet alleen over mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, maar het gaat ook over het aandeel van mensen met een andere etnische of culturele achtergrond in het personeelsbestand, in alle geledingen van de organisatie. En dat missen wij. Dit is ons voorlopige opinie over het jaarverslag.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenniskens. Er zaten inderdaad af en toe wat technische vragen tussen, maar ik ga ervanuit dat de hoogheemraad met name ingaat op de politieke vragen die u stelt. Ik ga door naar mevrouw Jonker, Partij voor de Dieren.

De heer Hombergen: Mijnheer de voorzitter, ik zou nog graag even willen reageren op het betoog van mevrouw Jenniskens.

De voorzitter: Ja, mijnheer Hombergen, u heeft het woord.

De heer Hombergen: Dank u wel. Mevrouw Jenniskens, ik denk dat wij voor een heel groot deel op een lijn zitten. U ging diep in op het onderwerp diversiteit, dat vindt de PvdA ook belangrijk. Het viel me op dat u seksuele diversiteit niet heeft genoemd en die culturele diversiteit en dergelijke hoort er ook bij. En ik wil het even scherp hebben dat we diversiteit toch niet te smal afbakenen, maar wat breder doen.

De voorzitter: Dank u…

De heer Hombergen: '…'.

De voorzitter: Mijnheer Hombergen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jonker. Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Ook wij zijn heel blij met het mooie jaarverslag en ook dat het boekjaar positief wordt afgesloten met 5,7 miljoen euro. Zoals in de nieuwsbrief van Delfland ook wordt gezegd, is daardoor ruimte om in te spelen in toekomstige ontwikkelingen. Daar zijn we blij mee, zoals bijvoorbeeld de klimaatverandering. Ik… We vinden het wel belangrijk om de, om financiële ruimte te houden voor dynamiek en voortschrijdend inzicht. En daarbij wil ik even een klein voorschot nemen op het onlangs uitgebrachte advies over die geborgde zetels. Ik wil het niet hebben over die geborgde zetels, maar ik wil het wel hebben over een aantal andere interessante passages uit het advies. Namelijk de nieuwe dimensies aan waterschapstaken, dus dat de taken van het waterschap niet wezenlijk is veranderd, maar de context wel. En dat de vraagstukken waarover het AB debatteert steeds meer zullen gaan over het in het kader van de klimaatverandering voor het gebied noodzakelijke generieke waterbeleid. En het water heeft een ordenende functie gekregen waardoor de waterschappen steeds dieper in het ruimtelijke domein van andere overheden dringt. En dat bekent eigenlijk dus dat er sprake is van grensoverschrijdend waterbeleid en algemeen belang. En dat zeg ik omdat ik denk dat op die manier extra kansen zijn voor Delfland om haar misschien soms heel nauw wettelijke taakopvatting wat ruimer te zien en door te pakken. En dan kijk ik bijvoorbeeld bij projecten en samenwerkingsverbanden zoals het NAD en projecten zoals klimaatmitigatie, stedelijk waterbeheer en waterveiligheid. Daar is nu bijvoorbeeld minder op gerealiseerd dan is begroot. Ik denk dat we daar gewoon echt wat meer op kunnen doen als we onze taken wat ruimer zullen kunnen opvatten en dat we ook wat beter en scherper in discussie kunnen gaan met gemeenten. Teleurstellend blijft natuurlijk dat die kater, Kaderrichtlijn Water, de doelen daarvan, dat die nog steeds niet zijn bereikt, maar ik denk dat elke partij daar een opmerking over heeft. We zien wel dat Delfland erg zijn best doet, maar misschien als je die taakopvatting wat ruimer neemt, zou je ook die doelen wat sneller toch kunnen bereiken. Dat is even onze …

De voorzitter: Dank u.

Mevrouw Jonker: '…' bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jonker. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Kretschmar, Gebouwd.

De heer Van Kretschmar: Dank u wel, voorzitter. Allereerst willen wij een compliment maken voor de kwaliteit van het verslag, het is een goed leesbaar stuk. Eigenlijk is het, het verklaar zichzelf. We zien ook een duidelijke trend over de jaren dat het steeds beter wordt, maar wat misschien nog belangrijker is, dat het, het laat ook een heel robuust financieel plaatje zien. Hè? Met name de financiële indicatoren, ik spreek hier bewust niet over KPI's, laten zien dat het eigenlijk allemaal de goede kant op gaat met zowel het eigen vermogen, de schuldquoten en de solvabiliteit om er een aantal te noemen. Ze gaan allemaal de goede kant op en ik denk zeker met de tijden waarin we nu leven, dat geeft ons enige vertrouwen ook voor de toekomst waarin het wellicht wat lastiger gaat worden. Desalniettemin heb ik een aantal vragen. De eerste, die heeft te maken met de Delftse Hout. Op bladzijde 13, daar wordt gesproken dat de maatregelen inmiddels genomen zijn. En ik wil hierbij opmerken, want ik zie nog dat er de afgelopen zomer met waterstofperoxide is gewerkt in de Delftse Hout, dat dat, dus in principe de laatste keer is geweest, omdat de afspraak was dat plassen waar maatregelen zijn genomen, dat daar niet meer met waterstofperoxide de blauwalg wordt bestreden. Dus dat wilde ik graag nog even bevestigd hebben. Het tweede is dat, daar staat dat we in 2020 gaan kijken naar de overige zwemwateren waar nog maatregelen moeten worden genomen. Ik wil hierbij toch nog een keer opmerken dat we nog steeds een afwegingskader zwemwater met elkaar hebben te maken waar, wat voorafgaat aan

mogelijke individuele plannen. Dus ook dat zou ik graag nog even bevestigd willen zien. Dan hebben we op pagina 28, wordt gesproken over de medewerkerstevredenheid of het medewerkersonderzoek moet ik zeggen. Dat is op een andere basis geschoeid dan in het verleden, waardoor de vergelijkbaarheid wat lastig wordt. Ik of wij zouden graag zien dat we dat vergelijken met de scores bij andere waterschappen. En niet zoals nu gedaan is, het algemeen bestuur, het algemeen openbaar bestuur, want dat is wel heel ruim, terwijl het is belangrijker om te zien hoe wij het doen ten opzichte van onze eigen collega's. Dan hebben we op pagina 59 wordt gesproken over de afwaardering van het nieuwe Westland C.V. Kort gezegd, gaat het hier, zijn we daarvoor 0,9 miljoen hebben wij daarin geïnvesteerd. En het is nu nog 4 ton waard. De vraag aan de hoogheemraad is hoe gaat deze trend verder en welke lessen trekken we hieruit voor de toekomst? Hè? Is het nog wel verstandig om op deze manier in grondposities deel te nemen? Hè? Met deze toch grote afwaardering die we nu zien. Wat leren we daaruit? Dan een tweetal opmerkingen over de andere stukken. Allereerst het accountantsverslag, daar wordt gesproken over de zaak die dus gespeeld heeft rond de NEN-norm die te laat door RBG gepubliceerd is. De accountant meldt dat de voorziening is vrijgevallen. De vraag die ik hierbij heb, is, heeft dit, Delfland sowieso, geleid tot niet-inbare aanslagen of althans een vermindering daarvan? En dan als laatste een opmerking over het rapport van de Rekeningcommissie. Ik wil trouwens beginnen met een compliment te maken aan de Rekeningcommissie, want ik denk dat het een heel helder en duidelijk opgesteld advies is. Maar dat heeft te maken met de subsidie, met de subsidies. Dat is een punt wat ook al vorig jaar is genoemd. Als ik nu lees in de reactie van het college daarop, dan staat er eigenlijk dat de accountant dus ons achteraf gaat informeren of wij wel, of we eventueel subsidies gemist hebben. Ik denk niet dat dat de rol van de accountant is, het is de rol van de organisatie om alle mogelijkheden voor subsidies in beeld te hebben en te benutten. De tweede vraag die ik daarbij heb, is de subsidiecoördinator die is aangesteld. Is deze persoon alleen daar om vaker te registreren of heeft hij ook echt een actieve rol in de zin dat hij of zij op zoek gaat naar subsidiemogelijkheden en de organisatie daar attent op maakt? Dat waren mijn vragen, ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Kretschmar. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Nou, voor ons ligt de jaarrekening 2019. En we weten nu dat dat een, het laatste jaar is voor de Corona. Dus zoals hoogheemraad Ouwendijk al aangaf, zal 2020 er heel anders uitzien. Ik ben, wij zijn, de VVD is blij te zien dat dit een solide jaarrekening is, dat stemt ook ons heel tevreden, zoals al werd gememoreerd. Een aantal punten hebben we nog over om even te vermelden. Nou, ten eerste, klare taal. Zoals al aangegeven, deze jaarrekening is een heel stuk beter ten opzichte van eerdere jaren. Maar zeker op gebied van klare taal kan deze nog een stap beter. En uit de technische beantwoording werd gesuggereerd dat klare taal inhoudelijke juistheid in de weg staat. En dat willen we toch wel absoluut wegnemen. Ik denk juist klare taal inhoudelijke juistheid verbetert, want dan is het voor iedereen begrijpbaar en leesbaar. Dus graag zien we dat het college hier ook invulling aan geeft. Het tweede punt is over informatiebeveiliging, dat werd al gememoreerd door Water Natuurlijk. Wij vinden hierop de verslaglegging nogal beperkt. Er staat in het verslag, ook maken we goede voortgang bij het voldoen aan de baseline informatiebeveiliging overheid. Dat is wel erg vaag, terwijl dit zo een belangrijk onderwerp is wat de komende tijd alleen maar belangrijker wordt, zeker in de huidige situatie dat iedereen op afstand zit. Dus graag zouden we daar wat meer over horen vanuit het college. Het derde punt is innovatie. Even… We denken dat innovatie is echt voor Delfland om ons voor te bereiden op de toekomstige klimaatsveranderingen. Aangescherpte regelgeving en andere uitdagingen die we hier hebben in het hele dichtbevolkte gebied. Het is goed om te zien dat er heel wat gebeurt op innovatie binnen Delfland, wel pas nadat wij daar vragen over gesteld zijn over wat voor innovatieproject er gebeuren allemaal. En graag zouden we daar wat meer rapportages over zien, zodat het duidelijk is wat voor innovatie doen we, wat is de opbrengst van de innovaties en we zijn ons daar terdege van bewust dat innovaties ook kunnen mislukken. Maar daar kunnen we ook van leren. Dus dat is, denk ik,

belangrijk. En wat ik zelf ook wel ga doen, ik denk dat het goed is om te laten zien wat voor innovaties we doen, dat creëert ook draagvlak bij de inwoners, maar het laat Delfland ook zien als een interessante werkgever. Dan gaan we meteen door naar personeelsbeleid. Nou, in het jaarverslag wordt er duidelijk werk gemaakt van het strategisch personeelsbeleid. De VVD is erg benieuwd naar de resultaten hiervan. We zien enkele indicatoren zoals het ziekteverzuim is iets afgenomen, personeelsverloop is afgenomen. Nou, dat zijn allemaal positieve dingen, maar we zien ook dat veel vacatures niet of moeizaam ingevuld kunnen worden. Dus we vragen ons af hoe zorgen we ervoor dat Delfland een aantrekkelijke werkgever blijft? Juist om de slagkracht van de organisatie hoog te houden. Bij het personeelsbeleid speelt dan ook nog een factor inhuur en uit technische vragen kwam naar voren, bij inhuur, dat valt niet onder de WNT-norm. Maar in hoeverre wordt daar wel rekening mee gehouden? Het gaat om, we gaan met overheidsgeld en daar moeten we verantwoord mee omgaan en we zeggen niet dat elk uurtarief daar onder moet blijven, maar wel dat er een bewuste keuze wordt gemaakt. En de onderbouwing is waarom er bepaalde uurtarieven worden gerekend. En dan het laatste punt wat ik naar voren wil brengen, is het punt wat accountants ook noemden, maar waar ik de reactie van D&H op miste en dat is over de interne beheersing. En hoewel de naleving wet- en regelgeving en de corruptie en omkopingsrisico. Graag zouden we hier een reactie van het college op zien, hoe ze hier tegenaan kijken en wat hieraan wordt gedaan. Dat was het voor nu, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Van Valkenburg. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. En dank u wel om deze stukken nu te kunnen bespreken. Ook vanuit de PvdA in zijn algemeenheid complimenten voor de stukken, maar het zal u niet verwonderen dat wij toch nog wel een aantal vragen hebben. En ik wil op een aantal punten focussen. Als allereerste hebben wij een goede reactie van de Rekeningcommissie en dat is fijn. De Rekeningcommissie, die stelt ook voor om het geheel in een meerderjarig perspectief te plaatsen. Ik denk dat daarbij een heel belangrijk advies is gegeven en ik hoop ook dat Delfland daar werkelijk inhoud aan gaat geven. Als we gaan kijken naar de reactie van D&H op het verslag van de Rekeningcommissie, dat is bijlage 7, dan valt ons op dat ze wel ingaan als, op reactie van de Rekeningcommissie, maar niet op het verslag van de accountant. Terwijl de accountant bij zijn afrondende werkzaamheden omdat hij weggaat toch wel een heel aantal punten heeft meegegeven aan Delfland die ook de moeite waard zijn. De VVD heeft zonet al wat punten genoemd en er zullen meer punten aan de orde zijn waar Delfland wat mee moet, dus eigenlijk zit ik nog te wachten op een inhoudelijke reactie op die andere punten van de accountant. Ik zal er zometeen nog even op verder ingaan. Als we naar het algemene beeld kijken, dan zien we dat de belaste, de belastinginkomsten telkens toch wel hoger zijn dan verwacht. Maar we hebben gezien dat de Regionale Belasting Groep nu hopelijk een wat betere instelling en inschatting heeft gemaakt van de ontwikkeling van de BOZ-kosten, zodat dat een wat reëler beeld geeft. We zien aan de andere kant dat de investeringen toch altijd achterblijven en dat baart ons zorgen. Enerzijds, zoals mijn collega van Bedrijfsgebouwd heeft gezegd, lijkt dat te leiden tot een robuust financieel plaatje. Als je het geld niet uitgeeft, dan zijn al die factoren goed. Maar de vraag is natuurlijk wat er gebeurt als je daadwerkelijk niet investeert en wij vrezen dat op den duur toch wel een flinke investeringsachterstand kan komen. En daarvoor heb ik toch wel de volgende aandachtspunten. Ons gebied is behoorlijk in ontwikkeling, het verstedelijkt verder. En dat betekent ook dat qua waterbeheer er behoorlijk extra inspanningen gedaan moeten worden. En als onze investeringen achterblijven, hebben wij daar zorgen over. Mijn collega van Water Natuurlijk heeft net al geduid op de waterzuiveringen waarvan is gebleken dat ze aan het einde komen van hun biologische capaciteit. En dat blijkt ook hè, het gebied wordt steeds dichter bebouwd en de belastinginkomsten, die lijken dan wel hoger te zijn, maar er zullen ook echt wel extra uitgaven bij komen. En in een vorige commissie hebben we, heeft mijn collega van Water Natuurlijk al vastgesteld dat bij de Hoge Lucht het toch wel heel vervelend zou zijn als wij een flinke investering hebben

gedaan op de Zoetwaterfabriek, dat dat een hele luxe caravan is op een heel oud Dafje erop aangehaakt. De spullenboel moet ook op orde zijn en ik denk dat we daar toch wel extra aandacht aan moeten hebben nu het ook financieel weer een beetje kan dat we gesteld staan voor de nieuwe uitdaging in ons gebied. Er zijn heel veel ontwikkelingen, een collega Partij voor de Dieren duidde daar ook al op. En daar moeten we echt proactief op inhaken, anders lopen we straks weer achter de zaken aan en dat is ook een kwestie die we rond 2000 hebben gehad. En toen kwam het hele grote investeringsprogramma van Delfland op gang. Als ik kijk naar een paar andere punten, de groenblauwe acties, dat is iets waar wij een heel warm voorstander van zijn, dat is mooi. Maar het wordt langzamerhand ook wel een groter programma en dat maakt dat wij toch wel wat zorgen hebben wat het werkelijke doel is en de manier waarop dat geld wordt verdeeld. En er zijn heel veel schoolpleinen die worden aangepakt, blauwgroene schoolpleinen. Maar is het doel nu educatie of adaptie en komen ze wel op de juiste plek in ons gebied terecht? Het budget blijft beperkt en als het verdelingskader toch zoiets is van wie eerst komt, eerst maalt, dan word ik daar heel ongerust van. We hebben in Den Haag gezien dat dat heel erg goed fout kan gaan als er goede contacten zijn bij het bestuur. En daar wil ik verre van blijven en ik hoop u ook. Dus ik denk dat wij een beter kader moeten hebben voor de verdeling van de groenblauwe acties. En wat ons betreft, moet dat ook op de plek komen waar het heel hard nodig is, in de zeer versteende wijken en op de plekken waar de wateropgave ook groot is. Dan hebben wij op dit moment ook en daar ben ik blij om, een rapportage van de gedelegeerde bevoegdheden 2019. En op een tweetal punten vinden we die toch wel wat beknopt. En het eerste is het verkopen van registergoederen, er zijn er 17 verkocht, heel mooi. Maar dat getal 17, als dat toch wel zo aanzienlijk is, dan hoop ik daar toch wel wat meer van te weten. Zijn dat cultuurhistorische goederen die geregistreerd zijn? Is daadwerkelijk, zijn dat ook onroerend goed dat verkocht is? Wat voor een objecten zijn dat?

De voorzitter: Mijnheer Hombergen, dat is wel een technische vraag, hè?

De heer Hombergen: Nee, dat is ook een, dat is werkelijk ook een inhoudelijke vraag, want ik wil weten dat die cultuurhistorische zaken op de goede plekken terechtkomen. Dus dan wil ik… En dan als laatste ook een werkelijk inhoudelijke vraag. Dan grijp ik weer terug op het rapport van de accountantsdienst, ons aanbestedingsbeleid. Wij hebben daarvoor gezegd, nou oké, daar hoeft de accountant niet op te focussen. Maar nu bij de rapportage heb ik gezien dat van 53 inkopen er geen aanbestedingsvorm bekend is en dat vind ik ook eng. Temeer omdat de accountant daar ook zijn vinger op heeft gelegd en mijn collega van de VVD heeft ook al gezegd dat wij alert moeten zijn op mogelijkheden van omkoping en dergelijke. Nou, die twee dingen met elkaar gecombineerd, maakt dat ik er niet gerust op ben dat dat daadwerkelijk goed gaat. Dus daar wil ik toch wel aandacht voor hebben. Mijnheer de voorzitter, dat was het vanuit de inbreng van de PvdA. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hombergen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Heijboer. De heer Heijboer heeft het woord.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Zo aan het einde zal ik me proberen te beperken tot de vragen die nog niet gesteld zijn of minder voor het voetlicht zijn gekomen. Allereerst ook complimenten aan de organisatie voor het heldere en complete jaarverslag. Wij hebben nog wel wat opmerkingen of, op de klimaatadaptatie, met name voldoende zoetwater. 2018 en 2019 waren beide hele droge jaren en we hadden een heel droog voorjaar. We lezen in het jaarverslag dat er heel veel gestudeerd is, maar eigenlijk nog heel weinig gedaan is. We zien bij andere waterschappen dat daar bijvoorbeeld al besluiten zijn genomen om peilverhogingen toe te passen in de zomer. En wij vinden het eigenlijk wel jammer dat er toch weinig actie is ondernomen op dit probleem. En wij vragen eigenlijk aan de hoogheemraad van, of er nu echt binnenkort

echt ingrepen te verwachten zijn, anders dan het toe laten vloeien van zoetwater uit het Brielse Meer en van buurwaterschappen. Een tweede vraag gaat over de chemische waterkwaliteit. Er staat in het verslag een, dat het gaat om het percentage van het, van de aangetroffen bestrijdingsmiddelen en de concentratie daarvan. En dat zegt eigenlijk helemaal niks over de giftigheid of de onzuiverheid van het water, want als je een hoog percentage van laag giftige stoffen hebt, dan is dat misschien helemaal niet zo erg. Maar als je een laag percentage van een hoog giftige stof hebt, dan is dat heel erg. Dus wij zouden eigenlijk voor willen stellen om, dat gaat om tabel op pagina 13, om een eenheid te introduceren die meer inzicht geeft over de echte waterkwaliteit. En volgens het RIVM kan het gewoon omgerekend worden naar een soort toxische druk. En de vraag is van of dat ook in dit jaarverslag nog omgerekend kan worden. En als dat niet kan of dat dan in een volgend jaarverslag die toxische druk van de waterkwaliteit aangegeven kan worden, zodat het ons echt inzicht geeft. Dan de ecologische sleutelfactoren, die worden aangestipt, wordt, worden vier ecologische sleutelfactoren benoemd en vijf buiten beschouwing gelaten. En wij missen eigenlijk de onderbouwing waarom die vijf buiten beschouwing zijn gelaten. De stimuleringsregeling, die wordt stopgezet en daar, dat vinden wij eigenlijk toch wat kort door de bocht, omdat samenwerking met natuurorganisaties, agrariërs en bewoners, dat vinden wij heel belangrijk. En onze vraag is eigenlijk van, zou dat nog eens in een commissie toegelicht kunnen worden voordat we daar eigenlijk definitief mee stoppen, of het daar besproken kan worden. Dan hebben we de Programmarichtlijn Grondwater, daar wordt Delfland in de nieuwe wet grondwaterbeheerder. We lezen dat Delfland zich daar in 2019 ontzettend op voorbereid heeft en wij begrepen dat je dan ook grondwaterbeheerder wordt. En de vraag is van, we missen nog een beetje in het jaarverslag van wat dat nou opgeleverd heeft en wat de nieuwe taken zijn voor Delfland als grondwaterbeheerder in de Waterwet. Dus wat eigenlijk die voorbereidingen hebben opgeleverd. Vervolgens zien we dat het jaarverslag afgesloten wordt met een positief resultaat. Nou, dat is heel prima. Een groot deel daarvan of een deel daarvan is te herleiden naar een hogere WOZ-opbrengst bij huishoudens. En onze vraag is aan de portefeuillehouder, is er ruimte voor een motie om de tarieven voor woningeigenaren te verlagen? En de tweede vraag is wat andere partijen daarvan vinden. Eenzelfde vraag of een andere vraag is de afvalwaterketen en zuiveren. Wij vinden het eigenlijk jammer dat er, dat Delfland niet participeert in de samenwerking met Delft, Leidschendam, Voorburg en Pijnacker. Omdat wij samenwerking hoog op de agenda hebben staan, het wordt nu in het jaarverslag gedaan als een mededeling en we missen daar eigenlijk ook een beetje de motivatie, want misschien ligt er een hele goede motivatie aan ten grondslag. Dat was het. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Heijboer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Boxmeer.

De heer Van Boxmeer: Dank u wel, voorzitter. Ook hier dank voor de stukken en vooral voor de beantwoording van alle technische vragen die voor de vergadering hebben plaatsgevonden. Dat heeft een goed inzicht gegeven, ook in de onderliggende ideeën en de getallen waar het voor staat. Ik heb een drietal punten die ik graag wil benadrukken. Een daarvan is dat eigenlijk het jaarstuk de koppeling is van de afgesproken prestatie-indicatoren aan de financiën en dat het eigenlijk dus hartstikke goed gaat. Want we hebben er 32 direct gehaald, 7 niet en dat zijn eigenlijk marginale verschillen. Ik zou er drie uit willen halen. Dat zijn de lokale knelpunten, de verbeterstappen van de vier ecologische sleutelfactoren en ik combineer er drie met Circulair Delft en mijn vraag zou zijn, zijn financiële middelen een reden geweest waarom deze drie prestatie, althans drie clusters van prestatie-indicatoren niet zijn gehaald? Twee is dat bij financieel wij een toevoeging willen doen aan het niet-vrij besteedbaar vermogen wel een deel van de reden waarom we een positief resultaat hebben, gaat over niet-gemaakte kosten die we alsnog wel gaan maken, namelijk het baggeren. En is dat het dan opportuun om dit in het niet-vrij besteedbaar vermogen te laten vrijvallen? En dan heb ik nog twee vragen over het advies van de Rekeningcommissie. Een daarvan ging over de omschrijving van

het gedeelte over inkoop en ik zou die graag willen nader willen duiden. Wij hebben inderdaad een commissievergadering gehad en we zouden geïnformeerd worden, maar ik wil graag de toevoeging hebben dat die, dat dat informeren gaat over het vaststellen van het toetsingskader voor de accountant. We hadden namelijk de discussie, wil je volgend een verschoningsbesluit voorkomen of wil je juist op zoek gaan, dat de accountant onderzoek gaat uitvoeren naar ons inkoopbeleid? En om dat te kunnen doen, zullen wij het toetsingskader dan moeten vaststellen, nemen we het wel of nemen we het niet mee? Dus het gaat in mijn beleving over meer dan alleen maar over het informeren over de geïmplementeerde maatregelen. Maar juist over het feit dat wij daar dan een keuzemoment hebben of wij het meenemen in het toetsingskader, ja of nee. En mijn laatste punt is, u reageert op het advies van de Rekenkamer op het verzoek om wijzigingen tijdiger te laten meenemen bij tussentijdse rapportages met het antwoord dat ze eenmaal worden voorgelegd bij de, via de burap. En ik zou daar graag toch nog een toelichting willen hebben, dat als de Rekencommissie vraagt om meerdere momenten om tijdigere informatie te verstrekken, dat het antwoord dan een eenmalig verstrekking is. En daar wil ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Van Boxmeer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Lont. De heer Lont heeft het woord.

De heer Lont: Bedankt voor het woord. Nou, heel veel is al gezegd. Wij vinden, wij zijn ook blij met de solide jaarrekening die er ligt, helder. Ook wat andere, wat de heer Hombergen al heeft gezegd, wij onderstrepen de reactie van de Rekencommissie, we zijn het daarmee eens en daar reageert ook het bestuur op. Alleen we missen ook nog een beetje de reactie op, van het bestuur zelf op de accountants, op het accountantsverslag. We zouden daar graag nog wat uitbreiding op zien. Ten tweede, het viel me op dat de impact wat ook al is genoemd op de chemische waterkwaliteit, had ik niet zo verwacht dat dat nou, ook met de KRW-doelen, dat het toch wel spannend wordt. Dat moeten we met zijn allen doen, dus het is goed om de vinger aan de pols te houden met al die stoffen die inderdaad druk hebben op het watersysteem zoals PFAS wat ook wordt genoemd, vinden we belangrijk. Als laatste wordt de watertoets genoemd. Wij vragen ons af, tenminste het lijkt ons belangrijk om eens een soort steekproef van wat doet, wat doen gemeentes nou eigenlijk met onze input? Wanneer hebben we wel en wanneer hebben we niet impact? Dus mijn vraag is heel concreet van, kunnen ze een steekproef doen en kijken wat gemeenten doen met onze inbreng en wanneer ze het wel of niet overnemen? Dat lijkt me dat dat wel belangrijke inzichten kan geven in onze impact en onze, met onze knowhow op ruimtelijke ordening. Misschien ook in samenwerking met andere waterschappen. In ieder geval dat we daar een beeld van krijgen van oké, ook in die omgevingswet, als alles meer integraal wordt, wat voor impact hebben wij als waterschap? We hebben steeds meer de mogelijkheid om inspraak te leveren. Nou, dat klinkt niet zo hard, maar hoe kunnen we omgaan met die rol en hoe denken andere waterschappen daarover? Dat vind ik, nou, belangrijk als we daar wat meer handvatten voor krijgen om die discussie ook met het oog op de Omgevingswet, al is dat uitgesteld, om daar meer handvatten bij te krijgen. Maar de overige zaken zijn al genoemd, dus die ga ik ook niet herhalen. Ook heel erg bedankt voor de uitgebreide beantwoording van alle technische vragen, dat is allemaal mooi. Bedankt in ieder geval.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Lont. Dan geef ik nu het woord aan de heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter. Ook het CDA is erg blij met dit jaarverslag, een goed opgezet jaarverslag, duidelijk, helder en goed taalgebruik ook. Dus de portefeuillehouder en ook de ambtelijke ondersteuning, complimenten daarvoor en ook de beantwoording van de technische vragen en de snelheid waarmee dat is gebeurd. We zien een mooi jaarverslag, we hebben een positief resultaat gehaald het afgelopen jaar, fijn positief resultaat. En we zien in het jaarverslag ook duidelijk dat Delfland duurzamer,

productiever en efficiënter wordt en dat er ook het afgelopen jaar is het ook benadrukt hoe het door een belangrijke mijlpaal '…' en door de Watervisie aan te nemen. We hebben een paar vragen nog, meeste zijn al gesteld. Zoals ook eerder is genoemd door andere insprekers, onder andere van de VVD, maar ook van de PvdA is dat inderdaad 2019 geen normaal jaar was en dat 2020 wordt door Corona toch wel iets anders. Ik denk dat het wel belangrijk is om te zorgen dat we de goede dingen blijven doen, dat we niet al te veel achterstand op allerlei oplopen op verschillende terreinen. En een van de dingen waar wij ons zorgen over maken, is de beoordeling van de waterkeringen. Dat moet doorgaan, want daar is, gaat om de waterveiligheid en als je kijkt naar de, dat is toch een van de drie belangrijke punten van de taken van het waterschap. Dus graag aandacht daarvoor. In het jaarverslag lazen we onder andere ook dat dat niet alleen door Corona, maar in het afgelopen jaar met name door de PFAS-problematiek is, dat dat minder hard loopt dan als '…'. We zouden eraan kunnen denken om toch daar eens mee wat actiever mee om te gaan en te zorgen dat we ook voldoende grondstoffen hebben die we daarvoor kunnen gebruiken. En dat sluit ook heel mooi aan bij ons streven naar meer circulair zijn. Dus ten aanzien van de grondstoffen zouden wij toch wel willen pleiten om ook eens te kijken of Delfland ook niet een eigen grondbank zou kunnen beginnen. Verder zijn we zeer te spreken over het omlaag brengen van de schuldenlast, die is in de afgelopen periode natuurlijk al gezet. Dit college is heel goed bezig om die verder naar omlaag te brengen en het streven naar die 2,5, die factor, dat, daar, die onderschrijven we ook nadrukkelijk. Daarbij is het ook belangrijk om te kijken naar de kwijtschelding en ook naar en wat we toch zien, is dat langzamerhand het gedeelte oninbaar toeneemt. Wij zouden daar graag aandacht voor willen hebben en we willen ook vragen waarom dat eigenlijk, waarom dat langzamerhand toeneemt. Verder pleit het CDA ook voor, om de programma's die al zijn genoemd in de begroting 2020, dat zijn de, die programma's en de portefeuilles die dan kruiselings met elkaar '…' zijn, die konden wij hier niet zo goed terugvinden. Ik snap het ook wel, want dit is het jaarverslag 2019, maar we zouden, we vonden dat toen in ieder geval wel heel goed dat die genoemd werden. Dat zijn de programma's waterbewustzijn, biodiversiteit, klimaatadaptatie, energie, Omgevingswet en digitalisering. We hopen dat dat in het vervolg van de stukken uit de P&C-cyclus, dat dat, dat die wel gewoon weer heel nadrukkelijk aanwezig zijn. Complimenten ook voor de vordering voor klimaatadaptatie, we zien dat bewustwording groter wordt. Willen wel nog even aandacht vragen om jongeren meer erbij te betrekken. We lezen in het jaarverslag ook dat 1500 jongeren zijn benaderd, maar ik merk in mijn eigen omgeving dat vaak bij jongeren het waterschap en wat het waterschap doet met klimaatadaptatie niet zo leeft. Dus graag aandacht daarvoor. De… Zoals eerder gezegd, de KRW-doelen worden niet gehaald, we zijn ook heel benieuwd naar de stappen die en die gaan worden gezet dit jaar om toch te zorgen dat in 2020, 2027, dat we die wel halen. Dus we hopen dat we daar nog, maar we zien nu ook dat het college dat goed oppakt. Ten aanzien van het personeelsbeleid is ook vrij veel over gezegd, gevraagd door andere insprekers. Wij willen aandacht vragen voor inderdaad ook het werven van goed personeel en ook we zien nog steeds dat het ziekteverzuim redelijk hoog is, graag aandacht daarvoor. Even kijken, dan hebben we de ten aanzien van het advies van de Rekeningcommissie, de vragen van Rekeningcommissie. Daar sluiten we ons graag bij aan. We willen ook aandacht vragen inderdaad voor de juiste aanbestedingsprocedure, daar is ook al in het verleden al veel over gezegd, dus daar ik niet al te veel woorden aan vuil maken. Investeringsgebied, de vraag daarvoor, we zien toch in het antwoord van het college dat de kredieten vooral hoofdkredieten nu worden gedaan. Het was juist '…' gewoon herleidbaar te zijn welke kredieten bij welke hoofdkredieten horen, dus vooral dat die aandacht daarvoor blijft. En dan als laatste inderdaad de, ten aanzien van subsidies en de terugkoppeling die de accountant zou doen, ook graag daar aandacht voor. '…'.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Jansen. Dan kom ik tenslotte bij mevrouw Dijkshoorn. Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt de jaarrekening en de jaarrekening stemt onze fractie tot tevredenheid. Wij willen complimenten geven aan de organisatie en de Rekeningcommissie. De Rekeningcommissie voor het advies en de organisatie voor de goed leesbare jaarrekening. Toch willen we een paar punten van aandacht noemen. Het inkoopbeleid met aanbestedingen, dat is, er is nu een extra aandacht voor, want dit speelt al langer. Maar de nut en noodzaak zijn nu duidelijk, daar hebben we in de vorige commissie en VV al bij stilgestaan. En we hopen dat aan het eind van dit jaar daar resultaat van mogen zien. We willen verder aandacht vragen voor de bevindingen van de accountant en dit als aandachtspunten voor 2020 meegeven en hierop extra controleren. Speciale aandacht ook voor de NEN-normen met betrekking van de meetbedrijven. Belangrijk vinden wij dat de waterveiligheid op orde is. Als we kijken naar het projectenoverzicht, bijlage 8, dan kan dat nog wel verbeterd worden. Wij hebben vaak vragen en opmerkingen en zijn het niet altijd helemaal eens met de bulkkredieten. Daarom ook, gebruik wel de juiste foto's, wij en vermeldt bijvoorbeeld bij het traject ook welke plaats dat het is. Die bijlage kan zeker verbeterd worden voor de volgende keer. Want het is een beetje vreemd als je foto's ziet van Midden-Delfland bij iets van Ypenburg. Nou ken ik het gebied niet helemaal, maar toch kwam ik een aantal foto's een aantal keren tegen. Dus dit werkt verwarrend. Toch vragen we ook bij de jaarrekening naast dat we technische vragen hebben gesteld over de stand van zaken van de N468. Er blijft ruis, blijft en blijkt ruis te zitten tussen gemeente, provincie en Delfland. En momenteel wordt de schuld van vertraging en het niet zouden meewerken naar Delfland geschoven met als reden een geschil in 2019 dat Delfland toen zelf geen vergunning voor een bepaald traject om niet zwaarder vervoer te rijden. Klopt dit? Zo nee, los dan dit ruis dan op voor de '…' van 2020 en ga weer met dezelfde energie als we waar me mee eindelijk zijn gestart weer verder. We noemen dit projectenoverzicht ook wel bulkkrediet, de bijlage is goed, maar kan beter. We vragen vaker. Een aantal punten heb ik net genoemd, maar het bij elkaar zetten van projecten van gerealiseerd en wat nog niet staat nu door elkaar, ook bij de technische vragen. Datzelfde geldt ook voor bulkkrediet nvo's zoals we toen hebben besloten, maar nu Projectenoverzicht maatregelen ecologische waterkwaliteit heet, bijlage 9. Een aantal opmerkingen heb ik dus, gelden voor beide bulkkredieten. Overige opmerkingen hebben we bij lagere personeelslasten, 1,1. Hoe gaat het nu met de doorlooptijd van de vacatures? Voor ons ook positief, want het werk wordt toch gedaan, maar dan door minder mensen. De opmerking over droogte hebben we ook bij de technische vragen gesteld, maar toevallig nu drie jaar, maar toch verschillende periodes. Dit vraagt soms om anders te denken. Water langer vasthouden, peil verhogen of aanpassen van het neerslagprotocol. Het is ook een omschakeling misschien. Misschien dachten we, we denken twintig jaar lang, hoe voorkomen we wateroverlast naar hoe gaan we om met water? We zijn dan ook blij dat de portefeuillehouder zelf in het gebied is gaan kijken hoe het gaat en wat we kunnen of moeten doen. Ook al staan bij de gemalen alle pijlschalen volgens de norm en zijn de hoofdwatergangen op orde, het blijft poldermaatwerk. Neem bij de evaluatie ook machinisten uit de polders mee. Tevens, wat is er nodig om bijvoorbeeld het neerslagprotocol in geval van droogte aan te passen? Dat verschilt natuurlijk ook voor zomer- en winterperiode. We vragen ook of al meer bekend is over het project Onderwaterdrainage. Vorig jaar zijn we gestart en het ging af en toe moeizaam, maar zijn er misschien nu al vorderingen? Zorgen maken we ons wel over het kwijtschelden en oninbaarheid. Bijna 8000 huishoudens meer, 7 miljoen watersysteemheffing wat niet binnenkomt, wat langzaam gaat stijgen. De bedragen worden toch wel erg hoog. De VVD heeft hier ook technische vragen over gesteld. Vragen hebben we ook bij de restantkredieten, er staat een bedrag open van 82 miljoen, dat is vrij hoog. Maar hoe kan het bijvoorbeeld dat bij natte ecologische zomers er niet staat bij de uitgaven tot en met 2019 het bedrag? Dat geldt ook voor buitengewoon onderhoud verbetering waterkering 2016-2020. Dus die bijlage zou kunnen verbeterd worden, maar we vragen ons wel of we dus wat meer moeten inzetten om dit bedrag naar beneden te krijgen. We zijn blij met de afname van onze schuldquote en dat is ook in lijn met de afspraken van het bestuursakkoord. Verder is er ook al genoemd een beetje over subsidies. We hebben een subsidiemakelaar, maar als je leest bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid dat daar het meeste geld gaat

naar de waterschappen. Hollands Noorderkwartier staat bovenaan met ruim 15 miljoen. Zouden we eens als Delfland kunnen kijken hoeveel miljoenen of misschien krijgen wij maar duizenden euro's binnen om hier toch ook meer inzet te doen om bijvoorbeeld het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer verder uit te werken. Dank u wel in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkshoorn. We zijn ruim een uur in de vergadering. Ik stel voor dat we, ik zie een, ik geef u dadelijk het woord, maar ik stel voor dat we een korte schorsing doen tot kwart over tien. Voordat ik de vergadering schors, geef ik nog even de heer Hombergen het woord voor een interruptie.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik heb vol aandacht geluisterd naar de inbreng van Ongebouwd. Het laatste punt over de Europese subsidies zijn, dat zijn inderdaad mooie kansen, maar ik wil het hebben over de N468. U haalt dat onderwerp heel vaak aan en ik snap best wel dat er hier en daar een particulier belang aan zit om die weg stevig te hebben. Maar ik vraag u toch om hier even te benadrukken, voor mij helder te maken, wat het algemene belang is van Delfland voor die weg. De weg zelf is natuurlijk overgedragen aan andere beheerders, daar gaat Delfland niet meer over. Dus we gaan, we hebben het over die dijk en dergelijke en ik snap niet meer zo goed wat nou werkelijk het belang is vanuit Delfland, vanuit het waterbeheer om op die weg te focussen. Wellicht dat u daar nog even wat duidelijkheid in kunt brengen.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn: Dat wil ik best wel doen. De weg is nog steeds niet overgedragen naar de gemeente. De gemeente neemt de weg pas over wanneer er een aantal dingen zijn opgelost vanuit het verleden. Er zal groot onderhoud aan de weg moeten gedaan worden. Dat is één. Dat wordt door de gemeente gedaan of door de provincie gedaan. Wat er ook bij komt kijken, die weg wordt van 20 ton naar 40 ton, dus die dijk moet verzwaard worden en dan zitten we aan een waterkering. Er zijn natuurlijk een aantal… Misschien dat het op particulieren rust dat die weg niet, dat het niet sneller ook gaat, maar het heeft voor ons en voor de aanliggende bedrijven ook een extra belang, we willen graag in het Midden-Delflandgebied dat alle agrariërs meedoen met het Campinatraject PlanetProof. En dit blijkt nu een stakel te zijn in het PlanetProof, omdat de vrachtauto's niet bij onze bedrijven kunnen komen. Dus wij rijden hier nu met extra verkeersbeweging, met kleine vrachtauto's die niet elektrisch kunnen laden. En dit, de zorg daarvoor dat dit hele gebied eigenlijk bijna uitgesloten is om PlanetProof te doen. In een kort voorbeeld, onze melk gaat nu naar Maasdam, terwijl de melk vanuit Maasdam hier naar Spaanse Polder wordt gebracht om PlanetProof te worden. Dus er zijn extra verkeersbewegingen en vandaar dat wij ons vraag graag willen dat Delfland meewerkt ook om de dijk, de weg erop en het is lastig, te verzwaren naar die 40 ton.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkshoorn voor de vele toelichting. Dan schors ik nu de vergadering tot kwart over tien. Met… Ik zie nog niet iedereen in beeld, maar ik hoop, ik wil wel voorstellen nu de vergadering te heropenen. Voordat ik de hoogheemraden het woord geef, wil ik toch nog even terugkomen op een opmerking die de heer Hombergen maakte waarin hij een link legde tussen de problemen in Den Haag… Ik wil echt benadrukken als dijkgraaf dat integriteit bij Delfland ontzettend hoog in het vaandel staat en dat ik geen enkele reden heb om aan te nemen dat ten aanzien van subsidies het bij Delfland niet goed zou gaan. Dus ik wil daarmee ook zeggen dat, zover dat bedoeld is, de vergelijking met Den Haag, die werp ik echt verre van mij. Hè, integriteit blijf ik bewaken en we komen er later ook op terug, omdat het natuurlijk altijd een onderwerp is wat je continue in de gaten moet houden en jezelf daarvan bewust moet blijven. Dus die opmerking wilde ik van tevoren even maken. Dan geef ik nu het woord, er zijn heel veel vragen gesteld, dus ik wil ook aan de VV-leden bij voorbaat ook zeggen dat we met name zullen ingaan op de politieke vragen, want

soms zaten er bij, in die diverse betogen toch nog wel wat technische vragen verscholen. Maar ik geef nu graag het woord in de eerste plaats aan Manita Koop. Mevrouw Koop, u heeft het woord.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Ik ben geneigd om eerst even in te gaan op de vragen ten aanzien van klimaatadaptatie. Wij hebben hier een strenge toets. En voorzitter, ik stelde ook even prijs op dat u ook even ingaat op de opmerking die de heer Hombergen heeft gemaakt als dat mag.

De voorzitter: Maar die heb ik net gemaakt.

Mevrouw Koop: O, sorry, die heb ik even gemist.

De voorzitter: Daar ben ik net mee begonnen.

Mevrouw Koop: Toen was ik aan het…

De voorzitter: O, sorry. Maar…

Mevrouw Koop: Met een inlogpoging. Prima.

De voorzitter: Zeker.

Mevrouw Koop: Dan ga ik daar verder niet op in. Voorzitter, de klimaatadaptatieregeling, de heer Jansen, die stelde daar vragen over, met name ook, kunnen wij niet wat meer jongeren erbij betrekken. Hij benadrukt ook het belang van jongeren bij het meenemen van klimaatadaptatie. Juist ook scholen, daar zijn, daar is goede samenwerking. En vervolgens voorzitter, werkt Delfland nauw samen met de Waterstraat van de TU. Collega Egas en ik zijn nog afgelopen jaar toen het nog mocht bij experimenten geweest vanuit de Waterstraat ook met jongeren, met studenten die ook, probeerden ook langer vast te houden met een tegel die ook vanuit baggerslib is gemaakt. We hebben ook afgelopen jaar een conferentie gehouden met jongeren van diverse scholen in Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, dus langs waterweggemeenten. Ging ook over klimaat en veranderingen en de rol die kinderen zelf kunnen doen. Maar ik ben het met u eens, wellicht kunnen we dit nog iets meer benadrukken in de communicatie daaromheen. Dan de vragen over de subsidieregeling. Het is inderdaad op dit moment zo wie het eerst komt, die het eerst maalt. Wij merken zeker nu met deze coronaperiode dat er enorm veel aanloop is. We kijken niet naar wijken, het gaat ook vooral erom enerzijds om bewustwording en dat is natuurlijk meegenomen om als dan de zaak ontsteend wordt, want we moeten met elkaar heel hard werken aan het ontstenen en het, en de sponswerking van dit gebied. En daar is nog heel veel te doen en dat allemaal begint bij bewustwording. En we hebben gemerkt dat die stimuleringsregeling daar een enorme boost aan geeft. Maar dat is niet alleen dat, we hebben ook een aantal andere programma's, maar het werkt wel. En het werkt ook goed en zeker nu ook in deze periode zijn ook al extra aanvragen binnen. Volgens mij, voorzitter, is dat nu ten aanzien van klimaatadaptatie nu de antwoorden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan hoogheemraad Belt.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Ik behandel de vragen zoals die nou, in volgorde van de indieners net zijn ingediend. Meerdere sprekers hebben uiteraard iets gezegd over de KRW-doelen. Mevrouw Jonker zei, hoe kunnen we die KRW-doelen nou sneller bereiken? Nou, toevallig vanavond in de commissie ligt er een voorstel voor een ambitieus programma met realistische doelen. Dus ik… Dat is één. Daarnaast is het van belang dat ook partners in de regio maatregelen blijven nemen, dus van een gemeente tot agrariërs. Ook zullen wij de

waterkwaliteit meer inbedden in het bredere werk van Delfland. En zoals u wellicht ook in de stukken voor vanavond hebt gelezen en ook eerder heeft gehoord, gaan wij ook bij Delfland met het overige water aan de slag. Dus dat even over de KRW. De heer Van Kretschmar stelde twee vragen over zwemwater. Waterstofperoxide, die ontheffing, die was voor drie jaar en die kunnen we niet meer gebruiken in geen van de plassen. Dan over zwemplekken verder. Nou, we hebben de afgelopen jaren een aantal zwemplekken in het gebied succesvol aangepakt. Voor een handvol plekken in het gebied zijn nog maatregelen nodig, daar zijn meerdere partijen verantwoordelijk voor om dat gezamenlijk op te pakken. En na de zomer start ik een regionaal gesprek over de toestand en de ambities rond zwemwater in heel de regio. En op basis van die gesprekken ontwikkelt het dossier zich verder en zullen we verder een duidelijke afweging voor Delfland kunnen voorstellen en ook maatregelenplan kunnen opstellen. Dit dossier is iets vertraagd door de coronacrisis. Dan heeft de heer Heijboer een aantal vragen gesteld over droogte. Ik begreep dat Manita of mevrouw Koop daar net niet op inging, maar…

Mevrouw Koop: Wil ik nog even op ingaan.

De heer Belt: Wat ik ook weet, is dat de afgelopen week in de graslandpolders de peilen zijn opgezet en mevrouw Dijkshoorn refereerde ook aan het bezoek wat mijn college heeft afgelegd. En voor de lange termijn, wij zijn bezig en het college heeft daar op 17 maart reeds een voorbereidend besluit over genomen met nieuwe projecten om de regio robuuster te maken in het kader van Deltaplan Zoetwater. Mijn voorstel is dat ik in de VV iets breder inga op dit onderwerp. Maar wij zijn dus bezig ook voor de langere termijn om projecten op te tuigen om een robuuster systeem te ontwikkelen. Dan de heer Heijboer, ook nog vragen over toxicologie, de stapeling van middelen en wat doet dat nou, wat doet die cocktail nou? Nou, daar zijn we mee bezig om daar meer grip op te grijpen op die toxische druk. En ik verwacht dat wij die volgend jaar ook kunnen opnemen in onze rapportages. Het is ook een van de ecologische sleutelfactoren. Even kijken, dan u noemt ook dat de ecologische sleutelfactoren in de, in deze jaarrekening nogal beknopt erin staat. Wij hebben ook een waterkwaliteitsrapportage waar dit veel uitgebreider in staat en hier hebben we ons beperkt tussen, tot de ambitie van het aantal te nemen stappen. Even kijken, de heer Stijn van Boxmeer zei daar verder nog over van, is er nou een financiële aanleiding dat we die PI niet halen? Nee, dat is, dat... Ik zou zeggen dat is niet zo. En vanavond blijkt dat ook al uit het SGBP3-stuk, dat daar ook iets zit en de doelen die wij gesteld hebben. De heer Heijboer heeft ook iets gezegd over de stimuleringsregeling die we hadden voor lokaal water, die is inderdaad gestopt, gemeenten en partners bleken, hadden vooral behoefte aan advies en wat minder aan middelen. En vandaar dat wij de inzet daarop veranderd hebben. En nou, als u daar een andere gedachte over heeft, dan kunt u dat ook vanavond als we over het maatregelenpakket SGBP3 praten dat inbrengen. Dan even kijken, de heer Lont van de ChristenUnie-SGP heeft een aantal, heeft een opmerking gemaakt over de nou, het, de, hoe kunnen wij, hoe kan de VV meer grip krijgen op de inbreng die Delfland doet bij ruimtelijke projecten? Eerder heb ik al toegezegd dat wij eind dit jaar een overzicht geven van wat het eerste effect van de Watervisie is geweest. Daarnaast werkt het college aan een nieuwe opzet van een rapportage over de watertoets, waterplan en complexe plannen en dat is dit najaar te verwachten. Dan mevrouw Dijkshoorn. Nou, allereerst, wij zullen alert zijn dat de goede foto’s bij de goede projecten worden geplaatst. Dus die, dat zeg ik hierbij. En dan iets over Deltaplan Agrarisch Water, de heer, dat is, daar werken wij al mee en daar zullen wij de komende jaren ook mee doorgaan. Staat ook in het SGBP3-programma. Het is een belangrijk onderdeel en in het, met regio West wordt ook bekeken hoe wij het model van Hollands Noorderkwartier, om die subsidies makkelijker en efficiënter ter beschikking te stellen, hoe we dat kunnen kopiëren naar onze regio. En nou, daar zeg ik wel bij financieel zullen wij natuurlijk niet dat aantal halen wat in Hollands Noorderkwartier qua subsidie van toepassing is. Want er zitten daar en dat weet u zelf, denk ik, beter, meer dan 25 keer zoveel agrariërs. Ik heb hem zo gehad.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Belt. Dan geef ik nu het woord aan de heer Egas.

De heer Egas: Dank u wel, voorzitter. Even een paar reacties op de vragen die gesteld zijn. Natuurlijk allereerst de capaciteit en de biologische capaciteit van onze zuiveringen. Die zien we inderdaad geleidelijk aan toenemen en met name dan op De Groote Lucht waar we ineens op 99% zitten, daar geven we ook een verklaring voor. Dat heeft ook te maken met de meetmethode en de meetmomenten. Dus dat heeft op dit moment ook weer '…' nader onderzoeken, we verwachten dat die lager ligt dan die 99%. Maar ik ben het wel met alle sprekers eens dat de zuiveringen wel bovenaan hun capaciteit komen te zitten. Wij kunnen daar nog maatregelen in nemen, die doen we liever niet, maar we kunnen heel veel chemicaliën toevoegen, kunnen we de biologische zuivering wel vergroten nog op de zuiveringen. Dus dat is in ieder geval voor de korte termijn, maar voor de lange termijn hebben we dan inderdaad de masterplannen waar we mee bezig zijn. En heel specifiek voor De Groote Lucht en natuurlijk überhaupt de plannen zoals we die ook al met elkaar in ieder geval in aanzet besproken hebben. Dat eventjes daarover. Als we kijken, dan zijn we natuurlijk ook hard bezig om te voorkomen dat we achter de feiten aan gaan lopen met onze zuiveringen. En daarvoor ontwikkelen we de plannen en dan met name ook weer gericht eventjes op de Nieuwe Waterweg en de Groote Lucht in eerste instantie. En dan vervolgens zeker ook voor Houtrust en Harnaschpolder. Nou, dat willen we echt wel voorkomen. De opmerking voor een mooie caravan achter een Dafje, dat laat ik even voor mijnheer Hombergen waarbij hij misschien dan wel gelijk zeer doet aan de liefhebbers van de DAF, want die zouden dat wel een hele mooie combinatie vinden. Maar inderdaad, ik begrijp uw opmerking en de Zoetwaterfabriek is, denk ik, wel een heel mooi project wat we aan het realiseren zijn. Ook een belangrijk project voor de zoetwatervoorziening, maar zeker dat we dat in combinatie gaan doen met alle ontwikkelingen en alle plannen die wij hebben voor de waterzuivering De Groote Lucht.

De heer Hombergen: Mijnheer de voorzitter, als ik even in mag haken.

De voorzitter: Mijnheer Hombergen.

De heer Hombergen: Want u heeft me te veel gegeven. Ik citeer dat daarbij mijn collega van Water Natuurlijk die die uitdrukking heeft gebruikt, dus… Ik was het er wel helaas mee eens en het Dafje vind ik inderdaad best leuk, vooral om achteruit te rijden. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Egas.

De heer Egas: Dan de andere opmerking die door een aantal gemaakt is, is het protocol of de samenwerking die een aantal gemeentes met elkaar gesloten hebben waarbij wij dan niet in participeren, Delft, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp. Maar dat is een operationele samenwerking voor onderhoud van de gemalen en de leidingen waar zij samenwerking voor aangegaan zijn, daar participeren wij niet in. Belangrijkste reden is dat wij dat voor het gebied Harnaschpolder-Houtrust in de PVS-constructie hebben zitten en dat we het zelf doen in het andere gebied. Maar de samenwerking en dat was de andere vraag, is de hoogheemraad tevreden over de samenwerking die we dan met name binnen het NAD hebben. Dat is een hele goede samenwerking, een enthousiaste groep mensen. En de samenwerking met alle gemeentes, ook met deze gemeente, is daar heel goed in. En ook daar kijken we wel een stuk optimalisatie van de inzet van de gemalen van deze gemeentes in combinatie met onze waterzuivering. Voor zover even, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Egas. Dan geef ik nu het woord aan de heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Laat ik beginnen met dank te zeggen voor de complimenten die gemaakt zijn over deze jaarrekening. En met name die complimenten die erkennen en herkennen dat er een stijgende lijn zit in de wijze waarop de jaarrekening gepresenteerd wordt. Dat doet recht aan de effort die de organisatie daarin gestoken heeft, dus dank daarvoor. Als eerste de aankondiging van de heer Fekkes met een amendement met betrekking op het besluit wat voorligt. Alvorens daar natuurlijk op te kunnen reageren, heb ik wel behoefte aan de letterlijke tekst van het amendement. Maar bovendien is dat wat mij betreft in de commissie niet aan de orde, omdat uiteindelijk over dat amendement een beslissing genomen zal moeten worden door de verenigde vergadering. Dan kom ik bij de afwaardering van het nieuwe Westland, '…' de vraagstelling van de heer Van Kretschmar of hij daar de in deze dagen op dezelfde manier mee om zouden gaan. Dat denk ik haast van niet. Wij hebben als overheid, als medeoverheid andere instrumenten om onze doelen op het gebied van water, waterbeheersing en watersystemen te kunnen bereiken, maar ik sluit niet uit dat dat in de toekomst nog eens een constructie uitgewerkt of bedacht zal moeten worden om die doelstellingen van Delfland beter te verwezenlijken. Maar het is geen zekere deelname aan gebiedsontwikkeling, zeker geen doel of taak voor Delfland. De subsidiecoördinator is natuurlijk niet alleen bedoeld om achteraf te bekijken hoe het met subsidies loopt, maar die heeft ook een actieve rol in het verwerven van subsidies en het agenderen van de organisatie op zaken die voor subsidie in aanmerking kunnen komen. Dan de ontwikkeling met betrekking tot niet-inbare aanslagen bij RBG, het spreekt voor zich en dan heb ik het over 2019, dat daar een, de normale ontwikkeling is waar te nemen wat het college betreft. Voor 2020 zal dat wat anders uitzien, daar kom ik ook zo dadelijk nog even op terug. De heer Van Valkenburg, die had het over de WNT. Nou, uit beantwoording van de technische vragen blijkt natuurlijk dat dat voor de inhuur niet van toepassing is. Maar waar het natuurlijk om gaat, is dat je als organisatie ook met de intentie en die geest van die wet kijkt naar de inhuur die je verricht. En het doel en streven van Delfland zal er altijd op gericht zijn om binnen de normen van die wetgeving te blijven, maar je kunt je daar op voorhand als organisatie niet op vastleggen, want er zijn natuurlijk best wel wat situaties denkbaar waarbij je toch genoodzaakt bent om wat voor reden dan ook, om daarvan af te houden. Dat is, denk ik, ook de reden dat de wetgever daar niet helemaal op voorzien heeft. Dus kortom, wij handelen volgens de geest van de WNT bij de inhuur. Dan de reactie op het corruptie- en frauderisico waar de heer Van Valkenburg naar vraagt. Het is wel aan de orde geweest zover ik me kan herinneren bij de bespreking van het accountantsverslag in de Rekeningcommissie. En dat geldt overigens voor nog meer zaken, ik zal er zo nog iets over zeggen. Dan de heer Hombergen, ik zou toch aan de heer Hombergen willen vragen om nog eens terug te lezen in het accountantsverslag en wat de accountant daar schrijft over het feit dat die geen significante punten ten aanzien van feitelijk of vermoedelijke niet-naleving niet tegenkomt. Op het moment dat hij de controle doet hè, ik vind dat toch wel van belang of als een derde onafhankelijke partij dat vaststelt, dat je dat dan in je oordeel betrekt. De… Ook de vraag met betrekking tot inhoudelijke punten van de accountant, waarom het college daar niet op reageert. Die zijn besproken, althans dat volledige accountantsverslag is besproken in de Rekeningcommissie en die punten die daar wellicht niet onvoldoende of naar het beleven van de Rekeningcommissie onvoldoende of voor verbetering in aanmerking komen, die zijn natuurlijk in het verslag van de Rekeningcommissie opgenomen. En de reactie van het college bestaat dan in eerste aanleg uit een reageren op het verslag van de Rekeningcommissie. Dus geen schriftelijke reactie van het college op het accountantsverslag. En is er zover ik weet ook in het verleden niet geweest. Dan opmerkingen met betrekking tot de investeringsachterstand. Delfland, die heeft ook weleens last van planningsoptimisme, dat is natuurlijk ook wel waarneembaar, maar ik denk dat je in zijn algemeenheid niet kunt zeggen dat er sprake is van investeringsachterstand. En waarom niet? Omdat wij en zeker daar waar het gaat op, om waterveiligheid, dat we daar gehouden zijn om wettelijke normeringen te volgen. Hè? Dus daar is gewoon geen ruimte om dingen achterwege te laten. Dus ik zie geen investeringsachterstand en ik zou in dit geval ook even vooruit willen wijzen naar de strategische investeringsagenda die een dezer dagen ook bij u aan de orde komt. En daar is in

principe ook dat waar te nemen. Dan de heer Van Boxmeer en die maakte terecht wat mij betreft een opmerking over mijn openingszin met betrekking tot het verschoningsbesluit waar ik heb met een kleine commissie over gesproken heb samen met de organisatie. We hebben inderdaad afgesproken dat we dat toetsingskader vaststellen in het najaar op het moment dat we ook op tafel hebben liggen wat nou de consequenties daarvan voor de organisatie zijn, zodat een, laat ik zeggen, een gedegen advies van die commissie aan de verenigde vergadering kan bij de vaststelling van het toetsingskader. De heer Jansen, die had het over toename onder '…' de RBG. Nou, die toename, die zie ik niet direct, althans, ik zie geen significante toename. En ten aanzien van zijn opmerkingen over accountants, verwijs ik even terug naar de opmerking die ik hiervoor daarover gemaakt heb. Mevrouw Dijkshoorn, die had het over de N468 en ruis. Van de kant van Delfland is er van ruis geen sprake. Wel is het zo dat we vastgesteld hebben dat daar toch blijkbaar onduidelijkheden zijn bij partijen. En ik heb hierover zeer binnenkort een gesprek met LTO in dat gebied om te kijken wat zij daar nu precies als ruis ervaren en of Delfland daar dan een rol in speelt. Dan heb ik nog een algemeen, althans ik heb mijn vraag opgeschreven, die heb ik niet direct bij iemand neergezet, maar dat ging met name over het verkopen van registergoederen door Delfland, of daar dan ook, ik dacht dat het de heer Hombergen was, maar dat ben ik even kwijt. Over de verkoop van registergoederen, zijn er nou ook nog erfgoedzaken bij betrokken. Bij die 17 verkopen, daar zit één object in wat je daaronder zou kunnen scharen. En dat is het oude gemaal Woudse Polder hè, dat is verkocht aan de gemeente en die heeft de status van gemeentelijk monument. Mijnheer de voorzitter, het lijkt mij dat ik zo de vragen heb beantwoord.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zet ik nu even mijn pet op als portefeuillehouder, want er zijn ook een aantal vragen gesteld over mijn portefeuille. In de eerste plaats diversiteit, ik kan u zeggen dat wij inderdaad diversiteit breder opvatten dan alleen maar man of vrouw. LGBT vinden wij heel belangrijk, we vinden het ontzettend belangrijk dat er bij Delfland een veilige omgeving is waar iedereen kan zijn wie hij is. Daar wordt ook heel vaak aandacht voor gevraagd, dat is al heel vaak benadrukt door, in speeches van het management. En ik ben in ieder ook geval ook blij dat als ik zie naar medewerkersonderzoeken, dat Delfland ontzettend hoog scoort op het gebied van een veilige omgeving. Ten aanzien van, of het ambitieniveau 30% hoog genoeg is, pragmatisch is het zo, we zijn daar nog niet, daar willen we heel graag komen en we proberen allerlei maatregelen te nemen om dat te stimuleren. Dus daar heeft Manita Koop ook nog een conferentie voor vrouwen aan de top medegeorganiseerd om daar aandacht voor te vragen. Diverse leden van u hebben vragen gesteld over informatiebeveiliging. Dat is inderdaad een belangrijk onderwerp waar je eigenlijk van zegt, daar ben je nooit klaar mee. Als ik even terugkijk naar 2019, dan denk ik dat het belangrijkste resultaat is dat wij de AVG compliance verzekerd hebben. We hebben de AVG compliance, zitten we op niveau 3 en we hebben de doelstelling om dit jaar dat nog verder door te ontwikkelen naar volwassenheidsniveau 4. Ten aanzien informatiebeveiliging zijn er vorig jaar veel stappen gezet op het gebied van beleidsontwikkeling. Technische maatregelen om de beveiliging te verbeteren en dan moet je denken aan dat het hele netwerk wordt gemonitord om te kijken of er gekke dingen plaatsvinden. Veilig wifi, er worden mystery guests-acties uitgevoerd om de fysieke veiligheid te verbeteren. En een punt was speciale aandacht nu krijgt, dat is de procesautomatisering, want daar weten we dat er verbeterstappen noodzakelijk zijn. En op dit moment is een plan voor daarvoor in de maak en wij hopen aan het einde van dit jaar daar een niveau 3 te kunnen halen. Ten aanzien van innovatie, u heeft gelezen de twee innovaties die door de hele cyclus gekomen zijn, de drones en de '…'. Er zijn natuurlijk nog veel meer zaken waar ik speciaal aandacht voor wil vragen, dat is innovaties die te maken hebben met digitale transformatie. Wij proberen eigenlijk dit jaar elk in te zetten op, van cyclische innovaties en ook zijn wij aan het investeren in data science. We hebben als Delfland heel veel data, dat is eigenlijk een goudmijn en wij denken dat we daar veel meer mee kunnen doen dan we in het verleden gedaan hebben. U heeft ook vragen gesteld over strategisch personeelsmanagement. Nou, het is een beetje een cliché om het te zeggen dat natuurlijk personeel is het allerbelangrijkste asset wat je in de organisatie hebt. Dus daar

wordt heel veel aandacht aan besteed. Ik vind het in ieder geval goed om te zien dat wij, als er vacatures zijn, dat wij eigenlijk toch relatief makkelijk ook die vacatures kunnen invullen. Wij hebben dat met samenspel gezien waar er een aantal vacatures voor ook leidinggevendenposities vanuit de markt moet worden ingevuld en dat gaat op zich goed. U heeft ook nog gevraagd, hoe zit het nou met de vergelijking voor hè, want we vergelijken ons niet alleen met openbaar bestuur in zijn totaliteit, maar ook met andere waterschappen. Delfland scoort een 7,1, die andere waterschappen een 7,0 ten aanzien van goed werkgeverschap. En waar wij zelf ook wel trots op zijn, dat is dat wij een aantal sterren gekregen hebben als goede werkgever. En om een idee te geven, daar hebben honderd organisaties aan meegedaan. Twaalf van die organisaties hebben twee sterren gekregen, zes drie en daaronder zitten zeven waterschappen met twee sterren waaronder dus Delfland en drie waterschappen met drie sterren. En het feit dat die, dat motivatieonderzoek dus is aangepast, maakt het ook makkelijker om die vergelijking met andere waterschappen uit te voeren. De vraag over de inhuur en de WNT is al beantwoord door de heer Ouwendijk. Strikt genomen, de WNT heeft alleen maar voor ons betrekking op de SD, maar wij kijken zeker naar marktconforme tarieven bij inhuur en sowieso proberen wij in de eerste plaats natuurlijk te kijken of we eigen medewerkers kunnen inzetten. En ik kan u direct zeggen dat ik mijn eerste antwoord over het percentage vragen, zie ik dat het, dat we inmiddels al wel op de 30% zitten. Dus alle efforts die we daarin steken, werpen dus inderdaad vruchten af. Dat zijn de beantwoording van de vragen. Dan geef ik u nu de gelegenheid om in tweede termijn daarop te reageren. En ik zie eerst een digitaal handje van de heer Van Valkenburg. Mijnheer Van Valkenburg, u heeft het woord.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Ik had nog een opmerking gemaakt over klare taal en die heb ik nog niet gehoord.

De voorzitter: Klare taal. Ik neem maar even de vrijheid om daar dan op te reageren. Wij staan zeer sympathiek tegen de motie die destijds is ingediend. Voor mij is dat ook een proces van continue verbeteren. De heer Ouwendijk heeft al gezegd dat de leesbaarheid en daar ben ik het helemaal mee eens, van de jaarrekening, jaarstukken ten opzichte van voorgaande jaren een stuk verbeterd heeft. Daar bent u het ook mee eens. Maar dat betekent niet dat er, dat we achterover zullen leunen. We zullen blijven werken om het zo helder mogelijk op te schrijven en uw zorg van dat dat op gespannen voet zou staan met een inhoudelijk goede beantwoording. Ik ben het met u eens dat klare taal dat niet in weg hoeft te staan. Dan zie ik ook nog een reactie van de heer Hombergen. De heer Hombergen, u heeft het woord.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Laat ik dan… Het was eigenlijk bedoeld als eerste reactie op de tweede ronde. Dank ook voor uw beantwoording. Ik begrijp heel goed dat integriteit een, kan een heel beladen onderwerp zijn. En het siert u ook dat u staat voor uw organisatie, dat is goed. Maar tegelijkertijd wil ik toch wel aandacht hebben voor het onderwerp. De accountant heeft niet voor niets er een opmerking over gemaakt en integriteit is natuurlijk echt een cultuuraspect waar continue aan gewerkt moet worden. En ik heb met de referentie aan Den Haag willen laten zien dat het iets wat is wat niet verre van ons '…' in hele andere landen of in andere delen van ons land, maar ook hier in dit gebied daadwerkelijk alertheid op nodig is. Ik heb zelf bij werkgevers gewerkt die heel stevig in het nieuws zijn geweest, omdat er bijvoorbeeld bouwfraude is geweest. En de hogere leiding zei toen dat ze er geen enkele signalen van hadden. Nou, die naïviteit, die moeten we voorbij zijn. Daar moeten we echt actief op acteren. En de accountant, die geeft daar ook een aanzet toe. En ik denk dat het naïef is om te denken dat wij immuun zijn voor dat soort ontwikkelingen. Dus we moeten ons daartegen wapenen en daarvoor actie ondernemen. Dat is wat ik wil agenderen en ik hoop dat we dat ook netjes kunnen bespreken.

De voorzitter: Ja.

De heer Hombergen: En…

De voorzitter: Mijnheer Hombergen, mag ik daar direct dan nog iets op zeggen? Ik ben het helemaal eens dat we integriteit dus continu er aandacht aan moeten besteden. Het was eigenlijk de bedoeling om in een informatieve VV dat onderwerp al te behandelen in juni. Maar omdat het typisch een onderwerp is dat volgens mij zich beter leent voor een face-to-facebespreking, hebben we toch maar gezegd dat we het even tot na de zomer uitstellen. Dus wij komen daar zeker bij u op terug.

De heer Hombergen: Akkoord. Ik hoop dat we de handschoen die de accountant heeft neergelegd ook netjes oppakken in dezen.

De voorzitter: Ja.

De heer Hombergen: En ik wil ook nog even reageren op het verhaal van de heer Belt, wat ik '…' vanavond daar ook nog wat dieper op in wordt gegaan.

De voorzitter: Mag ik u vragen, mijnheer Hombergen, dat we het even nu doen in de volgorde?

De heer Hombergen: Akkoord.

De voorzitter: Dus ik kom zo dadelijk bij u terug en ik wilde eerst de heer Fekkes in tweede termijn de gelegenheid geven. De heer Fekkes.

De heer Fekkes: Dank u wel, voorzitter. Het amendement wat ik heb aangekondigd, dat is, dat zien we wel of dat doorgaat, dat hangt ook van de commissie BFO af en de discussie daarin. Ik heb verder geen vragen, maar ik wil nog wel even reageren op de vraag van de heer Heijboer over de motie tariefverlaging. In de vorige bestuursperiode heb ik een namens 50PLUS een amendement ingediend om overschotten daarvoor te bestemmen. Voor de achterban 50PLUS zou het natuurlijk zeer wenselijk zijn mede gelet ook op die discussie over de rekenrente om die zo laag mogelijk te houden. Dus wat dat betreft, sta ik positief achter het idee van de heer Heijboer, maar ik denk toch dat het dan verstandiger is om daar een amendement van te maken en een gedeelte van de, van het overschot 2019 niet toe voegen aan de reserves, niet-vrij besteedbaar vermogen, maar dat dan even te parkeren en te gebruiken bij de vaststelling voor tarieven voor 2021. Trouwens heb ik zelf net al in principe een claim gelegd op de stukken die het overschot... Het is dan weer altijd aan de heer Heijboer en voor de rest dank voor de beantwoording.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Fekkes. Kom ik bij mevrouw Jenniskens. Mevrouw Jenniskens, u heeft het woord.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik wil iedereen ontzettend hartelijk bedanken voor de vragen en de antwoorden. En ik ben heel blij om te horen dat qua diversiteit dat we die 30% vrouwen al gehaald hebben inmiddels. Dat zijn mijn opmerkingen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik ben eigenlijk nog even geïnteresseerd in de vragen van de heer Heijboer over voldoende zoetwater, want hij zei van, hoe zit het met Delfland is grondwaterbeheerder? En in de Waterwet. En hoe kijkt Delfland ertegenaan, maar misschien wil de heer Heijboer zelf hier ook nog eventjes wat nader antwoord op krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ga ik door naar de heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel voor het beantwoorden van de vragen. Ik heb toch nog een paar kleine opmerkingen ten aanzien van de beantwoording door de heer Ouwendijk. Had ik ook een vraag over de consequenties van het te laat publiceren van de NEN-normen en de mogelijkheden om daar bezwaar op aan te tekenen. De accountant zegt dat er een voorziening is vrijgevallen, maar dekt dat dan de volledige schade? Kunt u daar iets van zeggen wat daar de consequenties voor Delfland voor waren? Ten aanzien van de subsidiecoördinator ben ik blij dat hij een bredere rol heeft dan alleen registratie. Ik denk dat het goed is, ook gezien het aantal vragen van andere partijen, dat deze coördinator op een moment dat dat uitkomt in de commissie BFO een keer verslag doet van a, zijn taken en b, hoe het er dan op subsidiegebied uitziet, dat we daar toch een beter beeld bij krijgen. Dit is een suggestie mijnerzijds. Ten aanzien van de beantwoording door de heer Belt. De heer Belt heeft wel mijn vragen geraakt, maar ze toch op een andere manier beantwoord dan ik eigenlijk voor ogen had. Ik wil hem toch herinneren aan het feit dat bij de besluitvorming rond Delftse Hout er afspraken gemaakt zijn over het gebruiken van waterstofperoxide. En dat heeft niet alleen te maken met het aflopen van de vergunningen, maar van het feit dat als er maatregelen genomen zijn dat dat betekent dat daarna geen peroxide meer wordt gebruikt, ook als vergunningen verlopen zijn. Maar dat ze dus ook niet weer opnieuw daarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Het tweede is dat het afwegingskader zwemwater, daar is ook van afgesproken dat dat aan de voorkant zou worden behandeld. En ik vraag me af waarom dat toch eigenlijk nog steeds niet gebeurd is. Want we zijn inmiddels alweer anderhalf jaar onderweg en waar is daar het wachten op? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Kretschmar. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Nou, ten eerste hartelijk dank voor alle beantwoording van alle vragen en opmerkingen. Ik heb nog een paar punten om op in te gaan. Ten eerste het voorstel van AWP over de tariefsverlaging. En natuurlijk zijn we als VVD daar hartstikke voorstander van, maar vragen af of dit nou het juiste moment is, volgens mij is dat moment bij de begrotingsvaststelling om dat naar voren te brengen. En zeker in het kader van de huidige ontwikkeling vraag ik me af of dat verstandig is in het kader van onze solide begroting. Het tweede is de motie van 50PLUS. Nou, daar gaan we zometeen natuurlijk in de BFO verder op in over de hele casus, maar wij zijn daar geen voorstander van om daarin mee te gaan. En dan het laatste punt. Wat bij mij blijft zitten, is dat rondom die informatiebeveiliging het heel veel op het proces gericht wordt en dat we heel weinig concrete antwoorden en resultaten daarin terugkrijgen. En dit is nou typisch iets wat ook gewoon harde data kan opleveren, dus misschien moeten we daar die data science-mensen op inzetten. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hombergen.

De heer Fekkes: Voorzitter, ik heb een…

De voorzitter: Ah, sorry.

De heer Fekkes: '…'.

De voorzitter: De heer Fekkes, ter interruptie.

De heer Fekkes: Die motie waar de heer Van Valkenburg het over had, is een amendement.

De heer Van Valkenburg: Mijn verontschuldigingen, amendement, ja.

De voorzitter: Duidelijk. De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik heb voor de tweede ronde nog een tweetal punten waar ik even de aandacht voor wil geven. De heer Belt heeft net neergelegd dat we vanavond zijn programma voor de Kaderrichtlijn Water bespreken. En het zal heel duidelijk zijn dat we daarbij heel goed moeten samenwerken met alle omgevingspartijen om die te halen. Dat wilde ik toch wel even zeggen dat we hierbij aan het eind van de tunnel, op het eind van de lijn zitten, waarbij het geluk wel is dat vrijwel alle vervuiling vanuit ons eigen gebied komt en niet via een riviertje over de grens ons gebied in komt. Dus dat is weer de zegening. En ik denk dat we daar alle aandacht voor moeten hebben hoe we met alle partners dat doen. En ik had de aandacht gevraagd voor een afwegingskader voor de toewijzing van de blauwgroene acties, welke activiteiten wij daarbij belonen met subsidies en welke niet. En volgens mij heb ik daar nog geen antwoord op gekregen, dus toch wel even daar aandacht voor dat we dat ook netjes en verantwoordelijk doen. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hombergen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Hartelijk dank voor de beantwoording van alle vragen. We zijn blij dat er al waterpeilen opgezet zijn in verband met de droogte, omdat dat betekent dus dat je al gelijk wat doet. En we zijn ook erg benieuwd naar de ervaringen die daarmee nu worden opgedaan en in het kader van dat we kijken of dat in het vervolg misschien breder opgepakt kan worden. We zijn ook blij met de toezegging dat de volgende keer gerapporteerd wordt in toxicologische druk, omdat dat gewoon veel meer informatie geeft aan de VV. En dan heb ik nog eigenlijk toch een vraag ook aan de andere partijen over het resultaat wat er dan over is en wat vooral ook door de inwoners is opgebracht. We denken niet zozeer misschien aan een tariefverlaging, maar meer hoe het ten goede kan komen aan de inwoners en bijvoorbeeld om het als een tariefreserve voor ingezetenen apart te zetten. Dat is de vorm of hoe dan ook, dat staat wat ons betreft nog open. Maar we willen toch graag weten wat andere partijen daarvan vinden, dus of daar ook nog even op gereageerd kan worden. En dan is er, denk ik, wat betreft de Nieuwe Waterwet, in artikel 5.2…

De heer Van Valkenburg: Voorzitter,

De heer Heijboer: Lid 1 staat dat de…

De voorzitter: Mag ik…

De heer Hombergen: Nou, die vraag…

De voorzitter: Mijnheer Heijboer, ik zie een interruptie van de heer Van Valkenburg. De heer Van Valkenburg.

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Het verlagen van de schuldenlast van Delfland heeft toch ook, is er ook ten goede van de inwoners? Dus ik vraag me nu af waarom daar iets aparts voor moet gebeuren.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Nou, de onderliggende reden is dat een bepaalde tariefgroep nu meer bijdraagt aan het verlagen van die schuldenquote. En dat wij eigenlijk vinden van dat dat gelijk zou moeten zijn en dat je dus

wat de degene, wat de bepaalde tariefgroep meer bijdraagt ook ten goede moet komen aan die tariefgroep. Dat ligt, dat is de achterliggende reden.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Heijboer, had u nog andere opmerkingen?

De heer Heijboer: Ja. De vraag over de Waterwet is eigenlijk niet beantwoord. In de Waterwet staat een beheerder is verplicht voor daartoe aan te wijzen oppervlaktewater of grondwaterlichamen, dus ook grondwaterlichamen onder zijn beheer, om daarover een of meerdere peilbesluiten te nemen. En mijn vraag is eigenlijk van, we hebben ons daar in 2019 op voorbereid. En wat is daarmee gedaan? En moeten die peilbesluiten over het grondwater, hadden die al per 1 januari genomen moeten zijn of worden die in dit jaar genomen? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar de heer Van Boxmeer.

De heer Van Boxmeer: Dank voor de beantwoording van een aantal vragen van mij. Ik heb nog een nijpende vraag openstaan en dat was mijn vraag of financiële middelen de reden zijn geweest voor het achterblijven van de lokale punten en de circulaire prestatie-indicatoren.

De voorzitter: Dank u wel. Ga ik door naar de heer Jansen.

De heer Jansen: Dank u wel, voorzitter en andere hoogheemraden voor het beantwoorden van de vragen. Dank aan mevrouw Koop voor het toezeggen dat dat inderdaad, dat er meer aandacht komt voor, richting jongeren voor klimaatadaptatie en klimaatmaatregelen. Mijn opmerking over toename van oninbare gelden die hier en dat klopt inderdaad, de heer Ouwendijk had daar inderdaad juist niet toeneemt, maar je ziet toch wel dat het achterblijft bij de begroting en dus daar, vandaar mijn verwarring. Ik wilde nog wel inderdaad… Reden om dat ook te noemen, is omdat ik verwacht dat dit jaar waarschijnlijk deze gelden wel flink zullen toenemen, dus. Maar goed, dat heeft u, denk ik, duidelijk voor ogen ook dat dat een wellicht een probleem kan worden. Ten aanzien van het personeel, dank voor het beantwoorden ook van die vragen. En goed om te weten dat Delfland twee sterren heeft gekregen, maar laten we streven naar drie sterren '…' dat we dus volgend jaar bij die andere drie waterschappen die al hebben ons kunnen voegen. Ik wilde even reageren op de vraag van de AWP over de tarieven. Het CDA is er niet voorstander van om op dit moment daar uitgebreid te gaan discussiëren. We zien best wel wat uitdagingen voor de komende jaren. Dit jaar '…', maar ook toenemende droogte en ook de investering in de waterzuivering. Ik vind het op zich, we zien inderdaad ook wel dat de schuldlast wordt verlaagd, dus, maar we vinden ook dat we even voorzichtig moeten zijn om nu richting andere, richting huishoudens of andere partijen al dan meteen dat terug te geven. We zien liever dat we nog iets verder doorgaan met het verlagen van schuldenlasten, dat we een stevige positie hebben '…' uitdagingen die ons komen gaan. En dat waren mijn…

De voorzitter: Dank u wel, de heer Jansen. Dan tenslotte mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn: Dank u wel, voorzitter. Als eerste dank voor de antwoorden in de eerste termijn. Er is op zich niet gereageerd, dat is misschien een beetje technisch, over het bulkkrediet. Wij zouden dan gewoon als advies mee willen geven, kijk bij het opstellen van het projectenoverzicht zowel voor buitengewoon onderhoud aan de kaders als voor de natte ecologische zones. Hoe dat beter kan voor de volgende opstelling, het meer gecentraliseerd neerzetten van wat staat open en wat staat niet, dat je het makkelijker kunt volgen en de juiste platen erbij, foto's. Daarnaast wou ik eigenlijk gaan vragen, wat is er nodig, is er een VV-besluit bijvoorbeeld nodig of kan dat zelfs door de organisatie om het neerslagprotocol in geval van bijvoorbeeld van

droogte aan te passen? Is daar een VV-besluit voor nodig of kan dat zonder VV-besluit? Dat was het '…'. We zijn blij met de peilverhoging. Ik hoorde de AWP daarop vragen. Ook al gaat het maar een centimeter omhoog, maar het belangrijkste is dat door de hoofdwatergang die kleine haarvaten in de polder worden bereikt. En dat gaat niet zomaar met een peilverhoging even van één, twee, drie centimeter. Het heeft lang nodig, het land vraagt gigantisch veel particuliere duikers die dag en nacht openstaan en je merkt er bijna niks van, want het land vraagt veel. Maar we zijn blij dat Delfland dit initiatief alvast heeft genomen. Vooral dat er toch veenpolders zijn die niet genoteerd als veenpolders. Een keer verzakken we of indrogen van veen, dat krijgen we niet zomaar terug. Dus wat dat betreft, zijn wij als agrariërs blij dat dit nu alvast is meegenomen. Dan wil ik graag even teruggaan op de (), die wou eventueel een motie of… Dan het graag het tarief wat te veel is opgebracht in een egalisatiereservestoppen, dan wil ik toch graag de () erop wijzen dat zij zelf in de vorige bestuursperiode hebben besloten om die egalisatiereserves op te heffen om juist meer de schulden naar beneden te krijgen, om die egalisaties voor alle tarieven, want die waren de vier, vier egalisatiereserves, om daar geen gebruik meer van te maken, om geen toevoeging te doen en dit juist te stoppen in niet-vrij besteedbaar vermogen om straks zo de aflossingen te doen in 2023. Dus op dit moment zijn we nog geen voorstander voor om nu toch een nieuwe egalisatiereserve te doen of het weer te activeren. Ook vooral om dit jaar met de Corona, er komen bijzondere dingen op ons af. Wij zien de schuldenlast stijgen bij, of de, laat ik zo zeggen, de kwijtschelding stijgen. Inwoners zullen het best moeilijk hebben, er zullen bedrijven omvallen. Natuurlijk is het mooi dan om tarieven te doen, maar we moeten ook denken aan Delfland zelf voor de taken waarvoor we gesteld zijn. En dat geld hebben we daar juist heel hard voor nodig. Dus dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. En ik was, ik maakte een vergissing toen ik zei dat u de laatste was. Ik heb mijnheer Lont overgeslagen, dus mijnheer Lont, u heeft het woord.

De heer Lont: Bedankt. Ik had nog een kleine follow-up-vraag en dat gaat over nou, ik ben blij dat in het najaar dan nog extra plannen uitkomen op die complexe ruimtelijke plannen en de inbreng. Maar wat mij, voor mij belangrijk was, was of daar ook een element zit van evaluatie of terugkoppeling van, wat doen gemeenten daar dan mee? En als tweede nog, een laatste opmerking over de, over het jaarverslag en de reactie op het accountantsverslag. Volgens mij moet dan ook richting de provincie dan dat worden gestuurd met de reactie van D&H. En nou, nu was, beperkt dat zich een beetje tot de reactie tot de Rekeningcommissie die ook goed was. Maar moet daar dan ook nog niet een wat meer bij van D&H qua reactie op het verslag? Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. We lopen, ik wijs iedereen erop, we lopen wel wat uit, want eigenlijk zou de BFO-vergadering al acht minuten geleden begonnen zijn. Laten we dat in gedachten houden. Ik geef de hoogheemraden het woord, in eerste plaats de heer Belt.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Ik was er helaas even uitgegooid. Ik hoop toch het meeste te kunnen raken. De heer Van Kretschmar over zwemwater. Wij hebben op dit dossier een capaciteitsprobleem gehad en vanwege de Corona daarbij hebben we ook nog wat vertraging opgelopen. Dus nou, excuus voor de vertraging op dit dossier. Wat betreft het afwegingskader, onze wettelijke verplichtingen rondom zwemwater, die hebben we goed in beeld. Maar onze aanpak die wij willen gaan neerzetten ook, die hangt ook sterk af van de bereidheid van partners. Dat heeft de VV bij de, het gesprek over de Delftse Hout ook heel duidelijk aangegeven, dat als we met zwemwater aan de slag gaan, dat we vooral met partners dit oppakken. Dus vandaar dat we daar nu extra aandacht aan geven om dat gebiedsproces ook goed in te richten. Dan nog een opmerking over voldoende zoetwater, daar zou ik graag, zoals eerder gezegd in de VV, iets langer bij stilstaan zodat… En even kijken en de heer Hombergen heeft ook een oproep gedaan of die bekrachtigde eigenlijk het belang van samenwerking op dit, op het hele Kaderrichtlijn Waterdossier en dat beaam ik natuurlijk sterk.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Belt. Mevrouw Koop, u heeft het woord.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Om in te gaan op de vraag nog die is blijven hangen van de heer Hombergen. Wat is het afwegingskader bij de stimuleringsregeling? Die is gebaseerd op onze eigen subsidieverordening. Die, dat afwegingskader, dat staat ook op de site, het kader waarbinnen mensen dus een subsidie kunnen aanvragen of een stimuleringsregeling kunnen aanvragen. Die worden grondig getoetst, zo grondig dat het haast een drempel opwerpt bij aanvragingen. En wij willen ook bekijken of dit zelfs niet wat eenvoudiger kan zodat ook mensen die hier wat moeite mee hebben daar ook gebruik van kunnen maken.

De voorzitter: Dank u wel. Ik had niet meer het idee, de heer Egas, dat er nog vragen in de tweede termijn voor u waren. Dus dan ga ik direct door naar de heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Zijn al een antwoord vragen die beantwoord, maar ik heb ook nog een vraag uit de eerste termijn zag ik net bij nalezing van mijn aantekeningen. En dat was voor de heer Van Boxmeer die vroeg waarom de baggermeevallers, zoals hij dat zelf omschreef, in, via de resultaatbestemming in het niet-vrij besteedbaar vermogen terecht zouden komen. Dat is niet zo, bagger is geen investering voor Delfland, bagger, dat zijn normale exploitatiekosten en die komen dus gewoon in 2020 of die, als die baggerachterstand wordt ingelopen, ten laste van de exploitatie. En die zijn ook in de begroting van 2020 voorzien. Dat even nog als aanvulling op die eerste termijn. Voordat de eerste termijn begon, was de heer Hombergen aan het woord en die maakte een aantal opmerkingen en die heeft ook een eerste termijn gemaakt. En ik kan het toch niet laten om daar nu even op terug te komen. En dat is namelijk, hij noemt dat de handschoen oppakken die de accountant neerlegt. Ik snap dat wel, die opmerking, maar ik vraag wel aandacht voor context waarin die opmerking geplaatst wordt. Zo ook de opmerking in eerste termijn waarbij inkoopbeleid wordt gekoppeld aan fraudebestrijding. Daarmee wordt toch een soort van sfeer neergezet die ik niet herken. Ik heb net nog even de eerdere accountantsverslagen nagekeken, ik zie daar dezelfde opmerkingen van de accountant in staan, dus wat dat betreft, zijn er ook geen verschillen en kan dat ook geen aanleiding zijn om die opmerking te maken.

De voorzitter: Mijnheer Hombergen, ik zie een handje bij u. U wilt een interruptie plegen? Mijnheer Hombergen?

De heer Hombergen: Ik wilde eigenlijk reageren op mevrouw Koop.

De voorzitter: O.

De heer Hombergen: Ik begrijp dit onderwerp is precair en dat moeten we ook goed behandelen, wat de heer Ouwendijk aangeeft. Ik roep op tot alertheid, ik, wij zien met een vinger dat er iets fout gaat, maar we moeten niet naïef zijn en laten we daar maar in een rustige context even verder over praten. Ik…

De voorzitter: '…'.

Mevrouw Koop: Voorzitter…

De voorzitter: '…'.

Mevrouw Koop: Bij interruptie.

De voorzitter: Ja, mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Ik heb er wel behoefte aan dat als de heer Hombergen ook echt aanwijzingen heeft, dat hij die dan ook meldt, want dat is ook in het kader van integriteit van onze organisatie natuurlijk noodzakelijk. En we hebben onze subsidieverordening en daar houden we ons aan. Maar als de heer Hombergen aanwijzingen heeft dat er fraude wordt gepleegd, dan hoor ik dat graag. En wellicht moet u dat een keer maar in gezelschap doen van ons drieën, van u en de heer Hombergen en ik.

De heer Hombergen: Mijnheer de voorzitter…

Mevrouw Koop: Dank u wel.

De voorzitter: De…

De heer Hombergen: Ik heb aangegeven dat ik geen signalen heb, dat heb ik al snel gedaan, alleen gezegd dat we alert daarop moeten zijn. En mocht ik signalen hebben, dan zal ik ze ook zeker doorgeven op doeltreffende wijze.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Ouwendijk '…'.

De heer Ouwendijk: Voorzitter, ik had nog, ik had dit onderwerp nog af willen sluiten, mijnheer de voorzitter, met de zin, dat van misbruik, een oneigenlijk gebruik, naar de mening van de accountant geen sprake is, althans dat hij geen bevindingen ernaar gedaan heeft. En natuurlijk zou ik willen zeggen, zijn wij als bestuur, maar ook als organisatie alert op wat er op dit gebied gebeurt.

De voorzitter: Ja.

De heer Ouwendijk: Mijnheer Van Kretschmar, die had een opmerking, de vraag over, met betrekking tot de NEN-normen en ik heb daar niet op geantwoord in de eerste termijn, omdat ik en dat had ik misschien even duidelijk aan moeten geven, omdat ik daar graag bij de BFO die hierna komt wat uitgebreider op in wil gaan en zou ik nog wat meer mededelingen willen doen over de RBG. Als dat kan volstaan. En de conclusie van de heer Van Kretschmar dat de voorziening wat dat betreft, is, naar beneden is aangepast, betekent dat daar wel ontwikkelingen te melden zijn. Dan de vraag met betrekking tot de subsidiecoördinator. Wat gebeurt er precies en wat doet de subsidiecoördinator? Ik heb nog gezegd dat hij actief met de verwerving van subsidies ook bezig is. Ik vind overigens wel dat wij vanzelfsprekend de verenigde vergadering willen en kunnen informeren over wat deze subsidiecoördinator precies doet. Maar de feitelijke rapportage zal toch over de as van de portefeuillehouder geschieden en niet door de ambtenaren in dit geval. Dan nog even reageren op opmerkingen van de heer Heijboer met betrekking tot het resultaat, die bestemming. Kijk, we kennen allemaal de opinie van de AWP met betrekking tot de tariefstelling, maar die tariefstelling, die is vastgesteld door de algemene vergadering, de verenigde vergadering bij het vaststellen van de begroting of voor 2019 en daar kun je dus niet achteraf op gaan corrigeren door weer eens reserves in te gaan stellen voor speciale groepen. Ik zou in het algemeen op willen roepen om af te zien van het instellen van reserves voor dat soort doeleinden. Bovendien is het nog zo dat ook al is het, zal er overschot, dat dat ook altijd natuurlijk ten goede komt van geheel Delfland. De heer Jansen, die kwam nog even terug op de, op het verhaal bij de RBG. Ik… Hetzelfde opmerking als ik die bij de heer Van Kretschmar net heb gemaakt, ik kom daar graag straks bij BFO nog even op terug. Mevrouw Dijkshoorn, die had in de eerste termijn ook nog een opmerking gemaakt over het projectoverzicht bij de behandeling van het laatste doelgebied. Hebben we ook aangegeven dat we openstaan voor suggesties met betrekking tot een beter hè, terwijl het op zich naar mijn smaak al een redelijk goed overzicht is, maar waar het beter kan. Staan we wat dat betreft open voor suggesties. En ik ben ook geen fan

van verkeerde foto's bij een bepaald project, dus we zullen daar in ieder geval zo veel mogelijk van afzien. Maar soms gaat het om een meer generieke foto en dan proberen we het te herleiden naar het project, maar we zullen daar zo veel mogelijk van weg wegblijven. Dan had de heer Lont nog een opmerking met betrekking tot het, mijn opmerking over het, om de collegereactie op het accountantsverslag. In het verslag wat we '…' hebben van de Rekencommissie, moet ik even anders zeggen, de reactie van het college op de bevindingen van de Rekeningcommissie, die bevat ook een reactie van het college op het accountantsverslag. Dus we hebben één gecombineerde reactie op het verslag van de Rekeningcommissie en op het accountantsverslag. Dus niet zoals ik in eerste termijn zei dat we niet schriftelijk gereageerd zouden hebben op het accountantsverslag. En wat ik daar nog aan toe zou willen voegen, is dat bij Delfland voor de figuur gekozen is waarbij het accountantsverslag behandeld wordt door de Rekeningcommissie. En we begrijpen natuurlijk allemaal dat de feitelijke weergave van de bevindingen van de accountant op papier, dat als die door hem toegelicht worden, dat die dan beter in de context geplaatst kunnen worden en op een beter begrip kunnen rekenen van de lezers van het stuk. Maar dat genoegen smaken dan alleen de leden van de Rekeningcommissie, maar dat is een pad waarvoor gekozen is en op zich is daar ook niks vreemds aan. Tot zover mijnheer de voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Ouwendijk. Volgens mij is er alleen een opmerking richting mij als portefeuille gemaakt door de heer Van Valkenburg. Ik noteer de grote interesse om wat wij doen op het gebied van informatiebeveiliging, om dat te volgen. Dat waardeer ik, want ik denk ook dat bestuurders daar een belangrijke rol bij spelen en we zullen nadenken over hoe wij de VV over onze voortgang op dit gebied kunnen blijven informeren. Wellicht is een informatieve VV daar ook een goede gelegenheid voor. Dan hebben we hiermee de tweede termijn afgesloten. Ik moet constateren als, ik zie een aantal handjes, dus dan geef ik eerst, de eerste die ik zag, was de heer Van Boxmeer. De heer Van Boxmeer, u heeft het woord.

De heer Van Boxmeer: Ik heb het idee dat mijn vraag nog niet behandeld is of het achterblijven van de twee prestatie-indicatoren, de lokale knelpunten en de drie circulaire delen vanuit de prestatie-indicatoren, of daar financiële middelen aan ten grondslag hebben gelegen.

De voorzitter: Even kijken wie… Ik zie de heer Belt, wil daarop reageren. De heer Belt, u heeft het woord.

De heer Belt: Dank u, voorzitter. Wat betreft de PI voor lokale knelpunten, dat is geen financieel probleem.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er nog andere hoogheemraden die hierop willen reageren?

De heer Egas: Ja, misschien mag ik even reageren, mijnheer de voorzitter?

De voorzitter: Ja, de heer Egas.

De heer Egas: Dat is in ieder geval voor de circulaire doeleinden, doelstellingen die we daar hadden, dat daar geen financiële gronden als we die niet gehaald hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Heijboer. De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Ik heb het idee dat er op één vraag nog geen reactie is geweest en dat is op de volgende. Delfland is per 1 januari verplicht om over de grondwaterlichamen die onder haar beheer vallen wel besluiten te nemen. En de vragen waren, hebben we grondwaterlichamen in ons beheer en

wanneer moeten we daarover besluiten nemen? En het tweede punt is inderdaad van de reserves, daar hebben we genoeg reacties op ontvangen en daar wil ik dank voor zeggen.

De voorzitter: De heer Heijboer, dit is strikt genomen een technische vraag, of wij grondwater in beheer hebben. Dus ik zou eigenlijk willen voorstellen, ook gelet op de tijd, dat we die, uw vraag schriftelijk beantwoorden.

De heer Heijboer: Nou, de vraag is, denk ik, ook politiek, van zijn we in gebreke? Want per 1 januari hadden we dus misschien al peilbesluiten moeten nemen.

De voorzitter: Mevrouw Koop…

De heer Heijboer: Zijn we als bestuur in gebreke?

De voorzitter: Wilt u dat op aspect reageren, of wij in gebreke zijn?

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Ik zal graag dit antwoord schriftelijk geven tussen nu en de VV.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik nog een interruptie van de heer Van Kretschmar. De heer Van Kretschmar, u heeft het woord.

De heer Van Kretschmar: Dank u wel. Het is geen interruptie, het is een omissie van mijn kant. Ik heb nog niet gereageerd richting de heer Heijboer, maar ook wij zijn geen voorstander om gedurende het bestuursakkoord tariefverlagingen aan te passen en reserves te vormen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen we hiermee echt aan het einde van de tweede termijn. Ik concludeer dat er heel veel vragen geweest zijn die beantwoord zijn, maar dat ook de commissieleden hun waardering uitspreken en complimenten geven voor stukken die zijn voorbereid door de ambtelijke organisatie. Dus normaal gesproken, zou ik concluderen dat dit als hamerstuk naar de VV zou kunnen gaan. Ik merk alleen dat met name de heer Fekkes en wellicht de heer Heijboer overweegt om nog met een amendement te komen. Maar dat is ook nog niet helemaal zeker, dus ik zou willen voorstellen dat we het als hamerstuk naar de VV in ieder geval geleiden en dan heeft u in de tussentijd de kans om u nog verder te beraden of u wel of niet nog een amendement wil komen, wil indienen. Als dat het geval mocht zijn, dan wordt het vanzelfsprekend op dat punt een bespreekstuk in de VV en dan kunt u die wens kenbaar maken tijdens de VV. Bent u… Met…

De heer Hombergen: Mijnheer de voorzitter?

De voorzitter: Ja, de heer Hombergen.

De heer Hombergen: De jaarstukken en de financiële rekeningen zijn toch ook altijd een moment van algemene beschouwingen? En ik denk dat we daar toch ook, ondanks Coronatijd, aan blijven hechten. Ik denk dat we heel duidelijk noteren dat we het kort kunnen houden, omdat we het al goed hebben besproken. Maar ik denk toch echt wel dat we als politieke partijen ook even ons licht hierover zullen laten schijnen plenair.

De voorzitter: De heer Hombergen, dank u wel. Ik… Een opmerking daarover, ik stel voor dat het dan als hamerstuk, mochten er geen amendementen natuurlijk komen gaan, met de mogelijkheid om een stemverklaring af te leggen. Want dat is ook passend in de hele BOB-methodologie die wij zouden willen invoeren. En dat is ook trouwens precies vorig jaar gebeurd, toen was eigenlijk ook de hele VV van mening dat

de jaarstukken goed waren, dat er geen amendementen nodig waren. Maar toen hebben VV-leden wel gebruik gemaakt van hun recht om nog een keer te motiveren waarom zij blij zijn met deze jaarstukken. Mevrouw Jenniskens, u heeft het woord.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ik dacht dat wij afgesproken hadden dat de begroting geen hamerstuk zou zijn.

De voorzitter: Ja, klopt.

Mevrouw Jenniskens: En dat er bij de jaarstukken, dat dat wel zou kunnen. En ik ben het ermee eens, we hebben het inderdaad uitgebreid besproken. Dus ik, om te voorkomen dat we weer een herhaling van zet hebben, want soms zijn we daar toch niet al te gedisciplineerd in, ben ik ervoor dat wij het als een hamerstuk gebruiken en dat mensen gewoon een stemverklaring kunnen afgeven.

3 Rondvraag en sluiting

De voorzitter: Dank u wel. Dan wil ik deze vergadering eigenlijk afronden. Gelet met de reactie van VV-leden stel ik voor dat het als hamerstuk naar de VV gaat met de mogelijkheid voor VV-leden om een stemverklaring in te dienen. En mocht, nou kijk ik met name naar de heer Fekkes en de heer Heijboer, mochten zij in de tussentijd toch van mening zijn dat ze een amendement willen indienen op de toewijzing van het resultaat, dan kunnen ze dat kenbaar maken in de VV en dat wordt het op die punten alsnog een bespreekstuk. Ik wil iedereen van harte danken voor de inbreng en dan, het is nu 11:25, deze vergadering nu beëindigen. Dan heeft u allemaal ook de gelegenheid om nog even een kop koffie te halen of de benen te strekken en dan zien we elkaar zo dadelijk weer voor de BFO-vergadering. Ik heb één vraagje aan Hélène, blijft deze Zoom-meeting daarvoor geldig of moeten we opnieuw inloggen in Zoom?

Mevrouw Fobler: U moet allemaal opnieuw inloggen in de Zoom, in een andere Zoom-meeting, dat betekent een encoder moet resetten en vervolgens laten we opnieuw weten of de uitzending is begonnen.

De voorzitter: Prima. Dus dan begint de BFO-meeting om half twaalf. Dank u wel.

TRANSCRIPT VAN HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND – COMMISSIE BESTUUR, FINANCIËN EN ORGANISATIE
d.d. 9 juni 2020

---

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter: Dan stel ik voor te beginnen. Even voor het verslag zal ik de aanwezigen noemen. De heer Oostvogels heb ik gezien. De heer Van Valkenburg. De heer Van Kretschmar. Mevrouw Dijkshoorn. Mevrouw Jenniskens. De heer Hombergen. De heer Jansen. De heer Hofman. De heer De Keijzer, die heeft aangegeven dat hij waarschijnlijk niet de hele vergadering zal kunnen bijwonen. De heer Boot. De heer Lont en de heer Van Boxmeer. De secretaris, de heer Scholten. Mevrouw Fobler. En de heer Ouwendijk en onze dijkgraaf, de heer Daverveldt. Heb ik iemand vergeten? Ik heb op mijn lijstje nog drie namen staan, maar die heb ik niet voorbij zien komen. Mevrouw Jonker heb ik niet gezien. De heer Heijboer was net wel in de vorige vergadering. Nou, die komt misschien nog. En de heer Van Kasteren, heb ik ook niet gezien. Dan ga ik over naar de vaststelling van de agenda. Die heeft u allemaal gekregen. Er is een vraag van mevrouw Dijkshoorn geweest om de brief over de locatie Kijkduin bij de bespreekstukken te voegen. Wil zij daar in eerste instantie zelf wat over zeggen? Het woord is aan mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Nou, op zich is die brief gewoon duidelijk. Daar zijn we wel mee… Dat is voor ons op zich wel duidelijk. Maar dit is ook meer naar aanleiding van wat er in de vorige VV is besproken. Even wachten hoor. Ik probeer even … Ik had een paar kleine vragen. Ik moet ze alleen even … Ik had verwacht dat het iets later zou komen, dat dan de brief misschien geagendeerd was bij de hamerstukken. Dus ik moet hem even opzoeken. We hadden dus de vraag … We waren eigenlijk een beetje … Het is nu heel handig als het verkocht wordt door de gemeente Den Haag, die kan zelf de bestemmingswijziging doen. En er dan alsnog bijvoorbeeld mooie, luxe woningen opzetten. Wat voor gevolgen … Wat kunnen wij nog opnemen in een contract om het beste voor Delfland eruit te halen? Wij zijn geen voorstander, op wat voor manier ook, als het terug blijft om er een educatieruimte van te maken. Zijn er op dit moment onderhandelingen? Want dat was een beetje wazig voor in de brief. Er staat ook een taxatierapport eind mei 2020.

De voorzitter: Ik interrumpeer u even, mevrouw Dijkshoorn. Ik stel voor dat … Ik heb daar nou destijds, plus in de voorvergadering, ook wat over gezegd. Ik kan me voorstellen, omdat er ook een motie over is ingediend afgelopen VV, dat we in deze commissie daar toch wat over willen zeggen. Dus ik wilde dat eigenlijk bij de bespreekstukken toevoegen en daar dan mee beginnen. En dat wordt dan punt 04.B.01. Kan iedereen zich daarin vinden?

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dat is mij ook prima.

De voorzitter: Dan doen we ook niemand tekort. Dan stel ik voor de agenda met deze toevoeging vast te stellen. Bij de hamerstukken is aangegeven al …

De heer Hombergen: Meneer de voorzitter.

De voorzitter: Wie daar het woord zou voeren. Mevrouw Dijkshoorn heeft aangegeven bij 05.c daar ook het woord over te willen voeren. Dat is genoteerd. Dan begin ik nu met …

De heer Hombergen: Meneer de voorzitter.

De voorzitter: Meneer Hombergen heeft het woord.

De heer Hombergen: Dank u, ik had mijn handje al een tijdje omhoog gezet. Als ik het goed begrijp wilt u nu het verhaal van Kijkduin bovenaan de agenda zetten. En het is wat gebruikelijker om nagekomen stukken of laatste stukken onderaan de agenda te zetten. Ik heb u per e-mail ook ervan verwittigd dat ik een tweetal vragen heb die ik in deze commissie wil stellen. De eerste vraag die gaat over de belastingen die wellicht niet geïnd kunnen worden vanwege de coronaperikelen. En die wil ik ergens op de agenda hebben. En de andere is over de adviescommissie die nu bij de Unie is, over de aanpassing van de belastingen. En ik heb u gevraagd om even te bekijken waar dat ingehaakt kan worden op de agenda. Dus ik verwacht van u een voorstel daarover. Anders dan stel ik voor ze meteen ze meteen te stellen.

De voorzitter: Het voorstel over die geborgde zetels?

De heer Hombergen: Nee, het ging niet over de geborgde zetels. Ik heb u per e-mail één vraag toegekomen over de belastingherziening en het hele traject dat daarover met de Unie is ingezet. Daar had ik graag een vraag over, of een terugkoppeling van de hoogheemraad. En ik heb ook vragen over de oninbaarheid van de belastingen. Daar hebben we in de vorige commissie ook al over gesproken. Over het hiaat, doordat de NEN-normen niet waren gepubliceerd, waardoor grote afvalproducenten, watervervuilingsproducenten hun belastingen niet hebben kunnen betalen. En ik wil daar graag meer over weten en ik wil daar ook een voorstel over doen.

De heer Van Kretschmar van Veen: Bij interruptie, meneer Hombergen, er is net door hoogheemraad Ouwendijk in de vorige sessie meegedeeld dat hier in deze vergadering op wordt teruggekomen, op die affaire rond de NEN-norm. Dus het is een beetje dubbelop.

De heer Hombergen: Maar ik heb er nog geen voorstel van gehoord en ik had al aangekondigd dat ik dit op de agenda wil hebben. Dus voordat we de agenda vaststellen, ben ik benieuwd waar dat komt.

De heer Van Kretschmar van Veen: Maar het is al toegezegd.

De heer Hombergen: Maar waar? Daar heb ik geen voorstel van gehad van de voorzitter.

De voorzitter: Nou, dat zou bij de mededelingen dan kunnen, omdat dat al aangekondigd is. En …

De heer Ouwendijk: Dat lijkt me bij uitstek geschikt, meneer de voorzitter, om dat bij de mededelingen te doen.

De voorzitter: Oké. Dan kunnen we met de verzoeken van de heer Hombergen instemmen met de agenda zoals die nu voorligt?

Mevrouw Jenniskens: Ik had nog een punt, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dan zijn we bij de toezeggingenlijst.

Mevrouw Jenniskens: Meneer de voorzitter, ik had ook nog een puntje. Ik had …

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Ik weet niet of u ook wilt … Ik zou graag namelijk ook nog iets willen zeggen bij het punt 05.a. Dus ik weet niet of u nu wilt weten wanneer iemand iets wil zeggen, dus daarom zeg ik het even.

De voorzitter: Ik noteer u erbij.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel.

De voorzitter: Daar gaan we niet geweldig moeilijk mee om, met dat soort dingen.

2. Toezeggingenlijst commissie Bestuur, Financiën en Organisatie van 7 april 2020 (bijlage: audiotranscript)

De voorzitter: De toezeggingenlijst. Een aantal toezeggingen kan worden afgevoerd, omdat die zijn afgedaan. Het punt 10, rondvraag en sluiting is het pand Kijkduin aan de orde gekomen. Daar komen we zo meteen op terug. Zijn er verder nog opmerkingen over de toezeggingenlijst? Dan kunnen we akkoord gaan met af te voeren welke zijn afgedaan? Dan is aldus besloten. Over het audiotranscript, heeft iemand daar nog een opmerking over? Daar heb ik niets over gezien, dus dan kunnen we dat ook vaststellen.

3. Mededelingen

De voorzitter: De mededelingen. Zijn er mededelingen van de kant van het college?

De heer Ouwendijk: Jawel.

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, meneer de voorzitter. Enige tijd geleden heb ik aan de fractievoorzitters gevraagd om in een vertrouwelijke bijeenkomst bij elkaar te komen om te spreken over wat ik dan maar even nu de NEN-normen noem. Om nog even kort te herhalen wat daar op dat moment vertrouwelijk besproken werd, was dat met betrekking tot het vaststellen van de normen waarmee grote, hoe heet het, bedrijven, grote vuil waterproducerende bedrijven, zogenaamde eigen meetbedrijven, binnen een bepaald systeem, hoe heet het, hun resultaten moesten meten. En dat moest geborgd worden door middel van NEN-normen. Die NEN-normen dienden openbaar gepubliceerd te zijn. En van dat laatste was geen sprake. Daar is jaren geleden al een keer een opmerking over gemaakt door de Unie, het is eerder aan de orde geweest. Formeel is dat bij een aantal waterschappen, waaronder Delfland, niet geregeld geweest. We hebben daar het afgelopen jaar geprobeerd zoveel als mogelijk in te corrigeren. Maar de belastingwetgeving is wat dat aangaat streng en formeel en beschermt veelal de belastingplichtige tegen de overheid in algemene zin. Dat kan soms een goede zaak zijn, alleen voor Delfland pakte het hier wat ongelukkig uit. Formeel waren die NEN-normen niet beschikbaar op het moment dat de bedrijven moesten meten. Dat betekent dat dat een grond was om bezwaar in te dienen tegen de opgelegde aanslag. En wij hadden de indruk, omdat in den lande bekend was dat dit gebrek aan de regelgeving van de waterschappen mankeerde, dat daar nog weleens in het algemeen gebruik van gemaakt zou kunnen gaan worden om te proberen om onder de aanslag uit te komen. Dus vandaar dat ik dat vertrouwelijk, omdat er voor Delfland een groot belang mee gemoeid was, meetbedrijven die zijn ongeveer goed voor een kleine vijf miljoen euro aan jaarlijkse belastingopbrengsten. Omdat die opbrengsten, zeg maar, op dat moment risico liepen, meende het college dat het beter was om u daar vertrouwelijk over te informeren, want het is wel, hoe heet het, informatie waarvan wij vonden dat in het kader van onze actieve informatieplicht die met u moesten delen. Nou, dat kon op dat moment niet in het openbaar. Inmiddels zijn alle aanslagen opgelegd, is de bezwaartermijn verlopen en buiten een eerder om

andere reden ingediend bezwaar zijn er geen bezwaren ingediend die een beroep hebben gedaan op de NEN-norm. Dat ene bezwaar wat al uitstond, daarvan heeft de belastingplichtige uiteindelijk de motivering aangepast. En die heeft voor een andere motivering gekozen. En die heeft voor een motivering van het ontbreken van een NEN-norm gekozen en heeft daarmee de juiste argumenten gevonden om deze aanslag te laten vernietigen. Dus in die zin, de zaken die we wilden vermijden, waar we u vertrouwelijk over geïnformeerd hebben, daar zijn we in geslaagd. Een bezwaarschrift wat daarvoor al was ingesteld, dat heeft wel succes gehad. Dus de consequenties voor Delfland zijn zeer beperkt. Die betreffen namelijk alleen die ene aanslag die ik zojuist noemde. En dat is ook de reden dat u in de jaarrekening heeft gezien dat we daar geen extra voorziening voor hebben hoeven te treffen. En dat betekent dat, we hebben tot het laatst toe gewacht, namelijk tot de bezwaartermijn verstreken was, voordat we de voorzieningen bepaald hebben, zowel bij RBG als bij Delfland. En uiteindelijk hebben we die voorziening dus vrij kunnen laten vallen en zijn de gevolgen voor Delfland uiterst beperkt gebleken. Tot zover de mededeling over de NEN-norm, meneer de voorzitter. Ik weet niet of daar nog vragen over zijn, maar dan zou ik die graag nu beantwoorden als dat kan.

De voorzitter: De heer Hombergen heeft het woord. Even …

De heer Hombergen: Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik denk dat ik nu wel hoorbaar ben. Wij hadden al aandacht gevraagd voor deze kwestie. Fijn dat we deze nou in alle openheid kunnen bespreken. Ik heb wel de vraag aan de hoogheemraad. Ten eerste om welk bedrag het nu uiteindelijk gaat dat nu niet geïnd kan worden? En naar aanleiding van deze melding wil ik iets in een klein, breder perspectief zetten. Het is de verwachting dat dit jaar ook een groter bedrag niet geïnd kan worden vanwege de coronacrisis, ook bij de bedrijven. En dan zien wij een nieuwe weeffout ontstaan in ons belastingstelsel. En dat ligt bij Delfland zelf deze keer. We hebben namelijk bepaald dat de kosten voor de kwijtschelding zogenaamde categorie gebonden kosten zijn en dat die kosten voor de kwijtschelding dus alleen maar door de inwoners worden betaald. We zien hier ook ontstaan dat er veel belastingen waarschijnlijk niet geïnd kunnen worden vanuit de categorie bedrijven, omdat ze failliet gaan of op andere manier in gebreke zullen zijn. En die kosten moeten dan door alle partijen gedragen worden. Nou, mijn vraag is, vindt u dat redelijk? Mijn partij vindt dat niet. En wij zouden eigenlijk willen voorstellen om dat idee van de categorie gebonden kosten voor de kwijtschelding, zoals het in het verleden bepaald is, toch anders te gaan arrangeren. Want het is heel vreemd dat belastingen van particulieren die niet geïnd kan worden door particulieren gedragen moet worden, maar dat grote bedragen, bijvoorbeeld doordat die NEN-normen niet zijn gepubliceerd, maar ook doordat bedrijven het niet kunnen betalen, dat die dan toch door iedereen moeten betalen. Dat lijkt mij niet redelijk. Dat lijkt mij niet wenselijk en ik vraag uw reactie daarop. En ik vraag daar … Nou, daar wil ik het op dit moment even bij laten.

De voorzitter: De heer Ouwendijk wil daarop reageren.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, meneer de voorzitter. Nou, ik ben het met de conclusie van de heer Hombergen niet eens. Hij heeft het over kosten die dan in het algemeen, in verband met de NEN-normen, door andere partijen gedragen zal moeten worden. Ik heb net aangegeven, dat gaat om één incident, terwijl er normaal gesproken veel grotere getallen van wanbetaling zijn door andere groepen. Dus ik zie dat …

De heer Hombergen: Om welk bedrag gaat het dan?

De heer Ouwendijk: Die nieuwe weeffout zie ik niet ontstaan. Die is er … Daar is wat mij betreft op dit moment geen sprake van. Het is inderdaad zo, en dat is een gerechtvaardigde verwachting van de heer Hombergen, dat er dit jaar meer mensen zullen zijn. En dat kunnen … Dat zijn wat mij betreft, denk ik op dit moment, nog meer privépersonen dan bedrijven, maar dat is van mijn kant maar een veronderstelling, die niet in staat zullen zijn

om hun belastingschulden aan Delfland te voldoen. Die verwachting deel ik wel met hem. Tot zover, meneer de voorzitter.

De Hombergen: Meneer de voorzitter, ik heb nog geen antwoord gekregen om welk bedrag het nu in eerste instantie gaat bij de NEN-norm.

De heer Ouwendijk: Bij de NEN-norm gaat het om een bedrag van ongeveer 350.000 euro. En ik zeg even ongeveer, omdat ik … Kijk, het gaat om één individueel belastinggeval. En dat betekent dat ik daar niet de volledige details op af kan geven, omdat, hoe heet dat, wij niet, zeg maar, bekend kunnen maken om welke belastingplichtige dat het gaat.

De voorzitter: Dit is voldoende antwoorden geweest, de heer Hombergen?

De heer Hombergen: Nou, het is aan de orde geweest, maar ik denk dat we nog even door moeten akkeren, in welke mate het gaat gebeuren dat bedragen die door bedrijven niet kunnen worden opgehoest, dus een hiaat ontstaat, dat door alle partijen in ons gebied moet worden betaald, inclusief de boeren, inclusief de particulieren en natuurterreinen. En dat vind ik toch vreemd. Maar we komen erop terug.

De heer Ouwendijk: Nou, toch nog even dan snel reageren. De effecten van corona, als ik het zo mag noemen, en dan bedoel ik dus de financiële effecten die ten laste van Delfland komen, die doen zich voor over alle groepen, meneer Hombergen. Dus niet alleen over bedrijven, wat gedragen zou worden door particulieren, maar het komt ook voor bij particulieren en komt ook voor bij boeren. De uitstelaanvragen, want daar hebben we het op dit moment over, er is nog geen sprake van afschrijvingen, daar kunnen we gewoon nog heel weinig over zeggen. Maar de uitstelaanvragen doen zich over alle groepen voor.

De heer Hombergen: Daar ben ik het geheel mee eens, meneer Ouwendijk, geachte hoogheemraad. Maar de lasten daarvan, die zijn niet gelijk verdeeld. Sommige lasten komen alleen terecht bij particulieren en anderen worden juist wel verspreid. En dat is de weeffout waar ik op doel. En wat dat betreft moeten we even teruggaan naar de belastingsystematiek. Een beetje technisch, maar dat gaat wel over de verdeling van die niet geïnde lasten.

Mevrouw Jenniskens: Interruptie, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Ik wil heel graag het pleidooi van de PvdA ondersteunen, dat daar een … Dat het vreemd is dat als de bewoners niet kunnen betalen, dat dan de categorie bewoners daar alleen verantwoordelijk voor is. En als de bedrijven niet kunnen betalen, dat we dat allemaal zijn. En ik denk echt dat we dat gewoon een keer goed onder de loep moeten nemen en kijken wat de consequenties daarvan zijn.

De heer Heijboer: Het AWP is het daarmee eens.

De voorzitter: Nog meer reacties daarop. Ik zie …

De heer Dijkshoorn: Mag ik …

De voorzitter: De heer Hofman heeft nu het woord.

De heer Hofman: Dank u wel, voorzitter. Ik denk toch dat we het landelijk met alle waterschappen moeten bekijken.

De voorzitter: Het geluid is wat slecht.

De heer Hofman: Is het nu goed te verstaan?

De voorzitter: Ja.

De heer Hombergen: Prima.

De heer Hofman: Ik stel voor om dat toch ook op landelijk niveau protocollen te doornemen. Dat we dat via de Uniecommissies aan de orde stellen, dat alle waterschappen een gelijke gedragscode hanteren wat dit betreft, als het inderdaad onrechtvaardigheid teweegbrengt. Laten we even ons bezinnen, althans ik kan het nog niet helemaal overzien wat de consequenties zijn, voordat wij dus individueel als waterschap een dergelijk besluit gaan nemen.

De voorzitter: De heer Oostvogels en daarna de heer Van Kretschmar. De heer Oostvogels heeft het woord.

De heer Oostvogels: Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik was ook even benieuwd, en dat is misschien ook een informerende vraag richting onze hoogheemraad. Op de website van MKB Westland stond vermeld, hadden ze een bericht geplaatst, dat ze een verzoek bij Delfland hadden ingediend om het innen nog verder uit te stellen, langer dan we nu uitgesteld hebben. Dus ik was ook even benieuwd, om dan een beeld te krijgen van hoe we daar nu mee omgaan, zou mijn vraag aan de hoogheemraad zijn, één is zo'n verzoek ontvangen en twee, hoe gaat het dagelijks bestuur met dit soort vragen om?

De voorzitter: De heer van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Toch even in reactie op het voorstel van de heer Hombergen. Als dat al zo zou zijn, dan zouden dus voor de afschaffing van de kwijtschelding de inwoners door de bedrijven zijn geholpen. Dus dat even als eerste. En ten tweede, ik mag toch hopen dat de coronacrisis, zeg maar, van incidentele aard is. Dus om daar nu te spreken over een weeffout. Een weeffout heeft iets te maken met een onredelijkheid die zich voortdurend voor doet. En ik denk dat daar in het geval van corona geen enkele sprake van is. Dus ik kan niet meegaan in die redenatie.

De voorzitter: Mevrouw Dijkshoorn en daarna de heer Hombergen. Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat we dit ook even toch heel anders moeten zien. Een bedrijf kan ook niet zomaar kwijtschelding aanvragen. De bedrijven vragen nu uitstel van betaling, dat is wat anders dan kwijtschelding. Daarna kan het misschien voorkomen dat het bedrijf zijn belastingen niet kan betalen. Dat betekent dat het bedrijf failliet gaat. Dan is het afwachten wat er nog overblijft voor Delfland wat we daar kunnen halen als een bedrijf failliet gaat. Dus ik denk dat er allerlei regelingen nu hier door elkaar worden gehaald. We moeten die corona door, dat is het belangrijkste. Ik denk dat Delfland door heeft, we moeten de inkomsten ook binnenkomen, want het werk van Delfland voor veiligheid gaat ook door. Dus dit is niet zomaar even voorbij. En een nieuwe weeffout zie ik hier ook niet, want dit is niet een batchfout wat hier '…'. Dus blijf alert en ik zie het ook wel in dat we helpen moeten wat we helpen moeten. Maar sowieso is het ook zo voor degene die zonder werk komen zitten, zijn er ook allerlei regelingen en soms worden de bedrijven

nog weleens in de steek gelaten, want die zorgen toch voor de werkgelegenheden in het gebied. En dat zal ook voor Delfland gelden. Dus blijf alert en bedrijven zijn niet zomaar dat dit niet eerlijk verdeeld wordt over de ingezeten. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Hombergen. Dan heb ik de heer Van Boxmeer nog staan. Meneer Van Kretschmar, u wilt ook nog een keer?

De heer Van Kretschmar van Veen: Nee, ik …

De voorzitter: Dan moet u uw handje even weer weghalen. De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, meneer de voorzitter. Laat duidelijk zijn, wij van de PvdA zijn op dit moment ook voor steun aan bedrijven die dat nodig hebben en die in plotselinge nood zitten. Dus wat dat betreft willen wij graag de helpende hand uitsteken. Dit betreft een regeling van Delfland zelf, die bij de vorige coalitieperiode is afgesproken en die Delfland voor zichzelf kan veranderen. Dus het kan in Unieverband gedaan worden, maar Delfland is hier toch duidelijk zelf aan zet. En ik vind het heel spijtig dat als er belastingontwijking gebeurt door bedrijven, dat dat dan toch door alle categorieën plotseling moet worden opgedragen, terwijl de kwijtschelding alleen maar voor de particulieren is. Ik vind dat een weeffout. Ik vind dat een onrechtvaardigheid. En daar wil ik nog graag met de andere partijen over doorpraten. En ik zie dat daar ook wel meer partijen behoefte aan hebben. Dus wellicht dat daarover een startnotitie gemaakt kan worden door het college, om dat even helder in kaart te brengen, in ieder geval een feitenrelaas, zoals het in elkaar zit, zodat we daar helder over kunnen spreken.

De voorzitter: De heer Van Boxmeer als laatste en dan tenslotte de heer Ouwendijk.

De heer Van Boxmeer: Nou, ik denk dat ik meer een procedurele opmerking zou willen maken, dat we nu bij de mededelingen eigenlijk een hele inventarisatie hebben gedaan en uiteindelijk de heer Hombergen het voorstel doet dat de organisatie een document schrijft. Ik vroeg me een beetje af hoe dit bij de mededelingen terechtgekomen is en niet in het agendaoverleg dan al naar voren is gebracht als een punt. Want als we elke vergadering met een mooie mededeling beginnen die vervolgens een half uur duurt, dan zullen we de andere stukken niet behandelen. Dus ik zou willen voorstellen …

De heer Hombergen: Meneer Van Boxmeer, als ik daarop in mag haken. Ik heb bij het vaststellen van de agenda en bij de voorbereiding daarvan, afgelopen donderdag al vastgesteld dat ik twee vragen heb. En die kunnen altijd op de agenda zijn. En het was de voorzitter die dit bij de mededelingen wilde behandelen.

De heer Van Boxmeer: Dan klinkt het mij vooral als dat u nu alsnog uw zin krijgt door de wijze waarop u het heeft ingebracht. En ik vraag me af of dat de wijze is waarop wij met elkaar willen bespreken. Ik denk dat als …

De voorzitter: Of we het nou bespreken of aan het eind bespreken, het is natuurlijk wel een belangrijk onderwerp wat aan bod moet komen. Er is gevraagd door de heer Hombergen, en dat zou mijn suggestie zijn, dat het college, en dan zeker wat later in het jaar, als er wat meer overzicht is met een notitie op dit punt komt. Kan de heer Ouwendijk nog, zeg maar, daarmee leven?

De heer Ouwendijk: Nou, ik zou eerst nog, als u mij dat toestaat meneer de voorzitter, een paar andere opmerkingen willen maken. Fijn dat de heer Hombergen ook bedrijven wil steunen, maar dat is niet de discussie hier. Waar het om gaat, is dat we in zekere zin altijd bij dit dossier op, omdat we op actualiteit willen

reageren, een zekere achterstand zitten. We beschikken nu niet over voldoende informatie om daar goed over te kunnen oordelen. Dus dat komt zeker nog de kant van de VV op. Ook de Regionale Belasting Groep, die zal daar nog een aantal opmerkingen over te maken hebben, want u zult dat daar de wereld natuurlijk ook sterk veranderd is. En dat zal beginnen met een begrotingswijziging die voorgelegd wordt om hun zienswijze op te geven door de VV. En ik denk dat dat ook het uitgelezen moment is om deze discussie te voeren. Dan de vraag van de heer Oostvogels. En dat is natuurlijk een hele praktische vraag, want wij hebben uitstel verleend, in algemene zin, tot en met eind juni. Althans, in sommige gevallen tot 15 juni, dat hangt er een beetje vanaf. Hoe gaan we daar als Delfland nu verder mee om? De bedoeling is dat we analoog aan wat het Rijk voorgesteld heeft als verlengingsmaatregel, dat we weer uitstel gaan verlenen, maar dat we wel per individueel geval nu kijken of dat uitstel terecht is, omdat we anders dan op 15 maart nu ook weten dat niet alle branches even hard getroffen zijn. Sommige branches zijn niet getroffen en andere branches hebben daar zelfs voordeel van. En dat rechtvaardigt volgens ons om een net uitstelbeleid neer te leggen, waarbij je wel individueel toetst. Dus heel ruimhartig ermee omgaan. Is het nodig, is het nodig. En is het niet nodig, dan willen we ook gelijk '…'. Want uiteindelijk willen we natuurlijk wel proberen om het oplopen van de schulden zoveel als mogelijk te beperken, zorgen dat mensen goed in staat blijven om te betalen. Als we dat betrekken op het verzoek van MKB Westland waar de heer Oostvogels het over had, dat zou een hele praktische vraag geweest zijn. Formeel is die vraag niet bij ons binnengekomen. Maar we weten dat die in algemene zin leeft en vandaar dat we op deze manier, ook voor de komende drie maanden, zeg maar, de bestaande uitstelregeling verlengen. Tot zover, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Mag ik hieruit opmaken dat we bij de begroting 2021 hierop terug kunnen komen.

De heer Ouwendijk: Eerder al, wat mij betreft.

De voorzitter: Eerder al?

De heer Ouwendijk: Ja.

De voorzitter: Dan wachten we uw bericht hierover verder af. De heer Hombergen had nog een punt voor bij de mededelingen?

De heer Hombergen: Ja.

De voorzitter: Kort even dit keer.

De heer Hombergen: Dat gaat over het systeem van de belasting hervormen. Maar wellicht dat de heer Ouwendijk eerst nog iets wil berichten over zijn terugkoppeling van de Uniecommissies. Want ik vermoed dat hij daar iets over kan zeggen.

De voorzitter: Is dat zo, meneer Ouwendijk?

De heer Hombergen: Dat is niet zo.

De heer Ouwendijk: Nou, ik had eigenlijk de terugkoppeling bestemd. Kijk, we hebben een cyclus waarbij we steeds uitgaan van het moment van de stuurgroep. De stuurgroep vergadering die was voorzien voor 30 juni. Dat betekent … Althans de deelstuurgroep. Dat betekent dat direct daarvoor de stukken aangeleverd worden die betrekking hebben op de laatste bespreking die we hebben gehad. En dat is dan ook het juiste moment om

met de klankbordgroep in gesprek te gaan. Zo hebben we dat bij de vorige stuurgroep gedaan en zo doen we dat ook bij deze stuurgroep. Dus om, zeg maar, de meest actuele informatie te geven die over alle niveaus gedeeld wordt, zou ik toch graag willen doen ergens aan het eind van deze maand. Dus voor de klankbordgroep krijgt u de stukken toegestuurd.

De heer Hombergen: Nou misschien …

De voorzitter: De heer Hombergen, kort.

De heer Hombergen: We hebben in de VV uitvoerig gesproken over de belasting hervormen. En we hebben als VV erop gestuurd dat alleen de eerste drie urgente punten geagendeerd zouden worden en onderwerp zouden zijn voor de belastingherziening. Ik heb vernomen dat intussen toch de commissie van de Unie aan de gang is gegaan met het volledige pallet, dus de zeven punten. En daar zat in dat al bij voorbaat de toeslag voor glasopstanden zou worden opgeheven. En we vonden dat heel vreemd, dat een onderwerp met een uitkomst al werd geagendeerd. En we hebben als VV ook gezegd, dat wat ons betreft dat niet moest gebeuren. Mijn informatie is dat het nu toch in zijn breedte in die commissie aan de orde komt. En ik bevreemd mij, ook omdat ik daar van de hoogheemraad nog geen terugkoppeling over heb gehad. Dus ofwel mijn informatie is incorrect, dat zou kunnen, ofwel er is iets vreemds gebeurd waar ik toch wel graag de vinger aan de pols dan wil houden. Dank u.

De heer Ouwendijk: Meneer de voorzitter, wij hebben een systematiek afgesproken binnen Delfland, dat is begonnen met de introductie, toen nog, want dat was nog pre-corona, ik meen begin maart met een informatieve VV waarin we een proces geschetst hebben en wat we met allen denken te gaan lopen. En uiteindelijk komt er dan een voorstel te liggen wat door alle waterschappen gedragen zou moeten worden en wat dan overgenomen gaat worden door die Unie. In die tussentijd daarnaartoe zijn er een aantal stuurgroep bijeenkomsten. Die worden van de kant van Delfland ondersteund door de klankborden, of de klankbordgroep waar ik als portefeuillehouder voorzien wordt van informatie en van de gevoelens van de VV-leden van Delfland. Dat even over de procedure. Als we het dan hebben over de inhoud, de heer Hombergen meneer de voorzitter, die heeft het over in totaal zeven punten. Het gaat om drie plus vijf in dit geval. En wij hebben aangegeven als Delfland dat we die drie punten heel erg belangrijk vinden. En dat die wat ons betreft altijd behandeld zouden moeten worden. En ten aanzien van die vijf punten, die in het algemeen de meekoppelkansen genoemd worden, zit er eentje tussen en die ging eerst over de afschaffing van een extra toeslag met betrekking tot gebouwd, tot glas gebouwd, ik moet het goed zeggen, tot glastuinbouw. En daarvan hebben wij bij de aanvang, mede door de inbreng van onze eigen dijkgraaf, het om kunnen zetten dat we dat nog eens in overweging moeten nemen. Dus dat daar ook nog de ruimte in zit om daar ook op de juiste manier mee om te gaan. Dus ik zal niet zeggen dat uw informatie geheel onjuist was, maar in ieder geval niet geheel volledig. Tot zover, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank voor deze informatie. Ik sluit hierbij het agendapunt mededelingen. We hebben ook nog een klankbordgroep die informatie krijgt dat we allemaal kunnen lezen.

03.a. Terugkoppeling Unie Commissies

De voorzitter: Terugkoppeling van de Uniecommissies. Was daar verder nog wat over te vertellen? '...'. Nee?

De heer Ouwendijk: Nee, we hebben de belangrijkste commissie denk ik zojuist behandeld.

De voorzitter: Dan is dat punt ook afgehandeld.

4. Bespreekstukken

De voorzitter: Dan zijn we bij de bespreekstukken. Toegevoegd is net locatie Kijkduin. Mevrouw Dijkshoorn, die ik even niet in beeld zie.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Ik ben er weer.

De voorzitter: Maar net op tijd. Anders waren we naar het volgende agendapunt gegaan. Locatie Kijkduin, u had er een paar opmerkingen over gemaakt en u wilde het op de agenda hebben. Ik breng even in de herinnering, de vorige vergadering waren … Namens 50Plus heb ik voorgesteld het bedrag wat de locatie Kijkduin zou moeten opbrengen bij de verkoop, om dat alvast af te boeken uit de reserve, uit de opbrengsten voor 2019 van de 5,8 miljoen. En dat 50Plus overwegen met een amendement te komen. Maar dat dat ook zou afhangen van de bevindingen van deze commissie. En inhoudelijk ga ik me daar dus op dit moment niet mee bemoeien, laat ik dat aan u over. Nou, mevrouw Dijkshoorn, u hebt het woord.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Deze brief hebben we eind vorige week gekregen. Dus mijn vraag was ook min of meer, moeten we dat in deze commissie nu vandaag behandelen of wordt dit dan naar september gedaan. Ook naar aanleiding van de motie die de vorige GP is erin gekomen. Daarin werd ons dus ook gevraagd om in deze commissie het te bespreken op dit moment. Dan is het eigenlijk wel kort dag dat die brief donderdag of vrijdag kwam. Vandaar dus mijn vraag, was dat in eerste instantie dat ik dat gisteren naar de griffier stuurde. Nu als ik die brief gelezen heb, hebben we een paar vragen en dat is de bestemmingswijziging door de gemeente in de toekomst. In hoeverre kunnen wij dat opnemen in een akte? Van ons hoeft het geen educatieruimte te zijn. Zijn er op dit moment onderhandelingen? Het taxatierapport, staat in de brief, wordt eind mei 2020 verwacht. Dus ik neem aan dat dat misschien vertrouwelijk is. Is daar ook veel verandering in ten opzichte van ons besluit wat we eerder hebben genomen? In verband met corona en de anderhalvemetersamenleving, kan het gebouw dan nog worden ingezet? Vermoedelijk zullen er extra kosten zijn voor ICT, want dat is nu natuurlijk niet meer aanwezig. Maar misschien als vergaderruimte tijdelijk, is daarover nagedacht of wordt daar even over nagedacht, zolang wij het pand zelf in gebruik hebben? Dus dat is het even. Wanneer deze vragen nu te veel tijd kosten om te beantwoorden, nou, graag daarin een schriftelijke reactie, dat is dan ook prima. Maar ik was ervan uitgegaan, door de VV van de vorige keer, dat dit nu een bespreekstuk zou zijn. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Hofman heeft het woord. Precies een randje. Maar ik zie hem niet bewegen. Dan ga ik naar de heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, meneer de voorzitter. We hebben in de vorige Verenigde Vergadering toen ook uitgesproken over het plan Kijkduin. Ik heb daarin een toelichting per brief toegezegd, waarin ik een aantal zaken zou bespreken. Die brief is eind vorige week verstuurd. Dat is helaas een week later als dat ik dat in eerste instantie zelf in de planning had. De vragen die mevrouw Dijkshoorn daarover stelt, dat zijn aanvullende vragen. Die kan ik beantwoorden. Dat zou ik ook graag nu willen doen. De eerste vraag van haar, die ging over een bestemmingswijziging door de gemeente in de toekomst. Kun je dat beperken? Ja, dat kan. Dat kan je met een kettingbeding in de akte op laten nemen. Waarbij ik dan wel gelijk de aantekening maak, dat als je dat doet, dat dat ook altijd consequenties heeft voor de waarde. Hoe meer bedingen dat je erin zet, hoe lager dat de vrije verkoopwaarde wordt. Of er geen educatieruimte van gemaakt kan worden? Nou, ook dat kun je, als je dat zou willen, met een kettingbeding beperken. Dan de vraag, zijn er onderhandelingen? Ja,

dat heb ik al aangegeven in de Verenigde Vergadering. We zijn met de gemeente Den Haag in gesprek. Er zijn redenen dat dat een aantal jaren heeft moeten duren. Die heb ik op dat moment ook geduid. Kom er in die brief ook nog even op terug. Wij verwachten deze dan wel volgende week uiteindelijk een concreet bod op tafel te hebben liggen van de gemeente waarop we kunnen reageren. Ten aanzien van het taxatierapport. We zitten midden in een verkoopproces, dus laten we de waarde even vertrouwelijk houden en die hier op dit moment niet melden. Het ligt er ook nog niet, maar het zal ook een dezer dagen binnenkomen. Dan met betrekking tot het gebruik waar mevrouw Dijkshoorn naar vraagt. Kan je dat in het kader van de anderhalvemetersamenleving nog inzetten? Mijn antwoord is dan altijd, alles kan en onder druk wordt alles vloeibaar. Maar u zult begrijpen dat een gebouw wat al enige tijd niet als kantoorpand gebruikt is, om dat op het niveau van Delfland in te zetten, dat je daar al fors in moet investeren. En als tweedes komt er dan nog bovenop, dat je dan ook nog eens extra investeringen moet doen met betrekking tot corona, maar dat heb je op iedere locatie. Dat komt er dan nog bovenop. En hetzelfde geldt overigens met de vraag van mevrouw Dijkshoorn, kun je dat pand dan niet alleen neerzetten als vergaderruimte? Daar geldt eigenlijk hetzelfde voor. Dan moet je ook een bepaald voorzieningen- en veiligheidsniveau hebben. Ik denk dat dit zo'n beetje de antwoorden waren op de vragen van mevrouw Dijkshoorn. Tot zover meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heeft de heer Hofman het woord. Die heb ik net al geprobeerd te bereiken, maar toen viel hij even stil. De heer Hofman, is die …

De heer Hofman: Ja, hij is weer aanwezig. Het klapte eruit. Ik weet niet waarom, maar we zijn er weer. Dan kunnen we eerst de hoogheemraad dankzeggen voor zijn beschouwing, in de brief ook neergelegd, en voor zijn antwoorden daarnet. Ik heb nog iets kunnen meenemen. We vinden het wel jammer dat we nu uiteindelijk op een laat moment zijn geïnformeerd over de gang van zaken. Ik dat het een leerpunt is in het vervolg, dat we wat eerder als VV worden geïnformeerd, want dat brengt ook dat er niet onnodig onrust ontstaat over allerlei zaken. Wij begrijpen dat er een point of no return is wat betreft overleg met de gemeente en dat uiteindelijk de verkoop nu aan de orde is. En als de verkoop niet doorgang kan vinden, dan worden er twee opties voorgelegd aan de VV, educatieruimte enerzijds en andere bestemming anderzijds. Het geheel slopen is dan eventueel ook nog een optie. En dat betekent dus dat wij voorlopig even moeten afwachten wat de ontwikkelingen zijn. Wij begrijpen ook dat de gemeente Den Haag een educatief element wil toevoegen aan de ruimte, door ook Staatsbosbeheer, zeg maar, onderdak te geven onder meer. En dat is wel een mooie bestemming, dat dat past in het gehele Natura 2000-gebied. Dus tot zover mijn reactie op de brief.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heeft de heer Heijboer het woord. En wil ik meteen even vermelden dat bij de aanwezigen ook vermeld dient te worden, mevrouw Jonker, de heer Heijboer en de heer Maaswinkel. Die kwamen pas later in beeld voor mij '…'. De heer Heijboer heeft het woord.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Nou wil ik toch even reageren. We danken de portefeuillehouder voor zijn beantwoording. En eigenlijk vinden wij het ook wel logisch dat als je twee jaar geleden hebt besloten tot verkoop van een pand, dat je dat dan gaat inzetten, omdat je dus besloten hebt tot naar beneden brengen van de kosten van bedrijfsvoering. Dus in die zin ook waardering voor het in verkoop zetten van het pand. Wij vinden op zich van Ongebouwd de opmerking wel heel waardevol van, stel nou dat je als gemeente Den Haag het pand heel goedkoop verkrijgt, omdat er toch niks mee kan. En vervolgens verander je het bestemmingsplan en ga je er een woonflat neerzetten. Dan zou het heel jammer dat je dan als Delfland daar niet van meeprofiteert. Dus wij voelen wel iets voor een kettingbeding van, mocht de bestemming zodanig wijzigen dat de waarde heel erg omhoogschiet, dat wij er dan van meeprofiteren en dat heeft de gemeente

Den Haag helemaal zelf in de hand. Wat betreft educatief centrum, zijn wij van mening dat dat op zich waardevol kan zijn ook voor de burgers en voor de bewustwording van Water en van Delfland. Maar wij vinden wel dat we dat niet alleen moeten doen, dus dat dat toch in samenwerking moet met andere partijen, zoals bijvoorbeeld een Natuurmonumenten en een gemeente, als we dat al zouden willen. Daar moet dan nog verdere meningsvorming over plaatsvinden. Tot zover onze reactie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenniskens.

De heer Oostvogels: Voorzitter, mag ik een punt van orde maken?

De voorzitter: Ja.

De heer Oostvogels: Dank u wel. Volgens mij hebben we dit uitgebreid behandeld bij de vorige VV. Is daar een brief uitgekomen en ligt er op dit moment geen besluit of iets voor. Dus ik kan me voorstellen dat als er nieuws is, de hoogheemraad dat aan ons meldt en op dat moment even mooi inhoudelijk de discussie kunnen voeren over hoe iedereen erin zit en wat we willen. En als we, mede gelet op de tijd en het feit dat er niks nieuws gebeurd is sinds het vorige VV, dat we dit punt nou even parkeren totdat er een brief is van de hoogheemraad en het dan lekker weer oppakken.

De voorzitter: Nou, de interventie was erop gericht dat als je nu met allen besluit in de VV om niet meer met Den Haag verder in zee te gaan, dan moet je dat nu vertellen en niet nadat je de hele procedure hebt afgerond. Ik dacht dat dat de insteek was van de vorige discussie. En voor wat betreft de discussie in de vorige vergadering, was het voor 50Plus van belang om te peilen van, gaan we ermee door of gaan we er niet mee door? Dat is ook de reden van de discussie hier. Dus, mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voor het woord. Heel erg hartelijk bedankt voor de heldere brief. Ik heb nog één vraag. Als nou de gemeente Den Haag volgende week of deze week geen bod doet, ligt dan de keuze weer bij ons of zit er nog een andere deadline aan? Dus hoeveel ruimte krijgt de gemeente Den Haag of is er een deadline? Dat vind ik belangrijk om te weten. Verder zijn wij het eens met de vorige sprekers dat het belangrijk is om er een kettingbeding aan toe te voegen, dat als de gemeente de bestemming verandert, dat wij daar dan ook enigszins van kunnen profiteren of dat gewoon niet doen. Dat zijn de twee opmerkingen die ik nu wil maken.

De voorzitter: Tenslotte, daar wilde ik het mee afronden, als laatste de heer Ouwendijk, hoogheemraad Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik heb natuurlijk begrip voor de opmerking van de heer Heijboer en ook voor mevrouw Jenniskens. En ik zal zeker in overweging nemen om met betrekking tot de bestemmingswijziging, omdat die ook van relevante invloed is op de verkoopprijs, dat spreekt voor zich, dat we daar afspraken over maken met de gemeente Den Haag. En wat mij betreft proberen we ook om dat in een kettingbeding te krijgen. De termijn, meneer de voorzitter, waar mevrouw Jenniskens het over heeft, dat ligt wat mij betreft dan toch iets ingewikkelder. Wat ik al zei, ambtelijk afspreken van, nou, we proberen voor 15 juni tot overeenkomst te komen. Als je het op zo'n manier formuleert, is 15 juni voor mij niet keihard en dan kun je daar nog wel wat tijd erbij verzinnen. Zeker als je kijkt hoe we er in het verleden mee omgegaan zijn. Aan de andere kant, ook niet tot in het oneindige. Dus laten we dat … En wat ik hier hoor noemen van, nou, laten we na de zomer deze zaak definitief afwikkelen in de '…'. Dat zou ik wel een goed uitgangspunt vinden, want op het moment dat het dan nog niet verkocht is, dan is die termijn inderdaad wel verstreken.

Mevrouw Jenniskens: Duidelijk.

De heer Ouwendijk: Tot zover, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Nog even een reactie. Ik begrijp dus van de heer Ouwendijk dat hij gewoon met de procedure door wil gaan. En van de andere leden van de commissie begrijp ik dat u zich daar in meerderheid in kunnen vinden. Daar zal ik misschien dan toch een mailtje aan wagen, in verband met de discussie in de vorige vergadering. Ik denk dat we hiermee dit punt kunnen afronden. Dank iedereen voor hun inbreng en we zien de stukken wel tegemoet als de afspraken met de gemeente rond zijn.

04.B.02 Gezamenlijk benoemen Accountant

De voorzitter: Dan zijn we nu aan agendapunt 04.B.02 Gezamenlijk benoemen Accountant. Er zijn een paar technische vragen over gesteld heb ik gezien. Die zijn ook beantwoord. Ik vraag me af of het nodig is dat iedereen daar nog het woord over wil voeren. Het lijkt mij zo duidelijk dat ik eigenlijk alleen op de handjes wil afgaan. Als eerste zie ik de heer Boot, die een tool heeft of een handje. Daarna de heer Heijboer.

De heer Boot: Voorzitter, dank u wel. Wij hebben nog één vraagje. Dat is, in het stuk wordt melding gemaakt van een inspanningsverplichting van tweeënhalf procent op de Social Return on Investment. Dat vinden wij een heel interessant en nuttig punt. Er wordt ook gezegd, nou, daar wordt dan later verslag gedaan van hoe dat aangepakt wordt. Kan de portefeuillehouder iets zeggen over, laten we zeggen, hoe hij denkt dit zo te doen dat we daar als Delfland een optimaal resultaat van zien. Dat was onze enige opmerking en verder zijn wij helemaal akkoord met het aanbod.

De voorzitter: Dan geef ik eerst nog de heer Heijboer het woord.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Ook bedankt voor de beantwoording van de technische vragen. Wij hadden met name vragen gesteld ook over de puntentelling. Die is duidelijk. En achteraf, en daar moeten we misschien ook de hand in eigen boezem steken, ben ik toch wel geschrokken van het feit dat er in feite maar twee inschrijvers zijn. En stel nou dat het er één was geweest en die had een twee gescoord, dan is mijn vraag eigenlijk, hadden we dan moeten gunnen? Terugkijkend zeg ik van, hadden we elke score van een zes of een zeven en lager eruit moeten schoppen, zodat we in ieder geval altijd een accountant zouden hebben gekregen die voldoet, die minimaal een zes of een zeven heeft. Want, nou ja, dat was eigenlijk achteraf mijn zorg. Als we nu kijken naar het besluit wat voorligt, dan zijn we het daar volledig mee eens. Maar zoals nu de puntentelling is, hadden we bij één inschrijver die een twee had gescoord … De vraag is dan, hadden we dan alsnog moeten gunnen? Dank u wel.

De voorzitter: De heer Ouwendijk kunt u daar antwoord op geven?

De heer Ouwendijk: Dat zal ik proberen, meneer de voorzitter. Dank voor de vragen. De heer Boot die vraagt naar de SROI. Aan de voorkant is afgecheckt of de accountant daaraan voldoet, maar dan ben je nog niet rond, dat realiseer ik me ook. Maar ik heb zelf op dit moment niet paraat wat voor procedure daar aan de achterkant dan nog eventueel bij zou zitten. Dus ik blijf dat antwoord '…' graag even schuldig. En ik zal zorgen dat de commissie daar dan een schriftelijk antwoord op krijgt. Met betrekking tot de vraag van de heer Heijboer. In theorie is het mogelijk dat je één inschrijver hebt of misschien zelfs nul inschrijvers. En dat betekent dan gewoon dat de procedure mislukt is en dan ga je overnieuw beginnen. En dan moet je inderdaad

aan de normen en de eisen zodanig schaven dat partijen daar wel voor '…', dat je wel denkt dat je partijen daarvoor in kunt laten schrijven. Dus dan moet hij gewoon over. Tot zover, meneer de voorzitter.

De heer Heijboer: Mijn vraag is meer van …

De voorzitter: De heer Heijboer heeft daar een reactie op.

De heer Heijboer: Mijn vraag is meer van, stel dat je een inschrijver hebt met een vier of een vijf, waarvan je eigenlijk niet tevreden bent, en hij is de enige inschrijver, had je dan moeten gunnen of had je dan alsnog kunnen zeggen van, we hebben één inschrijver en op basis van de puntentelling, nou ja, komt er een bepaalde uitslag, maar ik ben eigenlijk niet tevreden met deze inschrijver. Had je dan de gunning als mislukt kunnen beschouwen?

De heer Ouwendijk: Als die niet voldoet aan de criteria en dat is dan zo, want hij haalt niet de juiste puntenscore, dan is de aanbesteding in die zin mislukt en dan komt er geen gunning. En dan begin je dus overnieuw.

De heer Heijboer: Dankjewel.

De heer Ouwendijk: Tot zover, meneer de voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Ik denk dat dit agendapunt voldoende aan de orde is geweest. Iedereen is het daarmee is. Ik stel voor dit als hamerstuk naar de VV door te geleiden. Daar is iedereen mee akkoord. Aldus besloten.

04.B.03 Zienswijze programmabegroting Aquon 2021, kennisname jaarrekening Aquon 2019, kennisname kadernota 2019

De voorzitter: Komen we bij agendapunt 04.B.03 Zienswijze programmabegroting Aquon 2021, met kennisname van de jaarrekening Aquon 2019 en de kadernota 2019. Ik ga hierbij het lijstje af zoals ik dat voor me heb liggen. En dan begin ik bij mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, meneer de voorzitter, maar ik heb geen opmerkingen daarover.

De voorzitter: Geen opmerkingen. De heer Oostvogels of de heer Van Valkenburg.

De heer Oostvogels: Nou, ik ga het woord hierop voeren. Dank u wel, voorzitter. Als eerste natuurlijk complimenten voor Aquon, want zoals we allemaal hebben gelezen is de productievraag enorm gestegen '…' de PFAS, maar zijn de kosten in verhouding minder gestegen. Nou, dat is natuurlijk altijd goed nieuws. We maken ons wel wat zorgen om de personele bezetting, personeel wat daar werkt. Want ze hebben alle zeilen bij moeten zetten. Er is flink wat inhuur. De verhuizing gaat frictie opleveren. Maar uit de technische vragen blijkt dat het verder helemaal goed zou moeten komen, dat stelt ons gerust. Heb ik nog twee andere punten. De ene gaat over de onrechtmatigheden die de accountant heeft vastgesteld. Dat bestaat uit twee punten weer. De ene is ongeveer vierenhalve ton, een bedrag dat aanbesteed had moeten worden. En mijn vragen zijn daarover, kan ik uit die technische vragen … Sorry, de antwoorden op de technische vragen opmaken dat dit bedrag ging om de inhuur van tijdelijk personeel? Want het staat er in de antwoorden een klein beetje, maar niet duidelijk. Nou, mocht dat zo zijn, is het dan fijn om te horen dat ze dat tijdelijk personeel nu goed volgens de inkoopregels gaan inhuren. Maar dat betekent natuurlijk niet automatisch dat het probleem dat we dus een keer te veel hebben ingekocht dat hadden moeten aanbesteden blijft bestaan. Dus mijn vraag is, als

het een personeelsinkoop was, fijn dat we dat nu goed gaan doen, maar is daarmee ook de inkoopprocedure gewijzigd? En als laatste gaat het over corona. Daar wordt ook een klein stukje aan gewijd. Hebben we ook wat vragen over gesteld. Er wordt bijvoorbeeld geschetst dat er hogere kosten uit voortkomen, dat er meer inhuur zal zijn en een lagere productie. En in de antwoorden wordt ook gezegd dat niet bekend is of dit leidt tot een overschrijding van de begroting. Nou, ik hoop bijna dat dat tot een overschrijding leidt, anders hebben we gewoon te ruim begroot. Dus ik mis een beetje een beeld van, hoe gaan we hiermee om? En ik snap dat we niet precies bedragen kunnen noemen, hoeveel dat gaat kosten of wat de gevolgen zijn, maar ik ben wel eigenlijk op zoek naar een proces van, hoe gaan we hierin meegenomen worden en op welke momenten gaan we hiernaar kijken en kunnen we hier iets aan doen. En ik zou eigenlijk willen vragen of de hoogheemraad bereid is dat signaal, die vraag mee te nemen naar de vergadering van Aquon? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dank u wel, voorzitter. Ook ik ben positief gestemd over het beeld wat Aquon hier presenteert. Ik heb echter nog één vraag en ook een suggestie om iets toe te voegen aan de zienswijze. En dat gaat over de programmabegroting, bladzij 22. En daar wordt gesproken over de begroting voor het eigenarendeel. En in die begroting is … Naar aanleiding van de centralisatie wordt er verwacht een bedrag van, zeg maar, 3,3 miljoen over 5 jaar uit te smeren aan eenmalige frictiekosten. En nou hebben we eerder gezien bij de teruggang van 3 naar 2 locaties, dat Aquon hier eigenlijk altijd uitgaat van een worstcasescenario van … En toch wel heel veel mensen die niet mee kunnen of op wat voor manier dan ook die kosten veroorzaken. En dat blijkt dus uiteindelijk met een goed personeelsbeleid … Blijken die kosten eigenlijk veel lager uit te vallen. Dus ik zou ook in dit geval wederom aandacht willen vragen om dit personeelsbeleid zodanig in te zetten dat dus die frictiekosten zo laag mogelijk worden gehouden. En dat zou iets kunnen zijn wat we aan de zienswijze zouden kunnen toevoegen om daar nog eens even extra de aandacht op te vestigen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dank u wel. Nou, er is veel te zeggen, technische vragen die gesteld zijn, ook de VVD en Bedrijven maakten de opmerking die ook wij voor handen hadden. Aquon heeft in ieder geval, daar zijn we blij mee ook, wederom meer productie geleverd tegen minder evenredige kosten. Dus wat dat betreft gaan we er, nou ja, de goede kant op, blijven alert en we zijn ook tevreden met het besluit wat er ligt. En het is natuurlijk afwachten met het naar één locatie gaan, wat dat voor gevolgen zal hebben. Dus daar wil ik het graag eerst bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ik heb geen toevoegingen aan de vorige sprekers.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, meneer de voorzitter. Vanuit de PvdA hebben we het beeld dat Aquon nu een goed geoliede machine is en een mooie organisatie, die goed op koers ligt. En dat is weleens anders geweest. Dus daar zijn we heel blij mee. Er zit een duidelijk stuur op Aquon en dat gaat best goed. We hebben vorig jaar een presentatie gehad van Aquon waarin we in gingen op de huisvesting van Aquon en de centralisatie daarvan. En het was toen een beetje in de businesscase erop of eronder of een beetje van hoe je ernaar keek, of het nou wel of niet handig zou zijn en profijtelijk om Aquon te centraliseren. We begrijpen uit

de stukken dat dat besluit nu genomen is en Aquon gaat centraliseren. Maar het is nog niet helemaal duidelijk uit de stukken of dat besluit is nog niet genomen hoe, wat en op welke manier. En daar willen wij toch wel heel erg graag even de vinger aan de pols houden, en met name voor het personeel, überhaupt omdat wij er vanuit onze partij aardig graag hechten aan een helder en goed personeelsbeleid, maar ook omdat dat heel kritisch is voor de hele bedrijfsvoering van Aquon dat dat proces goed zal verlopen en dat we met de meeste personeelsleden ook werkelijk over zullen gaan naar de nieuwe locatie. En wellicht dat de portefeuillehouder nog een paar woorden over dat proces kan geven en ook hoe hij daarin zit, om dit grote risico, wat ons betreft, goed op de agenda te houden en te managen. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Jansen van het CDA.

De heer Jansen: De heer Maaswinkel zal dit …

De voorzitter: O, de heer Maaswinkel. Prima. De heer Maaswinkel heeft het woord.

De heer Maaswinkel: Dank u, voorzitter. Nou, op de eerste plaats ook bij ons een compliment voor het geleverde beleid van de leiding van Aquon wat meer productie heeft geleverd tegen lagere kosten. Verder zijn wij zeer content dat er gekozen wordt met centralisatie van laboratoria op één locatie. We hebben hierbij wel één aandachtspunt. Graag bij aankoop van het terrein en realisatie van de laboratoria rekening houden met dat het geheel niet te krap wordt. Dit omdat er een duidelijke tendens is dat het aantal te verwerken monsters stijgt. Verder nog een puntje, de '…'vraag vanuit de diverse waterschappen blijft punt van aandacht, mede in verband met mogelijke financiële consequenties. En tot slot, wat ons betreft, die conclusie van Ernst & Young dat er een keer niet volgens Europese aanbesteding is gewerkt, graag aandacht in verband met de nieuwbouw, dat bij nieuwbouw daar wel rekening mee wordt gehouden, anders kon het weleens hele vervelende consequenties hebben. Tot zover ons commentaar, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Maaswinkel. ChristenUnie-SGP, de heer Hofman of collega, of de heer Lont.

De heer Lont: Ik pak het wel op, want volgens mij zit hij niet in de vergadering, maar ik moet zo wel verlaten en dan zou hij sowieso het overnemen. Maar qua Aquon was voor ons ook belangrijk de continuïteit ook nu het goed loopt, in verband met de centralisatie en wat voor effecten dat heeft op het personeel. Daar is het wel heel belangrijk om de vinger aan de pols te houden, zoals ook genoemd is dat … Dat heeft wel echt een impact van, hoeveel mensen gaan er nou mee of niet. Nou ja, het is ook belangrijk om daarbij stil te staan. Dat was hem.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Heijboer. Even het geluid aanzetten, meneer Heijboer.

De heer Heijboer: Sorry, ik had geklikt, maar ik had ernaast geklikt. Dank u.

De voorzitter: O.

De heer Heijboer: Vanuit de AWP ook complimenten aan Aquon dat ze de zaak goed op de rit hebben, ook bij die verzwaarde inzet. Wij hadden ook een vraag over de frictiekosten, maar die is al gezet. Dus wij hebben geen aanvullende vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer De Keijzer, 50Plus.

De heer De Keijzer: Voorzitter, wij kunnen kort zijn. 50Plus is ook akkoord met, zeg maar, de '…' productie die geleverd is en de minder …

De voorzitter: Het geluid is erg slecht, Laurens.

De heer De Keijzer: Sorry?

De voorzitter: Je geluid is erg slecht.

De heer De Keijzer: Oké. Nou, wij zijn als 50Plus tevreden met de productie die geleverd is en de hogere kosten, of de mindere kosten die daartegenover staan. En er is een instemming over de centralisatie die plaats gaat vinden. Dus wat dat betreft kunnen wij kort zijn, eens met de door u geleverde zienswijze, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. En dan heb ik alleen nog de heer Van Boxmeer.

De heer Van Boxmeer: Dank u wel, meneer de voorzitter. Wij stemmen in met de tekst van de gegeven zienswijze.

De voorzitter: Ik heb iedereen in eerste termijn gehad, dacht ik, volgens het lijstje. Dan heeft nu de hoogheemraad Ouwendijk het woord.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik heb van de voorlaatste spreker eigenlijk alles gemist.

De voorzitter: Die ging akkoord.

De heer Ouwendijk: Dat is mooi.

De voorzitter: '…'

De heer Ouwendijk: Dat is altijd goed om te horen. De heer Oostvogels, met betrekking tot de onrechtmatigheid. '…' alleen geantwoord wordt, dat dat inderdaad betrekking had op het personeel. En inkoop verdeeld over meerdere jaren, die dus een onrechtmatigheid met zich meebrengt in 2018 en dat dan ook in 2019 doet Dus dat is een … Het gold overigens ook voor de andere, kleinere onrechtmatigheid die gemeld was. De vragen met betrekking tot corona, die zal ik meenemen naar Aquon en daar geldt eigenlijk hetzelfde voor als bij de RBG. Daar moet je zoveel mogelijk up-to-date gegevens van hebben, uit de organisatie vandaan, om er iets over te kunnen zeggen. Zowel in retrospectief over de afgelopen drie maanden, want zolang duurt het coronaverhaal pas, maar het zal daarna ook nog wel wat langer doorlopen. Dus die vraag ga ik uitzetten bij Aquon en daar kom ik op terug bij deze commissie. Dan meneer Hombergen die had het, meneer de voorzitter, over het personeel van Aquon met betrekking tot de centralisatie. Nou het hoeft van de kant van deze Hoogheemraad in ieder geval geen betoog. Van de belangrijkste kapitaal van Aquon, dat zijn de mensen die daar werken. Dus daar zijn van nature ook de grootste, hoe heet het, zorgen mee gemoeid en daar is ook de meeste aandacht voor. Ik heb al eens eerder gezegd dat heel bijzonder, bij Aquon, als de samenwerkingsvorm is dat de vergaderingen van het openbaar bestuur, van het algemeen bestuur, zijn natuurlijk openbaar. En als bij één van de weinigen sluit dan ook altijd de OR aan. En die wordt daar door de voorzitter ook altijd om commentaar gevraagd op de zaken die daar besproken worden. En formeel zegt dat natuurlijk niet zo gek veel, maar feitelijk betekent dat wel dat de betrokkenheid over en weer ontzettend groot is, zowel van het personeel bij hun eigen bedrijf, dat is al een logische, maar ook van het AB bij het personeel en van het personeel bij het algemeen bestuur van Aquon. De heer Maaswinkel die had het

met betrekking tot de aanbesteding ook over nieuwbouw. Nou, normaal gesproken zijn dat zaken die dagelijks voorkomen, dat je daar altijd, of altijd, maar dat je daar wel als eerste de slip of de rules zou verwachten, mar bij dit soort grote, majeure projecten is dat meestal niet het geval. En wat daar natuurlijk ook een rol bij speelt, is dat Aquon daar natuurlijk wel een soort van directievoerder is. Maar met betrekking tot de uitrol van het project, herhuisvesting, zich natuurlijk laat adviseren door professionele partijen. Dat spreekt voor zich. Dus ik heb er het volste vertrouwen in dat de procedures die daar gevoerd worden op professionele wijze door die partijen worden ingezet. De heer Lont maakte eenzelfde opmerking met betrekking tot continuïteit, dat zit ook op personeel, dat is kapitaal van Aquon, daar is volop aandacht voor. De heer Van Kretschmar, die maakt een opmerking dat Aquon in het verleden uitging van worstcasescenario met betrekking tot de verhuizing van drie naar twee locaties. Dat frictiekosten op een worstcasescenario begroot zouden zijn. Ik zou daar toch graag bij op willen merken dat ik altijd wel hecht aan de conservatieve begroting en dat ik liever achteraf met een … Kijk, je probeert natuurlijk zo juist mogelijk te begroten, maar je moet hier met twee types risico rekening houden. Enerzijds in de sfeer van frictiekosten, de werkelijke kosten die je maakt. En hoe meer dat je inzet op goed strategisch personeelsbeleid, des te lager die frictiekosten daar uitpakken, maar des te hoger de personeelskosten zijn. Dus daar zit een zekere balans in. En aan het einde van het liedje zie ik liever dat ze op nul uitkomen of iets overhouden, dan dat ze zich met een begrotingswijziging, of mij met een begrotingswijziging uw kant opsturen om een hoger budget voor bijvoorbeeld frictiekosten te verzoeken. Dus ik begrijp het. Te weinig is niet goed. Te veel is niet goed. Maar probeer het zo goed als mogelijk te begroten. Tot zover de beantwoording, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dan wil ik de tweede ronde zo doen, de meesten hadden geen opmerkingen, dus iemand die een opmerking heeft even zijn handje laten zien. Kom ik als eerste uit bij de heer Daverveldt, u hebt het woord.

De heer Daverveldt: Ik wilde nog één additionele opmerking maken. De heer Ouwendijk is al ingegaan op de frictiekosten. De frictiekosten die te maken hebben met de nieuwbouw zelf, die redelijk zeker zijn, die worden geëgaliseerd. Maar juist die personele frictiekosten niet, omdat Aquon er inderdaad vanuit gaat dat ze er alles aan gaan doen om die frictiekosten zoveel mogelijk te beperken.

De voorzitter: Dank u voor de toelichting. De heer Oostvogels heeft nog een opmerking, vraag. U hebt het woord.

De heer Oostvogels: Jazeker. Dank u wel, voorzitter. Want het BOB-model, zoals we natuurlijk allemaal weten nu, schrijft voor dat in de eerste termijn je standpunten geeft, in de tweede reageert op elkaar. Ik zou even willen reageren op Bebouwd. Daar werd gezegd … Hun voorstel was om in de zienswijze misschien te zetten dat we willen dat de frictiepost zo klein mogelijk gehouden werd, omdat die in het verleden nogal ruim gesteld werd. Nou, ik zou daarop willen reageren met, ik heb liever dat de frictiepost wat groter is, maar dat we goed personeel houden. Want zoals ik ook in mijn eerste termijn aangaf, we maken ons daar gewoon wel zorgen om. Dus ik heb liever nu dat we iets meer geld overhouden, dan dat we straks met te weinig personeel zitten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hombergen, u hebt het woord.

De heer Hombergen: Ik wilde net steun geven aan het betoog van de heer Oostvogels van de VVD, dat inderdaad het personeelsbeleid en het behoud daarvan kritischer is dan de frictiekosten. Dus wij zijn het wat dat betreft eens. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De beraadslagingen zijn hiermee afgerond. Ik constateer dat iedereen zich kan vinden in de zienswijze en het voorstel. We kunnen dit, dacht ik, als hamerstuk ook naar de VV toezenden. Ik zie de heer Van Kretschmar nog.

De heer Van Kretschmar van Veen: Dan zie je toch maar dat ik me waarschijnlijk niet helemaal goed heb uitgedrukt. Maar wat ik bedoelde, is dat juist de waarde van dat strategische personeelsmanagement, dat dat belangrijk is. Dus het is niet een betoog om de frictiekosten as such te verlagen, maar wel aandacht te vragen voor het personeelsmanagement, wat als gevolg heeft dat de frictiekosten uiteindelijk lager uitpakken. Dat is de logica en niet zoals door een aantal van u is samengevat. Dank u.

De voorzitter: Waarvan akte. Maar ik kan bij mijn conclusie blijven dat het als hamerstuk naar de VV kan. Aldus besloten. Dank voor uw inbreng.

04.B.04 RBG: Kaderbrief 2021 en Begroting 2021

De voorzitter: Dan zijn we nu aan de Kaderbrief 2021 en Begroting 2021 van de RBG. Ik ga weer mijn lijstje af. En dan begin ik dit keer aan de onderkant van mijn lijstje. De heer Maaswinkel, CDA, of de heer Jansen? Wie mag ik het woord geven?

De heer Jansen: De heer Jansen dit keer.

De voorzitter: De heer Jansen.

De heer Jansen: We hebben … Dank inderdaad voor de stukken. We hebben eigenlijk twee vragen. We zien eigenlijk dat er geen zienswijzen zijn, dus goed, op zich dus dat we het overal mee eens zijn. Wij zouden toch graag vanuit het CDA één punt nog willen noemen, namelijk dat we willen oproep om bij de niet inbare belastinggelden, om daar nadrukkelijk samenwerking met gemeentes en andere instanties te gaan zoeken vanuit de RBG, zodat niet wij in ons eentje eigenlijk of vanuit de RBG in zijn eentje probeert te innen. En de schuldhulpverlening ligt nu bij de gemeentes al een aantal jaren. Dus zoek daar vooral de samenwerking mee. En dat is eigenlijk het enige punt wat we willen inbrengen. En we hopen dat dat in de zienswijze kan worden opgenomen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Kasteren of de heer Heijboer?

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Wij hadden twee technische vragen gesteld en daar geen antwoord op gehad. Dus ik weet niet of dat dan een politieke vraag was. In de missie en visie van RBG staat dat ze de doelstelling hebben om te groeien. En wij vonden dat een beetje een vage doelstelling, want als het werk niet toeneemt, waarom zou je dan moeten groeien? Zou je dan meer personeel willen aannemen? Of betekent het dat ze zeggen, we willen meer samenwerking aangaan met andere gemeentes? Dus waar komt het stimuleren van groei, vanuit maatschappelijk oogpunt, wat wordt daarmee bedoeld? Dat is een verduidelijkende vraag. En als tweede vraag was van, RBG zegt van, wij hebben geen weerstandsvermogen, want dat hebben onze, ik noem het maar de founding fathers, die hebben ons dat niet gegeven. En dat betekent dus dat de financiële risico's van de RBG drukken op de begroting of op … Van Delfland. En dan is eigenlijk de logische vraag, het financiële risico

van de RGB, zit dat opgenomen in de begroting of in de rekening van Delfland? En heeft Delfland dat ook als zodanig benoemd of gereserveerd in de begroting? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Boxmeer.

De heer Van Boxmeer: Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik denk dat het RBG zeker een compliment moet hebben voor de ontwerpbegroting en de kadernotitie waarbij ze een goede opsomming geven van allerlei ontwikkelingen die plaatsvinden en de invloeden hiervan op zowel de taakuitvoering van het RBG als de risico's voor Delfland. Wij kunnen dan ook instemmen met het niet hebben van een zienswijze.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Boot, neem ik aan.

De heer Boot: Dank u wel, voorzitter. Drie puntjes. Het eerste is, de kosten van de RBG ten opzichte van de meerjarenraming die nemen behoorlijk toe. Maar we hebben er eigenlijk wel vertrouwen in dat onze hoogheemraad daar goed op let en kijkt of dat niet te veel is. Dat is één. Het tweede is, aansluitend bij de opmerking van het CDA, goed dat er aandacht is voor de problematische schulden, maar we hopen dat we daar, laten we zeggen, wel over geïnformeerd worden hoe … Dit wordt natuurlijk echt een lastig probleem. Dat we geïnformeerd worden over hoe dit gaat en hoe de samenwerking met de gemeente zich op dat punt kan ontwikkelen. En dan het laatste, dat is van een iets andere aard. In beide stukken, zowel de kaderbrief als de begroting wordt gewag gemaakt van een risico, dat we uiteindelijk btw moeten gaan betalen. En dat risico wordt genoemd, maar er gebeurt niks mee. En als je dat goed leest, dan lijkt het alsof dit een heel groot risico is. Want het wordt … Laten we zeggen, we komen er alleen maar onderuit, als alle Europese landen unaniem daarmee instemmen. Nou, dat weet je natuurlijk vooraf dat dat niet gaat lukken. Dus wij vragen ons af of dit risico niet nog iets beter bezien moet worden, want dan gaat het gelijk om grote bedragen. En of er niet al contact met de Unie opgenomen moet worden hoe … Want als wij hier last van krijgen, dan krijgen natuurlijk alle waterschappen dat. Hoe de Unie dan gaat proberen dat weer terug te krijgen. Want bij de gemeente is daar een regeling voor getroffen, dat als je b betaalt dat je het terugkrijgt. Maar voor de waterschappen niet. Dus als ons dit gaat overkomen, dan moeten we daarop voorbereid zijn. En we vonden dat het stuk daar een beetje luchthartig in was. Dus graag daar aandacht voor. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenniskens.

Mevrouw Jenniskens: Ik heb niks toe te voegen, geen opmerkingen. Dank u wel, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Dijkshoorn.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Ook ik heb niks toe te voegen op dit agendapunt.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Kretschmar.

De heer Van Kretschmar van Veen: Wij hebben niks toe te voegen. En misschien, of inderdaad van het indienen van een zienswijze.

De voorzitter: Dank u wel. De VVD, wie mag ik daarvoor uitnodigen?

De heer Oostvogels: Dat ben ik, meneer de voorzitter.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Dat die … Dank u wel, meneer de voorzitter. Kijk, dat de vorige drie niks in te brengen hadden, is natuurlijk een groot compliment. Maar ik ga toch even van de gelegenheid gebruikmaken. Ik wil beginnen met me aansluiten bij meneer Van Boxmeer, dat het gewoon goede stukken zijn en dat de vooruitzichten die geschetst worden gewoon echt wel geruststellend zijn voor ons als VV. Ik ben ook blij met de andere partijen die aandacht hebben voor de schuldenbestrijding. Dat is een onderwerp wat mij aan het hart gaat. Schulden zijn vreselijk en ik ben … Dat is ook de reden dat wij technische vragen daarover gesteld hebben. Die zijn niet beantwoord, dus vandaar dat ik ze hier nog even wegleg. Maar over schulden even nog een opmerkinkje, ik ben blij dat we aansluiten bij de behoorlijkheidskaders die de Ombudsman heeft weggelegd. De technische vragen. Er wordt 450.000 euro voor problematische schulden aan de kant gezet. Is dat dan alleen voor de waterschappen? Omdat de gemeente natuurlijk zelf zoals ze zegt schuldhulpverlening in de portefeuille hebben. Is dan dat bedrag bedoeld om die 7.000 klanten te helpen? Ik was ook benieuwd, gaat deze aanpak, die met die 450.000 euro betaald wordt, ook zorgen dat wij meer geld binnen gaan krijgen, meer kunnen innen? En wat ik zelf nog een hele belangrijke vind, is gemeentelijke schuldverlening is voor een groot gedeelte gebaseerd op seintjes die de gemeente krijgt van andere bedrijven en instellingen dat mensen betalingsachterstanden gaan krijgen. Het systeem is vrij simpel. Stel dat u uw huur niet betaalt of uw zorgverzekering, dan kan de zorgverzekering even een seintje aan de gemeente geven, heel anoniem, heel privacy vriendelijk. En als de gemeente dan meerdere seintjes binnenkrijgt dan weten zij, in dit gezin, in dit huishouden gaat waarschijnlijk iets mis. En dan kunnen zij vrijblijvend gewoon eens even gaan kijken, om te zorgen dat schulden zo vroeg mogelijk aangepakt worden. Ik was even benieuwd of wij daar nu ook aan gaan sluiten? En verder had ik nog wat vragen over corona, maar die zijn eerder al beantwoord. Dus dit was het. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jonker.

Mevrouw Jonker: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben verder geen aanvullende vragen dan die al gesteld zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Hoogheemraad Ouwendijk, u hebt het maar druk vandaag. Nou ja, u mag weer aan de bak.

De heer Ouwendijk: Ik mag wat doen vandaag. Uitstekend meneer de voorzitter, dank u wel. Ik constateer even op voorhand dat er in het algemeen wel instemming is om geen zienswijze in te dienen, behalve de opmerking van de heer Jansen over schuldhulpverlening. Nou, ik laat dat graag aan de commissie over. Ik weet dat, en ik heb daar al eerder met de commissie over gesproken, wat mij betreft RBG vrij revolutionair bezig is op het gebied van het voorkomen van schulden. En ik heb pre-corona ook aangegeven dat we daar een presentatie over zouden houden in een informatie VV. Nou, dat is door corona niet gelukt. We hebben geen mogelijkheid gezien om dat plaats te laten vinden. En van de kant van de RBG is ook aangegeven dat ze dat liever niet doen op de manier waarop wij nu met elkaar in gesprek zijn. Ik ga toch wel proberen om dat in te laten vullen, want een aantal vragen die ook nu weer gesteld worden, die zouden wel een heel goed licht daarop kunnen werpen. Zo ook de technische vragen waar de heer Oostvogels aan refereert. En het antwoord op die technische vragen, dat volgt nog. Kijk, vertraging van het antwoord, we begrijpen allemaal dat de bedrijven als het RBG, wat zich voornamelijk bezighoudt met het incasseren van belastingen voor drie gemeenten en twee waterschappen, dat die op dit moment ook ontzettend veel tijd kwijt is aan het '…'traject en al die andere zaken die bij hen om het coronatraject heen hangen. Dat eet aan twee kanten. Plus het feit dat iedereen natuurlijk niet effectief op kantoor aanwezig is. Nou, ik hoef u niet te vertellen hoe dat allemaal in elkaar steekt, maar ik vraag begrip van de kant van de RBG dat die technische vragen vanavond niet

beantwoord zijn, maar dat antwoord zal inderdaad vrij snel volgen. En als er dan nog vervolgvragen op zijn, dan zou ik die graag ook in een volgende commissie aan de orde willen stellen. De heer Heijboer, die had het over groei. En, nou, ik had het net al over het feit dat er twee waterschappen en drie gemeenten inzitten. Dat betekent dat er nog een belangrijk gemeentelijk gebied eigenlijk blank ligt, waarvan je zou zeggen van, nou, dat zou mooi aan kunnen sluiten bij de RBG. Daar kun je wat belangrijke inverdieneffecten bereiken, niet alleen voor de betrokken gemeentes, maar ook voor de RBG. Ik bedoel, de RBG komt bij verschillende gemeenten namens het waterschap al door de brievenbus heen, maar niet voor die gemeenten zelf. Dan de vraag van de heer Heijboer met betrekking tot reserves vormen binnen de RBG. Delfland is in het algemeen geen voorstander van het aanhouden van voorzieningen binnen gemeenschappelijke regelingen, omdat in de wet geregeld is, de Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen, dat de deelnemers in die gemeenschappelijke regeling proportioneel voor de kosten van die GR opdraaien. Dus of de GR nou wel of niet reserveert, uiteindelijk komt de rekening toch bij de waterschappen terecht. En in het kader van met name het verlagen van de schuld van het waterschap, is het verstandiger om die reserve niet aan te houden bij de GR, maar gewoon goed binnen Delfland aan te geven, ook in de risicoparagraaf, wat het risico eventueel is wat ze daar lopen. En u zult begrijpen dat dat gezien de bedrijfsvoering van de RBG natuurlijk een beperkt risico is. Wat we overigens wel als bestuur van de gemeenschappelijke regeling toestaan bij een GR in het algemeen en ook bij de regionale belastinggroep, is dat ze wel een zodanige balansomvang moeten hebben dat ze een bepaalde periode door kunnen draaien zonder dat ze direct hoeven te bellen met de hoogheemraad financiën of met de wethouder van financiën van de deelnemende partijen. Dus dan moet je ongeveer denken dat ze tenminste een jaar door moeten kunnen draaien vanaf het moment dat ze geen enkele inkomsten zouden hebben. De heer Boot, aandacht voor de toename van de kosten. Ik zou haast willen zeggen, dat is vanzelfsprekend, daar monitoren we op en daar gaat u deze hoogheemraad ook ongetwijfeld bij helpen. Aandacht voor schulden, daar heb ik net al het een en ander over gezegd. We hebben daar eigenlijk een beetje een informatieachterstand. Dat is wel erg jammer, maar daar kan ik op dit moment niet bij helpen. Maar ik zal wel proberen dat in het najaar zo snel als mogelijk ingevuld te krijgen, want dat is los van de problematiek waar het om gaat. Het is niet zo'n verhaal om dat te horen, hoe de RBG met die '…' en dat '…' met die zevenduizend dossiers omgaat. Dan, uw laatste vraag ging over btw. Dat is de zogenaamde koepelvrijstelling. Het ligt in de lijn der verwachting dat die gaat vervallen. Daar is nog geen zekerheid over, dus daar kun je ook geen, hoe heet dat, voorziening voor treffen. Dat schijnt niet toegestaan te zijn. Dus we zullen moeten wachten totdat het op ons afkomt, maar dat lijkt wel tot een stijging van de kosten. Ook weer in Unieverband wordt daar natuurlijk aan gewerkt, want dit betreft alle waterschappen. Dat zei de heer Boot ook al, meneer de voorzitter, dus dat is een onderwerp wat onze aandacht verdient. Maar het lijkt er inderdaad naar, en dan nog niet eens vanwege het feit dat al die lidstaten het erover eens moeten worden. Maar vanwege het feit dat andere lidstaten dit al tegen Nederland ingeroepen hebben, is het in de verwachting dat die koepelvrijstelling bij de eerstvolgende kabinetsformatie wel weer aan de orde gaat komen. Ik denk, meneer de voorzitter, dat ik zo de gestelde vragen beantwoord heb. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Ouwendijk. In tweede termijn wil ik vragen aan degene die een opmerking heeft om zijn handje in beeld te brengen. En als eerste is dat de heer Jansen van het CDA. Gaat uw gang, meneer Jansen.

De heer Jansen: Dank u, voorzitter. Ik dank ook de portefeuillehouder voor het beantwoorden van de vragen. Ik heb eigenlijk aan de commissie naar aanleiding van het verhaal van de portefeuillehouder één vraag, zo van, of we gewoon niet in de zienswijze toch kunnen opnemen dat we oproepen om ten aanzien van kwijtschelding en schuldenproblematiek om daar de samenwerking met gemeentes en andere instanties te gaan zoeken.

Verschillende sprekers hoorde ik zeggen van, nou, dat ze het belangrijk vinden. Ik denk dat het dan goed is om dat in de zienswijze verwoorden.

De voorzitter: De heer Ouwendijk, is dat verstandig om in de zienswijze op te nemen dan wel om dat mee te nemen bij …

De heer Ouwendijk: Nou, ik denk in dit geval, meneer de voorzitter, dat uw advies om dat aan mij als boodschap mee te geven, en ook bij het eerstvolgende DB dan wel AB van de RBG in te brengen, dat dat een hele verstandige is. Ik ben daar misschien net niet voldoende op in gegaan, maar er is natuurlijk volop samenwerking tussen de aangesloten gemeenten en de waterschappen in hun overeenkomstige gebieden. En daar waar het gaat om gebieden die niet als gemeente aangesloten zijn, maar wel als waterschappen, is er overleg tussen het RBG en de andere gemeenten. En dat is natuurlijk allemaal streng gereguleerd, want je kunt dat niet met iedereen doen. Maar je kunt dat blijkbaar wel met de gemeenten doen. Ik weet ook dat dat gebeurt en daar volop aandacht voor is bij de RBG. Maar met alle vormen van genoegen wil ik dat meenemen en ook verzoeken aan de RBG dat op het moment dat bij ons een presentatie wordt gehouden over hoe we nou omgaan met die problematische gevallen en die problematische schulden, voor zover we die ontstaan, dan we dan ook even specifiek aandacht gegeven wordt van, nou, en hoe steekt nou die samenwerkingsrelatie tussen de gemeenten en de RBG in elkaar. En wellicht is dat voor de heer Jansen op dit moment ook voldoende. Tot zover, meneer de voorzitter.

De heer Jansen: Voorzitter, dat is voor mij voldoende. De reden dat ik het vroeg, was omdat ik in de eerste instantie eigenlijk van de portefeuillehouder begreep dat hij het eigenlijk aan de commissie wilde laten. Maar deze toezegging vind ik prima en dan hoeft het niet in de zienswijze opgenomen te worden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we daarmee het agendapunt afgerond. Ik constateer dat iedereen ermee akkoord kan gaan, zodat het als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de VV.

5. Ingekomen stukken

De voorzitter: Dan zijn we nu aan de ingekomen stukken.

05.a Brief aan VV: Consequenties coronavirus voor P&C-cyclus

De voorzitter: De brief aan de VV, betreft de consequenties coronavirus voor de P&C-cyclus. En de Partij van de Arbeid, de Algemene Waterschapspartij en mevrouw Jenniskens hebben daar het woord over gevraagd. Eerst de Partij van de Arbeid, de heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, meneer de voorzitter. Bij het aangeven van de ingekomen stukken, zaten wij nog ons te beraden hoe wij zaken wilden aanvliegen. In wezen, de vraag die ik wilde stellen ging over de nieuwe weeffout met betrekking tot, nou, de belastingontwijking van sommige bedrijven en het niet '…' hebben van sommige bedrijven. Daar zijn we al op ingegaan en voorderest denk ik dat dit traject oké is. Dus wij hebben nu geen nadere vragen.

De voorzitter: En de Algemene Waterschapspartij, meneer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben geen nadere vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens. U wilde daar ook …

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel, voorzitter. Ik heb één … Dank voor de nota. Het is heel erg duidelijk, vind ik. Ik vind het alleen wel een beetje laat dat wij pas bij de Burap over de implicaties van de corona kunnen worden ingelicht. En ik was heel benieuwd, want er schijnt toch een eerste analyse in april gedaan te zijn, of de hoogheemraad misschien een tipje van de sluier kan lichten nu over die analyse, zodat we een beetje een gevoel kunnen krijgen voor de impact van corona.

De voorzitter: De heer Ouwendijk, kunt u een tipje van de sluier oplichten?

De heer Ouwendijk: Weet u, een tipje van de sluier kan ik natuurlijk altijd oplichten, maar er is niet eens een sluier, dus dat maakt het dan alweer wat ingewikkelder. Maar wij hebben in april een brief gestuurd en daarin hebben we een aantal zaken benoemd. En gisteren hebben we in onze DNA-vergadering dat nog eens een keer aan de orde gesteld. Eigenlijk zie je dat dat nog steeds de actualiteit is. Dus zijn … We hebben daarnaast natuurlijk ook in de organisatie een aantal zaken aangepast. Nou, daar wordt u ook regelmatig over geïnformeerd. Ik denk dat daar niet zo gek veel aan toe te voegen is, behalve dan misschien nog de financiële uitkomsten. Nou, die komen natuurlijk, laten we zeggen, vanaf nu een beetje aan het licht. En gebruikelijk is om de cijfers tot en met 1 juli, hoe heet het, te rapporteren in de Burap. Dus in die zin snap ik dat ook wel, dat dat op dat moment dus aan de orde komt. En ik realiseer me ook wel dat dat natuurlijk al in september is, terwijl het evenement eigenlijk al, als ik het zo mag noemen, om 15 maart begonnen is. Maar we zijn ook nog geen drie maanden onderweg. Dus ik kan daar op dit moment nog niet zo gek veel aan toevoegen dan eigenlijk te verwijzen naar de brief die we gestuurd hebben en de mededelingen die onder andere door de dijkgraaf aan de Verenigde Vergadering tussentijds zijn gedaan. Tot zover, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens. U en wij ook krijgen de nodige informatie. Dit volstaat, dit antwoord? Dank u wel.

05.b Strategische investeringsagenda 2020

De voorzitter: Dan zijn we bij punt 05.b, de strategische investeringsagenda 2020. De VVD had er een vraag over, de heer Van Valkenburg?

De heer Van Valkenburg: Dank u wel, voorzitter. Nou, ten eerste dank aan de portefeuillehouder voor dit document. Het geeft een hoop inzicht in welke investeringen wij als Delfland de komende jaren voor ogen hebben. Wel hebben we daar nog een vraag over. Je ziet dat de investeringen best wel hoog zijn per jaar. Kan de organisatie dat wel aan? En dus, wij begroten nu ongeveer dertig miljoen aan investeringen per jaar. Nou, er zijn vele jaren die daarboven zitten. Maar betekent dat wij meer daarvoor moeten gaan begroten, of zeggen we eigenlijk, dertig miljoen is eigenlijk wel de grens wat we kunnen wegzetten per jaar?

De voorzitter: De heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, meneer de voorzitter. En de strategische investeringsnota heeft eigenlijk als doel om voor na deze bestuursperiode de contouren te schetsen van de ontwikkelingen binnen Delfland, en dan met name in financiële zin. Er zijn een drietal knoppen waar we aan draaien, dat is echt op ambitieniveau. Dat betreft de tarieven en dat betreft de schulden. En op het moment dat je kijkt naar de ontwikkeling van het tarief, dan is dan denk ik een van de belangrijke dingen hier, dan is het, kun je met al die beoogde investeringen in de toekomst, kun je dat aan met het tarief wat door Delfland wordt gerekend? Nou, in deze investeringsnota hebben we voor deze bestuursperiode de tarieven gelijk gehouden. En we laten voor de periode na deze bestuursperiode de tarieven met anderhalf procent stijgen. Dat zou ongeveer een gemiddelde

prijsindex kunnen zijn. En wat je dan ziet gebeuren, is dat de manier waarop we deze periode aan de knoppen draaien, dat we dat ook wel vol zouden kunnen houden tot aan het eind toe. En dat is ook een beetje de bedoeling geweest van die investeringsnota, om daar de omvang van weer te geven. En er is niet direct gekeken of de organisatie dat aan kan. Maar het is een terechte vraag die de heer Van Valkenburg stelt, want dat is natuurlijk wel de tweede actie die erop komt. Als dit de investeringen zijn die wij moeten doen, kunnen we dat dan met de huidige organisatie aan? En als je goed naar die investeringsnota kijkt, dan zie je zelfs in het begin dat daar nog een extra kopje bovenop zit. Ik meen even, ik heb het nu niet voor mij neus liggen, maar 2023, '22, '23, dan zit er nog extra stijging in. Een soort van inhaaleffect. Je zou kunnen zeggen, wat wij gemiddeld zouden willen investeren in die langere termijn, dat staat in die investeringsnota. En in werkelijkheid blijkt dat we in de achter ons liggende periode steeds beperkt zijn gebleven tot een bedrag van dertig miljoen. Dat is wat de organisatie aan kan. Dus willen we dat niveau halen, dat hogere niveau wat in die nota aangegeven staat, dan is dat financieel inzichtelijk gemaakt en wat mij betreft, mijn taxatie, is dat Delfland het financieel aankan. Kan de organisatie van Delfland het aan, dan sluit ik me eigenlijk een beetje aan bij de conclusie die al klinkt uit de vraag van de heer Van Valkenburg. Dan zul je daar fors nog op in moeten zetten. Dus daar ligt een uitdaging voor de organisatie voor Delfland. Ik denk dat de vraag zo beantwoord is, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Valkenburg, voldoende beantwoord?

De heer Van Valkenburg: Ja, dank u wel. Maar ik zie andere vragen.

De voorzitter: De heer Hombergen en daarna mevrouw Jenniskens. De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Ik ben blij dat de VVD dit heeft geagendeerd en dat we hier even toch aandacht aan geven. Een goede vooruitblik. En een onderdeel wat wij een beetje missen bij de strategische investeringsagenda, is dat ons gebied ook heel erg in beweging is en behoorlijk weer zal veranderen in de komende tien jaar. En ondanks alles wat nu gebeurt, zal het waarschijnlijk verder verdicht worden. En het viel ons op dat we verdacht weinig terug zagen komen in de strategische investeringsagenda. Dat we ook wat dat betreft adaptief moeten zijn voor de exogene ontwikkelingen die ons gebied zeker gaan gebeuren. Wat dat betreft geen vragen, maar wel een oproep om dat beter mee te nemen.

De voorzitter: Mevrouw Jenniskens. Het is overigens niet de bedoeling dat we hier een agendapunt van maken maar u heeft het woord.

Mevrouw Jenniskens: Dank u wel voor het woord. Dit was ook meteen eigenlijk mijn eerste opmerking. Ik vind het eigenlijk best wel bijzonder dat wij over zo'n belangrijk strategische investeringsagenda via een ingekomen stuk praten, eerlijk gezegd. Maar goed, ik ben wel blij dat het nu geagendeerd is. En verder hebben wij Water natuurlijk nog een opmerking over het feit dat pas vanaf 2033 er ingezet wordt bij de zuiveringen om de medicijnresten te verwijderen. Betekent dat we dan nog tot 2033 of '35 daar niks of heel weinig aan kunnen doen. Dat vinden wij toch wel zorgwekkend.

De voorzitter: Dat hebben wij wel, dacht ik, in een informatieve VV besproken, maar ik heb dat niet meer op mijn netvlies staan. Kan de heer Ouwendijk daar misschien nog …

De heer Ouwendijk: Nou, daar is over gesproken, maar de intentie van deze nota is meer om de omvang aan te geven en te kijken naar capaciteiten van de organisatie, financiële ruimte of je dit aankunt. En niet om, zeg maar, de discussie uit te lukken van, welke investeringen moet je nou over tien of over vijftien jaar doen. Dat

is niet de bedoeling. Het is natuurlijk helemaal niet verkeerd om die discussie te voeren, maar daar moet je niet de aanleiding van dit document in zien. En als ik dan de opmerking van de heer Hombergen, die zou ik dan wel ter harte willen nemen. In die zin zou ik die ook bij alle leden van de VV neer willen leggen. Ik stel mij zo voor dat een document als dit, dat we dat gewoon met ons mee blijven nemen. Het is geen officieel PC-document, het hoeft niet vastgesteld te worden. Behandelen als ingekomen stuk bij een commissie is misschien ook een lichte behandeling. Dat ben ik graag, meneer de voorzitter, met mevrouw Jenniskens eens. Maar we moeten het ook met betrekking tot het gewicht ervan niet te zwaar maken. Vooral niet als we praten over de hele verre toekomst. Dus het moet wel in die zin een werkbaar stuk blijven. Dus niet inhoudelijk over iedere post, zeg maar, met elkaar in discussie gaan, want uiteindelijk wordt Delfland bestuurd in vierjaarsperiodes. En dan kan er eigenlijk van alles veranderd en omgezet worden. Maar het gaat er met name om, is je beleid op langere termijn in financiële zin houdbaar. Dat is eigenlijk volgens mij het enige, maar wel het meest belangrijke doel van dit document. Dus niet een PC-document in de zin dat daarover beslist hoeft te worden, maar wel een document wat gebruikt gaat worden om in de financiële planning ingezet te worden. Tot zover, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan rond ik het agendapunt hiermee af.

05.c Advies van de Adviescommissie Water over geborgde zetels d.d. 3 juli 2015

De voorzitter: Zijn we nu bij 05.c, advies van de Adviescommissie Water over de geborgde zetels van juli 2015, op aanvraag van de fractie CU-SGP. Het verbaast me eigenlijk dat die aanvraag er is, omdat we de vorige keer hebben afgesproken dat we een discussie hierover in het postkantooroverleg zouden gaan voeren. Wie van het … Wie wil daar het woord …

De heer Hofman: Voorzitter, de heer Hofman zal het woord voeren.

De voorzitter: De heef Hofman.

De heer Hofman: Ytzen is inmiddels vertrokken. Wij hebben het geagendeerd, omdat we dit advies vrij genuanceerd vinden en zeker nu afgezet tegen het advies van de regering wat er ligt, of de regeringscommissie. En we vinden het waardevol om de geborgde zetels in ieder geval in de benen te houden, omdat wij dus vanuit de fractie goede ervaring hebben daarmee. En niet het kind met het badwater gelijk weg te gooien. En ons gevoel is een beetje dat ernaartoe geredeneerd wordt dat geborgde zetels überhaupt het veld moeten gaan ruimen. En dat vinden wij een brug te ver. Wij brengen het ook nog bij het waterschapoverleg van onze partijgenoten bij alle waterschappen in. En wij hebben nu het procedurevoorstel ook van de Unie gezien. En we zullen dus het hele proces moeten afwachten. Wel met de waarschuwing dat de kans groot is dat we ervoor moeten waken dat de bestuurssamenstellingsdiscussie rond waterschappen weer in alle hevigheid gaat toenemen. Want ik heb in ieder geval de afgelopen veertig jaar al tien keer discussies gehad over bestuurssamenstelling waterschappen. Dat bevordert niet de stabiliteit van het waterschapbestuur. Dus we moeten wel voorkomen dat we niet elke keer weer discussie gaan hebben over de bestuurssamenstelling en dergelijke. En vandaar dat wij dit advies van 2015, waar de regeringscommissie totaal niet op in gaat, een goed evenwichtig advies vinden, waarbij alle aspecten in feite dus ruimte wordt gegeven, op het bestuursaantal van het dagelijks bestuur wordt losgelaten. Ook de exclusieve zetel van geborgd. En dat waren eigenlijk de grootste knelpunten die werden ervaren bij de formatievorming. Dus vandaar dat wij dit nogmaals onder de aandacht hebben gebracht. En het is nu fijn om dat te combineren met het huidige advies wat nu voorligt.

De voorzitter: Dat huidige advies ligt dus nu bij de Tweede Kamer. En ik begrijp dat, men zal daar ongetwijfeld nog een hoorzitting gaan houden, dus … Zodat iedereen vrij is, en dat zal men zeker ook doen, om daar commentaar op te leveren. Mevrouw Dijkshoorn had zich ook aangemeld om hier wat over te zeggen.

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij met de woorden van de heer Hofman. Het advies ligt er nu sinds vrijdag, het advies van de Adviescommissie Water. Dit is nu al het derde advies in nog geen tien jaar wat er op tafel ligt. Ik ga daar weinig woorden aan vuil maken. Maar u snapt natuurlijk dat dit zeker onze aandacht heeft en dat wij ook de stappen die gemaakt zullen worden in het procedurevoorstel van de Unie daar gaan volgen. We vinden het alleen jammer ook van de Unie dat de Unie dit gewoon zelf veroorzaakt eigenlijk ook heeft. Dus toch het los heeft gelaten en hier niet zelf, nou, de regie in heeft genomen, zoals we wel dat met de waterschapsbelasting doen. Wij zijn in ieder geval volop bezig met allerlei dingen te regelen. En wij gaan ervan uit dat wij als geborgde zetels nog voldoende steun krijgen van de andere fracties om hier voor Delfland op dit moment te werken en een goed vervolg te geven aan het bestuursakkoord. Mocht daar binnen andere fracties toch twijfels over zijn, dan horen we dat graag en we gaan graag de discussie aan in de postkantooronderhandelingen. Dank u wel.

De voorzitter: Overleg. Postkantoor overleg, we gaan er denk ik niet over geborgde zetels onderhandelen. Maar, nou, dat zien we dan wel. Dat zijn altijd hele prettige bijeenkomsten En dat houden we ook zo. De heer Van Kretschmar wil er ook nog wat over zeggen?

De heer Van Kretschmar van Veen: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil me beperken tot een opmerking toch over het gevolgde proces. Zoals ik me weleens al heb uitgedrukt, verbaas ik mij over het feit dat de commissie niet de moeite heeft genomen om zich, zeg maar, in te leven in de huidige situatie zoals die binnen waterschapsbesturen in den lande zich op dit moment manifesteert. Dus de bekende vraag, is er vanuit de waterschappen noodzaak om dergelijke grote systeemveranderingen voor te stellen. Dat vind ik buitengewoon jammer, want nu ligt er een voorstel en wordt het natuurlijk heel lastig als dat, zeg maar, in de straat past van een partij om daar dan nog op tegen te zijn. Dus ik moet zeggen, ik vind het buitengewoon teleurstellend het proces. En ik vind ook dat de Unie heeft laten zien dat ze niet echt de waterschappen vertegenwoordigt en, nou, het heeft het erop aan laten komen. En, nou ja, we zullen zien waar dit eindigt. Maar het verdient wat mij betreft niet de schoonheidsprijs.

De voorzitter: Dank u voor uw bijdrage. Waarvan akte.

05.d RBG: Concept Jaarrapport 2019

De voorzitter: Zijn we toe aan het volgende agendapunt. 05.d RBG: Concept Jaarrapport 2019. VVD en AWBD. VVD in eerste instantie. De heer Oostvogels, neem ik aan. De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Sorry, ik had het knopje verkeerd om staan. Dank u wel. En we hadden het net ook al over schulden en dat zou ik ook hier even kwijt willen. En ik heb schriftelijk of technische vragen gesteld die zich vooral richten op het stukje kwijtschelding. Want volgens ons draagt kwijtschelding op een bepaalde manier niet bij aan het voorkomen van schulden. Het levert bijvoorbeeld heel veel papierwerk op. Daar komt niet iedereen doorheen. Het geeft onduidelijkheid. En het zorgt dat iemand met schulden nog iemand heeft waar ze contact mee moeten hebben, waar ze moeten gaan zorgen om hun eigen schuldenlast te verlichten. Bovendien kost kwijtschelden ons heel veel geld en stop ik dat liever in het zorgen dat mensen goede schuldhulpverlening krijgen en dat ze gewoon het tarief voor iedereen verlagen. Dus daarom had ik de technische vragen gesteld als volgt. Wat is er nodig om te stoppen met kwijtschelden? Hoeveel besparen we

als we stoppen met kwijtschelden. Dus hoeveel zijn we minder aan processen kwijt, aan alle onderzoeken die gedaan moeten worden op verzoeken tot kwijtschelding. In de stukken lazen we ook dat er sinds de instelling of het afschaffen van een gedeeltelijk van de kwijtschelding de beveiliging is '…'. Nou, ik ben heel benieuwd welk verhaal daarbij is om dat nodig '…' omdat het gebeurd is. En we hebben ook gelezen dat er geen huisbezoeken zijn afgelegd. Ik ben ook even benieuwd waarom dat is. Nou, dan gaan we even weg van de schuldhulpverlening en een heel andere vraag. We hebben ook gelezen dat er 53 procedures gestart zijn tegen zuiveringsheffing die opgelegd is en 11 tegen de watersysteemheffing. En ik ben even benieuwd of we daar wat meer informatie over konden krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Er was nog … De heer Heijboer u wilt …

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Onze vragen zijn al beantwoord bij een vorig agendapunt over de RBG. Dus ik …

De voorzitter: Oké.

De heer Heijboer: Dank u wel.

De voorzitter: Hoogheemraad Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, meneer de voorzitter. De technische vragen van de heer Oostvogels die waren prettig genoeg van tevoren bij ons ingediend en we hebben die antwoord doorgezet naar de RBG om te zorgen dat er feitelijk juiste antwoorden op komen. Anders dan, ik kan op een aantal misschien wel een gedeeltelijk antwoord geven, maar dat lijkt me voor de discussie nou niet bevorderlijk. Dus met verwijzing naar de opmerking die ik eerder maakte met betrekking tot technische vragen van de RBG, antwoord volgt meneer de voorzitter.

De voorzitter: De heer Oostvogels. Het is niet anders. Gaan we zo doen.

De heer Oostvogels: Het leven is … Akkoord met het antwoord. Dank u wel.

05.e Brief aan de VV: Resultaten imago onderzoek Delfland

De voorzitter: 05.e Brief aan de VV: Resultaten imago-onderzoek Delfland. De heer Heijboer, neem ik aan, die daar wat over wil zeggen.

De heer Heijboer: Ja, wij hebben technische vragen gesteld. Dank u wel, voorzitter. En die zijn beantwoord. Dus dank u wel.

De voorzitter: Is dat geregeld.

De heer Oostvogels: Meneer de voorzitter.

De voorzitter: De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: We hadden ook technische vragen … Dank u wel, meneer de voorzitter. We hadden ook technische vragen gesteld, die zijn beantwoord. Maar we zijn nog niet helemaal gelukkig met de huidige stand. Dus ik heb wat vragen, als u mij toestaat.

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

De heer Oostvogels: Ik hoor geen protest. Dank u wel. Transparante overheid, zoals ook in de antwoorden geschreven wordt, is natuurlijk heel belangrijk. En daarom zijn we ook blij dat we bezig zijn met ons imago en communicatie. Alleen als we kijken naar de respons van het onderzoek, dan valt toch wel een aantal dingen op. In totaal hebben we 1.402 reacties gehad. Waarvan er bijvoorbeeld 3 van agrarische bedrijven zijn. Maar blijkbaar is het wel gelukt om bij tuinbouw 11 keer zoveel mensen te vinden, dat we ons toch, als je een beetje je best doen, je zo kunt zien welk bedrijf agrarisch is. Ook wat ons opviel, is dat de categorie die het meest gereageerd heeft, houdt u vast, leerkrachten primair onderwijs zijn. Dus ik ben even benieuwd wat de portefeuillehouder vindt van deze representativiteit en in hoeverre deze 1.402 mensen die niet atypisch, laat ik het zo zeggen, verdeeld zijn over onze ingelanden en wat dat betekent voor hoe we met de resultaten van het onderzoek omgaan. Nou, er was ook een vraag gesteld door, ik geloof, de AWP over een kpi. Kunnen we nou een doel stellen hiervoor? Daar was het antwoord dat het niet gebeurt. Maar ik ben toch wel even benieuwd, waar gaan we dan op sturen? Een mooie analyse liggen, we gaan nu wat dingen, als het goed is, anders doen. En wanneer zijn we nou tevreden daarover? Dus eigenlijk, wat zijn de doelen die we gaan halen? Daar ben ik heel benieuwd naar. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Wie kan daar wat licht over laten schijnen? De dijkgraaf of de hoogheemraad?

De heer Daverveldt: Ik moest me even zelf on-muten. Dank u wel, voorzitter en dank u wel, de heer Oostvogels voor de vragen. Inderdaad, de lage respons in een aantal categorieën, dus buiten inwoners, is opvallend. Maar we hebben ook aangegeven bij de beantwoording van de technische vragen wat daar mede de oorzaak van is. Heeft te maken met privacy et cetera. En dat betekent vanzelfsprekend dat je de resultaten die die respondenten hebben geleverd, dat je daar voorzichtig mee moet zijn. Dus ik kijk eigenlijk ook naar het totaal. Inwoners, 1.400 die gereageerd hebben. Op zich een goede sample sized. En ik denk dat het dus belangrijk is dat we in ieder geval zien hoe onze inwoners tegen ons aankijken. Het is eigenlijk ook voor ons een punt om te zien dat het communicatiebeleid dat wij vormgegeven hebben, wat we aan het uitvoeren zijn, of wij daarmee op de goede weg zijn, of dat dat toch op bepaalde punten zou moeten worden bijgesteld. En mijn conclusie, als ik naar die imago-onderzoek kijk, dan zeg ik, dan zijn wij op zich op de goede weg door te streven naar, zeg maar, meer contactmomenten met onze belanghebbenden. Dat wij, zeg maar, de informatievoorziening bijvoorbeeld via onze website verder kunnen verbeteren. Dus daar we mee door. Wat ik ook belangrijk vind, en dat zijn, zeg maar, voor mij in ieder geval zelfs nieuwe inzichten, dat bijvoorbeeld het belang van de documentatie bij de belastingheffing, dat die heel erg gewaardeerd wordt. Nou, daar kijken we al kritisch naar, maar dat is eigenlijk alleen maar een motivatie om dat zeker te blijven doen. Ten aanzien van uw vragen over de kpi's. Ik houd er zelf van om ook duidelijk gefocust te zijn. Wij hebben een aantal bestuurlijke doelen per programma's. En het imago is niet, wat mij betreft, een primair doel, maar het is een middel. Als ons imago goed is, dan denk ik dat het daarmee ook makkelijker wordt om bestuurlijke doelen waar wij op samenwerking aangewezen zijn om die te realiseren, omdat wij gezien worden als professioneel, betrouwbaar, et cetera. Dus het is inderdaad niet zo dat we daarmee zeggen van, nou ja, het moet per se op dit niveau zijn. Wij gebruiken het meer als een indicator, om daarmee onze hele communicatiestrategie, zeg maar, te ijken en waar nodig bij te stellen. Voorzitter, ik hoop dat ik daarmee de vragen beantwoord heb.

De voorzitter: Dank voor de beantwoording. Ik neem aan dat dat voldoende beantwoord is, meneer Oostvogels?

De heer Oostvogels: Het is beantwoord. En ik zou daar nog even kort op willen reageren als u mij toestaat?

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

De heer Oostvogels: Dank u wel. Het is goed om te horen inderdaad dat de documentatie die we meesturen met de belastingbrief dat die gewaardeerd wordt. Ik zou in ieder geval willen vragen, de dijkgraaf gaf een mooi proces inderdaad van waarom het niet gelukt is om dan super representatief, om een enorme lijst respondenten te hebben. In 2021 komt het nieuwe onderzoek. Ik zou dan wel al willen oproepen om daar echt oog te hebben voor de representativiteit. Dat we gewoon zorgen dat we dan een goed onderzoek hebben, met een flinke M, zoals de wetenschappers dat zeggen. En ik snap dat het geen primair doel is om een goed imago te hebben, maar het wordt voor ons als VV natuurlijk wel lastig als wij niks hebben om de communicatiestrategie en alles wat eromheen gebeurt af te rekenen. Dus vandaar mijn oproep daartoe.

De voorzitter: De heer Daverveldt.

De heer Daverveldt: Ik neem uw aanbeveling ter harte, dat we inderdaad zullen kijken hoe wij met inachtneming van alle beperkingen die AVG ons oplegt, toch te kunnen kijken dat wij, met name voor die andere categorie, een meer representatieve steekproef kunnen maken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is hiermee dit punt afgerond.

05.f Brief aan de VV: Bezwaarschriftencommissie AWB Delfland/Jaarverslag en Klachtencommissie Delfland/Jaarverslag

De voorzitter: 05.f, Brief aan de VV: bezwaarschriftencommissie en jaarverslag klachtencommissie Delfland. De VVD en de AWPD. Meneer Hombergen zie ik ook. Eerst de VVD. Wie van de VVD? De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Dank u wel, meneer de voorzitter. Dit is voor mij een terugkerend nummer, bezwaarschriften en klachten, omdat het een indicatie kan zijn dat er iets mis is gegaan met onze dienstverlening die we doen. Het hoeft natuurlijk niet. Er zijn een hoop andere redenen waarom mensen bezwaar of een klacht indienen, maar is een indicatie dan. Dus vandaar dat we een vraag daarover gesteld hebben. En ik denk dat de belangrijkste misschien nog wel is dat er in het jaarverslag van de bezwaarschriftencommissie wordt gesteld dat het belang van de maatschappelijke vaarfunctie op water, dat die niet altijd onvoldoende … Of dat die onvoldoende meegenomen wordt bij vergunningen, en dan specifiek bij de watervergunningen. En dat dit onder de aandacht gebracht moet worden. Dus ik ben even benieuwd naar een reactie daarop van het college. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Even kijken. De heer Heijboer.

De heer Daverveldt: O, oké.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Nou, onze vraag zit eigenlijk in het verlengde van wat de heer Oostvogels net gevraagd heeft. Wij hebben geconstateerd dat inderdaad de vaarfunctie onderbelicht is gebleven. En er zijn ook een aantal bezwaren niet ontvankelijk verklaard, omdat Delfland eerst een vergunning had afgegeven voor een lage brug. Daar is bezwaar tegen gekomen. En vervolgens is er gecommuniceerd met de aanvrager. En die heeft vervolgens toch een hogere brug aangevraagd, waardoor het bezwaar niet ontvankelijk was. Dus eigenlijk zie je dat Delfland eerst vrij gemakkelijk de aanvrager zijn vergunning verleent. En er dan later op terugkomt bij de aanvrager, omdat er bezwaren zijn. En dat vinden wij eigenlijk een hele onjuiste gang van zaken. Wij vinden eigenlijk dat Delfland, ook als bestuur, dat wij kaders moeten opstellen

waaraan aanvragen moeten voldoen. Totdat we eerst van tevoren die kaders helder stellen, ook naar de aanvragers toe. En dat daarop getoetst wordt door de ambtenaren. En dat het niet zo moet zijn dat we afwachten hoeveel bezwaren er komen. Ook een ander effect wat wij zien gebeuren, is dat er bijvoorbeeld langs de smalle watergangen steigers mogen worden gebouwd waar schepen aan afgemeerd worden, waardoor het deel van die watergang waar die schepen liggen afgemeerd afgedekt worden. En passerende schepen juist de oever opzoeken, waardoor er schade aan de oever en de vegetatie ontstaat. Ook daar zou er wat meer kaders gegeven moeten worden aan de behandelend ambtenaren, waardoor zowel de vaarfunctie als de KRW-doelen en dergelijke gehaald worden. Dus wij denken dat dit eigenlijk een punt is waarop toch meer actie van Delfland verwacht mag worden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel, meneer de voorzitter. Wat ons betreft een andersoortige vraag. Het viel ons op dat het college een kleine oplegnotitie heeft gemaakt, en dat is allemaal maar procesmatig van, doorsturen van het rapport van de klachtencommissie. En wij zouden het voor de komende jaren mooi vinden als het college zelf ook een korte inhoudelijke notitie maakt met haar gevolgtrekkingen of aanmoedigen of wat zij eruit haalt voor de eigen organisatie. Want nu zijn we zelf een beetje aan het kijken wat er beter kan. Maar ik denk dat eerst eens het college aan zet is om te bezien welke les zij eruit halen. Niet voor dit jaar, maar wel graag voor volgend jaar.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hofman.

De heer Hofman: Voorzitter, ik wilde graag aanhaken op de vaargelegenheid. Bij mijn weten heeft Delfland een eigen vaarwegverordening, waarin is aangegeven welke wateren bevaarbaar zijn. Daarnaast, als dat stelsel wordt uitgebreid, dan is de gemeente bij mijn weten de eerste die aan zet is wat betreft de vaarhoogte en de doorvaart. En dat moet dan in het bestemmingsplan in feite verzegeld zijn. En het is zo dat op basis van beleid van de provincie, zeg maar de status quo, zoveel mogelijk als uitgangspunt wordt gehanteerd. Dus ik denk dat de gemeente de brughoogte in beginsel moet vastleggen en dat het waterschap dat niet kan doen, omdat die niet in de ruimtelijke ordening de recreatieve functie van water kan aanwijzen. Dus ik wilde daar graag toch even op wijzen en benieuwd wat het standpunt van het college hieromtrent is.

De voorzitter: Dank u wel. Wie van de collegeleden kan ik het woord geven? De dijkgraaf.

De heer Daverveldt: Jazeker. Dank u wel, voorzitter. Ten eerste, eigenlijk heeft het college geconcludeerd dat het op zich met de bezwaarschriften best goed gaat. We hebben ook in het achterhoofd … Zeg maar, commentaar wat wij in het verleden weleens van de bezwaarschriftencommissie gekregen hebben, dat Delfland soms weleens erg rigide zich opstelde. En daar hebben wij actie op ondernomen dat we meer, zeg maar, mee willen denken. En we zijn blij in ieder geval dat de commissie geadviseerd of geconstateerd heeft, dat vele zaken in goede onderlinge gesprekken worden opgelost. Natuurlijk is er dan altijd nog de mogelijkheid om verder te verbeteren. En dat is waar de commissie aandacht voor vraagt. Dat is, het nadenken over de functie die de waterweg heeft ten behoeve van vaartuigen. Dat is teruggekoppeld aan de ambtelijke organisatie om daar expliciet ook verder over mee te denken bij de toekomstige vergunningverlening. Ten aanzien van de bezwaarschriften. Ik moet u bekennen dat ik niet van alle bezwaarschriften in detail op de hoogte ben van alle ins en outs. Maar de ontvankelijkheidsverklaring, heb ik begrepen, dat te maken heeft met het feit dat soms termijnen niet gehaald zijn of dat een partij geen belanghebbende was. Ten aanzien van de opmerking over de oplegnotitie, dat ben ik met u eens, die is inderdaad summier. Maar dat heeft er mede mee te maken dat wij denken dat de commissie eigenlijk een heel duidelijk verslag gegeven heeft waar wij op

zich weinig aan toe te voegen hadden. Dat is de reden dat wij eigenlijk gezegd hebben van, en misschien is dat een beetje impliciet geweest, maar wij staan achter de bevindingen van de commissie. En daar waar er een verbetering is, zullen we dat meenemen in het kader van continu verbeteren. En nou ben ik alleen misschien één ding vergeten, dat is de opmerking van meneer Hofman. Misschien kunt u die nog even … Mij nog even herinneren aan uw specifieke vraag?

De heer Hofman: Mijn vraag gaat om de verhouding met de gemeente wat betreft het aanwijzen van vaarwateren. Ik weet dat Delfland in feite 1.80 boven boezempeil aanhoudt, wat betreft de vaarhoogte. En als er nieuwe bruggen worden aangelegd die eigenlijk niet in een vaar, zeg maar, sloot zich bevinden en dat een uitbreiding is eigenlijk van de vaargelegenheid, dan ligt het zwaartepunt bij de gemeente. Want het waterschap die kan geen vergunning wijzigen als men de brughoogte wil wijzigen, althans dan houdt men gewoon minimaal aan 50 centimeter boven boezempeil om eventueel varend het onderhoud te kunnen uitvoeren '…'. En dat is de eis die Delfland in redelijkheid kan stellen en meer niet. Maar daar zit gewoon een spanningsveld en dat betekent gewoon dat dat voor het waterschap moeilijk is bij vergunningsafgifte, lijkt mij, om dan zo'n aanvraag te honoreren. Omdat men dan in strijd handelt met de eigen taakstelling, als men een hogere eis stelt aan de brughoogte. Dus dat … Hoe gaat die samenwerking met gemeenten wat betreft het uitbreiden van de vaargelegenheid?

De heer Daverveldt: Meneer Hofman, voor deze … Mijn indruk is dat de samenwerking met de gemeentes goed is. Dus als er spanning is, dan komen dit soort zaken gewoon, in de eerste plaats ambtelijk en zo nodig bestuurlijk worden die uitgesproken. Als u meer specifiek antwoord wilt hebben over deze problematiek ten aanzien van brughoogten, dan stel ik voor om die vraag later te beantwoorden. Daar heb ik nu de gegevens niet voor.

De voorzitter: Ik denk dat we het hiermee moeten afronden. In de toekomst hebben we ook de Omgevingswet die wat regulerend kan optreden in dit soort zaken.

05.g Brief aan de VV: Stand van zaken met betrekking tot het pand in Kijkduin

De voorzitter: Ik ben nu toe aan het laatste punt, maar dat hebben we al gehad, 05.g, dat betreft Kijkduin. Dat is voldoende aan de orde geweest.

6. Rondvraag en sluiting

De voorzitter: En dan ben ik nu aan 06, de rondvraag en sluiting. De rondvraag. Heeft er iemand iets voor de rondvraag, dan zie ik graag een handje. De heer Hofman.

De heer Hofman: Voorzitter, dankjewel. Ik viel uit bij het onderwerp Regionaal Belastingkantoor. Wij stemmen in met de voorstellen, alleen hebben één vraag die is nu niet kunnen beantwoord worden, omdat wij uit de ether waren. Dat gaat om het vervallen van de huurcompensatie van de gemeente Schiedam. En dat vinden we toch een merkwaardig feit, omdat zij ook participeren binnen de regionale regeling. En dat zij ook voordeel hebben dat het pand wordt gehuurd door het belastingkantoor.

De voorzitter: Kan de heer Ouwendijk daar nog iets over zeggen of …

De heer Ouwendijk: Nee, ik kan daar op dit moment niks zinnigs over zeggen, meneer de voorzitter. Ik zal de vraag ambtelijk uitzetten en ik kom zo snel mogelijk met een antwoord bij de heer Hofman, met een kopie van dit antwoord naar de commissie.

De voorzitter: Dat antwoord ziet u tegemoet te zijner tijd.

De heer Hofman: Dank u wel.

De voorzitter: De heer Heijboer.

De heer Heijboer: Dank u wel, voorzitter. Ik wil in zijn algemeenheid aandacht vragen, ook voor de communicatie, met als voorbeeld dat Delfland een vrij innovatieve manier heeft met het maken van vissenbossen om het paaien van vissen in drukke vaarwegen mogelijk te maken. En wij vinden het jammer dat we die informatie dan uit nieuwsbrieven van Delfland moeten vernemen en publicaties van derden, terwijl het toch wel vrij innovatief is waar iedereen van onderstebovenis. En ik zou het leuk vinden als we dan bijvoorbeeld ook als een soort, nou ja, voorpublicatie als bestuurders krijgen, zodat als we daarover bevraagd worden, dat we weten dat die innovatie er is. Dat er zelfs subsidie voor verkregen wordt. En dat het eigenlijk zo is dat de subsidieverleners, bijvoorbeeld van de provincie, daar eerder en meer van weten dan wij. Dat vind ik eigenlijk jammer. Dus ik wil het gewoon als geheel, de communicatie over innovatieve en subsidieprojecten, in zijn algemeenheid onder de aandacht brengen van het bestuur. Dank u wel.

De voorzitter: Ik stel voor dat het college dit meeneemt.

De heer Daverveldt: Vanzelfsprekend zijn daar zeer alert op dat bestuurders van ons niet een informatieachterstand hebben ten aanzien van andere overheden. Dus als dat gebeurd zou zijn, dan is dat niet goed. Dus wij proberen inderdaad via nieuwsbrieven of directe brieven aan u tijdig te informeren over relevante ontwikkeling.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik verder geen handjes meer. Mevrouw Jenniskens zie ik wel zwaaien.

Mevrouw Jenniskens: Ja.

De voorzitter: Maar u moet uw handje …

Mevrouw Jenniskens: U zou mij al het woord geven, meneer de voorzitter.

De voorzitter: U heeft het woord.

Mevrouw Jenniskens: En ik wil ook nog iets aardigs over u zeggen.

De voorzitter: Ah.

Mevrouw Jenniskens: Want volgens mij is dit de laatste vergadering dat u de BFO Commissie voorzit?

De voorzitter: Nou, ik hoop het wel, dan hoef ik voor niemand in te vallen.

Mevrouw Jenniskens: Dus ik wilde u in ieder geval bedanken daarvoor, voor uw inzet en voor uw voorzitterschap. En ten tweede heb ik een kleine observatie voor de volgende voorzitter en degene die de

vergaderingen voorbereiden. Ik moet zeggen dat ik er enigszins moeite mee heb dat er heel veel punten toch via de ingekomen stukken op de agenda komen te staan. En zeker als dat twee keer gebeurt, want we hebben dus die brief aan de VV over de bezwaarschriftencommissie en de klachtencommissie vorige keer ook al op de BFO besproken. Dus, ik bedoel, we moeten allemaal leren, maar ik zou het fijn vinden als de volgende voorzitter wat kritischer kijkt naar wat er wel en niet via de ingekomen stukken op de agenda komt en waarom.

De voorzitter: Dat is op zich een goede suggestie. Aan de andere kant, als een van de leden van de VVD een brief geagendeerd wil hebben, dan vind ik dat we daar toch gehoor aan moeten geven.

Mevrouw Jenniskens: Dat snap ik.

De voorzitter: Dat is …

Mevrouw Jenniskens: Dat snap ik ook. Dat is de … Maar goed, om nou twee keer hetzelfde stuk te bespreken, vind ik toch wel iets wat ver gaan.

De voorzitter: Nou, akte. Hoeft de volgende voorzitter, en mocht ik er nog een keer zijn, dan zal ik er ook aandacht aan besteden. Dan dank ik iedereen voor de inbreng. Een aantal mensen is al vanaf negen uur in touw, waaronder ikzelf. En vooral ook hoogheemraad Ouwendijk, die heeft zich wel erg moeten laten gelden voor vandaag. Zeer veel dank daarvoor. Ook natuurlijk aan de dijkgraaf. Mensen, allemaal heel erg bedankt. Blijf vooral gezond. We zien elke volgende vergadering.

De heer Ouwendijk: Dankjewel.

De heer Hofman: Tot ziens allemaal en misschien tot vanavond.

Mevrouw Jonker: Tot ziens.

De voorzitter: Tot ziens.

De heer Daverveldt: Tot ziens allemaal.

TRANSCRIPT VAN DE COMMISSIE WATERKWANTITEIT EN WATERKWALITEIT VAN HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND
d.d. 9 juni 2020

---

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter: Dan open ik de vergadering, en het lijkt mij handig om met een paar huishoudelijke mededelingen te beginnen. Debat NL die observeert, dat had ik al gezegd. Er is een livestream, dus probeer jullie microfoon op mute te zetten als iemand anders dat al niet voor je gedaan heeft. Steek je hand op, raise hand, als je iets wil zeggen. En nou ja, ik hoop dat we een mooie vergadering hebben met elkaar. Misschien is het goed om eventjes een heel klein presentierondje te doen. Dan ga ik beginnen bij Water Natuurlijk. Wie is er aanwezig voor Water Natuurlijk?

Mevrouw Wybenga: Marcel Vissers en Anneke Wybenga.

De voorzitter: Oké, dank je wel. De VVD?

Mevrouw Örgü: Fadime Örgü is er en Tom is er ook.

De voorzitter: Oké. Tom is er ook, ja. PvdA hebben we ook gezien, Lobke en … Ja. Even kijken hoor, ChristenUnie/SGP.

De heer Hofman: Ja, William Anker en ondergetekende Pieter-Jan Hofman.

De voorzitter: Oké.

De heer Anker: Ja, klopt.

De voorzitter: Ik zie Pieter Jansen. Ongebouwd, Ria?

De heer Van den Berg: En Jan Van den Berg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Ja, Ria Van der Burg.

De voorzitter: En Jan Van den Berg. Prima, even kijken hoor, wie hebben we, AWP, Hans Middendorp. In je eentje, Hans? Microfoon even aanzetten.

De heer Middendorp: Het lijkt erop dat ik nog in mijn eentje ben, ik zie Anne nog niet nee. Ik zie wel Poul De Haan maar die is toehoorder.

De voorzitter: Oké. En Partij voor de Dieren zag ik.

Mevrouw Onderdelinden: Ja, ik ben er, Suzanne Onderdelinden.

De voorzitter: Ja, ben ik nog iemand vergeten van de leden van de commissie?

De heer Jansen: Ja, u bent mij vergeten, Maarten Jansen.

De heer Van der Ree: Ja.

De voorzitter: Ja, o ja Maarten.

De heer Van der Ree: Ik ben vergeten.

De voorzitter: O ja, Arnold Van der Ree.

De heer Jansen: En '…' komt ook zo meteen.

De voorzitter: Van 50Plus. Ja.

De heer Van der Ree: En even voor alle …

De heer Van Heijningen: Ted Van Heijningen, Gebouwd.

De heer Van der Ree: Misschien even handig om te zeggen, dat Harry Claassen dus zich heeft afgemeld definitief als plaatsvervangend lid, vanwege de veranderde politieke kleur.

Mevrouw Koop: O.

De voorzitter: O ja, dat kan je hebben hè.

De heer Van der Ree: Hij is namelijk in dienst van de fractie van de gemeenteraad, van Den Haag. En het lid van die gemeenteraad is overgegaan naar de Partij van de Toekomst, dus hij moest ook mee.

De voorzitter: Ja, dat kan gebeuren. Oké, dit gezegd hebbende, ik open de vergadering. En we willen graag met jullie de agenda vaststellen, die hebben jullie gezien. Zijn daar opmerkingen bij die agenda? Nee? Er is een aantal ingekomen stukken aan … Een aantal van jullie hebben gevraagd om ingekomen stukken, ja, ik zie je Hans, op de agenda te zetten. Is er na de beantwoording van de vraag nog behoefte aan behandeling van die bespreking van die ingekomen stukken, vraag ik aan de ChristenUnie/SGP en de VVD?

De heer Hofman: Ja.

De voorzitter: Ja, behoefte?

De heer Hofman: In ieder geval, wij willen het onderwerp droogte, waar ik ook over gemaild heb, aan de orde stellen.

De voorzitter: Oké. Maar ik vroeg of u behoefte had om nog de brief van de melkveehouders aan de orde te stellen?

De heer Hofman: Jazeker.

De voorzitter: En de te voorkomen wateroverlast.

De heer Hofman: Ja. Ja, dat is nog niet ingetrokken.

De voorzitter: Oké. En geldt dat ook voor de VVD, met de beantwoording van die vragen, die … Ja.

De heer Oostvogels: Ik heb iets beters nieuws, de infographic Evaluatie vaarverkeer, wij waren zeer tevreden met de beantwoording. Inclusief het uitroepteken, dat stelde ons helemaal gerust. Dus die hoeven wat ons betreft niet hier besproken te worden.

De voorzitter: Oké, prima. Dan Hans Middendorp, ik zag geloof ik een hand van mijnheer Middendorp.

De heer Middendorp: Dank je wel. Dan kan het handje weg. Ik wil graag voorstellen om het agendapunt over de KRW-maatregelenpakket, het eerste bespreekpunt, om dat te splitsen in twee delen. En om in de eerste ronde het alleen te hebben over de Waterkwaliteitsrapportage. En de reden daartoe is, is dat ik denk dat de Waterkwaliteitsrapportage dermate veel informatie bevat, en ook die openstaat voor discussie, en dat dat een bouwsteen is of een opstapje voor de KRW. En ik heb daar een heleboel vragen voor en anders gaan die vragen misschien heel erg door elkaar lopen.

De voorzitter: En dat waren vragen die nu in de vergadering gesteld moeten worden of hadden die ook technische vragen kunnen waren geweest?

De heer Middendorp: Nee, dat had … Een aantal van die vragen zijn technisch gesteld maar die zijn niet beantwoord, dus dat zijn nu politieke vragen geworden.

De voorzitter: Nou, laten we kijken in hoeverre we het in twee rondes kunnen behandelen. Maar dan blijft die gewoon op de agenda staan, er waren geen voorstellen om dingen van de agenda af te halen?

De heer Middendorp: Nee.

De voorzitter: Oké, prima. Dan stel ik voor dat we de agenda vaststellen zoals die is rondgemaild, behoudens de.

Mevrouw Onderdelinden: Voorzitter, ik had een handje.

De heer Jansen: Ja, ik ook.

De voorzitter: Sorry, die zag ik even niet. Ja, ik heb hem weer. Was dat mevrouw Onderdelinden die dat handje had op die ik hoorde? Gaat uw gang.

Mevrouw Onderdelinden: Ja, ik vroeg me af waarom we nu de Waterkwaliteitsrapportage als apart stuk zouden behandelen? Want het is helemaal geen stuk waar een beslissing over gemaakt gaat worden dus in het … Ja. Ik zou dit … Ik ben benieuwd naar wat we hier precies mee willen bereiken? Gaan we dan hier discussie over voeren of hoe zit dat?

De voorzitter: Het was een voorstel van de heer Middendorp en ik heb tot nu toe niemand gehoord die hem steunde of daar vragen bij had, dus ik wil gewoon het agendapunt in twee rondes bespreken. En, ja ik laat het aan u of u, u eerst beperkt tot de Waterkwaliteitsrapportage of dat u over de andere stukken wilt spreken.

Mevrouw Onderdelinden: O, u bedoelt met twee rondes gewoon zoals normaal, eigenlijk?

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Onderdelinden: Oké. Nee, duidelijk.

De voorzitter: Want anders moeten we vier rondes doen.

De heer Jansen: Nee, dat gaan we niet doen.

Mevrouw Onderdelinden: Nee, duidelijk.

De voorzitter: Dat zien we wel. Mijnheer Jansen had ook een hand opgestoken.

De heer Jansen: Ja, we hadden nog wel iets voor de rondvraag.

De voorzitter: Oké, dat komt dan bij de rondvraag wel, denk ik. Mijnheer Hofman, staat nog een handje.

De heer Hofman Ja voorzitter, nog even over mijn verzoek om onderwerp droogte te agenderen, heb ik nog niet bevestigd gekregen dat dat wordt gehonoreerd.

De voorzitter: En, ja, wat is de aard van uw verzoek eigenlijk?

De heer Hofman: De aard van mijn verzoek is een zorgpunt ten aanzien van de voortekenen dat we naar een lange droge periode overgaan. En dat wij een goede back-up hebben als de reguliere maatregelen niet functioneren.

De voorzitter: Dat is … Dat klinkt mij als een vraag. Wil de portefeuillehouder daarop reageren? We hebben geen stukken waar we het over kunnen hebben. Portefeuillehouder.

De heer Belt: Ja, dat wil ik wel. Delfland die bereid zich zo goed als mogelijk voor op, nou ja, om nog langere droogte dan dat we nu gehad hebben. Daarmee is al een tijdje terug de interne Regiegroep Droogte bij elkaar gekomen, dus die komen nu regelmatig bij elkaar. En daar zitten mensen, medewerkers vanuit verschillende teams en afdelingen in, omdat het verschillende facetten van het werk van Delfland raakt. En we stemmen ook met de regio af. Dus daarmee proberen wij zoveel mogelijk die droogte op te vangen. Nou ja, ik kan ingaan op heel veel maatregelen. Mijn voorstel is eigenlijk om tijdens de VV over twee weken, iets meer in te gaan op droogte omdat het meerdere portefeuilles ook raakt. En ik zie er ook een voordeel in dat we gelijk ook meerdere personen in de VV dan, of de hele VVD dan kunnen informeren. Dus dat is mijn voorstel om het onderwerp even naar de VV door te zetten.

De heer Hofman: Ja, ik kan daar prima mee uit de weg Marcel, of mijnheer Belt moet ik keurig zeggen. Het is zo dat ik me toch zorgen maak als het hoofdsysteem waar we nu eigenlijk van afhankelijk zijn, vanuit de rijkswateren en de Bernisse-leiding, als dat faalt en niet benut kan worden omdat er te weinig rivierafvoer is of dat de temperatuurstijging zodanig is dat er niet water onttrokken mag worden, dat we toch een aantal maatregelen overwegen die dan in werking kunnen treden. En ik denk dat dat dichterbij is dan we denken, en dat we daar ons goed op prepareren. Dus ik hoop dat de VV aanstaande, daar nader op ingegaan zal worden.

De heer Belt: Ja, dat zal ik doen.

De voorzitter: Oké, dan noteer ik dat als een …

De heer Middendorp: Voorzitter, bij interruptie.

De voorzitter: Toezegging. Mijnheer Middendorp.

De heer Middendorp: Ja, ik waardeer het dat de heer Belt ons vertelt dat hij ons niet nu maar over twee weken gaat informeren wat die wil doen aan droogte. Maar ik wil hem er ook aan herinneren dat hij nog niet zo heel lang geleden nog dit jaar heeft gezegd, dat er geen extra maatregelen nodig waren. Dus ik ben benieuwd, of er dan over twee weken inderdaad, of we dan alsnog te horen krijgen dat er wel extra maatregelen nodig zijn? Ik vind het lastig om zo te vergaderen, dus of u misschien een stipje van de sluier kan oplichten? Het probleem is bekend, er komt weinig water, of er komt 4 kuub per seconde vanuit.

De voorzitter: Ja, dat heeft de heer Hofman al gezegd, mijnheer Middendorp.

De heer Middendorp: Dat klopt, en er komt …

De voorzitter: Laten we het een beetje zakelijk houden.

De heer Middendorp: In 2 kuub per seconde komt er misschien vanuit de Amsterdam-Rijnkanaal. Dus ja, wat gaat Delfland doen als er inderdaad een probleem is?

De heer Belt: Ik kan een heel klein tipje van de sluier geven. Ik bedoel, de droogte is dit jaar niet nieuw. Vorig jaar hebben we te maken gehad met droogte en in 2018 hebben we te maken gehad met langdurige droogte, op dat punt zitten we nog niet. In 2018 hebben we het met de Brielse Meer aanvoer en de KWA gered. Nou, daar hebben we … We hebben nog veel meer afspraken die allemaal in dat pakket vallen, hoe wij die droogte kunnen opvangen. En daarmee voorzien wij gewoon dat wij dit kunnen opvangen. Voor de langere termijn, dus dan heb ik het echt voor de toekomst, werken wij wel degelijk aan een pakket maatregelen om dat systeem ook in de toekomst robuust te houden. En daarvoor hebben we als college een vijftal projecten reeds aangemeld bij het Deltaplan Zoetwater. En daar staat … Daar wordt de VV in besluitvorming betrokken dit najaar. Maar daar zou ik echt in de VV wat meer op in willen gaan. Maar voor de tussentijd zou u … Wij hebben op 17 maart een collegebesluit daarover genomen, dus daar staat ook al wat informatie over in.

De voorzitter: Oké, ik zie drie handen, van de heer Jansen, de heer Van Heijningen en mevrouw Onderdelinden. Mijnheer Jansen, u wilde reageren. Niet? Mijnheer Van Heijningen? Ook niet. Mevrouw Onderdelinden, had u … Wilde u reageren?

De heer Van Heijningen: Dank u wel. Nu doet mijn microfoon het wel. Ik wilde aangeven dat ik ook een vraag heb voor de rondvraag.

De voorzitter: Oké. Genoteerd. Mevrouw Onderdelinden? Geen …

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel voorzitter. Ja sorry, het duurde even. Ja, ten eerste, ik heb ook een vraag voor de rondvraag. Ten tweede, vroeg ik me … Een klein vraagje voor de heer Belt, is het een idee als we voor uw … Ja, u zegt, u gaat de VV informeren, over twee weken, over droogte. Is het een idee als we van tevoren vast wat vragen kunnen opsturen daarover? Om te voorkomen dat er een heel agendapunt van gemaakt wordt voor iets wat eigenlijk meer informerend is, en dan dat u dan gewoon … Ja, dat u wat gerichter uw informatie kan geven?

De voorzitter: Mijnheer Belt.

De heer Belt: Ja, vragen van tevoren opsturen kan altijd. Kijk, mijn inzet is om een beknopt overzicht te geven van wat Delfland doet en dat bestrijkt dan het hele palet droogte. Dus ik, ja ik wil u eigenlijk het advies geven om eigenlijk die toelichting even af te wachten en dan daarna eventuele vragen nog in te steken.

Mevrouw Onderdelinden: Dat is prima, dank u.

De voorzitter: Oké. Misschien is het handig als Delfland nog een droogtebericht uitgeeft, dat doen andere waterschappen ook weleens. Dan zijn wij ook gelijk op de hoogte van de acties van Delfland. En misschien zijn de ingelanden er ook benieuwd naar, maar dit terzijde. Zogezegd, voldoende behandeld mijnheer Hofman?

De heer Hofman: Prima, we wachten met spanning af.

De voorzitter: Oké.

2. Toezeggingenlijst commissie Waterkwaliteit en Waterkwantiteit van 7 april 2020

De voorzitter: Dan gaan we naar de toezeggingenlijst, agendapunt 2. Dan vraag ik even aan de regie, kan die getoond worden die toezeggingenlijst? Nog niet? Heeft er iemand toelichtingen, opmerkingen bij de toezeggingenlijst? Kijk aan, dank je wel Tom. Nou, 1 die blijft staan. De strategie microverontreinigingen, die staat op de agenda dus dat voldoet. De informatieve, de toezegging nummer 2, concludeer ik dat die is besproken. Dus daar staat de toezegging dat er een nota Biodiversiteit komt. Daar had ik iets over langs horen komen, Marcel, kan je daar iets over toezeggen? Kan je daar iets over toelichten?

De heer Belt: Ja, zeker. Het college heeft twee weken terug een nota Biodiversiteit vastgesteld, en die is vorige week ook toegelicht in de informatieve VV.

De voorzitter: Ah, oké, was ik niet bij, sorry. Dus die kan er ook af, die is aan voldaan. O ja, nu zie ik het, sorry. Gemaal Commandeurspolder, die blijft staan want die staat voor Q2, 2021. En de indexering, die blijft ook nog even staan, die staat ook voor Q2, 2022 zelfs. Dat is lang. De APK vispassages, is daar nog iets over te zeggen? Er zijn technische vragen over gesteld en beantwoord, dus ik neem aan dat die ook van de toezeggingenlijst af kan nu? Yes. Nou, dan hebben we nog de reminder, toevallig ook over droogte. En de infographic over de Strijp/Rijnerwatering, als reminder. Nou, die is ook gestuurd, dus wat mij betreft kan die er ook af. Als iedereen het daarmee eens is, dan lijkt mij dat we daar het punt mee behandeld hebben. Dank u wel. Dan is er nog een bijlage en een audiotranscript, zijn er mensen die daar nog opmerkingen over hebben? Ik zie één hand van mevrouw Van der Burg. Mevrouw Van der Burg, zegt u het maar.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik ga naar pagina 22, en ik wil even een opmerking maken over het relaas van mevrouw Kiès. Mevrouw Kiès die heeft een nogal stellig oordeel over het baggeren. En dat is naar aanleiding van de schriftelijke vragen die ze beantwoord heeft gekregen. En ik wil eigenlijk mevrouw Kiès uitnodigen om in te gaan op de uitnodiging van inspreker, de heer Doelman, die gevraagd heeft om mensen in het komende baggerseizoen, als het allemaal coronaproof kan, deel te nemen en kennis te nemen van het baggeren. En misschien dat mevrouw Kiès dan haar oordeel wat verandert, want zij heeft erg veel moeite met die 122 duizend K, die als wat zij noemt, een soort van subsidie is voor …

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg, ik ga even ingrijpen want …

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: bagger innemen. En dat zou …

De voorzitter: U maakt er een agendapunt van.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Misschien nog eens op een andere manier …

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg?

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Worden als zij …

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg?

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Deelneemt aan de excursie. En dat is even een opmerking die ik wil maken. Dank u wel.

De voorzitter: Genoteerd. Mevrouw Kiès die zal die uitnodiging vast in overweging nemen. En ik wil het hierbij laten, dit is naar aanleiding van het audiotranscript. Zijn er andere mensen die dingen in de tekst hebben gevonden die niet kloppen of naar aanleiding van het audiotranscript iets willen melden? Bij voorkeur over hun eigen tekst. Nee? Dan stel ik vast dat het audiotranscript ook behandeld is en vastgesteld. Dank u wel.

3. Mededelingen

De voorzitter: Ga ik naar punt 3, de mededelingen. Zijn er mededelingen van de kant van het college? Nee? Nou, ik heb net een mededeling over droogte gehoord. Zijn er mededelingen uit de commissie? Ook niet.

3A Terugkoppeling Unie Commissies

De voorzitter: Dan ben ik bij punt 3A, de terugkoppeling uit de Unie Commissies, zijn daar terugkoppelingen? Dat zouden de collegeleden moeten doen. Niet aanwezig.

4B Bespreekstukken

De voorzitter: Dan ben ik alweer bij punt 4, de bespreekstukken.

4B.05 Ontwerp KRW-programma Delfland 2022-202

De voorzitter: En dan stel ik voor om het KRW-programma aan de orde te stellen, met uw welnemen, en daar is de portefeuillehouder van, de heer Belt.

De heer Belt: Jep.

De voorzitter: Er is een bijlage en een Waterkwaliteitsrapportage. Er is een voorstel gedaan door de heer Middendorp om het in twee ronden te bespreken en te beginnen bij vragen over de kwaliteitsrapportage. Ja, misschien dat het handig is om dat te doen, als u die vragen heeft. Als u die niet heeft dan stel ik u voor om gewoon in die eerste ronde te spreken over het ontwerp KRW-programma en de politieke vraag, vindt u het pakket aan maatregelen om te voldoen aan de KRW-doelstellingen voldoende? Zodat deze kunnen worden vastgesteld om in november in de inspraak te gaan. Als u daarop zou willen reflecteren, dan kunnen we besluiten hoe we dat in de VV zullen brengen. Wie mag ik het woord geven? Ik zie al twee handjes. En mevrouw Wybenga die was als eerste, dus dan beginnen we bij mevrouw Wybenga. U heeft het woord.

Mevrouw Wybenga: Dank u wel voorzitter. Water Natuurlijk kan op zich instemmen met de voorliggende KRW-nota. Dat is niet het enige wat ik erover wil zeggen want we hebben nog wel een aantal opmerkingen. We vinden het jammer dat de doelstellingen worden bijgesteld naar meer realistische doelen, maar we begrijpen dat dit in heel Nederland aan de orde is bij de KRW-waterlichamen en dat Delfland hierop geen uitzondering is. Wel vinden we het van belang dat binnen de 17 procent KRW-waterlichamen gekeken wordt waar eventueel wel nog hogere doelen, dan de nu voorgestelde realistische, kunnen worden gehaald? En het is vast wel mogelijk om binnen enkele waterlichamen te kijken naar waterparels en daar de fysisch-chemische kwaliteit en al helemaal de biologisch ecologische kwaliteit op een wat hoger niveau te houden dan gemiddeld over het hele gebied. En we vragen de hoogheemraad of hij kan toezeggen om naar deze, ik noem het maar even waterparels, te kijken? Dat is de eerste opmerking. Tweede opmerking, dat gaat over de 83 procent van onze wateren die gekenschetst worden als overig water, en waarvoor we nog geen doelen zoals bij de KRW hebben gesteld. En het is voor Water Natuurlijk van groot belang om ook daar ambitieuze doelen te stellen, en te komen tot gezond water waar alles groeit en bloeit en ons altijd weer boeit, om met wijle Fop I. Brouwer te spreken, voor de oudere generatie. Bijlage 2 met conceptdoelen overig water, zien we wel een zonekaart met potenties voor water en oever. En Water Natuurlijk ziet hierbij graag veel blauw met uiteindelijk dus een hoge potentie voor water en voor de oever. Maar we kunnen ook lezen in dit stuk dat het aandeel blauw is afgenomen, en het aandeel groen is toegenomen. En hier zijn we natuurlijk niet zo content mee. Dus aan de hoogheemraad de vraag of hij ons daarvoor wat meer uitleg kan geven en of die het met ons eens is, of dat we meer werk moeten gaan maken om alles blauw te krijgen? En dan is ook de vraag welke indicatoren daarbij gebruikt worden en aan welke normen we vervolgens gaan toetsen? Want de tabel op pagina 5 van dat betreffende stuk over die zones, is wat ons betreft nog niet erg goed leesbaar en goed interpreteerbaar, al was het maar dat de kleuren niet overeenkomen met de eerder geschetste kleuren. Dus de vraag is of toegezegd kan worden, om deze tabel voor een volgende vergadering misschien beter aan te leveren, in ieder geval leesbaarder? En dan heb ik nog een laatste opmerking, en dat is een suggestie over de KRW-waterlichamen, we kunnen namelijk zien op pagina 9 van de nota dat het slecht gaat met de macrofauna. En is het mogelijk om dit probleem eens voor te leggen aan bijvoorbeeld een afdeling hydrobiologie van de Universiteit van Wageningen om te kijken of men het daar een interessant onderwerp vindt om eens te onderzoeken of daar ook een specifieke oorzaak voor is aan te wijzen? En gekoppeld aan het vorige punt bij het overige water, kan daar dan de macrofauna ook worden meegenomen naast de waterflora? Dat ten aanzien van de KRW-nota. Dan hebben we ook nog uiteraard gekeken naar de …

De heer Oostvogels: Voorzitter?

Mevrouw Wybenga: Jaarrapportage waterkwaliteit, om dat in één keer mee te nemen.

De heer Oostvogels: Ik heb een interruptie.

De voorzitter: Ja, ik zie even niet …

De heer Oostvogels: Ik ben niet goed in beeld. Dat ben ik, Tom Oostvogels. Ik weet niet hoe u wil dat we die aangeven?

De voorzitter: Tom. Nou, zo voldoet die want ik hoor u. Ik kan niet alle schermen tegelijk zien en ik zie wel handjes. Dus ik wilde eigenlijk voorstellen om de volgorde van de handjes te doen, dus mijnheer Oostvogels, u had een interruptie.

De heer Oostvogels: Jazeker, dank u wel voorzitter. Ja ik was even benieuwd, ik hoor Water Natuurlijk een gloedvol betoog houden, dat ze eigenlijk nog meer willen dan nu hier voorgesteld wordt. En ik ben even benieuwd hoe zij de relatie zien tussen de doelen die nu in de stukken verwoord staan, en eventueel de doelen die ze zelf zien, en de maatregelen die in deze stukken verwoord staan, die ons moeten gaan brengen tot die doelen? Dus zijn zij van mening dat alles wat hier verwoord is inderdaad gaat leiden tot de doelen zoals die nu verwoord worden?

Mevrouw Wybenga: Het woord is weer aan mij?

De voorzitter: Ja, gaat uw gang mevrouw Wybenga.

Mevrouw Wybenga: Ja, wij hopen natuurlijk dat we daarmee de realistische doelen halen maar dat is natuurlijk geen 100 procent garantie. We weten allemaal dat er natuurlijk eerdere maatregelen zijn geweest in de afgelopen jaren, en we zijn nog lang niet op het niveau dat we zouden wensen, ik denk dat tot toch wel een duidelijk antwoord is. Ik ga verder met het betoog, nog even de jaarrapportage waterkwaliteit. En eerst even het positieve, want je kunt zien dat onze hoogheemraad duidelijk iemand is waarbij het glas halfvol is, voorzitter. Want we zien in het begeleidend schrijven bij de jaarrapportage waterkwaliteit, dat de eerste boodschap is dat de kwaliteit weer een stukje beter is geworden. En daarna komt de boodschap dat de chemische en ecologische kwaliteit nog niet voldoet aan de normen. Misschien ook in het kader van de interruptie even aan te geven dat we er natuurlijk nog lang niet zijn en dat deze jaarrapportage laat zien dat het nog beter moet. Wij zijn van Water Natuurlijk overigens wel blij dat nagegaan wordt hoe meetgegevens, met name ook van bestrijdingsmiddelen, ook digitaal op de website kunnen worden weergegeven. En het hoogheemraadschap Schieland Krimpenerwaard is hier wellicht een mooi voorbeeld van. Dan nog even de rapportage zelf en de inhoudelijke kant. Wij zijn net als anderen, ongetwijfeld niet erg blij met de algemene boodschap over de waterkwaliteit, wat ik net ook al zei, en al helemaal niet over wat de tabel laat zien op pagina 12, over de bestrijdingsmiddelen. Het feit dat er nog zoveel verboden middelen te meten zijn spreekt boekdelen. En onze vraag is dan ook aan de heemraad of deze rapportage ook terechtkomt bij de NVWA die ook op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, het oude jargon en mijn jargon nog bestrijdingsmiddelen, moet toezien. De vraag is dus of hij daar een antwoord op kan geven? En de aanwezigheid van zowel verboden maar ook toegelaten middelen, en de overschrijdingen van normen is natuurlijk verontrustend. Maar het totale pakket, dus in gezamenlijkheid, betekent dat natuurlijk ook dat er behoorlijk wat combinatietoxiciteit kan plaatsvinden en dat is met name uiteraard slecht voor de macrofauna. Vandaar dat we ook in het eerdere betoog al hebben aangegeven dat we graag aandacht vragen voor de macrofauna. Dat was de bijdrage voor Water Natuurlijk in de eerste ronde.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Middendorp, die had als tweede zijn handje opgestoken. En ik hou deze volgorde in de eventuele vervolgronde ook aan, voor dit agendapunt. En na de heer Middendorp krijgt mevrouw Onderdelinden het woord. Mijnheer Middendorp, gaat uw gang. Mevrouw Wybenga, u kan uw microfoon uitzetten.

De heer Middendorp: Muten ja. De vragen. Voorzitter, we hebben complimenten voor het voorstel en voor de bijlage 1, en dat zijn bestuurlijke documenten die wij nodig hebben in onze oordeelsvorming. Echter, het feit dat wij het uitstekende documenten vinden betekent nog niet dat wij het met de redenering en de voorstellen eens zijn. Om te beginnen, uit figuur 2 in de bijlage 1 blijkt dat de KRW-waterlichamen in Delfland goed scoren op fytoplankton, geen groene soep meer, dat komt door P & N, redelijk op vis scoren maar slecht op watervlooien, of zoals u dat noemt macrofauna, en slecht op waterplanten. Die waterplanten worden al sinds het begin van KRW gemeten op driehonderd plus meetpunten, en de score is al sinds jaar en dag hetzelfde.

Dus geen nieuwe ontwikkelingen. Eerste vraag, deelt het college onze analyse dat de ontwikkeling van de ecologie in sterke mate wordt belemmerd door het gebrek aan ondergedoken waterplanten? Dus niet het gebrek aan riet. Tweede vraag, is het college het met ons eens dat het kosteneffectief is om een veel groter deel van het beschikbare budget in te zetten op het vergroten van het areaal aan waterplanten? Omdat bij een toename aan waterplanten de ecologische score meteen stijgt. Voorzitter, de doelaanpassing voor waterplanten in de Schie kan de AWP nog wel begrijpen, vanwege de scheepvaartfunctie. Maar de doelverlaging van 0,6 naar 0,3, of 0,35 voor Haaglanden, Westlanden en Midden-Delfland, vindt de AWP extreem. Dat is een doelverlaging van bijna 50 procent. Mevrouw Wybenga zegt dat dat in de rest van Nederland misschien ook het geval is, dan nog vind ik, het grote stappen, gauw thuis. Dus wij vinden dat een dergelijke hoge doelverlaging extreem is. De vraag is dan ook, is het college bereid om de doelverlaging voor waterplanten te maximeren op bijvoorbeeld 20 procent? En als het college dan toch wil vasthouden aan een doelverlaging van bijna 50 procent, dan vinden wij van de Algemene Waterschapspartij dat u in de communicatie ook moet uitdragen dat uw doelen wel realistisch zijn, maar helaas niet ambitieus. Er wordt nu steeds gezegd, dit is ambitieus maar realistisch, wij vinden dat dan niet ambitieus. En we zijn natuurlijk ook benieuwd of andere partijen ons verzoek steunen om een minder dramatische doelverlaging voor de waterplanten. Voorzitter, ik ga verder naar de watervlooien. Watervlooien zijn veel gevoeliger dan bijvoorbeeld mensen voor veruit de meeste bestrijdingsmiddelen, en daarop zijn die middelen ook speciaal ontworpen. Waar zoogdieren door hun andere stofwisseling voor veel bestrijdingsmiddelen minder gevoelig zijn, zijn ze voor macrofauna dodelijk, met directe gevolgen voor de voedselketen. Heel concreet, Delfland maakt goede sier met maatregelen voor de snoekreproductie, maar jonge snoekjes eten in hun eerste periode van het leven voor 100 procent watervlooien. Vraag vier aan het college, deelt het college onze inschatting dat de ontwikkeling van watervlooien en een bijbehorende diverse voedselketen in belangrijke mate, en dan denk ik aan een orde van 35 procent, wordt geremd door de toxische druk van alle bestrijdingsmiddelen samen in het water? Immers, uit tabel 1, bijlage 1, komt naar voren dat het college de toxische druk niet als extreem beschouwt. Vraag vijf, de Ecologische Sleutelfactor 8 hoort te zijn gebaseerd op de toxische druk of op een bioassay, met bijvoorbeeld watervlooien, alweer. Is het correct, vraag aan het college, dat er inderdaad geen bioassays zijn uitgevoerd? Het lijkt er namelijk op dat Delfland voor 2019 ook niet naar de toxische druk heeft gekeken, is dat correct? Het college heeft er namelijk vorig jaar wel een toezegging over gedaan. Vraag zes, is het college bekend met de Nationale Analyse Waterkwaliteit van het Planbureau voor de Leefomgeving? En dan met name figuur 10.1 waaruit blijkt dat de toxische druk in Delfland tot de hoogste in Nederland behoort. Om een vergelijking te geven, de toxische druk in Delfland is, in het Westland waarschijnlijk, is twintig keer hoger dan het water in Friesland. Vraag zeven, wat vindt het college een aanvaardbaar niveau voor de toxische druk in Delfland? En met welke specifieke maatregelen wil het college deze toxische druk verminderen? De huidige maatregelen in het huidige tempo zijn in ieder geval voor de AWP onvoldoende. Vraag acht, wil het college onderzoeken of een bonus-malussysteem voor de glastuinbouw kan bijdragen aan het verminderen van de toxische druk, gestopt in een doelaanpassing? De doelaanpassing voor watervlooien in de Schie kan de AWP nog begrijpen vanwege de scheepvaartfunctie. Maar de AWP begrijpt niet waarom het doel voor watervlooien in Haaglanden zo laag is, gezien het feit dat er weinig scheepvaart is en het doorzicht uitstekend. De doelverlaging van 0,6 naar 0,35 voor Westland en Midden-Delfland vindt de AWP extreem. Dat is een doelverlaging van bijna 50 procent, net zoals voor de waterplanten, en dat vinden wij gewoon niet aan de orde. Vraag negen, en mijn laatste vraag in deze ronde, is het college bereid om de doelverlaging voor macrofauna te maximeren op 20 procent? En als het college dan toch wil vasthouden aan een doelverlaging van tussen de 40 en 50 procent, wil het college dat dan ook uitdragen in de communicatie, de doelen zijn wel heel realistisch maar niet ambitieus. Kort samengevat, bij deze lagen doelen, naar mening van de AWP, en misschien heb ik dat mevrouw Wybenga ook horen zeggen, van deze doelen wordt de waternatuur niet beter. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Onderdelinden van de Partij van de Dieren, Voor de Dieren.

Mevrouw Onderdelinden: Inderdaad. Dank u wel voorzitter. Ja, heel veel is al gezegd, mijn fractie is heel blij met dit hele mooie uitgebreide stuk dat er ligt. Tenminste, met de samenstelling zijn wij heel blij. Ja, we missen alleen, waar we een beetje bezorgd om zijn is dat er dus een aantal doelen niet gehaald zijn uit het SGBP2. En ik mis eigenlijk ook een beetje de garanties voor het volgende stuk. Dus oké, we hebben minder ambitieuze doelen maar die … Want ja, want ik vind het woord realistisch vind ik eigenlijk vooral klinken als een eufemisme voor minder ambitieus als ik eerlijk ben. Maar ja, ik mis dus een beetje garanties met, wat gaat er gebeuren als we de doelen niet halen? Want nou ja, het lijkt me voor zich spreken dat de gevolgen voor de ecologie niet heel goed zullen zijn, maar ik mis garanties, kort gezegd. Ik hoop dat de hoogheemraad daar misschien even op in kon gaan. Ik vond het interessant dat de heer Middendorp begon over watervlooien. Want toevallig is er niet zo heel lang geleden een onderzoek gedaan door Natuurmonumenten in Drenthe als ik me niet vergis, naar het aantal landbouwchemicaliën in natuurgebieden, dus heel ver verwijderd van landbouwgebieden. En daar zijn heel veel pesticiden teruggevonden die dus bedoeld zijn voor landbouwarealen, en die ook zeer giftig zijn voor watervlooien. Die, zoals de heer Middendorp al zei, ja van heel groot belang zijn voor de voedselketen. Ja, en Natuurmonumenten heeft al aangegeven dat ze dat onderzoek landelijk willen uitrollen. En ik vroeg me af of de hoogheemraad bereid is om de resultaten van het onderzoek af te wachten, en dit misschien nog mee te nemen in dit stuk? Ik weet natuurlijk niet op welke termijn dit gaat zijn, maar ja, u snapt wat ik bedoel. Daarnaast is er vorig jaar ook een verzoek ingediend voor een onderzoek naar wat de effecten zijn van de stapeling van nieuwe stoffen, van gevaarlijke stoffen in het milieu. Dat onderzoek is deze zomer afgerond, en ook daarvan hoopte ik dat de resultaten misschien nog meegenomen konden worden. Of in elk geval dat er een gaatje is om een aanpassing te kunnen doen, als blijkt dat aanpassingen nodig zijn. En volgens mij ben ik er dan, dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Prima, u ook dank u wel. Dan ga ik naar mijnheer Anker van de ChristenUnie/SGP. Gaat uw gang.

De heer Anker: Voorzitter, dank u wel. Het Stroomgebiedsbeheersplan, SGBP3, een ontwerpprogramma voor de KRW-periode 2022 tot 2027, geven een pakket aan maatregelen waar Delfland de komende periode aan wil werken. En ook namens onze fractie, complimenten voor het stuk. U vraagt of het pakket aan maatregelen voldoende is, om te voldoen aan de KRW-doelstellingen? De maatregelen voor het bereiken van schoon, gezond en levend water vragen een stevige investering van 26,6 miljoen, voor de periode 2022 tot 2027. De vijf bouwstenen voor de waterbeheersmaatregelen van Delfland zijn in het stuk helder geformuleerd. Onze fractie is van mening dat er sprake is van een zeer ambitieus programma. Wordt in 2027 de doelstelling van de KRW wel gehaald? Steeds is over de haalbaarheid van de doelstelling de zorg geuit. In het rapport wordt geconstateerd dat ondanks alle maatregelen die zijn uitgevoerd, er nog steeds knelpunten zijn in chemische en ecologische waterkwaliteit. Om de doelstelling te halen zijn de begrenzingen van de waterlichamen herzien, en zijn de bouwstenen die de basis vormen van het uitvoeringsplan opnieuw gedefinieerd. Zorg wordt wederom geuit of door deze wijzigingen de doelstellingen in 2027 worden gehaald. Door wijziging van het beleid is het referentiekader eveneens niet meer gemakkelijk te herleiden, om de verbetering van de kwaliteit te duiden. De gedefinieerde bouwstenen kunnen helpen om de haalbaarheid beter in beeld te brengen. Echter, zal meer effectgericht het rendement van de maatregelen in beeld moeten worden gebracht, zodat nog meer directe sturing van de verbetering van de waterkwaliteit kan worden gegeven. Nu dreigt een uitzichtloze situatie te ontstaan met alle gevolgen van dien. Uiteindelijk zal verantwoording moeten worden afgelegd. De aanpak van de verbetering van de waterkwaliteit van de overige wateren juichen wij toe. Echter

legt dit wel een hypotheek op de uitvoering van maatregelen die in het Stroomgebiedsbeheer zijn opgenomen. Naar de toekomst zal echt op basis van effectiviteit van maatregelen prioriteiten moeten worden gesteld. Om de haalbaarheid van de doelstelling doeltreffend te laten zijn is terecht een pakket van maatregelen, hoe noodzakelijk die ook zijn, buiten de rapportage aan Europa gehouden. Een andere factor die grote wijzigingen kan brengen in de strategievorm, de microverontreinigingen, daarover horen wij later meer. Dit vergt een nog grotere inspanning om de doelstelling van de KRW te halen. De afgelopen periode doen zich steeds nieuwe feiten voor, dit vergroot ook de complexiteit van het vraagstuk. Van belang is het referentkader gezamenlijk telkens weer opnieuw te ijken. Tussentijds zijn de eisen veranderd en aangescherpt, dit moet tot uitdrukking komen in de beoordeling van de inspanning van de Waterschappen. Met deze tussentijdse essentiële veranderingen wordt nog onvoldoende rekening gehouden, dit moet wel aan de Europese Commissie kenbaar worden gemaakt. Onze fractie gaat akkoord met dit voorstel, wel vragen wij intensievere monitoring. En verder willen wij ook instemmen met het betoog van de AWP, met name ook over de doelstellingen. Dit was het voorzitter, de bijdrage van onze fractie, op dit stuk.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik nu naar de VVD, mijnheer Oostvogels die krijgt het woord.

De heer Oostvogels: Ja, dank je wel voorzitter. Ja, zoals net gezegd, er ligt een flink pak papier, het is indrukwekkend hoe hard er gewerkt is. En het geeft ook een goed gevoel dat we weten wat er speelt, er heel veel gemeten, dat we steeds meer kunnen en dat we echt boven op die waterkwaliteit zitten. Want waterkwaliteit is natuurlijk het heel belangrijk, vinden wij ook bij de VVD. En dit laat zien dat Delfland er gewoon hard aan werkt en dat er grote stappen zijn gemaakt. Nou, vandaag bespreken we een van de gereedschappen daarvoor, de KRW, oftewel de Kaderrichtlijn Water. En wat is dat eigenlijk, dat KRW? Volgens ons is dat een systeem dat zorgt dat we gedwongen worden, tussen aanhalingstekens, om de waterkwaliteit te verbeteren. Die druk is belangrijk want waterkwaliteit is echt een van onze kerntaken. Maar het is ook een alles of niets systeem, dat betekent dat als we een van de waarden niet halen, we ze eigenlijk allemaal niet halen. En niemand weet nog wat er gebeurt als er in 2027, op het moment dat we die doelstellingen gehaald moeten hebben, niemand weet wat er gebeurt als we ze daar niet halen. Maar het is duidelijk dat we in ieder geval alles op alles willen zetten. Nou, dan is het natuurlijk even interessant om te kijken ook, hoe staan we er nu voor? Zoals ik al aangehaald, het ziet er niet naar uit, op dit moment voldoen we er niet aan en het is zeker nog maar de vraag of we eraan kunnen gaan voldoen? En dat is wel interessant want op dit moment werken we er heel hard aan, we voldoen er niet aan en het ziet ernaar uit dat we er niet aan kunnen voldoen. Dus dat wordt wat VVD betreft wel wat spannend. Nou, dan kun je nog zeggen, hoe ga je dan … Waar zet je op in? Nou, we lezen in het voorstel onder andere, Delfland zet hierbij in op wat maximaal kan en effectief is. Nou, en wat dat dan is, welke getallen daaraan gehangen worden, dat is bepaald aan de hand van modellen en experts. Maar verschillende onderwerpen zetten we hoger in dan die modellen, die experts zeggen dat mogelijk is. Dus dat maakt het al extra spannend. Nou, wat is ons handelingsperspectief? Nou, dat is vrij beperkt, hebben wij de indruk. Op sommige dingen hebben we geen enkele invloed. Mijn lievelingsvoorbeeld is fosfor, dat vrijkomt door kwel van veenafbraak, daar doe je niks aan. Maar er is ook het risico dat andere overheden en andere instellingen binnen ons gebied gewoon zich niet houden aan de afspraken, en daar zijn we gewoon heel erg afhankelijk van. En zoals net ook al gememoreerd, er zijn gewoon dingen die we nog niet weten. Zoals, toekomstige ontwikkelingen die komen eraan, zoals de energietransitie, droogte, klimaatadaptatie, kan van invloed zijn. De nieuwe stoffen die we aantreffen, kan ook zomaar van invloed zijn. Dus dat maakt het heel ingewikkeld om nu te zeggen dat we echt in control zijn om die doelstellingen te halen. Want we moeten alles halen, nu halen we er nog geen. Er zijn heel veel dingen waar we geen invloed op hebben. Dus dan verwacht je eigenlijk dat hier hele gave maatregelen uitkomen, in dit stuk. Dat wij denken, nou, alles komt goed, wij kunnen rustig slapen. Maar als je dan die maatregelen gaat lezen, ja dan wordt de

zorg blijft zeker bestaan. Want het gaat om ons gevoel om containerbegrippen, goede ideeën, maar ze worden nooit echt heel concreet. Het gaat dan om goed ecologisch beheer, het versterken van de robuustheid van het ecologisch netwerk, het gaat over emissiereducerende maatregelen. Er staat een heel mooi recept met hele intelligente bouwstenen, maar die worden nooit samengebracht. Het is nodig dat wij duidelijk kunnen zien van, dit zijn de maatregelen, die gaan we dan daar toepassen, we verwachten dat het dit oplevert. Dus wij krijgen een beetje het gevoel dat door deze doelstellingen vast te stellen, we een blanco cheque tekenen. Ik hoor andere partijen dat ook al zeggen, ik hoorde Water Natuurlijk zeggen dat ze hopen dat deze maatregelen genoeg zijn. Er werd net al gesproken over het nemen van een hypotheek. Dus om de vraag van de voorzitter te beantwoorden, of dit al de inspraak in kan? Ja, wij zijn nog niet overtuigd. We hadden ook veel meer een soort bijna meeslepend verhaal verwacht hoe dit '…', aan alles wat we doen aan het Waterschap. Ook dit is zo belangrijk, dit is zo'n grote doelstelling. En dus we hadden meer een soort groot aanvalsplan verwacht. Maar we laten ons natuurlijk gewoon graag overtuigen. Dus de concrete vragen aan de hoogheemraad zijn dan, hoe denkt u dat we deze doelen gaan halen? Welke acties gaat u ondernemen, welke winst leveren deze acties op en hoe kunt u ons zo met het treintje meenemen van huidige situatie tot aan de doelen die u voorstelt? En er werd ook al aan gerefereerd door andere partijen, wat is de back-up? Wat gaan we doen als blijkt dat we het niet gaan halen of niet gehaald hebben? Dat zijn even de belangrijkste vragen op dit moment. Dank u wel.

De voorzitter: Prima, dank u wel.

De heer Middendorp: Voorzitter, een interruptie? Ik wil graag even bevestigen dat ik de redeneerlijn van de heer Oostvogels van de VVD, omtrent het niet-concreet zijn van de maatregelen, en dat we steeds dezelfde maatregelen bij de verschillende bouwstenen terugzien, wil ik graag ondersteunen. Ik zou dat ook graag veel specifieker hebben gehad. Dank u wel.

De voorzitter: Ik ga naar de heer Jansen van het CDA, die was de volgende die zich had aangemeld. Mijnheer Jansen, gaat uw gang.

De heer Jansen: Dank u wel voorzitter. Ja, ook het CDA heeft met genoegen deze stukken gelezen. En ja, ten aanzien van de KRW en de KRW-doelen zien wij inderdaad dat we in het verleden al veel hebben gedaan en dat we nu eigenlijk, ja de laatste stap tot 2027 moeten nemen. Ja, het is spijtig dat we inderdaad onze doelen moeten bijstellen, maar goed ik denk dat het goed is om te kijken hoe we toch in 2027, dan die bij gestelde doelen zouden kunnen halen. En het is ook goed om dat nu te bespreken zodat we in ieder geval de tijd hebben om deze doelen daadwerkelijk ook te realiseren. Het programma zoals dat hier voor ons ligt geeft in ieder geval wel aanleiding om met een zeker vertrouwen in ieder op gang te gaan. We vragen ons wel af of die doelen wel realistisch zijn, en of ze niet een beetje nog ambitieus zijn? En we horen … Maar ja, goed, dat moet zelf maar even blijken. Als we kijken naar wat de Ecologische Sleutelfactoren, zoals dat in die figuren in de stukken staan, dan zien we eigenlijk gewoon dat we nog best wel wat, ja een weg te gaan hebben. We willen … Dus op zich, wij staan achter het '…' dat we inderdaad, ja dat het nu goede realistische, hopelijk realistische KRW-doelen zijn. Maar we willen ook wel even aandacht vragen voor de andere functies, want het mag niet zo zijn dat we hier flink op gaan inzetten terwijl dat dan bijvoorbeeld '…', voor de waterkwantiteit, voor de waterveiligheid, dat die functies in gevaar komen. Ook al eerder is gezegd ook door anderen insprekers, de bouwstenen zijn in hoofdlijnen helder. En wat me wel opvalt is dat er geen van de eerdere insprekers het heeft gehad over de speerpunten die op pagina 17 genoemd zijn. Wij waren zeer te spreken over deze speerpunten zoals die hier zijn, namelijk speerpunt 1, door beleid, 2, door samenwerking, 3, bewustzijn creëren, '…'. Ik denk dat dat juist aangeeft de stappen en de speerpunten die we moeten volgen om die doelen proberen te halen. Daarbij moeten we niet vergeten de leerpunten uit het verleden en van andere

Waterschappen. We kunnen veel van elkaar leren en van de stappen die we in het verleden hebben gezet, het is toch een beetje trial en error soms. Dan, daar geef ik de heer Oostvogels van de VVD wel gelijk in. Het CDA pleit in ieder geval ook voor doelmatigheid van de investeringen. En we zien soms dat in dit stuk dat er heel erg gestreefd wordt bijvoorbeeld naar handhaving of naar boetes of heel erg gericht wordt op één specifiek onderdeel. Je zou bijvoorbeeld door dat te spreiden en door meer samen te werken, wat u ook een van die speerpunt noemt, zou je dat veel beter kunnen … Zou je veel makkelijker die doelen kunnen halen. Daarbij willen we specifiek nog even inzoomen op de emissiereductie. CDA is daar een groot voorstander van om niet als een soort van veldwachter boven de glastuinbouw en de landbouw te patrouilleren, maar samen met deze ondernemers proberen om de doelen te halen. Het is natuurlijk een enorme uitdaging ook voor de ondernemers om bijvoorbeeld een emissieloze kas te realiseren, dat is … Maar er zijn afspraken over gemaakt en wij gaan er ook vanuit dat daar ook door de ondernemers flinke stappen in gezet worden. Maar als het gaat bijvoorbeeld om het samen meten of het gaat om uit het water halen van specifieke stoffen, dan denken we dat we als Waterschap ook veel kunnen leren van de ondernemers. Dus graag ook samen met deze ondernemers, meer om de doelen te halen. Maar ja, nou goed, ik wens in ieder geval wel de hoogheemraad en ons samen, wens ik veel succes om te proberen deze doelen te halen. Maar goed, we hebben wel een beetje twijfels of ze niet een beetje te hoog gegrepen zijn. Dat is mijn '…'.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Heijningen namens Bedrijven. Gaat uw gang mijnheer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, nou wij vinden het een mooi stuk zoals het er hier nu ligt. Waar we wel vragen bij hebben is het feit dat onze KRW-lichamen niet het hele gebied beslaan en we voor een gedeelte ook afhankelijk zijn van andere partijen, de gemeentes, bedrijven, die hun eigen verantwoordingen hebben. En dat wij in de gaten moeten houden dat die partijen ook aan kunnen haken met de ambities die wij hebben. Want als wij te hard gaan en de rest raakt achterop, dan kunnen we onze doelen nooit realiseren. Dus ik zie liever haalbare doelen die ook voor gemeentes haalbaar zijn, als dat wij zeggen van, nou ja, wij hebben al stukken hier voor elkaar maar we halen onze doelen niet omdat onze stakeholders binnen ons gebied niet mee kunnen. Dus dat is voor ons toch een punt van zorg. Verder, vind ik het leuk dat even aangehaald werd een onderzoek vanuit Drenthe. Wij hadden ook een onderzoek uit Drenthe gevonden en daar werd juist gevonden dat een hele hoop van de bestrijdingsmiddelen die gevonden werden, niet landbouw gerelateerd waren. En ik zou graag ook willen weten of dat in ons gebied ook bekend is, hoe de verhouding daar ligt met het agrarisch gebruik van bestrijdingsmiddelen, en het particulier gebruik? Omdat er, ja in Drenthe toch een groot gedeelte van de gevonden middelen uit particulier gebruik kwam. Verder, ja wil ik hetzelfde even aanhalen als de heer Oostvogels, natuurlijke vervuiling kan ook onze doelstellingen van, die wij gemaakt hebben, in de war sturen. Kwelwater bevat gewoon middelen die schadelijk zijn voor de doelstellingen, voor de normen. En ja, daar blijf je toch mee zitten, dat is gewoon een natuurlijke factor die je niet uit het oog mag verliezen. Dat was hem.

De voorzitter: Dat was hem? Dank u wel mijnheer Van Heijningen. Dan ga ik door naar mijnheer Van der Ree van 50Plus. Gaat uw gang.

De heer Van der Ree: Ja, dank u wel voorzitter. Een zeer interessant stuk, dat ondersteunen we ook. Maar er zijn een aantal punten als aanvulling op wat vorige sprekers hebben gezegd, waar we toch aandacht voor willen vragen. Eerste plaats, de verbinding van de ecologische zones, die komt niet echt uit de verf. Er is als excuus zeg maar te weinig ruimte, maar er wordt wel gesteld dat het enorm van belang is voor de structurele verbetering van de waterkwaliteit. Er wordt ook nog iets over gezegd in bouwsteen 3, maar die geeft ook weinig informatie hoe dit wordt aangepakt. Dus mijn vraag zou zijn van, hoe gaan we die ecologische zones

verbeteren, die verbinding van die ecologische zones? En is daar toch iets meer aan te doen dan zeg maar de ontwijkende tekst, die zeg maar hier aanwezig is? Dan heb ik een puntje in het Ontwerp KRW-programma, in het lijstje van de waterlichamen, daar staat tweemaal de boezem Midden-Delfland, en dat moet zijn Midden-Delfland en boezem Westland, dat is een slip of the pen denk ik. Maar goed, wou het toch even noemen. Dan een belangrijk punt wat we vinden is het waterbewustzijn, dat is laag, wordt gesteld. De burgers realiseren zich maar in beperkte mate dat ze in een kwetsbaar gebied wonen, en ze nemen kennis eigenlijk van het Hoogheemraadschap jaarlijks, doordat het in een bijlage bij de aanslag iets over wordt genoemd. Maar het is ontzettend jammer dat zeg maar in het Gemeenlandshuis, geen publieke ruimte is waar voorlichting en informatie aan de burgerij kan worden gegeven. En dat is een extra reden om eens heel goed te kijken naar de vestiging in Kijkduin, of we daar zeg maar in die lacune zouden kunnen voorzien.

De voorzitter: En dat staat in het Kaderrichtlijn Waterprogramma, mijnheer Van der Ree?

De heer Van der Ree: O, dat staat over het waterbewustzijn, dat staat bij speerpunt 3.

De voorzitter: Oké.

De heer Van der Ree: Speerpunt 3 op pagina 17. Daar wordt gesteld dat het water … En ja, we hebben dat waterbewustzijn van de burgerij natuurlijk ontzettend hard nodig. We moeten die burgerij meetrekken ook in zuinig zijn met water en goed omgaan met water, en ja de inspanningen daarvoor binnen het hoogheemraadschap, die zijn toch wel heel erg beperkt. Er is niet eens, nogmaals, een ruimte waar het publiek terecht kan. Dan als laatste puntje, of een na laatste puntje, de nutriëntenbelasting doet veenafbraak. Er wordt gezegd dat het op te lossen is door een hoger peil van de polders, waar dat dan de gebruiksfunctie in gevaar komt. Dus er is hier een probleem wat opgelost kan worden, maar we doen het niet. In de Krimpenerwaard heeft men het wel gedaan met een aantal gebieden uit de agrarische sector, daar heeft men natte ecologische zones van gemaakt. Dus waarom zouden we niet ook in Delfland zeg maar kunnen proberen om een aantal gebieden van de agrarische sector om te vormen in natte ecologische zones, waardoor drie nutriëntenbelasting zeg maar een halt toe kan worden geroepen, en ook de bodemdaling daar kan worden voorkomen? Als laatste puntje heb ik mij verbaasd over het feit dat in Meijendel zo'n grote toxiciteit is. Ik heb altijd gedacht dat het een mooi, schoon gebied was, maar waar komt dat door? Hoe komen daar gewasbeschermingsmiddelen terecht? PAK's en zware metalen. Ik was daar dus over verbaasd. Dus dat zijn mijn dingen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik nu naar mevrouw Van der Burg die namens Ongebouwd de inbreng zal leveren. Mevrouw Van der Burg, gaat uw gang.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, we zijn nu … De beslissing ligt voor of we akkoord gaan met het ontwerpplan van derde Kaderrichtlijn Water. En ja, dan is de spanning hoog opgelopen, want we hebben nu twee perioden planontwerpen achter de rug. En de eerste … En ik moet zeggen, we zijn ontzettend ver gekomen want we mogen ook wel eens een keertje positief en optimistisch zijn. We kwamen van ver en er moest een hele mentaliteitsverandering komen, en het was in het begin ook zoeken naar, hoe gaan we die Kaderrichtlijn Water insteken, en waar beginnen we en hoe gaan we het doen? Dus er is ook heel veel experiment geweest. En met name de natuurvriendelijke oevers, dat was in het begin echt heel erg uitzoeken van hoe dat te doen. Nou ja, we hebben nu mogelijkheden gevonden om daar toch ver in te komen. Dus ja, en dan heb je een periode gehad van laaghangend fruit werd het genoemd, er waren toch heel veel dingen redelijk makkelijk op te lossen. En dan gingen we het steeds intensiever doen en steeds meer bijstellen. We kwamen er ook achter dat er een aantal zaken gewoon niet mogelijk waren omdat dat nou een

keer bij de grondslag lag, of dat de natuur niet anders toeliet dan dat voor wat het nu geworden is. Maar nu zijn we dus op het moment aangekomen dat we moeten gaan leveren, we moeten straks voldoen aan de eisen van Kaderrichtlijn Water. En de vorige periode was het steeds het adagium dat we niet ambitieus genoeg waren, er moest meer ambitie. En nu is dan … En je kunt dat doelverlaging noemen maar je kunt het ook doel bijstellen noemen, het is nu ambitieus en realistisch. En ja, dan zou ik zeggen, moeten we niet gewoon naar realistisch gaan? We moeten nu naar realistische doelen, want het streven is toch dat we straks het doel halen, dat we in 2027 de doelen ook echt gehaald hebben. En ik vraag me wel af wat het betekent als we die doelen niet halen, dus we moeten hier echt secuur mee omgaan. We kunnen onszelf stiekem wel extra doelen opleggen, maar we moeten naar de provincie en straks naar Europa toch verantwoording afleggen, dus ik zou toch pleiten voor realistische doelen. En die ambitie, die houden we in ons achterhoofd. Ik … Er staat wel bij de doelaanpassingen, dat ervan uitgegaan wordt dat de maatregelen een maximaal effect hebben. Dus in feite is dat de ambitie al an sich. Er is … En dat is in de informatieve brief van DNH ook gekomen, dat er nog een behoorlijk verbetering nodig is. En dat bij de toetsing aan de Kaderrichtlijn Water normen nog geen enkel water voldoet aan de eisen. Ik vind dat we nog een behoorlijke slag te maken hebben. Ik hoop van de hoogheemraad te horen dat onze ambitie en echt, of het niveau, onze doelverlaging zoals die nu voorligt, ook werkelijk realistisch is. En dat de hoogheemraad ook er echt van uitgaat dat we in 2027 opgelucht ademhalen en zeggen van, nou we hebben onze doelen bereikt. Ik heb ook nog een vraag aan de hoogheemraad voor de andere waterlichamen waar nu een plan op ligt, wat we gezamenlijk gaan doen met Waterschap Noord en Zuid-Holland, of dat ondersteunend is ook om aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen, of dat het er toch los van staat, dat het aanvullend is? Is het aanvullend, is het ondersteunend, of misschien wel beide? Dank u wel, dat zijn mijn vragen.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Zandstra of mevrouw Kiès, wie zal het zijn? De PvdA in ieder geval.

Mevrouw Kiès: Nou, dank u wel voorzitter. Hier mevrouw Kiès.

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

Mevrouw Kiès: PvdA vindt het een mooi uitgewerkt stuk, want schoon water is tenslotte van wezenlijk belang. En mede dankzij de aanpak op Europese schaal is het ook goed dat we zo monitoren. En we zijn inderdaad begonnen met een zoektocht en we hebben nu twee periodes bijna afgerond en het water is aanzienlijk schoner. Toch, ik zie alleen een vuist op het beeld. Ben ik er nog?

De voorzitter: U bent er nog, gaat u rustig door.

Mevrouw Kiès: O sorry, oké. Toch, de doelen zijn voor een deel verlaagd, en het is helder dat we realistische doelen moeten hebben. Maar wij hebben toch wel zorgen bij de ambitie op het gebied van zeg maar giftige stoffen en inderdaad of er niet extra kan worden gedaan, zoals het voor ons sympathieke voorstel van de heer Middendorp, om meer te investeren in het plantendeel, voor het zuurstofgehalte? En dus, we vinden het een goed voorstel maar nog niet ambitieus genoeg. Het kan zijn dat niet alles gerealiseerd wordt als we het ambitieuzer maken, maar dan is het ook gewoon helder dat de gewenste kwaliteit niet gehaald wordt. We steunen dan ook de intentie om de komende periode nog meer samen te gaan werken met de gebiedspartners en overheden om de emissies terug te dringen. En zien daar ook kansen om inderdaad de moeilijkere problematiek aan te pakken, in samenwerking met wetgeving en Rijk. Eens even kijken, de doelen zijn dus verlaagd, daar zijn we niet helemaal blij mee. Het is voor een gewone lezer ook lastig terug te vinden in de stukken, welke doelen precies zijn verlaagd en waarom? Dus publieksvriendelijk vind ik het niet

helemaal, het is te veel wat dat betreft. We hebben vorig jaar nog een heel leuk boekje gekregen van de STOWA met sleutelfiguren, we begrijpen dat het nu gebruikt wordt. Het zou ons inziens handig zijn om de pictogrammen hieruit, ja ik heb dat altijd op mijn bureau liggen natuurlijk, weer te gebruiken ook in dit stuk omdat ernaar verwezen wordt, om het allemaal wat makkelijker maken. Op het dictum van het besluit tenslotte, en zou graag zien dat, waar heb ik het net opgeschreven, dat er duidelijker wordt voor de burger in de communicatie, waarom water schoon moet zijn. Nu staat er een verhaal van, we doen het allemaal heel erg goed. Maar de gewone burger is, wat eerder ook al bij iemand gezegd werd, begrijpen niet zo goed, is niet zo betrokken bij dit verhaal. Dus ik zou een simpelere boodschap graag zien. Nou, we zijn benieuwd naar de reacties voordat we hier helemaal achter staan, in de discussie. En we hebben interessante voorstellen gehoord. Dank u wel.

De voorzitter: Nou, dan stel ik voor dat we nu het woord aan de heer Belt geven, in de eerste termijn.

De heer Belt: Dank u voorzitter, en dank alle leden voor de vragen en de input. Ja, allereerst, zijn de doelen nou te hoog of te laag? Dat proef ik een beetje, waar de vraag van u zit. Want de een zegt van, het kan wel wat ambitieuzer, de ander zegt, trekken we niet een te grote jas hiermee aan? Nou, laat ik u daar proberen in mee te nemen. Wat mij voor … Dit is de derde keer dat wij een SGBP-programma opstellen, en ik hoor eigenlijk nog een … Ja, de ruis is weg. En wat wij nu, waar wij extra veel aandacht aan besteden zijn twee dingen, één, een heel uitgebreide watersysteemanalyse van die KRW-lichamen. En hoe uitgebreid dat is, dat ziet u onder andere ook in het stuk. En eigenlijk het tweede deel, waarin al die KRW-lichamen een uitgebreide over zit van wat daar in die lichamen gebeurt. En dat hebben we opgesteld, en niet alleen met onze eigen experts maar ook juist met partners in het gebied die die wateren ook kennen. Dus dan heb ik het over agrariërs, de partij als Natuurmonumenten waar we mee samenwerken. Dus een uitgebreid watersysteemanalyse en input van partners ligt hieraan ten grondslag. En hoe zit die Europese, die KRW-systematiek nou in elkaar? Nou, het college kiest ervoor om maximaal haalbare doelen, op basis van die analyses, op te stellen. Dat is ook wat de EU van ons verwacht. Het is niet zo dat we zelf kunnen kiezen of we voor een 7 of een 8 gaan, nee u verwacht dat wij de hoogst mogelijke haalbare doelen opstellen. En onderbouwd kunnen wij zeggen, nee die doelen liggen wat lager. En wat is nou onderbouwing daarvoor dat wij inderdaad voor wat … Nou, niet voor de hoogst haalbare doelen gaan? Ten eerste, wij hebben hier een systeem wat vooral op afvoer is ingericht natuurlijk, het is ook een stilstaand systeem. Dus op veel plekken ook niet vergelijkbaar met systemen in de rest van Europa natuurlijk. En we hebben in dit druk verstedelijkt gebied ook te maken met nogal wat belemmeringen eigenlijk waar we mee te maken hebben. Nou ja, ik noem er een aantal die ook in het stuk staan, we hebben te maken met drukbevaren vaarwegen, niet alleen voor de scheepvaart maar ook voor recreatie. Het gebied is, en dat is nog wel de belangrijkste ook, vooral ingericht ook op afvoer natuurlijk. We hebben te maken met natuurlijke kwel, die ook al door een aantal leden werd genoemd, zoals fosfor. En we zitten ook met onnatuurlijke profielen, nou ja, ik kan er nog een aantal wel noemen. Maar per watergang is in de bijlage eigenlijk aangegeven wat daar speelt, en waarom je dan eigenlijk een lager dan meest ideaal doel zou moeten nastreven. En ik mag u aangeven, het pakket, de doelen die hier staan zijn, zoals ik zeg, het hoogst haalbare die binnen die systematiek mogelijk zijn. En daar is dit pakket wat erbij is opgesteld ook op ingericht. En dat is een flink pakket, en daar zullen zowel wij als onze partners aan moeten werken. Dus er liggen ook eigen verantwoordelijkheden bij, niet alleen de gemeente, dus daar maken we afspraken over dat zij aan onder andere inrichting werken maar ook op ingreep op het rioolstelsel, om overstort te voorkomen, maar er liggen ook verantwoordelijkheden bijvoorbeeld bij de landbouw en de tuinbouw, om binnen hun eigen kunnen, ook die emissies in feite naar nul te krijgen. Dat even als een soort algemene aftrap. Dan loop ik even de inbreng van de verschillende fracties nog langs. Mevrouw Wybenga van Water Natuurlijk, u zegt, deze doelen daar kunnen wij in feite mee leven, maar zijn er niet hogere doelen binnen die KRW-lichamen na te streven? Dus

lokale plekken binnen die KRW-lichamen waar het hoger kan zijn. En natuurlijk is dat zo, die plekken hebben we ook al. En de intentie is dat wij het idee van die waterparels ook gaan omarmen. Andere Waterschappen zijn hier ons al in voorgegaan, dus dat we lokaal kijken waar extra winst te halen is. Dus dat zit binnen de … En dat draagt dan ook direct bij aan het doel voor dat hele KRW-lichaam. Dan heeft u ook iets gezegd over het overig water, en u doet eigenlijk een oproep …

De heer Middendorp: Voorzitter, bij interruptie.

De voorzitter: Gaat uw gang mijnheer Middendorp.

De heer Middendorp: Nou, ik probeer uw redenering te volgen. U zegt net van, nou, we hebben de doelen en dit zijn de hoogst haalbare doelen, en er zijn partijen die dat wat aan de lage kant vinden. Maar u zegt, ik kan niet hoger. En dan vervolgens zegt u, maar we gaan wel lokaal waterparels doen. En dan zegt u, dat draagt bij aan het halen van de doelen. Dus of is het volgens mij zo dat de lokale waterparel een leuk stukje is maar het helpt niet voor de doelen van de KRW, of het is zo dat de lokale waterparel wel degelijk bij helpt aan de doelen van de KRW, en dan kunnen die toch omhoog, vraagteken?

De heer Belt: Wij hebben in … De berekening van de doelen zijn, is het idee van die waterparels, dus lokale plekken waar de kwaliteit hoger is, is reeds meegenomen in de doorrekening.

De heer Middendorp: Dus u doet nu geen toezegging aan mevrouw Wybenga? U zegt, dit heb ik al bedacht.

De heer Belt: Wij omarmen dit principe en volgens mij brak mevrouw Wybenga een lans om dit ook waterparels te noemen en hier extra aandacht voor te besteden. En zij legde ook de link met juist het overige water waar we volgend jaar een besluit over nemen. En daar zullen we dan ook kijken of we dit principe daar ook kunnen omarmen. Dan ga ik even door, mevrouw Wybenga gaf ook de suggestie om voor de macrofauna ook met de universiteit verder contact op te nemen om te kijken wat mogelijk is. Wij doen dit, we stemmen dit soort plannen normaal gesproken met andere Waterschappen af en ook met de STOWA. Maar ik wil toezeggen dat wij ook hier de richting naar het onderwijs ook maken om te kijken waar die ons kunnen ondersteunen. Dan stap ik door naar de AWP. De heer Middendorp die heeft het gebrek, het punt over het gebrek aan waterplanten aangekaart. Ja, dat blijkt ook uit onze analyses, die waterplanten is ook een probleem. Nou, ik heb net ook een beetje aangegeven wat de achtergrond daar was, dat is niet alleen het vaarverkeer maar ook het feit dat we een troebel watersysteem ook hebben, dat het profiel van die wateren soms ook anders zijn. Dus ik denk dat we daar realistisch in moeten zijn, wat niet wil zeggen dat wij hier natuurlijk ook met de reeds ingezette innovatie moeten doorgaan. En collega Ouwendijk die zegt ook al vaak van, hoe kan het nou eigenlijk dat we zo'n innovatief tuinbouwgebied hebben, dan zouden we toch ook hen kunnen betrekken om in die watergangen innovatieve oplossingen voor structuurmaatregelen te kunnen zoeken? Nou, daar ben ik het helemaal mee eens en dat is ook volgens mij waar de heer Jansen van het CDA op doelde van, leg nou die link met de kennisinstellingen en die innovatieve branches om ook dit soort maatregelen te pakken. Dan gaf u ook aan van, ja, die aanpassing van die doelen, dat ziet u toch anders. Nou, ik heb net aangegeven, en daar blijf ik achter staan, dit is het pakket van hoogst haalbare doelen voor ons systeem, waar we al een heel ambitieus werkpakket tegenaan moeten zetten. Dus het nog verder of het verhogen van die doelen of aanpassen, daar ben ik geen voorstander van. Dan heeft u een aantal vragen gesteld over de toxische druk. Ja, daar kan ik heel duidelijk over zijn, de toxische druk in ons systeem is te hoog uiteraard. Dat komt, en dat hebben we ook al genoeg geventileerd, omdat er nog te veel gewasbeschermingsmiddelen ook in ons water zitten. Nou, daar werken we met de branche aan om dat naar nul toe te brengen. U heeft een aantal vragen gesteld, ook schriftelijk, hoe dat nou zit met de cocktail eigenlijk,

dus de opbouw, wat doen verschillende middelen met elkaar? En nou ja, daar staat … Daar is reeds toegezegd, en volgens mij is dat ook reeds gepland, dat er met u tussen nu en de VV een gesprek plaatsvindt om juist ook naar die toxische druk te kijken. En ook daar te kijken of we daar een PI voor volgend jaar voor kunnen formuleren. Nou, u maakt een verwijzing naar de nationale analyse, dat klopt, daar staat dat ook in, dat in Delfland die toxische druk gewoon heel hoog is. Even kijken, ja, dan ga ik door naar de Partij voor de Dieren. Mevrouw Onderdelinden die gaf of deed een verzoek om de rapportage hier van Natuurmonumenten en nog een andere rapportage die verschijnt, om die vooral te betrekken hierbij. En daarvan zou ik willen zeggen, we gaan straks een lange periode ook van inspraak in, daarin kunnen deze rapporten ook nog meegenomen worden. En uiteindelijk vindt er natuurlijk een definitieve vaststelling plaats. Ik bedoel, u stelt vandaag een Ontwerp KRW-programma vast, die definitieve vaststelling vindt plaats volgend jaar bij het Waterbeheerplan 6, dus die mogelijkheid is er sowieso. Dan naar de heer Anker van de ChristenUnie/SGP, ja u stipt even aan van, ja hoe weten we nou dat deze maatregelen effectief zijn? Nou, we hebben de afgelopen jaren, en dat gaf ook mevrouw Van der Burg natuurlijk een link aan, we hebben de afgelopen jaren ook heel veel ervaring opgedaan, en dat was soms ook een beetje met vallen en opstaan, maar we hebben heel veel goede maatregelen ondertussen in beeld. Niet alleen vanuit ons gebied maar ook vanuit andere Waterschappen. En die meest effectieve proberen we uiteraard in te zetten. En een aantal leden hebben ook al aangegeven dat zij zich herkende in die opsomming van maatregelen die, nou ja, ik kan ze er nog wel even bij pakken, waarvan grofweg inhoudt dat we op samenwerking inzetten, op verbetering van beheer en onderhoud, op aanleg van nieuwe structuren. Dus een heel breed pakket aan maatregelen. En dat blijven we ook tussendoor continu monitoren, wat is effectief en wat kunnen we dus ook in grote aantallen gaan aanleggen? Verder een, nou ja, welkome toejuiching om ook met overig water aan de slag te gaan, dank daarvoor. En uiteraard ook de opmerking dat de microverontreinigingen van groot belang zijn. Daar zit een deel van in de KRW, maar ook heel veel niet, en dat zullen we zo ook in de presentatie die een van de collega's van Delfland straks ook geeft, terugzien. Dan de heer Oostvogels, ja u begon met een kort relaas over de systematiek. Ja, de systematiek die de EU hiervoor heeft opgetuigd, is, met ook het one-out-all-out system, is misschien niet ideaal. Maar laten we niet vergeten, en dat is wat mevrouw Kiès ook zei, dit is wel voor heel de EU een stok achter de deur om te werken aan schoon, gezond en levend water. En uiteindelijk doen we dat natuurlijk niet om te voldoen aan een EU-regel maar vooral om de kwaliteit in ons gebied te verbeteren, om die leefomgeving goed te hebben. Nou ja, u stipte ook aan, ja is het nou realistisch en haalbaar? Nogmaals, het pakket wat wij u presenteren is het hoogst haalbare wat wij conform de EU van ons verwacht, en naar mijn idee ook een realistisch programma. Even kijken.

De heer Oostvogels: Mijnheer de voorzitter?

De heer Belt: Ik was nog niet klaar hoor, mijnheer Oostvogels. Maar u mag best interrumperen wat mij betreft, dat is aan de voorzitter.

De voorzitter: Nou van mij ook, dus gaat uw gang.

De heer Oostvogels: Dank voor je coulance aan beide zijden. Ik hoor inderdaad hoogheemraad zeggen van, dit is het wat we moeten doen bij de Europese wetgeving, dit is het. Misschien ben ik inderdaad iets te vroeg en gaat de hoogheemraad zo nog reflecteren. Maar ik ben heel benieuwd, ik heb ook van andere fracties gehoord dat er volgens ons best nog wel een gat zit tussen waar we nu zitten en waar we in 2027 moeten zijn. Dus ik ben heel benieuwd hoe hij ziet dat we dat verschil gaan overbruggen? En daar zit gewoon nog heel veel onzekerheid, en wat ons betreft te veel onzekerheid.

De heer Belt: Ja. Nou, om daar gelijk op in te gaan, kijk die hele doelafleiding is, en het ontwikkelen van dit maatregelenpakket kunnen we ook zien als een soort technische exercitie. En dat wordt het beste duidelijk in de pagina's, als ik het goed heb, vanaf 24, 25 in het Ontwerp KRW-programma. Daarin wordt per waterlichaam ingegaan wat er aan de hand is. Daar zit ook per waterlichaam een tabel in wat eigenlijk het huidige doel is, wat veelal tot stand gekomen is vanwege een soort default doel. Maar daar geven we ook aan door verschillende tools, wat vanuit de kenmerken van zo'n waterlichaam mogelijk is. Dus daar wordt eigenlijk uitgeplozen van, hé, wat is mogelijk en wat voor pakket zou je er dan op kunnen zetten? En om daarop in te gaan, die pakketten, die bestaan uit verschillende maatregelen die haalbaar geacht worden. En een hele belangrijke is, de aanpassing van beheer en onderhoud kansen pakken. Ik zei u net, ons systeem is voor een groot deel op afvoer ingericht, dat betekent dat wij watergangen ook gewoon schoonhouden van waterplanten om die afvoer te garanderen. Nou, daar moet je eigenlijk een optimale balans in vinden en dat vraagt ook om een … Daar doen we steeds meer kennis op en dat vraagt ook om daar stukje nuance in. Dan de aanleg, we werken hard aan die ecologische structuur, het natte ecologische zonenetwerk. 50Plus ging daar ook op in. Bij de jaarrekening zat vanochtend ook een stuk waarin stond dat we heel veel projecten gerealiseerd hebben voor die natte ecologische zones en waarin we ook de komende jaren mee door blijven gaan. Dus het is heel belangrijk om dat netwerk verder te voorbereiden. Nou ja, verdere maatregelen rondom samenwerking, de tuinbouw moet op volle kracht door blijven gaan, en hetzelfde geldt voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer wat wij met agrariërs ontwikkelen, en de samenwerking met gemeenten, wat ik eerder zei, rondom riolen en ook de ABZI. En nogmaals, ook anderen moeten flink aan de slag hier. Ik kan het niet genoeg herhalen. Dan, nou dat is eigenlijk ook de strekking wat de heer Jansen zei van het CDA, ik heb al een aantal punten van zijn verhaaltje aangestipt.

De heer Middendorp: Voorzitter, bij interruptie.

De voorzitter: Mijnheer Middendorp.

De heer Middendorp: Mijnheer Belt, ja dank u wel, ik was te snel. De heer Belt zegt, ook anderen moeten hierbij aan de slag, ik kan het niet vaak genoeg herhalen. Dat heeft u inderdaad al een paar keer gezegd. Maar u heeft nog niet gezegd hoe u dat gaan doen. Ik snap best dat u zegt, Delfland kan niet alles alleen, helemaal akkoord. Maar wat gaat u dan van de partners, Natuurmonumenten of de gemeente Den Haag, wat heeft u dan voor afspraken, waar tekenen zij bij het kruisje? Of beter gezegd, bij welk kruisje tekenen zij? Dat hoor ik graag.

De heer Belt: Ja. Delfland heeft rondom de KRW eigenlijk twee belangrijke rollen, enerzijds een coördinerende rol om de maatregelen van alle partners aan te leveren bij provincie en vervolgens naar Rijk en EU, en we hebben een rol om een eigen maatregelenpakket op te stellen. Nou, dat eigen maatregelenpakket, dat ligt hier vandaag ook voor. Voor die coördinerende rol, dat betekent dat wij met gemeenten kijken wat mogelijk is binnen hun kunnen. Dus dan heb je het over rioolmaatregelen, inrichtingsmaatregelen. En wij leggen die afspraken ook vast, wij leggen die intenties vast. En we hebben ook onlangs in een brief verzocht dat de gemeenten al die maatregelen nog extra bevestigen voor 1 oktober. Dus dat is de samenwerking met gemeenten. Met partijen als agrariërs, wat ik net al zei, daar hebben we het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Wij werken met de tuinders uiteraard samen. Dus ik kan veel zaken nog verder opnoemen, maar neemt u van mij aan, samenwerking is een hele belangrijke in het programma, en dat gaan we ook doorontwikkelen in de komende jaren.

De heer Middendorp: Even voor de duidelijkheid, het pakket wat nu voorligt, dat is dan toch alleen het pakket wat Delfland gaat doen?

De heer Belt: Ja.

De heer Middendorp: Want u zegt, de samenwerking is belangrijk. En u hoort mij niet zeggen dat samenwerking niet belangrijk is, dat is absoluut belangrijk, maar waar we nu over spreken is het pakket van Delfland hè?

De heer Belt: Ja, dat is het pakket van Delfland.

De heer Middendorp: Dank u wel.

De voorzitter: Dat is een interruptie van de heer Middendorp. Gaat u verder mijnheer Belt.

De heer Belt: Ja, ik … Even kijken. Ja, ik heb hier, ja 50Plus heb ik een vraag staan over, ja de agrarische sector omvormen en nou ja daar, kijk, wij zijn er niet om die sector om te vormen. Wat het uitgangspunt is, is dat wij ervan uitgaan dat de sector gewoon bloeiend kan doorgaan in het gebied, maar dat we wel verwachten ook dat de emissies naar nul gaan, en daarom hebben we zowel die samenwerking rondom DAW maar ook in gremia zoals Midden-Delfland, een samenwerking. Dan is er een vraag gesteld over, ja waarom zit die toxiciteit van Meijendel nou zo hoog? Even kijken, daar kom ik straks nog even op terug want dat is eigenlijk een technische vraag. Dan ga ik naar mevrouw Van der Burg, u heeft een pleidooi gedaan in feite voor realistische doelen. Waarom zou het … Nou ja, en u zegt dat ambitieuze kan wel een tandje lager. En laten we vooral nu inzetten om die doelen te halen. Nou ja, ik ben van mening, en dat is ook hoe die systematiek van de EU in elkaar zit, je moet voor het hoogst haalbare gaan. En alleen onderbouwd kan je hem naar beneden schroeven, en daarmee ontstaat zowel een realistisch als een ambitieus pakket. En u heeft een vraag gesteld over de overige doelen. Ja, het werk in de overige doelen is an sich, willen we de waterkwaliteit daar verbeteren, maar het is uiteraard ondersteunt het ook, want het hele watersysteem staat met.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Bij interruptie, ik had het niet over overige doelen volgens mij, maar overige wateren.

De heer Belt: Ja sorry, ja, dat is een verspreking van mij, excuus. Maar overige wateren, daar gaan we in zichzelf aan de slag maar levert uiteraard ook een bijdrage aan de KRW-lichamen omdat alles met elkaar in verbinding staat. En in feite, het hele gebiedsgericht meten in de glastuinbouw voeren we met name ook in overige wateren nu uit, omdat dat zo'n grote rol speelt. Dan de heer Van Heijningen, ja, u sprak uw zorgen uit van, kunnen de partners nou in dit ritme goed meegaan? Nou, dit pakket is met de partners aan de voorkant afgestemd, en ook bij realisatie zullen we dat doen. Dus, nou ja, daarmee proberen we dat te ondervangen. Dan heeft u in feite ook een technische vraag gesteld over, hoe zit dat nou met de vergelijking met Drenthe, dat er heel veel middelen toch ook vanuit een andere herkomst dan de land- en tuinbouw komen. Nou, ik heb net ambtelijk doorgekregen dat bij ons vooral heel duidelijk is dat in de glastuinbouwpolders daar vooral de stoffen worden aangetroffen en in stedelijk gebied, dat dat nihil is. Nou ja, dus daar mag u zelf een oordeel over aangeven. Even kijken, dan heb ik … Ja, ik heb nog hier één opmerking van 50Plus staan, u ging erop in dat het waterbewustzijn laag is. Nou, daar proberen we heel hard aan te werken om dat omhoog te krijgen. De heer Ouwendijk heeft dat ook in zijn portefeuille, en daar worden heel veel mooie ontwikkelingen in gang gezet. Maar we doen ook al heel veel, ik noem een pilot over zelf meten die deze week van start is gegaan, waarbij kinderen en ook anderen in het hele gebied zelf de waterkwaliteit kunnen meten, en dat wordt gebruikt voor onze onderzoeken ook. Er wordt aan educatie gedaan, dus geregeld gaan de hoogheemraden ook bij scholen, ja nu even niet, langs om educatie te geven. En wij hebben jaarlijks een kroosactie waarbij ook studenten bereikt worden rondom schoon water. En rondom de voorlichtingsruimte, daar is de dijkgraaf

onder andere ook in gesprek over het Huis van de Stad in Delft, om daar iets met waterbewustzijn te doen. O, nou vergeet ik bijna mevrouw Kiès. Een mooi pleidooi waarin u zegt, schoon water van groot belang. U spreekt en andere spreken ook over doelen verlagen. Ik heb het liever over doelen passend maken, dat is ook geheel mogelijk binnen die EU-wetgeving. U zegt eigenlijk, laten we het nog ambitieuzer neerzetten. Nou ja, ook daar heb ik net van gezegd, dit is binnen de mogelijkheden van ons systeem het meest ambitieuze. Kijk, waar je natuurlijk wel, waar ik u naar wil verwijzen, als u nog ambitieuzer wil zijn is in het gesprek straks dat we hebben over de overige wateren, daar ligt geen resultaatsverplichting vanuit de EU, maar daar zijn we natuurlijk zelf bij om te kijken of wij diezelfde methodieken daar toepassen. En tot slot gaf ik aan, kunnen we het stuk niet wat publieksvriendelijker maken, onder andere met die mooie icoontjes over de Ecologische Sleutelfactoren. Nou, daar ga ik nog even naar kijken of we die inderdaad zo erin kunnen doen, en sowieso zal ik toezeggen dat we die in de communicatie ook verder zullen gebruiken. Dat was hem volgens mij even, vanuit mijn kant.

De voorzitter: Dank u wel. Beste mensen, heb ik een ordevoorstel, ik ga u straks voorstellen om een korte pauze te nemen van vijf minuten. En in die pauze zou ik graag fijn vinden als u even nadacht over of er een tweede termijn nodig is voor de behandeling van dit stuk? Dan kunt u ook nadenken of het inderdaad al goed is voor bespreking, of voor de vraag of deze voorlopig kunnen worden vastgesteld om naar de inspraak te gaan? En u kan ook kijken van hoe we nu … O u inderdaad nu voldoende informatie heeft om het zo te doen, want dan kan ik u ook vragen of het een hamerstuk is of dat er nog moties of amendementen in voorbereiding zijn, en dat we het echt moeten gaan bespreken de VV. Dus dat is het onderliggende doel van de pauze. En verder wil ik u erop wijzen dat we op zich op schema zitten, maar dat de eindtijd tien uur is van deze vergadering. Dat u ook even nadenkt van, hoe u, welke punten u gaat inbrengen in het verloop van de vergadering, om te kijken of we onze eindtijd kunnen gaan halen. Nou, dit gezegd hebbende, schors ik tot tien over negen sharp, nou dat zijn al zeven minuten. Tot zo.

De voorzitter: Mensen, ik stel voor dat we weer beginnen met vergaderen, het is tien over negen. Ik zie dat inmiddels een aantal andere mensen zijn aangeschoven, de heer Hombergen die heeft de PvdA-fractie versterkt in deze vergadering, welkom. Die zit wel apart van de rest, dus dan moeten we een beetje op een andere manier communiceren. En ik heb ook gezien dat mevrouw Verhage binnen is gekomen eerder, en de heer Zwinkels heb ik ook opgemerkt ergens. Allemaal welkom. Wij staan op het punt om de tweede termijn te beginnen van het onderwerp 04B05, Ontwerp KRW-programma. Wij hebben een eerste termijn achter de rug. Leon zit alleen te luisteren, laat hij me weten, iedereen. We hebben de eerste termijn achter de rug met de beantwoording van de hoogheemraad. Wie van u heeft er behoefte aan een tweede termijn? Ik zie twee handjes, drie, vier, vijf. Oké, als u allen …

Mevrouw Onderdelinden: We hebben een heel klein vraagje maar hoor.

De voorzitter: Oké, dan, ik ga gewoon het rijtje af van degene die hun hand hadden opgestoken. En dat betekent dat ik straks de heer Oostvogels het eerste het woord ga geven. Maar ik wil u daarbij even aan herinneren dat als u evenveel spreektijd neemt als dat u in de eerste termijn genomen heeft, dan is dit onderwerp ongeveer over een uur afgerond, tevens de eindtijd van deze vergadering. Dus ik wil u vragen, wilt u zich beperken en wilt u ook aangeven of het wat u betreft een hamerstuk kan zijn. Goed, mijnheer Oostvogels, u heeft het woord.

De heer Oostvogels: Ja, dank u wel voorzitter. Ik zal hem een stuk beknopter houden. Als ik goed geluisterd heb, hebben eigenlijk alle fracties aangegeven dat als we het optelsommetje maken van de huidige situatie plus de maatregelen, dat ze niet uitkomen bij de doelen zoals die verwoord zijn. Nou, dan blijven er twee

knoppen om aan te draaien over, de ene is de doelen, die kunnen we bijstellen, en de andere zijn de maatregelen. Nou, voor de VVD is het aanstellen van de doelen, heeft dat geen voorkeur, want waterkwaliteit blijft voor ons echt prioriteit, een kerntaak. Dus dan blijft de knop van de maatregelen over. Nou, zoals die nu verwoord zijn heb ik niemand gehoord die er echt vertrouwen in heeft dat we die gaan halen. De VVD is ook niet bereid om een blanco cheque te tekenen. Dus daarom zou ons voorstel zijn, dat wij straks bij de VV een amendement indienen waarbij we het budget scheiden. Dat betekent dat het stuk gewoon door kan gaan, dat dat de inspraak in kan, dat onze ingelanden ernaar kunnen gaan kijken en alle mooi ideeën kunnen geven. Maar dat we het budget dat hoort bij de maatregelen niet vrijgeven, dat dat pas vrijgegeven wordt als we met de hoogheemraad overeengekomen zijn welk plan daar ligt, en dat wij echt duidelijkheid hebben dat de maatregelen ook gaan leiden tot de doelen die we gaan halen. Dus concreet, het zou een bespreekstuk worden wat ons, we kondigen dan een motie aan om, sorry een amendement aan om de financiering voor de maatregelen zelf nog even in de wacht te zetten, en dat was het, punt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Wybenga van Water Natuurlijk. U heeft het woord.

Mevrouw Wybenga: Dank u wel voorzitter, wij kunnen ook kort zijn. Wat ons betreft kan het gewoon als hamerstuk voor de inspraak. We willen wel graag nog even twee dingen weten van de hoogheemraad, ten eerste even over de transparantie van de gegevens op de website een toezegging. En het tweede, of hij nog het jaarverslag ook aan de NVWA doet toekomen in verband met het gebruik van verboden middelen. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Mijnheer Anker van ChristenUnie/SGP, gaat uw gang.

De heer Anker: Ja voorzitter, dank u wel. Dank ook aan de heemraad voor de terugkoppeling. Onze fractie heeft nog wel een vraag, is aan de Europese Commissie de bijstelling van de doelen gerapporteerd? Na twaalf jaar is dit een herziening, is dat nog wel geloofwaardig? Er is heel veel geïnvesteerd. Zoals aangegeven, wij stemmen in met het KRW-programma en wat ons betreft is het een hamerstuk. Op voorwaarde dat er wel beter wordt gemonitord en gepeild. Dank u wel, dit was het.

De voorzitter: Prima. Mevrouw Onderdelinden van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u voorzitter. Om te voorkomen dat we in herhaling vallen, één hele kleine vraag. Wordt, als de definitieve versie naar de VV gaat, of die dan ook weer de hele bob-cyclus doorgaat, dus met info-VV's en dergelijke? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Middendorp is aan het woord. Mijnheer Middendorp, bent u aanwezig?

De heer Middendorp: Ja, dank u wel ook hoogheemraad voor uw gloedvolle betoog. Ik … U kan soms werkelijk alles in een brede context verplaatsen, en ik bewonder uw optimisme en het feit dat uw glas niet halfvol is maar altijd in mijn idee bijna helemaal vol. En ik zie dat anders, dus dat is een beetje lastig. Ik gun het u, uw plezier, maar ik hoop dat u, dat ik ook zeg maar mijn teleurstelling ziet en denkt van, goh, kan ik die Middendorp toch niet een beetje helpen? Voor het gemak wordt hier nogal gezegd, we zijn van ver gekomen, we hebben veel bereikt en het gaat zo geweldig en dat soort dingen. Maar als je de … En dat klopt ook, ik lees elk jaar een persbericht van Delfland waarin staat dat de waterkwaliteit weer een beetje beter is geworden. Ik heb nog eens goed naar die Waterkwaliteitsrapportage gekeken, en daar is echt de afgelopen drie jaar niets veranderd en dan heb ik het vooral over de toxische middelen. En het is ronduit een drama wat daar aan de hand is, het is water is gewoon giftig in Delfland, in het Westland. En ik heb u eigenlijk gevraagd om met

concrete maatregelen te komen. U zegt, ja we werken samen met de tuinders. En dat is ook waar, u werkt samen met de tuinders. En zoals het CDA zegt, dat is belangrijk, samenwerking is belangrijker dan controle of samenwerking is belangrijker dan boetes. Maar u zegt ook, ik verwacht dat de emissies naar nul gaan. En ja, dat is zeg maar, u gelooft misschien ook in Sinterklaas, maar dit gaat niet gebeuren zonder dat u iets nieuws bedenkt. Dus ik wil u toch vragen, Tom Poes, verzin een list. Het is absoluut nodig dat u met een list komt of zoals de heer Oostvogels zegt, met een concrete stap, wat kunnen we nu nog meer verzinnen om die toxiciteit omlaag te krijgen? Dat is het eerste punt. Dus ik vraag u om een concrete toezegging. Het tweede punt is de waterplanten. Ik heb u … U heeft helemaal gelijk, het is lastig en het is moeilijk maar waterplanten, ja als je, dat is inderdaad een beetje, als je er geen ruimte aan geeft dan zijn ze er niet. Ik vind het mooi dat u uw collega Ouwendijk heeft gevraagd of de tuinders misschien een idee hebben om meer waterplanten in de sloot te krijgen? U weet net als ik dat we nu al heel lang aan die waterkwaliteit bezig zijn, goed dat dat idee nu komt, beter laat dan nooit zou ik zeggen. Maar ik wil gewoon heel concreet van u horen, dat meen ik serieus, wat gaan we doen aan meer waterplanten? En dan is het dus niet genoeg om hier en daar nog een natuurvriendelijke oever aan te leggen, want zoveel ruimte is er niet in Delfland. Maar dan hebben we het over, wat kunt u doen aan het verbreden van watergangen, wat kunt u doen aan drijvende eilanden, wat kunt u doen aan, ik weet het niet. Maar u weet het wel want dat is zeg maar, dat is uw rol, onze rol is te controleren en uw rol is om met ideeën te komen. En in het stuk ontbreekt concrete omschrijving. U heeft het over, en ik herhaal, bijna bij elk waterlichaam staat een blokje dat u de emissie gaat reduceren, en bij elk waterlichaam staat een blokje dat u het ecologisch beheer gaat verbeteren. En dat gun ik u ook, en daar hoop ik ook op dat u dat doet, maar het is niet concreet genoeg voor ons. Dus in die zin, of in die zin, daarom steunen wij inderdaad het verzoek van de heer Oostvogels. En ik wil nog een stapje verder gaan voorzitter, ik wil vraag of het mogelijk is, dat u even een peiling doet tussen alle aanwezigen hier, of inderdaad dat amendement van de heer Oostvogels op steun kan rekenen of niet? Want een aantal sprekers hebben het er nu niet over gehad, en dat vind ik heel erg belangrijk. En als u dan om af te sluiten vraagt van, kunt u met dit stuk akkoord gaan, dan begrijpt u dat ik met dit huidige stuk niet akkoord kan gaan, nee ik wil hier niet mee akkoord gaan. En dat is, het allerbelangrijkst voor ons is niet dat we aan de regeltjes voldoen, dat is natuurlijk ook belangrijk, maar het is vooral belangrijk dat de waternatuur er beter van wordt. En dit is inderdaad een mooie rekenexercitie, met maximaal haalbare doelen waarvan we natuurlijk nooit het maximale halen, want dat is per definitie zo. Ja, we organiseren hier onze eigen teleurstelling. En daarom zou ik graag willen dat het anders gaat. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Middendorp. Ik ga naar mijnheer Arnold Van der Ree.

De heer Van der Ree: Ja, dank u wel voorzitter.

De heer Middendorp: Pardon mijnheer de voorzitter, ik heb u een concrete vraag gesteld.

De voorzitter: Ja, die heb ik gehoord en iedereen heeft die gehoord, dus dank u wel voor de vraag, ik ga hem niet beantwoorden. Dat is dan niet mijn taak. Ik had het woord aan mijnheer Van der Ree gegeven.

De heer Van der Ree: Ja, dank u wel voorzitter. Eén vraag die ik had gesteld over nutriëntenbelasting, die is door veenafbraak, die is op te lossen door een hoger peil in de polders. Maar komt de gebruiksfunctie niet ten goede, en die gebruiksfunctie is de landbouw. En mijn vraag was eigenlijk, kan niet een deel, dus af en toe zeg maar gebieden, toch zeg maar een hoger waterpeil krijgen waardoor de nutriëntenbelasting omlaaggaat? In de Krimpenerwaard heb ik gelezen …

De voorzitter: Mijnheer Van der Ree, dat heeft u in eerste termijn ook voorgelezen, dus wat is uw vraag?

De heer Van der Ree: Ik heb niet voorgelezen.

De voorzitter: Die heeft u gesteld. En kan u nog even ingaan of het wat u betreft een bespreekstuk is of een hamerstuk?

De heer Van der Ree: Het mag van mij een hamerstuk zijn.

De voorzitter: Prima. Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Ja, dank u wel voorzitter. Ook dank aan de hoogheemraad voor het beantwoorden van de vragen. Het CDA heeft nog wel best wel twijfels of inderdaad de maatregelen de doelen halen, dat zijn meerdere fracties hebben daar hun twijfels over geuit. En wat ons betreft willen we het graag als bespreekstuk in de VV behandelen.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Dan kom ik bij mevrouw Kiès.

Mevrouw Kiès: Yes, dank u wel voorzitter. We hebben de antwoorden gehoord, waarvoor dank. Nog twee dingetjes, ik heb per ongeluk gezegd het dictum maar ik bedoel de kernboodschap in het oplegstuk, die is interessant voor professionals maar niet te begrijpen waarschijnlijk voor burgers, dus daar zou ik graag nog aandacht voor vragen, zouden we graag nog aandacht voor vragen. Verder hebben we de antwoorden gehoord dus kunnen we instemmen met de agendering als hamerstuk, maar zijn wel nog benieuwd naar de ruimte die er de komende jaren, tijd, nog komt om de zaken die vandaag nog ter discussie staan, of die nog … Of daar voldoende ruimte is in de financiën, om daar nog aandacht aan te besteden of eventueel in een vorm van uitvoering. Dit is geen vraag maar het is een advies. Dank u wel.

De voorzitter: Prima, u ook bedankt. Mijnheer Van Heijningen, u had ook uw hand opgestoken.

De heer Van Heijningen: Ja, klopt, ik wilde nog een paar opmerkingen maken. Ik ben laatst in een tuincentrum geweest en daar zag ik bestrijdingsmiddelen staan die ondertussen in professionele tuinbouw niet meer gebruikt mogen worden, wordt waarschijnlijk daar opgemaakt, de voorraden. Ik vind het idee van de VVD zeer sympathiek om financiën en de beleidsgang los te koppelen. Ik wou een opmerking maken richting de heer Middendorp, waterplanten, absoluut. Hebben absoluut een goeie functie voor de verbetering van het waterlichaam. Alleen hebben we er in de vergadering al verschillende keren gepraat over het feit dat rivierkreeften de uiterste best doen om alle waterplanten te verwijderen, dus die twee die staan nogal op gespannen voet met elkaar. En ik heb een opmerking over voor 50Pus.

De heer Middendorp: Voorzitter, U kent mijn positie over de rivierkreeften.

De heer Van Heijningen: Ik heb nog een opmerking over 50Plus, en dat is de heer Van der Berg van Ongebouwd, heeft al veel keer gevraagd om onderwaterdrainagetesten te doen in het weidegebied in ons gebied van het Hoogheemraadschap. En ja, dat is eigenlijk, sluit aan op wat nu de heer, hoe heet het, wat 50Plus weer vraagt. Dus ja, er zijn nog wat dingetjes aan elkaar te koppelen.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van Heijningen. Ik ga door naar mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, wat mijn fractie betreft kan dit Ontwerpplan ter inzage en zijn wij akkoord. Maar ik sluit mij aan bij de suggestie van de heer Oostvogels, om

het financiële gedeelte los te koppelen, om daar met elkaar nader over te bekijken wat daar uitkomt. En dat wil ik dan in de VV, in het amendement vertaald zien.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan de ga ik voor de tweede termijn, en ik denk dat het ook de laatste kan zijn, naar mijnheer Belt. Kunt u ons nog de laatste antwoorden geven en uw advies over het amendement, zullen we maar zeggen.

De heer Belt: Ja, dank u voorzitter. En daarvoor schep ik iets meer duidelijkheid, ik bedoel, het besluit wat nu voorligt is om het Ontwerp KRW-programma voor inspraak vast te stellen. Dus betekent dat het stuk na de inspraak in 2021 ook hier terugkomt. Dus nu voor inspraak in 2021 stellen we hem definitief vast. Er wordt nu ook aan u niet gevraagd om een budget vast te stellen. Maatregelen worden het komende jaar verder uitgewerkt en die worden vanaf de begroting voor 2022 aangevraagd. Dus ook daar heeft u dan nog een mogelijkheid om in feite per jaar zelfs het budget wat bij dit programma hoort, of passend is, waarvan we nu een indicatie begeven om dat ter beschikking te stellen. Dus de opmerking die de heer Van Heijningen maakte over financiën en beleidsplan loskoppelen, dat is in feite ook zo voor u van toepassing. Nu stellen we het Ontwerp programma vast, straks stelt u hem definitief vast en vanaf de begroting die we opstellen voor 2022 gaan die budgetten vastgesteld worden. Dus daarmee raad ik het amendement, is in feite niet noodzakelijk. Laat ik het daar maar bij noemen. Dan nog een aantal specifieke vragen, gegevens op de website, die toezegging doe ik graag die mevrouw Wybenga vroeg, en het verslag zullen we inderdaad ook naar de, wat is het, NVWA sturen. Dus daar kan ik beide op toezeggen. Even kijken, ja de bijstelling van de doelen vervolgens, die vindt … Nou ja, die gaat nu, die bijstelling, die stellen wij nu voor. Die gaat de inspraak in, die komt ook in de programma's van de provincie en het Rijk, en uiteindelijk levert het Rijk dat hele programma waar die van ons in zitten maar die in feite voor het hele Nederlandse programma zit, levert die aan, aan de EU. Dus dat gaat nog plaatsvinden. Dan de heer Middendorp, ja nogmaals een pleidooi of een relaas over die toxiciteit, ja ik ben het er absoluut mee eens, die druk is gewoon veel te hoog op dit moment. En daar moeten we gewoon keihard aan werken en dat gaan we doen. Daar wil ik positief over blijven, dat we dat gaan doen. En ik zie zelf heel veel meer, we hebben nu een gebiedsgerichte aanpak waarin we al die polders, de afgelopen jaren en ook nog de komende twee jaar, gebiedsgericht aflopen. Daarna denk dat we naar een meer risico gestuurde aanpak moeten zijn, welke teelt zien wij daar nu nog bovengemiddeld veel, gewasbeschermingsmiddelen vandaan komen? Nou ja, dat soort zaken dus dat wil ik echt verder onderzoeken. En alle suggesties vanuit de VV daarvoor zijn welkom. Dan kwam ook het onderwerp waterplanten nog even aan, kunnen we daar specifieker in zijn? Dat gaan we sowieso doen als we die budgetten, dus vanaf volgend jaar daarvoor gaan aanvragen. Maar ik denk uiteraard veel breder dan alleen natuurvriendelijke oevers, dat heb we ook al bij Delfland de afgelopen twee jaar laten zien. We hebben een consortium opgericht, dat heet De Groene Motor. Daar zitten experts in van Delfland maar ook van twee bedrijven en onderzoeksbureaus die we daarvoor in contract hebben genomen. En daar onderzoeken we ook zaken als het aanleggen van vooroevers, drijvende eilanden, een vissenbos hebben we onlangs aangelegd en wil ik ook toezeggen dat we daar de komende jaar nog veel meer van gaan aanleggen, en ook dat beheer is een grote component. En ook hiervoor geldt, ideeën zijn altijd welkom, ook vanuit de VV. Even kijken welke ik nog mis. Ja, ik denk dat ik maar even de discussie over het verhogen waterpeil en dergelijke even voorbij laat gaan. We hebben als uitgangspunt genomen dat er niet meer dan 5 procent schade aan functies mag plaatsvinden. Dus dat is het uitgangspunt en nou ja, volgens mij hebben we dan geen … Is er geen sprake van grootschalig verandering in het gebied. Tot zover.

De heer Oostvogels: Voorzitter, mag ik dan interrumperen?

De voorzitter: Zeker.

De heer Oostvogels: Dank. De vorige keer was ik …

De voorzitter: Ik had u ook een vraag kunnen stellen.

De heer Oostvogels: Nou, ik denk, ik wacht nu even de vorige was ik te snel dus ik geef nu even de heer Belt alle ruimte voor zijn betoog. Ik snap dat we nu nog geen budget vast zouden stellen voor het voorliggend stuk. Waar ik wel benieuwd naar ben, volgens mij wordt met alle steun die hier al uitgesproken wordt voor een eventueel amendement, wel een duidelijk signaal afgegeven over dat wij als VV nog een stap missen in die optelsom, dat we die maatregelen niet concreet genoeg vinden. En ik was benieuwd of mijnheer Belt daarop zou willen reflecteren en dan ook richting, zoals u aangaf, de begroting 2022? Dank.

De heer Belt: Ja.

De voorzitter: Ja, nou …

De heer Belt: Nee, ik kan heel kort doen Hans.

De voorzitter: Oké, mijnheer Belt.

De heer Belt: Kijk, wat al nu eerder op de planning stond is dat wij u in een wat uitgebreidere sessie ook mee konden nemen echt wat er in die waterlichamen gebeurt en wat wij voor maatregelen voorzien. Dat heeft door de corona, is dat allemaal wat lastiger geweest. Maar ik wil voorstellen dat wij volgend jaar, dus in aanloop naar die begroting 2022, dat wij alsnog zo'n sessie doen en dat wij u meenemen in, wat gebeurt er in die KRW-waterlichamen en wat voor maatregelen voorzien wij daar de komende jaren in om te nemen? Dus om die, zeg maar die gap die u nu ervaart, om daar een invulling aan te geven.

De voorzitter: Oké, dan stel ik nu de vraag aan de heer Oostvogels, en gehoord de discussie, ik moet eventjes mijn aantekeningen van onze cursus gaan, rond het vraagstuk hamerstuk of bespreekstuk. Bij een hamerstuk, dan vinden het met zijn alle voldoende besproken, en een bespreekstuk vinden we dat er een amendement of een motie nodig is om het besluit te beïnvloeden. En een tussenvorm was nog, nou wij verklaren met zijn alleen een hamerstuk met een soort van stemverklaring. Als ik het zo gehoord heb, heeft uw amendement het ongeveer gehaald want de portefeuillehouder heeft gezegd, ja dat is losgekoppeld. Dus mijn vraag is, heeft u nog steeds behoefte aan, dat we er een bespreekstuk van maken? Of zegt u, mijnheer Oostvogels, zou dit ook een hamerstuk kunnen zijn?

De heer Oostvogels: Ja, heel goed dat u de aantekeningen erbij heeft. Ja, waar het ons om gaat is dat we nog kunnen sturen daarop. En als ik zo de hoogheemraad hoor heb ik daar vertrouwen in, dat we tegen die tijd daar nog goed over kunnen hebben. Dus het is wat ons betreft op dit moment genoeg besproken, en kan het gewoon een hamerstuk worden.

De voorzitter: Nou, van de andere leden had ik dat ook al begrepen. Ik had ook begrepen van de heer Middendorp dat hij gewoon tegen was en niet met moties en amendementen zou komen. Dus mijnheer Middendorp, kan het wat u betreft ook een hamerstuk zijn?

De heer Middendorp: Nou, ik heb grote moeite met de reikwijdte van dit stuk. Maar ik zie ook hoe de meerderheid van de commissie erin zit, dus ik wil graag in de VV een stemverklaring doen.

De voorzitter: En ik werd erop gewezen dat de heer Jansen ook een soort van voorbehoud had gemaakt. Mijnheer Jansen, kan het wat u betreft een hamerstuk zijn of heeft u ook behoefte aan een bespreking of een stemverklaring?

De heer Jansen: Ja, met de toezegging van de heer Belt mag het wat ons betreft een hamerstuk zijn.

De voorzitter: Oké, nou dan denk ik dat we daar redelijk overeenstemming over hebben. Moet ik nog heel netjes even een aantal toezeggingen, die zijn genoteerd door de secretaris, ik kijk even …

Mevrouw Kiès: Mag ik wat zeggen, ik wacht nog op antwoord op de vraag of de kernboodschap, wat eenvoudiger kan worden geformuleerd? Hier Reinette Kiès.

De voorzitter: Oké, ja en dat begrijp ik mevrouw Kiès. Nou, portefeuillehouder, help ons eventjes, kan dat nog?

De heer Belt: Ja, in het kader van klare taal zeg ik toe dat wij daar nog een keer extra naar gaan kijken.

De voorzitter: Prima, dat is dan die toezegging.

Mevrouw Kiès: Dank u wel.

De voorzitter: En ik had ook nog een toezegging genoteerd dat er contact gezocht wordt op de suggestie van mevrouw Wybenga met de universiteit voor onderzoek naar macrofauna. Er was een toezegging dat er een gesprek zou komen met de heer Middendorp, voorafgaand aan de Verenigde Vergadering van de vergadering, over de toxische druk en een eventuele prestatie-indicator. Ik heb een toezegging genoteerd dat er iets over gegevens op de website, Kees Paalvast, kan je me helpen? Dat die toegankelijk …

De heer Paalvast: Ja, dat kan ik. De hoogheemraad heeft een toezegging gedaan om icoontjes te gebruiken in de communicatie, gegevens transparant op de website te zetten en klare taal in de kernboodschap te brengen. Hij heeft nog een vraag over toxiciteit in Meijendel, waar die terugkomt, en het verslag wordt naar de NVWA gestuurd. En als laatste toezegging heb ik gehoord dat er een bijeenkomst volgend jaar wordt georganiseerd met alle VV-leden om wat meer informatie over alles te geven.

De voorzitter: Na de inspraak. Oké. Nou, dan stel ik voor dat het agendapunt hierbij afronden en overgaan …

Mevrouw Onderdelinden: Voorzitter, nog een handje.

De voorzitter: Naar agendapunt 04B06.

Mevrouw Onderdelinden: Voorzitter, ik had een handje opgestoken.

De voorzitter: Ik hoorde nog iemand. Sorry.

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: En ik ook.

De voorzitter: Mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Ja, dank u voorzitter. Ja, ik had niet gezegd of dat ik een bespreekstuk of een hamerstuk wil, dus ik had even een …

De voorzitter: O, sorry.

Mevrouw Onderdelinden: Nou, ik had een procedurele vraag, gaat dat op voor de meerderheid of is dat met een veto? Als u begrijpt wat ik bedoel? Als één iemand het als bespreekstuk wil wordt het dan een bespreekstuk of als de meerderheid het als een bespreekstuk wil?

De voorzitter: Nou, als u zegt, ja ik wil een amendement of een motie indienen, ja dat recht heeft u en dan zal het een bespreekstuk worden want dan gaan we het over die motie hebben en het amendement. Maar u heeft ook de gelegenheid om te zeggen van, nou ik ga mee met het hamerstuk maar ik leg een stemverklaring af, dat kan ook.

Mevrouw Onderdelinden: Ja, dat begrijp ik. Maar ik ben nog in conclaaf met mijn fractie over of wij een amendement gaan indienen.

De voorzitter: Nou, dat hoeft u nu nog niet te zeggen, als u dat nog niet weet. Maar dan horen we dat bij de aanvang van de vergadering, want bij aanvang van de vergadering vragen we nog steeds of het een bespreekstuk of een hamerstuk kan zijn.

Mevrouw Onderdelinden: Oké, duidelijk

De voorzitter: Prima. Dan had mevrouw Van Hagen ook haar hand opgestoken, nou ben ik vanavond heel coulant.

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Wij …

De voorzitter: Oké.

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Wij voorzitter, misten, even het is meer een punt van orde. Volgens mij miste ik nog een toezegging in de lijst van toezeggingen dat de heer Belt heeft aangegeven dat er in de komende jaren ook meer ingezet zal worden op de vissenbossen. Dat zei hij volgens mij, dat is even mijn opmerking.

De voorzitter: Oké, nou ja, dat …

De heer Belt: Ja.

De voorzitter: Ja? Prima. Dat is dan …

De heer Belt: Voorzitter?

De voorzitter: Maar dat is wel … Mijnheer Belt.

De heer Belt: Graag beantwoord ik nu ook alvast nog de vraag over Meijdendel.

De voorzitter: Oké, gaat uw gang.

De heer Belt: Ja, Meijendel, waar Meijendel is onderdeel van een van de inlaatplassen van Dunea. Dus dat betekent dat er rivierwater wordt ingelaten in deze plassen en daar komt met name deze, nou ja, de hoge mate van nutriënten volgens mij waar u op doelde, of stoffen, daar komt dit vandaan. Dus dat is de reden. Dat is het inlaatwater vanuit Dunea.

De voorzitter: Oké. Dan heb ik nog een puntje van orde, dat gaat over die toezeggingen. Ik hou als voorzitter toch niet heel erg van toezeggingen die jarenlang op een toezeggingenlijst staan. Dus dat van die vissenbossen, bedoelt u dan dat dat wordt opgenomen in de nota? Zodat dat ding gewoon kan worden afgewerkt als die nota gewoon nog gecommuniceerd wordt, of gaan we die nog een paar jaar op de toezeggingenlijst staan? Of ligt het er volgend jaar, die vissenbossen?

De heer Belt: Nou, beschouw hem als dat deze in dat maatregelpakket die wij volgend jaar presenteren, dat die daarin terugkomt.

De voorzitter: Oké, prima, dank u wel. Er zit een termijn aan.

4B.06 Presentatie ter oriëntatie Stand van zaken strategie microverontreinigingen

De voorzitter: Dan ga ik naar het volgende agendapunt, en dat is, er staat op de agenda een presentatie ter oriëntatie. Daar staat een half uur voor gerekend, ja dan zijn we daar met die presentatie ook ongeveer door onze vergadertijd heen. Dus mijn voorstel zou zijn om die presentatie achterwege te laten, die hebben we allemaal kunnen zien al. En eigenlijk te kijken of er nog een korte vragenronde zou zijn naar aanleiding van deze presentatie? Wie mag ik daar het woord over geven? Nou, dat zijn twee mensen, drie.

De heer Jansen: Voorzitter? Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Jansen, ja?

De heer Jansen: Misschien wil de hoogheemraad het nog heel even toelichten? Voordat wij de vraag opnoemen.

De voorzitter: Maar er is een hele presentatie gestuurd met een toelichting.

De heer Jansen: Hoeft wat mij betreft niet hoor, maar we kunnen hem de kans geven.

De voorzitter: Ja, nou, ik ga het rondje af en op voorstel van de heer Jansen begin ik met de heer Belt. Mijnheer Belt.

De heer Belt: Ja, nou ben ik even in verwarring want naar mijn idee werd deze presentatie op hoofdlijnen even toegelicht door een van onze medewerkers.

De voorzitter: Ja, maar gezien de tijd gaan we dat allemaal niet redden vanavond. Dus we hebben hem allemaal gekregen, en dan doen we even het rondje. Mijnheer Jansen, heeft u nog vragen naar aanleiding van die presentatie, die we allemaal al gezien hebben?

De heer Jansen: De vraag heb ik net gesteld.

De voorzitter: Oké. De PvdA, wie mag ik het woord geven? Hebben die nog vragen?

Mevrouw Kiès: Dank voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kiès.

Mevrouw Kiès: Wij hebben één opmerking om mee te geven. We zijn natuurlijk bezig om te kijken hoe we water in ons systeem kunnen houden. En ook bijvoorbeeld nadat het uit de afvalwaterzuiveringsinstallatie komt, toch in ons gebied kunnen behouden. En betekent dat ook dat we dan stoffen die dus we niet eruit kunnen filteren, dat we die misschien meer in ons gebied houden dan wanneer we dat niet zouden doen? En hoe gaan we dus om met dat risico van, dat we dus eigenlijk die giftige stoffen in ons gebied houden die we er nog niet uit kunnen zuiveren?

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Wybenga, u had ook nog een paar vragen?

Mevrouw Wybenga: Ja voorzitter, dank u wel. Wij vonden het een prachtige presentatie, ook al hebben we hem niet gezien maar wel gelezen. En ook hele informatieve factsheets met ook een mooie verantwoordelijkheidsverdeling, dank daarvoor. Het is wel heel vervelend dat je telkens die verontreiniging in het watersysteem terechtkomt, dat je aan het end of pipe het bij de zuivering eruit moet halen. Dus wij vragen aandacht ook voor de preventiekant. En zoals ook vanmorgen is bepleit bij de investeringsagenda, wil Water Natuurlijk graag eerder dan in 2033 investeren in het verwijderen van medicijnresten bij de zuiveringen. En dat is in ieder geval wenselijk om mee te nemen bij de nieuwbouw van De Groote Lucht, en graag zien we daar een toezegging op.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Onderdelinden. Had u nog vragen?

Mevrouw Onderdelinden: Dank u voorzitter. Ja. Ja, ook voor hier weer de vraag, of het verzoek eigenlijk om ook de resultaten van het onderzoek van het Ministerie van Volksgezondheid, dat deze zomer uitkomt, mee te nemen. Aangezien dit dus ook gaat om de stapeling en de gezamenlijke effecten van potentieel gevaarlijke stoffen. Verder, we hebben het hier met onze fractie over gehad en onze conclusie was een beetje dat wij eigenlijk in Delfland heel veel dingen aan het opruimen zijn als het ware die wij niet veroorzaakt hebben. En die eigenlijk, ja wij kunnen heel moeilijk regelgeving afdwingen om dergelijke vervuiling te voorkomen. Dus wij vroegen ons af, wat voor maatregelen neemt Delfland nou om die betere regelgeving af te dwingen? Om te voorkomen dat wij, ja letterlijk aan het dweilen zijn met de kraan open. Dank u wel.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Mijnheer Van der Ree, u had ook nog een vraag naar aanleiding van de presentatie?

De heer Van der Ree: Ja, ik heb een vraag over de zeer zorgwekkende stoffen. In de presentatie of in de brief, daar staat dat sommige Europese landen hebben een stoffenregistratiesysteem waarin producenten, importeurs en handelaren moeten melden welke stoffen in omloop zijn, in welke hoeveelheden en in welke producten. Dus, maar dat hebben wij hier in Nederland niet. En mijn vraag is, komt dat er? En of, waarom hebben we dat nog niet? Dat was mijn vraag.

De voorzitter: Prima, is dan ook een goeie vraag voor mevrouw Van de Brenk in de Tweede Kamer, denk ik. Mevrouw Örgü, u had ook een vraag.

Mevrouw Örgü: Dank u wel voorzitter, ik wilde eigenlijk heel erg danken voor de antwoorden die we hebben gehad. Want we hadden de gelegenheid om technische vragen te stellen, en nogmaals dank aan degene die dat hebben opgesteld, want die waren uitvoerig en zeer goed beantwoord.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Mijnheer Belt, u is gevraagd om nog enige toelichting te geven, zou u daar dan ook in willen betrekken van hoe we hier nu mee verder gaan, met deze strategie?

De heer Belt: Ja, dat wil ik doen. Excuus, ik werd net even overvallen door het feit dat we geen presentatie gingen houden, ik bedoel zo hadden we wel voor een bepaalde opbouw gekozen. Maar zo is het. Wij hebben in januari een informatieve VV over dit onderwerp gehad, en daar heeft u ook allen reeds door een discussie wat onderwerpen, of wat aandachtspunten mee kunnen geven. Nu wilden we u verder meenemen in de strategie die we voor ogen hebben en die ligt in de volgende commissie en VV zal deze ter besluitvorming voorliggen. Nu is deze met name bedoeld om inderdaad alvast informatie te verschaffen maar ook u de mogelijkheid geven om nu al aandachtspunten en suggesties mee te geven. Dat is inderdaad ook al geborgd aan de voorkant. Nou ja, dank voor de complimenten, mevrouw Örgü. Ik wil u allen ook nog de mogelijkheid geven om, zeg de komende week, eventuele suggesties nog mee te geven, richting die commissie. En voordat ik mevrouw Rijnks, dus Aiske Rijnks het woord geeft om een paar inhoudelijke vragen te beantwoorden, wil ik toch even ingaan op de toezegging die mevrouw Wybenga vraagt, over medicijnresten zuiveren. Kijk, voor de plannen voor de zuivering, daar spelen heel veel overwegingen. Onder andere medicijnresten speelt hier een rol, maar ik wil hier nog geen toezegging doen omdat het een ook het ander namelijk heel erg kan bijten. Ik kan zeggen dat ik weet dat ik bij de heer Egas dit onderwerp hoog op de agenda ook bestaat, maar ik ga daar geen toezegging over doen, dat zit dus in een breder pakket van afwegingen. Dus dat volgt, kunt u eventueel ook aan hem nog later vragen. Dan geef ik nu het woord aan Aiske Rijnks, voor de paar inhoudelijke vragen.

De voorzitter: Nou, voordat Aiske aan het woord komt zou ik heel graag nog even Pieter-Jan Hofman van de ChristenUnie/SGP het woord geven, want die had ook zijn handje opgestoken. Mijnheer Hofman, gaat uw gang, u had een vraag.

De heer Hofman: Ja, daar is die. Van ons, wij steunen eigenlijk de vorige vragen, wat betreft het belang om daarop in te gaan. We hebben nog wel een suggestie om te kijken naar de effecten naar de toekomst, want sommige stoffen die poppen opeens op, en dat hebben we ook met PFAS gezien en met de stikstofproblematiek, en dat legt dan een grote maatschappelijke druk op het systeem. Dus wij zullen ook als Waterschappen alert moeten zijn op de maatschappelijke gevolgen, wat betreft het uitbreiden van bepaalde stoffen die we nu nog niet meten, of waar nog geen maatregelen voor nemen, en die leggen wel weer een druk op de algemene maatschappelijke leefbaarheid. Dus ik denk wel dat we dat jaarlijks moeten monitoren wat betreft de consequenties zijn. Dat wil ik nog aan u meegeven, dank je wel.

De voorzitter: Oké. Het woord is aan mevrouw Rijnks.

Mevrouw Rijnks: Ja, hartelijk dank. Ik hoop dat die presentatie op deze manier genoeg is toegelicht, en in ieder geval bedankt voor complimenten over de beantwoording van de vragen. Ik zal proberen een aantal vragen van u nu te beantwoorden. De PvdA gaf aan dat we het water in ons gebied willen behouden. En de vraag was, betekent dat dat we nieuwe stoffen in ons gebied gaan brengen als wij gezuiverd afvalwater gaan gebruiken? En dat verschilt waarschijnlijk heel erg per stofgroep, medicijnresten gaan voor, in ieder geval humane middelen gaan voornamelijk via het riool naar de afvalwaterzuivering. En daar worden ze al voor een groot deel gereinigd, en we zijn nu aan het onderzoeken hoe we daar meer uit kunnen halen. En op dit moment wordt ons effluent natuurlijk niet op eigen gebied gebracht, dus daar is echt een zuiveringsinspanning nodig.

En dat zal waarschijnlijk ook voor een deel gelden voor microplastics en Zeer Zorgwekkende Stoffen en opkomende stoffen. Al hebben we nog niet duidelijk in beeld welke vrachten daar via het riool of via de huishoudens, en indirecte lozingen door de industrie op de afvalwaterzuivering, en zo in het effluent komen, en hoeveel direct in het water komen. Dan gaf de Partij voor de Dieren aan of we het onderzoek van het Ministerie van Volksgezondheid ook mee zouden nemen? En dat lijkt me heel interessant onderzoek, ik ben op dit moment er niet van op de hoogte. Wel is het zo dat volksgezondheid en … Dat we daar een verantwoordelijkheid hebben maar dat die op dit moment voor ons, met name voor de waterkwaliteit van dieren en de ecologie geldt. Dus daar moeten we echt gaan samenwerken met andere overheden, zoals het ministerie en gemeenten. Dan twee vragen van 50Plus, en volgens mij sloot de vraag van de ChristenUnie daar ook best op aan, over welke stoffen zijn in omloop en waarom wordt daar nu niet bij de import in ons gebied niks mee gedaan? Daar zijn in Nederland wel degelijk allerlei beleidsstukken voor geschreven, dus we hebben het ZZS-beleid, wat voornamelijk een rem probeert te zetten op de uitstoot van deze stoffen naar het milieu. Dus dat is ergens anders in de keten en tegelijkertijd is de landelijke aanpak van het ministerie er ook heel erg op gericht om bepaalde stoffen te verbieden. En dat doen ze dus via Europese Commissie in de REACH-Verordening. Hier zit dus ook inderdaad een grote taak voor de landelijke overheid en dat zijn dingen die we eventueel via ons handelingsperspectief beleidsbeïnvloeding kunnen adresseren. Dat was volgens mij voor mij nu de antwoorden die ik u kan geven. Ik werd hier ook een beetje door overvallen dus ik hoop dat u hier genoegen mee neemt.

De voorzitter: Nou, dank u wel. En dan stel ik nog weer één keer de vraag aan de commissie, is er op dit moment nog behoefte om de raad nog iets mee te geven, een laatste korte ronde, statement, dan krijgt u daarvoor de gelegenheid. If not, mevrouw, dan gaan we verder met het volgende agendapunt. Mevrouw Onderdelinden, u stak uw hand op.

Mevrouw Onderdelinden: Ja, vindt … Ik zal anders even opzoeken wat dat onderzoek precies inhoudt, want ik kwam het in een krantenartikel tegen en dan kan ik u wel even een mailtje sturen als u dat wilt. Maar dat zal ik niet … Dat meer een beetje kort daarvoor.

De voorzitter: Prima, nou verder concludeer ik dat de hoogheemraad heeft gezegd dat we allemaal in de gelegenheid zijn om suggesties nog te mailen naar de griffie. En dat hij die zal betrekken bij het verder brengen van het stuk wanneer dat weer bij ons terechtkomt voor een besluitvormingsronde.

De heer Belt: Ja.

4B.07 Kredietaanvraag 5 vispassages

De voorzitter: Dan ga ik nu naar het agendapunt 7, 04B7, de kredietaanvraag voor vijf vispassages. En dan is de vraag bij dit punt, bent u bereid om in te stemmen met het krediet voor de aanleg van vijf vispassages op deze locaties, inclusief een pilot met de vislift 2.0? En degene die daarover het woord willen, die steken hun hand op, en vijf mensen hebben dat al gedaan zie ik. Dus dan gaan we het rondje maken. Nou, iedereen die wil er iets over zeggen. Als u dat nou probeert binnen anderhalve minuut te doen, dan gaan we met misschien redden. Ik geef het woord aan mevrouw Kiès denk ik?

Mevrouw Zandstra: Ja, mevrouw Zandstra is het geworden.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra, oké. Gaat uw gang.

Mevrouw Zandstra: Nou dank, voorzitter. Zaterdag heb ik een mooie fietstocht gemaakt door ons werkgebied en ben ik op zoek gegaan naar al deze toekomstige vispassages.

De voorzitter: We hadden het kunnen weten.

Mevrouw Zandstra: En ik moet u vertellen, dat valt nog niet mee. Want deze passages, deze kunstwerken, die gemalen, die zijn heel slecht te vinden op Google en staan bijvoorbeeld niet op Google Maps. Dus mijn eerste vraag zou zijn aan de hoogheemraad, zou het mogelijk zijn om deze kunstwerken die we hebben als Waterschap, om eens te kijken hoe goed die vindbaar zijn en ook zijn ingetekend in de digitale kaartvoorzieningen die mensen tegenwoordig gebruiken? Mochten ze denken, laat ik eens gaan kijken bij welk gemaal we moeten gaan zorgen dat er vispaseerbaarheid op orde komen. Dat staat los denk ik van dit voorstel, maar ik denk dat het wel belangrijk is dat ook de plekken waar we als Waterschap aan het werk zijn, gewoon goed te vinden zijn. En dan specifiek bij de gemaal Kerkpolder Noord en de gemaal Lage Abtwoudse polder, staat ook helemaal geen bordje wat voor gemaal het is of wat dan ook. Dus zou ik zeggen, kijk daar nog eens naar zodat mensen ook kunnen zien wat er aan de hand is en wat we daar aan het doen zijn als Waterschap. Voorzitter, als je dat fietst, dan zie je over wat voor een enorm immens gebied dat gaat, en hoe knap het eigenlijk is dat die vissen daar hun weg weten te vinden, en dat ze dus soms ook behoorlijk kunnen verdwalen in ons werkgebied. En wij denken als Partij van de Arbeids-fractie dat het heel goed is dat vissen ook het gebied weer uit kunnen. We hebben het net gehad over de Kaderrichtlijn Water, ook daarvoor is het belangrijk dat die vismigratie op orde is. Dus wij vinden het belangrijk dat dit gebeurt en kunnen dan ook instemmen met dit voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ben ik bij mevrouw Örgü van de VVD.

Mevrouw Örgü: Dank u wel voorzitter. Het Hoogheemraadschap van Delfland streeft naar een vrije vismigratie, een onbelemmerde uitwisseling van vissen tussen polders en boezem, en tussen boezem en zee. Nou, dat is een fantastisch streven wat ons betreft. En vandaag staat op de agenda, om een investeringsplan vast te stellen voor vijf vispassages. De VVD stemt hiermee in, we hebben alleen nog wat … Een paar aanvullende vragen naast de vragen die we eerder hebben gesteld tijdens de technische vragensessie. En dat zijn er een paar. En dat is het volgende, in het stuk staat dat de vispassages worden meegenomen met het onderhoud programma, dus onderhoud agenda is leidend. Kan er aan de hand van de planning van het onderhoud aangegeven worden wanneer de volgende vispassages worden uitgevoerd? En dan heb ik het dus over tot de periode van 2027. En dan bedoel ik niet alleen die vijf vispassages die we eigenlijk nu bespreken, waar we instemming voor geven als VVD-fractie, maar ook willen wij graag weten hoe het zit met die andere acht passages die ingepland zijn, en dan in connectie met het onderhoud voorzitter? De tweede vraag is, is er een prioritering tijdens onderhoud, als je bijvoorbeeld financiële keuzes moet maken, kies je dan voor een vispassage of voor een ander onderhoudsproject? Dus die twee vragen wil ik nog aanvullend stellen, dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Mevrouw Van Hagen van de AWP.

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Ja, dank u wel voorzitter. Wij vinden het, niet geheel verrassend waarschijnlijk, heel goed om te lezen dat een vislift onderdeel uitmaakt van, als pilot in ieder geval. Wij zijn het in principe ook eens met de kredietaanvraag alleen we hebben wel nog een aantal opmerkingen. Eén ding is, het heeft te maken met de pilot voor de vislift. De vislift heeft naar ons idee een aantal extra voordelen ten opzichte van de visvriendelijke pomp, zoals automatische aanpassingen van de stroomsnelheid voor de vissen, verkrijgen van de vismigratiedata, pH, temperatuurmeting, minder ruimtebeslag, geen zoetwaterverspilling en besparing

pompkosten, en zelfreinigend. Wij vragen ook om dus in de pilot breed te kijken naar alle voordelen, en om daar dus ook echt een kwalitatieve vergelijking van te maken op alle onderdelen. Daarnaast is er een vraag over de visvriendelijke pomp bij Wateringse Sluis. Wij begrepen dat op 50 meter van de Wateringse Sluis de Monstersche Sluis, waar vismigratie geregeld wordt door het bedienen van de rinketten. Is het nodig nog om de Wateringse Sluis opnieuw te doen als je al op 50 meter de Monstersche Sluis hebt, of zijn die rinketten niet voldoende om alleen die vismigratie op dit punt te kunnen garanderen? En daarnaast, als die schutsluis dan, mocht die niet voldoende zijn, kan die schutsluis of de Monstersche Sluis worden ingezet om de bekendheid en de waardering van de burgers met het werk van Delfland te vergroten? Want dit is echt wel … Wij hebben ook begrepen dat daar inderdaad vrijwilligers bij zitten en het zou mooi zijn om daar iets meer waardering, om of daar iets van waardering of iets omheen te zetten. Dat ja, juist wat we altijd van belang vinden bij de politiek zeg maar, bij de verkiezingen, dat de burgers ook goed zien waar wij betrokken zijn en waarom het nuttig is dat de Waterschappen een eigen orgaan zijn. To zover mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Van Hagen. Maar voor de burgers die geïnteresseerd zijn ook op de livestream, zou ik u ook willen vragen uw camera willen aanzetten als u aan het woord bent.

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Ja.

De voorzitter: De volgende keer. Oké, dan kom ik bij de heer Vissers van Water Natuurlijk.

De heer Vissers: Dank u wel voorzitter. Wat ons betreft kunnen we kort zijn over dit voorstel, we stemmen in met het aanleggen van die vijf vispassages, alleen hebben ons verbaasd over het beoogd effect. Het lijkt ons niet dat het effect is dat er krediet verkregen wordt, maar dat de vismigratie verbeterd wordt. Dus ik zou het college willen vragen om het beoogd effect nog even daarop aan te passen? Het doel kan nooit zijn om geld uit te geven maar het doel zou moeten zijn om die vispassages aan te leggen en daarmee een verbeterde vismigratie te realiseren. En als we dan toch bezig zijn met het finetunen van het voorstel, dan zou er misschien onder gevraagd besluit het zinnetje, de Verenigde Vergadering te verzoeken, dubbele punt, ook iets aangepast kunnen worden? Want het is wat vreemd als de Verenigde Vergadering zichzelf iets zou gaan verzoeken. Wij stellen het besluit beschikbaar, dat kan wat ons betreft inderdaad gebeuren. En over het krediet beschikbaar en wat ons betreft kan dat een hamerstuk zijn in de VV, dan heeft u dat antwoord ook alvast.

De voorzitter: Goed dat de heer Fekkes dit niet hoeft te horen allemaal. Mijnheer Jansen van het CDA. Mijnheer Jansen, u heeft het woord.

De heer Jansen: Ja, ik heb hem. Ja, ook het CDA vindt het een goed idee om de ideeën en de visie zoals die vismigratie is verwoord, om die verder uit te werken. We vinden het prima om deze vispassages aan te leggen. Het feit dat er een vislift in zit, dat vinden we ook goed. Ik denk dat het wel belangrijk is om ook de verschillende vispassages met elkaar te vergelijken qua effectiviteit, zodat we ook een beeld hebben van wat wel werkt en wat niet werkt. Immers, de voorstellen die komen al uit 2018 en inmiddels is er al meer visie op. En ik denk dat dit voorstel ook ertoe kan bijdragen dat de kennis over vispassages verbeterd wordt. Daarbij willen we wel nog even opmerken dat de vispassage en wat je … En effectiviteit van vispassages, dat dat afhankelijk is van het soort vis en ook de grootte van de vis. Dus, en dat we in feite zien dat vis vrijwel altijd grote vissen in ieder geval de stroming volgen, dat daarvoor een vispassage minder relevant is. Wij hebben ook notie genomen van de SSK-ramingen, we verwachten ook dat daar wel een soort van ontwerp achter zit, zodat we het goed kunnen maken. We vragen aan de portefeuillehouder of wij ook die ontwerpen nog kunnen zien zodat we ook zien dat er eventueel ruimte ingepast of … Ja, van wat precies de plannen zijn. Dat was hem.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Hofman van ChristenUnie/SGP, die … Of is de heer Anker, nee de heer Hofman was '…'.

De heer Hofman: Nee, P-J voert het woord. Ja, wij stemmen in met het voorstel en het beschikbaar stellen van het krediet, ook ter verbetering van de vispassages. Twee aandachtspunten, de uitwisseling tussen de beheersgebieden rondom ons waterschap, dus enerzijds zijn we nu intern gericht maar zijn we ook extern gericht naar de Waterweg weten we, maar ook naar Rijnland en Schieland bijvoorbeeld, naastliggend. En in hoeverre zijn de vispassages kreeftbestendig? Dat wij moeten waken dat we niet de Amerikaanse rivierkreeft de polder intrekken. Dat waren onze opmerkingen.

De voorzitter: Omdat u denk dat er nog polders zijn waar die nog niet is?

De heer Hofman: Ja, inderdaad.

De voorzitter: Goed, mijnheer Van Heijningen van de Bedrijven.

De heer Van Heijningen: Ja, dank je. Vispassages, daar … Die willen we gelijk uit gaan voeren met het onderhoud, groot onderhoud aan de gemalen. Maar er wordt nu wel een apart krediet voor aangevraagd. Hoort dat niet gewoon ook bij het, in het krediet te vallen wat voor de gemalen vrijgemaakt is? Verder, gezien de economische staat van Nederland die dreigt te ontstaan in de toekomst, wou ik voorstellen om in ieder geval te gaan kijken, als we dat doen, of dat ook lokaal aanbesteed kan worden? Zodat ons eigen gebied daar ook de residuen van, of tenminste de werkverschaffing van heeft. Dat waren onze opmerkingen.

De voorzitter: Maar ik begrijp wel dat u instemt met het voorstel?

De heer Van Heijningen: Ja.

De voorzitter: Oké, dan kom ik bij de heer Van den Berg, Ongebouwd.

De heer Van den Berg: Dank je wel voorzitter. Wij hebben bij dit bespreekstuk nog een aantal vragen. Er wordt gepraat dat de maatregelen effectief en haalbaar moeten zijn, en daar komen we eigenlijk tot de volgende vragen. De eerste is, is er ooit wel eens onderzoek gedaan hoever polderinlaten zeg maar ook geschikt zijn om vismigratie te doen plaatsvinden? De effectiviteit die daarmee samenhangt, en als dat goed werkt, of we dan ook zeg maar de investering moeten doen die nu voorligt? De derde vraag is, de vispassage hier in de Kerkpolder Noord. Enkele jaren geleden is het hoofdgemaal in de Kerkpolder vervangen en is daar toen ook al een vispassage aangelegen. De vierde vraag is, het risico dat de vislift 2.0 zeg maar nog in de onderzoeksfeer zit, is het niet verstandig om te wachten dat daar meer resultaten van beschikbaar zijn, zodat we alsnog kunnen besluiten? Een vraag over het gemaal van Abtswoudse polder, daar ben ik wat in verwarring. Het gemaal van de Abtswoudse polder, zoals dat beschreven wordt, denk ik dat dat het gemaal is wat aan de oostkant van de Zouteveense polder meehelpt om de Oostveense polder te bemalen en het water zeg maar in de Lage Abtswoudse polder brengt. Of is dat het gemaal wat aan de Schie staat? En dan hebben we vraag zes, in de jaarrekening van 2019 wordt vermeld dat een aantal vismigraties projecten worden betaald uit watersysteem. En dat klinkt toch wel heel erg vreemd. We hebben indertijd daar een bulkkrediet is ervoor aangesteld, en wat is de oorzaak dat uit het watersysteem deze maatregelen betaald worden? Dan hebben we nog een bemerking over de steeds terugkerende grote post onvoorzien. Heel veel keren is dat rond de 10 procent van het bedrag waar toestemming voor gevraagd wordt. En dat bevreemdt toch wel een beetje, en zeker bij een vijf aantal vispassages, waar je mag verwachten, we hebben er al heel wat aangelegen, en zeg

maar daar is ervaring opgedaan. En dat zou misschien toch wat, dat bedrag wat kleiner kunnen zijn omdat we met de ervaring die we hebben het risico wat verkleinen. En dan kom ik eigenlijk bij mijn laatste opmerking, en dat is de vispassage in de Dijkpolder, en dat verrast onze fractie toch wel behoorlijk. In de vorige VV en de commissievergadering hebben we uitvoerig het project Dijkpolder besproken. Daar is vastgesteld dat we zeg maar daar een vispassage gaan toepassen middels de visvriendelijke pomp. En in de beantwoording is daar ook aangegeven dat in de Dijkpolder al reeds een vispassage aanwezig was, een soort vislift. Daar hebben we toch wel heel graag wat verduidelijking in. En zeg maar, en er werd toen bij gezegd, zodoende hoefde er bij het gemaal geen één te komen. En nu ligt het stuk voor, een dubbele vispassage, enerzijds de pomp waar we al over beslist hebben, en anderzijds de vispassage, en dat bevreemdt ons heel erg. We hebben toen aangegeven …

De voorzitter: Dat was het, mijnheer Van den Berg.?

De heer Van den Berg: Ik ben zowat aan het eind. We hebben aangegeven dat de werkende watermolen de beste vispassage was die er is. En nou, daar zouden we graag wat meer uitleg over willen hebben, hoe dit kan, dat dit niet gekoppeld werd maar dat dit na elkaar zeg maar als stapeling plaatsvindt? Dank je wel.

De voorzitter: Prima. Dan ben ik bij mijnheer Van der Ree van 50Plus.

De heer Van der Ree: Ja, dank u wel voorzitter. Waar ik een beetje van geschrokken ben is de opsomming van de risico's die er zijn. Dat zijn er vier onder elkaar, en de heer Van den Berg die noemde het al, dat de pilot van de vislift 2.0, nog onduidelijk is. Dus we moeten natuurlijk wel oppassen dat we niet risicovol zeg maar te werk gaan. Dus mijn vraag is eigenlijk van, hoe dreigend zijn deze risico's? Dan een tweede vraag van, er gaan vijf van de dertien gerealiseerd worden. Het lijkt mij heel goed om, als dit allemaal goed zijn beslag krijgt, om toch heel snel ook over te gaan naar de volgende acht. Dank u wel voorzitter. En wij zijn … Wij steunen het voorstel en het mag een hamerstuk zijn.

De voorzitter: Prima. Dan de heer, de portefeuillehouder, mijnheer Belt. Is die er nog?

De heer Belt: Ja, dank u voorzitter. Nou, allereerst dank dat ik … Nou ja, dank voor de mooie woorden voor dit uitvoeringsvoorstel, ik proef dat hier veel steun voor is. En wat ik zeg, het is ook echt een uitvoeringsvoorstel want in feite is dit ook bij SGBP2 natuurlijk ook aangekondigd. Ik kijk even naar de afzonderlijke vragen, de Partij van de Arbeid, mevrouw Zandstra, die heeft een hele mooie ronde gefietst, ik had het al op Twitter gezien. Dus nou ja, goed idee. En u zegt ook terecht van, kunnen we dat niet wat zichtbaarder maken? Wij hebben reeds een, ja hoe zeg je dat, een kaart op de website, dat heet Delfland op de kaart. Dus ik wil eigenlijk toezeggen dat we gaan bekijken of we deze vispassages daar ook op kunnen krijgen. En dat we ze ook … En ook uw opmerking meenemen dat we ze ook wat meer benadrukken in het landschap. Dan een verzoek van de VVD om toch iets meer input te geven op de planning van deze passages. Nou, deze vijf, die vallen onder het SGBP2, dus dat betekent dat ze voor dit jaar en volgend jaar op de planning staan. En de andere acht zitten daarna, maar ik proef een beetje dat u daar wat meer, specificatie nog over wilde. Dus ik wil eigenlijk zeggen dat we dat eventueel later sturen wat die planning precies kan zijn. Even kijken, en uw tweede vraag was, ja zit daar nou een soort keuze in tussen de vispassage en ander onderhoud? Nee, in feite niet. Ik bedoel, deze hebben echt een sterke link met de KRW en met het SGBP2. En het ander onderhoud, daar hebben we ook andere budgetten voor, en dat laten we zoveel mogelijk samengaan maar het is dus en, en. Dan ga ik naar de AWP, nou ja, ook hier steun dat het fijn is dat die vislift 2.0 ook onderdeel van dit pakket uitmaakt. En een oproep om vooral ook breed te kijken naar de voordelen. Nou, dat gaan we zeker doen. Dat is een van de redenen dat wij ook echt de suggestie die vanuit uw partij kwam, om met deze vislift innovatie aan de slag te

gaan, om dat te doen. Dus er zitten meerdere mogelijke voordelen, er zitten allemaal technische snufjes in deze nieuwe vislift. Visherkenning, stroomsnelheid bepalen, dus dat, nou ja, daar proberen we zoveel mogelijk van te leren, en dat past ook bij hoe Delfland eigenlijk met het onderwerp vismigratie omgaat. Daarmee probeer ik gelijk een beetje op de vraag van de heer Jansen in te spelen. Wij zijn … Ja, Delfland kenmerkt zich dat wij veel expertise op dit onderwerp in huis hebben. We hebben ook aan de wieg gestaan van een van de eerste visliften en dat willen we graag blijven voortzetten, dus ook hiermee blijven innoveren. Dan ja, ook eigenlijk meer een soort technisch vraag stelde u over de Wateringse Sluis. Ja, deze ligt inderdaad maar zo'n 50 meter hemelsbreed van de Monstersche Sluis. Maar er zit geen directe waterverbinding hiertussen, dus er zit echt een hele omweg tussen. Dus vandaar dat deze toch als prioriteit naar voren komt. En we zullen ook, net zoals ik beantwoordde op de vraag van mevrouw Zandstra, kijken hoe we hier ook wat meer bekendheid aan kunnen geven. Even mijn blaadje omdraaien. Even kijken, de heer Hofman, ja u vraagt aandacht voor ook vismigratie naar de buren toe. Nou die aandacht, die hebben we. En die zal onder andere ook een bijkomend voordeel van iets wat we in het pakket voor droogte willen voorstellen dit najaar, dus dat is een aanpassing van de Bergsluis, is dat we daarmee ook de migratie naar Schieland gaan verbeteren. En kreeftbestendig, ja, daar moeten we echt nog even naar kijken hoe dit nou … Of daar moeten we even … Dit beschouw ik even als een technische vraag ook. Dan het CDA, daar heb ik net al iets over gezegd, we blijven dus leren, daarom ook die vislift 2.0. En de ontwerpen, daar moet ik even voor kijken, nou ja, ik vermoed dat wij die ontwerpen ook in een later stadium kunnen delen. Dan de heer Van Heijningen, ja moeten we deze vispassages niet in het krediet van de gemalen opnemen? Ja, het lijkt mij op zich wel een goeie maar in het verleden is anders besloten. We hebben wel, de VV heeft besloten om de pompen sowieso altijd mee te nemen bij het krediet van de gemalen. Dus die pompen die maken we in alle gevallen visvriendelijk, en er is voor gekozen om de vispassages apart in het programma Waterkwaliteit mee te nemen. Dus dat is even de praktijk. En het verklaart ook even de situatie die eerder in de jaarrekening is neergezet. En u doet een oproep voor lokaal aanbesteden, nou ja, daar neem ik akte van en die zal ik doorgeven. Dan de heer Van den Berg, een veelvoud aan vragen toch ook nog. Ja, veel technische vragen die toch ook een beetje overvallen hier. Verzoek om die voortaan wel ook aan de voorkant in te doen, want nu is het een beetje heel snel allerlei technische details opvragen. Even kijken, ja u zegt … U vraagt onder andere, ja hoe weten we nou dat die vislift 2.0 gaat werken? Ja, we zijn hier, kijk die vislift 2.0, dat is echt een noviteit die ondertussen op heel veel plekken in het land wordt toegepast. Wij gaan nu voor het eerst in een niet-afstromend gebied deze toepassen, in nauw contact doen we dat met de leverancier. En hij heeft ook garantie gegeven dat, in zekere zin, dat we hier toch echt wel naar een werkend product toe gaat. Maar er zitten natuurlijk altijd risico's aan als je wilt innoveren. Even kijken. U had ook een vraag over molentjes en of die kunnen werken voor de intrek van vis. Nou, daar krijg ik nu even ambtelijk ook mee dat dat in de meeste gevallen gewoon niet mogelijk is. Even kijken, wat mis ik dan nog? Ja, ook een toelichting even over hoe dat budget loopt. Dus pompen uit het watersysteem en passages uit de bouw-kwaliteit. En dan ten slot 50PLUS. Ja, u maakt ook een opmerking over de innovatie. En zoals ik net zei, dat geeft een beperkt risico. Maar in nauw overleg met de fabrikant proberen we dit heel klein te houden. En hij geeft enkele garanties. Even kijken of ik nog iets mis. Eén moment. Ik laat hem even daarbij. Dank.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik heb van iedereen gehoord dat hij zou instemmen met het voorstel, maar wat vragen had. Maar van Ongebouwd heb ik nog niet gehoord. Of kun je instemmen met het voorstel?

De heer Van den Berg: Voorzitter, ik mag toch nog een beetje op een belangrijke vraag. Waarom we nu tweemaal achter elkaar over de Dijkpolder, de vorige commissie en VV, besloten hebben. En dat er nu opnieuw weer over vispassage gepraat wordt. Terwijl toen in de beantwoording gezegd was dat er in de

Dijkpolder al een vispassage aanwezig was. En dat had toch wel heel slim geweest als we gewoon, zeg maar, dit hele project Dijkpolder in één keer aangepakt hadden.

De voorzitter: Dank u wel. En ik heb ook nog een hand van de heer Jansen.

De heer Jansen: Ik dank de portefeuillehouder voor het beantwoorden van de vraag en de toezegging om de ontwerpen met ons te delen.

De voorzitter: Prima. En mevrouw Onderdelinden die was ik net vergeten. En ik wou toch nog even de kans geven om haar te vragen of zij nog iets had toe te voegen.

Mevrouw Onderdelinden: Ja, dank u wel. Oh, sorry. Ik had eigenlijk wel een heel klein vraagje. Die de hoogheemraad misschien kan beantwoorden. We hebben het hier over vijf passages. Waarvan een vislift. En er wordt genoemd dat als de pilot succesvol is, dat die dan verder uitgerold gaat worden. Maar het wordt mij nou niet helemaal duidelijk waarom die niet op gelijk alle plekken uit wordt gerold. Als die al bewezen effectief is. Misschien begrijp ik het verkeerd? Maar, het komt een beetje tegenstrijdig over in het stuk. Verder 'voor', overigens.

De voorzitter: Oké, de heer Belt, voor de afronding.

De heer Belt: Ja, even twee vragen. Ja, ik moet toegeven, de heer Van den Berg, destijds is dat een foutje geweest, dat wij hebben gezegd dat die vanuit de begroting 2020 betaald zou worden. Dat moeten we voorkomen voor de toekomst. Wat wel zo is, dat deze vislift nu gelijktijdig met de Dijkpolder wordt opgepakt. Dus we pakken nog wel steeds die synergievoordelen. Ja, dat is wat ik er nu over kan zeggen. En dan de vraag van mevrouw Onderdelinden. De vislift is een bewezen techniek. Maar nu vooral in een afstromend stelsel aangebracht. Dus echt in het beken- en rivierengebied. Laat ik het zo maar even zeggen. Dus in stilstaande polders en boezemgebieden, zoals bij ons, is dit wel echt even nieuw. Dus daar sloeg even mijn antwoord op. Maar, nogmaals, als deze pilot ook goede resultaten boekt en het past bij allerlei andere randvoorwaarden, dan is dit zeker een optie om ook in het vervolg toe te gaan passen.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Ik heb drie toezeggingen genoteerd. De secretaris had dat gedaan. En die zal ze eventjes noemen voor u allen. Dan zijn we ook gewoon helemaal bij. En dan ga ik ervan uit dat dit een hamerstuk kan zijn in de VV, als ik het allemaal zo hoor. De heer Paalvast, de toezeggingen.

De heer Paalvast: Nou, allereerst de toezegging om de vispassages beter op de kaart te krijgen. Ook digitaal. Dan, de planning zal worden toegestuurd, het ontwerp zal worden gedeeld. En er is een vraag over het kreeftbestendigheid van de vispassages, die later beantwoord zal worden.

De voorzitter: Oké, dat zijn de drie toezeggingen. Ik zie in de chat dat er nog wat onderling chatverkeer is over de lijst van aanbestedingen. Of dat wel puur lokaal zou kunnen. En ik neem aan dat dat gewoon nog een keer technisch zal worden beantwoord. De suggestie van de heer Van Heijningen en de discussie die dat oproept. Ik ben daar geen deskundige over en het is ook niet echt een apart onderwerp. Maar, ik zou het wel fijn vinden als daar nog een keertje een bericht over kan komen. Is mijn vraag aan het college.

De heer Belt: Ja, klopt. Nee, daar kan ik verder niks over zeggen. Maar, laten we die technisch beantwoorden.

De voorzitter: Prima. Dank u wel.

5A Brief van de Ned. Melkveehouders Vakbond: Rapportage waterkwaliteit EU.

De voorzitter: Dan begin ik met uw welnemen aan agendapunt 5. En dat zijn, even kijken, hoor, drie ingekomen stukken. En dan geef ik het woord aan de fracties ChristenUnie-SGP. Want die hebben gevraagd om een brief van de Nederlandse Melkveehouders vakbond te agenderen. Wat was uw vraag daarbij? De heer Hofman.

De heer Hofman: Dank, voorzitter. Wij willen een ordevoorstel doen gezien de tijd. Dat wij onze opmerkingen schriftelijk kenbaar maken aan het bestuur.

De voorzitter: Prima. Geldt dat ook voor die andere brief? Voorkomen wateroverlast Delfland?

De heer Hofman: Ja. Zo staat het ook op papier. En dat is dan effectief en structureel.

5C Informatieve brief Aanpak rivierkreeften 2020 - 2021

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dan is er nog een brief op verzoek van de fractie van de VVD, over de aanpak in rivierkreeften. Wie mag ik daar het woord over geven? Mijnheer Oostvogels, had u die al ingetrokken dat agendapunt?

De heer Oostvogels: Nee, dat was het andere agendapunt, dat we in getrokken hadden. Over de infographic. Maar deze zouden we wel graag bespreken. Ik zal het kort houden. Nou, het zal niemand verbazen dat we ze geagendeerd hebben, want het gaat weer over rivierkreeften. Rivierkreeften zijn namelijk goud dat in ons water zit. Het zorgt ook nog eens voor problemen. En we gaan het er ook nog uit moeten halen. Dus wij zeggen: het is eigenlijk zonde als we deze weg gaan vangen. Want uit onderzoeken blijkt … Om die weg te gooien. Dus heel concreet hebben we de volgende vragen aan de hoogheemraad: bent u het met de VVD eens dat circulariteit belangrijk is? Dat we dus zuinig moeten zijn op de grondstoffen. Wat bent u van plan om te gaan doen met die weggevangen kreeften? Bent u het met me eens dat het zonde is om ze weg te gooien? Bent u bereid om de mogelijkheid te bieden aan professionele vissers om deze beesten massaal te vangen, als onderdeel van de pilot? En die dan vervolgens bij de horeca te krijgen.

De voorzitter: Nou, ik zie dat mevrouw Koop al voor Zwetheul zit. Wie gaat die vraag beantwoorden?

De heer Belt: Ik!

De voorzitter: Oh, de heer Belt.

De heer Belt: Ja, laat ik allereerst zeggen dat de pilot nog in opbouw is. Dus dat zeggen we ook in de brief, als college: we gaan deze pilot doen en daarvoor zijn we nog het onderzoeksvoorstel aan het opstellen. Maar wat ik heb meegegeven als hoogheemraad, is dat ik ook graag zie dat hier een nuttige besteding van de rivierkreeft plaatsvindt. Dus die opdracht ligt eigenlijk als zoekopdracht in de organisatie. Dat kan restaurants zijn, dat kan naar Blijdorp zijn, anyway. Dit is onderdeel even van de zoektocht. Maar ik ben blij met uw extra oproep hiervoor. Ik denk dat dit ook past bij, inderdaad, Delfland circulaire gedachte. Het derde punt wat u aanstipte, daar ben ik nog even wat huiverig voor. Dus dat is de inzet van vissers. Volgens mij benoemde u. Dat moeten we echt ook nog even verder bezien of dat kan. In andere landen is ook gebleken dat door het vrijgeven van

vissen voor burgers op rivierkreeften, dat er ook een hogere mate van verspreiding heeft plaatsgevonden. Dus ik kan u toezeggen dat we hier even goed nog naar moeten kijken.

De voorzitter: Oké. En ik zag dat mevrouw Onderdelinden ook een suggestie heeft, denk ik. Want die stak haar hand op.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u, voorzitter. Ik wil alleen even zeggen dat wij het erg op prijs stellen dat in de brief er expliciet genoemd wordt dat de voorkeur wordt gegeven aan mitigatie, door middel van alternatieven die ook al in het rapport worden genoemd. Ook al wekte het Stowa-rapport meer de indruk dat de pijlen worden gezet op wegvangen, heb ik het idee dat dit college de pijlen meer zet op mitigatie. En daar zijn we erg blij mee. Dank u wel.

De voorzitter: Oké. Nou, als daarmee deze brief voldoende beantwoord en behandeld is, dan stel ik voor naar het volgende agendapunt te gaan.

6. Rondvraag en sluiting

De voorzitter: Dat is de rondvraag. En nu is er in ieder geval een, twee rondvragen zijn er aangekondigd, waaronder mevrouw Onderdelinden en de heer Van Heijningen. Misschien nog wel door andere mensen. Steek uw handje even op. Dan geef ik eerst het woord aan de heer Zwinkels, want die steekt zijn hand letterlijk op. Gaat uw gang, mijnheer Zwinkels.

De heer Zwinkels: Dank u wel. Het volgende: de zomer is in aantocht en we hebben al enige weken van mooi weer kunnen genieten. Zowel op de kant als ook op het water. Gezien corona blijft in de komende vakantieperiode een groot deel van de bevolking in Nederland thuis. En zoekt ook naar vertier op het water. En is afstand houden op het water beter te regelen als op de kant. We zien daarbij dus een behoorlijke toeloop van recreëren op water. Dat betekent meer vaarbewegingen, ook in ons gebied. Westland kent al wat problemen met veel te lage bruggen, wat recreatieve vaart belemmert. Naast dit zullen straks bewoners van nieuwbouwgebieden ook aanspraak op het beschikbare vaarwater willen maken. De vraag naar recreatief vaarwater zal alleen maar toenemen. Is daar al enigszins rekening mee gehouden? Zijn er mogelijkheden voor? In het bestuursakkoord van het Hoogheemraadschap Delfland lees ik: iedereen aan de slag voor water, recreatief medegebruik. Het flankerend beleid zorgt rond recreatie zetten wij eveneens voort. We werken mee aan het mogelijk maken van recreatief medegebruik. Vindt u het ook belangrijk dat er voldoende goede vaarwegen zijn voor recreatievaart? Is uitbreiding licht gemotoriseerde recreatievaart, max 4 km/uur, een mogelijkheid? Vaarkaart van het hoogheemraadschap stamt alweer uit 2012. Wanneer is die weer actueel? Zou er bij actualisatie van deze kaart al meer duidelijkheid kunnen zijn, middels de diverse kleurenbelijning, waar er straks door wie gevaren kan gaan worden? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: Oké. Ik ga het hele rijtje van de vraagstellers af. En dan kan het college nadenken wie het antwoord geeft. En hoe. Ik had ook op het lijstje mevrouw Onderdelinden die een vraag had gesteld. En ik zie ook de handjes van mevrouw Van Hagen, de heer Anker. En dan heb ik de heer Van Heijningen nog genoteerd. Mevrouw Onderdelinden, wat was uw vraag? Geen vraag. De heer Van Heijningen.

Mevrouw Onderdelinden: Nee, sorry. Ik had even moeite met de microfoon.

De voorzitter: Oh, stel uw vraag.

Mevrouw Onderdelinden: Ja, dank u wel. Ja, ik heb heel veel krant gelezen deze week. En ik zal het even kort uitleggen. Er werd onlangs in Trouw gesorteerd dat de waterschappen zeer weinig zicht hebben op grondwaterwinning door met name particulieren. Daar werden wij een beetje bezorgd van. En wij vroegen ons af in hoeverre Delfland zicht heeft op waar en door wie er grondwater gewonnen wordt. '…' En ja, of Delfland daar zicht op heeft. En waar we dan precies zicht op hebben. Zit er een grens aan hoeveel water iemand moet winnen, voor wij ernaar gaan kijken? Dat was mijn vraag.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Van Heijningen, wat was uw vraag?

De heer Van Heijningen: Dat is aangaande Delftse Hout. Wij hebben natuurlijk vorig jaar een grote investering gedaan om de Delftse Hout zwemvriendelijk te maken. En ons is bericht ter ore gekomen dat vorig jaar toch nog waterstof gebruikt is om zwemkwaliteit te handhaven. Ja, eigenlijk hebben we de investering gedaan om van het gebruik van waterstofperoxide af te komen. En onze vraag is nu: wat gaat er dit komende zwemseizoen gebeuren? Ik neem aan dat we geen waterstof meer gaan gebruiken en dat dit eigenlijk zijn werk moet gaan doen.

De voorzitter: Oké, helder. Dan is er nog een vraag van mevrouw Van Hagen.

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Ja, dank u wel voorzitter. Ik heb een vraag rond vissenbossen. In april is er een mooi stuk gepubliceerd dat Delfland gaat kijken naar de vissenbossen. Daar heeft meneer Belt al eerder een toezegging over gedaan. Hierover heb ik twee opmerkingen. Eerste: in het stuk van Delfland wordt alleen gesproken over vissenbossen gemaakt van wilgentakken. Nou is er door Sportvisserij Nederland een mooi onderzoek gedaan, waar ook gebruik is gemaakt van andere materialen. En daarin is ook te zien dat met andere houtsoorten weer andere vissen worden aangetrokken. Dus het verzoek is inderdaad om daar gebruik van te maken. En het tweede deel is: in het nieuwsbericht staat dat dit mogelijk wordt gemaakt met steun van de provincie. En wij zijn op zoek naar het onderzoeksvoorstel hiervoor. En daar is al even naar gezocht, maar het is nog niet boven tafel. Maar het is op zich wel interessant voor ons om dat een keer in de commissie onder ogen te krijgen. Dus de vraag is of wij het onderzoeksvoorstel kunnen krijgen wat bij de subsidieaanvraag heeft gezeten. Tot zover mijn vragen.

De voorzitter: Prima. Dan de laatste van de vijf vragen. De heer Anker, wat was uw vraag?

De heer Anker: Ja, voorzitter, dank u wel. Onze fractie ziet een toename van het aantal ganzen in de polders. Heeft u dat ook vastgesteld? En houdt u ook voldoende zicht op de gevolgen, zoals de stikstofproblematiek? Dat was het, voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Prima. En wie van het college gaat deze vraag beantwoorden? Of ga je het een beetje verdelen?

De heer Belt: Ja, dat ligt verdeeld. Manita, wil jij eerst iets over grondwater zeggen?

Mevrouw Koop: Ja, daar wil ik iets over zeggen. Volgens mij zit het diepe grondwater bij de provincie en die houdt daar toezicht op. Maar, als mevrouw het goed vindt dan kunnen we daar ook schriftelijk antwoord op geven. En stikstof dat ligt bij collega Ouwendijk. Eigenlijk, ook het college spreekt met één mond. Misschien vindt u vragensteller het ook goed als wij ook die vraag schriftelijk beantwoorden.

De voorzitter: Oh, oké. Varen open water, recreatief varen.

De heer Belt: Ik zal op de andere drie vragen even ingaan.

De voorzitter: Oké.

De heer Belt: Nou, dank voor, de heer Zwinkels, voor dit bericht over deze vraag. Wij vinden het ook als college, en dat hebben we ook terecht in het bestuursakkoord gezegd, belangrijk dat er van het water kan worden genoten in heel het gebied. En zullen waar mogelijk het gebruik van water door recreatie ook faciliteren. Dus wij zien ook wel een mogelijkheid dat de recreatievaart uitgebreid kan worden. Maar hierbij geldt wel dat we toetsen aan zaken als veiligheid, bevaarbaarheid, ecologie. En een voorbeeld is natuurlijk de Strijp, waar ook die infographic over gedeeld is. Dus dat is daar een voorbeeld van. Wat betreft de vaarkaart. Op dit moment loopt er een initiatief van die vaarkaart te actualiseren. En op die vaarkaart, en dan moet ik even spieken, daar is inderdaad aangegeven met kleurtjes waar gemotoriseerd vervoer mag komen. Dus dat is met groen aangegeven. En sommige watergangen zijn ook aangegeven waar je niet mag varen, waar omwonenden wel mogen varen. Anyway, die vaarkaart geeft daar die duidelijkheid over. En die wordt dus, er loopt een initiatief om die te actualiseren. Dat is over de recreatie. Dan de Delftse Hout. Kwam vanochtend ook al heel even aan het bod. Vorig jaar is inderdaad nog waterstofperoxide toegepast. Dat is toen ook gecommuniceerd naar de hele VV. En de reden waarom dat nog toegepast is, is 1. Omdat de werkzaamheden voor die opknapbeurt waren toen nog niet afgerond. Dat heeft pas dit najaar plaatsgevonden. En wij wilden gewoon zorgen voor een goed zwemseizoen. Dat dit optrad nog aan het begin van het seizoen. Voor verder wil ik toch nog even verwijzen naar de uitgebreide brief die daar toen over gestuurd is. Voor volgende jaren mogen wij geen waterstof meer toepassen. Dus dat zal ook niet plaatsvinden dit jaar. En dan de vissenbossen. Ik heb ook het mooie artikel in het visblad gelezen. Je hebt vissenbossen in alle maten. En daar zullen we ook, wat ik net al heb toegezegd, in dat KRW-pakket ook mee terugkomen. En ik had aan uw fractievoorzitter ook al toegezegd om het monitoringsplan inderdaad te delen. Tot zover.

De voorzitter: Nou, dan wil ik u allemaal bedanken. De heer Anker had nog een vraag, zie ik. Een hand, laatste ronde.

De heer Anker: Nou, ik denk dat dat per ongeluk is. Ik denk dat de rondvraag gesteld is.

De voorzitter: Oké, prima. Ik zie wel dat mevrouw Koop verhuisd is inderdaad naar de Zwethheul, goed idee. Zijn er ook weer open, geloof ik. Mensen, we zijn aan het eind van de vergadering. En ik wil de vergadering hierbij sluiten. Ik wil u bedanken dat …

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Voorzitter?

De voorzitter: … we niet tot 23:00 uur hebben hoeven door de vergaderen. Nou hoor ik iemand, maar ik zie helemaal geen handje. Nou, nu twee handjes.

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Ja. Anne Van Hagen, AWP. Ik heb volgens mij gemist het antwoord van Marcel Belt op mijn vraag over de vissenbossen.

De voorzitter: Ja, dat is iets technisch. Want ik heb het gehoord.

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Oh, oké.

De voorzitter: Maar u vroeg ook of u die onderzoeksaanvraag te zien kan krijgen. Daar had hij nou net geen antwoord op.

De heer Belt: Nou, daar kan ik, ik bedoel, er is een plan van aanpak. Dat is gebruikt voor die subsidieaanvraag. En dat kan worden toegezonden.

De voorzitter: Oké.

De heer Belt: We werken nog aan een monitoringsplan.

De voorzitter: Is het zo beantwoord, mevrouw Van Hagen?

Mevrouw Van Hagen-Rooijen: Ja.

De heer Zwinkels: Laatste opmerking nog die ik mag maken op de heer Belt?

De voorzitter: Ja.

De heer Zwinkels: Als die vaarkaart op orde gemaakt wordt, zou daarin dan ook het aantal bruggen, of de bruggen met de hoogte van de brug meegenomen kunnen worden?

De heer Belt: Ja, ik heb even niet scherp nu wie daar de regie op heeft, op het maken van die vaarkaart. Dus ik zou zelf zeggen: dat is inderdaad wel fijn, dat je daar die hoogte op hebt. Ik ken dat ook vanuit andere kaarten, rondom de Hollandse Plassen. Ik stel voor dat we deze vraag nog nadien even beantwoorden.

De voorzitter: Prima, dank u wel.

De heer Zwinkels: Voorzitter?

De voorzitter: Ja? Laatste nog, een opmerking. Er is een vaarkaart van de ANWB. En daar kun je de brughoogte uit afleiden. Ook voor Delflands vaargebied.

De voorzitter: Oké, mensen, een hele mooie kaart bij de ANWB is ook handig voor het schaatsen. Als het er ooit nog een keertje van komt.

De heer Belt: En om het af te maken: de viskaart, de regie daarvan, ligt bij de gemeente. Krijg ik net door.

De voorzitter: De viskaart?

De heer Belt: Of ja, de vaarkaart waar we het net over hadden. De regie ligt daarvan om bij de gemeente te maken. En wij leveren in.

De voorzitter: Ja, ja. De gemeenten hebben allemaal die bruggen verlaagd. Dus voor een groot deel afgelopen met het varen.

Mevrouw …: Ja.

De voorzitter: En dan ook nog de spoortunnel en alles in Delft. Dus het is allemaal hopeloos.

Mevrouw …: Ja.

De voorzitter: Heb ik zelf nog eens een keertje onderzocht. Hé, mensen, het is nu 22:45 uur. En ik denk dat dat een hele mooie tijd is om de vergadering te sluiten. Dank dat u het allemaal toch nog binnen de perken heeft gehouden. Volgende keer proberen we daar 22:30 uur van te maken. En dan misschien lukt het nog een keertje om om 22:00 uur te eindigen. Hé, dank u wel. Ik sluit de vergadering.

Mevrouw …: Dank je wel!

De heer …: Ja, voorzitter, ook zeer bedankt.

Mevrouw …: Tot ziens!

Mevrouw …: Bedankt!

De voorzitter: Geen dank.

TRANSCRIPT VAN DE COMMISSIEVERGADERING WATERVEILIGHEID EN WATERKETEN VAN HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND
d.d. 10 juni 2020

---

1. Opening, vaststellen agenda

Mevrouw Fobler: Geachte voorzitter, het is half acht.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw de griffier. Nou mensen na deze officiële aankondiging lijkt het me tijd, het is half acht, om de vergadering te openen. Welkom bij deze tweede digitale vergadering alweer van de commissie Waterveiligheid en Waterketen. Nou, we hebben een mooie agenda, fijn dat u er bent. We gaan kijken of we er een mooie vergadering van kunnen maken. Ik heb even wat dienstmededelingen voordat we echt gaan beginnen. Zoals u ondertussen weet, zullen wij dadelijk beginnen met het appel nominaal dan zal ik uw naam roepen en dan moet u uzelf even unmuten om te zeggen dat u daadwerkelijk meedoet en er bent bij de vergadering. Dit is een vergadering die wordt gestreamd in geluid en beeld dus ik verzoek u ook als u niet aan het woord bent om daar goed rekening mee te houden. Het debat wordt of ons gesprek wordt ook waargenomen door Debat.NL zodat wij naderhand feedback kunnen krijgen op onze manier van discussiëren en dergelijken. Er worden zoals gebruikelijk notulen gemaakt van deze vergadering, maar de Zoom-opname zelf die zal op den duur worden verwijderd. We hebben een mooie agenda. En speciaal aan deze commissievergadering is ook dat wij een inspreker hebben en dat is de heer Jacco Vooijs, welkom alvast. U zult straks al heel snel in de vergadering vijf minuten de tijd hebben om uw oproep aan de leden van deze commissie vorm te geven. Dan weet ik dat er een tweetal vragen straks gesteld gaat worden zover ik weet komen die van de ChristenUnie-SGP. En mijn voorstel is om die bij de rondvraag te doen zodat wij het tempo in de vergadering ook houden.

De heer Roeten: Prima, goed voorstel.

De voorzitter: Dan begin ik toch even met het vaststellen van de agenda. Zijn er mensen die iets willen veranderen of op te merken hebben over de agenda? Als u het woord wilt dan vraag ik u inderdaad om het handje op te steken, dat kan digitaal. En mocht ik het echt niet zien dan kunt u ook gaan wuiven en dergelijken dan valt het wat meer op, maar ik heb sommige van de handjes al gezien. Ik merk dat ik toch een onhandige volgorde heb. Dit onthouden we even, maar begin met het appel nominaal om te kijken of iedereen daadwerkelijk in de vergadering is. En daarvoor wil ik even de partijen langslopen en ik begin met Water Natuurlijk. Wie van Water Natuurlijk is aanwezig? Kunt u zelf even unmuten?

De heer Vissers: Marcel Vissers en, hij kan zelf ook unmuten, Cees Van der Burg zijn aanwezig.

De heer Van der Burg: Ja, Cees Van der Burg is ook aanwezig.

De voorzitter: Dank u wel. Van de VVD?

Mevrouw Örgü: Fadime Örgü.

De voorzitter: Dank u wel, welkom.

De heer De Klerk: Jurjen De Klerk.

De voorzitter: Welkom ook, de heer De Klerk. Van de AWP? Ik zie wel mevrouw Jans.

De heer De Haan: Ja, ja, ja, het lukte me niet om te unmuten, maar goed, Poul De Haan.

De voorzitter: Poul De Haan, welkom namens de AWP. Ik zag ook mevrouw Jans. Mevrouw Jans kunt u, u kenbaar maken?

Mevrouw Jans: Antoinette Jans, aanwezig.

De voorzitter: Heel fijn dat u er bent. Van de PvdA, wie kan ik van de PvdA welkom heten?

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Dat kan je met mij doen, Leon, voorzitter, pardon.

De voorzitter: Dat is mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Even schakelen, dat was ik Van Hijlckama Vlieg. En ook namens de Partij van de Arbeid is aanwezig de heer Kiela.

De voorzitter: Wil de heer Kiela zichzelf even unmuten of zijn stem doen klinken?

De heer Kiela: Ja, hoor, Peter Kiela is ook aanwezig.

De voorzitter: Heel fijn. Dan van de Partij voor de Dieren. Ik dacht dat ik Bart Smit al had gezien eh, Bart Simon?

De heer Simon: Ik wou net zeggen, maak het niet te bont Leon, u bent de voorzitter. Bart Simon namens de Partij voor de Dieren is aanwezig.

De voorzitter: Ja, en was er nog iemand vanuit de Partij voor de Dieren?

De heer Simon: Ik ben de enige vertegenwoordiger.

De voorzitter: Heel mooi. Dan ChristenUnie-SGP.

De heer Roeten: Goedenavond, Harm Roeten ChristenUnie-SGP is aanwezig, dank u wel.

De heer Hofman: En Pieter-Jan Hofman eveneens.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan 50Plus heb ik ook gezien. Wie van 50Plus voert het woord?

De heer Van der Ree: Ja, Arnold Van der Ree en Laurens De Keijzer.

De heer De Keijzer: Ja, Laurens De Keijzer, ja.

De heer Van der Ree: Kijk, daar is die.

De voorzitter: Ja, welkom bij de vergadering. Natuurterreinen, wie van Natuurterreinen is aanwezig? Dat is nog niemand, denk ik. Dat lijkt er niet op. Mocht er iemand van Natuurterreinen binnenkomen, wil ik daar

graag even een melding van hebben op de chat. Van Ongebouwd, wie is van Ongebouwd aanwezig? Ongebouwd?

De heer Van Winden: Sorry, hij was nog niet unmute. Ton Van Winden is aanwezig van Ongebouwd meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, Ton Van Winden. En u bent de enige geloof ik, hè?

De heer Van Winden: Voorlopig wel.

De voorzitter: Ja, en dan moet ik even scrollen over de beelden, want ik zie u niet, maar ik zie u nu wel, heel fijn. Dan hebben we Bedrijfsgebouwd, wie is daar aanwezig?

De heer Verhage: Ja, Peter Verhage van, het kan niet vaak genoeg gezegd worden, de geborgde zetels Bedrijven, aanwezig.

De voorzitter: Ik ga u niet plagen hoor, Peter Verhage, welkom. En wie nog meer? Alleen Peter Verhage denk ik, hè?

De heer Verhage: Klopt.

De voorzitter: En dan het CDA, wie van het CDA is aanwezig?

De heer Hekman: Ja, Ad Hekman, present en verder niemand.

De voorzitter: Ad Hekman, ja. En ben ik nu nog iemand over het hoofd gezien? Nou, dat gaat al beter dan de vorige keer, dank u wel.

Mevrouw Burger: Hoogheemraden?

De voorzitter: Wie vraagt het woord? De secretaris, mevrouw Burger.

Mevrouw Burger: De Hoogheemraden zijn ook aanwezig.

De voorzitter: Ah, natuurlijk. Te gast hebben wij niet alleen de inspreker natuurlijk, maar we hebben ook de twee Hoogheemraden zijn er de portefeuillehouders voor vanavond aanwezig. Welkom Ruud Egas.

De heer Egas: Ik ben er.

De voorzitter: Ja, dank u wel. En welkom ook aan Peter Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Dank u wel meneer de voorzitter.

De voorzitter: Fijn dat u er ook bent, ja. Dank u wel mevrouw Burger, heel terecht. Dan denk ik dat we nu doorgaan naar het vaststellen van de agenda. En daarvoor geef ik als eerste het woord aan Bedrijfsgebouwd aan Peter Verhage. Peter Verhage, u heeft het woord.

De heer Verhage: Ja, dank u wel voorzitter. Ik was even benieuwd naar de achtergrond van een aantal ingekomen stukken. Is allemaal zeer informatief, daar twijfel ik niet aan. Maar wat is de bedoeling dat ze op de

agenda staan, dat staat er niet expliciet bij, meestal is er wel een vraag aan verbonden. Dus het is me niet helemaal duidelijk wat de achtergrond is, misschien kunt u dat toelichten?

De voorzitter: Ja, dat kan ik zeker toelichten in die zin dat ik ook niet weet waarom de partijen precies de punten geagendeerd hebben. Er komt een groslijst van alle punten waar alle partijen kunnen aangeven dat zij daar een onderwerp van willen bespreken en dat geven zij meestal aan, aan de portefeuillehouder waar ze op willen inzoomen, maar dat is aan deze voorzitter ook niet bekend. Dus het proces is helder, elke partij kan daar iets op aangeven en dan hier live in de vergadering wordt daar een vraag en een antwoord op gesteld en meestal is die vraag van tevoren dan aangegeven.

De heer Verhage: Nou, misschien een suggestie voorzitter om in de toelichting bij het ingekomen stuk heel kort als dat kan in één zin, op te nemen wat de reden is van het indienen van het ingekopte stuk.

De voorzitter: Ja, dat lijkt handig, maar dat zullen we even moeten bespreken, want niet alle partijen willen meteen hun kaarten op tafel leggen, maar dat lijkt me echt iets om even in het voorzittersoverleg te bespreken. En ik zal het meenemen, maar ik roep u ook op dat bij uw fractievoorzitter ook in te brengen. Dan zag ik een digitaal handje van de heer Simon. De heer Simon van de Partij voor de Dieren heeft het woord.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een mededeling c.q. een vraag over punt 3A, terugkoppeling van de Unie commissies.

De voorzitter: Ja, maar daar komen we dan bij de terugkoppeling van de Unie commissies komen we daar wel vanzelf op, dan kunt u daarop reageren. Ik neem aan dat dat even kan wachten, maar dank u wel dat u dat alvast aankondigt. Dan de heer De Klerk van de VVD. De heer De Klerk u heeft het woord.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Het viel mij op dat er een stuk dubbel geagendeerd is vandaag namelijk bijlage 4 bij bespreekpunt 4, de beschrijving Netwerk Afvalwaterketen Delfland die is ook bij de ingekomen stukken los geagendeerd. Lijkt mij niet juist. Dus mijn vraag daarover, was dat de bedoeling?

De voorzitter: Dat kan gebeuren, want het was ooit een ingekomen stuk. En dat is door iemand door een partij daarbij was het door de spreker ingebracht. Maar het is inderdaad ondertussen ook onderdeel van het onderwerp van de collectieve zuivering als ik het goed heb ja, het staat bij de collectieve zuivering. En het is aan mij dat ik verzuimd heb dat even bij de dienstmededelingen te zeggen. Het staat inderdaad dubbel op de agenda, maar we bespreken het in context van de collectieve zuivering en daar zullen we het ook echt aan de orde brengen met uw welnemen.

De heer De Klerk: En dan goed dat die van dat punt 5D dan wordt geschrapt?

De voorzitter: Nee, 5D? 5D, waarom 5D? Waar zitten we?

De heer De Klerk: O, sorry, pardon, u heeft gelijk. Ik bedoel 5B, excuus.

De voorzitter: Ja, bij 5B wordt het geschrapt, ja.

De heer De Klerk: Dank u.

De voorzitter: Er was een interruptie?

De heer De Haan: Ja, interruptie, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Ja, dat kan. De heer Poul De Haan van de AWP, u heeft het woord.

De heer De Haan: We hebben inderdaad gereageerd op de ingekomen stukken. We hebben ook technische vragen gesteld, die zijn ook beantwoord. En wat mij betreft kan het inderdaad op die manier ook van de agenda geschrapt worden.

De voorzitter: Heel fijn dat u dat even aangeeft, dank u wel. Dan zag ik ook een digitaal handje van de heer Roeten van ChristenUnie-SGP. De heer Roeten, u heeft het woord.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. Wij willen graag even ingaan op de bespreekstukken die er staan en ook graag even over de punten 05C, 05D, 05E.

De voorzitter: 05C, 05… Deze voorzitter wil u volgen, dat kan niet zo snel. 05D, 05E ja, zoals ook aangegeven in de agenda.

De heer Roeten: Ja, 05C, 05D, 05E en dat puntje bij de rondvraag zoals u al aangaf. En we zouden ook graag ook even zien bij de mededelingen dat een van de Hoogheemraden misschien in kan gaan op het thema droogte. Volgens mij is dat in de commissie van gisteren behandeld dus misschien dat daar op dat actuele thema ingegaan kan worden wat de gevolgen zijn voor onze commissie daarin.

De voorzitter: Ja, meestal worden onderwerpen maar één keer behandeld, maar wellicht dat jullie speciaal willen inzoomen op het werkveld van deze commissie waterveiligheid, dan zou het inderdaad bij dat onderwerp kunnen. Maar we proberen dubbele dingen in de commissievergaderingen uiteraard te mijden. En dat u wil bespreken bij de bespreekstukken dat zullen de meeste partijen dus dat hoeft u niet apart te melden, dank u wel. Dan denk ik dat we daarmee de agenda hebben vastgesteld, maar ik zie nog een digitaal handje van de heer Egas. De heer Egas, onze Hoogheemraad, u heeft het woord.

De heer Egas: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vraag mij even af wat het onderwerp 5E is, helaas gaat mijn agenda maar tot D.

De voorzitter: O, ja, hij gaat toch echt tot 5E. En 5E is de juridische grondslag Delflandse normen en polderkaden. En dat is een ingekomen stuk wat op aanvraag van de ChristenUnie-SGP is geagendeerd, het staat in iBabs.

De heer Egas: Helaas bij mij niet, maar dat geeft niet.

De voorzitter: Dat is wonderlijk. Ja, daar kan ik nu weinig aan doen, maar bij mij staat het in iBabs en ik kijk even rond, want ik vermoed dat toch bij alle andere deelnemers in iBabs staan. Ik zie gezichten op en neer gaan dus… Maar het is niet in uw portefeuille geloof ik dus wellicht dat dat een troost is.

De heer De Haan: Meneer de voorzitter?

De voorzitter: De heer De Haan ter interruptie, AWP.

De heer De Haan: Ja, ik denk dat het komt doordat als je de agenda afdrukt die dus op iBabs staat dan is E daar nog niet aan toegevoegd dus die vorm is dus zonder E terwijl dus de digitale vorm op iBabs zelf wel E bevat.

De voorzitter: Oké, wellicht dat je nog even in de chat met de heer Egas elkaar op weg kunt helpen dan kan de vergadering doorgaan, dank u wel. Dan hebben we bij deze de agenda vastgesteld. En dan zit ik even te twijfelen. Nou, het is echt het begin van de agenda. En volgens mij hadden we voorgesteld dat we bij het begin van de vergadering de heer Vooijs aan het woord zouden laten. De heer Vooijs, bent u online? Bent u beschikbaar?

De heer Vooijs: Zeker meneer de voorzitter ik ben beschikbaar en online op dit moment.

De voorzitter: Kijk, dat is heel mooi. Mij is aangekondigd dat u het woord gaat richten tot de deelnemers aan deze vergadering. Uw naam is Jacco Vooijs, u bent de vertegenwoordiger van Glastuinbouw Nederland, afdeling Westland nou, in ons gebied dus dat is heel mooi. En wellicht dat u ook nog iets meer over uzelf kunt zeggen en daarna gaat de tijd lopen.

De heer Vooijs: Oké, nou, laat ik gewoon beginnen, want ik heb namelijk een stukje voorstellen, heb ik er ook instaan. Geachte voorzitter en leden van de commissie Waterveiligheid en Waterketen. Mijn naam is Jacco Vooijs en inderdaad ik ben voorzitter van Glastuinbouw Westland en al eigenlijk mijn hele leven werkzaam in de glastuinbouw. En opgegroeid in Katwijk aan Zee en eigenlijk al zeventien jaar werkzaam in het mooie Westland. Ik vraag u vandaag aandacht omtrent de investering in de centrale waterzuivering van residuen van gewasbeschermingsmiddelen voor de glastuinbouw in het Westland, maar ook in Midden-Delfland. Het Hoogheemraadschap van Delfland, gemeente Westland, provincie Zuid-Holland en Glastuinbouw Nederland willen gezamenlijk de grootste collectieve waterzuivering in Nederland, de glastuinbouw realiseren op de AWZI, Waterweg in Hoek van Holland. Zelf het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat staat achter dit initiatief. In één klap kunnen wij daarmee het afvalwater van tien tot vijftien procent van de Nederlandse glastuinbouw centraal zuiveren van resten residuen van gewasbeschermingsmiddelen. Met de goedkeuring die er al ligt door de colleges van de provincie, de gemeente, maar ook het waterschap lijkt de realisatie van het innovatieve project nabij. Vanavond vragen wij u om positief in te stemmen over de investering die het Hoogheemraadschap van Delfland gaat doen om dit innovatieve project te doen slagen. Maar wat gaan we nou eigenlijk doen? Zoals u misschien wel weet, is de glastuinbouw verplicht om zijn water gezuiverd van residuen van gewasbeschermingsmiddelen aan te bieden en daarmee te voldoen aan het Activiteitenbesluit. Door de grote aanwezigheid van glastuinbouw in de regio Westland is het efficiënt en robuust om gewasbeschermingsmiddelen, maar ook meststoffen centraal op de afwaterzuivering Nieuwe Waterweg te zuiveren. Samen met onze eerdergenoemde partners hebben wij deze optie de afgelopen jaren ook uitgewerkt. Het Hoogheemraadschap heeft zich bij voldoende deelnemers bereid getoond de benodigde investering te doen om de zuivering te realiseren. Een voorinschrijving onder onze leden heeft geresulteerd in een deelnemend areaal van bijna 1100 hectare. De geplande installatie zuivert al het afvalwater van de AWZI Nieuwe Waterweg van microverontreinigingen. Dat betekent dus ook het afvalwater van onder andere woningen wordt ontdaan van microverontreinigingen zoals medicijnresten. De glastuinbouw draagt hierdoor bij aan de oplossing van een maatschappelijk probleem, maar wat ons betreft, stopt het daar niet bij. Samen met onze partners willen wij het gezuiverde water ook weer gaan hergebruiken. Het is in tijden van droogte, ik hoor het u ook net vertellen, niet meer te verkopen dat wij in Nederland geen gesloten waterkringloop hebben. Het gezuiverde water is al bijna van die kwaliteit dat het hergebruiken van deze reststroom voor ons eigenlijk al een logische volgende stap is en dat aansluit bij de ambitie van het Hoogheemraadschap om in 2050 circulair te zijn, maar zover is het nog niet. De betrokken ondernemers die hebben zich nu verenigd in een nieuw op te richten waterzuiveringscoöperatie Westland. Het is nu aan ons de taak om een zuiveringsovereenkomst met alle deelnemers te gaan sluiten zodat er voldoende betalende leden zijn om met de bouw van de zuivering te kunnen starten. Een zevenkoppig bestuur van ondernemers trekt de komende

maanden de kar om het project van de grond te krijgen. En vandaag vraag ik u om positieve instemming met de ontwikkeling van deze centrale zuivering en hopelijk sta ik hier dan over enkele jaren weer voor u om de volgende stap aan u voor te leggen. Namens het bestuur van de waterzuiveringscoöperatie Westland en Glastuinbouw Westland wens ik u heel veel wijsheid vanavond. Dank u, dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, ook mooi binnen de tijd. Wellicht dat u uw geluid nu weer kunt uitzetten, want ik hoor mezelf in een echo. En ik neem aan dat de anderen dat dan ook zullen doen, dank u wel. Nou, welkom, fijn dat u deze inbreng heeft gegeven. Wellicht dat er leden zijn die in de laatste fase van een beeldvormende fase nu nog wat vragen aan u hebben. En dan weet ik wel zeker dat u ze ook kunt beantwoorden. Ik vraag degenen die nu een vraag willen stellen aan de inspreker om zich even met een digitaal handje bekend te maken of met wuiven zodat ik hen het woord kan geven en nog even de kans kan grijpen om hierop in te haken. Ik zie al een digitaal handje van de heer Verhage van Bedrijven. De heer Verhage, u heeft het woord.

De heer Verhage: Ja, voorzitter, dank. Meneer Vooijs, heel veel dank voor uw inbreng en uw pleidooi, het wordt zeer gewaardeerd. Kunt u ons ook overtuigen van het feit dat de op te richten coöperatie voldoende solvabel is om de komende twaalf jaar aan de verplichtingen te voldoen waardoor wij als Hoogheemraadschap van Delfland geen risico lopen?

De voorzitter: De heer Vooijs, wellicht dat u antwoord kunt geven?

De heer Vooijs: Ja, nou, dat is een hele goede vraag inderdaad. Wij beginnen zoals het er nu voorstaat, gaat de zuivering ongeveer, ik zeg altijd even makkelijk gezegd januari 2023 draaien. We hopen zelfs oktober 2022, daar sturen we op aan, maar ik pak even voor de makkelijkheid twee jaar. En waarom doe ik dat? Omdat wij onze leden vanaf 1 januari 2021 gaan verplichten dat zij het volledige bedrag aan ons gaan betalen. Dus eigenlijk voordat het… En wij gaan dat ook al namelijk aan het Hoogheemraadschap Delfland overmaken. Dus dat betekent dat er eigenlijk al twee jaar eerder dan dat die gaat draaien dus op het moment dat nou, ja, de investering eigenlijk gedaan gaat worden door het Hoogheemraadschap, maar nog niet klaarstaat, er door ons al betaald wordt. Dus dan is de verwachting per jaar tussen de 1,2 en 1,5 miljoen. Nee, rond de miljoen en iets meer dan dat, dat er op de rekening komt te staan dus dat er ruim 2 tot 2,5 miljoen op de rekening van de Hoogheemraadschap Delfland staat voordat we werkelijk starten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan vraag ik aan de heer Van Winden om ook zijn vraag te stellen. En ik vraag u om vraag en antwoorden beknopt te doen. De heer Van Winden, u heeft het woord.

De heer Van Winden: Meneer de voorzitter, dank u wel. Ja, een vraag aan deze voorzitter in de aanvang zal ik maar zeggen. Mijn vraag lijkt een klein beetje op die van Peter Verhage. Wat gebeurt er als deze coöperatie zijn afspraken niet nakomt? Twaalf jaar is een vrij lange periode en in die periode zullen er ongetwijfeld kwekers, tuinders zijn die afhaken om allerlei redenen. Dat kan zijn door bedrijfsbeëindiging, dat kan zijn door failliet gaan met andere woorden, hoe wordt dit opgevangen? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Van Winden beknopte vraag wellicht ook een… Nou, ik ben benieuwd naar het antwoord. De heer Vooijs u heeft het woord.

De heer Vooijs: Ja, daar ben ik weer. Ja, er zitten verschillende zaken in. Als een bedrijf failliet gaat en bij een glastuinbouwbestemming komt er vaak ook glas terug of als die een bedrijfsbeëindiging doet en hij verkoopt het aan een collega dan zit die eigenlijk al ten grondslag wordt er al in het contract gezet dat dit contract afbetaald dient te worden. Dus als een ondernemer stopt, de buurman neemt het over en die denkt ja, maar

ik ga er niet aan mee doen dan is die dus verplicht om dit contract daarin mee te nemen. We hebben een ander contract komt er ook te staan dat als de gemeente de gronden koopt om daar een andere bestemming op te doen dus dat daar nou, laten we even makkelijk nemen, er komen huizen. Dan raken we dus dat ook kwijt ook dan wordt het contract afgemaakt. Dus is de gemeente die op dat moment of de nieuwe eigenaar, de initiatiefnemer die de huizen gaat bouwen die moet dan het contract dus eigenlijk die komende periode nog doorbetalen. We hebben er ook natuurlijk dat het... Dat was even nog een stukje erin, even kijken hoor wat ik vergeet. Nee, Ruud, vergeet ik iets te zeggen eigenlijk? Ik twijfel er eigenlijk aan.

De heer Egas: We hebben een aantal dingen daarin afgesproken meneer de voorzitter, als ik aan mag vullen.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Egas: In ieder geval wat jij al aan zegt dat het recht op het perceel zit. Dus zolang het overgedragen wordt van tuinder op tuinder dan moet die verplicht in meegenomen worden. Wordt het verkocht voor andere doeleinden dan blijft het nog steeds op het perceel zitten en dan moet het afgelost worden. En we hebben natuurlijk gewoon de garantstelling van…

De heer Vooijs: Die vergat ik.

De heer Egas: Westland en van de Provincie daar nog tegenover staan.

De voorzitter: Dank u wel. Goed te weten dat het grond gebonden is. Dan ga ik met gezwinde spoed door naar de heer Roeten van ChristenUnie-SGP.

De heer Van Winden: Meneer de voorzitter, nog één opmerking.

De voorzitter: Nou, kan dat ook dadelijk nog?

De heer Van Winden: Ja, is goed.

De voorzitter: Oké, dan ga ik met gezwinde spoed door naar de heer Roeten ChristenUnie-SGP. De heer Roeten u heeft het woord.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. Ik wil de heer Vooijs bedanken voor zijn indrukkende betoog. Wat mij even opviel dat die zijdelings voor mijn gevoel benoemde de zuivering van medicijnresten. Mijn vraag was even van, wat maakt het dat hij daar toch de focus op legt dat soort dingen wat je toch kunt zien als een soort bijvangst zeg maar bij wat we doen. Dus dat is even vraag van, wat maakt het dat meneer Vooijs ons daar even op wijst? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heldere vraag. Meneer Vooijs, u heeft het gehoord.

De heer Vooijs: Nou, ja, ik denk dat zowel de focus ligt voor ons altijd op de gewasbeschermingsmiddelen, maar ik denk in het land dat het dus op gewasbeschermingsmiddelen ligt en ook op medicijnresten en niet alleen op gewasbeschermingsmiddelen. Dus vandaar dat wij hem erin hebben staan dat het een belangrijke bijvangst is. En daarnaast kan het daardoor, omdat dat allemaal eraf gehaald wordt en gezuiverd wordt, kan daarnaast het water dus makkelijker hergebruikt worden.

De voorzitter: Dank u wel, dat lijkt me ook een heel helder antwoord. Ik zie nog een digitaal handje van de heer Van der Burg van Water Natuurlijk. De heer Van der Burg, u heeft het woord. U moet u even unmuten ja, dat is gelukt.

De heer Van der Burg: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik heb een vraag, dit is de eerste stap het gaat over zuivering van gewasbeschermingsmiddelen. Hoe denkt meneer Vooijs over de stap die ook genomen moet worden in relatie tot circulair dus hergebruik van water en nutriënten mede omdat de waterstroom gemixt wordt met andere waterstromen zoals medicijnresten hè, daar zit best een risico. Dus gaat de kwaliteit, omdat tuinbouw zijn waterstroom inbrengt in een totale flow gaat de kwaliteit krijgen die de tuinbouw gaat en kan hergebruiken. Daar zit een risico op en ik denk dan bijvoorbeeld ook aan Aqua ReUse in Oostland. Hè, dus WUR Wageningen zegt ook van ja, die heeft ook af moeten haken met betrekking tot het hergebruik van die waterstroom, omdat het kennelijk ook vanuit hun proeven nog niet veilig genoeg is om het te gebruiken. Dus er zit een enorm ontwikkelingstraject, hoe denkt meneer Vooijs erover om dat nu te integreren in dit plan? Dank je wel.

De voorzitter: Heldere vraag, dank u wel. De heer Vooijs wellicht dat u een antwoord kunt geven?

De heer Vooijs: Ja, nou, ja, we hebben dit project klein gemaakt door gewoon eerste eigenlijk deze eerste stap neer te zetten, de stap om het water te zuiveren dat is voor ons ja, voor het activiteitenbesluit is dat een noodzaak. Nou, daar is de eerste stap in. Wij zijn eigenlijk zelf altijd al bezig geweest en gezegd van ja, maar de meststoffen komen eraan dus die zitten er eigenlijk en die zitten in deze stap er eigenlijk al gelijk in. Dan ga je het water ga je daarna ga je eigenlijk ja, gaat zee op nou, dat is natuurlijk doodzonde dat doen we in de Harnaschpolder ook. En wij zitten heel veel met Evides om tafel en die doet de zuivering bij de Harnaschpolder. En daar hebben wij al een paar keer mee om tafel gezeten en die geven aan dat het gebruik van dit water dus gewoon heel goed mogelijk is. En er zijn ook al wat als ik het goed begrepen heb, zijn er ook al wat proeven onder andere met bier om het water, restwater te gaan hergebruiken en wij zijn daar een groot voorstander van. En het schijnt dat er nog maar, maar ik ga even op Evides af, dat ze nog één stap hoeven te doen van het water wat bij Harnaschpolder geloosd wordt om waterkwaliteit te kunnen leveren voor onder andere de tuinbouw.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Egas, ons Hoogheemraad, u wilde hierop inhaken?

De heer Egas: Ja, ik wilde daar nog even aan toevoegen dat we in ieder geval zoals het er nu naar uitziet, hebben we 95 procent van de gewasbeschermingsmiddelen kunnen verwijderen met de installatie die wij daar neerzetten. En het tweede is dat we met Delft Blue Water al een keer testen gedaan hebben om water te zuiveren, effluent water, en daar hebben we tomaten mee gekweekt. En volgens alle betrokkenen toentertijd smaakten ze erg lekker en was dat goed te doen. Dus die mogelijkheden zijn er zeker, maar er moet wel een extra stap achter gezet worden zoals meneer Vooijs ook aangeeft.

De voorzitter: Ja, dank u wel meneer Egas. Ik kan me die tomaten ook nog herinneren. De heer De Haan van de AWP vraagt het woord. De heer De Haan u heeft het woord.

De heer De Haan: Dank u wel, voorzitter. Meneer Vooijs, als ik het goed begrepen heb, is het zo dat de… En dat noem ik dan maar even de niet-collectieve oftewel de solitaire. En in dit geval gaat het natuurlijk om een collectieve zuivering. De solitaire hebben dus nu hun afvalwater al moeten zuiveren voordat ze het op het riool lozen terwijl de collectieven eigenlijk een uitstel hebben gekregen tot 1 januari komend jaar. Zie ik dat goed? En mijn vraag is, wat gebeurt er nou tussen 1 januari en laten we zeggen oktober 2022 wanneer dus die

ozoninstallatie gereed is en in werking getreden is, wat gebeurt er nou in die tussentijd? Is het zo dat de collectieven hun ongezuiverde water op het riool lozen? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Vooijs.

De heer Vooijs: U vroeg me eerst hè, zie ik het goed? Ja, u ziet het goed, dat heeft u goed verteld dus mee eens wat u zei. En hoe gaan we dat doen? Is wij gaan mobiel zuiveren daar waar nodig is. En we zijn op dit moment zijn we ook met de landelijke overheid in gesprek over nou, ja, ik noem het even, dat heet geen uitstel o, Ruud, dan moet je me toch weer even helpen.

De heer Egas: Ik wil je graag helpen meneer Vooijs.

De heer Vooijs: Ja, dat weet ik.

De heer Egas: We zijn met de overheid in gesprek en dat is met name een initiatief wat door de gemeente Westland is ingediend dat is op basis van de crisis- en herstelwet met nu nog een extra periode dat het gedoogd kan worden overwegende het feit dat het een innovatief project is. En dat zou dan voor een periode van twee jaar zijn op handhaving met name.

De voorzitter: Ja, dat is een ambtelijke term en een zeer bekende term, de crisis- en herstelwet. Ik weet dat de heer Van Winden nog een tweede vraag had. De heer Van Winden u heeft het woord. Wellicht dat de vraag al is beantwoord of toch nog niet?

De heer Van Winden: Bijna, ik wilde graag nog een bevestiging meneer de voorzitter. Dat gaat over zeg maar de grondgebondenheid van deze acties. Mag ik dat zien, en wellicht kan de Hoogheemraad dan wel de heer Vooijs dit beantwoorden. Mag ik dit zien als een erfdienstbaarheid die overgedragen wordt naar de volgende eigenaar? Dank u.

De voorzitter: Nou, de heer Vooijs, heeft u hier een antwoord op?

De heer Vooijs: Nou, wij zijn nu op dit moment is de coöperatie is opgericht, wij gaan volgende week zitten wij de eerste keer bij elkaar en er worden statuten worden dan met elkaar besproken en besloten, die zijn ook al nagekeken. Dus er komen twee contracten die worden op dit moment allebei ook door Hoogheemraadschap Delfland en door ons bekeken, besproken en die worden volgende week ook bij ons afgetikt. Het ene is het contract na de teler toe en het andere contract is het contract tussen coöperatie en het Hoogheemraadschap. En in het contract met dat wij willen gaan sluiten en willen gaan versturen met de teler daarin komt dus precies datgene te staan dat die grond verbonden is, aan het perceel gebonden is. En ik durf u alleen even op dit moment niet te zeggen op wat voor manier dat plaats gaat vinden, maar het is wel een contract wat eerst ook naar Hoogheemraadschap Delfland gaat en nou, ik zou even zeggen door jullie ook goedgekeurd wordt voordat wij dit contract ook naar de leden sturen.

De voorzitter: Oké, ik zag een tweede handje van de heer Roeten, is dat correct? Indien dat correct is dan heeft hij nogmaals het woord.

De heer Roeten: Dat is correct, ja.

De voorzitter: Dan heeft u nogmaals het woord.

De heer Roeten: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Graag beknopt natuurlijk.

De heer Roeten: Wat zegt u?

De voorzitter: Graag beknopt natuurlijk.

De heer Roeten: Heel beknopt. Hebben we het goed begrepen dat iedere ondernemer verplicht is om mee te doen in dit verhaal? En hoe willen jullie dat regelen, zeg maar, dat iedereen mee gaat doen in dit verhaal? Want ja, als af en toe mensen afvallen ja, dat schiet, denk ik, ook niet op. Dus hoe worden de ondernemers gemotiveerd om mee te gaan doen?

De voorzitter: Dank u wel, meneer Vooijs.

De heer Vooijs: Ondernemers zijn niet verplicht om mee te doen. Ik kan niemand verplichten, het is ook een coöperatie dus je stapt erin als je dat zelf ook wil. En ja, je hebt twee manieren om mensen te motiveren. Ik vind altijd de beste manier om mensen te motiveren is om ze de positieve kant in te laten zien dat ze er zelf beter van worden en dat is ook de manier die wij gekozen hebben. En wij denken namelijk dat wij met meststoffen en alle gewasbeschermingsmiddelen dat wij een verhaal neer kunnen leggen dat het voor de ondernemer op een robuustere en betere manier geregeld is dan als zij het individueel doet. En uiteraard kijken wij ook dat als het twee keer zo duur zou zijn, zou het niet lukken dus u kunt zich ook voorstellen dat wij concurrerend zijn ten opzichte van als die op het op een eigen manier zelf gaat schoonmaken en daar zelf alles voor aan gaat schaffen.

De voorzitter: Dank u, ik begrijp dat je het neerzet als een offer you can't refuse. Ik zag dat de heer Egas nog een handje opstak wellicht voor een afrondende vraag of een afrondende opmerking?

De heer Egas: Dat wil ik ook doen voorzitter, maar het ging nog eventjes op een reactie op de heer Van Winden. Het is misschien ook wel goed om even aan te geven dat die perceel gebondenheid niet alleen in het contract tussen de coöperatie en de tuinders zal zijn, maar met name vanwege wetgeving zal dat ook direct naar het Hoogheemraadschap zijn die vastlegging daarvan om daarmee een extra stuk zekerheid te hebben. En dan in afronding, ik denk dat we al een aantal vragen gehad hebben die misschien ook nog later als we over het stuk zelf gaan praten naar voren komen. Maar ik wil in ieder geval de heer Vooijs bedanken voor het inspreken en zijn bijdrage aan dit onderwerp.

De voorzitter: En dat ook namens de voorzitter, een dankwoord aan de heer Vooijs voor zijn inbreng en het kunnen beantwoorden van de vragen van alle deelnemers van deze commissie. Ik denk dat het een goede bijdrage is geweest aan de beeldvormende fase van onze leden. En ik nodig u uit om ook ons te blijven volgen. Dat kan hier in Zoom, maar dat kan ook via internet via de site van Delfland. En dan weet ik dat daar ook een aantal mensen ons ook zullen volgen en die ben ik vergeten welkom te heten, maar welkom ook aan alle luisteraars van deze vergadering. Dan stel ik voor om nu het gedeelte voor de inspreking af te ronden.

2. Toezeggingenlijst commissie Waterveiligheid en Waterketen van 8 april 2020 (bijlage: audiotranscript)

De voorzitter: En dan ga ik over naar punt 2 van de agenda en dat begint met de toezeggingenlijst. De toezeggingenlijst van dit moment, maar die is natuurlijk gebaseerd op de toezeggingenlijst van de vorige keer.

En dan kijk ik ook even met een schuin oog naar ons Hoogheemraden om ons mee te nemen naar de stand van zaken van de toezeggingenlijst van deze vergadering.

De heer Egas: Meneer de voorzitter, als ik dan even kijk naar het eerste punt wat erop staat. Ik denk dat dat afgelopen dagen is afgehandeld met de heer Van Winden, die heeft extra informatie gekregen ook de omrekening van Joules en Watts. En eventjes naar mijn actie op actiepunt vier denk ik eerlijk gezegd dat dat een actiepunt voor mijn collega Hoogheemraad de heer Ouwendijk was.

De voorzitter: Ja, dat lijkt mij ook. De andere zaken zijn soms wel afgedaan en dergelijke, dat zou helder zijn. De heer Ouwendijk wellicht dat u nog iets kunt zeggen over dat punt vier?

De heer Ouwendijk: Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ik was even op zoek naar…

De voorzitter: Ik zal het u voorlezen. Het punt is, er is in een eerdere commissie gesproken over een inspectie door het ILT van de primaire keringen. Is er al een rapport over de herinspectie?

De heer Ouwendijk: Ja, er is een herinspectie geweest en daar is een verslag van en ik zit even in mijn geheugen te graven wat daar aan opmerkingen nog in gemaakt werd. Dat had voornamelijk betrekking op de beschikbaarheid van klein materiaal dat het weliswaar beschikbaar was, maar procedureel niet goed vastgelegd en dat is inmiddels hersteld. Dus in die zin zijn er over dit punt geen opmerkingen meer te maken. Maar terecht is wel de opmerking dat dat punt op mijn naam had moeten staan, ik heb er ook langs gelezen moet ik zeggen.

De voorzitter: Ja, dat geldt ook voor deze voorzitter. Het staat inderdaad op de naam van uw collega Egas terwijl het toch duidelijk bij uw portefeuille hoort. Maar ik begrijp dat het ook is afgedaan en dan kijk ik even met een schuin oog naar mevrouw Van Hijlckama Vlieg of zij dat kan bevestigen of dit inderdaad een afronding is.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Ja, dat zijn opmerkingen aan een van een stuk en dit stond nog open deze inspectie dus ik houd me aanbevolen voor de uitkomsten en dan ben ik verder ook tevreden.

De voorzitter: Akkoord. Dan laten we even noteren dat we het afdoen, maar wel even alert zijn dat dat laatste puntje nog op de I wordt gezet.

De heer Ouwendijk: Daar zal ik voor zorgen, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we een aantal reminders. Dat hoeft niet per se hard langs te komen tenzij een van de aanwezigen daar nu iets over op te merken heeft. En er zijn nog een aantal zaken afgedaan. Is er iemand die daar nog het woord over wenst voordat we weer met gezwinde spoed doorgaan? Ik zie een handje van de heer De Haan van de AWP, u heeft het woord.

De heer De Haan: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb nog een vraag gesteld over die energiezuinige, energie de toevoer naar dat poldertje en dat is bij de Hoogheemraad Egas terecht gekomen. Die heeft inderdaad mondeling antwoord gegeven, maar ik wilde hem nog even naar aanleiding daarvan toch vragen, wat is nu de uitvoering precies van de energieaansluiting en of dat schriftelijk gewoon beantwoord kan worden?

De voorzitter: Ik neem aan dat dat gaat over dat poldertje bij de bochtafsluiting van de Schie?

De heer De Haan: Inderdaad.

De voorzitter: Kijk, dan hebben we hem wat beter gearticuleerd. En dat was een vraag aan de heer Egas.

De heer Egas: Ja, ik kan de vraag dan nog mondeling beantwoorden, maar als u hem toch schriftelijk beantwoord wilt hebben, zullen we dat wel doen.

De heer De Haan: Prima, dank u wel.

De voorzitter: Dan krijgt u daar het antwoord op, dat is bij deze bevestigd. Ik zie nog een digitaal handje van mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Mevrouw Van Hijlckama Vlieg, PvdA, u heeft het woord.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Punt, eens even kijken, op de reminders het tweede punt. Dat is een keer de bijspijkercursus voor VV-leden over de bredere juridische omgeving van ons Delfland. Dat is over geheveld naar een andere commissie, dat is prima. Het is wel zo dat de vraag bij mij ligt om de probleemstelling voor die lezing nog een keer te definiëren. En ik stel voor dat dat via de Partij van de Arbeid in de commissie BFO dan terechtkomt.

De voorzitter: Komt dat bij de vertegenwoordigers van de PvdA bij de commissie BFO ja, dat lijkt mij een goed ding dan zal dat zo gedaan worden. Dan denk ik dat het op dit moment gereed is om de toezeggingenlijst te hebben. Dan hebben wij natuurlijk nog het audiotranscript van de commissievergadering van de vorige keer. Dat leest als een trein.

De heer Egas: Meneer de voorzitter?

De voorzitter: O, jammer. De heer Egas, ja?

De heer Egas: Ja, misschien mag ik nog even één aanvulling geven op actiepunt drie en vier, is dat wij voor de leden van de VV in ieder geval een uitnodiging rond gaan sturen voor een bezoek aan de Houtrust op 1 oktober.

De voorzitter: 1 oktober, heel mooi. Dan nodig ik iedereen alvast uit om 1 oktober te zetten op de agenda van de Houtrust. Ik heb daar laatst ook voor de deur gestaan, zag er heel spannend uit dus dan mogen we de volgende keer legaal naar binnen, dat lijkt me heel mooi. Dan wil ik nu dan toch naar het audiotranscript van de vorige vergadering. Het leest als een trein kan ik u zeggen, maar het zijn wel 56 pagina's geworden. Is er iemand die daar nog een opmerking over heeft? Het blijft mooi stil en dat doet mij deugd, dank u wel daarvoor.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan ga ik naar het onderwerp van de mededelingen. En dan wil ik als eerste onze gasten zijnde de Hoogheemraden daarvoor het woord geven. Wie mag ik als eerste het woord geven voor de mededelingen?

De heer Ouwendijk: Ik wil het woord wel even nemen meneer de voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: De heer Ouwendijk, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: En dan wilde ik u mededelen dat ik in dit verband geen mededelingen bij deze commissie heb te doen.

De voorzitter: Kunt u dat nog een keer herhalen? U wilde mededelen dat…

De heer Ouwendijk: Dat ik in deze commissie geen mededelingen…

De voorzitter: Mededelingen hebt ja, dat is dan helder, ja. Ook niet vanuit de terugkoppeling van commissievergaderingen?

De heer Ouwendijk: Ook niet vanuit de terugkoppeling van de commissie CWK nee, dank u wel.

De voorzitter: Oké, dan de heer Egas.

De heer Egas: Dank u wel meneer de voorzitter en ik heb wel een paar mededelingen. Ik wil u even graag meenemen in een aantal ontwikkelingen die er zijn. Er zijn ook ontwikkelingen op GR Slib, maar die zal ik dadelijk onder het agendapunt GR Slib wel meenemen. Maar we hebben in ieder geval van de heer Middendorp heeft mij nog een keer de vraag gesteld of ik bekend was met het feit dat Waterschap Hollandse Delta ons een verzoek had gedaan om te kijken naar het gezamenlijk verwerken van slib. En dat is inderdaad een ambtelijk verzoek geweest, want daar is ook neergelegd het Waterschap Hollandse Delta verwerkt op dit moment maar een deel van hun slib dat ze vergisten en wil nu kijken of dat ook bij ons kon. Nou, daar hebben wij ambtelijk naar gekeken waarbij het toch nog wel de nodigde problemen opleverde, zeker in combinatie met het groen gras wat wij produceren en de certificaten die we daarop krijgen. En het tweede is, als we het naar de Groote Lucht brengen, we hebben A al niet zo heel veel capaciteit bij ons op de zuiveringen. Maar als we het naar de Groote Lucht brengen dan hebben we ook nog het probleem dat er in hun slib wat zware metalen zitten en die willen we liever niet richting de rietvelden gaan brengen. Dus daar hebben we eigenlijk op dit op gereageerd van, dit willen we liever niet doen. Dan zijn er vragen gesteld over het early warning systeem voor COVID-19 en dat is ook schriftelijk beantwoord, maar ik wilde dat ook hier ook nog eventjes noemen, omdat het ook eerder in de commissie ter sprake is geweest van, hoe gaan we nou om met de restanten die van COVID-19 gevonden worden in het influent? En daar doen we dus mee aan een landelijk onderzoek om te kijken of we dat kunnen gebruiken om daarmee te ‘registreren of er weer een uitbreiding van de besmettingen is of juist niet dus daar gebruiken we die stoffen voor. Dan wilde ik u even mededelen dat we hard bezig zijn voor nieuwe bestuursovereenkomst voor de NAD. En daaronder vallen dan ook OAS’en hè, de OAS De Groote Lucht en de Harnaschpolder Houtrust. En wij verwachten dat wij u mee kunnen nemen in de periode van september tot november zo’n beetje in het nieuwe bestuursakkoord. We vinden het heel belangrijk om u daar ook in mee te nemen, omdat we toch iedere keer merken dat NAD bij menigeen van u een belangrijk onderwerp is. Dus daar zijn we hard mee bezig om daar een nieuw bestuursakkoord overeen te komen. Dan even in het kort de vorderingen die wij maken op de verduurzaming Houtrust. Daar ondervinden we best wel wat vertraging als gevolg van de coronamaatregelen en vermoedelijk ook met de levering van de apparatuur. We weten dat we het toentertijd nou, ja, sommige mensen vonden het ook onder stoom en kokend water, besloten hebben om die investering te doen als gevolg van die subsidieregeling. Uiteindelijk komen we voor die subsidieregeling onder aan de streep toch niet in aanmerking, maar er lopen nog wel een aantal andere mogelijkheden die bekeken worden voor subsidie. En er is een kleine verschuiving in de scope, we hadden toen heel erg ingezet op warmtepompen, dat blijven we ook nog doen, maar we gaan daar de vergisting… We hebben daar een hele hoop vergistingscapaciteit nog over. Zoals u misschien wel weet bij de renovatie van de Houtrust en de bouw van de Harnaschpolder is uiteindelijk maar 25 procent van de vergistingscapaciteit overgebleven van wat er oorspronkelijk was. En we gaan nu de twee vergisters in serie

zetten waardoor het gewoon veel energiezuiniger kan. Dat doen we binnen dezelfde scope van verduurzaming Houtrust. Dus uiteindelijk gaan we gewoon veel minder en ik geloof dat dat 800 duizend kilowatt is per jaar minder aan energie verbruiken door vergisting in serie te gaan zetten waardoor het slib gewoon langer in de tanks blijft zitten. Het concept RES daar hebben daar hebben we bij informatieve VV u over meegenomen. En daar wil ik alleen nog even aan herinneren voor het invullen van de formulieren die we daarvoor hebben voor de bedenking en uw wensen om in ieder geval aan te geven met name op het deel van wat de waterschappen inbrengen. Dan hebben we nog onderwerp wat we ook regelmatig terug laten komen dat is de afvalwatertransportleidingen. En daar hebben we de gesprekken met gemeentes en alle andere stakeholders gevoerd die zijn nog niet helemaal afgerond, maar de eerste resultaten van zijn uiteindelijk wel. En ook dat zullen wij direct na de zomermaanden hopen we daar met een voorstel voor te kunnen komen of we dat dan met elkaar veiliger kunnen maken dan dat het in het verleden was. Dan hebben we nog de breuk voor de riolering in de persleiding bij Vlaardingen. En daar zijn door Water Natuurlijk vragen over gesteld, schriftelijke vragen, die zijn nagenoeg afgerond in de beantwoording, maar daar wil ik u toch even in meenemen. Daar klik ik even een ander scherm voor aan als dat mag op dit onderwerp en dat zijn met de verschillende vragen die daarvoor gesteld zijn. En met uw welvinden ga ik dan even door alle vragen heen. Dan moet ik hem even iets anders openen dan hier, ja. Dat was een vraag, de eerste vraag, is inmiddels bekend wat de oorzaak is? Nou, dat is nog niet definitief bekend. Er zijn ook deeltjes van de breuk opgestuurd naar TNO voor onderzoek. Dus voordat we daar een definitief antwoord op kunnen geven dan willen we dat onderzoek daar even over afwachten. En dat heeft dan ook gelijk met vraag twee te maken, is er een mogelijk verband met de werkzaamheden, behoeften van de Blankenburgtunnel? Dat is dus nog niet duidelijk of die oorzaak er is. Er wordt wel gemonitord rond die plek van of er verschuivingen in de grond hebben plaatsgevonden. Die monitoring heeft nog geen aanleiding gegeven tot de verdenkingen richting de bouwwerkzaamheden. Net wat ik zeg van, we wachten even het onderzoek af wat er uit die deeltjes komt. Of er voldoende maatregelen zijn gekomen om nieuwe calamiteiten ter plekke te voorkomen? Nou, de leiding is in ieder geval professioneel gerepareerd en er wordt onderzocht of er nog aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Er was dus een monitoringsplan, zoals ik al aangaf, aanwezig. En op basis van de oorzaakanalyse zal dat monitoringsplan wellicht ook aangepast worden. Nou, dat is ook nog even in het onderzoek wat daar speelt. Dan de vraag of het college kan rapporteren over de lessen die getrokken kunnen worden uit deze calamiteit? Dat lukt ons niet om dat nu al te hebben. Die evaluatie wordt opgezet en zodra dat afgerond is, zal ik in de commissie daarover informeren. Dan de vraag of er alternatieven zijn overwogen om het rioolwater uit Maassluis niet op de Nieuwe Waterweg te lozen, maar op andere manieren te doen? Nou, daar hebben we naar gekeken, is heel goed om ons te realiseren dat als we het per wagen, per as af willen voeren dat we dan ongeveer per as 50 kuub per uur af zouden kunnen voeren. En dat het hele debiet uit dat gebied zo tussen de 900 en 1300 kuub is dus dan hebben we wel heel veel vrachtauto's nodig om dat te doen. We hebben het gekeken om dat zo lang mogelijk te bufferen in de systemen aldaar, maar we hebben het per transport, per as hebben we wel gedaan, maar uiteindelijk is helaas ook gekozen om een deel daarvan te gaan lozen op de Nieuwe Waterweg. Dat is via twee gemalen gedaan en in de rapportage die je ook zal zien, staat er bij één gemaal dat wij daarvoor verantwoordelijk waren, omdat het op het oppervlaktewater geloosd werd dat was bij gemaal de Zaaier. Maar dat is met name omdat de output van gemaal de Zaaier nog even terechtkomt in ons oppervlaktewater alvorens direct daarna de Nieuwe Waterweg op stroomt. En bij het tweede gemaal bij gemaal en nou laat die muis het even afweten. Gemaal Merellaan wordt het direct op de Nieuwe Waterweg geloosd. Kwetsbaarheden in het riool voldoende in beeld. In het rioolnetwerk even goed om dan te realiseren dat het rioolnetwerk in twee delen gesplitst wordt. Het eerste rioolnetwerk is gewoon eigendom van de gemeente en daar is de gemeente verantwoordelijk voor. Het tweede deel dan is met name met het sportsysteem en daar is het waterschap verantwoordelijk voor. En wij denken dat we het algemeen goed in beeld hebben. En ik ga niet zeggen dat alles goed in beeld was, want dan was dit niet gebeurd. Maar ik denk dat wij ons

leidingnetwerk in het algemeen goed in beeld hebben. Dat is best lastig, want het is een lengte van 175 km wat in openbare terrein ligt dus daar gebeurt nogal wel wat in de openbare wereld. En het is nogal verschillend van materiaal en verschillend van ouderdom. Dus het is best lastig om dat goed in beeld te hebben, maar wij denken dat wij dat goed in beeld hebben en dat we een goed beeld hebben ook gebaseerd op levensduur wanneer leidingen vervangen moeten worden. Nou, en om dan het college is bereid om mede in het kader van de samenwerking afvalwaterketen de kwetsbaarheden in het netwerk scherp in beeld te krijgen. Ja, daar werken we natuurlijk constant hard aan samen met NAD en de OAS'en om het beeld zo goed mogelijk en zo transparant mogelijk te hebben en daarmee ook de risico's in te perken. En dan de laatste vraag of het college bereid is om bij de masterplannen voor de afvalwaterzuiveringen robuuste routes en adequate opleidingen die ingezet kunnen worden in het geval van calamiteiten te betrekken, dat nemen we mee in de masterplannen. En dat zal een zorgvuldige afweging zijn van risico's en investeringen die gedaan moeten worden. Dus voor zover even de beantwoording van de vragen van Water Natuurlijk op de breuk van de persleidingen bij Vlaardingen. En dan nog de laatste eventjes om u mee te nemen, wij zijn hard bezig om een plan op te stellen voor maatregelen om gemaal Morsestraat robuuster uit te kunnen voeren, daar liggen nog wel wat uitdagingen zoals we ook weleens eerder aangegeven hebben. En dat willen we graag op een zorgvuldige manier oppakken. Niet alleen kijken naar het gemaal, maar ook even naar de persleiding die erachter ligt. Dus ik hoop ook daarvoor in de tweede helft van dit jaar met voorstellen bij u te komen. Dat even over mijn mededeling, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer de Hoogheemraad. Dat was een hele bups aan mededelingen. Even de vraag voor die actuele vragen van Water Natuurlijk. Wij krijgen die vragen en vooral de antwoorden toch even op papier?

De heer Egas: Ja, want het zijn schriftelijk gestelde vragen en die beantwoorden zijn en die zijn ook deze week afgehandeld door D&H dus komen een deze dagen uw kant ook op.

De voorzitter: Heel fijn, dan komen die heel snel naar ons toe. Ik weet nog dat was middenin coronatijd en het is maar goed onze voorgangers hebben die waterzuiveringen niet voor niets dichtbij het lozingspunt neergezet. Dus dat was een klein geluk bij een ongeluk. Kunt u nog iets zeggen, want ik weet dat de commissie kritisch gebied waarom dat het eindelijk niet goed is gegaan bij die subsidies bij Houtrust? U bent gemuted nu. Kunt u uw geluid aanzetten?

De heer Egas: Ja, ik klik hem uit in plaats van aan, sorry. Als ik het even uit mijn hoofd zeg, is dat met name gebaseerd op dat wij daar CO2 aan het terugwinnen zijn. En het is juist uiteindelijk blijkt de voorziening of die subsidie met name gericht te zijn op het voorkomen van CO2. Ja, het is een beetje van in de letter ervan, maar daar zit het met name op.

De voorzitter: Akkoord. Wellicht dat ik zo al een vraag voor ben vanuit de commissie. Ik zag wat digitale handjes. Ik geef als eerste het woord aan de heer Vissers van Water Natuurlijk. De heer Vissers, u heeft het woord.

De heer Vissers: Ja, dank u, voorzitter. Dank aan de Hoogheemraad voor zijn uitgebreide beantwoording. Uiteraard wachten we met belangstelling de bevindingen af van het onderzoek wat nog gedaan wordt. En ik heb er waardering voor dat ze weliswaar dat het veel vergadertijd kost, maar dit actuele onderwerp, want het was toch een behoorlijke calamiteit drie dagen lang ongezuiverd water moeten lozen. Dat er toch vooruitlopend op de schriftelijke versie nu alvast het antwoord van Hoogheemraad gekregen hebben. Ik denk dat het goed is en het Hoogheemraad zei daar zelf al het een en ander over, ons te realiseren dat ze juist de

samenwerking in de afvalwaterketen de complexiteit van het stelsel van de gemeente wat aansluit op de transportleiding en de zuivering van het waterschap. Dat we daar inderdaad kijken hoe we de kansen zo goed mogelijk kunnen benutten om zowel de capaciteit als kwetsbaarheid ja, zo goed mogelijk op orde te hebben. Dus wat dat betreft kijken we ook met belangstelling uit naar de wijze waarop dat ze bij de masterplannen, maar ook bij de nieuwe wat de heer Egas aankondigde de nieuwe overeenkomst, bestuursovereenkomst over de samenwerking in afvalwaterketen zijn plek krijgt. Maar mijn waardering voor de zorgvuldig en uitgebreide meneer hoe de heer Egas dit beantwoord heeft.

De voorzitter: Dank u wel de heer Vissers. We leren op dit moment überhaupt dat robuustheid in al onze systemen van groot belang is. En ik zag een handje van de heer Roeten van ChristenUnie-SGP. De heer Roeten, u heeft het woord.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. Meneer Egas die ging even in op de Houtrust, op de nieuwe installatie die daar nu gebouwd wordt. De voorzitter gaf al even aan van, met betrekking tot subsidies van dat daar mogelijk vragen over zouden komen. Nou, wij hebben daar even een vraag over van, maar in welke omvang gaat het om? Wat voor bedragen moeten we aan denken? En welke acties worden er ingezet om die bedragen die we missen weer ergens anders binnen te halen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Egas?

De heer Egas: Ja, voorzitter. Volgens mij, maar dat zeg ik ook even uit mijn hoofd, was het subsidiebedrag een miljoen waar we uiteindelijk naar streven. Ik weet niet wat het gaat worden, maar uiteindelijk hebben we met elkaar een investeringsvoorstel wat uiteindelijk niet eens een echte investering is hè, maar het is een aanpassing van het contract wat we hebben met Delfluent zijn we ervan uitgegaan dat we die subsidie al niet zouden krijgen in die berekeningen dus we hadden de subsidie als optie meegenomen. Dus we hoeven het niet ergens anders vandaan te houden.

De voorzitter: Oké, ik probeer tempo te maken. De heer Verhage van Bedrijven, u heeft het woord.

De heer Verhage: Ja, het ging mij ook over die subsidies. Achtergrond is nu duidelijk, ik hoop dat we met onze nieuwe subsidiecoördinator dit voortaan kunnen voorkomen, dank.

De voorzitter: Kijk aan. De heer De Klerk van de VVD, u heeft het woord.

De heer De Klerk: Bedankt voorzitter. Als ik me goed herinner, hebben we dit eind volgend jaar behandeld en nou, ja, stond er een heleboel druk achter en hebben we dat met stomend, kokend water waarbij we ook onze interne procedures procesafspraken enigszins aangepast hebben om dit te kunnen behandelen. Ik waardeer dat Hoogheemraad dit nu deelt met ons. Maar ik ben wel benieuwd ja, eigenlijk wat mijn collega's ook al vragen, de gevolgen hiervan voor het project. U geeft aan dat het een nice to have was en een niet to have, maar het is misschien wel handig om de gevolgen hiervan toch nog even op papier te zetten. Want normaal gesproken hadden we hier wel meer de tijd voor genomen om het inhoudelijk goed te kunnen behandelen. Nou, de reden daarvoor was subsidie, dat is niet gelukt helaas. Maar ik ben dan wel benieuwd welke gevolgen het heeft voor de verdere ontwikkeling aangezien nou, ja, dat de reden was dat we het zo snel hebben behandeld destijds.

De voorzitter: Nou, ik verwachte al dat deze commissie daar kritisch op zou zijn. De heer Egas wellicht dat je er met een korte notitie dit wat kunt verduidelijken aan de commissie?

De heer Egas: Dat wil ik met alle plezier doen, maar ik maak toch wel even bezwaar ertegen dat we de processen hier niet juist doorlopen hebben, want dat hebben we wel gedaan. We hebben het keurig netjes in de commissie en in de VV behandeld. Ik ben het er wel mee eens, en dat gaf ik zelf ook al aan, dat we het onder stoom en kokend water hebben gedaan. En we hebben toen ook aantal aangegeven dat we op dat moment dachten dat wij voor die subsidie in aanmerking kwamen dat we maar één manier hadden om dat te kunnen realiseren en dat was om het zo snel te doen. Maar we hebben toen ook al aangegeven met elkaar dat er wel degelijk een risico aanzat dat we die subsidie niet zouden kunnen krijgen. En vandaar dat we ook in het hele voorstel die subsidie apart genoemd hebben ook in het hele verhaal en ook in de investering die we dan via Delfluent doen. Maar ik wil daar best nog even een notitie aan wagen.

De voorzitter: Laten we daar een korte notitie aan doen dan weet deze commissie wat meer, want men is daar kritisch op.

De heer De Klerk: Wederzijds, voorzitter.

De voorzitter: Is dat een interruptie de heer De Klerk?

De heer De Klerk: Nou, aanvulling eigenlijk op wat de Hoogheemraad zegt. Ik zei, omzeilen van de procedure ik doelde met name op het feit dat het toen een dag van tevoren alsnog de commissie bij elkaar werd geroepen. U heeft wat dat betreft Hoogheemraad gelijk dat het inderdaad wel via de commissie en de VV is gegaan. Dus inderdaad misschien even voor de notulen even vermelden dat inderdaad dat gedeelte klopt, het ging met name over de werkafspraken de we met elkaar hebben gemaakt als commissie.

De voorzitter: Vooruit, waarvan akte. De heer Simon van de Partij voor de Dieren. De heer Simon, u heeft het woord.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Laat ik meteen zeggen dat ik niet op dit onderwerp verder ga, maar ik zie vooral de heer Ouwendijk werkloos zitten. Ik had al aangekondigd dat ik graag wil gebruikmaken van dit agendapunt. Ik hoor ook dat het Debat NL hier is dus ik ga kijken of ik dat kan scharen onder mijn instrument actieve informatieplicht. Maar ik was benieuwd de commissie muskusratten en beverratten van 28 februari. Ik had de Hoogheemraad had ik gevraagd, niet als toezegging, maar had ik hem gevraagd van, er is ook nog een demonstratie van de Partij voor de Dieren tegelijk met die commissievergaderingen. Ik was benieuwd of die daar was wezen kijken en nog had gekeken naar de alternatieve vormen van vangstmethodes. En ik zie natuurlijk dat op agenda van de Unie staat 19 juni een ledenvergadering daar wordt verder besloten over de muskusratten strategie. En ik was benieuwd of de Hoogheemraad in het kader van ons coalitieakkoord waarbij wij oproepen om dieren te ontzien, wil pleiten dat Delfland zich bereid voelt en wil voorgaan voor het toepassen van diervriendelijke vangkooien zoals smartvangkooi en de camera vallen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel de heer Simon. Dan geef ik nu het woord aan de heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ik meen dat we in een eerdere commissie ook al gesproken hebben over de bijeenkomst van 28-2 van de commissie muskusrattenbestrijding voorafgaand aan de vergadering van de commissie waterkeringen. Daar was een actie van de Partij voor de Dieren die hebben daar ook ingesproken bij de CWK-vergadering. Daar hebben de leden van de commissie goed nota van genomen, dat even als eerste reactie. Tweede is met betrekking tot vangstmethodes. Wij hebben als bestuur een bestuursakkoord gesloten en daarin hebben we ook over dit onderwerp afspraken gemaakt. En ik kom graag, althans laat ik nog maar eens wat sterker formuleren. Ik werk graag aan de invulling van de afspraken

ook waar het betreft om op een zo diervriendelijk mogelijk manier om te gaan met het afhandelen van muskusratten. Dus als dat het antwoord is wat de heer Simon van mij dacht te krijgen dan heeft hij dat hierbij inderdaad gekregen. Dank u wel, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag een kort duimpje van de heer Simon dus ik neem aan non-verbaal dat dat inderdaad correct is. Wel mensen, dan stel ik voor om de mededelingen af te ronden. En om nu toch alvast een begin te maken met de werkelijke bespreekstukken, want er staan mooie dingen op de agenda. Ik zie een handje van de heer Roeten. Is dat per ongeluk of wil u nu nog iets doen voor de mededelingen?

De heer Roeten: Ja, voorzitter ik wou nog even terugkomen op de opmerking die ik maakte aan het begin dat een actueel thema tegenwoordig droogte is. En ik vroeg me af in hoeverre dat binnen waterschap of er al over nagedacht wordt. Want we hebben allemaal…

De voorzitter: Maar de heer Roeten, dit onderwerp lijkt me meer iets voor de rondvraag. Dus ik verwijs u door naar de rondvraag straks op het einde.

De heer Roeten: Dank u wel.

04.B Bespreekstukken

De voorzitter: Dan ga ik nu toch gelijk door naar de bespreekstukken.

04.B.08 Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe-Waterweg

De voorzitter: En op de agenda staat een belangrijk punt daar hebben we al een inspreker over gehad. Namelijk de collectieve zuivering van de gewasbeschermingsmiddelen op de AWZI van de Nieuwe Waterweg. Ik zie allemaal handjes naar boven gaan dat doet mij deugd, want het is een belangrijk onderwerp. Maar voordat we zometeen de laatste beeldvormende ronde ingaan, wil ik eerst de heer Egas nog even het woord geven om dit onderwerp nog even kort in te leiden. De heer Egas, Hoogheemraad, voor het onderwerp u heeft het woord.

De heer Egas: Ja, dank u wel, voorzitter. Inderdaad denk ik een mooi voorstel wat we hebben liggen, maar dat laat ik graag aan u dadelijk ter beoordeling of het inderdaad een mooi voorstel is. We hebben daar september vorig jaar, 11 september aansluitend aan de commissievergadering die we toen hadden al een keer uitgebreid over gesproken en met name uw input opgehaald. In die tussentijd zijn er heel veel gesprekken geweest met tuinders, maar zeker ook met provincie, de ministeries en de gemeente om het plan verder uit te werken om ook de garantstellingen te vinden voor wat betreft de zuiveringspercentages en de mogelijkheden die we hadden. Er is, en dat gaf de heer Vooijs net al aan, ook hard gekeken om voldoende areaal op te halen, hè. Hij gaf aan het is een kleine 1100 hectare wat we nu weten van tuinders die gezegd hebben, wij willen meedoen. Ook belangrijk om te weten dat die tuinders al een financiële bijdrage geleverd hebben aan Glastuinbouw Nederland om een aantal van die onderzoeken uit te laten voeren zoals zuiveringspercentage. We hebben gezegd van, we gaan niet alleen voor het verwijderen van de gewasbeschermingsmiddelen, maar ook de meststoffen eruit te halen. En dat is gewoon een opwaardering van onze bestaande zuivering, daar hoeven we niet voor te investeren, maar dat brengt wel extra operationele kosten met zich mee die verhaald worden op de tuinders, maar dat was ook wel heel belangrijk. We hebben toen ook aangegeven dat wij in gesprek waren met de gemeente Westland over de persleiding die van Perdik naar dat gemaal Staelduinen moet gaan lopen. Uiteindelijk is besloten om die bij ons in ons voorstel mee te nemen, want het is toch eigenlijk een type leiding

wat bij het beheer van Delfland hoort dus vandaar dat die nu in ons voorstel staat. We hebben het toen niet over gehad. Een belangrijk verschil tussen de huidige oplossing en het vorige is, is dat we toen spraken over de retributieregeling om dat te kunnen belasten aan de tuinders. En nu is er zelfs zoals meneer Vooijs ook al aangaf voor gekozen om een coöperatie op te richten zodat wij als Delfland gewoon een factuur kunnen gaan sturen naar een coöperatie en daarmee het op een andere manier kunnen waarborgen en geen gebruik hoeven te maken van de retributieregeling. Nogmaals benadrukken dat de hele kosten dus afschrijving, onderhoudskosten, energiekosten en al niet meer zijd, voor rekening komen van de tuinders. Dus eigenlijk is het wel een investering die we doen, maar die in de periode over twaalf jaar terugbetaald wordt aan Delfland. We gaven al eventjes aan dat er gebruik gemaakt wordt van uitstel op de zuivering als ze een collectiviteit aanvroegen en dat uitstel loopt dan af op 1 januari 2021. En dat we nu met behulp met de gemeente Westland met behulp van de Crisis- en Herstelwet daar nog een mogelijkheid voor wil hebben om die handhaving nog twee jaar uit te stellen. Heel belangrijk voor ons was dat wij op een gegeven ogenblik ook aangegeven hebben en daar hebben we best lang over gedaan in de gesprekken met provincie en gemeenten dat wij vonden en dat vinden we nog steeds trouwens ook dat Hoogheemraadschap van Delfland niet alleen aan de lat moet staan als het een keer misgaat. En dat werd daarnet ook al in de vraagstelling duidelijk van, wat gebeurt er nu als de coöperatie niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen? Nou, toen hebben wij gezegd van, dat vinden wij dat we dat met vier partijen zijn de coöperatie, de provincie, de gemeente Westland en Delfland met elkaar moeten doen en niet een van de partijen daarvoor aansprakelijk moet stellen. En daar is uiteindelijk uitgekomen dat als we even kijken naar het investeringsvoorstel van ruim 12 miljoen dat we dan ook kijken van, wat zou de boekwaarde zijn van de apparatuur op het moment dat we het opleveren? Dat is die vijf miljoen. En vandaar dat er een 7,6 miljoen bijgedragen moet worden vanuit het risicodragende. Dat is misschien eventjes, maar dat vul ik dadelijk ook nog wel even aan als we naar het voorstel gaan. We laten de hele aanbesteding parallel lopen aan het project voor de zoetwaterfabriek. En dat heeft voor ons het voorstel dat mochten we hier positief over besluiten dat we twee identieke installaties kunnen gaan realiseren. En dat heeft natuurlijk voordelen met de aanleg, maar zeker dadelijk met het onderhoud en de operatie ervan. En belangrijk om te weten dat het dus een mooi project is waarmee we het water schoner maken wat we gaan lozen op de Nieuwe Waterweg. En zelfs in de toekomst de mogelijkheid hebben om zoet water te gaan produceren voor de tuinbouw en belangrijke stappen blijven leveren aan het schoner maken van het water. Dat eventjes voor mij als inleiding naar het voorstel, voorzitter.

De voorzitter: Nou, dat waren mooi inleidende woorden voor de promotie van dit onderwerp. Het onderwerp hadden we eigenlijk al eerder willen agenderen in deze commissie, maar de voorbereiding daar zijn we niet over één nacht ijs gegaan. Dus ik geloof dat we de allereerste keer dachten dat het in december aan de orde zou zijn, maar nu dan toch echt. Ik wil dan een eerste ronde gaan maken waarbij ik eenieder vraag voor de laatste keer om een stukje nou, input te hebben voor de beeldvormende fase. We hebben natuurlijk net ook al wat vragen kunnen stellen aan de inspreker. En dan in de tweede fase gaan we ophalen voor ons advies aan de VV. Dan zie ik een heleboel digitale handjes. Degenen die nog niet aan het woord geweest is die wil ik nu als eerste aan het woord hebben en ik geloof dat dat mevrouw Van Hijlckama Vlieg is van de Partij van de Arbeid. Mevrouw Van Hijlckama Vlieg, u heeft het woord.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Dank u wel, voorzitter. Ja, wij vinden dit een hele mooie ontwikkeling die je onafwendbaar alleen zeer robuust kan worden aangepakt en dat is ook de aanpak zo te zien. Daarbij noteren we wel dat dit ontzettend veel vastlegt voor de komende tijd. Ruimtebeslag en infrastructuur en ook verplichtingen voor Delfland. En nu vraagt u instemming met collectief verwijderen, daar stemmen wij mee in. Instemmen met het investeringsvoorstel ja, daar stemmen we ook wel mee in, in principe wel. Maar de vraag is of dat nu al moet in verband met de nog bestaande voorbehouden. Want wat moet er nog? De coöperatie

moet nog worden opgericht, de overeenkomst moet nog überhaupt tot stand komen. Iedereen heeft er goed vertrouwen in, maar de inhoud ervan is voor ons nog enigszins in het ongewisse. En we zien ook dat de garantstelling van gemeenten en provincie daarvan afhankelijk zijn van die overeenkomst. Eens even kijken. Dus waarom voor dit investeringsvoorstel ook niet gewacht daarop? Het convenant zal in september worden getekend dus we hebben nog wel even. Bij de risico's wordt aangegeven dat er een contractuele verplichting is voor de coöperatie, maar hoe verhoudt zich die tot de aangesloten tuinders? Dat zijn zo de vragen die wij nog hebben, we zien dat graag eerst even en dan kijken we met belangstelling uit naar wat voor zekerstellingen erop zijn genomen en of er terugvalopties zijn, hoe de continuïteit wordt geregeld en gegarandeerd. Er is kortom nog wel veel onduidelijk voor ons op dit moment. Zijn er in het contract ontbindende voorwaarden opgenomen voor de vergunningen bijvoorbeeld? Maar ook jegens de verplichtingen door de deelnemers in de coöperatie. En dan de vraag vanaf welk moment moet de coöperatie er zijn? Is dat eind september als de vergunning plaatsvindt? En als er door het vertragen bij het project Schoon wat tot de risico's is ondergebracht als daar een nadeel ontstaat bijvoorbeeld extra kosten voor Delfland dan is de vraag bijvoorbeeld, waar komt dat terecht? Bij wie komen die kosten terecht? Dan een opmerking over de structuur die nu voorgesteld wordt. Onze vraag is of deze ook geschikt is voor uitbreiding. In eerste instantie uitbreiding van deelnemers, want niet iedereen zit erbij, maar ook uitbreiding van het systeem als zodanig, dat is een vraag. Bijvoorbeeld als dit gebiedsbreed wordt uitgerold inclusief Poeldijk. En valt dit dan ook onder de randvoorwaarden van de contractvorming? Erfdienstbaarheden zijn zojuist ook genoemd. Een andere onzekerheid is uitstel van zuiveringsplicht. Eind van het jaar is daar iets over bekend heb ik begrepen. Wat gebeurt er ondertussen, er wordt niet gehandhaafd, maar wat gebeurt er? En ik heb ook genoteerd dat op medicijnresten niet gestuurd wordt. En dan is de vraag, waarom niet? Kan het? En de laatste vraag is, ik vroeg mij af of er in deze aanvliegroute ook gekeken is naar een vergelijking met de lasten van de normale verontreinigingsheffing? Hoe worden mensen normaal gesproken voor vervuiling belast? Wat kost het nu met deze constructie in verhouding met wat het anders gekost zou hebben? En is die afweging ook meegenomen in de contractvorming? Kortom, we zien ontzettend graag eerst dat contract, dat lezen we ontzettend graag met dezelfde kritische houding als waarmee we nu dit stuk hebben gelezen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Dan wil ik nu het woord geven aan de heer Vissers van Water Natuurlijk. De heer Vissers, u heeft het woord.

De heer Vissers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ook voor de weliswaar wat later, maar hij was ook wat later ingediend, beantwoording van de technische vraag die we nog gesteld hadden over hoe we dit traject kunnen combineren met het traject van de emissieloze kas en circulariteit. Daar is net in de gedachtewisseling met de inspreker ook al het een en ander over gezegd. Toen kwam ook het onderzoek naar de bruikbaarheid van het effluent aan de orde. Wij zijn wel geïnteresseerd om daar een rapportage van de effecten ervan of van de uitkomsten ervan te ontvangen. Te meer, maar dat is net ook al gewisseld, omdat ze de eisen om daadwerkelijk voor in de tuinbouw in te kunnen zetten, moet natuurlijk behoorlijk hoog zijn. Dat even ter zijde. Het voorstel zelf zijn we erg enthousiast over. Ik denk dat onze verwachtingen ook redelijk overtroffen zijn ten op zichtte van de sessie die we in het najaar hadden over het aantal hectares dat straks gaat aanleveren om daadwerkelijk gezuiverd te worden zodat ze ja, de lozing op in eerste instantie de Nieuwe Waterweg, maar straks op het oppervlaktewater een aanzienlijk schoner effluent op gaan leveren. Nogmaals of dat ook voldoende is om het in te kunnen zetten als bron voor de tuinbouw is nog een tweede daar hebben we nog wel een aantal vragen over. Maar we denken dat dit een buitengewoon goede investering is die we, omdat we natuurlijk geen staatsteun aan bedrijf mogen leveren om op een zorgvuldige manier in rekening brengen bij degenen aan wie we deze dienst leveren. We zijn ook positief over het feit dat het risico wat je

toch onmiskenbaar loopt bij het verlenen van zo'n dienst ook medegedeeld gaat worden door de gemeente Westland en de provincie Zuid-Holland. We hebben nog wel één kritische opmerking over het energieverbruik of ja, kritische opmerking. Je zou kunnen zeggen dat we er eigenlijk vanuit gaan dat we uiteindelijk ook in 2025 uiterlijk 2025 niet afhankelijk zijn van inkoop van duurzame energie, maar dat we deze taakstelling gewoon opstellen bij het saldo van het stuk wat we in de afgelopen VV hebben vastgesteld om te komen tot een energieneutraal Delfland in 2025. Dus daar zouden we graag een toezegging van de Hoogheemraad op hebben. Voor de rest vooral complimenten voor dit stuk. En mevrouw Van Hijlckama Vlieg maakte net een opmerking over, moeten we dan nu ook het budget al beschikbaar stellen? Ik lees de opstelling van het stuk zo dat de voorbehouden gelden voor het besluit wat wij nu gaan nemen. Dus dat betekent zodra die voorbehouden zijn ingevuld dat wij dan ook, want anders ga je misschien in een kringetje op elkaar zitten wachten, dat wij dan ook bereid zijn om als Delfland die investering ook te gaan doen. Dus wat ons betreft is het stuk ook zorgvuldig geformuleerd en is het voorbehoud voor ons ook op een zodanig ja, afhankelijke manier aan het besluit gekoppeld dat wij kunnen instemmen met de manier dat nu aan ons is voorgelegd. En ja, we horen graag de reactie van de heer Egas over de energie en voor de rest vooral complimenten en snel gaan doen, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Vissers. Dan wil ik nu het woord geven aan de heer Verhage van de Bedrijven. De heer Verhage, u heeft het woord.

De heer Verhage: Ja, voorzitter, dank. Ik sluit aan bij de heer Vissers wat betreft die voorbehouden. Ik ga daar ook vanuit dat daar sprake van zal zijn zoals hij verwoord heeft. Wij hebben geen behoefte om onderliggende contracten te zien. Het is een goed voorstel en ik ga ervan uit of ik ben er zeker van dat organisatie Delfland zeg maar de invulling zoals altijd zorgvuldig en goed zal doen. Ik heb één vraag en dat is bladzijde vijf van het voorstel daar wordt gesproken over…

De voorzitter: Kunt u ons zeggen welk onderdeel?

De heer Verhage: Ja, het voorstel zelf.

De voorzitter: Voorstel zelf, dank u.

De heer Verhage: En het gaat mij even om pagina vijf en er wordt gesproken over het financieel restrisico. En er wordt gezegd die is maximaal 1,9 miljoen voor Delfland. Nou, bedrag is goed te herleiden, maar ik heb daar twee opmerkingen bij. Het strookt niet met hetgeen op bladzijde één staat. En op bladzijde één wordt gesproken over de voorwaarden dat de volledige kosten worden gedekt door de coöperatie. En ik ga ervanuit als er staat dat de volledige kosten worden gedekt dat er dus niet een restrisico of ene financieel risico is voor Delfland. Tweede opmerking is als er wel sprake is, en dat schijnt zo te zijn, van een risico van 1,9 miljoen dan vind ik dat een dermate belangrijk feit dat dat in het besluit moet worden vermeld. Dus dat we een investering gaan doen waarbij het risico voor Delfland max 1,9 miljoen bedraagt. Dat vind ik überhaupt als we investeringen doen dan is dat in principe een risico. In het voorstel moet staan wat dan de risico's zijn en wat de bedragen zijn. Dus als er sprake is van een risico van 1,9 miljoen had dat wat mij betreft ook in het besluit moeten staan zodat het helder is waar we over beslissen en welke risico's we aan gaan. Een vraag en een opmerking met name de vraag, hoe strookt bladzijde vijf het risico met pagina één dat de volledige kosten worden gedekt door de coöperatie? Dat waren even mijn vragen en opmerkingen, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor deze vragen. Het doet mij deugd dat iedereen op elkaar inhaakt. Ik wil u mocht dat nodig zijn ook aanmoedigen om elkaar te bevragen in deze ronde, dat hoort zo in de eerste ronde. Dan wil ik nu het woord geven aan de heer Simon van de Partij voor de Dieren. De heer Simon u heeft het woord.

De heer Simon: Ik wou het eigenlijk wat makkelijker doen geachte voorzitter, door niet meer dezelfde vragen te gaan stellen die al gesteld zijn.

De voorzitter: U kunt er altijd even kort aan refereren, dat doet altijd deugd.

De heer Simon: Ja, voor de tijd zal ik dat beperken. Ik sluit me aan bij de vorige sprekers Water Natuurlijk en Gebouwd. En mijn enige vraag is of mijn enige ja, ik wou zeggen eis is dat dit project natuurlijk zo goed wordt ingebed dat uiteindelijk ook als Delfland hè, zelf ook medicijnresten en dat soort andere nou, ik wil zeggen troep, maar andere stoffen moet verwijderen dat dat makkelijk geïmplementeerd kan worden. Dat er niet opeens weer een hele nieuwe installatie moeten bouwen, want dat lijkt mij ja, niet efficiënt. Maar voor de rest wij kunnen dit voorstel steunen en de gedachtegang en draagt het wel bij aan onze doelstellingen om beter, schoner, effluent te lozen en uiteindelijk ook beter aan een sluitende waterketen. Wij steunen dit voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Dat klinkt al bijna als de bijdrage voor de tweede ronde, maar dat is goed. De heer Hekman van het CDA, ik zag uw handje. De heer Hekman u heeft het woord.

De heer Hekman: Dank u wel, voorzitter. Ik had bij de inspreker geen vragen. Ik denk dat er ook al heel veel vragen goed gesteld zijn, dat ga ik verder niet nog een keer herhalen. Er is één punt wat ik nog wel graag wil aanhalen en dat is, zijn er voldoende deelnemers, er is al wel wat over gezegd, in aantallen in hectares, maar zit daar nog een afbreukrisico? En zit daar misschien nog een go, no go moment in? Maar los dat het CDA hierachter staat dus dat is ook al een voorschot op de volgende ronde. Collectiviteit, prachtig. En ik denk dat wij ook al vanuit Delfland zeker moeten uitstralen dat wij trots mogen zijn op onze tuinders die daar dan aan mee doen, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ben ik voornemens het woord te geven aan de heer De Klerk van de VVD. De heer De Klerk, u heeft het woord.

De heer De Klerk: Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen te zeggen dat het goed nieuws dat Westlandse ondernemers hun verantwoordelijkheid in deze nemen en ook dank aan de heer Vooijs voor zijn bevlogen betoog aan het begin van de vergadering. Ik denk dat het ook goed is om te benoemen dat het Hoogheemraadschap deze handschoen oppakt. En ik ben ook blij dat het hoogheemraad geluisterd heeft en alle wensen en bedenkingen van de commissie een aantal maanden geleden heeft meegenomen. Volgens mij is dit voorstel draagt bij aan duurzaamheid en de gebruiker betaalt ook nog eens. Nou, ja, wat dat betreft is dus de VVD positief over het voorstel en ik wil de inbreng dan ook kort houden. Ik had nog een aantal vragen over het voorstel. Er worden een aantal dingen in genoemd waar ik graag nog wel wat meer duidelijkheid over zou willen. Er wordt aangegeven dat er in het kader van de betalingen uw plicht wordt gelegd op de perceel. Ik vraag me dan af, ik neem aan dat het gaat om dat individuele tuinders hun bijdrage aan de coöperatie blijven betalen dat dat als een onderpand geldt. Maar wat gebeurt er als de hele coöperatie eruit stapt? Wordt dan ook een heel beslag gelegd op alle percelen van de leden van de coöperatie? Daar was ik nog wel benieuwd naar hoe die betalingsregel hoe dat wordt vastgelegd. Daarnaast wilde ik graag nog weten, er wordt gesproken over een restwaarde van de installatie. En ik vroeg me af, als de tuinders niet meer mee doen aan deze installatie heeft de installatie ook nog restwaarde? Oftewel kunnen wij dan een andere functie voor deze installatie vinden? Ik was ook nog benieuwd naar wie de verantwoordelijkheid is voor… Er wordt al gesproken

over een persleiding voor leidingbreuken en dat soort dingen en onvoorziene omstandigheden waardoor de installatie mogelijk onbruikbaar wordt, ligt dat dan ook bij de tuinders of ligt dat dan bij het Hoogheemraadschap? En als laatste vraag, ik vroeg mij af als al het afvalwater naar Delfland wordt afgevoerd dus naar de waterzuiveringsinstallatie blijven de huidige controles in het gebied dan nog steeds, worden die nog steeds uitgevoerd als de installatie in werking is getreden? Of wordt het dan in goed vertrouwen gedaan als alle tuinders zeggen dat al hun water richting de zuiveringsinstallatie gaat? Dat was het voor nu, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Inderdaad, het kan zomaar gebeuren een leidingbreuk, maar daar zullen we dadelijk het antwoord op krijgen. Ik zag een digitaal handje van de heer Roeten van het ChristenUnie-SGP. De heer Roeten, u heeft het woord.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. We zijn hier beeldvormend bezig voor dit voorstel. Ja, in beginsel kunnen we zeggen dat we toch wel ja, positief staan tegenover dit voorstel. Aan de andere kant laat het stuk ook zien dat het toch een voorstel is met een aantal financiële mitsen en maren. Collega Hijlckama Vlieg noemde dat iets anders. Maar er zitten toch hier en daar toch wat toezeggingen die nog niet honderd procent vast staan dus dat maakt het toch wel een voorstel wat onzekerheid geeft. En ik moet zeggen dat laten de bijgevoerde stukken ook wel doorschermen. Eén vraag van ons is even van, er is een second opinion uitgevoerd door Feltz Advocaten. Wij zijn benieuwd wat dat stuk inhoudt. Dus de vraag is even, kunnen we dat stuk toegestuurd krijgen? Dan even de juridische kant van de zaak een beetje. De deelname die kan mogelijk gaan schuren met onze wettelijke taak die we hebben en dat is controlerende taak met betrekking tot de gewasbeschermingsmiddelen. Er is al eerder gerefereerd door collega's aan die kant van de zaak. Dus hoe zit dat als dit voorstel wordt geëffectueerd? Waar lopen we dan tegenaan? En hoe kunnen we een spagaat met onze toezichthoudende taak die we hebben op grond van de wet voorkomen? Dus zou het hier niet handig zijn om hier een juridische ja, dieptesondering te doen om te kijken van, hoe we hier als waterschap niet onze vingers gaan branden? Daarna was even de vraag als we kijken naar bijvoorbeeld Delf Fluent wat we hebben in de Harnaschpolder. Zou het niet handig zijn om te kijken van, in hoeverre dit een soort PPS-constructie zou kunnen worden? Ik weet niet of dat soort ja, opties zijn verkend zodat je ook daarin zeg maar kunt zien van, wat is er nou beter aan een coöperatie ten opzichte van een PPS-constructie? Vervolgens kijken we nog even ja, de collectieve zuivering dat geeft een aantal aandachtspunten voor ons. In hoeverre is er gelijkheid van behandeling tussen tuinders die zelfstandig zijn en degenen die aansluit bij het collectief? In hoeverre worden die op een gelijkwaardige manier behandeld? En in hoeverre zou ook bijvoorbeeld het coronafonds wat er is een garantie kunnen zijn om de voorschotten die nog niet verzilverd zijn, zeg maar, om die toch op een of andere manier te kunnen borgen. Daarnaast is er ook even een praktische vraag, in hoeverre kunnen we dit voorstel wat er ligt kunnen we dat uitbreiden door het aan te sluiten op andere gebieden? Mijn collega heeft er ook al even vragen over gesteld. In hoeverre kunnen we dat hier een slim systeem van maken wat makkelijk aangesloten kan worden op andere gebieden als daar behoefte aan zou kunnen zijn? En dat gebieden zijn Midden-Delfland, Oostland enzovoorts. Anderzijds is ook even de vraag van, we hebben nu met vier partners te maken als we het goed begrepen hebben. In hoeverre is er gekeken of nu bijvoorbeeld ook Rotterdam en Midden-Delfland mee zouden kunnen doen in dit verhaal? Dat zal ook de risico's denk ik spreiden. Dus in die zin is de vraag van, in hoeverre is daarnaar gekeken? Een laatste vraag is eventjes in hoeverre drukken jullie al wat aangelegd moet worden met de rest van de installatie. Nou, er is net al gezegd dat er een restwaarde is van 1,9 miljoen. In hoeverre blijven dat soort installaties zeg maar in de bodem liggen? Of is er een verplichting aan het eind van de twaalf jaar om die ja, riolering weer uit de bodem weg te halen? En welke kosten zijn eraan verbonden dan als dat zo is? Hier wou ik het even bij laten, dank u wel.

De heer Verhage: Voorzitter, interruptie?

De voorzitter: De heer Verhage van Bedrijven ter interruptie.

De heer Verhage: Ja, misschien toch een vraag richting de heer Roeten. Er staat in een stuk over van der Feltz Advocaten dat die instemt en geen bezwaren ziet. Dan kunnen we allemaal wel weer onderliggende stukken opvragen, maar één, wat doe je ermee? En twee, we belasten de organisatie wel iedere keer met alweer meer stukken opzoeken en toesturen. Ik zou zeggen, neem nou genoegen met wat er staat dat van der Feltz Advocaten akkoord is met de inhoud.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Verhage. Dat is inderdaad ook wat meer met de BOB-systematiek zoals we die voor ogen hebben. Dus we moeten inderdaad alleen maar als er zeer prangende dingen zijn, diep graven, want dat is niet onze kerntaak, dat is wel gelijk. Ik wil even doorpakken naar de heer Van Winden van Ongebouwd.

De heer Roeten: Mag ik er even op reageren, voorzitter?

De voorzitter: Is dat… Nou, wellicht dat u daar straks even op terug kunt komen. De heer Van Winden.

De heer Van Winden: Meneer de voorzitter, dank u wel. De meeste vragen en opmerkingen, de vragen die ik had, die zijn inmiddels door de diverse personen al gesteld en er zijn ook opmerkingen gemaakt. Eén van de hoogste punten die ik op mijn lijstje had staan was, ja, het afbreukrisico wat wij lopen als de coöperatie zijn verplichtingen niet nakomt. Met andere woorden, de coöperatie gaat ter ziele. Dan blijft het, volgens mij, niet alleen maar bij die 1,9 miljoen. Dat lijkt mij sterk, want we hebben heel veel investeringen gedaan die we dan in versneld tempo moeten afschrijven, los van juridische problematiek. Verder zijn wij een voorstander, denk ik, van dit proces, van dit project. De fractie Ongebouwd is erbij gebaat dat het oppervlaktewater schoon is. Ook onze koeien drinken daarvan, dus zeker niet tegen het tuinbouwgebied aangrenzen. Dus wij zien daar voordelen in. Ik heb nog één kleine, technische vraag. Er is een grote gelijkenis tussen de twee installaties die we nu enerzijds bij de Nieuwe Waterweg en anderzijds bij de AWZI De Groote Lucht uitvoeren. Ik ben nog eens in de documenten van S.C.H.O.O.N. gedoken, daar zit inderdaad ook zo'n ozoninstallatie in, maar we hebben ook nog een hele upgrade gedaan van hun zandfilter en ik lees eigenlijk bij die Nieuwe Waterweg niets over een zandfilter. Ik vroeg me even af of dat ook nog ergens een factor van belang is, hoe dat erin zit en wellicht kan de hoogheemraad daar nog wat over zeggen. Dat zijn even mijn opmerkingen voor dit moment. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wil ik nu het woord geven aan de heer Van der Ree van 50Plus. De heer Van der Ree, u heeft het woord.

De heer Van der Ree: Ja, dank u wel voorzitter. We vinden het ook een heel goed voorstel en wat een voorbeeldfunctie misschien wel heeft in heel Nederland. Dus wij steunen dat volledig. Er moeten nog wat losse eindjes worden opgelost, maar in feite gaat het besluit pas in werking als die losse eindjes, zeg maar, zijn opgelost, hè? Dan heb ik een paar kleine vragen. Eerste plaats, wij hebben gisteren in de Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit het gehad over microverontreinigingen, waaronder medicijnresten. Maar er was ook zorg dat er, zeg maar, andere kwalijke stoffen, zeg maar, in het milieu terechtkomen, onder andere zeer zorgwekkende stoffen. Is het nu zo dat, zeg maar, met deze installatie ook, zeg maar, een deel van die zorgelijke stoffen, zeg maar, ook worden meegenomen, of gaat het alleen maar om medicijnresten in dat totaal? Dan heb ik een vraag, ik heb gezien dat het op dit moment het water van de glastuinbouw, dat komt allemaal uit bij De Groote Lucht. En nu mijn vraag, er is gekozen voor de Nieuwe Waterweg, om daar die installatie te bouwen. Was er ook een optie om dat bij De Groote Lucht te doen? Maar ja, ik was even in

verwarring, want het water komt daar aan, dus… Maar goed, misschien kan daar een antwoord op worden gegeven. Dan is de capaciteit 1600 hectare glasoppervlak. Er wordt afgenomen 1089 hectare, dus dat betekent dat er nog ruimte is voor vijfhonderd hectare glasoppervlak. Het is natuurlijk ontzettend jammer dat Poeldijk niet meedoet. Gaat Poeldijk het nu allemaal zelf doen of is er toch nog een optie dat Poeldijk mee gaat doen, waardoor een deel van die ruimte, zeg maar, kan worden benut? Dat waren zo mijn vragen, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Van der Ree, voor deze vragen. Dan wil ik nu afrondend het woord geven aan de heer De Haan, hij heeft lang genoeg gewacht, van de AWP. De heer De Haan, u heeft het woord.

De heer De Haan: Dank u wel, voorzitter. Al onze vragen zijn eigenlijk al gesteld, dus ik wil er wat dat betreft kort in zijn. Ook als AWP ondersteunen we dit investeringsvoorstel. Blijft nog wel de vraag aan de heer Egas over, hoe gaan we om met de solitairen en de collectieven in die periode die er dus aankomt? Daar wil ik toch wel even wat meer van weten. En dan als laatst heb ik nog een opmerking. In de tabel op bladzijde drie, ik heb die vraag al gewoon doorgestuurd aan Delfland, daar is in de kolom van de rente en de afschrijving, komt dat uit op 1,3 miljoen in plaats van 1,2. Dus het lijkt me wel verstandig om dat in ieder geval nog even te wijzigen, voordat het voorstel naar de VV gaat. Nogmaals, het is een ontzettend goed voorstel, ook omdat er vanuit verschillende kanten een aantal dingen gecombineerd worden en op die manier ook een, ja, in ieder geval een eerste stap in de optimalisatie wordt gedaan. Dus wij steunen dat van harte. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. The devil is in the details, dat blijkt maar weer. Dank u allen voor deze vragen. Ik heb best wel veel verschillende vragen gehoord. Soms technisch, soms ook werkelijk nog bestuurlijke vragen om dingen af te wegen, te wikken en te wegen. Hier en daar ook wel wat steunbetuigingen. Ik wil voorstellen om nu tien, twaalf minuten de tijd te nemen om te kijken hoever we kunnen komen in deze beantwoording van deze vragen. Volgens mij moeten we daar toch wel behoorlijk ver in komen. En dan zo langzamerhand door te werken naar een korte rustpauze en dan gaan we de tweede ronde in. Dus eerst wil ik de heer Egas de gelegenheid geven om deze vragen te beantwoorden en daarna wil ik een rustpauze inlassen, dat we even de noodzakelijke dingen kunnen doen. De heer Egas, de noodzakelijke dingen, ook trouwens wellicht iets die met het riool te maken hebben. De heer Egas heeft het woord.

De heer Egas: Ja, dank u wel voorzitter, dank u wel allemaal voor de positieve reacties, de overwegend positieve reacties. Ik wil eventjes gewoon de vragen afgaan en dan begin ik gewoon even aan het eind, want dat zijn misschien de makkelijkere vragen van, als er een fout staat in de kolom gaan we die natuurlijk corrigeren. De… Hoe gaan we om met het solitaire en de collectieven? Dat is eigenlijk ook met name iets wat voor de gemeente Westland is. Wij hebben ons op het standpunt gesteld, iedereen mag meedoen, wij gaan een overeenkomst aan met de coöperatie, iedereen die zich daarbij aan wil sluiten is goed en als dat niet is dan is dat ook goed, dat is ieder zijn eigen keuze. En de handhaving is ook voor de gemeente, om dat te doen, dat ligt niet bij ons, de handhaving daarop. Dan de heer Van der Ree, de vragen van, kan Poeldijk meedoen? Ja, Poeldijk mag wat ons betreft meedoen, maar er is naar gekeken en daar is het areaal relatief beperkt en de kosten die dat met zich meebrengt erg hoog. En vandaar dat er toen voor gekozen is om Poeldijk niet mee te laten doen. Maar uiteindelijk hopen we ook dat er uiteindelijk toch nog meer hectaren mee gaan doen in het geheel, alleen dat is ook weer het voordeel of het nadeel voor de coöperatie. Wij hebben nu gezegd van, dit zijn de kosten die wij in rekening gaan brengen aan de coöperatie en hoe meer hectaren zijn hebben, hoe lager de prijs per hectare wordt. U vroeg nog eventjes van, waarom niet allemaal naar De Groote Lucht toe? Nou, eigenlijk, op dit moment loost alleen Perdik op De Groote Lucht, de rest gaat wel naar de Nieuwe Waterweg en vandaar dat we gekozen hebben om dat vanaf de buffer Perdik, om te geleiden naar de Nieuwe

Waterweg toe. En microverontreinigingen en zorgelijke stoffen, met name dat laatste durf ik niet te garanderen, dat dat er allemaal uitgaat, maar dat zouden we aan specialisten moeten vragen. Maar ik weet wel dat, in ieder geval zoals dat berekend is, we 95 procent van de gewasbeschermingsmiddelen verwijderen uit de stoffen. Dan ben ik blij dat u aangeeft dat dit een voorbeeldfunctie voor Nederland is, want wij denken dat ook, dat we hiermee duidelijk een voorbeeld geven van hoe we het kunnen doen met elkaar. Collectief, samenwerken en goed zuiveren. De grote gelijkenis en dan kom ik bij de vraag van meneer Van Winden, over met project S.C.H.O.O.N. en het zandfilter, dat hebben wij hier niet nodig om de benodigde rendementen te halen. Dat hebben we dus uitgerekend, of uit laten rekenen door de specialisten, externe specialisten, van die 95 procent. En daar heb je dat zandfilter dus in dit geval niet voor nodig, om dat te realiseren. Het afbreukrisico op het moment dat de coöperatie niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen, dan hebben wij dus in die afspraak staan dat we daar de boekwaarde, die is dan voor ons, want we hebben nog steeds de apparatuur. En dan is het goed om te weten dat we met name afschrijven op de ozoninstallatie en de persleiding, daar hebben we eigenlijk altijd van gezegd, die hoeven wij niet echt, dus die staat er nagenoeg voor niets in. Dus daar… Die nemen we niet mee in onze restwaarde. Maar daar zit een wat hoger risico aan dan die 1,9 miljoen, dat is namelijk dat deel wat nog niet afgeschreven is op het moment dat dat niet zou gebeuren. Daartegenover staat dat die 1,9 miljoen dan weer lager wordt. Maar die apparatuur hebben we dan nog wel en die kunnen we nog steeds goed inzetten voor het verwijderen van medicijnresten, bijvoorbeeld. Dan de vragen van meneer Roeten. Nou, ik denk dat het zelfstandig of collectief, dat ik dat net ook al beantwoord heb bij solitair en collectief. De financiële mitsen en maren, maar daar kom ik zo wel eventjes bij de vraagstellingen van mevrouw Van Hijlckama Vlieg op terug. Of we het met een Delfluent-constructie, een PPS-constructie zouden doen, dat zou dan meer de vraag aan de coöperatie zijn dan aan ons, op dit moment, maar dat hebben we dus in de gesprekken niet meegenomen om het op die manier te besteden, met name omdat de hele zuivering Nieuwe Waterweg ons eigendom nog volledig is en dat we daar ook het beheer over voeren. Het borgen van de voorschotten, ja, daar hebben we dus de afspraak mee dat we daar die garantstelling voor hebben met de gemeentes op het moment dat het collectief daar niet aan zou kunnen voldoen. Dan vroeg u nog even, uitbreiden naar andere gebieden, Midden-Delfland, Oostland, ja, het heeft allemaal te maken met dat ze wel af moeten gaan voeren naar de juiste zuivering, waar we de collectiviteit neer kunnen zetten, in dit geval die ozoninstallatie. Dat wordt wel heel erg duur als we dat vanuit het Oostland willen doen. Midden-Delfland kan daar wel degelijk op aanhaken en we hebben ook die gesprekken met Midden-Delfland en Rotterdam gevoerd in dit kader, maar voor beide is het glastuinbouwareaal relatief beperkt en zou het heel erg lastig zijn om hen daarbij te betrekken. Dan zou dat alleen maar veel langer geduurd hebben om dat te kunnen realiseren. Dan denk ik dat de heer Verhage al wat zei over de second opinion. Ik vind zelf ook van, alle onderliggende documenten… Natuurlijk is alles openbaar wat we doen, maar het gaat wel erg ver als we van alles waar we een advies over krijgen vanuit de organisatie, als we die documenten met elkaar willen gaan delen. En we hebben er al voor gekozen om het juist juridisch, met een second opinion te laten doen, zodat we niet alleen op onze juristen kunnen blindvaren, maar trouwens, bij deze hebben ook nog eens een keer de juristen van de Gemeente Westland en van de provincie meegekeken om, hoe alles opgesteld wordt. Dan meneer De Klerk, u zei, meer duidelijkheid over het perceel, die risico's, daar… Als we ermee stoppen, hè, het is dus duidelijk dat het perceel, of de borging met het perceel vanuit Delfland naar de ondernemers gaat. En dat is voor als een tuinder stopt, dat dan in ieder geval de kosten op dat perceel blijven zitten, dus wordt het perceel overgedragen aan een nieuwe eigenaar, dan zal die toch, of die kosten moeten verrekenen, of hij zal dat gewoon weer mee moeten gaan doen. En wordt het voor een andere toepassing gebruikt, de grond, dan zal dat daarin verrekend moeten worden en dat is ook duidelijk de afspraak die we met provincie en gemeente hebben, dat, mochten zij bestemmingsplannen gaan wijzigen, dat ze daar ook rekening mee houden, dat dat dus eigenlijk een kostenverhogend effect heeft op de grondprijs. En datzelfde geldt voor de restwaarde. Als de tuinders niet meedoen, wat ik net al aangaf, we hebben de

persleiding eigenlijk voor hele lage restwaarde erin gezet, dat hebben we bewust gedaan vanwege, wat kunnen we er nog mee als de tuinders hem niet gebruiken? Nou, dat is minimaal. En voor de rest van de installatie hebben we dus nog wel degelijk toepassingen, ook naar de toekomst toe. De heer Hekman, zijn er voldoende… En dan heb ik wat opgeschreven wat ik zelf niet meer kan lezen. En als er niet voldoende deelnemers zijn, dat … negentig of is het dan een go of een no-go? Ja, op het moment dat er te weinig deelnemers zijn dan zal die prijs per hectare hard omhoog gaan en dan haakt de coöperatie vanzelf af en dan gaat het helemaal niet door, dat verhaal. De heer Simon, wanneer we ook de verwijdering van stoffen, dat moet allemaal goed ingebed zijn. Nou, we kijken goed naar wat we allemaal kunnen zuiveren en we doen het hier nu al bewust, doen we het voor de gewasbeschermingsmiddelen, maar we nemen ook de medicijnresten mee in het geheel en dat zit er gewoon ingebed. Dat was ook nog de vraag eventjes, dat wij zeggen, we sturen niet op medicijnresten. Nee, we bouwen deze collectieve zuivering om de gewasbeschermingsmiddelen te verwijderen en het verwijderen van medicijnresten is een bijvangst, dat… Daar is de installatie uitermate geschikt voor maar daar sturen we op dit moment niet op, omdat we daar duidelijk een contract met de coöperatie over hebben. Maar u kunt van mij aannemen dat we natuurlijk wel proberen zoveel mogelijk medicijnresten eruit te verwijderen.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Simon. De heer Simon heeft het woord.

De heer Simon: Dank u wel, voorzitter. Nou, mijn vraag was meer specifiek. Kijk, de toekomst zorgt ervoor dat wij als Delfland ook nieuwe eisen hebben aan ons afvalwater, hè, de wetgeving vanuit de Tweede Kamer kan ons verplichten om deze medicijnresten of andere stoffen zoals de heer Van der Ree opnoemde, om dat te zuiveren. Deze installatie moet wel zo robuust zijn, vind ik, dat… Want omstandigheden kunnen heel snel gebeuren dat wij binnen die twaalf jaar, dat wij niet een nieuwe installatie moeten aanleggen, maar dat wij… Dat deze installatie robuust genoeg is om ook die ontwikkelingen op te vangen. Want anders ga je daarna nog een keertje een installatie bouwen en dat lijkt mij niet zo efficiënt.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Egas?

De heer Egas: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, ik kan moeilijk de garantie geven naar de toekomst of we dat allemaal kunnen, maar we bouwen een installatie waarvan we nu weten wat hij kan en wat er verwijderd wordt. En als u erop doelt van, dat wij in de toekomst wellicht ook die medicijnresten moeten gaan verwijderen tot een bepaald niveau, dan kunnen we dat met deze installatie doen. En het is niet zo dat we dan een uitbreiding erop moeten zetten. Komen er allerlei nieuwe stoffen bij, ja, dan ga ik niet de garantie geven dat we die er ook mee kunnen verwijderen, maar dan is altijd vraag, wat zijn die nieuwe stoffen? Dan meneer Verhage, die zegt van, het verschil tussen wat we zeggen op bladzijde vijf en bladzijde één. Op bladzijde vijf geven we nadrukkelijk aan dat er een financieel restrisico is, hè, dat is eventjes los… Er zijn twee risico's aan, dat we een installatie overhouden die ook een bepaalde boekwaarde heeft en het restrisico is dan het verschil tussen wat er nog openstaat en de boekwaarde, dat dekken we af door de vooruitbetaling van de coöperatie en de vier deelnemende overheden, gemeente, provincie en Delfland. En als wij… Dat staat, denk ik, er ook duidelijk in omschreven, waarom het niet in het investeringsbesluit staat, is dat wij ingaan voor… Dat we een investering gaan doen in een installatie van twaalf miljoen en dat we uiteindelijk alleen naar die garantstelling van de andere partijen krijgen. Dus uiteindelijk is die hele investering ons risico, wat we oorspronkelijk, in eerste instantie aangaan, maar waar we vervolgens nog een extra stukje dekking hebben vanuit de andere overheden. Vandaar dat we het op deze manier geformuleerd hebben. Dat is even het verschil tussen pagina één en pagina vijf, denk ik. Dan de heer Vissers, de energieverbruik. U noemde daarnet nog even één opmerking erbij van, dat we alle energie opwekken om energieneutraal te zijn. Ook in het voorstel wat we

hebben voor energie, of Delfland energieneutraal 2025 gaan we er al vanuit dat we energie in blijven kopen, al was het alleen maar omdat we groen gas leveren en elektriciteit inkopen. En wij gaan ervan uit dat wij ons uiterste best zullen doen om nog extra energie op te gaan wekken, met groen gas maar ook met zonne- en windenergie, om ook deze energiebron, de benodigde energie hiervoor zelf te kunnen opwekken, of in ieder geval duurzaam in te kopen. En dan kom ik bij de vragen van mevrouw Van Hijlckama Vlieg. Waarom vragen we nu om die investering? En dat werd eigenlijk al door meneer Vissers ook aangegeven, van, we willen in ieder geval voorkomen dat we in cirkeltjes rond blijven draaien. Dat we nu met elkaar zeggen van, hier ligt een voorstel, hier gaan wij als Delfland mee akkoord onder de voorwaarde, in ieder geval dat er een contract ligt met de coöperatie, dat de coöperatie voldoende deelnemers heeft. Dus dat we die stappen met elkaar kunnen zetten. Maar we willen voorkomen dat zij dan ja zeggen en dat wij weer naar onze commissies en VV moeten. Dan hebben we toch alleen maar weer tijd nodig om dat voor elkaar te krijgen en vandaar dat we dat liever niet doen en dat we eigenlijk ook zeggen van, zoals het voorstel er nu ligt, is het heel belangrijk om nu een besluit te nemen. En als wij in september de contracten hebben liggen en u geeft ons ook het vertrouwen en met name het Hoogheemraadschap van Delfland het vertrouwen dat we die contracten op de juiste manier opstellen en dat we daar best met u terug willen koppelen hoe ze eruitzien, maar even niet weer op willen halen dat ze goedgekeurd worden door u, dan kunnen we in een bepaald tijdbestek, kunnen we die aanbestedingen doen. Hè, we gaan in september, hopen wij de voorstellen allemaal te hebben liggen van S.C.H.O.O.N. en dus van deze collectieve zuivering. We hopen dan ook dat we daar voldoende deelnemers hebben in de coöperatie die daar dan ook garant voor willen staan, zodat wij toch in het laatste kwartaal van dit jaar de opdracht kunnen verstrekken. Daar zit dan even nog het risico aan, maar dat gaan we ook vanuit dat we het antwoord eerder hebben dan eind van het jaar en dat is dat de Crisis- en herstelwet er is, of dat de gemeente Westland in de handhaving maatregelen genomen heeft dat ze daarvan uit gaan dat dat kan. De vraag was ook nog eventjes van, wat gebeurt er voor de lozingen op het riool? Ja, daar is de gemeente Westland verantwoordelijk voor dus dat is ook niet ons risico dat ze dat doen, behalve dat het dan bij ons in het water komt en dat wij het er graag weer uit willen halen alvorens wij gaan lozen. Maar handhaving is in dit geval dus echt de gemeente Westland die dat moet doen. En dan ook de afspraken die we daarover maken met Glastuinbouw Nederland en alle deelnemers, is dat zij ook actief blijven controleren, ook bij de mensen die niet aangesloten zijn bij de collectieve zuivering in dat gebied, zodat ze wel zorgen dat ook de meststoffen uit het water, uit hun afvalwater verwijderd worden. S.C.H.O.O.N. en dan met name nog eventjes de link die ook gelegd werd van wat ook staat in het stuk van, er is een risico op vertraging, dat is met name ook ingegeven door ons projectmanagementbureau van, ja, we hebben dan wel erg veel op ons bord liggen om allemaal te kunnen doen. En daar hebben we in ieder geval in de organisatie duidelijke afspraken over gemaakt, dat er gewoon voldoende capaciteit is om die projecten parallel aan elkaar uit te kunnen voeren en dat er niet alleen risico's maar ook heel veel upsides aan zitten, als je twee identieke projecten uit kan voeren met kennis en knowhow en ervaringen die je op kan doen. Ik hoop en ik denk dat ik zo even de vragen beantwoord heb die gesteld zijn, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Egas, dank u wel hoogheemraad voor de beantwoording van al deze vragen. Dan wil ik voorstellen om een paar minuten te gaan pauzeren, ik kijk even rond of dat nu akkoord is. Ik zie knikjes van alle kanten. Dan stel ik voor dat we pauzeren tot half tien, klokslag half tien hier in Delft en dan zie ik u dan graag weer terug.

Pauze

De voorzitter: Welaan, het is één minuut over half tien. Welkom terug bij de vergadering van Waterveiligheid en Waterketen. We zijn bij agendapunt, het agendapunt over de collectieve zuivering van de

gewasbeschermingsmiddelen bij de AWZI Nieuwe-Waterweg. En we gaan nu beginnen met de tweede ronde van de bespreking. En ik wil iedereen aanmoedigen om de tweede ronde vooral ook te gebruiken om gereed te komen voor onze oordeelsvorming, ons advies aan de VV. Het is natuurlijk aan onze commissie om dit voorstel met een bepaald advies, een bepaalde duiding neer te leggen naar de VV en ik nodig u allen uit om daar nu de basis voor te leggen en ook vooral op elkaar te reageren. Ik vermoed dat er nog best wel wat mensen zijn die nu iets willen inbrengen in deze vergadering en ik vraag u dan ook met een digitaal handje daarvoor het woord te vragen. Mag ik uw handjes zien? Kijk eens aan. Ik zag als eerste het digitale handje, maar ik hoop dat er nog meer handjes binnen zullen komen, van de heer Roeten van de ChristenUnie-SGP. De heer Roeten, u heeft het woord.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. Ik wil ook de heer Egas bedanken voor de beantwoording van de vragen die we gesteld hebben. Helaas heeft niet alle vragen van ons beantwoord in de eerste ronde. Dus de vraag is nog even van, kunnen we daar nog even kort op terugkomen. De vraag was even van, schuurt het aangaan van de verplichtingen niet met onze wettelijke taken met betrekking tot het toezicht op de gewasbeschermingsmiddelen die we wettelijk hebben? Een andere vraag was nog even van, wat gebeurt er met het drukriool aan het eind van de twaalf jaar? Moet het dan weer uit de grond gehaald worden en welke kosten zijn daarmee gemoeid? Een vraag was ook nog even van, in hoeverre de gemeente Rotterdam of Midden-Delfland aan kunnen haken. Nou, het kasareaal is daar onvoldoende begreep ik nu, maar wij hebben daar een ander beeld bij. Misschien dat de Hoogheemraad ook daar nog even op in kan gaan. De brief wat betreft de second opinion, ja, we begrepen even niet de aarzeling om die brief dan gewoon beschikbaar te stellen. Dat kan ons als fractie helpen om ons beeld daar goed bij neer te zetten, dus nogmaals de vraag of we die brief kunnen krijgen. Dat was het even, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er nog meer leden die prangende vragen hebben die in de eerste ronde nog niet beantwoord zijn? Wilt u dat dan even duidelijk maken met uw hand? De heer De Klerk van de VVD, u heeft het woord.

De heer De Klerk: Dank, voorzitter. Ja, ik had gevraagd, misschien dat ik het gemist heb, maar de vraag over de onvoorziene omstandigheden zoals leidingbreuken en over de controles in het gebied, of die nog doorgang blijven vinden, ook na inwerkingtreding van de installatie. Was wel benieuwd, misschien dat ik het gemist heb en anders hoor ik een antwoord alsnog graag.

De voorzitter: Ja. Zijn er nog meer leden die nu een prangende, wat meer technische vraag hebben uit de eerste ronde die niet beantwoord is? En dat met een handje kunnen aangeven, een echt handje in beeld? Dat zie ik niet verschijnen. De heer Egas, wilt u daar nu alvast even het antwoord op geven, dan blijft dat… Dan is dat alvast helder.

De heer Egas: Ja, daar wil ik graag op reageren. Wij hebben dat natuurlijk gekeken of daar schuring zit of conflicten zitten tussen de wettelijke taken in de controles die we moeten doen. Op het activiteitenbesluit ligt dus, wat ik aangaf, de taak bij de gemeente, die moet daarop handhaven en niet wij. Wij doen dat wel op het oppervlaktewater. En ook in de contracten met de tuinders zal nog eens een keer expliciet worden aangegeven dat zij moeten voldoen aan alle verplichtingen. Dus dat eventjes over dat stuk. Wat er gebeurt met het riool na twaalf jaar, als deze periode, dit contract is afgelopen, dan kan het gewoon blijven liggen en dan gaan we er ook vanuit dat we het gewoon blijven gebruiken. Datzelfde geldt trouwens ook voor die ozoninstallatie, alleen is die dan terugbetaald door de gebruikers. En ja, we hebben dus met de Gemeente Rotterdam en Midden-Delfland wel gesproken en wat ik al aangaf, voor hun is het in ieder geval een te lage prioriteit om hier echt bij aan te willen haken. En vandaar dat we ons beperkt hebben tot de Gemeente

Westland en de provincie. En ja, ik heb geen problemen om de second opinion beschikbaar te stellen. Dan de heer Klerk, de controles in het gebied blijven we dus ook gewoon uitvoeren, heel duidelijk. En we hebben zelfs met Glastuinbouw Nederland en met de gemeente afgesproken dat… Of zij hebben aangegeven, laat ik het beter formuleren, dat zij zelfs voornemens zijn om de controles te intensiveren op het moment dat we deze stappen gezet hebben, zodat dat zeker ook bijdraagt aan het positieve. Ja en het risico van een leidingbreuk, ja, het is onze leiding dus dat risico ligt bij ons.

De voorzitter: Helder. Dan denk ik dat we nu toch wel de meeste technische vragen hebben afgesloten. Ik kijk even rond. Ik zie geen bewegingen die het tegendeel beweren. Dan lijkt het mij goed om het woord nu te geven aan de heer Hekman van het CDA. De heer Hekman, u heeft het woord.

De heer Hekman: Dank, voorzitter. Ik wou eigenlijk de Hoogheemraad, dank voor de uitgebreide beantwoording. Het was helder en ik wil u graag succes wensen met het vervolg hiervan. Ik denk dat het zeer goed is voor Delfland en nogmaals, wat mij betreft mag de trots ook uitgestraald worden richting alle tuinders die mee gaan doen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik neem aan dat u daarmee een positief advies bedoelt richting de VV.

De heer Hekman: Het lijkt er wel op, hè?

De voorzitter: Ja, ja. De heer De Haan van de AWP, wilt u het woord?

De heer De Haan: Dank u wel meneer de voorzitter. Kan ik als laatste, want het is eigenlijk een… Het gaat niet om de beoordeling of het dus naar de VV kan, maar het is even nog een laatste puntje. En dat gaat over een, het artikel in H2O. Zal ik het anders nu maar gewoon als vraag stellen?

De voorzitter: Nou, maar bij deze dan. Dat is niet echt gebruikelijk, maar dan bij deze.

De heer De Haan: Nee, het raakt niet met zaken.

De voorzitter: de vorige keer, als laatste. Mevrouw Van Hijlckama Vlieg, u heeft het woord.

De heer De Haan: Oké.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Dank u wel, voorzitter. Dank voor de zeer heldere beantwoording aan de Hoogheemraad. Ik ben er over het algemeen wel tevreden mee. Ik maak graag gebruik van de toezegging dat we, als dat contract rond is, voordat het in werking treedt, er nog even naar kunnen kijken, als dat kan. Ik begrijp dat u niet in een cirkeltje wil blijven zitten, dat is ook te waarderen en dat heeft ook onze steun. Maar we willen graag dat contract nog wel even zien, omdat we ook denken dat het verband houdt met dat restrisico. Dus vandaar.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik een digitaal handje van de heer Verhage van Bedrijven. De heer Verhage, u heeft het woord.

De heer Verhage: Ja, voorzitter, bedankt. Ja, nogmaals, van mijn kant, ik wil geen contracten of alle details zien. Ik vertrouw de organisatie dat dat goedkomt, laat ik dat nog een keer gezegd hebben. Wij vinden dit een hele zinvolle investering en wij ondersteunen dit voorstel dan van harte. Ik heb wel nog een verzoek, ik vind de financiële onderbouwing, met name bladzijde zeven, die vind ik echt te mager en niet helder. Dus graag bij

volgende voorstellen wat meer aandacht voor financiële onderbouwing. In dit geval, ja, is het dienstverlening aan derden en dan vind ik dat Delfland geen enkel financieel risico zou moeten lopen en ook eigenlijk geen rechtsrisico of wat dan ook. We verlenen deze dienst aan een derde partij en daar moeten wij geen… Niet aan tekort komen. Maar al met al ondersteuning voor dit voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik een digitaal handje van de heer De Klerk van de VVD. De heer De Klerk, u heeft het woord.

De heer De Klerk: Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik sluit me graag aan bij de voorganger. Zowel qua inhoud als de opmerking over het contract. Ik denk, we hebben een first en een second juridisch advies ingewonnen over de contractsvorm. Ik ben zelf ook geen jurist, dus voor mij heeft het ook absoluut geen meerwaarde om contracten in te zien, omdat het grootste deel toch juridische taal is die ik niet machtig ben. Maar we ook, inderdaad, organisatie committeren dat ze durven hun nek uit te steken. Volgens mij hebben wij allemaal grote ambities met elkaar vastgesteld in het bestuursakkoord voor een duurzamer en effectiever Delfland. En ik denk dat initiatieven zoals deze, die wat buiten de reguliere paden die wij normaal gesproken bewandelen als Waterschap, waarmee we hier ook een aantal secundaire… Of een aantal doelen nastreven waar we allemaal achterstaan, ben ik heel benieuwd hoe dit gaat uitwerken. En nou, ik ben… Ik word graag op de hoogte gehouden van de verdere voortgang. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik nog een handje, voor de tweede keer maar oké, van de heer Roeten van ChristenUnie-SGP.

De heer Roeten: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik wilde de heer Egas bedanken voor de beantwoording en een toezegging. Ja, ik denk dat vanuit onze fractie wel aangegeven kan worden dat we op zich wel positief zijn dat Delfland hierin meedoet. Nou ja, we hopen wel dat alle mitsen en maren de komende tijd zoveel mogelijk weggenomen worden, zodat we richting de VV toch een helder verhaal hebben waarin iedereen… Waar iedereen achter kan staan. Dus dat is even aan het eind mijn conclusie, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie op dit moment geen handjes meer, dus ik neem aan dat we toch een beetje aan het einde komen van de tweede ronde. Maar inderdaad, de heer De Haan had nog het woord gevraagd, als laatste. Nou, bij deze dan. De heer De Haan van de AWP, u heeft het woord.

De heer De Haan: Dank u wel, voorzitter. Ik wou inderdaad ook de Hoogheemraad bedanken voor het beantwoorden van de vragen, dat was zeer adequaat. En wat dat betreft zijn wij als AWP erg blij dat er gewoon een nieuwe wendbaarheid… Maar goed, dat heb ik al eens eerder gezegd. Nu even de vraag over dat artikel in H2O. Ik heb dat met genoegen gelezen, maar wat blijkt? Dat daar alleen maar staat, dat er expliciet genoemd is dat de persleiding van De Lier naar Hoek van Holland betaald werd door de tuinders, maar niet specifiek dat eigenlijk de hele zuiveringstrap dus betaald werd door de coöperatie. Nou is mijn vraag aan de heer Egas, maar nogmaals, het kan zijn dat dat gewoon helemaal buiten zijn blikveld is gebeurd, is namelijk van, hoe… Is dat bericht nou ontstaan uit een nieuwsbericht wat gestuurd is door Delfland? Want dan kan Delfland daar inderdaad iets aan doen. Of is dit gewoon gemaakt door H2O op aanbrengen van bijvoorbeeld het opsturen van dat voorstel?

De voorzitter: Ik dank u wel. Nou, dan is nog het woord aan de heer Egas om de laatste puntjes te beantwoorden. De heer Egas, u heeft het woord, onze Hoogheemraad.

De heer Egas: Ja, dank u wel, voorzitter. Om met dat laatste te beginnen, volgens mij heeft H2O, maar ik ken het artikel… Volgens mij heb ik het gezien, maar ik weet het niet zeker. Maar is het een artikel wat gepubliceerd zou kunnen zijn en zo zijn er ook meer artikelen gepubliceerd over dit onderwerp, naar aanleiding van de D&H-nieuwsbrief die wij publiceren. Daar staat het wel degelijk in, hoe het voorstel eruit ziet en ja, dan is het de vrijheid, natuurlijk, van de journalist, hoe die dat gaat verwoorden. Dus dat eventjes als die vraag. Dan ja, we hebben dus toegezegd aan meneer Roeten dat hij inderdaad die brief over een second opinion kan krijgen, maar ik waardeer de inbreng van de heren Verhage en De Klerk dat zij gewoon de organisatie daartoe het recht geven, om dat soort dingen te doen. En ik wil er wel nog even voor waken van, wij brengen dit voorstel dan nu in en ook naar de VV en dat die mitsen en maren, zoals meneer Roeten dat noemt, dat wij die wel in gaan vullen. En dat zijn de opdrachten, dat zijn de overeenkomsten die gemaakt moeten worden. En dat het onder voorbehoud is dat die contracten afgesloten worden, maar we brengen het dan niet meer terug in de VV. Dan zal ik u wel informeren als dat gebeurd is, maar dan brengen we het voorstel niet meer als zodanig in.

De voorzitter: Dank u wel. Nou, ik neem aan dat dit ook niet de laatste keer is dat we u aan het woord hebben over dit onderwerp. U zult ons zeker wel de vinger aan de pols houden over hoe de voortgang hierbij is. Mensen, als ik zo'n beetje rondkijk hoe wij dit punt hebben behandeld, dan lijkt het mij wel dat wij dit met een positief advies richting de VV kunnen geven. Ik zie wat knikjes hier en daar, op allerlei manieren. En dan ga ik iets, misschien wel iets dappers voorstellen. Zou het ook een hamerstuk mogen zijn? Degenen die het geen hamerstuk wil hebben en daar wellicht nog iets aan wil veranderen met een amendement of een motie, wil die zich dan nu snel kenbaar maken, anders dan kunnen wij het ook voorstellen om het als hamerstuk door te geleiden. Mag ik daar uw antwoord op?

De heer Hekman: Voorzitter?

De voorzitter: Ja zeker, de heer Hekman van het CDA.

De heer Hekman: Ja, ik heb met mijn fractie afgesproken dat ik nog even zou terugkoppelen. En laat ik het zo zeggen, de gevoeligheid voor tuinders is best wel aanwezig bij het CDA, dus ik durf niet te zeggen dat dit al een hamerstuk wordt. Misschien willen we er ook nog gewoon even wat positieve dingen over zeggen. En ik denk dat daar ook de ruimte voor ...

De voorzitter: U mag altijd nog een stemverklaring. We hebben afgesproken dat wij een bespreekstuk maken als we daadwerkelijk iets in willen veranderen, met een amendement of nog een zware toezegging. En als u lovende woorden dan wel iets anders wil doen, dan kan dat altijd nog met een stemverklaring. Dat hoeft het niet per se naar een bespreekstuk te geleiden. Ik…

De heer Hekman: Ja, helder, voorzitter. Wat mij betreft dan mag het een hamerstuk zijn. Dat… En dan hoeft het geen bespreekstuk te zijn. Mocht mijn fractie er anders over denken, dan gaat u dat nog horen.

De voorzitter: Ja, dat kan altijd nog. Kijk, het is het advies van deze commissie en voorafgaand aan de vergadering kan die stukken altijd als bespreekstuk geagendeerd worden. Maar het gaat over ons advies. Mag ik dan concluderen dat het nu ons advies is om dit als hamerstuk door te geleiden? Ik zie wat knikjes en ik denk dat dat toch wel een kleine felicitatie waard is aan de heer Egas, waarin hij ons heeft overtuigd om dit door te geleiden. Dus nou, dat vind ik knap. Complimenten daarvoor.

De heer Egas: Dank u wel.

De voorzitter: Mensen, ik zie zelfs klappende handjes. Als u zich bedenkt, dat mag nog altijd, hè? Dit is het voorstel op dit moment.

04.B.09 GR Slibverwerking ontwerpbegroting 2021, kadernota 2021, jaarrekening 2019

De voorzitter: Mensen, dan gaan we door naar het volgende onderwerp en daar is de heer Egas weer opnieuw aan zet. Dat is GR-Slibverwerking en dat is de ontwerpbegroting. Dat is een jaarlijks terugkomend punt, die ontwerpbegroting, maar het is toch aan ons om daar iets aan te mogen vinden. De heer Egas, wellicht dat je nog een paar woorden daarvoor aan het begin wil hebben?

De heer Egas: Ja, dank u wel, voorzitter. Dat wil ik zeker graag nog even doen, ook omdat ik bij de mededelingen heb aangegeven dat ik nog even wat mededelingen had over de GR Slib om u mee te nemen. Dat is in ieder geval dat het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft besloten toe te treden tot de GR Slib. Dat is nu formeel, dat is een lang traject geweest, maar die beslissing is er dus wij hebben het nu in gang gezet om die toetreding dan ook verder te formaliseren. We zijn nog steeds, of met name HVC is in gesprek met Amstel, Gooi en Vecht en Zuiderzeeland voor een toetreding tot aandeelhouder B bij HVC en daarmee de bouw van een grotere slibdroger. Daar is nog geen besluit over genomen, maar daar hangt wel de voorwaarde van ons aan vast dat ze dan ook toe moeten treden tot de GR Slib. Daar staan ze in ieder geval wel positief tegenover om in ieder geval die combinatie te maken. Dan even over de status van de slibdroger voor Hollands Noorderkwartier. Die staat dus nog even tot het einde van het jaar op hold, totdat er een besluit is genomen over wat AGV en Zuiderzeeland willen gaan doen, want dat zou betekenen dat er een grotere investering gedaan moet worden. Alleen de droger voor Hollands Noorderkwartier is dertig miljoen en die voor de combinatie Hollands Noorderkwartier, AGV en Zuiderzeeland, die komt op 56 miljoen. Daar moeten wij dan ook weer voor terugkomen bij u, zowel voor de toetreding tot de GR Slib van beide waterschappen, als voor de investering en het uitgeven van de aandeelhouders. Dan kijken we eventjes naar de fosfaatterugwinning, wat altijd een heikel punt is. Daar kan ik op dit moment nog niet zo heel veel vorderingen voor geven, behalve dan dat wij daar op 15 juli, als we weer een GR Slib-bijeenkomst hebben, dat op de agenda hebben staan. En dat er op dit moment een behoorlijk aantal alternatieven onderzocht worden door HVC. Dat is natuurlijk nog eventjes de doorstart of een deel van de onderdelen van het failliete Ecophos om te kijken wat ze daarmee kunnen doen. Er wordt gekeken naar een proces van Easy Mining, van Remondis, van ICL en dan kijken ze ook nog naar Glob Sera plants als alternatieven, om in ieder geval fosfaat terug te kunnen winnen van slib. En dat zijn een aantal bedrijven die dat door heel Europa doen, met name in Zweden en Duitsland, wordt ook naar dit onderwerp gekeken en worden er ook proefinstallaties gebouwd. Dus zodra ik daar meer informatie over heb, kom ik daar graag bij u op terug. En dan, als we eventjes kijken naar de GR Slib zelf, dan liggen er inderdaad een aantal documenten voor. De begroting is altijd heel eenvoudig van GR Slib, want het gaat eigenlijk alleen maar om de garantstellingsprovisie die we als inkomsten hebben. En daar staan dan de uitgaven tegenover, dat zijn de kosten die we hebben voor de administratie en dat wordt uitgevoerd… En het secretariaat en dat wordt uitgevoerd door het Waterschap Hollandse Delta. En de rest van het bedrag wordt uitgekeerd aan de waterschappen, aan de deelnemende waterschappen, naar rato van wat er is. Als we dan kijken naar de toekomst, dan zien we daar inderdaad dat ons aandeel binnen HVC toe zal nemen door de toetreding van Hollands Noorderkwartier. Dat staat niet in de begroting nog opgenomen maar dat zal het wel effect zijn naar de toekomst toe. En ook die investering zal er dan weer toe leiden dat wij een hogere garantstelling hebben als waterschappen binnen HVC, maar daar tegenover staat dat ons aandeel binnen de GR Slib weer afneemt door de toetreding van Hollands Noorderkwartier. Dat zijn nog niet de dingen die in de begroting zijn opgenomen, omdat we daarmee moeten wachten tot het besluit van Hollands Noorderkwartier

definitief was. En dat is pas onlangs gebeurd en daarvoor was de begroting al opgesteld. Dat was eventjes mijn toelichting erop, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor deze toelichting. Ik… Niet helemaal binnen het topic, maar toch aan de rand. Ik geloof dat de grootste ellende van de vuilverbranding in Amsterdam ook voorbij is, hè?

De heer Egas: Ja, dat klopt. Dat werkt allemaal weer en daar wordt ook het slib weer verwerkt en de warmte geleverd. Dus dat loopt allemaal weer.

De voorzitter: Ja. We zouden het bijna vergeten, maar dat was de grote crisis van een jaar geleden, maar daar waren we toen heel erg mee bezig.

De heer Egas: Klopt.

De voorzitter: Tijden veranderen. Aan de deelnemers nu, u heeft al een gelegenheid gehad om technische vragen te stellen. Is er iemand van u… Ja, ik zie wat handjes verschijnen van degenen die nu nog wat meer inhoudelijke vragen heeft aan de hoogheemraad. Ik zie verschillende handjes verschijnen en ik wil als eerste het woord geven aan de heer De Keijzer van 50Plus. De heer De Keijzer, u heeft het woord.

De heer De Keijzer: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik heb een paar korte vragen. En dank voor de toelichting en de woorden die Egas de Hoogheemraad stelde. Ik beluister dat dat Noorderkwartier heeft besloten om die toetreding te hebben, maar wanneer wordt het dan geëffectueerd? Is dat dan dit jaar of is dat volgend jaar? En het zal toch zeker ook een effect hebben op de voorliggende ontwerpbegroting, neem ik aan. Ik heb nog een tweede vraag, dat is voor wat betreft de kadernota genoemde ontwikkelingen. Dan zijn we benieuwd naar de status van de onderhandelingen rond de toetreding van Amstel, Gooi en Vecht en Zuiderzeeland. Kan de hoogheemraad hier nog iets nader over vertellen? En voorzitter, dan wat vragen over de btw. Kan er iets gemeld worden over de resultaten van de actie vanuit HVC om, evenals in andere slibverbanden ook de btw-vrijstelling te verkrijgen. Dat zal immers tot een zware daling van, een aanzienlijke daling van het tarief kunnen leiden. En als laatste vraag heb ik een vraag met betrekking tot het verbranden van het zuiveringsslib is vastgesteld van afvalstofheffing. Het is echt een kabinetsvoornemen om deze vrijstelling te laten vervallen. Dat zou betekenen en grote invloed hebben op het huidige tarief. Mijn vraag is, in hoeverre is de lobby vanuit de Unie van Waterschappen, heeft die al resultaat gehad om het kabinetsvoornemen te wijzigen? Dat waren mijn vragen, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor deze vragen. Ik zie dat er ook een handje is van de heer Kiela van de PvdA en hij is nog niet aan het woord geweest, dus bij deze de heer Kiela van de PvdA. U heeft het woord. Nu bent u. Ik hoor u niet, maar ik zie u wel.

De heer Kiela: Het kostte me nogal wat moeite om te unmuten, voorzitter.

De voorzitter: Maar u bent er nu. Welkom.

De heer Kiela: Dank u. Voorzitter, voor wat betreft het slib ook wat vragen van onze kant. Eerst maar de hoofdlijn. Wij zien inderdaad geen aanleiding om tot een zienswijze te komen, maar we hebben net als de voorganger wel wat vragen en die lopen langs drie thema's. De financiën, het proces en de inhoud. Voor wat betreft de financiën deel ik de vraag van mijn voorganger, hoe staat het met de ontheffing van de btw en hoe staat het met de vrijstelling van de afvalstoffenheffing. Ik wilde ook nog twee vragen voor financiën aan

toevoegen. Namelijk de constatering dat de baten die aan de deelnemende waterschapen uitbetaald worden, over 2019 meer zijn dan begroot waren. Dus we zijn heel benieuwd hoe dat gekomen is. En de tweede vraag betreft de fosfaatwinning uit de as van de slibverbranding. De deelnemende waterschappen doen dat niet tot 2025. En de vraag is dan, betekent dat wat voor de begroting en betekent dat dat er minder water naar de waterschappen toekomen, omdat ze het zelf doen. En de heemraad heeft al gesproken over de alternatieven die onderzocht gaan worden, dus die vraag is al beantwoord. Voor wat betreft het proces ben ik eigenlijk wel benieuwd, want er wordt aangekondigd dat er op korte termijn nog ingrijpende bijstellingen op de ontwerpbegroting gaan komen. En dat is mogelijk, omdat hun toekomststrategie in ontwikkeling is, denk ik dan. Maar ik wil graag weten wat dat dan betekent voor het proces en hoe dat dan weer opnieuw naar de vereniging of de verenigde vergadering toe wordt gebracht. Het is een mij niet zo bekende gang van zaken, maar misschien begrijp ik het verkeerd. Ik ben nog nieuw tenslotte. En dan nog iets van de inhoud. In de kadernota, waar kaders getroffen moeten worden, staat geschreven dat de invulling van de doelstellingscirculariteit en duurzaamheid gaat gebeuren via de grondstoffen en de energiewinning. Die hebben daarbij prioriteit. Alleen dat is een tamelijk vage aankondiging en ik ben benieuwd of de hoogheemraad daar al wat invulling aan kan geven, hoe dat dan gaat verlopen. Dat was het van onze kant, voorzitter, dank.

De voorzitter: Dank voor deze inbreng. Dan zie ik nu een handje van de heer Roeten van ChristenUnie-SGP. De heer Roeten, u heeft het woord.

De heer Roeten: Voorzitter dank u wel. Ja, het voordeel is als je al twee collega's gehad hebt, dat je niet veel vragen meer over kunt hebben denk ik dit geval. Nou, dat is ook zo. We sluiten ons aan bij de vorige sprekers. Bedankt voor de vragen die gesteld zijn. We denken als ChristenUnie-SGP dat de uitbreiding met een aantal andere waterschappen de efficiency is die in dit soort gemeenschappelijke regelingen steeds meer vorm krijgt dan en ook heel goed is. Dus daar willen we onze positieve dank voor uitbrengen, dat daar ook inspanningen voor zijn gepleegd om zo een aantal schouders die de lasten moeten dragen en de verantwoordelijkheid dragen te vergroten, zeg maar. En ook op die manier wordt de inbreng van de waterschappen verstevigd. En dat zien we als een hele goeie ontwikkeling voor de komende jaren die op ons afkomt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor deze inbreng. Ik zie geen handjes meer op dit moment. Dat is iets van eenmaal, andermaal. Dan geef ik nu het woord aan de heer Egas, om vanuit de eerste ronde al deze vragen te beantwoorden. Niet veel, maar wel belangrijke vragen. De heer Egas.

De heer Egas: Ja, dank u wel, voorzitter. Eventjes Hollands-Noorderkwartier die hebben dus, wat ik net ook als aangaf, zojuist hebben we een paar weken geleden besloten om toe te treden tot GR Slib. Wij gaan dat nu effectueren en dat betekent dat daarvoor de documenten voor opgesteld moeten worden. Betekent ook dat daardoor een overeenkomst nog een keer aangepast moet worden. Die gaat ook een keer bij u langs. Dus dat neemt nogal wat tijd, voordat dat allemaal afgerond is. En op het moment dat zij de aandelen hebben en toegetreden zijn tot GR Slib en ook de verwarmingsinstallatie geëffectueerd is, dan zullen we dat gaan zien. Dat betekent wel dat wij op basis daarvan de begroting zullen gaan aanpassen. En die komt dan vanzelf ook weer hierlangs. AGV en Zuiderzeeland, die moeten dus een keuze gaan maken of ze hun slib willen laten drogen op een drooginstallatie bij HVC of dat ze dat op een andere manier willen doen. Dus duidelijke besluitvorming, die bij AGV of Zuiderzeeland ligt. En dat moeten we gewoon afwachten, wat daar uit gaat komen. De btw-vrijstelling, daar is HVC hard mee bezig. Dat proberen we ook gerealiseerd te hebben. Er hangt echter wel een risico boven de markt en dat is dat wij het niet krijgen, maar SNB, die het nu wel heeft, dat eens kwijt zouden kunnen raken. Dus dat is wel eventjes wat meespeelt. Maar ja, daar kan ik nog geen

uitspraak over doen, want dat zijn toch de gesprekken die HVC dan met name met de Belastingdienst voert. De afvalstoffenheffing, daar lijkt het inderdaad of dat voornemen om die vrijstelling te laten vervallen wordt ingetrokken voor onze producten. Dus dat is wel te danken aan de lobby die zowel door de vuilverbranders als door de Unie van Waterschappen is gevoerd. Dan hoe komt het dat de inkomsten in 2019 hoger zijn dan wat voorzien is? Wij krijgen een procent betaald van HVC over de garantstelling die wij geven voor de lening die zij aangegaan zijn op het moment dat zij onderhoud, groot onderhoud aan de installatie plegen. Dan kan het dus ook zijn dat ze daar weer een lening voor opnemen. Dat wij dan als waterschap daar garant voor staan en dan wordt dat wat hoger dan wat wij begin van het jaar gedacht hadden. De vraag is dan of de wijzigingen op korte termijn die aangegeven worden. Ja, dat heeft te maken met de toetreding van Hollands-Noorderkwartier, waardoor we de begroting aan zullen moeten passen. De kadernota circulariteit, duurzaamheid, dat richt zich echt bij HVC op de grondstoffen die we uit de verwerking en van het slib kunnen halen. Dat is in eerste instantie het fosfaat waar we ons op richten, maar op langere termijn zullen dat ook de zware of edelmetalen zijn die daaruit gewonnen kunnen worden. En als we kijken naar energie, dan is HVC heel actief in de opwekking van energie. En dat is enerzijds in warmte die ze opwekken op hun vuilverbrandingsinstallaties, maar anderzijds ook met het opwekken van elektriciteit met behulp van windmolens, zonnepanelen die ze door het land hebben staan en op zee hebben staan. Maar ook in de vorm van geothermie in het Westland. En waar ze ook in de rest van Nederland kijken welke mogelijkheden ze daartoe hebben. Ik hoop dat ik daar even de vragen met betrekking tot de GR beantwoord heb.

De voorzitter: Ik dank u wel. De vraag aan de commissie is of wij willen dat er vanuit Delfland een zienswijze op deze begroting wordt ingediend of niet. En het voorstel van het college was om daar geen zienswijze in te brengen. Het is nu aan ons om daar een advies over te geven. En ik zie wat handjes verschijnen voor de tweede ronde. En dan geef ik graag het woord als eerste aan de heer Simon van de Partij voor de Dieren. De heer Simon, u heeft het woord.

Meneer Simon: Ik dacht voorzitter, omdat ik nog niets had gezegd, dus ik mag als eerste. Dat is altijd heel fijn. Wij steunen het verzoek om geen zienswijze in te dienen. Mits natuurlijk dat dit de laatste keer is dat er over Ecophos wordt gepraat. Maar goed, dat terzijde. En ik had nog wel iets grappigs gevonden in de tekst. Ik was benieuwd wat nou het waterschap Zuiver Zeeland was. Maar goed, dat terzijde.

De voorzitter: Ja, die houden we erin. Zuiver Zeeland, dat lijkt me een hele mooie naam. Als het nog niet bestaat, dan gaan we die oprichten. Ik denk dat we met gezwinde spoed ...

De heer Verhage: Als compensatie voor de kazerne.

De voorzitter: Dat is Scheldestromen, hè? Maar welk waterschap heeft als titel waar het precies niet over gaat? De heer De Keijzer van 50PLUS. De heer Keijzer, u heeft het woord.

Meneer De Keijzer: Dank u voorzitter. Allereerst dank voor de beantwoording van mijn vragen. En ja, wij gaan het besluit nemen onder 4. Wij willen instemmen met het voorstel van de hoogheemraad om geen zienswijze in te dienen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kiela van de PvdA. U heeft het woord, de heer Kiela.

De heer Kiela: Dank u wel voorzitter. Ook de hoogheemraad, bedankt voor zijn beantwoording. Ook wij zullen ons aansluiten bij het voorstel om geen zienswijze in te dienen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik nog een handje van de heer Roeten van de ChristenUnie-SGP. U heeft het woord.

De heer Roeten: Voorzitter, dank u wel. Het wordt een beetje saai. Ik sluit me aan bij de vorige sprekers. Wij zijn het er ook mee eens om geen zienswijze in te dienen op deze voorstellen, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan is het nu voor deze voorzitter toch wel redelijk makkelijk om uw advies samen te vatten. Ik denk dat ik toch wel redelijk duidelijk mag zeggen dat wij als Delfland instemmen met deze begroting en geen zienswijze zullen inbrengen. Ik kijk nog even rond voor alle zekerheid, maar het zou me zeer verbazen als ik nu verontwaardigde gezichten zag. Dat is niet het geval, dus wij dienen geen zienswijze in op dit punt. Dank u wel daarvoor. Een helder besluit. Dan gaan wij door naar de hamerstukken.

04.H Hamerstukken

De voorzitter: Nou, die hadden we natuurlijk niet, maar er zijn natuurlijk wel een aantal ingekomen stukken waar de leden vragen over hebben.

5. Ingekomen stukken

05.a Brief aan VV: Voortgang maatregelen EU-richtlijn overstromingsrisico

De voorzitter: En dan als eerste de brief aan de VV over de maatregel EU-overstromingsrisico. En dat was op verzoek van de fractie van de PvdA. En dan geef ik als eerste, ik vermoed mevrouw Van Hijlckama Vlieg, het woord over dit agendapunt.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Ik moet even mijn stuk erbij zoeken. Even kijken. Neem eerst maar iemand anders.

De voorzitter: Is er iemand anders? Anders doen we even een ander agendapunt. Ik zie geen handjes, dan doen we nu even de brief van de NAD, die was al gepasseerd. En dan de concept RES van de regio Rotterdam, Den Haag. Dat is 05.c. En dat is ter bespreking aangeboden op verzoek van de ChristenUnie-SGP en ik zie een handje van de heer Roeten.

05.c Concept RES-regio Rotterdam Den Haag

De voorzitter: De heer Roeten, u heeft het woord.

De heer Roeten: Ja, ik ben gemute. Voorzitter, dank u wel. Ja, wat we eigenlijk doen is even een klein doorkijkje geven naar de schriftelijke reactie die we mogen geven op dit conceptvoorstel van de RES, regio Rotterdam – Den Haag. Nogmaals complimenten voor de organisatie voor het organiseren van die informatieve VV. Onze vraag is wel even van, hoe nu verder? Met welke stappen? Stap 6 worden we graag nader geïnformeerd hoe we deze concept RES verder vorm gaan geven. Maar ja, dat spreekt misschien voor zich, omdat we nog een termijn hebben om een schriftelijke reactie te geven. Wat wel voor ons een belangrijk punt zou zijn, is dat de RES meer integraal voor alle onderdelen binnen Delfland gaat gelden. Ik neem aan dat dat een thema is wat binnen de organisatie ook wordt opgezet, zeg maar. Qua inkoopbeleid, aanbestedingsbeleid en noem maar op. Ook hoe gaan we hiermee om in het kader met participatie en dat soort dingen en ook richting onze partners provincie …

De voorzitter: Meneer Roeten, we hebben al een duidelijke, informatieve VV hierover gehad en ons is al gevraagd voor een input hierover. Dus ik zou van u nu op dit moment alleen een korte, gearticuleerde vraag verwachten.

De heer Roeten: Nou, de vraag die ik gesteld heb, van hoe nu verder en met welke stappen, dan hou ik het daarbij, dank u wel.

De voorzitter: Nou, wellicht dan een reminder nog van de hoogheemraad, maar dat is al afgesproken bij de informatieve VV. Kan ik dan nog iemand het woord over geven voor een korte samenvatting daarover? Ik zie niet iemand die meteen daarop reageert. Dan laat ik het toch even passeren, want we hebben er al over gesproken. Ik zie een handje van de heer Kiela. Gaat dat over dit onderwerp? De heer Kiela?

De heer Kiela: Nee, voorzitter. Dat gaat niet over dit onderwerp. Even iets van de orde, mag dat?

De voorzitter: Dat mag.

De heer Kiela: Want ik heb blijkbaar gemist dat de brief over NAD al gepasseerd was.

De voorzitter: Ja, die hadden we meegenomen met het onderwerp van de waterzuivering. Daar stond hij ook geagendeerd. En bij het vaststellen van de agenda hadden wij besloten dat we hem daarin meenamen. Had u daar een punt over?

De heer Kiela: Nou, ik had er een paar punten over. Maar als die al meegenomen is, dan wil ik er niet meer op terugkomen.

De voorzitter: Oké, dan laten we dat even passeren. Dan stel ik voor dat we teruggaan naar het onderwerp van het overstromingsrisico en ik zie het handje van mevrouw Van Hijlckama Vlieg.

De voorzitter: Die er daar iets over gaat inbrengen. Mevrouw Van Hijlckema Vlieg. U heeft het woord.

Mevrouw Van Hijlckema Vlieg: Dank u wel voorzitter, vooral voor uw souplesse om dit even om te keren, deze volgorde. Wat ons betreft gaat het over de risico's die er besproken worden in dit stuk. Risico's, die komen meestal voort uit veranderende omstandigheden. Daarop kan je dan je instellen met de nodige managementtools waar je over beschikt. En die Europese richtlijn, die heeft het over de negatieve gevolgen van overstromingen en de maatregelen die we daarop nemen. Dat is inspectie, onderhouden, reguleren, crisis beheersen. Maar wat nu als we de nodige maatregelen nog niet kennen, omdat we nog onzeker zijn over wat er op ons afkomt. Hè, dus maatregelen die nog niet in een investeringsstrategie figureren. In hoeverre calculeren we bijvoorbeeld ook klimaateffecten al in? En hoe kunnen we komen tot een betrouwbare inschatting van de mate waarin klimaat en bodem problemen gaan ondervinden in de toekomst? Vraag is of we daar genoeg kennis over hebben op dit moment? En als dat niet zo is, hoe ontwikkelen we die kennis dan om robuuste en adaptieve systemen te kunnen ontwikkelen, waarvoor we misschien wel nu de techniek of nieuw ruimtelijk beleid nodig hebben. Dus dit is het haakje waarmee wij graag zouden willen inbrengen als Partij van de Arbeid, dat wij het zouden op prijs stellen als wij hierover een strategische sessie zouden kunnen krijgen. Dus we verzoeken eigenlijk het college om eens te bezien of dat mogelijk is en of dat op een niet al te lange termijn georganiseerd zou kunnen worden, ondanks de coronatoestand. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van Hijlckema Vlieg. Een verzoek aan het college. Ik vermoed dat ik de heer Ouwendijk daarover het woord mag geven. De heer Ouwendijk, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: Dat vermoeden is juist meneer de voorzitter. Ja, dit is een Europese richtlijn. Die richtlijn betreft voornamelijk een opdracht aan Rijkswaterstaat. Het ministerie voor Verkeer en Waterstaat om aan de commissie rapportage uit te brengen. Dat gaat in sessies van zes jaar en natuurlijk voldoet het rijk daaraan. Maar om dat te kunnen doen, moet je ook bij ons een aantal vragen stellen. En die vragen, in dit geval zijn het twaalf vragen geweest. En die twaalf vragen die zijn beantwoord conform bijgaand schema. En de vraag die mevrouw Van Hijlckema Vlieg stelt is naar aanleiding daarvan, maar ziet niet zozeer op de vragen zelf. Dus ik ben natuurlijk altijd bereid om echt welke sessie dan ook te organiseren. Ik denk dat ik dit voorstel laat ik het als mevrouw Van Hijlckema Vlieg daar genoegen mee kan nemen dat ik dit als haar voorstel formuleer. Dat ik het uit de notulen overneem en dat ik daar nog met een reactie op terugkom. Ten eerste vanwege de inhoud en de begrenzing van het onderwerp. En twee, ten aanzien van het tijdsgewricht waar wij nu in zitten. En dan doel ik natuurlijk op corona, de beperkingen die we door de coronacrisis hebben om dit soort zaken te organiseren. Dus ik ben altijd van zins om daar waar het mogelijk is, die informatie te verstrekken en te delen en te laten delen. Maar ik moet dit verzoek even in beraad houden en ik kom daar graag op terug, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Ouwendijk. Ik zie dat er een verzoek is om dit onderwerp toch wel wat vaker wat dieper uit te diepen. Het gaat over het overstromingsrisico en dat is natuurlijk de kerntaak van het Delfplan van Delfland. En u zegt ook meteen van nu misschien even niet. Dit is een onhandige timing, maar later zeker wel. Mag ik het zo samen vatten?

De heer Ouwehand: Ja, op zich is dat goed, maar het gaat toch met name ook over de toekomstige ontwikkelingen, namelijk die ontwikkelingen die we niet kennen, hè. Dus het is ook niet, ook verwacht ik ook niet anders. Het is ook niet de meest eenvoudige vraag, maar ik neem hem graag in beraad. Ik kom erop terug.

De voorzitter: Het is een zeer gecompliceerde vraag die onzekerheden te managen. Mevrouw Van Hijlckema Vlieg, is dat akkoord? Mag ik een signaal van u?

Mevrouw Van Hijlckema Vlieg: Ja, ik zou er graag … Ik ben blij met die antwoorden. Ik denk dat we het gewoon een keer moeten doen en die vraag is niet zo gecompliceerd. Alleen, het is zo moeilijk om in de toekomst te kijken. En het is ook ingewikkeld om een goede strategie te ontwikkelen op basis van dingen die je nog niet weet. Dus dat maakt het wel tot een uitdaging. Ik zou het toch op prijs stellen als we een keer zo een sessie kunnen hebben. En ik denk ook dat het een sessie moet zijn die na corona aan bod komt, zoals van zoveel dingen gezegd kan worden. Want het moet gewoon een beetje om de tafel zitten en brainstormen en dit gaat natuurlijk ook prima met al die schermpjes voor ons neus. Maar dit moet echt naar zo een periode worden getild en ik hoop dat het die aanstonds nabij is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor deze inbreng. Corona leert ons dat de meest onverwachte dingen wel de grootste impact hebben. En daar moeten we ook een beetje op voorbereid zijn. Ik kijk even naar de agenda en dan zie ik nu punt 05.d.

05.d Rapportage over de adviezen van de rekeningcommissie

De voorzitter: Dat was de rapportage van de rekeningcommissie. En dat was een aanvraag van de fractie ChristenUnie-SGP. En ik zie al een handje verschijnen van de heer Hofman van ChristenUnie-SGP. Dus dat is vast vanwege dit onderwerp. De heer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Voorzitter, helemaal goed. Wij zijn zeer content met de rapportage over rioolvreemd water. Alleen zouden wij ook een nadere invulling zien van de bevindingen van de commissie voor rioolvreemd water, waarbij het oppervlaktewater wordt geloosd. En het is vooral in het Rijnmondgebied een vrij complexe afwatering dat dus de rioolgemalen zowel voor het riool fungeren als voor oppervlaktewaterafvoer. En als wij dat dus gaan loskoppelen, dan zou ik graag op prijs stellen als de rekeningcommissie daar zijn gedachten over heeft en advies kan geven hoe wij dan die splitsing tot stand brengen. Want gemalen moeten dan gesplitst worden in een deel voor de gemeente en een deel voor het waterschap. Dus wij zouden dat graag als aanvulling en in de toekomst als nieuwe taak in overweging geven, om dat nader te onderzoeken hoe dus die splitsing tussen waterschap en gemeente gaat plaatsvinden in de toekomst, als wij inderdaad serieus die hele afkoppeling gaan verwezenlijken. Dat was ons verzoek bij dit verhaal.

De voorzitter: Dank u wel voor deze inbreng. Om het even goed te articuleren. U heeft dat verzoek, maar is dat aan de rekeningcommissie of is dat aan het college?

De heer Hofman: Aan het college. En of de rekeningcommissie dat natuurlijk zelf kan beoordelen, maar ik denk dat het op zijn plaats is dat eerst ons bestuur daar zijn hoofd over buigt of dat inderdaad een reële opdracht is.

De voorzitter: Helder. Ik denk dat ik daar de heer Egas het woord over mag geven.

De heer Egas: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kan natuurlijk niet bepalen wat de rekeningcommissie gaat doen, want dat wil ik graag aan de rekeningcommissie overlaten. Ik weet wel dat wij met name in de gemeente Schiedam en Vlaardingen heel hard bezig zijn om de negatieve overschotten die we daar hebben en het lozen van oppervlaktewater op ons rioolstelsel, om dat in ieder geval drastisch te reduceren. En daar worden maatregelen genomen, die worden met name geënthousiasmeerd vanuit NAD, OAS De Groote Lucht en die zouden ook dit jaar al gerealiseerd moeten zijn. Dus volgens mij praten we dan niet over het splitsen van de kosten op de gemalen, want het water komt bij ons niet meer in het gemaal terecht. Maar, dus ik weet niet hoe dat precies zit, maar naar mijn idee pompen we nu gewoon het riool leeg daar en zit daar oppervlaktewater in en dat heb je in de toekomst niet meer. Dat maakt het voor ons het leven alleen maar makkelijker. Niet alleen voor het gemaal, maar zeer zeker ook voor de waterzuivering.

De voorzitter: De heer Hofman, de negatieve overstorten?

De heer Hofman: Ja, nou ja, de overstortproblematiek hebben we natuurlijk al eerder behandeld en dat is gewoon staand beleid. Maar ik heb een aantal herpolderingen meegemaakt indertijd. En vooral binnen de gemeente Rotterdam, wat toen zelf een stadswaterschap was en juist die hele splitsing van het afwateringssysteem was een vrij complexe zaak. En ik weet niet exact hoe het in Schiedam en Vlaardingen zit. Dat waren ook nog gebieden die dus niet in waterschap verband waren opgenomen. En daar zijn natuurlijk vrij complexe en ingewikkelde overeenkomsten gesloten om dat allemaal onder te brengen, daar waar het hoort bij het waterschap. En nu wij dus die afkoppeling willen verwezenlijken, was onze vraag van nou, hoe vindt dat plaats? De heer Egas gaat er al op in en vandaar leek het ons reëel. Anders dan kunnen we een verzoek doen aan de rekeningcommissie als fractie om te bezien of dit waardevol is om onder de loep te nemen.

De voorzitter: Dank u wel. Mag ik het zo samenvatten? Het verzoek aan de rekeningcommissie, dat is nu vast gehoord. Dat weet ik wel zeker. En dus bij deze denk ik dan ook een aandachtspunt aan het college. Ja, ik zie een handje van de heer Visser. De heer Vissers heeft het woord.

De heer Vissers: Ja voorzitter, wat we hier hebben is een voortgangrapportage van het college op basis van doelmatigheidsonderzoek van de rekeningcommissie en ik twijfel toch wel hoe doelmatig het is als we de rekeningcommissie nu vragen nogmaals om een doelmatigheidsonderzoek te doen of er een onderdeel aan toe te voegen. Het onderwerp wat de heer Hofman aansnijdt is relevant, maar ik denk dat dat voldoende betrokken zou kunnen worden bij de voortgang van de afvalwaterketen en dat daar de onderwerpen op zijn plek zijn. En het lijkt mij niet zo goed om nu de rekeningcommissie die over zijn eigen agenda bepaalt op basis van en onder invloed van de fracties wat voor onderzoeken er zijn, nu hetzelfde onderzoek nog een keer te laten uitbreiden. Dus ik ben blij of de fractie van Water Natuurlijk is blij met deze voortgangsrapportage vanuit het college en gaat ervanuit dat de aanbevelingen van de rekeningcommissie ook op dit onderwerp gewoon in de samenwerking met de afvalwaterketen ook meegenomen kunnen worden. Dus dat zou eigenlijk mijn pleidooi zijn.

De voorzitter: Het wetsvoorstel. Ja, ik zie u meneer Verhage. Een wetsvoorstel om het anders in te leiden. En natuurlijk is het zo dat de rekeningcommissie een behoorlijk autonoom bestaan heeft. Dat hebben wij hen ook gegund en dat is ook werkelijk hun taak. De heer Verhage, u had een interruptie?

De heer Verhage: Ja nee, maar ik sluit me aan bij uw woorden en alle verzoeken zijn welkom. Dus verzoeken kunnen altijd worden ingediend bij de rekeningcommissie. Dank u wel.

De voorzitter: We weten dat de rekencommissie overal oren heeft en goed meeluistert. Ik zie een instemmend knikje van de heer Hofman. Zullen we het daarbij laten? Ja hoor, dan doen we dat. Dan zijn we bijna aan het einde van de agenda, maar er staan nog een paar leuke dingen. Het eerste is nog de juridische grondslag van de Delflandse normen en polderkades.

05.e Juridische grondslag Delflandse normen polderkaden

De voorzitter: En dat is op verzoek van de ChristenUnie-SGP. Dus die wil ik als eerste het woord geven. En ik zie een handje van de heer Roeten. Dan heeft de heer Roeten het woord.

De heer Roeten: Ja, voorzitter dank u wel. Het onderwerp heeft ons als fractie beziggehouden. Ik wil toch een compliment maken dat er toch goed naar gekeken is op dit moment en we hebben kennisgenomen met de inhoud van de brief. Wat in de brief is neergezet is eigenlijk de redeneerlijn zoals dat in beeld is gebracht, zeg maar, de afgelopen tijd. En eigenlijk zijn er nu geen nieuwe feiten of omstandigheden benoemd. Er is ja, volgens ons toch eventjes iets afwijking ten opzichte van wat in de VV is besproken. Er is geen sprake van onafhankelijke oordeelsvorming denken wij. En dat was, denken wij, wel beoogd zoals dat in de VV is benoemd. Dat het met een petit comité met externen de juridische grondslag nog even zou worden beoordeeld. Dus op dat punt zijn we wel wat teleurgesteld en misschien wel erg teleurgesteld in deze brief. Dus ja, nogmaals volgens ons was de lijn vanuit de VV een petit comité met externe deskundigen de juridische grondslag zou worden beoordeeld en dat is voor ons gevoel nog onvoldoende gedaan. Ik kan wel even meegeven dat we als fractie het standpunt wat we hadden mede hebben bepaald op basis van adviezen van externe deskundigen. En die waren in meerderheid in de lijn zoals wij dat hebben beschreven. Zoals dat ja, betekent, dat betekent eigenlijk dat de nieuwe normering polderkaden feitelijk langs de meetlat zou moeten gelegd zou moeten worden op provinciale verordening. En dat is nogmaals, zou dat fijn zijn dat er toch nog

een keer onafhankelijk naar dit dossier gekeken zou worden. Zodat we daar op een goeie manier uitkomen, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoor van hier een signaal en toch nog een kleine oproep. Wellicht dat de heer Ouwendijk daarop wil reageren. De heer Ouwendijk, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: Ja, dank u wel meneer de voorzitter. Wij hebben in de Verenigde Vergadering dit voorstel van het college vastgesteld. En de strekking van het verhaal is en dan zal ik het even zo kort als mogelijk proberen te verwoorden. Dat het rijk de normen stelt voor de primaire keringen. Dat de provincie de normen stelt voor de regionale keringen en wat daar overblijft, dat zijn de polderkaden en daar stelt het waterschap de normen voor vast. De Unie geeft daarin de richtlijn vooraf. Die richtlijn die hebben wij gevolgd. We hebben dit voorstel behandeld in de laatste VV. En bij het aandienen van de tweede termijn waren er nog vragen van ChristenUnie-SGP. En ik had toen een uitgebreide beantwoording voor me liggen en ik heb toen voorgesteld om die beantwoording in briefvorm te gieten, omdat het anders een ja, laat ik maar zeggen een bijzondere voorleesbeurt zou worden met een voorleesboek wat niet voor hun even interessant was. En daar is de vergadering mee akkoord gegaan. En ik heb dat in de brief laten vatten. We hebben er nog op gestudeerd, zodat het goed overzichtelijk wordt weergegeven. En dat is de feitelijk juridische weergave van de gang van zaken die in die brief beschreven wordt. Er is in die VV niet meer dan dat door mij ook toegezegd. Er is niet gesproken over een petit comité. Er is niet gesproken over, althans ik herken het niet en ik denk ook als je het verslag terugleest, het woordelijk verslag van die VV-vergadering, dat dat daar niet in terugkomt. En natuurlijk vind ik het jammer als de leden niet overtuigd zijn van de inhoud van het besluit. Dat is jammer. Maar ik verwijs dan toch even dat er hier sprake is van een meerderheidsbesluit. Wat overigens naar de mening van het college uitstekend juridisch onderbouwd is. Dus tot zover mijn reactie, meneer de voorzitter, op de vraag van de heer Roeten.

De voorzitter: Dank u wel. De tijd zal het leren in welke mate dat is. Ik zie nog even een handje van de heer De Klerk. In tweede instantie over dit onderwerp. De heer De Klerk heeft het woord.

De heer De Klerk: Ja, dank u wel meneer de voorzitter. Ik vraag me echt af wat een extra juridisch onderzoek zal toevoegen aan de stukken die er al liggen en eventueel kan veranderen aan het besluit? Volgens mij voegt het niets toe aan de discussie die we al hebben gevoerd. En het zal ook geen invloed meer hebben op de hele gang van zaken, dus in die zin wil ik wel aangeven dat dat voor mij niet nodig is.

De voorzitter: Ja, er zijn natuurlijk juridische angels die een democratisch besluit altijd nog kunnen achterhalen. Ik zie de heer Hofman. Ook over dit onderwerp?

De heer Hofman: Dat klopt, voorzitter.

De voorzitter: Dat is niet gebruikelijk. Maar vooruit dan even.

De heer Hofman: Nou ik dank voor de gelegenheid.

De voorzitter: Maar dan moet u het kort houden, want ik zie toch wel protest opkomen.

De heer Hofman: Ik voel dat protest ook. Wij zullen in de tijd kijken hoe zich dit dossier ontwikkelt. We hebben gemeend om toch serieus even dit aan te kaarten en we merken gewoon wat de oordeelsvorming teweeg heeft gebracht. Het is de bekende lijn die ook door andere waterschappen wordt gehanteerd. Wij leggen ons

voorlopig daarbij neer. En de tijd zal leren of het standhoudt bij eventuele procedures die ten aanzien van de rechtszaken aan de orde zullen komen. Ik dank je wel, in ieder geval voor …

De voorzitter: Het is volgens mij ook een beetje de vak eigenschap van juristen dat ze het niet altijd met elkaar eens zijn.

De heer Hofman: Dat maakt het ook boeiend.

De voorzitter: Zeker. Mensen, wij komen aan het eind van de vergadering, maar er staat nog de rondvraag op de agenda.

6. Rondvraag en sluiting

De voorzitter: En dat is natuurlijk een belangrijk onderdeel voor ons, waarbij wij ingaan op de actualiteiten of we ergens nog wat vragen kunnen stellen aan elkaar of aan de hoogheemraden. En mij is bekend dat er in ieder geval wat vragen al waren gesteld of zijn aangekondigd, ook weer door de ChristenUnie-SGP. En dan kijk ik even rond, alvast voor die aangekondigde vragen. Wie van ChristenUnie-SGP ik daarvoor het woord kan geven? En ik zie een handje persisteren van de heer Roeten. Dus de heer Roeten, u heeft het woord.

De heer Roeten: Ja, voorzitter dank u wel. Fijn dat we even gebruik mogen maken van deze rondvraag. Onze fractie wil even graag de herintroductie, noemen we het maar even, van de bevers in Delfland aan de orde stellen. Het is volgens deskundigen, hebben jullie misschien meegelezen in de pers en in de kranten, inmiddels tweehonderd jaar geleden dat de levende bever hier voor het laatst gezien is in ons mooie Delfland. Begin mei is die opnieuw gesignaleerd in midden Delfland heb ik begrepen. En daarna ook in Nootdorp en Ypenburg. En onlangs ook in Pijnacker zelf, zeg maar, waar ik zelf woon dan. De bever is door Natuurmonumenten inmiddels hartstikke welkom geheten, heb ik begrepen. Nou ja, vanuit het oogpunt van biodiversiteit snappen we dat helemaal, dat iedereen blij wordt van zoiets. Maar, denken wij, er is ook een maar. Zijn er inmiddels misschien ook minder positieve kanten verkend over het verschijnen van de bever in ons polderlandschap en welke gevolgen zijn er mogelijk voor onze waterkeringen? En hoe gaan we hier als Delfland mee om? Dat is even in het kort onze vraag.

De voorzitter: Helder. Een warm welkom voor de bever vanuit Natuurmonumenten, maar is dat ook zo vanuit Delfland? Wie mag ik daarvoor het woord geven? Ik zie een beweging bij de heer Ouwendijk.

De heer Ouwendijk: Ja, dat klopt, meneer de voorzitter. Dank u wel. Ja, het is niet alleen Natuurmonumenten die die bever welkom heet. Dat doet Delfland natuurlijk ook. We zijn blij dat de kwaliteit van het watermilieu van dien aard is dat de bever inmiddels zover opgetrokken is dat die ook in ons gebied te vinden is. We bekijken samen met CWK wat de consequenties daarvan zijn. Het is wel zo dat kijk, die bever is er, maar die komt alleen maar even kijken. Dit gebied waar wij in wonen en werken, dat is nou niet de natuurlijke habitat van de bever. We weten allemaal dat hij eigenlijk leeft en bestaat bij het bouwen van dammen. En dat begint met het afknagen van houten stammen en we weten allemaal dat dat in ons gebied vrij beperkt is. Dus er zijn meerdere vragen over gesteld en we zullen te zijner tijd met een uitgebreidere reactie daarop terugkomen. Maar vooralsnog is wat mij betreft die bever van harte welkom.

De voorzitter: Dank u wel, is er nog iemand die daarop wil inhaken? Kan ik daarvoor handjes zien, mocht dat het geval zijn? Ik zie dat niet. Is er nog iemand van de leden die iets te vragen heeft voor het nut van Delfland of in het algemeen? Ik zie een handje van de heer Hofman. Meneer Hofman, u heeft het woord.

De heer Hofman: Voorzitter, zeer bedankt. Wij hadden ook aangekondigd dat wij ook het onderwerp droogte wilden aankaarten. Dat hebben we ook gedaan in de vorige commissie die dinsdagavond plaatsvond, vanwege het integrale karakter en dat het duidelijk alle taken raakt van het hoogheemraadschap. En vooral waterveiligheid. Dat is het eerste onderwerp wat bovenaan in de verdringingsreeks is opgenomen. En ja, wij vrezen in feite dat we in zeer droge periodes kunnen geraken, waardoor wij niet meer in het algemeen van het totale aanvoersysteem, vanuit het hoofdsysteem gebruik kunnen maken, dat dat faalt. En dan staan we voor de beslissing dat we eventueel brak water moeten inlaten. Onze vraag is onder meer dat Delfland ook maatregelen voor een dergelijke situatie voorbereidt. Ik heb in ieder geval begrepen dat de aanstaande VV Marcel Belt, onze hoogheemraad, daar nader op in zal gaan. We wachten dat in spanning af. Een aspect wilde ik al voorleggen aan de hoogheemraad, waterkeringen. Dat is of eventueel het uitzakken van het boezempeil een mogelijkheid is om de inlaat van water te beperken. En dan vooral of dat in het kader van stabiliteit van keringen mogelijk is en of dat niet een echt gevaar zettend element is. En daarnaast ja, zitten we toch met boezemland waar veel funderingsproblemen kunnen zijn van houten palen en houten dwarskespen die dus kunnen verdrogen. Ja, dat zijn toch overwegingen die het soms nodig maken om zeer zorgvuldig te bekijken hoe we in de toekomst dit te lijf kunnen gaan. Dit wilde ik nogmaals onderstrepen, dat we het niet moeten veronachtzamen. Vandaar dat wij dit onderwerp even in het licht wilden brengen. Niet alleen Oost-Nederland, maar ook West-Nederland moet zich voorbereiden op maatregelen om de droogte tegen te kunnen gaan.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoor zowel een oproep als een vraag. En dat is een vraag aan de hoogheemraad van de waterkeringen en dat is de heer Ouwendijk. De heer Ouwendijk, u heeft het woord.

De heer Ouwendijk: Dank u wel, meneer de voorzitter. En dank u wel meneer Hofman voor het stellen van deze vraag. Het zal niemand natuurlijk ontgaan zijn. Als je het buiten al niet gemerkt hebt, dan merk je het wel aan de pers die je tegemoet straalt. Er is sprake van droogte en nu nog omschreven als een excessieve situatie, maar als ik terugkijk de afgelopen jaren, dan lijkt het wel een soort van nieuw normaal te zijn wat daar ontstaat. Dus dan zou je daar ook naar moeten handelen. Ja, droogte heeft natuurlijk betrekking op zoet water en betrekking op peilbeheer en heeft ook een effect op keringen. Meneer Hofman die stipte dat al aan. We zijn op 28 april begonnen, nou in ieder geval eind april, met de droogtecontrole, de droogte inspecties. De lijst I, zoals we die noemen, hebben we beetgepakt. Dat is de kleinste lijst van de keringen waar we het snelst risico lopen. Eind mei is dat uitgebreid met lijst II. Er is een verdubbeling bijgekomen eigenlijk. Er is nu zo een 60 à 65 kilometer aan kering die in het kader van de droogte regelmatig geïnspecteerd wordt. Gisteren is in de commissie aan de orde geweest ook de droogte en daar heeft collega-hoogheemraad Belt aangegeven daar in een breder verband op terug te komen, waarin een aantal aspecten als dagelijks bestuur zullen gaan benoemen. Dat is ten tijde van de eerstkomende verenigde vergadering. En ja, daar zullen we ook een aantal zaken natuurlijk bij betrekken. Denk aan de actuele toestand, denk aan een toekomstplan. Misschien dat ik in dit geval alvast kan verwijzen naar het Deltaplan Zoetwater, waaraan gewerkt wordt. Enfin, daar is voldoende over te melden. En ik zou voor een, zeg maar, voor een totaaloverzicht antwoord gevende op de vragen die de heer Hofman heeft gesteld, willen verwijzen naar de bestuurlijke bijdrage van het dagelijks bestuur in de eerstvolgende verenigingsvergadering. Tot zover mijn antwoord, meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel en u geeft aan dat wij iets hebben om naar uit te zien. Dat is altijd mooi.

De heer Ouwendijk: Zo is dat.

De voorzitter: Mensen, zijn er nog mensen onder u die iets hebben voor de rondvraag? Dan is dit uw kans. En ik zie wederom het handje van de heer Simon. Dat had ik daarnet al gezien. De heer Simon, u heeft het woord.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ja, ik dacht, ik haal eerst mijn handje weg. Anders sta ik in het verkeerde onderwerp te praten. Want ik heb dit al in twee commissies van buitenaf meegekregen over droogte, dus ik was al bekend hiermee. Maar ik wil bij deze enorm mijn complimenten uitspreken naar de ambtelijke organisatie. En vooral naar aanleiding van de beoordeling van alle technische vragen. Het is mij soms ook te veel om alles bij te houden. Dus vandaar mijn complimenten. En ook een compliment aan de voorzitter, hoe netjes hij hier de vergadering heeft geleid. En ik had nog een vraag. We zijn natuurlijk bezig met een BOB model. Ik ben benieuwd wanneer Debat.nl terugkoppelt over onze vergaderwijze.

De voorzitter: Ik vermoed dat degene die daar het antwoord op zit, wellicht niet actief participeert in deze vergadering en dat is onze griffier. Maar bij wijze van uitzondering wellicht, dat zij op het laatste moment hier nog duidelijkheid op kan geven. Wellicht dat ze meeluistert, wellicht niet.

Mevrouw Fobler : Ja hoor, die luistert mee.

De voorzitter: Kijk, mevrouw Fobler, fijn dat u meeluistert. Ik geef u even de gelegenheid om op deze actuele vraag in te haken.

Mevrouw Fobler: Goeienavond allemaal. De afspraak is dat Debat.nl heeft meegeluisterd met jullie, met de commissies. Er zal ook worden meegeluisterd met de Verenigde Vergadering en vervolgens maken ze daar een analyse van. Het wordt over de zomer heen getild en dan wordt er een nieuwe afspraak gemaakt hoe jullie worden geïnformeerd en getraind.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel voor deze woorden. Mensen, dan is er denk ik nu langzamerhand toch een einde gekomen aan uw vragen. Nee, ik zie een handje nog. Natuurlijk van de heer Roeten van de ChristenUnie-SGP. U heeft het woord.

De heer Roeten: Dank u wel voorzitter. Ik wil de heer Egas en de heer Ouwendijk bedanken voor hun antwoorden op de gestelde vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Maar dat gaan we nu niet allemaal doen. Dat kan ook wel bij een andere acclamatie. Dan denk ik dat het nu, nou ja, in de lijn der verwachting ligt dat we komen tot een afronding van deze vergadering. Ik wil u allen bedanken voor uw inzet bij deze vergadering. We hebben een tweetal onderwerpen toch wel behoorlijk doorgeakkerd. En natuurlijk slibverwerking, dat altijd best wel een spannend onderwerp is geweest, maar nu in een wat rustiger vaarwater is gekomen. En we hebben natuurlijk ook een heel belangrijk ander onderwerp gehad en dat is die collectieve waterzuivering. We hebben dat stevig doorgeakkerd met zijn allen, maar ik denk dat we toch een hele mooie conclusie hebben, dat dat door mag gaan. Tenminste dat is ons advies aan de VV op dit moment. Ik wil u allen danken voor deze mooie vergadering, van deze mooie conclusies. Helder voorliggende besluiten aan de VV en ik zou zeggen geniet nog heel even van de avond. En zoals Sonja Barend zei, morgen gezond weer op. Ik dank u wel.

De heer De Keijzer Dank u wel voorzitter. Fijne avond.

Verzamelformulier ten behoeve van de beantwoording van vragen gesteld in de commissievergaderingen van 9 en 10 juni 2020 ter informatie voor de VV vergadering van 25 juni 2020

Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit Agendapunt: 01 Onderwerp: Opening, vaststellen agenda
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Pfh Belt zegt toe in de komende VV korte toelichting te geven over de stavaza rond de huidige droogte en hoe Delfland hiermee omgaat voor de korte en langere termijn.
Beantwoording: De toelichting wordt in de VV verzorgd

Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit Agendapunt: 04.B.05 Onderwerp: Ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Pfh houdt gesprek met dhr. Middendorp over de technische vragen, o.m. over de toxische druk; daarin komt ook de vraag aan de orde of hiervoor een PI moet worden geformuleerd.
Beantwoording: Gesprek staat gepland op vrijdag 19 juni 2020.

Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit, Agendapunt: 04.B.07 Onderwerp: Kredietaanvraag 5 vispassages
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: # Pfh beantwoordt technische vraag van dhr. Hofman over kreeft-bestendigheid van de vispassages; # Pfh beantwoordt technische vraag van dhr. van Heijningen over lokaal aanbesteden;
Beantwoording: # Kreeften worden regelmatig gesignaleerd op fietspaden en wegen. Het kreeftbestendig maken van vispassages gaat niet voorkomen dat de kreeft zicht van de boezem naar de polder begeeft. # De aanbesteding van de vispassages wordt binnen de lopende raamcontracten aanbesteed. Het lokaal aan besteden is gezien de aanneemsommen niet mogelijk.

Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit Agendapunt: 07 Onderwerp: Rondvraag
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: # Pfh Koop zegt toe technische vraag (PvdD) over zicht op grondwaterwinning (wie mag waar en wanneer grondwater onttrekken?) schriftelijk te beantwoorden. # Vraag CU/SGP over toename aantal ganzen en gevolgen voor stikstof-problematiek schriftelijk beantwoorden **door pfh Ouwendijk.**
Beantwoording: # Antwoord volgt op korte termijn # Ganzen dragen niet substantieel bij aan de stikstofproblematiek. De hoeveelheid stikstof uit de ganzenmest verspreidt zich niet verder dan in het gebied waar ze verblijven. Reden is dat ganzen het gras (en andere (jonge) vegetatie) snel weer op het land achterlaten (een gans produceert meerdere keutels per uur). Hierdoor ontstaat een kortlopende gesloten cyclus van voedingsstoffen ter plaatse.

Commissie Waterveiligheid en Waterketen Agendapunt: 04.B.08 Onderwerp: Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe-Waterweg
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Check op tabel p3 bedrag van 1,3 miljoen of 1,2 miljoen, lijkt nu foutief te zijn
Beantwoording: Aangepast in voorstel.

Commissie Waterveiligheid en Waterketen, Agendapunt: 04.B.08 Onderwerp: Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe-Waterweg
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Brief second opinion delen met VV leden
Beantwoording: Brief wordt nagezonden en geplaatst als bijlage bij dit vragenformulier

VAN DER FELTZ

advocaten

NOTITIE

Aan	:	J.J. van der Gouw - Hoogheemraadschap van Delfland
Van	:	W.J. Bosma, R.T. Wiegerink en I.F. Stolze
Datum	:	23 juni 2020
Referentie	:	20206357/IFS
Betreft	:	Hoogheemraadschap van Delfland; advies glastuinbouwbedrijven

---

I. Inleiding

1. Het Hoogheemraadschap van Delfland (hierna: "**HH Delfland**") heeft ons verzocht om juridisch advies in het kader van het voornemen om privaatrechtelijke afspraken te maken met een aantal in een collectief te verenigen glastuinbouwbedrijven ter zake van de verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen uit het afvalwater, alsmede de verwijdering van de meststoffen stikstof en fosfor uit het afvalwater. De aan ons voorgelegde vragen vallen derhalve uiteen in twee clusters: (1) vragen met betrekking tot de verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen en (2) vragen met betrekking tot de verwijdering van meststoffen. Op beide clusters wordt in deze notitie ingegaan. Bij het beantwoorden van de vragen wordt eveneens, voor zover van belang, ingegaan op de relevante bepalingen met betrekking tot het lozen en zuiveren van afvalwater in de glastuinbouw onder de Omgevingswet, die zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: "**Bal**").

2. In de hiernavolgende managementsamenvatting zijn de vragen en de beantwoording daarvan weergegeven. De uitwerking van het advies is opgenomen in een afzonderlijke bijlage.

II. Managementsamenvatting

Collectieve verwijdering gewasbeschermingsmiddelen

i. Voorstelbaar is dat met de collectieve zuivering van het afvalwater door middel van een ozoninstallatie een beter resultaat wordt behaald dan het geval zou zijn indien elk deelnemend glastuinbouwbedrijf afzonderlijk de gewasbeschermingsmiddelen zou verwijderen volgens de uit art. 3.64a Activiteitenbesluit milieubeheer (hierna: "**Activiteitenbesluit**") volgende norm om ten minste 95% van die middelen te verwijderen. In de voorgestane opzet betalen de deelnemende glastuinbouwbedrijven ook voor het 'meerdere'. Is dat in strijd met de tweewegenleer?

Antwoord:
Onze conclusie luidt dat de voorgestane opzet tot collectieve zuivering van het afvalwater van gewasbeschermingsmiddelen, waarbij de glastuinbouwbedrijven

DMS02-283254383-32

ook de kosten zullen dragen voor het meerdere dat aan gewasbeschermingsmiddelen wordt verwijderd ten opzichte van waartoe zij wettelijk zijn gehouden, geen strijd oplevert met de tweewegenleer/doorkruisingsleer. Gelet op voornamelijk het feit dat de verdergaande zuiveringsverplichting niet door HH Delfland zal (hoeven te) zijn voorgeschreven in de te sluiten overeenkomst (het privaatrechtelijke spoor), maar reeds volgt uit art. 3.64a Activiteitenbesluit (het publiekrechtelijke spoor), kan vanuit milieurechtelijk oogpunt van een onaanvaardbare doorkruising geen sprake zijn. Het gegeven dat alle gewasbeschermingsmiddelen zullen worden verwijderd uit het afvalwater daar waar het Activiteitenbesluit een rendement van slechts 95% verlangt, dient te worden beschouwd als een positief neveneffect van het gebruik van de voorgestelde zuiveringsinstallatie. Daaraan doet niet af dat de deelnemende glastuinbouwbedrijven ook voor dit extra rendement (via het privaatrecht) zullen moeten betalen. Van belang hierbij is dat (1) de regelgever expliciet het plan voor het gebruik van een collectieve zuiveringsinstallatie heeft erkend en daarbij heeft onderkend dat daarmee een volledige zuivering zal (kunnen) plaatsvinden en dat daarvoor bovendien kosten zullen (moeten) worden gemaakt die door het Hoogheemraadschap zullen moeten worden verhaald, (2) dat de belangen van de glastuinbouwbedrijven niet in het geding zijn met het sluiten van de overeenkomst (zij doen dat vrijwillig en het levert bovendien ook financiële voordelen op) en (3) dat het publiekrecht thans (nog) geen regeling bevat voor publiekrechtelijk kostenverhaal, zodat een vergelijkbaar resultaat niet kan worden bereikt. Nu de regels voor (collectieve) verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen onder de aanstaande Omgevingswet niet anders zullen zijn, is het voorgaande van overeenkomstige toepassing op de toekomstige bepalingen daaromtrent in par. 4.76 en 4.77 van het Bal.

ii. Levert het een probleem op dat belastingplichtigen niet meebetalen aan de collectieve zuiveringsinstallatie, in dier voege dat de glastuinbouwbedrijven op enig moment vermindering van betaling kunnen bedingen uit hoofde van het gegeven dat zij niet als enigen baat hebben bij de ozoninstallatie en de gevolgen ervan voor de afvalwaterzuivering?

Antwoord:
Het gegeven dat ook medicijnresten zullen worden verwijderd, dient te worden gezien als een gunstig neveneffect van het gebruik van de collectieve zuiveringsinstallatie. Dit levert naar onze mening ten aanzien van de zuiveringsheffing geen problemen op. Zolang de glastuinbouwbedrijven vrijwillig overeenkomen dat zij betalen voor de gehele collectieve zuiveringsinstallatie, komen ook de bijkomende gevolgen voor hun rekening. Het staat partijen immers vrij om die afspraak te maken. Wel is van belang dat HH Delfland hierover jegens de glastuinbouwbedrijven transparant communiceert en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in acht neemt. Het verdient hierbij aanbeveling om in de te sluiten overeenkomst, bijvoorbeeld in de considerans daarvan op te nemen dat het

partijen bekend is dat ook anderen profijt hebben van de installatie, maar dat dit door partijen wordt beschouwd als een gunstig neveneffect. Daarbij verdient het voorts aanbeveling om te kwantificeren hoe groot de neveneffecten naar verwachting zullen zijn.

Collectieve verwijdering meststoffen

iii. Is de opvatting juist dat als stikstof wordt meegenomen bij de bepaling van de vervuilingswaarde ten behoeve van de zuiveringsheffing, het alleen gaat om die hoeveelheid stikstof die niet door (of ingeval van collectieve verwijdering voor) de glastuinbouwbedrijven hoeft te worden verwijderd?

Antwoord:
In deze notitie is uitgegaan van de juistheid van de stelling dat stikstof en fosfaat thans niet worden meegenomen bij de bepaling van de vervuilingswaarde van afvalwater. De samenhang tussen het stelsel van heffingen en de emissiegrenswaardebepalingen (zoals bijvoorbeeld art. 3.66 Activiteitenbesluit), bestaat eruit dat deze alle instrumenten zijn om de beleidsdoelstelling van schoner oppervlaktewater te realiseren. In hun normatieve werking verschillen zij echter, omdat art. 3.66 Activiteitenbesluit zich richt op het normeren van lozingsgedrag, terwijl het heffingenstelsel er primair op is gericht dat de vervuiler betaalt voor de mate van verontreiniging van het afvalwater. Het al dan niet in acht nemen van een emissiegrenswaarde (of andere algemene (verbods)regels) is niet van belang voor de aanslagoplegging in het kader van de heffing. Dat betekent dat de opvatting dat in het geval in de toekomst stikstof (alsook fosfaat) wordt meegenomen bij de bepaling van de vervuilingswaarde ten behoeve van de zuiveringsheffing, het alleen gaat om die hoeveelheid stikstof die niet door de glastuinbouwbedrijven hoeft te worden verwijderd, zuiveringsheffing alleen kan worden opgelegd voor de hoeveelheid stikstof die niet door de glastuinbouwbedrijven hoeft te worden verwijderd, onjuist is.

iv. Als HH Delfland t.b.v. het collectief méér meststoffen verwijdert, dan waartoe een glastuinbouwbedrijf individueel zou zijn gehouden (voor lozing), en daarvoor op grond van een overeenkomst een betaling ontvangt, is dat dan in strijd met de tweewegenleer?

Antwoord:
Ook de collectieve verwijdering van meststoffen zoals stikstof en fosfaat – welke laatste stof een verbinding betreft van de stoffen fosfor en zuurstof (P_2O_5) - zal naar onze mening geen strijd opleveren met de tweewegenleer/doorkruisingsleer. Hierbij is van belang dat een regeling zoals art. 3.64a Activiteitenbesluit voor meststoffen ontbreekt. Weliswaar bevat art. 3.66 lid 4 Activiteitenbesluit emissiegrenswaarden voor stikstof (waarmee de facto ook een emissiegrenswaarde voor de stof fosfor (P) wordt bewerkstelligd gelet op de vaste mengverhouding),

maar omdat de te sluiten overeenkomst naar wij begrijpen op zichzelf geen aanvullende verplichtingen in het leven zal roepen ten opzichte van deze emissiegrenswaarden, lijkt van een onaanvaardbare doorkruising ook in zoverre geen sprake. Daaraan doet niet af dat de deelnemende glastuinbouwbedrijven zullen (moeten) bijdragen aan het extra milieuvoordeel. Voorstelbaar is namelijk dat een maatwerkvoorschrift op grond van art. 2.2a Activiteitenbesluit wordt vastgesteld waarmee de publiekrechtelijke verplichting voor de glastuinbouwbedrijven in het leven kan worden geroepen om het afvalwater volledig en collectief te zuiveren van stikstof. Hoewel het in dit geval wellicht niet noodzakelijk is om zo'n maatwerkvoorschrift vast te stellen, is dit een belangrijke aanwijzing dat van een onaanvaardbare doorkruising geen sprake is. De te sluiten overeenkomst zal dan immers slechts dienen ter uitvoering van hetgeen via het publiekrecht kan worden geregeld, ook voor zover het om de verplichting om bij te dragen gaat. Het voorgaande geldt mutatis mutandis eveneens voor fosfaat, voor welke stof (die zoals gezegd een verbinding betreft van de stoffen fosfor en zuurstof) thans in het Activiteitenbesluit niets is geregeld. Nu evenals ten aanzien van de bepalingen met betrekking tot de verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen, geen andere regels zullen gelden onder de aanstaande Omgevingswet, is de voorgaande conclusie ook van toepassing op de bepalingen van par. 4.78 van het Bal.

* * *

VAN DER FELTZ

advocaten

BIJLAGE

Aan	:	J.J. van der Gouw - Hoogheemraadschap van Delfland
Van	:	W.J. Bosma, R.T. Wiegerink en I.F. Stolze
Datum	:	23 juni 2020
Referentie	:	20206357/IFS
Betreft	:	Hoogheemraadschap van Delfland; advies glastuinbouwbedrijven

---

I. Achtergrond en feiten

1. Het voornemen van het Hoogheemraadschap van Delfland (hierna: "**HH Delfland**") om privaatrechtelijke afspraken te maken met de glastuinbouwbedrijven komt voort uit het plan om voor de betrokken bedrijven, die gezamenlijk ca. 1.080 ha glasopstand beslaan, de verwijdering van de uit die bedrijven afkomstige gewasbeschermingsmiddelen uit het afvalwater collectief ter hand te nemen. Die collectieve verwijdering zal plaatsvinden op de Afvalwaterzuiveringsinstallatie De Nieuwe Waterweg te Hoek van Holland (hierna: "**AWZI**") door middel van een behandeling van het afvalwater met ozon. Ten behoeve van de realisatie van de hiervoor vermelde collectieve verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen door middel van een ozoninstallatie (alsmede de collectieve verwijdering van meststoffen, waarover hierna meer) zijn voor HH Delfland grote investeringen gemoeid.

2. Ondanks de grote investeringen, zullen de kosten voor de verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen volledig door een collectief van de betrokken glastuinbedrijven worden gedragen en aan HH Delfland worden betaald op grond van de daartoe te sluiten overeenkomst. Het collectief zal de rechtsvorm van een coöperatie aannemen waaraan jaarlijks de lasten die zijn gemoeid met de investeringen in rekening zullen worden gebracht. Het gaat om (12) afschrijvingstermijnen en de rekenrente over de investeringen van de ozoninstallatie, alsmede een aantal andere zaken waarin wordt geïnvesteerd, zoals een ondergrondse leiding. Daarnaast zullen onder meer de werkelijk gemaakte kosten ten aanzien van de bediening en het beheer en onderhoud van de ozoninstallatie, energiekosten, arbeidskosten en de aanschaf van middelen in rekening worden gebracht. De coöperatie zal deze kosten vervolgens doorbelasten aan haar leden naar rato van (bijvoorbeeld) bedrijfsoppervlakte en/of hoeveelheid te lozen water.

3. Het is voorstelbaar dat met de collectieve verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen door middel van de ozoninstallatie, een beter resultaat wordt behaald dan het geval zou zijn indien de glastuinbouwbedrijven afzonderlijk de gewasbeschermingsmiddelen zouden verwijderen en zich ('slechts') hebben te houden aan de minimumnorm dat ten minste 95% van het afvalwater moet zijn ontdaan van gewasbeschermingsmiddelen. Met de voorgenomen wijze van collectieve verwijdering

DMS02-28325438 3-33

betalen de deelnemende glastuinbouwbedrijven ook voor het surplus op de 95% en is bij HH Delfland de vraag gerezen of dat in strijd is met de tweewegenleer (vraag 1).

4. De voorgenomen wijze van collectieve verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen door middel van een ozonfilter heeft mede tot gevolg dat ook andere stoffen, zoals bijvoorbeeld medicijnresten, uit het afvalwater worden verwijderd. De belastingplichtigen voor de zuiveringsheffing betalen evenwel niet mee aan deze ozonfilter met toebehoren. Hoewel de glastuinbouwbedrijven zich bewust zijn van de hiervoor vermelde bijvangst (het feit dat ook andere stoffen worden verwijderd), rijst de vraag of het risico bestaat dat de glastuinbedrijven die zich hebben aangesloten bij het collectief, dat de ozoninstallatie volledig zal betalen, op enig moment een vermindering van hun betaling aan HH Delfland kunnen bedingen, onder aanvoering van het argument dat zij niet de enigen zijn die baat hebben bij die installatie (vraag 2).

5. HH Delfland heeft daarnaast een aan het verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen in het afvalwater te vergelijken voornemen om ook de verwijdering van de meststoffen stikstof en fosfor collectief ter hand te nemen voor dezelfde glastuinbouwbedrijven. De collectieve verwijdering van meststoffen vindt niet plaats door middel van een aanvullende zuiveringsstap zoals bij de gewasbeschermingsmiddelen, maar door een verdere (en kostbare) optimalisatie van het reguliere zuiveringsproces op de AWZI.

6. Bij deze wijze van collectieve verwijdering speelt een aantal ten opzichte van de verwijdering van de gewasbeschermingsmiddelen afwijkende zaken:

    - anders dan voor de collectieve verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen (art. 3.64a lid 2 Activiteitenbesluit), ontbreekt een wettelijke basis voor collectieve verwijdering van meststoffen. Het afzonderlijke glastuinbouwbedrijf (of de glastuinbouwbedrijven tezamen) moet (moeten) wel voldoen aan de grenswaarden voor stikstof in artikel 3.66 lid 4 Activiteitenbesluit, voordat het afwater wordt geloosd op het riool. HH Delfland heeft daarbij aangegeven dat het ministerie van I&W niet afwijzend zou staan tegenover het opnemen van een dergelijke wettelijke basis, die waarschijnlijk in de toekomst in het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: **"Bal"**) zal zijn te vinden;
    - een grenswaarde zoals de hiervoor bedoelde grenswaarde voor stikstof (art. 3.66 lid 4 Activiteitenbesluit), geldt (nog) niet voor fosfor;
    - de grenswaarden voor stikstof lopen op tot mogelijk (vrijwel) nihil in 2027;
    - in geval van collectieve verwijdering van stikstof en fosfor is het resultaat vrijwel 100%. Voor de verwijdering van stikstof zou dat betekenen dat al vijf à zes jaar eerder aan de verwachte norm voor 2027 kan worden voldaan (in het geval er een wettelijke basis voor collectieve verwijdering komt);
    - stikstof en fosfor worden op dit moment niet meegenomen bij de bepaling van de vervuilingswaarde (uitgedrukt in vervuilingseenheden) van afvalwater ten

behoeve van de zuiveringsheffing (zie art. 122f Waterschapswet). HH Delfland heeft aangegeven dat dat naar verluidt voor stikstof wel zal gaan gebeuren.[1]

7. Gelet op het voorgaande heeft HH Delfland de opvatting gehuldigd dat als stikstof wordt meegenomen bij de bepaling van de vervuilingswaarde ten behoeve van de zuiveringsheffing, het alleen gaat om die hoeveelheid stikstof die niet door – of, ingeval van collectieve verwijdering, voor – de glastuinbouwbedrijven hoeft te worden verwijderd. De vraag rijst of deze opvatting juist is, mede bezien in het licht van het gegeven dat de waarden in artikel 3.66 Activiteitenbesluit grenswaarden zijn, zodat meer stikstof mag worden verwijderd. Daarbij rijst de aanvullende vraag of dat ook moet, indien dat mogelijk is bij toepassing van de best beschikbare technieken (hierna: "**BBT**") (vraag 3).

8. Ten slotte rijst de vraag dat als HH Delfland collectief méér meststoffen verwijdert dan waartoe een individueel glastuinbouwbedrijf zou zijn gehouden en daarvoor op grond van een overeenkomst van de glastuinbouwbedrijven betaling ontvangt, of dat in strijd komt met de tweewegenleer (vraag 4). Bij deze vraag speelt een rol dat:

   - de normstelling voor 2027 al eerder wordt gehaald en
   - fosfor in te lozen afvalwater niet is genormeerd, maar in geval van (collectieve) verwijdering van stikstof wel wordt mee verwijderd;
   - art. 3.66 lid 4 Activiteitenbesluit grenswaarden bevat.

9. Op de hiervoor vermelde vragen wordt hierna in de analyse afzonderlijk ingegaan.

II. Juridisch kader en analyse

II.1 Achtergrond afvalwaterzuivering van gewasbeschermingsmiddelen

10. Vanaf 1 januari 2018 geldt een zuiveringsplicht voor afvalwater uit de glastuinbouw, die inhoudt dat het afvalwater dient te worden gezuiverd van gewasbeschermingsmiddelen voordat het wordt geloosd.

11. De zuiveringsplicht is aangekondigd in de Kabinetsnota 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst; tweede Nota duurzame gewasbescherming' (hierna: "**Nota**").[2] Na bespreking van de Nota in de Tweede Kamer zijn twee moties ingediend.[3] Over de uitvoering van beide

[1] Stikstof betreft een zuurstofbindende stof en zou daarom strikt genomen wel kunnen behoren tot de stof die is bedoeld in art. 122f lid 2 sub a Waterschapswet. Het element *fosfor* (P) wordt als zodanig wel genoemd in de stoffenlijst van art. 122f Waterschapswet. *Fosfaat* (P_2O_5) betreft een verbinding van de stoffen fosfor en zuurstof, zodat strikt genomen sprake is van een andere stof dan het zuivere *fosfor*. In dit advies is uitgegaan van de juistheid van de stelling dat stikstof en fosfaat thans geen rol spelen in het kader van de zuiveringsheffing.
[2] Nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst, bijlage bij de brief van 14 mei 2013, *Kamerstukken II* 2012/13, 27 858, nr. 146. Voor een verslag van een notaoverleg: *Kamerstukken II* 2012/13, 27 858, nr. 210.
[3] *Kamerstukken II* 2012–2013, 27 858, nr. 254 en nr. 259

moties hebben de ministeries van Infrastructuur en Milieu en van Economische Zaken bestuurlijk afspraken gemaakt met de brancheorganisatie voor de glastuinbouw LTO Glaskracht Nederland (hierna: **"LTO"**), het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, de brancheorganisatie voor de gewasbeschermingsmiddelenindustrie Nefyto, de VNG en de Unie van Waterschappen. Deze afspraken zijn opgenomen in het 'Hoofdlijnenakkoord waterzuivering glastuinbouw' en kunnen, voor zover voor deze notitie van belang, als volgt worden samengevat:

- De belasting van het oppervlaktewater als gevolg van het lozen van afvalwater met gewasbeschermingsmiddelen door de glastuinbouw moet sterk worden teruggedrongen;
- De datum waarop glastuinbouwbedrijven op grond van de milieuwetgeving moeten beschikken over een functionerende zuiveringsvoorziening wordt, rekening houdend met zowel de milieubelangen als de economische en praktische haalbaarheid, verschoven van 1 januari 2016 naar 1 januari 2018;
- In het Activiteitenbesluit zal een zuiveringsrendement worden voorgeschreven van ten minste 95%;
- Om te komen tot een verdere beheersing van de zuiveringskosten zijn vier acties afgesproken. Een van die acties is, dat het bevoegd gezag collectieve zuiveringen of aanpassing van riool-/afvalwaterzuiveringsinstallaties mag faciliteren door waar nodig meer tijd te bieden voor het voldoen aan de zuiveringsverplichting, met een maximum van drie jaar (tot uiterlijk 1 januari 2021).

Deze laatste afspraak is in een bestuurlijk overleg tussen het ministerie van Infrastructuur en Milieu, LTO, Unie van Waterschappen en HH Delfland nader ingevuld. Afgesproken is om een initiatief tot aanleg en realisatie van een collectieve zuiveringsvoorziening op de AWZI in Hoek van Holland – en eventuele vergelijkbare initiatieven – in dit besluit te faciliteren, alsmede dat dit initiatief door HH Delfland en een aantal glastuinbouwbedrijven in het beheersgebied wordt ontwikkeld.

12. Het 'Besluit van 23 juni 2017 tot wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer in verband met de vermindering van emissies van gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw en open teelten' (hierna: het **"Besluit"**) geeft uitvoering aan de hiervoor vermelde afspraken. Blijkens de nota van toelichting beoogt het Besluit een verdere verduurzaming van de gewasbescherming door het stellen van algemene regels die technisch haalbaar en financieel betaalbaar zijn voor de betreffende sector.[4] In de voorgestelde maatregelen is onderscheid gemaakt in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw en in de open teelt. Ten aanzien van de glastuinbouw is in de nota van toelichting, voor zover voor de onderhavige notitie van belang, het volgende opgenomen (onderstreping toegevoegd):

[4] *Stb*. 2017/305, p. 8.

"Voor bedrijven (inrichtingen) waar gewassen in een kas worden geteeld of gekweekt wordt voorgeschreven dat het lozen van afvalwater dat gewasbeschermingsmiddelen bevat, niet is toegestaan tenzij dat afvalwater wordt gezuiverd. Het gaat zowel om glastuinbouwbedrijven als om bedrijven met ondersteunend glas. (…)

Zuivering kan op dit moment plaatsvinden door ozonisatie van het afvalwater dat gewasbeschermingsmiddelen bevat, of door toepassing van waterstofperoxide in combinatie met een behandeling met ultraviolet licht. Het zuiveringsrendement kan worden verhoogd door gebruik van een koolfilter. In theorie kan daardoor vrijwel een nullozing van gewasbeschermingsmiddelen worden gerealiseerd. Het voorschrift gaat echter uit van een zuiveringsrendement van ten minste 95%. Dat percentage is in het Hoofdlijnenakkoord als noodzakelijk voor het beperken van emissie naar de leefomgeving en economisch betaalbaar aangemerkt.

De bovengenoemde voorbeelden van zuiveringstechnieken met waterstofperoxide, ozon en actieve koolstof zijn werkzaam voor het verwijderen van werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen die bestaan uit organische verbindingen. Dit zijn de werkzame stoffen, zoals bedoeld in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden, waarbij de term organisch aansluit bij dat begrip in de organische chemie. De zuiveringsplicht is niet bedoeld voor anorganische stoffen zoals metalen en evenmin voor micro-organismen die als werkzame stoffen worden ingezet; de zuiveringsvoorzieningen zijn daarvoor technisch niet geschikt. Overigens leidt het gebruik van anorganische stoffen voor zover bekend niet of beperkt tot normoverschrijdingen, zodat een zuiveringsverplichting voor deze stoffen niet aan de orde is.

(…)

De zuiveringsverplichting is bedoeld voor het afvalwater van het bedrijf, voor zover het gewasbeschermingsmiddelen bevat. Het gaat dan om het drainwater (substraatteelt) en het drainagewater (grondteelt). (…)

Het voorschrift tot zuiveren van het afvalwater geldt vanaf 1 januari 2018. Het bevoegd gezag kan bij maatwerkvoorschrift een latere datum stellen, indien ten minste twee bedrijven hun afvalwater (met daarin gewasbeschermingsmiddelen) brengen op een voorziening voor gezamenlijke (collectieve) zuivering en vervolgens het gezuiverde afvalwater lozen op oppervlaktewater of het vuilwaterriool. Het zal bij een dergelijke collectieve zuivering gaan om een vast opgestelde zuiveringsvoorziening die wordt geëxploiteerd door een samenwerkingsverband van (glastuinbouw)bedrijven. Een latere ingangsdatum van de collectieve zuiveringsverplichting is gerechtvaardigd omdat vanwege

eventuele vergunningprocedures en afstemming tussen betrokkenen de datum van 1 januari 2018 niet altijd haalbaar is. (…)

Een (collectieve) zuivering moet plaatsvinden vóórdat het afvalwater wordt geloosd op oppervlaktewater of het vuilwaterriool, tenzij de gewasbeschermingsmiddelen uit het stedelijk afvalwater worden gezuiverd door het waterschap.

Onderzocht is of het openbaar vuilwaterriool benut mag worden voor het transport van het te zuiveren afvalwater naar een private collectieve zuiveringsvoorziening. Een private zuiveringsvoorziening in het vuilwaterriool of op de rioolwaterzuiveringsinstallatie is binnen het bestaande wettelijke stelsel echter geen realistische optie. Na lozing van het bedrijfsafvalwater in een openbaar vuilwaterriool, vermengt het zich namelijk met andere afvalwaterstromen en wordt het juridisch stedelijk afvalwater. Het transport en de zuivering van het stedelijk afvalwater is bij wet opgedragen aan de gemeente respectievelijk het waterschap. Belemmeringen voor aanleg en exploitatie van een private zuiveringsvoorziening in het openbaar vuilwaterriool of de rioolwaterzuiveringsinstallatie zijn voorts dat een wettelijke basis ontbreekt om de kosten van betrokken overheden specifiek toe te rekenen aan de deelnemende bedrijven. Ook ontbreekt een regeling voor het toestaan van, en toezicht houden op een private collectieve zuiveringsvoorziening die in het vuilwaterriool zou zijn aangebracht.

Deze aspecten zijn in mindere mate aan de orde indien een waterschap (als wettelijk aangewezen zuiveringsbeheerder) de collectieve zuiveringsvoorziening realiseert en beheert, waarbij de kosten niet door het waterschap worden gedragen. Eén dergelijke collectieve zuiveringsvoorziening kan milieuvoordelen en kostenvoordelen voor bedrijven hebben boven een fors aantal kleine zuiveringsvoorzieningen, op elk afzonderlijk glastuinbouwbedrijf. Een dergelijke zuiveringsvoorziening – op de afvalwaterzuiveringsinstallatie Nieuwe Waterweg te Hoek van Holland – wordt op dit moment onderzocht door het Hoogheemraadschap van Delfland en een aantal glastuinbouwbedrijven in zijn beheersgebied. Dit initiatief, en eventuele vergelijkbare initiatieven, worden in dit besluit gefaciliteerd. Overigens is voor uitvoering ook wijziging van de Waterschapswet nodig, zodat het waterschap zijn kosten op de deelnemende bedrijven kan verhalen. Het ministerie werkt in overleg met betrokken bestuurlijke partijen een dergelijke wijziging uit. Deze wijziging van de Waterschapswet en de realisatie van de collectieve zuivering door het waterschap moeten uiterlijk op 1 januari 2021 gereed zijn. Tot dan kan op grond van artikel 3.64b uitstel worden verleend aan bedrijven voor het zuiveren, indien zij aangesloten zullen worden op een vorm van collectief zuiveren.”[5]

[5] *Stb*. 2017/305, p. 8-12.

13. De voorgestelde maatregel betreft dus een in beginsel individuele zuiveringsplicht, waarbij een glastuinbouwbedrijf ervoor kan kiezen een eigen zuiveringsinstallatie op het bedrijf te plaatsen of gebruik te maken van een mobiele zuiveringsinstallatie. Deze verplichting is per 1 januari 2017 opgenomen in art. 3:64a lid 1 van het Activiteitenbesluit.[6] De verplichting geldt ingevolge het tweede lid niet indien het water na de lozing wordt geleid door een zuiveringsvoorziening die, of een zuiveringtechnisch werk dat, ten minste 95% van de gewasbeschermingsmiddelen uit het water verwijdert.

14. Naast zuivering op individueel bedrijfsniveau bestaat dus ook de mogelijkheid om de zuiveringsplicht collectief in te vullen. Gezien de hiervoor aangehaalde toelichting heeft de AMvB-wetgever onderkend dat het enige tijd kan kosten om aan die collectieve zuivering invulling te geven. Om die reden kan door middel van een maatwerkvoorschrift uitstel worden verleend van de verplichting om aan art. 3.64a lid 1 Activiteitenbesluit te voldoen, zodat individuele zuivering niet nodig is als op termijn toepassing zal worden gegeven aan collectieve zuivering. Art. 3:64b Activiteitenbesluit bepaalt daaromtrent:

> *1. Het bevoegd gezag kan bij maatwerkvoorschrift bepalen dat artikel 3.64a, eerste lid, niet van toepassing is indien naar zijn oordeel aannemelijk is dat uiterlijk op 1 januari 2021 het water, bedoeld in artikel 3.64a, eerste lid, wordt geleid door een collectieve zuiveringsvoorziening die of een collectief zuiveringtechnisch werk dat ten minste 95% van de werkzame stoffen die bestaan uit organische verbindingen, uit het water verwijdert.*
> *2. Het maatwerkvoorschrift wordt verleend tot de collectieve zuiveringsvoorziening, bedoeld in het eerste lid, is gerealiseerd of tot uiterlijk 1 januari 2021.*

15. Op grond van art. 3:64b Activiteitenbesluit kan het bevoegd gezag dus bij maatwerkvoorschrift bepalen dat de individuele zuiveringsplicht tijdelijk niet van toepassing is, als naar zijn oordeel aannemelijk is dat het afvalwater uiterlijk 1 januari 2021 collectief wordt gezuiverd, waarbij eveneens ten minste 95% van de gewasbeschermingsmiddelen dient te zijn verwijderd. Het maatwerkvoorschrift voorziet derhalve in een uitstelmogelijkheid van de individuele zuiveringsplicht.

16. Het stellen van maatwerkvoorschriften is expliciet aan het bevoegd gezag toegestaan. Als uitgangspunt bij het stellen van maatwerkvoorschriften geldt dat dat gebeurt in het belang van het bereiken van een hoog niveau van bescherming van het milieu, omdat die voorschriften nodig zijn om de nadelige gevolgen die de inrichting voor het milieu kan veroorzaken, te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk - bij voorkeur bij de bron - te beperken en ongedaan te maken. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat in de inrichting ten minste de voor de inrichting in aanmerking komende

[6] *Stb*. 2017/305.

BBT worden toegepast (art 2.14, lid 1 sub c Wabo, via art. 2.22 lid 2 Wabo, via art. 8.40 lid 3 Wm en via art. 8.42 lid 2 Wm).

II.2 Achtergrond afvalwaterzuivering van meststoffen

17. Art. 3.66 lid 2 en 3 Activiteitenbesluit bevat de verplichting om goed gietwater te gebruiken respectievelijk de recirculatieverplichting voor glastuinbouwbedrijven die substraatteelt toepassen. In het vierde t/m het zesde lid is de uitwerking van de emissienormen in het te lozen drainwater opgenomen, die per gewasgroep zijn vastgesteld en waarbij is gekozen voor sturing op het element stikstof. Hierover is in de nota van toelichting bij het Besluit van 14 september 2012 tot wijziging van het Activiteitenbesluit (agrarische activiteiten in het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer) het volgende opgemerkt:

> "*Voor de substraatteelten is gekozen voor sturing op het element stikstof en niet op het element fosfor. De reden hiervoor is dat bij de substraatteelten de meststoffen stikstof en fosfor in vaste verhoudingen worden toegediend aan het gewas. Als op de vermindering van de stikstofemissie wordt gestuurd, gaat de fosforemissie door de vaste mengverhouding in gelijke mate omlaag. Onveranderd blijft dat de fosforemissie jaarlijks door de teler moet worden gemeten en gerapporteerd waardoor het bevoegd gezag inzicht houdt op de voortgang die wordt bereikt. Daarnaast wordt bij de evaluatiemomenten nagegaan of bij het terugdringen van de stikstofemissie, de fosforemissie in gelijke mate wordt gereduceerd of dat de aanpak moet worden bijgesteld.*"[7]

18. Uit lid 8 bij art. 3.66 Activiteitenbesluit volgt dat het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift het tweede en derde lid niet van toepassing kan verklaren, indien de maatregelen, bedoeld in die leden niet doelmatig zijn. Art. 2.2 lid 4 Activiteitenbesluit is daarbij van overeenkomstige toepassing. Art. 3.66 lid 9 Activiteitenbesluit bepaalt ten slotte dat de leden 2 t/m 4 niet van toepassing zijn, indien het totale teeltoppervlak binnen de inrichting waarop telen of kweken van gewassen in een kas plaatsvindt, kleiner is dan 2.500 m^2.

19. Wat de stof fosfor ten slotte betreft, volgt reeds uit het voorgaande dat daarvoor in het Activiteitenbesluit geen emissiegrenswaarde is opgenomen. Wel bevatten de artt. 3.67 lid 2 en 3.68 Activiteitenbesluit regels ten aanzien van de bemetering, berekening en registratie van het fosforgehalte in het drainwater.

II.3 Lozingen vanuit glastuinbouwbedrijven onder de Omgevingswet

20. Onder de Omgevingswet zullen de regels over afvalwaterlozingen in de glastuinbouw worden ondergebracht in het Bal. Die regels waren aanvankelijk nog gereserveerd voor

[7] *Stb*. 2012/441, p. 147.

de paragrafen 4.76 t/m 4.78, omdat gelijktijdig met de voorbereiding van het Bal de wijziging van het Activiteitenbesluit in procedure was (het hiervoor besproken Besluit (*Stb*. 2017/305)). Inmiddels zijn de regels opgenomen in het Bal. De nota van toelichting bij het ontwerp maart 2020 van het Invoeringsbesluit Omgevingswet (ter zake het Bal) vermeldt daarover het volgende:

> "*Inmiddels is het Besluit van 23 juni 2017 tot wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer in verband met de vermindering van emissies van gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw en open teelten* [het Besluit, toev.] *in werking getreden en kunnen de regels met dit besluit in de desbetreffende paragrafen van het Besluit activiteiten leefomgeving worden opgenomen. De systematiek van het Besluit activiteiten leefomgeving maakt het mogelijk om bij het reguleren van deze lozingen ook het omgevingsplan en de waterschapsverordening een rol te laten spelen. Dit kan met name bij onderwerpen waarbij in specifieke gevallen de gebiedssituatie een nadere concretisering of afwijking van de algemene rijksregels wenselijk maakt tot betere en eenvoudigere regels leiden, die ook door de plaats in decentrale regelgeving via koppeling aan specifieke locaties meer voorspelbaar kunnen worden gemaakt.*"[8]

21. Uit het voorgaande kan - kort gezegd – worden afgeleid dat de inhoud van de huidige bepalingen ter zake van de verplichtingen om afvalwater te zuiveren van gewasbeschermingsmiddelen, alsmede de verplichting tot het naleven van de emissiegrenswaarden met betrekking tot stikstof in het drainwater, ook zal gelden onder de aanstaande Omgevingswet.

22. In het navolgende wordt kort ingegaan op het juridisch kader ter zake van de tweewegenleer en de doorkruisingsleer en het publiekrechtelijk financieringsstelsel van het watersysteembeheer en het stedelijk waterbeheer.

II.4 Tweewegenleer en doorkruisingsleer

23. De overheid kan bij de behartiging van haar bestuurstaken gebruik maken van het privaatrecht, ook als daartoe voor haar tevens een publiekrechtelijke weg open staat en wordt ook wel aangeduid als de tweewegenleer.[9] Wel dient haar privaatrechtelijke handelen te zijn gericht op de behartiging van het aan haar opgedragen (algemene) belang en te beantwoorden aan de beginselen van behoorlijk bestuur.[10]

[8] Voorjaarsversie Invoeringsbesluit Omgevingswet maart 2020 te raadplegen via https://www.omgevingswetportaal.nl/wet-en-regelgeving/documenten/publicaties/2020/03/12/voorjaarsversie-invoeringsbesluit-omgevingswet-maart-2020.
[9] HR 13 april 1962, *NJ* 1964/366 (*Kruseman*); HR 2 februari 1966, *NJ* 1966/415 (*Hogeloon*); HR 19 januari 1968, *NJ* 1968/166 (*benzinestation Eindhoven*); zie voorts M.W. Scheltema & M. Scheltema, 'Gemeenschappelijk recht, wisselwerking tussen publiek- en privaatrecht', Deventer: Kluwer 2013, p. 262 e.v.
[10] HR 27 maart 1987, *NJ* 1987/727, m.nt. M. Scheltema (*Ikon I*).

24. Uit vaste rechtspraak van de Hoge Raad[11] volgt dat bij de beantwoording van de vraag of de privaatrechtelijke weg mag worden bewandeld als ook het publiekrecht een weg kent, een toets in twee stappen wordt gehanteerd. Ten eerste moet worden bezien of de publiekrechtelijke regeling voorziet in een antwoord op de vraag of het privaatrecht mag worden aangewend. Indien de wet daarin niet voorziet, acht de Hoge Raad in een tweede stap beslissend of het gebruik van het privaatrecht die regeling op onaanvaardbare wijze doorkruist. Bij die stap moet worden gelet op een aantal punten:

    a. De inhoud en strekking van de regeling (die mede kan blijken uit haar geschiedenis);
    b. De wijze waarop en de mate waarin in het kader van die regeling de belangen van justitiabelen zijn beschermd, terwijl voor deze beide punten geldt dat zij dienen te worden beoordeeld tegen de achtergrond van de overige geschreven en ongeschreven regels van publiekrecht, waarbij voorts van belang is of
    c. De overheid door gebruikmaking van de publiekrechtelijke regeling een vergelijkbaar resultaat kan bereiken als door gebruikmaking van de privaatrechtelijke bevoegdheid, omdat, indien dat het geval is, dit een belangrijke aanwijzing is dat er geen plaats is voor de privaatrechtelijke weg.

    De doorkruisingsleer is sinds het Windmillarrest de maatstaf geworden voor de beoordeling van de toelaatbaarheid van privaatrechtelijk overheidshandelen.

II.5 Financiering van het watersysteembeheer en het stedelijk waterbeheer

25. Het watersysteembeheer en het stedelijk waterbeheer (waaronder het rioleringsbeheer) worden voor een belangrijk deel gefinancierd met de opbrengst van (decentrale) bestemmingsheffingen. De wettelijke basis hiervoor is te vinden in de Waterwet (verontreinigingsheffing en grondwaterheffing), de Waterschapswet (zuiveringsheffing en watersysteemheffing) en de Gemeentewet (rioolheffing in verband met de uitvoering van de gemeentelijke watertaken). Waterschappen kunnen de kosten die worden gemaakt voor het transport en de zuivering van afvalwater verhalen via een zuiveringsheffing op alle directe en indirecte lozingen, waaronder dient te worden begrepen lozingen op de riolering en lozingen op een rioolwaterzuiveringsinstallatie.

26. De zuiveringsheffing is opgenomen in art. 122d lid 1 Waterschapswet. Dit artikel bepaalt het belastbare feit voor de zuiveringsheffing en luidt als volgt:

    "1. Ter bestrijding van kosten die zijn verbonden aan de behartiging van de taak inzake het zuiveren van afvalwater, wordt onder de naam zuiveringsheffing een heffing ingesteld ter zake van afvoeren."

[11] HR 26 januari 1990, *NJ* 1991/393, m.nt. M. Scheltema (*Windmill*).

27. De zuiveringsheffing is gebaseerd op het principe ‘de vervuiler betaalt’.[12] Het waterschap besteedt de opbrengsten van de zuiveringsheffing slechts ter bekostiging van zijn zuiveringstaak. Zuiveringskosten zijn al die kosten die samenhangen met de uitvoering van de zuiveringstaak, ofwel die kosten die samenhangen met brengen van stoffen op een riolering of op een zuiveringtechnisch werk. Naast de kosten gemoeid met de bouw en exploitatie van zuiveringtechnische werken betreft het tevens de kosten gemoeid met planvorming, beheersing van het afvoer op de riolering (onder andere vergunningverlening en handhaving), het vastleggen, opleggen en de invordering van de zuiveringsheffing, bestuur en externe communicatie alsmede de samenwerking met gemeenten in de afvalwaterketen.[13] De zuiveringsheffing is daarmee een zogenaamde bestemmingsheffing (en wel één ten behoeve van het zuiveringsbeheer). Voor bestemmingsheffingen geldt dat niet meer mag worden geheven dan de kosten die voor het zuiveringsbeheer worden gemaakt. Evenals bij retributies, zoals leges, mogen bestemmingsheffingen derhalve niet meer dan kostendekkend zijn.

28. Blijkens art. 122c sub a, b, c en d Waterschapswet in onderlinge samenhang gelezen wordt onder ’afvoeren‘ verstaan het brengen van afvalstoffen, dan wel verontreinigende of schadelijke stoffen, op een bij een gemeente in beheer zijnde voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater (een riolering) of op een werk voor het zuiveren van afvalwater of het transport van afvalwater (een zuiveringtechnisch werk), niet zijnde een riolering.

29. In art. 122e Waterschapswet is de heffingsgrondslag opgenomen. Voor de heffing geldt als grondslag de hoeveelheid en de hoedanigheid van de stoffen die in een kalenderjaar worden afgevoerd.

30. Niet alle stoffen die op een zuiveringtechnisch werk worden geloosd zijn belastbaar. Ingevolge art. 122f lid 1 Waterschapswet geldt voor de heffing als heffingsmaatstaf de vervuilingswaarde van de stoffen die jaarlijks worden afgevoerd, waarbij de vervuilingswaarde wordt uitgedrukt in vervuilingseenheden. Op grond van het tweede lid van art. 122f Waterschapswet zijn er twee categorieën belastbare stoffen: zuurstofbindende stoffen (sub a) en de stoffen chroom, koper, lood, nikkel, zilver, zink, arseen, kwik, cadmium, chloride, sulfaat en fosfor (b t/m f). Dit betreft een limitatieve opsomming, zodat voor andere dan de hiervoor opgesomde stoffen geen zuiveringsheffing kan worden geheven. Gewasbeschermingsmiddelen als zodanig behoren niet tot deze opsomming.

31. De hoogte van het belastingbedrag is afhankelijk van de mate van vervuiling van het vanuit de woon- en bedrijfsruimten afgevoerde afvalwater. Deze vervuiling wordt uitgedrukt in een aantal vervuilingseenheden. Er geldt een tarief per vervuilingseenheid. Bij glastuinbouwbedrijven wordt op grond van art. 122i

[12] *Kamerstukken II* 2005/06, 30 601, nr. 3, p. 26-27.
[13] *Kamerstukken II* 2005/06, 30 601, nr. 3, p. 58.

Waterschapswet de vervuilingseenheid gesteld op drie vervuilingseenheden per hectarevloeroppervlak waarop onder glas of kunststof wordt geteeld.

32. Naast de zuiveringsheffing kan het waterschap in bepaalde gevallen ook rechten heffen ter zake van bepaalde diensten die hij verricht (retributies). Dat volgt uit art. 115 Waterschapswet. Op dit moment is een wetsvoorstel in behandeling bij de Tweede Kamer waarin wordt voorzien in aanpassing c.q. aanvulling van deze.[14] Ingevolge het wetsvoorstel zou tot de diensten waarvoor een heffing kan worden opgelegd mede moeten gaan behoren het op verzoek van een glastuinbouwbedrijf uit afvalwater verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen.[15] Het wetsvoorstel is als volgt toegelicht:

> *"Naast zuiveringsheffing kan het waterschap rechten heffen voor het genot van door het waterschap verleende diensten – voorheen ook wel (genots)retributies genoemd (artikel 115, eerste lid, onderdeel b, van de Waterschapswet). Met de rechten kunnen de kosten worden verhaald die de ten gevolge van de verleende diensten zijn gemaakt. Belangrijke voorwaarden voor heffing zijn dat de werkzaamheden plaatsvinden in het kader van de taakuitoefening van het waterschap en dat deze rechtstreeks en in overheersende mate verband houden met dienstverlening ten behoeve van een individualiseerbaar belang. Het belang van de aanvrager van de dienst of van degene ten behoeve van wie deze plaatsvindt, dient dus bij de werkzaamheden voorop te staan.*
>
> *Met het voorkomen dat gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater terechtkomen, wordt ontegenzeggelijk het algemeen belang gediend, zoals dat van het milieu en de volksgezondheid. Ook heeft het waterschap een wettelijke zorgplicht om afvalwater dat op het openbare vuilwaterriool is gebracht, te zuiveren. Niettemin is het verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen uit het afvalwater van glastuinbouwbedrijven primair een verantwoordelijkheid van de bedrijven zelf, op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Indien het waterschap in het verlengde van zijn zuiveringstaak op verzoek van een teler op de rioolwaterzuiveringsinstallatie gewasbeschermingsmiddelen verwijdert, kan dus gesteld worden dat daarbij het belang van het individuele bedrijf overheerst en dat er sprake is van een dienst.*
>
> *Om te verzekeren dat het verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen uit stedelijk afvalwater op verzoek van een glastuinbouwbedrijf wordt aangemerkt als een dienst, waarvoor rechten geheven kunnen worden, wordt*

[14] Wijziging van enkele wetten van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en van de Arbeidstijdenwet (Verzamelwet IenW 2019), Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 319, nr. 2.
[15] De mogelijkheid van retributieheffing ter zake van de verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen was overigens al opgenomen in de Verkenning Business case centrale zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg d.d. 29 juni 2015.

voorgesteld aan artikel 115 van de Waterschapswet een onderdeel toe te voegen, waarin dit wordt geregeld. Dit stelt een waterschap in staat de kosten van de extra voorzieningen op de rioolwaterzuiveringsinstallatie die nodig zijn, door te berekenen aan de glastuinbouwbedrijven waarvoor de voorzieningen zijn getroffen."[16]

33. Met dit wetsvoorstel is naar mag worden aangenomen ook uitvoering gegeven aan het in de nota van toelichting bij de wijzigingen van het Besluit opgenomen voornemen tot aanpassing van de Waterschapswet met het oog op de collectieve zuivering (zie het hiervoor in par. 12 opgenomen citaat).

34. Tot slot een opmerking over de samenhang tussen het stelsel van heffingen, verbodsbepalingen en het vergunningenstelsel. Deze zijn alle instrumenten om de beleidsdoelstelling van schoner oppervlaktewater te realiseren. In hun normatieve werking verschillen zij echter: het vergunningenstelsel en algemene verbodsregels richten zich op het normeren van lozingsgedrag (wat wel en niet mag), het heffingenstelsel is er primair op gericht dat de vervuiler betaalt voor de mate van verontreiniging van het afvalwater. Het al dan niet naleven van de vergunningsvoorwaarden of algemene regels is niet van belang voor de aanslagoplegging in het kader van de heffing.

II.6 Beantwoording vraag 1

35. Tegen de achtergrond van het hiervoor vermelde juridisch kader met betrekking tot de achtergrond van de zuiveringsplicht in art. 3.64a Activiteitenbesluit, de tweewegen- en doorkruisingsleer en de financiering van het watersysteem en waterbeheer dient de eerste vraag te worden beantwoord. Die vraag komt in wezen erop neer of de betaling door de in het collectief verenigde glastuinbouwbedrijven voor het surplus op de 95% verplicht te verwijderen gewasbeschermingsmiddelen door middel van de collectieve zuiveringsinstallatie in strijd is met de tweewegenleer, althans een onaanvaardbare doorkruising oplevert van het publiekrecht.

36. Voordat die vraag daadwerkelijk wordt beantwoord, zij opgemerkt dat de tweewegenleer/doorkruisingsleer zich in de onderhavige situatie op twee manieren kan manifesteren: enerzijds milieurechtelijk (wordt het Activiteitenbesluit (onaanvaardbaar) doorkruist als met de glastuinbouwbedrijven wordt afgesproken dat zij de kosten betalen voor de verwijdering van de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen bovenop het wettelijke minimum van 95%?) en anderzijds fiscaalrechtelijk (wordt de Waterschapswet (onaanvaardbaar) doorkruist als met de glastuinbouwbedrijven wordt afgesproken dat de kosten voor de collectieve

[16] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 319, nr. 3, p. 2-3.

zuiveringsinstallatie en de 100% verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen geheel voor hun rekening komen?).

37. Milieurechtelijk gezien is naar onze mening geen sprake van strijd met de tweewegenleer/doorkruisingsleer. Daartoe geldt het volgende. Het Activiteitenbesluit geeft geen antwoord op de vraag of het privaatrecht mag worden gebruikt, zodat moet worden bezien of sprake is van doorkruising van het Activiteitenbesluit en indien dat het geval is, of die doorkruising (al dan niet) onaanvaardbaar is.

38. De zuiveringsplicht voor de glastuintuinbouwbedrijven, die ook collectief kan worden ingevuld, is opgenomen in art. 3.64a Activiteitenbesluit. Het doelvoorschrift dat ten minste 95% van het afvalwater dient te zijn gezuiverd van gewasbeschermingsmiddelen is dus reeds in het publiekrecht gegeven. De te sluiten overeenkomst beoogt naar wij begrijpen slechts afspraken rondom de uitvoering van de naleving van het voorschrift vast te leggen en legt op zichzelf geen (verdergaande) verplichting aan de glastuinbouwbedrijven op tot verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen uit het afvalwater.

39. Daaraan doet niet af dat de deelnemende glastuinbouwbedrijven op grond van deze overeenkomst zullen moeten bijdragen aan het extra rendement dat door middel van de collectieve zuivering zal (kunnen) worden gerealiseerd. Gelet op de uit de rechtspraak volgende doorkruisingscriteria, is in dit verband in de eerste plaats van belang dat de artt. 3.64a en 3.64b Activiteitenbesluit erop zijn gericht om de zuiveringsverplichting collectief te regelen én dat de voorgestane opzet uitdrukkelijk is onderkend door de AMvB-wetgever. Uit de nota van toelichting volgt immers dat het hem juist voor ogen heeft gestaan om met deze bepalingen een regeling te creëren die meebrengt dat het afvalwater niet alleen individueel, maar ook collectief kan worden gezuiverd, waarbij gebruik wordt gemaakt van een installatie die door HH Delfland wordt gefaciliteerd en beheerd. Daarnaast blijkt uit die toelichting dat de AMvB-wetgever heeft overwogen dat met de collectieve invulling van de zuiveringsplicht, milieuvoordelen worden gerealiseerd en daarbij zelfs heeft erkend dat een hoger milieuvoordeel kan worden bereikt.[17] Dit laatste sluit overigens aan bij het gegeven dat in art. 3.64a Activiteitenbesluit is vastgelegd dat er een rendement van “tenminste” 95% moet worden bereikt, in die zin dat ook hieruit blijkt dat de AMvB-wetgever heeft onderkend dat een groter rendement zeker niet is uitgesloten (vgl. ook de in art. 2.1 activiteitenbesluit opgenomen zorgplicht).

40. Voorts geldt ten aanzien van de mate waarin in het kader van art. 3.64a en 3.64b Activiteitenbesluit versus de te sluiten overeenkomst de belangen van de

[17] Zie o.a. het in deze notitie opgenomen citaat van p. 7 van de nota van toelichting, waarin een verklaring voor de 95% is gegeven en waarin is aangegeven dat in theorie een nullozing kan worden gerealiseerd. Zie voorts het eveneens in deze notitie opgenomen citaat van p. 9 van de nota van toelichting, waarin de onderhavige situatie wordt besproken en waarin door de AMvB-wetgever is onderkend dat een collectieve zuivering naast kostenvoordelen, ook milieuvoordelen kan hebben (en dus niet alleen voor wat betreft het te behalen rendement, maar ook voor het soort geloosde stoffen).

glastuinbouwbedrijven worden beschermd, dat de te sluiten overeenkomst vrijwillig is (zij kunnen immers nog steeds kiezen voor individuele zuivering) en dat daarin voor de glastuinbouwbedrijven bovendien financiële en operationele voordelen zijn verdisconteerd, die er niet zouden zijn in het geval van een individuele invulling van de zuiveringsplicht.

41. Uit milieurechtelijk oogpunt concluderen wij derhalve dat met de voorgestane opzet tot collectieve zuivering, waarbij meer dan 95% van de gewasbeschermingsmiddelen uit het afvalwater zal worden verwijderd, geen sprake is van doorkruising, althans dat die opzet in elk geval geen onaanvaardbare doorkruising oplevert van de relevante bepalingen in het Activiteitenbesluit.

42. Ook vanuit fiscaalrechtelijk oogpunt met betrekking tot het aspect van kostenverhaal zijn wij van mening dat het HH Delfland vrijstaat om een privaatrechtelijke overeenkomst te sluiten met de glastuinbouwbedrijven, waarin afspraken zijn opgenomen ter zake het faciliteren van de collectieve zuiveringsinstallatie. Die overeenkomst, die dus privaatrechtelijk kostenverhaal mogelijk maakt, ook voor de verwijdering van de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen waartoe de glastuinbouwbedrijven wettelijk niet zijn gehouden ("het surplus") levert ons inziens geen onaanvaardbare doorkruising op van de Waterschapswet.

43. Zoals reeds uit het voorgaande volgt, heeft de AMvB-wetgever in de nota van toelichting bij het Besluit uitdrukkelijk de met de collectieve zuiveringsinstallatie gepaard gaande hoge(re) milieuvoordelen erkend. Hij heeft daarbij bovendien onderkend dat hiervoor afspraken moeten worden gemaakt en in het bijzonder dat over kostenverhaal moet worden nagedacht. Om de kosten voor collectieve zuivering bij realisatie en beheer door het waterschap te kunnen verhalen op de glastuinbouwbedrijven, heeft de AMvB-wetgever aangegeven dat aanpassing van de Waterschapswet nodig is. De overweging maakt niet duidelijk waarom nu precies de Waterschapswet dient te worden aangepast, maar uit het hiervoor reeds besproken wetsvoorstel waarbij art. 115 Waterschapswet wordt aangepast, blijkt dat de wetgever de mogelijkheid wil introduceren de heffing van een retributie mogelijk te maken voor het op verzoek verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen door het waterschap.

44. Verder kan de overweging van de AMvB-wetgever in de nota van toelichting op twee manieren worden gelezen. Enerzijds zo dat om kostenverhaal *publiekrechtelijk* te regelen, de Waterschapswet dient te worden aangepast. Dat betekent, zo kan worden betoogd, dat deze overweging zo kan worden begrepen dat voor *privaatrechtelijk* kostenverhaal, de Waterschapswet niet hoeft te worden aangepast. In dat verband valt ook steun de ontlenen aan het wetsvoorstel, waarmee slechts een publiekrechtrelijk kader wordt gecreëerd voor heffing van een retributie. Anderzijds kan de overweging zo worden gelezen dat het de AMvB-wetgever kennelijk voor ogen stond dat kostenverhaal (louter) publiekrechtelijk kan plaatsvinden.

45. Voor zover de overweging uit de nota van toelichting bij het Besluit dat voor het verhaal van kosten de Waterschapswet moet worden aangepast, zo moet worden gelezen dat hieruit de kennelijke wens van de AMvB-wetgever volgt om het kostenverhaal publiekrechtelijk te regelen, signaleren wij hier een potentieel risico op onaanvaardbare doorkruising. Betoogd zou immers kunnen worden dat bij die lezing een privaatrechtelijke overeenkomst tot verhaal van kosten ingevolge de a-grond uit de Windmilltoets een onaanvaardbare doorkruising oplevert van art. 3.64a Activiteitenbesluit en de Waterschapswet, omdat deze opvatting van de regelgever een aanwijzing zou kunnen zijn dat het publiekrechtelijke spoor moet worden bewandeld. Tegelijkertijd achten wij deze lezing niet plausibel, omdat nu juist de nota van toelichting bij het Besluit is toegesneden op de voorgestane opzet waarbij voor de realisatie en het beheer van de collectieve zuiveringsinstallatie afspraken dienen te worden gemaakt met de glastuinbouwbedrijven. De AMvB-wetgever heeft immers uitdrukkelijk voor ogen gehad dat de collectieve zuivering kan leiden tot een omvangrijkere zuivering (“nullozing”), terwijl de hiermee gepaard gaande kosten integraal op de glastuinbouwbedrijven moeten kunnen worden verhaald. Gelet daarop achten wij het risico dat met de privaatrechtelijke overeenkomsten waarin afspraken zijn opgenomen met betrekking tot kostenverhaal sprake is van een onaanvaardbare doorkruising, niet reëel.

46. Voormelde conclusie wordt bovendien ondersteund door het gegeven dat ook op basis van de andere doorkruisingscriteria (b en c uit het Windmillarrest) geen sprake kan zijn van een onaanvaardbare doorkruising van de Waterschapswet. Feit blijft immers dat de overeenkomst niet verplicht tot (verdergaande) zuivering van het afvalwater – die verplichting op zichzelf volgt immers uit art. 3.64a Activiteitenbesluit en behelst een minimumnorm – en publiekrechtelijk kostenverhaal op dit moment niet mogelijk is, gelet op het feit dat de Waterschapswet daarop (nog) niet is aangepast, zodat thans geen zelfde of een vergelijkbaar resultaat kan worden bereikt.

47. Zoals reeds is opgenomen in het juridisch kader, zijn de regels ten aanzien van de lozing en zuivering van afvalwater in de glastuinbouw straks onder de Omgevingswet niet (wezenlijk) anders. Het antwoord op en de motivering bij deze vraag zal daarom ook op de regels in het Bal in par. 4.76 en 4.77 van toepassing zijn.

II.7 Beantwoording vraag 2

48. De tweede vraag komt erop neer of de glastuinbouwbedrijven minder betaling voor de collectieve zuiveringsinstallatie kunnen bedingen, op grond van het feit dat de belastingplichtigen voor de zuiveringsheffing niet meebetalen aan de collectieve zuiveringsinstallatie, terwijl die er tevens voor zorgt dat ook medicijnresten worden verwijderd waardoor de belastingplichtigen ook zijn gebaat bij de collectieve zuiveringsinstallatie. Ingevolge de limitatieve opsomming van art. 122f Waterschapswet wordt ten aanzien van de voor medicijnresten geen zuiveringsheffing opgelegd. De belastingplichtigen krijgen dus als gevolg van de collectieve zuiveringsinstallatie niet

een lagere zuiveringsheffing opgelegd, maar worden door die installatie wel voorzien van schoner afvalwater en daarmee uiteindelijk van schoner drinkwater.

49. Uitgangspunt bij de betaling van de zuiveringsheffing op grond van art. 122d Waterschapswet is dat de glastuinbouwbedrijven betalen voor het aantal vervuilingseenheden, ofwel de hoeveelheid stoffen die door hen wordt afgevoerd op de riolering c.q. het zuiveringtechnisch werk. Dit uitgangspunt brengt mee dat de glastuinbouwbedrijven in de zuiveringsheffing niet kunnen worden aangeslagen voor afvalstoffen die niet door hen in het afvalwater worden gebracht. Het aangaan van een overeenkomst waarin de glastuinbouwbedrijven met HH Delfland afspreken dat de kosten voor de collectieve zuiveringsinstallatie geheel voor rekening komen van de glastuinbouwbedrijven, staat echter los van de zuiveringsheffing.

50. Naar onze mening kan immers het gegeven dat de collectieve zuiveringsinstallatie ook andere stoffen uit het afvalwater verwijdert dan die daarin door de glastuinbouwbedrijven zijn aangebracht, worden gezien als een gunstig neveneffect van de collectieve zuiveringsinstallatie. Zolang de glastuinbouwbedrijven vrijwillig overeenkomen dat zij betalen voor de gehele collectieve zuiveringsinstallatie, geldt dat het bijkomende gevolg dat niet alleen de gewasbeschermingsmiddelen worden verwijderd, maar ook medicijnresten, ook voor hun rekening komt. Het staat partijen immers vrij om die afspraak te maken. Zolang HH Delfland hierover jegens de glastuinbouwbedrijven transparant communiceert bij het sluiten van de overeenkomst en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur daarbij in acht neemt, levert het ten aanzien van de zuiveringsheffing geen problemen op. Wat betreft het aspect van transparantie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals het zorgvuldigheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel, verdient het ons inziens aanbeveling om in de te sluiten overeenkomst, bijvoorbeeld in de considerans daarvan, op te nemen dat het partijen bekend is dat ook anderen profijt hebben van de installatie, maar dat dit door partijen wordt beschouwd als een gunstig neveneffect. Overigens geldt naar onze mening dat het van belang is om voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst inzicht te krijgen in de omvang van het neveneffect. Het verdient dus aanbeveling om te kwantificeren hoe groot de neveneffecten naar verwachting zullen zijn.

II.8 Beantwoording vraag 3

51. De derde vraag ziet op de collectieve verwijdering van de meststoffen stikstof en fosfor en komt erop neer of de opvatting juist is dat als stikstof wordt meegenomen bij de bepaling van de vervuilingswaarde ten behoeve van de zuiveringsheffing, het alleen gaat om die hoeveelheid stikstof die niet door (of ingeval van collectieve verwijdering voor) de glastuinbouwbedrijven hoeft te worden verwijderd.

52. Zoals reeds hiervoor is opgemerkt[18], wordt in deze notitie ervan uitgegaan dat ingevolge art. 122f Waterschapswet de stoffen stikstof en fosfaat thans niet worden meegenomen bij de bepaling van de vervuilingswaarde van afvalwater ten behoeve van de zuiveringsheffing. Aangenomen wordt derhalve dat voor het verwijderen van deze stoffen op dit moment (nog) een wettelijke grondslag ontbreekt om een zuiveringsheffing op te leggen. De Commissie Aanpassing Belastingstelsel (hierna: "**CAB**") heeft onderzoek gedaan naar een aanpassing van het belastingstelsel, waarbij ook het systeem van de zuiveringsheffing is onderzocht. De CAB heeft voorgesteld om een nieuwe heffingsformule te hanteren en heeft daarbij twee beginselen tot uitgangspunt genomen: (1) de kostenveroorzaker betaalt en (2) de vervuiler betaalt. In de voorgestelde heffingsformule komt de wens tot uitdrukking om de milieubelastende analyses op basis van chemisch zuurstofverbruik (CZV) en stikstof (N-Kjeldahl) te vervangen door de minder milieubelastende analyses op totale organische koolstof (ook wel aangeduid als "Total Organic Carbon") en het zogenaamde N-totaal dat het totaal aan stikstof omvat. Ook is voorgesteld om fosfaat (het zogenaamde P-totaal dat het totaal aan fosfor omvat) als nieuwe component te betrekken in de zuiveringsheffing.[19] De CAB heeft ten slotte voorgesteld de waterschappen de mogelijkheid te geven om voor glastuinbouwbedrijven in geval van substraatteelt een reductie op het forfait toe te passen als die bedrijven de doelstelling betreffende de emissie van stikstof (en daarmee ook indirect fosfor, zie par. 17-19 van deze bijlage) hebben gerealiseerd.[20]

53. Ervan uitgaande dat stikstof (en mogelijk ook fosfaat) in de toekomst (wel) als zodanig zal worden meegenomen bij de bepaling van de vervuilingswaarde van afvalwater, geldt evenwel ook het uitgangspunt dat het al dan niet naleven van vergunningsvoorwaarden of algemene regels, zoals bijv. art. 3.66 Activiteitenbesluit niet van belang is voor de aanslagoplegging in het kader van de zuiveringsheffing. Dat betekent dat zodra stikstof (en mogelijk ook fosfaat) in de toekomst wordt meegenomen in de bepaling van de vervuilingswaarde, de hoogte van de zuiveringsheffing derhalve (mede) zal worden bepaald op het aantal hoeveelheden stikstof dat zich in het afvalwater bevindt; de werkelijke hoeveelheid dus. De verplichting van art. 3.66 lid 4 Activiteitenbesluit brengt dan niet mee dat slechts voor het surplus de zuiveringsheffing mag worden opgelegd.

54. Voorts is de vraag voorgelegd of de samenloop van collectieve zuivering van fosfor (en stikstof) met de zuiveringsheffing toelaatbaar is. Een glastuinbouwbedrijf dat deelneemt aan de collectieve zuivering kan immers op grond van art. 122f Waterschapswet reeds via de zuiveringsheffing zijn belast voor het lozen van fosfor. In dat verband merken wij op dat deze mogelijke samenloop in de praktijk thans geen probleem lijkt te vormen, omdat het Hoogheemraadschap de stof fosfor niet betrekt in

[18] Zie voetnoot 1 bij par. 6 van deze bijlage.
[19] Commissie Aanpassing Belastingstelsel, *Waterschapsbelastingen: klaar voor de toekomst. Profijt, kosten en vervuiling scherper in beeld* (consultatieversie 2018), par. 5.3.4 e.v. Zie voorts, I. Bisschops e.a., 'De theoretische zuurstofvraag van huishoudelijk afvalwater opnieuw bepaald', *H2O-Online* 17 oktober 2018, p. 1.
[20] Commissie Aanpassing Belastingstelsel, *Waterschapsbelastingen: klaar voor de toekomst. Profijt, kosten en vervuiling scherper in beeld* (consultatieversie 2018), par. 5.3.7.

de zuiveringsheffing. Er is dus in zoverre geen sprake van een dubbele betaling. Ook wanneer dit anders zou zijn en er wel zuiveringsheffing ter zake van fosfor zou worden geheven, kan worden betoogd dat er op macroniveau geen sprake is van dubbele betaling. Als het Hoogheemraadschap als gevolg van de collectieve zuivering van fosfor minder kosten maakt voor de zuivering zal dat (vanwege de opbrengstlimiet) tot uitdrukking komen in een lagere zuiveringsheffing. Per saldo vindt er dan geen dubbele betaling plaats. Op microniveau kan dat evenwel anders zijn: een glastuinbouwbedrijf dat deelneemt aan de collectiviteit betaalt potentieel ook via de zuiveringsheffing voor de verwijdering van fosfor, omdat het belastbaar feit zich nu eenmaal voordoet. Denkbaar is dat het Hoogheemraadschap in een dergelijk geval de uitvoeringssfeer voorziet in een (ambtshalve) vermindering van de zuiveringsheffing. Als andere belastingplichtigen – die niet deelnemen aan de collectieve zuivering – vervolgens met een beroep op het gelijkheidsbeginsel zouden betogen dat een dergelijke vermindering ook ten aanzien van hen moet plaatsvinden, zou het Hoogheemraadschap kunnen betogen dat er geen sprake is van gelijke gevallen, althans dat er een rechtvaardiging is voor de vermindering die is toegepast ten aanzien van glastuinbouwbedrijven die wel deelnemen aan de collectiviteit.

II.9 Beantwoording vraag 4

55. De vierde vraag stelt opnieuw de tweewegenleer aan de orde en komt erop neer dat als HH Delfland ten behoeve van het collectief glastuinbouwbedrijven meer meststoffen verwijdert dan waartoe een glastuinbouwbedrijf individueel zou zijn gehouden (voor lozing), en daarvoor op grond van een overeenkomst een betaling ontvangt, of het ontvangen van die betaling voor het meerdere is toegestaan. Collectieve verwijdering van meststoffen vindt anders dan in het geval van de verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen niet plaats door middel van een aanvullende zuiveringsstap, maar door een verdere optimalisatie van het reguliere zuiveringsproces op de AWZI.

56. Wat betreft het deelaspect in de aan ons voorgelegde vraag of de collectieve verwijdering van meststoffen en het sluiten van een overeenkomst ten behoeve van het daarmee gepaard gaande kostenverhaal in strijd is met de tweewegenleer/doorkruisingsleer, geldt kort gezegd hetzelfde als ten aanzien van de collectieve verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen. Noch milieurechtelijk noch ten aanzien van privaatrechtelijk kostenverhaal achten wij risico's aanwezig op een (onaanvaardbare) doorkruising van het publiekrecht.

57. Zoals reeds door Jaap van der Gouw (HH Delfland) is opgemerkt, ontbreekt weliswaar een met art. 3.64a Activiteitenbesluit vergelijkbare wettelijke basis voor de collectieve verwijdering van meststoffen, maar art. 3.66 Activiteitenbesluit bevat wel een individuele publiekrechtelijke verplichting tot verwijdering van stikstof (art. 3.66 lid 4 Activiteitenbesluit voor stikstof). En hoewel, zoals uit het hiervoor weergegeven juridisch kader volgt, voor de meststof fosfor thans in het Activiteitenbesluit een

verwijderingsverplichting ontbreekt, bestaat daarvoor een heldere verklaring. Die komt er op neer dat de AMvB-wetgever, vanwege de relatie tussen stikstof en fosfor, het niet nodig heeft geacht om ook voor fosfor een grenswaarde op te nemen. Het beperken van de toegestane hoeveelheid te lozen stikstof leidt vanwege de vaste mengverhouding namelijk ook tot een beperking van fosfor. Als gevolg van de emissiegrenswaarde voor stikstof zal *de facto* dus wel een emissiegrenswaarde voor fosfor (moeten) worden bereikt.

58. Aangezien de te sluiten overeenkomst - naar wij begrijpen - op zichzelf geen aanvullende verplichtingen in het leven zal roepen ten opzichte van deze emissiegrenswaarden, lijkt van een onaanvaardbare doorkruising (ook) in zoverre geen sprake. Daaraan doet niet af dat de deelnemende glastuinbouwbedrijven zullen (moeten) bijdragen aan de extra milieuwinst. Voorstelbaar is namelijk dat een maatwerkvoorschrift op grond van art. 2.2a Activiteitenbesluit wordt vastgesteld waarmee de publiekrechtelijke verplichting voor de glastuinbouwbedrijven in het leven kan worden geroepen om het afvalwater volledig en collectief te zuiveren van stikstof. Art. 2.2a Activiteitenbesluit luidt als volgt:

> *"Indien er sprake is van een zodanige combinatie van meerdere activiteiten, dat een scheiding van het afvalwater, afkomstig van die activiteiten, niet doelmatig is, kan het bevoegd gezag, indien het belang van de bescherming van het milieu zich daartegen niet verzet, op verzoek van de aanvrager bij maatwerkvoorschrift aan het lozen voorwaarden stellen, die afwijken van de voorwaarden die aan het lozen als gevolg van een afzonderlijke activiteit bij of krachtens hoofdstuk 3 of 4 zijn gesteld."*

59. Dit artikel is van toepassing op type A, B en C-inrichtingen, die laatste voor zover er activiteiten worden verricht waarop hoofdstuk Activiteitenbesluit van toepassing is. Mede gezien de toelichting op dit artikel[21], waaruit volgt dat dit artikel voorziet in de mogelijkheid om uit het oogpunt van doelmatigheid, afvalwaterstromen gecombineerd te behandelen, achten wij voorstelbaar dat met een maatwerkvoorschrift dat op dit artikel is gebaseerd, een met art. 3.64a lid 2 Activiteitenbesluit vergelijkbaar resultaat wordt behaald. Aangezien op grond van art. 2.2a Activiteitenbesluit integraal van de in hoofdstuk 3 opgenomen regels kan worden afgeweken, zou bij maatwerkvoorschrift kunnen worden bepaald dat art. 3.66 lid 4 Activiteitenbesluit voor zover het de grenswaarde voor stikstof betreft niet van toepassing is, op voorwaarde dat de afvalwaterstromen worden geloosd op een zuiveringsvoorziening die, of een zuiveringtechnisch werk dat, stikstof (en fosfor) volledig uit het water verwijdert.[22]

[21] *Stb*. 2009/479.
[22] Hoewel artikel 2.2a Activiteitenbesluit strikt genomen niet voor deze situatie geschreven lijkt te zijn, verzetten de tekst van dit artikel en de toelichting daarop zich niet tegen deze toepassing. Op dit moment bestaat hier nog geen jurisprudentie over.

60. Hoewel het wellicht niet noodzakelijk is om zo'n maatwerkvoorschrift vast te stellen om het door het HH van Delfland gewenste doel te bereiken, is de omstandigheid dat die mogelijkheid bestaat een belangrijke aanwijzing dat van een onaanvaardbare doorkruising geen sprake is. De te sluiten overeenkomst zal dan immers slechts dienen ter uitvoering van hetgeen via het publiekrecht kan worden geregeld, ook voor zover het om het (privaatrechtelijk) kostenverhaal gaat. Het faciliteren (en optimaliseren) van de verplichting onder art. 3.66 lid 4 Activiteitenbesluit, dan wel het maatwerkvoorschrift, rechtvaardigt op zichzelf immers dat daarvoor een betaling wordt gevraagd. De omstandigheid dat de normstelling voor 2027 eerder zal worden gehaald en de rol van BBT, doen bij de beantwoording van de onderhavige vraag dan op zichzelf niet meer ter zake.

61. Zoals reeds is opgenomen in het juridisch kader, zijn de regels ten aanzien van de lozing en zuivering van afvalwater in de glastuinbouw straks onder de Omgevingswet niet (wezenlijk) anders. Het antwoord op en de motivering bij deze vraag zal daarom ook op de regels in het Bal in par. 4.78 van toepassing zijn.

***

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1688
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.01
Omschrijving	Ontwerp jaarstukken 2019 inclusief de financiële jaarrekening 2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Verenigde Vergadering	25 juni 2020

Voorgesteld besluit

1. De jaarstukken 2019 bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening 2019 vast te stellen;
2. Het voordelig exploitatieresultaat € 5.688.102 als volgt te bestemmen:
a. € 180.552 te onttrekken aan de bestemmingsreserve OAS;
b. € 5.868.654 toe te voegen aan de reserve Niet vrij besteedbaar vermogen;
3. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:
a. Het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 45.832.336 en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 43.238.411 conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2019 van de jaarstukken 2019;
b. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 41.772.173 conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2019 van de jaarstukken 2019;
c. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2020 voor een totaalbedrag van € 82.145.430 conform bijlage II- Restantkredieten van de jaarstukken 2019;
4. Kennis te nemen van de controleverklaring en het accountantsverslag van Baker Tilly bij de jaarstukken 2019;
5. Kennis te nemen van de controleverklaring van Deloitte bij de belastingverantwoording door Regionale Belastinggroep en het overzicht belastingverantwoording 2019;
6. Kennis te nemen van het advies van de rekeningcommissie;
7. Kennis te nemen van de reactie van D&H op het advies van de rekeningcommissie en de bevindingen van de externe accountant;
8. Kennis te nemen van de voortgangsrapportages BGO en NEZ;
9. Kennis te nemen van de rapportage gedelegeerde bevoegdheden;

Onderwerp: **Ontwerp jaarstukken 2019 inclusief de financiële jaarrekening 2019**
Dossiernummer: 1688

Gevraagd besluit VV, 25 juni 2020

1. De jaarstukken 2019 bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening 2019 vast te stellen;
2. Het voordelig exploitatieresultaat € 5.688.102 als volgt te bestemmen:
    a. € 180.552 te onttrekken aan de bestemmingsreserve OAS;
    b. € 5.868.654 toe te voegen aan de reserve Niet vrij besteedbaar vermogen;
3. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:
    a. Het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 45.832.336 en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 43.238.411 conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2019 van de jaarstukken 2019;
    b. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 41.772.173 conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2019 van de jaarstukken 2019;
    c. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2020 voor een totaalbedrag van € 82.145.430 conform bijlage II- Restantkredieten van de jaarstukken 2019;
4. Kennis te nemen van de controleverklaring en het accountantsverslag van Baker Tilly bij de jaarstukken 2019;
5. Kennis te nemen van de controleverklaring van Deloitte bij de belastingverantwoording door Regionale Belastinggroep en het overzicht belastingverantwoording 2019;
6. Kennis te nemen van het advies van de rekeningcommissie;
7. Kennis te nemen van de reactie van D&H op het advies van de rekeningcommissie en de bevindingen van de externe accountant;
8. Kennis te nemen van de voortgangsrapportages BGO en NEZ;
9. Kennis te nemen van de rapportage gedelegeerde bevoegdheden;

1. Probleemstelling - context

De ontwerp jaarstukken 2019 zijn conform de vastgestelde richtlijnen en planning samengesteld en gecontroleerd door de accountant. De ontwerp jaarstukken en de concept bevindingen van de externe accountant zijn behandeld in de rekeningcommissie van 7 mei 2020.

2. Beoogd effect

De ontwerp jaarstukken 2019 en het bestemmen van het voordelig exploitatieresultaat wordt ter vaststelling aangeboden aan de VV.

3. Kernboodschap

Het doel van de jaarstukken is het afleggen van verantwoording over de beleidsmatige realisatie van de programma's over 2019 en de presentatie en toelichting van het financieel resultaat, de schuld- en vermogenspositie en de voortgang van investeringen per eind 2019. De financiële jaarrekening 2019 sluit met een voordelig exploitatieresultaat (na verwerking van de eerder bij de begroting 2019 en Burap 2019 besloten mutaties in de reserves).

4. Historie - eerdere besluitvorming

De jaarverslaglegging is het sluitstuk van de jaarlijkse planning en control cyclus.
De Burap 2019 is vastgesteld in verenigde vergadering van 26 september 2019.

De ontwerp jaarstukken 2019 zijn behandeld in de rekeningcommissie van 7 mei 2020.

5. Regelgeving en Beleid

Op grond van de Waterschapswet moeten jaarstukken met daarin opgenomen de financiële jaarrekening worden samengesteld.
In de jaarstukken wordt de realisatie per programma verantwoord en worden de (financiële) afwijkingen tussen de (bijgestelde) begroting en de realisatie toegelicht. Ook wordt het resultaat voor en na bestemming gepresenteerd.

6. Financiën

De eventuele structurele financiële effecten uit de jaarrekening 2019 zullen worden meegenomen in de Burap van 2020 en de Begroting 2021.

7. Duurzaamheid

N.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

De OR neemt kennis van het jaarverslag en jaarrekening.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Aan het vaststellen van de jaarstukken zijn geen risico's verbonden.

11. Communicatie (in- en extern)

De communicatie over de jaarstukken 2019 vindt plaats na de besluitvorming in de VV op 25 juni 2020. Medewerkers worden over het besluit geïnformeerd via intranet. De relaties en media worden geïnformeerd via de VV-nieuwsbrief en het publiek wordt geïnformeerd via de website van Delfland.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

De ontwerp jaarstukken 2019 zullen zodra deze aan de VV zijn voorgelegd, door het college van D&H voor iedereen ter inzage worden gelegd en algemeen verkrijgbaar worden gesteld. Van de ter inzagelegging en de verkrijgbaarheid wordt openbaar kennisgegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarstukken niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving (zie art. 103 lid 3 Waterschapswet).

13. Bevoegd orgaan

Het college van D&H wordt gevraagd in te stemmen met de jaarstukken 2019 met daarin het jaarverslag en de jaarrekening over 2019 en deze ter vaststelling aan te bieden aan de verenigde vergadering. De VV stelt de jaarstukken 2019 vast op grond van artikel 77 van de Waterschapswet. De jaarrekening en het jaarverslag zijn geregeld in artikel 103 tot en met 107 van de Waterschapswet.

14. Toelichting

Onderstaand wordt ingegaan op de ontwerp jaarstukken 2019 van Delfland en de bij behandeling van de bij de jaarstukken 2019 aangeboden bijlagen.

1. **Ontwerp jaarstukken 2019**
   De jaarrekening sluit met een voordelig exploitatieresultaat van afgerond € 5,7 miljoen na verwerking van de in de begroting en kadernota besloten bestemming. In het jaarverslag worden in hoofdstuk 2 Managementsamenvatting de gerealiseerde beleidsresultaten met

betrekking tot de doelrealisatie kort toegelicht. Ook wordt in dit hoofdstuk ingegaan op het financieel resultaat 2019 en het gerealiseerde investeringsvolume.

Resultaatbestemming
Conform het besluit van de VV inzake baklansverkorting wordt voorgesteld het resultaat over 2019 als volgt te bestemmen:

Voorgestelde resultaatverdeling 2019

Omschrijving	Bedrag
Resultaatbestemming 2019	
Onttrekking aan de reserve OAS	-180.552
Storting in de algemene reserve vrij inzetbaar	5.868.654
Bestemd resultaat 2019	**5.688.102**

2. **Concept accountantsverslag bij de jaarstukken 2019**
De jaarstukken 2019 zijn door de accountant BT gecontroleerd. Op basis van de tussentijdse controle en de jaarrekeningcontrole hebben we het accountantsverslag en een goedkeurende controleverklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid ontvangen. Er zijn geen fouten en onzekerheden geconstateerd en gerapporteerd die boven de tolerantiegrens uitkomen. Zie voor de controleverklaring en het accountantsverslag de bijlagen.

3. **Controleverklaring RBG en verantwoording belastingopbrengsten RBG**
Op grond van het prestatiecontract moet de RBG een door de accountant afgegeven controleverklaring over de belastingverantwoording aanleveren.
De accountant van de RBG verklaart dat de belastingverantwoording 2019 betreffende het Hoogheemraadschap van Delfland in alle van materieel belang zijnde aspecten is opgesteld in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder de verordeningen van het Hoogheemraadschap van Delfland en gemeentelijke verordeningen.
Delfland heeft in 2019 in zijn jaarrekening de belastingopbrengsten conform de belastingverantwoording 2019 van de RBG verantwoord.

4. **Advies rekeningcommissie**
De Rekeningcommissie heeft kennisgenomen van de jaarstukken 2019 van het Hoogheemraadschap van Delfland. Daarnaast heeft de Rekeningcommissie op 7 mei 2020 een nadere toelichting van de externe accountant en de portefeuillehouder Financiën gekregen over de accountantsbevindingen.
De Rekeningcommissie stelt de VV voor de jaarstukken 2019 vast te stellen, maar plaatst een aantal kanttekeningen en geeft enkele adviezen. Deze zijn als bijlage zijn opgenomen.

5. **De verantwoording gedelegeerde bevoegdheden;**
Op 18 mei 2017 heeft de VV het Delegatiebesluit 2017 vastgesteld en de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit opdracht gegeven om een voorstel uit te werken voor de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden, met als uitgangspunt dat dit jaarlijks bij de jaarrekening gebeurt. Dit heeft geresulteerd in een rapportage over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden in 2019.

6. **De voortgangsrapportage van de projecten met betrekking tot het buitengewoon onderhoud (BGO) en de NEZ zijn als bijlage ter kennisname aangeboden;**
Met ingang van 2016 wordt een separate projectrapportage als bijlage bij de behandeling van het jaarverslag gepubliceerd (zie bijlage 8). In de rapportages wordt per project ingegaan op de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering en de beschikbaar gestelde kredieten.

15. Bijlagen

1. Ontwerp jaarstukken 2019 versie VV d.d. 25 juni 2020;
2. Controleverklaring bij de jaarstukken 2019;
3. Accountantsverslag bij de jaarstukken 2019;
4. Controleverklaring en accountantsverslag RBG 2019;

5. Advies rekeningcommissie bij de jaarstukken 2019;
6. Rapportage gedelegeerde bevoegdheden 2019;
7. Reactie D&H op verslag van de rekeningcommissie en het accountantsverslag
8. Projectenoverzicht programmatische aanpak programmalijn Veiligheid
9. Projectenoverzicht maatregelen ecologische waterkwaliteit (Programmalijn 2.1 Waterkwaliteit)

Ontwerp jaarstukken 2019

Dossiernummer : 1688
Vergaderdatum : 25 juni 2020

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 26 mei 2020, dossiernummer 1688;

gelezen het positieve advies van de gezamenlijke commissie P & C en de Rekeningcommissie;

overwegende dat:
- De ontwerp jaarstukken 2019 ingevolge artikel 103, derde lid, van de Waterschapswet gedurende de daarvoor gestelde termijn voor eenieder ter inzage hebben gelegen;

Gelet op:
Artikel 77 van de Waterschapswet;

Gevraagd besluit:

1. De jaarstukken 2019 bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening 2019 vast te stellen;
2. Het voordelig exploitatieresultaat € 5.688.102 als volgt te bestemmen:
    a. € 180.552 te onttrekken aan de bestemmingsreserve OAS;
    b. € 5.868.654 toe te voegen aan de reserve Niet vrij besteedbaar vermogen;
3. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:
    a. Het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 45.832.336 en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 43.238.412 conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2019 van de jaarstukken;
    b. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 41.772.173 conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2019 van de jaarstukken
    c. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2020 voor een totaalbedrag van € 82.145.430 conform bijlage II- Restantkredieten van de jaarstukken 2019;
4. Kennis te nemen van de controleverklaring en het accountantsverslag Baker Tilly bij het de jaarstukken 2019;
5. Kennis te nemen van de controleverklaring Deloitte belastingverantwoording Regionale Belastinggroep en overzicht belastingverantwoording 2019;
6. Kennis te nemen van het advies van de rekeningcommissie;
7. Kennis te nemen van de reactie van D&H op het advies van de rekeningcommissie en de bevindingen van de externe accountant;
8. Kennis te nemen van de voortgangsrapportages BGO en NEZ;
9. Kennis te nemen van de rapportage gedelegeerde bevoegdheden;

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 juni 2020

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van Delfland

Jaarstukken 2019

Inhoud

1 Leeswijzer 4
2 Jaarverslag: Managementsamenvatting 4
2.1 Beleidsresultaten per programma 4
2.2 Financieel resultaat 2019 7
2.3 Investeringen 7
3 Jaarverslag: Programmaverantwoording 8
3.1 Programma Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie 8
3.1.1 Programmalijnen 8
3.1.2 Exploitatie wat heeft het gekost? 11
3.1.3 Investeringsuitgaven 12
3.2 Gezond, schoon en zoet water 12
3.2.1 Programmalijnen 12
3.2.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 14
3.2.3 Investeringsuitgaven 15
3.3 Watersysteem 15
3.3.1 Programmalijnen 15
3.3.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 18
3.3.3 Investeringsuitgaven 19
3.4 Afvalwaterketen en zuiveren 19
3.4.1 Programmalijnen 19
3.4.1 Exploitatie wat heeft het gekost? 22
3.4.1 Investeringsuitgaven 23
3.5 Innovatie, duurzaamheid en financiële producten 24
3.5.1 Programmalijnen 24
3.5.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 26
3.5.3 Investeringsuitgaven 26
3.6 Bestuur, organisatie en instrumenten 26
3.6.1 Programmalijnen 26
3.6.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 30
3.6.3 Investeringsuitgaven 30
3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 31
3.7.1 Programmalijnen 31
3.7.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 31
4 Jaarverslag: Paragrafen 34
4.1 Ontwikkelingen, afwijkingen en incidentele baten en lasten 34
4.2 Financiering 34
4.3 Reserves en voorzieningen 37
4.4 Risico's en weerstandsvermogen 39
4.5 Verbonden partijen 43
4.6 Bedrijfsvoering 46
4.7 EMU-saldo 49
4.8 Waterschapsbelastingen 50
4.9 Wet normering topinkomens 50
5 Jaarverslag: Financiële overzichten investeringsprojecten 51
5.1 Investeringsuitgaven 2019 per programma 51
5.2 Gereedgekomen projecten 51
5.3 Restantkredieten 51
5.4 Projecten Buitengewoon onderhoud 51
6 Jaarrekening: De exploitatierekening 52
6.1 Presentatie van de exploitatierekening naar diverse gezichtspunten 52

6.2 Exploitatierekening naar programma's 52
6.3 Verdeling saldo per programma naar hoofdtaken na doorbelasting bedrijfsvoering en mutaties reserves....52
6.4 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten....53
6.5 Exploitatierekening naar kostendrager 54
6.6 Belastingopbrengsten 55
6.7 Begrotingsrechtmatigheid....55
7 Jaarrekening: Balans en toelichting....56
7.1 Balans per 31 december 2019....56
7.2 Waarderingsgrondslagen 56
7.3. Materiële vaste activa 58
7.4. Financiële vaste activa 59
7.5. Vorderingen, nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen 59
7.6. Liquide middelen....60
7.7. Eigen vermogen....61
7.8. Voorzieningen....64
7.9. Vaste schulden met een looptijd van één jaar en langer....65
7.10. Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar....65
7.11. Overlopende passiva 65
7.12. Niet uit de balans blijkende verplichtingen....66
7.13 Gebeurtenissen na balansdatum....67
8 Bijlagen....68
9 Overige gegevens- Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 74

1 Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken 2019.
De jaarstukken zijn onderverdeeld in twee delen:
- het jaarverslag; bestaande uit de de programmaverantwoording en de paragrafen;
- de jaarrekening; bestaande uit de exploitatierekening en de balans met toelichting.

In hoofdstuk 2 vindt u op hoofdlijnen de beleidsrealisatie, een financiële analyse van het resultaat over 2019 en de gerealiseerde investeringsvolumes.

In hoofdstuk 3 wordt per programma gerapporteerd over de realisatie van de doelen uit de begroting, de voortgang van de prestatie-indicatoren en de voortgang en realisatie van de hierbij behorende investeringen. Ook worden de programma's financieel toegelicht.

In hoofdstuk 4 zijn de (verplichte) paragrafen opgenomen.

Hoofdstuk 5 gaat in op het verloop, de activering of de afronding van alle lopende investeringsprojecten.

Hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de exploitatierekening verdeeld naar programma's, kostendragers en de diverse kosten- en opbrengstsoorten.

In hoofdstuk 7 zijn de balans en de toelichting op de balans gepresenteerd en toegelicht.

Na de bijlagen in hoofdstuk 8 is in hoofdstuk 9 de controleverklaring van de externe accountant over 2019 opgenomen.

Bestuursbehandeling
De Rekeningcommissie brengt over de jaarstukken 2019 een advies uit.
Het college van dijkgraaf en hoogheemraden (D&H) stelt de jaarstukken 2019 vast.
De Verenigde Vergadering (VV) is het bevoegd orgaan voor het goedkeuren van de jaarstukken op grond van artikel 104, lid 1 van de Waterschapswet.

Publicatie
De jaarstukken worden, door D&H voor eenieder ter inzage gelegd. Van de ter inzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennisgegeven.
De jaarstukken worden digitaal gepubliceerd op de website www.hhdelfland.nl

2 Jaarverslag: Managementsamenvatting

Dit jaarverslag geeft een verantwoording over de realisatie van de begroting 2019 en een gedetailleerde programmaverantwoording, inclusief prestatie-indicatoren (zie hoofdstuk 3).

2.1 Beleidsresultaten per programma

Het financieel jaarverslag over 2019 is het laatste verantwoordingsdocument dat is ingedeeld op basis van de bestuurlijke programma's uit het coalitieakkoord 2015-2019 *'Iedereen bewust van water'*. Na de Waterschapsverkiezingen van 18 maart 2019 is het nieuwe Bestuursakkoord 2019-2023 *'Iedereen aan de slag voor water'* tot stand gekomen. Hierin is gekozen voor een nieuwe indeling van programma's en portefeuille-verantwoordelijkheden. De versterkte financiële situatie van Delfland – dankzij de stevige (financiële) maatregelen die de afgelopen jaren zijn genomen – vormen hiervoor de basis. Zowel de ontwikkeling van de financiële positie als de doelrealisatie over 2019 lopen volgens plan.

Voor de zes programma's waarin de werkzaamheden van Delfland zijn onderverdeeld geven we hier een korte samenvatting van de belangrijkste resultaten.

Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie
In 2019 hebben we in samenwerking met overheden en andere belanghebbenden actief gewerkt aan het vormgeven van veilige waterkeringen, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie.

Wat waterveiligheid betreft, liggen we op schema. Ondanks aanscherping van PFAS- en PAS-regelgeving liggen we op koers om eind 2022 alle primaire waterkeringen en eind 2024 alle regionale waterkeringen beoordeeld te hebben.

Ook in 2019 hebben we ons ingezet om kansen in ruimtelijke ontwikkelingen te benutten, met bijvoorbeeld de Erasmusvaart in Den Haag en de A13-16, de Blankenburgverbinding en de Hoekse Lijn. Met de Watervisie, in december 2019 vastgesteld door de verenigde vergadering, willen we dit komende jaren voortzetten.

Wat klimaatadaptatie betreft, heeft Delfland bewustwording en innovatieve oplossingen gestimuleerd. Er zijn ruim 400 subsidies verstrekt voor onder meer de aanleg van groenblauwe schoolpleinen en het ontharden van tuinen. Het netwerk Klimaatkrachtig Delfland is verder uitgebreid tot 88 partners en Delfland heeft actief bijgedragen aan het formuleren van een minimaal eisenprogramma voor nieuwbouwontwikkelingen. Samenwerking met gemeenten bleek ook afgelopen jaar belangrijk en kansrijk. Twee uitvoeringsprogramma's van gemeentelijke waterplannen zijn bijvoorbeeld geactualiseerd (in Westland en Rijswijk) en bij zeven andere gemeenten is de actualisatie in voorbereiding. Bovendien is een water- en klimaatplan opgesteld met de gemeente Westland, en met vier andere gemeenten is dit in voorbereiding.

Gezond, schoon en zoet water
Met de strategie Delfland Circulair (en andere programma's) streven we naar kringloopsluiting en willen we zelfvoorzienend worden. In 2019 zijn we nog veel bezig geweest met het mitigeren van de nasleep van de droge zomer van 2018. Het belang van het op peil houden van de watervoorziening en -kwaliteit, juist ook in droge periodes, werd opnieuw duidelijk. We zijn daarom actief betrokken bij het Deltaprogramma Zoetwater. In 2019 hebben we maatregelen uit dit programma geïmplementeerd, bijvoorbeeld om het Brielse Meer als belangrijke zoetwaterbron te optimaliseren. Ook hebben we in dit programma nieuwe maatregelen uitgewerkt die de komende jaren worden doorgevoerd.

We streven naar schoon, gezond en levend water in heel Delfland. De waterkwaliteit in ons gebied is echter nog niet conform wat de KRW van ons verwacht. In 2019 is duidelijke geworden dat we de eerder gestelde doelen niet halen. In 2019 zijn desondanks veel maatregelen genomen om de ecologische en chemische waterkwaliteit te verbeteren. Daarnaast is gewerkt aan de voorbereiding van het SGBP 3 (2022-2027) met realistische, passende doelen en een nieuw, ambitieus maatregelpakket.
Met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer streven we naar een gesloten kringloop om verontreiniging te minimaliseren. De waterkwaliteit op zwemwaterlocaties was afgelopen jaar wisselend. Op twee locaties zijn er structureel problemen met bacteriën. Op andere locaties worden maatregelen genomen om de kwaliteit op peil en het water 'zwembaar' te houden. In 2019 is bovendien verder ingezet op de implementatie van assetmanagement.

Watersysteem
Afgelopen jaar is opnieuw veel aandacht uitgegaan naar het verbeteren van het watersysteem, onder andere door het actualiseren van peilbesluiten en het optimaliseren van werkmethodes. Dit laatste zowel om aan te sluiten bij nieuwe regelgeving als om energiezuiniger, flexibeler en goedkoper te werken (in bijvoorbeeld de bemaling en in de rapportage van oppervlaktewaterpeilen met het nieuwe Water Informatie Systeem).
Door de PFAS-problematiek zijn in 2019 alleen de urgente watergangen gebaggerd; de rest vanaf 2020.

De verdere uitwerking van de Ecologische Sleutelfactoren (ESF) leidde tot een breed pakket van maatregelen, van anders maaien en baggeren (zodat waterplantzones kunnen ontstaan) tot het creëren van drijvende eilanden (floatlands), waar natte ecologische zones (NEZ) niet mogelijk zijn.

Ten slotte zijn de eerste stappen genomen voor het uitvoeren van de nota Grondwaterbeheer. Enzijn in het kader van de Stimuleringsregeling Lokaal Water bijdragen toegekend aan enkele projecten die in 2020 worden uitgevoerd. Ook is het onderzoek naar de gevolgen van gemotoriseerd vaarverkeer op de ecologische waterkwaliteit voortgezet.

Afvalwaterketen en zuiveren
Er zijn afgelopen jaar goede transport- en zuiveringsresultaten behaald en belangrijke stappen gezet op het gebied van verduurzaming (bijvoorbeeld groengasinstallaties) en watervoorziening (bijvoorbeeld de Zoetwaterfabriek). Onder andere door de afwisselende periodes van droogte en grote regenval, en door de toename van huishoudelijk afvalwater is er sprake van meer piekbelastingen. Deze uitdagingen en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van energie, water en grondstoffen gaan we aan. In het noordelijk deel van ons gebied doen we dit samen met onze Publiek Private Samenwerking (PPS)-partners.

De samenwerking binnen het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) blijft ondanks de complexiteit ervan de moeite waard; afgelopen jaar is bijvoorbeeld het Optimalisatie Afvalwatersysteem (OAS) Harnaschpolder/Houtrust gestart. Om de doelmatigheid en duurzaamheid van de afvalwaterketen te bevorderen, willen we het NAD verder verstevigen en wordt in 2020 een nieuwe bestuursovereenkomst vastgesteld.

Innovatie, duurzaamheid en financiële producten
De uitvoering van duurzaamheidsdoelstellingen ligt op schema. In de verschillende programma's zijn duurzaamheidsdoelen toegevoegd aan de primaire functies en afgelopen jaar is verder gewerkt aan het structureel terugdringen en verduurzamen van het energiegebruik. In de bedrijfsvoering is het elektriciteitsverbruik al verder teruggebracht en bij alle relevante aanbestedingen zijn de MVI-criteria (maatschappelijk verantwoord inkopen) toegepast. Ook is er een actieplan Energieneutraal opgesteld dat in 2020 aan het bestuur wordt voorgelegd.

Vanuit het innovatiefonds is afgelopen jaar de ontwikkeling van verschillende innovatieve ideeën gestimuleerd en gefinancierd. Twee van de vijfentwintig lopende innovatieprojecten hebben inmiddels geleid tot praktische implementatie in de dagelijkse praktijk. Na een pilot met drones in 2018 is het gebruik van drones in diverse werkzaamheden in 2019 ingezet.

Nu Delfland is toegetreden tot de Financiële Eenheid met de hoogheemraadschappen van Rijnland, Schieland en Krimpenerwaard zijn onze financieel-administratieve processen ondergebracht bij één gemeenschappelijke administratie. Dit heeft geleid tot een verdere harmonisatie van financieel-administratieve processen en vermindering van de organisatorische kwetsbaarheid.

Bestuur, organisatie en instrumenten
Na de Waterschapsverkiezingen in maart 2019 zijn 30 nieuwe leden van de Verenigde Vergadering benoemd en beëdigd. Directie en dagelijks bestuur hebben de ambitie uitgesproken de organisatie naar een hoger veiligheids-, gezondheids- en milieuniveau te tillen. Wat veiligheid betreft, zijn er afgelopen jaar al belangrijke stappen gezet. De toename van het aantal incidentmeldingen duidt op een groeiend bewustzijn over veiligheid binnen de organisatie. Ook de digitale veiligheid is verbeterd door verdere professionalisering van gegevensbeheer en privacyregelingen. In (digitale) informatievoorziening loopt Delft voorop met de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de daarvoor benodigde standaardisering van databestanden. Een integrale legger om de informatievoorziening te verbeteren is afgerond en wordt in 2020 voorgelegd aan het bestuur.

Door Strategische Personeelsplanning (SPP) is afgelopen jaar in beeld gebracht hoe de samenstelling van het personeelsbestand past bij toekomstige ontwikkelingen. Uit het medewerkersonderzoek blijkt dat medewerkers positief tegenover Delfland staan; we kregen een 7.1 ten opzichte van een 7.0 vorige keer (en ten opzichte van een 6.8 gemiddeld voor overheidsinstellingen).

In onze regulering-, toezicht- en handhavingsprocessen zijn we digitaler, efficiënter en klantgerichter geworden. Bij vergunningaanvragen wordt de aanvrager bijvoorbeeld digitaal meegenomen in het beslissingsproces. Voor de nieuwe beleidsperiode is ook een nieuw communicatiebeleidskader opgesteld. Het waterbewustzijn kreeg in 2019 een positieve impuls dankzij de Waterschapsverkiezingen en de groei en professionalisering van de online communicatie en de bijbehorende interactie.

2.2 Financieel resultaat 2019

Exploitatieresultaat,
Het exploitatiesaldo over 2019 bedraagt € 5,7 miljoen voordelig. De oorspronkelijke begroting en de begroting na wijziging (Burap) gingen uit van een saldo na toevoeging aan reserves van € 0,0.
In tabel 2.1 is de realisatie over 2019 in een aantal financiële onderdelen uitgesplitst. Naast de oorspronkelijke begroting is ook de bijgestelde begroting weergegeven; daarin zijn de vastgestelde mutaties uit de Burap 2019 verwerkt.

Tabel 2.1 Afwijking Jaarrekening t.o.v. Begroting en Burap

Omschrijving (bedragen x € 1 miljoen)	Totale begroting oorspronkelijk	Gewijzigde begroting 2019 (Burap)	Realisatie 2019	Afwijking realisatie t.o.v. Gewijzigde begroting
1 Directe kosten en opbrengsten	83,4	86,3	84,9	1,3
2 Rente en afschrijving	69,9	69,9	69,3	0,6
3 Personeelslasten	48,9	48,9	47,9	1,1
4 Onvoorzien en stelposten	1,6	0,2	0,0	0,2
Subtotaal bruto kosten/opbrengsten	*203,8*	*205,2*	*202,1*	*3,2*
5 Activering kosten PMB	-4,2	0,0	0,0	0,0
Subtotaal netto kosten	*199,6*	*205,2*	*202,1*	*3,2*
6 Belastingopbrengsten	-241,1	-242,5	-244,9	2,4
7 Oninbaar /kwijtschelding	10,4	10,5	10,5	-0,1
8 Mutatie voorzieningen	-0,9	-1,0	-1,2	0,2
Subtotaal exploitatieresultaat	*-31,9*	*-27,8*	*-33,5*	*5,7*
9 Mutatie reserves conform besluitvorming begroting 2018 en Burap 2019	31,9	27,8	27,8	0,0
Subtotaal	0,0	0,0	-5,7	5,7
Nog te bestemmen resultaat 2019	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo na bestemming Jaarrekening (- = voordelig)	**0,0**	**0,0**	**-5,7**	**5,7**

Van de afwijking zijn verschillende oorzaken hiervoor kort te duiden. Allereerst zijn er lagere directe kosten gemaakt, doordat we als gevolg van de PFAS-problematiek bijvoorbeeld minder konden baggeren en minder waterwegen konden onderhouden.

Daarnaast is er een lager bedrag van gereedgekomen projecten geactiveerd dan waarmee in de oorspronkelijke begroting werd gerekend, wat heeft geleid tot lagere afschrijvingskosten. Ten slotte waren er lagere personeelslasten door een langere doorlooptijd voor het invullen van vacatures.
De stijging van de belastingopbrengsten betreft voor € 1,5 miljoen de watersysteemheffing door met name doordat de WOZ-waarde in de praktijk meer stegen.
De opbrengsten uit de zuiveringsheffing nemen toe met € 0,8 miljoen (0,7%) als gevolg van een hoger aantal vervuilingseenheden dan bij de bestuursrapportage aangenomen.
In hoofdstuk 3 zijn per programma de financiële afwijkingen toegelicht.

2.3 Investeringen

De begroting ging uit van een investeringsraming van € 28,7 miljoen. In de Burap werd deze raming, met name door het besluit om met ingang van 2019 geen personeelslasten meer te activeren, bijgesteld naar € 22,2 miljoen. Uiteindelijk is er in 2019 een totaal van € 21,6 miljoen gerealiseerd (zie hoofdstuk 3 voor de investeringen in de individuele programma's). Gedurende het jaar zijn vijftig investeringsprojecten afgesloten en geactiveerd, voor een totaal van € 41,8 miljoen (zie paragraaf 5.2). De meeste investeringsprojecten lopen echter over meerdere jaren en worden dus verspreid over meerdere jaren uitgegeven. Eind 2019 liepen er nog 99 investeringsprojecten. De bijbehorende resterende kredieten van in totaal € 82,1 miljoen zijn in Bijlage I opgenomen.

Tabel 2.2 Investeringsuitgaven 2019 t.o.v. Begroting en Burap

Investeringsuitgaven per programma (in € 1 miljoen)	Geraamde investeringsuitgaven Begroting 2019	Geraamde investeringsuitgaven Burap 2019	Gerealiseerde investeringsuitgaven jaarrekening 2019
Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie	9,9	8,5	8,6
Gezond, schoon en zoet water	1,1	0,6	0,8
Watersysteem	11	9,3	9,0
Afvalwaterketen en zuiveren	2,8	2,1	1,7
Financiën, duurzaamheid en innovatie	0	0	0
Bestuur, organisatie en instrumenten	3,9	1,7	1,5
Totaal	***28,7***	***22,2***	***21,6***

De totale lasten en baten van de programma's voor en na bestemming zijn als volgt:
In hoofdstuk 6 zijn de baten en lasten per programma gespecificeerd en verder toegelicht.

Programma (Bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2019			Begroting 2019 na wijziging			Jaarrekening 2019		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Resultaat voor bestemming	**216,2**	**248,1**	**31,9**	**223,7**	**251,5**	**27,8**	**226,8**	**260,3**	**33,5**
Mutaties reserves	32,8	1,0	-31,9	30,3	2,5	-27,8	30,3	2,5	-27,8
Totaal alle programma's na bestemming reserves	**249,0**	**249,0**	**0,0**	**253,9**	**253,9**	**0,0**	**257,1**	**262,8**	**5,7**

3 Jaarverslag: Programmaverantwoording

3.1 Programma Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie

3.1.1 Programmalijnen

Binnen het programma Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie worden de volgende drie programmalijnen onderscheiden:

- Waterveiligheid
- Stedelijk waterbeheer
- Klimaatadaptatie

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Waterveiligheid
Doel: De primaire, regionale en overige waterkeringen zijn veilig. We zorgen voor adequaat onderhoud en we beoordelen periodiek op stabiliteit en hoogte. We nemen risicogestuurd passende maatregelen die we afstemmen met de omgeving. In 2022 moeten alle primaire keringen zijn getoetst aan de nieuwe normen voor waterveiligheid. De toetsing van de regionale keringen – opgedeeld in clusters – is in 2024 gereed.

Waterveiligheid
In 2019 nam Delfland deel aan dertig planvormingsprojecten om regionale kades op hoogte te brengen. Belangrijke stappen zijn gezet voor de N468(samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Provincie Zuid-Holland), de Pasgeldlaan in Rijswijk, de Langewateringkade (samenwerkingsovereenkomst gesloten met gemeente Westland) en de Vaartweg in Vlaardingen.

Ondanks de verscherpte regelgeving (PFAS en PAS) ligt de doelrealisatie van het op orde brengen van de keringen op koers. Door de regelgeving rond PFAS is grondmateriaal (klei) schaars en moet dit op steeds grotere afstanden gewonnen worden. Door deze schaarste en de marktwerking, is het op orde brengen van keringen duurder geworden.

Toetsen
Delfland beoordeelt iedere 12 jaar of de waterkeringen voldoen aan de vereiste veiligheid. In 2019 is in samenwerking met het Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard de beoordeling van de primaire waterkering tussen Parksluizen en Vlaardingen afgerond. Dit traject is ter goedkeuring voorgelegd aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Daarmee heeft Delfland drie van de zes trajecten in de primaire waterkering beoordeeld. De beoordeling van de overige drie trajecten is in 2019 gestart. Daarmee loopt Delfland goed op schema om eind 2022 alle primaire waterkeringen beoordeeld te hebben.

Naast de primaire waterkeringen zijn ook regionale waterkeringen van groot belang in de bescherming tegen overstromingen. De beoordeling van vijftig kilometer keringen in Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland is nagenoeg voltooid. Alle regionale keringen moeten in 2024 beoordeeld zijn. Om dit te bereiken heeft Delfland in de begroting 2020-2024 extra geld vrijgemaakt.

Regulier Beheer
In 2019 zijn alle primaire waterkeringen, regionale waterkeringen en overige kades geïnspecteerd. Daarnaast heeft er maaionderhoud plaatsgevonden aan circa 75 hectare groene kades (regionaal en overige keringen) en aan 36 hectare primaire kering, waarbij rekening wordt gehouden met de biodiversiteit (honey highways); tegelijkertijd zijn schades hersteld.

Het onderhoud aan zes sluizen en andere kunstwerken in de keringen is conform planning uitgevoerd.
De veiligheid van de keringen is een van de standaardonderdelen waarop plannen van derden worden getoetst in het kader van de watertoets.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Primaire waterkeringen (55 kilometer) toetsopgaven gerealiseerd	50%	58%
Regionale waterkeringen (437 kilometer) toetsopgaven gerealiseerd	30%	29%
Primaire waterkeringen (55 kilometer) keringen op orde	100%	100%
Regionale waterkeringen (437 kilometer) keringen op orde	82%	85%
Deelname aan tweejaarlijkse audit t.b.v. zorgplicht primaire keringen	n.v.t.	n.v.t.

Programmalijn Stedelijk waterbeheer

Doelen:
1. We stellen een Watervisie 1.0 op als onderdeel van de implementatie van de Omgevingswet.
2. We richten samen met relevante stakeholders planvorming en gebiedsprocessen in, op basis van de principes van strategisch omgevingsmanagement.

3. We benutten kansen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Waar mogelijk combineren we de belangen van Delfland met die van gebiedspartners en nemen we maatregelen om de bijdrage van het watersysteem aan de ruimtelijke kwaliteit en belevings- en gebruikswaarde voor en door burgers en bedrijven te vergroten.
4. We voeren proactief de watertoets uit op binnengekomen ruimtelijke plannen en hanteren de streefwaarde van 100% afhandeling wateradviezen binnen de gestelde termijn.

Ad. 1
De Verenigde Vergadering heeft op 19 december 2019 de Watervisie vastgesteld. De Watervisie is een gespreksinstrument waarin een beeld wordt gegeven van 'waar Delfland voor staat'. Met dit instrument gaat Delfland het gesprek aan met gemeenten over belangrijke ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving die de waterbelangen kunnen raken. Doel hiervan is dat de waterbelangen in de omgevingsvisies van gemeenten op passende wijze worden meegewogen.

Ad. 2
Strategisch omgevingsmanagement is een manier van denken en onderhandelen. Deze hebben we in 2019 breed ingezet. In de complexere planvormingstrajecten is het opstellen van een belangenmatrix onderdeel van het werkproces.

Ad. 3
We hebben in 2019 wederom een aantal kansen in ruimtelijke ontwikkelingen proberen te benutten. Enkele voorbeelden zijn de Erasmusvaart in Den Haag, de Zuidersingel in Lansingerland en de Boomawatering in Westland. Deze resultaten dragen vooral bij aan de prestatie-indicatoren van programma C. Daarnaast is in een aantal complexe plannen van derden inbreng geleverd. In 2019 is veel aandacht uitgegaan naar de A13-16, Blankenburgverbinding, de A4 Passages/Poorten/Inprikkers, Kijkduin en de Broekpolder.
In 2019 zijn bovendien twee uitvoeringsprogramma's van gemeentelijke waterplannen geactualiseerd (Westland en Rijswijk), waarna nu in totaal vijf uitvoeringsprogramma's actueel zijn. Bij zeven gemeenten is de actualisatie in voorbereiding of lopen er gesprekken om deze te starten. Daarbij constateren we een tendens bij gemeenten om waterplannen te combineren met andere planvormen (klimaatplannen en Gemeentelijke Rioleringsplannen).

Ad. 4
Bij de watertoets is het Delfland in 2019 opnieuw gelukt om alle wateradviezen af te handelen binnen de gestelde termijnen van het aanbod aan ruimtelijke plannen (510). Tevens hebben we met gemeenten samengewerkt aan omgevingsvisies en -plannen en initiatieftafels in het kader van de Omgevingswet. Zo borgen we de belangen van Delfland in de ruimtelijke plannen.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Watervisie vastgesteld	ja	ja
Percentage wateradviezen afgehandeld binnen gestelde termijn	100%	100%

Programmalijn Klimaatadaptatie

Doel: Delfland gaat in nauwe samenwerking met gemeenten en andere belanghebbenden de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie nader uitwerken en uitdragen. Dit leidt tot maatregelen waardoor de sponswerking in ons sterk verharde gebied groter wordt en er bij ruimtelijke ontwikkelingen klimaatadaptief wordt gehandeld.

Begin 2019 hebben we - op basis van ervaringen uit voorgaande jaren - de bestaande Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie aangepast, waarmee klimaatadaptieve maatregelen van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties worden ondersteund. We hebben in 2019 ruim vierhonderd subsidies verstrekt voor het ontharden van tuinen, het aanleggen van

groene daken en groenblauwe schoolpleinen, en het plaatsen van regentonnen. Het beschikbaar gestelde budget is vrijwel uitgeput. Met onze steun zijn in 2019 vijf groenblauwe schoolpleinen aangelegd en is er een inspirerende website ontwikkeld die initiatiefnemers ondersteuning biedt (www.groenblauweschoolpleinen.nl).
Met de gemeente Westland is er een water- en klimaatplan opgesteld. Met de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Rotterdam, Delft en Maassluis zijn we hiermee bezig, al dan niet in combinatie met een waterplan. Daarnaast hebben we, samen met gemeenten en de provincie Zuid-Holland, een aanvraag ingediend bij het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie voor rijkssubsidie in de vorm van een Versnellingsvoucher. Deze aanvraag is gehonoreerd. Samen met genoemde partijen zijn we gestart met het proces van (het nader uitwerken van) stresstesten[1], het voeren van risicodialogen en het opstellen van uitvoeringsagenda's.

[1] In 2018 heeft de Provincie Zuid-Holland samen met de Zuid-Hollandse waterschappen voor de gehele provincie de klimaatatlas ontwikkeld. (zie https://zuid-holland.klimaatatlas.net/). Deze klimaatatlas voldoet aan de handreiking stresstest-light, waarmee dus aan de afspraak uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is voldaan.

Het netwerk Klimaatkrachtig Delfland, dat in 2018 is opgezet, is in 2019 gegroeid van 40 naar 88 partners (zie www.klimaatkrachtig.nl). Met diverse partijen is de samenwerking verder uitgebouwd. Zo hebben we voor hoveniers een aantal klimaatcafé's georganiseerd en zijn er met verschillende tuincentra acties gehouden. Samen met woningbouwcorporaties zijn stresstesten uitgevoerd voor de kwetsbaarheid van hun vastgoed. In samenhang met Delfland Circulair en Waterbewustzijn is ook aan interne bewustwording binnen Delfland zelf gewerkt.

In het kader van het Convenant Klimaatadaptief Bouwen (Provincie Zuid-Holland) hebben we meegewerkt aan het formuleren van een minimaal programma van eisen voor nieuwbouwontwikkelingen.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Aantal acties dat bijdraagt aan de beweging naar een waterrobuuste en klimaatbestendige regio	20	>20

3.1.2 Exploitatie wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Waterveiligheid	20.232	22.356	22.396	20.945
Stedelijk waterbeheer	1.606	1.606	1.223	1.598
Klimaatadaptatie	1.180	1.560	1.908	1.429
Totaal	**23.018**	**25.522**	25.527	**23.971**

Toelichting
Op basis van de Burap 2019 is de begroting 2019 verhoogd met € 2,5 miljoen tot € 25,5 miljoen. Bij de programmalijn Waterveiligheid bestaat de verhoging van € 2,1 miljoen uit € 1,5 miljoen voor het niet meer activeren van uren Project Management Bureau en € 0,6 miljoen voor extra werkzaamheden onderhoud waterkeringen. Voor de programmalijn Klimaatadaptatie komt de verhoging van € 0,4 miljoen door verhoging van het plafond van de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie.

De kosten voor realisatie van het totale programma in 2019 zijn nagenoeg gelijk aan de de bijgestelde begroting 2019.
De uitgaven van de programmalijn Waterveiligheid liggen bijna geheel in lijn met de bijgestelde begroting 2019. De kosten van programmalijn Stedelijk waterbeheer zijn per saldo € 0,4 miljoen lager. Dit betreft enerzijds hogere kosten (meer uren en hoger tarief inhuur) van de reserve niet voorzienbare capaciteit (€ 0,4 miljoen) en hogere urenbesteding aan Ruimtelijke Plannen (€ 0,2 miljoen). Daarnaast is in 2019 het niet betwiste gedeelte van €1,1

miljoen uit de afwikkeling van de gemeenschappelijke regeling Grondwateronttrekking Delft Noord vrijgevallen.
De kosten voor programmalijn Klimaatadaptatie zijn € 0,3 miljoen hoger. De overschrijdingen op de uren van Ruimtelijke Plannen en Klimaatadaptatie worden veroorzaakt door het feit dat bij het opstellen van de begroting de uren van inhuur niet zijn toegerekend aan de diverse activiteiten/programmalijnen. De begroting bevat alleen de uren van de vaste formatie. Het verschil wordt gedekt uit het inhuurbudget organisatiebreed.

3.1.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investeringen Begroting 2019	Geraamde investeringen Burap 2019	Gerealiseerde investeringen jaarrekening 2019
Waterveiligheid	9,9	8,5	8,6
Totaal	**9,9**	**8,5**	**8,6**

Toelichting

Waterveiligheid
De geraamde investeringsuitgaven zijn bij de Burap 2019 verlaagd met € 1,5 miljoen als gevolg van het niet meer activeren van PMB-uren (effect balansverkorting).
Het bedrag aan gerealiseerde investeringsuitgaven komt € 0,2 miljoen hoger uit. De uitvoering van het project waterkerende constructies Schipluiden verschuift naar 2020/2021. Hierdoor is de besteding € 0,9 miljoen lager dan begroot. Echter, door uitvoeringsversnelling binnen de programmatische aanpak kon in de tweede helft van het jaar de uitvoering naar voren worden getrokken. Hierdoor is uiteindelijk € 1,1 miljoen extra uitgegeven.

3.2 Gezond, schoon en zoet water

3.2.1 Programmalijnen

Binnen het programma Gezond, schoon en zoet water zijn de vijf programmalijnen onderscheiden:
- Zelfvoorzienend en kringloopsluiting
- Chemische waterkwaliteit
- Lokale knelpunten en kansen
- Zwemwater
- Coordinatie beheer

Programmalijn Zelfvoorzienend en kringloopsluiting
Doelen:
1. In 2019 wordt de strategie Delfland Circulair geïmplementeerd die in 2018 is vastgesteld om op een toekomstbestendige wijze kringlopen te sluiten en (nagenoeg) zelfvoorzienend te kunnen zijn in de waterbehoefte.
2. We zetten ons in voor een (kosten)effectieve zoetwatervoorziening, nu en in de toekomst samen met de partners.

Ad 1 Delfland Circulair
De strategie Delfland Circulair is in 2019 verder vormgegeven en geïmplementeerd. Daarnaast is de strategie vertaald in een programmaplan en maatregelen die in 2020 ter besluitvorming zullen worden voorgelegd. Met onder andere Evides en Glastuinbouw Nederland wordt onderzocht om het hergebruik van effluent te gebruiken als gietwater (kringloopsluiting).

Ad 2 Zoetwatervoorziening
De werkzaamheden voor een effectieve zoetwatervoorziening zijn conform planning uitgevoerd en hebben geleid tot het behalen van de PI voor chloridegehalte. In 2019 hebben we veel aandacht besteed aan de nasleep van de droge zomer van 2018, met de afronding

van regionale en landelijke evaluaties en de implementatie van de hieruit voortkomende aanbevelingen.

De belangen van Delfland ten aanzien van zoetwatervoorziening zijn geborgd in relevante plannen van derden, zoals de verdieping van de Nieuwe Waterweg, hiervoor zijnde werkzaamheden inmiddels afgerond.

We hebben actief deelgenomen aan het Deltaprogramma Zoetwater. In dat kader is samen met onder andere de andere waterschappen in regio West-Nederland gestart met de uitwerking van een aantal mogelijk kansrijke maatregelen voor de tweede fase van het Deltaprogramma Zoetwater (na 2021). De maatregel (eerste fase) om de belangrijke zoetwaterbron het Brielse Meer te optimaliseren is in 2019 al van start gegaan.
Voor het instrument Waterbeschikbaarheid hebben we één gebiedsproces afgerond (sturing van gemaal J.J.J.M. van der Burg) en één proces opgestart (waterbeschikbaarheid zoetwaterafhankelijke natuur). met als opbrengst dat we meer water vasthouden en energie besparen.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Percentage van alle metingen binnen een jaar met een waarde lager dan de richtwaarde van 200 mg/l Chloride	90%	96%
Het aantal gebieden dat binnen Delfland jaarlijks wordt doorlopen met het instrument Waterbeschikbaarheid	2	2

Programmalijn Chemische waterkwaliteit
Doel: In 2021 is de chemische waterkwaliteit zodanig dat met een voortgaande ontwikkeling van de ecologische en chemische kwaliteit de KRW-doelen in 2027 zijn gehaald.

Om de waterkwaliteit aan de normen te laten voldoen hebben we in 2019, met succes, voortgeborduurd op de aanpak van verontreinigingen bij de bron (met name bestrijdingsmiddelen en nutriënten). We hebben daarvoor verschillende instrumenten ingezet, zoals voorlichting, advisering en agendering, naast toezicht en handhaving en gebiedsgericht meten. Het Afsprakenkader Emissieloze Kas is verlengd tot 2022. Conform van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer wordt ingezet op het sluiten van de kringloop. De waterkwaliteit verbetert, maar voldoet nog niet aan de KRW-doelen. Er is een watersysteemanalyse uitgevoerd als basis voor het maatregelenprogramma SGBP3 (looptijd 2022-2027) dat in 2020 wordt opgesteld. Ook is een start gemaakt met de Ambitie & Strategie Microverontreinigingen die in 2020 wordt voorgelegd aan de verenigde vergadering.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
1) zomergemiddelde stikstofgehalte West- en Oostboezem	*2,7 & 2,1 mg/l*	2,2 mg/l & 1,8 mg/l
2) In % het aantal aangetroffen bestrijdingsmiddelen t.o.v. het totaal gemeten aantal bestrijdingsmiddelen EN de gemiddelde concentratie bestrijdingsmiddelen	*6,0% & 0,12* µg/l	3,4% & 0,06 ug/l

Programmalijn: Zwemwater
Doel: De aangewezen zwemwaterlocaties voldoen aan ons waterbeheerplan (hierbij geldt: inspanningsverplichting voor blauwalgen, resultaatverplichting voor bacteriën) en er is alleen bij uitzondering een negatief advies als gevolg van bijvoorbeeld blauwalg en bacteriën.

Tijdens het zwemseizoen hebben we alle 14 officiële zwemwaterlocaties gemonitord op bacteriën en blauwalgen. In de waterspeeltuinen Korftlaan en Tanthof in Delft ondervinden we structureel problemen met bacteriën en hebben we met de betrokkenen maatregelen opgesteld. De maatregelen voor de Plas Delftse Hout zijn in het najaar afgerond. In de zomer

trad nog wel kortstondig blauwalg op, maar dat is succesvol bestreden met waterstofperoxide. In het project S.C.H.O.O.N. worden de voorbereidingen getroffen voor de toekomstige verbetering van de waterkwaliteit in de Krabbeplas.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
1) Het aantal zwemlocaties met genomen maatregelen	8	8
2) Het aantal locaties met genomen maatregelen met een negatief zwemadvies van meer dan 3 weken.	0	0

De gestelde prestatieindicator voor de 8 zwemwaterlocaties waar in het verleden maatregelen zijn genomen, wordt gehaald, maar het doel voor alle 14 zwemwaterlocaties niet. Er zijn enkele officiele zwemwater locaties waar nog geen maatregelen zijn getroffen die meerdere weken per jaar een negatief zwemadvies hebben. In 2020 volgt hiervoor een aanpak.

Programmalijn Lokale knelpunten en kansen
Doel: Zoveel mogelijk afgesproken lokale waterkwaliteitsknelpunten worden opgelost en kansen worden benut binnen taakstellend budget.

Er is in 2019 gewerkt aan twee lokale knelpunten, te weten volkstuinencomplex Hoek van Holland en de situatie rond het Kruithuis. Het volkstuinencomplex is volop in het (regionale) nieuws geweest en wij stemmen met de gemeente Rotterdam af over de te nemen maatregelen. De voorbereidingen ten aanzien van het Kruithuis hebben, vanwege de afstemming met de ruimtelijke ontwikkeling enige vertraging opgelopen. Er wordt in 2020 en 2021 gewerkt aan een plan voor de verbetering van de waterkwaliteit in overig of lokaal water. Hierbij wordt een gezamenlijke aanpak van knelpunten opgesteld.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Het aantal lokale knelpunten waarvan gestart wordt met het uitvoeren van de oplossing.	4	2

Programmalijn: Coördinatie beheer
Doel: Assetmanagement is geïmplementeerd binnen Delfland.

In 2019 is verder ingezet op implementatie van assetmanagement aan de hand van het programmaplan, waarin de clusters sturing, werkprocessen en gegevensbeheer en informatiemanagement zijn benoemd.

3.2.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Zelfvoorzienend en kringloopsluiting	543	443	438	396
Chemische waterkwaliteit	1.908	2.208	2.576	2.114
Lokale knelpunten en kansen*	244	244	277	204
Zwemwater	710	1.044	836	703
Coördinatie beheer*	335	435	655	304
Totaal	3.740	4.374	4.782	3.721

*in de begroting en de Burap waren de benamingen van deze programmalijnen abusievelijk andersom gepresenteerd.

Toelichting
De realisatie van het programma als geheel ligt € 0,4 miljoen hoger dan de bijgestelde begroting 2019.
Voor de programmalijn Chemische waterkwaliteit ligt de realisatie circa € 0,3 miljoen hoger. Dit wordt veroorzaakt door hogere kosten en meer inzet voor bemonstering ten gevolge van de PFAS-normering.
De kosten van de maatregelen ten behoeve van de zwemwaterkwaliteit (programmalijn Zwemwater) zijn lager dan begroot; € 0,2 miljoen.
Bij de programmalijn Coördinatie beheer ligt de realisatie € 0,2 miljoen hoger door extra inzet voor implementatie en doorontwikkeling van het assetmanagement.

3.2.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investeringen Begroting 2019	Geraamde investeringen Burap 2019	Gerealiseerde investeringen jaarrekening 2019
Zelfvoorzienend en kringloopsluiting	0,1	0,1	0,3
Lokale knelpunten	0,2	0,0	
Zwemwater	0,8	0,5	0,5
Totaal	1,1	0,6	0,8

Toelichting:
Binnen dit programma ligt de realisatie € 0,2 miljoen hoger dan de geraamde investeringen in de Burap 2019.
De geraamde investeringen zijn bij de Burap 2019 verlaagd als gevolg van het niet meer activeren van PMB-uren (programmalijn Zwemwater) en vertraging in de doorlooptijd vanwege afstemming met gemeenten (programmalijn Lokale knelpunten).
Bij de programmalijn Zelfvoorzienend en kringloopsluiting liggen de gerealiseerde investeringen € 0,2 miljoen hoger dan geraamd. Dit komt omdat werkzaamheden eerder werden uitgevoerd dan gepland, omdat dit efficienter was in combinatie met werkzaamheden voor het project Blankenburgverbinding.

3.3 Watersysteem

3.3.1 Programmalijnen

Binnen het programma Watersysteem zijn de volgende vier programmalijnen onderscheiden:

- Integraal watersysteem: waterkwantiteit
- Integraal watersysteem: ecologische waterkwaliteit en vismigratie
- Grondwater en bodemdaling
- Vaarwegbeheer

In de onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Integraal watersysteem: waterkwantiteit
Doel: In 2021 is het watersysteem zo ingericht dat er kan worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De kans op inundatie van het watersysteem door hevige regenval wordt zodanig verkleind dat deze aan de normering voldoet.

Peilbesluiten
Voor onder andere de gehele Boezem is het peilbesluit geactualiseerd (vaststelling verenigde vergadering september 2019). Er is een nieuwe werkmethode geïmplementeerd waarbij wij beter aansluiten bij de eisen in de provinciale verordening, die in 2018 is geactualiseerd.

Peilbeheersing
Er is in 2019 een begin gemaakt met een integraal bedieningsplan voor de bediening van peil-regulerende kunstwerken zoals gemalen en stuwen. Hierbij maken we zoveel mogelijk gebruik van kansen om energiezuiniger, flexibeler en goedkoper te bemalen, waarmee we ook de markt (energieleveranciers) tegemoetkomen die energiepieken op het elektriciteitsnet wil voorkomen.

Watersysteemanalyses
In 2019 hebben we een bovengemiddeld aantal polders getoetst, om de planning voor de komende jaren (tot en met 2021) te halen.

Onderhoud watergangen
We zijn als Delfland in 2019 verantwoordelijk voor het groot onderhoud van circa 1.600 kilometer en het dagelijks onderhoud van circa 1.250 kilometer watergangen. Het maaionderhoud is uitgevoerd. Vanwege de PFAS-problematiek zijn in 2019 alleen de urgente watergangen gebaggerd. De overige watergangen van het afgelopen baggerseizoen worden vanaf medio januari 2020 gebaggerd.

Onderhoud kunstwerken
We hebben in 2018 voor het onderhoud aan de gemalen en stuwen een meerjarenonderhoudsplanning (MJOP) opgesteld volgens de principes van assetmanagement. Hiermee is het (achterstallig) onderhoud aan gemalen en stuwen in kaart is gebracht. In 2019 is dit geactualiseerd en in lijn daarmee uitgevoerd.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Mate van behouden streefpeilen	95%	94%
Voldoet aan Nationaal bestuursakkoord water (NBW)-normering	39.000 ha	39.950 ha

De oppervlakte waterpeilen zijn voor 94% conform de vastgestelde peilen in het peilbesluit. In 2019 was het strevendat 95% van de peilen op orde zouden zijn; voorgaande jaren was dit 93%. Er is vooruitgang geboekt maar de prestatie indicator van 95% van de peilen op orde, is niet gehaald. In 2019 is onderzocht of de oppervlakte waterpeilen, die ook continue gemeten worden, anders kunnen worden gerapporteerd. Hiervoor kan het Water Informatie Systeem (WIS), dat nu ontwikkeld wordt, ondersteuning bieden.

Ten aanzien van de kans op inundatie door hevige neerslag kan worden gesteld dat aan de prestatie-indicator 'voldoet aan de Nationaal bestuursakkoord water (NBW) normering' wordt voldaan. Ook is een aantal nieuwe projecten, bedoeld om de kan op wateroverlast te verkleinen, gerealiseerd. Onder andere samen met gemeenten in het kader van werk-met-werk maken.

Programmalijn Integraal Watersysteem: ecologische waterkwaliteit en vismigratie
Doelen:

1. *In 2021 zijn de inrichting, het beheer en de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen en in overige delen van het watersysteem zodanig dat met een verwachte voortgaande natuurlijke ontwikkeling de KRW-doelen in 2027 worden gehaald.*
2. *In 2021 zijn de belangrijkste leefgebieden voor vissen in die mate ontsloten, dat met de verwachte voortgaande natuurlijke ontwikkeling en de renovatie- en nieuwbouwcyclus voor kunstwerken de KRW-doelen voor vissen in 2027 gehaald worden.*
3. *In de planperiode van het WBP5 wordt het ambitieniveau voor de waterkwaliteit in de lokale wateren van Delfland vastgesteld en voldoet de waterkwaliteit voor een deel van dit water aan de wensen van burgers, gemeenten en Delfland.*

NB In 2019 is geconstateerd en aan de VV medegedeeld dat de huidige KRW-doelen met de huidige maatregelpakketten niet gehaald gaan worden in 2027. In 2019 is gestart met de

voorbereiding voor het SGBP-3. In 2020 zal de VV aangepaste doelen en maatregelpakketten vaststellen voor de periode 2022-2027. Deze worden ambitieus en realistisch zodat wij met maximale inzet de geactualiseerde doelen in 2027 halen. Dat is ook wat de KRW van ons vraagt.

Ecologische kwaliteit
Afgelopen jaar hebben we de landelijke, door de STOWA, ontwikkelde Ecologische Sleutelfactoren (ESF's) uitgewerkt voor ons beheergebied. Aan de hand daarvan hebben we beter inzicht gekregen in welke ecologische ontwikkeling in het watersysteem nodig is om de ecologische doelen te behalen. Dit heeft geleid tot een verbreding van het maatregelenpakket. Naast de realisatie van natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen gaan wij in een deel van de boezem anders maaien en baggeren zodat waterplantzones kunnen ontstaan. Daarnaast brengen we meer structuur en habitat aan zodat het leefgebied verder verbetert en realiseren we drijvende eilanden (floatlands) op plekken waar geen ruimte is voor de aanleg van een natte ecologische zone.

Bovendien voeren wij het onderhoud uit van de 49 hectare reeds eerder aangelegde natte ecologische zones.

Lokaal water
Begin 2019 is de Stimuleringsregeling Lokaal Water in werking getreden om de samenwerking met gemeenten, natuurorganisaties, inwoners en agrariers te verbeteren. Deze regeling duurde tot 31 december 2019. Dit bleek niet de meest toegespitste methode. De stimuleringsregeling wordt voor vier projecten ingezet. Deze werkzaamheden worden allen pas in 2020 uitgevoerd waardoor het totale budget in 2019 niet uitgegeven is. Het benodigde budget wordt bij de Burap 2020 ingebracht. In 2020 worden de partners bij waterkwaliteitsverbetering van overig of lokaal water meer ondersteund met kennis en expertise.

Vismigratie
Om de doelen te behalen verbeteren wij actief de mogelijkheden voor vismigratie. In 2019 hebben wij bijvoorbeeld gemaal Hofweg en gemaal Schoute vismigreerbaar gemaakt. Daarnaast werken we actief samen met vrijwilligers bij de monitoring van de vismigratie.

Kroos
In 2018 zijn we begonnen aan een tweejarige pilot in de binnenstad van Delft. Enerzijds om samen met de gemeente Delft te bepalen welke maatregelen we elk vanuit ons eigen takenpakket en belang zouden kunnen en willen nemen. Anderzijds om te onderzoeken wat het effect is van een krooslaag op de ecologische waterkwaliteit. In 2020 wordt de pilot afgerond.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Aantal verbeterstappen m.b.t. de vier ecologische sleutelfactoren in de KRW-waterlichamen t.o.v. 1 januari 2018	4	3

Om de KRW-doelen in 2027 te behalen zijn nog veel inspanningen nodig. In 2019 zijn er verbeteringen zichtbaar, maar omdat de hoeveelheid ondergedoken waterplanten veel minder is dan gedacht, ligt ook het aantal verbeterstappen lager dan verwacht.

Programmalijn Grondwater en bodemdaling
Doelen:
1. *We bouwen verder aan een toekomstige rol als kwantitatief grondwaterbeheerder en benutten kansen met grondwater.*
2. *In 2019 hebben we een visie ontwikkeld op de omvang van bodemdaling in het beheergebied en de gevolgen ervan. Uit deze visie bepalen we scenario's en maatregelen om (de gevolgen van) de bodemdaling het hoofd te bieden.*

Grondwater
In februari 2019 is door de Verenigde Vergadering de beleidsnota Grondwaterbeheer Delfland vastgesteld. De eerste implementatiestappen zijn gezet. Een verandering van de tekst op de website, waar de respectievelijke verantwoordelijkheden van Delfland en andere overheden worden weergegeven, is in voorbereiding. De samenwerking met andere overheden, zoals gemeenten en provincie, krijgt vorm in innovatieve projecten zoals Coastar, maar ook in regulier ambtelijk overleg.

Bodemdaling
De strategie Bodemdaling is in 2018 vastgesteld. In 2021 wordt deze geactualiseerd aan de hand van de in 2019 en 2020 uit te werken handelingsperspectieven voor de zeven thema's die in de strategie Bodemdaling worden genoemd. Parallel hieraan is landelijk een doelstelling geformuleerd voor CO2-reductie als gevolg van veenoxidatie. Alhoewel deze veenoxidatie voor het gebied van Delfland beperkt is, zal dit mee worden genomen bij de actualisatie van de strategie in 2021.

Programmalijn: Vaarwegbeheer
Doel: Het vaar(weg)beheer in samenwerking met gebiedspartners professionaliseren.

We krijgen door de toename van recreatievaart steeds vaker de vraag om in delen van het watersysteem gemotoriseerd varen toe te laten. Om meer inzicht te krijgen in het effect van (recreatie)vaart op de (ecologische)waterkwaliteit, monitoren we de Strijp en Reijnerwatering, die in 2017 werd opgesteld. Dit onderzoek loopt tot en met 2020. De resultaten worden gebruikt voor het programma Waterkwaliteit en om af te wegen waar gemotoriseerd vaarverkeer mogelijk en wenselijk is.

3.3.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Integraal watersysteem	34.920	36.879	35.179	34.663
Grondwater en bodemdaling	143	143	149	129
Vaarwegbeheer	102	102	73	34
Totaal	**35.165**	**37.123**	35.401	**34.826**

Toelichting
De begroting is bij de Burap 2019 verhoogd met € 2,0 miljoen als gevolg van het niet meer activeren van PMB-uren.
Binnen dit programma liggen de kosten netto € 1,7 miljoen lager. Dit bedrag is als volgt opgebouwd; Er is vertraging opgetreden bij het baggeren als gevolg van de PFAS-problematiek (lagere kosten van € 0,6 miljoen). De kosten van stimulering van verbetering van overig of lokaal water komen in 2020 (lagere kosten van € 0,4 miljoen). Er is door meer noodzakelijk vooronderzoek vertraging opgetreden bij onder andere de reparatie van het gemaal Bergboezem Berkel en het reinigen van de duiker Heerenstraat (lagere kosten van € 0,4 miljoen). Tegelijk vielen de kapitaallasten € 0,9 miljoen lager uit dan begroot , doordat per eind 2018 in totaal een lager bedrag aan gereedgekomen projecten werd geactiveerd dan waarmee in de begroting 2019 is gerekend. Daarentegen zijn de kosten besteedde uren € 0,6 miljoen hoger dan begroot (plus € 0,6 miljoen), omdat de middelen voor flexibele inzet personeel centraal worden begroot.

3.3.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investeringen Begroting 2019	Geraamde investeringen Burap 2019	Gerealiseerde investeringen jaarrekening 2019
Integraal watersysteem	11,0	9,3	9,0
Totaal	**11,0**	**9,3**	**9,0**

Toelichting
De investeringsuitgaven zijn bij de Burap 2019 verlaagd met € 2,0 miljoen als gevolg van het niet meer activeren van PMB-uren. Sinds de Burap is er bijvoorbeeld bij de aanleg van de natte ecologische zone (NEZ) aan de Coldenhovelaan vertraging opgetreden door de PFAS-problematiek waardoor deze werkzaamheden (€ 0,3 miljoen) zijn doorgeschoven naar 2020.

3.4 Afvalwaterketen en zuiveren

3.4.1 Programmalijnen

Binnen het programma Afvalwaterketen en zuiveren zijn de volgende vier programmalijnen onderscheiden:

- Transporteren en zuiveren
- Hergebruik grondstoffen
- PPS-contract
- Samenwerken in de afvalwaterketen

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Transporteren en zuiveren
Doel: De transport- en zuiveringssystemen zijn doelmatig en duurzaam ingericht en blijven voldoen aan de afnameverplichting en aan de wettelijke eisen voor het transporteren en zuiveren van afvalwater, en voor de slibverwerking.

In 2019 is voldaan aan de afnameverplichting en wettelijke eisen. Het was een jaar met droge periodes en periodes met veel regen. We zien daardoor enerzijds goede verwijderingsrendementen van stikstof en fosfaat maar anderzijds ook meer piekbelastingen. Om zo min mogelijk chemicaliën te gebruiken, sturen we in regio Zuid (AWZI De Groote Lucht en AWZI Nieuwe Waterweg) op de wettelijke eisen. In regio Noord (AWZI Harnaschpolder en AWZI Houtrust) sturen we daarnaast ook op de eisen uit het PPS-contract. Dit heeft voor het geheel geleid tot gunstige zuiveringsresultaten en een lager chemicaliënverbruik. De beschikbaarheid van het transportsysteem, de afvalwaterzuiveringsinstallaties en de slibverwerking was meer dan 99%, mede dankzij het uitgevoerde onderhoudsplan. Er is daarnaast een groot aantal verbeteringen in de zuiveringsinstallaties aangebracht en er zijn nieuwe procedures geïntroduceerd waarmee het veilig werken op een hoger niveau is gebracht. In 2019 heeft de verwerking van slib in Nederland grote knelpunten gekend. Ook bij de verwerking van ons slib door HVC waren er knelpunten door storingen in de verbrandingsinstallatie; echter niet in diezelfde mate als elders in Nederland. Delfland heeft weliswaar enige hinder ondervonden, maar dit heeft niet tot problemen geleid. HVC heeft maatregelen genomen om de knelpunten te voorkomen. Samen met onze partners in de Gemeenschappelijke Regeling slibverwerking blijven we dit monitoren.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Verwijderingsrendement stikstof in %	75%	84%
Verwijderingsrendement fosfaat in %	75%	81%
Biologische belasting AWZI Harnaschpolder (%)	87%	91%
Biologische belasting AWZI Houtrust (%)	88%	89%
Biologische belasting AWZI De Groote Lucht (%)	90%	99%

De prestatie-indicator biologische belasting geeft aan dat de belasting voor de drie genoemde zuiveringsinstallaties hoog is. Met de masterplannen die in ontwikkeling zijn voor de zuiveringen De Nieuwe Waterweg en De Groote Lucht bereiden wij ons voor op de toename van het huishoudelijk afvalwater en op de toename van de biologische belasting.

Ook nieuwe ambities en ontwikkelingen in regels en wetgeving worden daarin meegenomen. Wat opvalt is de sterke stijging van de biologische belasting van de zuiveringen Harnaschpolder (HNP) en De Groote Lucht (DGL). Bij de zuivering HNP wordt dit verklaard door een toename van het aantal huishoudens. Bij DGL is er naast een structurele stijging van enkele procenten sprake van een relatief groot aantal pieken (als gevolg van neerslag) in de waarnemingen waarop de prestatie-indicator is gebaseerd. Deze pieken verklaren de overige stijging. Deze hebben niet geleid tot overschrijding van de lozingseisen.

Als de prestatie-indicator biologische belasting wordt berekend volgens een nieuwe systematiek, waarin ook rekening wordt gehouden met industrieel afvalwater, dan geeft dit voor de zuiveringen uit de bovenstaande tabel vergelijkbare waarden. De biologische belasting voor de zuivering De Nieuwe Waterweg, die in de tabel ontbreekt, kan met deze nieuwe prestatie-indicator ook worden bepaald:71%.

Programmalijn Hergebruik grondstoffen
Doel: Samen met Delfluent wordt in 2018 de Toekomst Afvalwaterketen Delfland gestart. Daarmee wordt ingezet op het verbeteren van de doelmatigheid en het aanpassen van de zuiveringsinstallaties aan nieuwe ontwikkelingen. In 2021 hebben we alle voorbereidende maatregelen getroffen om de waterketen toekomstbestendig te sluiten en de zuiveringen te kunnen doorontwikkelen tot energie-, grondstoffen- en zoetwaterfabrieken.

In 2019 hebben we een aantal maatregelen genomen op het gebied van energie. Op de zuivering Harnaschpolder is een groengasinstallatie in gebruik genomen. Om de energie- en klimaatdoelstellingen verder vorm te geven, heeft het algemeen bestuur in 2019 besloten tot de bouw van een groengasinstallatie, een warmtepomp en een CO2-vervloeiingsinstallatie op de zuivering Houtrust.

De Zoetwaterfabriek op de zuivering De Groote Lucht is in voorbereiding, zodat in 2024 zoetwater kan worden geleverd aan de waterharmonica en vervolgens aan de Krabbeplas (S.C.H.O.O.N.). Op verzoek van Glastuinbouw Nederland is in overleg met gemeente Westland, provincie Zuid-Holland en ministerie I&W een schetsontwerp gemaakt voor het verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen op de zuivering De Nieuwe Waterweg via een nageschakelde techniek (ozonisatie). Wij onderzoeken of Delfland dit als dienst kan uitvoeren en zo ja, in welke vorm. In het voorjaar van 2020 wordt een voorstel hiertoe aan het bestuur voorgelegd.

Het terugwinnen van fosfaat uit het slibas via Ecophos is in 2019 nog niet gerealiseerd. We onderzoeken daarom andere routes voor terugwinning van fosfaat.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Energieproductie biogas (miljoen M3/jaar)	12,3	12,2

Programmalijn Publiek-Private samenwerkig (PPS)
Doel: Door het DBFO-contract en door samenwerking met de partners in de PPS blijft het transport- en zuiveringssysteem doelmatig ingericht en blijft dit voldoen aan de afnameverplichting en wettelijke eisen voor het transporteren en zuiveren van afvalwater, en voor de slibverwerking.

De zuiveringsprestaties en de slibverwerking zijn conform de contractuele eisen uitgevoerd. In het eerste kwartaal van 2019 is het herstel van de leidingen in de Kerstanjewetering afgerond. De groengasinstallatie op Harnaschpolder is in het vierde kwartaal 2019 opgeleverd en volledig in bedrijf.

Het project ‘Aanpassingen gemaal Morsestraat’ in Den Haag blijkt complexer dan voorzien. In 2019 bleek uit een eerste integrale verkenning dat het vraagstuk zich niet beperkt tot het

gemaal. De problematiek is vervolgens onderzocht in samenhang met het riool(transport)systeem en de zuivering Houtrust. Het voorstel tot aanpassingen aan gemaal en leidingen wordt in 2020 uitgewerkt.

In het project Harkos, het ontwikkelen van een korrelslibtechnologie, wordt veel kennis opgedaann en wordt met de pilotinstallatie vooruitgang geboekt in het vormen van slibkorrels. Het onderzoek levert vooralsnog onvoldoende resultaten op om de pilot op te schalen. Het onderzoek wordt in 2020 voortgezet.

Programmalijn Samenwerken in de afvalwaterketen
Doel: Vergroten van de doelmatigheid en duurzaamheid van de afvalwaterketen conform de afspraken met ketenpartners.

De Mutual Gains Aanpak van de Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD), waarbij vanuit de belangen van de betrokken partijen gezamenlijk naar oplossingen wordt gezocht, heeft tot vele successen en een enkele teleurstelling geleid. Hier volgt een kort overzicht.

Bij Optimalisatie Afvalwater Systeem (OAS) De Groote Lucht is in de projecten 'Samen meten en monitoren' en 'Be-Good' gewerkt aan het digitaal inwinnen en beheren van gegevens, samen met de gemeenten Westland, Midden-Delfland, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam. Hiermee krijgen we meer inzichtin het functioneren van het transportstelsel dat de afvoer naar de zuivering De Groote Lucht regelt. Het project 'Be-Good' heeft als doel een dashboard op te leveren voor de samenwerkende gemeenten en Delfland, met meetgegevens in de waterketen. Dit project is een pilot voor een bredere regionale uitrol. Het onderzoek naar rioolvreemd water in het rioolstelsel dat afvoert naar de zuivering De Groote Lucht is afgerond. Dit heeft tot verschillende maatregelen geleid waarmee de hoeveelheid rioolvreemd water kan worden gereduceerd. De maatregelen uit het onderzoek voor de gemeenten Vlaardingen en Schiedam worden in 2020 uitgevoerd.

De OAS (Optimalisatie Afvalwater Systeem) Harnaschpolder/Houtrust is in 2019 opgestart. De eerste activiteiten zijn het maken van een model van de gemeentelijke rioolstelsels en het daarmee uitvoeren van stresstesten. Deze worden in 2020 opgestart.

De gemeenten Delft, Leidschendam-Voorburg en Pijnacker-Nootdorp zijn een operationele samenwerking aangegaan voor het rioolgemaalbeheer; Delfland participeert hier niet in. Het operationeel rioolgemaalbeheer van Vlaardingen is uiteindelijk niet aan Delfland overgedragen, omdat Vlaardingen haar eigen organisatie heeft versterkt en dit in eigen beheer blijft doen.

Er is een duidelijke wens van de partners om de samenwerking binnen het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) verder te verstevigen. Het opstellen van een nieuwe bestuursovereenkomst met NAD-partners zal in 2020 leiden tot vaststelling ervan. Deze bestuursovereenkomst betreft de periode 2021-2027 en zal de stappen in beeld brengen die het NAD wil gaan zetten om in 2050 tot een watercyclus te komen.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Minder stijging van de afvalwaterheffing t.o.v. de referentie 2011	-€ 40	-€ 77

Uit de indicator blijkt dat het doel ruimschoots is gehaald. De afvalwaterheffing is gelijk gebleven terwijl de referentie uit 2011 verder is gestegen. In de figuur tariefontwikkeling Netwerk Afvalwaterketen Delfland is zichtbaar dat deze besparing voor het hele netwerk geldt.

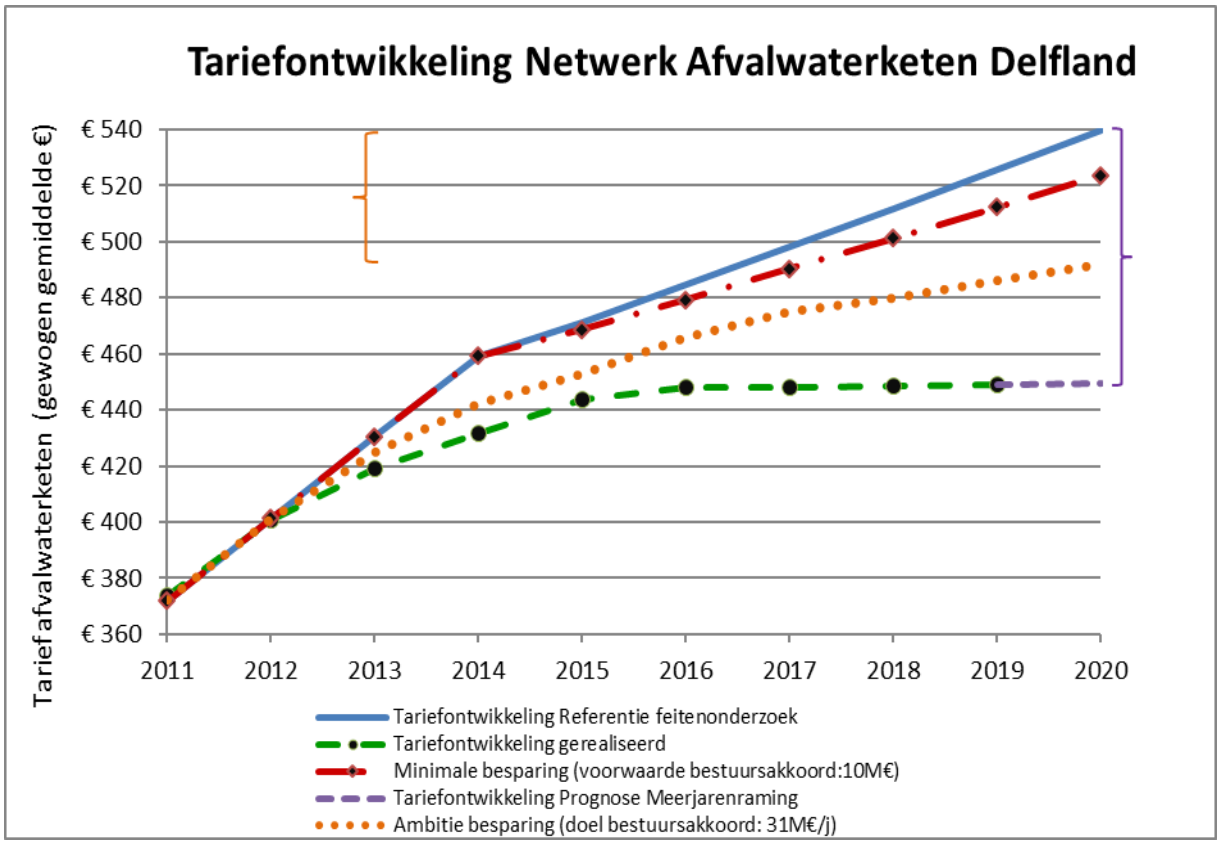

Figuur 3.1 Tariefontwikkeling Netwerk Afvalwaterketen Delfland

De verticale as toont het tarief per huishouden voor rioolbeheer plus zuiveren. De tariefafname die de oranje accolade in de figuur laat zien, komt overeen met de oorspronkelijke besparingsdoelstelling van € 31 miljoen (tariefafname * aantal huishoudens) uit het bestuursakkoord. De paarse accolade geeft de gerealiseerde besparing aan.

3.4.1 Exploitatie wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Transporteren en zuiveren	15.395	15.653	15.366	12.958
Hergebruik grondstoffen	554	554	259	128
PPS-contract	70.851	71.316	71.658	75.600
Samenwerken in de afvalwaterketen	986	986	1.327	-754
Totaal	**87.786**	**88.509**	88.611	**87.932**

De verschillen worden per programmalijn hieronder toegelicht.

Toelichting
Transporteren en Zuiveren
Per saldo € 0,3 miljoen voordelig. Dit komt door enerzijds door de hogere lasten voor energie, veiligheid, uitwerking Masterplannen De Groote Lucht, onderhoud en kosten groengas Harnaschpolder (€ 0,4 miljoen). Daartegenover staan € 0,9 miljoen hogere baten uit de verkoop van groen gas door een hogere marktprijs voor HBE's (Herbruikbare Brandstof Eenheden) en lagere marktprijs voor gas (€ 0,2 miljoen).

Hergebruik Grondstoffen
Het saldo is € 0,3 miljoen voordelig. Het inhuurbudget voor Delfland Circulair is ingevuld door interne medewerkers. Hierdoor is de realisatie lager dan begroot.

PPS-contract
Per saldo € 0,3 miljoen nadelig.
De hogere lasten (€ 0,4 miljoen) vanwege een hogere vuillast in het afvalwater van DSM, dat via de infrastructuur van Delfland in zee wordt geloosd, zijn gecompenseerd door een hogere heffing van Delfland aan DSM.
Hogere baten werden veroorzaakt door een eenmalig hoger aantal Vervuilingseenheden uit de productie door Nutricia (€ 0,1 miljoen).

Samenwerken in de afvalwaterketen
Per saldo kwam dit € 0,6 miljoen nadelig uit. Hogere lasten vanwege software aankoop voor subsidieproject dataplatform Be-Good (€ 0,1 miljoen) en de uitgaven samenwerkingsverband OAS De Groote Lucht, die door een apart jaarrekeningbesluit worden gecompenseerd via onttrekking aan de bestemmingsreserve OAS De Groote Lucht. (€ 0,3 miljoen)

3.4.1 Investeringsuitgaven

De vervangingsinvesteringen in 2019 en 2020 op de zuiveringen de Nieuwe Waterweg en de Groote Lucht zijn waar mogelijk uitgesteld in afwachting van de uitkomsten van de masterplannen voor deze zuiveringen. Hiermee worden desinvesteringen zoveel mogelijk voorkomen. Zodra in 2020 besluiten zijn genomen over hoe voor deze installaties de toekomst eruit gaat zien, worden de daaraan ondersteunende investeringen alsnog uitgevoerd.

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investeringen Begroting 2019	Geraamde investeringen Burap 2019	Gerealiseerde investeringen jaarrekening 2019
Transporteren en zuiveren	1,2	0,9	0,7
Hergebruik grondstoffen	0,5	0,1	0,1
PPS-contract	1,1	1,1	0,9
Totaal	**2,8**	**2,1**	**1,7**

Binnen dit programma zijn de gerealiseerde investeringen € 0,4 miljoen lager dan de geraamde investeringen in Burap 2019. De verschillen worden hieronder per programmalijn toegelicht.

Toelichting
Transporteren en zuiveren
Dit was per saldo € 0,2 miljoen lager dan geschat. De inspectie van de transportleiding 's-Gravenzande-NWA is uitgesteld tot 2020. Er bleken meerdere aanpassingen aan de leiding noodzakelijk te zijn om deze te kunnen inspecteren. Tevens is de aanbesteding aangepast naar meervoudig onderhands. Uit de marktverkenning bleek dat er een tweede partij was die dit werk mogelijk ook kan uitvoeren, voor € 0,1 miljoen lager dan begroot.

Het project 'Capaciteit van de elektrische installatie De Groote Lucht' wordt niet meer als zodanig uitgevoerd. De benodigde aanpassing van de capaciteit is onderzocht. Hieruit bleek dat voor het project S.C.H.O.O.N. met een beperkte aanpassing kan worden volstaan. De structurele aanpassing van de elektrische installatie wordt uitgesteld totdat er op grond van het masterplan De Groote Lucht besluiten zijn genomen; € 0,1 miljoen lager dan begroot.

PPS-contract
Per saldo € 0,2 miljoen lager dan geschat. Voor het project Groen Gas Harnaschpolder zijn de uitgaven lager dan voorzien. Aanpassingen in de warmtevoorziening zijn namelijk niet uitgevoerd, omdat er in de nabije toekomst een beter alternatief is met minder onvoorziene kosten.

3.5 Innovatie, duurzaamheid en financiële producten

3.5.1 Programmalijnen

Binnen het programma Innovatie, duurzaamheid en financiële producten zijn er twee programmalijnen onderscheiden:

- Coördinatie innovatie en duurzaamheid
- Coördinatie financiële producten.

In onderstaande paragrafen zijn de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Coördinatie innovatie en duurzaamheid
Doel:

1. We zijn energieneutraal in 2025 (100% eigen duurzame energieopwekking) en klimaatneutraal in 2050 (0-emissie broeikasgassen).
2. Onze doelen worden met behulp van innovatie beter en slimmer gerealiseerd.

Energie- en klimaatneutraal
Het afgelopen jaar is gewerkt aan het verder verduurzamen (energie- en klimaatneutraal maken) van Delfland. Denk daarbij aan de realisatie van de groengasinstallatie op zuivering Harnaschpolder en de start van de bouw van een groengasinstallatie op zuivering Houtrust, inclusief een warmtepomp en CO_2-vervloeiingsinstallatie.

Daarnaast zijn op het gebied van onderhoud nieuwe initiatieven gestart voor het verwerken van bagger en maaisel, wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om fosfaat uit zuiveringsslib te winnen en wordt nagegaan of het mogelijk is om CO_2 op de zuiveringsinstallaties nog verder af te vangen. Ook is er een actieplan Energieneutraal opgesteld, dat begin 2020 ter besluitvorming wordt aangeboden aan het bestuur.

Innovatie
Binnen Delfland lopen ongeveer 25 innovatietrajecten, in stadium variërend tussen de 9 ontwikkelingsfasen van een innovatie, van onderzoeksprojecten en pilots tot het testen van prototypes. Twee van deze projecten hebben afgelopen jaar geleid tot succesvolle implementatie. Een pilot met drones en de toepassing van een nieuwe beluchtingsmethode. Voor alle innovatieprojecten geldt dat zij erop gericht zijn om een idee verder te helpen en te ontwikkelen, zodat we het uiteindelijk in ons dagelijks werk kunnen gebruiken. Daarbij is ingecalculeerd dat niet elk idee een haalbare business case oplevert.

Prestatie-indicatoren

Innovatie en duurzaamheid

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Totaal primair energiegebruik (TJ, o.b.v. Klimaatmonitor)[1]	610	664
Aandeel eigen duurzame energieopwekking (%, o.b.v. Klimaatmonitor)	70	69
Klimaatvoetafdruk (ton CO2 eq./ jaar, o.b.v. Klimaatmonitor)[1]	8.000	19.834
Het percentage van de meervoudig onderhandse-, nationale- en Europese aanbestedingen waarbij, indien passend en proportioneel, MVI is toegepast (%)	35	ca. 35
Het aantal innovatieprojecten dat succesvol is geïmplementeerd is op basis van het TRL (Technology Readiness Level)	2 tot 3	2

[1]De streefwaarden voor deze PI's hebben betrekking op het voorgaande jaar (2018). Dit is inherent aan de toegepaste systematiek. De cijfers om de waarden te berekenen komen enkele maanden na het jaareinde volledig beschikbaar.

Bij de opzet van de begroting 2019 is voor het totale primaire energieverbruik 610 Tera-joule (TJ) opgenomen, op basis van een eerste concept van de Klimaatmonitor. Dit concept was nog onvolledig, waardoor de streefwaarde te laag is. Het totale primaire energieverbruik bedraagt 664 TJ. Dit is een energiebesparing van 11 TJ ten opzichte van het jaar ervoor.

Voor het aandeel eigen duurzame energieopwekking is de prognose nagenoeg gelijk aan de streefwaarde. Dit aandeel is de afgelopen jaren gestegen: het was 64,9 % en stijgt naar 69,3 %. Dat komt door een stijging van duurzame energieopwekking op eigen terrein (biogasproductie) en buiten eigen terrein (windparken HVC).

De CO_2-voetafdruk bedraagt 19.834 ton CO_2. Dit is veel hoger dan de eerder geprognotiseerde 8.000 ton. In de Burap 2019 is al aangegeven dat de 8.000 ton CO_2 was gebaseerd op onvolledige gegevens. De prognose is herberekend op 19.804 ton CO_2.
De klimaatvoetafdruk is ongeveer 8% groter dan vorig jaar. Dit komt door extra stroomverbruik voor het aanvoeren van zoet water uit het Brielse meer (in verband met droogte).

Bij circa 35% van de Europese, nationale en meervoudig onderhandse aanbestedingen is ingezet op maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI). Voor de 47 aanbestedingen die zijn geregistreerd in TenderNed bedraagt dit percentage 62%. Dit zijn alle Europese en nationale aanbestedingen en een (beperkt) deel van de meervoudig onderhandse aanbestedingen. Van de meervoudig onderhandse aanbestedingen die niet zijn geregistreerd in TenderNed is geen exact percentage bekend. Wel is duidelijk dat bij deze aanbestedingen minder vaak MVI is toegepast. Om in 2020 voor alle meervoudig onderhandse aanbestedingen te kunnen rapporteren over de mate waarin MVI is toegepast, wordt de benodigde informatie vastgelegd.

Twee (van de 25 lopende) innovatieprojecten hebben geleid tot succesvolle implementatie. Een pilot met drones in 2018 heeft in 2019 geresulteerd in de implementatie van drones in het dagelijks gebruik bij diverse werkzaamheden, zoals het detecteren van nesten bij maaiwerkzaamheden en het opsporen van onregelmatigheden voor toezicht en handhaving. Het gebruik van drones levert zulke positieve resultaten op dat besloten is tot uitbreiding (digitale schouw in 2020) in combinatie met satellietbeelden.
In de Prinsenhof in Pijnacker was sprake van zuurstofloos water, vissterfte en kroos. Er is daar een nieuwe beluchtingsmethode getest met zeer kleine belletjes (Waterqi). De resultaten waren dermate positief dat is besloten de Waterqi ook op andere plekken in Delfland in te zetten.

Programmalijn Coördinatie financiële producten
Doel: De financiële- en bedrijfsprocessen zijn kwalitatief verbeterd en ondersteunen de organisatie optimaal.
De P&C-cyclus is in 2019 conform planning uitgevoerd en over de Jaarrekening 2018 is in 2019 een goedkeurende accountantsverklaring verkregen. Delfland is op 1 januari 2019 toegetreden tot de Financiële Eenheid waarin de hoogheemraadschappen van Rijnland, Schieland & de Krimpenerwaard en Delfland hun financieel-administratieve processen hebben ondergebracht met kosten voor gemene rekening. Dit heeft in 2019 geresulteerd in verdere harmonisatie van de financieel-administratieve processen en vermindering van de organisatorische kwetsbaarheid.

Het programma ‘Continu verbeteren’ is in 2019 voortgezet. Daarbij zijn onder meer de processen voor in- en uitbedrijf nemen van installaties opnieuw beschreven en is een procesanalyse en -verbetering doorgevoerd voor het leggerproces.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrkening 2019
Netto-schuldquote (schuldpositie gerelateerd aan omzet; %)	288%	275%
Externe financiering (% vaste activa)	90%	90%
Debt-ratio (%)	90%	82%
Kassaldo reguliere exploitatie (M€)	69,3	85,3
Vrije kasstroom (M€)	24,0	36,0

De netto-schuldquote en de debt ratio zijn lager dan de streefwaarde in de begroting; het kassaldo en de vrije kasstroom zijn hoger. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat het resultaat over 2019 positiever was dan begroot. Dit leidt tot een gunstigere ontwikkeling van de schuldpositie en een hoger kassaldo. Voor de vrije kasstroom speelt daarnaast mee dat er minder investeringsuitgaven zijn gedaan en meer subsidiebaten zijn ontvangen dan begroot.

3.5.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Coördinatie innovatie en duurzaamheid	3.809	3.930	3.952	3.997
Coördinatie financiële producten	4.361	3.186	2.178	1.758
Totaal	**8.170**	**7.116**	6.130	**5.755**

Toelichting
Algemeen
Binnen het programma is sprake van een voordelige afwijking ten opzichte van de begroting van € 1,0 miljoen, door € 0,6 miljoen lagere kosten en € 0,4 miljoen hogere baten.

Programmalijn Coördinatie innovatie en duurzaamheid
De realisatie binnen deze programmalijn is vrijwel conform budget.

Programmalijn Coördinatie financiële producten
Het saldo binnen deze programmalijn is € 1,0 miljoen voordelig. Hiervan is € 0,4 miljoen gerelateerd aan hogere opbrengsten uit de verkoop van onroerend goed. Een verkoop kwam eerder tot stand dan verwacht en een andere verkoop leverde substantieel meer op dan begroot. Verder is € 0,6 miljoen gerelateerd aan een financiële post die dient ter dekking van personele lasten buiten deze programmalijn.

3.5.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Programmalijn Coördinatie financiële producten	0	0	0	0
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

Het project 701773 Prosa is in 2019 afgesloten. Voor het overige zijn er geen investeringsprojecten in dit programma.

3.6 Bestuur, organisatie en instrumenten

3.6.1 Programmalijnen

Binnen het programma Bestuur, organisatie en instrumenten zijn er vier programmalijnen onderscheiden:
- Organisatieontwikkeling, sturing en informatievoorziening;
- Coördinatie, regulering en toezicht;
- Waterbewust en communicatie;
- Crisisorganisatie.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Organisatieontwikkeling, sturing en informatievoorziening
Doel:

1. We zijn een open en transparante ontwikkel- en beheerorganisatie met een samenwerkingsgerichte grondhouding richting zijn partners. We zijn flexibel waar dit nodig is en innovatief om de veranderingen op een effectieve manier vorm te geven. Dit gaat niet ten koste van de financiële positie. De organisatie is daarom gericht op een efficiënte uitvoering van de taken en het bereiken van de doelen met een gematigde tariefontwikkeling.
2. We waarderen informatie als een kostbaar middel dat van iedereen is en hebben informatie volledig geïntegreerd als een cruciale productiefactor.

Ad. 1
Binnen alle teams van Delfland is met behulp van strategische personeelsplanning (SPP) in beeld gebracht hoe de huidige kwaliteit en kwantiteit van het personeelsbestand aansluit bij de op middellange termijn verwachte ontwikkelingen (periode van 3 jaar). In het laatste kwartaal van 2020 geven we een vervolg aan SPP. De nieuwe organisatie vormt dan het uitgangspunt.

Het contractbeheer en externe dienstverlening van de huisvesting zijn op orde. Diverse contracten zijn opnieuw aanbesteed. Tevens zijn het onderhoud, de subsidieaanvragen en de subsidieverantwoording van monumentale molens afgerond.

Op 20 maart 2019 vonden de Waterschapsverkiezingen plaats. De opkomst was bijna 8% hoger dan bij de vorige verkiezingen. Op 27 maart 2019 heeft de Verenigde Vergadering de rechtmatigheid van de verkiezingsuitslag vastgesteld en zijn de 30 VV-leden benoemd. Tijdens de Verenigde Vergadering van 28 maart 2019 zijn de nieuwe leden beëdigd.

Directie en dagelijks bestuur hebben de ambitie uitgesproken om de organisatie in zijn geheel naar een hoger veiligheids-, gezondheids- en milieuniveau te ontwikkelen. Het veiligheidsbeleid en de commitment is met de inbreng van medewerkers vastgesteld. Ook is weer een Week van de Veiligheid georganiseerd om het veiligheidsbewustzijn te vergroten. Bovendien is er begonnen met het bijhouden van de Total Recordable Case Frequency (TRCF) en worden alle gemelde incidenten opgevolgd en leerpunten gedeeld. Uit de toename in het aantal meldingen van een bijna-ongeval of gevaarlijke situatie blijkt dat het bewustzijn gegroeid is. Tegelijkertijd blijft het melden een punt van aandacht.

Ad. 2
Er zijn veel verbeteringen in de ICT-infrastructuur doorgevoerd, waardoor de beschikbaarheid sterk verbeterd is. Deze verbeteringen zijn terug te vinden in de vervanging van mobiele devices, de introductie van Windows 10 en het vernieuwen van back up- en restorediensten. Delfland is gestart met drie pilots voor de implementatie van Office 365 in 2020.

Het gegevensbeheer en het informatiemanagement zijn verder geprofessionaliseerd. Een evaluatie van het gegevensbeheer is uitgevoerd en heeft gezorgd voor een betere discipline voor het op orde houden van data en informatie. In juli 2019 is Delfland aangesloten op de nieuwste waterschap-gegevensstandaard en gestart met datagedreven werken (het beter onderbouwen en ondersteunen van beslissingsmodellen met data). Op het gebied van cyber security en veiligheid van informatie voldoen we aan het vereiste niveau van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Ook maken we goede voortgang bij het voldoen aan de Baseline informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrkening 2019
1 Medewerkersonderzoek: beoordeling werkgeverschap	-	7,1
2 Ziekteverzuim	4,8%	4,7%
3 Digitale volwassenheid van de organisatie: digitale dienstverlening	88%	90%

Het medewerkersonderzoek heeft een nieuwe opzet gekregen waardoor vergelijking met eerdere onderzoeken niet volledig kan plaatsvinden. De prestatie-indicator

Medewerkersmotivatie wordt bijvoorbeeld uitgedrukt in het cijfer voor werkplezier. Aan de hand van de nieuwe meting worden nieuwe streefwaarden opgesteld voor onze organisatie. Op basis van het onderzoek in 2019 scoren we twee sterren voor 'beste werkgever' en is ons cijfer voor werkgeverschap gestegen naar 7,1 ten opzichte van 7,0 in het vorige onderzoek. Het gemiddelde van het openbaar bestuur is 6,8.

Het ziekteverzuim was in 2019 lager dan de streefwaarde en nagenoeg gelijk aan de voor onze organisatie berekende Verbaannorm (4,6%). Dat is een norm die rekening houdt met variabelen die van invloed zijn op het verzuim, zoals leeftijd en opleidingsniveau van het personeelsbestand.

In 2019 is (net als in 2018) geen Sectorscan Digitalisering door de Unie van Waterschappen uitgevoerd. Hierrdoor is er geen objectieve score voor de Digitale Volwassenheid beschikbaar. Op grond van de eigen informatie – op het gebied van onze digitale dienstverlening, het zaakgericht werken voor onze vergunningverlening, toezicht en handhaving, de invoering van de DAMO-standaarden (datamodellen) en de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) – concluderen wij dat de score rond het streefgetal ligt.

Programmalijn Coördinatie, regulering en toezicht
Doel:

1. De reguleringsketen vormt een transparante en efficiënte schakel tussen buiten (gebied) en binnen (Delfland).
2. Het instrumentarium van toezicht en handhaving is effectief ingezet om het naleefgedrag te bevorderen en waar mogelijk structureel te verbeteren.
3. We ontwikkelen één integrale en actuele legger voor alle waterstaatswerken.
4. We implementeren de Omgevingswet en grijpen de veranderingen aan om in samenwerking met de gemeenten de wettelijke instrumenten aan te passen.
5. We stellen de Waterschapsverordening integraal op. Hierin zijn alleen de strikt noodzakelijke regels en procedures opgenomen.

Ad. 1
In 2019 is een verbeterslag gemaakt in de transparantie van het vergunningsproces: in de vergunning wordt de aanvrager nu meer meegenomen in de juridische overwegingen. Er is gewerkt aan versnelde vergunningprocedures voor kabels (exclusief leidingen) en de quick scan op een vergunningaanvraag is verbeterd. Hierdoor zijn klanten/aanvragers beter geïnformeerd over het verloop van de vergunningaanvraag. Gebiedsgericht werken zorgt daarnaast voor meer kwaliteit in het vooroverleg.

Ad. 2
De bestuurlijke speerpunten uit het uitvoeringsprogramma Toezicht en Handhaving 2019 zijn conform planning gerealiseerd.

Ad. 3
In 2019 is ambtelijk de integrale leggertekst en de onderliggende digitale database gerealiseerd. Bestuurlijke vaststelling vindt plaats in 2020. Verder is gewerkt aan het verbeteren en inrichten van werkprocessen om de Legger Delfland actueel te kunnen houden.

Ad. 4 en 5
Producten en werkwijzen die de Omgevingswet vereist, zijn verder ontwikkeld. De Watervisie 1.0 is vastgesteld en er is gestart met de beleidsarme omzetting naar een nieuwe Waterschapsverordening. Deze wordt per 1 januari 2021 aangeboden via het DSO. Daarnaast is gewerkt aan het verder digitaliseren van het afhandelen van meldingen en vergunningaanvragen via het DSO en is geoefend met gemeenten. Delfland is betrokken bij het opstellen van omgevingsvisies en -plannen van gemeenten, de provincie Zuid-Holland en Haaglanden.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
1. De vergunningen worden binnen de wettelijke termijn van 8 weken Verstrekt	95%	95%
2. Het aantal landelijke eisen waar het toezicht en handhavings instrumentarium van Delfland aan voldoet	90%	n.t.b.

Door de toenemende stroom en complexiteit van vergunningsaanvragen in 2019 is sprake van een daling in het aantal vergunningen dat binnen de wettelijke termijn is versterkt. Door het tijdig bijschakelen van extra personeel is de streefwaarde van 95% gehaald. Delfland ligt op schema om te voldoen aan de landelijke eisen. De landelijke eindmeting is verschoven naar het tweede kwartaal van 2020.

Programmalijn Waterbewustzijn en communicatie
Doelen

1. In 2021 zijn inwoners van Delfland zich bewust van het water om hen heen, van de gevolgen van klimaatverandering en van hun eigen handelingsperspectieven.
2. We dragen met communicatie bij aan onze reputatie bij burgers en belanghebbenden, en maken daarbij optimaal gebruik van digitale middelen.

Ad. 1
Het waterbewustzijn heeft een flinke impuls gekregen met de Waterschapsverkiezingen. We zijn onder andere met de actie 'Natte sokken' actief het gesprek aangegaan met inwoners. Het vergroten van het waterbewustzijn is het vertrekpunt in bijna al onze (project)communicatie. Qua gedragsbeïnvloeding is onder andere onderzocht hoe schoolpleinen de ouders meer klimaatbewust maken.

Ad. 2
Er is een nieuw communicatiebeleidskader voor de komende vier jaar opgesteld. Op het gebied van de online communicatie zien we vooral een stijging in de aandacht op Twitter en LinkedIn. Facebook blijft wat achter.

Er is volop ingezet op communicatieve ondersteuning van projecten en beheer, zoals bij de opening van een ondergrondse waterberging in Westland, bij de maatregelen bij de Delftse Hout en bij het beheer van de duinen in Kijkduin met behulp van geiten en schapen. Ook zetten we verschillende communicatiekanalen in: website, Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn en nieuws via regionale media.

We delen onze passie voor water op dagelijkse basis via storytelling. Ook de (inmiddels twintig) video's van Ernsts OnderWaterWereld zijn een mooie aanvulling op onze verhalen. Deze zijn via Omroep West uitgezonden en hebben een bereik van tussen de 550 en 5000 views. Ons educatieprogramma en de jeugddijkgraaf zorgen ervoor dat jongeren in contact komen met waterthema's en hierover in gesprek gaan met elkaar. Ruim 1500 leerlingen hebben kennis gemaakt met ons educatie-aanbod via gastlessen, excursies of rondleidingen.

Prestatie-indicator
Er is een reputatieonderzoek gestart voor klanttevredenheid, naamsbekendheid en reputatie. De resultaten zijn begin 2020 bekend. Hiermee kunnen streefwaardes worden bepaald voor een prestatie-indicator die we in de Burap 2020 aan de Verenigde Vergadering voorleggen.

Programmalijn Crisisorganisatie
Doel: Tijdens een crisis is de calamiteitenorganisatie in staat de calamiteit adequaat, effectief effectief en efficiënt te bestrijden.

Er zijn in 2019 meerdere calamiteiten geweest, uiteenlopend van hoogwater tot persleidingbreuken. Al deze calamiteiten zijn geëvalueerd. Die evaluaties worden gebruikt voor de verdere aanscherping van afspraken en procedures, en de nieuwe versie van het opleidings- en trainingsplan. Er is een systeemoefening gehouden waarbij alle teams binnen

de calamiteitenorganisatie op operationeel, tactisch en strategisch niveau hebben geoefend.

3.6.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Organisatieontwikkeling, sturing en infovoorziening	21.533	22.092	22.493	21.696
Coördinatie regulering en toezicht	8.339	8.969	7.511	6.872
Waterbewustzijn en communicatie	1.728	1.728	1.255	1.805
Crisisorganisatie	696	696	552	862
Totaal	**32.297**	**33.485**	31.811	**31.235**

Toelichting
Binnen het programma 'Bestuur, organisatie en instrumenten' is sprake van een voordelige afwijking van € 1,7 miljoen ten opzichte van de begroting door € 1,4 miljoen lagere kosten en € 0,3 miljoen hogere baten.

Het saldo van de programmalijn Organisatieontwikkeling, sturing en infovoorziening is € 0,4 miljoen nadelig. Dit komt vooral door € 0,4 miljoen hogere kapitaallasten voor het project Huisvesting. Een aantal componenten van de huisvesting hebben een kortere afschrijvingstermijn gekregen.

Het saldo van de programmalijn Coördinatie regulering en toezicht is € 1,5 miljoen voordelig, vooral door lagere kosten voor de Omgevingswet. De begroting bedroeg € 1,2 miljoen. Omdat het niet is gelukt te beschikken over de begrote capaciteit zijn de uitgaven van het hele programma (over de periode 2017 t/m 2019), inclusief de ontvangen subsidie, € 0,8 miljoen lager dan verwacht.
Het resterende bedrag wordt bij de Burap 2020 toegevoegd aan de begroting 2020.
Daarnaast kostte Toezicht en Handhaving € 0,2 miljoen meer door benodigde software.
Tenslotte zijn de doorbelaste interne uren € 0,9 miljoen lager vanwege verschuivingen tussen de programma's Innovatie etc. en Organisatie en bestuur.

Het saldo van de programmalijn Waterbewustzijn en communicatie is € 0,5 miljoen voordelig, doordat ingehuurde medewerkers in dienst zijn getreden - wat € 0,2 miljoen lagere loonkosten opleverde - en doordat voor de campagne Waterbewustzijn voor € 0,1 miljoen minder is uitgegeven.
Daarnaast zijn de doorbelaste uren € 0,2 miljoen lager vanwege verschuiving tussen de programma's E en F.

Het saldo van de programmalijn Crisisorganisatie is € 0,1 miljoen voordelig door lagere doorbelasting van interne uren. Dit komt door verschuiving tussen de programma's Innovatie en Duurzaamheid en Organisatieontwikkeling, sturing en informatievoorziening.

3.6.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investeringen Begroting 2019	Geraamde investeringen Burap 2019	Gerealiseerde investeringen jaarrekening 2019
Organisatieontwikkeling, sturing en informatievoorziening	3,9	1,7	1,5
Totaal	3,9	1,7	**1,5**

Toelichting
De verlaging In de Burap betrof met name de projecten Aanpassing huisvesting Vlaardingen voor € 2, 0 miljoen en Beveiliging kritieke (digitale) infrastructuur voor 0,4 miljoen.
Ten opzichte van de Burap zijn de investeringen € 0,2 miljoen lager doordat de geplande plaatsing van een innovatieve Toegangspoort op zuivering de Groote Lucht is doorgeschoven naar 2020.

3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

3.7.1 Programmalijnen

Binnen het programa Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn twee programmalijnen onderscheiden:

- Algemene dekkisnmiddelen
- Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves

Programmalijn Algemene dekkingsmiddelen
Doel: Het tijdig, juist en volledig opleggen van belastingaanslagen door de Regionale Belastinggroep (de RBG).

Programmalijn Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves
Doel: Het voldoen aan de verplichting tot het opnemen in de begroting van ramingen voor onvoorzien en het zo nodig opnemen van stelposten voor frictiekosten en indexering, en het vormen en muteren van reserves op basis van VV-besluiten.

3.7.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Algemene dekkingsmiddelen	-223.780	-225.850	-227.854	-224.451
Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves	33.605	29.721	29.903	23.943
Totaal	**-190.174**	**-196.129**	-197.951	**-200.508**

Algemene dekkingsmiddelen (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2018
Zuiveringsheffing	-133.340	-134.264	-135.125	-134.570
Watersysteemheffing	-97.312	-97.746	-99.243	-95.439
Overige kosten en opbrengsten	-483	-740	-220	-736
Kosten RBG	7.356	6.901	6.734	6.294
Totaal	**-223.780**	**-225.850**	**-227.854**	**-224.451**

Zuiveringsheffing
De opbrengsten uit de zuiveringsheffing nemen toe met € 0,8 miljoen (0,7%) als gevolg van een hoger aantal vervuilingseenheden dan bij de bestuursrapportage aangenomen.

Zuiveringsheffing	Volumeontwikkeling				Belastingopbrengsten (* € 1.000)		
	Eenheid	Aantal Begroting 2019 (A)	Aantal Jaarrekening 2019 (B)	Delta Eenheden (B-A)	Begroting 2019 (C)	Jaarrekening 2019 (D)	Delta (D-C)
Zuiveringsheffing 2019	Vervuilingseenheden	1.462.900	1.468.600	5.700	136.781	137.308	527
Oninbaarheid	Vervuilingseenheden	26.916	39.700	12.784	-2.517	-2.300	-217
Zuiveringsheffing vorige jaren						115	115
Totaalopbrengsten					134.264	135.125	-555

Watersysteemheffing
De opbrengsten uit de watersysteemheffing stijgen met circa € 1,5 miljoen (1,5%). Deze stijging zit voornamelijk in de categorie gebouwd. De oorzaak is dat de WOZ-waarde in de praktijk meer stijgt dan begroot. In de begroting is rekening gehouden met een WOZ-waardestijging van 5,7% (gewogen gemiddelde van 7% voor woningen, 1% voor niet-woningen). De realisatie laat een stijging laat zien van 7,5 %.

Watersysteemheffing	Volumeontwikkeling				Belastingopbrengsten (* € 1.000)		
Belastingsoort	**Eenheid**	**Aantal Begroting 2019 (A)**	**Aantal Jaarrekening 2019 (B)**	**Delta Eenheden (B-A)**	**Begroting 2019 (C)**	**Jaarrekening 2019 (D)**	**Delta (D-C)**
-ingezetenen	Huishoudens	515.000	515.600	600	63.494	63.578	84
-gebouwd	WOZ (* € 1 milj.)	154.412	159.946	5.534	38.757	40.429	1.672
-ongebouwd en natuur					3.398	3.399	1
Kwijtschelding	Huishoudens	56.700	56.700	0	-6.991	-6.988	3
Oninbaarheid	Huishoudens	7.700	9.200	1.500	- 949	-1.235	-286
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheden	400	700	300	37	60	23
Totaalopbrengsten					97.746	99.243	1.497

Belastingsoorten
We heffen de in de onderstaande tabel opgenomen belastingen:

Belastingsoort	Heffingsmaatstaf	Belastingplichtig
Watersysteemheffing:		
- ingezetenen	Woonruimte	Ingezetenen (hoofdbewoner)
- gebouwd	Waarde WOZ	Eigenaar gebouwde onroerende zaken
- ongebouwd (overig)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
- ongebouwd (wegen)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
- natuur	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar natuurterrein
Verontreinigingsheffing	Vervuilingswaarde (v.e.'s)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Zuiveringsheffing	Vervuilingswaarde (v.e.'s)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Legesheffing	Watervergunningaanvraag of -wijziging	Aanvrager van de dienst
Precariobelasting	Volgens tarieventabel	Het hebben van voorwerpen onder, op of boven grond, water

Belastingeenheden en -opbrengsten watersysteem en zuivering, leges en precario
In de beide volgende tabellen zijn respectievelijk de geraamde en de werkelijke aantallen belastingeenheden en belastingopbrengsten van de watersysteem- en zuiveringsheffing vermeld. De vermelde aantallen en opbrengsten zijn bruto, dus met kwijtschelding (ingezetenen) en oninbaarheid van opgelegde aanslagen is geen rekening gehouden.

Belastingeenheden

Belastingsoort	Eenheid	Begroting 2019	Burap 2019 (prognose)	Rekening 2019	Rekening 2018
Watersysteemheffing:					
Ingezetenen	Huishoudens	515.000	515.000	515.600	511.900
Gebouwd	WOZ (miljoen)	152.680	154.412	159.946	143.524
Ongebouwd (overig)	Hectare	14.500	14.500	13.700	14.500
Ongebouwd (wegen)	Hectare	4.500	4.500	4.600	4.400
Natuur	Hectare	2.700	2.700	2.700	2.900
Verontreinigingsheffing	Verv.eenheid	400	400	700	700
Zuiveringsheffing tot.	Verv. eenheid	1.452.500	1.462.900	1.468.600	1.457.100
-woningen	Verv.eenheid	1.157.000	1.167.000	1.166.400	1.155.700

-bedrijven	Verv.eenheid	295.500	295.500	302.200	301.400

Totaal bruto belastingopbrengsten

Belastingsoort (Bedragen * € 1.000)	Tarief 2019	Begroting 2019	Begroting na Burap	Rekening 2019	Rekening 2018
a. Watersysteembeheer					
Ingezetenen	€ 123,29	63.494	63.494	63.578	62.179
Gebouwd	0,0251%	38.323	38.757	40.429	37.890
Ongebouwd (overig)	€ 91,50	1.327	1.327	1.252	1.330
Ongebouwd (wegen)	€ 457,50	2.059	2.059	2.134	2.013
Natuur	€ 4,56	12	12	12	15
Verontreinigingsheffing	€ 93,50	37	37	60	63
Bruto opbr. Watersysteembeheer		**105.252**	**105.252**	**107.465**	**103.490**
b. Zuiveringsbeheer					
woningen		108.180	109.152	109.056	108.240
bedrijven		27.629	27.629	28.253	28.000
c. Afwikkeling voorgaande jaren				115	809
Bruto opbr. Zuiveringsbeheer		**135.809**	**135.809**	**137.425**	**137.049**
d. Leges		500	500	716	900
e. Precario		200	200	191	200
Bruto opbrengsten		**241.761**	**241.761**	**245.797**	**241.639**

De bruto belastingopbrengsten zijn € 3,9 miljoen hoger uitgevallen dan bij de bijgestelde begroting was geraamd. In de begroting was rekening gehouden met een stijging in de WOZ-waarde van gemiddeld 7% voor woningen en 1% voor bedrijven. Dat is reeds in de bestuursrapportage opwaarts bijgesteld maar de realisatie in bruto opbrengsten over 2019 valt nog € 1,7 miljoen hoger uit.
Daarnaast is er een lichtere stijging van huishoudens dan begroot met dientengevolge extra opbrengsten bij ingezetenen en zuiveringsbeheer woningen.

Kwijtschelding watersysteem
Voor de watersysteemheffing (ingezetenen) is het kwijtscheldingsbeleid ongewijzigd toegepast en hierbij komen over het belastingjaar 2019 naar verwachting ruim 56.700 huishoudens in aanmerking voor kwijtschelding (9,9% van het totale aantal huishoudens). Met de kwijtschelding is een bedrag gemoeid van € 7 miljoen, gelijk aan de begrotingsraming.

Afwikkeling aanslagen voorgaande jaren
Naast de aanslagen over het heffingsjaar 2019 zijn ook over 2018 of over oudere jaren aanslagen definitief opgelegd en is het invorderingsproces voortgezet. In de jaarrekening 2019 zijn de afwijkingen verwerkt ten opzichte van eerdere aannames (€ 0,1 miljoen)

Belastingopbrengsten leges
De legesopbrengsten bevatten onder meer die voor de projecten A16 en A24-Blankenburgverbinding. Een deel van de legesopbrengsten is op de balans verantwoord als 'vooruit ontvangen' en komt geleidelijk in volgende jaren ten gunste van de exploitatie.

Belastingopbrengsten precario
De omvang van de opbrengst precario bedroeg bijna € 0,2 miljoen en is daarmee vrijwel in overeenstemming met de begroting.

4 Jaarverslag: Paragrafen,

4.1 Ontwikkelingen, afwijkingen en incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten
Het resultaat over 2019 is beïnvloed door het optreden van incidentele baten en lasten. Onder dit begrip wordt verstaan de baten en lasten van materiële betekenis die eenmalig in maximaal drie begrotingsjaren voorkomen.

In tabel 4.1 wordt een overzicht gegeven van de grootste posten over 2019.

Tabel 4.1 Incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele	
		Lasten	baten
		Bedragen x € 1 miljoen	
	Resultaat 2019 totaal		***5,7***
Waterveiligheid etc.	HWBP nabetaling	1,4	
Innovatie etc.	Grondverkopen		1.6
Alg. dekkingsmiddelen	Mutatie reserves	30,3	2,5
	Totaal incidentele baten en lasten	***31,7***	***4,1***
Resultaat 2019 exclusief incidentele baten en lasten			**33,3**

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal drie jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

Baten uit verkoop van grond en overige eigendommen worden gekwalificeerd als incidentele baten. Een bezit kun je maar één keer verkopen, dus is er altijd sprake van een incidentele opbrengst.

4.2 Financiering

Inleiding
Onze kaders voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido), de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie (ex artikel 108 Waterschapswet), het Waterschapsbesluit en het Treasurystatuut van Delfland. Het Treasurystatuut is in 2019 geactualiseerd en vastgesteld. In deze paragraaf wordt ingegaan op de financieringsactiviteiten van Delfland in 2019.

Beleid
Op het moment dat Delfland onvoldoende eigen geldmiddelen beschikbaar heeft, maakt Delfland zoveel mogelijk gebruik van het aantrekken van kort geld. In 2019 had Delfland het gehele jaar de beschikking over voldoende eigen middelen zodat geen aanvullende financiering noodzakelijk was.

Ontwikkelingen

Leningenportefeuille
In 2019 zijn geen nieuwe langlopende leningen of kasgeld leningen aangetrokken. Er heeft enkel aflossing van in totaal € 36,6 miljoen plaatsgevonden op de bestaande leningen. De rentelast van 2019 bedraagt € 32,0 miljoen. In totaal bedraagt het restant saldo van de langlopende leningenportefeuille per 31 december 2019 € 699 miljoen. Het gewogen gemiddelde rentepercentage van alle langlopende geldleningen bedraagt 4,52%.
Risicobeheer

Kasgeldlimiet

In de Wet Fido is vastgelegd dat kortlopende financiering wordt beperkt door middel van de kasgeldlimiet. Voor 2019 bedroeg de kasgeldlimiet van Delfland € 57,9 miljoen (23 % van het begrotingstotaal). De kasgeldlimiet mag maximaal drie kwartalen achter elkaar worden overschreden. In 2019 is de kasgeldlimiet niet overschreden.
De onderstaande tabel geeft het verloop weer van de werkelijke kortlopende financiering en de kasgeldlimiet per kwartaal.

Tabel 4.2 Overzicht verloop kortlopende financiering over 2019

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	1e kwartaal 2019	2e kwartaal 2019		3e kwartaal 2019	4e kwartaal 2019
Toegestane kasgeldlimiet 23% begrotingstotaal	-57,9	-57,9		-57,9	-57,9
Werkelijke kortlopende financiering	-27,1	14,5		37,2	34,5
Overschrijding (+) of onderschrijding (-)	-30,8	-72,4		-95,1	-92,4

Renterisico
De renterisiconorm is een wettelijke norm die betrekking heeft op de vaste schuld van Delfland. De looptijd van langlopende geldleningen wordt gespreid waardoor de renterisico's worden beperkt.
De berekende renterisiconorm is het maximumbedrag van de jaarlijkse aflossingen en de herfinanciering van vaste geldleningen. De vastgestelde renterisiconorm voor Delfland over 2019 bedraagt 30% van het begrotingstotaal van € 224 miljoen, te weten € 67,2 miljoen.
In 2019 heeft Delfland een bedrag van € 17 miljoen op de PPS leningen afgelost. Ook is begin 2019 de lening van 1 jaar en 1 dag van € 20 miljoen afgelost. De aflossing paste ruimschoots binnen de vastgestelde renterisiconorm van € 67,2 miljoen.

Derivaten
Conform het vastgestelde Treasurystatuut is geen gebruik gemaakt van derivaten.

Kredietrisico
Delfland heeft in 2019 alleen gelden in de Rijk's schatkist uitgezet. Hierdoor werd geen kredietrisico gelopen.

Koersrisico
De aandelen in het bezit van Delfland (onder andere Nederlandse Waterschapsbank) worden niet op een beurs verhandeld en zijn daarom niet onderhevig aan koersrisico's.

Valutarisico
Delfland handelt niet in vreemde valuta. Er is dus geen valutarisico.

Kasbeheer

Rekening-courant
Over 2019 bedroeg de maximaal aangevraagde en verleende kredietlimiet € 57,9 miljoen. Op 31 december 2019 had Delfland een voordelig saldo van € 20,3 miljoen. Bestaande uit een schuld in rekening courant van € 23,4 miljoen en een tegoed bij de schatkistvan € 43,7 miljoen. Het rentepercentage over het rekening-courantsaldo in 2019 bedroeg op jaarbasis gemiddeld 0,0%.

Kasgeldlening
In 2019 heeft Delfland geen kasgeldleningen aangetrokken.

Ontwikkeling schuldpositie
Zoals afgesproken in het coalitieakkoord 'Iedereen bewust van water' wordt de schuldenlast afgebouwd tot een aanvaardbaar niveau. Zo heeft de Verenigde Vergadering bij de vaststelling van de Jaarrekening 2015 besloten om de voordelige exploitatiesaldi te reserveren in de hiertoe gevormde reserve niet vrij besteedbaar vermogen.

Verloop van schuldpositie
Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verloop van de totale schuldpositie over 2019. Uit de tabel blijkt dat sprake is van een afname van de schuldpositie van in totaal € 57 miljoen. De afname betreft met name de aflossing op de leningen van de AWZI Harnaschpolder in 2019 en de positieve kasstroom in 2019.

Tabel 4.3 Verloop nettoschuldpositie 2018-2019

*Bedragen * € 1 miljoen*	Eind 2018	Eind 2019	Mutatie
Kortlopende netto schuld	7	-13	-20
Langlopende schuld	736	699	-37
Totaal schuld ultimo jaar	**743**	**687**	**-57**

Netto schuldquote
Een kengetal om de hoogte van de schulden van een waterschap te beoordelen is de netto schuld in verhouding tot de inkomsten. De hoogte van de inkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een waterschap kan dragen. Hoe hoger het inkomen des te meer schuld een waterschap kan aangaan. Dit kengetal wordt uitgedrukt in procenten. Voor waterschappen is geen wettelijke norm vastgesteld voor de netto schuldquote.
Onze netto schuldquote bedraagt in 2019 275% (in 2018 302%) en is in lijn met de streefwaarde van de prestatie-indicator uit de begroting 2019 van 288%. De daling van de schuldquote ten opzichte van 2018 is onder meer te danken aan de positieve kasstroom over 2019.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteits-ratio is het kengetal dat inzicht geeft in de mate waarin we in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen, het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves, dan behoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie.
Uit een eerdere financiële trendanalyse van Deloitte blijkt dat de gemiddelde solvabiliteitsratio voor 2018 voor alle waterschappen 10% bedroeg. Onze gemiddelde solvabiliteitsratio bedroeg in 2018 8%. Onze solvabiliteitsratio over 2019 bedraagt 12%.
Het verloop van de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio over de periode 2009-2019 is hieronder grafisch weergegeven.

Grafiek 4.1 Verloop netto schuldquote en solvabiliteitsratio

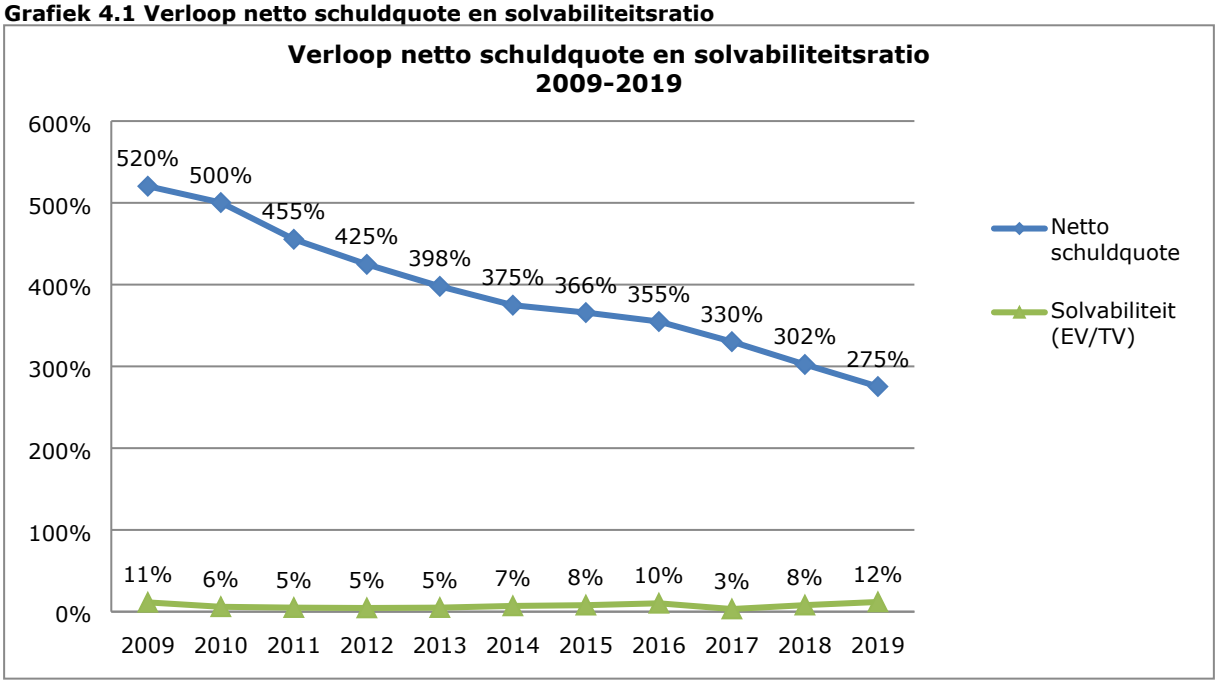

4.3 Reserves en voorzieningen

Algemene reserves

De algemene reserves betreffen de algemene reserves Watersysteem en Zuivering en het nog te bestemmen resultaat 2019.

Tabel 4.4 Algemene reserves

Eigen vermogen (Bedragen x € 1 miljoen)	Saldo 01-01-2019	Stortingen 2019	Onttrekkingen 2019	Saldo 31-12-2019
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	21,2	17,3		38,5
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	8,3		7,0	1,4
Resultaat 2018 en 2019 (nog te bestemmen)	13,0	5,7	13,0	5,7
Totaal algemene reserves	***42,6***	***23,0***	***20,0***	***45,6***

Bestemmingsreserves

Tabel 4.5 Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen 2019	Onttrekkingen 2019	Saldo 31-12-2019
Reserve niet vrij besteedbaar vermogen	0,0	22,5		22,5
Reserve frictiekosten	2,3		0,8	1,6
Reserve zoetwaterfabriek	1,2			1,2
Reserve cao-afspraken	0,8		0,3	0,5
Reserve OAS	0,0	1,6		1,6
Reserve niet voorzienbare capaciteit	0,0	1,5	1,5	0,0
Egalisatiereserve PPS	8,5	5,1		13,5
Totaal bestemmingsreserves	***12,7***	***30,7***	***2,6***	***40,8***

Reserve niet vrij besteedbaar vermogen
Bij de resultaatbestemming van de Jaarrekening 2015 is besloten deze reserve in te stellen. De toevoeging betreft de resultaat bestemming tot en met de Burap 2019.

Reserve frictiekosten
Deze reserve is bedoeld voor de dekking van personele en materiële uitgaven die voortkomen uit organisatiemaatregelen. Op basis van besluiten in de Begroting 2019 is in 2019 een bedrag van € 0,8 miljoen ten gunste van de exploitatie gebracht.

Reserve Zoetwaterfabriek
Deze reserve is in 2018 ingesteld. Hiermee wordt de ontvangen afkoopsom van € 1,2 miljoen voor het onderhoud van de AWZI Nieuwe-Waterweg ingezet voor de dekking van de Zoetwaterfabriek.

Reserve toekomstige cao-afspraken
In verband met de nog af te sluiten cao-onderhandelingen is in 2017 een bedrag van € 0,75 miljoen gereserveerd voor de verwachte nabetaling over 2016 en 2017. In 2018 is de cao afgesloten voor de periode t/m 2019. De onttrekking betreft de resultaatbestemming 2018.

Egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder
Door de in 2016 tot stand gekomen herfinanciering van de PPS ontstaat vanaf 2016 tot en met 2031 een jaarlijks voordeel en over de jaren 2032 en 2033 een nadeel. In totaal is het effect nihil. In verband daarmee is in 2016 een egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder ingesteld. In de Verenigde Vergadering van 21 september 2017 is een besluit vastgelegd over de actualisatie van de reserves en voorzieningen. In overeenstemming hiermee wordt het jaarlijkse voordeel van de PPS aan de egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder toegevoegd.

Tariefsegalisatiereserves

Tabel 4.6 Tariefsegalisatiereserves

Tariefsegalisatiereserves (Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen 2019	Onttrekkingen 2019	Saldo 31-12-2019
Egalisatiereserve gebouwd	1,1	0,0	0,2	0,9
Egalisatiereserve ingezetenen	1,6	0,0	0,0	1,6
Egalisatiereserve ongebouwd	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve tariefdemping zuivering	10,1	2,7	0,0	12,8
Totaal tariefsegalisatiereserves	***12,7***	***2,7***	***0,2***	***15,2***

Tariefsegalisatiereserves
De reserves worden meerjarig ingezet bij de tariefberekening. Conform het coalitieakkoord 2015 wordt jaarlijks een bedrag van € 0,2 miljoen ten laste van de egalisatiereserve 'gebouwd' ingezet ten gunste van de tariefstelling voor de categorie 'ongebouwd'.

Reserve tariefdemping zuivering
Deze reserve is bedoeld voor een toekomstige demping van de tariefstijging. De storting betreft het gemiddelde jaarlijkse voordeel van € 1,4 miljoen. Dit is het gevolg van de herfinanciering van de AWZI Harnaschpolder in 2016 en het besluit in de begroting 2017 om het jaarlijkse verschil tussen de geraamde belastingopbrengst in het coalitieakkoord en de begroting toe te voegen aan deze reserve. Dit verschil betrof in 2019 een bedrag van € 1,3 miljoen.

Voorzieningen

Tabel 4.7 Voorzieningen

Tariefsegalisatiereserves (Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen 2019	Onttrekkingen 2019	Saldo 31-12-2019
Voorziening wachtgeld	0,4		0,3	0,1
Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties	1,0		1,0	0,0
Totaal voorzieningen	**1,5**	0,1	1,0	**0,1**

Voorzieningen voor arbeid gerelateerde verplichtingen

Voorziening wachtgeld
Deze voorziening dekt de toekomstige wachtgeldaanspraken van ex-medewerkers en collegeleden.

Voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden

Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties
De onttrekking van € 1,0 miljoen betreft de jaarlijkse dekking van de kapitaallasten van de investeringen. In 2019 vond de laatste onttrekking plaats. De voorziening is per einde 2019 opgeheven.

4.4 Risico's en weerstandsvermogen

Algemeen
Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft een organisatiebreed risicobeleid geïmplementeerd. Dit risicobeleid stelt ons in staat om de risicopositie op een consistente manier in beeld te brengen en om de onderbouwing van het benodigde weerstandsvermogen te verbeteren. Met het beleid blijven we voldoen aan de wettelijke verplichting voor waterschappen om de risico's in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken.
De risicopositie van Delfland is gebaseerd op een organisatiebrede inventarisatie en halfjaarlijkse update van de belangrijkste risico's en beheermaatregelen. Deze werkwijze is gehanteerd voor voorliggende Jaarrekening 2019. Risicomanagement ondersteunt op een gestructureerde manier het behalen van de doelstellingen binnen Delfland. Door risico's

expliciet te maken, beheermaatregelen aan risico's te koppelen en deze maatregelen uit te voeren en te monitoren. De risicopositie, het totaal aan risico dat een organisatie loopt, geeft aan op welke problemen de organisatie zich moet voorbereiden. Dit kan met behulp van verzekeringen en het weerstandsvermogen, maar ook met voorbereiding van de crisisorganisatie op de relevante scenario's.

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves en de post onvoorzien;
- Gestreefd wordt naar een weerstandsvermogen tussen 1,0 en 1,4;
- De paragraaf weerstandsvermogen van de diverse planning & control-producten geeft inzicht in de relatie tussen de resultaten van de risicoanalyse, het actuele weerstandsvermogen en het benodigde weerstandsvermogen;
- In elk voorstel aan de Verenigde Vergadering wordt een expliciete risicoafweging gemaakt.

Een deel van het eigen vermogen wordt afgezonderd in de algemene reserves weerstandsvermogen.

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.
Hierbij onderkennen wij de onderstaande risico's:

- Risico's vanwege lagere personele bezetting
- Onzekerheid belastingdebiteuren
- Hogere kosten vanwege vervanging ivm ziekte bij cruciale dienstverlening
- Extra kosten vanwege beschikbaarheid ICT faciliteiten
- Mogelijke risico's vanuit de leveranciers
- Operationele risico's; bijvoorbeeld het managen van RWZI's

Het waterschap heeft beheersmaatregelen getroffen om onder deze omstandigheden uitvoering te geven aan de primaire wettelijke taken. Het ontbreekt op het moment van opmaken van het jaarverslag en de jaarrekening nog aan voldoende informatie over de consequenties om een totale financiële risicoberekening te maken. Naar verwachting kunnen de risico's worden opgevangen binnen het beschikbare weerstandsvermogen.
Het waterschap zal gedurende 2020 dit beeld verfijnen in de ambtelijke en bestuurlijke planning & controlcyclus, zoals de Burap en de programmarapportages.

In 2019 opgetreden risico's

De onderstaande risico's zijn in 2019 opgetreden:

Risico Ongeval tijdens werkzaamheden (Veiligheid Delfland)
De aandacht voor veilig werken begint zijn vruchten af te werpen. Er is een hoger veiligheidsbewustzijn en een grotere meldingsbereidheid binnen de organisatie. Incidenten waren van dien aard dat de kosten van het verzuim en de materiele schade gering waren en konden worden opgevangen in de begroting. De kosten van één incident (auto te water) zijn gedekt door de verzekering.

Risico Lokale verontreiniging watergang (Watersysteem)
In 2019 heeft zich één calamiteit in het watersysteem voorgedaan. Op 17 juni 2019 was Delfland opgeschaald naar fase 1 in verband met brand op een industrieterrein in Berkel en Rodenrijs. Delfland heeft twee noodpompen ingezet, zodat de brandweer voldoende bluswater had. Delfland heeft ervoor gezorgd dat het bluswater niet verder is verspreid in de polder en heeft een doorstroomplan gemaakt om het zuurstofloze water af te voeren. De calamiteit is

daarmee adequaat afgehandeld. De kosten waren marginaal en zijn binnen de begroting opgevangen.

Risico Dienstverleningsvergoeding PPS (Afvalwaterketen en zuivering)
In verband met ongunstige ontwikkeling van de olieprijs, die gekoppeld is aan de elektriciteitsindex, is de dienstverleningsvergoeding aan Delfluent afgerond € 200.000 hoger dan begroot. Met dit bedrag is de begroting 2019 bij Bestuursrapportage 2019 verhoogd.

Risico Persleidingbreuk (Afvalwaterketen en zuivering)
Op 2 april 2019 was er een persleidingbreuk op het Stationsplein in Maassluis. De reparatiekosten van een defecte ontluchting zijn binnen de begroting opgevangen. Op 10 juli 2019 is een lekkage van een effluentleiding van AWZI Harnaschpolder geconstateerd. Deze leiding is dichtgezet en het effluent is afgevoerd via de tweede effluentleiding. De loszittende bouten van de flens zijn vastgezet en enkele dagen daarna is de leiding opnieuw in bedrijf genomen. De kosten hiervan zijn binnen de begroting opgevangen.

Risico Opruimingskosten van vervallen leidingen Den Haag (Afvalwaterketen en zuivering)
In 2019 zijn enkele delen van de Loosduinenleiding verwijderd. Volgens de uitvoeringsovereenkomst met de gemeente Den Haag zijn de opruimingskosten van € 21.000 voor rekening van Delfland. Deze uitgaven zijn opgevangen binnen de begroting.

Risico Herontwerp van installaties (Afvalwaterketen en zuivering)
In 2018 is geconstateerd dat rioolgemaal Morsestraat niet voldoet aan de ontwerpprestaties. Hierdoor kan het rioolgemaal niet worden overgedragen aan Delfluent. Daarom is in 2019 een proces gestart om te bepalen wat de noodzakelijke en wenselijke aanpassingen zijn. Zodra de contouren van het herontwerp helder zijn, wordt (in 2020) een bestuursvoorstel opgesteld. De proceskosten zijn opgevangen binnen de begroting.

Tabel 4.8 Opgetreden risico's 2019

Risico	Bedrag (in € 1)
Ongeval tijdens werkzaamheden	0
Lokale verontreiniging watergang	0
Dienstverleningsvergoeding PPS	200.000
Persleidingbreuk	0
Opruimingskosten van vervallen leidingen Den Haag	21.000
Herontwerp van installaties	0
Totaal	**221.000**

Naast deze opgetreden risico's heeft Delfland een dispuut met een aannemer over het gemaal Bergboezem Berkel. Hierover loopt een rechtszaak. Het vonnis van de rechter wordt medio 2020 verwacht.
Het weerstandsvermogen is niet aangesproken door de in 2019 opgetreden risico's. Overige niet in bovenstaande tabel opgenomen, belangrijke risico's van Delfland zijn niet opgetreden in 2019.

Informatiebeveiliging en bescherming persoonsgegevens
Delfland neemt Informatiebeveiliging en privacy serieus. Uitgangspunt van de informatiebeveiliging en privacy-activiteiten is een risicobenadering. Dit betekent dat de beveiliging van de processen en (persoons)gegevens in verhouding is met de risico's die Delfland loopt. De informatiebeveiliging en privacy wordt binnen Delfland verdeeld over vier thema's: privacy, fysieke beveiliging, de IT-omgeving en de mens. Het plan van aanpak 'Implementatie AVG', op basis van nulmeting AVG (2018), is uitgevoerd om op niveau 3 te komen. Het informatiebeveiligingsplan 2019 is uitgevoerd waarbij de vier genoemde thema's centraal stonden.

De nadruk lag op preventie- en detectiemaatregelen. Zoals:
- Uitvoeren van diverse Data Protection Impact Assesments (DPIA's);
- Servers, pc's, laptops, software en hardware worden periodiek voorzien van updates;

- Firewall, virusscanner en spamfilters worden continue geüpdatet;
- Ingebruikname van back up- en restore-dienst;
- Er is een mystery guest-actie uitgezet.

In 2020 zal hier meer focus op komen met:
- Het invoeren van classificatie van gegevens en hulpmiddelen voor adequate beveiligingsmaatregelen;
- Het verder professionaliseren van de leverancierrelaties op het gebied van IB en Privacy;
- Het uitwerken van het bedrijfscontinuiteitsbeheer.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit van Delfland bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk ter beschikking heeft om de risico's financieel af te dekken. Hierbij is onderscheid tussen de incidentele weerstandscapaciteit en de structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers.
Voor Delfland zijn dit de volgende reserves zoals benoemd in de nota Reserves en voorzieningen:
- Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem;
- Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering;
- Nog te bestemmen resultaat.

Van het verloop van de algemene reserves over 2019 (de incidentele weerstandscapaciteit) kan het volgende overzicht worden gegeven.

Tabel 4.9 Algemene reserves

Tariefsegalisatiereserves (Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen 2019	Onttrekkingen 2019	Saldo 31-12-2019
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	21,2	17,3		38,5
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	8,4		7,0	1,4
Resultaat 2018 en 2019 (nog te bestemmen)	13,0	5,7	13,0	5,7
Totaal algemene reserves	**42,6**	**23,0**	***20,0***	**45,6**

Conform de vastgestelde nota Reserves en voorzieningen en Beleidsnotitie Risicomanagement Delfland worden de bestemmingsreserves niet meegerekend bij de bepaling van het weerstandsvermogen.
De structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Het betreft hierbij voor Delfland de post Onvoorzien in de begroting.
De onderstaande tabel toont de beschikbare weerstandscapaciteit eind van 2019.

Tabel 4.10 Beschikbare weerstandscapaciteit

Onderdeel weerstandsvermogen	1-1-2019 (* € 1 miljoen)	31-12-2019 (* € 1 miljoen)
Restant post onvoorzien		
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	21,2	38,5
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	8,4	1,4
Nog te bestemmen resultaat 2018 en 2019	13,0	5,7
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit 31-12-2019	**42,6**	**45,6**

Benodigd weerstandsvermogen
Het benodigde weerstandsvermogen bestaat uit de afdekking van het op basis van een simulatie berekende bedrag van risico's.
Het benodigde weerstandsvermogen blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 4.11 Benodigde weerstandsvermogen

Risico's	Bedrag (* € 1 miljoen)
Concern breed risicoprofiel	25,0
Totaal benodigde weerstandsvermogen	***25,0***

Beoordeling weerstandsvermogen
Het benodigde weerstandsvermogen is de buffer die nodig is om 'slechte jaren' op te vangen, jaren waarin één of meer grote incidenten optreden. Voor het weerstandsvermogen zijn alleen die risico's relevant met een potentiële impact van € 1 miljoen tot € 100 miljoen per incident. Incidenten met een impact lager dan 1 miljoen euro kunnen veelal in de eigen begroting opgevangen worden. Incidenten met een impact hoger dan € 100 miljoen overstijgen de draagkracht van Delfland en maken een beroep op landelijke regelingen noodzakelijk. Met simulatie is vastgesteld dat een slecht jaar met meer dan 95% zekerheid de € 25 miljoen niet zal overstijgen.

Het weerstandsvermogen wordt beoordeeld op grond van een bestuurlijk vastgestelde ratio tussen enerzijds de beschikbare weerstandscapaciteit en anderzijds de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten, plus de mogelijke negatieve exploitatiesaldi van de meerjarenbegroting 2020-2023.
De weerstandsratio van Delfland per eind 2019 is:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigd weerstandsvermogen}} = \frac{\text{€ 45,6 mln.}}{\text{€ 25,0 mln.}} = 1{,}82$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio Delfland als gewenst nastreeft. Hiertoe wordt gebruikgemaakt van onderstaande waarderingstabel.

Tabel 4.12 Waarderingstabel beoordeling weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Waardering
A	2,0 < x	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

Delfland streeft een ratio na van het weerstandsvermogen van tussen de 1,0 en 1,4.
De berekende ratio aan het eind van 2018 is hoger dan deze marge.

4.5 Verbonden partijen

Algemeen
Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij (een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie) is sprake van een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang: 'een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt'.

Bestuurlijk belang: 'zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht'.

In 2013 is de nota Verbonden Partijen door de VV vastgesteld.

Stand van zaken verbonden partijen.
Aan het eind van 2019 nam Delfland deel in de volgende verbonden partijen:

- Nederlandse Waterschapsbank N.V.
- GR Slibverwerking
- Ontwikkelmaatschappij het Nieuwe Westland C.V.
- GR Regionale Belastinggroep
- GR Beheer grondwater Delft Noord (per 1 januari 2016 opgeheven maar nog notarieel te ontbinden)
- Aquon
- Het Waterschapshuis
- Unie van Waterschappen
- Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen
- Overeenkomst kosten voor gemene rekening Muskusrattenbestrijding

Aan vier verbonden partijen zijn financiële garanties verleend.

Direct verbonden partijen
De direct verbonden partijen betreft partijen waarin Delfland, conform de definitie van verbonden partijen, zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft.

Partij (EV, VV)	Vestigings plaats	Rechts vorm	Ingangs datum	Financieel belang Delfland	Bestuurlijk belang	Overige Informatie 2019
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	Den Haag	N.V.	1954	Bezit 755 aandelen A en 60 aandelen B. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt in totaal € 114.425. EV eind 2019: € 1.741 mln. VV eind 2019: € 94.464 mln.	Deelname aan algemene vergadering van aandeelhouders. Ieder aandeel A geeft recht op 1 stem en ieder aandeel B geeft recht op 4 stemmen	In 2019 is een dividend van € 275.546 ontvangen
Slibverwerking (Gemeenschappelijk Regeling)	Rotterdam	GR	1 januari 2010	24% participatie in de GR. GR houdt 12% van de aandelen in het kapitaal van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). De GR ontvangt jaarlijks een garantstellings-provisie van HVC en betaalt deze door aan de vijf deelnemende waterschappen. EV eind 2019: € 0,0 mln. VV eind 2019: € 0,0 mln.	Namens Delfland heeft één hoogheemraad zitting in algemeen en één in het dagelijks bestuur van de GR.	In 2019 heeft de VV ingestemd met toetreding van het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) tot de GR. Deze toetreding is verbonden aan het voorstel van HVC en HHNK om in Alkmaar een slibdroger te gaan realiseren.
Ontwikkelingsmaat- schappij "Het nieuwe Westland" C.V.	Naaldwijk	C.V	16 mei 2002	Sinds 2002 is het belang gemaximeerd op € 903.023, sinds 2014 volgestort en op basis van in 2015 gemaakte afspraken (Allonge) is dit 2% van het eigen vermogen.De waardering bedroeg per 31-12-2018 € 401.000 EV eind 2019: € 8,8mln. VV eind 2019: € 32,7mln.	Delfland is een stille vennoot. Hoogheemraad P. Ouwendijk is lid van de raad van vennoten van de C.V. Na opheffen van de BV/CV-constructie (verwacht in 2027) wordt na verrekening van winst/verlies het ingelegd vermogen aan Delfland uitgekeerd	Door een voorspoedige planvoorbereiding worden er in de verschillende plannen circa 380 woningen gebouwd. Door het in overleg met de RvC genomen besluit om te streven naar afronding van het project eind 2027, leidt dit door de wijze van administreren tot een verslechtering van het resultaat met ca. € 2 miljoen. (indexering vervalt).

						Omdat er daarnaast een aantal financiële tegenvallers waren, komt het financiële resultaat uit op -/- € 11 miljoen, terwijl dit eind 2018 -/- € 5,7 miljoern bedroeg. De deelneming is in 2019 met € 0,2 mln afgewaardeerd.
De Regionale BelastingGroep (Gemeenschappelijke Regeling)	Schiedam	GR	1 januari 2010	Betaling voor de door de RBG verrichte diensten, volledig financieel aansprakelijk. De bijdrage voor 2019 bedroeg € 6.719.000. EV eind 2019: € mln. VV eind 2019: € mln.	Namens Delfland hebben twee hoogheemraden zitting in het algemeen bestuur van de RBG. De dijkgraaf is plaatsvervangend lid.	De RBG verwacht in de toekomst gecontroleerd verder te groeien door aansluiting van meer gemeenten.
Aquon (Gemeenschappelijke Regeling)	Den Bosch	GR	1 juli 2011	Delfland is mede-eigenaar, met een aandeel van 7,7 %. De bijdrage van Delfland voor 2019 bedroeg in totaal € 1.570.000. EV eind 2019: € 0,0 mln. VV eind 2019: € 0,0 mln.	Een hoogheemraad heeft zitting in het algemeen bestuur.	Aquon bundelt de laboratoriumwerkzaamheden van negen waterschappen. Het jaar 2019 stond in het teken van het overgaan van twee locaties naar één locatie.
Het Waterschapshuis (Gemeenschappelijke regeling)	Amersfoort	GR	Vanaf 2010	De bijdrage van Delfland bedroeg in 2019 € 1.289.000. EV eind 2019: € 0,0 mln. VV eind 2019: € 0,0 mln.	De Dijkgraaf is voorzitter van het Dagelijks Bestuur van de GR. Verder is Delfland vertegenwoordigd in de Opdrachtgeverstafel (OGT) en het i-Platform	De nieuwe koers (Wijzer naar 2020), die in 2017 is ingezet, is in 2018 en 2019 verder uitgewerkt. In het koersplan wordt voorgesorteerd om HWH om te vormen van een projectenfabriek naar een organisatie die een rol van betekenis kan spelen in de digitale transformatie waarmee alle waterschappen te maken krijgen. Door de omvang van de veranderingen is hiervoor meer tijd nodig.
Unie van Waterschappen	Den Haag	Vereniging	1927	Jaarlijks wordt contributie betaald aan de Unie. Voor 2019 bedroeg de contributie afgerond € 669.000. EV eind 2019: € mln. VV eind 2019: € mln.	In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting.	Geen bijzonderheden
Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen	Delft	Vereniging	27 juli 2007	Jaarlijkse contributie € 1.500.	De dijkgraaf is lid van het bestuur van de vereniging	Geen bijzonderheden
Muskusrattenbeheer (Overeenkomst Kosten voor Gemene Rekening)	Houten	KvGR	1 januari 2012	Bijdrage van 5,3% van de totale kosten. Voor 2019 bedroegen de geschatte kosten € 526.336.	Bestuurlijk overleg met per waterschap 1 collegelid	Geen bijzonderheden
Hoogheemraadschap	Rotterdam	KvGR	1 januari 2019	Bijdrage van 40% van de totale kosten. Voor	Bestuurlijk overleg met de partners.	Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard en

Schieland en de Krimpenerwaard en Rijnland: gemeenschappelijke administratie (Overeenkomst kosten voor Gemene Rekening)				2019 bedroegen de kosten ca. € 720.000. EV eind 2019: € 0,0 mln. VV eind 2019: € 0,0mln.		Rijnland: gemeenschappelijke administratie (Overeenkomst kosten voor Gemene Rekening)

Indirect verbonden partijen

Naast de partijen die volgens bovengenoemde definitie zijn aan te merken als verbonden partij, zijn er ook partijen waarmee Delfland indirect verbonden is. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang, bijvoorbeeld omdat de indirect verbonden partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van achterliggende en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel er in voorkomende gevallen volgens de definitie dus geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

Partij	Vestigings plaats	Rechts vorm	Ingangs datum	*Financieel belang Delfland*	*Bestuurlijk belang*	*Overige informatie 2019*
HVC	Alkmaar	N.V.	1 januari 2010	De GR Slibverwerking is aandeelhouder B in HVC. De aandeelhouders B staan 100% garant voor de slibververwerkingsinstallaties en ontvangen daarvoor een provisie. In totaal stond de GR op 1 januari 2019 garant voor € 35,2 miljoen (€ 29,8 miljoen uitstaande geldleningen + € 5,4 miljoen BEC). De GR is aansprakelijk voor de activiteiten. Bij verhaal bij de GR zullen de waterschappen aan de hand van een vastgelegde verdeelsleutel worden aangesproken. Voor Delfland betreft dat 24%.	Geen: de GR Slibverwerking houdt, namens de deelnemende waterschappen, 12% van de aandelen in HVC.	Geen bijzonderheden
Stowa	Den Haag	Stichting	1 januari 1992	De reguliere jaarlijkse bijdrage bedroeg in 2019 € 482.949	Geen; er zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschaps vertegenwoordigers in het bestuur van Stowa	

4.6 Bedrijfsvoering

Sociale paragraaf
In 2019 lag onze focus op duurzame inzetbaarheid, het afronden van de pilot Strategische Personeelsplanning, de invoering van de WNRA en de ontwikkeling Samenspel in relatie tot de organisatiestructuur. Overheid breed blijft duurzame inzetbaarheid (en daarbinnen de mobiliteit) van medewerkers een belangrijk aandachtspunt, waarbij het boeien en binden gezien de krapte op de arbeidsmarkt voor sommige beroepsgroepen een grotere rol is gaan spelen. Het gelijktijdig optreden van vergrijzing en de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt voor bepaalde beroepsgroepen vraagt in 2020 om een nadere analyse van de eventuele effecten op de bedrijfsvoering met een scope voor de komende vijf jaar.

Personeelsopbouw en leeftijdsopbouw
In december 2019 waren 469 medewerkers in dienst (waarvan 45 tijdelijk) ten opzichte van 482 in december 2018. Het percentage vrouwen is in 2019 36% en daarmee ongewijzigd gebleven in vergelijking met het vorige jaar. De gemiddelde leeftijd van medewerkers in vaste of tijdelijke dienst (exclusief externen en stagiaires) is in december 2019 48,3 jaar ten opzichte van 47,9 jaar in 2018. In 2019 werd 17% van onze totale arbeidskracht (FTE) verkregen uit inhuur.

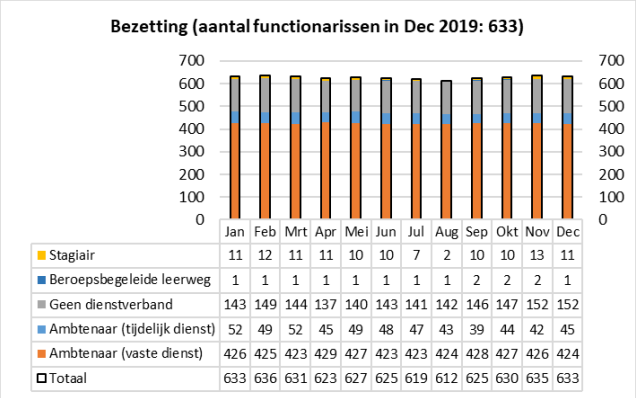

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Stagiair	11	12	11	11	10	10	7	2	10	10	13	11
Beroepsbegeleide leerweg	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Geen dienstverband	143	149	144	137	140	143	141	142	146	147	152	152
Ambtenaar (tijdelijk dienst)	52	49	52	45	49	48	47	43	39	44	42	45
Ambtenaar (vaste dienst)	426	425	423	429	427	423	423	424	428	427	426	424
Totaal	633	636	631	623	627	625	619	612	625	630	635	633

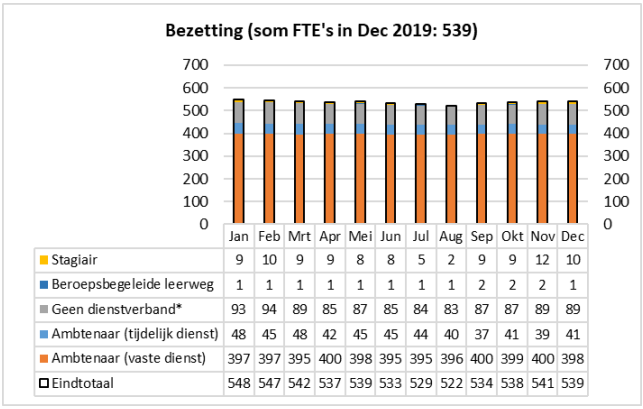

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Stagiair	9	10	9	9	8	8	5	2	9	9	12	10
Beroepsbegeleide leerweg	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Geen dienstverband*	93	94	89	85	87	85	84	83	87	87	89	89
Ambtenaar (tijdelijk dienst)	48	45	48	42	45	45	44	40	37	41	39	41
Ambtenaar (vaste dienst)	397	397	395	400	398	395	395	396	400	399	400	398
Eindtotaal	548	547	542	537	539	533	529	522	534	538	541	539

Duurzame inzetbaarheid en verzuim
De investeringen in inzetbaarheid en verzuim leveren in 2019 de gewenste resultaten op. Een dalende trend in het verzuim zet zich door en het huidige verzuimpercentage is goed in verhouding tot de in dit jaar voor Delfland vastgestelde verzuimnorm.

Deze verzuimnorm is in 2019 op organisatieniveau gesteld op 4,6% (KPI was 4,8), en voor de eenheden daarbinnen gedifferentieerd aan de hand van samenstelling op basis van leeftijd en opleidingsniveau. Het verzuimpercentage ligt met 4,67% in lijn met de nieuwe norm voor de organisatie, maar voor de verschillende eenheden daarbinnen is een grote spreiding aanwezig. Bij deze spreiding past een gedifferentieerde (situationele) aanpak die in 2020 belangrijk wordt. Het verzuim wordt voor ca. 61% bepaald door het lang verzuim (43-365 dagen). De daaropvolgende categorie – het kort verzuim (<8 dagen) – bepaald voor ca. 19% het verzuim.

De gemiddelde verzuimfrequentie (gemiddeld aantal keer dat een medewerker zich ziek heeft gemeld) bedraagt voor de organisatie 1,16 en is aan de hoge kant. Eveneens laat de ziekteverzuimfrequentie een gespreid beeld zien binnen de verschillende eenheden van de organisatie, waarbij variatie bestaat van 0,72 tot 1,80 per eenheid. Een te hoge verzuimfrequentie (> ca. 1,10) is een indicatie voor een mogelijk aanwezige lage verzuimdrempel.

Mobiliteit en loopbaan
In 2019 zijn 32 medewerkers nieuw in dienst bij Delfland (2018: 53) en zijn 44 medewerkers uitgestroomd (2018: 47). In 2019 zijn 39 medewerkers doorgestroomd van een tijdelijk naar een vast dienstverband. Hiermee bedraagt het instroompercentage in 2019 6,8% en het uitstroompercentage 9,2%.

Strategische personeelsplanning
De pilot Strategische Personeelsplanning is in 2019 afgerond nadat door teamleiders individuele ontwikkelgesprekken zijn gevoerd met medewerkers. Onderzoek van data en de toegepaste methode heeft ertoe geleid te besluiten op de pilotgegevens geen verdere (organisatie brede) analyse uit te voeren. De uitgevoerde pilot bevatte daarvoor nog te veel variatie in de wijze van toetsing van de competenties. De belangrijkste conclusie blijft echter dat het SPP ontwikkel-instrument voornamelijk goed tot zijn recht komt in afdelingsverband en daaruit voortvloeiend op de ontwikkeling van de individuele medewerker.

Diversiteit
In december 2019 werd 30,8% van de leidinggevende posities bij Delfland vervuld door een vrouwelijke leidinggevende (ongeacht soort arbeidsovereenkomst). Bekijken we het breder dan zien we dat het percentage vrouwen in dienst van Delfland in een topfunctie (jaarinkomen groter dan 70.000 Euro per jaar) 25,6% bedraagt. Landelijk wordt gesproken over de doelstelling 30% vrouwen in topfuncties en daarmee ligt een volgende uitdaging op ons pad in het realiseren van gelijke kansen binnen onze organisatie.

Om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen gaf Delfland in 2019 uitvoering aan de Participatie-wetgeving. De doelstelling voor 2019 lag voor overheidsorganisaties op 2,14 procent van het totaal aantal verloonde uren van medewerkers in dienst van Delfland. Om dit doel te bereiken zijn we een samenwerking aangegaan met Werkse! en SWOM. In december bereikten we 0,98 procent en hadden daarmee 46% van de doelstelling behaald. In 2020 willen we het doel volledig gerealiseerd hebben.

Personeelsontwikkeling
De Delfland Academie biedt een gevarieerd opleidingsaanbod gericht op persoonlijke vaardigheden, interne trainingen en proces- en projectmanagement. In 2019 zijn in totaal 51 trainingen georganiseerd met 500 deelnemers.

Via de Delfland Academie wordt het programma DOEN aangeboden. Dit programma richt zich op het gezonder, bewuster en bewegelijker maken van de Delflanders. DOEN is ook in 2019 ingezet met het doel om met kleine verschillen in het werk en leven van de medewerkers grote effecten te behalen. Medewerkers geven in onderzoek aan dat ze zich door de werkgever gestimuleerd voelen om fit te blijven. In 2019 hebben 170 collega’s deelgenomen aan verschillende activiteiten.
In 2019 zijn drie introductiedagen voor nieuw personeel georganiseerd; 61 nieuwe medewerkers (ambtenaren, extern personeel en stagiairs) hebben tijdens deze introductiedagen door enthousiaste presentaties van collega’s en een rondrit door het gebied een brede kijk in de organisatie van Delfland gekregen.

Stages bij Delfland en relatie met het onderwijs
In 2019 hebben 32 studenten stagegelopen bij Delfland. De stages die worden aangeboden variëren van WO-stages tot ‘snuffelstages’ voor middelbare scholieren.
Delfland heeft een studiebeurs beschikbaar gesteld om de banden tussen de werkgevers uit de watersector en de wateropleidingen te versterken. De studiebeurzen van de Topsector Water zijn bedoeld voor mbo-en hbo-studenten, die kiezen voor een specialisatie op het gebied van watertechnologie, deltatechnologie of maritieme technologie. In 2019 heeft een student van de mbo-opleiding Watermanagement de studiebeurs gewonnen en deze student gaat zijn stage volgen bij team Onderhoud Waterkeringen en Watergangen.

Bij de hbo-opleiding watermanagement zijn gastlessen verzorgd op het gebied van Geografische Informatie Systemen (GIS) en sollicitatietraining. Zowel bij het hbo-Watermanagement als het mbo-Watermanagement zijn we vertegenwoordigd in de werkveldcommissie om de verbinding tussen onderwijs en werkgever te borgen.
Om de ontwikkeling en verspreiding van kennis over water te stimuleren, heeft Delfland een scriptieprijs in het leven geroepen voor studenten van universiteiten. In 2019 is door een vakkundige jury uit vijf inzendingen een winnaar gekozen.

Vertrouwenspersoon

In 2019 zijn de interne vertrouwenspersonen zes keer geconsulteerd. Het merendeel van de gesprekken had betrekking op de regeling 'Klachtbehandeling Ongewenst Gedrag'. Bij het ongewenst gedrag ging het in het bijzonder om gedrag van collega's en/of leidinggevenden dat als intimiderend werd ervaren, soms in combinatie met ervaren procedurele onzorgvuldigheden. In de meeste gevallen hebben betrokkenen het ervaren gedrag bespreekbaar gemaakt en is de lucht geklaard.

In 2019 hebben de vertrouwenspersonen ook een ronde langs alle teams gemaakt en is het onderwerp 'ongewenst gedrag' en de rol van de vertrouwenspersonen daarbij besproken. Er waren in 2019 geen consultaties in het kader van de Klokkenluidersregeling. De (meer uitgebreide) rapportage van de interne vertrouwenspersoon wordt jaarlijks besproken met de portefeuillehouder, de secretaris-directeur/directieteam en de OR.

Medezeggenschap
Conform de Wet op Ondernemingsraden (WOR) is er tweemaandelijks overleg tussen de OR en de secretaris-directeur over de medezeggenschapsonderwerpen. Sommige onderwerpen worden ter advisering of instemming voorgelegd aan de OR, andere onderwerpen initieert de OR zelf. De OR heeft drie actieve commissies: P&M (Personeel en management), VGWM (Veiligheid, gezondheid, welzijn en milieu) en Communicatie. In de commissies worden de onderwerpen voorbereid voor de formele WOR-vergaderingen.

Evenals in 2018 was de organisatieontwikkeling 'Samenspel' in 2019 een belangrijk onderwerp. Dit jaar ging de adviesaanvraag over de wijziging van het middenmanagement. Om aan te geven wat de OR belangrijk vindt in dit traject is vooraf een document met Speerpunten gepresenteerd aan het DT.
Daarnaast heeft de ondernemingsraad voor het uitbrengen van haar advies uitgebreid gesproken met betrokken medewerkers. Het advies leidde er onder andere toe dat:

1. 'Samenspel' ook echt méér *samen* met de medewerkers wordt gedaan;
2. Er een duidelijke versie komt van het verhaal van Samenspel voor iedereen;
3. Er meer evenwicht is in de inbreng van directie en medewerkers bij het plaatsingsproces;
4. Er een implementatieplan komt met heldere vervolgstappen.

Daarnaast is in 2019 door de Ondernemingsraad instemming verleend aan: Verzuimbeleid, Bedrijfsnoodplan Delfland, Regeling Melden vermoeden van een misstand, Regeling Voorzieningen bij sociale gebeurtenissen 2019, Regeling Flexibel belonen, Aanbesteding ARBO-dienst, Medewerkersonderzoek en Psychosociale arbeidsbelasting, RI&E Gemeenlandshuis, en de Aansluiting samenwerkingsverband 'Werken in Haaglanden'.
Er is een advies gegeven over de Explosieveiligheidsdocumenten.

Vanuit de ondernemingsraad zijn ook onderwerpen aangedragen in de vorm van ongevraagd advies over: brief aan WOR-bestuurder over Veiligheidssituatie AWZI De Groote Lucht, optimaliseren gebruik flexplekken, memo Werkwijze implementatie Strategische Personeelsplanning.

Veiligheid
In 2019 hebben directie en bestuur zich in een ondertekende verklaring uitgesproken over en gecommitteerd aan de ambitie om de organisatie in zijn geheel naar een hoger veiligheids-, gezondheids en milieunveau te ontwikkelen. Veiligheid is het afgelopen jaar bij veel medewerkers en teams een groter deel geworden van hun eigen vakmanschap. Het heeft een plek op de agenda gekregen in de beoordelingen en teamoverleggen.

Uit de toename in het aantal meldingen van bijna-ongeval of gevaarlijke situaties, blijkt dat het bewustzijn gegroeid is. Helaas hebben er ook incidenten plaatsvonden. In het afgelopen jaar zijn er 21 incidenten geweest waarbij EHBO, letsel, verzuim is opgetreden of doktersbehandeling nodig was. Na een incident heeft een medewerker tijdelijk zijn werk niet kunnen uitvoeren, maar er is geen sprake van blijvend letsel.
Er hebben zich 16 schade incidenten of bijna ongevallen voorgedaan, waarbij letsel ternauwernood kon worden afgewend (bijv. vallende last uit kraan net naast een medewerker).

In 2019 zijn door V&G een aantal acties uitgevoerd. De belangrijkste daarvan zijn:

- Het begeleiden van het opstellen van de getekende ambitieverklaring.
- Het organiseren van de week van de veiligheid, met als thema: "Stop zeggen".
- Het opstellen van het plan: verbetering arbeidsveiligheid.

De komende jaren wordt er gewerkt aan een meer proactieve houding van alle medewerkers. Iedere medewerker heeft immers invloed op een veilige en gezonde werkomgeving van een collega en een verdere inbedding van veiligheid en gezondheid in het primaire proces. Hier zal er nog meer samenwerking worden gezocht tussen arbeidsveiligheid (V&G) en gezondheid binnen de afdeling personeel & organisatie, calamiteiten, veiligheid en managementondersteuning (POC).

Systeem veiligheid
Gedurende 2019 is de beschikbaarheid van de systemen op orde geweest met minimale interrupties. De integriteit van de data is onaangetast gebleven. T.a.v. de vertrouwelijkheid van de data, specifiek wat betreft persoonsgegevens, is er in 2019 één melding gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens.
Er is conform begroting € 0,3 miljoen uitgegeven aan audits, technische adviezen- en maatregelen en campagnes voor veiligheids- en privacy bewustzijn

4.7 EMU-saldo

Het EMU-saldo betreft het vorderingensaldo op transactiebasis van de gehele sector overheid. Hierbij inbegrepen zijn de centrale overheid, de sociale fondsen en de lokale overheden. De onderstaande tabel geeft de berekening van het EMU-saldo voor Delfland over 2019 weer.

Tabel 4.13 Emu saldo

*Meerjarig EMU-saldo (bedragen * € 1.000)*	*Begroting 2019*	*Jaarrekening 2019*	*Jaarrekening 2018*
EMU/exploitatiesaldo voor bestemming resultaat	31.859	33.504	42.064
Investeringsuitgaven (netto)	-28.700	-12.794	-24.446
Afschrijvingen	37.431	37.298	38.075
Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	0	186	961
Onttrekkingen aan voorzieningen ten gunste van de exploitatie	-850	-1.389	-5.476
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	0	-96	-781
Totaal EMU-saldo	**39.740**	**56.709**	**50.397**

4.8 Waterschapsbelastingen

De waterschapsbelastingen zijn in de paragraaf 3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien toegelicht.

4.9 Wet normering topinkomens

Met ingang van 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht. De WNT normeert de bezoldiging (het bezoldigingsmaximum) en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de (semi)publieke sector.
Indien de bezoldiging en/of een ontslagvergoeding van een topfunctionaris de wettelijke norm overschrijdt, dient het meerdere van de betreffende topfunctionaris teruggevorderd te worden. In de wet is tevens geregeld wie als topfunctionaris dient te worden aangemerkt. Voor een waterschap geldt de secretaris-directeur als topfunctionaris. Het bezoldigingsmaximum voor 2019 bedraagt € 194.000.

Uit onderstaand tabel blijkt dat de bezoldiging van de secretaris-directeur binnen de norm blijft.

Tabel 6.7 WNT

(Bedragen * €1)	Ir. P. Janssen
Functiegegevens	Secretaris-directeur
Aanvang[1] en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	140.486
Beloningen betaalbaar op termijn	20.363
Subtotaal	*160.849*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	
Totale bezoldiging	**160.849**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2018	
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	132.541
Beloningen betaalbaar op termijn	18.406
Subtotaal	*150.947*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000
Totaal bezoldiging 2018	150.947

5 Jaarverslag: Financiële overzichten investeringsprojecten

5.1 Investeringsuitgaven 2019 per programma

In de begroting werden de bruto investeringsuitgaven over 2019 geraamd op een bedrag van € 28,7 miljoen. Gedurende het jaar zijn de verwachte investeringsuitgaven in de Burap 2019 bijgesteld naar € 22,2 miljoen, met name door het niet meer activeren van uren met ingang van 1 januari 2019.
De onderstaande tabel geeft per programma het verloop weer van de oorspronkelijk geraamde investeringsuitgaven tot aan de uiteindelijke realisatie van in totaal € 21,6 miljoen over 2019.

Tabel 5.1 Overzicht investeringen per programma

Investeringen per programma (Bedragen x € 1 miljoen)	Raming primitieve Begroting 2019	Bijgestelde raming Burap 2019	Realisatie in 2019
Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie	9,9	8,5	8,6
Gezond, schoon en zoet water	1,1	0,6	0,8
Watersysteem	11,0	9,3	9,0
Afvalwaterketen en zuiveren	2,8	2,1	1,7
Innovatie, duurzaamheid en financiële producten	0,0	0,0	0,0
Bestuur, organisatie en instrumenten	3,9	1,7	1,5
Totaal	***28,7***	***22,2***	***21,6***

5.2 Gereedgekomen projecten

Bijlage I in hoofdstuk 8 geeft een overzicht van de vijftig in 2019 gereed gemelde en geactiveerde investeringen.
Het geraamde investeringsplan bedroeg € 45,8 miljoen en het beschikbaar gestelde krediet € 43,2 miljoen. De uiteindelijk geactiveerde kosten kwamen uit op een bedrag van € 41,8 miljoen.

5.3 Restantkredieten

Bijlage II in hoofdstuk 8 geeft een overzicht van de 99 restantkredieten die nog niet (financieel) zijn afgerond en doorlopen naar 2020. Bij de jaarrekening 2019 wordt besloten om van deze investeringen het restant-investeringskrediet van in totaal € 82,1 miljoen over te brengen naar 2020.

5.4 Projecten Buitengewoon onderhoud

De projecten Buitengewoon onderhoud worden in een afzonderlijke rapportage verantwoord en als bijlage bij de behandeling van de jaarstukken opgenomen.

6 Jaarrekening: De exploitatierekening

6.1 Presentatie van de exploitatierekening naar diverse gezichtspunten

De verdeling van de exploitatie en het resultaat over 2019 wordt in de onderstaande tabellen gepresenteerd en toegelicht naar diverse gezichtspunten.
Voor een nadere analyse van verschillen verwijzen wij naar de opgenomen toelichtingen onder 'Exploitatie: wat heeft het gekost?'.

6.2 Exploitatierekening naar programma's

Tabel 6.1 presenteert de lasten en baten per programma en het resultaat voor en na bestemming.

Tabel 6.1 Overzicht van Lasten en Baten per programma

Programma (Bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2019			Begroting 2019 na wijziging			Jaarrekening 2019		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie	23,1	0,1	-23,0	26,5	1,0	-25,5	29,9	4,3	-25,5
Gezond, schoon en zoet water	3,9	0,2	-3,7	4,5	0,2	-4,4	5,0	0,2	-4,8
Watersysteem	36,1	1,0	-35,2	38,8	1,6	-37,1	36,9	1,5	-35,4
Afvalwaterketen en zuiveren	102,9	15,1	-87,8	104,1	15,6	-88,5	105,5	16,8	-88,6
Innovatie, duurzaamheid en financiële producten	8,7	0,5	-8,2	8,7	1,6	-7,1	8,2	2,1	-6,1
Bestuur, organisatie en instrumenten	32,3	0,0	-32,3	33,5	0,0	-33,5	32,0	0,2	-31,8
Algemene dekkingsmiddelen	9,2	231,2	222,0	7,6	231,5	223,9	9,3	235,1	225,8
Resultaat voor bestemming	**216,2**	**248,1**	**31,9**	**223,7**	**251,5**	**27,8**	**226,8**	**260,3**	**33,5**
Mutaties reserves									
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	32,8	1,0	-31,9	30,3	2,5	-27,8	30,3	2,5	-27,8
Resultaat na bestemming	**249,0**	**249,0**	**0,0**	**253,9**	**253,9**	**0,0**	**257,1**	**262,8**	**5,7**

6.3 Verdeling saldo per programma naar hoofdtaken na doorbelasting bedrijfsvoering en mutaties reserves

De tabellen 6.2 geeft het saldo van de diverse programma's naar de twee hoofdtaken.

Tabel 6.2 Overzicht saldo per programma naar hoofdtaken

Programma (Bedragen * € 1 miljoen)	Watersysteem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal
Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	25,5	0,0	25,5
Gezond, schoon en zoet water	4,8	0,0	4,8
Watersysteem	35,4	0,0	35,4
Afvalwaterketen en zuiveren	0,0	88,6	88,6
Financiën, duurzaamheid	4,0	2,1	6,1
Bestuur, organisatie en	22,8	9,0	31,8
Algemene dekkingsmiddelen	-81,9	-116,1	-198,0
Saldo voor doorbelasting	**10,6**	**-16,3**	**-5,7**

6.4 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Onderstaande tabel geeft de totale exploitatie weer verdeeld naar kosten- en opbrengstensoorten.

Tabel 6.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

EMU omschrijving (bedragen * € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Rekening 2018
Externe rentelasten	32.482	31.991	31.965	32.729
Afschrijvingen van activa	37.883	37.883	37.298	38.075
Salarissen huidig personeel en bestuurders	30.574	30.374	29.798	29.303
Sociale premies	7.993	7.893	7.974	7.347
Overige personeelslasten	1.974	2.003	2.123	2.320
Personeel van derden	1.422	1.372	3.935	3.847
Duurzame gebruiksgoederen	3.049	3.660	4.560	3.350
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	60	81	86	77
Energie	2.461	3.323	3.519	2.617
Huren en rechten	39	33	106	215
Leasebetalingen	37.484	37.734	37.547	35.524
Pachten en erfpachten	4	4	3	3
Verzekeringen	289	289	219	209
Belastingen	1.825	1.760	2.736	2.124
Onderhoud door derden	60.124	63.659	48.964	58.240
Bijdragen aan bedrijven	51	51	1.286	357
Bijdragen aan overheden	650	750	13.559	278
Bijdragen aan overigen	0	91	948	356
Toevoegingen aan voorzieningen	0	0	186	961
Onvoorzien	1.150	700	0	67
Totaal kosten(a)	***219.514***	***223.651***	***226.811***	***217.999***
Externe rentebaten		0	1	81
Dividend		0	276	
Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten		0	114	116
Uitlening van personeel		200	419	173
Verkoop van grond		1.000	1.739	1.287
Verkoop van duurzame goederen				
Verkoop van overige goederen		1.509	2.300	618
Opbrengst uit grond en water	860	501	463	723
Huuropbrengst uit overige eigendommen		424	196	336
Diensten voor derden	14.661	13.638	14.771	15.728
Bijdragen van overheden	192	1.147	920	2.002
Bijdragen van overigen		0	3.358	
Waterschapsbelastingen totaal	240.752	242.468	244.891	240.524
Oninbaar/kwijtschelding	-10.100	-10.457	-10.524	-10.515
Onttrekkingen aan voorzieningen	850	1.038	1.389	5.476
Financiering en geactiveerde lasten	4.157	0	1	3.513
Totaalopbrengsten(b)	***251.372***	***251.467***	***260.314***	***260.062***
Exploitatieresultaat voor bestemming (b-a)	***31.858***	***27.816***	***33.504***	***42.064***
Toevoegingen aan reserves	-32.808	-30.266	-30.266	-31.010
Onttrekkingen aan reserves	950	2.450	2.450	2.013
Nog te bestemmen resultaat voordelig	***0***	***0***	***5.688***	***13.067***

6.5 Exploitatierekening naar kostendrager

Tabel 6.4 Exploitatierekening naar kostendrager

Kostendrager watersysteembeheer (bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019
Totaal kosten	104,5	105,2
Opbrengsten		
Belastingopbrengsten	-105,7	-107,5
Kwijtscheldingen	7,0	7,0
Oninbaar verklaringen	0,9	1,2
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-2,9	-6,9
Totaalopbrengsten	-100,7	-106,1
Resultaat vóór bestemming	3,8	-0,9
Bestemming tijdens begrotingsjaar		
Algemene reserve Watersysteembeheer	-11,5	-11,5
Nog te bestemmen resultaat Watersysteembeheer	***15,4***	***10,6***

Kostendrager zuiveringsbeheer (bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019
Totaal kosten	119,1	120,8
Opbrengsten		
Belastingopbrengsten	-136,8	-137,4
Kwijtscheldingen	0,0	0,0
Oninbaar verklaringen	2,5	2,3
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-16,5	-18,2
Totaalopbrengsten	-150,8	-153,4
Resultaat vóór bestemming	-31,6	-32,6
Bestemming tijdens begrotingsjaar		
Algemene reserve zuiveringsbeheer	-16,3	-16,3
Nog te bestemmen resultaat Zuiveringsbeheer	***-15,4***	***-16,3***

De exploitatierekening naar kostendragers was in de begroting 2019 niet opgenomen. Voor een toelichting op de opbrengsten wordt verwezen naar hoofdstuk 3.7 Dekkingsmiddelen. In dit hoofdstuk wordt per taak de belastingopbrengst toegelicht. Voor wat betreft de kosten is per taak sprake van een zeer geringe afwijking.

6.6 Belastingopbrengsten

De belastingopbrengsten zijn in de paragraaf 3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien toegelicht.

6.7 Begrotingsrechtmatigheid

In de Burap 2019 zijn de bijgestelde lasten opgenomen. Bestedingen boven het begrotingsbedrag op programmaniveau zijn onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid). Ook overschrijdingen op investeringskredieten zijn onrechtmatig. Conform het afwijkingenbeleid worden beïnvloedbare afwijkingen boven de € 500.000 vooraf voorgelegd aan de Verenigde Vergadering. Voor investeringen ligt deze grens op 10% van het investeringsbedrag (met een absoluut maximum van € 500.000) en voor de netto exploitatielasten is dit 10% van de begrote kosten van een programma (met een absoluut maximum van € 500.000). Voor zover de budgetten voor laatstgenoemde afwijkingen niet in de Burap zijn bijgesteld, wordt hierover verantwoording afgelegd in de Jaarrekening.

In de hieronder opgenomen tabel is weergegeven voor welke programma's en bij welke investeringen sprake is van een overschrijding. Deze overschrijdingen worden ieder afzonderlijk toegelicht. Afhankelijk van de oorzaak van de overschrijding en de mate van beïnvloedbaarheid ervan, tellen de overschrijdingen al dan niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant. Met het vaststellen van de Jaarrekening autoriseert de Verenigde Vergadering deze onrechtmatigheden.

Tabel 6.6 Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid per programma (Bedragen * € 1.000)	Gewijzigde begroting 2019	Realisatie 2019	Begrotingsafwijking *
Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie	25.522	25.527	5
Gezond, schoon en zoet water	4.374	4.782	409
Watersysteem	37.123	35.401	-1.722
Afvalwaterketen en zuiveren	88.509	88.610	101
Financiën, duurzaamheid en innovatie	7.116	6.130	-986
Bestuur, organisatie en instrumenten	33.485	31.811	-1.674
Algemene dekkingsmiddelen	-223.945	-225.768	-1.822
Saldo voor doorbelasting	**-27.816**	**-33.505**	**-5.689**

Overschrijding programma's
Op de programma's 'Waterveiligheid, stedelijk waterbeheer en klimaatadaptie', 'Gezond, schoon en zoetwater' en 'Afvalwaterketen en zuiveren' zijn de netto-lasten hoger dan de gewijzigde begroting 2019. De overschrijding van de netto-lasten valt binnen de marge van 10% ten opzichte van de gewijzigde begroting en onder het maximum van € 500.000. De inzet van middelen valt binnen het vastgestelde beleid en uit het positieve resultaat blijkt dat hiervoor de benodigde financiële ruimte elders binnen de begroting gevonden is.

Overschrijding krediet 702062 Laptops
Op basis van historische device-keuze en het aantal fte's in 2018 zijn drie kredieten voor de vervanging van laptops, telofoons en tablets aangevraagd. In het voorjaar 2019 bleek dat het aantal fte's was toegenomen en dat ook het volledige bestuur voorzien moest worden van mobiele devices (smartphones/tablets). Dit heeft geleid tot een overschrijding van het krediet voor laptops.

7 Jaarrekening: Balans en toelichting

7.1 Balans per 31 december 2019

Activa (Bedragen * € 1.000)	2019	2018	Passiva (Bedragen * € 1.000)	2019	2018
Vaste activa			***Vaste passiva***		
			Eigen vermogen		
Immateriële vaste activa	0	0	Algemene reserves	39.869	29.580
Materiële vaste activa	787.297	811.561	Egalisatiereserves	15.234	12.734
Financiële vaste activa	493	733	Bestemmingsreserves	40.843	12.749
			Nog te bestemmen exploitatieresultaat	5.688	13.067
			Totaal eigen vermogen	*101.635*	*68.130*
			Voorzieningen	153	1.452
			Langlopende schulden	699.373	735.936
Totaal vaste activa	**787.790**	**812.294**	***Totaal vaste passiva***	***801.161***	***805.519***
Vlottende activa			***Vlottende passiva***		
Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar	43.711	6.000			
Kortlopende vorderingen	15.927	25.015	Netto vlottende schulden	30.690	27.303
Liquide middelen	5	3	Overlopende passiva	22.583	17.628
Overlopende activa	6.999	7.137			
Totaal vlottende activa	**66.643**	**38.155**	***Totaal vlottende passiva***	***53.273***	***44.930***
Totaal	**854.433**	**850.450**	**Totaal**	**854.433**	**850.450**
			Niet uit de balans blijkende verplichtingen*	**21.568**	**14.112**

*Dit betreft de verleende garanties en de meerjarige inkoopverplichtingen t/m 2024

7.2 Waarderingsgrondslagen

Algemeen
De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Waterschapsbesluit en de Waterschapswet. De jaarrekening is opgesteld in euro's. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. De dividendopbrengsten van deelnemingen worden als opbrengst verantwoord op het moment waarop dit dividend betaalbaar gesteld wordt. De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden met ingang van 1 januari 2019 - op basis van het besluit inzake de balansverkorting en de hierop geactualiseerde nota Activabeleid - niet meer geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn opgenomen tegen de vervaardiging- of de verkrijgingsprijs verminderd met de eventuele bijdragen van derden. Hierbij omvat de vervaardigingsprijs de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Met ingang van 1 januari 2019 worden geen personeelskosten meer aan de onderhanden investeringsprojecten toegerekend. Vanaf 2016 werd ook al geen rente meer aan de onderhanden projecten toegerekend. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

De netto-investering wordt door jaarlijkse afschrijvingen ten laste van de exploitatie gebracht. De afschrijvingen gebeuren over het algemeen op lineaire basis en worden bepaald door de verwachte levensduur. De afschrijving vindt plaats met ingang van het eerste jaar na de ingebruikname. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de vastgestelde nota Activabeleid. De investeringen met een totale vervaardigingsprijs lager dan € 100.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Indien van toepassing wordt rekening gehouden met duurzame waardeverminderingen en afwaardering van activa bij buitengebruikstellingen.

Afschrijvingstermijnen
Van de belangrijkste activa is in onderstaande tabel de afschrijvingstermijn opgenomen.

Investering in	Termijn
Gronden	0
Grondwerken (BGO)	15
Waterberging	40
Machines	10
Vervoermiddelen	5
Gebouwen/woningen bouwkundig	40
Idem ekectro/meachinisch	15
Waterkering	35
Boezemkaden reconstructie	25
Persleidingen	30

Financiële vaste activa
Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het Waterschapsbesluit) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de intrinsieke waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korten dan 1 jaar
De uitzettingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de verwachte oninbaarheid van debiteuren wordt op het debiteurensaldo een voorziening dubieuze debiteuren in mindering gebracht.

Liquide middelen
Deze activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves en voorzieningen
De reserves vormen gezamenlijk het eigen vermogen van het waterschap dat uit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden is. Bij de reserves wordt onderscheid gemaakt tussen de algemene reserve(s) en de bestemmingsreserves. De Verenigde Vergadering heeft aan verschillende reserves een algemene bestemming gegeven waardoor deze reserves zijn afgezonderd van besteding voor een specifiek doel. De reserves zijn nominaal gewaardeerd. De voorzieningen zijn vermogensbestanddelen met het doel om belangrijke fluctuaties in de exploitatielasten op te vangen. De omvang van de voorzieningen wordt bepaald door toekomstige financiële verplichtingen en risico’s. De voorzieningen zijn nominaal gewaardeerd.

Vaste schulden met een looptijd van langer dan één jaar.
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met aflossingen en hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Overige balansposten
De waardering van alle overige balansposten vindt plaats tegen de historische verkrijgingsprijs. Indien hiervan wordt afgeweken, is dit in de toelichting bij de desbetreffende balanspost vermeld.

Borg- en garantstellingen
Voor zover leningen door het waterschap zijn gewaarborgd, is buiten de balansstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per het eind van het boekjaar opgenomen. Hierin is naast de borg- en garantstellingen ook de inkoop contractverplichtingen opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Rekening van baten en lasten
Voor de rekening van baten en lasten is het stelsel van baten en lasten toegepast. Dit stelsel houdt in dat het jaar waarin de prestaties (goederen en diensten) zijn verricht bepalend is voor de toerekening van de baten en lasten aan het betreffende jaar, ook als zijn niet tot ontvangst of uitgaven hebben geleid in het verslagjaar. De belastingopbrengsten zijn gebaseerd op de laatst bekende (aanvullings)kohieren. Winsten worden slechts in acht genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

7.3. Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het totaal verloop van de materiële vaste activa over 2019 weer:

Gereedgekomen werken (Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2019	Investeringen/ Desinvesteringen 2019	Afschrijving 2019	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	70.759	0	204	70.555
Machines, apparaten en installaties	768	0	275	493
Bedrijfsgebouwen	22.118	608	1.205	21.521
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	680.137	35.431	35.026	680.543
Overige materiële activa	2.231	863	589	2.506
Totaal	**776.012**	**36.902**	**37.298**	**775.616**

Voor een overzicht van de gereedgekomen en geactiveerde investeringen wordt verwezen naar hoofdstuk 5.
Het totaal onderhanden werk heeft het volgende verloop:

Onderhanden werken (Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2019	Uitgaven onderhanden werken	Bijdragen onderhanden werk	Activering	Boekwaarde 31-12-2019
Verloop onderhanden werk	35.549	22.088	-9.054	-36.902	11.680
Totaal onderhanden werken	**35.549**	**22.088**	**-9.054**	**-36.902**	**11.680**
Totaal materiële vaste activa	**811.561**				**787.297**

De bijdrage onderhanden werk betreft met name de ontvangen bijdrage van afgerond € 7 miljoen in het project Waterharmonica en de Zoetwaterfabriek. Hiervoor is inmiddels een bedrag van € 2,9 miljoen aan kosten gemaakt.
Er zijn 99 restantkredieten betreffende de onderhanden werken, die nog niet (financieel) zijn afgerond en doorlopen in 2020. In de Jaarrekening 2019 wordt besloten om van deze investeringen het restant-investeringskrediet van in totaal € 82,1 miljoen over te brengen naar 2020. In bijlage I wordt een overzicht gegeven van de 99 restantkredieten die nog niet (financieel) zijn afgerond en doorlopen in 2020.

7.4. Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa over 2019 weer:

Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven Omschrijving (Bedragen * € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2019	Toename	Afname	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekking Nederlandse Waterschapsbank	92			92
Kapitaalverstrekking ontwikkelingsmij. Het Nieuwe Westland CV	641		240	401
Totaal	**733**		**240**	**493**

Kapitaalverstrekking Nederlandse Waterschapsbank N.V.
Delfland is eigenaar van 755 aandelen A en 60 aandelen B van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt € 86.825 (aandelen A) en € 27.600 (aandelen B). De historische aanschafprijs van deze aandelen bedraagt € 92.458. In 2019 is € 275.546 dividend ontvangen.

Kapitaalverstrekking Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V.
Delfland heeft sinds 2001 een belang in Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V. van in totaal € 0,8 miljoen. Dit belang is gemaximeerd op € 0,9 miljoen. In 2014 heeft op verzoek van de C.V. een aanvullende kapitaalstorting van € 0,1 miljoen plaatsgevonden. Naar aanleiding van de negatieve resultaten, die het Nieuwe Westland heeft behaald sinds 2015, heeft in 2019 een afwaardering van de deelneming plaatsgevonden van € 0,24 miljoen.

7.5. Vorderingen, nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen

Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar

Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2019	31-12-2018
Uitzettingen in 's Rijksschatkist	43.711	6.000
Totaal	**43.711**	**6.000**

Kortlopende vorderingen
De specificatie van deze post luidt als volgt:

Kortlopende vorderingen (Bedragen * € 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Vorderingen op belastingdebiteuren	21.395	32.268
Af: voorziening dubieuze debiteuren belasting	-9.612	-9.510
Vorderingen belastingen, sociale en pensioenpremies	102	
Vordering mbt tot BTW- suppletieaangifte	1.569	966
Overige debiteuren	2.472	1.292
Totaal	**15.927**	**25.015**

Alle vorderingen zijn per direct opeisbaar.

Vorderingen op belastingdebiteuren
Deze post betreft het openstaande saldo van de belastingdebiteuren per 31 december 2019. De invordering en de aanslagoplegging wordt uitgevoerd door de RBG.
Vorderingen die per balansdatum door ons als inbaar geschat werden kunnen als gevolg van de Coronacrisis gedurende 2020 minder inbaar blijken.

Btw-suppletie
Delfland is in afwachting van de uitspraak van de Belastingdienst inzake mogelijk terug te vorderen btw op investeringen en baggerwerkzaamheden in de jaren 2013-2016. Voor de onderbouwing van de uitspraak voert de Belastingdienst een boekenonderzoek uit.

Debiteuren algemeen
Het openstaande saldo debiteuren is het saldo op peildatum 31 december 2019. Een gedeelte van het bedrag is in 2020 inmiddels ontvangen.

Voorziening dubieuze debiteuren belastingen
De hoogte van de voorziening wordt bepaald op basis van kengetallen per belastingjaar en de belastingsoort van het openstaande saldo. Deze berekening wordt afgezet tegen de hoogte van de voorziening van het vorige jaar. Het verschil wordt aan de voorziening toegevoegd of onttrokken met inachtneming van het voorzichtigheidsprincipe.

Overlopende activa:

Overlopende activa (bedragen * € 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Nog op te leggen en te ontvangen aanslagen belastingen	1.772	2.146
Nog te ontvangen bedragen algemeen	2.868	957
Nog te ontvangen subsidies	0	405
Vooruitbetaalde kosten	2.360	3.628
Totaal	**6.999**	**7.137**

Specificatie nog te ontvangen subsidies

Nog te ontvangen subsidies	Saldo 1-1-2019	Toegekend 2019	Ontvangen 2019	Saldo 31-12-2019
Overige openbare lichamen				
Subsidie Spuihaven HWBP	31		31	0
Subsidie Spuihaven HWBP	374		374	0
Totaal nog te ontvangen subsidies	**405**		**405**	**0**

Nog op te leggen aanslagen belastingen
Deze post betreft de nog door de RBG Belastinggroep op te leggen aanslagen. In paragraaf 3.7 is dit toegelicht.

Nog te ontvangen bedragen algemeen
Deze post betreft diverse nog te ontvangen bedragen waarvoor nog geen factuur is verzonden.

Vooruitbetaalde kosten
Dit betreft facturen die in 2019 door Delfland zijn betaald maar betrekking hebben op 2020.

7.6. Liquide middelen

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Liquide middelen (bedragen * € 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Overige bank- en girotegoeden (ING)	4	3
Kasmiddelen en cheques	1	0
Totaal	**5**	**3**

Het negatieve rekening-courantsaldo bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is verantwoord onder de kortlopende schulden. Delfland heeft bij de NWB een kredietfaciliteit van € 57.900.000.

In 2019 is sprake geweest van verplicht schatkistbankieren, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar 2019			
(1)	Drempelbedrag	1.889			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen	-	79	215	22
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.889	1.810	1.674	1.867
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar 2019			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	251.871			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	251.871			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b) *0,0075 + (4c) *0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1.889			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	-	7.171	19.748	2.060
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a)/ (5b)	Kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen	-	79	215	22

7.7. Eigen vermogen

Het totale eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de tariefsegalisatiereserves, de bestemmingsreserves en het nog niet bestemde resultaat van € 5,7 miljoen, dat in afwachting van nadere besluiten, afzonderlijk in de balans is opgenomen. In 2019 steeg het totale eigen vermogen van € 68,1 miljoen naar € 101,6 miljoen. Onderstaande grafiek toont het verloop van het totale eigen vermogen en het exploitatiesaldo na bestemming over de periode 2009-2019.

Grafiek verloop vermogen en resultaat na bestemming

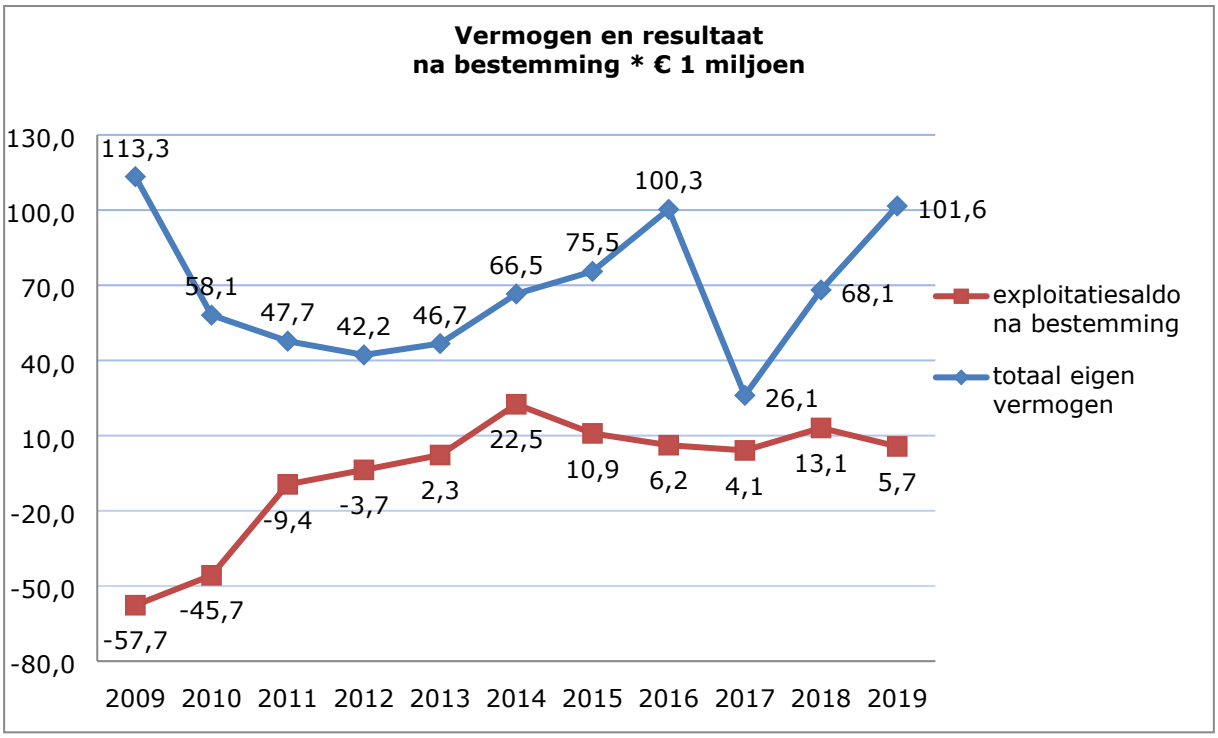

Het verloop van het eigen vermogen in het verslagjaar 2019 is als volgt:

Verloop eigen vermogen 2019 (Bedragen x € 1.000)	Bedrag
Saldo per 1 januari 2019	68.129
Vermeerderingen 2019	30.266
Verminderingen 2019	2.450
Resultaat 2019	5.688
Saldo 31 december 2019	**101.634**

Het verloop van de diverse reserves is in het volgende overzicht weergegeven:

Eigen vermogen (bedragen x € 1.000)	Saldo 01-01-2019	Interne vermeerderingen 2019	Interne verminderingen 2019	Verwerkte resultaatbestemming 2018		Saldo 31-12-2019
Algemene reserves				*Storting*	*Onttrekking*	
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	21.239			17.251		38.490
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	8.341				6.962	1.379
Totaal algemene reserves	***29.580***	***0***	***0***	***17.251***	***6.962***	***39.869***
Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie						
Egalisatiereserve gebouwd	1.057		200			857
Egalisatiereserve ingezetenen	1.574					1.574
Egalisatiereserve ongebouwd	27					27
Reserve tariefdemping zuivering	10.075	2.700				12.775
Totaal egalisatieserves	***12.734***	***2.700***	***200***	***0***	***0***	***15.234***
Overige bestemmingsreserves						
Reserve niet vrij besteedbaar vermogen	0	22.504				22.504

Reserve Zoetwaterfabriek	1.197					1.197
Reserve toekomstige CAO afspraken	750				300	450
Reserve frictiekosten	2.347		750			1.597
Reserve niet voorzienbare capaciteit			1.500	1.500		0
Reserve OAS				1.579		1.579
Egalisatiereserve Afvalwaterzuivering Harnaschpolder	8.455	5.062				13.517
Totaal bestemmingsreserves	***12.749***	***27.566***	***2.250***	***3.079***	***300***	***40.843***
Resultaat 2018	13.067	0			13.067	0
Resultaat 2019		5.688				5.688
Totaal eigen vermogen	***68.129***	***35.954***	***2.450***	***20.330***	***20.329***	***101.635***

Algemene reserves
Als gevolg van de zogenaamde balansverkorting is in 2017 een bedrag onttrokken voor de afboeking van immateriële activa. Wel heeft de VV besloten dat de algemene reserves als eerste weer op het niveau van voor de balansverkorting moeten worden gebracht. Daarom is het resultaat over 2019 aan deze reserves toegevoegd.

Egalisatiereserve gebouwd
De reserves worden meerjarig ingezet bij de tariefberekening. Conform het coalitieakkoord 2015 wordt jaarlijks een bedrag van € 200.000 ten laste van de egalisatiereserve 'gebouwd' ingezet ten gunste van de tariefstelling voor de categorie 'ongebouwd'.

Reserve tariefdemping zuivering
Deze reserve is bedoeld voor een toekomstige demping van de tariefstijging. De storting betreft het gemiddelde jaarlijkse voordeel van € 1,4 miljoen als gevolg van de herfinanciering van de AWZI Harnaschpolder in 2016 en het besluit in de begroting 2017 om het jaarlijkse verschil tussen de geraamde belastingopbrengst in het coalitieakkoord en de begroting toe te voegen aan deze reserve. Dit verschil betrof in 2019 een bedrag van € 1,3 miljoen.

Reserve niet vrij besteedbaar vermogen
Bij de resultaatbestemming van de Jaarrekening 2015 is besloten deze reserve in te stellen.

Reserve Zoetwaterfabriek
Deze reserve is in 2018 ingesteld om de ontvangen afkoopsom van € 1,2 miljoen voor het onderhoud Nieuwe-Waterweg te reserveren voor de dekking van de Zoetwaterfabriek.

Reserve toekomstige cao-afspraken
In verband met de nog af te ronden cao-onderhandelingen is uit de resultaatbestemming van 2017 een bedrag van € 0,75 miljoen gereserveerd voor de verwachte nabetaling over 2017 en 2018. In de resultaatbestemming over 2018 is € 0,3 miljoen onttrokken.

Reserve frictiekosten
Deze reserve is bedoeld voor de dekking van personele en materiële uitgaven die voortkomen uit organisatiemaatregelen. Op basis van de besluiten in de Begroting 2019 is in 2019 een bedrag van € 0,75 miljoen ten gunste van de exploitatie gebracht.

Reserve niet voorzienbare capaciteit
Deze reserve is ingesteld bij de resultaatbestemming van 2018. De reserve is bedoeld voor de dekking van niet voorzienbare extra capaciteitinzet in grote projecten.

Reserve OAS
Deze reserve is ingesteld bij de resultaatbestemming over 2018. Deze reserve wordt ingezet voor de dekking van de kosten van de regeling OAS.

Egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder
Door de herfinanciering van de AWZI Harnaschpolder ontstaat vanaf 2016 tot en met 2031 een jaarlijks voordeel, en over de jaren 2032 en 2033 een nadeel. In totaal is het effect nihil. In verband hierrmee is in 2016 een egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder ingesteld. Overeenkomend met het besluit over de actualisatie van de reserves en voorzieningen in de Verenigde Vergadering van 21 september 2017, wordt het jaarlijkse voordeel aan de egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder toegevoegd.

Resultaat 2019
Het voordelige resultaat van € 5,7 miljoen over 2019 is - in afwachting van de definitieve besluiten over de resultaatbestemming 2019 - afzonderlijk in de balans opgenomen**.**
Het totale resultaat na bestemming van € 5,7 miljoen bestaat - op basis van vastgestelde verdeelsleutels - uit een saldo van de hoofdtaak Watersysteembeheer en de hoofdtaak Zuiveringsbeheer.
Voorgesteld wordt het resultaat over 2019 van in totaal € 5,7 miljoen per saldo als volgt te bestemmen:

Tabel voorgestelde resultaatverdeling 2019

Omschrijving (Bedragen x € 1000)	Bedrag
Resultaatbestemming 2019	
Onttrekking reserve OAS	-0,2
Storting reserve niet vrij besteedbaar	5,9
Bestemd resultaat 2019	**5,7**

7.8. Voorzieningen

Voorzieningen
De voorzieningen betreffen toekomstige financiële verplichtingen en risico's. Voor de vorming van voorzieningen moet sprake zijn van een noodzaak en/of verplichting. Voorzieningen hebben als doel kostenegalisatie; door jaarlijks een bedrag in een voorziening te storten worden grote schommelingen in kosten voorkomen. De voorzieningen voor dubieuze debiteuren zijn onder de post kortlopende vorderingen aan de debetzijde van de balans verantwoord.

Het verloop van de voorzieningen in het verslagjaar 2019 is als volgt:

Voorzieningen (bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2019	Interne vermeerdering 2019	Externe vermindering 2019	Vrijval 2019	Saldo 31-12-2019
Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen					
Voorziening wachtgeld)	415	186	448		153
Voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden					
Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties	1.038		1.038		0
Totaal voorzieningen	**1.453**	**186**	**1.486**		**153**

Voorziening wachtgeld
Deze voorziening dekt de toekomstige wachtgeldaanspraken van ex-medewerkers en collegeleden.

Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties
De onttrekking van € 1,0 miljoen betreft de jaarlijkse dekking van de kapitaallasten van de investeringen. In 2019 vond de laatste onttrekking plaats. De voorziening is per eind 2019 opgeheven.

7.9. Vaste schulden met een looptijd van één jaar en langer

Tot de langlopende schulden behoren de door Delfland opgenomen langlopende geldleningen.

In het onderstaande overzicht is de opbouw van de langlopende schulden weergegeven. De opgenomen geldleningen betreffen onderhandse geldleningen.

Langlopende schulden (bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2019	Opname 2019	Aflossing 2019	Saldo 31-12-2019	Rente 2019
Onderhandse lening van binnenlandse banken en overige financiële instellingen					
Nederlandsche Waterschapsbank	470.588		0	470.588	20.399
Nederl. Waterschapsbank 1 jaar en 1 dag	20.000		20.000	0	
Nederlandse Waterschapsbank (tbv PPS herfinanciering)	245.348		16.563	228.785	11.591
Totaal	**735.936**		**36.563**	**699.373**	**31.990**

Nederlandsche Waterschapsbank
De leningen met een rente-typische looptijd van één jaar of langer zijn conform de voorschriften geclassificeerd als langlopende schulden. De onderhandse geldleningen betreffen, op één lening na, fixe-leningen met verschillende aflossingsdata. De gemiddelde rentevoet van deze leningen bedraagt 4,57%.
In 2019 is een lening met een looptijd van 1 jaar en 1 dag van € 20 miljoen afgelost.
De leningen met betrekking tot de herfinanciering betreffen lineaire geldleningen met een looptijd van 15 jaar. Voor de leningen zijn geen zakelijke zekerheden gesteld.

7.10. Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar (bedragen * € 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Schulden aan leveranciers	6.895	6.015
Overige negatieve rekeningcourant verhoudingen	23.430	18.437
Schulden ivm te betalen belastingen, sociale premies en pensioenpremies	364	2.851
Totaal	**30.690**	**27.303**

Schulden aan leveranciers
Het saldo bestaat uit de nog niet betaalde facturen van leveranciers. De in 2019 geleverde goederen en diensten waarover nog geen facturen zijn ontvangen, zijn opgenomen alsnog te betalen kosten exploitatie en investeringen onder de balanspost overlopende passiva.

Overige negatieve rekening courant verhoudingen
Eind 2019 bedroeg de rekening courantschuld bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) € 23,4 miljoen.

Schulden i.v.m. te betalen belastingen, sociale premies en pensioenpremies
Het saldo bestaat uit nog af te dragen loonbelasting en premies en de btw over december 2019.

7.11. Overlopende passiva

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Overlopende passiva (bedragen * € 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Verplichtingen aan het personeel	377	399
Transitorische rente	4.897	4.850
Nog te betalen kosten exploitatie Delfland	11.595	7.633
Nog terug te betalen belastingen	2.079	0
Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	2.117	2.783
Diverse vooruit ontvangen bedragen	1.519	1.964
Totaal	**22.583**	**17.628**

Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen

Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen (bedragen * 1.000)	Saldo 01-01-2019	Vrijgevallen tgv exploitatie 2019	Toevoegingen 2019	Saldo 31-12-2019
POV- kabels en leidingen	2.783	1.907	1.241	2.116
Totaal nog te ontvangen subsidies	**2.783**	**1.907**	**1.241**	**2.116**

Verplichtingen aan het personeel
Het saldo bestaat voornamelijk uit de rechten van werknemers op vakantiedagen.

Transitorische rente
Deze post betreft de lopende rente over 2019 van de langlopende leningen die achteraf in rekening wordt gebracht.

Nog te betalen kosten exploitatie Delfland
Deze posten voor nog te betalen kosten hebben betrekking op in 2019 geleverde goederen en diensten waarvoor nog geen facturen zijn ontvangen. In deze post is ook het nog te verdelen saldo van € 2,8 miljoen uit de opheffing van de GR Delft Noord opgenomen.

Nog terug te betalen belastingen
Dit bedrag betreft de nog terug te betalen waterschapsbelastingen over voorgaande jaren.

Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen
In 2019 is voor het project POV-kabels en -leidingen € 1,2 miljoen ontvangen aan voorschotbedragen. Op basis van de gerealiseerde kosten is een bedrag van € 1,9 miljoen ten gunste van de exploitatie vrijgevallen.

7.12. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Op basis van de kadernota Rechtmatigheid 2019 van de commissie Besluit begroting en verantwoording moeten meerjarige inkoopcontracten, die niet voldoen aan de Europese Aanbestedingsregels, worden toegelicht.

In onderstaand overzicht zijn de meerjarige verplichtingen uit inkoopcontracten weergegeven:

Niet uit de balans blijkende meerjarige verplichtingen	(Bedragen in € 1 miljoen)
Boekjaar 2020 t/m 2024	12,9
Totaal	***12,9***

Vpb-plicht
Het Waterschap is per 1 januari 2016 vpb-plichtig geworden. Dit houdt in dat er winstbelasting afgedragen dient te worden over ondernemersactiviteiten. Hierbij valt te denken aan het uitlenen en detacheren van personeel, het vermarkten van reststromen (levering biogas aan een bedrijf, levering groen gas aan een afvalstoffendienst, levering elektriciteit aan het net), het overnemen van beheer en onderhoud gemeentelijke kunstwerken, etcetera. Hoewel het Waterschap zelf geen winst maakt, kan op projectniveau fiscaal gezien wel sprake zijn van winst (fiscale winstbepaling kent andere waarderingsgrondslagen). De aangifte voor 2018 resulteerde in een verlies en daarmee is de voorlopige aanslag komen te vervallen. De aangifte over 2019 wordt verwerkt in de jaarrekening 2020.

Aan diverse verbonden partijen zijn financiële garanties verleend. Deze garanties zijn toegelicht in de paragraaf 'Verbonden partijen'. Het overzicht van de verleende garanties is gepresenteerd in de tabel hieronder. Met betrekking tot de opheffing van de GR

Grondwateronttrekking Delft Noord bestaat nog het recht op de verrekening van het batig saldo van de opgeheven GR.
In 2019 is Delfland niet aangesproken op verleende financiële garanties.

Overzicht gegarandeerde geldleningen en borgstellingen

Verbonden partij	Geldgever	% deel-neming	Hoofdsom (in €)	Rente%	Restant schuld 31-12-2019 in €	Gegarandeer de restantschuld 1-1-2019	Gegarandeer de restant-schuld 31 december 2019 in €
DRSH Zuiveringsslib N.V. (HVC)	NWB	24,00%	81.034.800	div	24.070.660	5.897.794	5.776.958
Regionale belastinggroep	NWB	39%	4.006.000	div	3.528.926	1.564.343	1.378.046
Aquon	NWB	8%	16.655.000	div	14.677.999	894.495	1.174.240
Unie van waterschappen	NWB	6,00%	6.012.000	2,75	5.531.040	360.720	331.862
Totaal			**107.707.800**		**47.808.625**	**8.717.352**	**8.661.106**

Langlopende leaseverplichting
Voor de bouw, het beheer en het onderhoud van de afvalwaterzuiveringsinstallaties Harnaschpolder en Houtrust is Delfland een langlopende overeenkomst aangegaan met Delfluent in de vorm van een Publiek Private Samenwerking. Op basis van deze overeenkomst is Delfland verplicht tot en met 2033 jaarlijks een geïndexeerd bedrag voor beheer en onderhoud te betalen. De betaling bedroeg in 2019 afgerond € 36 miljoen.
Gedurende 2019 zijn geen betalingen verricht aan geldleningen en borgstellingen.

7.13 Gebeurtenissen na balansdatum

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. Voor wat betreft de balanspositie eind 2019 kan de impact met name betrekking hebben op de inbaarheid van de (belasting)debiteuren. Vorderingen die per balansdatum door ons als inbaar geschat werden kunnen als gevolg van de crisis gedurende 2020 minder inbaar blijken. Deze onzekerheid is bij de balanspost vorderingen toegelicht. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

8 Bijlagen

Bijlage I - Geactiveerde projecten 2019

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investerings-plan	Investeringskrediet	Netto Uitgaven tot en met 2019	Restantkrediet
BGO Cluster 10 (Den Haag)	0.701802/001	A	0	146.988	146.988	0
Jaagpad Rijswijk (WOK)/701818	0.701913/001	A	0	42.826	42.826	0
BGO WOK Hoornsekade	0.701916/004	A	0	236.084	236.084	0
BGO Plaspoelkade (afhandeling 701948)	0.701916/005	A	25.636	25.636	25.636	0
BGO Oostsingel Delft	0.701916/006	A	0	12.400	12.400	0
BGO Ackerdijksepad (vak 341)/701916	0.701949/001	A	100.000	100.000	93.443	6.557
BGO Zwethkade Noord/701916	0.701957/001	A	0	883.084	883.084	0
Oude Lierpolder, Kanaal- en Noord Lierweg/701994	0.701965/001	A	0	1.802.068	1.802.068	0
BGO WOK/complex Westland Anthurium Chrysant en Burg. Elsenweg/701916	0.701999/001	A	0	74.428	74.428	0
BGO Tram- en Kluiskade	0.702004/001	A	0	52.178	52.178	0
BGO Lookwatering	0.702007/001	A	0	43.213	43.213	0
BGO Groene kades 2017	0.702018/001	A	0	1.011.596	1.011.596	0
Vleugelmuur Wateringsesluis	0.702024/001	A	0	181.800	178.845	2.955
Kluiskade	0.702026/001	A	0	906.789	906.789	0
Reconstructie Commandeurskade RK103_760	0.702030/001	A	0	14.072	14.072	0
Verb.waterkering Cascade	0.702045/001	A	0	21.317	21.317	0
Gemaal Akkerdijksepolder	0.701667/001	C	2.711.500	2.662.500	2.595.260	67.240
Gemaal Bergboezem Berkel	0.701696/001	C	3.450.000	120.000	101.119	18.881
Waterberging Oude polder Pijnacker	0.701743/001	C	1.935.000	1.666.000	1.549.516	116.484
Waterberging bergboezem Zuidpolder van Delfgauw	0.701749/001	C	4.590.000	2.520.000	2.211.252	308.748
Watergang Noord-Zuidverbinding	0.701750/001	C	735.000	532.000	464.464	67.536
Vullen/ledigen bergboezem Zuidpolder van Delfgauw	0.701751/001	C	1.655.000	1.113.000	1.006.737	106.263
Stuw Akkerdijksepolder	0.701781/001	C	150.000	21.000	7.686	13.314
Vispassage Bergboezem Berkel	0.701795/001	C	465.000	40.000	20.024	19.977
Verb. waterhuish. Korftlaan	0.701842/001	C	2.925.000	2.288.000	1.906.168	381.832
Gem. Woudse Droogmakerij/701798	0.701932/001	C	535.000	828.065	863.876	-35.811
Gemaal Schieveen (Hofweg)/701798	0.701935/001	C	1.375.000	1.448.279	1.381.351	66.928
Visp.gem.Schieveen (Hofweg)/701798	0.701939/001	C	275.000	121.003	121.003	0
Verbr. waterg.Aalkeet BuitenP	0.701943/001	C	695.000	397.000	355.148	41.852
Gem.&inlaat Sportpark Kethel	0.701954/001	C	0	21.700	11.507	10.193
Pilot Drijvende oevers Den Haag	0.701956/006	C	0	83.591	71.797	11.794
Raamcontract NEZ	0.701956/009	C	0	40.192	40.192	0
NEZ Blakervaart	0.701956/015	C	0	20.651	20.650	1

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investerings-plan	Investerings-krediet	Netto Uitgaven tot en met 2019	Restantkrediet
NVO Dorppolder	0.701956/023	C	0	25.551	25.551	0
Waterberg.Noordpolder Delfg	0.701990/001	C	1.037.700	803.700	566.268	237.432
Inlaat Rodenrijs Zuidersingel	0.702017/001	C	0	5.500	0	5.500
Afsuiter inlaat Spaanse Bocht	0.702020/001	C	120.000	111.000	108.816	2.184
Ondergrondse wtrberging Sparta	0.702022/001	C	200.000	200.000	200.000	0
WSA knelpunten DRP, KRP, OC	0.702038/001	C	241.800	224.800	201.807	22.993
Groot onderhoud Gemalen 2018	0.702039/001	C	0	0	-6	6
Maatrgln Gemalen/kunstwerken obv NEN 2767	0.702040/001	C	0	24.900	-2	24.902
Autom.kunstwerken Sion (Rijswijk buiten)	0.702042/001	C	147.000	133.000	139.439	-6.439
Nollaantje - Maasdijk	0.702052/001	C	0	12.800	12.160	640
Betonreparatie gemaal Parksluizen	0.702054/001	C	212.700	199.700	199.072	628
Nwe huisv/ Delfl man v werken	0.701752/001	F	18.800.000	18.800.000	18.845.675	-45.675
Update GIDS/nw fin.systeem	0.701773/001	F	2.100.000	1.900.000	1.895.861	4.139
H@rm Personeel systeem ADP	0.701774/001	F	651.000	620.000	565.289	54.711
Vervangen laptops	0.702062/001	F	200.000	200.000	325.490	-125.490
Vervangen tablets	0.702063/001	F	250.000	250.000	195.375	54.625
Vervangen smartphones	0.702064/001	F	250.000	250.000	218.662	31.338
Totaal			**45.832.336**	**43.238.411**	**41.772.174**	**1.466.238**

Bijlage II – Restantkredieten

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investerings plan	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2019	Restantkrediet
Complex BGO	0.701753/001	A	3.210.049	5.360	0	5.360
BGO Cluster zeer complex/701753	0.701914/001	A	0	3.204.689	2.429.088	775.600
Gecombineerd BGO 2016-2020	0.701916/001	A	31.274.866	2.749.828	0	2.749.828
BGO Groene Kades	0.701916/002	A	0	2.761.938	1.786.248	975.690
Oostelijke Randweg "KVP Verlengde Strijp en De Lee"	0.701916/003	A	0	486.271	0	486.271
BGO WOK Ypenburgse Boslaan thv Valutapad Dpl 20	0.701916/007	A	0	83.500		83.500
WOK Noordeindseweg	0.701916/009	A	0	2.215.000	988.312	1.226.688
BGO WOK Dijkshoornseweg Midden	0.701916/010	A	0	60.500	0	60.500
Kadeverbetering N468	0.701937/001	A	0	1.850.000	165.992	1.684.008
BGO Delft Noord DSM (WOK)/701916	0.701945/001	A	0	55.000	5.668	49.332
BGO PMB Algemeen/701916	0.701947/001	A	0	100.000	34.129	65.871
BGO Veenweg 59 (Gooland)/701916	0.701959/001	A	0	284.159	263.211	20.948
BGO Cluster Berkel/701916	0.701963/001	A	0	6.912.820	6.817.684	95.136
BGO Cluster Westland/701916	0.701964/001	A	0	2.712.831	1.392.477	1.320.354

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investerings-plan	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2019	Restantkrediet
BGO Dijkhoornseweg/701916	0.701966/001	A	0	1.267.568	916.949	350.619
BGO cluster Maassluis/701916	0.701968/001	A	0	2.500.000	1.699.171	800.829
BGO Cluster Midden Delfland/701916	0.701969/001	A	0	1.495.000	958.467	536.533
Verbeteren waterkeringen 2016-2020	0.701994/001	A	14.079.052	5.529.984	0	5.529.984
Conditiemetingen kunstwerken primaire en regionale keringen	0.701994/002	A	0	30.000	21.374	8.626
BGO WOK Vaartweg - Kulkweg	0.702000/001	A	0	1.751.281	188.952	1.562.329
BGO WOK Pijnackersevaart	0.702001/001	A	0	651.960	126.455	525.505
BGO WOK Kwakelweg	0.702005/001	A	0	25.867	24.182	1.685
BGO WOK Lange Wateringkade	0.702015/001	A	0	965.521	69.211	896.310
WOK KVP dorp De Zweth	0.702016/001	A	0	3.781.309	468.644	3.312.665
Waterkerende constructies Schipluiden - Leidschendam - Voorburg	0.702021/001	A	0	3.280.000	304.570	2.975.430
KVP Gaagpad en Laan van Adrichem	0.702025/001	A	0	1.342.000	754.462	587.538
Kade Schieveen Delftweg	0.702027/001	A	0	245.000	97.244	147.756
BGO WOK Lelykade	0.702032/001	A	0	8.954	3.211	5.743
BGO WOK Lombokstraat	0.702036/001	A	0	75.000	2.456	72.544
BGO WOK Trekkade Maasland	0.702037/001	A	0	20.046	318	19.728
Waterharmonica	0.701835/001	B	11.365.000	10.600.000	1.470.878	9.129.122
Zwemwatermaatregelen Delftse Hout	0.702047/002	B	808.600	734.600	649.163	85.437
Optimalisatie Dorppolder	0.701577/001	C	4.739.550	4.604.550	2.284.061	2.320.489
Nw gemaal Kl. Engelbr.pld	0.701843/001	C	2.728.000	2.631.000	2.228.260	402.740
Duikers Schiedam-West	0.701908/001	C	882.000	855.800	377.597	478.203
Mtr.pak.V.Rijnstr.eo De Lier	0.701910/001	C	849.750	849.750	590.202	259.548
Lierwatering KRW/701956	0.701950/001	C	0	1.374.937	644.743	730.194
NEZ Rotterdamse Schie/701956	0.701951/001	C	0	597.063	89.112	507.951
CB Westland locatie Glas 3	0.701953/001	C	3.719.700	1.227.700	39.719	1.187.981
CB Westland locatie Glas 8a	0.701953/002	C	3.777.900	1.266.900	74.989	1.191.911
Natte ecol. zones 2016-2021	0.701956/001	C	15.882.800	3.538.236	0	3.538.236
Plas Madestein Witte vlek NEZ	0.701956/002	C	0	642.398	65.120	577.278
Oostelijke Randweg "Stepping Stone"	0.701956/004	C	0	50.171	15.619	34.552
NEZ De Hoop	0.701956/011	C	0	7.177	2.264	4.913
Effecten plaagsoorten en waardplanten NEZ	0.701956/012	C	0	25.000	24.470	530
Vergroening stadsgracht Delft	0.701956/013	C	0	8.727	8.480	247
NEZ Perceel Post Schipluiden	0.701956/014	C	0	255.000	38.116	216.884
NEZ Madestein Noordoost	0.701956/016	C	0	4.770	4.769	1
NEZ Strijp - Honselersdijk	0.701956/017	C	0	149.600	4.104	145.496
NEZ Honderdland	0.701956/018	C	0	424.000	363.192	60.808
NEZ Erasmusvaart	0.701956/019	C	0	9.075	9.075	0
Vissenbossen	0.701956/020	C	0	88.500	0	88.500

Projectnaam	Projectnummer	Program-ma	Investerings-plan	Investerings-krediet	Uitgaven tot en met 2019	Restantkrediet
NEZ Lange Watering te Kwintsheul	0.701956/021	C	0	22.364	16.170	6.194
NEZ Rietland Woudse Polder	0.701956/022	C	0	370.000	9.075	360.925
NEZ Groeneweg 177	0.701956/024	C	0	52.000	0	52.000
NEZ Coldenhovelaan/701956	0.701975/001	C	0	356.520	79.751	276.769
WB Oost.randweg Oude Lierpld	0.701977/001	C	808.248	808.248	444.991	363.257
Wateroverlast Schiedam Bijdorp	0.701978/001	C	531.000	479.000	325.819	153.181
Knelpunten WSA's 7 plders	0.701984/001	C	1.234.800	779.800	582.054	197.746
Gemaal O/N Wateringveldsepld.	0.701985/001	C	2.339.760	2.285.760	395.083	1.890.677
NEZ Plas Molenweg Berkel/701956	0.701992/001	C	0	276.885	205.991	70.894
NEZ Groeneweg 179/701956	0.701995/001	C	0	291.865	267.118	24.747
KHR gemaal Schoute	0.702031/001	C	915.000	850.000	827.055	22.945
Gemaal Droogmakerij Oude Polder van Pijnacker	0.702039/002	C	926.000	769.000	496.478	272.522
Gemaal Polder van Biesland	0.702039/003	C	747.000	611.000	459.849	151.151
Gemaal Eskol, Polder Noordland-Nieuwland	0.702039/004	C	582.000	525.000	374.811	150.189
Gemaal 't Louwtje, Polder Noordland-Nieuwland	0.702039/005	C	230.000	205.000	186.244	18.756
Gemaal West Polder Noordland-Nieuwland	0.702039/006	C	549.000	385.000	321.200	63.800
Gemaal Poelpolder	0.702039/007	C	646.000	584.000	394.630	189.370
Gemaal Oude Polder van Pijnacker	0.702039/008	C	1.461.000	1.349.000	23.527	1.325.473
Gemaal Vlietpolder	0.702039/009	C	1.624.000	1.724.000	244.554	1.479.446
Verdeelwerk F Nieuwland Noordland	0.702039/010	C	267.000	244.000	109.190	134.810
Gemaal Westambacht	0.702039/011	C	1.564.000	1.474.000	10.464	1.463.536
Noordlierweg/Blaker	0.702051/001	C	110.300	108.300	0	108.300
Vismigratie Aalkeet Binnen- en Buitenpolder	0.702053/001	C	1.083.000	985.000	19.416	965.584
KHR Gem. Wateringveldse Polder	0.702057/001	C	286.000	260.000	109.842	150.158
Verbreden duiker en watergang Boomawatering	0.702058/001	C	239.000	215.000	5.000	210.000
Broekpolder maatregelen watersysteem	0.702059/001	C	340.400	304.400	5.580	298.820
Duiker Lookwatering	0.702067/001	C	0	24.500	12.434	12.066
Nieuwbouw gemaal Commandeurspolder	0.702074/001	C	0	45.000	1.835	43.165
Duiker Nollaantje	0.702075/001	C	0	25.000	0	25.000
Zoetwaterfabriek DGL	0.701868/002	D	8.895.000	8.025.000	1.288.998	6.736.002
Omleg leiding Blankenburgtun.	0.701898/001	D	348.100	323.100	57.063	266.037
Groen Gas - Biogasbenutting DGL	0.701982/001	D	2.518.000	2.254.000	1.490.040	763.960
Verleggen persleiding Dijkpolder	0.702012/001	D	497.600	482.600	532.204	-49.604
Groen Gas AWZI Harnaschpolder	0.702056/001	D	3.652.400	3.340.001	1.556.798	1.783.203
Bebording en markeringen Zuiveringstechnische werken	0.702061/001	D	233.000	222.000	197.868	24.132

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investeringsplan	Investeringskrediet	Uitgaven tot en met 2019	Restantkrediet
Groot onderhoud zandfilter AWZI DGL	0.702068/001	D	2.330.000	2.100.000	0	2.100.000
Vervangingen zuiveringstechnische werken	0.702070/001	D	13.111.300	10.810.300	4.150	10.806.150
Vervanging van de controllers van 4 rioolgemalen	0.702070/002	D	0	310.000	20.570	289.430
Vervangen electrische installaties 4 rioolgemalen	0.702070/003	D	0	360.000	0	360.000
Vervanging effluentpompen NWA	0.702070/004	D	0	195.000	0	195.000
Inspectie transportleiding 's-Gravenzande-NWA	0.702070/005	D	0	113.000	0	113.000
Verleggen persleiding Dijkpolder (verhoging 170m)	0.702073/001	D	147.400	140.400	141.251	-851
Collectieve verwijdering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg	0.702076/001	D	0	40.000	3.630	36.370
Wind-energie (op Delflands grondgebied)	0.702050/001	E	0	47.200	16.116	31.085
Zonnepanelen t.b.v. duurzaamheid	0.702055/001	E	0	70.000	55.070	14.930
Migratie MS-appl naar cloud	0.701941/001	F	600.000	600.000	480.857	119.143
Toegangspoort de Groote Lucht	0.702033/001	F	200.000	200.000	17.969	182.032
Totaal			***142.333.575***	***122.438.583***	***40.293.152***	***82.145.430***

Bijlage III – Lijst met afkortingen

AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWZI	Afval Water Zuivering
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGO	Buiten Gewoon Onderhoud
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIWA	Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CERT	Computer Emergency Response Team
CV	Commanditaire Vennootschap
DBFO	Design Build Finance Operate
DGL	De Grootte Lucht
DMT	Delfland Management Team
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESF	Ecologische Sleutelfactoren
FIDO	Wet Financiering decentrale overheden
GIS	Geografische Informatie Systemen
GOAW	Grensoverschrijdend afvalwater
GR	Gemeenschappelijke Regeling
HDSR	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
HHD	Hoogheemraadschap van Delfland
HHR	Hoogheemraadschap van Rijnland
HHSK	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
HNP	Harnaschpolder

HWBP	Hoog Water Beschermingsprogramma
I&A	Informatisering en Automatisering
IDA	Informatie Documenten en Archief
ISAC	Information Sharing Analysis Centre
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kader Richtlijn Water
KVGR	Kosten voor gemene rekening
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
NAD	Netwerk Afvalwaterketen Delfland
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NEN	Nederlandse Norm
NEZ	Natte Ecologische Zone
NWA	Nieuwe-Waterweg
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
OAS	Optimalisatie Afvalwatersysteem
ONW	Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland
OR	Ondernemingsraad
P&C	Planning & Control
P&M	Personeel en Management
PI	Prestatie-indicator
PMB	Project Management Bureau
PMO	Periodiek Medisch Onderzoek
PPS	Publiek Private Samenwerking
PROSA	Processen Samen
PVB	Planning voortgang en beoordeling
RBG	Regionale Belasting Groep
RI&E	Risico-Inventarisatie en Evaluatie
ROSA	Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen
RvC	Raad van Commissarissen
SPEI	Standardized Precipitation and Evapotranspiration Index
SPP	Strategische Personeelsplanning
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
UvW	Unie van Waterschappen
VBC	Visstand Beheer Commissie
VV	Verenigde Vergadering
WILMA	Waterschaps Informatie & Logisch Model Architectuur
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOR	Wet op de Ondernemingsraden
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WSHD	Waterschap Hollandse Delta
WVO	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
ZEG	Zoetwater- Energie- en grondstoffen
ZTO	Zuivering Technisch Onderhoud
ZTW	Zuivering Technische Werken

9 Overige gegevens- Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Accountants

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Bijster 39
Postbus 3814
4800 DV Breda

T: +31 (0)76 525 00 00
F: +31 (0)76 525 00 50

breda@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de verenigde vergadering van
Hoogheemraadschap van Delfland

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT
Aan: de verenigde vergadering van hoogheemraadschap van Delfland

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2019 van Hoogheemraadschap van Delfland te Delft gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van het hoogheemraadschap van Delfland op 31 december 2019 in overeenstemming met artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2019 , dat op 26 september 2019 is vastgesteld door de verenigde vergadering en op 23 april 2020 is bijgesteld.

De jaarrekening bestaat uit:
1 de exploitatierekening naar programma's, naar kostendragers en naar kosten- en opbrengstensoorten over 2019;
2 de balans per 31 december 2019;
3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het controleprotocol 2013 dat is vastgesteld door de verenigde vergadering en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

Wij zijn onafhankelijk van hoogheemraadschap van Delfland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.500.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 5.2 van het Waterschapsbesluit.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 5.3 van het Waterschapsbesluit.

Wij zijn met de verenigde vergadering overeengekomen dat wij aan de verenigde vergadering tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 125.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:
- jaarverslag, waaronder de managementsamenvatting, programmaverantwoording, de paragrafen het financiële overzicht investeringsprojecten; en
- bijlagen waaronder het overzicht van de geactiveerde projecten 2019, en de restantkredieten

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in artikel 109 lid 3 sub d van de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het jaarverslag in overeenstemming met artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college en de verenigde vergadering voor de jaarrekening
Het college is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2019, dat op 26 september 2019 is vastgesteld door de verenigde vergadering en op 23 april 2020 is bijgesteld.

In dit kader is het college tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college afwegen of de financiële positie voldoende is om het hoogheemraadschap in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De verenigde vergadering is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het hoogheemraadschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het controleprotocol 2013 dat is vastgesteld door de verenigde vergadering, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:
- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het hoogheemraadschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college gehanteerde afweging dat het hoogheemraadschap in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het hoogheemraadschap haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het hoogheemraadschap de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van het waterschap, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van het waterschap. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de verenigde vergadering onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 3 juni 2020
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend,

drs. R. Opendorp RA

Accountantsverslag

Hoogheemraadschap van Delfland

Boekjaar 2019

© Baker Tilly

Aan de Verenigde vergadering van de
Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 BD Delft

Breda, April 2020

Geachte leden van de verenigde vergadering,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat is opgesteld in het kader van de opdracht om de jaarrekening 2019 van het hoogheemraadschap van Delfland te controleren.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden uit hoofde van de jaarrekeningcontrole 2019 naar voren zijn gekomen. Het accountantsverslag is uitsluitend opgesteld voor gebruik door de verenigde vergadering en het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht.

Wij zijn voornemens om bij de jaarrekening over boekjaar 2019 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. De bevindingen in dit verslag doen dan ook geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

Wij hebben het concept accountantsverslag toegelicht en besproken met de portefeuillehouder financiën, de directie en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij bedanken de medewerkers van het hoogheemraadschap van Delfland voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en lichten de inhoud van deze rapportage graag nader aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. R. Opendorp RA
Externe accountant

Inhouds-opgave

1.	Bestuurlijke samenvatting	4
2.	Opdracht, scope en uitkomsten	7
3.	Ontwikkelingen in de jaarcijfers	10
4.	Controlebevindingen	13
5.	Bevindingen interne beheersing	20
6.	Overige onderwerpen	23
	Bijlagen	27

Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

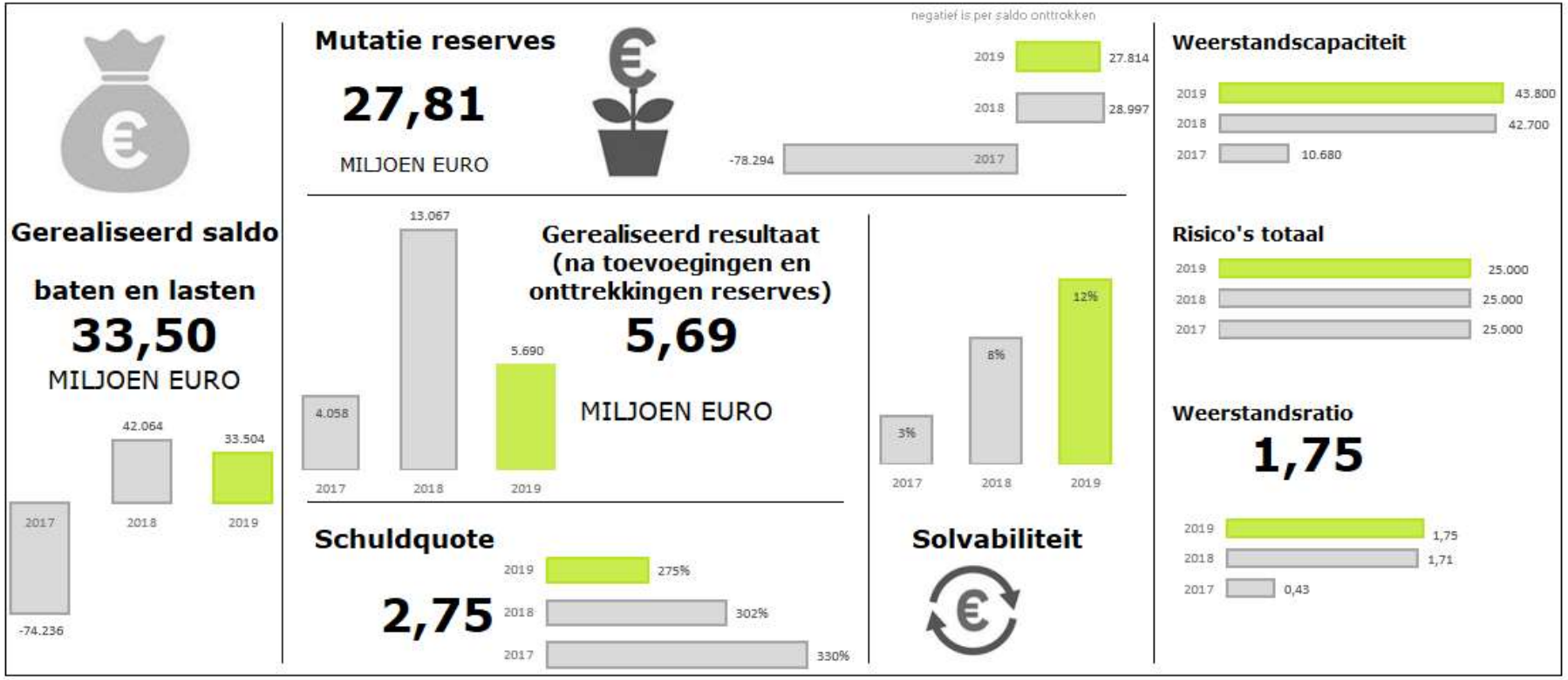

1. Bestuurlijke samenvatting

Wij zullen een verklaring met goedkeurend oordeel verstrekken voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.

Het Besluit Begroting en Verantwoording Waterschappen en het waterschapsbesluit is in alle opzichten nageleefd in 2019.

De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn voldoende toegelicht.

De kredietoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn voldoende toegelicht.

Uit onze controle blijkt een fout van € 750.000 die niet gecorrigeerd is.

Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole een fout van € 1.014.000 geconstateerd.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2019 in overeenstemming is met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2019 van het hoogheemraadschap van Delfland voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

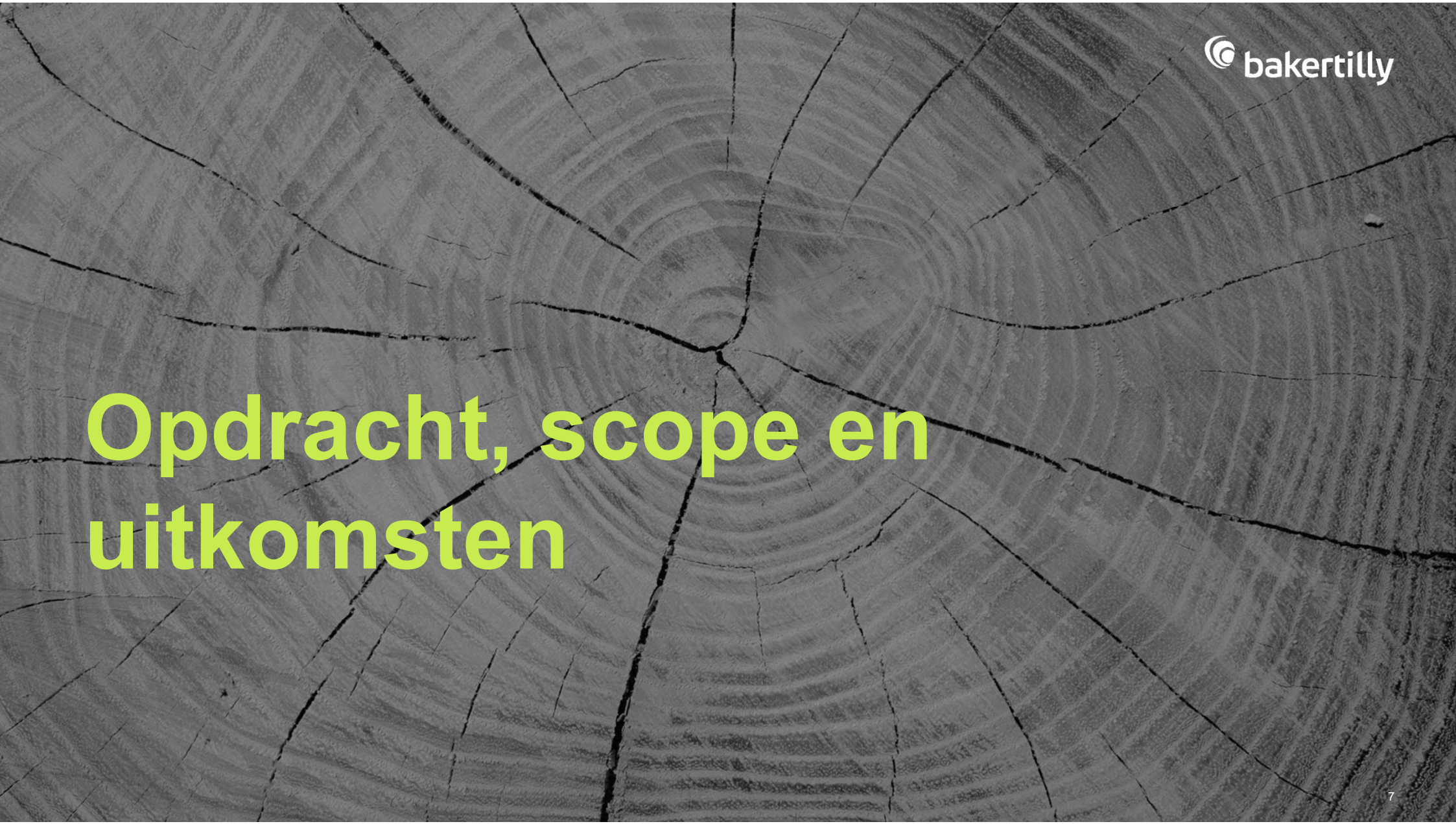

Opdracht, scope en uitkomsten

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.1 Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 15 oktober 2019 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2019. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Uw controleverordening geldend vanaf 1-1-2013 (controleverordening op grond van artikel 109 van de Waterschapswet).
- Het door u vastgestelde controleprotocol 2013 alsmede het normenkader 2019 zoals door u is vastgesteld op 26 september 2019.

Tijdens de uitvoering van de controle hebben zich ten opzichte van de interim-controle geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte van onze werkzaamheden voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2019 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

2.2 Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 2.550.000 Deze materialiteit sluit aan op het door het hoogheemraadschap van Delfland vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 2.550.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 7.650.000
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 125.000

Uit onze controle blijkt één rechtmatigheidsfout van € 264.000. Deze fout is geconstateerd bij de controle op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijn. Het is niet mogelijk deze fout te corrigeren.

Uit onze controle blijken drie getrouwheidsfouten (tevens rechtmatigheidsfouten). Twee fouten (€ 324.000 en € 147.000) hebben betrekking op een onjuiste toerekening van lasten aan de juiste periode. De derde fout heeft betrekking op de voorziening belastingdebiteuren die opgenomen is vanwege de mogelijke bezwaren in verband met de NEN-norming (€ 279.000). Bij afronding van onze controle was de bezwaartermijn verlopen, waardoor de voorziening voor dit bedrag niet onderbouwd is.

2.3 Strekking controleverklaring

Bij de jaarrekening 2019 van het hoogheemraadschap van Delfland zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid te verstrekken.

2.4 Grondslagen

De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen, beoordeling van de grondslagen van de financiële verslaggeving en van belangrijke schattingen die bij het opmaken van de jaarrekening zijn gehanteerd. Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de consistente toepassing daarvan vastgesteld. In dit kader komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen, schattingen, beoordeling onzekerheden en bijzondere transacties.

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. In het verslagjaar 2019 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.5 Jaarverslag en overige gegevens

De jaarverslaggeving 2019 bestaan uit “het jaarverslag” en “de jaarrekening”. De programmaverantwoording en de paragrafen vormen samen het jaarverslag. In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 109 van de Waterschapswet) is de jaarrekening, zoals in de jaarstukken 2019 is opgenomen. Deze jaarrekening bestaat uit:

- De exploitatierekening naar progamma’s;
- De exploitatierekening naar kostendragers en de toelichting;
- De exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten; en
- De balans en de toelichting.

Conform de gewijzigde wetgeving voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

2.6 Managementinzicht en schattingen

Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het college. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen gecontroleerd op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel.

Schattingen			
Belangrijkste schattingsposten	Inschatting concept JRR 2019	Inschatting definitieve JRR 2019	Inschatting definitieve JRR 2018
Waardering (belasting)debiteuren Wij kunnen ons vinden in de gemaakte schattingen ten aanzien van de waardering van de (belasting)debiteuren.	●	●	●
Voorziening wachtgeld *Wij kunnen ons vinden in de gemaakte schattingen ten aanzien van de nauwkeurigheid en de waardering van de wachtgeld- en pensioenverplichtingen DB.*	●	●	●

● Voorzichtig
● Evenwichtig

2.7 Interne financiële beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij tijdens de interim-controle een analyse en evaluatie uitgevoerd van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing. Bij deze controle hebben wij ons primair gericht op het opzet, en het bestaan van maatregelen van administratie organisatie en interne beheersing (AO/IB). Dit voor zover dit van belang is voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen voortvloeiend uit de interim-controle zijn met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie en het college besproken en aan hen gerapporteerd door middel van de door ons uitgebrachte management letter 2019.

bakertilly
Ontwikkelingen
in de jaarcijfers

3. Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3.1 Het eigen vermogen van uw hoogheemraadschap neemt toe
Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2019 volgens de jaarrekening € 101,6 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

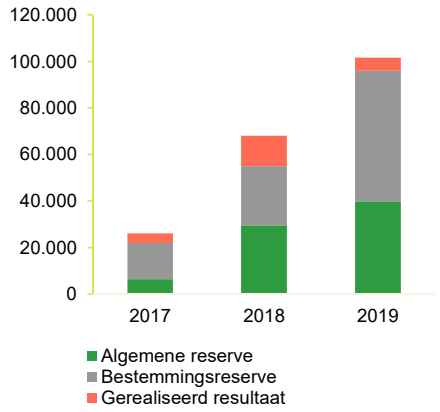

Van de totale reserves ter hoogte van € 101,6 miljoen is € 39,9 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar is gestegen met 10,3 miljoen. Per saldo is gedurende 2019 € 27,8 miljoen toegevoegd aan de reserves. Deze toevoeging (ten laste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 5,6 miljoen voordelig) het gerealiseerde resultaat van € 33,5 miljoen.

3.2 Analyse van het resultaat
Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 33,5 miljoen. Tussentijds is per saldo afgerond € 27,8 miljoen aan de reserves gedoteerd waardoor het gerealiseerde resultaat afgerond € 5,6 miljoen positief is. Wij hebben vastgesteld dat aan de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves besluiten van de verenigde vergadering ten grondslag liggen.

In de toelichting op exploitatierekening naar kostendragers in de jaarrekening wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.
Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de programmaverantwoording van uw jaarverslag.

Ter illustratie en aanvullende informatie geven wij u in het hiernaast opgenomen overzicht de ontwikkeling van het resultaat (“gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten” en “gerealiseerde resultaat”) weer over de jaren 2017 tot en met 2019.

3. Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In het jaarverslag is onder andere de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2019 is gevoerd.

De door uw hoogheemraadschap berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt, inclusief het voorstel tot resultaatbestemming € 45,5 miljoen (2018: € 42,7 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit stijg ten opzichte van voorgaand jaar.

Uw hoogheemraadschap heeft op basis van een risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van € 25 miljoen (2018: € 25 miljoen).

Ten opzichte van voorgaand jaar blijven de gekwantificeerde risico's gelijk.

3.4 Ontwikkeling weerstandsratio
Door toevoegingen aan de algemene reserve is de weerstandscapaciteit de afgelopen jaren sterk toegenomen. Wij adviseren u om deze ratio te blijven monitoren zodat risico's die zich mogelijk voordoen opgevangen kunnen worden.

3.5 De schuldpositie van uw hoogheemraadschap neemt af
De schuldpositie van uw hoogheemraadschap geeft een beeld van de mate waarin uw hoogheemraadschap afhankelijk is van externe middelen bij het realiseren van haar doelstellingen. Ook geeft het inzicht in welk deel van de inkomsten van het hoogheemraadschap gebruikt moet worden om de rente en aflossing van de schulden te kunnen betalen.

Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw schuldpositie ten opzichte van de belastingopbrengsten gedurende de afgelopen drie jaar weergegeven. De netto schuldquote bedraagt 2,76 en is daarmee gedaald ten opzichte van voorgaand boekjaar (2018: 2,84). Deze ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten.

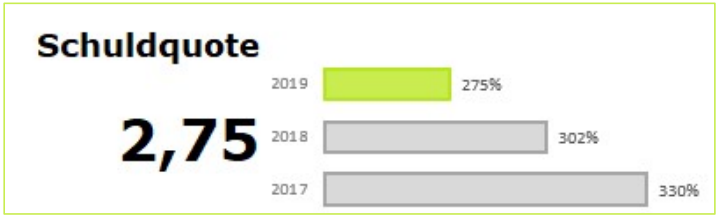

3.6 Financiering
In 2019 heeft uw hoogheemraadschap geen nieuwe langlopende lening afgesloten. Uw totale leningenportefeuille daalt met € 35,7 miljoen.

Het gemiddelde rentepercentage wat u betaald over uw langlopende schuld stijging van 4,44% in 2018 naar 4,57 % in 2019.

Met betrekking tot de naleving schatkistbankieren, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm houdt uw hoogheemraadschap zich aan de wettelijke normen.

Controlebevindingen

Controle bevindingen

Algemeen
Hoogheemraadschap van Delfland werkt voor de administratieve vastleggingen samen met de financiële eenheid. Dit betekend dat wij bij onze controle gebruik maken van informatie die vanuit het hoogheemraadschap komt, maar ook gebruik maken van informatie afkomstig van de financiële eenheid. Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij een significant aantal afwijkingen geconstateerd. Deze hebben geleid tot een correctie in de jaarrekening, waardoor het mogelijk is om een goedkeurend oordeel te verstrekken. Samenvattend concluderen wij wel dat de kwaliteit van de financiële verslaglegging verbeterd kan worden Wij adviseren u om hier gedurende het jaar al aandacht voor te hebben, bijvoorbeeld door ieder kwartaal de administratie te sluiten en te controleren of de posten juist en nauwkeurig geboekt zijn.

Naleving inkoopbeleid
In december en januari is door de organisatie een spend-analyse uitgevoerd op bestedingen van meer dan € 221.000 over de afgelopen 4 jaar. De organisatie heeft, net als voorgaande jaren, bij diverse opdrachten geconstateerd dat (in het verleden) niet de juiste aanbestedingsprocedure gevolgd is of niet achterhaald kan worden of een juiste procedure gevolgd is. De organisatie heeft bij de voorbereiding van de controle een rechtmatigheidsfout geconstateerd van € 264.000. Deze weegt mee in ons oordeel
Wij adviseren de organisatie om preventieve maatregelen te implementeren zodat voor aangaan van de contracten vastgesteld wordt of voldaan is aan de Europese aanbestedingsregels. In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is het van belang om eerder in het proces vast te kunnen stellen of de procedures goed worden gevolgd. Prosa biedt hiertoe prima mogelijkheden. Wij adviseren om naleving hierop periodiek te toetsen middels een inkoopscan. Deze inkoopscan was (vanwege de implementatie van Prosa in 2018) alleen opgesteld over 2018 en 2019. Wij adviseren de organisatie dit op de bouwen naar een analyse over 4 jaar.

In het normenkader 2019 is ook het interne inkoopbeleid opgenomen. Op 23 april 2020 heeft het bestuur besloten het interne inkoopbeleid alsnog uit het normenkader te halen. Hierdoor hebben wij geen werkzaamheden uitgevoerd op de inkopen die moeten voldoen aan het interne beleid.

Afsluitproces overlopende passiva
Uw organisatie heeft er bij Prosa voor gekozen om te werken met een verplichtingenadministratie. Indien de verplichting opgevoerd is en een melding gemaakt is van de prestatielevering matched het systeem de binnengekomen factuur met opdracht en prestatielevering . Indien de factuur aansluit op de verplichting en de prestatie wordt de factuur doorgezet voor betaling. Verplichtingen waarbij de prestatie geleverd is, maar de factuur nog niet ontvangen is, worden verantwoord als nog te ontvangen facturen. Facturen die ontvangen zijn, maar waar de prestatie nog niet geleverd is worden geregistreerd als vooruitbetaalde kosten.
Het kan voorkomen dat de daadwerkelijke factuur lager of hoger is dan de opgenomen verplichting of dat het verplichtingsnummer ten onrechte niet matched met de opgenomen verplichting in de administratie. De resterende verplichting blijft dan staan of er wordt ten onrechte een vordering opgenomen.
Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij geconstateerd dat het volledige saldo op de betreffende tussenrekening ten onrecht in mindering gebracht is op de crediteuren zonder te analyseren wat dit betreft. In deze post waren ook vorderingen en overlopende passiva verantwoord. In de definitieve jaarrekening zijn deze verantwoord onder de juiste post, waardoor een correctie gemaakt is ten opzichte van de concept jaarrekening. Voor een deel heeft dit een effect gehad op het resultaatboekjaar. Het overige deel betrof een verschuiving tussen balansposten.

Controle bevindingen

Middels een controle op de inkoopfacturen 2020 stellen wij vast of alle facturen die betrekking hebben op 2019 ook verantwoord zijn in boekjaar 2019. Bij onze eerste controle hebben wij fouten geconstateerd, waardoor wij gezien de omvang van de fout, aanvullende werkzaamheden moesten verrichten en alle facturen groter dan € 15.000 hebben gecontroleerd. Uit deze aanvullende werkzaamheden kwam een fout van € 1,5 miljoen. Deze fout is in de jaarrekening gecorrigeerd.

Voor inkoopfacturen kleiner dan € 15.000 hebben wij middels een steekproef de controle verricht. Hieruit volgt nog een fout van € 147.000. Deze is, gezien de omvang en impact op de jaarrekening niet gecorrigeerd en weegt mee in ons oordeel.

Bij de controle op de bedrijfskosten hebben wij geconstateerd dat kosten verantwoord zijn voor een bedrag van € 188.435 die betrekking hebben op 2020. Deze fout is gecorrigeerd, maar leidt tevens tot een geëxtrapoleerd tot een fout van € 324.000 welke niet gecorrigeerd is. Deze fout weegt mee in ons oordeel.

Kasstelsel opbrengsten verhuur
Tijdens de controle hebben wij vastgesteld dat bepaalde huuropbrengsten vooruit gefactureerd zijn voor 2020. Deze opbrengsten zijn al wel in de jaarrekening 2019 als baten verantwoord. Dit is niet in lijn met het matching principe waarin staat dat baten en lasten gerealiseerd moeten worden in het jaar waarop ze betrekking hebben. Dit leidt tot een correctie van de bate met € 189.000. Deze afwijking is gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening en weegt om die reden niet mee in ons oordeel.

Belastingopbrengsten
Hoogheemraadschap Delfland heeft de uitvoering van de heffing en inning belastingen uitbesteed aan de regionale belastinggroep (RBG). Bij de controle op de belastingverantwoording Delfland van RBG bleek dat de NEN normen te laat gepubliceerd zijn, waardoor bedrijven nog bezwaar kunnen maken op de opgelegde aanslag. De accountant van RBG heeft om die reden de controle pas afgerond na afloop van de bezwaartermijnen. Hierdoor was de onzekerheid van de belastingopbrengsten vanwege mogelijke bezwaren NEN normering weggenomen. Tijdens onze controle was ook de laatste bezwaartermijn afgelopen. Voor de mogelijke bezwaren was nog een voorziening van € 279.000 opgenomen. Aangezien de bezwaartermijn afgelopen is, kan de voorziening voor dit bedrag vrijvallen.

Bijdragen derden MVA
Wij hebben bij de controle op de Materiële vaste activa OHW vastgesteld dat er projecten zijn waarbij u een bijdrage van derden ontvangt. Deze bijdragen derden zijn in mindering gebracht op de investeringen. Wij hebben vastgesteld dat er twee projecten zijn waarbij dit leidt tot een negatieve boekwaarde van € 6,7 miljoen. Aangezien er geen voorwaarden door deze derden afgesproken waren, kan de bijdrage in mindering gebracht worden op de investering. Wij willen u er wel op wijzen dat het niet mogelijk is om een negatieve boekwaarde op een activum te hebben. Aangezien het totaalbedrag van het onderhanden werk positief is, beïnvloed dit ons inziens het beeld van de jaarrekening niet en heeft dit niet tot een correctie geleid in de jaarrekening.

Investeringskredieten
Wij hebben geconstateerd dat u kredieten vaststelt die kunnen bestaan uit meerder deelkredieten. Deze deelkredieten worden in de administratie opgenomen onder een eigen nummer. De verschillende deelkredieten zijn niet altijd te herleiden naar het hoofdkrediet. Bij onze controle hebben wij geconstateerd dat binnen de deelkredieten geschoven wordt met het budget. Deelkredieten kunnen daarbij tevens tussentijds afgesloten worden. Tezamen leidt dit ertoe dat het lastig te monitoren is of de totale investering uiteindelijk binnen het krediet is gebleven. Doordat de overschrijdingen per deelkrediet beperkt zijn, concluderen wij dat dit voor de controle 2019 niet tot een onrechtmatigheid leidt. Wij adviseren u wel de kredietrechtmatigheid te monitoren op het zelfde niveau als de kredieten in de VV vastgesteld worden en hier de administratie op in te richten.

Controle bevindingen

Afgrenzing baten
Tijdens onze controle op de baten hebben wij bij diverse opbrengsten soorten geconstateerd dat de afgrenzing niet juist bepaald is.
Wij hebben geconstateerd dat de opbrengsten van een ontvangen subsidie niet verantwoord zijn in de jaarrekening van HHD. Dit resulteert in een fout van € 265.000. Bij de inschatting op de baten van de hernieuwbare brandstofeenheden is een fout geconstateerd van € 113.302. Beide fouten zijn gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening waardoor deze fouten niet meewegen in ons oordeel. Wij adviseren u om periodiek te monitoren welke overige baten u verwacht en te controleren of deze verantwoord worden in het juiste boekjaar.

Begrotingsproces
Tijdens de controles afgelopen jaren hebben wij meerdere malen 'incidenten' geconstateerd waarbij begrotingswijzigingen niet tijdig doorgevoerd worden. Bij de jaarrekeningcontrole 2019 hebben wij onder andere vastgesteld dat er baten vanuit dividend verantwoord zijn voor € 276.000. Deze baten hebben betrekking op het uitgekeerde dividend van de Nederlandse Waterschapsbank. Zij hebben in hun vergadering in April 2019 besloten dividend uit te keren. Wij concluderen dat onder andere deze opbrengsten niet meegenomen zijn in de gewijzigde begroting, terwijl deze wel ruim voor opstellen van de laatste begrotingswijziging bekend waren. Doordat deze wijzigingen niet meegenomen worden is het niet mogelijk om juist en tijdig te sturen. Wij adviseren u om het P&C Cylcus te analyseren om wijzigingen tijdiger te kunnen meenemen bij tussentijdse rapportages.

Interne opbrengsten
Het project OAS DGL wordt deels gefinancierd uit de reserves. Wij hebben bij de controle vastgesteld dat de kosten direct ten laste van de exploitatie gebracht zijn en als bijdrage derden op de balans verantwoord. Aangezien het project door Delfland zelf gefinancierd wordt betreft dit geen bijdrage derden. Wij constateren wel dat de organisatie een reserve heeft gevormd voor OAS. De toekomstige afschrijvingslasten zouden vanuit deze reserve gedekt kunnen worden. In de definitieve jaarrekening heeft dit geleid tot een correctie van € 289.000. Deze constatering weegt niet mee in ons oordeel.

Materiële vaste activa – subsidies
Sinds 2019 activeert u geen uren meer in materiële vaste activa OHW. Dit betekent dat indien deze bijdrage deels bestaat uit een tegemoetkoming in de uren, dit deel van de bijdrage in de exploitatie verantwoord dient te worden. Wij adviseren u om dit mee te nemen in de verantwoording van subsidieopbrengsten.

Voorzieningen
In de jaarrekening is een voorziening voor wachtgeld bestuurders opgenomen. Conform de BBV mag een verplichting worden opgenomen als voldaan is aan de volgende voorwaarden:
- Als duidelijk is dat het bedrag voor een bepaalde tijd betaald moet worden; en
- Indien de omvang van de verplichting betrouwbaar te schatten is

In de jaarrekening is o.a. een wachtgeldverplichting opgenomen voor zittende bestuurders. Hierbij is rekening gehouden met de leeftijd van bestuurders, maar bij de berekening uitgegaan is dat het college tussentijds hun functie neerlegt. Voor zover wij weten is in het verleden nooit sprake geweest dat het college gezamenlijk tegelijkertijd hun functie neerlegt. Om die reden achten wij deze aanname niet realistisch. Dit leidt tot een schattingsafwijking van € 351.000. Deze is verwerkt in de definitieve jaarrekening en weegt om die reden niet mee in ons oordeel.

Rechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 108 en 109 van de Waterschapswet en moeten door de verenigde vergadering zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 109 van de Waterschapswet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de verenigde vergadering, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de verenigde vergadering van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de verenigde vergadering.
Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2019 van de Commissie BBV.

In de kadernota is opgenomen dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw verenigde vergadering voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2019. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Hoogheemraadschap van Delfland heeft opgenomen dat het college bevoegd is tot overschrijdingen van 10% van de netto-kosten met een maximum van € 500.000 van een programma zonder goedkeuring van de verenigde vergadering. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Wij hebben geen begrotingsoverschrijdingen van deze grens geconstateerd.

Rechtmatigheid

Kredieten
Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de verenigde vergadering geautoriseerde kredieten. Wij constateren één overschrijding op investeringsniveau met een afwijking van 10% of meer ten opzichte van de gevoteerde kredieten.

Dit betreft het krediet voor het vervangen van laptops. Medewerkers binnen de organisatie hebben in 2019 de mogelijkheid gehad om een nieuw device te kiezen. Daarbij konden ze kiezen uit meerder optie. Deze kredieten waren per device aangevraagd en niet gezamenlijk. Als de drie kredieten tezamen genomen worden is sprake van een overschrijding van minder dan 6%. Gezien de samenhang en verwevenheid van de kredieten telt deze onrechtmatigheid niet mee in ons oordeel.

Mutaties reserves
Er zijn, ten opzichte van de gewijzigde begroting, geen afwijkingen geconstateerd. Wij concluderen dat de mutaties in de reserves rechtmatig verantwoord zijn.

Niet financiële beheershandelingen
Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Misbruik en oneigenlijk gebruik
In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw hoogheemraadschap heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

WNT

WNT verantwoording
Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet zijn is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichting Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt. zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2019 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen en hun bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging dienstverband binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er overige functionarissen, niet topfunctionarissen met een dienstbetrekking zijn die een hogere bezoldiging dan het naar rato van de omvang van het dienstverband berekende algemene bezoldigingsmaximum voor 2019 de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

De naleving van de anticumulatiebepaling maakt geen onderdeel meer uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Bevindingen interne beheersing

5. Bevindingen interne beheersing

5.1 Algemeen
Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2019 hebben wij op 21 januari 2020 een management letter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komt één risicogebied naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening. Dit is het volgende risico:

- Risico op het niet naleven van het interne inkoopbeleid en niet naleven van de Europese aanbestedingstwet.

5.2 Automatisering
IT wordt een steeds belangrijker onderdeel van de bedrijfsvoering en daarmee ook van de jaarrekening- controle. Uit onze IT audit komt naar voren dat ook op het gebied van automatisering nog verbeteringen noodzakelijk zijn. Wij adviseren het college hieraan prioriteit te geven. Enerzijds in verband met de risico's die er mee samenhangen. Anderzijds om de IT omgeving de bedrijfsvoering zo goed mogelijk te laten faciliteren.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

5.3 Fraude en naleving wet- en regelgeving
Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De Verenigde vergadering is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het college gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van NV COS 240/250, de risico’s met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

5. Bevindingen interne beheersing

5.4 Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren de verenigde vergadering over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de verenigde vergadering in staat is haar taken te vervullen.

5.5 Corruptie en omkopingsrisico's
Uw hoogheemraadschap maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw hoogheemraadschap te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Het Hoogheemraadschap van Delfland beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:
- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan het hoogheemraadschap ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

bakertilly
Overige onderwerpen

6. Overige onderwerpen

6.1 Wet Normering Topinkomens (WNT)
Ontwikkelingen – bezoldigingsmaximum
De minister van BZK heeft het algemeen bezoldigingsmaximum voor 2020 vastgesteld op € 201.000. Ook de bezoldigingsmaxima voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking zijn voor 2020 geïndexeerd. De eerste twaalf kalendermaanden van de functievervulling mag de bezoldiging niet meer bedragen dan de som van € 26.800 per maand voor de eerste zes maanden en € 20.300 per maand voor de volgende zes maanden, óf indien dit lager is, de som van het aantal gewerkte uren vermenigvuldigd met het maximum uurtarief van het betreffende jaar. Het maximum uurtarief bedraagt voor 2020 voor de eerste twaalf kalendermaanden € 193 (2019: € 187). Vanaf kalendermaand 13 geldt het voor de instelling toepasselijke bezoldigingsmaximum zoals die ook geldt voor een topfunctionaris met dienstbetrekking.

Ontwikkelingen – openbaar te maken informatie
Vanaf 2020 dienen voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking de daadwerkelijk gewerkte uren gedurende de eerste twaalf kalendermaanden openbaar gemaakt te worden. Dit betekent dat u inzicht moet hebben in en een registratie moet hebben van deze gewerkte uren door de topfunctionaris zonder dienstbetrekking.

Voor topfunctionarissen die naast hun topfunctie:
- tevens nevenwerkzaamheden vervullen bij uw organisatie, of
- werkzaamheden verrichten bij aan uw organisatie gelieerde rechtspersonen, of
- gelijktijdig leidinggevende topfunctionaris in dienstbetrekking is bij een andere rechtspersoon of instelling waarop de WNT van toepassing is

geldt dat vanaf de verantwoording 2020 de WNT-gegevens die op deze zogenaamde samenloop van werkzaamheden betrekking heeft openbaar moeten worden gemaakt. Voor de openbaar te maken gegevens verwijzen wij naar artikel 5 van de Uitvoeringsregeling WNT die geldt vanaf 1 januari 2020.

6.2 Wet normalisering arbeidsrechtpositie ambtenaren (Wnra)
Per 1 januari jl. is de Wnra in werking getreden. Kort samengevat houdt die wet in dat de ambtenaar sinds dit jaar een gewone werknemer is en dat de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek op hen van toepassing zijn (enkele uitzonderingen daargelaten). Dit betekent onder andere dat de ambtenaar niet langer op basis van een (eenzijdige) aanstelling werkzaam is, maar op basis van een (tweezijdige) arbeidsovereenkomst. Dit betekent onder meer dat de ambtenaar ontslagbescherming geniet, recht heeft op een transitievergoeding bij ontslag en dat de wettelijke opzegbepalingen van toepassing zijn. De Wnra vraagt dat u keuzes maakt over bijvoorbeeld de inhoud en vorm van de arbeidsovereenkomsten, de aanleg van dossiers en administratieve wijzigingen. Heeft u de juiste kennis hiervoor reeds in huis?

Ten slotte heeft de Wnra ook tot gevolg dat alle wetswijzigingen die onlangs met de Wet Arbeidsmarkt in Balans in werking zijn getreden, ook op waterschappen van toepassing zijn.

6.3 Wet compensatie transitievergoeding
- Als de werknemer meer dan 2 jaar ziek is, kan de werkgever ontslag aanvragen bij het UWV. De zieke werknemer heeft dan recht op een transitievergoeding.
- Werkgevers kunnen vanaf 1 april 2020 compensatie aanvragen als zij een werknemer ontslaan die meer dan 2 jaar ziek is.
- Zo voorkomt de overheid dat werkgevers te maken krijgen met een opeenstapeling van kosten na 2 jaar loon doorbetalen aan zieke werknemers.
- Om in aanmerking te komen voor de compensatie gelden de volgende voorwaarden:
  - de werknemer is ontslagen wegens langdurige ziekte;
  - de werknemer had op grond van de wet recht op een transitievergoeding;
  - de werkgever heeft de transitievergoeding betaald aan de werknemer.
- Het is aan de werkgever om bij het UWV aan te tonen dat aan alle voorwaarden wordt voldaan; het dossier moet dus op orde zijn.
- Houdt u er rekening mee dat er een termijn op de aanvraag en een maximum aan de compensatie zit.

6. Overige onderwerpen

6.4 Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB)

Oproepkrachten

- Een oproepkracht moet ten minste 4 dagen van tevoren schriftelijk worden opgeroepen. Deze termijn kan bij cao worden verkort tot 24 uur.
- Bij het intrekken/wijzigen van de oproep binnen 4 dagen voor de opgeroepen uren, heeft de oproepkracht toch recht op loon over de opgeroepen uren.
- Na iedere periode van 12 maanden moet u de oproepkracht een aanbod doen voor een vaste arbeidsomvang, gebaseerd op het gemiddelde aantal uren in de 12 voorafgaande maanden. De oproepkracht mag deze weigeren en blijft dan oproepkracht. U moet wel na iedere 12 maanden een aanbod doen.

Transitievergoeding

- Aanspraak vanaf de 1e dag van het dienstverband (ook ingeval van beëindiging in de proeftijd) ingeval werkgever initiërende partij is om te komen tot een einde van de arbeidsovereenkomst.
- 1/3 bruto maandsalaris inclusief alle toeslagen en structurele emolumenten per dienstjaar (feitelijke duur).

Ketenregeling

- Maximaal 3 contracten voor bepaalde tijd in maximaal 3 jaar.
- Termijn om de keten te doorbreken is 6 maanden.

WW-premie

- De hoogte van de WW-premie wordt bepaald door het type contract. De lage premie (thans 2,94%) geldt voor een schriftelijk contract voor onbepaalde tijd met een vaste arbeidsomvang. De hoge premie (thans 7,94%) geldt voor flexibele contracten (met o.a. uitzonderingen voor BBL-ers en werknemers onder de 21 jaar).

Payrolling

- Payroll-werknemers hebben recht op dezelfde arbeidsvoorwaarden als werknemers van de opdrachtgever waar de payroll-werknemer werkt.

6.5 Rechtmatigheidsverantwoording met ingang van boekjaar 2021

Met ingang van boekjaar 2021 dienen gemeenten een rechtmatigheidsmededeling op te stellen. Alhoewel nog niet bekend is of en wanneer deze mededeling ook voor Waterschappen gaat gelden willen wij u wel meenemen in de ontwikkelingen van de rechtmatigheidsverantwoording. De rechtmatigheidsmededeling houdt in dat het College van dijkgraaf en hoogheemraden van het hoogheemraadschap zelf verantwoording af te leggen aan de Verenigde Vergadering over het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, dat wil zeggen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder interne verordeningen.

Deze verantwoording gaat bij gemeenten en naar verwachting ook bij hoogheemraadschappen, onderdeel uitmaken van de jaarrekening van het hoogheemraadschap en als zodanig object van onderzoek worden voor de accountant in zijn opdracht om een getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening af te geven. De Verenigde Vergadering dient de materialiteits- en rapporteringsgrens te bepalen, mogelijk wel binnen een bepaalde wettelijke bandbreedte.

De aanstaande wetswijziging veroorzaakt dat de bewijslast om aan te tonen dat het hoogheemraadschap primair in control is op gebied van financiële rechtmatigheid en getrouwheid wordt verlegd van de accountant naar het College. De intentie is dat de accountant hierbij als vierde lijn gaat functioneren. In onze optiek kan dit alleen worden bereikt als uw zelfcontrolerend vermogen in de 1ste, 2de en 3de-lijn binnen uw mogelijkheden en ambitieniveau optimaal is, waardoor wij alleen in de noodzakelijke processen en transacties hoeven te “spitten”. Waar de 2de en 3de lijncontrole goed is ingericht zullen wij in hogere mate steunen op uw deelwaarnemingen maar altijd in beperkte omvang zelfstandig werkzaamheden blijven uitvoeren. U mag van uw accountant verwachten dat hij zelfstandig een oordeel blijft vormen over de beheersing van de organisatie. Voor gebieden die minder belicht worden, zullen wij uitgebreidere werkzaamheden uitvoeren.

6. Overige onderwerpen

Om voorbereid te zijn op deze wetswijziging adviseren wij u om een kritische analyse uit te voeren op de huidige stand van zaken binnen uw hoogheemraadschap. Allereerst is het van belang om terug te blikken, en na te gaan in hoeverre uw organisatie in de afgelopen jaren gesteund heeft op de werkzaamheden van de accountant of was het oordeel van de accountant een bevestiging van hetgeen reeds gecommuniceerd was door de 3de lijn (VIC: Verbijzonderde Interne Controle). Afhankelijk van de uitkomsten van deze analyse, dient u ambitie gericht op de wetswijziging te gaan bijstellen. Wij raden u aan om deze ambitie officieel vast te stellen, waarmee verankering in de organisatie wordt geborgd. In deze visie dient een beeld te worden geschetst hoe u de organisatie wenst te beheersen/ controleren. De visie dient een leidraad te bevatten voor de organisatie om te waarborgen en zichtbaar te maken dat binnen de gemeente getrouw en rechtmatig wordt gehandeld.

Op basis van het gewenste ambitie niveau in de visie dient te worden bepaald of de randvoorwaarden voor realisatie van deze visie toereikend zijn binnen uw hoogheemraadschap en wat dit eventueel betekent voor de huidige inrichting van de 1ste, 2de en 3de lijnscontrole, de positionering van de 3de lijn (VIC). Ten aanzien van de positionering van de VIC is het belangrijk dat zij de positie krijgen om onafhankelijk te rapporteren over eventuele bevindingen. Uitgangspunten die bij een eventuele herziening/ herstructurering van uw organisatie in ogenschouw moeten worden genomen is een goed werkende bestuurlijke inrichting, actuele risicomanagement /beheersing per proces, juiste implementatie van de PDCA- cyclus (plan, do, check en act) en toezicht op de invoering van verbetermaatregelen.

6.6 Impact coronavirus

De uitbraak van het coronavirus heeft een grote impact op de Nederlandse maatschappij en raakt ook het hoogheemraadschap. Deze gebeurtenis na balansdatum, en de impact hiervan op bijvoorbeeld de inbaarheid van de belastingdebiteuren en de begrote belastingopbrengsten, is toereikend toegelicht in de risicoparagraaf en de jaarrekening. Vanzelfsprekend adviseren we u de financiële consequenties nauwlettend te monitoren en indien noodzakelijk uw begroting 2020 hierop bij te stellen.

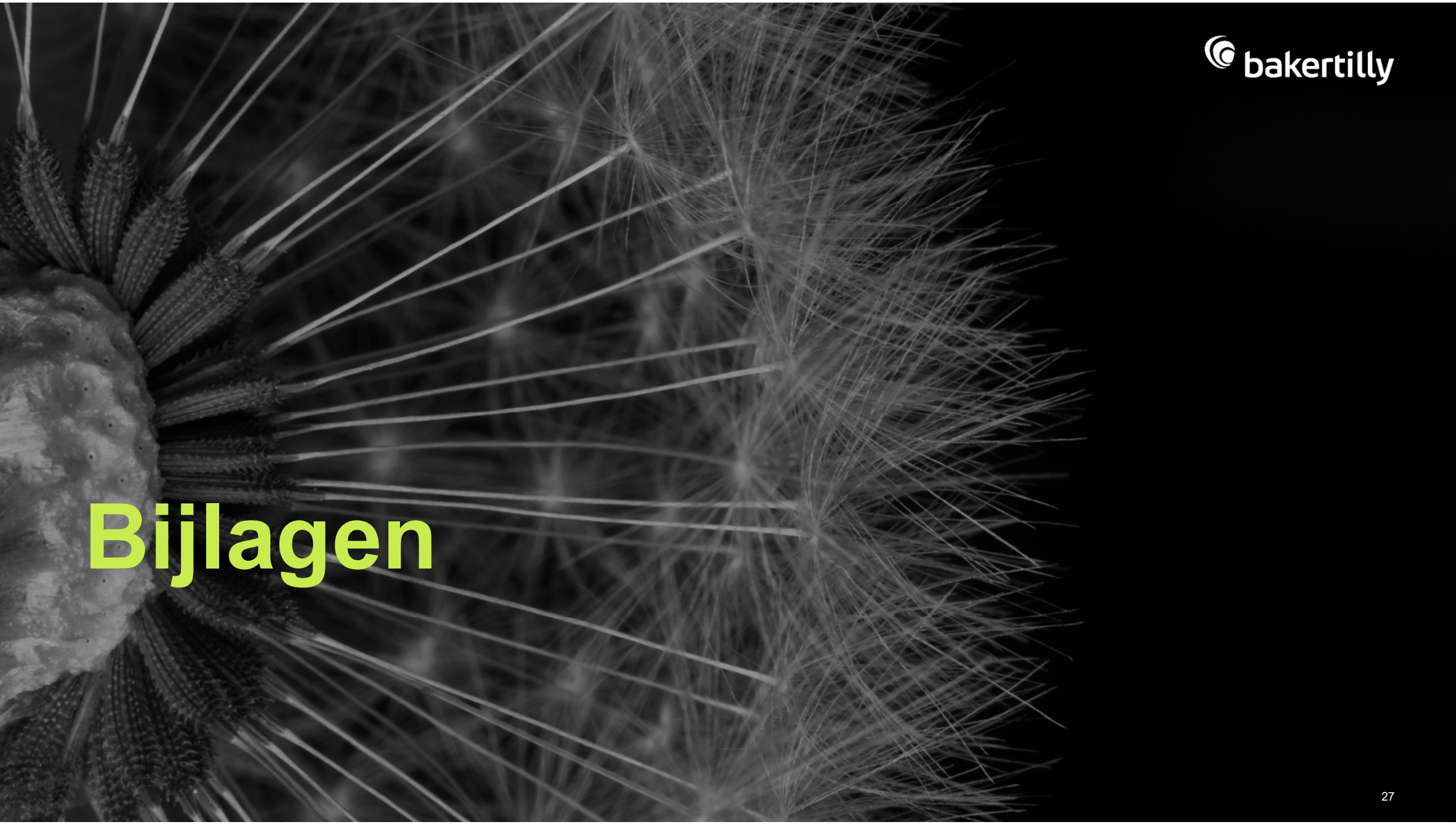

Bijlagen

Bijlage A: Fouten evaluatie

Ongecorrigeerde verschillen

Tijdens onze controle hebben wij de volgende ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd, die zowel individueel als in totaliteit niet van materiaal belang worden geacht in relatie tot de financiële overzichten als geheel.

Post/stroom	Fout Getrouwheid	Onzekerheid Getrouwheid	Fout Rechtmatigheid	Onzekerheid Rechtmatigheid
Niet naleven Europese aanbestedingswet	-	-	€ 264.000	-
Volledigheid en nauwkeurigheid overlopende passiva	€ 471.000		€ 471.000	
Voorziening belastingdebiteuren in verband met NEN-normering	€ 279.000		€279.000	
Totaal	**€ 750.000**	**-**	**€ 1.014.000**	**-**

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin men het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en derhalve niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Onze controlestandaarden eisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de verenigde vergadering in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. Er zijn geen onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de verenigde vergadering deze nader dient te beoordelen.

Bijlage B – Geconstateerde controleverschillen

Gecorrigeerde controleverschillen
De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 125.000. Dit overzicht bevat de controleverschillen die van impact waren op het resultaat.

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Rechtmatigheid (her rubricering balans)
Voorziening wachtgeld	€ 351.000	€ 351.000	
Volledigheid overlopende passiva	€ 1.499.000	€ 1.499.000	
Bedrijfskosten: Toerekening lasten aan juiste periode	€ 188.000	€ 188.000	
Vooruit gefactureerde huuropbrengsten	€ 189.000	€ 189.000	
Afwaardering financieel vast actief	€ 240.000	€ 240.000	
Toerekening Subsidie opbrengsten juiste boekjaar	€ 265.000	€ 265.000	
OAS: Dekking afschrijvingslasten via reserves	€ 289.000	€ 289.000	
Toerekening overige opbrengsten aan juiste boekjaar	€ 113.000	€ 113.000	
Re classificeren inkopen te verdelen Dit betreft het totaalsaldo van de post die in de definitieve jaarrekening verplaatst is van de overlopende passiva naar de overlopende activa en heeft geen resultaat effect. (Zie toelichting bevinding ‘Afsluitproces overlopende passiva’ bij hoofdstuk ‘controlebevindingen’). Het grootse deel van deze post wordt verklaard door de vooruitbetaalde bijdrage aan RBG over 2020.			€2.354.000
Totaal gecorrigeerde controleverschillen	€ 3.134.000	€ 3.134.000	€ 2.354.000

Bijlage C – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2019 onderkend:
- schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- aanbestedingen;
- WNT-bijlage;

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants
Voor de jaarrekening van de het hoogheemraadschap maken wij gebruik van één verbonden partij. De samenwerking met de Regionale belastinggroep ten aanzien van de belastingheffing is van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben kennis genomen van de controleverklaring die verstrekt is bij de verantwoording belastingopbrengsten en hebben zelfstandig aanvullende werkzaamheden uitgevoerd om de volledigheid van de belastingopbrengsten en de juiste waardering van de belastingvorderingen vast te stellen.

Inschakeling van externe deskundigen
Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van externe deskundigen.

Verbonden partijen
Ten aanzien van de verbonden partijen van hoogheemraadschap van Delfland hebben wij vastgesteld dat:
- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle
Wij hebben tijdens de controle diverse bevindingen en afwijkingen geconstateerd. Hierdoor zijn er gedurende de controleaanvullende werkzaamheden uitgevoerd en heeft meerdere malen overleg plaats gevonden over de status van de controle.

Significante schattingsposten
De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van hoogheemraadschap van Delfland betreffen:
- waardering van uw belastingdebiteuren;
- nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de Verenigde Vergadering beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het college aanvaardbaar zijn.

Bijlage D – Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Hoogheemraadschap van Delfland
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- roulatie van externe accountants op de opdracht.

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Bijlage E – Urenbesteding

Opbouw en inzet controleteam
Het controleteam heeft 561 uren aan de controle besteed. Het verwachte aantal te besteden uren was 456. In de onderstaande tabel zijn deze uren uitgesplitst naar functieniveaus binnen het team.

Overzicht bestede uren	Budget	Werkelijk
Partner	30	41
Manager	70	162
Overige teamleden	356	382
Totaal	456	585

Deze teamopbouw en de inzet van het team heeft geleid tot een kwalitatief goede controle.

Contactgegevens

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Partner
r.opendorp@bakertilly.nl

E.D. (Linda) de Vries RA MSc.
Manager
l.devries@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Bijster 39
4817 HZ BREDA
076 – 525 00 00

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het Hoogheemraadschap van Delfland

Aan het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep (RBG)

Ons oordeel

Wij hebben bijgaande, door ons gewaarmerkte, jaarverantwoordingen belastingen & heffingen 2019 betreffende het Hoogheemraadschap van Delfland van de Regionale Belasting Groep (RBG) (hierna: de jaarverantwoording) te Schiedam gecontroleerd.

Naar ons oordeel is de jaarverantwoording in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder verordeningen van het Hoogheemraadschap, zoals die zijn vastgesteld door de algemene vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, en de controleaanpak belastingen ten behoeve van financiële overzichten deelnemers en hun accountants boekjaar 2019, d.d. 11 december 2019. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële verantwoording'.

Wij zijn onafhankelijk van de RBG zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van Zuiveringsheffing (meet)bedrijven

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel Zuiveringsheffing bedrijven in de toelichting op de jaarverantwoording belasting en heffingen 2019. De volledigheid van de op te leggen aanslagen is en blijft een verantwoordelijkheid van het Hoogheemraadschap van Delfland. De RBG heeft bij het Hoogheemraadschap van Delfland een schriftelijke bevestiging van de vervuilingseenheden met betrekking tot de meetbedrijven opgevraagd en ontvangen om vast te stellen dat de aanslagen volledig zijn verwerkt in de jaarverantwoordingen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Beperking in gebruik en verspreidingskring

De jaarverantwoording is opgesteld voor het Hoogheemraadschap van Delfland met als doel de RBG in staat de stellen verantwoording af te leggen over de belastingen en heffingen 2019. Hierdoor is de jaarverantwoording mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor de RBG en het Hoogheemraadschap van Delfland en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853
Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Deloitte.

Verantwoordelijkheden van voor de financiële overzichten

Het bestuur van de RBG is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarverantwoording van het Hoogheemraadschap van Delfland in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder de verordeningen van het Hoogheemraadschap en de verantwoordelijkheden die zijn beschreven in de gemeenschappelijke regeling. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van de jaarverantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële overzichten

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze financiële verantwoording nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Advies van de Rekeningcommissie (RC), aan de Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland, over de jaarstukken 2019

De RC heeft op 23 april 2020 de concept jaarstukken 2019 ontvangen. Deze stukken zijn in de RC-vergadering van 7 mei toegelicht door de accountant en vervolgens behandeld door de RC 'achter gesloten deuren'. In de vergadering van 14 mei heeft de RC het advies definitief vastgesteld:
De RC adviseert de Verenigde Vergadering de jaarstukken 2019 goed te keuren, met inachtneming van de in deze notitie opgenomen opmerkingen én adviezen aan het College.

Opmerkingen en adviezen

1. Uitgebrachte adviezen van de RC over de jaarstukken 2018

Het College heeft alle 8 adviezen van de VV overgenomen (zie brief College d.d. 11 april 2019), waaruit diverse acties zijn voortgekomen.

De volgende items zijn verbeterd: *kwaliteit investeringsramingen* (maar er lijkt nog sprake van een te hoog 'planningsoptimisme'), *bedragen in de P&C-cyclus* (minder discrepantie), *voorzieningen* (noodzakelijke afbouw heeft plaatsgevonden), *kwaliteit jaarverslag* (korter en bondiger), *belastingopbrengsten inschatten* (een WOZ-stijging is nagenoeg niet goed te voorzien).

De volgende items lijken nog niet afdoende te zijn opgevolgd en voorzien wij dan ook van een nader advies:
Prestatie-Indicatoren: een verdere aanscherping is nodig, waarbij het doel moet zijn dat het gaat om meetbare variabelen, die de prestaties van Delfland aangeven en op basis waarvan we kunnen zien of we op koers liggen voor wat betreft ons beleid voor alle programma's (NB: zuivering kent nog nauwelijks goede pi's); tevens zou er een overzicht moeten komen van het meerjarig verloop van alle pi's (een 'trend' geeft meer inzicht dan een 'momentopname'). De RC stelt de VV voor het College te verzoeken met een voorstel te komen omtrent mogelijke verbeterstappen (aanscherping, meerjarig overzicht) in het hanteren van pi's.
Subsidies: de VV heeft geen enkel inzicht in de subsidiestromen; in de managementletter d.d. november 2019 staat dat er een risico is dat de organisatie subsidiebaten misloopt doordat niet voldaan is aan de subsidievoorwaarden. De RC stelt de VV voor het College te verzoeken om de VV jaarlijks nader te informeren aan de hand van een subsidieregister.
Inkoop: inkoop/aanbestedingen blijft een aandachtspunt, mede gezien noodzaak van het recente Verschoningsbesluit; bovendien vermeldt de accountant dit item wederom als een risicogebied. Inmiddels is er door de VV een werkgroep ingesteld die met aanbevelingen ter verbetering moet komen. De RC stelt de VV voor het College te verzoeken om t.z.t. de VV te laten weten welke acties zijn genomen n.a.v. die aanbevelingen.

2. Schuldquote

Met het positieve resultaat 2019 is de schuldquote gedaald van 2,84 naar 2,76. Het streefgetal van de VV (voor 2023) is 2,50. De RC stelt de VV voor het College te verzoeken om onverkort vast te houden aan de ingezette koers van het terugbrengen van de (nog steeds hoge) schuldpositie van Delfland, rekening houdend met de te verwachten toekomstige investeringen.

3. Strategische Investeringsagenda en de meerjarenbegroting

Naar verwachting komt Delfland op korte termijn met een Strategische Investeringsagenda en dat lijkt een goed moment om gezamenlijk (VV) weer eens stil te staan bij de Driehoek van Opgaven, Tarieven en Schuld. De RC stelt de VV voor het College te verzoeken om deze zo spoedig mogelijk te agenderen en hierbij een koppeling te maken met een (te herijken) meerjarenperspectief zoals dat in de begroting 2020 is opgenomen; dit in verband met de langjarige effecten van nieuwe, omvangrijke investeringen (m.n. de masterplannen 4 AWZI's, klimaat/energie/CO2-uitdagingen, effecten van de verstedelijking, uitkomst RES) en de nog onvoorspelbare economische gevolgen van de coronapandemie. De onderhavige jaarstukken 2019 bieden prospectief te weinig inzicht om hier nu iets zinvols over te zeggen, maar dit alles trekt een wissel op het weerstandsvermogen op langere termijn en zou met elkaar in verband moeten worden bezien in een nieuwe meerjarenbegroting.

4. Investeringskredieten

De verschillende deelkredieten zijn niet altijd te herleiden naar het hoofdkrediet. Het is lastig te monitoren is of de totale investering uiteindelijk binnen het krediet is gebleven. De RC stelt de VV voor het College te verzoeken om de kredieten te monitoren op hetzelfde niveau als de kredieten die in de VV vastgesteld worden en hier de administratie op in te richten.

5. Kwaliteit van de financiële verslaglegging

Er is sprake van een aanzienlijk aantal controleverschillen (m.n. bij inkoopfacturen); tevens merkte de accountant in ons overleg d.d. 7 mei op dat er aandacht moet blijven voor de beheersing van de financiën. De RC stelt de VV voor het College te verzoeken om de kwaliteit van de financiële verslaglegging extra aandacht te geven d.m.v. een verbeterplan en de VV hierover te informeren.

6. Kwaliteit van de Financiële Eenheid

Delfland is vanaf 2019 toegetreden tot de Financiële Eenheid met de hoogheemraadschappen van Rijnland, Schieland en Krimpenerwaard en daarmee zijn onze financieel-administratieve processen ondergebracht bij één gemeenschappelijke administratie. Door de accountant zijn er een aantal fouten geconstateerd m.b.t. de overlopende passiva, hetgeen ook bij de collega waterschappen het geval is. De RC stelt de VV voor het College te verzoeken om de kwaliteit van de Financiële Eenheid extra aandacht te geven d.m.v. een verbeterplan en de VV hierover te informeren.

7. Begrotingswijzigingen tijdig melden

Bevindingen van de accountant laten zien dat er in afgelopen jaren meerdere malen 'incidenten' zijn voorgekomen, waarbij begrotingswijzigingen niet tijdig doorgevoerd worden. De RC stelt de VV voor het College te verzoeken om wijzigingen tijdiger te laten meenemen bij tussentijdse rapportages.

Delft, 14 mei 2020

Bijlage bij het jaarverslag; rapportage gedelegeerde bevoegdheden

Bevoegdheid uit delegatiebesluit	art.2 onder:	Rapportage over het gebruik	mandaat / volmacht	onder-mandaat of sub. Volmacht
De aanwijzing van bestuursleden voor rechtspersonen en samenwerkingsverbanden waar het hoogheemraadschap deelneemt.	17.	In 2019 is van deze bevoegdheid gebruik gemaakt in het kader van de portefeuiileverdeling binnen het nieuwe college.	nee	nee
Het indienen van bezwaar en voeren van verweer en bezwaarprocedures	18 sub a.	In 2019 zijn voor het voeren van verweer in bezwaarprocedures 10 verweerschriften ingediend.	SD	Juridisch adviseurs van het team JVI, voor het vertegenwoordigen van Delfland bij zittingen. Teamleider JVI: instellen procedures en het afzien van verweer.
Het instellen van beroep en het voeren van verweer bij de bestuursrechter	18 sub a.	In 2019 zijn er 3 voorlopige voorzieningen aanhangig gemaakt bij de bestuursrechter. Delfland heeft in deze zaken verweer gevoerd.	SD	Juridisch adviseurs van het team JVI, voor het vertegenwoordigen van Delfland bij zittingen. Teamleider JVI; instellen procedures en het afzien van verweer.
Het instellen van procedures, het voeren van verweer en afzien van verweer in procedures bij de burgerlijke rechter.	18 sub b.	Geschil tussen Delfland en een aannemer over herstelkosten kapotte persleiding. In 2019 heeft de advocaat van Delfland verweer gevoerd door een Conclusie van Antwoord in te dienen.	SD	Teamleider JVI

Bijlage bij het jaarverslag; rapportage gedelegeerde bevoegdheden

Bevoegdheid uit delegatiebesluit	**art.2 onder:**	**Rapportage over het gebruik**	**mandaat / volmacht**	**onder-mandaat of sub. Volmacht**
Het indienen van inspraakreacties, zienswijzen en adviezen in procedures ter voorbereiding van besluiten van andere overheden.	18 sub c.	In 2019 zijn 80 brieven verstuurd ten behoeve van het formele vooroverleg bij ruimtelijke plannen. Bovendien is er 20 keer een zienswijzebrief verstuurd. Dit betreft maar een deel van de circa 550 plannen die in verschillende fasen door Delfland ontvangen worden. Dit is te verklaren doordat Delfland bij veel plannen vroegtijdig afstemt over het waterbelang waardoor een formele brief niet nodig is. Daarnaast wordt naarmate een procedure vordert, het waterbelang alsnog meegenomen. Indiening zienswijze aangaande ontwerpbesluit van Omgevingsdienst Haaglanden waarin is bepaald dat een perceel van Delfland ernstig is verontreinigd en met spoed dient te worden gesaneerd. TL RPV heeft een zienswijze ondertekend die door team R&P is voorbereid. Gaat om zienswijze concept voorontwerp Ongelijkvloerse Kruising Zwolsestraat/Gevers Deynootweg kenmerk 1393022. Vanuit PCA-FW is ongeveer 10 keer gebruik gemaakt van het ondermandaat.	SD	Teamleiders Sector Bestuur, Beleid en Communicatie
Het aangaan van vaststellingsovereenkomsten / schikkingen	19.	In 2019 is van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.	SD	sectorhoofd
Het opdragen van geschillenbeslechting	19.	In 2019 is van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.	SD	nee
Het overnemen van in beheer of onderhoud van waterstaatkundige werken.	1.	In 2019 is van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.	nee	
Het vaststelling van de wijze van en het houden van aanbestedingen voor uit te voeren werken, leveringen en diensten	11.	258 aanbestedingen hebben in 2019 geleid tot een overeenkomst. Het betreft contracten met een waarde van EUR 10.000,- incl BTW of meer. Het betreffen: - 127 enkelvoudig onderhandse aanbestedingen; - 24 meervoudig onderhandse aanbestedingen; - 7 nationale aanbestedingen; - 44 Europese aanbestedingen; bij 53 contracten is geen aanbestedingsvorm ingevoerd.	SD. Sectorhoofd, concerncontroller, hoofd S&I, teamleider, projectmanager PMB	senior beleidsmw team PCA, coördinator BTI, Coördinator WK en WG en OWW

Bijlage bij het jaarverslag; rapportage gedelegeerde bevoegdheden

Bevoegdheid uit delegatiebesluit	**art.2 onder:**	**Rapportage over het gebruik**	**mandaat / volmacht**	**onder-mandaat of sub. Volmacht**
Het verkrijgen van registergoederen	9.	Er zijn in 2019 **2** aankopen gedaan; beide ondertekend door de SD	SD	Sectorhoofd bedrijfsvoering
Het vervreemden van registergoederen	9.	Er zijn in 2019 **17** verkopen geweest: ondertekend door Teamleider JVI of plv Teamleider JVI	SD	Teamleider JVI
Het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten anders dan erfpacht op eigen grond ten behoeve van derden.	10.	Er zijn **36** andere besluiten in mandaat getekend voor zaken zoals hiernaast omschreven. Er is binnen dit aantal geen onderscheid gemaakt tussen REG (rechten eigen grond) of RAG (rechten andermans grond)	SD	Teamleider JVI.
Het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten anders dan erfpacht op andermans grond ten behoeve van Delfland.	10.		SD	Sectorhoofd bedrijfsvoering
Het vestigen, wijzigen en opzeggen van erfpacht	10.	Er zijn in 2019 **3** erfpachten heruitgegeven	SD	Sectorhoofd bedrijfsvoering
Het aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen de ruimte van de vastgestelde jaarbegroting en de meerjarenraming.	12.	In 2019 zijn geen geldmarktransacties uitgevoerd	Sectorhoofd bedrijfsvoering	nee
het aangaan en wijzigen van rekening-courantovereenkomsten	13.	In 2019 is er niets gewijzigd	Sectorhoofd bedrijfsvoering	nee
Het verlenen van vermindering of kwijtschelding van verplichtingen aan hen, die verplichtingen jegens het hoogheemraadschap zijn aangegaan.	14.	Van deze bevoegdheid is in 2019 geen gebruik gemaakt.	SD	nee

Bijlage bij het jaarverslag; rapportage gedelegeerde bevoegdheden

Bevoegdheid uit delegatiebesluit	art.2 onder:	Rapportage over het gebruik	mandaat / volmacht	onder-mandaat of sub. Volmacht
Vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan	2.	Er zijn in 2019 30 projectplannen Waterwet vastgesteld. Voor het verbeteren van het watersysteem (zoals duikersstuwen, inlaten, watergangen, bergingen en gemalen) zijn 10 projectplannen vastgesteld. Met betrekking tot kadeverbeteringen en kadeonderhoud zijn 14 projectplannen vastgesteld. Voor de aanleg van Natte Ecologische Zones zijn tot slot 6 projectplannen vastgesteld.	SD	nee
Wijzigingen van de ligging van de duinvoet (legger zeewering)	3.	In 2019 is van deze bevoegdheid geen gebruik gemaakt.	nee	nee
Aangeven ligging waterstaatswerk, beschermingszones en/of profiel van vrije ruimte (Delflandse Dijk)	4.	In 2019 is van deze bevoegdheid geen gebruik gemaakt.	nee	nee
Vaststellen leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen.	5.	projectplannen: 1 keer gebruikt: LEGGER2019-B-01 watervergunningen: 5 keer gebruikt: DMS1412712 DMS1399139 DMS1384084 DMS1388482 DMS1387689	SD	teamleider R&P (voor leggerwijzigingen watervergunningen) Teamleiders WK, WH, WSK voor leggerwijzigingen projectplannen.
Vaststellen van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen n.a.v. constateringen in het veld.	6.	1 keer gebruikt: LEGGER2019-F-01	SD	ondermandaat teamleiders WK, WH, WSK
Stellen nadere regels voor onderwerpen die door de vv in verordening zijn bepaald	20.	Van deze bevoegdheid is in 2019 geen gebruik gemaakt.	nee	nee
Opleggen gedoogplichten als bedoeld in art. 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verbandhoudende werkzaamheden	7.	Van deze bevoegdheid is in 2019 geen gebruik gemaakt.	SD	Teamleider Toezicht en handhaving

Bijlage bij het jaarverslag; rapportage gedelegeerde bevoegdheden

Bevoegdheid uit delegatiebesluit	art.2 onder:	Rapportage over het gebruik	mandaat / volmacht	onder-mandaat of sub. Volmacht
Opleggen gedoogplicht als bedoeld in 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden.	8.	In 2019 niet opgelegd.	SD	Teamleider Toezicht en handhaving

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan de leden van de Verenigde Vergadering

ONS KENMERK
1454023

DELFT
26 mei 2020

ONDERWERP
Reactie op advies Rekeningcommissie en het accountantsverslag 2019

Geachte leden,

Bijgevoegd treft u de jaarstukken 2019 aan. De jaarstukken 2019 bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Wij zijn verheugd u een jaarrekening aan te kunnen bieden met een positief resultaat, die is voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de externe accountant voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. Voor een toelichting op het financiële jaarresultaat en de beleidsresultaten verwijzen wij u naar de managementsamenvatting in de jaarstukken.

De Rekeningcommissie heeft advies uitgebracht over de jaarstukken 2019. Allereerst willen wij de Rekeningcommissie bedanken voor haar kritische blik en het uitgebrachte advies. Zoals gebruikelijk geven wij bij de jaarstukken een reactie op de adviezen van de Rekeningcommissie, volgen wij tijdens het boekjaar de opvolging van de adviezen en informeren wij de Rekeningcommissie hierover tussentijds.

Advies Rekeningcommissie

Om te beginnen willen wij u informeren dat wij de adviezen van de Rekeningcommissie naar aanleiding van de jaarstukken 2019 overnemen. Hieronder gaan wij puntsgewijs in op de adviezen:

1. Uitgebrachte adviezen van de Rekeningcommissie over de jaarstukken 2018

De Rekeningcommissie constateert dat de volgende items nog niet voldoende zijn opgevolgd en heeft deze voorzien van een nader advies:
Prestatie-indicatoren: Het college heeft op 9 maart 2020 een informatieve bijeenkomst voor leden van de Verenigde Vergadering georganiseerd om de prestatie-indicatoren te bespreken. De VV-leden hebben suggesties gegeven bij vijf prestatie-indicatoren. Voorafgaand aan de begroting 2021 zal het college de Verenigde Vergadering informeren over de uitwerking van deze en de overige, ongewijzigde prestatie-indicatoren. Het verloop van de prestatie-indicatoren over de afgelopen 2 jaar zal in beeld gebracht worden en zal worden opgenomen in de begroting 2021.
Subsidies: De subsidies van substantiële omvang worden halfjaarlijks gecontroleerd door de accountant. Hierdoor wordt het risico op het mislopen van subsidiegelden door het niet voldoen aan de subsidievoorwaarden aanmerkelijk verkleind. In 2019 is bovendien een subsidiecoördinator aangesteld, die de subsidieaanvragen en de subsidieverantwoordingen centraal registreert en bewaakt. Wij zullen op basis van deze centrale registratie de Verenigde

CONTACT drs. ing. T.R.J. Janssen • T 015 2608208• E tjanssen@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
AFDELING Concerncontrol

Vergadering conform het advies vanaf het boekjaar 2020 jaarlijks informeren in de jaarstukken.

Inkoop: Er is door de Verenigde Vergadering een werkgroep (ad hoc commissie) ingesteld en die heeft hierover inmiddels een eerste gesprek met de portefeuillehouder en een vertegenwoordiging van de organisatie gevoerd. In dit gesprek is een aantal verbetermaatregelen gepresenteerd. Het college zal de Verenigde Vergadering in de 2e helft van 2020 informeren op welke manier deze maatregelen zijn geïmplementeerd en tot verbetering hebben geleid.

2. (netto) schuldquote

De netto schuldquote is in 2019 afgenomen. Het college onderschrijft het advies van de Rekeningcommissie door deze ingezette koers vast te houden om de schuldenpositie van Delfland terug te brengen. Wij streven naar een netto schuldquote van 2,50 in 2024.

3. Strategische Investeringsagenda en de meerjarenraming

Het college zal conform afspraak binnenkort de strategische investeringsagenda met de Verenigde Vergadering bespreken. De punten zoals genoemd in het advies van de Rekeningcommissie zijn in de strategische investeringsagenda verwerkt. De gevolgen van de coronapandemie voor de opgaven, tarieven en schulden van Delfland worden de komende maanden in beeld gebracht en via drie P&C-producten (bestuursrapportage 2020, kaderbrief 2021 en begroting 2021) worden voorgelegd aan de Verenigde Vergadering.

4. Investeringskredieten

In de bestuursrapportage 2020 zal op het niveau van de verzamelkredieten (hoofdkredieten) worden gerapporteerd. De verzamelkredieten kunnen dan op hetzelfde niveau als de bijbehorende (deel)kredieten worden gevolgd. Op deze wijze geven wij op korte termijn invulling aan het advies van de Rekeningcommissie.

5. Kwaliteit van de financiële verslaglegging

Bij de accountantscontrole zijn afwijkingen geconstateerd en deze hebben geleid tot aanpassingen in de jaarstukken. De oorzaken van deze afwijkingen zijn inmiddels bekend en zullen leiden tot aanpassingen in het financiële verslaggevingsproces. Conform het advies van de Rekeningcommissie zullen wij een analyse maken van de afwijkingen en een verbeterplan opstellen, waarna wij de Verenigde Vergadering hierover zullen informeren.

6. Kwaliteit van de Financiële eenheid

De acties ter verbetering van de kwaliteit van de Financiële eenheid liggen in lijn met het voorgaande punt. Onze organisatie zal samen met de collega waterschappen en de Financiële Eenheid de werkprocessen analyseren en waar nodig aanpassingen in het proces van de financiële verslaggeving aanbrengen. E.e.a. zullen wij opnemen in het onder punt 5 genoemde verbeterplan.

7. Begrotingswijzigingen tijdig melden

Begrotingswijzigingen worden gedurende het boekjaar eenmaal voorgelegd aan de Verenigde Vergadering via de bestuursrapportage. Dat doen we door al in de oorspronkelijke begroting zo veel mogelijk rekening te houden met eenmalige baten en lasten. Zoals de baten uit verkoop van gronden en panden en de verhuur van grond en erfpacht.

Wij vertrouwen erop met de bovenstaande maatregelen een adequate invulling te geven aan de adviezen en opmerkingen van de Rekeningcommissie. Wij hebben er alle vertrouwen in dat hiermee de financiële beheersing van Delfland en de kwaliteit van de P&C-cyclus ook in 2020 verder zal worden versterkt.

Met vriendelijke groet,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,

de Secretaris,

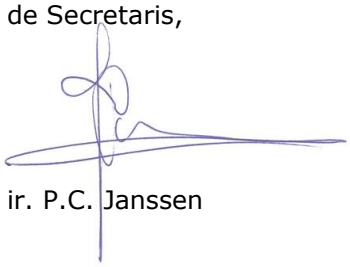

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlage 3: Projectenoverzicht programmatische aanpak programmalijn Veiligheid

Samenvatting

De programmatische aanpak buitengewoon onderhoud (BGO)en programmatische aanpak verbeteren hebben tot doel om de waterkeringen en de waterkerende kunstwerken op orde te brengen. Voor het uitvoeren van het buitengewoon onderhoud en verbeteringen aan waterkeringen zijn vier investeringsplannen vastgesteld en kredieten beschikbaar gesteld. Op projectnummer 701753 worden nog een beperkt aantal lopende BGO-projecten afgerond. Nieuwe BGO-projecten worden uitgevoerd op projectnummer 701916. De verbeteringen worden uitgevoerd op projectnummer 701994.

Tabel I: overzicht verzamelkredieten programmalijn Veiligheid

Nummer	Project	Programma	IP	Uitvoerings-krediet	Uitgegeven t/m december 2019
701753	BGO Kades in complex stedelijk gebied	Veiligheid	€ 9.500.000	€ 9.500.000	€ 8.932.039
701818	BGO Kades met wegen	Veiligheid	€ 6.250.000	€ 2.000.000	€ 787.320
701916	Gecombineerd BGO 2016-2020	Veiligheid	€35.731.000	€ 35.731.000	€ 20.512.390
701994	Programmatische aanpak verbeteren 2016 - 2020	Veiligheid	€15.400.000	€ 15.400.000	€ 4.388.204

Lag de focus in de periode van 2008 tot 2015 op het verbeteren van de stabiliteit van de regionale keringen (naast het versterken van de zwakke schakels in de primaire kering), vanaf 2013 kreeg het buitengewoon onderhoud (het herstellen c.q. op hoogte brengen van de waterkering binnen het leggerprofiel) meer aandacht, mede omdat de opgave voor het verbeteren van de stabiliteit voortvarend is uitgevoerd. Met de programmatische aanpak BGO is de focus verder verschoven naar het op hoogte brengen van de waterkeringen.

Qua doelrealisatie is het beeld voor het BGO dat met het toegekende krediet:

- Van de opgave groene kades 26,6 kilometer van het totaal van 35 kilometer wordt gerealiseerd.
- Voor de wegen op kades 19,8 kilometer van 24,6 kilometer wordt gerealiseerd.
- Van de opgave complexe kades 20,8 kilometer van de in totaal 20,9 kilometer wordt gerealiseerd.

Omdat geprioriteerd wordt op basis van urgentie, zijn en worden de meest urgente trajecten met voorrang opgepakt. De urgente kades bevinden zich grotendeels in de planvormingsfase, voorbereidingsfase of realisatiefase. In de eerste jaren van de programmatische aanpak is vooral geïnvesteerd in planvorming, het maken van afspraken met wegbeheerders en de voorbereiding van projecten. In de laatste twee jaar van de programmatische aanpak ligt de focus ook meer op realisatie. Begin 2018 is extra capaciteit aan de programmalijn veiligheid toegevoegd teneinde doelrealisatie mogelijk te maken.

Met de jaarlijkse inspecties beoordeelt Delfland waar onderhoud aan de keringen benodigd is. Daarnaast beoordeelt Delfland in de periode tot 2024 of de regionale keringen aan de wettelijke veiligheidsnorm voldoen. Vanuit zowel de inspectie als de beoordeling worden lopende het programma diverse trajecten aan het programma Waterveiligheid toegevoegd. Dit leidt tot een continue herprioritering op basis van urgentie en kansen om mee te liften met ander groot onderhoud. Het leidt er ook toe dat het programma BGO nog steeds een grote opgave kent. Daarbij is onzeker hoe groot de verbeteropgave is die uit de beoordeling komt. Er wordt toegewerkt naar de situatie dat in beginsel alle keringen voldoen aan de veiligheidsnorm (voor regionale keringen vastgesteld door de provincie, voor de polderkades vast te stellen door Delfland zelf). Door met signaleringswaarden (op basis van zettingsverwachting) te werken, kan de kering met een programmatische aanpak op hoogte gebracht worden voordat deze onder de veiligheidsnormering komt. Met het oog op het aflopen van de verzamelkredieten in 2020, wordt in 2020 een strategie aan de Verenigde Vergadering voorgelegd om de veiligheid van de waterkeringen te borgen. Deze strategie kan invloed hebben op de geraamde investeringsramingen alsmede de benodigde capaciteit voor de komende jaren.

Qua doelrealisatie van de programmatische aanpak verbeteren is de verwachting dat 1,7 kilometer van de 4,3 kilometer waterkering waarvan de stabiliteit op orde moet worden gebracht, uitgevoerd zal zijn in 2020. De overige 2,6 kilometer maken onderdeel uit van het groot onderhoud aan de N468. Realisatie van dat groot onderhoud vindt niet plaats voor 2020.

Toelichting – Algemeen
In onderstaande tabel is weergegeven wat de voortgang is van de programmatische aanpak BGO 2016-2020 (nummer 701916). Van het complex BGO worden de gestarte trajecten afgerond op projectnummer 701753. Alle nieuwe BGO-projecten starten vanuit 701916.

Tabel II: overzicht programmatische aanpak BGO 2016 – 2020 (projectnr. 701916)

Categorie	Programma-totaal 2016-2020 [m]	Gereed t/m 2019 [m]	Uitvoerings-programma per 1-1-2019 [m]	Toegevoegd in 2019 [m]	Doelstelling programma voor 2019 [m]	Gereed in 2019 [m]	Resteert voor 2020 e.v. [m]
groene kades	35.000	19.281	23.548	2.185	7.000	4.154	21.579
wegen op kades	24.600	9.493	33.354	1.033	5.000	3.987	30.400
complex BGO	20.900	16.973	20.684	3.665	5.000	3.487	20.862
Totaal	**80.500**	**45.747**	**77.586**	**6.883**	**17.000**	**11.628**	**72.841**

In onderstaande tabel is weergegeven wat de voortgang is van de programmatische aanpak verbeteren 2016-2020 (nummer 701994).

Tabel III: overzicht programmatische aanpak verbeteringen 2016 – 2020 (projectnr. 701994)

Categorie	Programma-totaal 2016-2020 [m]	Gereed t/m 2019 [m]	Uitvoerings-programma 1-1-2019 [m]	Toegevoegd in 2019 [m]	Gereed in 2019 [m]	Resteert voor 2020 e.v. [m]
Minder risicovol 2020	4.300	1.772	4.083*	0	1.555	2.528
Waterkerende constructies	850	0	959	0	0	959
Stabiliteit overige keringen	3.500	0	0	0	0	0
Opwaarderen polderkades	3.000	0	0	5.500	0	5.500
Totaal	**11.650**	**1.772**	**5.042**	**5.500**	**1.555**	**8.987**

**In 2018 is per abuis ca. 1 km te veel als gereed gemeld, echter is deze 1 km in 2019 gereed.*

Toelichting – Programmatische aanpak BGO 2016-2020:
De Verenigde Vergadering heeft een krediet van € 35.731.000,- beschikbaar gesteld voor de uit te voeren werken tot en met 2020.

categorie	Lengte - totaal	Benodigd budget
Groene kades	35.000 m	€ 4.250.000,-
Wegen op kades	24.600 m	€ 15.806.000,-
Complexe kades	20.900 m	€ 15.675.000,-
Totaal	*80.500 m*	*€ 35.731.000,-*

Bovenstaande lengtes omvatten zowel meest-urgente, als minder-urgente trajecten. Laag-urgente trajecten zijn hierin ook meegenomen, volgens afspraak met de Verenigde Vergadering. Uitgangspunt is dat de meest- en grootst gedeelte minder-urgente trajecten uiterlijk in 2020 op orde zijn gebracht.

In 2019 heeft Delfland circa 11,6 kilometer waterkeringen onderhouden. Teneinde zorg te dragen dat de groene kades, en de complexe kades en (tenminste) de urgente wegen op kades volgens afspraak met de Verenigde Vergadering worden gerealiseerd, wordt intersectoraal samengewerkt. Parallel aan planvorming wordt bij de projecten waar dit zinvol is de voorbereiding al opgestart waardoor de projecten na planvorming sneller tot uitvoering komen. Ook is meer informatie beschikbaar voor de voorbereiding en uitvoering van de projecten. Hierdoor zullen er tussen 2019 en 2020 meer kades op orde worden gebracht.
Voorts is in 2019 circa 5,5 kilometer aan nieuw te onderhouden waterkeringen (opgewaardeerde polderkades) aan het programma toegevoegd.
De jaarlijkse inspectie, periodieke toetsen van de regionale keringen (inclusief de opgewaardeerde polderkades) en het voor het eerst toetsen op veiligheid van de polderkades, zullen ervoor zorgen dat nieuwe trajecten worden toegevoegd aan het programma voor de komende jaren. Zeker is dat ook in de periode 2021 – 2030 een (investerings-)budget noodzakelijk is voor de uitvoering.

In de onderstaande grafieken kunnen we het uitvoeringsprogramma BGO 2016-2020 volgen. Bij de programmatische aanpak van het buitengewoon onderhoud is het Investeringsplan gebaseerd op kosten kentallen die op (beperkte) ervaringscijfers gebaseerd zijn. Lopende de uitvoering ontstaat meer inzicht in de werkelijke kosten van de maatregelen. De kans bestaat dat inschrijvingen op deelprojecten afwijken van de op ervaringscijfers gebaseerde kosten kentallen. Daarnaast is er dynamiek wat betreft de opgave: het veranderen van de urgentie van trajecten, het invoegen van nieuwe trajecten op basis van inspectie en/of toetsing en het afvallen van trajecten op basis van nieuwe inzichten.

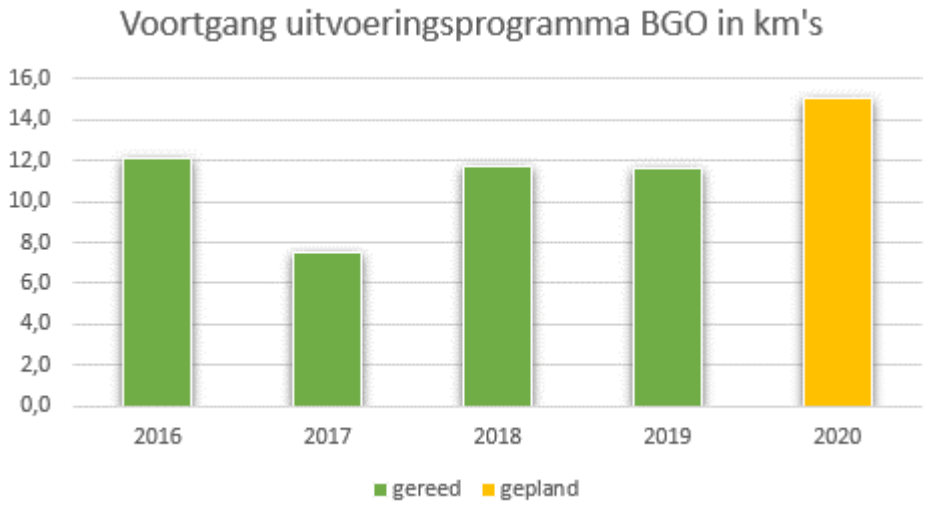

Fig. I: Voortgang uitvoeringsprogramma BGO

Tot eind 2019 hebben wij in totaal circa 45,7 kilometer kades onderhouden. Delflands beheergebied blijft zakken, dit en andere ontwikkelingen veroorzaken dat onderhoud en verbeteringen aan de kades nodig is en blijft. De programmatische aanpak houdt hier rekening mee.

Eind 2019 bedraagt het programma circa 72,8 kilometers. Echter een groot deel hiervan is als laag-urgent bepaald, dat wil zeggen onder de legger, maar wel boven de veiligheidsnorm

(signaleringswaarde als het ware). Om verder achterstallig onderhoud te voorkomen, onderhouden we de lagere urgente trajecten waar kansen zich voordoen.

***Toelichting* – Programmatische aanpak Verbeteren 2016-2020:**

De Verenigde Vergadering heeft een krediet van € 15.400.000,- beschikbaar gesteld voor de uit te voeren werken tot en met 2020.

	lengte - totaal	**benodigd budget**
Verbeteren stabiliteit minder risicovolle keringen 2020	**4.300**	**€ 6.400.000**
Verbeteren waterkerende constructies	**850**	**€ 2.200.000**
Verbeteren stabiliteit overige keringen op basis van toetsing polderkades	**3.500**	**€ 2.700.000**
Verbeteren polderkaden obv nut en noodzaak-studie opwaardering polderkaden	**3.000**	**€ 3.100.000**
Verbeteren kunstwerken obv toets	**1)**	**€ 500.000**
Verbeteren buitenwaartse stabiliteit en piping obv nader onderzoek aan 106 km kade	**1)**	**€ 500.000**
totaal	***11.650***	***€ 15.400.000***

1) investeringsbudget wordt aangewend voor de voorbereiding van de maatregelen.

In 2019 is de stabiliteit van 1,6 kilometer kering verbeterd. Het verbeteren van de stabiliteit van de overige minder risicovolle keringen (waaronder de N468) en het verbeteren van 550 meter waterkerende constructie is in voorbereiding. Ook zijn concrete verbeteringen uitgevoerd aan kunstwerken (Vlaardingen Driesluizen, Oranje Binnensluis en Wateringsesluis).

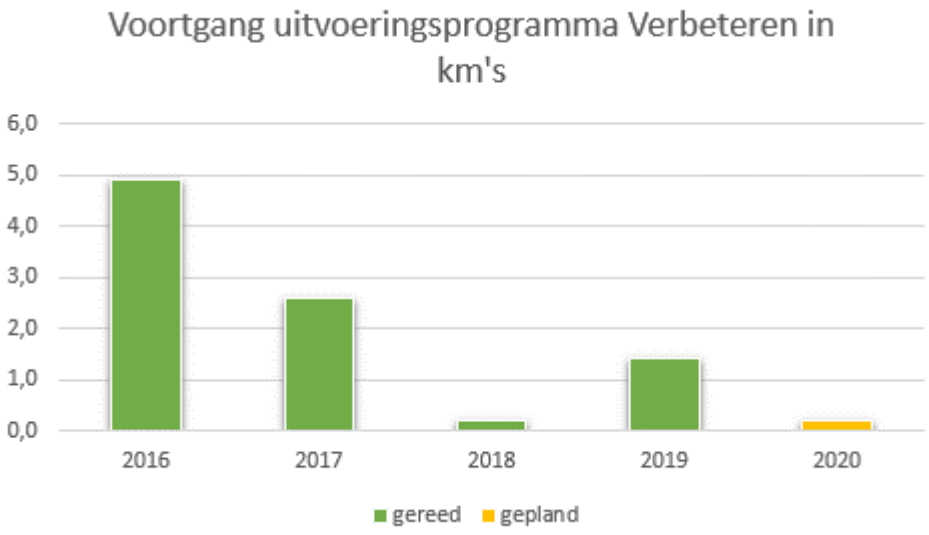

Fig. II: Voortgang uitvoeringsprogramma verbeteren

Status projecten – overzicht

Legenda

projectfase				geld en tijd	
planvorming		realisatie		financien	
ontwerp		gereed		planning	

701753 Complex Buitengewoon Onderhoud

BGO Casus (701801) – 455 m

Het project betrof het ophogen van een 455 m lange kade in de Broekpolder (gemeente Vlaardingen) aan de Vlaardingervaart. De kade loopt langs een woning alwaar diverse NWO's aanwezig zijn.

Het project is voor een bedrag van € 164.422,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2014.

BGO Cluster 10 (701802) – 713 m

Cluster 10 is gesitueerd nabij de Erasmusweg in Den Haag. Een projectontwikkelaar had concrete plannen voor ontwikkeling van het terrein waarbij de doodlopende watergangen op het terrein zijn verdwenen. In plaats daarvan heeft hij de watergang verbreed parallel aan de Erasmusweg en heeft hij een natuurvriendelijke oever gerealiseerd. Bij de inrichting van het terrein is de waterkering op hoogte gebracht.

Een vaste bijdrage van € 100.000,- en € 47.000,- aan interne kosten.

Gerealiseerd in 2018.

BGO Cluster 6 (701803) – 1089 m

Het project betrof zes trajecten in de gemeente Delft, verspreid gelegen rond de oude binnenstad.

Het project is voor een bedrag van € 289.130,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2014 - 2015.

BGO Cluster 1 + 2 (701804) – 3400 m

Project "Cluster 1 & 2 Berkel" betreft negen aaneengesloten deeltrajecten in de gemeente Lansingerland, ter hoogte van de kern van Berkel. De op te hogen delen bevinden zich in de tuinen van bewoners en bedrijven.

Het project is voor een bedrag van € 3.271.073,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2016, m.u.v. 2 percelen waar juridische bezwaren waren, 1 perceel is uiteindelijk in 2019 vrijwillig uitgevoerd en 1 perceel is onder dwang uitgevoerd in 2019 (gedoogbeschikking).

BGO Cluster 8 (701805) – 1967 m

Het project bestond uit een elftal trajecten in de gemeente Westland. De trajecten zijn in te delen In drie delen: Een deel met circa 40 woningen, een bedrijventerrein en een tuindersgebied.

Het project is voor een bedrag van € 900.513,- gerealiseerd.

Gerealiseerd november 2014 tot december 2015.

BGO Cluster 3 en 4 (701806) – 302 m

Het project bestond uit 2 trajecten binnen Schiedam en 3 trajecten binnen Vlaardingen. In Schiedam ging het om particuliere tuinen en woningen en een enkel bedrijf. In Vlaardingen waren vooral raakvlakken met een woningcorperatie/VvE, watersport, zwembad en de gemeente.

Het project is voor een bedrag van € 649.274,- gerealiseerd.

Gerealiseerd november 2014 tot december 2015.

BGO Cluster minder complex (701809) – 795 m

Het project bestond uit 8 trajecten binnen de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Delft en Westland (De Lier en Westerlee).

Het project is voor een bedrag van € 725.129,- gerealiseerd.

Gerealiseerd augustus 2015 tot juli 2016.

BGO Cluster zeer complex (701914) – 2171 m

Het Cluster zeer complex bestaat momenteel uit 13 trajecten welke verspreid liggen over het areaal van Delfland. Hiervan zijn zes trajecten inmiddels opgeleverd, drie trajecten zijn in uitvoering en vier trajecten vergen nog verder onderzoek en zijn in verschillende stadia naar uitvoering.

Een verwachte uitgave van circa € 3.500.000,-.

Realisatie in 2018 - 2020.

BGO Cluster 8 (701940) – 130 m

Het project bestaat uit twee deeltrajecten waar veel afstemming noodzakelijk is over het buitengewoon onderhoud in relatie tot de andere gebruiksfuncties. Het proces om te komen tot een geaccepteerde oplossing, heeft veel tijd gekost.

Het project is voor een bedrag van € 130.581,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2017.

Project programmatische aanpak BGO (701916)

BGO Cluster Noord (701944) – 2765 m

Het project bestond uit 11 trajecten met een totale lengte van 2865 m welke qua aanpak en complexiteit overeenkwamen. De 11 trajecten gelegen in Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Midden-Delfland en Westland zijn in een project aanbesteed.

Het project is voor een bedrag van € 1.239.148,- gerealiseeerd.

Gerealiseerd in 2016-2017.

BGO Delft - DSM (701945) – 220 m

Het project bestaat uit een aantal trajecten op het terrein van DSM-Gist. Met het bedrijf zijn gesprekken gevoerd en is er overeenstemming bereikt over een duurzame oplossing en een kostenverdeling.

Een verwachte uitgave van circa € 3.500.000,-.

Start realisatie medio 2020.

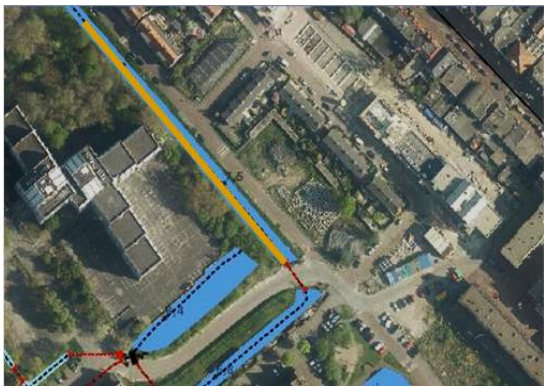

BGO Plaspoelkade (701948 en 701916/005) – 300 m

De plaspoelkade maakt onderdeel van de klein-plaspoelpolder te Leidschendam. Het ophogen van de kade kon uitgevoerd worden met het wegonderhoud van de gemeente.

Het project is voor een bedrag van € 52.417,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2016.

BGO Ackerdijksepad (701949) – 350 m

In het project is de bestaande groene polderkade langs het Ackerdijksepad en een deel (50 meter) van het fietspad van de gemeente Pijnacker-Nootdorp opgehoogd. Ter afronding is de kade ingezaaid met een bloemrijk mengsel in het kader van honey highway.

Het project is voor een bedrag van € 93.443,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2017.

BGO Zwethkade Noord (701957) – 1827 m

Met de gemeente Westland is een samenwerking gestart om gelijktijdig (groot) onderhoud uit te voeren aan de Zwethkade-Noord. Daarbij is de kering opgehoogd en de verharding en de beschoeiing vervangen.

Het project is voor een bedrag van € 883.084,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2016-2017.

BGO groene kaden 2016 (701958) – 6910 m

Op basis van toetsing van de hoogte van groene kades is destijds een aantal trajecten geselecteerd voor buitengewoon onderhoud. Het betrof meerdere trajecten waar het hoogteprofiel is hersteld.

Het project is voor een bedrag van € 851.335,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2016.

BGO Veenweg 59 - Gooland (701959) – 37 m

Het project omvatte het op leggerhoogte brengen van een polderkade ter plaatse van de Veenweg. Bij de voorbereiding voor uitvoering is geconstateerd dat er een verontreiniging aanwezig was. Voor deze verontreiniging is een saneringsbeschikking aangevraagd bij de Omgevingsdienst.

Het project is voor een bedrag van € 284.159,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2019.

BGO kademuur Sluiskant (701962) – 50 m

De Sluiskant te Voorburg maakt onderdeel van de klein-plaspoelpolder. Het ophogen van de kade kon uitgevoerd worden met het kade en wegonderhoud van de gemeente. Een bijzonder aandachtspunt is het terugplaatsen van Bolders. De kademuur is verhoogd en de bolders zijn verdiept gerealiseerd.

Het project is voor een bedrag van € 197.288,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2016.

BGO cluster Berkel - complex (701963) – 5975 m

Een vervolg op de eerdere BGO-trajecten in Berkel. In dit grote cluster is de afgelopen jaren circa 6 kilometer complexe kade in de tuinen van bewoners en bedrijven opgehoogd. Eén perceel wordt in afstemming met bewoners in 2020 opgehoogd.

Een verwachte uitgave van circa € 6.900.000,-

Gerealiseerd in 2018-2019, m.u.v. 1 perceel welke in 2020 zal worden uitgevoerd.

BGO cluster Westland - complex (701964) - 2000 m

In dit cluster in Westland wordt bijna 2 kilometer complexe kade opgehoogd. Vanwege de complexiteit is de doorlooptijd circa 2,5 jaar. Zes trajecten zijn uitgevoerd in 2019, vier trajecten bevinden zich in de ontwerpfase.

Een verwachte uitgave van circa € 2.700.000,-

Realisatie in 2018 - 2020.

BGO Dijkhoornseweg (701966) – 450 m

Deeltraject Noord is gereed, deeltraject Zuid uitvoering voorjaar tot zomer. De watercompensatie (in overleg met gemeente) en permanente regenwaterafvoer (is nu een tijdelijke afvoer) moeten nog voorbereid en uitgevoerd worden.

Een verwachte uitgave van circa € 1.590.000,-.

Realisatie in 2019 - 2020.

BGO cluster Maassluis (701968) – 2078 m

In dit cluster in Maasluis wordt circa 2 kilometer complexe kade opgehoogd. Er wordt gewerkt volgens de zogenaamde treintjesmethode waarbij ontwerp en uitvoering parallel wordt uitgevoerd. Van de zeven trajecten is inmiddels één traject uitgevoerd.

Een verwachte uitgave van circa € 2.800.000,-.

Realisatie in 2019 – 2020.

BGO cluster Midden Delfland (701969) – 965 m

In dit cluster in Midden Delfland wordt bijna 1 kilometer complexe kade opgehoogd. Ook hier wordt gewerkt volgens de zogenaamde treintjesmethode. Van de zeven trajecten zijn inmiddels 4 trajecten opgeleverd.

Een verwachte uitgave van circa € 1.495.000,-.

Realisatie in 2019 – 2020.

BGO cluster WOK/Complex Westland (701999) – 604 m

Team WK heeft het leggerprofiel met de bestaande houten damwand bepaald de legger wordt hierop aangepast door team WK. Afronding met bewoners heeft plaats gevonden.

Het project is voor een bedrag van € 74.428,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2019.

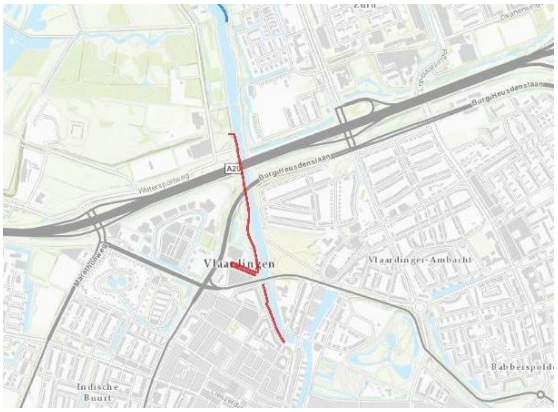

BGO WOK Vaartweg - Kulkweg (702000) – 1262 m

Bij dit project worden de definitiewerkzaamheden van PMB parallel uitgevoerd met de planvormingswerkzaamheden van RPV om zodoende sneller en efficiënter tot uitvoering te komen. Voor dit project draait RPV derhalve mee in het IPM-model. Er zal gewerkt worden met een bouwteam.

Een verwachte uitgave van circa € 1.730.000,-.

Realisatie 2021.

BGO WOK Pijnackersevaart (702001) – 1943 m

De regionale kering langs de Pijnackersevaart is te laag en moet over een groot gedeelte worden opgehoogd (10 trajecten). Op de kering is een weg gelegen en ook wordt een aansluitend stuk complexe kering meegenomen met de uitvoering ism RPV. Zie ook project 702043.

Een verwachte uitgave van circa € 2.455.000,-.

Realisatie 2020 - 2022.

BGO Tram- en Kluiskade (702004) – 250 m

Bij werkzaamheden aan het fietspad heeft de gemeente Midden-Delfland een deel van de Tram- en Kluiskade opgehoogd. Met de gemeente zijn afspraken gemaakt over de bijdrage van Delfland aan het werk.

Het project is voor een bedrag van € 52.178,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2017.

BGO WOK Kwakelweg (702005) – 1593 m + 220 m

Met de gemeente Midden-Delfland zijn afspraken gemaakt over het gelijktijdig ophogen van de kade en het onderhoud aan de weg. De werkzaamheden zijn in 2019 uitgevoerd dan wel gestart door en op kosten van de gemeente. Een deel van 220 m zal door de gemeente in opdracht van HHD in 2020 worden uitgevoerd (nieuw projectnummer).

Een verwachte uitgave van circa € 140.000 voor het ca. 220 m deel.

Realisatie 2020.

BGO Lookwatering (702007) – 72 m

Ter plaatse van de Lookwatering is de kade te laag bevonden en is deze – mede vanwege de realisatie van het nieuwe gemaal Harnaschpolder – opgehoogd. Oude kassen maakten de ophoging complex.

Het project is voor een bedrag van € 43.213,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2017.

BGO WOK Noordvestsingel S_C (702008) – 119 m

De opgave is gelegen op terrein van een particuliere eigenaar en gemeente. Er zijn afspraken ism RPV gemaakt met de gemeente over de kademuur welke onderdeel uit zal gaan maken van de waterkering.

Het project is voor een bedrag van € 20.117,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2018.

BGO WOK Lange Wateringkade (702015) – 2400 m

De gemeente Westland wil met het groot onderhoud aan de weg op de Lange Wateringkade (ca. 2400m), de hoogteopgave van Delfland meenemen op de afgekeurde trajecten (ca. 1316m). Een SOK is ondertekend.

Een verwachte uitgave van circa € 965.000,-.

Realisatie 2020.

BGO WOK Dorp de Zweth (702016) – 455 m

De boezemkade ligt onder de weg en loopt door het dorp De Zweth. De woningen aan de Schiezijde liggen buitendijks. Vanwege de zakkende woningen is besloten om de kering naar de Schie te verleggen. Het project wordt verder voorbereid ism de keten.

Een verwachte uitgave van circa € 3.780.000,-

Realisatie 2020.

BGO Groene Kades 2017 (702018) – 7435 m

Op basis van toetsing van de hoogte van groene kades zijn destijds 23 trajecten geselecteerd voor buitengewoon onderhoud, waar het hoogteprofiel is hersteld.

Het project is voor een bedrag van € 1.011.596,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2017 – 2018.

BGO WOK Burg. Van der Lelykade (702032) – 197 m

In samenwerking met de gemeente wordt bij het groot onderhoud aan de weg een oplossing gezocht voor het ophogen van de kade. Uit een participatieproces is als voorkeursvariant het opmetselen van de kademuur gekomen. Deze wordt verder uitgewerkt.

Er moet nog een ontwerp met SSK-raming opgesteld worden.

Realisatie 2021.

BGO WOK Lombokstraat (702036) – 166 m

De gemeente is voornemens om groot onderhoud aan de Lombokstraat uit te voeren. Het gaat om een smalle straat waar de bewoners gebruik van maken als gezamenlijke buitenruimte. Langs de weg staat een karakteristieke bomenrij.

Er moet nog een ontwerp met SSK-raming opgesteld worden.

Realisatie 2021.

BGO WOK Trekkade (702037) – 41 m

De trekkade in Maasland is een smal fietspad met enkele uitritten voor auto's. De gemeente wil de weginrichting veiliger maken. Gelijktijdig wordt de kade opgehoogd.

Er moet nog een ontwerp met SSK-raming opgesteld worden.

Realisatie 2021.

BGO WOK Delftsestraatweg - Delfgauw (702043) – 130 m

Het fietspad langs de Delftsestraatweg is gelegen op de waterkering. Over een lengte van 130 meter is ophoging noodzakelijk.

Is opgenomen in project 702001.

Is opgenomen in project 702001.

BGO Groene kades 2018 (701916/002) – 11079 m

Vanuit inspecties komen voortdurend kades die aan het programma toegevoegd worden om uitgevoerd te worden. Bij de groene kades zijn het vooral de polderkades die de komende jaren aandacht behoeven.

Een verwachte uitgave van circa € 3.780.000,-. Verwachting hogere kosten grond, transport en saneringen

Realisatie 2019 - 2020.

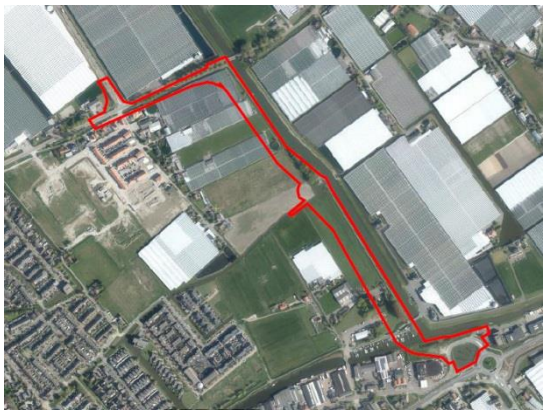

BGO Oostelijke Randweg te Westland (701916/003) – 1000 m

Bij de ontwikkeling van de Oostelijke Randweg wordt door de gemeente Westland in totaal 1 km (770 + 230 meter) waterkering opgehoogd en ingepast in de ontwikkeling, en wordt 965 meter beschoeiing (770+195) vernieuwd.

Een verwachte uitgave van circa € 485.000,-.

Realisatie in 2021.

BGO WOK Hoornsekade (701916/004) – 60 m

De regionale waterkering langs de Hoornsekade in Den Hoorn is te laag. Een groot deel van de kade is opgehoogd tijdens de bouw van een nieuwbouwwijk. Ter plaatse van het laatste op te hogen deel werd een verontreiniging geconstateerd.

Het project is voor een bedrag van € 236.084,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2018.

BGO Oostsingel Delft (701916/006) – 512 m

De provincie voert werkzaamheden uit ter plaatse van de Oostsingel te Delft vanuit Vaarwegbeheer. Op enkele delen is ook ophoging noodzakelijk. Ter plaatse van 1 traject kan dit door het verhogen van de rollaag.

Het project is voor een bedrag van € 12.400,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2018.

BGO WOK Ypenburgse Boslaan (701916/007) – 471 m

Door de gemeente Den Haag worden op de Ypenburgse Boslaan bouwrijpwerkzaamheden verricht en op een gedeelte van de polder kade een fietspad aangelegd. Daarbij wordt de polderkade op hoogte gebracht. Momenteel vinden deze trajecten in de definitiefase.

Een verwachte uitgave van circa € 83.500,-.

Realisatie 2021.

BGO Kademuur Goudsteen (701916/008) – 77 m

Het traject Goudsteen is onvoldoende hoog. Op de waterkering is een weg gelegen. Samen met de gemeente is onderzocht op welke wijze de kering op hoogte kan worden gebracht. Dit kan met een bijzonder waterkerende constructie.

Met de gemeente is een bijdrage van € 149.999,- ex.btw overeengekomen.

Realisatie in 2020.

BGO WOK Noordeindseweg (701916/009) – 1500 m

De Noordeindseweg in Berkel en Rodenrijs is op een aantal trajecten afgekeurd op hoogte. De gemeente Lansingerland heeft een mobiliteitsopgave voor dezelfde weg over 1,5 km. Op dit traject is functiescheiding het meest gewenst.

Een verwachte uitgave van circa € 2.215.000,-

Realisatie in 2020.

BGO Dijkhoornseweg Midden (701916/010) –386 m

In aansluiting op de projecten BGO Dijkshoornseweg Noord en Zuid is gestart met de voorbereiding van het traject Dijkshoornseweg Midden in de gemeente Delft. Met de voorbereiding wordt bezien of de waterkering conform de Legger kan worden verplaatst naar de doorgaande oeverlijn. In de huidige situatie liggen de woningen “buitendijks”.

Er moet nog een ontwerp met SSK-raming opgesteld worden.

Realisatie 2021.

Project programmatische aanpak verbeteren (701994)

Kadeverbetering N468 (701937) – 2600 m

De Gaagweg (N468) moet over een lengte van ca. 2,6 km worden verbeterd. De provincie wil tegelijkertijd groot onderhoud aan de weg uitvoeren en daarna de weg overdragen naar de gemeente. Ondernemers willen dat de beperking van de vervoersbelasting omhoog gaat van 20 naar 40 ton.

Er moet nog een ontwerp met SSK-raming opgesteld worden.

Realisatie 2022 – 2023.

Kadeverbetering Midden-Delfland en Westland (701965) – 870 m

Het project omvatte het op orde brengen van een viertal regionale keringen gelegen in de Duifpolder (Gaagpad) en Oude Lierpolder (Kanaal- en Noordlierweg).

Het project is voor een bedrag van € 1.802.068,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2019.

Verbetermaatregel Vlaardinger Driesluizen (702009)

Het realiseren van aanvullende maatregelen om bediening en beheer te verbeteren zodat een veiliger bediening mogelijk is, er minder last zal zijn van storingen en de betreding veiliger wordt.

Het project is voor een bedrag van € 180.417,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2017 – 2018.

Waterkerende constructies (702021) – 35 m + 766 m

Uit de toetsing van een aantal waterkerende constructies is een opgave in Leidschendam (eigenaar constructie Provincie) en Schipluiden (eigenaar gemeente) gekomen. De provincie heeft de wkc Leidschendam inmiddels uitgevoerd.

Een verwachte uitgave van circa € 5.355.000,-.

Leidschendam: Gerealiseerd in 2019.
Schipluiden: Realisatie 2020 (kade stabiel) - 2021 (afwerking).

Vleugelmuur Wateringsesluis (702024) – 15 m

Bij de vervanging van de kademuur aan De Wip te Maassluis zal ook de vleugelmuur opnieuw worden opgebouwd. De Vleugelmuur is 15 meter lang. De muur vertoont meerdere scheuren zodat herstel noodzakelijk is.

Met de gemeente Maassluis is een bijdrage van € 175.000,- overeengekomen.

Gerealiseerd in 2018.

Kadeverbetering Laan van Adrichem en Gaagpad (702025) – 560m

De Boezemkade langs de Laan van Adrichem en het Gaagpad voldoet niet aan de norm vanwege onvoldoende binnenwaartse stabiliteit. De kade zal aan de binnenkant versterkt worden met grond. Additioneel wordt de kade op hoogte gebracht.

Een verwachte uitgave van circa € 1.342.000,-.

LvA en Gaagpad Zuid: Gerealiseerd in 2019.
Gaagpad Noord: Realisatie 2020.

Kadeverbetering Kluiskade (702026) – 230 m

De boezemkade langs de Kluiskade voldeed niet aan de norm vanwege onvoldoende binnenwaartse stabiliteit. Er is een stabiliteitsscherm aan de binnenzijde van de kade geplaatst. Ook is de kade op hoogte gebracht.

Het project is voor een bedrag van € 906.789,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2018.

Kade Schieveen Delftweg (702027) – 163 m

In de zomer van 2017 is geconstateerd dat door lekkage door de kade heen de kade instabiel dreigde te worden. Hierop zijn noodmaatregelen toegepast. In 2018 wordt onderzocht of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Een verwachte uitgave van circa € 245.000,-.

Realisatie 2020.

BGO Commandeurskade (702030) – 90 m

De gemeente Midden Delfland heeft de Commandeurskade gereconstrueerd. Hierbij is het onderhoudsinterval van de weg gelijkgetrokken met de kade en is deze opgehoogd.

Het project is voor een bedrag van € 14.072,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2018.

Vleugelmuur Oranje Binnensluis te Maasdijk (702035)

De Oranjesluis is gelegen aan de Maasdijk en verbindt het Nieuwe Water met het Oranjekanaaal. De Vleugelmuren aan de zijde van Het Nieuwe Water vertonen scheurvorming en beschadigde voegen. Hiervoor zijn herstelwerkzaamheden uitgevoerd.

Het project is voor een bedrag van € 16.553,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2018.

Kadeverbetering Meidoornlaan (702045)

De betonnen waterval op de hoek van de Meidoornlaan en het Oosteinde in Nootdorp is lek. Er is een opknapbeurt nodig om de cascade weer in goede staat te krijgen. Met de opknapbeurt wordt ook de kering verbeterd.

Het project is voor een bedrag van € 21.317,- gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2018.

Conditiemeting primaire en regionale kering (701994/002) – pilot

Het uitvoeren van conditiemetingen (conform NEN 2726) aan de Delflandse Buitensluis te Vlaardingen en aan het Schiegemaal met als doel te komen tot een inspectie en onderhoudsplan en inzicht in de toekomstige vervangingsinvesteringen.

De pilot is voor een bedrag van € 21.500,- uitgevoerd.

De pilot is uitgevoerd in 2018.

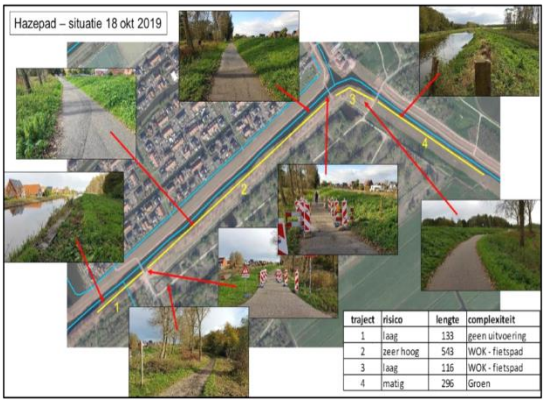

Kadeverbetering Hazepad Pijnacker-Nootdorp (701994/004) – 955 m

De waterkering langs de Twee Molentjesvaart te Pijnacker – Nootdorp is op 4 delen eind 2019 getoetst. Hieruit dat één deel instabiel is en een zeer hoog risico heeft en andere delen een matig risico hebben

Er moet nog een ontwerpnotitie met SSK-raming opgesteld worden.

Realisatie 2020 – 2021.

Adviestrajecten (701916 / 701947)

	Trajectcode	Situering	Plaats	meters
cluster 1	401_4	Laan van de Mensenrechten	Den Haag	91
cluster 1	401_5	Architect Luthmanpark	Den Haag	133
cluster 1	DH_P041	Ypenburgstationweg	Den Haag	600
cluster 1	DH_P042A	Gooland	Den Haag	175
cluster 1	DH_P042B	Gooland	Den Haag	320
cluster 1	DH_P044	Tedingerbuurt	Den Haag	350
cluster 1	DH_P045A	WOK Ypenburgse Boslaan	Den Haag	175
cluster 1	DH_P045B	WOK Ypenburgse Boslaan	Den Haag	296
cluster 1	LV_P039	Broekwegpad	Leidschendam-Voorburg	80
cluster 1	LV_P040	Broekwegpad	Leidschendam-Voorburg	400
cluster 1	LV_L	WOK Vlietweg van landscheidingsweg tot rotonde	Leidschendam-Voorburg	224
cluster 1	PN_P043	WOK Waddenzee (eilanden)	Pijnacker-Nootdorp	100
cluster 1	PN_Z1	WOK Zuidpolder Delfgauw, Veelust	Pijnacker-Nootdorp	600

Bijlage
Projectenoverzicht maatregelen ecologische waterkwaliteit (Programmalijn 2.1 Waterkwaliteit)

Samenvatting

Delfland zet zich in om in 2027 de waterkwaliteitsdoelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) te halen. Dit gebeurt binnen het Programma Waterkwaliteit. Om in de 2e planperiode van de KRW te kunnen werken aan de ecologisch doelen is in 2016 door de Verenigde Vergadering een meerjarig uitvoeringskrediet (t/m 2021) beschikbaar gesteld om maatregelen te kunnen nemen.
Om een goede ecologische waterkwaliteit te bereiken worden (naast o.a. maatregelen gericht op het voorkomen en verwijderen van nutriënten en bestrijdingsmiddelen) maatregelen genomen die gericht zijn op de inrichting van het watersysteem en het realiseren van een ecologisch netwerk. Voorbeelden zijn waterplantzones, drijvende oevers, vispaaiplaatsen, natuurvriendelijke oevers, aangepast maaibeheer en vissenbossen.

Dit wordt volgens een programmatische aanpak uitgevoerd, er wordt dus permanent gevolgd hoe de uitvoering verloopt en wat de effectiviteit van de maatregelen is. Dit betekent ook dat het maatregelenpakket permanent kan worden bijgesteld. De programmasturing is erop gericht binnen het beschikbare budget en de beschikbare tijd de meest effectieve maatregelen te treffen en zo de doelen te bereiken.

Projectenoverzicht

Voorliggend projectenoverzicht geeft een overzicht van de maatregelen die worden genomen om het watersysteem ecologisch in te richten en daarmee een ecologisch netwerk te realiseren. Dit is het projectenoverzicht van de bestuurlijke Programmalijn 2.1 Waterkwaliteit.

Financiële stand van zaken

Om in de periode t/m 2021 aan de KRW-doelen te werken heeft de Verenigde Vergadering in juli 2016 een investeringsplan vastgesteld en uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld voor het treffen van maatregelen (verzamelkrediet 701956).

Nummer	Project	IP	Uitvoeringskrediet	Gerealiseerde kosten (t/m dec 2019) en gereserveerde kosten (na 2019)*	Nog beschikbaar
701956	Verzamelkrediet NEZ 2016-2021	15.882.800	10.597 800	9.253.637	1.344.163

*de gerealiseerde kosten zijn de kosten van de reeds afgeronde projecten. De gereserveerde kosten zijn de gereserveerde kosten (gebaseerd op ramingen) van projecten in planvorming en uitvoering.

Met de Burap 2019 is het beschikbare IP en Uitvoeringskrediet verlaagd met een bedrag van bijna € 2 mln. Dit bedrag komt overeen met de uren die door PMB geraamd waren voor het uitvoeren van maatregelen binnen het krediet. Dit in verband met het besluit van de Verenigde Vergadering van 20 december 2018 om de uren van PMB niet meer te activeren.

Toelichting op het maatregelenpakket

We werken volgens de ESF-systematiek (Ecologische Sleutel Factoren systematiek, STOWA), welke ook landelijk gebruikt wordt en de basis vormt voor de KRW-aanpak.
De Ecologische Sleutelfactoren zijn uitgewerkt voor het Delflandse watersysteem. Op basis daarvan is een watersysteemanalyse gedaan voor de KRW-waterlichamen (Westboezem, Oostboezem, Zuidpolder van Delfgauw, Polder Berkel en Holierhoekse en Zouteveense polder en de duinwaterlichamen), en is geïnventariseerd waar welke knelpunten zitten. Per waterlichaam is zo bepaald welke combinatie van maatregelen bijdraagt aan het behalen van de KRW-doelen. Dit is de basis voor het maatregelenpakket.
Dit maatregelenpakket is gericht op het inrichten van het watersysteem. Naast deze inrichtingsmaatregelen worden binnen het programma Waterkwaliteit ook andere maatregelen uitgevoerd, o.a. gericht op nutriënten en bestrijdingsmiddelen.

In dit projectenoverzicht zijn de maatregelen opgenomen die opgepakt zijn. Deze kunnen in verschillende fases verkeren, variërend van kans tot uitvoering tot gereed.

De maatregelen zijn geordend naar het type maatregel. Dat betekent dat de maatregelen als volgt zijn ingedeeld:

- Algemene maatregelen
- Waterplantzones en aanpassing maaibeheer
- Vismigratiemaatregelen
- Natte ecologische zones en structuurmaatregelen

De maatregelen zijn heel kort beschreven, waarbij gebruikt gemaakt wordt van symbolen.

Legenda

Projectfase

kans / verkenning

planvorming

ontwerp / uitvoeringsvoorbereiding

realisatie / uitvoering

gereed

Geld en tijd

financiën (niet ingevuld voor projecten in kans en planvormingsfase)

planning

Maatregelen-format

[Foto / kaartje]	**[Titel] (ID*[…]) – […] m** [Omschrijving in twee zinnen] Het project [is/wordt] voor een bedrag van €[….] gerealiseerd**. [Gerealiseerd/Realisatie] […].	[symbool projectfase]

**het ID-nummer is het nummer waarmee de maatregel is aangeduid in de database van de Groene Motor*

*** in dit projectenoverzicht worden alleen de bedragen genoemd die gedekt worden uit het Verzamelkrediet. Als een bepaalde maatregel op een andere manier wordt bekostigd worden er geen bedragen genoemd.*

ALGEMENE MAATREGELEN

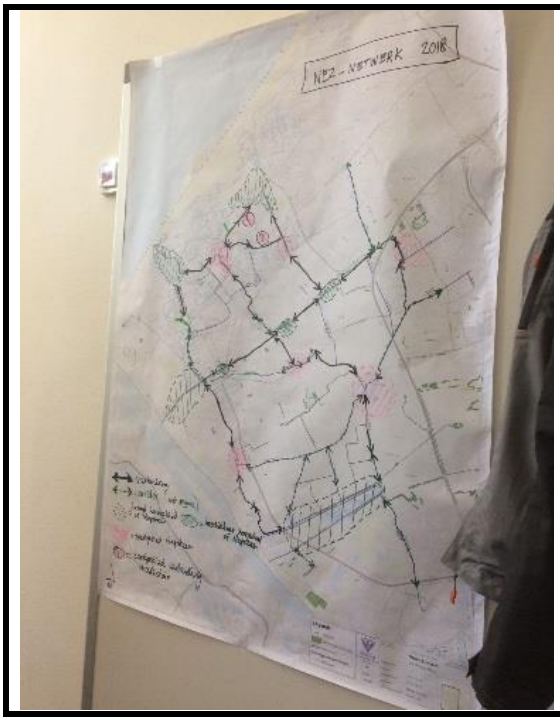

Uitwerking Ecologische Sleutelfactoren (ID0331 t/m ID0336)

Om een betere grip te krijgen op de ecologie van de verschillende waterlichamen is de Stowa methodiek van Ecologische sleutelfactoren (ESF's) gehanteerd. De ESF's zijn uitgewerkt voor het Delfland watersysteem en daardoor goed bruikbaar voor ons watersysteem.

Personele inzet.

Gerealiseerd zomer 2018.

Uitwerken ecologische sleutelfactoren en Uitvoeren watersysteemanalyses (ID0331 t/m ID0336)

Op basis van de Ecologische Sleutelfactoren zijn watersysteemanalyses uitgevoerd voor de KRW-waterlichamen. Op deze wijze zijn ecologische knelpunten in kaart gebracht en maatregelen worden geformuleerd.

Personele inzet.

Gerealiseerd zomer 2018.

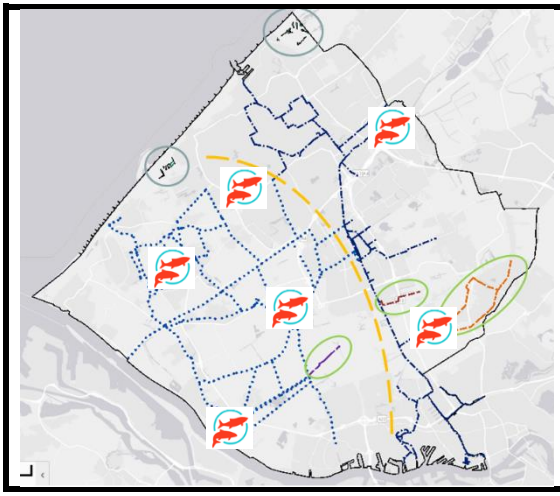

Herprioritering vismigratie-knelpunten 2016-2021 (ID0420)

In 2018 is een herprioritering uitgevoerd op de lijst met vismigratieknelpunten voor de periode 2016-2021. Deze lijst is afgestemd met de programmering voor groot onderhoud gemalen.

Personele inzet.

Gerealiseerd zomer 2018.

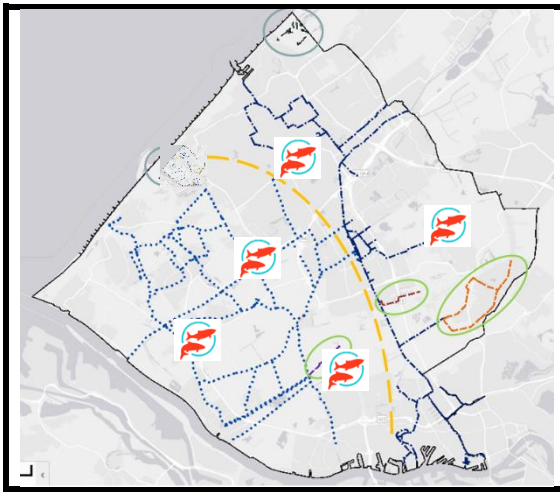

Prioritering bestaande vispassages (ID0323)

In 2018 is een prioritering uitgevoerd binnen de lijst met bestaande vispassages. Het optimaliseren van bestaande vispassages kan de ecologische waterkwaliteit verbeteren. Geprioriteerde vispassages worden als eerst aangepakt.

Personele inzet.

Gerealiseerd in 2018.

Onderzoek toxiciteit (ID0127)

Bekeken is in hoeverre de waterbodem toxische stoffen (m.n. gewasbeschermingsmiddelen) naleveren aan het oppervlaktewater. Is dit een knelpunt voor de ecologie en zijn er maatregelen nodig. Dit lijkt vooralsnog niet het geval.

Het project is voor een bedrag van €10.000 gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2019.

Onderzoek 'Groenbeheer en plaag(bestrijdende) insecten nabij kassen' (ID0139)

Effect regulier beheer bermen t.o.v. natuurlijk beheer in Poelzone op populaties plaaginsecten glastuinbouw, hun natuurlijke vijanden en waardplanten van deze insectengroepen.
Er wordt gesproken over vervolgonderzoek.

Bijdrage Delfland € 24.470 (1/3 deel van de onderzoekskosten).

Gerealiseerd d.m.v. oplevering eindrapportage 4-4-2019.

HS beoordelen Solleveld (ID0311)

Er is overleg geweest met Dunea om de huidige situatie in beeld te krijgen en te kijken welke knelpunten er spelen voor dit waterlichaam. Eventuele maatregel worden doorgeschoven naar SGBPIII.

Het project is gerealiseerd met personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

HS beoordelen Meijendel (ID0315)

Er is overleg geweest met Dunea om de huidige situatie in beeld te krijgen en te kijken welke knelpunten er spelen voor dit waterlichaam. Eventuele maatregel worden doorgeschoven naar SGBPIII.

Het project is gerealiseerd met personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

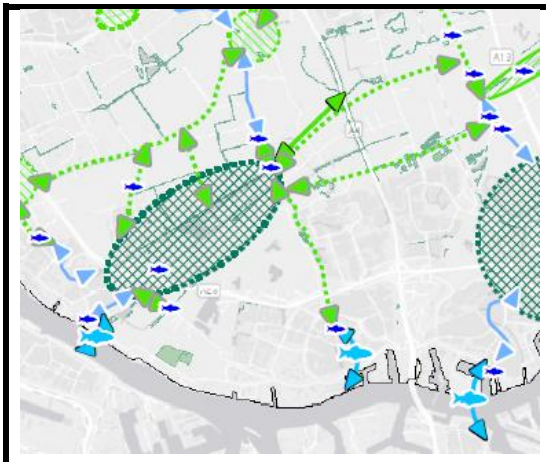

Opstellen en actualiseren NEZ-visie, en visie vismigratie hieraan koppelen (ID0431, ID0428 en ID0324)

De NEZ-visie is gereed en de kaart wordt periodiek geactualiseerd.
Delflands visie op vismigratie en de daaraan gerelateerde belangrijke vismigratie mogelijkheden van en naar polders en buitenwater is gekoppeld aan de NEZ-visie Hierdoor is een, voor waterkwaliteit, integrale netwerkkaart tot stand gekomen: het ecologisch netwerk.

Personele inzet.

Realisatie 2019.

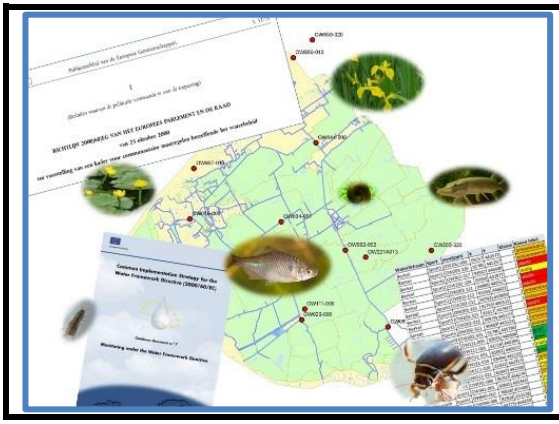

Evaluatie KRW-meetnet (ID0338)

Doel is het KRW-meetnet evalueren en zo nodig aan te passen, zodat het representatief is en voldoet aan landelijke richtlijnen en aan wensen vanuit Delfland.

Het project is gerealiseerd met personele inzet.

Gerealiseerd.

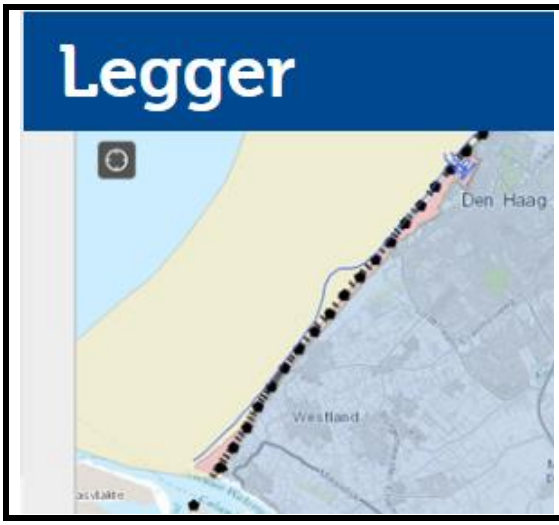

Onderzoek naar bescherming ecologische maatregelen (ID0340)

Het is mogelijk om in de legger natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen te beschermen. Onderzocht wordt hoe deze bescherming ook voor andere maatregelen geregeld kan worden, bijvoorbeeld waterplantzones.

Personele inzet.

Nog niet bekend.

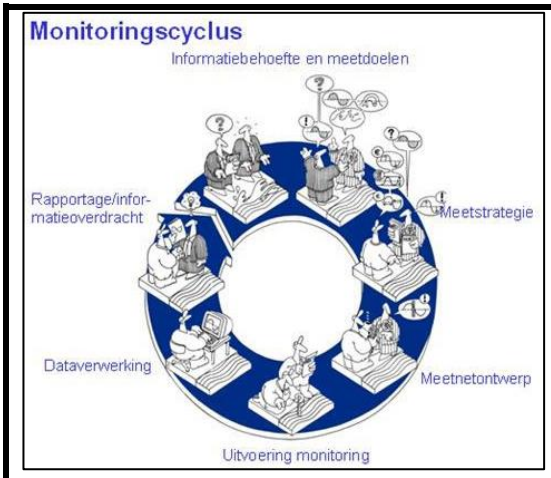

Overall monitoringsplan (ID0316)

Het monitoringsplan beschrijft de strategie voor het monitoren van alle typen KRW-maatregelen die binnen Delfland gerealiseerd worden. Aan de hand van deze strategie worden de effecten van maatregelen op een eenduidige manier geëvalueerd, om de mate van effectiviteit te bepalen en tevens de kennisontwikkeling omtrent de maatregelen te stimuleren.

Personele inzet.

Gerealiseerd.

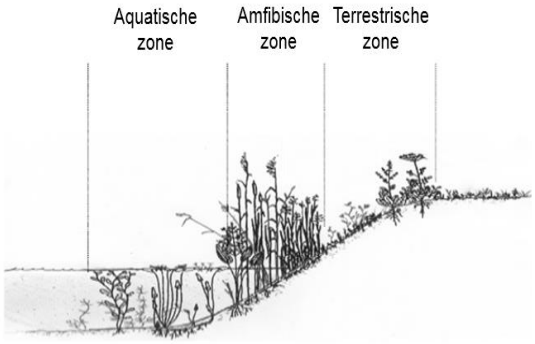

Bekijken kwaliteit huidige NVO's (ID0492)

Met ecospectie methode opnemen huidige kwaliteit van NVO's en op basis daarvan eventueel via beheer kwaliteit verbeteren. Het project loopt sinds 2013 en is opgezet door WSK en OWW. Van 2013 t/m 2017 heeft OWW de vegetatie opnames en inspecties uitgevoerd. In 2018 zijn de vegetatie opnames door WSK uitbesteed.

Sinds 2019 doet WSK de vegetatie opnames zelf.

Dit is een doorlopend project.

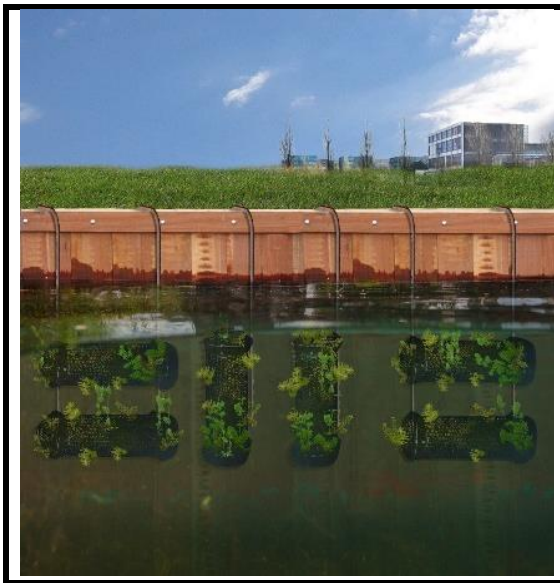

Korven, innovatie (ID0550)

Een innovatieve benadering om waterplanten te faciliteren in drukke watergangen met harde beschoeiing. De constructie en ontwikkeling van de waterplanten is een jaar gemonitord en vervolgens uitgebreid. Komende periode wordt op een zestal verschillende locaties korven geplaatst. Hierdoor wordt meer informatie verschaft over de variatie in voedselrijkdom van het water en de stroming als gevolg van scheepvaart.

Het project wordt voor een bedrag van €40.000 gerealiseerd.

Realisatie 2020

Aalmigratie (ID0286)

Betreft het Meerjarig Aalonderzoek Delfland 2017-2022. In 2018 is op 5 boezemtrajecten onderzoek gedaan naar de aalstand, waarbij 672 rode alen zijn voorzien van een PIT-tag. Met de 336 gemerkte rode alen in 2017 zijn er nu 1008 rode alen voorzien van een PIT-tag, waarmee inzicht verkregen kan worden in de lokale groeisnelheid, mogelijke migratieroutes en indicatie van de aalpopulatie. De gemiddelde groei is op basis van de terugvangsten berekend op 45.6mm per jaar.

Geen kosten uit Verzamelkrediet, financiering vanuit een specifiek budget.

Realisatie doorlopend 2017-2022. Rapportage Aalonderzoeken Delfland groei en verspreiding van rode aal, november 2018.

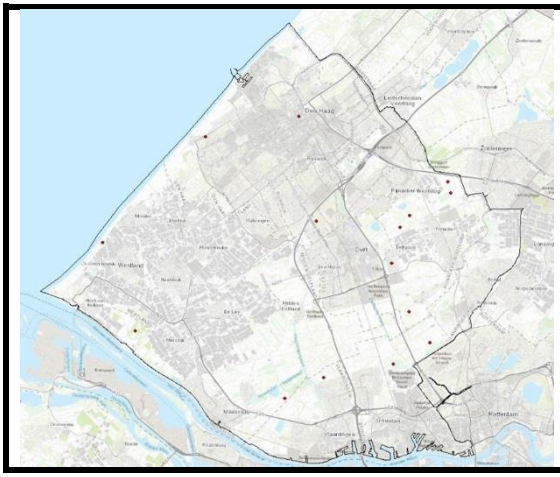

Overzicht ecologisch waardevolle plekken (ID0341)

Meest waardevolle plekken in Delfland zijn in kaart gebracht. Tabel is aanwezig.

Personele inzet.

Gerealiseerd

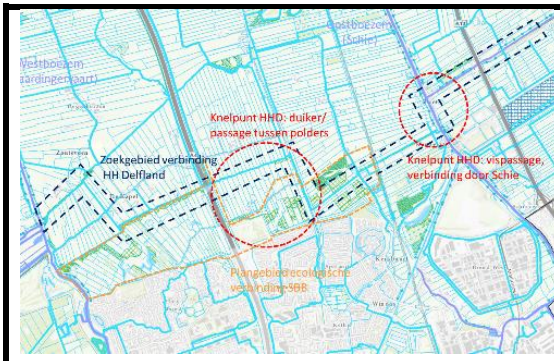

Ecologische verbinding Vlaardingervaart-Schie (ID0525)

Natte ecologische verbinding bewerkstelligen binnen het project (droge) ecologische verbinding tussen Vlaardingsevaart en Schie van SBB en NM. Delfland zit bij dit project dus 'in de bijrijdersstoel' van SBB en NM. Met SBB is afgestemd dat hun plannen via team RPV verder afgestemd worden met Delfland

Alleen personele inzet.

Planning SBB/NM nog onbekend.

Oude Bovendijk NEZ (ID0551)

Dit betreft een maatregel van het programma Sterke Dijken waarbij kansen voor de ecologische waterkwaliteit zijn. Verkenning. Kosten en planning nog n.v.t., we zijn hier volgend op Sterke Dijken.

Alleen personele inzet.

Nader te bepalen.

WATERPLANTZONES EN AANPASSING MAAIBEHEER

Voor het realiseren van de KRW-doelstellingen is het noodzakelijk dat in grotere delen van het watersysteem cq de waterlichamen zich waterplanten kunnen ontwikkelen. Meer waterplanten in de watergang laten staan kan echter niet overal in het watersysteem omdat hierdoor het risico op wateroverlast kan toenemen en de waterveiligheid (keringen) in het geding komen. De kunst is dus om daar waar het vanuit de ecologie wenselijk is én vanuit de kans op wateroverlast toelaatbaar is het maaibeheer zodanig aan te passen dat er meer waterplanten in de watergang gaan groeien. Elk jaar zal het maaiprotocol zowel op kwaliteit als kwantiteit moeten worden geëvalueerd en worden geactualiseerd. Zo wordt de aanpak stapsgewijs uitgebreid de komende jaren. Dit zal leiden naar overal waterplantzones in het gebied, tenzij dit niet kan voor doorstroming en keringen.
In 2017 en 2018 zijn waterplantzones gerealiseerd om in beeld te krijgen wat het effect van nieuwe waterplantzones op het watersysteem is. Voor 2019 zijn voor een aantal nieuwe locaties maatregelen uitgevoerd. De inzet is om deze aanpak in 2020 en 2021 verder uit te rollen.

De totale kosten van de maatregelen die in 2017-2018 gerealiseerd zijn bedragen €180.000.

Beleidskader ecologisch onderhoud (ID0167) en pilot WPZ i.c.m. baggerverwerking (ID0399). Deze staan niet als losse maatregel in dit projectenboek. Beleidskader is gereed (standstil waterkwantiteit).

Noordgaag takkenbos

Gaag (noord) (ID0448) – 100m

Plaatsing takkenbos tegen de oever.

Onderdeel van totaalbedrag van € 180.000 dat is bekostigd uit het Verzamelkrediet.

Gerealiseerd 2017/2018.

Zuidbuurt

Lotswatering, Gaag en Zuidbuurt (ID0379, 0380, 0383, 0384)

Tot 1,5m vanaf talud niet maaien, beide oevers.

Onderdeel van totaalbedrag van € 180.000 dat is bekostigd uit het Verzamelkrediet.

Gerealiseerd 2017/2018.

Middelwatering noord

Middelwatering zuid

Middelwatering (ID0382)

Zuidelijk deel tot 1,5m vanaf talud niet maaien, beide oevers. Noordelijk deel geen onderhoud, m.u.v. het middelste derde deel.

Onderdeel van totaalbedrag van € 180.000 dat is bekostigd uit het Verzamelkrediet.

Gerealiseerd 2017/2018.

Schiedamse Schie en Noorderkanaal (ID0381)

Uitzet rietpollen, éénzijdige oever, beperkt deel watergang.

Onderdeel van totaalbedrag van € 180.000 dat is bekostigd uit het Verzamelkrediet.

Gerealiseerd 2017/2018.

Berkelse Zweth

Berkelsche Zweth (ID0375)

Uitzet rietpollen, éénzijdige oever, breedste deel watergang.

Onderdeel van totaalbedrag van € 180.000 dat is bekostigd uit het Verzamelkrediet.

Gerealiseerd 2017/2018.

Strijp Zuid (ID0427 / ID0516)

Vervangen golfbreker.
Huidig: 2x1m. Voorstel: omzetten naar NVO.

Onderdeel van totaalbedrag van € 180.000 dat is bekostigd uit het Verzamelkrediet.

Gerealiseerd 2017/2018.

Kanaal naar Scheveningen (ID0427 / ID0506)

Aangepast maaibeheer.
Huidig: kant tot kant. Voorstel: 2x1m.

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Broeksloot Voorburg (ID0427 / ID0507)

Aangepast maaibeheer.
Huidig: 2x1m. Voorstel: 2x1,5m.

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Nieuwe Vaart (Poeldijk) (ID0427 / ID0508)

Aangepast maaibeheer.
Nieuwe Vaart Oost: Huidig: kant tot kant.
Voorstel: 2x1m.
Nieuwe Vaart West: Huidig: kant tot kant.
Voorstel 2x2m.
Verb. Oostmadeplas: Huidig: kant tot kant.
Voorstel: brede deel 2x2m, smalle deel 2x1m.

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Lange Watering (ID0427 / ID0509)

Aangepast maaibeheer.
Huidig: 2x1m. Voorstel: 2x2m.

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Strijp AS (ID0427 / ID0510)

Aangepast maaibeheer.
Huidig: 2x1m. Voorstel: 2x2m met uitzondering van watergang langs Middelbroekweg en pilotlocatie.

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Verlengde Strijp (ID0427 / ID0511)

Aangepast maaibeheer.
Huidig: 2x1m. Voorstel: 2x2m noordelijk deel tot gemaal Oude Lierpolder.

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Nieuwe Water (ID0427 / ID0512)

Aangepast maaibeheer.
Huidig: kant tot kant. Voorstel: 1x1m.

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Vlaardingervaart (ID0427 / ID0513)

Aangepast maaibeheer.
Huidig: 2x1m. Voorstel: 2x3m (soms > begr. areaal).

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Noorderkanaal, Schie-Schiekanaal, Rotterdamse Schie (ID0427 / ID0514)

Geen maairegime.
Voorstel: maatregelen om plantengroei te stimuleren. Gedeeltelijk onderdeel van pilots (ID0381). Ontwikkeling Rotterdamse Schie bij PMB (ID0065).

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Schiedam (ID0427 / ID0515)

Geen maairegime (Noordvest en Venevest / Nieuwe Haven / Lange Haven Buitenhaven).
Voorstel: maatregelen om plantengroei te stimuleren. Overleg met gemeente loopt.

Alleen personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

BEHEER

Iris van Gogh

Optimalisatie beheer en onderhoud oevers (meerdere ID's)

Huidige (ecologische) toestand bepalen daarna eventueel ontwerp/beheer aanpassen. Dit omvat tevens projecten die in het verleden zijn gerealiseerd en worden gecontroleerd op functioneren. Dit gebeurt in 2019 met ecospectie. Op basis daarvan wordt per locatie besloten of het project wel of niet voldoet aan het streefbeeld en aangepast beheer of inrichting vereist is.

In dit traject worden ook de locaties meegenomen die zijn verkend voor een NEZ, maar waar geconcludeerd is dat de huidige situatie reeds voldoet, en enkel het beheer moet worden beoordeeld. De volgende locaties zijn op basis hiervan gesignaleerd en toegevoegd aan de verkenning:

- Oevers Strijp t.o. WWV NEZ (ID0015)
- Zijsloot van Look, nabij Bellefleur NEZ (ID0106)
- De Strijp/Reinerwatering, Rijswijk (ID0172)
- Optimalisatie vispaaiplaats bij gemaal van Holierhoekse en Zouteveense Polder (ID0251)
- Omgelegde Slinksloot NVO's A4, HHZP (ID0461)
- Slinksloot aangepast B&O oevers t.b.v. biodiversiteit (ID0462)
- Nieuwe Water Westland enten van pollen (ID0481)

Personele inzet.

Ecospectie uitgevoerd zomer 2019, doorlopend.

Onderzoek effect recreatievaart op vegetatie (ID0436)

Wat is het effect van vaarrecreatie op de ecologie in ons gebied? En welke maatregelen kunnen we nemen om negatieve effecten te verminderen? Dit is wat de werkgroep Groene vaarwegen uitzoekt. Uiteindelijk met als doel om goed beleid te maken voor dit onderwerp én om goede afspraken te maken met watersporters en andere overheden

Alleen personele inzet.

Uitvoering is gestart eind 2019, looptijd is ca. 3 jaar.

VISMIGRATIEMAATREGELEN

Optimaliseren vispassage Foppenpolder (ID0505)

De uitstroming van de vispassage is aangepast. Aan de binnenzijde van de oude uitstroming bleken scherpe randen te zitten welke schade veroorzaakte aan migrerende vis.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Gerealiseerd voorjaar 2018.

Verbeteren visveiligheid gemaal H&Z-polder (ID0249)

De schroefpompen van gemaal H&Z-polder zijn niet visvriendelijk. De eerder geplaatste viswering heeft effect maar dit is niet afdoende. Aanpassing pompregime: langzaam opstarten v/d pompen.

Geen, alleen personele inzet.

Gerealiseerd voorjaar 2018.

Modificatie visliften, afsluiters (ID0248)

Modificatie van afsluiters in diverse vispassages vanwege (technische) storingen.

Kosten zijn gedekt uit het programma Watersysteem.

Gerealiseerd voorjaar 2019.

Uitwerken integraal monitoringsplan Vismigratie 2017-2021 (ID0285, ID0323, ID0495)

Binnen de werkgroep Vismigratie is een integraal monitoringsplan vismigratie opgesteld voor de jaren 2017-2021.

Personele inzet.

Gerealiseerd in 2019.

Optimaliseren vispassage gemaal Schoute (ID0407, objectnr. 702031)

De vispassage in boezemgemaal Schoute wordt geoptimaliseerd. Doelstelling is behalen van een hogere intrekefficiency van soorten als glasaal en 3-doornige stekelbaars.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in Q1 2020.

Vispasseerbaar maken gemaal Klaas Engelbrechts-polder (ID0477, objectnr. 113102 & 113103)

Realisatie nieuw gemaal inclusief tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in Q2 2020.

Visvriendelijk sluisbeheer Monstersesluis (ID0480)

In 2019 wordt een pilot uitgevoerd bij de Monstersesluis. Inzet is spuien voor vismigratie.

Geen kosten, alleen personele inzet.

Pilot afgerond eind 2019, nu in beheerfase.

Gemaal Westpolder Berkel (ID0161, objectnr. 202132)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vispassage.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2021.

Gemaal Oude polder van Pijnacker (ID0297, objectnr. 213101)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2022.

Gemaal Noord-Kethelpolder (ID0294, objectnr. 211102)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2021.

Gemaal Dorppolder (ID0426, objectnr. 105101)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2021.

Gemaal 't Westambacht (ID0425, objectnr. 450191)

Visvriendelijk maken bestaande pompen in het doorvoergemaal.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2022.

Verbeteren vismigratie Aalkeetpolders (ID0421)

Uit onderzoek blijkt dat de vispassages niet goed werken. PMB heeft een voorstel uitgewerkt ter verbetering v/d vismigratie. De VV heeft in 2019 ingestemd deze verbetering uit te voeren en daarmee het knelpunt voor vismigratie op te lossen.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2021.

Gemalen Tedingerbroek-polder (ID0296, objectnr. 218102 + 218101)

Beide gemalen geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2022.

Vispasseerbaar maken gemaal Voordijkhoornse Polder (ID0552)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2021.

Gemaal Droogmaking in ZP Delfgauw (ID0283, objectnr. 221136)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2022.

Gemaal Commandeurpolder (ID0163, objectnr. 103101)

Realisatie nieuw gemaal inclusief tweezijdige vismigratie als vervanging van het huidige gemaal

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2022.

Gemaal Dijkpolder (ID0298, objectnr. 104101)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2022.

Stuw Buiten-Nieuwland (ID0310, objectnr. 306209)

Stuw tweezijdig geschikt maken voor vispassage of alleen aanpassen inzet/bedieningsprotocol.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2021.

Onderzoek vispassage Gemaal Westland (ID0479)

Onderzoek effectiviteit vispassage in boezemgemaal Westland.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Onderzoek gepland voorjaar 2020.

Stuw NM Noord-Kethelpolder (ID0295, objectnr. 21105955)

Stuw geschikt maken voor vispassage. Is stuw van natuurmonumenten.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2021.

Optimaliseren vispassage Schiegemaal (ID0411)

Toepassen van 'lessons learned' uit onderzoek bij boezemgemaal Schoute. Onderzoeksresultaten zijn zomer 2020 bekend.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Verkenning in 2020.

Vismigratie Ackerdijkse polder verbeteren (ID0532)

Toepassen van 'lessons learned' uit onderzoek werking visliften. Onderzoeksresultaten eind 2020 bekend.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Verkenning in 2021.

Verbeteren vismigratie Bergboezem Berkel (ID0533)

Toepassen van 'lessons learned' uit onderzoek werking visliften. Onderzoeksresultaten eind 2020 bekend.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Verkenning in 2021.

Gemaal Duifpolder (ID0423, objectnr. 106101)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2022.

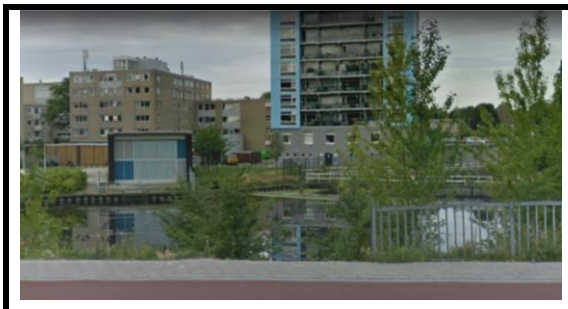

EON circulatiegemaal (ID0264 en ID0518, objectnr. 450190)

Onderzoek naar visveiligheid gemaal en daarna zo nodig visveiligheid optimaliseren. Gemaal is van EON.

Nader te bepalen.

Nader te bepalen.

Vispasseerbaar maken Tussengemaal H&Z-polder (ID0250)

Gemaal geschikt maken voor tweezijdige vismigratie.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2020.

Aanpassen Wateringse sluis voor vismigratie (ID0416)

Sluis geschikt maken voor vispassage.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2020.

Vispasseerbaar maken onderbemaling polder Schieveen (gemaal Hofweg) (ID0535, objectnr. 217130)

Tijdens de renovatie van dit gemaal is een vispassage meegenomen

Kosten zijn gedekt uit het programma Watersysteem.

Gerealiseerd in 2019.

Vispasseerbaar maken gemaal Kerkpolder (ID0559, objectnr. 112101)

Aanbrengen vispassage in het gemaal

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Realisatie in 2022.

Gemaal J.J.J.M. van den Burg vispasseerbaarheid (ID0560)

In 2020 wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn t.a.v. verbeteren vismigratie bij dit gemaal

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Onderzoek gereed 2020

NATTE ECOLOGISCHE ZONES EN STRUCTUURMAATREGELEN

Ontwikkelingen Gantel-Nieuweweg NEZ (ID0075) – 0,02 ha, 40 m

NEZ gerealiseerd ism gemeente Westland op een locatie voor een gewenste stapsteen.

Het project is voor een bedrag van € 144.000 gerealiseerd.

Gerealiseerd Q4 2017.

Inzet vispaaiplaatsen 2018 (ID0169)

In 2018 zijn 2 van de 3 vispaaiplaatsen ingezet. De jonge snoeken (opbrengst) zijn uitgezet in de naastliggende KRW-watergangen. De inzet is vanuit werkgroep vismigratie gecoördineerd. Eén vispaaiplaats is deels opnieuw aangeplant en daardoor dit jaar niet ingezet.

Kosten worden gedekt uit het programma Watersysteem.

Gerealiseerd voorjaar 2018.

Delftse Wallie (ID0367)

In de Delftse grachten zijn een tiental Delftse Wallies geplaatst om katten (en andere dieren) de kans te geven te ontsnappen aan de verdrinkingsdood. Dit burgerinitiatief is gecombineerd met het creëren van habitat voor de waterecologie.

Het project is voor een bedrag van € 3.500 gerealiseerd.

Gerealiseerd voorjaar 2018.

NEZ Erasmusveld, Meerts (Brede Balkons) (ID0040) – 0,25 ha, 689 m

Graven water voor woningbouwontwikkeling in de vorm van een NVO.

Geen kosten vanuit verzamelkrediet (bekostigd door derden).

Gerealiseerd in 2018.

Polder Biesland NEZ (ID0226) – 0,031 ha

Polder-NEZ waaraan vanuit het Verzamelkrediet NEZ is meebetaald. NVO die in loop der jaren droog is komen te liggen door nieuw peilbesluit met lager waterpeil. Opnieuw afgraven.

Er is € 36.000 bijgedragen vanuit het Verzamelkrediet.

Gerealiseerd.

VPP Buys Ballotstraat (ID0238) – 0,031 ha

Aan de Buijs Ballotstraat in de gemeente Westland is, in samenwerking met de gemeente, een nez (vispaaiplaats en natuurvriendelijke oever) gerealiseerd

Het project is voor een bedrag van € 423.000 gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2016 (SGBP1)

Groeneweg 179 NEZ (ID0031) – 0,15 ha

Aanleg van een natuurvriendelijke oever langs het Zwethkanaal op het terrein van een particuliere eigenaar.

Het project is voor een bedrag van €267.000 gerealiseerd.

Gerealiseerd in Q3 2019.

Beoordelingsystematiek NVO's (ID0173)

Het professionaliseren en digitaliseren van een door HHD ontwikkelde beoordelingssystematiek op basis van vegetatie voor natuurvriendelijke oevers (NVO's) en Vispaaiplaatsen (VPP's) en waterplantzones (WZ).

Het project wordt gerealiseerd met personele inzet.

Realisatie 2020.

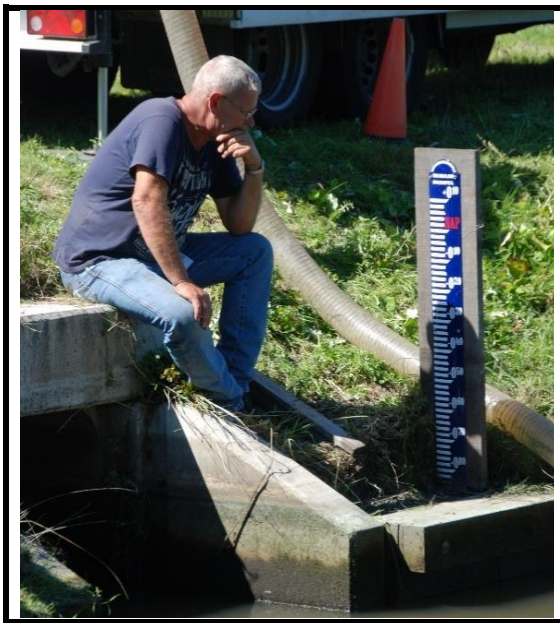

7 Gaten optimalisatie vispaaiplaats (ID0558)

Door het automatiseren van peilregulerende kunstwerken en door het plaatsen van een vaste pomp is het beheer van deze paaiplaats minder arbeidsintensief gemaakt. Voorheen waren de stuwen nog handbediend en moest er bij het leegpompen een mobiele pomp ingezet worden.

Kosten zijn gedekt uit het programma Watersysteem.

Gerealiseerd in 2019.

Honderdland (ID0395) –0,55 ha

Aanleg vispaaiplaats nabij de ontwikkeling van bedrijventerrein Honderdland. In samenwerking met gemeente en ontwikkelaar.

Het project wordt is een bedrag van €402.000 gerealiseerd.

Gerealiseerd najaar 2019.

Pilot Floatlands Den Haag (ID0270)

Samen met de gemeente Den Haag heeft HH Delfland drijvende ecosystemen gerealiseerd. Het betreft 2 proeflocaties van verschillende aanbieders Mocht dit concept nog eens elders toegepast worden, dan kunnen de lessen uit deze pilot daarin worden meegenomen.

Het project wordt voor een bedrag van €90.000 gerealiseerd.

Gerealiseerd in 2018-2019.

Coldenhovelaan (ID0236) – 0,3 ha, 644 m

Realisatie NEZ, variant 3.

Het project wordt voor een bedrag van €357.000 gerealiseerd.

Realisatie in Q2 2020.

Lierwatering (ID0051) – 1,2 ha, 752 m

In de oksel van de Lierwatering wordt een grote NEZ gerealiseerd, in samenwerking met de gemeente Westland die hier recreatieve voorzieningen wil realiseren (wandelpad).

Het project wordt voor een bedrag van €1.375.000 gerealiseerd

Realisatie in 2021.

Perceel zuidkant Plas Madestein NEZ (ID0099) – 1,0 ha, 1.500 m

Realisatie van een vispaaiplaats d.m.v. ontpolderen van een deel van de Oostmadepolder en het vergroten en verbinden met de boezem van een moerasgebied.

Het project wordt voor een bedrag van € 918.000 gerealiseerd, voor 2 projecten samen (zie tevens onderstaand ID0091).

Realisatie in Q2 2020.

Rotterdamse Schie (ID0065) – 1,27 ha, 900 m

In de Rotterdamse Schie worden, na een participatietraject met de omgeving, verschillende soorten natuur ecologische zones gerealiseerd, die bijdrage aan het kerngebied rond de Schie.

Het project wordt voor een bedrag van € 597.000 gerealiseerd.

Realisatie in Q2 2020.

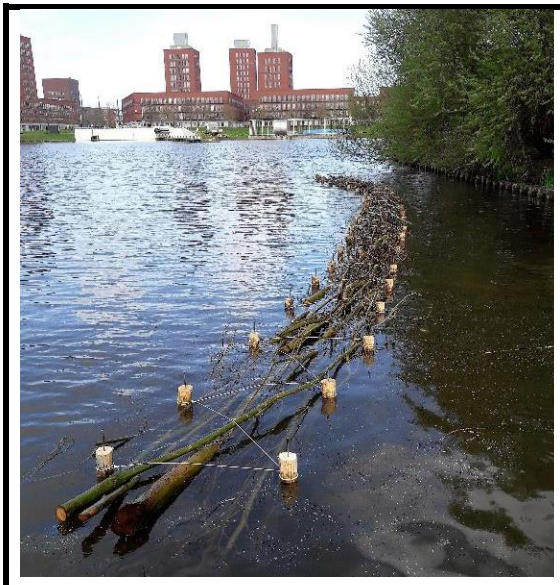

Vissenbossen Oostboezem (ID0271)

Realisatie van alternatief habitat voor vissen in de Oostboezem. De vissenbossen worden aangelegd op een drietal strategische plaatsen waar waardevolle zijwateren verbonden zijn met de boezem. De vissenbossen fungeren dan als voorportaal van deze wateren in de Schie. Indien succesvol dan zijn er nog 6 beoogde locaties.

Alleen personele uren. Voor de kosten per locatie, zie onderstaand blok.

Gerealiseerd 2019.

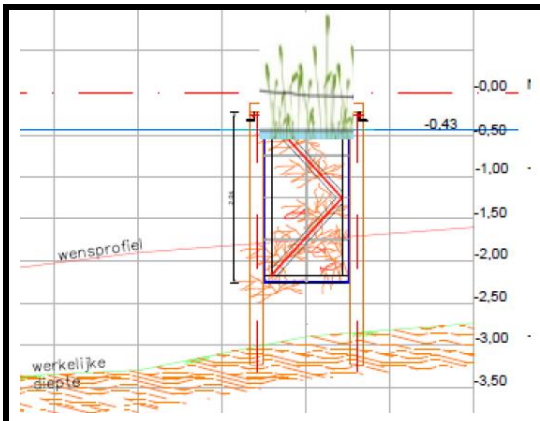

Vissenbossen Oostpoortbrug hmp 30,6 (ID0503), Kandelaarsbrug (ID0520) en Sijtwendebrug (ID0523)

In en rond vaarwegen is een groot gebrek aan structuur ten behoeve van waterorganismen. Om hier verbetering in aan te brengen wordt op drie locaties een proef gestart om te zien of deze "scheepvaartbestendige" vissenbossen ook ecologische effectief zijn.

Het project wordt voor een bedrag van €195.000 gerealiseerd (voor alle 3 locaties samen).

Realisatie in Q2 2020.

Innovatieproject rietlanden Woudse polder (ID0087 en ID0548) – 0,25 ha

Op deze locatie wordt een NEZ (o.25 Ha) aangelegd. Tegelijkertijd wordt dit voor de komende drie jaar een onderzoekslocatie van Delfland. Op deze plek, met veel scheepvaart, wordt onderzocht wat het beschermende effect is van verschillende oeverconstructies. Achter de constructies (die over een lengte van bijna 1 km worden aangelegd) wordt ook onderzocht wat effectieve manieren zijn van inplanten van submerse vegetatie. Het onderzoek loopt gedurende een periode van drie jaar.

Dit project wordt voor € 330.000 gerealiseerd.

Realisatie NEZ in Q1 2020, vegetatie in Q2 2020, daarna 3 jaar monitoring.

Plas Molenweg te Berkel (ID0037) – 0,25 ha, 600 m

Aanleg van natuurvriendelijke oevers van voormalige recreatieplas i.s.m. de eigenaar, Natuurmonumenten.

Het project wordt voor een bedrag van € 220.000 gerealiseerd.

Realisatie in Q2 2020.

Oostelijke Randweg De Lier NEZ (ID0109) – 0,15 ha, 109 m

Met de gemeente Westland is afgesproken dat zij een natte ecologische zone aanleggen, binnen het project Oostelijke Randweg de Lier, ter hoogte van de nieuwe brug over de Lee. Delfland draagt daar financieel aan bij.

Het project wordt voor een bedrag van € 50.000 gerealiseerd.

Realisatie verwacht in 2019/2020.

Madestein zuidwest NEZ (ID0038) – 1,3 ha, 2894 m

Realisatie van natuurvriendelijke oevers, waterplantzones en een vispaaiplaats, icm de herinrichting van het Landschapspark Vroondaal (projecttrekker is gemeente Den Haag).

Het project wordt voor een bedrag van €800.000 gerealiseerd.

Realisatie verwacht in 2020/2021.

Verbindingszones kerngebied Wennetjessloot-Madestein NEZ (ID0091) – 0,40 ha, 2.500 m

Realisatie van waterplantzones t.b.v. een ecologische verbinding tussen de deelgebieden van kerngebied Wennetjessloot-Madestein.

Het project wordt voor een bedrag van € 918.000 gerealiseerd, voor 2 projecten samen (zie ook ID0099).

Realisatie in Q2 2020.

Hoflandenpark NEZ (ID0083) – 0,11 ha, 370 m

Het Hoflandenpark in Delft lag er in de winter maar wat kaal bij. Echter in de lente bloeide het park en het water hier helemaal op! Het water is helder, kent een relatief hoge vegetatiediversiteit, en biedt een leefomgeving voor een breed scala aan (water)insecten, vissen, en amfibieën. Daarop is besloten de huidige situatie vast te leggen, en het onderhoud op te nemen in de legger.

De realisatie van deze NEZ brengt geen kosten met zich mee.

Realisatie verwacht voorjaar 2020.

Waelpark, Dijckerwael 1 (ID0066)

Aanleg en aanpassing NVO door projectontwikkeling Waelpark.

Geen kosten vanuit verzamelkrediet (bekostigd door derden).

Het project wordt gerealiseerd in de eerste helft van 2020.

Perceel Gaagweg 2 (ID0105) – 0,35 ha

Realisatie van een NEZ (vispaaiplaats) op perceel van particulier eigenaar in Schipluiden (Midden-Delfland). De locatie vormt een stapsteen in het NEZ-netwerk van Delfland.

Ca. 163.000 ex. ontwikkelbeheer.

Realisatie verwacht Q3 2020.

Phoenixstraatgracht NEZ (ID0094) – 0,15 ha, 500 m

De gracht in de Spoorzone in Delft biedt kansen voor ecologische ontwikkeling. Op initiatief van de gemeente is in samenwerking met HH Delfland in 2019 een proefopstelling in de gracht geplaatst. Zowel het ecologische effect als de ervaringen van de omwonenden zijn positief. In 2020 wordt gekeken naar de mogelijkheid van toepassing in de gehele gracht.

Naar schatting ongeveer €120.000 voor de gehele lengte van de gracht.

Realisatie verwacht najaar 2020.

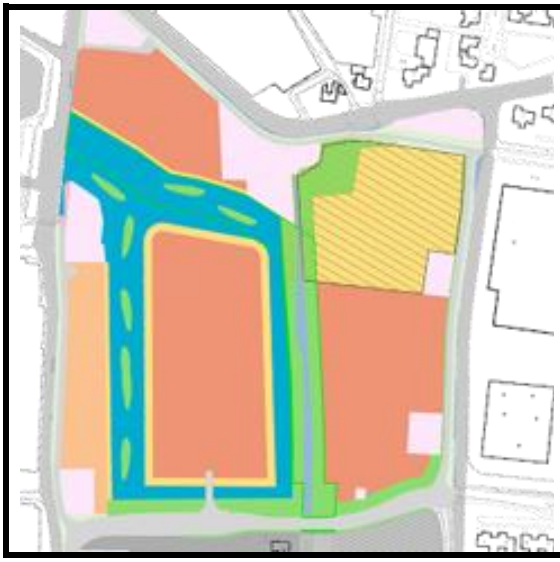

Waelpark, Waelplas (ID0360) – 0,03 ha, 400 m

Dit betreft het vervolg op ID0066 NVO Waelpark, ook aanleg door projectontwikkeling Waelpark.

Geen kosten vanuit verzamelkrediet (bekostigd door derden).

Het project wordt gerealiseerd in 2021.

Natuurontwikkeling de Rel NEZ (ID0072) – potentie: 0,5 ha – 3,0 ha

Stichting Natuurbegraven koopt naar verwachting grond rond de Rel voor aanleg natuurgebied. Beheer wordt naar verwachting overgedragen aan ZHL. Bij de gemeente is ooit verbreding van de Rel bedacht in het kader van watercompensatie (door derden). Door Delfland is in samenwerking met ZHL verkend of en waar NEZ's langs de Rel gerealiseerd kunnen worden en dus hoeveel ha mogelijk is. Planvorming gaat i.o.m. ZHL begin 2020 starten.

Nader te bepalen.

Realisatie verwacht in 2022, onder voorbehoud van resultaten planvorming e.d.

Oranjebuitenpolder NEZ (ID0046, inclusief ID0069) – potentie: verschillende locaties van totaal ca. 0,1 ha – ruim 2,4 ha.

Langs de Oude Spui wordt verkend waar NEZ's gerealiseerd kunnen worden. In overleg met gemeente Rotterdam (i.v.m. nieuw bestemmingsplan Oranjebuitenpolder) is ten zuiden van de Oude Spui nieuwe watergangen met NEZ's verkend. De planvorming is begin 2020 gestart. Tevens wordt onder de vlag van dit project een verkenning uitgevoegd naar een vrij-inzwembare vispaaiplaats in de driehoek N233, Oranjekanaal, Rel voor eventuele uitbreiding van de scope.

Naar schatting ongeveer €1.185.000 voor alle locaties samen (nog excl. vispaaiplaats).

Realisatie verwacht in 2021, onder voorbehoud van resultaten planvorming, e.d.

Strijp in Honselersdijk (ID0062) – 0,2 ha, 1713 m

Optimalisatie en vastleggen bestaande rietkragen binnen bebouwd gebied, in overleg met gemeente en omwonenden.

Het project wordt voor een bedrag van circa €60.000 gerealiseerd.

Afhankelijk van afstemming met gemeente wordt de realisatie verwacht medio 2020.

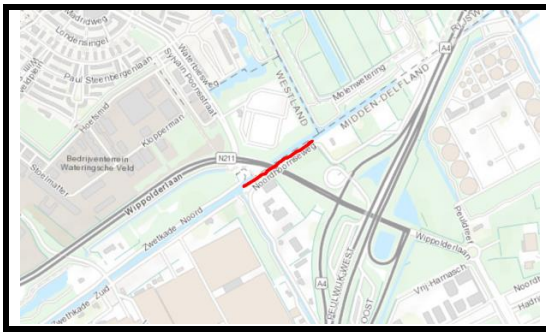

Noordhoornseweg rondom N211 NEZ (ID0088)

Samen met RWS optimaliseren van oevers tot NEZ.

Nader te bepalen.

Start Q3 2020.

Gantel–Nieuweweg NEZ (ID0113) – 0,1 ha, 200 m

Vervolg net aangelegde NEZ (zie foto) om een volledige stapsteen te realiseren.

Dit project wordt voor een bedrag van circa €185.000 gerealiseerd.

Realisatie verwacht eind 2020.

NEZ Van Buerenlaan 31-33 (ID0517) – 0,1 ha

Ontwikkellocatie voor woningbouw in natuurgebied. In overleg met gemeente wordt natuur behouden en wordt NEZ aangelegd als compensatie. Er wordt eerst bodemkwaliteitsonderzoek uitgevoerd om de kansrijkheid te bepalen.

Nader te bepalen.

Realisatie verwacht eind 2020.

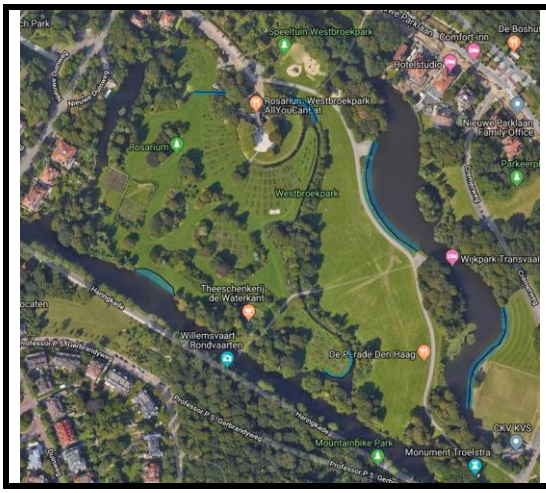

Westbroekpark e.o. NEZ (ID0089) – 0,25 ha – 1250 m

De waterranden rondom het Westbroekpark zijn aan de beurt voor onderhoud. Hier kijkt HH Delfland mee of er mogelijkheden zijn deze randen niet langer te beschoeien, maar hier NEZs van te maken.

Het project wordt voor een bedrag van €180.000 gerealiseerd.

Realisatie eind 2020.

Oevers Vlaardingervaart (ID0101) – 0,8 ha, 2.000 m

Realisatie van NEZ door het herprofileren van de land-waterovergang van de oevers en het verflauwen van het onderwatertalud.

Nader te bepalen.

Realisatie verwacht eind 2020.

Hoogspanning tracé Oranjekanaal (ID0032) - 280m²

Dit betreft één van de oorspronkelijk negen verkende locaties die een uitkoopregeling kunnen gebruiken. Delfland draagt bij aan de inrichting, geen grondaankoop/sloop.

Het project wordt voor €45.000 gerealiseerd.

Realisatie verwacht in 2021.

Madestein noordoost NEZ (ID0078) – 0,8 ha

Realisatie van natuurvriendelijke oevers (en eventueel een vispaaiplaats) en waterplantzones langs en in de plas.

Nog niet bekend.

Realisatie verwacht in 2021.

De Zeven gaten (ID0299) – potentie ca 0,1 – ruim 1ha

De Zeven Gaten is een natuurgebied van ZHL naast een vispaaiplaats. Het water is zwaar begroeid met drijfblad. De ecologische opgave en het zoekgebied voor dit project wordt nog verder uitgewerkt.
Gedacht wordt aan:
- Delfland verkent i.o.m. ZHL hoe de diversiteit in de waterpartijen geoptimaliseerd kan worden, zodat het een aantrekkelijker leefgebied voor (jonge) vis kan worden. Zoekgebied: De Zeven Gaten.
Of:
- Delfland verkent geschikte locaties langs de Kromme Zweth voor een stapsteen van minimaal 2500m2. Zoekgebied: oevers Kromme Zweth tot max 500m rondom De Zeven Gaten.

Nader te bepalen.

Nader te bepalen.

Pasgeldlaan (ID0020) – 0,06 ha, 243 m

Zijtak van de Vliet, mogelijkheden om NEZ te realiseren in een te ontwikkelen woonwijk. Wordt op dit moment opnieuw verkend, omdat de plannen van de ontwikkelaar nu meer ruimte bieden voor een NEZ.

Het project wordt voor €25.000 gerealiseerd.

Nader te bepalen.

Middendorpweg (ID0100) – 0,13 ha, 344 m

Realisatie van NEZ in een nieuw aan te leggen woonwijk in Rijswijk.

Nader te bepalen.

Nader te bepalen in overleg met gemeente en projectontwikkelaar.

Oranjesluisweg NEZ (ID0555)

Herplantlocatie voor bomen, waarbij de oevers natuurvriendelijk ingericht kunnen worden

Nader te bepalen.

Realisatie voorzien in 2021

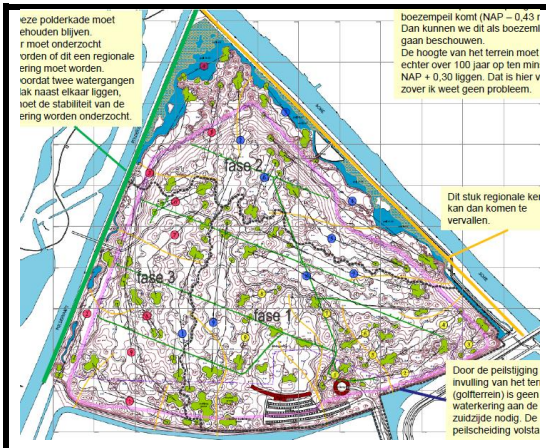

Golfpark Oost-Abtspolder (ID0563)

De ontwikkelaar mag van gemeente Rotterdam de voormalige DOP-NOAP stortplaats omvormen tot een golfpark. Hierbij lijkt ruimte voor maximaal 3 hectare waternatuur aan de Schie. HH Delfland is betrokken om de mogelijkheden te verkennen.

Nader te bepalen.

Nader te bepalen.

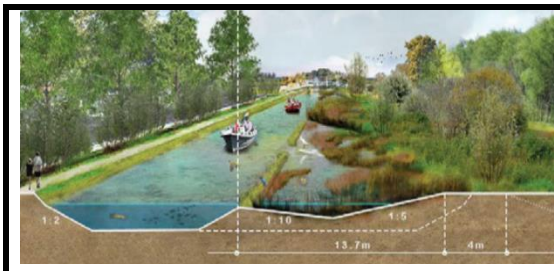

NEZ Erasmusvaart (ID0090) – 3,5 ha

Aanleg van een nieuwe boezemverbinding. In het ontwerpplan is 3,5 ha natte ecologische zone opgenomen.

Nader te bepalen.

Realisatie naar verwachting in 2030.

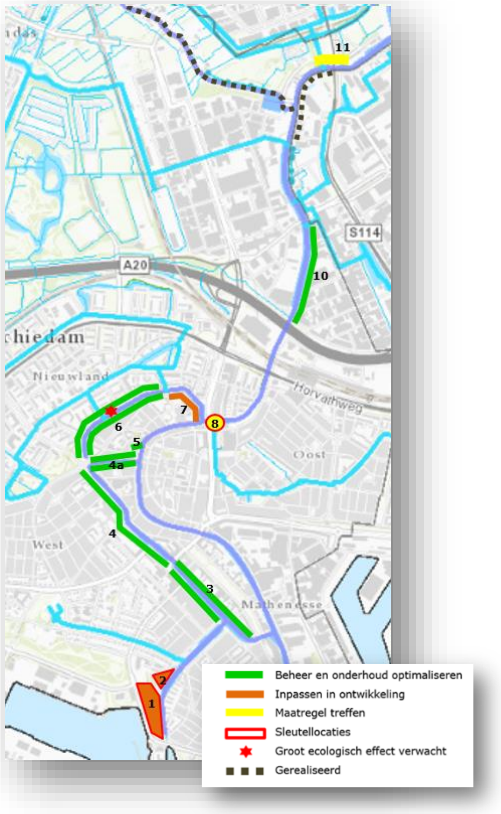

NEZ-locaties langs Schiedamse Schie (meerdere ID's)

Verkenning voor mogelijkheden van NEZ'en op meerdere locaties in Schiedam. Het betreft de volgende locaties:

- Houthavens Schiedam NEZ (ID0565)
- Inham Spuikanaal Schiedam NEZ (ID0566)
- Noordervestgracht Schiedam NEZ (ID0567)
- Proveniersbrug Schiedam Floatlands
- (ID0568)
- Overschieseweg 300-335 NEZ (ID0569)

Delfland en gemeente pakken dit op in het kader van de structuurvisie van de gemeente

Nader te bepalen.

Nader te bepalen.

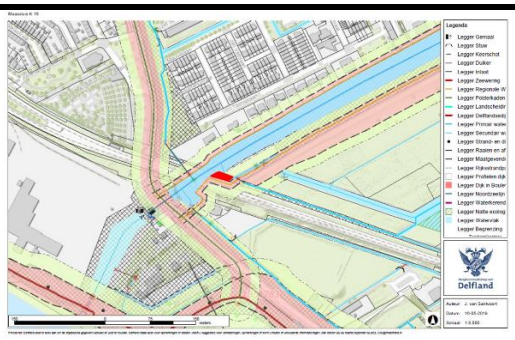

Boonervliet NEZ (ID0561)

In de Boonervliet ten oosten van het vispasseerbare gemaal de Zaaier en ten oosten van het spoortalud wordt een (kleine) rustplaats voor glasaal en overige jonge vis met simpele kleine maatregelen verkend.

Nader te bepalen.

Nader te bepalen.

Afgeronde verkenningen/planvorming
Toelichting: niet alle verkenningen worden doorgezet richting planvorming, en niet alle planvormingstrajecten worden doorgezet richting uitvoering. De redenen hiervoor zijn zeer divers: onvoldoende ecologisch effect, te kostbaar in verhouding tot het ecologisch effect, maatschappelijk niet haalbaar, etcetera.

Onder meer de volgende verkenningen zijn gestopt:

ID	Naam maatregel
33	Vaarwegonderhoud PZH Schie-Vliet NEZ
43	Insteekhavens Schie
164	Onderzoek vismigratie Bergsluis (Noorderkanaal Rotterdam)
245	Gedifferentieerd maaien hoofdwatergang; maatregel niet mogelijk.
301	NEZ van Ockenburchlaan -260m^2
303	Vispasseerbaar maken Stuw Polder Schieveen
305	Vispasseerbaar maken Stuwen Tedingerbroekpolder
355	Pilot Floatlands – 200m2
408	Optimaliseren vispassage gemaal Zaaijer
435	Exotenbestrijding NEZ-sen; geem GM maatregel.
438	Aanhaken bij planning-aanpassen-gemalen ihkv vismigratiebeleid
449	Zoekgebied kerngebied, kansen in zijkanalen Look benutten
450	Structuur aanbrengen als verbinding met Vlietlanden; eerst focus op waterplanten, geen vissenbossen Westboezem.
476	Vispasseerbaar maken Gemaal Commandeurpolder
482	Oranjekanaal checken op grootte; onderzoekstraject.
498	Opstellen Algemeen Programma van Eisen
531	Optimalisatie vispassage gemaal Zaaijer
534	Vispasseerbaar maken gemaal Dorppolder
542	NEZ voormalig gemeenteterrein Delft
545	Koekamp NEZ
554	Visvriendelijke aanpassing pomp gemaal Schoute; nu niet effectief.
556	Groeneweg 131, NNN-project

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1807
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.02
Omschrijving	Gezamenlijk benoemen Accountant

Geagendeerd	Vergaderdatum
Verenigde Vergadering	25 juni 2020

Voorgesteld besluit

Deloitte Accountants B.V. aan te wijzen als accountant voor de periode 2020-2023 met de optie deze periode maximaal drie keer met één jaar te verlengen.

Onderwerp: Gezamenlijk benoemen accountant

Dossiernummer: 1807

Gevraagd besluit:

> Deloitte Accountants B.V. aan te wijzen als accountant voor de periode 2020-2023 met de optie deze periode maximaal drie keer met één jaar te verlengen.

Probleemstelling - context

Met de jaarrekeningcontrole over het rekeningjaar 2019 lopen de gezamenlijke overeenkomst accountantsdiensten van de hoogheemraadschappen van Rijnland en Schieland en dienstverleningsovereenkomst accountantsdiensten van het hoogheemraadschap Delfland ten einde.
De drie hoogheemraadschappen hebben de accountantsdiensten voor het rekeningjaar 2020 en verder gezamenlijk Europees aanbesteed. Hiervoor is een programma van eisen en wensen opgesteld dat door de Verenigde Vergadering van Delfland op 21 november 2019 is vastgesteld.

2. Beoogd effect

Het aanstellen van een gezamenlijke accountant voor de drie hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard. Op basis van artikel 109 lid 2 van de Waterschapswet is de verenigde vergadering bevoegd orgaan voor het aanwijzen van de accountant voor de jaarrekeningcontrole.

Per hoogheemraadschap wordt één overeenkomst afgesloten met een en dezelfde accountant voor een periode van vier jaar met de optie om de overeenkomst drie keer met één jaar te verlengen. Een nieuwe overeenkomst voor deze drie hoogheemraadschappen gaat in met ingang van het rekeningjaar 2020.

3. Kernboodschap

De verenigde vergadering wordt geadviseerd om Deloitte Accountants B.V. als nieuwe accountant te benoemen. De inschrijving van Deloitte Accountants B.V. is als economisch meest voordelige inschrijving aangemerkt.

Het contract met de huidige accountant is met de afronding van de jaarrekeningcontrole 2019 afgelopen. Voor het benoemen van een nieuwe accountant heeft de verenigde vergadering op 21 november 2019 het proces van de aanbesteding, het programma van eisen en de selectiecriteria vastgesteld. Daarna is de aanbestedingsprocedure opgestart. Twee partijen hebben zich hiervoor ingeschreven. De inschrijvingen zijn door de selectiecommissie van de drie hoogheemraadschappen beoordeeld en een gunningsadvies is opgesteld. In deze selectiecommissie waren per hoogheemraadschap de portefeuillehouder Financiën, een VV-lid (voorzitter rekeningcommissie) en de concerncontroller opgenomen.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Het proces en de selectiecriteria voor de aanbesteding van de accountantsdiensten is op 21 november 2019 door de verenigde vergadering vastgesteld (dossiernr. 1393).

5. Regelgeving en Beleid

De Waterschapswet (art. 109 lid 2.) schrijft voor dat de verenigde vergadering één of meer accountants aanwijst, als bedoeld in art. 393, eerste lid, Boek 2 Burgerlijk Wetboek, voor de controle van de in art. 103 van de Waterschapswet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In de Controleverordeningen (art 3 lid 1) van de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard is dit in detail verder uitgewerkt.

6. Financiën

De inschrijving van Deloitte blijft binnen het geraamde bedrag uit het beschrijvend document. De kosten op jaarbasis zullen voor de accountantsdiensten € 90.750,00, inclusief btw, gaan bedragen. Daarmee blijven de kosten binnen de begroting van 2020.

7. Duurzaamheid

In het programma van eisen van het beschrijvend document van deze aanbesteding is duurzaamheid opgenomen als een geschiktheidseis en de social return on investment als een inspanningsverplichting.

Duurzaamheid. De geschiktheidseis houdt in dat de drie hoogheemraadschappen als eis aan de inschrijvende organisatie stellen dat zij dienen te beschikken over een milieumanagementsysteem. Hiermee laten ze zien dat ze in hun bedrijfsvoering aandacht besteden aan duurzaamheid. Een geschiktheidseis houdt in dat alle partijen die inschrijven op de aanbesteding minimaal moeten voldoen aan deze eis als organisatie.
Deloitte heeft aangetoond aan deze geschiktheidseis te voldoen.

Social return on investment. Door het opnemen van een inspanningsverplichting van 2,5% wordt invulling gegeven aan Social return on investment, zodat de opdrachtnemende partij de ruimte heeft om hier zo optimaal mogelijk invulling aan te kunnen geven.
De stuurgroep bestaande uit de concerncontrollers van de drie betrokken waterschappen zal dit meenemen in de voortgangsbesprekingen met de accountant m.b.t. in het proces van de jaarrekeningcontrole.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

N.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

N.v.t.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

De gunningsbeslissing is aan Deloitte bekend gemaakt onder de voorwaarde dat de afgewezen partij geen bezwaar maakt tegen de gunningsbeslissing, de bewijsmiddelen bij de verificatie de verklaringen in de inschrijving ondersteunen en de verenigde vergadering op 25 juni 2020 besluit om Deloitte aan te wijzen als accountant.

Aan de verenigde vergaderingen van Rijnland op 24 juni 2020 en Schieland op 24 juni 2020 zal een eenzelfde besluit worden voorgelegd.

Nadat de nieuwe accountant is benoemd zal per waterschap de overeenkomst worden gesloten en vindt een publicatie van de gunning van de opdracht plaats op Tenderned.

Dossiernummer: 1807

Deze werkwijze is in overeenstemming met de bovengenoemde procedure die gevolgd is voor deze aanbesteding van de accountantsdiensten.

13. Bevoegd orgaan

Op basis van artikel 109 lid 2 van de Waterschapswet is de verenigde vergadering bevoegd orgaan voor het aanwijzen van de accountant voor de jaarrekeningcontrole.

De Controleverordening (art 3 lid 1) van het Hoogheemraadschap van Delfland schrijft voor dat:

1. De accountantscontrole wordt opgedragen aan een door de verenigde vergadering te benoemen accountant.

14. Toelichting

N.v.t.

15. Bijlagen

Bijlage Gezamenlijk benoemen accountant gunningsadvies EA Accountantsdiensten (vertrouwelijk)

Gezamenlijk benoemen accountant

Dossiernummer : 1807
Vergaderdatum : 25 juni 2020

Hoogheemraadschap van Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van de Dijkgraaf en Hoogheemraden van 12 mei 2020, dossiernummer 1807;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie van 9 juni 2020 en het positieve advies van de rekeningcommissie op 7 mei 2020;

overwegende dat de overeenkomst met de voormalige accountant is afgelopen en er een nieuwe accountant dient te worden aangewezen.

Gelet op:
artikel 109 lid 2 van de Waterschapswet;

Besluit:

Deloitte Accountants B.V. aan te wijzen als accountant voor de periode 2020-2023 met de optie deze periode maximaal drie keer met één jaar te verlengen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 juni 2020.

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Voorzitter,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1829
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.03
Omschrijving	Zienswijze programmabegroting Aquon 2021, kennisname jaarrekening Aquon 2019, kennisname kadernota 2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Verenigde Vergadering	25 juni 2020

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van de concept programmabegroting Aquon 2021 (bijlage 4), van de jaarstukken Aquon 2019 (bijlage 6) en de Kadernota Aquon 2021 (bijlage 7).
2. De zienswijze op de concept programmabegroting Aquon 2021 (bijlage 1) vast te stellen.

Onderwerp: vaststellen zienswijze concept programmabegroting Aquon 2021, kennisname jaarrekening Aquon 2019, kennisname Kadernota Aquon 2021
Dossiernummer: 1829

1. Kennis te nemen van de concept programmabegroting Aquon 2021 (bijlage 4), van de jaarstukken Aquon 2019 (bijlage 6) en de Kadernota Aquon 2021 (bijlage 7).
2. De zienswijze op de concept programmabegroting Aquon 2021 (bijlage 1) vast te stellen.

1. Probleemstelling - context

De opgaande lijn van de afgelopen jaren, is door Aquon voort gezet. Er is wederom meer geproduceerd tegen relatief minder kosten. Daarnaast is het besluit tot centralisatie genomen. De komende jaren staan in het teken van het tot uitvoering brengen van de centralisatie binnen de financiële en organisatorische kaders.

2. Beoogd effect

Het vaststellen door de verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland van de zienswijze op de programmabegroting 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Aquon. Onder voorbehoud van vaststelling door de verenigde vergadering is de concept zienswijze (bijlage 2) op 26 mei 2020 door het college aan Aquon verstuurd.

3. Kernboodschap

Delfland stemt in met de programmabegroting 2021 van Aquon en volgt de uitvoering van de centralisatie kritisch en constructief.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Op 7 juli 2016 heeft de VV kennis genomen van de Interne notitie Delfland over prestaties en vooruitzichten Aquon en van het Rapport strategische heroriëntatie Aquon door WagenaarHoes en heeft aan D&H toestemming verleend om het besluit van 8 december 2015 om uit de GR Aquon te treden per 1 januari 2017, in te trekken en aan de GR Aquon te blijven deelnemen (zaaknummer 50414).
Op 7 juli 2016 heeft de VV kennisgenomen van de jaarstukken Aquon 2015, kennisgenomen van de ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2021, en de zienswijze op de ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2021 vastgesteld (zaaknummer 50335).
Op 6 juli 2017 heeft de VV kennisgenomen van de jaarstukken Aquon 2016, de begrotingswijziging 2017, de begroting 2018, kadernota 2018, en de zienswijze op de begroting 2018 vastgesteld (dossiernummer 89)
Op 6 juli 2017 heeft de VV aan het D&H toestemming verleend, om in te stemmen met de eerste wijziging Gemeenschappelijke Regeling Aquon 2011 (dossiernummer 90).
Op 5 juli 2018 heeft de VV kennisgenomen van de jaarstukken Aquon 2017, de begroting 2019, en de zienswijze op de begroting 2019 vastgesteld (dossiernummer 723)
Op 4 juli 219 heeft de VV kennisgenomen van de jaarstukken Aquon 2018, de begroting 2020, en de zienswijze op de begroting 2020 vastgesteld (dossiernummer 1375)

5. Regelgeving en Beleid

Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr)
Gemeenschappelijke Regeling Aquon 2011, eerste wijziging

6. Financiën

Aquon heeft in het jaar 2019 met 15 miljoen productiepunten fors meer geproduceerd dan begroot (11,7 miljoen productiepunten). Positief is dat de sterk stijgende productie van 28% leidt tot een minder grote stijging van de kosten (17%).
Delfland heeft met 1.019.044 productiepunten meer productie afgenomen dan begroot (988.000 punten) De hogere productie is structureel en wordt ook de komende jaren verwacht. Bij Delfland wordt de hogere productie verklaard door meer uitbesteding van werkzaamheden bij de waterbodems, een extra meetinspanning bij de gebiedsgerichte aanpak (Toezicht & Handhaving) en een toename van werkzaamheden voor de KRW (oppervlaktewater). Dit zal in de begroting 2021 van Delfland worden opgenomen.

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing.

8. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing.

9. OR/GO

Niet van toepassing.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing.

11. Communicatie (in- en extern)

Niet van toepassing.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Op de website www.overheid.nl in de Waterschapsbladen van Delfland is de volgende tekst gepubliceerd:

Het Hoogheemraadschap van Delfland neemt deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Aquon [GR Aquon]. Voor de aan haar opgedragen taken stelt de GR Aquon jaarlijks een programmabegroting op.
De ontwerpbegroting 2021 van de GR ligt met ingang van 26 mei 2020 twee weken voor eenieder ter inzage.
De ontwerpbegroting 2021 kunt u raadplegen via de bijlage bij deze publicatie. Het is ook mogelijk om de stukken te komen inzien op het hoofdkantoor van het Hoogheemraadschap van Delfland, Phoenixstraat 32 in Delft.
Voor het maken van een afspraak voor inzage en voor vragen naar aanleiding van deze kennisgeving kunt u op werkdagen van 9.00-16.00 uur contact opnemen met het klantcontactcentrum (KCC), te bereiken op telefoonnummer (015) 260 81 08 of via loket@hhdelfland.nl

13. Bevoegd orgaan

De verenigde vergadering is bevoegd tot het vaststellen van zienswijzen op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen (Wgr artikel 50).

14. Toelichting

In bijlage 1 is de zienswijze opgenomen.

15. Bijlagen

1. Brief aan het DB Aquon met zienswijze op de concept programmabegroting Aquon 2021
2. Brief D&H aan het DB Aquon met zienswijze onder voorbehoud op de concept programmabegroting Aquon 2021
3. Brief van het DB Aquon met verzoek om zienswijze
4. Concept programmabegroting Aquon 2021
5. Brief van het DB Aquon met aanbieding jaarstukken 2019
6. Jaarstukken Aquon 2019
7. Kadernota Aquon 2021

Zienswijze concept programmabegroting Aquon 2021

Dossiernummer : 1829
Vergaderdatum : 25 juni 2020

Hoogheemraadschap van Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 26 mei 2020 dossiernummer 1829;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie;

overwegende dat:
- de verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland een zienswijze op de concept programmabegroting 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Aquon kan vaststellen.

Gelet op:
- artikel 77 van de Waterschapswet;
- artikel 50 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- artikel 37 van de Gemeenschappelijke Regeling Aquon 2011

Besluit:
Gevraagd besluit VV:
1. Kennis te nemen van de concept programmabegroting Aquon 2021 (bijlage 4), van de jaarstukken Aquon 2019 (bijlage 6) en de Kadernota Aquon 2021 (bijlage 7).
2. De zienswijze op de concept programmabegroting Aquon 2021 (bijlage 1) vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 juni 2020

De verenigde vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen dr. P.H.W.M. Daverveldt

Aquon
Postbus 328 -
4000AH Tiel

UW BRIEF
8 april 2020
UW KENMERK
U20.096
ONS KENMERK
1451430
DELFT
25 juni 2020

ONDERWERP
Zienswijze programmabegroting Aquon 2021

Geachte leden van het dagelijks bestuur,

Op 14 april jongstleden ontvingen wij de concept programmabegroting 2021 van de gemeenschappelijke regeling Aquon. U vraagt daarin aan ons om uiterlijk 29 mei 2020 een zienswijze aan u kenbaar te maken. Dit is gezien de planning van vv bijeenkomsten niet mogelijk. Deze zienswijze is vastgesteld door de verenigde vergadering in de bijeenkomst op 25 juni 2020.

Wij realiseren ons dat het een organisatorische uitdaging is om het moment van toezending af te stemmen op de planning van alle deelnemers. Desondanks verzoeken wij u de planning hierop beter af te stemmen.

Zienswijze
Aquon heeft het jaar 2019 wederom meer productie geleverd tegen minder dan evenredige kosten. Hiermee wordt de eerder ingezette lijn van efficiëntieverbetering en flexibiliteit verder doorgezet. Daarnaast is in 2019 een belangrijke mijlpaal bereikt: er is besloten tot centralisatie van de organisatie van Aquon. Hiermee wordt een belangrijke voorwaarde gecreëerd om ook op langere termijn efficiënt te werken. Wij zijn tevreden dat dit besluit er ligt.

De komende jaren ligt de nadruk op het uitwerken van dat besluit en binnen de financiële en organisatorische kaders realiseren van de centralisatie. De eerste aanzet daartoe wordt door u in de begroting 2021 gegeven. Wij complimenteren u met de stappen die zijn gezet en wij blijven, zoals u van ons de afgelopen jaren gewend bent, de uitvoering kritisch en constructief volgen.

Wij stemmen in met de programmabegroting 2021.

Hoogachtend,
De verenigde vergadering van Delfland,

de Secretaris

ir. P.C. Janssen

de Voorzitter

dr. P.H.W.M. Daverveldt

BIJLAGE(N) -
CONTACT de heer drs. W. Esveld • T (015) 260 80 58• E wesveld@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Concerncontrol • TEAM Management Concerncontrol

Hoogheemraadschap van Delfland

Aquon
Postbus 328
4000AH TIEL

UW BRIEF
8 april 2020
UW KENMERK
U20.096
ONS KENMERK
1451431
DELFT
26 mei 2020

ONDERWERP
Zienswijze programmabegroting Aquon 2021

Geachte leden van het dagelijks bestuur,

Op 14 april jongstleden ontvingen wij de concept programmabegroting 2021 van de gemeenschappelijke regeling Aquon. U vraagt daarin aan ons om uiterlijk 29 mei 2020 een zienswijze aan u kenbaar te maken. Dit is gezien de planning van vv bijeenkomsten niet mogelijk. Onderstaande zienswijze sturen wij u toe onder voorbehoud van vaststelling door de verenigde vergadering. De verenigde vergadering van Delfland behandelt de zienswijze in de bijeenkomst op 25 juni 2020.

Wij realiseren ons dat het een organisatorische uitdaging is om het moment van toezending af te stemmen op de planning van alle deelnemers. Desondanks verzoeken wij u de planning hierop beter af te stemmen.

Zienswijze
Aquon heeft het jaar 2019 wederom meer productie geleverd tegen minder dan evenredige kosten. Hiermee wordt de eerder ingezette lijn van efficiëntieverbetering en flexibiliteit verder doorgezet. Daarnaast is in 2019 een belangrijke mijlpaal bereikt: er is besloten tot centralisatie van de organisatie van Aquon. Hiermee wordt een belangrijke voorwaarde gecreëerd om ook op langere termijn efficiënt te werken. Wij zijn tevreden dat dit besluit er ligt.

De komende jaren ligt de nadruk op het uitwerken van dat besluit en binnen de financiële en organisatorische kaders realiseren van de centralisatie. De eerste aanzet daartoe wordt door u in de begroting 2021 gegeven. Wij complimenteren u met de stappen die zijn gezet en wij blijven, zoals u van ons de afgelopen jaren gewend bent, de uitvoering kritisch en constructief volgen.

Wij stemmen in met de programmabegroting 2021.

Hoogachtend,
namens Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,

de Secretaris	de Dijkgraaf
ir. P.C. Janssen	dr. P.H.W.M. Daverveldt

BIJLAGE(N) -
CONTACT medewerker Legger • T (015) 260 81 08• E leggerdelfland@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Bestuur, Beleid en Communicatie • TEAM WHH,WK,I&A

Wateronderzoek en advies

Postbus 328
4000 AH Tiel

T 06-4219933
E i.geerits@aquon.nl
I www.aquon.nl

Bank NWB 636751902
BTW NL823338848B01
KvK 52811751

Aan de colleges c.q. besturen van de
deelnemende waterschappen van AQUON

Datum : 8 april 2020
Betreft : Verzoek om zienswijze op de Concept Begroting 2021 en Meerjarenraming 2022-2025 AQUON
Ons kenmerk : **U20.096**

Geacht College c.q. Bestuur,

Bijgaand bieden wij u de concept begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2025 aan. Met deze brief vragen wij uw zienswijze over de concept begroting 2021. Alvorens de concept begroting kort toe te lichten geven we graag een indruk over het afgesloten begrotingsjaar 2019.

Afsluiting van het jaar 2019

De toegevoegde waarde en strategie van AQUON als leverancier van informatie over de waterkwaliteit heeft zich in 2019 opnieuw bewezen. De aanwezigheid van stikstof en PFAS werd breed uitgemeten in de nationale media en politiek met grote gevolgen voor boeren, aannemers en automobilisten. Begin 2019 ondervond AQUON nog productiestilstand door het stilvallen van baggerwerkzaamheden. Uiteindelijk is de productie van AQUON voor het vijfde opeenvolgende jaar gestegen naar iets meer dan 15 miljoen punten (+10,5%). Dit terwijl de gezamenlijke waterschappen bij begroting nog uitgingen van een daling van 13%.

Met deze gestegen productieomvang, zijn de grenzen van de huidige laboratoriumbehuizingen in Leiden en Tiel zichtbaar geworden. In 2020 gaan we met de waterschappen afspraken maken om de meetvraag nauwkeuriger te voorspellen. Begin 2020 heeft het bestuur besloten tot centralisatie van AQUON's laboratoria. AQUON verwacht in een termijn van 4 jaar haar nieuwe en volledig gecentraliseerde laboratoriumfaciliteiten te kunnen realiseren.

De hoeveelheid werk lag 28% boven begroting. AQUON heeft alle zeilen moeten bijzetten om aan deze vraag te voldoen. Het personeel van AQUON heeft deze opgave met veel energie en betrokkenheid op succesvolle wijze en in nauwe samenwerking met de deelnemende waterschappen vervuld.

De totale bedrijfskosten zijn slechts 17% hoger uitgevallen en daarmee binnen de bestuurlijk budgettaire ruimte gebleven. Alle in opdracht gegeven werk is uitgevoerd. De extra vraag is gerealiseerd met additionele tijdelijke arbeidskrachten en aanvullende uitbestedingen. De noodzakelijke organisatieontwikkeling en de investering in innovaties hebben normaal doorgang gekregen. Bovendien heeft AQUON initiatieven genomen om uitbestedingen tegen lagere kosten in te besteden en de kwaliteit verder te verhogen. Deze initiatieven zullen in 2020 hun beslag krijgen.

Concept Programmabegroting 2021

AQUON levert een essentiële bijdrage door inzicht te verschaffen in de waterkwaliteit. De waterschappen en AQUON hebben in 2015 reeds voorzien dat verdergaande ketensamenwerking noodzakelijk is. Die gedachte vormde de basis voor AQUON2.0.

Wateronderzoek en advies

Dit heeft geresulteerd in een aantal ambities die de waterschappen hebben vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling 2018 en het formuleren van een heldere missie en visie van AQUON. Vanaf 2016 zijn in de uitwerking daarvan goede stappen gezet waarbij de centralisatie het sluitstuk is.

De komende jaren werkt AQUON verder aan de ingezette lijn van efficiency verhoging door verdere procesoptimalisatie, verbeteringen van de dienstverlening, proces- en productinnovaties en gezamenlijk werken aan harmonisatie van ketenprocessen. De begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 is geheel in lijn met de cijfers van de businesscase centralisatie opgesteld. Door verhoogde productievraag van de waterschappen zijn hier aanvullende marginale kosten voor opgenomen.

Centralisatie

Recent (3 maart 2020) heeft het algemeen bestuur van AQUON een besluit over het centralisatievraagstuk genomen. Nu de bestuurlijke besluitvorming is afgerond, verwacht AQUON in een termijn van 4 jaar haar nieuwe en volledig gecentraliseerde laboratoriumfaciliteiten te kunnen realiseren. AQUON voorziet dat het centralisatieproject na het uitvoeren van een tweetal voorbereidende fasen (locatiekeuze en de gunning na aanbesteding) en daarbij behorende AQUON bestuurlijke besluitvormingsmomenten zal worden gerealiseerd.

Het besluit tot centralisatie van de activiteiten van AQUON is nog vers en veel informatie is nu niet voor handen. In de zomer van het jaar 2020 zal meer inzicht worden verkregen in de wijze van organiseren en meer gedetailleerde informatie over benodigde voorbereidings- en uitvoeringstijd. In de businesscase is echter een concrete aanwijzing gegeven. Met de informatie uit de businesscase (ook over realisatietijdlijnen) is de begroting 2021 opgesteld. Na het locatievraagstuk wenst AQUON een plan met een financieringsvoorbehoud aan het bestuur voor te leggen.

AQUON verwacht in de voorbereidingsfase drie miljoen euro aan voorbereidingskrediet (als onderdeel van de totale investering) benodigd te hebben. Dit bedrag is opgenomen in deze programmabegroting 2021. Mocht gedurende 2020, nadat meer inzichten zijn verkregen, andere inzichten beschikbaar komen, dan zal AQUON dit spoedig bestuurlijk melden. De realisatiefase zal na het programmajaar 2021 plaatsvinden.

Verzoek om zienswijzen

In artikel 37 van de GR AQUON wordt de procedure beschreven bij de voorbereiding en vaststelling van de programmabegroting en een begrotingswijziging.
Het dagelijks bestuur van AQUON verzoekt u hiermee uw zienswijze op de concept programmabegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2025 uiterlijk vrijdag 29 mei 2020 aan het dagelijks bestuur van AQUON kenbaar te maken.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het dagelijks bestuur AQUON d.d. 20 maart 2020.

De voorzitter,

P.H.W.M. Daverveldt

De secretaris,

J.K. Bouma

Bijlagen: Concept Programmabegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2025

Verzoek om zienswijze waterschappen d.d. 8 april 2020

PROGRAMMABEGROTING 2021 (CONCEPT)

BEGROTING 2021 EN DE MEERJARENRAMING 2022-2025

Wateronderzoek en advies

Datum rapportage: 16 maart 2020

Wij zijn AQUON

AQUON is de ideale partner voor watergerelateerd onderzoek en advies. We zijn een innovatieve fullservice partner voor negen waterschappen en hoogheemraadschappen in Midden- en Zuid-Nederland. Ook gemeenten, overheid en bedrijven schakelen ons steeds vaker in voor professioneel wateronderzoek, deskundige voorlichting en betrouwbaar advies. Ons onderzoek geeft inzicht in de waterkwaliteit en vormt daarmee de basis voor gezond en duurzaam waterbeheer.

Kernwaarden

Water is belangrijk voor iedereen. Voor leven, gezondheid en recreatie.
Wij dragen hieraan bij vanuit onze kernwaarden: Samen, verantwoordelijk en professioneel.

MISSIE

AQUON realiseert gedegen inzicht in waterkwaliteit. Hiermee dragen wij als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen bij aan een gezond en duurzaam watersysteem.

Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier.

Want goed water is goed leven.

VISIE

AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek leveren wij kwalitatief uitstekende data en verstrekken we informatie die noodzakelijk is voor degelijk waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst.

Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek, geven we prioriteit aan kennisbehoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor zoeken we verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid. AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding **4**
2. AQUON met haar waterschappen **5**
3. Ontwikkelingen in de omgeving **7**
4. Ontwikkelingen in het jaar 2021 **8**
4.1 Doelen in de bedrijfsvoering 8
4.2 Doelen in het centralisatievraagstuk 8
5. AQUON mogelijk centraliseren **9**
6. Meetvraag productie 2021-2025 **11**
6.1 Meetvraag 2021 11
6.2 Meetvraag 2022-2025 12
6.3 Effect van de productieverwachtingen 12
7. AQUON kent twee programma's **14**
7.1 Samenvatting begroting 2021 en meer jaren raming 2022-2025 14
7.2 Begroting Programma 1: Laboratorium activiteiten 16
7.3 Begroting Programma 2: Eigenaren GR AQUON 20
8. Kostentoerekening en de bijdrageregeling **23**
8.1 Jaarlijkse exploitatiekosten laboratorium (Programma 1) 23
8.2 Kosten Eigenaren (Programma 2) 23
9. Risicomanagement **27**

Bijlagen:
1. Bijdrageregeling en kostenverdeling 33
2. Een pro-forma berekening scenario 10 procent hogere productie / hogere kosten 36

1 INLEIDING

Deze programmabegroting 2021 geeft planvorming en een financiële uitwerking van de programma's van AQUON. De basis van dit begrotingsdocument is opgesteld in de maand februari 2020. AQUON is op moment van schrijven actief met het ombouwen van de organisatie naar een full-serviceketenpartner. Hiervoor is in de jaren 2018 en 2019 de organisatie verbeterd ingericht naar aanleiding van een nieuwe governance en strategie. In 2020 en 2021 werkt AQUON aan het bestuurlijk besluit tot centralisatie. De kaders voor het programmajaar 2021 zijn vastgelegd in de Kadernota 2021, die in de algemene bestuursvergadering van 6 april 2020 is besproken en vastgesteld.

Het bestuur van AQUON heeft op 3 maart 2020 de strategie 2020-2030 vastgesteld en daarbij ingestemd met de centralisatie van de bedrijfsactiviteiten van AQUON. In de jaren 2020-2021 vinden de voorbereidende werkzaamheden voor deze centralisatie plaats: de concrete realisatie van centralisatie van activiteiten (middels nieuwbouw) wordt volgens afgegeven planning in het jaar 2024 verwacht. Deze begrotingsstukken 2021 en verder jaren zijn geheel in lijn met de afgegeven businesscase Nieuwbouw opgesteld.

TIJDPAD EN ACTIVITEITEN

De begrotingsbehandeling 2021 loopt volgens een bekend tijdspad. De planning is conform de bestuurlijke kalender en ziet er als volgt uit:

BESTUURLIJKE PLANNING	
Behandeling concept programmabegroting 2020 in adviesorgaan platform eigenaren en het Dagelijks Bestuur	maart 2020
Zienswijzeperiode waterschappen	april-juni 2020
Ontwerpbegroting en reactienota in adviesorgaan platform eigenaren en het Dagelijks Bestuur	juni 2020
Vaststellen door het Algemeen Bestuur	juli 2020

2 AQUON MET HAAR WATERSCHAPPEN

AQUON heeft op 7 november 2019 een strategienota 2020-2030 opgesteld. Deze strategie is opgenomen in het rapport 'Strategie 2020-2030 & businesscase Centralisatie AQUON, versie 1.1'. Uitgangspunten in deze strategie zijn de missie en visie van AQUON enerzijds en enkele aan elkaar gerelateerde omgevings-ontwikkelingen anderzijds. Naast oog voor deze ontwikkelingen is focus voor AQUON de behaalde resultaten uit het verleden te borgen en de klantgerichtheid te verhogen. Op basis van deze strategie 2020-2030 kan AQUON invulling geven aan het takenpakket zoals verwoord is in de GR AQUON 2018.

MISSIE & VISIE AQUON

AQUON realiseert gedegen inzicht in waterkwaliteit. Hiermee draagt AQUON, als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen, bij aan een gezond en duurzaam watersysteem. Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier. Want goed water is goed leven.

AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek levert AQUON kwalitatief uitstekende data en verstrekt zij de informatie die noodzakelijk is voor duurzaam waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst. Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek, geeft AQUON prioriteit aan kennisbehoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor zoekt AQUON verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid. AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

TOEKOMSTIGE OMGEVINGSONTWIKKELINGEN

De omgevingsontwikkelingen zijn een belangrijk uitgangspunt voor de tienjaar-strategie van AQUON. De toenemende aandacht voor natuur, milieu en biodiversiteit (maatschappelijk, politiek en in de media) maakt dat er meer en hogere eisen aan de kwaliteit van analyseresultaten worden gesteld. De ontwikkelingen waarvan AQUON verwacht dat zij de grootste invloed hebben op de meetvraag betreffen de toename van de milieuvreemde stoffen, klimaatverandering, de wetgeving (en normering) en de innovaties. Daarnaast zijn er enkele andere ontwikkelingen (politieke stroming en media-aandacht) die meer kwalitatief zijn te beschouwen of pas invloed hebben als ze optreden (milieu-incidenten en calamiteiten) of die naar verwachting geen directe invloed hebben op de meetvraagontwikkeling.

<u>Politiek debat over natuur en milieu</u>

AQUON begrijpt als geen ander welke rol de waterschappen spelen in het publieke debat over natuur en milieu en welke rol AQUON heeft in het ondersteunen van de waterschappen. In een wereld waar steeds meer aandacht is voor natuur en milieu en milieu-incidenten steeds prominenter worden uitgemeten, is het van belang dat onderzoeksresultaten door AQUON volledig, betrouwbaar en tijdig worden opgeleverd. AQUON heeft als enige een calamiteitendienst waardoor metingen 24/7 (dus ook in het weekend en buiten reguliere

(kantoor)uren) kunnen worden verricht. Haar accreditatie maakt dat ze voldoet aan alle wettelijke eisen en dat de kwaliteit en betrouwbaarheid gegarandeerd zijn.

Kennis

Als kennisorganisatie borgt AQUON dat voor elk proces de kennis in huis aanwezig is om als professioneel ketenpartner én als opdrachtnemer te kunnen functioneren. Dit betekent dat AQUON weloverwogen keuzes maakt wat betreft het al dan niet uitbesteden van haar werk. Zij kiest er daarbij voor om een deel van het werk zelf te doen, zowel op basis van bedrijfseconomische afwegingen als op basis van kennisbehoud en -ontwikkeling. Als grootste waterschapslaboratorium van Nederland is AQUON een factor van betekenis binnen de markt. In een sterke oligopolitische markt, waar enkele grote Europese spelers de markt steeds meer domineren, heeft AQUON een stevige (onderhandelings-)positie (kwaliteit, continuïteit en prijzen).
Door eigen vaktechnisch inzicht kan in voldoende mate worden beoordeeld of de geleverde producten en diensten voldoen aan de gewenste kwaliteit. Waar mogelijk zoekt AQUON de samenwerking met andere partijen zoals de waterschappen of externe kennisinstituten om up-to-date te blijven van de ontwikkelingen, kennis te vergoten of te behouden.

Innovatie

AQUON omarmt de kansen die innovatie biedt. Inzicht in en beheersing van de waterkwaliteit vergen, vooral in het licht van de toenemende hoeveelheid milieuvreemde stoffen, steeds meer en betere gegevens.
AQUON heeft in afstemming met de waterschappen een focus aangebracht op de verwachten innovaties.
In de strategie 2020-2030 zijn drie prioriteiten in de innovatieve ontwikkelingen onderscheiden, te weten sensortechnologie, DNA-gerelateerde technieken en big data. AQUON breidt haar eigen dienstenpakket hiermee de komende jaren uit. Om innovatieve ontwikkelingen te kunnen overzien en in de werkprocessen te implementeren is tijd nodig. De overige innovatieve ontwikkelingen op het gebied van bio-assays, microverontreinigingen en meer effectgericht onderzoek wordt vooralsnog gevolgd in nauwe afstemming met de ambtelijke vertegenwoordigers van de waterschappen. Hierover is afgesproken dat AQUON aanvullende innovaties pas oppakt nadat hier specifiek door de waterschappen om wordt gevraagd, of wanneer deze zich nadrukkelijk hebben bewezen.

Verdere toekomst

AQUON onderkent relatief grote en invloedrijke ontwikkelingen in haar omgeving, waarop zij met haar strategie, organisatie, middelen en huisvesting wenst op in te spelen. Op de langere termijn (2030 en verder) is de onzekerheid groot over hoe de toekomst eruit zal zien. In het scenario-onderzoek van IPR-Normag (d.d. 05 februari 2020) welke in opdracht van de negen waterschappen is uitgevoerd wordt dit bevestigd. Gelijk geeft dit rapport alle aanleiding om met elkaar hierover in gesprek te gaan.

AQUON blijft nauwlettend volgen hoe de maatschappelijke en politieke aandacht voor waterkwaliteit zich ontwikkelt en met welke snelheid technologieën op het gebied van waterkwaliteit worden geoperationaliseerd. Juist samen met de negen waterschappen wenst AQUON hierin haar weg te vinden zodat de toekomstige vraag van de opdrachtgevers in relatie tot de omgevingsfactoren van AQUON aansluit.

Het scenario-onderzoek van IPR NORMAG geeft een belangrijk 'startsein' om hierover met de waterschappen in gesprek te zijn. AQUON zal de wendbaarheid en flexibiliteit van haar organisatie, systemen, middelen en huisvesting hier continue op blijven aanpassen en beheersen. Wendbaarheid en flexibiliteit staat daarom nadrukkelijk centraal in het nieuwbouwproject van AQUON. Het volgende hoofdstuk geen inzicht in de omgevingsfactoren van AQUON.

3 ONTWIKKELINGEN IN DE OMGEVING

De ontwikkelingen in de metingstechnologie, laboratoria-instrumenten en in het vergaren en beheren van data gaan snel. AQUON is zich bewust van haar positie in deze snel veranderende technologische wereld. Vanuit de AQUON-strategie 2020-2030 worden vanuit deze veranderende omgeving in opdracht van of in samenwerking met de opdrachtgevers veel initiatieven opgestart. Juist dát geeft AQUON veel energie om organisatorisch de juiste dingen te doen.

AQUON kan het merendeel van al haar bemonstering- en laboratoriumwerkzaamheden zelf uitvoeren. Al werkt zij telkens vanuit een financiële afweging (make or buy) samen met diverse marktpartners. Voor extra capaciteit en/of specialistische onderzoek werkt zij met de waterschaps- en met commerciële laboratoria samen. In ILOW-verband wordt samengewerkt met alle waterschapslaboratoria waarbij ook het laboratorium van Rijkswaterstaat is aangesloten. In geval van calamiteiten zijn de negen waterschappen echter op hun eigen laboratorium (AQUON) aangewezen.

De markt van bemonstering en hydrobiologie is met een zeer beperkt aantal partijen klein, waarbij AQUON inmiddels het grootste hydrobiologische laboratorium heeft. De marktvraag voor chemische analyses is omvangrijk, wordt bediend door een beperkt aantal grote (internationale) partijen en begint monopolistische trekken te vertonen. De aanbodzijde van de markt van laboratoriumonderzoek laat zich in het algemeen kenmerken door bedrijfs- overnames, procesautomatisering en concentratie van activiteiten op centrale locaties.

Voor AQUON is het belangrijk de toepassingsmogelijkheden van (nieuwe) technologische ontwikkelingen in de praktijk te volgen. Voor een eventuele operationele toepassing is het van belang de nieuwe techniek uit te proberen en, bij eventuele kansrijke toepassing, verder te ontwikkelen alvorens de techniek wordt ingevoerd. De afgelopen jaren is AQUON bij specifieke nieuwe ontwikkelingen betrokken geweest. Enkele voorbeelden zijn PFAS- analyses, passive sampling, vergelijkingsonderzoeken, eDNA onderzoeken, toxine-analyses. AQUON krijgt hiermee nieuwe belangrijke kennis.

In het kader van de technologische ontwikkelingen en de gewenste dienstverlening van de opdrachtgevers anticipeert AQUON op een gestructureerde manier op noviteiten. Dit in nauwe samenwerking met haar opdrachtgevers. AQUON heeft hiervoor een concrete kennis- en innovatieagenda ontwikkeld. Nieuwe ontwikkelingen worden voorzien rondom de inzet van sensoren en andere nieuwe (laboratorium-)technologieën en datamanagement.

Om een en ander financieel te kunnen ondersteunen zijn hiervoor begrotingsgelden gealloceerd. Deze gelden zijn in nauw overleg met haar opdrachtgevers vanaf het jaar 2020 op 400.000 euro begroot. In het jaar 2020 wordt met name geïnvesteerd in digitalisering, eDNA en sensortechnologie. Deze innovatiegelden worden overigens in nauwe samenspraak met de waterschappen naar behoefte ingezet. Hiermee kunnen individuele waterschappen hun eigen budget bewaken. Voor de komende jaren wordt een gelijke inspanning aan financiële middelen verwacht. In de begroting van 2021 (en verdere jaren) is opnieuw 400.000 euro opgenomen.

4 ONTWIKKELINGEN IN HET JAAR 2021

AQUON levert met deze programmabegroting een plan voor het jaar 2021. Dit plan kan worden opgedeeld naar twee belangrijke ontwikkelingen.

AQUON heeft haar begroting 2021 geheel in overeenstemming met de vastgestelde strategie 2020-2030 en met de onderliggende financiële uitgangspunten van de businesscase Nieuwbouw opgesteld. Deze cijfers zijn gelijk gehouden.

Echter door een verhoogd productieniveau stijgen de personeelskosten van AQUON. Deze kostenpost is de enige die muteert ten opzichte van de cijfers gepresenteerd in de businesscase. In de businesscase was nog uitgegaan van 13,0 miljoen productiepunten, in het jaar 2021 en verder wordt nu een productieniveau van 14,2 miljoen verwacht.

4.1 DOELEN IN DE BEDRIJFSVOERING

AQUON levert een essentiële bijdrage door inzicht te verschaffen in de waterkwaliteit. De waterschappen en AQUON hebben in 2015 reeds voorzien dat verdergaande ketensamenwerking noodzakelijk is. Die gedachte vormde de basis voor AQUON2.0. Dit heeft geresulteerd in een aantal ambities die de waterschappen hebben vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling 2018 en het formuleren van een heldere missie en visie van AQUON. Vanaf 2016 zijn in de uitwerking daarvan goede stappen gezet waarbij de centralisatie het sluitstuk is. De ervaringen uit recente jaren en de externe ontwikkelingen leiden vervolgens tot een aangescherpte focus:

- Het handhaven van het huidige hoge kwaliteitsniveau van de monitoring van waterkwaliteit, het voortzetten van de ontwikkelingen op de bestaande dienstverlening en het verstevigen van de unieke positie van AQUON als inwinner van data. Daar bovenop verwacht AQUON een toenemende belangstelling op projectniveau op het gebruik van chemische en biologische sensormonitoring voor oppervlaktewater.

- Het verbeteren van de AQUON inwinning- en laboratoriumprocessen, zodat de beschikbare data optimaal kan worden opgeslagen en uitgewisseld. Eenmalige opslag voor meervoudig gebruik is daarbij het uitgangspunt. AQUON zal hierbij nauw aansluiten bij de ontwikkelingen en de concrete wensen van haar partners zodat hiermee in de keten optimaal voordeel kan worden behaald.

4.2 DOELEN IN HET CENTRALISATIEVRAAGSTUK

Recentelijk (3 maart 2020) heeft het algemeen bestuur van AQUON een besluit over het centralisatievraagstuk genomen. AQUON kan vanaf maart 2020 de noodzakelijke voorbereidingen treffen voor wat nu nodig is. AQUON voorziet dat het centralisatieproject na het uitvoeren van een tweetal voorbereidende fasen zal worden gerealiseerd. In de zomer van 2020 zal de locatiekeuze ter besluitvorming aan het algemeen bestuur worden voorgelegd en aan het einde van het jaar 2021 zullen de aanbestedingsdocumenten worden aangeboden. In de besluitvorming rond de centralisatie van AQUON wordt een nieuwe locatie in het jaar 2024 voorzien.

5 AQUON GAAT CENTRALISEREN

Aan het eind van 2017 heeft het bestuur van AQUON een voorgenomen bestuurlijk besluit genomen. Op basis van de - op het moment van besluitvorming - beschikbare (financiële) informatie en overwegingen die betrekking hadden op productieaantallen, te bereiken efficiëntie en de noodzaak van een wenkend perspectief was het de collectieve ambitie om AQUON te concentreren op één locatie. Randvoorwaarde hiervoor was dat de strategie en governance zichzelf zouden bewijzen én dat een op te stellen businesscase het één locatiebesluit zou rechtvaardigen. In de afgelopen twee jaren zijn deze twee voorwaarden positief ingevuld.

Op 3 maart 2020 heeft het algemeen bestuur van AQUON besloten om de activiteiten van AQUON te concentreren op een nieuwe locatie. Met dit besluit verkoopt AQUON haar huidige twee locaties en ontwikkelt zij een (nieuw) pand op een nader te bepalen locatie. AQUON dient in de komende jaren deze centralisatie te realiseren en stelt hiervoor in 2020 een plan op. In de businesscase, welke ten grondslag lag aan de bestuurlijke besluitvorming, waren de volgende investeringsbedragen voor dit scenario opgenomen. Deze (financiële) businesscase-uitgangspunten zijn het fundament voor deze begroting. Alle financiële informatie uit die uitwerking is overgenomen in de begroting. Waar de exploitatiecijfers in deze begroting van de businesscase afwijken, wordt dat expliciet vermeld.

AQUON heeft een uitgebreide businesscase opgesteld ten aanzien van haar nieuwbouwplannen. Deze zijn op 3 maart 2020 bestuurlijk goedgekeurd. Om reden van vertrouwelijkheid wordt hier de presentatie van de financiële middelen beperkt tot het totale investeringsraming. Deze bedraagt 24,9 miljoen euro.

De eenmalige kosten voor realisatie van de bouw zijn geraamd op 3,9 miljoen euro. De kosten voor afvloeiing van het personeel zijn vooreerst begroot op 3,3 miljoen euro. De totale eenmalige kosten zijn daarmee 7,2 miljoen euro.

Deze eenmalige exploitatiekosten voor de bouw zijn in deze begroting geëgaliseerd over de periode 2021 -2025; per jaar 0,8 miljoen euro. Door middel van een bestemmingsreserve worden deze kosten in de jaren 2021-2025 afgewikkeld.

De eenmalige kosten voor afvloeiing personeel worden juist geprojecteerd in het jaar waarin verwacht wordt dat zij zich voordoen. Door middel van een nog op te stellen strategisch personeelsplan wordt geprobeerd deze kosten in nauwe samenwerking met de waterschappen positief bij te stellen. In het jaar 2020 zal het personeelsplan worden uitgewerkt en verwacht mag worden dat dan meer en vermeerderd inzicht wordt verkregen. De uitkomsten kunnen dan vervolgens in de programmabegroting van het jaar 2022 (en verder) worden opgenomen.

De vervolgstappen na besluit tot centralisatie van 3 maart 2020
AQUON voert in de zomer van 2020 een onderzoek uit naar een geschikte locatie. Dit onderzoek is complex en wordt vanuit meerdere gezichtspunten opgesteld. Hiervoor zoekt AQUON deskundige begeleiding. Verwacht mag worden dat AQUON drie locaties zal aandragen, met een zakelijk onderbouwde voorkeur. AQUON verwacht dit onderzoek in de zomer van 2020 af te ronden.

Vervolgens zal in de daaropvolgende fase, welke doorloopt tot het einde van het jaar 2021, met behulp van externe deskundigheid, een aantal zaken worden uitgewerkt:

a. Een programma van eisen m.b.t. inrichting en logistiek;
b. De bestekken en (ver-)bouwplannen;
c. De aanbestedingstraject(en).

AQUON verwacht aan het einde van het jaar 2021 een aanbestedingsvoorstel voor ontwerp en realisatie van een pand aan het bestuur voor te kunnen leggen. De oplevering van de nieuwe locatie wordt voorzien in het jaar 2024.

Echter AQUON dient eerst nog een organisatievorm te vinden op welke wijze zij de bouw wenst te begeleiden en te realiseren. Op moment van schrijven van deze begroting is dit nog niet bekend. In figuur 1 wordt een afwegingkader gegeven van mogelijke organisatievormen om tot realisatie te komen. De inhoudelijke participatie van de bestaande organisatie zal meewegen in de verkozen vorm. AQUON laat zich adviseren door adviesbureau OPPS om te komen tot een organisatievorm. Zij verwacht dat in de lente van 2020 een vorm verkozen kan worden.

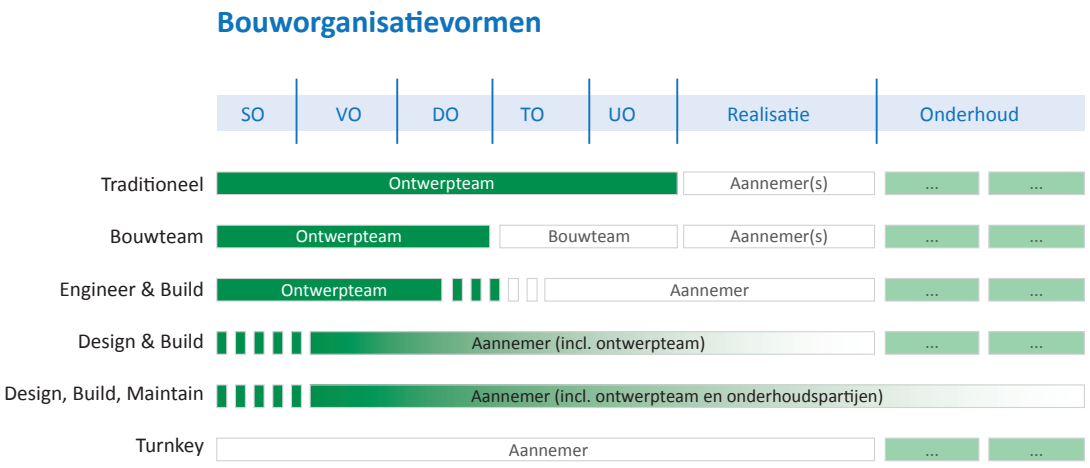

SO = schetsontwerp VO = voorlopig ontwerp of voorontwerp DO = definitief ontwerp TO = technisch ontwerp UO = uitvoeringsontwerp

figuur 1: mogelijke bouworganisatievormen

Het besluit tot centralisatie van de activiteiten van AQUON is nog vers en veel informatie is nu niet voor handen. In de zomer van het jaar 2020 zal meer inzicht worden verkregen in de wijze van organiseren en meer gedetailleerde informatie over benodigde voorbereidings- en uitvoeringstijd. In de businesscase is echter een concrete aanwijzing gegeven. Met de informatie uit de businesscase (ook over realisatietijdlijnen) is de begroting 2021 opgesteld. Na het locatievraagstuk wenst AQUON een plan met een financieringsvoorbehoud aan het bestuur voor te leggen.

AQUON verwacht in de voorbereidingsfase drie miljoen euro aan voorbereidingskrediet (als onderdeel van de totale investering) benodigd te hebben. Dit bedrag is opgenomen in deze programmabegroting 2021. Mocht gedurende 2020, nadat meer inzichten zijn verkregen, andere inzichten beschikbaar komen, dan zal AQUON dit spoedig bestuurlijk melden. De realisatiefase zal na het programmajaar 2021 plaatsvinden.

6 MEETVRAAG PRODUCTIE 2021-2025

De opdrachtgevers van de waterschappen hebben hun verwachte meetvraag op hoofdlijnen t/m 2025 opgegeven. Op basis hiervan heeft AQUON een beeld van de te verrichten werkzaamheden in de komende jaren en op welke wijze zij haar bedrijfsvoering kan inrichten.

6.1 MEETVRAAG 2021

PRODUCTIE/ MEETVRAAG	2014 WERKELIJK	2015 WERKELIJK	2016 WERKELIJK	2017 WERKELIJK	2018 WERKELIJK	2019 WERKELIJK	2020 MEETVRAAG*	2021 MEETVRAAG*
Aa en Maas	794.197	893.292	1.049.358	1.271.294	1.349.819	1.518.416	1.445.400	1.395.000
Brabantse Delta	1.484.131	1.334.034	1.441.403	1.409.153	1.587.743	1.569.492	1.368.425	1.496.703
De Dommel	1.007.880	1.067.775	1.053.718	1.231.814	1.137.992	1.222.360	1.070.160	1.120.160
Delfland	754.853	817.032	862.471	1.045.245	1.216.616	1.019.044	998.000	998.000
Hollandse Delta	1.550.417	1.816.933	1.872.081	2.258.381	2.178.026	2.002.786	2.504.315	2.118.760
Rijnland	1.925.326	2.138.194	2.077.621	2.045.304	2.093.475	2.627.903	2.440.000	2.520.000
Rivierenland	1.894.387	1.917.717	1.957.972	1.872.099	2.488.828	2.878.224	2.060.000	2.036.000
Schieland en de Kr'waard	551.809	553.193	658.059	593.166	681.065	793.786	653.900	701.600
Stichtse Rijnlanden	784.590	802.044	745.931	782.101	850.411	1.375.902	1.111.500	1.118.500
Totaal	10.747.590	11.340.214	11.718.614	12.508.557	13.583.975	15.007.913	13.651.700	13.504.723
Indexcijfer jaar 2014=100	100	106	109	116	126	140	127	126

* bijgestelde opgaaf meetvraag

Tabel 1: De ontwikkeling in de meetvraag

Op basis van de ontwikkeling van de opgegeven meetvraag (tabel 1) heeft AQUON het begrote productieniveau in de programmabegroting 2020 gesteld op 14,2 miljoen productiepunten voor de opdrachtgevers van de deelnemende waterschappen en aanvullend ongeveer 0,2 miljoen voor externe klanten.

6.2 MEETVRAAG 2021-2025

Het meerjarig perspectief op de verwachte productie van de individuele deelnemende waterschappen wordt in tabel 2 weergegeven. Op basis van uitvraag baseert AQUON haar productieniveau voor haar meerjarenbegrotingsperspectief op 14,2 miljoen productiepunten voor deelnemende waterschappen.

PRODUCTIE/ MEETVRAAG	2021 MEETVRAAG	2022 MEETVRAAG	2023 MEETVRAAG	2024 MEETVRAAG	2025 MEETVRAAG
Aa en Maas	1.464.750	1.464.750	1.428.000	1.522.500	1.438.500
Brabantse Delta	1.571.538	1.587.288	1.571.538	1.571.538	1.571.538
De Dommel	1.176.168	1.191.918	1.134.168	1.233.918	1.149.918
Delfland	1.047.900	1.047.900	1.047.900	1.047.900	1.047.900
Hollandse Delta	2.224.698	2.143.746	2.252.963	2.124.104	2.196.246
Rijnland	2.646.000	2.730.000	2.562.000	2.698.500	2.782.500
Rivierenland	2.137.800	2.137.800	2.137.800	2.137.800	2.137.800
Schieland en de Kr'waard	736.680	736.680	836.680	736.680	736.680
Stichtse Rijnlanden	1.174.425	1.155.000	1.191.750	1.155.000	1.155.000
Totaal	14.179.959	14.195.082	14.062.799	14.227.940	14.216.082
Indexcijfer jaar 2014=100	132	132	131	132	132

Tabel 2: de opgave van de verwachte meetvraag (inclusief 5 % onvoorzien) in een tijdsreeks

6.3 EFFECT VAN DE PRODUCTIEVERWACHTINGEN

De opdrachtgevers/waterschappen zijn zelf verantwoordelijk voor hun opgegeven meetvraag voor de komende jaren. Deze productieverwachting is een belangrijk gegeven voor de bedrijfsvoering van AQUON. AQUON heeft de productieverwachting vooraf doorgesproken met haar opdrachtgevers.

In de tabel met productiewaarden is de trend door middel van een indexcijfer weergegeven. Op basis van het indexcijfer kan geconcludeerd worden dat de productie jaarlijks stijgt. Deze stijging is in de afgelopen jaren hoger geweest dan de jaarlijkse opgave van de opdrachtgevers. Dit wordt over het algemeen veroorzaakt doordat gedurende het jaar aanvullende monitoring en projecten gewenst worden.

AQUON heeft de structurele en toenemende overschrijding van de productierealisatie in relatie tot de begrote meetvraag uit de afgelopen jaren met haar opdrachtgevers doorgesproken. De verschillen zijn in de jaren namelijk hoog opgelopen, waardoor AQUON geconfronteerd werd met risico's met betrekking tot de borging van de kwaliteit, problemen in de beschikbaarheid van huisvesting en andere organisatorische belemmeringen. Door intensief samenspel met opdrachtgevers, regisseurs en medewerkers van AQUON is er nu naar verwachting een betere aansluiting gevonden met de realiteit. De meetvraag van de opdrachtgevers voor het jaar 2021 en verder is in dat samenspel verhoogt met 5 procent voor onvoorziene analyses en/of onderzoeken. Hiermee wordt een productieniveau van 14,2 verkooppunten begroot voor de komende jaren. De meerjaren meetvraag ligt daarmee 1,2 miljoen punten boven de aanname van de businesscase Centralisatie AQUON.

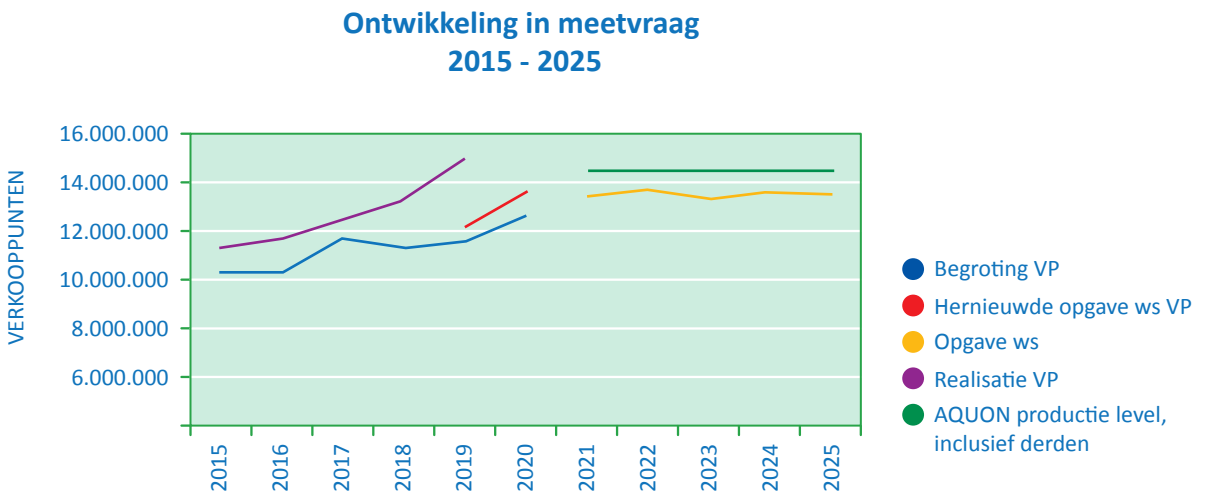

Figuur 2: meetvraag ontwikkeling in de tijd

In de meetvraag is een ingeschat aandeel onderzoeken opgenomen waartoe AQUON zelf niet is uitgerust en/of dat boven haar bezettingsgraad uit zal komen. Deze onderzoeken worden door AQUON uitbesteed aan partners. AQUON constateert dat de vraag naar specialistische analyses stijgt. Specialistisch onderzoek zoals bijvoorbeeld het landelijk medicijnrestenonderzoek blijft in omvang toenemen. Ook is er een toename in de diversiteit van de te onderzoeken stoffen in de afgelopen jaren te zien. Vanaf 2020 heeft AQOUN een eigen productielijn voor PFAS-analyses. Op verzoek van de opdrachtgevers worden ook de vooronderzoeken ten behoeve van waterbodemonderzoek in het jaar 2021 in eigen huis uitgevoerd.

Hiermee wordt verwacht dat de gevraagde verhoogde productie in vooronderzoeken waterbodem en PFAS met eigen mensen zal worden uitgevoerd. Ondanks deze verschuivingen blijft de begrote post voor uitbestedingen op eenzelfde kostenniveau als vermeld in de businesscase Centralisatie (4,0 miljoen euro).

De opgegeven productiewaarden hebben gevolgen voor de opdrachtgevers. De opdrachtgevers ontvangen namelijk vier maal per jaar een voorschotfactuur gebaseerd op de begrote kosten en de begrote productiewaarden. Echter de werkelijke jaarkosten worden door AQUON op basis van de werkelijke productiewaarden afgerekend. Hiertoe is een bijdrageregeling opgesteld, opgenomen in de GR AQUON en in bijlage 1 is de berekening voor het jaar 2021 (en verdere jaren) nader uitgewerkt.

In de AQUON bijdrageregeling wordt rekening gehouden met het feit dat opdrachtgevers meer en/of minder productie afroepen. De opdrachtgever/waterschap die uiteindelijk meer productie vraagt dan de opgegeven meetvraag ontvangt met haar jaarlijkse afrekening een hogere kostenfactuur. In bijlage 2 is een pro-forma afrekening opgesteld voor het jaar 2021 indien alle opdrachtgevers (als rekenscenario) 10 procent meer productie vragen en de totale kosten met 1.200.000 euro gaan stijgen.

7 AQUON KENT TWEE PROGRAMMA'S

AQUON werkt met twee programmabegrotingen, te weten Programma 1: Laboratorium AQUON en Programma 2: Eigenaren GR AQUON.

Programma 1: Laboratorium AQUON
In dit programma zijn de reguliere laboratoriumactiviteiten opgenomen. In deze programmabegroting zijn de AQUON-hoofdprocessen opgenomen. De kostenstructuur opgenomen is een afgeleide van de werkprocessen van AQUON.

Programma 2: Eigenaren GR AQUON
In de tweede programmabegroting Eigenaren GR AQUON is opgenomen op welke wijze de financiering verloopt van de ombouw en herinrichten van AQUON en daarmee de gevolgen van nieuwe strategische keuzes van de eigenaren.

7.1 EEN SAMENVATTING VAN DE BEGROTING 2021 EN MEERJARENRAMING 2022-2025

Een samenvatting kan als volgt worden weergegeven. In de volgende hoofdstukken wordt de programma-begroting in detail toegelicht.

LABORATORIUM Bedragen x €1.000	BEGROTING EN RAMINGEN TIJDREEKS 2021-2025				
	2021 begroot	2022 geraamd	2023 geraamd	2024 geraamd	2025 geraamd
Personeelskosten*	12.204	12.509	12.821	12.795	12.616
Toename personeelskosten	1.346	1,386	1.428	1.471	1.515
Overige bedrijfslasten*	2.935	2.962	2.790	2.769	2.746
Goederen en diensten*	2.883	2.913	2.942	2.905	2.868
Uitbestedingen*	4.040	4.080	4.121	4.320	4.522
Kapitaalslasten*	1.780	1.933	2.155	2.151	3.024
Onvoorziene lasten*	400	400	400	400	400
Mut. bestemmingsres.*	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting*	3	4	4	4	4
Totale kosten	25.591	26.187	26.661	26.815	27.695
Bijdrage derden*	300	300	300	300	300
Bijdragen waterschappen	25.291	25.887	26.301	26.515	27.395
Totale inkomsten	25.291	26.187	26.661	26.815	27.695

*Cijfers overgenomen uit afgegeven businesscase Centralisatie AQUON (nov. '19)

EIGENAREN Bedragen x €1.000	BEGROTING EN RAMINGEN TIJDREEKS 2021-2025				
	2021 begroot	2022 geraamd	2023 geraamd	2024 geraamd	2025 geraamd
Personeelskosten*	440	270	770	1.995	1.163
Overige bedrijfslasten*	0	0	0	400	0
Goederen en diensten*	0	0	0	0	0
Uitbestedingen*	0	0	0	0	0
Kapitaalslasten*	0	0	0		767
Onvoorziene lasten*	100	100	100	1.000	100
Mut. bestemmingsres.*	483	683	483	-1.462	-187
Vennootschapsbelasting*	0	0	0	0	0
Totale kosten	1.023	1.053	1.353	1.933	1.843
Bijdrage derden*	0	0	0	0	0
Bijdragen waterschappen	1.023	1.053	1.353	1.933	1.843
Totale inkomsten	1.023	1.053	1.353	1.933	1.843

*Cijfers overgenomen uit afgegeven businesscase Centralisatie AQUON (nov. '19)

Tabel 3: samenvatting begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2025 beide programma's

FINANCIËLE BEHEERSING

Conform de presentatie van de jaarcijfers in de afgegeven jaarrekeningen kent AQUON een adequate beheersing van haar financiële middelen en geven de cijfers een getrouw beeld van de werkelijkheid. In deze programmabegroting wordt een verwachting weergeven over de ontwikkeling in het jaar 2021. Aangezien AQUON zich volop ontwikkelt, is het mogelijk dat gedurende het jaar 2021 AQUON zich door (ver-) nieuwe inzichten en/of omgevingsfactoren dient aan te passen. Mocht er aanleiding zijn op basis van een veranderde omgeving de programmabegroting aan te passen dan zal AQUON dit door middel van een begrotingswijziging kenbaar maken bij het algemeen bestuur.

Gelijk aan het begrotingsjaar 2020 heeft AQUON haar begroting 2021 in twee programma's ondergebracht. Het eerste programmaonderdeel betreft de reguliere laboratoriumactiviteiten en het tweede de eigenaarskosten. Hiermee geeft AQUON een splitsing weer tussen operationele kosten en transitiekosten. Operationele kosten zijn gekoppeld aan de AQUON-productieorganisatie in al haar operationele facetten. Het eigenaarsdeel heeft overigens een tijdelijk karakter, zodra de centralisatie van AQUON is afgewikkeld, zal dit programma niet meer benodigd zijn.

Op basis van een in 2017 geïnitieerd planning- en controlcyclus stuurt AQUON met name op enkele prestatie-indicatoren, productieoutput en acceptabele kosten. Dit vraagt een goede beoordeling van de resultaten om zo aan te kunnen geven waar bijsturingsmogelijkheden aanwezig zijn. Dit geeft het management een stuur, een houvast om haar dienstverlening te kunnen uitvoeren. Het LIMS, de urenverantwoording en het financiële systeem leveren rapportages, eens per kwartaal worden de cijfers op bedrijfsvoeringsniveau met het gehele management doorgesproken en maandelijks worden de resultaten tussen de directie en de betreffende teammanager in het P&C-gesprek besproken.

Sturing wordt door het management mede vormgegeven door het realiseren van de productievraag van de deelnemende waterschappen op basis van het beschikbare budget. In 2021 wordt het algemeen bestuur in het halfjaarrapport geïnformeerd over de ontwikkelingen zodat tijdige (bij-)sturing mogelijk wordt.
De belangrijkste prestatie-indicatoren zijn bij AQUON hiervoor uitgewerkt en functioneren. Een dergelijk dasboard kan natuurlijk altijd beter. Een verdere uitwerking kost tijd, maar mag in het jaar 2021, conform het P&C statuut AQUON, beperkt worden verwacht.

7.2 DE BEGROTING VOOR PROGRAMMA 1 LABORATORIUM ACTIVITEITEN

PROGRAMMA 1 LABORATORIUM	BEGROTING 2021	*	BEGROTING 2020	REALISATIE 2019
Personeelslasten				
Salarissen	9.630.000	1	8.475.000	7.633.079
Sociale lasten	2.750.000	2	2.221.000	2.157.477
Overige personeelslasten	770.000	3	610.000	810.043
Personeel van derden	400.000	4	600.000	2.173.766
Personeelslasten	13.550.000		11.906.000	12.774.365
Overige bedrijfslasten				
Diensten van derden	1.110.000	5	1.094.000	1.074.874
Huren en rechten	66.000	6	46.000	46.271
Leaseauto's	720.000	7	670.000	684.537
Verzekeringen	47.000	8	43.000	46.657
Belastingen	40.000	9	40.000	20.587
Onderhoud door derden	962.000	10	815.000	791.222
Overige bedrijfslasten	2.935.000		2.708.000	2.664.148
Goederen en diensten				
Ge- en verbruiksgoederen	2.268.000	11	2.215.000	2.503.833
Duurzame gebruiksgoederen	350.000	12	375.000	201.794
Energie	265.000	13	265.000	234.794
Goederen en diensten	2.883.000		2.855.000	2.940.215
Uitbestedingen				
Externe analyses	4.040.000	14	4.000.000	5.870.593
Uitbestedingen	4.040.000		4.000.000	5.870.593
Kapitaalslasten				
Afschrijvingen	1.550.000	15	1.275.000	1.073.947
Rentelasten	230.000	16	250.000	241.908
Kapitaalslasten	1.780.000		1.525.000	1.315.855
Normale exploitatiekosten	25.188.000		22.994.000	25.564.176
Onvoorzien	400.000	17	100.000	0
Totaal lasten	25.588.000		23.094.000	25.565.176
Vrijval (bestemmings)reserve		18	0	0
Bijdrage derden	-300.000	19	-300.000	-463.143
Totale kosten	25.288.000		22.794.000	25.102.033
Vennootschapsbelasting	3.000	20	3.000	14.266
Bijdrage waterschappen	25.291.000		22.797.000	25.116.299

Tabel 4: begroting programma 1: laboratorium activiteiten

TOELICHTING OP DE BEGROTING AQUON-LABORATORIUM.

Uitgangspunten vermeld in de kadernota 2021, welke op 6 april 2020 aan het algemeen bestuur wordt aangeboden, zijn leidend geweest bij het opstellen van de begroting. In het algemeen kan gesteld worden dat er rekening is gehouden met een inflatiecorrectie van maximaal 1,0 procent op desbetreffende kostencategorieën. Voor salaris (CAO) ontwikkeling 2,0 procent.

De begroting is gebaseerd op reguliere kostenbegroting passend bij de opgegeven productieaantallen door opdrachtgevers van AQUON (14,2 miljoen verkooppunten). Alle kostencategorieën zijn in lijn met de vermelde kostenposten zoals weergeven in de businesscase Centralisatie. De kostencategorie personeelskosten is de uitzondering hierop, de afwijking hierop wordt transparant weergegeven.

1. De opgenomen salariskosten zijn gebaseerd op een personeelsformatie. Er is in 2021 een financiële ruimte benodigd van 0,5 procent voor de reguliere groei in de salarisschalen (‘periodieken’). Een eventuele jaarlijkse cao-verhoging is ingeschat op 2,0 procent. Met deze indexcijfers is ook in de businesscase Centralisatie gerekend. In het vergelijk met de BC zijn aanvullingen opgenomen:

a.	Toename personeel door insourcen van werk waterbodems vooronderzoek	€ 600 *
b.	Toename personeel door insourcen van werk PFAS analyses	€ 250 *
c.	Toename productie, versterking in inkoopcapaciteit	€ 70
d.	Bijstelling CAO verhogingen uit verleden 2019/2020 (gemiddeld 3,5% ipv 2%)	€ 150
e.	Doorontwikkeling advies/ data / innovaties	€ 175
f.	Divers/ ruimte	€ 101
Totale stijging personeelslasten in relatie tot opgave uit businesscase nov ’19		€ 1.346

De gekenmerkte posten (*) verdienen zich geheel terug bij de kostenpost nr. 14 ‘uitbestedingen’.

Ad a. De inzet van nieuw eigen personeel is middels een financiële afweging voorgesteld. Het betreft productie welke voorheen werd uitbesteed. Hiermee ene neutrale kostenverschuiving. Op verzoek van opdrachtgevers worden de vooronderzoeken ten behoeve van de baggerwerkzaamheden grotendeels voortaan door AQUON uitgevoerd.

Ad b. Het insourcing van de PFAS activiteiten is een economische afweging door AQUON.
Het deels zelf doen van dit werk weegt ruim op tot het uitbesteden van werk. Hiermee wordt in het 2021 verwacht 250.000 euro (per saldo) te besparen.

Deze uitbreiding van formatieplaatse heeft geen invloed voor de aanstaande Nieuwbouw. De werkplekken ten behoeve van het vooronderzoek betreffen kantoorwerkplekken. De PFAS werkzaamheden passen binnen de opgestelde contouren van de “nieuwe analyses” waarmee AQUON jaarlijks mee wordt geconfronteerd. Hiermee heeft ook deze uitbreiding van werk geen invloed op de huisvesting-businesscase.

2. De sociale lasten zijn in het jaar 2021 aangepast door de stijging van het werkgeversdeel in de pensioenlasten. De kosten waren ook voorzien in de businesscase Centralisatie.

3. De overige personeelskosten zijn relatief in lijn met reguliere jaren. Een groot deel van de begroting is opgenomen voor ontwikkeling & opleiding. Ook aspecten als ARBO zorg, werkgeversvereniging en personeelstevredenheidmeting zijn hierin opgenomen.

4. Personeel van derden bestaat uit flexibele inzet van productiepersoneel en inzet van specialisten noodzakelijk voor de bedrijfsvoering. Deze kosten worden in de realiteit waarschijnlijk hoger, aangezien AQUON bij het vervullen van vacatures in de vaste formatie nadere invulling van de centralisatieplannen moeten afwachten.

5. Ten behoeve van de AQUON-organisatieontwikkeling is voor huidige gewenste procesinnovatie een bedrag opgenomen van 400.000 euro. Een nadere toelichting over innovatiekracht van de organisatie is opgenomen in het hoofdstuk organisatieontwikkelingen. In samenspraak met opdrachtgevers wordt het bedrag besteed.

6-12. Deze kostencategorieën zijn conform verplichtingen, historische ervaringen en productieverwachtingen begroot. Een toename in onderhoud wordt voorzien bij de huidige panden (met name het pand in Leiden).

13. De kosten voor energie zijn op huidig prijspeil ingeschat (contractafspraak 2018-2020), een aanvullende kostenpost in belasting opcenten is vooreerst ingeschat op 20.000 euro.

14. Ten behoeve van externe uitgevoerde onderzoeken, veelal veroorzaakt door het feit dat het laboratorium niet is uitgerust voor alle gevraagde (specialistische) onderzoeken, wordt een bedrag begroot dat gerelateerd is aan de opgegeven meetvraag van de opdrachtgevers/waterschappen. Mocht de werkelijke productie van uitbestede (specialistisch) analyses hoger zijn dan begroot dan stijgt deze begrotingspost.

In de kadernota 2021 zijn hierover de uitgangspunten en financiële richtlijnen opgenomen, maar ook in de businesscase strategie 2020-2030 is een verdere aanwijzing in de productstrategie van AQUON opgenomen. Hierin staat beschreven waarop AQUON haar ‘uitbestedingen’ baseert. Het kostenniveau van uitbestedingen is in de begroting 2021 gelijk gehouden met de waarde zoals opgenomen in de businesscase Centralisatie. Daarin was overigens als basis de begrote productie op 13,0 miljoen verkooppunten. Deze programmabegroting 2021 is gebaseerd op 14,2 miljoen verkooppunten. Het verschil is een verwacht voordeel door het insourcen van activiteiten. Een verwacht voordeel van 600.000 euro wordt verwacht door het insourcing van de PFAS-analyses. Daarnaast is ongeveer 500.000 euro voordeel ingecalculeerd voor de vooronderzoek waterbodems. Om dit voordeel op uitbestedingen te kunnen te behalen is, zoals opgemerkt, de personeelsformatie uitgebreid.

Het productieniveau over 2021 is vastgesteld op 14,2 miljoen productiepunten. De financiële verordening van AQUON staat toe dat een productietoename een geaccepteerde kostentoename kan veroorzaken. Mocht de klantvraag zich positief of negatief ontwikkelen dan ontstaat mogelijk een (aanzienlijke) mutatie op deze begrotingspost. Aanvullend kan AQUON, in overleg met en/of op verzoek van haar opdrachtgevers, overwegen een extra voorschot factuur uit te reiken.

17. AQUON heeft een bedrag voorzien van 400.000 euro voor mogelijke kosten welke onvoorzien kunnen passeren. Het is tevens een begrotingspost waarmee risico’s, beschreven in de risicoparagraaf, kunnen worden gefinancierd. Deze post is in het jaar 2021 relatief hoog; veroorzaakt door de huidige staat van het pand van Leiden. Dit risico is ingeschat op 300.000 euro. Met deze kostenregel zijn alle risico’s hier omgezet in een begrotingspost. Mocht een kostenpost 'onvoorzien' zich niet voordoen, dan zal het bedrag niet benodigd zijn.

18. AQUON heeft in eerdere jaren een bestemmingsreserve gevormd ten behoeve van haar nieuwe strategische keuzes. In het jaar 2018 is hieruit de laatste deel van verbruikt. AQUON heeft in het begrotingsjaar 2021 voor haar reguliere laboratorium activiteiten geen bestemmingsreserve.

19. AQUON realiseert productie voor derden, zijnde klanten welke juist niet de opdrachtgevers vanuit de deelnemende waterschappen betreffen. Vanuit huidige contracten en ervaringscijfers is de omzet ingeschat.

20. AQUON valt voor een deel van haar omzet (omzet derden) onder de reguliere vennootschapsbelasting. De winstbelasting is voorgecalculeerd.

7.3 DE BEGROTING VOOR PROGRAMMA 2: T.B.V. EIGENAREN GR AQUON

PROGRAMMA 2 EIGENAREN	Begroting 2021	*	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Begroting 2020	Realisatie 2019
	** Deze exploitatiekosten betreffen de eenmalige kosten uit de BC Centralisatie **							
Personeelslasten								
Salarissen	200.000	1	200.000	500.000	700.000	700.000	200.000	35.793
Sociale lasten	40.000	2	50.000	50.000	200.000	113.000	40.000	13.885
Overige personeelslasten	100.000	3	20.000	120.000	895.000	250.000	0	133.665
Personeel van derden	100.000	4	0	100.000	200.000	100.000	100.000	0
Personeelslasten	440.000		270.000	770.000	1.995.000	1.163.000	340.000	183.343
Overige bedrijfslasten								
Diensten van derden	0	5	0	0	400.000	0	0	320.074
Huren en rechten	0	6	0	0	0	0	0	0
Leaseauto's	0	7	0	0	0	0	0	0
Verzekeringen	0	8	0	0	0	0	0	0
Belastingen	0	9	0	0	0	0	0	0
Onderhoud door derden	0	10	0	0	0	0	0	
Overige bedrijfslasten	0		0	0	400.000	0	0	320.074
Goederen en diensten								
Ge- en verbruiksgoederen	0	11	0	0	0	0	0	0
Duurzame gebruiksgoederen	0	12	0	0	0	0	0	0
Energie	0	13	0	0	0	0	0	0
Goederen en diensten	0		0	0	0	0	0	0
Uitbestedingen								
Externe analyses	0	14	0	0	0	0	0	0
Uitbestedingen	0		0	0	0	0	0	0
Kapitaalslasten								
Afschrijvingen	0	15	0	0	0	767.000	190.000	187.587
Rentelasten	0	16	0	0	0	0	0	0
Kapitaalslasten	0		0	0	0	767.000	190.000	187.587
Normale exploitatiekosten	440.000		270.000	770.000	2.395.000	1.930.000	530.000	691.004
Onvoorzien	100.000	17	100.000	100.000	1.000.000	100.000	100.000	0
Totaal lasten	540.000		370.000	870.000	3.395.000	2.030.000	630.000	691.004
Opbouw bestemmingsreserve	483.000	18	683.000	483.000	-1.462.000	-187.000	0	0
Bijdrage derden	0	19	0	0	0	0	0	-113.569
Totale kosten	1.023.000		1.053.000	1.353.000	1.933.000	1.843.000	630.000	577.435
Vennootschapsbelasting	0	20	0	0	0	0	0	0
Bijdrage waterschappen	1.023.000		1.053.000	1.353.000	1.933.000	1.843.000	630.000	577.435
	** Deze kosten (7,2 mio) betreffen de eenmalige kosten uit de BC Centralisatie **							

Tabel 5: begroting programma 2: Eigenaren

TOELICHTING OP DE BEGROTING EIGENAREN GR AQUON

De vermelde kosten in het programma eigenaren betreffen de kosten overgenomen uit de businesscase Centralisatie AQUON, versie 1.1 (november 2019). Andere kosten zijn niet aan de orde. AQUON heeft de begrote eenmalige projectkosten uit het plan geëgaliseerd over de jaren 2021-2025. Een totaaloverzicht van deze eenmalige projectkosten wordt in tabel 6 weergegeven.

1. AQUON verwacht dat vanaf het moment dat bekend is waar AQUON de nieuwe locatie gaat vestigen, enige (gewenste en/of ongewenste) personeelsfrictie gaat ontstaan. Deze kosten zijn globaal begroot, echter wellicht schuiven deze begrote uitgaven door in de tijd. De tijd tijdens de bouwperiode van AQUON (de jaren 2021-2024) zal het leren.

   De kosten van afvloeiing kunnen positief beïnvloed worden door een goed strategisch personeelsplan, welke in samenwerking met de waterschappen in het jaar 2020 wordt opgesteld. Een eventueel nieuw te ontwikkelen doorstroomprogramma personeel kunnen de afvloeiingskosten van AQUON positief beïnvloeden. Hiervoor is overleg met de negen aangesloten waterschappen voor vermeerderd inzicht voor benodigd. De uitkomsten van het nieuwe personeelsplan kunnen in de begroting van het jaar 2022 worden opgenomen.

2. De sociale lasten zijn evenredig voorzien.

3. In de kosten overige personeelskosten is een hoge uitgave voor reistijdvergoeding personeel (aspect sociaal plan) in 2024 opgenomen.

4. Onder personeel derden is de inzet van externe personeel ten behoeve van het change-programma opgenomen. In tabel 5 worden deze kosten nader geduid. Vanaf 2023 zal een toename druk ontstaan bij het centralisatievraagstuk ten aanzien van de personeelsrechten. Vanaf 2023 wordt dan ook een personeelsfunctionaris voorzien die de rechten van het personeel uitwerkt en regisseert.

17. Conform de businesscase Centralisatie is een hoge kostenpost opgenomen in het jaar 2023. Deze kostenpost onvoorzien werd in november 2019 als een percentage van de bouwkosten vastgesteld.

18. AQUON werkt in de jaren 2021 -2025 op verzoek van de waterschappen met een bestemmingsreserve. Deze reserve wordt gevoed door een vaste bijdrage van de deelnemende waterschappen. Dit betreft een bestemmingsreservering voor de te maken eenmalige kosten tijdens de Nieuwbouw. Deze totale kosten gedurende het vijfjarig project bedragen totaal ongeveer 3,9 miljoen euro. Deze bijdrage is gedurende deze jaren 873.000.000 euro per jaar. De werkelijke kosten worden telkens onttrokken aan deze reserve. Op deze wijze wordt voorkomen dat de deelnemende waterschappen in de jaren 2023/2024 (verwachte hoogtepunt van eenmalige kosten) geconfronteerd worden met een hoge kostenpost.

    Deze bestemmingsreserve heeft geen betrekking op de te verwachten eenmalige kosten ten aanzien van mogelijke afvloeiing personeel. Deze kosten zijn per jaar in deze programmabegroting geraamd onder personeelskosten en zijn in totaal 3,3 miljoen euro.

    In bijgaande tabel worden de totale eenmalige kosten schematisch weergegeven. Deze hoogte van deze eenmalige kosten zijn geheel gelijk met de gepresenteerde informatie in de businesscase nieuwbouw (november 2019), en bestuurlijk vastgesteld op 3 maart 2020.

Businesscase Centralisatie	Details van de eenmalige kosten zie overzicht 5 businesscase Centralisatie			
Eenmalige kosten:				
Vastomlijnde eenmalige kosten Nieuwbouw				
Compensatie reistijd (Sociaal Stratuut)	645			
Change programma AQUON organistie	700	>>>	Begeleiding herplaatsing personeel	200
Boekwaarde verliezen	767		Interne & externe communicatie	100
Verhuizen & Installeren	400		Stimulansprogramma personeel	100
Onvoorzien	1.400		Werving & selectie	100
Totaal eenmalige kosten Nieuwbouw	**3.912**		Improductieviteit & overige	200
Frictiekosten door herplaatsting personeel	3.293			700
Totale eenmalige kosten	**7.205**			

Verloop (begroting) van de eenmalige kosten	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Vastomlijnde eenmalige kosten nav Nieuwbouw						
Jaarlijkse inleg van waterschappen	783	783	783	783	780	3.912
Verwachte kosten, in het programmajaar	-300	-100	-300	-2.245	-967	-3.912
Saldo Mutatie	483	683	483	-1.462	-187	0
Saldo verloop bestemmingsreserve Nieuwbouw	483	1.166	1.649	187	0	

Geraamde eenmalige kosten frictie personeel	240	270	570	1.150	1.063	3.293

Eenmalige kosten afvloeiingskosten personeel						
Totale eenmalige kosten per jaarlaag	1.023	1.053	1.353	1.933	1.843	7.205

Tabel 6: totaaloverzicht eenmalige projectkosten

8 KOSTENTOEREKENING EN DE BIJDRAGEREGELING

8.1 JAARLIJKSE EXPLOITATIEKOSTEN LABORATORIUM (PROGRAMMA 1)

ALGEMEEN
De jaarlijkse reguliere exploitatiekosten worden ingedeeld naar vaste kosten en variabele kosten. Deze vaste en variabele kosten hebben een eigen basisberekening in de bijdrageregeling. De bijdrage van een individueel waterschap bestaat daarmee uit een aandeel in de vaste kosten en een aandeel in de variabele kosten. De opbrengsten door derden wordt in mindering gebracht op de jaarlijkse reguliere exploitatiekosten. Het geheel van de resterende jaarlijkse reguliere bedrijfskosten wordt vervolgens geheel door de (negen) deelnemende waterschappen bijgedragen.

DE KOSTENVERDELING
De vaste kosten zijn de kosten van de bedrijfsinrichting en deze kostencategorie wordt verondersteld 75 procent van de normale reguliere jaarlijkse exploitatiekosten te zijn. In tegenstelling tot de vaste kosten bewegen de variabele kosten mee met de jaarlijkse productie en deze worden verondersteld 25 procent van de reguliere jaarlijkse exploitatiekosten te zijn.

CONSEQUENTIES VOOR EEN INDIVIDUEEL WATERSCHAP
Elk waterschap draagt een percentage van de vaste kosten bij. Het percentage aan vaste kosten dat een individueel waterschap bijdraagt, is afhankelijk van de gemiddelde afgenomen productie in de drie afgesloten jaren voorafgaand aan het desbetreffende verslagjaar. In het jaar 2021 dient de productie uit de jaren 2017, 2018 en 2019 als basis voor de berekening van het kostendeel in de vaste inrichtingskosten. Het verhoudingscijfer van deze drie jaren productie ten opzichte van de totale productie in hetzelfde tijdvak (opgenomen in de meest recente jaarrekening), geeft het relatieve kostenaandeel van een individueel waterschap.
De jaarlijkse variabele kosten worden in verhouding van de werkelijke afgenomen productie in het desbetreffende verslagjaar toegerekend aan een individueel deelnemend waterschap.

8.2 KOSTEN EIGENAREN (PROGRAMMA 2)

De eenmalige exploitatiekosten naar aanleiding van de centralisatie van AQUON zijn in het programma eigenaren opgenomen. Deze kosten, welke over een aantal jaren zijn geëgaliseerd, worden doorberekend op eenzelfde wijze als de vaste inrichtingskosten (3-jaars, voortschrijdend gemiddelde, vermeld in de meest recente jaarstukken). Door middel van deze berekeningswijze betaalt elk waterschap een percentage van de programmabegroting Eigenaren GR AQUON.

Mocht de bestemmingsreserve niet afdoende zijn dan betaalt ieder waterschap relatief hetzelfde deel bij (conform dezelfde verdeelsleutel). Andersom werkt het hetzelfde: mocht de bestemmingsreserve na de realisatie een overschot bevatten, dan wordt dit surplus terugbetaald aan de desbetreffende waterschappen.

WETTELIJKE PARAGRAFEN

Overeenkomstig het waterschapbesluit artikel 4.11 zijn in de programmabegroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2025 de paragrafen opgenomen welke verplicht zijn te vermelden. Met deze paragrafen wordt bereikt dat de uitgangspunten, de hoofdlijnen van het (nieuwe) beleid met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, evenals de financiële gevolgen van dat beleid worden verankerd.

UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

In de opzet van de begroting 2021 is geen structurele verandering in de opzet van begroten doorgevoerd. AQUON kent vanaf het begrotingsjaar 2016 twee programmabegrotingen. De eerste programmabegroting wordt 'laboratorium AQUON' genoemd en het tweede programma 'Eigenaren GR AQUON'. In deze begroting 2021 wordt ook de meerjarenraming 2022-2025 in beeld gebracht.

Vanaf het jaar 2017 valt AQUON onder de reguliere vennootschapsbelasting. In de begroting 2021 worden een winstberekening en afdracht vennootschapsbelasting gemaakt voor de omzet voor derden. De activiteiten vanuit het samenwerkingsverband (t.b.v. waterschappen) zijn vrijgesteld van deze belasting.

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

In de programmabegroting 2021 is een bedrag van 400.000 euro als incidentele lasten voorzien. Deze relatief hoge kostenpost wordt ingegeven door de slechte staat van het pand Leiden.

ONTTREKKING AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN

AQUON had in het jaar 2021 geen bestemmingsreserve en/of voorzieningen tot haar beschikking. Aan het eind van het jaar 2021 heeft AQUON een bestemmingsreserve ten behoeve van de voorziene relatief hoge eenmalige exploitatiekosten in de jaren tot en met 2025. In de programmabegroting eigenaren wordt deze kostenpost verder geduid.

WATERSCHAPSBELASTING

AQUON int geen belastingen en daarom is deze paragraaf niet van toepassing.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOPROFILERING

AQUON kent geen (algemene) reserves. Voor wat betreft de financiële risico's geldt dat de deelnemers van de GR AQUON aansprakelijk zijn voor de niet afgedekte risico's.

AQUON staat al enige jaren voor grote organisatieveranderingen en daarmee zijn de risico's groter. In het hoofdstuk risicobeheersing wordt een uitgebreide weergave gegeven van de mogelijke risico's door aanpassing van de organisatiestructuur en bijbehorende kostenstructuur. Deze paragraaf was ook in het jaar 2017-2018 opgenomen, gezien de importantie wordt deze integraal echter geüpdatet opgenomen. Inmiddels hebben de deelnemende waterschappen gezamenlijk uitgesproken dat zij de beleidslijnen (nieuwe strategie) gezamenlijk onderschrijven. Hierdoor zijn de bestuurlijke risico's afgenomen.

In het begrotingsjaar 2021 en in de meerjarenraming 2022-2025 is op de mogelijke financiële risico's zo adequaat mogelijk geanticipeerd. AQUON heeft vanuit een kwantitatieve risicoanalyse vastgesteld dat er inderdaad risico's met een financieel effect zijn. De belangrijkste risico's met een financieel effect zijn:

- Toename in gevraagde dienstverlening van waterschappen waartoe het laboratorium AQUON niet toe is ingericht. Deze diensten worden uitbesteed aan partners. AQUON heeft zo goed als mogelijk samen met de waterschappen deze dienstverlening geïnventariseerd en daaruit volgend eenzelfde kostenniveau gehanteerd als in 2020. Het toe te passen verrekensysteem voorziet in eventuele meer-productie zodat deze door de veroorzaker wordt betaald.
- In de risicoparagraaf wordt uitgebreid stil gestaan bij deze en andere risico's. Voor eventuele andere risico's is een begrotingspost onvoorzien opgenomen.

FINANCIERING

In 2013 zijn vanwege de aanschaf van de panden leningen aangetrokken. Deze langlopende leningen, inclusief kortlopende faciliteiten, leiden niet tot een herziening van de leningenportefeuille voor het begrotingsjaar 2021. Verwacht wordt dat de financieringsbehoefte in het jaar 2021 geheel in het huidige financieringsarrangement met de bankinstelling past.

In het jaar 2021 dient AQUON in verband met haar verhoogd investeringsniveau (bouw) aanvullende bedrijfs-financiering te verkrijgen. Vanaf het jaar 2022 zal AQUON de behoefte aan meer financiële middelen hebben. AQUON is overigens zelfstandig bevoegd leningen uit de geld- en/of kapitaalmarkt aan te gaan. Hiertoe zal AQUON een plan opstellen welke voorgelegd gaat worden aan het algemeen bestuur van AQUON. Een totale herziening van de bestaande leningenportefeuille kan (indien mogelijk) hierbij worden overwogen.

VERBONDEN PARTIJEN

AQUON kent geen verbonden partijen. Deze paragraaf is niet van toepassing.

KAPITAALGOEDEREN

AQUON is met haar specifieke apparatuur een kapitaalintensieve organisatie. In de jaren 2014-2017 is er een rem geweest op nieuwe investeringen en vervangingsinvesteringen. Verwacht wordt dat ook in het jaar 2021 een aantal duurzame laboratoriuminstrumenten worden vervangen. Gelijktijdig met de genoemde vervanging zal een verdere technologische bijstelling moeten plaatsvinden doordat AQUON nu geen state of art instrumentaria heeft (verouderde technologie). Om tijdig financiële middelen beschikbaar te krijgen wordt nu aangegeven dat in de komende planperiode 2021-2022 circa 3,0 miljoen euro benodigd zal zijn. Gemiddeld per jaar 1,5 miljoen euro. Daarnaast is in 2021 en verder voor de doorontwikkeling van ICT en facilitaire middelen jaarlijks circa 700.000 euro benodigd.

Voor het jaar 2021 is een financieringskrediet van 3.0 miljoen euro gereserveerd voor het vervolgonderzoek in kader van de centralisatie van AQUON. Deze uitgaven betreffen het ontwikkelen van een concept voor nieuw pand, opmaken van bestekken voor de bouw en/of verbouw, vergunningen en aanbestedingstrajecten.

AQUON kent geen investeringsstatuut aangezien zij regulier een beperkte mate van investeringen kent. Een vervanging van een laboratoriuminstrument betekent veelal een project waar een langere doorlooptijd mee is gemoeid. In 2021 worden meerdere investeringsprojecten voorzien. Afhankelijk van het project-startmoment vindt de investering in 2020 of in 2021 plaats. Voorafgaand aan vervanging wordt een operationele business case uitgewerkt. De vermelde ontwikkelingen geven een richting, verdienen door middel van vraagarticulatie overleg met opdrachtgevers. De investeringen passen binnen de benodigde operationele 3,0 miljoen euro / 2 jaar. De te verwachte investeringen bedragen:

- Servicebureau:
  - Uitbreiding / verbreding van de regie op het waterbodemonderzoek voor de waterschappen. Data- en informatisering proces (o.a. met GIS) wordt voorzien
  - Vervanging tool benodigd voor de opdrachtverstrekking van waterschappen (PIM-sheet)
- Monstername & logistiek:
  - Vergroting inzet van sensortechnieken voor meer continue monitoring in het veld
  - Ontwikkelingen in aantal veldmeters
- Chemie:
  - Diverse laboratorium apparatuur vervangen (GC-MS en ICP-MS)
  - Uitbreiding, ontwikkeling en implementatie van nieuwe analyses
  - Onderzoek mogelijke robotisering en automatisering
- Hydrobiologie:
  - Meerdere microscopen inclusief software

EMU – SALDO

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economisch en Monetaire Unie (EU) zijn afspraken gemaakt over het overheidstekort. Binnen de overheid van Nederland is het aanvaardbaar het tekort te verdelen over het Rijk en de decentrale overheden. In principe zal het exploitatietekort van AQUON elk jaar 0 zijn, omdat alle netto kosten worden doorberekend aan de deelnemers. Het EMU-saldo kan hoger of lager zijn dan 0, door investeringen, afschrijvingen en de invloed van reserves en voorzieningen.

Het investeringsniveau van AQUON in het jaar 2021 ligt door vervangingen van instrumentarium (3,0 miljoen euro/ 2 jaar) en jaarlijks facilitaire/ICT-aanschaf (0,7 miljoen euro) op circa 2,2 miljoen euro. De afschrijvingen bedragen in de begroting circa 1,6 miljoen euro. Het EMU-saldo voor 2021 bedraagt daarmee negatief ca. 0,6 miljoen euro.

WET NORMERING TOPINKOMENS

Bijgaand een overzicht met actuele informatie.

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
Dhr. J.K. Bouma	Directeur
Dhr. P.H. Daverveldt	Technisch voorzitter
Dhr. C.G. Jansen op de Haar	Voorzitter
Dhr. J. van Driel	Bestuurder
Dhr. W. von Faber	Bestuurder
Dhr. G. den Hartog	Bestuurder
Dhr. P.C.M. Ketelaars	Bestuurder
Dhr. V.E.C. Lokin	Bestuurder
Dhr. P. Ouwendijk	Bestuurder
Dhr. J. Verdoold	Bestuurder
Dhr. H.P. Verroen	Bestuurder

Tabel 7: overzicht actuele informatie in kader van Wet Normering Topinkomens

9 RISICOMANAGEMENT

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste en gesignaleerde risico's in beeld gebracht. Er komen voortdurend, ook door voortschrijdend inzicht, nieuwe risico's op AQUON af. In dit hoofdstuk wordt een uiteenzetting gedaan van mogelijke risico's, de wijze waarop individuele risico's tegemoet worden getreden (risico respons) en een beschrijving van de impact van de risico's op de resultaten en/of financiële positie. AQUON heeft een financiële vertaling gemaakt voor haar risico's. Onder meer is een verhoogde kostenpost onvoorzien opgenomen. Daarnaast heeft zij in bijlage 2 een scenario opgenomen, mochten kosten stijgen door vermelde risico's. Bij de uitwerking is onderscheid gemaakt in risico's met betrekking tot de volgende aspecten:

- Bestuurlijke aspecten: de risico's hangen samen met bestuurlijke besluiten;
- Organisatorische aspecten: de risico's zijn direct gerelateerd aan de organisatie;
- Personele aspecten: de risico's hangen samen met de personele bezetting;
- Locatie aspecten: de risico's hangen samen met locatie(s).

RISICO'S M.B.T. BESTUURLIJKE ASPECTEN

De eigenaren hebben met de besluiten tot AQUON 2.0 aangegeven dat zij de nieuwe strategie en beleidslijnen ondersteunen en onderschrijven. Hiermee vervalt een groot deel van de risico's op bestuurlijk terrein, die de afgelopen jaren de bedrijfsvoering van AQUON hebben beïnvloed. De bestuurlijke risico's blijven bestaan, maar de kans dat zo'n risico zich voordoet is aanmerkelijk afgenomen.

Risico: uittreden van deelnemende waterschappen

Het risico van uittreden van een van de deelnemende waterschappen blijft altijd aanwezig. Belangrijk is dat de consequenties van het uittreden in beeld zijn gebracht. In de GR 2018 is een uittreedregeling opgenomen, zodat AQUON kan blijven werken aan haar continuïteit.

Risico: bestuurlijke verandering: consequenties koers

De GR AQUON verkrijgt om de vier jaar een nieuw bestuur met mogelijk andere bestuursleden. Het bestuur geeft de strategische richting aan de GR AQUON. Door nieuwe inzichten van bestuursleden in een vierjaarlijkse zittingsperiode kunnen afwijkende strategische keuzes worden onderzocht en worden uitgewerkt. Opgemerkt wordt dat AQUON een kapitaalintensief onderzoeksbedrijf is, waarbij veel kapitaal langdurig is geïnvesteerd. Het bestuur geeft bij (nieuwe) strategische keuzes daarmee richting aan doorontwikkeling van AQUON, die een langere periode bestrijkt dan de vier jaar van de bestuurlijke zittingsperiode. Door bestuursleden vooraf goed te informeren over effecten van wijzigingen in strategie kunnen verantwoorde keuzes worden gemaakt. Een zorgvuldig besluitvormingsproces is belangrijk.

Risico: negen waterschappen op één lijn

De GR AQUON is in gezamenlijk eigendom van negen waterschappen. Voor strategische veranderingen is het belangrijk dat de negen eigenaren zichzelf herkennen en gezamenlijk (blijven) staan voor de uiteindelijke keuze die nu gemaakt moet worden. Een gezamenlijke visie op de toekomst is belangrijk, niet slechts voor de grote investeringen die de GR AQUON wenst te plegen. Grote investeringen zonder gezamenlijke visie vormen een groot bedrijfsrisico. Door middel van (bijvoorbeeld) periodieke werksessies kan toetsing en herijking van de

integrale strategie plaatsvinden. Inzicht verkrijgen in wat de markt kan bieden en daarnaast een uitwerking van een nauwe samenwerking met de markt geeft essentiële informatie voor deze keuzes ten aanzien van toekomstige bedrijfsinrichting.

RISICO'S M.B.T. ORGANISATORISCHE ASPECTEN

Risico: nieuwe ontwikkelingen vergen meer
Het wateronderzoek wordt geconfronteerd met nieuwe technologische en overige ontwikkelingen. Hierbij kan worden gedacht worden aan:

- Wijzigingen in werkmethodes, werkpakket en werklast. Mede dankzij beleidsontwikkelingen in het waterbeheer, zoals kaderrichtlijn Water, verandert de behoefte aan laboratoriumondersteuning. Risico in trendbreuk kan op een juiste wijze worden geregisseerd door frequent contact en overleg met waterbeheerders (de klant) zodat hier tijdig op kan worden gereageerd.
- Verbreding van het analysepakket. De accenten in het laboratoriumonderzoek worden verlegd naar andere stoffen. De verwachting is met name dat hydrobiologisch en geïntegreerd onderzoek zich verder zal ontwikkelen. Risico bestaat dat AQUON niet klaar is voor deze ontwikkeling. AQUON bereidt zich erop voor deze ontwikkelingen te volgen met de inzet van een innovatiemanager en door samenwerking met andere kennisinstituten en overheidslaboratoria. Indien gewenst worden nieuwe analyses in overleg met opdrachtgevers opgenomen in het dienstenpakket. AQUON heeft daarnaast strategische kennis- en uitvoeringspartners om snel te kunnen inspelen op ontwikkelingen.
- Ontwikkelingen en introductie van automatisering en technologie. Arbeidsintensieve analyses worden steeds meer geautomatiseerd. Met uitbreiding van de analysemogelijkheden neemt bovendien de complexiteit van de benodigde techniek en technologie toe. Dit betekent dat de vereiste professionaliteit toeneemt (opleidingsniveau) en de behoefte aan voldoende financieel draagvlak voor benodigde professionaliteit en de aanschaf van vaak kapitaalintensieve apparatuur.

Risico: productiedaling en/of stijging.
AQUON is aanvankelijk (in 2011) bedrijfsmatig ingericht voor dertien miljoen productiepunten. In de jaren 2012 en 2013 is zij geconfronteerd met een forse productiedaling. De jaren erna vond er een verdere (lichte) daling plaats en de verwachting van de opdrachtgevers was dat de productie rond de tien miljoen productiepunten zou blijven tot het jaar 2020. Inmiddels ligt de productie rond de vijftien miljoen punten. De verwachte meetvraag van de opdrachtgevers/ waterschappen verkrijgt verdere focus door gezamenlijke vraagarticulatie.

Het risico van een daling heeft consequenties voor de bedrijfsinrichting en bedrijfsvoering en heeft financiële gevolgen. Bij duurzame verandering (bijvoorbeeld door het centralisatievraagstuk) is herschikking van het bedrijf noodzakelijk. Door middel van professioneel leiderschap en adequaat inspelen op een eventuele duurzame wijziging in de klantvraag is aanpassing van de bedrijfsinrichting te realiseren. AQUON bereidt zich daarnaast voorzichtig voor, voor bepaalde productiesegmenten, op het werken vanuit een regierol. AQUON wenst hier een gevoel bij te krijgen en zal dit in geschikte pilotsituaties toepassen. Door meer ervaring op te doen met onder regie uitvoeren van routinematige analyses kan een nieuw optimum worden gevonden met de markt (make or buy).

Het financiële risico van een productiedaling en/of productiestijging wordt beperkt doordat het (nieuwe) kosten-verrekensysteem voor de deelnemende waterschappen antwoord geeft op een individuele productieverandering. Een deelnemend waterschap staat voor drie jaar borg voor het relatieve aandeel in de vaste kosten. De referentieperiode van drie jaren rolt mee in de tijd met het desbetreffende productiejaar. Het verrekensysteem voorziet tevens in een jaarlijkse afwikkeling van marginale kosten bij meer/of minder gerealiseerde productie per opdrachtgever/waterschap.

Risico: accreditatiebehoud

AQUON werkt met de hoogst mogelijke gekwalificeerde werkprocessen. AQUON heeft haar werkprocessen integraal geaccrediteerd en jaarlijks vindt toetsing door de RvA plaats. Deze hoge kwaliteitsnorm is nodig voor de waterschappen indien zij met mogelijke juridische geschillen worden geconfronteerd. Het risico bestaat dat tijdens de ombouw de werkprocessen niet volgens kwaliteitsprotocollen verlopen. AQUON heeft ervaring met deze veranderingen en schakelt de RvA in om de kwaliteitsnormen te blijven behalen.

Risico: tevredenheid opdrachtgevers

Bij veranderingen ontstaat mogelijk een daling van tevredenheid van de opdrachtgevers. De AQUON-organisatie is in deze fase mogelijk sterk intern gefocust en kan daarbij het klantbelang deels uit het oog verliezen. Een onwenselijke situatie, maar gerealiseerde reorganisaties tonen aan dat dit mogelijk ontstaat. AQUON heeft speciaal hiervoor de bedrijfsinrichting aangepast. Het organisatieonderdeel Servicebureau legt de focus op de klant en de start van alle werkprocessen. Deze organisatie-aanpassing moet klaar zijn voor de ombouw van AQUON. Door frequent contact met de klant, waarbij informatie-uitwisseling centraal staat, verwacht AQUON het risico beheersbaar te houden. Een te ontwikkelen communicatieplan behoort bij het ombouwplan van AQUON.

Risico: management- en bedrijfscultuur

Belangrijke succesfactor voor de bedrijfsvoering is de management- en bedrijfscultuur. De organisatie heeft behoefte aan een heldere organisatiestructuur, waarbij een efficiënte bedrijfsvoering wordt gerealiseerd. De bedrijfscultuur dient daarbij klantgericht te zijn en kwaliteit dient centraal te staan in handelen en denken. Door de inrichting van de topstructuur van AQUON is een belangrijke managementverandering doorgevoerd. Het (nieuwe) strategische personeelsmanagement zal worden aangevuld met normen en waarden (kernwaarden), waarbij voorbeeldgedrag wordt ontwikkeld.

Risico: rol en invloed van OR

De Ondernemingsraad (OR) heeft een belangrijke invloed op de doorontwikkeling van AQUON. Mocht de OR zich niet kunnen vinden in de plannen van het bedrijf dan is dit een groot risico voor de uiteindelijke operationalisering van alle plannen. De Ondernemingsraad wordt intensief betrokken bij de ontwikkeling van de organisatie en daarnaast wordt de OR ruimte geboden om zichzelf hierin voor te bereiden. Tijdens de reguliere overlegvergaderingen is de doorontwikkeling een belangrijk gespreksonderwerp en waar noodzakelijk worden de (reguliere) trajecten van instemming- en advies doorlopen.

Risico: aannames in de business case t.b.v. besluitvorming

In de businesscase Centralisatie van AQUON werd gewerkt met aannames, aangezien er een doorkijk is gemaakt op basis van uitgangspunten. Aannames zijn onderhevig aan veranderingen. De aannames worden met de beste inzichten opgesteld en doorvertaald in een uitwerking. Werken met aannames brengt risico's met zich mee. Door middel van adequate projectbeheersing en regulier terugkerende jaarlijkse begrotingscycli worden steeds opnieuw de opgenomen aannames beoordeeld. Mocht er een aanleiding ontstaan de aannames te wijzigen dan worden deze beargumenteerd in deze werkprocessen zichtbaar.

RISICO'S M.B.T. PERSONELE ASPECTEN

Risico: personeelsverloop: kennis- en productieverlies

Bij het verplaatsen van werk naar een andere locatie is het mogelijk dat personeelsleden de keuze maken om een andere werkkring te zoeken. De vraag is hoe ernstig dit is voor een organisatie die voor de routinematige werkzaamheden juist een kleiner vast personeelsbestand nastreeft. Vooral voor specialistische en hydrobiologische onderzoeken is het van belang dat kennis wordt behouden. Voor medewerkers worden (eventueel individuele) maatregelen uitgewerkt zodat kennisbehoud centraal staat.

Risico: veranderingsbereidheid personeel

Het cultuuraspect verdient ruime aandacht binnen AQUON. Vanaf het jaar 2011 zijn verschillende organisatieonderdelen bij elkaar gebracht. De AQUON-organisatieonderdelen hebben hun eigen werkpakket. De organisatie is sinds 1 januari 2017 op twee locaties gevestigd, waarbij in de afgelopen jaren bedrijfsbreed team- en cultuurontwikkeling heeft plaatsgevonden. Kernwaarden zijn daarbij gedefinieerd en actief ontwikkeld en uitgedragen. De gewenste cultuur heeft in het ombouwplan grote waarde en verkrijgt prominent aandacht. Risico bestaat dat de gestelde bedrijfsdoelen niet worden behaald door een ongewenste (onderontwikkelde?) cultuur. Door vanuit verschillende invalshoeken hierop te sturen is een ontwikkeling te verwachten. Juist om deze reden is ingezet op locatiekeuze, herinrichting van organisatie en ontwikkeling van het topmanagement. Het traject van cultuurverandering is een actief onderdeel van het strategische personeelsmanagement.

Risico: onvoldoende kennis en expertise

Afhankelijk van de bestuurlijke keuzes kunnen de te realiseren veranderingen voor AQUON groot zijn. In deze periode van veranderen zal een groot beroep worden gedaan op de veranderbereidheid van de medewerkers. De medewerkers zijn daartoe niet geschoold en van nature is de mens niet uit op verandering. Tijdens de transitie kan er een tekort zijn aan kennis en expertise om dit veranderproces te begeleiden. AQUON stelt voor om dit aspect nadrukkelijk aandacht te geven. Naast communicatie zal ook het veranderproces speciale aandacht vergen en daarvoor moet de noodzakelijke begeleiding worden gezocht om de uiteindelijke doelen te bereiken.

RISICO'S M.B.T. LOCATIE ASPECTEN

Risico: taxatiewaarden panden

In februari 2019 heeft AQUON haar twee panden opnieuw laten taxeren. De taxateur heeft hiermee aangegeven dat er een toenemende belangstelling is voor laboratoriumruimte. Zij geeft daarbij ook aan dat individuele laboratoriumruimten specifiek zijn in een toepassingsproces.

AQUON loopt het risico dat deze taxatiewaarden tegenvallen en/of de tijdslijn van een eventuele vervreemding anders zal verlopen. Het risico van daling en stijging van verkoopwaarde wordt niet eerder zichtbaar dan op het verkoopmoment. Voor dit risico zijn verder geen maatregelen opgenomen bij gebrek aan andere bruikbare informatie.

Risico: onderhoudstoestand panden

De twee laboratoriumpanden van AQUON in Tiel en Leiden zijn niet geschikt en niet ingericht op de aanstaande veranderde werkprocessen. De inzichten op het kwalitatief en efficiënt uitvoeren van chemische en hydrobiologische analyses zijn vergaand veranderd in de afgelopen 15-30 jaar. De huidige staat van de panden verhinderen AQUON de hoge kwaliteit in producten en diensten op termijn te realiseren.

De onderhoudsstaat van het laboratoriumpand in Leiden is zorgelijk. Het pand is ongeveer 35 jaar oud, heeft een onderhoudsachterstand en de laboratoriuminstallaties gebouw-gebonden installaties zijn volgens externe deskundigen technisch vrijwel geheel afgeschreven. Als maatregel heeft AQUON haar kostenpost ‘onvoorzien’ aanzienlijk verhoogd. Een jaarlijkse toename hierin op basis van dit risico is voorzien op 300.000 euro.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1
BIJDRAGEREGELING EN KOSTENVERDELING

TOELICHTING OP BEREKENING BIJDRAGEREGELING TBV PROGRAMMA LABORATORIUM

De vaste kosten van de AQUON-organisatie (75 procent) worden verrekend op basis van de gerealiseerde productie (drie jaargemiddelde) van de afgelopen jaren voorafgaand aan het desbetreffende jaar. Het driejaar-gemiddelde kan worden berekend aan de hand van de tabel met gerealiseerde en te verwachten productie. In bijlage 1 is de opgegeven productieverwachting opgenomen; bij de definitieve jaarafrekening worden deze aantallen vervangen door de werkelijke productieaantallen.

Een inzicht van meer of minder productie en/of kosten wordt in bijlage 2 gegeven.
Deze pro-forma uitwerking geeft inzicht in het scenario als alle opdrachtgevers 10 procent meer productie gaan vragen. In dit scenario wordt ook aangenomen dat dit een totale kostenstijging van 300.000 euro veroorzaakt. Dit overzicht geeft slechts een indicatie. De kostenstructuur van een laboratoriumomgeving is complex en kent meerdere kostendrivers.

Programma 2: Eigenaren GR AQUON
De kostenverrekening van het eigenaarsdeel vindt plaats op basis van de relatieve gerealiseerde productie van de afgelopen drie jaren.

BIJDRAGE PER WATERSCHAP IN DE JAREN 2021-2025

Bijdrage regeling Programma 1							Kostenverdeling eigenaar GR AQUON Programma 2				Totale kosten
2021	Totale kosten in dit programma: 25.291						Totale kosten in dit programma: 1.023				2021
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale	Eenmalige projectkosten centralisatie 2021-2025				
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
Aa en Maas	10,1%	1.910	1.464.750	10,3%	653	2.564	Aa en Maas	10,1%	103	103	2.667
Brabantse Delta	11,1%	2.107	1.571.538	11,1%	701	2.808	Brabantse Delta	11,1%	114	114	2.922
De Dommel	8,7%	1.658	1.176.168	8,3%	524	2.182	De Dommel	8,7%	89	89	2.272
Delfland	8,0%	1.514	1.047.900	7,4%	467	1.981	Delfland	8,0%	82	82	2.063
Hollandse Delta	15,7%	2.972	2.224.698	15,7%	992	3.964	Hollandse Delta	15,7%	160	160	4.124
Rijnland	16,5%	3.123	2.646.000	18,7%	1.180	4.303	Rijnland	16,5%	168	168	4.471
Rivierenland	17,6%	3.341	2.137.800	15,1%	953	4.294	Rivierenland	17,6%	180	180	4.474
Schieland en de Kr	5,0%	954	736.680	5,2%	328	1.283	Schieland en de Kr	5,0%	51	51	1.334
Stichtse Rijnlanden	7,3%	1.388	1.174.425	8,3%	524	1.912	Stichtse Rijnlanden	7,3%	75	75	1.987
Totaal	100,0%	18.986	14.179.959	100,0%	6.323	25.291	Totaal	100,0%	1.023	1.023	26.314

2022	Totale kosten in dit programma: 25.887						Totale kosten in dit programma: 1.053				2022
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale					
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
Aa en Maas	10,2%	1.983	1.464.750	10,3%	668	2.650	Aa en Maas	10,2%	108	108	2.758
Brabantse Delta	10,7%	2.080	1.587.288	11,2%	724	2.804	Brabantse Delta	10,7%	113	113	2.916
De Dommel	8,1%	1.577	1.191.918	8,4%	543	2.120	De Dommel	8,1%	86	86	2.206
Delfland	7,7%	1.486	1.047.900	7,4%	478	1.964	Delfland	7,7%	81	81	2.045
Hollandse Delta	15,8%	3.072	2.143.746	15,1%	977	4.050	Hollandse Delta	15,8%	167	167	4.217
Rijnland	17,0%	3.291	2.730.000	19,2%	1.245	4.536	Rijnland	17,0%	179	179	4.715
Rivierenland	17,6%	3.413	2.137.800	15,1%	975	4.388	Rivierenland	17,6%	185	185	4.573
Schieland en de Kr	5,0%	978	736.680	5,2%	336	1.314	Schieland en de Kr	5,0%	53	53	1.367
Stichtse Rijnlanden	7,9%	1.534	1.155.000	8,1%	527	2.061	Stichtse Rijnlanden	7,9%	83	83	2.144
Totaal	100,0%	19.415	14.195.082	100,0%	6.472	25.887	Totaal	100,0%	1.053	1.053	26.940

2023	Totale kosten in dit programma: 26.301						Totale kosten in dit programma: 1.353				2023
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale					
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
Aa en Maas	10,3%	2.039	1.428.000	10,2%	668	2.707	Aa en Maas	10,3%	140	140	2.847
Brabantse Delta	10,5%	2.076	1.571.538	11,2%	735	2.811	Brabantse Delta	10,5%	142	142	2.954
De Dommel	8,1%	1.597	1.134.168	8,1%	530	2.127	De Dommel	8,1%	110	110	2.237
Delfland	7,2%	1.411	1.047.900	7,5%	490	1.901	Delfland	7,2%	97	97	1.998
Hollandse Delta	15,7%	3.100	2.252.963	16,0%	1.053	4.153	Hollandse Delta	15,7%	213	213	4.366
Rijnland	18,0%	3.552	2.562.000	18,2%	1.198	4.750	Rijnland	18,0%	244	244	4.993
Rivierenland	16,5%	3.258	2.137.800	15,2%	1.000	4.258	Rivierenland	16,5%	223	223	4.481
Schieland en de Kr	5,1%	1.006	736.680	5,2%	344	1.350	Schieland en de Kr	5,1%	69	69	1.419
Stichtse Rijnlanden	8,5%	1.686	1.191.750	8,5%	557	2.243	Stichtse Rijnlanden	8,5%	116	116	2.359
Totaal	100,0%	19.726	14.062.799	100,0%	6.575	26.301	Totaal	100,0%	1.353	1.353	27.654

Bijdrage regeling Programma 1							Kostenverdeling eigenaar GR AQUON Programma 2				Totale kosten
2024	Totale kosten in dit programma: 26.515						Totale kosten in dit programma: 1.933				2024
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale					
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
Aa en Maas	10,4%	2.070	1.522.500	10,7%	709	2.779	Aa en Maas	10,4%	201	201	2.981
Brabantse Delta	10,8%	2.142	1.571.538	11,0%	732	2.874	Brabantse Delta	10,8%	208	208	3.083
De Dommel	8,2%	1.627	1.233.918	8,7%	575	2.202	De Dommel	8,2%	158	158	2.360
Delfland	7,4%	1.464	1.047.900	7,4%	488	1.952	Delfland	7,4%	142	142	2.094
Hollandse Delta	16,4%	3.252	2.124.104	14,9%	990	4.242	Hollandse Delta	16,4%	316	316	4.558
Rijnland	18,6%	3.698	2.698.500	19,0%	1.257	4.956	Rijnland	18,6%	359	359	5.315
Rivierenland	15,1%	2.998	2.137.800	15,0%	996	3.994	Rivierenland	15,1%	291	291	4.285
Schieland en de Kr	5,1%	1.007	736.680	5,2%	343	1.350	Schieland en de Kr	5,1%	98	98	1.448
Stichtse Rijnlanden	8,2%	1.628	1.155.000	8,1%	538	2.166	Stichtse Rijnlanden	8,2%	158	158	2.325
Totaal	100,0%	19.886	14.227.940	100,0%	6.629	26.515	Totaal	100,0%	1.933	1.933	28.448

2025	Totale kosten in dit programma: 27.395						Totale kosten in dit programma: 1.843				2025
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale					
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
Aa en Maas	10,3%	2.110	1.438.500	10,1%	693	2.803	Aa en Maas	10,3%	189	189	2.992
Brabantse Delta	11,1%	2.290	1.571.538	11,1%	757	3.047	Brabantse Delta	11,1%	205	205	3.253
De Dommel	8,3%	1.696	1.149.918	8,1%	554	2.250	De Dommel	8,3%	152	152	2.402
Delfland	7,4%	1.522	1.047.900	7,4%	505	2.027	Delfland	7,4%	137	137	2.163
Hollandse Delta	15,6%	3.206	2.196.246	15,4%	1.058	4.264	Hollandse Delta	15,6%	288	288	4.551
Rijnland	18,7%	3.843	2.782.500	19,6%	1.340	5.184	Rijnland	18,7%	345	345	5.528
Rivierenland	15,1%	3.105	2.137.800	15,0%	1.030	4.135	Rivierenland	15,1%	279	279	4.413
Schieland en de Kr	5,2%	1.070	736.680	5,2%	355	1.425	Schieland en de Kr	5,2%	96	96	1.521
Stichtse Rijnlanden	8,3%	1.705	1.155.000	8,1%	556	2.261	Stichtse Rijnlanden	8,3%	153	153	2.414
Totaal	100,0%	20.546	14.216.082	100,0%	6.849	27.395	Totaal	100,0%	1843	1.843	29.238

BIJLAGE 2
EEN PRO-FORMA BEREKENING

Opdrachtgevers hebben behoefte getoond om inzicht te krijgen in een scenario als er meer productie wordt gevraagd aan AQUON. In bijgaande opgave is de productie voor alle waterschappen met 10 procent verhoogd en zijn de totale exploitatiekosten met 1.400.000 euro verhoogd.

Een laboratoriumomgeving kent meerdere kostendrivers, deze opgave geeft slechts een indruk van een scenario.

Bijdrage regeling Programma 1							**Kostenverdeling eigenaar GR AQUON Programma 2**				**Totale kosten**
2021	Totale kosten in dit programma: 26.691						Totale kosten in dit programma: 1.023				2021
	Vaste kosten		Vaste kosten			Totale	Eenmalige projectkosten centralisatie 2021-2025				
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
Aa en Maas	10,1%	2.019	1.611.225	10,3%	689	2.708	Aa en Maas	10,1%	103	103	2.811
Brabantse Delta	11,1%	2.222	1.728.692	11,1%	740	2.962	Brabantse Delta	11,1%	114	114	3.075
De Dommel	8,7%	1.742	1.293.785	8,3%	553	2.295	De Dommel	8,7%	89	89	2.384
Delfland	8,0%	1.601	1.152.690	7,4%	493	2.095	Delfland	8,0%	82	82	2.176
Hollandse Delta	15,7%	3.143	2.447.168	15,7%	1.047	4.190	Hollandse Delta	15,7%	161	161	4.350
Rijnland	16,5%	3.303	2.910.600	18,7%	1.245	4.548	Rijnland	16,5%	169	169	4.717
Rivierenland	17,6%	3.523	2.351.580	15,1%	1.006	4.529	Rivierenland	17,6%	180	180	4.709
Schieland en de Kr	5,0%	1.001	810.348	5,2%	347	1.348	Schieland en de Kr	5,0%	51	51	1.399
Stichtse Rijnlanden	7,3%	1.461	1.291.868	8,3%	553	2.017	Stichtse Rijnlanden	7,3%	75	75	2.092
Totaal	100,0%	20.015	15.597.955	100,0%	6.673	26.691	Totaal	100,0%	1.023	1.023	27.714

PROGRAMMABEGROTING 2021 (CONCEPT)
BEGROTING 2021 EN DE MEERJARENRAMING 2022-2025

16 MAART 2020

Instituut voor wateronderzoek en advies

Postbus 328
4000 AH Tiel

T 06 42199333
E i.geerits@aquon.nl
I www.aquon.nl
Bank NWB 636751902
BTW NL823338848B01
KvK 52811751

Aan de Colleges c.q. Besturen van de deelnemende waterschappen van AQUON

Datum : 15 april 2020
Betreft : Jaarstukken 2019
Ons kenmerk : U20.106

Geacht College c.q. Bestuur,

Hiermee bieden wij u de jaarstukken 2019 aan van de Gemeenschappelijke Regeling AQUON.
Het bestuur van AQUON kijkt met gepaste trots terug op een succesvol jaar en heeft vertrouwen in de toekomst.

Namens het dagelijks bestuur van AQUON,

de voorzitter,

P.H.W.M. Daverveldt

de secretaris,

J.K. Bouma

Bijlagen:
➢ Jaarstukken 2019

Ernst & Young Accountants LLP
Prof.Dr.Dorgelolaan 12
5613 AM Eindhoven, Netherlands
Postbus 455
5600 AL Eindhoven, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 48 00
ey.com

Het algemeen bestuur van de
gemeenschappelijke regeling Aquon
T.a.v. de heer J.K. Bouma, secretaris
Postbus 328
4000 AH TIEL

Eindhoven, 7 april 2020 REQ4400250/MvdR/hdb

Geachte bestuursleden,

Hierbij ontvangt u een gewaarmerkt exemplaar van de jaarstukken van de gemeenschappelijke regeling Aquon voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2019, voorzien van onze controleverklaring d.d. 7 april 2020.

Wij machtigen u, onder de condities genoemd in bijgaand informatieblad Openbaarmaking van controleverklaringen, onze in de bijlage opgenomen controleverklaring op te nemen en openbaar te maken in de sectie “Overige gegevens” van de jaarstukken voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2019, die overeenkomen met het bijgevoegde gewaarmerkte exemplaar, mits de gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld. Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan samen met de jaarstukken.

Onze controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Wij verzoeken u onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening op te nemen in de openbaar te maken jaarstukken. Wij sluiten één exemplaar bij van onze controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is ten behoeve van uw eigen archief. Het publiceren van de door ons voor identificatiedoeleinden gewaarmerkte jaarstukken is niet toegestaan.

Overigens wijzen wij erop dat, indien tot het algemeen bestuur omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog voor de vergadering van het algemeen bestuur moet worden gemaakt. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde machtiging.

Indien u deze jaarstukken waaronder de door de accountant gecontroleerde jaarrekening opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie.

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House onder registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (vertegenwoordiger van een) vennoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te 6 More London Place, London, SE1 2DA, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boompjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat (“U verlaat de beveiligde jaarstukken, waaronder de door de accountant gecontroleerde jaarrekening”).

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. N.A.J. Silverentand RA

Bijlagen: controleverklaring zonder persoonlijke handtekening ten behoeve van opname in de overige gegevens van de jaarstukken
controleverklaring voorzien van de originele handtekening ten behoeve van uw archief
gewaarmerkt exemplaar van de jaarstukken
informatieblad Openbaarmaking van controleverklaringen

Ernst & Young Accountants LLP
Prof.Dr.Dorgelolaan 12
5613 AM Eindhoven, Netherlands
Postbus 455
5600 AL Eindhoven, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 48 00
ey.com

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Aquon

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Wij hebben de jaarrekening 2019 van de gemeenschappelijke regeling Aquon te Tiel gecontroleerd.

Ons goedkeurend oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Aquon op 31 december 2019 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

De jaarrekening bestaat uit:
- het overzicht van baten en lasten over 2019;
- de balans per 31 december 2019;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;

Ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid

Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2019, uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf “De basis voor ons oordeel met beperking betreffende financiële rechtmatigheid”, in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 maart 2020.

De basis voor ons oordeel met beperking betreffende de financiële rechtmatigheid

Wij hebben de volgende bevindingen geconstateerd ten aanzien van de financiële rechtmatigheid:
- Gemeenschappelijke regeling Aquon heeft voor een bedrag van € 454.000 inkopen verricht, welke ten onrechte niet volgens de Europese aanbestedingswet- en regelgeving zijn aanbesteed.
- Gemeenschappelijke regeling Aquon heeft voor een bedrag van € 27.000 de lasten met betrekking tot uitbestede analyses te hoog verantwoord.

Overige basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit en het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 maart 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie “Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening”.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Aquon zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House onder registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (vertegenwoordiger van een) vennoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te 6 More London Place, London, SE1 2DA, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boompjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons goedkeurend oordeel betreffende de getrouwheid en oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid.

Benadrukking van ontwikkelingen omtrent Corona

De ontwikkelingen rondom het Corona (Covid-19) virus hebben grote invloed op de gezondheid van mensen en onze samenleving en daarbij ook op de operationele en financiële prestaties van organisaties en de beoordeling van de mogelijkheid om de continuïteit te handhaven. De jaarrekening en onze controleverklaring daarbij zijn gebaseerd op de condities op het moment dat deze zijn opgemaakt en de situatie verandert van dag tot dag. De invloed van deze ontwikkelingen op de gemeenschappelijke regeling Aquon is uiteengezet in het jaarverslag in het Voorwoord (op pagina 5) en in de paragraaf Weerstandsvermogen (op pagina 20), en in de jaarrekening in de toelichting bij de gebeurtenissen na balansdatum (op pagina 46). Wij vestigen de aandacht op deze uiteenzettingen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 262.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 5.2 lid 1 Waterschapsbesluit.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 5.3 Waterschapsbesluit.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 52.400 (zijnde 20% van de goedkeuringstolerantie) rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- jaarverslag, waaronder het voorwoord, kerngegevens, profielschets en verkorte weergave van de financiële resultaten, de programmaverantwoording en de paragrafen;
- overige gegevens.

Uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf “De basis voor ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid”, zijn wij, op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 maart 2020.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico’s vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico’s kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 maart 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 7 april 2020

Ernst & Young Accountants LLP

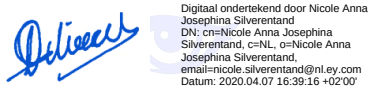

drs. N.A.J. Silverentand RA

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Aquon

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Wij hebben de jaarrekening 2019 van de gemeenschappelijke regeling Aquon te Tiel gecontroleerd.

Ons goedkeurend oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Aquon op 31 december 2019 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten over 2019;
- de balans per 31 december 2019;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;

Ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid

Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2019, uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf “De basis voor ons oordeel met beperking betreffende financiële rechtmatigheid”, in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 maart 2020.

De basis voor ons oordeel met beperking betreffende de financiële rechtmatigheid

Wij hebben de volgende bevindingen geconstateerd ten aanzien van de financiële rechtmatigheid:

- Gemeenschappelijke regeling Aquon heeft voor een bedrag van € 454.000 inkopen verricht, welke ten onrechte niet volgens de Europese aanbestedingswet- en regelgeving zijn aanbesteed.
- Gemeenschappelijke regeling Aquon heeft voor een bedrag van € 27.000 de lasten met betrekking tot uitbestede analyses te hoog verantwoord.

Overige basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit en het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 maart 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie “Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening”.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Aquon zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons goedkeurend oordeel betreffende de getrouwheid en oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid.

Benadrukking van ontwikkelingen omtrent Corona

De ontwikkelingen rondom het Corona (Covid-19) virus hebben grote invloed op de gezondheid van mensen en onze samenleving en daarbij ook op de operationele en financiële prestaties van organisaties en de beoordeling van de mogelijkheid om de continuïteit te handhaven. De jaarrekening en onze controleverklaring daarbij zijn gebaseerd op de condities op het moment dat deze zijn opgemaakt en de situatie verandert van dag tot dag. De invloed van deze ontwikkelingen op de gemeenschappelijke regeling Aquon is uiteengezet in het jaarverslag in het Voorwoord (op pagina 5) en in de paragraaf Weerstandsvermogen (op pagina 20), en in de jaarrekening in de toelichting bij de gebeurtenissen na balansdatum (op pagina 46). Wij vestigen de aandacht op deze uiteenzettingen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 262.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 5.2 lid 1 Waterschapsbesluit.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 5.3 Waterschapsbesluit.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 52.400 (zijnde 20% van de goedkeuringstolerantie) rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- jaarverslag, waaronder het voorwoord, kerngegevens, profielschets en verkorte weergave van de financiële resultaten, de programmaverantwoording en de paragrafen;
- overige gegevens.

Uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf “De basis voor ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid”, zijn wij, op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 maart 2020.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico’s vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico’s kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 maart 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 7 april 2020

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. N.A.J. Silverentand RA

JAARSTUKKEN AQUON
2019

Wateronderzoek en advies

INHOUD

JAARVERSLAG 2019

Voorwoord **4**
Kerngegevens van de GR AQUON **6**
Profielschets en verkorte weergave van de financiële resultaten **7**
Algemene toelichting op de jaarstukken **9**
Programmaverantwoording **10**
Programma Laboratorium 10
Programma Eigenaarsdeel 12
Paragrafen **14**
Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar 14
Uitgangspunten en normen 17
Kostentoerekening 18
Uittreedregeling 18
Weerstandsvermogen 19
Financiering 20
Kapitaalgoederen en bedrijfsmiddelen 21
Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen 22
EMU-saldo 22
Incidentele baten en lasten 23
Waterschapsbelasting 23
Verbonden partijen 23
Privacy/algemene verordening gegevensbescherming 23
Archiefzorg en informatiebeheer 2019 24

JAARREKENING 2019

Balans per 31 december 2019 **26**
Exploitatierekening over het jaar 2019 **27**
Waarderingsgrondslagen **28**
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling **28**
Toelichting op de balans per 31 december 2019 **31**
Toelichting op de exploitatierekening over het begrotingsjaar **38**
Programma Laboratorium 39
Programma Eigenaarsdeel 44

OVERIGE GEGEVENS

Besluit tot resultaatbestemming 2019 en vaststelling van de jaarrekening **48**

CONTROLEVERKLARING **50**

JAARVERSLAG

VOORWOORD

Voor u liggen de jaarstukken 2019 van AQUON, welke het jaarverslag, de jaarrekening en de overige gegevens bevatten. Wij zijn verheugd u te kunnen melden dat 2019 wederom een enerverend en succesvol jaar is geweest voor AQUON en haar medewerkers.

De toegevoegde waarde en strategie van AQUON als leverancier van informatie over de waterkwaliteit heeft zich in 2019 opnieuw bewezen. De aanwezigheid van stikstof en PFAS werd breed uitgemeten in de nationale media en politiek met grote gevolgen voor boeren, aannemers en automobilisten. Begin 2019 ondervond AQUON productiestilstand door het stilvallen van baggerwerkzaamheden. Uiteindelijk is de productie van AQUON voor het vijfde opeenvolgende jaar gestegen naar iets meer dan 15 miljoen punten (+10,5%). Dit terwijl de gezamenlijke waterschappen bij begroting nog uitgingen van een daling van 13%.

Met deze gestegen productieomvang, zijn de grenzen van de huidige laboratoriumbehuizingen in Leiden en Tiel zichtbaar geworden. In 2020 gaan we met de waterschappen afspraken maken om de meetvraag nauwkeuriger te voorspellen. Begin 2020 heeft het bestuur besloten tot centralisatie van AQUON's laboratoria. AQUON verwacht in een termijn van 4 jaar haar nieuwe en volledig gecentraliseerde laboratoriumfaciliteiten te kunnen realiseren.

De hoeveelheid werk lag 28% boven begroting. AQUON heeft alle zeilen moeten bijzetten om aan deze vraag te voldoen. Het personeel van AQUON heeft deze opgave met veel energie en betrokkenheid op succesvolle wijze en in nauwe samenwerking met de deelnemende waterschappen vervuld.

De totale bedrijfskosten zijn slechts 17% hoger uitgevallen en daarmee binnen de bestuurlijk budgettaire ruimte gebleven. Alle in opdracht gegeven werk is uitgevoerd. De extra vraag is gerealiseerd met additionele tijdelijke arbeidskrachten en aanvullende uitbestedingen. De noodzakelijke organisatieontwikkeling en de investering in innovaties hebben normaal doorgang gekregen. Bovendien heeft AQUON initiatieven genomen om uitbestedingen tegen lagere kosten in te besteden en de kwaliteit verder te verhogen. Deze initiatieven zullen in 2020 hun beslag krijgen.

AQUON en haar negen waterschappen hebben met het door ontwikkelen naar AQUON 2.0 in 2016 belangrijke beslissingen genomen, welke nu hun vruchten afwerpen. Wettelijk voorgeschreven monitoring is voor de waterschappen niet (meer) voldoende om de waterkwaliteit en milieu uitdagingen het hoofd te bieden. AQUON zal daarom haar dienstenpakket blijven uitbreiden op de gebieden eDNA, veldsensoren en andere innovatieve meetmethoden naast de standaard monitoring. Tevens zal AQUON zich oriënteren op de kansen van big data.

Het dagelijks en algemeen bestuur van AQUON hebben in 2019 ieder vijfmaal vergaderd.

Sinds februari 2020 worden we allemaal geconfronteerd met de uitbraak van het COVID-19 (Corona) virus. Dit heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna.

De kansen voor de organisatie en het personeel zijn talrijk. Het bestuur en de directie hebben vertrouwen in een succesvolle toekomst voor de medewerkers, AQUON en de in AQUON deelnemende waterschappen.

De voorzitter	De directeur
P.H.W.M. Daverveldt	J.K. Bouma

KERNGEGEVENS VAN DE GR AQUON

Deelnemende water- en hoogheemraadschappen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Hoogheemraadschap van Delfland Waterschap Hollandse Delta Waterschap Rivierenland Hoogheemraadschap van Rijnland Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
Provincies	Gelderland Noord-Brabant Noord-Holland Utrecht Zuid-Holland
Bestuurssamenstelling op 31 december 2019	Dhr. P.H.W.M. Daverveldt (Technisch voorzitter) (*) Dhr. C.G. Jansen op de Haar (Voorzitter) (*) Dhr. J. van Driel (*) Dhr. W. van Faber Dhr. G. den Hartog Dhr. P. Ketelaars Dhr. V. Lokin Dhr. P. Ouwendijk Dhr. J. Verdoold Dhr. H.P. Verroen (*) (*) Dagelijks Bestuur
Directie	Dhr. J.K. Bouma

PROFIELSCHETS EN VERKORTE WEERGAVE VAN DE FINANCIËLE RESULTATEN

PROFIELSCHETS

AQUON is de ideale partner voor watergerelateerd onderzoek en advies. Zij levert haar diensten voornamelijk aan de negen waterschappen en hoogheemraadschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel, Delfland, Hollandse Delta, Rijnland, Rivierenland, Schieland en de Krimpenerwaard en De Stichtse Rijnlanden. Daarnaast behoren gemeenten, rijksoverheid en bedrijven tot de klantenkring. AQUON biedt het gehele proces van monstername tot en met onderzoek en advisering aan. Door het aanbieden van producten binnen het gehele proces is AQUON de ideale partner voor water gerelateerd onderzoek en advisering over het natte milieu. De organisatie bestaat uit circa 160 gespecialiseerde en gemotiveerde medewerkers. Het verzorgingsgebied van AQUON omvat met name de provincies Gelderland, Noord-Brabant, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland.

AQUON biedt vanuit haar deskundigheid dagelijks inzicht in waterkwaliteit voor de aangesloten waterschappen in het gebied Midden- en Zuid-Nederland en vormt daarmee de basis voor gezond en duurzaam waterbeheer. Samen werken we aan schoon water.

INZICHT IN FINANCIËLE ONTWIKKELING

AQUON is in 2019 verder gegaan met het vormgegeven van de ambitie van AQUON om een full-service ketenpartner te zijn voor haar deelnemende hoogheemraadschappen en waterschappen. Dit op basis van de in het jaar 2016 genomen strategische keuzes. Deze verandering van leverancier van producten & cijfers naar een samenwerkingspartner gericht op de totale keten vraagt veranderingen in de bedrijfsvoering bij zowel AQUON als ook bij de deelnemende partners.

Het jaar 2019 kenmerkt zich door een intensieve samenwerking tussen de negen samenwerkingspartners en AQUON. Inhoudelijke besprekingen met als onder andere de businesscase centralisatie en de innovatie-programma's in de gehele keten hebben de samenwerking verder verstevigd. AQUON heeft verder gewerkt aan de eerder ingezette lijn van efficiency verhoging door procesoptimalisatie, verbeteringen in de dienstverlening, procesoptimalisaties, productinnovaties en gezamenlijk met de waterschappen werken aan harmonisatie van ketenprocessen. Om transparantie in de financiële gevolgen te behouden zijn (evenals voorgaande jaren) de begroting 2019 en deze jaarstukken gebaseerd op twee programmabegrotingen te weten Laboratorium en Eigenaarsdeel.

In het bijgaande totaaloverzicht wordt inzicht gegeven in de behaalde financiële resultaten over het jaar 2019 in vergelijking tot 2018 en de begroting van 2019 over de gehele bedrijfsvoering. Het overzicht geeft in grote lijnen de financiële ontwikkelingen van AQUON weer door de relatie te leggen met de productieomgeving waarin AQUON zich beweegt. Deze schematische weergave van financiële resultaten wijkt daarmee af van de door de BBVW voorgeschreven formats van de programmabegroting en verantwoording. Het geeft echter geen tegenstrijdige informatie.

De voorgeschreven formats programmabegroting en verantwoording zijn opgenomen in een afzonderlijk hoofdstuk.

PROGRAMMA AQUON TOTAAL Inzicht in financiële ontwikkelingen	Realisatie 2019	Realisatie 2018	Programma begroting 2019
PROGRAMMA LABORATORIUM			
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	25.116.299	21.562.376	21.173.000
Diensten voor derden	463.143	396.100	300.000
TOTAAL INKOMSTEN	25.579.442	21.958.476	21.473.000
LASTEN			
Personeelslasten, reguliere bedrijfsvoering	11.556.224	10.515.224	11.443.000
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	2.664.148	2.507.185	2.557.000
Kapitaalslasten	1.315.855	1.357.486	1.606.000
TOTAAL VASTE (INRICHTINGS-) KOSTEN	15.536.227	14.379.896	15.606.000
Personeelslasten Inhuur productiepersoneel	1.218.141	1.033.069	660.000
Materiële lasten	2.940.215	2.812.235	2.703.000
Uitbestedingen analyses	5.870.593	3.730.204	2.400.000
TOTAAL VARIABELE PRODUCTIEKOSTEN	10.028.949	7.575.508	5.763.000
Onvoorzien	0	0	100.000
TOTALE OPERATIONELE KOSTEN	25.565.176	21.955.403	21.469.000
OPERATIONEEL RESULTAAT LABORATORIUM	14.266	3.073	4.000
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-14.266	-3.073	-4.000
Totaal saldo baten en lasten	0	0	0
PROGRAMMA EIGENAARSDEEL			
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	577.435	462.010	980.000
Diensten voor derden	113.569	75.000	0
Totaal INKOMSTEN	691.004	537.010	980.000
LASTEN			
Personeelslasten	183.343	466.557	290.000
Bedrijfslasten	320.074	176.458	400.000
Kapitaalslasten	187.587	187.587	190.000
Onvoorzien	0	0	100.000
TOTAAL LASTEN EIGENAARSDEEL	691.004	830.603	980.000
Mutatie Bestemmingsreserve	0	293.593	0
OPERATIONEEL RESULTAAT EIGENAARSDEEL	**0**	**0**	**0**
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
BEDRIJFSRESULTAAT	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's

In het hoofdstuk 'Programmaverantwoording' worden de bereikte bedrijfsdoelen en de financiële resultaten verantwoord.

ALGEMENE TOELICHTING OP DE JAARSTUKKEN

INLEIDING

Het Waterschapsbesluit schrijft in artikel 4.30 voor dat de jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen. In artikel 30 van het Waterschapsbesluit wordt voorgeschreven dat het jaarverslag de paragrafen bevat die ingevolge artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit ook in de begroting zijn opgenomen.

Redactioneel is getracht het dubbel weergeven van informatie in de jaarstukken te voorkomen, tenzij wet- en regelgeving in relatie tot het jaarverslag en de jaarrekening anders voorschrijft.

AQUON kent ook in het begrotingsjaar 2019 twee programmabegrotingen. Het programma ‘Laboratorium’ betreft de reguliere bedrijfsvoering activiteiten van AQUON. Het tweede programma ‘Eigenaarsdeel’ betreft transformatiekosten om AQUON te laten aanpassen aan nieuwe strategische keuzes van het bestuur. In het hoofdstuk ‘Programmaverantwoording’ is een toelichting opgenomen over wat bereikt is en wat de uitgaven per programma zijn geweest.

In het hoofdstuk ‘Paragrafen’ wordt een toelichting gegeven op de volgende - vanuit regelgeving verplichte - onderwerpen. Achtereenvolgens worden de volgende paragrafen behandeld:

- Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar;
- Uitgangspunten en normen;
- Kostentoerekening;
- Weerstandsvermogen;
- Financiering;
- Kapitaalgoederen en bedrijfsmiddelen;
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen;
- EMU saldo;
- Incidentele baten en lasten;
- Waterschapsbelastingen;
- Verbonden partijen;
- Privacy / algemene verordening gegevensbescherming

PROGRAMMAVERANTWOORDING

PROGRAMMA LABORATORIUM

In dit programma zijn de reguliere laboratorium activiteiten opgenomen. De ontwikkelingen in het kort zijn dat er in 2019 invulling is gegeven aan een aantal functionaliteiten binnen AQUON door het aanstellen van nieuwe medewerkers. Daarnaast is er geïnvesteerd in onder andere laboratoriumapparatuur. In de paragraaf ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar wordt dit nader toegelicht.

In onderstaande tabel worden de financiële ontwikkelingen voor het Programma Laboratorium weergegeven:

PROGRAMMA LABORATORIUM **Inzicht in financiële ontwikkelingen**	**Realisatie 2019**	**Realisatie 2018**	**Programma begroting 2019**
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	25.116.299	21.562.376	21.173.000
Diensten voor derden	463.143	396.100	300.000
TOTAAL INKOMSTEN	25.579.442	21.958.476	21.473.000
LASTEN			
Personeelslasten, reguliere bedrijfsvoering	11.556.224	10.515.224	11.443.000
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	2.664.148	2.507.185	2.557.000
Kapitaalslasten	1.315.855	1.357.486	1.606.000
TOTAAL VASTE (INRICHTINGS-) KOSTEN	15.536.227	14.379.896	15.606.000
Personeelslasten Inhuur productiepersoneel	1.218.141	1.033.069	660.000
Materiële lasten	2.940.215	2.812.235	2.703.000
Uitbestedingen analyses	5.870.593	3.730.204	2.400.000
Onvoorzien	0	0	100.000
TOTAAL VARIABELE PRODUCTIEKOSTEN	10.028.949	7.575.508	5.863.000
TOTALE OPERATIONELE KOSTEN	25.565.176	21.955.403	21.469.000
Resultaat voor belasting	14.266	3.073	4.000
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-14.266	-3.073	-4.000
GEREALISEERD RESULTAAT	0	0	0

Bedragen in euro's

Met verrekening van de inkomsten behaald met externe omzet voor laboratoriumwerkzaamheden 463.142 euro (2018: 396.100 euro kan op basis van de gerealiseerde productie voor haar deelnemende waterschappen (15.007.913 punten) een integrale puntprijs worden berekend van 1,67 euro (2018: 1,59 euro).

De geleverde producten en diensten worden aan de deelnemende waterschappen op basis van nacalculatie in rekening gebracht volgens de afgesproken berekeningssystematiek.

Op basis van de verrekening-afspraken kan het volgende overzicht worden gegeven over de financiële bijdrage per deelnemend hoogheemraadschap en waterschap.

LABORATORIUM Waterschap of Hoogheemraadschap	Voorschotten conform begroting	Extra voorschotten 2019	Totale kosten 2019	Afrekening 2019
Aa en Maas	1.950	0	2.338	388
Brabantse Delta	2.545	3	2.873	325
De Dommel	1.957	236	2.287	94
Delfland	1.578	160	1.869	131
Hollandse Delta	3.581	372	3.987	34
Rijnland	3.699	500	4.414	216
Rivierenland	3.398	966	4.248	-117
Schieland en de Kr'waard	1.062	140	1.287	85
De Stichtse Rijnlanden	1.403	151	1.809	255
Totaal	21.173	2.528	25.113	1.412

Bedragen x € 1.000

PROGRAMMA EIGENAARSDEEL

Met ingang van 2016 is AQUON gaan werken met een programmabegroting Eigenaarsdeel. In dit Programma-onderdeel worden de activiteiten gebundeld die te maken hebben met het 'AQUON Ombouwplan'. Op deze wijze kunnen ontwikkelingen gerelateerd aan de ombouw van AQUON worden gevolgd. In de cijfers van het begrotingsjaar 2019 zijn de uitgaven opgenomen die gerelateerd zijn aan de strategische ontwikkelingen van AQUON. In onderstaande tabel worden de financiële ontwikkelingen voor het Programma Eigenaarsdeel weergegeven:

PROGRAMMA EIGENAARSDEEL **Inzicht in financiële ontwikkelingen**	**Realisatie 2019**	**Realisatie 2018**	**Programma begroting 2019**
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	577.435	462.010	980.000
Diensten voor derden	113.569	75.000	0
Totaal INKOMSTEN	691.004	537.010	980.000
LASTEN			
Personeelslasten	183.344	466.557	290.000
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	320.074	176.458	400.000
Kapitaalslasten	187.587	187.587	190.000
Afschrijvingen van boekverliezen	0	0	0
Onvoorzien	0	0	100.000
TOTAAL LASTEN EIGENAARSDEEL	691.004	830.603	980.000
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
Mutatie Bestemmingsreserve	0	293.593	0
BEDRIJFSRESULTAAT	0	0	0

Bedragen in euro's

In kader van het ombouwplan AQUON zijn de kosten in het begrotingsjaar 2019 als volgt verder te specificeren:

De personeelslasten betreffen voornamelijk:

Salarissen en sociale lasten boven-formatie personeel	49.677 euro
Afkoop- en afvloeiingskosten voormalig personeel	124.590 euro
Opleidingskosten voormalig personeel	9.075 euro

De bedrijfslasten betreffen voornamelijk:

Verbetering processen	147.674 euro
Opstellen business case centralisatie	120.602 euro
Verkoop pand Breda	24.875 euro

Kapitaalslasten
De kapitaalslasten betreffen de afschrijvingskosten van de in 2016 uitgevoerde verbouwingen van de panden in Leiden en Tiel.

De werkelijke kosten worden aan de deelnemende waterschappen op basis van nacalculatie in rekening gebracht volgens de afgesproken berekeningssystematiek.

Op basis van de verrekening-afspraken kan het volgende overzicht worden gegeven over de financiële bijdrage per deelnemend hoogheemraadschap en waterschap.

EIGENAARSDEEL Waterschap of Hoogheemraadschap	Totaal afrekening	Betaald voorschot	Afrekening 2019
Aa en Maas	36	71	-36
Brabantse Delta	46	93	-47
De Dommel	70	109	-39
Delfland	54	85	-31
Hollandse Delta	119	187	-68
Rijnland	106	177	-71
Rivierenland	67	131	-64
Schieland en de Kr'waard	37	57	-21
De Stichtse Rijnlanden	42	69	-27
Totaal	577	980	-403

Bedragen x € 1.000

PARAGRAFEN

ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR

Eind 2016 heeft AQUON een nieuwe strategie aangenomen. AQUON wordt hiermee een full-service ketenpartner voor haar waterschappen tegen acceptabele en geoptimaliseerde kosten. Zij geeft deze opdracht vorm door een proces van gezamenlijke vraagarticulatie.

Op basis van het in het bestuur besproken implementatieplan 'Naar AQUON 2.0' is het jaar 2017 gebruikt om de bedrijfsinrichting, governance en organisatiestructuur aan te passen aan de vernieuwde strategie. In 2018 is deze strategie verder uitgerold in de organisatie en verankert in de processen, waarmee AQUON het full-service partnerschap verder heeft omarmt. Centralisatie vormt een belangrijke nieuwe stap in de ontwikkeling van AQUON. Het algemeen bestuur wenst op basis van een business case haar eerder besluit tot centralisatie van de AQUON laboratoria te herbevestigen, tenzij de business case zichzelf niet bewijst. In 2019 is intensief gewerkt aan het uitwerken van betreffende business case. Deze business case is in de vergadering van 18 november 2019 van het algemeen bestuur oordeelsvormend besproken. Op 3 maart 2020 is door het algemeen bestuur het besluit genomen om te gaan centraliseren op een nieuwe locatie.

Bedrijfsvoering Personeel

Op 31 december 2019 had AQUON 156 medewerkers in dienst. Er zijn in 2019 zes nieuwe medewerkers in dienst getreden en acht medewerkers vertrokken. Het verloop van de personeelsaantallen is in onderstaande tabel weergegeven. In het overzicht worden stagiaires niet meegeteld in het aantal personeelsleden per balansdatum.

	Aantal medewerkers		Aantal fte	
Geslacht	**2019**	**2018**	**2019**	**2018**
Man	102	102	100,3	99,3
Vrouw	54	56	42,1	43,1
Totaal	156	158	142,4	142,4

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim bedroeg in 2019 gemiddeld 7,2 procent. Dit is een daling van 1,2 procent ten opzichte van het jaar 2018. De meldingsfrequentie is gedaald van 1,6 meldingen naar 1,3 meldingen per medewerker. In samenwerking met de Arbodienst is er door het management gestuurd op verlagen van het aantal ziekmeldingen en het verzuimpercentage.

	Ziekmeld frequentie		Ziekteverzuim percentage	
Verzuim	**2019**	**2018**	**2019**	**2018**
Totaal	1,3	1,6	7,2%	8,4%

Inhuur personeel

Naast de inzet van eigen medewerkers heeft AQUON gebruikgemaakt van uitzendkrachten. Deze medewerkers worden ingehuurd ten behoeve van verschillende laboratorium werkprocessen en projecten. Gedurende het jaar 2019 werden uitzendkrachten ingezet bij alle operationele teams zoals het Servicebureau, team Chemie, team Hydrobiologie en het team Monstername en Logistiek. Met de inzet van deze flexibele arbeidskrachten, samen met extra inspanningen van de eigen medewerkers, werd gezorgd voor continuïteit van het primaire proces. Een andere vorm van inhuur zijn medewerkers die tijdelijk ingehuurd worden vanwege hun specifieke expertise. De organisatiewijziging en omvorming van AQUON vraagt kennis en kunde die niet altijd aanwezig is bij haar personeel. In het jaar 2019 is met name in verband met de voorgenomen organisatieveranderingen gebruik gemaakt van expertise op het gebied van HRM, business analyse en business development. De kosten in het jaar 2019 bedroegen hiervoor 955.626 euro (2018: 695.691 euro).

Productie

De negen aangesloten waterschappen en hoogheemraadschappen hebben in 2019 opnieuw een verhoogd productievolume van AQUON gevraagd. De productie voor de deelnemers betrof 15,0 miljoen verkooppunten. In de jaren 2018, 2017 en 2016 was dit respectievelijk 13,6 , 12,5 en 11,7 miljoen punten.

In vergelijking met het aantal verkooppunten opgenomen in de programmabegroting 2019 is een 28 procent hogere productie gerealiseerd dan was voorzien. 2019 wordt gekenmerkt door de vraag naar ‘nieuwe stoffen’. Er zijn veel waterbodemonderzoeken opnieuw uitgevoerd voor de waterschappen om het PFAS gehalte te bepalen. Deze onderzoeken worden in nauwe samenwerking met gerenommeerde partijen uitgevoerd. Een stijging van specialistisch onderzoek heeft financiële gevolgen voor AQUON. De kosten voor uitbesteed werk bedragen in 2019: 5.870.593 euro (stijging van 2.140.389 euro t.o.v. 2018).

AQUON heeft naast de productie voor haar opdrachtgevers van de waterschappen ook productie geleverd aan derden. AQUON levert overigens beperkt productie aan derden. Het betreft productie waarmee een directe relatie ligt met het voorzieningsgebied en/of de activiteiten van de deelnemende hoogheemraadschappen en waterschappen. De wet Markt en Overheid wordt hierbij in ogenschouw genomen. Het betrof 249.928 productiepunten. Van de totale AQUON productie is 1,6 procent aan derden geleverd.

In onderstaand overzicht wordt het totaal aantal productiepunten voor de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen weergegeven:

	Verkooppunten	
Productie AQUON voor deelnemers GR	**2019**	**2018**
Programmabegroting	11.683.340	11.419.007
Gerealiseerde productie	15.007.913	13.583.975
Percentage realisatie t.o.v. begroting	128,5%	118,9%

Met ingang van 2018 is AQUON voor haar dienstverlening overgegaan naar het werken met pakketten en bijbehorende verkooppunten. Het productieniveau van de afgelopen drie jaren kan op de volgende wijze per waterschap en hoogheemraadschap worden weergegeven:

Waterschap of Hoogheemraadschap	Verkooppunten			% Gemiddeld over 3 jaar
	2019	2018	2017	
Aa en Maas	1.518.416	1.349.819	1.271.294	10,1%
Brabantse Delta	1.569.492	1.587.743	1.409.153	11,1%
De Dommel	1.222.360	1.137.992	1.231.814	8,7%
Delfland	1.019.044	1.216.616	1.045.245	8,0%
Hollandse Delta	2.002.786	2.178.026	2.258.381	15,7%
Rijnland	2.627.903	2.093.475	2.045.304	16,5%
Rivierenland	2.878.224	2.488.828	1.872.099	17,6%
Schieland en de Kr'waard	793.786	681.065	593.166	5,0%
De Stichtse Rijnlanden	1.375.902	850.411	782.101	7,3%
Totaal	15.007.913	13.583.975	12.508.557	100,0%

Servicebureau
Het servicebureau verzorgt de directe contacten met opdrachtgevers. Het servicebureau functioneert als intermediair tussen de water- en hoogheemraadschappen, de interne AQUON-organisatie en de partners waaraan AQUON eventueel werkzaamheden uitbesteedt. Samenvattend bestaan de taken van het service-bureau uit relatiemanagement, orderafhandeling, monsterontvangst en waterbodemadvies. Het servicebureau zorgt ervoor dat de organisatie proactief, actiegericht en servicegericht functioneert.

Met ingang van januari 2018 is formeel de calamiteitenorganisatie operationeel met 24/7 bereikbaarheid en inzetbaarheid van het laboratorium.

Vraagontwikkeling en advies
Het bedrijfsonderdeel Vraagontwikkeling en Advies is per 1 januari 2018 ingevuld. Belangrijkste doelstelling is om structureel invulling te geven aan het intensiveren van het relatienetwerk, het van 'buiten naar binnen' halen van technologische ontwikkelingen en innovaties en samen met de waterschappen werken aan een kennis- en innovatieagenda. Dit in samenspraak met de regisseurs van de waterschappen en intern bij AQUON met het management.

Monstername en Logistiek
Eén van de belangrijke onderscheidende factoren van AQUON ten opzichte van andere laboratoria is het feit dat AQUON de monstername geïntegreerd met de laboratoriumanalyses verzorgt. Tevens hebben de mede-werkers uit dit AQUON-team een signalerende functie door het feit dat zij ter plaatse zijn en de waterschappen en hoogheemraadschappen van extra informatie uit het veld kunnen voorzien.

Chemisch onderzoek
In het jaar 2019 zijn er diverse projecten uitgevoerd voor vervanging van laboratoriumapparatuur. Daarnaast zijn er ook projecten gestart voor bijvoorbeeld de opzet van meting van gidsstoffen voor het bepalen van het zuiveringsrendement van hormonen/geneesmiddelen en de meting van OCB/PCB en PAK op een TQMS voor waterbodems.

Hydrobiologisch onderzoek
Naast het uitvoeren van analyses op het gebied van hydrobiologie houdt dit team zich ook bezig met het ontwikkelen van het vakgebied en afstemming met andere laboratoria. In 2019 is er gewerkt aan innovatieve projecten zoals eDNA, microplastics, watersysteemanalyse in beeld en directe digitale invoer van gegevens.

UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

Algemeen
AQUON kent vanaf het begrotingsjaar 2016 twee programmabegrotingen. De eerste programmabegroting wordt ‘laboratorium AQUON’ en het tweede programma ‘eigenaarsdeel GR AQUON’ genoemd.

Salarisontwikkeling
In juli 2018 zijn er nieuwe afspraken tussen werkgevers en vakbonden gemaakt voor de jaren 2017, 2018 en 2019. Met ingang van 1 januari 2019 is het IKB vereenvoudigd. Het IKB is daarbij volledig pensioengevend geworden. Dit vertegenwoordigd een waarde van gemiddeld 0,75 procent. Daarnaast zijn per 1 april 2019 de salarissen met 3,25 procent verhoogd.

Prijsindexatie
AQUON werd in het jaar 2019 geconfronteerd met beperkte prijsindexaties van haar leveranciers.

KOSTENTOEREKENING

Met ingang van boekjaar 2016 zijn de verdeelsleutels voor de toerekening van de kosten aan de deelnemers gewijzigd. De vaste kosten worden verrekend op basis van de gemiddelde gerealiseerde productie van de afgelopen drie jaren voorafgaand aan het begrotingsjaar. De variabele kosten worden conform het relatieve aandeel in de werkelijke jaarproductie (aantal verkooppunten) van het betreffende jaar verdeeld.

UITTREEDREGELING

In de eerste wijziging van de gemeenschappelijke regeling AQUON 2011 wordt in artikel 44 gesproken over de uittreedregeling. In dit artikel zijn de voorwaarden voor uittreden vastgelegd. Aanvullend heeft het algemeen bestuur in december 2017 het uitvoeringsbesluit vastgesteld. In artikel 44.3 is de jaarlijkse actualisatie van de formule voorgeschreven. Bijgaand wordt een schema met financiële verplichtingen per deelnemend waterschap of hoogheemraad gegeven.

Uitwerking Uittreding **In het jaar 2020 uittreden betekent**

Refnr	De uitgangspunten conform het bestuurlijke uitvoeringsbesluit op grond van artikel 44 GR AQUON.			
0	De uittredingsvoorwaarden staan vermeld in artikel 44 van de GR AQUON			
1	Aandeel in productie	Jaarrekening 2019	blz. 16	tabel
2	Bedrag vaste kosten	Jaarrekening 2019	blz. 8	€ 15.536.227
3	Personeelslasten	Jaarrekening 2019	blz. 26	€ 10.783.942
4	Rente & leningen	Jaarrekening 2019	blz. 20	pm
5	Voorraden	Jaarrekening 2019	blz. 25	€ 278.988
6	Aandeel programma Eigenaren	Begroting 2021	blz. 51	€ 7.205.000
7	Inregelen/onvoorzien	Vast bedrag		€ 200.000

Waterschap of Hoogheemraadschap	Aandeel productie	Bijdrage deelnemers (4 maal)	Afkoop van personeel 60%	Afkoop rente en leningen	Voorraden	Programma eigenaren	Inregelen/ onvoorzien	Totaal
Referentie nr.	**1**	**1 & 2**	**1 & 3**	**4**	**1 & 5**	**6**	**7**	
Aa en Maas	10,1%	6.277	654	pm	28 €	728	200	7.887
Brabantse Delta	11,1%	6.898	718	pm	31 €	800	200	8.647
De Dommel	8,7%	5.407	563	pm	24 €	627	200	6.821
Delfland	8,0%	4.972	518	pm	22 €	576	200	6.288
Hollandse Delta	15,7%	9.757	1.016	pm	44 €	1.131	200	12.147
Rijnland	16,5%	10.254	1.068	pm	46 €	1.189	200	12.757
Rivierenland	17,6%	10.938	1.139	pm	49 €	1.268	200	13.593
Schieland en de Kr'waard	5,0%	3.107	324	pm	14 €	360	200	4.005
De Stichtse Rijnlanden	7,3%	4.537	472	pm	20 €	526	200	5.755

Bedragen x €1.000

WEERSTANDSVERMOGEN

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen geeft weer de mate waarin AQUON haar risico's kan opvangen. Met andere woorden: het weerstandsvermogen is het vermogen van AQUON om calamiteiten op te vangen zonder dat het invloed heeft op de voortzetting van de uitvoering van het bestaande beleid. Bij het vaststellen van het weerstandsvermogen wordt de weerstandscapaciteit afgezet tegen de risico's die AQUON loopt. De weerstandscapaciteit geeft het geheel van middelen en mogelijkheden weer om niet begrote, onverwachte en substantiële kosten te dekken.

Een weerstandsvermogen bestaat normaliter uit opgebouwde reserves (eigen vermogen), bezuinigingsmogelijkheden en onbenutte belastingcapaciteit om alle risico's af te dekken. Als reserves kunnen de vermogenspositie en bestemmingsreserves worden meegeteld. In lijn met de afspraken gemaakt binnen de GR AQUON kent zij geen algemene reserves en reserveert daarmee niet voor majeure risico's.

Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling en de wet worden tekorten van AQUON gedekt door de deelnemende waterschappen. De deelnemers zijn verantwoordelijk voor de continuïteit en de financiering van de onderneming en staan volledig garant voor de rente en aflossing van aangegane leningen en in rekening courant opgenomen gelden. Met de deelnemende waterschappen als eigenaar is de continuïteit van de organisatie geborgd.

Risico's

AQUON heeft haar risicoanalyse in 2019 opnieuw geactualiseerd met daarbij opgenomen mitigerende maatregelen. Er zijn in het jaar ontwikkelingen geweest die de risico's vergroten, met name de ombouw van de organisatie brengt risico's op gebied van continuïteit en kwaliteit mee. Deze risico's zijn geïdentificeerd en onderverdeeld naar bestuurlijke, organisatorische, personele en locatie aspecten. Vanuit risicomanagement zijn de gesignaleerde risico's doorgesproken met het bestuur.

De structurele operationele risico's zijn te verdelen in twee rubrieken, externe risico's en interne risico's en zijn als volgt samen te vatten:

Gesignaleerde structurele externe risico's zijn: wijzigingen in externe regelgeving (milieu, arbo, CAO, kwaliteitsregelgeving), uittreden van een deelnemend waterschap, druk op tarieven als gevolg van toenemende concurrentie, afnemende productievraag, rente risico en externe financieringen.

Structurele interne risico's zijn: inflexibele kostenstructuur (verhouding vaste versus variabele kosten), bezettingsverliezen (werkelijke productie lager dan begroot), wijzigingen in meetnetten en aantal meetnetten, kwaliteitsverschil van strategische operationele partners, uitvalrisico van expertrollen (met name bij directie/management, hydrobiologie en chemie) en instrumenten, personeel, ziekteverzuim en aansprakelijkheidsclaims.

Een groot aantal risico's zijn algemene risico's die samenhangen met de aard van de bedrijfsvoering (organisatorische aspecten). De kans van optreden en de omvang van de kosten of gemiste opbrengsten zijn moeilijk in te schatten. Er zijn maatregelen genomen die de risico's verminderen. Mitigerende genomen maatregelen zijn: flexibele arbeidsschil met externe medewerkers en specifieke externe partners, governance structuur aangepast, nieuwe afreken-systematiek geïntroduceerd, bedrijfsverzekeringen (jaarlijkse evaluatie), garantstellingen door deelnemers, certificeren van werkprocessen en nieuwe state-of-the-art automatiseringssystemen.
Voor eventuele financiële risico's heeft AQUON voor het jaar 2019 een afdoende gebleken post 'onvoorzien'

opgenomen. Deze risico-inventarisatie is per programma opgesteld en per programma is er een begrotingspost onvoorzien opgenomen. De vermelde risico's zijn in het jaar 2019 zeer beperkt voorgekomen en de begrotingspost is daarmee in het begrotingsjaar 2019 niet aangesproken.

Frauderisico

Naast de algemene risico's kent elke organisatie een frauderisico. Dit is het risico dat opzettelijk op onrechtmatige wijze waarden of informatie aan de organisatie onttrokken wordt door personeel of management. Het frauderisico wordt periodiek door het management geëvalueerd. De frauderisico's zijn bij AQUON afgedekt door een samenstelling van procedures, functiescheidingen en interne controles. In 2019 zijn er geen fraudegevallen geconstateerd en er zijn geen nieuwe risico's geïdentificeerd.

Het COVID-19 (Corona) virus

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, wat we kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

FINANCIERING

In het jaar 2019 heeft AQUON door actief werkkapitaalmanagement geen nieuwe externe bedrijfsfinanciering aangetrokken en zijn nieuwe investeringen voldaan met inkomsten uit de reguliere dienstverlening.

Huidig financieringsarrangement

AQUON heeft na haar oprichting in 2011 vreemd vermogen via een tweetal bankinstellingen aangetrokken waarmee de vaste activa wordt gefinancierd. AQUON heeft oorspronkelijk een financieringsarrangement ter waarde van 9,7 miljoen euro afgesloten. AQUON betrekt geen leningen via haar deelnemende waterschappen. De waarde van de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer bedraagt op balansdatum 7,3 miljoen euro. In de tabel is het verloop van de leningen inzichtelijk gemaakt.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	31-12-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2019
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen:				
Bank instelling 1	3.476.833	0	-151.167	3.325.666
Bank instelling 2	4.150.000	0	-214.000	3.936.000
Totaal	7.626.833	0	-365.167	7.261.666

Bedragen in euro's

Kasgeldlimiet
AQUON valt onder wetgeving Financiering decentrale overheden (wet Fido). De wet Fido heeft als doel het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden. In deze wet wordt geschreven over een kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet geeft de maximale kortlopende schuld (inclusief banksaldo) van AQUON aan. Dit is de grens waarbinnen decentrale overheden hun activiteiten met kortlopende middelen mogen financieren in een jaar. Elk kwartaal wordt het gemiddelde van de kortlopende middelen getoetst aan de kasgeldlimiet.

In 2019 heeft AQUON in het gehele jaar geen gebruik gemaakt van haar kasgeldlimiet en bleef daarmee automatisch onder de gestelde norm.

Renterisiconorm
De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met als looptijd een jaar of langer te beperken. Dit komt erop neer dat het renterisico in een bepaald jaar niet meer mag bedragen dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotings-percentage. Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt berekend door de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld. Voor gemeenschappelijke regelingen is de renterisiconorm bepaald op 20%. De renterisiconorm voor AQUON voor 2019 bedraagt hiermee circa 4,2 miljoen euro. De GR AQUON heeft in 2019 deze normering niet geraakt.

Er heeft in 2019 geen uitzetting van gelden plaatsgevonden en er is geen gebruik gemaakt van financiële instrumenten (derivaten, opties en dergelijke). Het risicobeleid is erop gericht toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te spreiden. Overtollige daggelden worden dagelijks afgedragen aan Rijksschatkist.

KAPITAALGOEDEREN EN BEDRIJFSMIDDELEN

De belangrijkste kapitaalgoederen van AQUON worden gevormd door de drie panden en de laboratorium-inrichting.

AQUON had begin 2019 nog drie panden in haar bezit. Deze panden staan in Leiden, Tiel en Breda. Het pand in Breda werd voor verkoop aangehouden: er werden geen bedrijfsactiviteiten (meer) uitgevoerd. Het pand was reeds in 2017 te koop aangeboden en werd verhuurd. Dit pand is in oktober 2019 verkocht. In 2016 heeft besluitvorming plaatsgevonden ten aanzien van benodigde aanpassing van de panden in Tiel en Leiden als gevolg van de sluiting Breda. Op de locaties Leiden en Tiel hebben in 2016 en 2017 verbouwingen plaatsgevonden om de medewerkers en activiteiten uit Breda in de bestaande panden te kunnen huisvesten.

Het onderhoud en beheer voor de panden is uitbesteed. Hiervoor worden per jaar afspraken ten aanzien van het onderhoud gemaakt en grootschalige aanpassingen worden in nauw overleg uitgevoerd. Deze jaarlijkse beoordeling en contractinrichting is mede gebaseerd op het feit dat de eigenaren een voorgenomen besluit hebben genomen, om een centrale locatie in de toekomst te exploiteren. In het jaar 2016 heeft AQUON een beheersplan kapitaalgoederen met een meerjarig onderhoudsplan opgesteld en geeft daarmee inzicht op de risico's op de jaarlijkse overwegingen.

Begin 2019 heeft AQUON door een gespecialiseerd adviesbureau onderzoek laten uitvoeren om het financiële inzicht te verkrijgen ten behoeven van haar businesscase 'Centralisatie AQUON'. Op basis van het verkregen inzicht van het adviesbureau blijkt dat het gebouw, de installaties en de laboratoriuminrichting van de locatie

Leiden hun verwachte technische levensduur hebben bereikt (bij sommige onderdelen is de verwachte levensduur zelfs al ruim overschreden). In afwachting van het centralisatievraagstuk zijn op verzoek van de eigenaren alleen no-regret investeringen gedaan om de activiteiten van Breda na sluiting te kunnen huisvesten. Het onderhoud is daarnaast de afgelopen jaren beperkt gebleven tot het volgens de norm strikt noodzakelijke. AQUON heeft direct opdracht gegeven voor nader onderzoek naar de gesignaleerde gebreken. Inmiddels zijn de resultaten van dit nadere onderzoek bekend en zijn de benodigde maatregelen genomen.

Voor de laboratoriuminrichting is het onderhoud ondergebracht bij expertisebedrijven in onderhoud van de instrumenten. Dit betreffen jaarlijkse onderhoudscontracten.

Door afgesloten leasecontracten liggen de financiële risico's en het onderhoud van het wagenpark niet bij AQUON maar bij leasemaatschappijen.

ONTTREKKINGEN AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN

Er zijn in 2019 geen onttrekkingen geweest aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen.

EMU-SALDO

Wet Hof

De Wet Houdbare Overheids Financiën (Wet Hof), die in december 2013 in werking is getreden, en de afspraken over de invulling daarvan in het 'Financieel Akkoord' tussen Rijk en decentrale overheden van januari 2013 leiden er toe dat de waterschappen het EMU-saldo meer dan tot nu toe een plaats moeten geven in de beleidsvoorbereiding, sturing en beheersing.

Wet Hof en Gemeenschappelijke regelingen

Artikel 5 van de Wet Hof bepaalt dat de individuele EMU-referentiewaarde van het waterschap naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Hiermee wordt het EMU-saldo van een openbaar lichaam bedoeld dat is ingesteld bij een gemeenschappelijke regeling als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen waaraan het waterschap deelneemt, voor zover dit aandeel aan het waterschap moet worden toegerekend.

EMU saldo 2019

Onderstaand wordt de bepaling van het EMU-saldo 2019 weergegeven.

ONDERDEEL	BEDRAG
1. Exploitatiesaldo (voor toevoeging/onttrekking aan reserves)	0
2. Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)	
-/- bruto investeringsuitgaven	-1.148.198
+ investeringbijdragen van derden	0
+ verkoop materiële en immateriële activa	980.000
+ afschrijvingen en waardeverminderingen	1.231.532
3. Invloed voorzieningen	
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	0
-/- onttrekkingen uit voorzieningen t.b.v exploitatie	0
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	0
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	0
4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)	
-/- eventuele betalingen rechtstreeks uit reserves	0
+ eventuele externe vermeerderingen van reserves	0
5. Deelnemingen en aandelen	
+ boekverlies	0
-/- boekwinst	0
EMU-saldo	1.063.334

Bedragen in euro's

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Eenmalige kosten zijn verantwoord en toegelicht onder kostencategorie waartoe zij behoren.

WATERSCHAPSBELASTINGEN

AQUON heft geen waterschapsbelasting en daarmee is deze paragraaf niet van toepassing.

VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen zijn die partijen waarmee AQUON een bestuurlijke relatie heeft én waarin zij financieel een belang heeft. AQUON had in het jaar 2019 geen verbonden partijen.

PRIVACY/ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING

In 2019 heeft AQUON in het kader van Privacy/de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) gewerkt aan het bijhouden van een verwerkingsregister. De verwachting is dat dit register in 2020 geheel gevuld zal zijn. Ook is een register van datalekken bijgehouden.

In 2019 zijn er 5 datalekken gemeld bij de Privacy Officer. Er is volgens de officer naar behoren op de incidenten gehandeld. Geen daarvan hoefde als datalek te worden gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Het Privacy team heeft regelingen opgesteld voor aanwezigheidsregistratie en cameratoezicht, welke door de Ondernemingsraad zijn getoetst. Daarnaast zijn er door het team enkele procedures opgesteld zoals bijvoorbeeld een procedure Toestemming gebruik beeldmateriaal en privacy verklaring personeelsgegevens AQUON. Verder is gewerkt aan de bewustwording van medewerkers van AQUON door bieden van de gelegenheid om online kennis op te doen van AVG met behulp van e-Learning over de onderwerpen Veilig omgaan met informatie, AVG in vogelvlucht en Meldplicht Datalekken.

ARCHIEFZORG EN INFORMATIEBEHEER 2019

Net als alle andere gemeenschappelijke regelingen moet ook AQUON voldoen aan de regels omtrent archief- en informatiebeheer. Dit wordt jaarlijks door de provincie Noord-Brabant getoetst. De provincie heeft in september 2018 bevestigt dat AQUON voldoet aan de eisen die zij stelt. Een volgende toetsing zal in 2020 plaatsvinden.

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2019

Balans per 31 december 2019		31-12-2019	31-12-2018
VASTE ACTIVA			
I	**IMMATERIËELE VAST ACTIVA**		
	Overige immateriële vaste activa	1.045.314	1.308.967
II	**MATERIËELE VAST ACTIVA**		
	Overige investeringen met een economisch nut	6.907.758	7.707.439
III	**FINANCIËLE VASTE ACTIVA**	17.154	21.879
	Overige langlopende leningen	10.704	15.429
	Overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer	6.450	6.450
TOTAAL VASTE ACTIVA		7.970.226	9.038.285
VLOTTENDE ACTIVA			
IV	**VOORRADEN**		
	Grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik	278.988	252.536
V	**UITZETTINGEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR**	5.120.950	6.562.946
	Uitzettingen bij openbare lichamen	2.518.702	1.962.863
	Uitzettingen in ‘s Rijks Schatkist	2.461.201	4.534.053
	Overige uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	141.047	66.030
VI	**LIQUIDE MIDDELEN**		
	Overige bank- en girotegoeden	22.258	407.652
VII	**OVERLOPENDE ACTIVA**		
	Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	282.219	363.640
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		5.704.415	7.586.774
TOTAAL ACTIVA		13.674.641	16.625.059
VASTE PASSIVA			
VIII	**EIGEN VERMOGEN**	**0**	**0**
	Bestemmingsreserves	0	0
	Gerealiseerd resultaat	0	0
IX	**VOORZIENINGEN**		
	Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	0	0
X	**VASTE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD VAN ÉÉN JAAR OF LANGER**		
	Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige instellingen	7.261.666	7.626.833
TOTAAL VASTE PASSIVA		7.261.666	7.626.833
VLOTTENDE PASSIVA			
XI	**NETTO-VLOTTENDE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR**		
	Overige kortlopende schulden	2.281.942	2.962.948
XII	**OVERLOPENDE PASSIVA**		
	Overige vooruitontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen	4.131.033	6.035.278
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA		6.412.975	8.998.226
TOTAAL PASSIVA		13.674.641	16.625.059

Bedragen in euro’s

EXPLOITATIEREKENING OVER HET JAAR 2019

PROGRAMMA AQUON TOTAAL				
Kostensoort groepen	**Kostensoorten**	**Programma begroting 2019**	**Realisatie 2019**	**Verschil Realisatie en Begroting**
	LASTEN			
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	8.701.000	7.668.872	1.032.128
2.2	Sociale premies	2.226.000	2.171.362	54.638
2.4	Overige personeelslasten	366.000	943.708	-577.708
2.5	Personeel van derden	1.100.000	2.173.766	-1.073.766
	Personeelslasten	**12.393.000**	**12.957.708**	**-564.708**
3.11	Uitbestedingen analyses	2.400.000	5.870.593	-3.470.593
	Uitbesteding	**2.400.000**	**5.870.593**	**-3.470.593**
3.1	Duurzame gebruiksgoederen	254.000	201.588	52.412
3.2	Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	2.194.000	2.503.833	-309.833
3.3	Energie	255.000	234.794	20.206
	Materiële lasten	***2.703.000***	***2.940.215***	***-237.215***
1.1	Externe rentelasten	256.000	241.908	14.092
1.3	Afschrijvingen activa	1.540.000	1.261.534	278.466
	Kapitaalslasten	**1.796.000**	**1.503.442**	**292.558**
3.4	Huren en rechten	47.000	46.271	729
3.5	Leasebetalingen operational lease	680.000	684.537	-4.537
3.7	Verzekeringen	56.000	46.657	9.343
3.8	Belastingen	45.000	20.587	24.413
3.9	Onderhoud door derden	782.000	791.222	-9.222
3.10	Overige diensten door derden	1.347.000	1.394.948	-47.948
	Overige indirecte lasten	**2.957.000**	**2.984.222**	**-27.222**
5.2	Onvoorzien	200.000	0	200.000
	Onvoorzien	**200.000**	**0**	**200.000**
	TOTAAL LASTEN	**22.449.000**	**26.256.179**	**-3.807.179**
	BATEN			
3.6	Diensten voor derden	300.000	576.711	-276.711
	Bijdrage deelnemers	22.153.000	25.693.734	-3.540.734
	TOTAAL BATEN	**22.453.000**	**26.270.445**	**-3.817.445**
	Gerealiseerd resultaat voor bestemming, volgend uit voorgaande onderdelen	4.000	14.266	-10.266
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	4.000	14.266	-10.266
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	**0**	**0**	**0**
	Mutatie bestemmingsreserve	0	0	0
	GEREALISEERD RESULTAAT	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Op de jaarrekening is naast het gestelde in het waterschapbesluit, de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW) van toepassing. Met betrekking tot de verslaggeving worden de verslaggevingsvoorschriften vanuit het waterschapbesluit gehanteerd.

ALGEMENE GRONDSLAG

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

ACTIVA

Immateriële en materiële vaste activa

De waardering van de vaste activa vindt plaats tegen de historische kostprijs onder aftrek van ontvangen bijdragen en afschrijvingen. De historische kostprijs bestaat uit de werkelijke/historische uitgaven. Afschrijving vindt plaats conform de financiële verordening welke bestuurlijk is vastgesteld. Activering vindt plaats op het moment van ingebruikname. De afschrijving vindt plaats vanaf het jaar na het moment van ingebruikname.

De volgende afschrijvingstermijnen worden in overeenstemming met de verordening gehanteerd:

- Immateriële vaste activa 5-7 jaar
- Vervoermiddelen 5 jaar
- Bedrijfsgebouwen 40 jaar
- Verbouwingen en gebouw gebonden installaties 15 jaar
- Inrichting en (kantoor)meubilair 10 jaar
- Overige materiële activa 5 jaar
- Verbouwing in verband met ombouw AQUON 2.0 4 jaar

Op basis van de verwachte gebruiksduur wordt:

- Laboratoriumsoftware (LIMS-systeem) in 7 jaar afgeschreven
- Mobiele telefoons in 3 jaar afgeschreven.

Duurzame waardevermindering van vaste activa:
Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Lagere taxatiewaarden dan de boekwaarden van onroerende zaken zijn hierbij als duurzame waardedaling in aanmerking genomen.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen.

Duurzame waardeverminderingen van financiële vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Voorraden
De grond- en hulpstoffen uitsluitend voor eigen gebruik (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Indien nodig wordt een voorziening voor incourante voorraden gevormd om de eventuele waardedaling of incourantheid op te vangen.

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar en overlopende activa
De uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Uitzettingen in 's Rijks Schatkist
Drempelbedrag
In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor AQUON is dat voor 2019, 250.000 euro

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren
Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijks kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2019 hebben er geen overschrijdingen van het drempelbedrag plaatsgevonden.

Liquide middelen
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

PASSIVA

Voorzieningen
Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de organisatie. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde, het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Voorzieningen worden niet gevormd voor aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het 'jaarlijks vergelijkbaar volume' is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen.
De vaste schulden hebben een looptijd van één jaar of langer.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

BATEN EN LASTEN

De baten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Een bate wordt genomen zodra deze is gerealiseerd, terwijl een last wordt verwerkt zodra deze bekend is. AQUON kent twee programma's binnen haar begroting. De exploitatierekening is voor beide programma's Laboratorium en Eigenaarsdeel opgenomen in het Programma AQUON TOTAAL (blz. 26).

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2019

I IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële activa worden alle gecategoriseerd onder 'overige immateriële vaste activa'.
Alle hier verantwoorde activa zijn software en licenties. Onderstaand wordt het verloop van de immateriële vaste activa weergegeven.

Verloopoverzicht IVA	Boekwaarde 31-12-2018	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2019
Overige immateriële vaste activa	1.308.967	138.322	0	-401.975	0	0	1.045.314
Totaal	1.308.967	138.322	0	-401.975	0	0	1.045.314

Bedragen in euro's

De investeringen in de immateriële activa betreft het project van de vervanging van de PIM-manager.

II MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa was als volgt:

Verloopoverzicht MVA	Gronden en terreinen	Bedrijfs-gebouwen	Machines, apparaten en vaste activa	Overige materiële vaste activa	Totaal materiële vaste activa
Boekwaarde begin begrotingsjaar	1.618.850	4.755.364	1.092.040	241.186	7.707.439
Investeringen	0	82.209	609.389	318.278	1.009.876
Desinvesteringen	-374.397	-575.603	0	0	-950.000
Afschrijvingen	0	-490.843	-302.447	-66.267	-859.557
Afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen	0	0	0		0
Boekwaarde einde begrotingsjaar	1.244.453	3.771.127	1.398.982	493.197	6.907.758

Bedragen in euro's

Op 9 november 2015 heeft het algemeen bestuur van AQUON besloten één van haar panden af te stoten en niet meer in te zetten voor bedrijfsdoeleinden. Het betreffende pand is in 2019 verkocht. De investeringen worden onderstaand toegelicht.

Afschrijvingskosten

In onderstaande tabel wordt de aansluiting weergegeven van de afschrijvingskosten met de exploitatierekening

Afschrijvingskosten	Immaterieel Vast Actief	Materieel Vast Actief	Totaal
Afschrijvingskosten	401.975	859.557	1.261.532

Bedragen in euro's

Investeringen

In 2019 is er ten bedrage van 261.415 euro geïnvesteerd in laboratoriumapparatuur. Daarnaast is er 228.544 euro geïnvesteerd in de vervanging van apparatuur van de gehele kantoorautomatisering.

De mutatie activa in uitvoering betreffen de aanschaf van apparatuur om PFAS analyses te kunnen uitvoeren (347.973 euro) en de aanpassingen in het gebouw in Leiden ten behoeve van de inrichting van de ruimte voor eDNA-analyses (69.949 euro). Deze apparatuur en de aangepaste ruimte waren eind 2019 nog niet in gebruik genomen. In onderstaande tabel wordt de stand van het investeringskrediet weergegeven:

Investeringen Laboratorium	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019
Doorontwikkeling ICT en facilitair	500.000	538.809
(Vervangings-) investeringen apparatuur	750.000	609.389
Totaal	1.250.000	1.148.198

Bedragen in euro's

III FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Verloopoverzicht FVA	31-12-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2019
Lening aan bedrijven	15.429	0	-4.725	10.704
Overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer	6.450	0	0	6.450
Totaal	21.879	0	-4.725	17.154

Bedragen in euro's

De lening aan bedrijven betreft een financiering aan een leasemaatschappij waarvoor maandelijks een aflossing ontvangen wordt. Vanaf het jaar 2015 worden geen auto's meer afgenomen conform dit model. De verwachting is dat de lening in 2020 in zijn geheel is afgelost. De overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer betreffen de waarborgsommen voor de huur van de panden (opslagloodsen) in Breda en 's-Hertogenbosch. Beide panden worden aangehouden ten behoeve van de afdeling Monstername en Logistiek.

IV VOORRADEN

De stand van de voorraden kan als volgt worden weergegeven:

Voorraden grond- en hulpstoffen	31-12-2018	31-12-2019
Grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik	270.592	297.365
Voorziening incourante grond- en hulpstoffen	-18.056	-18.377
Totaal	252.536	278.988

Bedragen in euro's

De voorraden zijn grond- en hulpstoffen voor uitsluitend eigen gebruik en zijn gewaardeerd tegen de laatste inkoopprijs.

In 2019 is de voorziening voor incourante voorraden beoordeeld en bijgesteld. De voorziening wordt gevormd voor artikelen die niet courant zijn. De waarde van de voorziening op balansdatum bedraagt 18.377 euro. De waarde van de voorraden bedraagt op balansdatum 297.365 euro. De voorziening ten aanzien van de incourante voorraden wordt in mindering gebracht op de balanswaarde voorraden. De balanswaarde van de voorraden is daarmee 278.988 euro.

V UITZETTINGEN MET EEN LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR

De uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar zijn als volgt te specificeren:

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2019
Uitzettingen bij openbare lichamen	1.962.863	2.518.702
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.534.053	2.461.201
Overige uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	66.030	141.047
Totaal	6.562.946	5.120.950

Bedragen in euro's

Aan het einde van het jaar 2019 zijn facturen aan de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen ('openbare lichamen') betreffende de bijdragen over het eerste kwartaal 2020 uitgereikt. Daarnaast is hier ook de afrekening 2019 met de waterschappen in opgenomen.

AQUON dient haar overtollige liquide middelen aan te houden bij het Rijk, het zogenaamde 'Schatkistbankieren'. Ten behoeve van het schatkistbankieren heeft AQUON een zogenaamde werkrekening bij een bankinstelling geopend. Op deze rekening heeft AQUON een daglimiet van 250.000 euro.

De berekening van de benutting van de drempelbedragen van het schatkistbankieren wordt in onderstaande tabel per kwartaal 2019 weergegeven:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren	Q1	Q2	Q3	Q4
Drempelbedrag	250.000	250.000	250.000	250.000
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	85.549	100.042	74.060	111.425
Ruimte onder drempelbedrag	164.451	149.958	175.940	138.575
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Bedragen in euro's

De overige uitzettingen zijn ontstaan door de uitgevoerde laboratorium werkzaamheden voor derde klanten. Naar aanleiding van een risico-inventarisatie is gebleken dat een voorziening ten aanzien van mogelijke oninbaarheid van de vorderingen per ultimo 2019 niet noodzakelijk is. Het verloop van de voorziening dubieuze debiteuren is als volgt:

Verloopoverzicht Voorziening dubieuze debiteuren	31-12-2018	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2019
Voorziening dubieuze debiteuren	0	0	0	0

VI LIQUIDE MIDDELEN

Dit bedrag betreft het saldo op de bankrekeningen bij een tweetal bankinstellingen. De banksaldi kunnen als volgt worden weergegeven:

Liquide middelen	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2019
Overige bank- en girotegoeden, bank 1	405.758	17.552
Overige bank- en girotegoeden, bank 2	1.893	4.706
Totaal	407.652	22.258

Bedragen in euro's

De bankrekeningen van AQUON worden afhankelijk van het banksaldo verantwoord onder de post liquide middelen of onder de kortlopende schulden. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van AQUON en zijn dagelijks opeisbaar.

Bij een bankinstelling is eind 2013 voor AQUON een rekening courant krediet afgesloten tot een maximaal bedrag van 7,0 miljoen euro. Voor het verkregen krediet is geen zekerheid gesteld. In 2019 is eenmaal gebruik gemaakt van dit krediet door een te late overboeking vanuit het tegoed bij de schatkist.

VII OVERLOPENDE ACTIVA

De overlopende activa betreffen nog te factureren leveringen aan derden, vooruitbetaalde kosten, vooruit ontvangen facturen en voorschotten betaald aan personeel. Het saldo betreft met name kosten welke in een volgend boekjaar worden verantwoord.

Overige nog te ontvangen bedragen alsmede de vooruit betaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	31-12-2018	31-12-2019
Nog te factureren bedragen	19.672	54.030
Vooruit betaalde bedragen	343.305	211.816
Voorschotten betaald aan personeel	663	667
Overige nog te ontvangen bedragen alsmede de vooruit betaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	0	15.706
Totaal	363.640	282.219

Bedragen in euro's

VIII EIGEN VERMOGEN

Conform de statuten van de GR AQUON heeft AQUON op balansdatum geen eigen vermogen, anders dan een bestemmingsreserve. Het saldo van de Bestemmingsreserve is nihil.

Verloopstaat reserves	31-12-2018	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2019
Bestemmingsreserve	0	0	0	0

IX VOORZIENINGEN

Niet van toepassing.

X VASTE SCHULDEN

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2019:

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	31-12-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2019
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen:				
Bank instelling 1	3.476.833	0	-151.167	3.325.666
Bank instelling 2	4.150.000	0	-214.000	3.936.000
Totaal	7.626.833	0	-365.167	7.261.666

Bedragen in euro's

De totale rentelast voor het jaar 2019 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedroeg 246.569 euro. In het jaar 2020 wordt 365.167 euro afgelost (verplichting korter dan 1 jaar). Voor deze vaste schulden staan de deelnemers van de GR AQUON garant.

XI VASTE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR

De vaste schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn als volgt te specificeren:

Vaste schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-12-2018	31-12-2019
Schulden aan leveranciers	2.162.654	1.497.724
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	800.294	784.218
Totaal	2.962.948	2.281.942

Bedragen in euro's

De schulden aan leveranciers betreffen met name de levering van een nieuw laboratoriuminstrument en drie partijen aan wie AQUON (analyse) werkzaamheden uitbesteed.

XII OVERLOPENDE PASSIVA

De overlopende passiva zijn als volgt te specificeren:

Overige vooruit ontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen	31-12-2018	31-12-2019
Vooruit gefactureerde bedragen	5.293.252	3.006.111
Nog te ontvangen facturen	497.445	666.699
Arbeidsgerelateerde verplichtingen	218.650	458.223
Frictiekosten Sociaal Statuut	25.930	0
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen	0	0
Totaal	6.035.278	4.131.033

Bedragen in euro's

In december 2019 heeft AQUON de voorschotten inzake het eerste kwartaal 2020 aan de deelnemende waterschappen in rekening gebracht. Deze bijdrage ten bedrage van 3.006.111 euro is geheel verantwoord onder de post vooruit gefactureerde bedragen.

De nog te betalen 'frictiekosten sociaal statuut' betreffen personeelskosten die samenhangen met het AQUON Sociaal Statuut. Deze personeelskosten zijn de als gevolg van herstructurering individueel vastgelegde verplichtingen voor reistijdvergoeding. Deze verplichting is per eind 2019 geheel komen te vervallen.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

HUURVERPLICHTINGEN

AQUON heeft de volgende, niet uit de balans blijkende huurverplichtingen:

Locatie	Resterende looptijd	Tot	Verplichting komend jaar	Totale verplichting
Breda bedrijfshal	36 mnd	31-12-2022	18.500	55.500
's-Hertogenbosch bedrijfshal + kantoor	38 mnd	28-02-2023	24.000	85.000
Totaal			42.500	140.500

Bedragen in euro's

OVERIGE VERPLICHTINGEN

AQUON heeft de volgende niet uit de balans blijkende overige verplichtingen:

Product/Leverancier	Resterende looptijd	Tot	Verplichting komend jaar	Totale verplichting
Printer/copiers	56 mnd	31-8-2024	21.000	116.000
Automatisering:				
Actacom werkplek as a service (incl internet)	40 mnd	30-4-2023	316.500	1.055.000
Ecosys	24 mnd	31-12-2021	43.600	87.200
Topdesk	12 mnd	31-12-2021	16.300	32.600
Helpline	6 mnd	30-6-2020	19.800	19.800
Catering:				
Maas	51 mnd	15-3-2024	5.700	24.200
WSRL	1 jaar	1-1-2020	42.300	42.300
Personeelsdiensten:				
Personeelsdiensten WSRL	1 jaar	1-1-2020	82.200	82.200
Lease auto's:				
Wagenplan	5 mnd	1-6-2020	8.300	8.300
Dutchlease	50 mnd	31-5-2023	506.000	2.960.000
Verizon	49 mnd	31-1-2024	9.300	39.500
Telefonie:				
Diensten t.b.v. smartphones	8 mnd	1-9-2020	12.100	12.100
Totaal			1.083.100	4.479.200

Bedragen in euro's

TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING OVER HET BEGROTINGSJAAR

ALGEMEEN

De indeling van de exploitatierekening wijkt (gedeeltelijk) af van de indeling zoals die is opgenomen in bijlage 2 van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Bij de exploitatierekening is de indeling van de begroting gevolgd om de vergelijking tussen de begroting en de jaarrealisatie te vereenvoudigen.

De exploitatierekening wordt het programma Laboratorium en het programma Eigenaarsdeel separaat weergegeven en toegelicht.

In de exploitatierekening zijn de volgende kolommen opgenomen:

- Programmabegroting 2019
- Realisatie 2019
- Het verschil tussen de kolommen Realisatie 2019 en Programmabegroting 2019

Het jaar 2019 sluit af met een exploitatiesaldo van nihil voor beide programma's. In de verordeningen van AQUON is ingeregeld dat de jaarbijdrage van de opdrachtgevers meebeweegt met de gerealiseerde productieomvang. De marginale kosten van de meer-productie worden daartoe als eindafrekening 2019 doorberekend aan de waterschappen.

PROGRAMMA LABORATORIUM

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	8.551.000	7.633.079	917.921
2.2	Sociale premies	2.186.000	2.157.477	28.523
2.4	Overige personeelslasten	366.000	810.043	-444.043
2.5	Personeel van derden	1.000.000	2.173.766	-1.173.766
	Personeelslasten	**12.103.000**	**12.774.365**	**-671.365**
3.11	Uitbestedingen analyses	2.400.000	5.870.593	-3.470.593
	Uitbesteding	**2.400.000**	**5.870.593**	**-3.470.593**
3.1	Duurzame gebruiksgoederen	254.000	201.588	52.412
3.2	Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	2.194.000	2.503.833	-309.833
3.3	Energie	255.000	234.794	20.206
	Materiële lasten	***2.703.000***	***2.940.215***	***-237.215***
1.1	Externe rentelasten	256.000	241.908	14.092
1.3	Afschrijvingen activa	1.350.000	1.073.947	276.053
	Kapitaalslasten	**1.606.000**	**1.315.855**	**290.145**
3.4	Huren en rechten	47.000	46.271	729
3.5	Leasebetalingen operational lease	680.000	684.537	-4.537
3.7	Verzekeringen	56.000	46.657	9.343
3.8	Belastingen	45.000	20.587	24.413
3.9	Onderhoud door derden	782.000	791.222	-9.222
3.10	Overige diensten door derden	947.000	1.074.874	-127.874
	Overige indirecte lasten	**2.557.000**	**2.664.148**	**-107.148**
5.2	Onvoorzien	100.000	0	100.000
	Onvoorzien	**100.000**	**0**	**100.000**
	TOTAAL LASTEN	**21.469.000**	**25.565.176**	**-4.096.176**

	BATEN			
3.6	Diensten voor derden	300.000	463.143	-163.143
	Bijdrage deelnemers	21.173.000	25.116.299	-3.943.299
	TOTAAL BATEN	**21.473.000**	**25.579.442**	**-4.106.442**
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	4.000	14.266	-10.266
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	**0**	**0**	**0**
	Mutatie bestemmingsreserve	**0**	**0**	**0**
	GEREALISEERD RESULTAAT	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's

LASTEN

Personeelslasten

Het aantal personeelsleden is in 2019 gedaald van 158 naar 156 medewerkers. Doordat niet alle functies zijn ingevuld blijven de salariskosten achter ten opzichte van de begroting. Daarentegen zijn de kosten voor het inhuren van personeel van derden hoger dan begroot.

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Realisatie 2019	Programma begroting 2019	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	7.633.079	8.551.000	917.921
2.2	Sociale premies	2.157.477	2.186.000	28.523
2.4	Overige personeelslasten	810.043	366.000	-444.043
2.5	Personeel van derden	2.173.766	1.000.000	-1.173.766-
	Personeelslasten	**12.774.365**	**12.103.000**	**-671.365**

Bedragen in euro's

Onder de overige personeelslasten worden de lasten verantwoord betreffende woon-werkverkeer, dienstreizen, studiekosten, werving personeel, gratificaties en Arbo-gerelateerde kosten. De toename van overige personeelslasten is gelegen in de stijging van het verlofsaldo per ultimo 2019. Daarnaast zijn in 2019 met name de kosten voor werving en selectie van personeel hoger uitgevallen dan voorzien. De overschrijding van de uitgaven op het gebied van personeel derden wordt veroorzaakt door een hogere inzet van personeel derden zoals bijvoorbeeld een tijdelijke HR-adviseur, een interim financieel adviseur en relatiemanagers voor het team Servicebureau. Een andere vorm van inhuur zijn medewerkers die tijdelijk ingehuurd worden vanwege hun specifieke expertise. De organisatie en hervorming van AQUON vraagt kennis en kunde die niet altijd aanwezig is bij haar personeel.

Uitbesteding

Onder deze kostencategorie worden de kosten voor de uitbesteding van werkzaamheden aan derden opgenomen. Dit betreft uitbestede werkzaamheden voor de afdelingen Chemie, Hydrobiologie en Monstername en Logistiek. De uitbestedingen in 2019 zijn toegenomen door de vraag naar analyses van nieuwe stoffen zoals PFAS. Daarnaast zijn er analyses op het gebied van onder andere waterbodems die niet door AQUON zelf worden uitgevoerd (met name voorbereidende werkzaamheden) en zijn er projecten in opdracht gegeven door de waterschappen welke hebben geleid tot extra uitbesteding in verband met het ontbreken van expertise.

MATERIËLE LASTEN

Duurzame gebruiksgoederen

Deze kostencategorie betreft de aangeschafte duurzame gebruiksgoederen welke de activeringsgrens van 15.000 euro niet overschrijden.

Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen

Deze kostencategorie omvat het verbruik van materialen, chemicaliën en gasflessen door het laboratorium.

Energie
Deze kostencategorie bevat de energiekosten van de verschillende locaties, voor zover deze separaat in rekening worden gebracht.

Kapitaalslasten
Externe rentelasten
Onder deze post is de rente van bij een tweetal bankinstellingen afgesloten leningen opgenomen.

Afschrijvingen
Deze kostencategorie betreffen de afschrijvingen van immateriële en materiële vaste activa.

OVERIGE INDIRECTE LASTEN

Huur en rechten
Onder deze post worden de huur- en servicekosten verantwoord voor de verschillende locaties.

Leasebetalingen operationele lease
Deze post betreft de kosten voor de lease van de bedrijfsauto's.

Verzekeringen
Het betreft hier voornamelijk de premies van de polissen voor de wagenparkverzekeringen, aansprakelijkheidsverzekeringen en brand- en opstalverzekeringen voor de panden.

Belastingen
De belastingen hebben betrekking op gemeentelijke belastingen (WOZ, verontreinigingsheffing, etc.). De overige belastingen betreffen de houderschapsbelasting van het wagenpark voor zover de auto's in eigendom zijn.

Onderhoud door derden
Onder deze post wordt het gebouwbeheer en –onderhoud opgenomen. Daarnaast worden lasten voor onderhoud en reparaties van apparatuur en laboratorium instrumenten hier opgenomen.

Overige diensten door derden
Het betreft de diensten voor facilitaire ondersteuning (o.a. centrale repro, postdistributie, porto, telefoniste/receptioniste en bibliotheek), diensten IT (beheer systemen, onderhoud en ontwikkeling van standaardapplicaties en algemene IT-activiteiten) en cateringkosten. Ook de diensten in het kader van advisering, accountantskosten, kosten van afvoer laboratoriumafval en (overige) uitbestede werkzaamheden zijn hieronder opgenomen.

BATEN

Diensten voor derden
De opbrengst is in verband met werken voor derden. Deze derden betreffen veelal private bedrijven niet zijnde de deelnemende waterschappen.

Bijdrage deelnemers
Onder deze post zijn de bedragen van de bijdragen verantwoord van de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen. Deze bedragen worden middels een voorschot berekend en achteraf vindt er een verrekening van de totale kosten plaats.

WET NORMERING TOPINKOMENS

De wet normering topinkomens (WNT) presenteert een overzicht van de inkomens van de topfunctionarissen van AQUON. Het inkomen van een topfunctionaris in de (semi-) publieke sector mag volgens de WNT maximaal 130 procent van een ministersalaris zijn. (Semi-) publieke instellingen zijn verplicht om jaarlijks de bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoeding van hun functionarissen te publiceren in de financiële jaarverslagen.

Het algemene en dagelijkse bestuur van AQUON is te kwalificeren als toezichthoudende topfunctionarissen en is onbezoldigd. AQUON heeft in 2019 geen topfunctionarissen in dienst met een hoger salaris dan toegestaan op basis van de WNT. De dagelijkse leiding wordt uitgeoefend door de directeur.

In het kader van de WNT is het volgende overzicht opgesteld:

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
Mevr. I.G.M. de Bondt	Voorzitter AB/Voorzitter DB
Dhr. P.H.W.M. Daverveldt	Voorzitter AB/Voorzitter DB
Dhr. C.G. Jansen op de Haar	Voorzitter AB/Voorzitter DB
Dhr. C. Sas	Lid AB
Dhr. J. van Driel	Lid AB/DB
Dhr. H. Pluckel	Lid AB/DB
Dhr. W. von Faber	Lid AB
Dhr. G.J.A. Nieuwenhuis	Lid AB
Dhr. G. den Hartog	Lid AB
Dhr. W.P.J. de Kleijn	Lid AB
Dhr. P. C.M. Ketelaars	Lid AB
Mevr. E.H.T. Stravens	Lid AB/DB
Dhr. V.E.C. Lokin	Lid AB
Dhr. R. Smits	Lid AB
Dhr. P. Ouwendijk	Lid AB
Dhr. P.F.J. van den Eijnden	Lid AB
Dhr. J. Verdoold	Lid AB
Dhr. H.P. Verroen	Lid AB/DB

Leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking

	J.K. BOUMA
Functiegegevens	DIRECTEUR
Aanvang en einde functievervulling 2019	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	112.374
Beloningen betaalbaar op termijn	19.492
Subtotaal	**131.866**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0
Totaal bezoldiging	**131.866**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2018	
Duur dienstverband in 2018	1/1- 31/12
deeltijdfactor 2018 in fte	1
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	111.136
Beloningen betaalbaar op termijn	17.428
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000
Totaal bezoldiging 2018	**128.564**

Bedragen in euro's

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij een andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

Overige rapportageverlichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

PROGRAMMA EIGENAARSDEEL

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
2.1	Salaris voormalig personeel	150.000	35.793	114.207
2.2	Sociale premies	40.000	13.885	26.115
2.4	Overige personeelslasten	0	133.665	-133.665
2.5	Personeel van derden	100.000	0	100.000
	Personeelslasten	**290.000**	**183.343**	**106.658**
	Uitbesteding	0	0	0
	Materiële lasten	**0**	**0**	**0**
1.3	Afschrijvingen activa	190.000	187.587	2.413
	Kapitaalslasten	190.000	187.587	2.413
3.10	Overige diensten door derden	400.000	320.074	79.926
	Overige indirecte lasten	***400.000***	***320.074***	***79.926***
5.2	Onvoorzien	100.000	0	100.000
	Onvoorzien	100.000	0	100.000
	TOTAAL LASTEN	980.000	691.004	288.996
	BATEN			
3.6	Diensten voor derden (huur)	0	113.569	-113.569
	Bijdrage deelnemers	980.000	577.435	402.565
	TOTAAL BATEN	**980.000**	**691.004**	**288.996**
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	**0**	**0**	**0**
	Mutatie bestemmingsreserve	**0**	**0**	**0**
	GEREALISEERD RESULTAAT	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's

LASTEN

Personeelslasten

Uitgaven op het gebied van personeel als gevolg van de ombouw van AQUON zijn onder personeelslasten verantwoord bij het programma Eigenaarsdeel.

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Realisatie 2019	Programma begroting 2019	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
2.1	Salaris voormalig personeel	35.793	150.000	114.207
2.2	Sociale premies	13.885	40.000	26.115
2.4	Overige personeelslasten	133.665	0	-133.665
2.5	Personeel van derden	0	100.000	100.000
	Personeelslasten	**183.343**	**290.000**	**106.658**

Bedragen in euro's

Salaris voormalig personeel betreft de salariskosten voor bovenformatieve medewerkers. De salariskosten inclusief sociale lasten van de bovenformatieve medewerkers worden conform de afspraken uit het Doorstroom-programma AQUON – waterschappen doorbelast aan de waterschappen.
De overige personeelslasten betreft kosten die verband houden met de afvloeiing van personeel als gevolg van de eerdere organisatiewijzigingen.

Uitbesteding

In het jaar 2019 zijn er geen kosten verantwoord in het programma Eigenaarsdeel onder deze post.

Materiële lasten

In het jaar 2019 zijn er geen kosten verantwoord in het programma Eigenaarsdeel onder deze post.

KAPITAALSLASTEN

Externe rentelasten

In het jaar 2019 zijn er geen kosten verantwoord in het programma Eigenaarsdeel onder deze post.

Afschrijvingen

Deze kostencategorie betreft de afschrijvingen van materiële vaste activa toe te rekenen aan het Eigenaarsdeel. Deze investeringen betreffen de zogenaamde no-regret investering uit het ombouwplan 2016. De waarde van 750.348 euro wordt in vier jaren afgeschreven. Deze verkorte afschrijvingsperiode is door het bestuur vastgesteld. De boekwaarde ultimo 2019 bedraagt 187.587 euro.

OVERIGE INDIRECTE LASTEN

Onderhoud door derden

De kosten die verantwoord zijn in het programma Eigenaarsdeel onder deze post betreffen het onderhoud van het pand in Breda.

Overige diensten door derden

Dit betreft advieskosten onder ander inzake de businesscase ‘centralisatie AQUON’’.

BATEN

Diensten voor derden

De in 2019 ontvangen huuropbrengsten voor het pand in Breda zijn onder deze post verantwoord.

Bijdrage deelnemers

Onder deze post zijn de bedragen van de bijdragen verantwoord van de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen. Deze bedragen worden middels een voorschot berekend en achteraf vindt er een verrekening van de totale kosten plaats.

Mutatie bestemmingsreserve

In 2019 zijn er geen mutaties van de bestemmingsreserve geweest.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Besluit tot centralisatie genomen

Op 3 maart 2020 heeft het Algemeen Bestuur van AQUON besloten tot centralisatie van AQUON op een nieuwe locatie. Hiermee geeft het bestuur een positieve impuls aan de verdere ontwikkeling van AQUON. In de jaren 2020 t/m 2021 vinden de voorbereidende werkzaamheden voor deze centralisatie plaats; de concrete realisatie van de centralisatie wordt volgens afgegeven planning in het jaar 2024 verwacht.

Het COVID-19 (Corona) virus

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico’s en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

OVERIGE GEGEVENS

BESLUIT TOT RESULTAATBESTEMMING 2019 EN VASTSTELLING VAN DE JAARREKENING

VOORSTEL TOT RESULTAATBESTEMMING

In de statuten van de GR AQUON is een artikel opgenomen omtrent de kostentoerekening.

Artikel 34 Kostentoerekening:

1 Het algemeen bestuur stelt, als onderdeel van de begroting, jaarlijks de uitgangspunten voor de toerekening van de kosten aan de producten vast.
2 De bijdrage, bedoeld in het eerste lid, is opgebouwd uit:
   a. laboratorium gerelateerde kosten;
   b. eigenaarskosten
3. De laboratorium gerelateerde kosten bestaan voor:
   a. 75 procent uit vaste kosten. Deze kosten worden, in de verhouding van het individueel voortschrijdend gerealiseerde driejaarsgemiddelde productieaantal ten opzichte van de totale productie in het desbetreffende tijdsvak, verrekend. De gerealiseerde productieaantallen worden overgenomen uit de meest actuele vastgestelde jaarstukken; en
   b. 25 procent uit variabele kosten. Deze kosten worden, in de verhouding van de individuele werkelijke jaarproductie ten opzichte van de werkelijke totale productie in het desbetreffende jaar, verrekend.
   c. De som van de kostentoerekening zoals vermeld in de leden 3a en 3b van dit artikel vormt de definitieve bijdrage van een deelnemer voor laboratorium gerelateerde kosten.
4. De bijdrage, bedoeld in het derde lid, is terug te leiden naar een prijsstelling voor producten en diensten.
5. De eigenaarskosten hebben betrekking op de kosten die gemaakt worden om AQUON een duurzame gezonde basis te geven en te doen behouden. Deze kosten worden op een gelijke wijze verrekend als vermeld in lid 3.a. van dit artikel.
6. Het algemeen bestuur bepaalt de hoogte van de eigenaarskosten.
7. Het algemeen bestuur brengt voorafgaand aan ieder kwartaal een voorschot in rekening bij de deelnemers.
8. Het voorschot, bedoeld in het voorgaande lid, is gebaseerd op de programmabegroting van het betreffende jaar.
9. De afrekening van de bijdrage vindt jaarlijks plaats bij de vaststelling van de jaarrekening.

De jaarrekening 2019 wordt na een algehele afrekening met de opdrachtgevers afgesloten met een bedrijfsresultaat van nihil. De totale kosten uit de programmabegroting worden verrekend met de hoogheemraadschappen en waterschappen volgens het besluit van het Algemeen Bestuur d.d. 10 november 2016.

BESLUIT TOT VASTSTELLING VAN JAARREKENING

Op grond van de Wet op Gemeenschappelijke Regelingen wordt de jaarrekening van de GR AQUON vóór 15 april 2020 aangeboden aan het Algemeen Bestuur.

Op grond van artikel 104 van de Waterschapswet wordt de GR AQUON Jaarrekening 2019 in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van AQUON op 6 april 2020 goedgekeurd.

Vastgesteld wordt dat het bedrijfsresultaat van AQUON GR na algemene afrekening met de opdrachtgevers nihil is.

De jaarrekening over het begrotingsjaar 2019 wordt vastgesteld.

CONTROLEVERKLARING

JAARSTUKKEN 2019

APRIL 2020

Building a better working world

Openbaarmaking van controleverklaringen

1 Condities

De machtiging om de controleverklaring openbaar te maken wordt gegeven onder de volgende condities:

- Indien na het verlenen van deze machtiging feiten en omstandigheden bekend worden die van essentiële betekenis zijn voor het beeld dat de jaarrekening oproept, is nader overleg met de accountant noodzakelijk.
- De machtiging heeft betrekking op het opnemen van de controleverklaring in het ten behoeve van de algemene vergadering uit te brengen verslag, waarin ook de opgemaakte jaarrekening wordt opgenomen.
- De machtiging heeft ook betrekking op het opnemen van de controleverklaring in het bij het handelsregister te deponeren verslag, mits de behandeling van de jaarrekening op de algemene vergadering niet tot aanpassing leidt.
- De voor deponering bij het handelsregister bestemde jaarrekening waarin op grond van artikel 2:397 BW vereenvoudigingen zijn aangebracht, dient te zijn ontleend aan de door de algemene vergadering vastgestelde jaarrekening. Een concept van deze voor deponering bij het handelsregister bestemde jaarrekening dient aan ons ter inzage te worden gegeven.
- De controleverklaring kan ook worden toegevoegd indien de jaarrekening op elektronische wijze, bijvoorbeeld op internet, wordt openbaar gemaakt. Deze jaarrekening dient de volledige jaarrekening te zijn en deze dient goed te zijn afgescheiden van andere gelijktijdig elektronisch openbaar gemaakte informatie.
- Indien de reeds openbaar gemaakte jaarrekening wordt opgenomen in een ander stuk dat zal worden openbaar gemaakt, is voor het opnemen van de controleverklaring daarbij opnieuw toestemming van de accountant nodig.

2 Toelichting op de condities

2.1 Raad van commissarissen en raad van bestuur

De accountant zendt zijn controleverklaring doorgaans aan de raad van commissarissen en de raad van bestuur. Dit is in overeenstemming met Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) dat in artikel 393 onder meer zegt: "De accountant geeft de uitslag van zijn onderzoek weer in een verklaring". "De accountant brengt omtrent zijn onderzoek verslag uit aan de raad van commissarissen en aan het bestuur."

2.2 Algemene vergadering

Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan na uitdrukkelijke toestemming van de accountant. In dit kader wordt onder openbaarmaking verstaan het beschikbaar stellen voor het publiek, dan wel aan een zodanige kring van personen dat deze met het publiek gelijk is te stellen. Verspreiding onder aandeelhouders c.q. leden valt ook onder dit begrip openbaar maken, zodat voor het opnemen van de controleverklaring in het verslag dat aan de algemene vergadering wordt uitgebracht machtiging van de accountant nodig is.

2.3 Controleverklaring plus verantwoording

De machtiging heeft betrekking op publicatie in het verslag waarin tevens is opgenomen de jaarrekening waarop de controleverklaring betrekking heeft. Deze conditie stoelt op de beroepsregels die zeggen dat het de accountant verboden is toestemming te geven tot openbaarmaking van zijn verklaring anders dan tezamen met de verantwoording waarop die verklaring betrekking heeft. De accountant zal ook altijd de overige inhoud van het verslag willen zien, omdat het hem niet toegestaan is toestemming tot openbaarmaking van zijn verklaring te verlenen indien door de inhoud van de gezamenlijk openbaar gemaakte stukken een onjuiste indruk omtrent de betekenis van de jaarrekening wordt gewekt.

2.4 Gebeurtenissen tussen datum controleverklaring en algemene vergadering

Aandacht dient geschonken te worden aan het feit dat zich tussen de datum van de controleverklaring en de datum van de algemene vergadering waarin omtrent de vaststelling van de jaarrekening wordt beslist, feiten of omstandigheden kunnen voordoen die van essentiële betekenis zijn voor het beeld dat de jaarrekening oproept. De accountant dient namelijk op grond van COS 560 controlewerkzaamheden te verrichten die er op gericht zijn toereikende controle-informatie te verkrijgen dat alle gebeurtenissen voor de datum van de controleverklaring die aanpassing van of vermelding in de jaarrekening vereisen, zijn gesignaleerd.

Indien de accountant gebeurtenissen ter kennis komen, die van materiële betekenis kunnen zijn voor de jaarrekening, dient de accountant te overwegen of die gebeurtenissen juist zijn verwerkt en toereikend zijn vermeld in de toelichting bij de jaarrekening. Als de accountant tussen de datum van de controleverklaring en de datum dat de jaarrekening openbaar wordt gemaakt, kennis neemt van een feit dat de jaarrekening materieel zou kunnen beïnvloeden, dient de accountant te beoordelen of de jaarrekening moet worden gewijzigd, de kwestie te bespreken met de leiding en te handelen zoals op grond van de omstandigheden noodzakelijk is.

2.5 Handelsregister

De jaarrekening wordt (bij onder titel 9 BW2 vallende rechtspersonen samen met het jaarverslag en de overige gegevens) overgelegd aan de algemene vergadering. De algemene vergadering beslist over de vaststelling van de jaarrekening. Pas na de vaststelling van de jaarrekening door de algemene vergadering is sprake van een vennootschappelijke jaarrekening. Deze jaarrekening zal in de regel in ongewijzigde vorm worden vastgesteld. Aan de vennootschappelijke jaarrekening moet als onderdeel van de overige gegevens de controleverklaring worden toegevoegd. De tekst hiervan is normaal gesproken identiek aan de eerder afgelegde controleverklaring. Het is de vennootschappelijke jaarrekening die samen met het jaarverslag en de overige gegevens bij het handelsregister wordt openbaar gemaakt. Onder de overige gegevens behoort dan te zijn opgenomen de controleverklaring die behoort bij de volledige jaarrekening. Indien de behandeling van de jaarrekening op de algemene vergadering niet tot aanpassing leidt, kan de controleverklaring worden toegevoegd aan de door de algemene vergadering vastgestelde jaarrekening en bij tijdige deponering van het verslag ten kantore van het handelsregister als onderdeel van dit verslag worden openbaar gemaakt.

2.6 Openbaarmaking op andere wijze

De jaarrekening kan ook worden openbaar gemaakt op andere wijze dan door deponering bij het handelsregister. De controleverklaring kan ook dan worden toegevoegd, mits het gaat om openbaarmaking van de volledige jaarrekening. Indien een deel van een jaarrekening dan wel een verkorte jaarrekening openbaar wordt gemaakt, is het niet toegestaan dat daarbij enigerlei door de accountant gegeven mededeling wordt openbaar gemaakt, tenzij:

a. hij tot het oordeel is gekomen dat in de gegeven omstandigheden het desbetreffende stuk toereikend is; of
b. op grond van wettelijke voorschriften met openbaarmaking van het desbetreffende stuk kan worden volstaan.

Indien niet de volledige jaarrekening wordt openbaar gemaakt, is nader overleg met de accountant noodzakelijk. Bij het opnemen van de jaarrekening en de controleverklaring op internet dient gewaarborgd te worden dat de jaarrekening goed is afgescheiden van andere informatie op de internetsite. De scheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarrekening verlaat.

2.7 Opnemen in een ander stuk

Indien de reeds openbaar gemaakte jaarrekening wordt opgenomen in een ander stuk dat zal worden openbaar gemaakt, is sprake van een nieuwe openbaarmaking en is opnieuw toestemming van de accountant nodig. Een voorbeeld van deze situatie is de publicatie van een emissieprospectus met daarin opgenomen de jaarrekening, nadat dezelfde jaarrekening tezamen met de andere jaarstukken is gedeponeerd bij het handelsregister. Voor elke nieuwe openbaarmaking is dus opnieuw toestemming van de accountant nodig.

2.8 Gebeurtenissen na de algemene vergadering

Indien na de vaststelling van de jaarrekening feiten en omstandigheden bekend zijn geworden waardoor de jaarrekening niet langer het wettelijk vereiste inzicht geeft, moet niettemin de bij de vastgestelde jaarrekening afgegeven controleverklaring worden gehandhaafd, evenals de bij het handelsregister neergelegde controleverklaring. In dat geval dient de rechtspersoon over deze feiten en omstandigheden een mededeling bij het handelsregister te deponeren, voorzien van een controleverklaring. Ook in deze situatie is nader overleg met de accountant noodzakelijk.

KADERNOTA 2021

Wateronderzoek en advies

Datum rapportage: 16 maart 2020
Versie: 1.1
Opgesteld door: Henk Laarman

Wij zijn AQUON

AQUON is de ideale partner voor watergerelateerd onderzoek en advies. We zijn een innovatieve fullservice partner voor negen waterschappen en hoogheemraadschappen in Midden- en Zuid-Nederland. Ook gemeenten, overheid en bedrijven schakelen ons steeds vaker in voor professioneel wateronderzoek, deskundige voorlichting en betrouwbaar advies. Ons onderzoek geeft inzicht in de waterkwaliteit en vormt daarmee de basis voor gezond en duurzaam waterbeheer.

Kernwaarden

Water is belangrijk voor iedereen. Voor leven, gezondheid en recreatie.
Wij dragen hieraan bij vanuit onze kernwaarden: Samen, verantwoordelijk en professioneel.

MISSIE

AQUON realiseert gedegen inzicht in waterkwaliteit. Hiermee dragen wij als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen bij aan een gezond en duurzaam watersysteem.

Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier.

Want goed water is goed leven.

VISIE

AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek leveren wij kwalitatief uitstekende data en verstrekken we informatie die noodzakelijk is voor degelijk waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst.

Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek, geven we prioriteit aan kennisbehoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor zoeken we verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid. AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

INHOUDSOPGAVE

1.	**Inleiding**	**4**
2.	**Strategie 2020-2030**	**5**
3.	**Innovaties**	**7**
4.	**Personele ontwikkelingen**	**10**
5.	**AQUON gaat centraliseren**	**11**
6	**Ontwikkeling meetvraag 2021 - 2025**	**13**
7.	**Aannames bij de productieverwachting en interpretatie van AQUON**	**15**
8.	**Klanttevredenheid**	**16**
9.	**Financiële uitgangspunten 2021**	**17**
	9.1 Programmabegroting Laboratorium	17
	9.2 Programmabegroting Eigenaren	18
10.	**Investeringen**	**19**
11.	**Kostenverdeling van AQUON**	**20**
12.	**Sturing en verantwoording**	**21**
13.	**Vervolgproces**	**22**

1 INLEIDING

Voor u ligt de kadernota 2021 van AQUON. In deze kadernota geven we op basis van huidige inzichten de hoofdpunten van het AQUON-beleid en de financiële kaders voor het komend jaar weer. In deze kadernota zijn de financiële uitgangspunten van AQUON opgenomen. AQUON heeft hierbij rekening gehouden met de wensen van haar opdrachtgevers en op basis van ervaring haar eigen deskundigheid en kengetallen toegevoegd. Het productieniveau van AQUON stijgt sinds 2014 jaarlijks tussen de 3 en 13 procent. Ook de verwachte productie in het jaar 2021 zal deze trend waarschijnlijk niet doorbreken.

Het bestuur van AQUON heeft op 3 maart 2020 de strategie 2020-2030 vastgesteld en daarbij ingestemd met de centralisatie van de bedrijfsactiviteiten van AQUON. In de jaren 2020 t/m 2021 vinden de voorbereidende werkzaamheden voor deze centralisatie plaats; de concrete realisatie van de centralisatie wordt volgens afgegeven planning in het jaar 2024 verwacht.

In de GR AQUON 2018 is vastgelegd dat het doel van de samenwerking 'AQUON' is om op het gebied van de informatievoorziening rond laboratoriumactiviteiten en daarmee verband houdende veld- en adviesactiviteiten te komen tot kennisdeling en – ontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de GR (continuïteit kwaliteitsborging en -verbetering) en versterking van de innovatiekracht.

AQUON heeft tot taak zo doelmatig mogelijk informatie uit laboratoriumactiviteiten en de daarmee verband houdende veld- en adviesactiviteiten als schakel in de keten van waterschapactiviteiten te leveren. AQUON biedt bemonsterings-, analyse- en advieswerkzaamheden met als resultaat inzicht in de waterkwaliteit. De afgelopen jaren heeft AQUON hard gewerkt om haar unieke positie te bevestigen. Innovaties zijn opgepakt, het dienstenpakket is verder ontwikkeld en efficiencymaatregelen zijn doorgevoerd. Het resultaat hiervan is een aanzienlijke groei in de werkomvang geweest. In combinatie met de gerealiseerde efficiency en ondanks de huidige gedecentraliseerde structuur zijn in de afgelopen jaren positieve financiële resultaten geboekt.

De komende jaren ontwikkelt AQUON zich door in haar rol als ketenpartner die niet alleen analyses doet en data levert, maar ook gebruik maakt van deze verkregen data om tot kennis en adviezen voor haar waterschappen te komen. AQUON wenst vanuit deze positie en in nauw overleg met haar opdrachtgevers zichzelf verder te ontwikkelen tot een innovatieve partner die de waterschappen optimaal ondersteunt bij haar taken en verantwoordelijkheden. Vanuit haar deskundigheid, zowel in het veld als in het laboratorium, en de beschikbare analysemethode en bundeling van de verzamelde data is AQUON goed in staat gerichte adviezen te verstrekken. Vanuit gebundelde activiteiten van monstername, laboratoriumanalyses en data-inwinning voor negen waterschappen is AQUON goed in staat om economische schaalvoordelen te behalen.

2 STRATEGIE 2020-2030

AQUON heeft een strategienota 2020-2030 op 7 november 2019 opgesteld. Deze strategie is opgenomen in het rapport 'Strategie 2020-2030 & businesscase centralisatie AQUON, versie 1.1'. Uitgangspunten in deze strategie zijn de missie en visie van AQUON enerzijds en enkele aan elkaar gerelateerde omgevingsontwikkelingen anderzijds. Naast oog voor deze ontwikkelingen is focus voor AQUON de behaalde resultaten uit het verleden te borgen en de klantgerichtheid te verhogen. Op basis van deze strategie 2020-2030 kan AQUON invulling geven aan het takenpakket zoals verwoord is in het takenpakket GR AQUON 2018.

MISSIE & VISIE AQUON

AQUON realiseert gedegen inzicht in waterkwaliteit. Hiermee draagt AQUON, als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen, bij aan een gezond en duurzaam watersysteem. Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier. Want goed water is goed leven.

AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek levert AQUON kwalitatief uitstekende data en verstrekt zij de informatie die noodzakelijk is voor duurzaam waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst.

Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek, geeft AQUON prioriteit aan kennisbehoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor zoekt AQUON verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid. AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

TOEKOMSTIGE OMGEVINGSONTWIKKELINGEN

De omgevingsontwikkelingen zijn een belangrijk uitgangspunt voor de tienjaar-strategie van AQUON. De toenemende aandacht voor natuur, milieu en biodiversiteit (maatschappelijk, politiek en in de media) maakt dat er meer en hogere eisen aan de kwaliteit van analyseresultaten worden gesteld. De ontwikkelingen waarvan AQUON verwacht dat zij de grootste invloed hebben op de meetvraag, betreffen de toename van de milieuvreemde stoffen, klimaatverandering, de wetgeving (en normering) en de innovaties. Daarnaast zijn er enkele andere ontwikkelingen (politieke stroming en media-aandacht) die meer kwalitatief zijn te beschouwen of pas invloed hebben als ze optreden (milieu-incidenten en calamiteiten) of die naar verwachting geen directe invloed hebben op de meetvraagontwikkeling.

AQUON begrijpt als geen ander welke rol de waterschappen spelen in het publieke debat over natuur en milieu en welke rol AQUON heeft in het ondersteunen van de waterschappen. In een wereld waar steeds meer aandacht is voor natuur en milieu en milieu-incidenten steeds prominenter worden uitgemeten, is het van belang dat onderzoeksresultaten door AQUON volledig, betrouwbaar en tijdig worden opgeleverd. AQUON heeft als enige een calamiteitendienst waardoor metingen 24/7 (dus ook in het weekend en buiten reguliere kantooruren) kunnen worden verricht. Haar accreditatie maakt dat ze voldoet aan alle wettelijke eisen en dat de kwaliteit en betrouwbaarheid gegarandeerd zijn.

KENNISORGANISATIE

Als kennisorganisatie borgt AQUON dat voor elk proces de kennis in huis aanwezig is om als professioneel ketenpartner én als opdrachtnemer te kunnen functioneren. Dit betekent dat AQUON weloverwogen keuzes maakt wat betreft het al dan niet uitbesteden van haar werk. Zij kiest er daarbij voor om een deel van het werk zelf te doen, zowel op basis van bedrijfseconomische afwegingen als op basis van kennisbehoud en -ontwikkeling. Als grootste waterschapslaboratorium van Nederland is AQUON een factor van betekenis binnen de markt. In een sterke oligopolitische markt, waar enkele grote Europese spelers de markt steeds meer domineren, heeft AQUON een stevige (onderhandelings-)positie (kwaliteit, continuïteit en prijzen).
Door eigen vaktechnisch inzicht kan in voldoende mate worden beoordeeld of de geleverde producten en diensten voldoen aan de gewenste kwaliteit.

Waar mogelijk zoekt AQUON de samenwerking met andere partijen zoals de waterschappen of externe kennisinstituten om up-to-date te blijven van de ontwikkelingen, kennis te vergoten of te behouden.

INNOVATIEVE ONTWIKKELINGEN

AQUON omarmt de kansen die innovatie biedt. Inzicht in en beheersing van de waterkwaliteit vergen, vooral in het licht van de toenemende hoeveelheid milieuvreemde stoffen, steeds meer en betere gegevens. In hoofdstuk 3 van deze nota gaan wij verder in op het onderwerp Innovatie.

VERDERE TOEKOMST (10 JAAR +)

AQUON onderkent relatief grote en invloedrijke ontwikkelingen in haar omgeving, waarop zij met haar strategie, organisatie, middelen en huisvesting inspeelt. Op lange termijn (2030 en volgende jaren) is de onzekerheid groot over hoe de toekomst eruit zal zien, zoals ook beschreven in het scenario-onderzoek van IPR Normag d.d. 5 februari 2020. AQUON blijft nauwlettend volgen hoe de maatschappelijke en politieke aandacht voor waterkwaliteit zich ontwikkelt en met welke snelheid technologieën op het gebied van waterkwaliteit worden geoperationaliseerd. Juist samen met de negen waterschappen dient AQUON hierin haar weg te vinden zodat de toekomstige vraag van de opdrachtgevers in relatie tot de omgevingsfactoren van AQUON blijft aansluiten bij de ontwikkelrichting van AQUON. Het scenario-onderzoek van IPR NORMAG geeft een belangrijk ‘startsein’ om hierover met de waterschappen in gesprek te zijn. AQUON zal de wendbaarheid en flexibiliteit van haar organisatie, systemen, middelen en huisvesting hier continue op blijven aanpassen en beheersen. Wendbaarheid en flexibiliteit staat daarom nadrukkelijk centraal in het nieuwbouwproject van AQUON. Het hoofdstuk 3 ‘Innovaties’ gaat in op de omgevingsfactoren van AQUON.

3 INNOVATIES

INLEIDING

AQUON heeft in afstemming met de waterschappen een focus aangebracht op de verwachten innovaties.
In de strategie 2020-2030 zijn drie prioriteiten in de innovatieve ontwikkelingen onderscheiden, te weten sensortechnologie, DNAgerelateerde technieken en big data. AQUON breidt in nauwe samenspraak met haar opdrachtgevers, haar eigen dienstenpakket hiermee de komende jaren uit. Om innovatieve ontwikkelingen te kunnen overzien en in de werkprocessen te implementeren is tijd nodig. De overige innovatieve ontwikkelingen op het gebied van bio-assays, microverontreinigingen en meer effectgericht onderzoek wordt vooralsnog gevolgd in nauwe afstemming met de ambtelijke vertegenwoordigers van de waterschappen. Hierover is afgesproken dat AQUON aanvullende innovaties pas oppakt nadat hier specifiek door de waterschappen om wordt gevraagd, of wanneer deze zich nadrukkelijk hebben bewezen.

KENNISONTWIKKELING EN INNOVATIEPROGRAMMA

Om gestructureerd overzicht en inzicht te houden op de noodzakelijke proces- en productinnovatie binnen de gehele keten hanteren we een gezamenlijke kennis- en innovatieagenda.
De mogelijkheden van technologische ontwikkelingen kunnen voor gebruik in de praktijk worden gevolgd, getest en waar kansrijk uitgeprobeerd en gerealiseerd door middel van partnerschappen en/of eigen middelen.

AQUON voert zelf geen research & development uit, zij is echter als een toekomstig gebruiker (launching partner) betrokken bij het geaccepteerd krijgen van nieuwe (analyse-) technologieën. Dit doen we door vergelijkingsonderzoeken samen met de ontwikkelaars en andere gebruikers uit te voeren. Sinds een aantal jaren is AQUON bij specifieke ontwikkelingen betrokken, zoals bijvoorbeeld met de vergelijkingsonderzoeken ten behoeve van eDNA. Deze lijn wenst AQUON ook in het jaar 2021 voort te zetten, waarbij verdere focus rondom de ontwikkeling van nieuwe (analyse-) technologieën wordt voorzien.

Om een en ander ook financieel te kunnen ondersteunen, is voor het innovatieprogramma begrotingsgeld gealloceerd. In de programmabegroting voor 2020 was hiervoor 400.000 euro opgenomen. AQUON stelt in overleg met haar opdrachtgevers voor deze begrotingspost te continueren op 400.000 euro per jaar. Ook voor de komende jaren wordt een dergelijke inspanning voorzien.

Deze innovatiegelden worden overigens geheel in samenspraak met de behoefte vanuit de waterschappen ingezet. Ook eventuele projectorganisaties zullen in samenspraak worden ingevuld. De toewijsbare kosten van de innovatieprojecten worden toegerekend aan de desbetreffende opdrachtgever(s). Hiermee kunnen individuele opdrachtgevers tijdens het jaar de uitputting van hun budget bewaken.

VERBREDEN EN VERSTERKEN HUIDIGE KWALITEITSNIVEAU MONITORING WATERKWALITEIT

Nieuwe innovatieve methoden voor meting en analyse helpen om het inzicht in de waterkwaliteit te verbeteren of verfijnen. Deze nieuwe methoden kunnen worden ingezet ter ondersteuning, aanvullend op de huidige methoden. In de (nabije) toekomst kunnen de nieuwe de huidige technieken vervangen, zodra aangetoond is dat de nieuwe technieken voldoen aan de gewenste kwalitatieve eisen.

DNA-gerelateerde technieken

Begin 2020 is het eDNA-laboratorium in gebruik genomen. Naast zwemmersjeuk, *E.coli* en laatste doorontwikkeling van blauwalg qPCR/ eDNA analyses, zal worden doorontwikkeld op het gebied van muskusratten (meeliften op landelijke ontwikkeling) en onderzoek naar bronopsporing. Het TKI-project Diatomeeën en eDNA onderzoek is in 2020 gestart en loopt tot in 2022. Verder zal de inspanning om de qPCR- veldmetingen voor zwemwater beschikbaar te krijgen cq verder te verbeteren onverminderd doorgaan.

Sensormonitoring

Sensormonitoring van de traditionele veldparameters als zuurstof, temperatuur, geleidbaarheid en pH en troebelheid kan inmiddels als geaccepteerd worden beschouwd. Validatie-onderzoeken voor blauwalg-sensormonitoring worden in de loop van 2020 afgerond en implementatie daarvan wordt voorzien voor 2021 en verder. Daarnaast wordt voor monitoring ten behoeve van waterkwaliteit in landelijk gebied ook de innovatie naar de inzet van meer specifieke sensoren zoals nitraat en ammonium verwacht.

Digitale transitie in aansluiting met de waterschappen

AQUON verwacht dat de digitale transitie impact zal hebben op de processen van AQUON. Het beschikken over kwalitatief goede, exponentieel groeiende hoeveelheid aan data, zullen in toenemende mate de kern van de processen van AQUON gaan vormen. Snelle, foutloze en veilige beschikbaarheid van data in de waterketen is en blijft essentieel. Steeds meer wordt gevraagd om van de gecertificeerde meet- resultaten (data) naar informatie naar kennis te gaan. Hierbij dient (ook) rekening te worden gehouden dat AQUON megadatastromen (real time) gaat verwerken en beheren. AQUON wenst een visie te ontwikkelen om data driven waterkwaliteit te leveren. AQUON brengt hiervoor haar basisinformatiesystemen in 2021 op orde zodat blijvend voldaan kan worden aan de groeiende en veranderde klantvraag.
Door de digitale transitie kan worden verwacht dat de taken van AQUON en die van het Waterschap meer en meer verstrengelen zonder dat hierdoor verhoudingen en verantwoordelijkheid veranderen.

Overige ontwikkelingen

Naast de focus lijnen voor innovatie vinden ook nog andere innovatieve ontwikkelingen plaats. Enkele kenmerkende onderzoeken zijn het meerjaren innovatie-onderzoek naar bentische matten dat in 2021 zal worden afgerond en het 3-jarig project microplastics dat in 2020 is opgestart.

4 PERSONELE ONTWIKKELINGEN

De CAO Werken voor Waterschappen is het uitgangspunt voor de arbeidsvoorwaarden van het personeel. Hierin zijn overigens alle gevolgen van de nieuwe wet normalisering rechtspositie ambtenaren (wnra) opgenomen. Deze CAO loopt af op 31 december 2020. Op het moment van schrijven is er geen informatie voorhanden voor het programmajaar 2021 en is nog geen inzicht in eventuele salarisontwikkelingen. De personeelsformatie van AQUON en de benodigde flexibele inzet van arbeidskrachten dienen als basis voor de personeelslasten.

In de programmabegroting 2021 en verdere jaren wordt voor de mogelijke CAO-verhogingen en sociale- en pensioenlasten rekening gehouden met een verhoging van de personeelskosten van 2,0 procent. In verband met individuele salarisstijgingen (‘periodieken’) wordt een gemiddelde stijging van 0,5 procent als basis genomen.

In deze kadernota wordt volledig gesteund op de (financiële) informatie welke opgenomen is in de strategie 2020-2030 en bestuurlijk is bekrachtigd op 3 maart 2020.

AQUON voorziet in het jaar 2021 echter wel een uitbreiding op haar personeelsbestand door twee activiteiten welke voorheen werden uitbesteed en voortaan door eigen mensen worden uitgevoerd. Dit betreffen de volgende activiteiten:

- Op nadrukkelijk verzoek van de waterschappen start AQUON in 2020 met een nieuw team waterbodemonderzoek. Dit betreft het proces ‘vooronderzoek ten behoeve van baggerwerkzaamheden’. De werkervaring worden gedurende het jaar 2020 door AQUON opgebouwd. Verwachte toename van het personeelsaantal betreft zes vakspecialisten.
  Hiermee wordt, conform de wens van de opdrachtgevers, een toename in kwaliteit, continuïteit en snelheid beoogd. Totale kosten zijn ongeveer 600.000 euro. Anderzijds dalen de huidige kosten voor uitbesteding met een verwachte gelijke waarde. Hiermee is vastgesteld dat deze processen kostenneutraal ook door AQUON uitgevoerd kunnen worden, echter de verwachting mag zijn dat de kwaliteit fors hoger ligt.
- Afgelopen jaren heeft AQUON kennis opgebouwd ten aanzien van de PFAS-analyses. De productie was uitbesteed aan externe partners. Conform de strategische make-or-buy afwegingen zoals verwoord in de ‘strategie 2020-2030’ bouwt AQUON in het jaar 2020 zelf een expertteam PFAS op. Hiervoor worden 3 fte voorzien. Een toename in personeelskosten van 250.000 euro wordt voorzien.
  De voormalige kosten voor uitbesteding vervallen hier gedeeltelijk mee. Verwacht wordt dat op de uitbesteding een beoogd voordeel van 500.000 euro wordt behaald. Hiermee is deze afweging tot incourcing op basis van economische gronden al snel te overzien.

AQUON heeft de introductie van werkzaamheden ook afgezet tegen de nieuwbouwplannen: heeft uitbreiding van eigen werk invloed op de businesscase huisvesting? Het heeft geen invloed. De vooronderzoeken waterbodems betreffen namelijk kantoorwerkplekken, waarvoor plaats is. De PFAS-onderzoeken betreffen, voor wat betreft werkruimte, een reguliere uitbreiding van analyses werkzaamheden. Voor reguliere uitbreidingen heeft AQUON rekening gehouden in haar concepten.

In de programmabegroting 2021 wordt op basis van de totale formatie een uitwerking gegeven van de benodigde financiële middelen voor personeel en zijn de kosten van uitbesteding aangepast.

5 AQUON GAAT CENTRALISEREN

Aan het eind van 2017 heeft het bestuur van AQUON een voorgenomen bestuurlijk besluit genomen. Op basis van de - op het moment van besluitvorming - beschikbare (financiële) informatie en overwegingen die betrekking hadden op productieaantallen, te bereiken efficiëntie en de noodzaak van een wenkend perspectief was het de collectieve ambitie om AQUON te concentreren op één locatie. Randvoorwaarde hiervoor was dat de strategie en governance zichzelf zouden bewijzen én dat een op te stellen businesscase het één locatiebesluit zou rechtvaardigen. In de afgelopen twee jaren zijn deze twee voorwaarden positief ingevuld.

Op 3 maart 2020 heeft het algemeen bestuur van AQUON besloten om de activiteiten van AQUON te concentreren op een nieuwe locatie. Met dit besluit verkoopt AQUON haar huidige twee locaties en ontwikkelt zij een (nieuw) pand op een nader te bepalen locatie. AQUON dient in de komende jaren deze centralisatie te realiseren en stelt in 2020 een plan hiervoor op.

In de businesscase, die ten grondslag lag aan de bestuurlijke besluitvorming, zijn investeringsbedragen voor dit scenario opgenomen. het betreft een investeringsproject van 24,9 miljoen. Verdere detaillering wordt, in verband met vertrouwelijkheid, hierin verder niet opgenomen. De waterschappen hebben alle onderliggende detailinformatie, samengevat in een businesscase.

De eenmalige kosten voor realisatie van de bouw zijn geraamd op 3,9 miljoen euro. De exploitatiekosten worden zoveel als mogelijk geëgaliseerd over de periode 2021 -2025.

De kosten voor afvloeiing van het personeel zijn vooreerst begroot op 3,3 miljoen euro. Door middel van een nog op te stellen strategisch personeelsplan zal worden geprobeerd deze kosten in nauwe samenwerking met de waterschappen positief bij te stellen. De financiële uitgangspunten, en ook het exploitatieeffect worden opgenomen in de programmabegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2025.

In samenspraak met de deelnemende waterschappen worden deze kosten vooreerst juist niet geëgaliseerd over jaren. Een nog nader samen met de waterschappen uit te werken strategisch personeelsplan kan namelijk de geraamde eenmalige kosten positief beïnvloeden. AQUON attendeert op het risico dat bij het uitblijven van een (collectieve) uitwerking deze kostenpost daadwerkelijk gaat manifesteren en een concentratie van kosten in een tweetal jaren zal liggen (2024-2025). In het jaar 2020 zal hierover meer inzicht kunnen worden verkregen. Dat geeft ruimte om in de kadernota 2022 een verdere invulling te geven aan een dan voorliggende uitwerking.

STAPPEN CENTRALISATIEPROCES

AQUON voert eerst een onderzoek uit naar een geschikte locatie. Dit onderzoek is complex en wordt vanuit meerdere gezichtspunten opgesteld. Hiervoor zoekt AQUON deskundige begeleiding. Verwacht mag worden dat AQUON drie locaties zal aandragen, met een zakelijk onderbouwde voorkeur. AQUON verwacht dit onderzoek in de zomer van 2020 af te ronden.

Vervolgens verwacht AQUON aan het einde van 2021 een voorstel tot ontwerp en realisatie van een pand aan het bestuur voor te kunnen leggen. Echter AQUON dient als eerste nog een organisatievorm te vinden op welke wijze zij de bouw wenst te begeleiden en te realiseren. Op moment van schrijven van deze kadernota is dit nog niet bekend. Gedurende 2020 zal meer inzicht worden verkregen in deze ingeschatte voorbereidings- en uitvoeringstijd. Afsluitend zal een plan met een financieringsvoorbehoud aan het bestuur worden voorgelegd. AQUON verwacht in de voorbereidingsfase drie miljoen euro aan voorbereidingskrediet (als onderdeel van de totale investering) nodig te hebben. Dit bedrag zal vooreerst opgenomen worden in de programmabegroting 2021. Mochten gedurende het jaar 2020 andere inzichten beschikbaar komen, dan zal AQUON dit spoedig bestuurlijk melden.

6 ONTWIKKELING MEETVRAAG 2021 - 2025

De opdrachtgevers van de waterschappen hebben hun verwachte meetvraag op hoofdlijnen t/m 2025 opgegeven. Op basis hiervan heeft AQUON een beeld gevormd van de te verrichten werkzaamheden voor de komende jaren en de wijze waarop zij haar bedrijfsvoering kan inrichten. Inmiddels is een trend zichtbaar dat de productie van AQUON jaarlijks stijgt. In vergelijking met het jaar 2014 produceert AQUON in 2020 ongeveer 27 procent meer. In tabel is 1 is deze ontwikkeling zichtbaar gemaakt.

PRODUCTIE/ MEETVRAAG	2014 WERKELIJK	2015 WERKELIJK	2016 WERKELIJK	2017 WERKELIJK	2018 WERKELIJK	2019 WERKELIJK	2020 MEETVRAAG*	2021 MEETVRAAG*
Aa en Maas	794.197	893.292	1.049.358	1.271.294	1.349.819	1.518.416	1.445.400	1.395.000
Brabantse Delta	1.484.131	1.334.034	1.441.403	1.409.153	1.587.743	1.569.492	1.368.425	1.496.703
De Dommel	1.007.880	1.067.775	1.053.718	1.231.814	1.137.992	1.222.360	1.070.160	1.120.160
Delfland	754.853	817.032	862.471	1.045.245	1.216.616	1.019.044	998.000	998.000
Hollandse Delta	1.550.417	1.816.933	1.872.081	2.258.381	2.178.026	2.002.786	2.504.315	2.118.760
Rijnland	1.925.326	2.138.194	2.077.621	2.045.304	2.093.475	2.627.903	2.440.000	2.520.000
Rivierenland	1.894.387	1.917.717	1.957.972	1.872.099	2.488.828	2.878.224	2.060.000	2.036.000
Schieland en de Kr'waard	551.809	553.193	658.059	593.166	681.065	793.786	653.900	701.600
Stichtse Rijnlanden	784.590	802.044	745.931	782.101	850.411	1.375.902	1.111.500	1.118.500
Totaal	10.747.590	11.340.214	11.718.614	12.508.557	13.583.975	15.007.913	13.651.700	13.504.723
Indexcijfer jaar 2014=100	100	106	109	116	126	140	127	126

* bijgestelde opgaaf meetvraag

Tabel 1: De ontwikkeling in de meetvraag.

Uit ervaring blijkt dat de productie (ook) wordt beïnvloed door onvoorziene projecten. In 2021 is in overleg met de opdrachtgevers de originele opgegeven meetvraag dan ook verhoogd met een post 'onvoorzien' van vijf procent. Hiermee is in 2021 het verwachte productieniveau 14.200.000 punten. Het meerjarig perspectief van de meetvraag, inclusief de post onvoorzien, wordt weergegeven in tabel 2. De totale meetvraag geeft op basis van de opgave van de opdrachtgevers voor de komende vijf jaar een constant beeld.

PRODUCTIE/ MEETVRAAG	2021 MEETVRAAG	2022 MEETVRAAG	2023 MEETVRAAG	2024 MEETVRAAG	2025 MEETVRAAG
Aa en Maas	1.464.750	1.464.750	1.428.000	1.522.500	1.438.500
Brabantse Delta	1.571.538	1.587.288	1.571.538	1.571.538	1.571.538
De Dommel	1.176.168	1.191.918	1.134.168	1.233.918	1.149.918
Delfland	1.047.900	1.047.900	1.047.900	1.047.900	1.047.900
Hollandse Delta	2.224.698	2.143.746	2.252.963	2.124.104	2.196.246
Rijnland	2.646.000	2.730.000	2.562.000	2.698.500	2.782.500
Rivierenland	2.137.800	2.137.800	2.137.800	2.137.800	2.137.800
Schieland en de Kr'waard	736.680	736.680	836.680	736.680	736.680
Stichtse Rijnlanden	1.174.425	1.155.000	1.191.750	1.155.000	1.155.000
Totaal	14.179.959	14.195.082	14.062.799	14.227.940	14.216.082
Indexcijfer jaar 2014=100	132	132	131	132	132

Tabel 2: de opgave van de verwachte meetvraag (inclusief 5 % onvoorzien) in een tijdsreeks.

7 AANNAMES BIJ DE PRODUCTIEVER-WACHTING EN INTERPRETATIE VAN AQUON

AQUON heeft de structurele en toenemende overschrijding van de productierealisatie in relatie tot de begrote meetvraag uit de afgelopen jaren met haar opdrachtgevers doorgesproken. De verschillen zijn in de afgelopen jaren namelijk hoog opgelopen, waardoor AQUON geconfronteerd werd met risico's met betrekking tot de borging van de kwaliteit, problemen in de beschikbare ruimte van de huisvesting en andere organisatorische belemmeringen. Door intensief samenspel met opdrachtgevers, regisseurs en medewerkers van AQUON is nu naar verwachting een realistische inschatting van de productie gemaakt.

In de afstemming met de opdrachtgevers is de verbeterde opgegeven meetvraag van de opdrachtgevers voor het jaar 2021 aanvullend verhoogt met vijf procent voor onvoorziene analyses en onderzoeken. Hiermee wordt een productieniveau van 14,2 miljoen verkooppunten begroot voor de komende jaren. De meerjaren-meetvraag ligt daarmee 1,2 miljoen punten boven de aanname van de businesscase centralisatie AQUON.

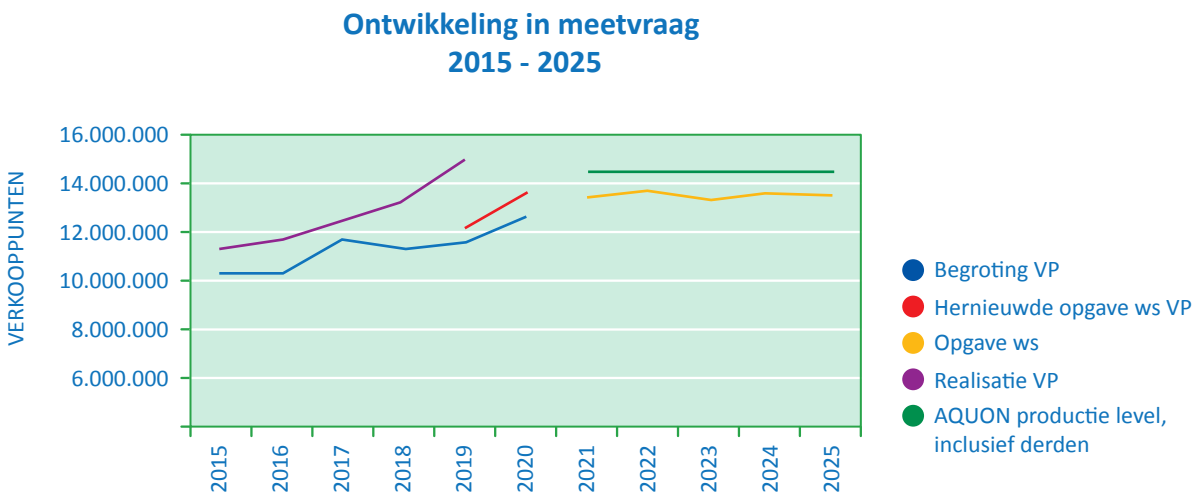

Figuur 1: meetvraag ontwikkeling in de tijd

8 KLANTTEVREDENHEID

De klanttevredenheid is de afgelopen jaren verhoogd van een 5,9 in 2015 naar een 6,9 in 2019. Door een betere interne afstemming en samenwerking streeft AQUON in 2021 (en verder) naar verdere verhoging van de klanttevredenheid. Om dit te realiseren zullen de behaalde efficiencywinsten en kwaliteit van het werk worden geborgd. Daarnaast zal aandacht komen voor een externe focus waarbij de klant centraal staat, het (pro-actief) geven van advies en transparantie.

Streven is om de klantgerichtheid te verhogen en de verbinding met de waterschappen zowel op operationeel als strategisch niveau te handhaven en waar nodig te versterken.

9 FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN 2021

Ook in het jaar 2021 kent AQUON twee programmabegrotingen. In de programmabegroting ‘Laboratorium AQUON’ zijn de reguliere laboratoriumactiviteiten opgenomen. In dit programma wordt de gewenste dienstverlening in overeenstemming met de ketenpartnergedachte uitgevoerd. In de tweede programmabegroting, ‘Eigenaren GR AQUON’, zijn de gevolgen van de strategische koerswijziging opgenomen.

9.1 PROGRAMMABEGROTING LABORATORIUM

In het laboratorium zijn alle reguliere kosten over de exploitatie van het laboratorium opgenomen. De benodigde investeringen zijn ook opgenomen in deze reguliere programmabegroting.

De benodigde financiële middelen voor de nieuwbouw worden ook in dit programma opgenomen. AQUON ziet de investeringen in haar huisvesting passend bij de reguliere laboratoriumactiviteiten. Echter de besluitvorming om te komen tot nieuwe huisvesting is nog pril; hiertoe is op 3 maart 2020 besloten. In het jaar 2020 zal verdere planvorming voor de nieuwbouw worden uitgewerkt en worden voorgelegd aan het bestuur.

Financiële kaders 2021	Betreft	Bedrijfsvoering
Programma Laboratorium	Verwacht productieniveau	14.200.000
2021	Index bedrijfskosten	1%
	Index personeelslasten (cao)	2%
	Index personeelslasten (stijging)	0,5%
	Gereserveerd voor product- en procesinnovaties	€ 400.000
	Gereserveerd voor externe analyses en onderzoeken	€ 4.040.000
Financieringskredieten	Vervangingsinvesteringen 2 jaren: 2021/2022	€ 3.000.000
2021	Facilitaire en ICT & data ontwikkelingen	€ 700.000
	Voorbereidingen centralisatie*	€3.000.000

Investeringsplan centralisatie	Betreft	Centralisatie
Periode 2021 - 2024	Totaal project Nieuwbouw	€ 24.900

* Betreft een onderdeel van het investeringsplan centralisatie

Figuur 2: financiële kaders 2021

Vermelde investeringsbedragen worden nader toegelicht in hoofdstuk 10 (Investeringen). Voor een totaaloverzicht zijn de benodigde bedragen vermeld in dit overzicht.

In 2021 heeft AQUON voldoende middelen om de investeringsactiviteiten te financieren. Gedurende dit jaar zal AQUON een financieringsplan opstellen voor de benodigde middelen ten behoeve van de investeringen in de jaren 2022 en verder. Ten behoeve van dat financieringsplan zal de gehele bedrijfsfinanciering doorgelicht worden. Wellicht biedt een nieuwe financieringsarrangement mogelijkheden voor AQUON. Het bestuur van AQUON is zelfstandig bevoegd om (nieuwe) financieringsarrangementen af te sluiten.

9.2 PROGRAMMABEGROTING EIGENAREN

Voor de transitie naar AQUON 2.0 waren de afgelopen jaren aanvullende financiële middelen benodigd. Deze middelen zijn in het jaar 2016 met besluitvorming van de nieuwe strategie (AQUON 2.0) aangekondigd en in de jaren erop volgend tijdens de bestuurlijke besprekingen bevestigd. Met de besluitvorming tot centralisatie kunnen hieraan de eenmalige frictiekosten (zoals vermeld in de businesscase centralisatie) voor de jaren 2021-2025 worden toegevoegd. Een uiteenzetting van deze kosten wordt in figuur 3 weergegeven.

De begrote kosten voor programma Eigenaren beperken zich vanaf het jaar 2021 tot de eenmalige kosten, zoals opgenomen in de businesscase centralisatie. Deze eenmalige kosten voor het centralisatievraagstuk zijn berekend op 7,2 miljoen euro. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in gebouw-gebonden kosten en kosten van afvloeiing personeel. De verwachten kosten zijn respectievelijk 3,9 miljoen en 3,3 miljoen euro. AQUON verwacht in 2021 al kosten te maken ten behoeve van gewenste en ongewenste personeelsmobiliteit.

Door een nog op te zetten gezamenlijke inspanning van de waterschappen en AQUON kunnen de kosten voor afvloeiing personeel positief worden beïnvloed. Hiervoor dient in het jaar 2020 een strategische personeelsplan opgesteld te worden. In de financiële opstelling is vooreerst geen rekening gehouden met positieve voordelen. Mochten de kosten voor de personeelsreductie door een mogelijk nieuw personeels-doorstroomprogramma meevallen, worden de werkelijke lagere resterende kosten verantwoord.

Het adviesorgaan Platform Eigenaren heeft AQUON geadviseerd om de eenmalige kosten voor Nieuwbouw te egaliseren voer de jaren 2021-2025 en hiervoor gedurende deze jaren een bestemmingsreserve te creëren Deze bestemmingsreserve wordt vanaf het jaar 2021 met €783.000 gevuld. Gedurende vijf jaren wordt het totale bedrag opgebouwd, terwijl in de periode 2021-2025, waarin de kosten worden gemaakt, de benodigde kosten in mindering worden gebracht.

Businesscase Centralisatie	**Details van de eenmalige kosten zie overzicht 5 businesscase Centralisatie**			
Eenmalige kosten:				
Vastomlijnde eenmalige kosten Nieuwbouw				
Compensatie reistijd (Sociaal Stratuut)	645			
Change programma AQUON organistie	700	>>>	Begeleiding herplaatsing personeel	200
Boekwaarde verliezen	767		Interne & externe communicatie	100
Verhuizen & Installeren	400		Stimulansprogramma personeel	100
Onvoorzien	1.400		Werving & selectie	100
Totaal eenmalige kosten Nieuwbouw	**3.912**		Improductieviteit & overige	200
Frictiekosten door herplaatsting personeel	3.293			700
Totale eenmalige kosten	**7.205**			

Verloop (begroting) van de eenmalige kosten	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**Totaal**
Vastomlijnde eenmalige kosten nav Nieuwbouw						
Jaarlijkse inleg van waterschappen	783	783	783	783	780	3.912
Verwachte kosten, in het programmajaar	-300	-100	-300	-2.245	-967	-3.912
Saldo Mutatie	483	683	483	-1.462	-187	0
Saldo verloop bestemmingsreserve Nieuwbouw	483	1.166	1.649	187	0	
Geraamde eenmalige kosten frictie personeel	240	270	570	1.150	1.063	3.293
Totale eenmalige kosten per jaarlaag	1.023	1.053	1.353	1.933	1.843	7.205

Figuur 3: eenmalige kosten vanaf het jaar 2021, door centralisatie.

10 INVESTERINGEN

AQUON wenst efficiëntie door te voeren en continuïteit te borgen in haar operationele processen. Hiervoor dient AQUON voortdurend te investeren in haar reguliere bedrijfsvoering. Verouderde laboratoriumapparatuur zal worden vervangen om het gewenste kwaliteitsniveau te behouden. Robotisering en vergaande automatisering zijn nodig om de efficiëntieverbeteringen en slimmere processen en methoden te ondersteunen. Nieuwe technologieën vervangen (deels) de bestaande methoden, waarmee een toekomstbestendig AQUON wordt gerealiseerd.

Het benodigd investeringsniveau 2020/2021 ten behoeve van de operationele activiteiten wordt op 3,0 miljoen euro per twee begrotingsjaren voorzien. Een investering vergt veel onderzoek vooraf, veroorzaakt door sterke verbeteringen in technologie. Hierdoor is het complex te voorspellen in welk begrotingsjaar een investering valt. Gemiddeld heeft AQUON 1,5 miljoen euro per jaar benodigd, echter door een plafond op 3,0 miljoen euro per twee jaren stellen, heeft AQUON enige ruimte in planvorming. AQUON voorziet hiermee een lichte toename aan benodigde investeringen. Het plafond is gemiddeld jaarlijks 0,5 miljoen euro hoger dan in het jaar 2020. Uitbreiding, ontwikkeling en implementatie van nieuwe analyses, zoals bijvoorbeeld, medicijnresten, PFAS en andere nieuwe opkomende stoffen, worden gevraagd en vergen aandacht. Hiermee wordt ruimte geschapen om ook deze initiatieven te ondersteunen.

Het vermelde investeringsplafond is exclusief eventuele investeringen in een mogelijke grootschalige uitrol van sensortechnologie. Voor dergelijke investeringen is een bredere discussie met de opdrachtgevers / waterschappen benodigd, alvorens hier financiële kaders voor het jaar 2021 bij AQUON te plaatsen. In het jaar 2020 zal hiervoor de discussie met de opdrachtgevers worden opgestart.

Daarnaast is jaarlijks ongeveer 0,7 miljoen euro investeringsruimte nodig voor facilitaire en ICT-ontwikkelingen. Ook wordt een optimalisatie van datasets en de inrichting van een nieuwe centrale data-infra structuur in 2021 voorzien (ook in verband met het kunnen verwerken van megadatastromen) . Ook de reguliere facilitaire investeringen vragen hun aandacht. Dit laatste aspect wordt overigens minimaal voorzien in het licht van het centralisatievraagstuk. In de exploitatielasten wordt echter wel rekening gehouden met de verouderde status van het pand Leiden.

Op 3 maart 2020 heeft het bestuur ingestemd met de strategie 20202030 en daarbij het centraliseren van de activiteiten van AQUON. AQUON werkt in de jaren 2020 en 2021 haar nieuwe huisvestingsplannen uit (voorbereidingsfase) en legt dit voor aan het AQUON bestuur zodat daarna de uitvoering (realisatiefase) kan worden opgepakt. Een nieuwe locatie openen wordt in de businesscase in het jaar 2024 voorzien.
De businesscase voorziet in een investering van 24,9 miljoen euro.

In 2021 verwacht AQUON hiervoor drie miljoen, als onderdeel van de vermelde totale projectinvestering, benodigd te hebben. Gedurende het jaar 2020 zal overigens meer inzicht worden verkregen. Op moment van opstellen van deze financiële kaders is er nog geen concreet inzicht. Plan van aanpak voor voorbereidingsfase wordt na de zomer van 2020 verwacht. Bestuurlijk verantwoording vindt regulier tijdens bestuursvergadering plaats.

11 KOSTENVERDELING VAN AQUON

In 2021 worden de kosten van AQUON (programmalaboratorium AQUON en Eigenaren GR AQUON) verdeeld in overeenstemming met de afgesproken kostenverdeling. De methode is opgenomen in de GR AQUON. De kostenverdeling tussen de waterschappen heeft een relatie met het relatieve aandeel in de productie per waterschap bij AQUON.

PROGRAMMA LABORATORIUM

De kosten uit het laboratoriumprogramma worden doorbelast op basis van de afname van de individuele producten en diensten van AQUON. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de vaste en variabele kosten.
De vaste kosten vertegenwoordigen de kosten van de bedrijfsinrichting, die verondersteld worden 75 procent van de jaarlijkse exploitatiekosten te zijn. Het percentage aan vaste kosten dat een individueel waterschap betaalt, is afhankelijk van de gemiddelde afgenomen productie in de drie afgesloten jaren voorafgaand aan het desbetreffende verslagjaar. De procentuele verdeling voor het jaar 2021 wordt overgenomen uit de jaarstukken over het jaar 2019.
De variabele productiekosten (25 procent van de exploitatiekosten) worden verdeeld naar waterschap op basis van de werkelijke gerealiseerde productie in het jaar 2021.

PROGRAMMA EIGENAREN

In het tweede programma worden kosten van transitie (kosten n.a.v. herinrichting van de organisatie) ondergebracht. De kosten in dit programma worden volgens, in overeenstemming met de gemiddelde productieafname in de drie afgesloten jaren voorafgaand aan het desbetreffende verslagjaar verdeeld. Deze werkwijze werd in het jaar 2016 voorgesteld en wordt vanaf het jaar 2018 gehanteerd.
Deze procentuele verdeling is weergegeven in de jaarstukken en is hierbij opgenomen in tabel 4.

WATERSCHAP OF HOOGHEEMRAADSCHAP	VERKOOPPUNTEN		% GEMIDDELD	
	2019	2018	2017	OVER 3 JAAR
Aa en Maas	1.518.416	1.349.819	1.271.294	10,1%
Brabantse Delta	1.569.492	1.587.743	1.409.153	11,1%
De Dommel	1.222.360	1.137.992	1.231.841	8,7%
Delfland	1.019.044	1.216.616	1.045.245	8,0%
Hollandse Delta	2.002.786	2.178.026	2.258.381	15,7%
Rijnland	2.627.903	2.093.475	2.045.304	16,5%
Rivierenland	2.878.224	2.488.828	1.872.099	17,6%
Schieland en de Krimpenerwaard	793.786	681.065	593.166	5,0%
Stichtse Rijnlanden	1.375.902	850.411	782.101	7,3%
Totaal	15.007.913	13.583.975	12.508.557	100,0%

Tabel 4: procentuele verdeling bedrijfsaandeel, op basis van productiecijfers.

12 STURING EN VERANTWOORDING

AQUON zal op basis van de uitgangspunten uit deze kadernota een begroting 2021 opstellen waarin, naast de twee programmabegrotingen, ook de door de wet verplichte paragrafen worden uitwerkt. Deze verplichte paragrafen worden, indien van toepassing, in het document toegelicht.

Op basis van het planning & control statuut van AQUON wordt de planning & control cyclus opgevolgd, waarbij een tussentijdse verantwoordingsrapportage (inclusief prestatie indicatoren KPI's) en de reguliere jaarstukken worden opgeleverd.

13 VERVOLGPROCES

De begrotingsbehandeling 2021 loopt volgens een bekend tijdspad. De planning is opgenomen in de bestuurlijke kalender en inclusief deze kadernota ziet deze er als volgt uit:

KADERNOTA 2021

• Advies platform opdrachtgevers	
• Advies platform eigenaren	12 maart 2020
• Dagelijks bestuur	20 maart 2020
• Algemeen bestuur	6 april 2020

PROGRAMMABEGROTING 2021

• Advies platform eigenaren	12 maart 2020
• Dagelijks bestuur	20 maart 2020
• Begroting vrijgeven t.b.v. zienswijze (DB) (Voorbehoud instemming van kadernota door AB)	6 april 2020
• Zienswijze procedure waterschappen	< 12 juni 2020
• Bespreking zienwijzen (DB)	26 juni 2020
• Vaststelling Algemene Bestuur	6 juli 2020

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend.
Het dagelijks bestuur AQUON,

P.H. Daverveldt J.K. Bouma

KADERNOTA 2021

VERSIE 2.0, MAART 2020

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1783
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.04
Omschrijving	GR RBG - Kaderbrief 2021 en Ontwerpbegroting 2021

Geagendeerd	Vergaderdatum
Verenigde Vergadering	25 juni 2020

Voorgesteld besluit

De VV wordt gevraagd om:

1. Kennis te nemen van Kadernota 2021 van de Regionale Belasting Groep.
2. Kennis te nemen van de ontwerpbegroting 2021 van de Regionale Belasting Groep.
3. Over de ontwerpbegroting geen zienswijzen naar voren te brengen en de brief hierover aan het DB van de Regionale Belasting Groep (bijlage 4) vast te stellen.

Onderwerp: GR RBG - Kaderbrief 2021 en Ontwerpbegroting 2021
Dossiernummer: 1783

Voorgesteld besluit VV:

1. *Kennis te nemen van Kaderbrief 2021 van de Regionale Belasting Groep.*
2. *Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2021 van de Regionale Belasting Groep.*
3. *Over de Ontwerpbegroting 2021 geen zienswijzen naar voren te brengen en de brief hierover aan het DB van de Regionale Belasting Groep (bijlage 4) vast te stellen.*

1. Probleemstelling – context

De GR RBG biedt, vooruitlopend op haar ontwerpbegroting, haar kaderbrief met daarin de voorgenomen algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het jaar 2021, ter beoordeling aan de VV aan, opdat de VV daarover met D&H, als deelnemer in de GR RBG, van gedachten kan wisselen.
De kaderbrief bevat de uitgangs- en aandachtspunten voor het opstellen van de begroting. De VV kan geen zienswijze inbrengen op de kaderbrief. D&H kan, als één van de deelnemers, een verzoek aan het algemeen bestuur van RBG tot koerswijziging van de RBG doen. In vervolg op de kaderbrief is de ontwerpbegroting van de RBG opgesteld. Op deze ontwerpbegroting kan de VV een zienswijze indienen.

2. Beoogd effect

Een dialoog tussen de VV en D&H over de Kaderbrief 2021 en Ontwerpbegroting 2021 van de GR RBG opdat de VV, in het geval zij dat wenst, aan D&H kan vragen om te trachten de voorgenomen koers van de GR RBG zoals beschreven in de kaderbrief bij te sturen, dan wel een zienswijze op de conceptbegroting 2021 naar voren te brengen.

3. Kernboodschap

De VV heeft de Kaderbrief 2021 en Ontwerpbegroting 2021 van de GR RBG behandeld en heeft besloten naar aanleiding hiervan geen zienswijze in te dienen.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Op 2 juli 2009, kenmerk 755190, heeft D&H, met toestemming van de VV, besloten de GR RBG in te stellen.

5. Regelgeving en Beleid

Op grond van art. 50fa van de Wet gemeenschappelijke regeling, is de GR gehouden vóór 15 april van elk jaar de Kaderbrief voor het aankomende jaar aan de algemeen besturen van de deelnemende waterschappen te zenden.

Ingevolge de verplichting genoemd in Wgr. art 50g lid 2 legt D&H, voorafgaande aan de vergadering van de VV, de ontwerp-begroting van de RBG voor een ieder ter inzage, stelt deze verkrijgbaar en doet hiervan openbare kennisgeving.
Waterschapswet art. 100 analoog, termijn terinzagelegging: 2 weken.

Dossiernummer: **Fout! Onbekende naam voor documenteigenschap.**

Op grond van Wgr. art 50g lid 3 is de VV bevoegd een zienswijze over de conceptbegroting bij het DB van de GR naar voren te brengen.

6. Financiën

Dit voorstel Kaderbrief 2021 heeft geen financiële implicaties.
De VV neemt geen besluit over de begroting van de RBG of over de hoogte van de bijdrage van Delfland in de kosten van de RBG. Delfland betaalt op basis van de begroting van de RBG en de kostenverdeling jaarlijks een bijdrage aan de RBG.
De bijdrage voor het begrotingsjaar 2021 bedraagt € 7.547.000 en wordt in de begroting 2021 van Delfland opgenomen.
Deze bijdrage is € 240.000 hoger dan de raming voor de jaarschijf 2021 zoals deze in de meerjarenraming 2020-2024 van de RBG is opgenomen. De hogere raming voor 2021 wordt veroorzaakt door lagere inbaarheid van invorderingskosten en lagere renteopbrengsten. Het effect van de Corona-pandemie treedt reeds op in 2020 en heeft een verwachte doorwerking in 2021. Daarnaast is de invorderingsrente door het kabinet vanaf 23 maart 2020 verlaagd naar 0,01% waardoor de renteopbrengsten bij te late betaling dalen.

7. Duurzaamheid

n.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

n.v.t.

9. OR/GO

n.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

n.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

n.v.t.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Bekendmaking is voor de Kaderbrief 2021 niet van toepassing.
In vervolg op de kaderbrief is de ontwerpbegroting van de RBG opgesteld.

Op de website www.overheid.nl in de Waterschapsbladen van Delfland is de volgende tekst gepubliceerd:

De ontwerpbegroting 2021 van de RBG ligt met ingang van 16 april 2020 twee weken voor eenieder ter inzage, zowel digitaal door onderstaande PDF te downloaden, als door de stukken te komen inzien op het hoofdkantoor, Phoenixstraat 32 te Delft op werkdagen van 9.00-12.00 uur en van 14.00-16.00 uur. Papieren afschriften zijn kosteloos verkrijgbaar.

13. Bevoegd orgaan

Het is aan de VV als bevoegd orgaan om de zienswijze op de begroting van de GR De RBG vast te stellen.

14. Toelichting

Algemeen Kaderbrief
De Wet gemeenschappelijke regelingen is onder meer aangepast om de algemeen besturen van de deelnemende overheden meer invloed te geven op gemeenschappelijke regelingen en om dat te bereiken is een Kaderbrief voor de GR verplicht gesteld.
De Kaderbrief van de GR geeft de VV inzicht in de voorgenomen algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het komende begrotingsjaar jaar van de betreffende GR.
De informatie in de Kaderbrief kan aanleiding vormen tot een verzoek van de VV aan D&H om te trachten de voorgenomen koers bij te stellen. Hierbij moet namelijk worden bedacht dat D&H slechts één van de deelnemers is in het AB van de GR en een verzoek tot koerswijziging van D&H dus kan worden verworpen door de -meerderheid van- de andere deelnemers. Wordt het verzoek door het AB van de GR wel gehonoreerd, dan zou dat tot uiting moeten komen in de ontwerpbegroting van de GR. Op de Kaderbrief volgt geen zienswijze richting GR.

Specifiek Kaderbrief
In de Kaderbrief 2021 RBG worden de ontwikkelingen en uitgangspunten genoemd die gehanteerd zullen worden bij het opstellen van de begroting 2021 van de RBG en de meerjarenraming.
Voor de loonkosten en werkgeverspremies wordt er in de meerjarenraming gerekend met een jaarlijkse salarisstijging van 2,5%. Voor prijsontwikkelingen van goederen en diensten wordt 1,6% gehanteerd (0,8% verlaagd ten opzichte van de eerdere ramingen).

Algemeen Begroting
De GR RBG is ingesteld met het doel de kwaliteit van de werkprocessen en de kennis op het gebied van belastingen te waarborgen en te komen tot een kostenreductie. Jaarlijks brengt het DB van de GR de ontwerpbegroting in procedure om tot een vastgestelde begroting te komen. Volgens Wgr. art. 50g lid 1, moet de ontwerpbegroting acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur van de RBG ter vaststelling wordt aangeboden, door het dagelijks bestuur van de RBG aan het algemeen bestuur van de deelnemende overheden ter kennisname worden toegezonden. Hierna volgt de procedure als vermeld onder 5. Regelgeving en Beleid.
De enige verplichting die op Delfland rust, is het ter inzage leggen en de bekendmaking daarvan. Delfland hoeft niet op te roepen tot reacties en evenmin iets met eventuele reacties te doen. Wegens het bepaalde in Wgr. art 50g stelt het algemeen bestuur van de GR de begroting voor het komende jaar vast. Het dagelijks bestuur van de RBG zendt de begroting binnen vier weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan gedeputeerde staten van de provincie waarin haar plaats van vestiging ligt.

Specifiek Begroting
In de ontwerpbegroting 2021 wordt uitgegaan van een bijdrage van de deelnemende overheden aan de RBG van € 15.959.000. De bijdrage van Delfland hierin bedraagt € 7.547.000. Delflands bijdrage is daarmee € 240.000 hoger dan de raming voor 2021 zoals deze in de meerjarenraming 2020-2024 van de RBG is opgenomen. De hogere raming voor 2021 wordt veroorzaakt door lagere inbaarheid van invorderingskosten en lagere renteopbrengsten. Het effect van de Corona-pandemie treedt reeds op in 2020 en heeft een verwachte doorwerking in 2021. Daarnaast is de invorderingsrente door het kabinet vanaf 23 maart 2020 verlaagd naar 0,01% waardoor de renteopbrengsten bij te late betaling dalen.

Op basis van het voorgaande wordt voorgesteld geen zienswijze in te dienen.

15. Bijlagen

1. Kaderbrief 2021 GR RBG
2. Ontwerpbegroting 2021 GR RBG
3. Zienswijzebrief HHD
4. Brief van de VV aan het DB van de RBG waarin de VV meedeelt geen zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegroting 2021 naar voren te brengen.

Hoogheemraadschap van Delfland

Dossiernummer : 1783
Vergaderdatum : 25 juni 2020

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 12 mei 2020, dossiernummer 1783;

gelezen het positieve advies van de commissie(s) Bestuur, Financiën en Organisatie;

overwegende dat:
- de GR RBG haar Kaderbrief voor het jaar 2021 heeft toegezonden;
- de GR RBG haar ontwerpbegroting 2021 heeft toegezonden;

Gelet op:
- artikel 50fa van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Wgr. art 50g lid 2, de ontwerpbegroting van de RBG voor een ieder ter inzage, stelt deze verkrijgbaar en doet hiervan openbare kennisgeving;
- Waterschapswet art. 100 analoog, termijn terinzagelegging: 2 weken;
- grond van Wgr. art 50g lid 3 is de VV bevoegd een zienswijze over de ontwerpbegroting bij het DB van de GR naar voren te brengen.

Besluit:

1. Kennis te nemen van Kadernota 2021 van de Regionale Belasting Groep.
2. Kennis te nemen van de ontwerpbegroting 2021 van de Regionale Belasting Groep.
3. Over de ontwerpbegroting geen zienswijzen naar voren te brengen en de brief hierover aan het DB van de Regionale Belasting Groep (bijlage 4) vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 juni 2020,

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Voorzitter,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

REGIONALE
BELASTING
GROEP

Kaderbrief 2021 RBG

In deze kaderbrief staan de ontwikkelingen voor de komende jaren beschreven en worden de financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting 2021 en het meerjarenperspectief van de RBG weergegeven. De uitkomst van de jaarrekening 2019 is tijdens het opstellen van deze kaderbrief nog niet bekend. De mogelijke (structurele) financiële voor- of nadelen die hieruit voortvloeien zullen we verwerken in de begroting. Bij het opstellen van de jaarrekening 2019 zal tevens kunnen worden overwogen of (nieuwe) bestemmingsreserves worden gevormd.

De komende jaren zullen we naast externe/wettelijke ontwikkelingen ook aandacht blijven besteden aan ontwikkelingen die gericht zijn op de kwaliteit van onze gegevens, informatiebeveiliging, privacy en klantgerichtheid. We streven ernaar nieuwe activiteiten en werkzaamheden zoveel mogelijk met bestaande middelen te financieren. Dit betekent dat de kosten die hiervoor worden gemaakt, niet met een ophoging van de begroting worden opgenomen, het gaat om de volgende activiteiten:

- Wet verbetering rechtsbescherming WOZ
- Voormelding objectgegevens
- Omgevingswet
- Wet modernisering elektronisch verkeer
- Wet open overheid
- Digitalisering
- Dienstverlening
- Banenafspraak
- Uitstroom i.v.m. AOW-gerechtigde leeftijd

In hoofdstuk 1.3 staan deze activiteiten uitgeschreven.

1. Organisatorische ontwikkelingen

Als organisatie zijn we continu in ontwikkeling. We willen onderscheidend zijn op het gebied van heffen en invorderen van lokale belastingen. Het visiedocument 'De RBG 2.0 onderscheidend in Belastingen' vormt voor de periode 2019-2024 de basis voor onze veranderingen. We richten ons op vier veranderlijnen:

- Wij sturen op kwaliteit en zijn klantgericht.
- Wij willen op een maatschappelijk verantwoorde, eigentijdse en pragmatische wijze onze taak uitvoeren.
- Wij hebben bevlogen en vakkundige medewerkers.
- Wij optimaliseren de schaalvoordelen van de organisatie door samenwerking met andere belastingsamenwerkingen en stimuleren groei vanuit maatschappelijk oogpunt.

Klanten en deelnemers moeten er op kunnen vertrouwen dat de RBG juiste, tijdige en betrouwbare aanslagen oplegt en dat de inning goed verloopt. Een goede kwaliteit van geleverde diensten is een voorwaarde voor een klantgerichte organisatie. We zullen onze klant altijd centraal stellen. Als klanten vragen hebben, kunnen ze via diverse kanalen contact opnemen met de RBG en worden ze snel en deskundig geholpen. We willen dat klanten een positief gevoel overhouden als zij aan de dienstverlening van de RBG denken.

Om dit te bereiken, hebben wij continu aandacht voor vernieuwing van onze werkprocessen. We maken gebruik van de mogelijkheden die ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, data en dienstverlening bieden. De mogelijkheden voor selfservice via digitale diensten worden verder uitgebouwd. We zijn op zoek naar beproefde (nieuwe) methoden en technieken die onze uitvoering kunnen verbeteren. Ook investeren we in bevlogen vakkundige medewerkers, deze zijn voorwaardelijk om tevreden klanten en deelnemers te hebben. We willen een aantrekkelijke werkgever zijn die medewerkers een uitdagende werkomgeving biedt. Daarnaast blijft de intentie van de RBG om te groeien (zie paragraaf 1.4).

1.1. Ontwikkelingen deelnemers en Rijksoverheid

Dit zijn ontwikkelingen in omvang van de dienstverlening of op het belastingbeleid van een deelnemer, die van invloed kunnen zijn op de uitvoeringskosten van de RBG. De eventuele financiële consequenties zullen in de komende begroting 2021 meegenomen worden. De conceptbegroting 2021 wordt op 2 april 2020 voorlopig vastgesteld door het dagelijks bestuur.

Amendement Omtzigt (lager OZB-tarief voor sport- en sociale instellingen)

Door het aangenomen amendement Omtzigt hebben gemeenten per 1 januari 2019 een extra mogelijkheid tot tariefdifferentiatie bij de heffing van onroerendezaakbelastingen. Voor 'instellingen van sociaal belang' kan het tarief voor woningen worden toegepast, in plaats van het tarief voor niet-woningen. Omdat de wettekst en de toelichting daarop niet op elkaar aansluiten, is het onduidelijk wat de reikwijdte van het amendement is. Het roept zo veel vragen op, dat de VNG haar leden adviseert te wachten met toepassing, totdat de gewenste duidelijkheid er is. Het amendement verplicht gemeenten niet om voor instellingen van sociaal belang het woningtarief toe te passen. Gemeenten mogen dat zelf bepalen.

De VNG heeft het kabinet gevraagd om een overleg over de reikwijdte van het amendement. De conclusie van dat overleg is dat een wetswijziging noodzakelijk is om dit goed te regelen. Het wijzigen van een wet duurt over het algemeen circa twee jaar. Dat betekent dat de onduidelijkheid die het toepassen van het nieuwe artikel 220f, lid 2 van de Gemeentewet meebrengt, voorlopig blijft bestaan.

Duurzame alternatieven in fiscale verordeningen VNG

Duurzaamheid kan op diverse manieren worden gestimuleerd. Lokale belastingen kunnen als instrument ingezet worden om duurzaam gedrag te beïnvloeden en investeringen in duurzaamheid aan te moedigen. Daarom heeft de VNG een inventarisatie van alle fiscale verordeningen gemaakt, waarbij deze zijn beoordeeld op kansen voor duurzame alternatieven. Eventuele wettelijke "verduurzamingswijzigingen" zullen naar verwachting worden gecombineerd met een algehele aanpassing van de gemeentelijke belastingen. Wij zullen deze ontwikkelingen op de voet blijven volgen. Wij houden vooralsnog geen rekening met eventuele extra kosten.

Verruiming/aanpassing van het lokale belastinggebied

Zowel binnen de gemeenten als binnen de waterschappen wordt nagedacht over een nieuwe vormgeving van het gemeentelijk c.q. waterschapsbelastingstelsel.

Gemeenten

Het vorige kabinet had plannen om het gemeentelijk belastinggebied te verruimen met een verschuiving van Rijks- naar gemeentebelastingen. In het huidige regeerakkoord komt dit niet terug. Toch kan de verruiming doorgaan. In de brief van staatssecretaris van Financiën van 15 april 2019 met als onderwerp 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' staat dat de eerdere plannen voor verruiming opnieuw zullen worden doordacht, samen met het Ministerie van BZK. Dit gebeurt in het ruimere kader van een herijking van het belasting-

stelsel van het Rijk en de wijziging van de financiële verhouding tussen Rijk en gemeenten. Als het doorgaat, wordt mogelijk de gebruiksbelasting OZB heringevoerd en krijgen gemeenten mogelijk een ingezetenenbelasting, waardoor de belastingopbrengsten met circa 40 procent kunnen stijgen. Eventuele wijzigingen zullen niet eerder ingaan dan na de volgende kabinetsformatie.

Waterschappen
Op het gebied van de waterschapsheffingen zijn door de Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) voorstellen gedaan voor een aanpassing van het belastingstelsel. In december 2018 bleek dat er onvoldoende gemeenschappelijk draagvlak was voor de voorgestelde wijzigingen. Inmiddels is in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen van 13 december 2019 besloten dat het traject een vervolg krijgt in een afgeslankte vorm. De focus komt te liggen op de meest acute problemen, zodat een deel van de voorstellen van de CAB nu wordt meegenomen. Het vervolgtraject gaat plaatsvinden onder aansturing van een bestuurlijke stuurgroep van de 21 waterschappen. Nadat de waterschapsbesturen zich over de voorstellen hebben uitgesproken, bieden ze het aan aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat. Aangezien er hoogstwaarschijnlijk een wetswijziging nodig is om de voorstellen door te voeren, zal de aanpassing in 2021 nog niet merkbaar zijn.

Wijziging Toeristenbelasting
Het kabinet wil via een wijziging van de Huisvestingswet 2014 een registratieplicht invoeren voor particulieren, bedrijven en bemiddelingsplatforms (zoals Airbnb) die woningen aanbieden voor toeristische verhuur. Met het wetsvoorstel wordt ook mogelijk gemaakt dat de gegevens van de registratieverplichting kunnen worden gebruikt voor het innen van de lokale toeristenbelasting. De ministerraad heeft op 28 juni 2019 ingestemd met het wetsvoorstel. Het Europese Hof van Justitie heeft echter op 19 december 2019 bepaald dat Airbnb geen vastgoedbedrijf of verhuurder is, maar een informatiedienst. Daarmee valt het online platform Airbnb onder het vrij verkeer van diensten van de informatiemaatschappij. Omdat Airbnb formeel in EU-lidstaat Ierland is gevestigd, mogen overheden er geen beperkingen aan opleggen. Dit lijkt te betekenen dat het onmogelijk is de platforms te verplichten om mee te werken aan de landelijke registratieplicht. Een woordvoerder van het Hof verklaarde tegenover het ANP dat beperkingen op de activiteiten van Airbnb door de overheid zijn toegestaan, maar alleen als de Europese Commissie daarmee instemt.

1.2. (wettelijke) Ontwikkelingen met financiële consequenties

Een aantal wettelijke ontwikkelingen dat relevant is voor de uitvoering van het takenpakket van de RBG, zal de komende jaren gevolgen kunnen hebben voor de begroting van de RBG.

1.2.1 Ontwikkelingen reeds vanuit jaarrekening en meerjarenbegroting verwerkt

Wijziging beroepsprocedure kwijtschelding

Per 1 januari 2019 zou de rechtsbescherming voor de kwijtschelding en uitstel van betaling van belastingen wijzigen. Het administratief beroepschrift bij het bestuur wordt vervangen door een bezwaarprocedure, met daarna de mogelijkheid van beroep, hoger beroep en beroep in cassatie. De wijziging is onderdeel van de stroomlijning van de invorderingsregelgeving voor belastingschulden en toeslagschulden door de overheid. De Rijksbelastingdienst heeft echter aangegeven de datum van 1 januari 2019 niet te halen vanwege automatiseringsperikelen. Op dit moment wordt nog uitgegaan van realisatie per 1 januari 2021, maar ook deze datum is zeer onzeker, gezien de bestaande uitvoeringsproblemen bij de belastingdienst en de voorgenomen reorganisatie van deze dienst.
De kosten van deze wijziging (€ 300.000) zijn wel reeds structureel in de meerjarenbegroting 2021-2025 verwerkt. Als realisatie van de stroomlijning naar een later jaar wordt doorgeschoven, zal de begroting worden aangepast.

Europese aanbesteding Belastinginformatiesysteem

Voor het uitvoeren van onze belastingtaken maken wij gebruik van een belastinginformatiesysteem en een frontoffice-applicatie. Beide contracten verlopen in mei 2022. Wij zijn recent gestart met de voorbereidingen voor een Europese aanbesteding.

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2018 is voorgesteld om voor projectleiding en inkoopadvies € 300.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve voorbereiding aanbestedingen. In deze meerjarenbegroting 2021-2025 is geen rekening gehouden met de kosten van een eventuele implementatie van een mogelijk nieuw belastinginformatiesysteem en de eventuele conversie van de huidige databestanden naar een nieuwe omgeving. Deze kosten komen ook niet aan de orde, als de aanbesteding wordt gegund aan de huidige leverancier Centric.

Europese aanbesteding Kantoorautomatisering + Telefonie

In 2018 is de implementatie van een gezamenlijke ICT-infrastructuur afgerond voor het belastinginformatiesysteem van de RBG met twee andere belastingkantoren, BGHU en BSGW. Een volgende stap in de samenwerking kan een gezamenlijke kantoorautomatiseringsomgeving zijn. Voorgesteld wordt om voor projectleiding en inkoopadvies € 150.000 toe te voegen via een in te stellen reserve voorbereiding aanbestedingen.

Het contract voor onze telefoondiensten (bedrijfs- en klantentelefonie) loopt mei 2020 af. Voor het sluiten van een nieuw contract zal ook hier een Europese aanbesteding moeten worden opgestart. De kosten voor service en onderhoud zijn ook hier onderdeel van de meerjarenbegroting 2021-2025. De kosten van een mogelijke implementatie en projectleiding ad € 150.000 zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve voorbereiding aanbestedingen.

Huisvesting

Sinds mei 2014 beschikken wij over een eigen huisvesting in Schiedam. Het afgesloten huurcontract (met huurcompensatie van de vorige huurder van onze kantoorruimte, te weten de gemeente Schiedam) loopt af in 2024. Op dat moment vervalt ook de huurcompensatie ad € 145.000 per jaar die we van de gemeente Schiedam hebben ontvangen. Het wegvallen van de jaarlijkse compensatie vanaf mei 2024 is verwerkt in de meerjarenbegroting 2021-2025.

1.2.2 Ontwikkelingen die op een later moment van invloed kunnen zijn op de meerjarenbegroting 2021-2025

Tegengaan problematische schulden

Eén op de tien huishoudens heeft problematische schulden. Daarnaast loopt een grote groep het risico om problematische schulden te krijgen. Het kabinet is zich hiervan bewust en heeft in juli 2018 wetsaanpassingen aangekondigd die moeten leiden tot het terugdringen van het aantal mensen met problematische schulden. Daarnaast is in het Interbestuurlijk Programma afgesproken dat alle overheden zich inzetten om iets te doen aan de problematische schuldenproblematiek. De beoogde inwerkingtredingsdatum van de nieuwe wetgeving is 1 januari 2021.

Aanpak

We zijn een pilot gestart met een groep van 7.000 klanten die problematische schulden hebben. De pilot heeft als doel om kennis op te doen om toe te werken naar de nieuwe wet- en regelgeving en te komen tot eventueel nieuw beleid in 2021.

Werkwijze

We gaan met de huidige schuldenpositie aan de slag en we proberen deze klanten voor de toekomst op weg te helpen.
Wij werken in de geest van de wet en zijn gestart met een proactieve klantgerichte invordering. We zoeken persoonlijk contact, onder andere via huisbezoeken, en leveren maatwerk om deze groep hulp te bieden en gezamenlijk te zoeken naar een gepaste oplossing. Klanten die niet aan hun betalingsverplichting kunnen voldoen en te maken hebben met andere schuldeisers, worden doorgestuurd naar de schuldhulpverlening. We proberen ervoor te zorgen dat verdere schulden worden voorkomen. Hiermee sluiten wij aan op de behoorlijkheidskaders die zijn opgesteld door de Nationale Ombudsman. Voor klanten die wel kunnen, maar niet willen betalen, hanteren wij de bestaande manier van invorderen. Om deze activiteiten te kunnen uitvoeren, is er voor het jaar 2020 een incidenteel budget van € 450.000 beschikbaar gesteld door het algemeen bestuur.

Borging binnen processen

Parallel aan het project wordt gekeken naar alle facetten die nodig zijn om de nieuwe wet- en regelgeving structureel vanaf 2021 in de processen te incorporeren. Denk hierbij aan:

- Meer inzicht in de persoonlijke omstandigheden van de schuldenaar;
- Vroegtijdige herkennen van betalingsachterstanden en het actief doorgeven aan schuldhulpverleningsinstanties;
- Proactieve en duidelijke communicatie

Financiën (structureel)

In de loop van het jaar worden alle gegevens verzameld, waardoor we een beeld krijgen van de mogelijke consequenties van een nieuwe aanpak. Eind 2020 zullen wij de eind-resultaten presenteren met mogelijk opgenomen wijzigingen voor het invorderingsbeleid, inclusief een financiële doorrekening. In de begroting 2021 is dus nog geen rekening gehouden met de financiële gevolgen van een mogelijk nieuwe manier van invorderen.

Koepelvrijstelling

Een eerder aangekondigde inperking van de zogenaamde koepelvrijstelling, waarmee bedrijven en decentrale overheden in een samenwerkingsverband diensten aan hun leden kunnen vrijstellen van btw, is opgeschort. De inperking was aangekondigd per 1 januari 2019, als direct gevolg van arresten van het Europese Hof. Omdat dit financiële consequenties zal hebben voor gebruikers van de koepelvrijstelling gaat het kabinet zich samen met andere Europese lidstaten hard maken voor reparatie via Europese regelgeving. Inmiddels is duidelijk geworden dat benodigde unanimiteit van alle lidstaten voor de aanpassing van de Europese regelgeving niet waarschijnlijk is. De verdere afhandeling en termijnen zijn onduidelijk.

Het Ministerie van Financiën en van BZK zijn een onderzoek gestart naar de impact van deze inperking. Hierbij wordt gekeken naar de financiële belangen op macroniveau.

De resultaten van het onderzoek worden gebruikt bij het overleg over de koepelvrijstelling op Europees niveau. Het herstellen van de koepelvrijstelling wordt naar verwachting in 2020 op Europees niveau besproken. Om de koepelvrijstelling voor gemeenschappelijke regelingen te handhaven, is unanimiteit van alle lidstaten nodig. Wij zullen deze ontwikkeling nauwlettend volgen. Dit kan immers een kostenverhogend effect met zich meebrengen. In de meerjarenbegroting 2021-2025, bij de deelnemersbijdragen, is ervan uitgegaan dat de koepelvrijstelling blijft bestaan.

Duurzaamheidsinvestering

Vanuit de Wet WOZ moeten zonnepanelen en andere energiebesparende en –opwekkende voorzieningen (duurzaamheidsinvesteringen) in de objectkenmerken meegenomen worden. De zonnepanelen zijn inmiddels geïnventariseerd, maar nog niet van een waarde voorzien. De inventarisatie van de waterpompen moet nog uitgevoerd worden. De Waarderingskamer zal in haar toezicht beoordelen of wij dit op een juiste wijze betrekken in de marktanalyse.

Wijziging besluit proceskosten bestuursrecht

De wetgever zoekt naar mogelijkheden om de proceskostenvergoedingen, die aan No-Cure-No-Pay (NCNP)-bureaus worden betaald, te verminderen. Daartoe is door de minister van Rechtsbescherming een onderzoeksopdracht gegeven aan het WODC. Het onderzoek beoogt om inzicht te bieden in de werkwijze en het verdienmodel van de NCNP-bureaus en in de administratieve lasten en kosten (in geld en tijd) voor gemeenten, belastingsamenwerkingen en de Belastingdienst. De vraag of het wenselijk is om het Besluit proceskosten bestuursrecht (Bpb) aan te passen en zo ja, op welke manier, is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek. Het onderzoek zal naar verwachting worden afgerond in juli 2020.

Tegelijkertijd is, onafhankelijk hiervan, door het ministerie van Justitie en Veiligheid een voorstel tot wijziging van het Bpb in internetconsultatie geplaatst. Dit voorstel beoogt juist een verhoging van de vergoeding per procespunt (met ruim 40%) en biedt bovendien de mogelijkheid dit nog te verhogen, ingeval het gedrag van het bestuursorgaan daartoe aanleiding geeft.

Achtergrond van de voorgestelde wijziging is een onderzoek naar de gesubsidieerde rechtsbijstand, waaruit is gebleken dat de huidige tarieven niet kostendekkend zijn en dat bestuursorganen onvoldoende doordrongen zouden zijn van de maatschappelijke kosten van procederen.

Namens de samenwerkende belastingkantoren is een reactie gegeven via de internetconsultatie. In deze reactie wordt gewezen op de aanzuigende werking van een verhoging voor NCNP-bureaus en daardoor ook juridisering van het bezwaar en beroepsproces. Concreet zijn de volgende aanpassingen van het wetsvoorstel voorgesteld:

- een apart besluit proceskosten belastingen, dat recht doet aan de belastingpraktijk;
- een verlaging van de proceskosten in bezwaarfase ten behoeve van dejuridisering;
- de proceskosten deels afhankelijk te maken van het bestreden belastingbedrag.

Het is niet bekend wanneer de wijzigingen ingaan. De mogelijke verlaging zal in ieder geval niet voor 2021 plaatsvinden. Het besluit tot verhoging zal mogelijk eerder genomen worden.

1.3. Ontwikkelingen te bekostigen uit bestaande begroting

We houden met onderstaande ontwikkelingen rekening in onze dienstverlening, processen en systemen. We zullen deze ontwikkelingen proberen te financieren zonder hiervoor extra budget-aanpassingen in de begroting op te nemen. Daarmee continueert de RBG de ingezette lijn om geen extra kosten op te nemen in de begroting, de zogenoemde 'verborgen efficiency".

Wet verbetering rechtsbescherming WOZ

Op basis van de Wet WOZ wordt een WOZ-waarde aan een onroerende zaak toegekend. Sinds 2015 kan men belang hebben bij een lagere en een hogere WOZ-waarde, en kunnen belanghebbenden (eigenaren en huurders) ook tegengestelde belangen hebben. De eigenaar/verhuurder van een woning kan dus belang hebben bij een procedure van de huurder over de WOZ-waarde. Ook kan de huurder belang hebben bij een procedure van de eigenaar/verhuurder over de WOZ-waarde van een sociale huurwoning. De huidige wetgeving is hier nog onvoldoende op toegespitst. Het wetsvoorstel probeert dit te regelen, maar dat heeft ingrijpende gevolgen voor de gemeentelijke uitvoering van de Wet WOZ. Er is dan ook veel gereageerd op het voorstel. Die reacties hebben er toe geleid dat het Ministerie van Financiën even pas op de plaats maakt met het verder brengen van het wetsvoorstel.

Inmiddels heeft de Hoge Raad een uitspraak gedaan waarin is bepaald dat derden belanghebbende ook in de bezwaarfase toegelaten kunnen worden. Dit is het geval als er duidelijk tegengestelde belangen zijn, zoals bij sociale verhuur. Wij verwachten dat de effecten minimaal zijn.

Voormelding objectgegevens

Ieder jaar stellen we de WOZ-waarde vast van alle objecten in de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam. Deze WOZ-waarde wordt via het aanslagbiljet gecommuniceerd. De Waarderingskamer heeft de wens geuit de klant (particuliere eigenaren) een voorziening te bieden waarin gegevens van de woning (zoals een dakkapel, aanbouw en zonnepanelen), inzichtelijk zijn en wijzigingen actief gemeld kunnen worden. Doel is om samen met de klant een juiste WOZ-waarde vast te stellen, zodat een correcte aanslag wordt verstuurd. We hebben inmiddels software aangekocht waarmee klanten via MijnRBG toegang krijgen tot de gegevens van hun woning, deze kunnen bekijken en eventuele wijzigingen kunnen doorgeven. Om dit onder de aandacht te brengen zullen we in 2020 actief en wijkgericht gaan aanschrijven. Eventuele correcties die hieruit voorvloeien, worden meegenomen bij de herwaardering van de WOZ-waarden 2021.

Omgevingswet

De verwachting is dat in 2021 de Omgevingswet in werking treedt. Hierdoor neemt het vergunningsvrije bouwen toe en neemt de meldingsplicht af. Bij het bepalen van de WOZ-waarde moeten we echter wel rekening houden met verbouwingen. Dit betekent dat onze controlewerkzaamheden beperkt zullen toenemen. Wij zullen dit terugmelden aan de BAG-basisregistratie. Deze verbouwingen worden in onze reguliere controles bijvoorbeeld via luchtfoto's meegenomen.

Wet modernisering elektronisch verkeer

In 2021 treedt de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer in werking. Deze wet regelt dat burgers en bedrijven het recht krijgen om elektronisch zaken te doen met de overheid. Klanten kunnen op dit moment digitaal hun zaken regelen via MijnRBG. Wij zullen in 2020 bezien welke precieze gevolgen deze wetgeving met zich meebrengt.

Wet open overheid

De wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijkheid maken van overheids-informatie en moet ervoor zorgen dat deze beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De aanvankelijk voorziene inwerkingtreding medio 2020 lijkt niet haalbaar, zodat op

dit moment uitgegaan wordt van inwerkingtreding in 2021. Invoering van actieve openbaarmaking door de RBG zal, conform een door de Unie van Waterschappen op te stellen meerjarenplan, gefaseerd plaats kunnen vinden in de periode 2021 tot 2025. Door het voornamelijk uitvoeringsgerichte karakter van de RBG zal de impact van de invoering van de Woo beperkt zijn.

Digitalisering

De Wet digitale overheid heeft als doel het regelen van het veilig en betrouwbaar kunnen inloggen voor Nederlandse burgers en bedrijven bij de (semi-)overheid. Publieke dienstverleners worden verplicht om identificatiemiddelen van het betrouwbaarheidsniveau 'substantieel' of 'hoog' te gebruiken om toegang te geven tot hun online diensten. De wet stelt daarnaast open standaarden verplicht. Hiermee implementeert Nederland de EU richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps. De wet biedt ook grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens in het authenticatieproces, waaronder het burgerservicenummer, bij het geven van de digitale toegang tot publieke dienstverlening voor burgers en bedrijven. De wet digitale overheid zal naar verwachting medio 2020 gefaseerd in werking treden. RBG is samen met andere belastingkantoren in 2019 al gestart met de noodzakelijke voorbereidingen.

Kosten

In 2017 heeft de Ministerraad besloten dat alle kosten voor beheer en exploitatie van de Wet digitale overheid (voorheen Generieke Digitale Infrastructuur) worden doorbelast aan de gebruikers. Vooralsnog zijn dit de kosten voor het gebruik van de DigiD, DigiD-machtigen en MijnOverheid. Er is door ons bestuur besloten om deze kosten niet op te nemen in de begroting van de RBG. Onze deelnemers zullen de diensten betalen, waarbij 40% zal worden betaald door de gemeenten (verrekening via het gemeentefonds) en 60% door de waterschappen.

Ontwikkeling MijnOverheid

Wij kiezen er voorlopig voor om de digitale dienstverlening rondom MijnOverheid niet uit te breiden. Er wordt wel ingezet op uitbreiding van diensten via het eigen MijnRBG kanaal. Deze afweging is kostentechnisch gestuurd.

Doorbelasting overige voorzieningen in 2019

Vanaf 1 januari 2019 zullen ook alle andere voorzieningen van de Generieke Digitale Infrastructuur worden doorbelast. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar "transactiegerichte voorzieningen" en "niet-transactiegerichte voorzieningen". Transactiegerichte voorzieningen worden net als DigiD, DigiD-machtigen en MijnOverheid doorbelast op basis van het aantal transacties maal de prijs per transactie. Naast DigiD, DigiD-machtigen en MijnOverheid zijn de volgende voorzieningen als transactiegericht gekarakteriseerd: eIDAS, Berichtenbox voor bedrijven, Beheervoorziening BSN en eFactureren via Digipoort. Met uitzondering van eIDAS maken wij nog geen gebruik van deze voorzieningen. Voor het gebruik van eIDAS is besloten om in 2019 nog geen bedrag in rekening te brengen bij de afnemers. De hoogte van de kosten voor 2020 en verder is nog niet bekend. De kosten dienen dus te zijner tijd opgenomen te worden in de begroting van de deelnemers van onze GR.

Dienstverlening

Wij sturen op kwaliteit en zijn hierbij klantgericht. Het bieden van moderne betaal-faciliteiten en het snel en in 1x goed helpen van onze klanten, ongeacht het gekozen kanaal, zijn hierbij belangrijk. Onze klantgegevens zijn op orde met betrouwbare data. We willen onnodige gesprekken voorkomen en betrekken de klant proactief bij wat we doen op basis van klantprofilering. Een pragmatische aanpak staat hierbij steeds voorop, we moeten het niet onnodig ingewikkeld maken voor onze klanten. We zullen maximaal inzetten op online gebruikersgemak voor onze klant waarbij we streven naar een toegankelijke, gebruiksvriendelijke en veilige omgeving waarbij we zelfservice stimuleren. In 2020 hebben we een nieuwe website in productie genomen en in de loop van het jaar wordt ook MijnRBG vernieuwd.

Banenafspraak

Mensen met een arbeidsbeperking hebben moeite om een baan te vinden. Het kabinet wil dat zij zoveel mogelijk een baan bij een 'gewone' werkgever krijgen. Daarom heeft zij met organisaties voor werkgevers en werknemers de banenafspraak opgesteld. Begin 2026 moeten er in totaal 125.000 banen zijn bijgekomen voor mensen met een arbeidsbeperking, waarvan 25.000 banen in de overheidssector. Van deze 25.000 banen nemen de waterschappen er 291 voor hun rekening. Deze banen moeten worden gecreëerd in de jaren 2014-2023. Het Werkgeversberaad heeft besloten geen aantallen extra banen toe te wijzen aan de afzonderlijke waterschappen maar beschouwt het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de sector waterschappen. Aangezien wij onder de CAO van de waterschappen vallen, vloeit hier onze verplichting uit voort. De kosten hiervan zijn in onze begroting verwerkt.

Uitstroom ivm AOW-gerechtigde leeftijd

Gelet op de krapte op de arbeidsmarkt blijft het sturen op de kwaliteit van het personeelsbestand de komende jaren een belangrijk aandachtspunt. In de periode 2019-2024 zal een groot aantal medewerkers als gevolg van pensionering uittreden. Het is van belang dat wij dit gemis van kennis en ervaring (tijdig) kunnen opvangen. Coaching en ontwikkeling van onze medewerkers wordt nadrukkelijk ingezet om het toekomstige verlies zoveel als mogelijk met eigen medewerkers op te vangen.

1.4. Groei RBG - Samenwerking

De intentie bij de groei van de RBG blijft gericht op toetreding tot de RBG van inliggende gemeenten. Een eerste stap daarin kan ook zijn het overnemen of aanbieden van diensten voor inliggende gemeenten, bijvoorbeeld kwijtschelding, invordering of WOZ.

Als zich kansen voordoen, laten we die niet liggen. Groei is vanuit **betrouwbaarheid** en robuustheid geen must. Vanuit oogpunt van **doelmatigheid** is er altijd voordeel te behalen. Uit maatschappelijk oogpunt is uitbreiding van de RBG met nieuwe gemeenten een goede zaak. De totale uitvoeringskosten worden lager en het is ook voor de klant prettiger. De klant heeft dan immers met één uitvoeringsorganisatie te maken voor zijn lokale belastingen. Hij hoeft dan bijvoorbeeld maar eenmaal te bellen, te betalen, bezwaar te maken of kwijtschelding aan te vragen voor al zijn lokale belastingen.

We werken samen met andere belastingorganisaties om investeringen gezamenlijk te dragen. Tevens kunnen wij profiteren van (elders) ontwikkelde best practices en kunnen we samen medewerkers opleiden en inzetten om met name de kwetsbaarheid van cruciale specifieke functies te verminderen.

2. Uitgangspunten

Bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2021-2025 is rekening gehouden met een stijging van de loonkosten, gebaseerd op de laatste vastgestelde cao waterschappen per 1 januari 2020 met een looptijd van 1 jaar (loonstijging per 1 januari 2,5% en 1% per 1 juli 2020) en op eventuele wijzigingen in werkgeverspremies zoals die van het ABP. Daarnaast is er in deze meerjarenraming gerekend met 2,5% salarisstijging vanaf 2021.

Voor de prijsontwikkelingen van goederen en diensten wordt gerekend met de nationale consumentenprijsindex (CPI). De CPI is gebaseerd op de in de macro economische verkenning 2020 (MEV 2020) van september 2019 van het Centraal Planbureau opgenomen indexcijfers. Voor 2021 wordt uitgegaan van de geprognosticeerde cijfers voor 2020, omdat deze voor 2021 niet beschikbaar zijn. Deze prognose bedraagt 1,6% voor de materiële kosten volgens de CPI (bijlage 9, prijzen en lonen, 1970-2020). In de op te stellen begroting 2021 zal met 1,6% CPI worden gerekend, dat is 0,8% lager dan in de bestaande meerjarenraming.

Het laatste door ons algemeen bestuur vastgestelde meerjarenperspectief 2020-2024 vormt uiteraard ook de basis voor het opstellen van de begroting 2021 en dit is als bijlage bij deze kadernota ter informatie toegevoegd.

Vastgesteld in de vergadering van het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep d.d. 5 maart 2020.

Het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep,

directeur, voorzitter,

H.B. Sigmond drs. A.J.B. van der Klugt

Bijlage 1:
Bestaand financieel meerjarenperspectief 2020-2024 zonder wijzigingen

Meerjarenperspectief RBG 2020-2024						bedragen in €
Lasten	Totaal 2019	Totaal 2020	Totaal 2021	Totaal 2022	Totaal 2023	Totaal 2024
Personeel & Organisatie						
Loonkosten	7.894.600	8.092.000	8.294.300	8.501.658	8.714.199	8.932.054
Reiskostenvergoeding	250.800	257.100	263.528	270.116	276.869	283.790
Opleidingen	188.000	192.700	197.518	202.455	207.517	212.705
Personeel van derden	827.500	848.200	869.405	891.140	913.419	936.254
Subtotaal	**9.160.900**	**9.390.000**	**9.624.750**	**9.865.369**	**10.112.003**	**10.364.803**
Goederen en diensten van derden						
Druk- & bindwerk	394.400	403.900	413.594	423.520	433.684	444.093
Onderhoud derden	1.185.600	1.214.100	1.243.238	1.273.076	1.303.630	1.334.917
Portokosten	464.600	475.800	487.219	498.912	510.886	523.148
Huur-, service- en facilitaire kosten	845.500	865.800	886.579	907.857	929.646	951.957
Kantoorautomatisering en telefonie	693.100	709.700	726.733	744.174	762.035	780.323
WOZ-kosten	2.301.700	2.356.900	2.413.466	2.471.389	2.530.702	2.591.439
Bankkosten	300.800	308.000	315.392	322.961	330.712	338.650
Gegevensverstrekking	597.900	612.200	626.893	641.938	657.345	673.121
Overige diensten incl. klanteninformatie	1.250.900	1.080.900	1.406.842	1.440.606	1.475.180	1.510.585
Subtotaal	**8.034.500**	**8.027.300**	**8.519.955**	**8.724.434**	**8.933.821**	**9.148.232**
Onvoorzien						
Onvoorzien	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
Toevoeging aan voorzieningen	800.000	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000
Subtotaal	**1.050.000**	**1.150.000**	**1.150.000**	**1.150.000**	**1.150.000**	**1.150.000**
Totaal exploitatielasten	**18.245.400**	**18.567.300**	**19.294.705**	**19.739.803**	**20.195.824**	**20.663.035**
Rente en afschrijving	195.600	195.600	195.600	195.600	195.600	195.600
Kwijtschelding Delfland	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Kwijtschelding Schieland en de Krimpenerwaard	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
Totaal lasten	**18.891.000**	**19.212.900**	**19.940.305**	**20.385.403**	**20.841.424**	**21.308.635**
Bijdrage van deelnemers	14.196.300	14.715.600	15.443.005	15.888.103	16.344.124	16.898.235
Opbrengst vervolging	4.525.500	4.325.500	4.325.500	4.325.500	4.325.500	4.325.500
Onttrekking aan reserve huurcompensatie	146.400	149.000	149.000	149.000	149.000	62.100
Financiële baten	22.800	22.800	22.800	22.800	22.800	22.800
Totaal baten RBG	**18.891.000**	**19.212.900**	**19.940.305**	**20.385.403**	**20.841.424**	**21.308.635**
Saldo programma	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijdragen per deelnemers op basis van het bestaande meerjarenperspectief 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Totale netto-kosten RBG x € 1.000	14.716	15.443	15.888	16.344	16.898
Bijdragen deelnemers					
HHDelfland	6.963	7.307	7.518	7.734	7.996
HHSchieland en de Krimpenerwaard	3.482	3.654	3.759	3.867	3.998
Gemeente Delft	1.762	1.849	1.902	1.957	2.023
Gemeente Vlaardingen	1.276	1.339	1.377	1.417	1.465
Gemeente Schiedam	1.233	1.294	1.332	1.370	1.416
	14.716	15.443	15.888	16.344	16.898

Ter vergelijking de geraamde deelnemersbijdragen 2016-2020.

2016	€ 15.147.500
2017	€ 14.987.000
2018	€ 13.788.500
2019	€ 14.196.300
2020	€ 14.715.600

REGIONALE
BELASTING
GROEP

Begroting 2021

Versie 9 april 2020

Inhoudsopgave

Inleiding		3
1	**Begroting 2021**	4
1.1	Algemeen	4
1.2	Ontwikkelingen en financiële kaders	6
1.2.1	Organisatorische ontwikkelingen	6
1.2.2	Ontwikkelingen reeds eerder vanuit jaarrekening en meerjarenbegroting verwerkt	6
1.2.3	Actuele ontwikkelingen verwerkt in meerjarenbegroting '21-'25	7
1.2.4	(wettelijke) Ontwikkelingen die op een later moment van invloed kunnen zijn op de meerjarenbegroting '21-'25	9
1.2.5	Overige ontwikkelingen	11
1.2.6	Groei RBG en samenwerking	13
1.2.7	Financiële kaders	14
1.3	Planning & controlcyclus	16
1.4	Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten in €	17
1.5	Product: Belastingheffing	18
1.6	Product: Invordering	20
2.	**Meerjarenperspectief**	21
2.1	Meerjarenperspectief 2021-2025 - cijfermatig	21
3.	**Paragrafen**	22
3.1	Financiering	22
3.2	Financiële risico’s	23
3.3	Reserves	25
3.4	Verbonden partijen	26
3.5	Incidentele baten en lasten	26
3.6	EMU-saldo	26
4.	**Verdeelsleutel en financiering**	27
4.1	Verdeelsleutel	27
4.2	Financiering door deelnemers	28
5.	**Vaststelling**	29

Inleiding

De voorliggende begroting 2021 RBG is opgebouwd vanuit de jaarschijf 2021 van de meerjarenbegroting 2020-2024 zoals vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur op 3 juli 2019.

De wijzigingen op deze jaarschijf worden in de begroting nader toegelicht. Bij het opstellen van deze begroting is rekening gehouden met de uitgangspunten van de Kaderbrief 2021, zoals deze is vastgesteld in de vergadering van het dagelijks bestuur van 5 maart 2020, alsmede met de uitkomsten van de jaarrekening 2019.

Volgens de begrotingsprocedure uit de gemeenschappelijke regeling moet het algemeen bestuur van de RBG vóór 15 juli 2020 de begroting 2021 vaststellen. Om de deelnemers in de gelegenheid te stellen hun zienswijze op de begroting kenbaar te maken, moet de ontwerpbegroting acht weken voor vaststelling aan hen worden toegezonden. Het algemeen bestuur zal de begroting in haar vergadering van 1 juli definitief vaststellen. Daartoe dient het dagelijks bestuur op 15 april in te stemmen met de conceptbegroting 2021 voor behandeling in het algemeen bestuur van 1 juli. Na behandeling in het AB wordt de begroting opgestuurd naar de deelnemers en naar de provincie.

In deze begroting 2021 is naast de normale ontwikkelingen bij deelnemers, wettelijke en overige ontwikkelingen een paragraaf ingeruimd voor de effecten die te verwachten zijn naar aanleiding van de diverse maatregelen in verband met het coronavirus.

Het is uiteraard bijzonder moeilijk om in deze periode een prognose te maken van de economische gevolgen van de coronacrisis. We hebben op verzoek van ons dagelijks bestuur een scenario beschreven en dus ook financieel uitgewerkt, maar realiseren ons dat de waarheid in 2021 ongetwijfeld anders zal zijn.

We proberen bij nieuwe ontwikkelingen onze financiële scenario’s maandelijks bij te stellen. Indien noodzakelijk zullen wij in de vorm van een officiële begrotingswijziging een bijstelling van onze begroting 2021 voorleggen aan ons bestuur en daarmee aan de deelnemers.
Voor onze vastgestelde begroting 2020 zullen wij dit ook in 2020 gaan doen.

1 Begroting 2021

1.1 Algemeen

In Nederland zien wij een toenemende vorm van samenwerking op het gebied van uitvoeringenstaken belastingen. Meer dan 50% van alle gemeenten en waterschappen heeft haar belastingtaken ondergebracht in een samenwerkingsverband.

Wat zijn de missie en de visie van de RBG?
Missie
De RBG is een belastingsamenwerking tussen de het hoogheemraadschap van Delfland, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.
De RBG maakt het mogelijk om het heffen en innen van lokale belastingen en waardering van objecten op een betrouwbare, doelmatige en klantgerichte wijze uit te voeren. De medewerkers van de RBG leveren kwaliteit en hebben oog voor vernieuwing.

Visie
De RBG is onderscheidend in belastingen.
Als organisatie zijn we continu in ontwikkeling. We willen onderscheidend zijn op het gebied van heffen en invorderen van lokale belastingen. Het visiedocument 'De RBG 2.0 onderscheidend in Belastingen' vormt voor de periode 2019-2024 de basis voor onze veranderingen. We richten ons op vier veranderlijnen:

- Wij sturen op kwaliteit en zijn klantgericht.
- Wij willen op een maatschappelijk verantwoorde, eigentijdse en pragmatische wijze onze taak uitvoeren.
- Wij hebben bevlogen en vakkundige medewerkers.
- Wij optimaliseren de schaalvoordelen van de organisatie door samenwerking met andere belastingsamenwerkingen en stimuleren groei vanuit maatschappelijk oogpunt.

Klanten en deelnemers moeten erop kunnen vertrouwen dat de RBG juiste, tijdige en betrouwbare aanslagen oplegt en dat de inning goed verloopt. Een goede kwaliteit van geleverde diensten is een voorwaarde voor een klantgerichte organisatie. We zullen onze klant altijd centraal stellen. Als klanten vragen hebben, kunnen ze via diverse kanalen contact opnemen met de RBG en worden ze snel en deskundig geholpen. We willen dat klanten een positief gevoel overhouden als zij aan de dienstverlening van de RBG denken. Om dit te bereiken, hebben wij continu aandacht voor vernieuwing van onze werkprocessen. We maken gebruik van de mogelijkheden die ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, data en dienstverlening bieden. De mogelijkheden voor selfservice via digitale diensten worden verder uitgebouwd. We zijn op zoek naar beproefde (nieuwe) methoden en technieken die onze uitvoering kunnen verbeteren. Ook investeren we in bevlogen vakkundige medewerkers, deze zijn voorwaardelijk om tevreden klanten en deelnemers te hebben. We willen een aantrekkelijke werkgever zijn die medewerkers een uitdagende werkomgeving biedt. Daarnaast blijft de intentie van de RBG om te groeien (zie paragraaf 1.2.6.).

De RBG heeft in de afgelopen jaren de nodige activiteiten uitgevoerd, zonder dat daarvoor extra kosten werden opgenomen in de begrotingen. Voorbeelden van dergelijke activiteiten zijn:

- de verbetering van de kwaliteit van het bestandsbeheer waardoor de belastinginkomsten van de deelnemers zijn gestegen.
- het aanbieden van betaalgemak (QR-codes, betaallinks, e.d.).
- het aanbieden van flexibele automatische incasso
- de oprichting van een eigen RBG-Academie (in company-opleidingen), waardoor tegen relatief lage kosten het kennisniveau van de medewerkers wordt verbeterd.
- de verbeteringslagen in de afhandeling van de klantenreacties, bijvoorbeeld door het toepassen van nieuwe technieken in de telefonische opvang en de inrichting van het digitale portal MijnRBG, het opleveren van een nieuwe website en het vergroten van de selfservicemogelijkheden.
- de aansluiting op diverse landelijke voorzieningen zoals de LV WOZ.

De wijze waarop de RBG de efficiency realiseert is divers. Voorbeelden daarvan zijn:

- doorlopende aandacht voor procesoptimalisatie;
- efficiënte en flexibele inzet van personeel;
- samenwerking met andere belastingkantoren, waardoor geprofiteerd wordt van ontwikkelde best-practices;
- afsluiten van convenanten (zoals met de brancheorganisatie voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren, waardoor we onze administratieve lasten rond schuldhulpverlening kunnen verlagen);
- realiseren van voordelige aanbestedingen en slim inkopen.

1.2 Ontwikkelingen en financiële kaders

De komende jaren zullen we naast externe/wettelijke ontwikkelingen ook aandacht blijven besteden aan ontwikkelingen die gericht zijn op de kwaliteit van onze gegevens, informatiebeveiliging, privacy en klantgerichtheid. We streven ernaar nieuwe activiteiten en werkzaamheden zoveel mogelijk met bestaande middelen te financieren. Dit betekent dat de kosten die hiervoor worden gemaakt, niet met een ophoging van de begroting worden opgenomen, het gaat om de volgende activiteiten:

- Wet verbetering rechtsbescherming WOZ
- Voormelding objectgegevens
- Omgevingswet
- Wet modernisering elektronisch verkeer
- Wet open overheid
- Digitalisering
- Dienstverlening
- Uitstroom i.v.m. AOW-gerechtigde leeftijd

In hoofdstuk 1.2.5 staan deze activiteiten uitgeschreven.

1.2.1 Organisatorische ontwikkelingen

Als organisatie zijn we continu in ontwikkeling. We blijven sturen op kwaliteit en klantgerichtheid. Klanten en deelnemers moeten er op kunnen vertrouwen dat de RBG juiste, tijdige en betrouwbare aanslagen oplegt en dat de inning goed verloopt. Een goede kwaliteit van geleverde diensten is een voorwaarde voor een klantgerichte organisatie. We zullen onze klant nog meer centraal gaan stellen. Als klanten vragen hebben kunnen ze via diverse kanalen contact opnemen met de RBG en worden ze snel en deskundig geholpen. We willen dat klanten een positief gevoel overhouden als zij aan de dienstverlening van de RBG denken. We willen onderscheidend zijn op het gebied van heffen en invorderen van lokale belastingen.

1.2.2 Ontwikkelingen reeds eerder vanuit jaarrekening en meerjarenbegroting verwerkt

Wijziging beroepsprocedure kwijtschelding

Per 1 januari 2019 zou de rechtsbescherming voor de kwijtschelding en uitstel van betaling van belastingen wijzigen. Het administratief beroepschrift bij het bestuur wordt vervangen door een bezwaarprocedure, met daarna de mogelijkheid van beroep, hoger beroep en beroep in cassatie. De wijziging is onderdeel van de stroomlijning van de invorderingsregelgeving voor belastingschulden en toeslagschulden door de overheid. De Rijksbelastingdienst heeft echter aangegeven de datum van 1 januari 2019 niet te halen vanwege automatiseringsperikelen. Op dit moment wordt uitgegaan van realisatie per 1 januari 2021. Deze datum is nog onzeker, gezien de uitvoeringsproblemen bij de belastingdienst en de huidige perikelen als gevolg van het coronavirus.
De kosten van deze wijziging (€ 300.000) zijn eerder structureel in de meerjarenbegroting 2021-2025 verwerkt.

Europese aanbesteding Belastinginformatiesysteem

Voor het uitvoeren van onze belastingtaken maken wij gebruik van een belastinginformatiesysteem en een frontoffice-applicatie. Beide contracten verlopen in mei 2022. Wij zijn recent gestart met de voorbereidingen voor een Europese aanbesteding.

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2018 is besloten om voor projectleiding en inkoopadvies € 300.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve voorbereiding

aanbestedingen. In deze meerjarenbegroting 2021-2025 is geen rekening gehouden met de kosten van een implementatie van een mogelijk nieuw belastinginformatie-systeem en de eventuele conversie van de huidige databestanden naar een nieuwe omgeving. Deze kosten komen ook niet aan de orde, als de aanbesteding wordt gegund aan de huidige leverancier Centric.

Europese aanbesteding Kantoorautomatisering + Telefonie

In 2018 is de implementatie van een gezamenlijke ICT-infrastructuur afgerond voor het belastinginformatiesysteem van de RBG met twee andere belastingkantoren, BGHU en BSGW. Een volgende stap in de samenwerking kan een gezamenlijke kantoorautomatise-ringsomgeving zijn. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2018 is besloten om voor projectleiding en inkoopadvies € 150.000 toe te voegen aan de in te stellen reserve voorbereiding aanbestedingen.

Het contract voor onze telefoondiensten (bedrijfs- en klantentelefonie) loopt mei 2020 af. Voor het sluiten van een nieuw contract wordt onderzocht of een Europese aanbesteding moeten worden opgestart of een onderhandse offertetraject moet worden gevolgd. De kosten voor service en onderhoud zijn ook hier onderdeel van de meerjarenbegroting 2021-2025. De kosten van een mogelijke implementatie en projectleiding ad € 150.000 zijn bij de vaststelling van de jaarrekening2018 toegevoegd aan de bestemmingsreserve voorbereiding aanbestedingen.

Huisvesting

Sinds mei 2014 beschikken wij over een eigen huisvesting in Schiedam. Het afgesloten huurcontract (met huurcompensatie van de vorige huurder van onze kantoorruimte, te weten de gemeente Schiedam) loopt af in 2024. Op dat moment vervalt ook de huur-compensatie ad € 145.000 per jaar die we van de gemeente Schiedam hebben ontvangen. Het wegvallen van de jaarlijkse compensatie vanaf mei 2024 is verwerkt in de meerjarenbegroting 2021-2025.

1.2.3 Actuele ontwikkelingen verwerkt in meerjarenbegroting 2021-2025

Invorderingstraject 2020-2021

In ons financieel meerjarenperspectief bedroegen de geraamde opbrengsten dwanginvordering € 4.325.000 en werd er rekening gehouden met een jaarlijkse storting in de voorziening oninbaar dwanginvordering van € 700.000. De geraamde exploitatiekosten van de RBG werden daardoor structureel verlaagd met opbrengsten invordering ad € 3.625.000.

In maart 2020 zijn echter de dwanginvorderingsmaatregelen gestopt na de uitbraak van het coronavirus en de beperkende maatregelen die in verband daarmee door de regering zijn afgekondigd. De Nederlandse economie is in een aantal branches tijdelijk op slot gezet en de regering ondersteunt ondernemers op diverse manieren om faillissementen en massaontslag te vermijden.

Het stopzetten van de dwanginvordering heeft uiteraard financiële gevolgen. Normaliter staat met name het eerste half jaar in het teken van de incasso van vorderingen die nog openstaan van voorgaande jaren (loonvorderingen en vermogensbeslagen). In het 2e kwartaal worden de eerste invorderingsactiviteiten gestart van de onbetaald gebleven belastingaanslagen die zijn opgelegd in het eerste kwartaal van 2020.

Wij hebben voor onze deelnemers in april 2020 een eerste calculatie opgesteld van mogelijke financiële consequenties voor het jaar 2020 als gevolg van de coronacrisis. Bij deze scenario's is ervan uitgegaan dat de beperkte lock-down zal duren tot 1 juli 2020. In het derde kwartaal zullen vervolgens de beperkingen langzaam worden afgebouwd en zullen de economische activiteiten in bepaalde branches weer opgebouwd gaan worden. Wij schatten vervolgens in dat de RBG in het 4e kwartaal van 2020 de invorderingsactiviteiten weer in de volle breedte kan gaan uitvoeren. We hebben ingeschat dat we totaal in 2020 uitkomen op ca 50% van onze normale productie in het kader van dwanginvordering

Wij gaan ervan uit dat de economie van Nederland in een recessie zal komen, waarbij faillissementen en bedrijfssluitingen plaats zullen vinden en daardoor ook meer inwoners van ons beheersgebied hun werk verliezen.

Het is daarom voorspelbaar dat de geïncasseerde opbrengsten (dwang)invordering onder druk komen te staan. Wij zullen geconfronteerd worden met een toename van uitstaande vorderingen en met een vermindering van inkomsten.

Onze raming van de opbrengst dwanginvordering gaat voor 2021 uit van dezelfde hoeveelheid verstuurde aanmaningen (110.000), dwangbevelen (60.000) en hernieuwde bevelen (30.000) als voor de crisis. De inbaarheid van de opgelegde invorderingskosten zal echter afnemen. Wij houden normaliter rekening met een jaarlijkse storting in de voorziening oninbaar van € 700.000 en verhogen dit ramingsbedrag voor 2021 met € 500.000.
Tevens gaan wij ervan uit dat de recent door het kabinet verlaagde invorderingsrente voorlopig gehandhaafd blijft. Vanaf 23 maart 2020 bedraagt de rente 0,01 %, zodat onze renteopbrengsten bij te late betaling drastisch zullen dalen.
Deze opbrengst bedroeg in 2019 ca. € 500.000. Wij ramen voor 2021 (nog) een opbrengst van € 75.000 als gevolg van incasso van vorderingen van voor 23 maart 2020.
Samenvattend ramen wij voor 2021 een bruto-opbrengst dwanginvordering van € 3.900.000 en houden wij rekening met een storting in de voorziening oninbaar van € 1.200.000. De netto-opbrengst dwanginvordering wordt geraamd op €2.700.000.
Dit betekent dus een verlaging van de inkomsten met € 925.500.

1.2.4 (wettelijke) Ontwikkelingen die op een later moment van invloed kunnen zijn op de meerjarenbegroting 2021-2025

Tegengaan problematische schulden

Eén op de tien huishoudens heeft problematische schulden. Daarnaast loopt een grote groep het risico om problematische schulden te krijgen. Het kabinet is zich hiervan bewust en heeft in juli 2018 wetsaanpassingen aangekondigd die moeten leiden tot het terugdringen van het aantal mensen met problematische schulden. Daarnaast is in het Interbestuurlijk Programma afgesproken dat alle overheden zich inzetten om iets te doen aan de problematische schuldenproblematiek. De beoogde inwerkingtredingsdatum van de nieuwe wetgeving is 1 januari 2021.

Aanpak

We zijn een pilot gestart met een groep van 7.000 klanten die problematische schulden hebben. De pilot heeft als doel om kennis op te doen om toe te werken naar de nieuwe wet- en regelgeving en te komen tot eventueel nieuw beleid in 2021.

Werkwijze

We gaan met de huidige schuldenpositie aan de slag en we proberen deze klanten voor de toekomst op weg te helpen.
Wij werken in de geest van de wet en zijn gestart met een proactieve klantgerichte invordering. We zoeken persoonlijk contact, onder andere via huisbezoeken, en leveren maatwerk om deze groep hulp te bieden en gezamenlijk te zoeken naar een gepaste oplossing. Klanten die niet aan hun betalingsverplichting kunnen voldoen en te maken hebben met andere schuldeisers, worden doorgestuurd naar de schuldhulpverlening. We proberen ervoor te zorgen dat verdere schulden worden voorkomen. Hiermee sluiten wij aan op de behoorlijkheidskaders die zijn opgesteld door de Nationale Ombudsman. Voor klanten die wel kunnen, maar niet willen betalen, hanteren wij de bestaande manier van invorderen. Om deze activiteiten te kunnen uitvoeren, is er voor het jaar 2020 een incidenteel budget van € 450.000 beschikbaar gesteld door het algemeen bestuur.

Borging binnen processen

Parallel aan het project wordt gekeken naar alle facetten die nodig zijn om de nieuwe wet- en regelgeving structureel vanaf 2021 in de processen te incorporeren. Denk hierbij aan:

- Meer inzicht in de persoonlijke omstandigheden van de schuldenaar;
- Vroegtijdige herkennen van betalingsachterstanden en het actief doorgeven aan schuldhulpverleningsinstanties;
- Proactieve en duidelijke communicatie

Financiën (structureel)

In de loop van 2020 worden alle gegevens verzameld, waardoor we een beeld krijgen van de mogelijke consequenties van een nieuwe aanpak. Eind 2020 zullen wij de eind-resultaten presenteren met mogelijk opgenomen wijzigingen voor het invorderingsbeleid, inclusief een financiële doorrekening. In de begroting 2021 is dus nog **geen** rekening gehouden met de financiële gevolgen van een mogelijk nieuwe manier van invorderen.

Duurzaamheidsinvestering

Vanuit de Wet WOZ moeten zonnepanelen en andere energiebesparende en –opwekkende voorzieningen (duurzaamheidsinvesteringen) in de objectkenmerken meegenomen worden. De zonnepanelen zijn inmiddels geïnventariseerd, maar nog niet van een waarde voorzien. De inventarisatie van de waterpompen moet nog uitgevoerd worden. De Waarderingskamer zal in haar toezicht beoordelen of wij dit op een juiste wijze betrekken in de marktanalyse.

Wijziging besluit proceskosten bestuursrecht

De wetgever zoekt naar mogelijkheden om de proceskostenvergoedingen, die aan No-Cure-No-Pay (NCNP)-bureaus worden betaald, te verminderen. Daartoe is door de minister van Rechtsbescherming een onderzoeksopdracht gegeven aan het WODC. Het onderzoek beoogt om inzicht te bieden in de werkwijze en het verdienmodel van de NCNP-bureaus en in de administratieve lasten en kosten (in geld en tijd) voor gemeenten, belastingsamenwerkingen en de Belastingdienst. De vraag of het wenselijk is om het Besluit proceskosten bestuursrecht (Bpb) aan te passen en zo ja, op welke manier, is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek. Het onderzoek zal naar verwachting worden afgerond in juli 2020.

Tegelijkertijd is, onafhankelijk hiervan, door het ministerie van Justitie en Veiligheid een voorstel tot wijziging van het Bpb in internetconsultatie geplaatst. Dit voorstel beoogt juist een verhoging van de vergoeding per procespunt (met ruim 40%) en biedt bovendien de mogelijkheid dit nog te verhogen, ingeval het gedrag van het bestuursorgaan daartoe aanleiding geeft.

Achtergrond van de voorgestelde wijziging is een onderzoek naar de gesubsidieerde rechtsbijstand, waaruit is gebleken dat de huidige tarieven niet kostendekkend zijn en dat bestuursorganen onvoldoende doordrongen zouden zijn van de maatschappelijke kosten van procederen.

Namens de samenwerkende belastingkantoren is een reactie gegeven via de internet-consultatie. In deze reactie wordt gewezen op de aanzuigende werking van een verhoging voor NCNP-bureaus en daardoor ook juridisering van het bezwaar en beroepsproces. Concreet zijn de volgende aanpassingen van het wetsvoorstel voorgesteld:

- een apart besluit proceskosten belastingen, dat recht doet aan de belastingpraktijk;
- een verlaging van de proceskosten in bezwaarfase ten behoeve van dejuridisering;
- de proceskosten deels afhankelijk te maken van het bestreden belastingbedrag.

Het is niet bekend wanneer de wijzigingen ingaan. De mogelijke verlaging zal in ieder geval niet voor 2021 plaatsvinden. Het besluit tot verhoging zal mogelijk eerder genomen worden.

1.2.5 Overige ontwikkelingen

We houden met onderstaande ontwikkelingen rekening in onze dienstverlening, processen en systemen. We zullen deze vernieuwingen proberen te realiseren zonder hiervoor extra budget-aanpassingen in de begroting op te nemen. Daarmee continueert de RBG de ingezette lijn om geen extra kosten op te nemen in de begroting, de zogenoemde 'verborgen efficiency".

Wet verbetering rechtsbescherming WOZ

Op basis van de Wet WOZ wordt een WOZ-waarde aan een onroerende zaak toegekend. Sinds 2015 kan men belang hebben bij een lagere en een hogere WOZ-waarde, en kunnen belanghebbenden (eigenaren en huurders) ook tegengestelde belangen hebben. De eigenaar/verhuurder van een woning kan dus belang hebben bij een procedure van de huurder over de WOZ-waarde. Ook kan de huurder belang hebben bij een procedure van de eigenaar/verhuurder over de WOZ-waarde van een sociale huurwoning. De huidige wetgeving is hier nog onvoldoende op toegespitst. Het wetsvoorstel probeert dit te regelen, maar dat heeft ingrijpende gevolgen voor de gemeentelijke uitvoering van de Wet WOZ. Er is dan ook veel gereageerd op het voorstel. Die reacties hebben er toe geleid dat het Ministerie van Financiën even pas op de plaats maakt met het verder brengen van het wetsvoorstel.

Inmiddels heeft de Hoge Raad een uitspraak gedaan waarin is bepaald dat derden belanghebbende ook in de bezwaarfase toegelaten kunnen worden. Dit is het geval als er duidelijk tegengestelde belangen zijn, zoals bij sociale verhuur. Wij verwachten dat de effecten minimaal zijn.

Voormelding objectgegevens

Ieder jaar stellen we de WOZ-waarde vast van alle objecten in de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam. Deze WOZ-waarde wordt via het aanslagbiljet gecommuniceerd. De Waarderingskamer heeft de wens geuit de klant (particuliere eigenaren) een voorziening te bieden waarin gegevens van de woning (zoals een dakkapel, aanbouw en zonnepanelen) inzichtelijk zijn en wijzigingen actief gemeld kunnen worden. Doel is om samen met de klant een juiste WOZ-waarde vast te stellen, zodat een correcte aanslag wordt verstuurd. We hebben inmiddels software aangekocht waarmee klanten via MijnRBG toegang krijgen tot de gegevens van hun woning, deze kunnen bekijken en eventuele wijzigingen kunnen doorgeven. Om dit onder de aandacht te brengen zullen we in 2020 actief en wijkgericht gaan aanschrijven. Eventuele correcties die hieruit voorvloeien, worden meegenomen bij de herwaardering van de WOZ-waarden 2021.

Omgevingswet

De verwachting is dat in 2021 de Omgevingswet in werking treedt. Hierdoor neemt het vergunningsvrije bouwen toe en neemt de meldingsplicht af. Bij het bepalen van de WOZ-waarde moeten we echter wel rekening houden met verbouwingen. Dit betekent dat onze controlewerkzaamheden beperkt zullen toenemen. Wij zullen dit terugmelden aan de BAG-basisregistratie. Deze verbouwingen worden in onze reguliere controles bijvoorbeeld via luchtfoto's meegenomen.

Wet modernisering elektronisch verkeer

In 2021 treedt de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer in werking. Deze wet regelt dat burgers en bedrijven het recht krijgen om elektronisch zaken te doen met de overheid. Klanten kunnen op dit moment digitaal hun zaken regelen via MijnRBG. Wij zullen in 2020 bezien welke precieze gevolgen deze wetgeving met zich meebrengt.

Wet open overheid

De wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijkheid maken van overheids-informatie en moet ervoor zorgen dat deze beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De aanvankelijk voorziene inwerkingtreding medio 2020 lijkt niet haalbaar, zodat op dit moment uitgegaan wordt van inwerkingtreding in 2021. Invoering van actieve openbaarmaking door de RBG zal, conform een door de Unie van Waterschappen op te stellen meerjarenplan, gefaseerd plaats kunnen vinden in de periode 2021 tot 2025. Door het voornamelijk uitvoeringsgerichte karakter van de RBG zal de impact van de invoering van de Woo beperkt zijn.

Digitalisering

De Wet digitale overheid heeft als doel het regelen van het veilig en betrouwbaar kunnen inloggen voor Nederlandse burgers en bedrijven bij de (semi-)overheid. Publieke dienstverleners worden verplicht om identificatiemiddelen van het betrouwbaarheidsniveau 'substantieel' of 'hoog' te gebruiken om toegang te geven tot hun online diensten. De wet stelt daarnaast open standaarden verplicht. Hiermee implementeert Nederland de EU richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps. De wet biedt ook grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens in het authenticatieproces, waaronder het burgerservicenummer, bij het geven van de digitale toegang tot publieke dienstverlening voor burgers en bedrijven. De wet digitale overheid zal naar verwachting medio 2020 gefaseerd in werking treden. RBG is samen met andere belastingkantoren in 2019 al gestart met de noodzakelijke voorbereidingen.

Kosten

In 2017 heeft de Ministerraad besloten dat alle kosten voor beheer en exploitatie van de Wet digitale overheid (voorheen Generieke Digitale Infrastructuur) worden doorbelast aan de gebruikers. Vooralsnog zijn dit de kosten voor het gebruik van de DigiD, DigiD-machtigen en MijnOverheid. Er is door ons bestuur besloten om deze kosten niet op te nemen in de begroting van de RBG. Onze deelnemers zullen de diensten betalen, waarbij 40% zal worden betaald door de gemeenten (verrekening via het gemeentefonds) en 60% door de waterschappen.

Ontwikkeling MijnOverheid

Wij kiezen er voorlopig voor om de digitale dienstverlening rondom MijnOverheid niet uit te breiden. Er wordt wel ingezet op uitbreiding van diensten via het eigen MijnRBG kanaal. Deze afweging is kostentechnisch gestuurd.

Doorbelasting overige voorzieningen in 2019

Vanaf 1 januari 2019 zullen ook alle andere voorzieningen van de Generieke Digitale Infrastructuur worden doorbelast. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar "transactiegerichte voorzieningen" en "niet-transactiegerichte voorzieningen". Transactiegerichte voorzieningen worden net als DigiD, DigiD-machtigen en MijnOverheid doorbelast op basis van het aantal transacties maal de prijs per transactie. Naast DigiD, DigiD-machtigen en MijnOverheid zijn de volgende voorzieningen als transactiegericht gekarakteriseerd: eIDAS, Berichtenbox voor bedrijven, Beheervoorziening BSN en eFactureren via Digipoort. Met uitzondering van eIDAS maken wij nog geen gebruik van deze voorzieningen. Voor het gebruik van eIDAS is besloten om in 2019 nog geen bedrag in rekening te brengen bij de afnemers. De hoogte van de kosten voor 2020 en verder is nog niet bekend. De kosten dienen dus te zijner tijd opgenomen te worden in de begroting van de deelnemers van onze GR.

Dienstverlening

Wij sturen op kwaliteit en zijn hierbij klantgericht. Het bieden van moderne betaal-faciliteiten en het snel en in 1 x goed helpen van onze klanten, ongeacht het gekozen kanaal, zijn hierbij belangrijk. Onze klantgegevens zijn op orde met betrouwbare data. We

willen onnodige gesprekken voorkomen en betrekken de klant proactief bij wat we doen op basis van klantprofilering. Een pragmatische aanpak staat hierbij steeds voorop, we moeten het niet onnodig ingewikkeld maken voor onze klanten. We zullen maximaal inzetten op online gebruikersgemak voor onze klant waarbij we streven naar een toegankelijke, gebruiksvriendelijke en veilige omgeving waarbij we zelfservice stimuleren. In 2020 hebben we een nieuwe website in productie genomen en in de loop van het jaar wordt ook MijnRBG vernieuwd.

Uitstroom ivm AOW-gerechtigde leeftijd

Gelet op de krapte op de arbeidsmarkt blijft het sturen op de kwaliteit van het personeelsbestand de komende jaren een belangrijk aandachtspunt. In de periode 2019-2024 zal een groot aantal medewerkers als gevolg van pensionering uittreden. Het is van belang dat wij dit gemis van kennis en ervaring (tijdig) kunnen opvangen. Coaching en ontwikkeling van onze medewerkers wordt nadrukkelijk ingezet om het toekomstige verlies zoveel als mogelijk met eigen medewerkers op te vangen.

1.2.6 Groei RBG - Samenwerking

De intentie bij de groei van de RBG blijft gericht op toetreding tot de RBG van inliggende gemeenten. Een eerste stap daarin kan ook zijn het overnemen of aanbieden van diensten voor inliggende gemeenten, bijvoorbeeld kwijtschelding of WOZ.

Als kansen zich voordoen laten we die niet liggen. Groei is vanuit betrouwbaarheid en robuustheid geen must. Vanuit oogpunt van doelmatigheid is er altijd voordeel te behalen. Uit maatschappelijk oogpunt is uitbreiding van de RBG met nieuwe gemeenten ook een goede zaak. De totale uitvoeringskosten worden lager en het is ook voor de klant prettiger. De klant heeft dan immers met één uitvoeringsorganisatie te maken voor zijn lokale belastingen. Hij hoeft dan bijvoorbeeld maar eenmaal te bellen, te betalen, bezwaar te maken of kwijtschelding aan te vragen voor al zijn lokale belastingen.

We werken samen met andere belastingorganisaties om investeringen gezamenlijk te dragen. Tevens kunnen wij profiteren van (elders) ontwikkelde best practices en kunnen we samen medewerkers opleiden en inzetten om met name de kwetsbaarheid van cruciale specifieke functies te verminderen.

1.2.7 Financiële kaders

Onderstaande uitgangspunten zijn gebaseerd op de vastgestelde kaderbrief 2021.

Uitgangspunt lonen
Het aantal formatieplaatsen is per 1 januari 2021 116 en is ongewijzigd ten opzichte van 2020.

Bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2021-2025 is als stelpost rekening gehouden met een stijging van de loonkosten van 2,5% in de nog af te sluiten nieuwe cao per 1 januari 2021. We gaan er vooralsnog vanuit dat de wijziging van het discontovoet pensioenen en als gevolg daarvan stijgende werkgeverslasten binnen de 2,5% loonkostenstijging kan worden opgevangen. Vanaf 2022 is eveneens jaarlijks 2,5% loonstijging geraamd. Mogelijke loonaanpassingen, verdere werktijdaanpassingen of wijzigingen in secundaire arbeidsvoorwaarden als gevolg van een nieuwe af te sluiten CAO, kunnen van invloed zijn op de toekomstige personeelskosten.

Uitgangspunt prijzen
Voor de prijsontwikkelingen van goederen en diensten wordt gerekend met de nationale consumentenprijsindex (CPI). De CPI is gebaseerd op de in de macro economische verkenning 2020 (MEV 2020) van september 2019 van het Centraal Planbureau opgenomen indexcijfers. Voor 2021 wordt uitgegaan van de geprognosticeerde cijfers voor 2020, omdat deze voor 2021 niet beschikbaar zijn. Deze prognose bedraagt 1,6% voor de materiële kosten volgens de CPI (bijlage 9, prijzen en lonen, 1970-2020). In deze begroting 2021 zal met 1,6% CPI worden gerekend, dat is 0,8% lager dan in de vorige meerjarenraming.

Financiële effecten van de uitgangspunten lonen en prijzen op de begroting 2021 vergeleken met de meerjarenbegroting 2020-2024, jaarschijf 2021 en overige mutaties
De begroting 2021 is verhoogd met € 515.600 ten opzichte van de jaarschijf 2021 van de meerjarenbegroting 2020-2024 door:

• Correctie 1,0% salarisverhoging vanuit CAO 2020 per 1-7-2020 (zat niet in ramingen)	€ 80.900
• Verlaging reiskosten o.b.v. jaarrekeningcijfers	€ 25.000 -/-
• Verlaging budget flexibele schil inhuur	€ 69.400 -/-
• Gevolgen 0,8% minder prijsinflatie op goederen en diensten	€ 70.600 -/-
Totaal	€ 84.100 -/-

Mutaties als gevolg van inschattingen incasso door coronacrisis

• Incidenteel 2021 toevoeging voorziening dubieuze debiteuren	€ 500.000
• Incidenteel 2021 lagere invorderingsopbrengst	€ 425.500
Totaal	€ 925.500

Overig gemuteerde exploitatiebudgetten
Naast de mutaties personeelskosten, prijsinflatie en de invorderingsopbrengsten zijn nog enkele wijzigingen doorgevoerd in de exploitatiebudgetten naar aanleiding van de resultaten uit de jaarrekening 2019 te weten:

* verlaging kosten voor printen correspondentie	€ 100.000 -/-
* verlaging facilitaire kosten	€ 50.000 -/-
* verhoging bankkosten (stijging door invoeren divers betaalgemak)	€ 30.000
* verlaging kosten gegevensverstrekking door derden	€ 50.000 -/-
* verlaging overige diensten inclusief klanteninformatie	€ 50.000 -/-
* verlaging rente en afschrijving	€ 5.800 -/-

Totaal € 225.800 -/-

Overige aanpassingen

Vanwege de bijzondere omstandigheden als gevolg van de incassomaatregelen zullen we vermoedelijk minder tijd kunnen besteden om nieuwe projecten in de bedrijfsvoering op te gaan starten. Voor 2021 verlagen we incidenteel de toevoeging aan de in de meerjaren-begroting geraamde voorziening bedrijfsvoering met € 100.000.

In 2024 vervalt de periode van de reeds ontvangen huurcompensatie (nl. einde huurcontract mei 2024). In 2024 wordt nog 5 maanden toegerekend van deze huurcompensatie ad.€ 62.100. Vanaf 2025 is de huurcompensatie dus vervallen.

Samenvattend is de begroting 2021 als volgt gemuteerd:

• Effect lonen en prijzen	-/-	€ 84.100
• Gevolgen coronacrisis invordering	+	€ 925.500
• Aanpassing nav jaarrekening 2019	-/-	€ 225.800
• Lagere toevoeging in 2021	-/-	€ 100.000
Totaal mutaties netto-kosten	**+**	**€ 515.600**

In beginsel is het uitgangspunt dat deelnemersbijdragen bij gelijkblijvende taken een constante lijn laten zien met uitzondering van de doorrekening van de loon- en prijs-ontwikkelingen. Echter door de aanpassingen in de invorderingsopbrengst als gevolg van de coronacrisis zijn de berekende deelnemersbijdragen hoger dan normaal. Zie hiervoor ook paragraaf 4.1. Verdeelsleutel.

Mutaties ten opzichte van de meerjarenbegroting 2021-2025

	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
HHDelfland	240	110	74	37	62
HHSchieland en de Krimpenerwaard	120	55	37	19	31
Gemeente Delft	66	33	24	15	21
Gemeente Vlaardingen	43	20	13	6	11
Gemeente Schiedam	47	24	18	12	16
	516	243	167	88	142

Mutaties ten opzichte van de begroting 2020

• Loonstijging		€ 222.600
• Goederen en diensten inclusief inflatie	**-/-**	€ 204.800
• Beroepsprocedure kwijtschelding		€ 300.000
• Gevolgen coronacrisis invordering		€ 925.500
Totaal		€ 1.243.300

Ter vergelijking de geraamde deelnemersbijdragen 2016-2020 (zie paragraaf 4).

2016	€ 15.147.500
2017	€ 14.987.000
2018	€ 14.993.500 (na verlaging € 13.788.500)
2019	€ 14.196.300
2020	€ 14.715.600

1.3 Planning & controlcyclus

Op basis van de afspraken uit het prestatiecontract met de deelnemers en op basis van de financiële verordeningen van de RBG is de planning & controlcyclus 2020/2021 als volgt:

Onderwerp	RBG	Deelnemers #
4e Kwartaalrapportage 2020 prestatiecontract		Uiterlijk 31 januari 2021
Specifieke belasting-verantwoording 2020 inclusief accountantsverklaring		Eind februari 2021
Kaderbrief begroting 2022		Eind februari 2021
1e Kwartaalrapportage 2021 prestatiecontract		Uiterlijk 30 april 2021
Managementrapportage t/m april 2021	Uiterlijk 31 mei 2021	
Jaarrekening 2020 RBG	Concept cijfers voor 15 april 2021 Vaststelling voor 15 juli 2021	
Begroting 2022 RBG	Vaststelling voor 15 juli 2021	
Raming 2022 belastbare eenheden		Uiterlijk 1 juni 2021
2e Kwartaalrapportage 2021 prestatiecontract		Uiterlijk 31 juli 2021
Managementrapportage t/m augustus 2021	Uiterlijk 30 september 2021	
3e Kwartaalrapportage 2021 prestatiecontract		Uiterlijk 31 oktober 2021
Managementrapportage t/m oktober 2021, alleen financieel	Uiterlijk 15 november 2021	
Eindrapportage prestatiecontract 2021		Uiterlijk eind januari 2022

De stukken aan de deelnemers worden behandeld in het MT of het dagelijks bestuur van de RBG

1.4 Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten in €

	Begroting 2021	Begroting 2020	Rekening 2019
Lasten			
Rente en afschrijvingen	**€ 182.000**	**€ 195.600**	**€ 181.700**
Personeelslasten			
Lonen, premies en overige lasten	€ 8.377.200	€ 8.092.000	€ 7.203.900
Reiskostenvergoeding	€ 237.900	€ 257.100	€ 233.600
Opleidingen	€ 197.500	€ 192.700	€ 150.400
Personeel van derden	€ 800.000	€ 848.200	€ 1.681.300
Subtotaal: Personeelslasten	**€ 9.612.600**	**€ 9.390.000**	**€ 9.269.200**
Goederen en diensten van derden			
Druk en bindwerk	€ 310.400	€ 403.900	€ 206.700
Onderhoud derden	€ 1.233.500	€ 1.214.100	€ 1.192.800
Huur, service en facilitaire kosten	€ 829.700	€ 865.800	€ 765.700
Kantoorautomatisering en telefonie	€ 721.100	€ 709.700	€ 641.500
Portokosten	€ 483.400	€ 475.800	€ 503.700
Woz-kosten	€ 2.394.600	€ 2.356.900	€ 2.325.500
Bankkosten	€ 342.900	€ 308.000	€ 342.800
Gegevensverstrekking	€ 572.000	€ 612.200	€ 541.500
Overige diensten incl. klanteninformatie	€ 1.348.200	€ 1.080.900	€ 1.118.100
Subtotaal: Goederen en diensten van derden	**€ 8.235.800**	**€ 8.027.300**	**€ 7.638.300**
Bijdragen aan derden	**€ -**	**€ -**	**€ -**
Toevoeging voorzieningen / onvoorzien			
Onvoorzien	€ 250.000	€ 250.000	€ -
Toevoeging voorzieningen	€ 100.000	€ 200.000	€ 170.000
Toevoeging reserve pilot problematische schulden			€ 250.000
Toevoeging reserve matching invorderingsopbrengst			€ 550.000
Subtot.: Toevoeging voorzieningen / Onvoorzien	**€ 350.000**	**€ 450.000**	**€ 970.000**
Project kwijtschelding HHD+HHSK	**€ 450.000**	**€ 450.000**	**€ 445.800**
Totaal lasten	**€ 18.830.400**	**€ 18.512.900**	**€ 18.505.000**
Baten			
Financiële baten	**€ 22.800**	**€ 22.800**	**€ 14.600**
Incidentele baten			**€ 51.000**
Opbrengsten dwanginvordering	**€ 3.900.000**	**€ 4.325.500**	**€ 4.586.200**
Toevoeging voorzieningen dub. Debiteuren	**€ -1.200.000**	**€ -700.000**	**€ -976.800**
Bijdrage van deelnemers	**€ 15.958.600**	**€ 14.715.600**	**€ 14.196.000**
Onttrekking aan reserve huur	**€ 149.000**	**€ 149.000**	**€ 148.900**
Onttrekking aan reserve problematische schulden			**€ 216.000**
Onttrekking aan reserve bedrijfsvoering			**€ 189.900**
Onttrekking aan reserve WOZ			**€ 92.000**
Onttrekking aan reserve Bestandsoptimalisatie			**€ 102.700**
Onttrekking aan reserve Voorbereiding aanbestedingen			**€ 1.900**
Totaal baten	**€ 18.830.400**	**€ 18.512.900**	**€ 18.622.400**
Exploitatieresultaat	**€ -**	**€ -**	**€ -117.400**
Netto-belastingopbrengsten	€ 475.812.000	€ 466.482.400	€ 457.335.700

1.5 Product: Belastingheffing

Het product belastingheffing betreft het opleggen van aanslagen gemeentelijke - en waterschapsbelastingen, waaronder zuiverings-, watersysteem- en wegenheffing, OZB-heffing en afvalstoffenheffing, rioolrechten, leges en precariobelasting. Daarnaast behoort ook de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken tot dit product, alsmede het verwerken van verzoek- en bezwaarschriften en het voeren van beroepsprocedures.

Bij het hoofdproces heffen is ook sprake van veel klantcontacten. Bij bedrijven voor het bepalen van de belastingplicht, het opvragen van additionele gegevens voor de aanslagregeling en het afdoen van bezwaar- en beroepschriften. Bij particulieren met name voor het afdoen van verzoek- bezwaar- en beroepschriften.

De belangrijkste taken die worden uitgevoerd m.b.t. gegevensbeheer, zijn:
- Verwerking kadastrale informatie, WOZ en Basisregistratie personen BRP;
- Verwerking overige basisregistraties en inkomende data;
- Opleggen waterschapsbelastingen;
- Opleggen gemeentelijke belastingen;
- Bepalen en beschikken van WOZ-waarden;
- Opleggen precariobelasting en leges;
- Accountmanagement en contractbeheer;
- Buitendienst controle;
- Data-analyse, uitvoeren crosscontroles;
- Systeemanalyse en functioneel applicatiebeheer.

Gegevensbeheer is een belangrijke taak ten behoeve van belastingheffing. Onder gegevensbeheer worden alle bronnen geschaard die door middel van contracten en overeenkomsten worden gebruikt. Gezien het belang van de kwaliteit van de gegevens worden met gegevensleveranciers afspraken gemaakt over de te leveren en terug te leveren informatie voor het proces. Verder is met de waterschappen en gemeenten afgesproken welke kwaliteitseisen zij stellen aan de registraties, omdat de gegevens die beheerd worden door de RBG ook tot de kerngegevens van andere waterschaps- en gemeenteprocessen behoren.

Doel
- Het juist, volledig en tijdig bepalen van de waarde van onroerende zaken;
- Het juist, volledig en tijdig opleggen van de aanslagen;
- Het juist, volledig, tijdig, en gemotiveerd afhandelen van verzoeken en bezwaar- en beroepschriften.

Effect
De klant begrijpt de belastingaanslag en is mede daardoor bereid de aanslag te betalen.

Kritische succesfactoren
- Juistheid, volledigheid en actualiteit van de brongegevens;
- Volledigheid aanslagoplegging;
- Doorlooptijd afhandeling bezwaar- en beroepschriften.

Prestaties
- Het percentage onbestelbaar retour aanslagbiljetten particulieren bedraagt maxi maal 0,5 procent;
- Het percentage onbestelbaar retour aanslagbiljetten bedrijven bedraagt maximaal 2,0 procent;
- Het oordeel van de Waarderingskamer over de uitvoering van de WOZ is minimaal voldoende;

- Binnen de wettelijke termijn (thans 3 jaar) na het ontstaan van de belastingplicht of het einde van het tijdvak zijn alle nog ontbrekende aanslagen definitief opgelegd;
- 98% van alle aanslagen wordt in het heffingsjaar opgelegd;
- 95% van alle volledige parkeerbezwaren wordt binnen 6 weken na het einde van de bezwaartermijn afgewikkeld.
- 95% van alle volledige WOZ-bezwaren wordt binnen 6 weken na het einde van de bezwaartermijn afgewikkeld.
- 95% van alle overige binnengekomen volledige bezwaar- en verzoekschriften wordt 12 weken na dagtekening van de aanslag afgedaan, met een mogelijkheid van 6 weken verdaging.
- Het aantal gegronde WOZ-bezwaren is maximaal 0,5% van de WOZ-beschikkingen.
- Het aantal gegronde bezwaren (plicht) is maximaal 1% van het aantal aanslagen.

Financiën

Product belastingheffing	**Begroting 2021**	**Begroting 2020**	**Rekening 2019**
Lasten	€ 14.066.100	€ 13.833.300	€ 12.522.100
Baten			€ 24.400-
Nettolasten	€ 14.066.100	€ 13.833.300	€ 12.497.700

Voor toelichting op de mutaties, zie de paragraaf 1.2.7. Financiële kaders

1.6 Product: Invordering

Het product invordering betreft het innen van de belastinggelden bij de klanten en het afhandelen van kwijtscheldingsverzoeken. De belangrijkste taken in dit proces zijn:
- Bijhouden belastingdebiteurenadministratie;
- Bijhouden financiële administratie/betalingsverwerking en vervullen kasfunctie;
- Verzenden van aanmaningen, loon- en overheidsvorderingen;
- Betekenen van dwangbevelen;
- Beslagleggen en executoriale verkopen;
- Behandeling van verzoeken, bezwaar- en beroepschriften kwijtschelding;
- Beoordelen invorderbaarheid en het doen van voorstellen tbv oninbaarverklaring.

Vanuit het invorderingsproces worden de klanten eerst aangemaand en vervolgens via dwanginvordering benaderd om tot betaling over te gaan. Daarnaast vindt binnen dit product het afdoen van kwijtscheldingverzoeken plaats alsmede het afdoen van beroepschriften tegen een afwijzing kwijtschelding.

Doel
- Het volledig, juist en tijdig incasseren van de belastingaanslagen;
- Het volledig, juist en tijdig en gemotiveerd afhandelen van kwijtscheldingsverzoeken en van bezwaar- en beroepschriften tegen een afwijzing kwijtschelding.

Effect
- De klant betaalt de belastingaanslag tijdig en volledig;
- De klant die een verzoek tot kwijtschelding heeft ingediend én voor kwijtschelding van de belastingschuld in aanmerking komt, wordt kwijtschelding verleend.

Kritische succesfactoren
- Volledigheid en tijdigheid incasso/invordering;
- Doorlooptijd afhandeling van kwijtscheldingsverzoeken.

Prestaties
- De binnengekomen kwijtscheldingsaanvragen worden binnen 8 weken na ontvangst afgedaan, indien de aanvraag volledig is.
- De beroepschriften tegen de afwijzing kwijtschelding worden binnen een termijn van 16 weken na ontvangst afgedaan.
- Het toewijzingspercentage naar aanleiding van de beroepschriften kwijtschelding is minder dan 2% van alle kwijtscheldingsverzoeken. Hierbij worden niet de toewijzingen meegerekend, die ontstaan doordat bij eerdere behandeling geen, of onvoldoende informatie is verstrekt door de klant.

Financiën:

Product invordering	**Begroting 2021**	**Begroting 2020**	**Rekening 2019**
Lasten	€ 4.142.500	€ 4.057.800	€ 4.184.000
Baten	€ 2.700.000-	€ 3.625.500-	€ 3.609.400-
Stelpost kwijtschelding HHD+HHSK	€ 450.000	€ 450.000	€ 445.800
Nettolasten	€ 1.892.500	€ 882.300	€ 1.020.400

Voor toelichting op de mutaties, zie het paragraaf 1.2.2. Financiële kaders

2. Meerjarenperspectief

In deze paragraaf is een doorrekening gemaakt van de opgestelde exploitatiebegroting in meerjarenperspectief. Hierin is een jaarlijkse doorrekening van 2,5% voor de personele - en 1,6% voor de materiële kosten opgenomen.

In 2022 is rekening gehouden dat de invorderingsopbrengst weer toeneemt als gevolg van normalisering invorderingsactiviteiten. Meerjarig wordt gerekend met een toename van de netto-opbrengst van € 2,7 miljoen naar € 3 miljoen. Ter vergelijking in 2019/2020 bedroeg de netto-opbrengst € 3,6 miljoen.

2.1 Meerjarenperspectief 2021-2025 – cijfermatig

Meerjarenperspectief RBG 2021-2025 bedragen in €

Lasten	Totaal 2020	Totaal 2021	Totaal 2022	Totaal 2023	Totaal 2024	Totaal 2025
Personeel & Organisatie						
Loonkosten	8.092.000	8.377.200	8.586.630	8.801.296	9.021.328	9.246.861
Reiskostenvergoeding	257.100	237.900	243.848	249.944	256.192	262.597
Opleidingen	192.700	197.500	202.438	207.498	212.686	218.003
Personeel van derden	848.200	800.000	820.000	840.500	861.513	883.050
Subtotaal	**9.390.000**	**9.612.600**	**9.852.915**	**10.099.238**	**10.351.719**	**10.610.512**
Goederen en diensten van derden						
Druk- & bindwerk	403.900	310.400	315.366	320.412	325.539	330.747
Onderhoud derden	1.214.100	1.233.500	1.253.236	1.273.288	1.293.660	1.314.359
Portokosten	475.800	483.400	491.134	498.993	506.976	515.088
Huur-, service- en facilitaire kosten	865.800	829.700	842.975	856.463	870.166	884.089
Kantoorautomatisering en telefonie	709.700	721.100	732.638	744.360	756.270	768.370
WOZ-kosten	2.356.900	2.394.600	2.432.914	2.471.840	2.511.390	2.551.572
Bankkosten	308.000	342.900	348.386	353.961	359.624	365.378
Gegevensverstrekking	612.200	572.000	581.152	590.450	599.898	609.496
Overige diensten incl. klanteninformatie	1.080.900	1.348.200	1.369.771	1.391.688	1.413.955	1.436.578
Subtotaal	**8.027.300**	**8.235.800**	**8.367.573**	**8.501.454**	**8.637.477**	**8.775.677**
Onvoorzien						
Onvoorzien	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
Toevoeging aan voorziening dubieuze debiteuren	700.000	1.200.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000
Toevoeging aan voorziening bedrijfsvoering	200.000	100.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Subtotaal	**1.150.000**	**1.550.000**	**1.550.000**	**1.550.000**	**1.550.000**	**1.550.000**
Totaal exploitatielasten	**18.567.300**	**19.398.400**	**19.770.488**	**20.150.692**	**20.539.196**	**20.936.189**
Rente en afschrijving	195.600	182.000	182.000	182.000	182.000	182.000
Kwijtschelding HHD en HHSK	450.000	450.000	450.000	450.000	450.000	450.000
Totaal lasten	**19.212.900**	**20.030.400**	**20.402.488**	**20.782.692**	**21.171.196**	**21.568.189**
Bijdrage van deelnemers	14.715.600	15.958.600	16.130.688	16.510.892	16.986.296	17.445.389
Opbrengst vervolging	4.325.500	3.900.000	4.100.000	4.100.000	4.100.000	4.100.000
Onttrekking aan reserve huurcompensatie	149.000	149.000	149.000	149.000	62.100	0
Financiële baten	22.800	22.800	22.800	22.800	22.800	22.800
Totaal baten RBG	**19.212.900**	**20.030.400**	**20.402.488**	**20.782.692**	**21.171.196**	**21.568.189**
Saldo programma	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3. Paragrafen

3.1 Financiering

Liquiditeit
De exploitatiekosten worden voor een belangrijk deel gefinancierd uit de bijdragen van de deelnemers. Deze bijdragen worden per kwartaal ontvangen van de deelnemers. Hieronder is een liquiditeitsprognose weergegeven, gebaseerd op het uitgavenpatroon van de RBG.

Liquiditeitsprognose	**Raming**	**Kwartaal**			
	x € 1.000	**1**	**2**	**3**	**4**
personeelslasten	9.613	2.387	2.396	2.390	2.440
goederen en diensten van derden	7.419	1.855	1.855	1.855	1.855
WOZ-bijdrage	2.395		2.395		
onvoorzien	250	63	63	63	61
rente en aflossing	182	46	46	46	44
uitgaven	**19.859**	**4.351**	**6.755**	**4.354**	**4.400**
invorderingsopbrengst	3.900	390	1.170	1.170	1.170
inkomsten	**3.900**	**390**	**1.170**	**1.170**	**1.170**
saldo liquide middelen	**-15.959**	**-3.961**	**-9.545**	**-12.729**	**-15.959**
bijdragen van deelnemers	15.959	3.961	5.584	3.184	3.230
overschot / tekort liquide middelen		0	0	0	0

De piek van de jaarlijkse uitgaven ligt in het 2e kwartaal van enig jaar omdat de bijdrage in de WOZ-kosten van circa € 2,3 miljoen in april-mei in één termijn moet worden betaald aan het Ministerie van Financiën. In de kwartaalbijdrage van de deelnemers wordt hiermee rekening gehouden.

Belastingopbrengsten van de deelnemers
De RBG ontvangt belastingopbrengsten voor haar deelnemers. Op basis van de ramingen 2020 int de RBG in 2021 netto circa € 475 miljoen aan belastingen. Deze gelden komen binnen op de inningsrekeningen van de RBG. De gelden worden dagelijks afgedragen aan de deelnemers.

Kasgeldlimiet
Op grond van de Wet FIDO is bepaald hoeveel maximaal met kort geld gefinancierd mag worden. De norm voor gemeenschappelijke regelingen is vastgesteld op 8,2% van het totaal van de bruto kosten van de begroting. Voor het begrotingsjaar 2021 is dit: 8,2% van € 20.030.400 = € 1.642.000 (afgerond).

Vermogensbehoefte
In maart 2014 is de RBG een lening aangegaan van € 1,7 miljoen met een looptijd van 10 jaar tegen een rente van 1,88%.

Renterisiconorm
De renterisiconorm bindt de looptijd van leningen aan een minimum. De Wet FIDO omschrijft deze norm als maximale herfinanciering van bestaande leningen van 20% per jaar voor gemeenschappelijke regelingen. Voor de RBG is dit in 2021 € 340.000 (nl. 20% van € 1,7 miljoen. De lopende geldlening heeft een looptijd van 10 jaar. In 2021 zal de maximale aflossing € 172.000 zijn. Dit blijft ruim onder de renterisiconorm.

Schatkistbankieren
Eind 2013 is de Wet houdbare overheidsfinanciën in werking getreden. Deze wet voorziet in een wettelijk instrument voor het bereiken en vasthouden van houdbare overheidsfinanciën. Onderdeel van de wet vormt het verplicht schatkistbankieren, waarbij de saldi van de bankrekeningen van lagere overheden, onder bepaalde voorwaarden, verplicht aan de schatkist moeten worden gestort. Met de deelnemers zijn afspraken gemaakt om die verplichte afstorting tot een minimum te beperken.

3.2 Financiële risico's

Met betrekking tot de hiervoor gepresenteerde begroting onderkennen wij de volgende financiële risico's:

1. *Tegenvallende opbrengst dwanginvordering (zie hiervoor op blz. invorderingstraject 2020-2021)*

De opbrengst voor de dwanginvordering is een belangrijk dekkingsmiddel voor de uitgaven van de RBG. De invorderingsopbrengst blijft naast onze eigen tijdige incassoactiviteiten sterk afhankelijk van het betaalgedrag van de klanten en externe ontwikkelingen, zoals het economisch klimaat of wijzigingen in het belastingstelsel. De hoogte van de opbrengst is daardoor ongewis. Daarnaast bestaat het risico dat deze opbrengst niet volledig wordt gerealiseerd (betaald) in 2021. Om dit risico op te vangen wordt jaarlijks bij de jaarrekening de stand van de voorziening dubieuze debiteuren bepaald. Eerder is ook geschreven over de wijziging in wet- en regelgeving met betrekking tot maatschappelijk invorderen. Deze wijziging kan ook van invloed zijn op de hoogte van de opbrengst dwanginvordering.

2. *Loon, prijs- en rentestijgingen*

Bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2021-2025 is rekening gehouden met een stijging van de loonkosten van 2,5% zoals overeen te komen in de nieuwe cao per 1 januari 2021. We gaan er vooralsnog vanuit dat de wijziging van het discontovoet pensioenen binnen de 2,5% loonkostenstijging kan worden opgevangen. Vanaf 2022 is eveneens jaarlijks 2,5% loonstijging geraamd. Mogelijke loonaanpassingen, verdere werktijdaanpassingen of wijzigingen in secundaire arbeidsvoorwaarden als gevolg van een nieuwe af te sluiten CAO, kunnen van invloed zijn op de toekomstige personeelskosten.

3. *Uitbesteding van niet-kernactiviteiten*

Niet-kernactiviteiten zijn waar mogelijk uitbesteed. Het risico is dat afspraken niet, of niet tijdig worden nagekomen, of dat de kwaliteit van dienstverlening onvoldoende is. Door middel van haar algemene leveringsvoorwaarden, contracten, dienstverlening-overeenkomsten, stuurinformatie en controlemaatregelen houdt de RBG grip op de dienstverlening die is uitbesteed. Via het afsluiten van verwerkersovereenkomsten wordt ook rekening gehouden met bijvoorbeeld bescherming persoonsgegevens.

4. *Vervuiling van en/of incomplete gegevensbestanden*

Correctiewerkzaamheden als gevolg van foutieve aanslagen hebben extra kosten tot gevolg. In het kader van het uitvoeringsprotocol zijn goede afspraken met deelnemers gemaakt maken over beheer, verantwoordelijkheid, gebruik en uitwisseling van gegevens.

Door middel van een stelsel van periodieke verbandcontroles worden de juistheid en volledigheid van de administraties geborgd. Foutieve en/of onvolledige gegevens van derden worden conform protocol teruggemeld aan de bronhouder van de betreffende (landelijke) basisregistraties.

5. Fraude

Onder frauderisico verstaan we: het risico dat met opzet handelingen worden verricht, door eigen personeel of derden, waardoor de RBG en daarmee de deelnemers financiële schade oplopen.
Er zijn grofweg een tweetal onderdelen in de RBG-organisatie waar fraude aan de orde zou kunnen zijn: het belastingproces en de financiële administratie.
De RBG heeft mogelijke situaties waarin fraude zich voor zou kunnen doen geïnventariseerd en maatregelen beschreven om de risico's op fraude tot een minimum te beperken. De frauderisico-analyse is onderdeel geworden van het risicomanagement.

6. Risicomanagement

De RBG is bekend met de risico's (bijvoorbeeld financiële of imago) die gelopen worden bij de uitvoering van de werkprocessen. Op een groot aantal onderdelen zijn maatregelen getroffen om deze risico's tot een minimum te beperken. Dat is vooral gebeurd waar de risico's het grootst (kans en impact) zijn. Op basis van een risico-inventarisatie wordt per jaar een top vijf van processen nader onderzocht om verdere verfijning van beheersmaatregelen door te voeren om de risico's verder af te dekken.

7. Integriteit

De RBG besteedt nadrukkelijk aandacht aan het thema integriteit. De (her)invoering van de ambtseed heeft vanaf 2015 plaatsgevonden en maakt nu vast onderdeel uit van het integriteitsprogramma. Alle medewerkers doen jaarlijks mee aan workshops of e-learning waar diverse dilemma's worden besproken en de medewerkers worden geconfronteerd met fraudegevoelige situaties.

8. Claims van derden

De RBG is verzekerd tegen aansprakelijkheid door derden. Daarnaast kunnen in bepaalde gevallen ook claims door derden worden ingediend die niet onder de aansprakelijkheids-verzekering vallen. Claims van derden kunnen betrekking hebben op claims wegens aansprakelijkheid door onzorgvuldig handelen.

9. Informatiebeveiliging en privacy

Vanwege de grote afhankelijkheid van een goed functionerende ICT-infrastructuur en de eisen (ook door derden) die aan de betrouwbaarheid daarvan worden gesteld, heeft de RBG het informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld. In dit plan zijn maatregelen opgenomen die noodzakelijk zijn (en soms ook wettelijk verplicht) om een betrouwbare werking van onze informatiesystemen zoveel mogelijk te garanderen. In het plan komen onderwerpen aan de orde zoals: beveiliging van de toegang, privacy persoonsgegevens, DigiD-beveiligingscertificaat en certificering van onze leveranciers.
In het privacybeleid is rekening gehouden met de bepalingen uit de Wet Meldplicht Datalekken en de Europese Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

10. Koepelvrijstelling BTW

Een eerder aangekondigde inperking van de zogenaamde koepelvrijstelling, waarmee bedrijven en decentrale overheden in een samenwerkingsverband diensten aan hun leden kunnen vrijstellen van btw, is opgeschort. De inperking was aangekondigd per 1 januari 2019, als direct gevolg van arresten van het Europese Hof. Omdat dit financiële consequenties heeft voor gebruikers van de koepelvrijstelling heeft het kabinet zich samen met andere Europese lidstaten hardgemaakt voor reparatie via Europese regelgeving. Echter is duidelijk geworden dat de benodigde unanimiteit van alle lidstaten voor de

aanpassing van de Europese regelgeving niet waarschijnlijk is. De verdere afhandeling en termijnen zijn onduidelijk.

Het Ministerie van Financiën en van BZK zijn een onderzoek gestart naar de impact van deze inperking. Hierbij wordt gekeken naar de financiële belangen op macroniveau.
De resultaten van het onderzoek worden gebruikt bij het overleg over de koepelvrijstelling op Europees niveau. Het herstellen van de koepelvrijstelling wordt naar verwachting in 2020 op Europees niveau besproken. Om de koepelvrijstelling voor gemeenschappelijke regelingen te handhaven, is unanimiteit van alle lidstaten nodig. Wij zullen deze ontwikkeling nauwlettend volgen. Dit kan immers een kostenverhogend effect met zich meebrengen. In de meerjarenbegroting 2021-2025, bij de deelnemersbijdragen, is ervan uitgegaan dat de koepelvrijstelling blijft bestaan.

3.3 Reserves

In de begroting 2021 is rekening gehouden met de „Bestemmingsreserve uitbreiding samenwerking gemeenschappelijke regeling". De stand van de reserve per 1 januari 2021 wordt geraamd op € 50.000. De uitgaven in 2020 zijn afhankelijk van geïnteresseerde partijen die willen toetreden tot de RBG.

Daarnaast is rekening gehouden met de "bestemmingsreserve huurcompensatie kantoorpand Schiedam". Jaarlijks valt een evenredig deel van deze reserve vrij ter compensatie van de huurkosten. De stand van deze reserve wordt op 1 januari 2021 geraamd op € 509.300.

Andere bestemmingsreserves die door het algemeen bestuur zijn ingesteld, zijn de volgende reserves (hiervan is de raming van de stand per 1-1-2021 niet in te schatten):

a) Bedrijfsvoering

Deze reserve is in de jaarrekening 2017 ingesteld om projecten te kunnen uitvoeren. De RBG stelt de klant centraal en hanteert daarbij het principe, digitaal waar het kan en persoonlijk waar nodig. De gedachte is het klantvriendelijker en efficiënter plannen en innen van de aanslagen met opbrengstmaximalisatie als leidraad. We hebben ook in 2019 de nodige stappen gezet om o.a. het aantal automatische incasso's te verhogen, onder andere door flexibele automatische incasso aan te bieden. De kosten van het klantbehoefteonderzoek 2019 zijn ook uit deze reserve gedekt. Een ander element binnen deze reserve is het optimaliseren van onze automatisering. In 2018 zijn de eerste contouren van een samenwerking op het gebied van een gezamenlijke ICT-infrastructuur gerealiseerd met de belastingkantoren BGHU en BSGW. In 2019 is onder andere het gezamenlijke service-, incident- en releasemanagement tot stand gekomen.

b) Voorbereiding aanbestedingen

Voor het uitvoeren van onze belastingtaken maken wij gebruik van een belastinginformatie-systeem en een digitale klantenbalie. Beide contracten verlopen in mei 2022.
Voor kosten van projectleiding en inkoopadvies bij Europese aanbesteding is een bedrag gereserveerd van € 300.000 bij de jaarrekening 2018.

In 2018 is de implementatie van een gezamenlijke ICT-infrastructuur afgerond voor het belastinginformatiesysteem van de RBG met twee andere belastingkantoren, BGHU en BSGW. Een volgende stap in de samenwerking kan een gezamenlijke kantoorautomatiseringsomgeving zijn. Voor dit onderdeel is voor projectleiding en inkoopadvies € 150.000 gereserveerd.

Het contract voor onze telefoondiensten (bedrijfs- en klantentelefonie) loopt in 2020 af. Voor projectleiding en inkoopadvies telefoondiensten is € 150.000 via bestemming jaarrekening 2018 gereserveerd.

c) matching invorderingsopbrengst

Door wijzigingen in de comptabiliteitsvoorschriften is deze reserve bij de jaarrekening 2019 door het algemeen bestuur ingesteld. Het betreft vooral dwangbevelopbrengsten waarvan de vervolgacties in een toekomstig belastingjaar plaatsvinden. In de tariefstelling van de kosten (waaronder die van het dwangbevel per post) is hier rekening mee gehouden. Immers, het versturen van het dwangbevel is eenvoudig administratief te realiseren. Vanuit deze opbrengst moet ook het werk ter voorbereiding en uitvoering van een hernieuwde betekeningsronde gedekt worden. Hiervoor is begin 2020 € 550.000 beschikbaar.

3.4 Verbonden partijen

Vanuit het publiek belang kunnen banden worden aangegaan met derden, de zogenaamde verbonden partijen. De RBG heeft hierbij een bestuurlijk en/of een financieel belang.

De RBG is lid geworden van de werkgeversvereniging waterschappen om de cao voor waterschappen van toepassing te kunnen verklaren. Het lidmaatschap is ingegaan per 1 januari 2019 in verband met de nieuwe onderhandelingen voor de cao vanaf 1 januari 2020. Lid worden van de werkgeversvereniging is een keuze van elk waterschap en elke sectorvolger (de RBG is een sectorvolger). Een vereniging wordt gevormd door leden die ambitie en doelstellingen delen en verwachten deze gezamenlijk beter te kunnen realiseren dan ieder voor zich. De vereniging heeft tot taak te verbinden, draagvlak onder haar leden te verwerven en zo het samen sterker staan te realiseren.

3.5 Incidentele baten en lasten

Voor het jaar 2021 verwachten we geen incidentele lasten en baten.

3.6 EMU-saldo

De RBG is niet gehouden aan de EMU-regels. De effecten van de RBG behoren tot uitdrukking te komen via de individuele bijdragen aan de RBG in de begrotingen van de deelnemers.

4. Verdeelsleutel en financiering

4.1 Verdeelsleutel

De financiële consequenties voor de deelnemers worden in deze paragraaf benoemd.

De verdeling van de kosten is gebaseerd op paragraaf 6.2 „Verdeelsleutel en bijdrage per deelnemer" uit het Bedrijfsplan RBG 2015. Dit bedrijfsplan is opgesteld in het kader van de samenwerking tussen de gemeente Schiedam en de RBG per 1 januari 2015.
De verdeelsleutel is in 2021 niet gewijzigd ten opzichte van 2020.

Verdeelsleutel 2021 in %	
Hoogheemraadschap van Delfland	47,0%
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	23,5%
Gemeente Delft	12,3%
Gemeente Vlaardingen	8,5%
Gemeente Schiedam	8,7%

Voor de gemeente Delft, de gemeente Vlaardingen en de gemeente Schiedam geldt tevens dat zij garant staan voor de meerkosten van salarisgarantie van enkele medewerkers, die zijn overgegaan naar de RBG. Door het vertrek/pensionering van enkele oud-Vlaardingers en oud-Schiedammers zijn de specifieke toegerekende meerkosten de afgelopen jaren gedaald.

Daarnaast wordt in deze begroting 2021 de specifieke kosten voor het gewijzigd kwijtscheldingsbeleid (afschaffing kwijtschelding zuiveringsheffing) toegerekend aan Delfland (€300.000) en Schieland en de Krimpenerwaard (€ 150.000).

Op basis van deze exploitatiebegroting 2021 van de RBG wordt de bijdrage per deelnemer aan de RBG als volgt geraamd:

	2021	2022	2023	2024	2025
Totale netto-kosten RBG x € 1.000	15.959	16.131	16.511	16.986	17.445
Bijdragen deelnemers					
HHDelfland	7.547	7.628	7.808	8.033	8.250
HHSchieland en de Krimpenerwaard	3.773	3.814	3.904	4.016	4.125
Gemeente Delft	1.915	1.935	1.981	2.038	2.093
Gemeente Vlaardingen	1.382	1.397	1.430	1.471	1.511
Gemeente Schiedam	1.341	1.356	1.388	1.428	1.466
	15.959	16.131	16.511	16.986	17.445
Bijdragen deelnemers was					
HHDelfland	7.307	7.518	7.734	7.996	8.188
HHSchieland en de Krimpenerwaard	3.654	3.759	3.867	3.998	4.094
Gemeente Delft	1.849	1.902	1.957	2.023	2.072
Gemeente Vlaardingen	1.339	1.377	1.417	1.465	1.500
Gemeente Schiedam	1.294	1.332	1.370	1.416	1.450
	15.443	15.888	16.344	16.898	17.304
Mutaties ten opzichte van de meerjarenbegroting 2021-2025					
HHDelfland	240	110	74	37	62
HHSchieland en de Krimpenerwaard	120	55	37	19	31
Gemeente Delft	66	33	24	15	21
Gemeente Vlaardingen	43	20	13	6	11
Gemeente Schiedam	47	24	18	12	16
	516	243	167	88	142

BTW compensatie

Bovenstaande bijdragen betreffen de kosten inclusief btw. Voor de deelnemende gemeenten schuift de RBG jaarlijks, op basis van de btw-transparantiemethode, de btw die is betaald ter uitvoering van werkzaamheden voor de gemeentelijke deelnemers door naar de gemeenten. De gemeenten compenseren deze doorgeschoven btw vervolgens bij het BTW compensatiefonds.

De jaarlijkse vast te stellen procentuele omvang van de door te schuiven btw is gelijk aan het procentuele aandeel in de kosten per deelnemer. Gemiddeld kan de gemeente Delft per jaar € 125.000 compenseren, de gemeente Vlaardingen €85.000 en de gemeente Schiedam kan gemiddeld ook € 85.000 aan BTW compenseren. Door deze compensatie zijn de werkelijke kosten in de RBG voor de gemeenten lager dan bovengenoemde bijdragen.

4.2 Financiering door deelnemers

De exploitatiekosten van de RBG worden gefinancierd door de twee deelnemende Hoogheemraadschappen Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam. De deelnemers betalen jaarlijks in 4 kwartaal-voorschotten hun bijdrage overeenkomstig hetgeen is geregeld in het prestatiecontract. De voorschotten 2021 worden afgeleid uit de liquiditeitsprognose van de RBG, zoals opgenomen in paragraaf 2.2. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2021 wordt de definitieve bijdrage per deelnemer bepaald.

5. Vaststelling

Ingevolge artikel 31 van de Gemeenschappelijke Regeling RBG, en artikel 5 en artikel 6, eerste lid, van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie RBG, opgemaakt door het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep.

Rotterdam, 15 april 2020.

Het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep,

directeur,	voorzitter,
H.B. Sigmond	drs. A.J.B. van der Klugt

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur van de Regionale Belasting Groep in de openbare vergadering van 1 juli 2020.

Het algemeen bestuur van de Regionale Belasting Groep,

directeur,	voorzitter,
H.B. Sigmond	drs. A.J.B. van der Klugt

REGIONALE
BELASTING
GROEP

Aan de verenigde vergadering van het
Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 2929
2601 CX Delft

Onderwerp : Verzoek kenbaar maken zienswijze ontwerpbegroting RBG 2021
Bijlage : Ontwerpbegroting 2021 RBG
Datum : 22 april 2020

Geachte bestuur,

Het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep (RBG) heeft op 15 april 2020 de ontwerpbegroting 2021 opgemaakt. De gemeenschappelijke regeling bepaalt dat het algemeen bestuur van de RBG de begroting voor 15 juli moet vaststellen. Bovendien is bepaald dat de algemene besturen van de deelnemers in de gelegenheid gesteld moeten worden om hun zienswijze op de begroting te geven. Hierbij bieden wij u de ontwerp-begroting RBG 2021 aan, met het verzoek uw zienswijze daarop uiterlijk 15 juni 2020 aan ons kenbaar te maken.

Het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep,
namens dezen,

H.B. Sigmond
directeur

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep
Postbus 4083
3102 GB SCHIEDAM

UW BRIEF
22 april 2020
ONS KENMERK
1450132
DATUM D&H VERGADERING
12 mei 2020
DELFT
25 juni 2020

ONDERWERP
Zienswijze op begroting 2021 Regionale Belasting Groep

Geacht bestuur,

Als antwoord op uw brief van 22 april 2020 waarin u ons in de gelegenheid stelt een zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegroting 2021 van de Regionale Belasting Groep in te dienen, delen wij u mede dat in onze bijeenkomst van 25 juni 2020 is besloten geen aanleiding te zien hiervan gebruik te maken.

Hoogachtend,
De verenigde vergadering van Delfland,

de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de voorzitter,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1845
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.05
Omschrijving	Besluitvorming ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027

Geagendeerd	Vergaderdatum
Verenigde Vergadering	25 juni 2020

Toelichting

Onderwerp van Manfred van Wienhoven

Voorgesteld besluit

In te stemmen met het ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027

Onderwerp: Ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027
Dossiernummer: 1845

Gevraagd besluit VV:
In te stemmen met het ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027 (dossiernummer 1845)

1. Probleemstelling - context

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is in 2000 in werking getreden. Doel van de richtlijn is dat uiterlijk in 2027 al het water, in alle Europese landen, schoon en gezond is. Delfland deelt deze ambitie en heeft daaraan "levend" toegevoegd.
Om dit te bereiken moeten alle EU-lidstaten stroomgebiedbeheerplannen voor de waterkwaliteit (SGBP's) opstellen. Binnen elk stroomgebied werken gemeenten, provincies, waterschappen en Rijkswaterstaat samen aan het doel van de KRW. Delfland maakt onderdeel uit van het Nederlandse deelstroomgebied Rijn-West. Dit deelstroomgebied maakt onderdeel uit van het internationale stroomgebied Rijndelta.

De KRW kent drie planperiodes:
- KRW1: 2009-2015;
- KRW2: 2016-2021;
- KRW3: 2022-2027.

Voor elke periode wordt een SGBP opgesteld. Op basis van de dan actuele kennis en inzichten worden per periode fysisch-chemische en ecologische doelen vastgesteld. Dit voorstel gaat in op de derde en laatste KRW-periode 2022-2027.

Delfland moet een bijdrage leveren aan het SGBP3 Rijndelta. Deze betreft:
- monitoring van de KRW-waterlichamen;
- een voorstel voor de begrenzing, status en typering van de KRW-waterlichamen;
- de doelafleiding voor de KRW-waterlichamen;
- het uitvoeren van de eigen maatregelen en het initiëren van samenwerking met derden om bij te dragen aan de doelen in 2027.

Delfland is wettelijk verplicht om een KRW-maatregelenpakket op te nemen in het waterbeheerplan.
In deze context heeft Delfland aan de hand van een gebiedsproces een ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027 opgesteld met maatregelen en waterkwaliteitsdoelen voor de fysisch-chemische toestand en biologie.

Procedure
De formele procedure voor het vaststellen van het KRW-programma begint met het vaststellen en ter inzage leggen van dit ontwerpdocument. Het college heeft het ontwerp KRW-programma op 26 mei 2020 vastgesteld op voorwaarde van instemming van de verenigde vergadering.

Het ter inzage leggen van (onderdelen van) dit ontwerpdocument loopt binnen het tijdschema van het Rijk, via drie zo veel mogelijk parallelle sporen:
1) Delfland legt het ontwerp KRW-programma ter inzage in het najaar van 2020;
2) Het Rijk legt het ontwerp-nationale stroomgebiedbeheerplan Rijndelta (SGBP3) ter inzage in december 2020. Het ontwerp-maatregelenpakket van Delfland voor de KRW wordt hierin opgenomen.
3) De provincie legt het ontwerp regionale waterprogramma ter inzage, in december 2020. De ontwerp-waterkwaliteitsdoelen voor de KRW en begrenzing, status en typering van Delfland worden hierin opgenomen en vastgesteld.

Gevraagd wordt om in te stemmen met het ontwerp KRW-programma, zodat het kan worden vrijgegeven voor inspraak bij Delfland in het najaar van 2020. Met instemming van de VV wordt het maatregelenpakket naar het Rijk gestuurd dat het zal opnemen in het ontwerp nationale SGBP3. Dit wordt door de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu per 22 december 2020 ter inzage gelegd. Aanleveren moet plaatsvinden vóór 1 november 2020.

De ontwerp-waterkwaliteitsdoelen en begrenzing, status en typering van de KRW-oppervlaktewaterlichamen worden na instemming doorgegeven aan de Provincie Zuid-Holland voor vaststelling in het ontwerp regionale waterprogramma en inspraak daarvan. Voor de begrenzing, status en typering heeft vaststelling door D&H al plaatsgevonden. Aanleveren moet plaatsvinden voor 1 november 2020.

Na afloop van de inspraakprocedures (Rijk 6 maanden, Delfland en provincie 6 weken), stemmen Delfland, het Rijk en de provincie de beantwoording van de zienswijzen over het Delflandse KRW-programma af. Vervolgens stelt de VV het KRW-programma van Delfland voor de periode 2022-2027 definitief vast en neemt dit op in het Waterbeheerplan 6.

Overig water
Voorliggend voorstel heeft betrekking op de KRW-doelen, begrenzing, typering en status en maatregelen in de KRW-waterlichamen. Daarnaast bestaat het watersysteem binnen Delfland uit overige wateren (ca. 83%). Delfland werkt samen met partners aan schoon, gezond en levend water in het gehele beheergebied, dus ook in dit overig water. Het is daarom van belang dat ook hiervoor doelen worden vastgesteld en maatregelen worden genomen. Dat is ook met de provincie afgesproken.
De afleiding van doelen voor het overig water, het maatregelpakket hiervoor en de financiële consequenties maken geen onderdeel uit van het nationale SGBP3 maar wel van het WBP6. Vanwege de grote verwevenheid met dit voorstel wordt een doorkijk gegeven van de stand van zaken. De doelen voor overige water moeten uiterlijk in november 2021 zijn voorgesteld door Delfland, zodat ze vóór 31 december 2021 kunnen worden vastgesteld door de Provincie Zuid-Holland.

2. Beoogd effect

Met het vaststellen van het ontwerp KRW-programma zijn het beleid en de maatregelen voor het bereiken van schoon, gezond en levend water in de KRW-waterlichamen in de periode 2022-2027 geactualiseerd en aangepast aan de huidige inzichten en uitgangspunten en voldoen we aan de eisen van de KRW.

Volgend op instemming door de VV wordt het ontwerp KRW-programma 2022-2027 vrijgegeven voor inspraak. Delfland voldoet aan de verplichting voor het op tijd aanleveren van regionale maatregelen aan het SGBP Rijndelta en een voorstel voor begrenzing, typering en statustoekenning en waterkwaliteitsdoelen voor KRW-waterlichamen aan de provincie Zuid-Holland.

3. Kernboodschap

De zorg voor de waterkwaliteit is een van de kerntaken van Delfland.
Wij stimuleren de waterkwaliteit onder meer door het aanleggen van nieuwe waternatuur, ecologisch beheer en maatregelen voor vis. Wij beschermen de waterkwaliteit onder meer door het terugdringen van lozingen uit kassen en van het afspoelen van meststoffen van agrarische bedrijven. Zo werken wij samen met partners aan schoon, gezond en levend water in ons hele gebied. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is daarbij een van de instrumenten. Helaas voldoet het water in de voor de KRW opgenomen waterlichamen binnen Delfland nog niet aan de waterkwaliteitseisen.

Voor de periode 2022-2027 wordt een KRW-programma opgesteld. Dat moet er zorgen dat het water in 2027 in de KRW-waterlichamen schoon, gezond en levend is. Het ontwerp hiervoor is opgesteld in overleg met gemeenten, de provincie en andere partijen die voor de

uitvoering belangrijk zijn, waaronder Glastuinbouw Nederland, agrariërs (via Midden IN Delfland) en natuurorganisaties.

Op basis van de kennis die is opgedaan in eerdere planperiodes en onze watersysteemanalyses zijn per waterlichaam passende doelen opgesteld. Daarbij is rekening gehouden met kenmerken als van nature aanwezige achtergrondbelasting, negatieve effecten op de waterkwaliteit door transport over water, de inrichting van ons watersysteem dat gericht is op afvoeren van water en daarmee beperkte kansen voor waterplanten om tot ontwikkeling te komen.

Het resultaat is een ontwerp (concept) KRW-programma met een ambitieus maatregelenpakket voor haalbare, realistische doelen, die passen bij de eigenschappen van het Delflandse watersysteem. We gaan onder andere meer waternatuur aanleggen, het waterbeheer verbeteren en de samenwerking met partners zoals gemeenten, natuurorganisaties, glastuinbouw en agrariërs versterken. Ook de handhaving wordt versterkt.

Om te zorgen voor schoon, gezond en levend water in alle wateren van Delfland stellen wij in 2021 ook doelen en maatregelen op voor het 'overige water' in ons gebied. Dat doen wij ook samen met partners uit het gebied en met aandacht voor initiatieven van derden.

Deze twee programma's (KRW en overig water) geven de komende jaren invulling aan de waterkwaliteitsambities uit het bestuursakkoord van Delfland.

4. Historie - eerdere besluitvorming

- 13/12/2018: Informatieve VV 13 december 2018. SGBP3 Uitvoeringsplan KRW 2022-2027. Presentatie.
- 05/03/2019: Informatieve brief aan de VV over PBL-rapporten '2e nota gewasbescherming' en 'Nationale analyse'. (Dossiernummer 1652)
- 18/07/2019: Informatieve VV 18 juli 2019. SGBP3 (2022-2027). Presentatie.
- 11/12/2019: Informatieve VV 11 december 2019. SGBP3. Presentatie.
- SGBP3 - Stand van zaken voorbereidingen derde stroomgebiedbeheerplan KRW (dossiernummer 1256).
- SGBP3 - Begrenzing, typering en status van de KRW-waterlichamen Delfland voor de periode 2022-2027 (dossiernummer 1700).
- 07/04/2020: Oriënterende sessie commissie WKK over doelen en maatregelen SGBP3

5. Regelgeving en Beleid

Rijk
De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is in 2000 in werking getreden. In Nederland is de KRW vertaald in de Waterwet, de Wet milieubeheer en de daarop gebaseerde AMvB's en regelingen. De KRW verplicht de lidstaten om elke zes jaar een stroomgebiedbeheerplan op te stellen. Het Rijk stelt voor iedere periode een Werkprogramma KRW op waarin het tijdschema staat voor het opstellen van het stroomgebiedbeheerplan. Daarin staat ook dat overheden binnen het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) onderling afstemmen over te leveren input. Binnen het stroomgebied Rijn-West waar Delfland onderdeel van uitmaakt, gebeurt dit in het RBO Rijn-West. Het KRW-programma Delfland vormt de inbreng van Delfland voor het nationale SGBP Rijndelta en is een actualisatie van het lopende programma voor de periode 2016-2021 dat is vastgelegd in het WBP 5.

De maatregelen voor de KRW voor de periode 2022-2027 stelt Delfland zelf vast. Deze maatregelen worden gerapporteerd aan het Rijk. Maatregelen door andere overheden in waterlichamen binnen Delfland worden door deze overheden zelf bestuurlijk vastgesteld. Binnen het stroomgebied Rijn-West is afgesproken dat de waterschappen – als penvoerder – aan het Rijk de maatregelen doorgeven die gemeenten en de provincie binnen hun

beheergebied gaan treffen. Het door het Rijk vast te stellen SGBP bevat een samenvatting van alle maatregelenpakketten in het stroomgebied.

Het Waterbesluit verplicht het Rijk bij de voorbereiding van het SGBP afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht toe te passen. Om die reden wordt het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan ter inzage gelegd. Eenieder mag gedurende een periode van zes maanden zienswijzen indienen over het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan.

Provincie
De provincie stelt het regionale of provinciale waterprogramma vast. Daarin staan de maatregelen die de provincie zelf in haar gebied neemt en de begrenzing van KRW-waterlichamen. Als er kunstmatige of sterk veranderde wateren zijn (zoals bij Delfland), kan de provincie – in afwijking van de landelijk vastgestelde ecologische doelen – een goed ecologisch potentieel (GEP) als doel vaststellen. In de praktijk stelt de provincie de doelen en begrenzingen vast *op voorstel* van de waterbeheerders.

De Omgevingsverordening Zuid-Holland verplicht de provincie bij de voorbereiding van het regionale of provinciale waterprogramma afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht toe te passen. Belanghebbenden en ingezetenen in Zuid-Holland mogen gedurende een periode van zes weken zienswijzen indienen over het ontwerp-waterprogramma.

Delfland
Gezien de Waterwet is het KRW-programma onderdeel van het waterbeheerplan. Daarom wordt het KRW-programma te zijner tijd opgenomen in het WBP 6. De Inspraakverordening Delfland 2011 is van toepassing op de voorbereiding van het WBP en verplicht het college om afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht toe te passen. Belanghebbenden en ingezetenen krijgen de mogelijkheid gedurende een periode van zes weken zienswijzen in te dienen over het ontwerp KRW-programma.

6. Financiën

Het behalen van de KRW-doelen is geen keuze, maar een resultaatsverplichting waarbij alle redelijkerwijs mogelijke maatregelen moeten worden genomen. De kosten van de voorgenomen maatregelen voor de planperiode 2022-2027 zijn ingeschat op basis van de benodigde inzet van Delfland en ervaring die is opgedaan bij de uitvoering van vergelijkbare maatregelen in de voorgaande programmaperiode(s). Er is onderscheid gemaakt in investerings- en exploitatiekosten.

Jaarlijks worden de benodigde middelen en personele inzet gespecificeerd in het kader van het begrotingsproces 2022–2027 en opgenomen in de begroting en meerjarenraming. Aanpassingen vinden plaats in de BURAP. De systematiek van jaarlijks vaststellen biedt de flexibiliteit om de uitvoering af te stemmen op de voortgang, effectiviteit van maatregelen en ontwikkelingen.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de geschatte investerings- en exploitatiekosten van het maatregelpakket KRW 2022-2027.

Maatregelpakket KRW 2022-2027 Investeringen

	Totaal investering in € miljoen
Ecologische inrichting van het watersysteem (NEZ, vismigratie)	10,8
Borging waterkwaliteitsaspecten bij recreatie	1,9
Totaal	**12,7**

Maatregelpakket KRW 2022-2027 Exploitatie

	Totaal exploitatie 2022-2027 in € miljoen
Maatregelen tegengaan emissies	6,9
Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk	2,5
Ecologische inrichting van het watersysteem (NEZ, vismigratie)	4,2
Anticiperen op toekomst	0,3
Totaal	**13,9**

In totaal worden de investerings- en exploitatiekosten voor de periode 2022-2027 ingeschat op € 26,6 mln, waarvan € 3,9 mln al is opgenomen in de exploitatie van de meerjarenraming t/m 2024. Ter vergelijking: de kosten voor SGBP1 (2010-2015) waren € 26,6 mln en voor SGBP2 (2016-2021) naar verwachting € 24 mln.

Bij het overzicht is de volgende toelichting van toepassing:
- Met de uitvoering van het KRW-maatrelenpakket 2022-2027 is een investering gemoeid van circa € 12,7 mln. Het gaat hier met name om investering in versterking en uitbreiding van het NEZ-netwerk en maatregelen ter bevordering van vismigratie. Hiervoor wordt in de tweede helft van 2021 een voorstel aan de VV voorgelegd. Het investeringsvolume is opgenomen in de strategische investeringsagenda.
- Een deel van de exploitatiekosten is opgenomen in de meerjarenraming t/m 2024. Dit betreft met name de maatregelen rondom emissiereductie glastuinbouw en de planvormingskosten voor de aanleg van het NEZ-netwerk. De exploitatiekosten voor maatregelen die niet in de meerjarenraming t/m 2024 zijn opgenomen én de benodigde middelen voor de periode na 2024 worden elk jaar opgenomen in de begroting en meerjarenraming. Een eerste stap wordt gezet bij het opstellen van de eerstvolgende begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2025.
- Het behalen van de KRW-doelen stelt voorwaarden aan de manier waarop reguliere werkzaamheden worden uitgevoerd, zoals monitoring en maaibeheer. De kosten hiervoor zijn niet meegenomen in dit financiële overzicht, maar worden gedragen door de desbetreffende programma's.

Overig (niet-KRW) water
Delfland wil overal schoon, gezond en leven water, ook buiten de KRW-wateren. De doelen en afspraken over maatregelen worden meegenomen in het WBP6 (2022-2027). De besluitvorming over de benodigde middelen vindt plaats in het kader van het begrotingsproces 2022–2027. Een eerste indicatie komt uit op ca. € 2,5 miljoen per jaar.

7. Duurzaamheid

Het primaire doel van het voorliggende maatregelpakket KRW is schoon, gezond en levend water. Daarmee levert het programma een positieve bijdrage aan de leefomgeving van zowel plant, dier als mens.

Een verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit draagt bovendien bij aan het behoud van de steeds schaarser wordende zoetwaterbronnen in ons beheergebied.
Bij de uitvoering van de maatregelen wordt steeds gekeken naar de meest duurzame oplossingen.

8. Organisatorische en personele consequenties

De uitvoering van het KRW-programma vraagt om een beperkte uitbreiding van of aanpassing van de inzet van (vast) personeel. De financiële en personele consequenties worden bepaald in het kader van het begrotingsproces 2022–2027.

9. OR/GO

n.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Risico: De besluitvormingsprocedure vertraagt waardoor de planning van de nationaal gestelde termijnen voor het aanleveren van maatregelen (Rijk) en doelen (Provincie Zuid-Holland) niet wordt gehaald (1 november 2020).
Beheermaatregel: De huidige planning van de besluitvorming biedt de benodigde ruimte om feedback van de VV te verwerken.

Risico: Dit is de laatste periode voor de KRW. Risico is dat de doelen in 2027 niet zijn behaald.
Beheermaatregel: Er is gekozen voor ambitieuze en realistische doelen. De voorgestelde maatregelen zijn erop gericht om de doelen te halen. Voor het behalen van de doelen is het essentieel dat de voorgestelde maatregelen worden uitgevoerd en dat zij het effect hebben dat nu op basis van de gedurende SGBP1 en SGBP2 verworven inzichten wordt in ingeschat. Door het jaarlijks borgen van de financiën in de begroting en door effectmonitoring wordt erop toegezien dat/of aan deze voorwaarden wordt voldaan.

Het niet halen van de doelen zonder geldige reden heeft (financiële) consequenties: alle redelijkerwijs mogelijke maatregelen om aan de verplichtingen te voldoen, moeten zijn genomen. Het verwerken van de recentste bestaande inzichten in de doelen, voorkomt dat Delfland in een lastige positie terechtkomt in 2027 als het doelbereik moet worden toegelicht aan de EU.

Risico: Het halen van de KRW-doelen is mede afhankelijk van de inzet van maatregelen door derden. Risico is dat derden niet voldoende inspanning leveren op de afgesproken maatregelen of wet- en regelgeving.
Beheermaatregel: De inzet van derden stimuleren we actief, door samenwerking en via het spoor van regulering en handhaving. Delfland monitort ook nauwgezet de voortgang in de uitvoering bij de betrokken gebiedspartners. Gemeenten zijn net als Delfland verantwoordelijk om binnen hun mogelijkheden maatregelen te treffen die effectief bijdragen aan het halen van de KRW-doelen.

Risico: de gemeenten bevestigen hun deel van de KRW-maatregelen niet in september
Beheermaatregel: de gemeenten hebben hierover een brief ontvangen van Delfland. In komende bestuurlijk overleggen wordt hier aandacht aan besteed.

11. Communicatie (in- en extern)

Verplicht onderdeel van het opstellen van het SGBP3 waarvan de KRW-maatregelen Delfland onderdeel uitmaken, is het gebiedsproces. Voor het SGBP3-gebiedsproces is de lijn van de in ontwikkeling zijnde Checklist Participatie gevolgd.

Het doel van het gebiedsproces is het delen en ophalen van gebiedskennis én commitment op doelen en maatregelen in het SGBP3. Op grond hiervan is gekozen voor de strategie om het gebiedsproces vooral te richten op de stakeholders die een verantwoordelijkheid en/of een groot belang hebben en de waterkwaliteit kunnen beïnvloeden, zoals andere overheden en de agrarische sector. Er is besloten zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande netwerken.

Stakeholders die zijn geraadpleegd, zijn o.a. gemeenten, provincie, glastuinbouwsector (via Emissieloze kas), agrarische sector (via Midden in Delfland), natuurorganisaties en de Visstandbeheercommissie (VBC). De input van de geraadpleegde stakeholders is gebruikt voor het afleiden van de doelen. Daarnaast is hen gevraagd een besluit te nemen over de maatregelen die zij zelf nemen om de waterkwaliteit de verbeteren. Om de besluitvormingsproces goed te laten verlopen, is gemeenten gevraagd uiterlijk in september 2020 hun maatregelpakket voor 2022-2027 aan te leveren bij Delfland. De precieze

(ruimtelijke) uitwerking van de maatregelen met de gemeenten is voorzien in de fase direct na de vaststelling.

Over dit voorstel vindt naast de verplichte tervisielegging aparte communicatie plaats in de nieuwsbrieven. Bij vaststelling van het SGBP3 wordt binnen en buiten Delfland uitgedragen dat en hoe Delfland samen met de partners werkt aan schoon, gezond en levend water. Een van de instrumenten daarbij is de KRW. Bij de communicatie wordt aangesloten bij de communicatie rond het WBP 6.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Na instemming van de VV met het ontwerp KRW-programma (doelen en maatregelenpakket) volgt de volgende procedure:

- Delfland stuurt direct na besluitvorming over dit voorstel het ontwerp maatregelenpakket naar het Rijk om op te nemen in het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan. Het Rijk legt op 22 december 2020 het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan gedurende zes maanden ter inzage.
- Delfland stuurt direct na besluitvorming over dit voorstel de ontwerp waterkwaliteitsdoelen en begrenzingen, typering en status naar de Provincie Zuid-Holland om op te nemen in het ontwerp regionale waterprogramma. De provincie legt het ontwerp regionale waterprogramma ter inzage gedurende 6 weken, naar verwachting in december 2020.
- Delfland legt het ontwerp KRW-programma voor een periode van zes weken ter inzage in het najaar van 2020. De terinzagelegging wordt bekendgemaakt in het digitale Waterschapsblad op www.overheid.nl.
- Na alle inspraakprocedures en het verwerken van de zienswijzen stelt Delfland het KRW-programma 2022-2027 vast en neemt de maatregelen op in WBP6 (2021).
- Het Rijk stelt het SGBP vast als onderdeel van het nationale waterplan (2021).
- De provincie stelt het regionale waterprogramma vast (2021).

De besluitvorming voor overig water volgt de besluitvormingsprocedure voor het WBP 6.

13. Bevoegd orgaan

Op grond van artikel 84 van de Waterschapswet is het college bevoegd orgaan om de besluiten van de VV voor te bereiden. Het college vraagt de VV in te stemmen met het ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027, voordat het ter inzage wordt gelegd.

De verenigde vergadering is op grond van artikel 77 van de Waterschapswet bevoegd om in een later stadium het KRW-programma vast te stellen (als onderdeel van het WBP 6).

14. Toelichting

Het ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027 (zie bijlage 1) bestaat in hoofdlijnen uit de afleiding van de fysisch-chemische en biologische KRW-doelen 2027 en de maatregelen voor de periode 2022-2027, het actualiseren van de begrenzing, typering en status van de KRW-waterlichamen. Besluitvorming over het laatste onderdeel heeft al plaatsgevonden door D&H (februari 2020).

Veel werk verzet maar gewenste toestand nog niet bereikt
In de voorgaande (2009-2015) en huidige SGBP-periode (2016-2021) zijn diverse maatregelen doorgevoerd die hebben geleid tot verbetering van de waterkwaliteit. Zo heeft Delfland fors geïnvesteerd in de inrichting van het systeem voor ecologie door het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen, waterplantzones, etc. in een samenhangend netwerk van waternatuur. Het beheer in de waterlichamen is aangepast aan de ecologische doelen: denk aan protocollen voor minder en gerichter maaien. Daarnaast zijn mogelijkheden voor vismigratie verbeterd door vismigratieknelpunten bij veel kunstwerken op te lossen.

De samenwerking met de land- en tuinbouwsector heeft bijgedragen aan de verbetering van de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen. In dit licht van belang is de samenwerking binnen het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en Emissieloze Kas. Verder zijn lokale initiatieven ontplooid, zoals het samen meten met tuinders en melkveehouders en het samen met sportvisserijverenigingen uitzetten van snoek in vispaaiplaatsen. Onder SGBP-2 worden de komende ca. 1,5 jaar nog diverse aanvullende maatregelen uitgevoerd.

De monitoringgegevens die jaarlijks worden gerapporteerd in de Waterkwaliteitsrapportage tonen aan dat de KRW-maatregelen effect hebben gehad. Er is een sterke afname van de hoeveelheid voedingsstoffen en milieuvreemde stoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen. Door de verbeterde habitatgeschiktheid op ingerichte locaties en aangepast maaibeheer ontwikkelt watergebonden vegetatie zich beter en zien we lokaal dat de ecologie verbetert. Op het niveau van de KRW-waterlichamen zet de verbetering in de KRW-beoordeling nog onvoldoende door als gevolg van te hoge concentraties verontreinigende stoffen, vaarverkeer en niet natuurlijke inrichting van het watersysteem. Nadat de KRW-maatregelen uit SGBP2 zijn uitgevoerd, zullen in alle Delflandse KRW-waterlichamen nog knelpunten zijn in de chemische en ecologische waterkwaliteit.

Voor een goede ecologische waterkwaliteit zijn diverse factoren van belang. De belangrijkste hiervan zijn de belasting met nutriënten (stikstof en fosfaat), voldoende doorzicht voor een goed lichtklimaat onder water en de voedselrijkheid van de waterbodem.
Daarnaast is voldoende geschikte ruimte en habitat voor ecologie een belangrijke voorwaarde net als de verbinding tussen ecologisch waardevolle gebieden. Een structurele verbetering van de waterkwaliteit is alleen dan mogelijk wanneer al deze factoren op orde zijn.
Het watersysteem Delfland kenmerkt zich door hoge nutriëntenbelasting. Voor veel gebieden wordt dit vooral veroorzaakt door de achtergrondbelasting (uit onder andere kwel en vanuit de bodem doorveenafbraak). Daarnaast zijn ook (niet natuurlijke belastingen vanuit) de land- en tuinbouw belangrijke bronnen. Ander knelpunt voor het behalen van een helder watersysteem, is de beperkt aanwezige ruimte voor ecologische zones in veel waterlichamen. Het beheergebied is nu eenmaal dichtbebouwd en de vele functies strijden er om een plekje.

Realistisch en ambitieus SGBP 3
De KRW kent een cyclische benadering. Voor elke planperiode worden op basis van actuele kennis en inzichten per KRW-waterlichaam passende doelen voor biologie (plant en dier) afgeleid en normen voor nutriënten. Daarbij verplicht de KRW kortgezegd het maximaal haalbare doel na te streven: ook kostbare maatregelen moeten worden getroffen als deze bijdragen aan een betere waterkwaliteit.

Delfland heeft de afgelopen jaren uitgebreide watersysteemanalyses uitgevoerd en onderzoek gedaan naar de effectiviteit van maatregelen. Daardoor is tijdens SGBP 2 veel kennis opgedaan over de aard en het functioneren van het watersysteem, de oorzaak van huidige knelpunten in de KRW-waterlichamen en over wat wel en niet gedaan kan worden om de toestand te verbeteren (handelingsperspectief). Deze kennis is benut voor het huidige voorstel van doelen en maatregelen voor de 3^{e} planperiode voor de KRW.

Voor de afleiding van de doelen is de Handreiking KRW-doelen van STOWA gebruikt. In deze aanpak wordt het doel bepaald door bij de huidige toestand het gezamenlijke effect van *alle* mogelijke maatregelen op te tellen. Uitzondering hierop vormen maatregelen met significant negatieve effecten op andere functies. Voor de beoordeling wat significant is, is voor de doelafleiding SGBP3 aangesloten op de uitgangspunten zoals toegepast bij SGBP2 en zoals herijkt als onderdeel van het KRW-planproces (D&H 5 maart 2019). Maatregelen die leiden tot gedwongen functieverandering, ten koste gaan van de veiligheid (water aan- en afvoer) en de beroepsvaart of tot significante inkomstenderving leiden in samenhangende gebieden zijn afgevallen.

Op basis van de watersysteemanalyses zijn de hoogst haalbare (realistische) doelen afgeleid. Dat is maatwerk: er is expliciet rekening gehouden met de omstandigheden in het beheergebied van Delfland. Er wordt alleen afgeweken van de landelijke standaardwaarden als natuurlijke omstandigheden (niet-beïnvloedbare achtergrondbelasting met nutriënten) of onwenselijke gevolgen van een andere beheerpraktijk of inrichting van het watersysteem op

gebruiksfuncties daartoe aanleiding geven (o.a. water aan- en afvoer, beroepsvaart). Antropogene (door menselijk handelen veroorzaakte) belastingen vanuit bijv. landbouw en riolering zijn geen reden voor afwijking.

Begrenzing, typering en status waterlichamen
De watersysteemanalyse laat zien dat aanpassing van de begrenzing voor (met name) de boezemwateren nodig is, omdat de huidige indeling niet aansluit bij het landgebruik en de waterhuishouding. De Westboezem bestaat uit twee zeer verschillende delen: de glastuinbouw is vooral een factor van betekenis in het Westland en veel minder in Midden-Delfland. Midden-Delfland bestaat voor een groot deel uit weinig verstedelijkt polder-boezemland, terwijl het Westland grotendeels (sterk verhard) boezemland is.
De Oostboezem bestaat hoofdzakelijk uit een scheepvaartkanaal (de Schie) en de grachten en singels van Den Haag. De Schie is omgeven door polders terwijl Den Haag grotendeels stedelijk boezemland is. Bovendien wateren de vier boezemdelen via verschillende boezemgemalen af op buitenwater. Vanwege deze substantiële verschillen voor de vier boezemdelen, zijn de twee waterlichamen gesplitst in vier waterlichamen.

Als gevolg van de begrenzingswijziging is ook de typering veranderd. Omdat de boezem Haaglanden voorheen onderdeel was van de Oostboezem, werd het water (ten onrechte) getypeerd als "grote diepe kanalen met scheepvaart (M7b)". Het nieuwe waterlichaam boezem Haaglanden krijgt te typering "Gebufferde (regionale) kanalen (M3). De overige typeringen blijven gelijk. De nieuwe "Boezem Schie" blijft een groot diep scheepvaartkanaal (M7b).
Tot slot is ervoor gekozen om het waterlichaam Meijendel samen te voegen met het Rijnlandse waterlichaam Meijendel en Berkheide. Argument hiervoor is dat de wateren uitmaken van een en hetzelfde duinsysteem.

Belangrijkste maatregelen KRW-programma
De voorgestelde SGBP 3-doelen vragen om een ambitieus maatregelenpakket. Doelbereik in 2027 is alleen mogelijk als in de laatste planperiode KRW 2022-2027 een extra inspanning wordt geleverd op het gebied van de eigen taken. Hiervoor is een pakket uitgewerkt met een mix van maatregelen op het gebied van inrichting en beheer, toezicht en handhaving, samenwerking en communicatie. In bijlage 1 is voor de negen waterlichamen een onderbouwing opgenomen van de voorgestelde maatregelen volgens de KRW-systematiek en nadere toelichting bij het nut en noodzaak van de maatregelen.

Bij de totstandkoming van het maatregelenprogramma is een effectgerichte benadering gehanteerd: ook maatregelen in overig water die bijdragen aan het behalen van de KRW-doelen zijn hierin meegenomen. Daarmee zijn we er echter nog niet. Om het ecologisch potentieel te realiseren, is het nodig dat er ook bij de gebiedspartners de bereidheid is om mee te werken aan schoon, gezond en levend water en externe middelen beschikbaar komen voor stimulering van maatregelen. Om verantwoordelijkheid en betrokkenheid van derden te organiseren bij de KRW-opgave zijn aan de hand van de ecologische knelpunten met gebiedspartners in diverse bijeenkomsten oplossingsrichtingen doorgesproken. In de voorgestelde SGBP3-doelen zijn zowel de effecten van de Delflandse maatregelen als de effecten van maatregelen waarvoor andere overheden (d.w.z. Rijk, provincies, gemeenten) aan de lat staan verdisconteerd.

Op basis van systeemanalyses van de KRW-waterlichamen aan de hand van de Ecologische Sleultelfactoren (ESF's) en met input vanuit gebiedspartijen zijn er vijf bouwstenen mogelijk waarbinnen maatregelen de waterkwaliteit verbeteren.

De gebiedspartners onderschrijven de relevantie van deze bouwstenen. Voor de uitwerking van de maatregelen zal Delfland de samenwerking zoeken. Dit kan zijn met gemeenten, maar bijvoorbeeld ook met de tuinbouwsector en terreinbeheerders. Aan gemeenten is per brief een oproep gedaan om te bevestigen dat zij de voor hun gemeente relevante maatregelen zullen treffen. De maatregelen worden de komende planperiode uitgewerkt met de gebiedspartners. Delfland pakt hierin als waterbeheerder en penvoeder van de KRW een regierol.

Voor de waterbeheermaatregelen van Delfland zijn onder de vijf bouwstenen de onderstaande KRW-maatregelen geformuleerd:

Bouwsteen	**Maatregel**	**Toelichting**
Bouwsteen 1: Emissiereductie	Reductie emissies	Extra inzet voor effectieve vergunningverlening bij gebiedsontwikkelingen vanuit Delfland
	Reductie emissie landbouw	Kringlooplandbouw stimuleren binnen beheergebied Delfland (DAW)
	Reductie emissies waterketen	Ondersteuning bieden bij opsporen en handhaven op indirecte lozingen en foutaansluitingen door gemeenten.
	Reductie emissies glastuinbouw	Uitvoeren, evalueren en voortzetten van het afsprakenkader Emissieloze Kas, extra inzet op handhaving na afronding
	Reductie overige emissies zoals microverontreinigingen	Uitvoeren strategie microverontreinigingen.
Bouwsteen 2: Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk	Ecologisch maaien watergangen	Verdere optimalisatie ecologisch maaien
	Ecologisch baggeren	Opstarten traject ecologisch baggeren Delfland. Verkenning aan de hand van pilots voor het in beeld brengen van kansrijke locaties en het bepalen van de effectiviteit
	Sturen met water	Extra investeren in aangepast peilbeheer om zodoende waterstromen nog beter te sturen voor de waterkwaliteit
Bouwsteen 3: Ecologische inrichting van het watersysteem	Ecologisch netwerk	In stand houden en uitbreiden ecologisch netwerk. Netwerk versterken door eigen initiële inspanningen en meeliften met kansen die zich voordoen, bijvoorbeeld als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen en/of het vervangen van beschoeiingen.
	Vispasseerbare kunstwerken	Kunstwerken vispasseerbaar maken en beheren. Realiseren visvriendelijke pompen. Meeliftend op de renovatiecyclus.
Bouwsteen 4: Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie	Hengelsport	Een goede vispraktijk
	Recreatievaart	Nemen van mitigerende maatregelen (zoals het beschermen van oevers) in

		de waterlichamen (aanleg vooroevers).
Bouwsteen 5: Anticiperen op de toekomst	Klimaatadaptatie	In beeld brengen van effecten (waterkwaliteitsstresstesten) en indien nodig mitigerende maatregelen nemen
	Adaptatie gebiedsontwikkelingen (o.a. energietransitie)	In beeld brengen effecten op waterkwaliteit en negatieve effecten vermijden of mitigeren

Alle maatregelen zijn afgeleid conform de KRW-systematiek. Delfland zet hierbij in op wat maximaal kan en effectief is. Voor de maatregel recreatievaart (mitigeren nadelige invloed recreatievaart op waterkwaliteit) is ruimte voor een bestuurlijke keuze. Recreatief varen kan een negatief effect hebben op de waterkwaliteit. Met het oog op significant negatieve effecten wordt terughoudend omgegaan met verdere regulering van de recreatievaart (bijv. tijdelijke vaarverboden bij kwetsbare ecologische gebieden) en wordt ingezet op mitigatie van effecten via inzet van vooroevers waar ruimte beschikbaar is.

Naast de gepresenteerde maatregelen worden de randvoorwaarden (intern en extern) voor het nemen van maatregelen gecreëerd.

KRW-doelen: goed ecologische potentieel (GEP)
Voor elke periode worden aan de hand van de KRW-uitgangspunten fysisch-chemische en biologische (GEP-)doelen vastgesteld op basis van de huidige watersysteemkennis en inzichten. In de meeste waterlichamen lijkt ten opzichte van de huidige toestand een verbetering van de waterkwaliteit haalbaar. Uit de uitgevoerde watersysteemanalyses blijkt dat de standaard (default) landelijke KRW-doelen voor de Delfland-typische waterlichamen (kunstmatig) niet allemaal overal haalbaar zijn en daarmee niet realistisch om na te streven. Bij SGBP 1 en 2 werden deze standaarddoelen veelal wel gehanteerd. De verwachtingen ten aanzien van het ecologische potentieel zijn op basis van de watersysteemanalyses voor verschillende waterlichamen passend gemaakt voor het Delflandse watersysteem. Een samenvattend overzicht en onderbouwing van de voorgestelde conceptdoelen per waterlichaam is opgenomen in bijlage 1.

Op basis van het inzicht in de huidige toestand en inschatting van het ecologisch potentieel worden de volgende aanpassingen op de default-waarden voorgesteld:

- Voor wat betreft de fysisch-chemische condities is vooral een aanpassing van de doelen voor fosfor in de polderwaterlichamen noodzakelijk omdat een belangrijke bron voor fosfor (belasting uit onder andere kwel en de natuurlijke belasting vanuit de bodem, zoals veenafbraak) niet of nauwelijks beïnvloedbaar is.
- Voor wat betreft de biologische doelen is een aanpassing van de doelen voor waterplanten (door verstoring van scheepvaart en het schonen van watergangen ten behoeve van doorstroming) noodzakelijk. De doelen voor macrofauna en in sommige waterlichamen vis moeten vanwege de beperkingen in de groei van waterplanten ook worden bijgesteld. Deze groepen zijn namelijk (deels) afhankelijk van de aanwezigheid van waterplanten om te kunnen gedijen.
- De doelen voor fytoplankton kunnen voor de boezem Westland, Midden-Delfland en de de polderwaterlichamen door een verbeterde toestand of toekomstperspectief (iets) omhoog worden bijgesteld.

De voorgestelde aanpassingen zijn in lijn met het landelijke beeld uit uitgevoerde nationale analyse en de aanpak binnen de samenwerking Rijn-West. Voor het halen van deze aangepaste doelen is nog steeds een behoorlijke inspanning nodig. Maar ze zijn wel realistisch voor 2027.

Overig (niet-KRW) water
De kwaliteit van de KRW-waterlichamen is mede afhankelijk van de kwaliteit van de overige wateren in ons gebied (ca. 83%). Daarom is het belangrijk dat ook hierin maatregelen

worden uitgevoerd voor schoon, gezond en levend water. Met de provincie is afgesproken in 2021 voor deze wateren ecologische doelen af te leiden en vast te stellen.
In het ambtelijk kernteam van het samenwerkingsverband met gemeenten 'Schoon en gezond water' is afgesproken om voor de doelafleiding gebruik te maken van de eerder met elkaar geformuleerde 'Catalogus ambities lokaal water' uit 2017. In bijlage 2 zijn de conceptdoelen voor het overig water opgenomen.

Delfland zoekt de samenwerking met lokale partijen over de uitvoering van de maatregelen én de afstemming van de doelen voor overig water. Voor de doelen en maatregelen wordt participatie van lokale partijen gestimuleerd en is aandacht voor initiatieven van derden. Het overige water geeft veel mogelijkheden voor andere partijen om zich in te zetten en bij te dragen aan verbetering van de waterkwaliteit. Vanaf juni 2020 worden de concept-doelen voor dit overig water bilateraal met gemeenten besproken, zodat deze in respectievelijk april en december 2021 kunnen worden voorgedragen aan en vastgesteld door de provincie. Anders dan bij KRW-waterlichamen geldt voor de doelen voor overige wateren geen resultaatverplichting maar een inspanningsverplichting. In de loop van 2020 wordt voor de overige wateren een realisatiestrategie geformuleerd. Vaststelling van de Delflandse maatregelen vindt plaats parallel aan het besluitvormingsproces voor het WBP6.

Begrippenlijst

DAW: Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
ESF: Ecologische Sleultelfactoren
GEP: goed ecologisch potentieel
KRW: (Europese) Kaderrichtlijn Water
NEZ: Natte Ecologische Zone
RBO: Regionaal Bestuurlijk Overleg
SGBP: Stroomgebiedbeheerplan
VBC: Visstandbeheercommissie
WBP: Waterbeheerplan

15. Bijlagen

1. Ontwerp KRW-Programma Delfland 2022-2027
2. Concept-doelen overig water

Ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027
Dossiernummer : 1845
Vergaderdatum : 25 juni 2020

Hoogheemraadschap van Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 26 mei 2020, dossiernummer 1845

gelezen het positieve advies van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit;

overwegende dat:

met vaststelling van het ontwerp KRW-programma:
- het beleid en de maatregelen voor het bereiken van schoon, gezond en levend water in de KRW-waterlichamen in de periode 2022-2027 geactualiseerd en aangepast is aan de huidige inzichten en uitgangspunten;
- het ontwerp KRW-programma 2022-2027 voor inspraak door ingezetenen en andere belanghebbenden kan worden vrijgegeven;
- Delfland voldoet aan de verplichting voor het tijdig aanleveren van regionale maatregelen aan het SGBP Rijndelta en een voorstel voor begrenzing, typering en statustoekenning en waterkwaliteitsdoelen voor KRW-waterlichamen aan de provincie Zuid-Holland.

Gelet op:
- artikel 77 van de Waterschapswet (bij VV-voorstellen);
- Waterwet, de Wet milieubeheer, het Waterbesluit en het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009.

Besluit:
In te stemmen met het ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027 (dossiernummer 1845)

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 juni 2020

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Voorzitter,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027

Ambitieus en realistisch werken aan schoon, gezond en levend water in Delfland

1. Een nieuw KRW-programma voor de periode 2022-2027

Aanleiding

Delfland streeft naar schoon, gezond en levend water in zijn hele beheergebied. Schoon water is belangrijk voor planten en dieren en is een onderdeel van een aantrekkelijke leefomgeving voor de mens om te werken, te wonen en te recreëren. Delfland beschermt en verbetert de ecologische - en chemische kwaliteit van het oppervlaktewater in zijn beheergebied. Dit is een van de kerntaken van het Waterschap.

Sinds het van kracht worden van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater in 1973 is de aanpak om de waterkwaliteit te verbeteren in ontwikkeling. Eerst lag het accent op het zuiveren van afvalwater en het verlenen van vergunningen voor lozingen. Gaandeweg is dit aangevuld met maatregelen om actief de waterkwaliteit te verbeteren en in 2000 is de Kaderrichtlijn Water (KRW) in werking getreden. Doel van deze richtlijn is dat uiterlijk in 2027 het water, in alle Europese landen, schoon en gezond is. Nederland kent vier stroomgebieden, namelijk de Rijn, Maas, Schelde en Eems. Delfland maakt onderdeel uit van het stroomgebied Rijn, deelstroomgebied Rijndelta. Binnen elk stroomgebied werken gemeenten, provincies, waterschappen en Rijkswaterstaat samen aan het doel van de KRW.

In dit document wordt aangeven wat Delfland in samenwerking met gemeenten en andere partijen in de laatste KRW-planperiode (2022-2027) gaat doen om de waterkwaliteit te verbeteren.

KRW-systematiek

De Kader Richtlijn water kent drie planperiodes:

- KRW1: 2009-2015;
- KRW2: 2016-2021;
- KRW3: 2022-2027.

Voor elke planperiode wordt een Stroomgebiedbeheerplan opgesteld (SGBP). Delfland maakt onderdeel uit van deelstroomgebied Rijndelta. De KRW-programma's van de individuele waterbeheerders worden opgenomen in het Stroomgebiedsbeheerplan Rijndelta. Voorliggend KRW-programma wordt onderdeel van SGBP 3; 2022-2027.

In de KRW-systematiek is het watersysteem opgedeeld in KRW-waterlichamen. Een waterlichaam is een oppervlaktewater van aanzienlijke omvang. Aan de hand van de KRW-uitgangspunten worden per waterlichaam vervolgens chemische (GEP fysische-chemie) en ecologische doelen (GEP-biologie) vastgesteld, op basis van de aan het begin van een nieuwe planperiode geldende inzichten. GEP staat voor Goed Ecologisch Potentieel. Ten aanzien van de doelen heeft Delfland, samen met alle andere overheden in het beheergebied, een resultaatplicht voor de vastgestelde waterlichamen. Om de doelen te kunnen behalen wordt voor iedere planperiode een maatregelenpakket opgesteld.

De KRW heeft drie verschillende planperiodes zodat er mogelijkheid is om aan het eind van iedere planperiode op basis van de opgedane kennis en ervaring de begrenzing, typering en status van de waterlichamen, de doelen en maatregelenprogramma's voor de volgende termijn aan te passen. Zo kunnen ervaringen en nieuwe inzichten meegenomen worden. Het KRW-programma Delfland 2022-2027 beschrijft de plannen voor de derde KRW-planperiode.

Overig water

De aanpak van Delfland gaat verder dan alleen de KRW-waterlichamen, omdat de kansen en bedreigingen voor de waterkwaliteit in die waterlichamen, ook zitten in de haarvaten van het systeem. Ook buiten de vastgestelde waterlichamen werkt Delfland daarom, samen met de

gebiedspartners, aan het verbeteren van de waterkwaliteit. In de KRW-systematiek wordt water buiten de vastgestelde Waterlichamen 'overig water' genoemd, Delfland noemt dit lokaal water. De waterkwaliteit in het overig water draagt bij aan een goede waterkwaliteit in de waterlichamen.

KRW en Delfland

SGBP1 & 2

In 2009 stelde het Hoogheemraadschap van Delfland, samen met de provincie en gemeenten, voor het eerst een KRW-programma op. De uitvoering van de maatregelen uit dit KRW-programma werd gespreid over drie planperioden van elk zes jaar (2010-2015, 2016-2021, 2022-2027). De gebiedspartners hebben in 2009 in totaal zeven KRW-oppervlaktewaterlichamen gedefinieerd. Hiervoor zijn doelen afgeleid die zoveel mogelijk zijn overgenomen van de landelijke KRW-doelen per watertype (de zogenaamde 'default' doelen). Na uitvoering van planperiode 1 is vastgesteld dat de ecologische toestand van de zeven benoemde waterlichamen in het algemeen vooruit was gegaan.

In planperiode 2 zijn deze zeven waterlichamen gehandhaafd, ook de begrenzingen zijn gelijk gebleven, op enkele fysieke ontwikkelingen zoals de bochtafsnijding van de Schie na. De doelen zijn op enkele punten aangepast als gevolg van het aanpassen van de landelijke (standaard 'default') KRW-doelen van de watertypen en door nieuwe inzichten over het functioneren van het Delflandse Watersysteem. Daarbij is geconcludeerd dat 'default' doelstellingen waarschijnlijk (te) veel afwijken van de daadwerkelijke situatie binnen Delfland, maar dat er na planperiode 1 nog te weinig informatie beschikbaar was om de doelen voor 2027 daarop aan te passen. Na uitvoering van planperiode 2 is de ecologische toestand van de zeven waterlichamen op de meeste punten verbeterd. Zo is er onder andere gewerkt aan de inrichting van het systeem voor ecologie in de waterlichamen door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen, waterplantzones, etc. in een netwerkstructuur. Ook is er gewerkt aan de ecologische optimalisatie van het beheer in de waterlichamen. Daarnaast zijn mogelijkheden voor vismigratie verbeterd door vele vismigratieknelpunten bij kunstwerken op te lossen. Ook de samenwerking met de land- en tuinbouwsector heeft bijgedragen aan de verbetering van de waterkwaliteit die in de waterlichamen wordt geconstateerd. Meer informatie over de toestand na uitvoering van planperiode 2 is te vinden in hoofdstuk 3 van dit document.

SGBP 3 – actualisatie begrenzingen, KRW-doelen 2027 en maatregelen

Delfland heeft de afgelopen jaren watersysteemanalyses en specifieke deelonderzoeken (SGBP2 onderzoeksmaatregelen) uitgevoerd. Dit heeft veel nieuwe inzichten opgeleverd over de huidige knelpunten, maatregel- effectrelaties en het handelingsperspectief. Deze kennis is vertaald in o.a. een actualisatie van de begrenzing, het maatregelpakket en de bijbehorende KRW doelen voor 2027. Voor de afleiding van de doelen voor KRW-planperiode 3 is de Handreiking KRW-doelen van Stowa gehanteerd. Hierbij is gebruik gemaakt van rekenkundige analyses, expertoordeel en de KRW-verkenner. De KRW-verkenner is een model dat is ontwikkeld door Deltares om een inschatting te kunnen maken van het effect van maatregelpakketten, dat landelijk wordt gebruikt. In voorliggende rapportage is de aanpak verder uitgewerkt en is een toelichting gegeven op de actualisaties.

De belangrijkste daarvan zijn:

- Aangepaste begrenzingen (aantal) en typering waterlichamen;
- Nieuw pakket van effectieve maatregelen die nodig zijn voor verbetering van de waterkwaliteit;
- Afleiding van nieuwe passende doelen, specifiek op het watersysteem van Delfland.

Deze rapportage is integraal onderdeel van het nieuwe Waterbeheerprogramma 2022-2027 van Delfland. Op landelijk niveau wordt informatie omtrent maatregelen en doelen gedocumenteerd en ontsloten in KRW factsheets. De factsheets zijn formeel onderdeel van het Waterbeheerprogramma van het waterschap en de Regionale waterprogramma's van de provincies. De factsheets zijn in te zien op www.waterkwaliteitsportaal.nl.

Leeswijzer

Deze nota, waarin het KRW-programma Delfland 2022-2027 is opgenomen met daarbij behorende overweging en onderbouwingen, bestaat uit de volgende onderdelen:

- hoofdstuk 3: proces totstandkoming KRW-programma 2022 - 2027
- hoofdstuk 4: Ontwikkeling van de ecologische en chemische toestand met een beschrijving van waterkwaliteitsknelpunten
- hoofdstuk 5: Begrenzing, typering en naamgeving van KRW-waterlichamen
- hoofdstuk 6: maatregelen en kosten
- hoofdstuk 7: KRW doelen

In Bijlage 1 zijn infobladen met aanvullende informatie en beschrijvingen per waterlichaam gegeven.

2. Proces totstandkoming KRW-programma 2022-2027

Technisch proces: doelafleiding KRW-waterlichamen

Delfland streeft naar schoon, gezond en levend water voor een aantrekkelijke leefomgeving. Dit doet Delfland onder andere door het uitvoeren van de Kaderrichtlijn Water. De Kaderrichtlijn Water geeft een Europees kader voor de bescherming van het oppervlaktewater. De algemene doelen van de Kaderrichtlijn Water ten aanzien van oppervlaktewater zijn:

- Het watersysteem voor verdere achteruitgang te behoeden en te beschermen;
- Duurzaam gebruik van water te bevorderen;
- Het bereiken van een verhoogde bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit.

Ecologische doelen zijn gevat in een ecologisch streefbeeld, dat voor de Delflandse watertypen (kunstmatig) officieel een 'goed ecologisch potentieel' (GEP) genoemd wordt. Het streefbeeld verschilt per waterlichaam. Voor de Schie bijvoorbeeld is het ecologische streefbeeld door de intensieve beroepsscheepvaart en daarop afgestemde inrichting uiteraard volledig anders dan voor waterlichamen waar geen beroepsscheepvaart plaatsvindt.

Voor afleiding van de doelen heeft Delfland gebruik gemaakt van de Handreiking KRW doelen van STOWA die bestaat uit zeven stappen. Afbeelding 1 (vereenvoudigd van STOWA, 2018 https://www.stowa.nl/nieuws/handreiking-krw-doelen) geeft deze stappen weer.

De kern van deze aanpak is dat de afleiding van doelen en maatregelen op basis van deugdelijke kennis van het functioneren van het watersysteem moet geschieden; watersysteemanalyse (stap 1). Op basis van systeemkennis en de nieuwste inzichten zijn waterlichaambegrenzingen (stap 2), typeringen (stap 3) en status (stap 4), maatregelen (stap 5) en doelen (GEP's, goed ecologisch potentieel) (stap 6) heroverwogen en waar nodig aangepast. Stap 7, eventuele doelverlaging of fasering, bijvoorbeeld op basis van disproportionele kosten, wordt conform de afspraken met de Europese Unie (eventueel) pas na 2027 uitgevoerd.

Figuur 1 Schematische weergave proces maatregelen- en doelafleiding

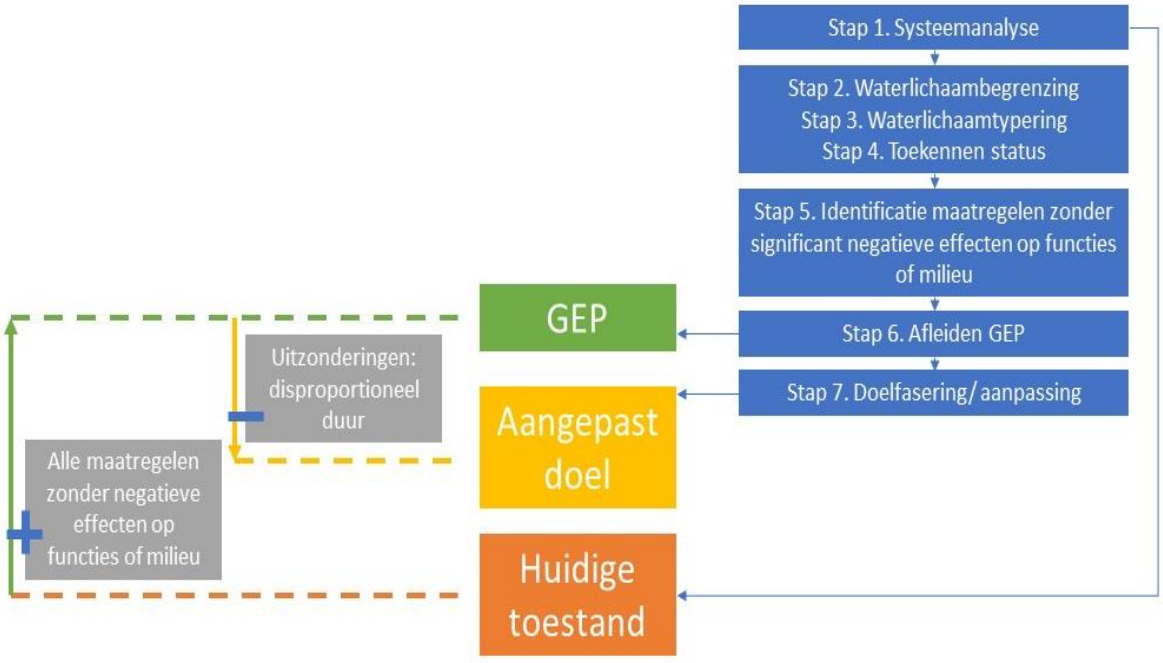

Wat betreft de afleiding van maatregelen en doelen is het van belang te noemen dat de KRW verplicht dat alle effectieve maatregelen zonder significante schade op gebruiksfuncties of het milieu in brede zin genomen moeten worden. Wat onder significante schade valt is een bestuurlijke afweging. Delfland heeft voor SGBP3 dezelfde uitgangspunten van SGBP2 overgenomen (D&H 5 maart 2019). Op hoofdlijnen betekent het dat er:

- geen gedwongen functieveranderingen worden doorgevoerd;
- maatregelen die ten koste gaan van de veiligheid en de beroepsvaart afvallen;
- maatregelen als het instellen van een natuurlijk peil, opheffen van drainage (of verhogen van de drainagebasis), peilwijziging en/of verwijderen van stuwen en sluizen afvalt als deze leiden tot meer dan 5% inkomstenderving in samenhangende gebieden van meer dan 500 ha.

Vrijwel alle maatregelen die nu in het maatregelenpakket zijn opgenomen kunnen naar verwachting worden uitgevoerd in de komende planperiode, waardoor wordt verwacht dat de nu afgeleide doelen voor het beheergebied van Delfland de komende periode haalbaar zijn. Delfland is daarbij mede afhankelijk van de inzet van andere partijen (gemeenten, tuinders, melkveehouders, natuurorganisaties, etc.) om mee te werken aan schoon, gezond en levend water en van de beschikbaarheid van externe middelen voor stimulering van maatregelen door de landbouw. Daarvoor is reeds een intensief gebiedsproces al langer gaande.

Bij de afleiding van doelen is gebruik gemaakt van rekenkundige analyses, expertoordeel en de KRW-verkenner. De verkenner is voornamelijk toetsend gebruikt op het expertoordeel. Vanwege het benodigde detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses leidend geweest in de doelafleiding. Alle waterbeheerders stellen een KRW-programma op voor hun beheergebied. Ieder waterbeheerder geeft hier zijn eigen invulling aan binnen de richtlijnen van de KRW en de afspraken die op nationaal niveau en binnen het stroomgebied Rijn-West zijn gemaakt. Delfland heeft hierin nauw samengewerkt met de andere waterbeheerders in Rijn-West op kennisuitwisseling, afstemming in de aanpak en uit te dragen boodschap(pen) naar het Rijk. De programma's van de waterbeheerders, waaronder ook provincies en gemeenten, worden samengevoegd in het Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta.

De herijking van de KRW-doelen is stapsgewijs aangepakt; waarbij er van grof naar fijn is gewerkt. In een eerste stap ("loop", in 2018) zijn de begrenzing, statustoekenning, typering, maatregelen en doelen tegen het licht gehouden op basis van de systeemanalyses. In een tweede loop zijn de resultaten vanuit de eerste loop verfijnd op basis van het gebiedsproces (zie onderstaand) en aanvullende inhoudelijke analyses.

Gebiedsproces: afstemming en inbreng gebiedspartijen

Naast het technische spoor bestaat de doelafleiding uit een maatschappelijk spoor. Aan beide sporen is in een itererend proces gewerkt. Met de KRW willen we schoon, gezond en levend water bereiken. Delfland kan dat niet alleen; verschillende partijen hebben de verantwoordelijkheid daar, vanuit hun eigen taken, aan bij te dragen. Als onderdeel van het SGBP3 proces is daarom een gebiedsproces doorlopen, waarin is afgestemd met de belangrijkste actoren in het gebied.

Doel van het gebiedsproces is het delen en ophalen van gebiedskennis, maar ook om input en commitment te krijgen op de doelen en de maatregelen in het SGBP. Het opstellen van het SGBP blijft echter vooral een technische exercitie, de ruimtelijke uitwerking van de maatregelen vindt plaats bij de uitvoering van het plan. In het gebiedsproces is met name afgestemd met partijen die een verantwoordelijkheid hebben en de waterkwaliteit positief kunnen beïnvloeden, zoals gemeenten, bedrijven zoals tuinders en melkveehouders en natuurbeheerders .

Gemeenten hebben vanuit hun eigen wettelijke taken, meerdere mogelijkheden om maatregelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit te nemen. Daarom is van begin af aan met gemeenten afgestemd. Hiervoor is het bestaande Netwerk Schoon en Gezond Water gebruikt. In dit proces is bij de gemeenten input opgehaald voor de maatregel. De hoeveelheid nutriënten in het Delflandse water is nog steeds een groot knelpunt voor een goede waterkwaliteit. Zowel de glastuinbouwsector als de melkveehouderij kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de vermindering van de nutriënten. Bij het maken van afspraken hierover is gebruik gemaakt van de energie in het gebied. Delfland en gemeenten hebben samen met Glastuinbouw Nederland het afsprakenkader voor de Emissieloze Kas tot 2027 verlengd.

Bij de melkveehouderij zit die energie vooral in het Midden in Delfland netwerk, een initiatief van LTO Delflands Groen en gemeente Midden-Delfland over het duurzaam boer blijven. Hierin wordt samen onderzocht hoe meer boeren kringlooplandbouw kunnen oppakken en hoe de waterkwaliteit daarmee verbeterd kan worden.

De samenwerking met de gebiedspartijen heeft een prominente plaats in het handelen van Delfland. Voor een goede inrichting en beheer van het watersysteem is dit van groot belang. De samenwerking met partijen, zoals de visstandsbeheer commissie (VBC) wordt in de komende planperiode verder uitgebouwd. Delfland nodigt partners uit om concrete kansen in beeld te brengen en werk met werk te maken bij de uitvoering van wederzijdse taken. Delfland benut daarmee de kansen die ontwikkelingen van partners bieden en nodigt de gebiedspartners uit om mee te liften op initiatieven van Delfland. Delfland draagt vanuit zijn watertaken bij aan het creëren van maatschappelijke meerwaarde.

3. De toestand in de KRW-waterlichamen

In 2018 heeft een eerste waterkwaliteitsanalyse, genoemd 'loop 1', plaatsgevonden. Deze eerste analyse toonde op basis van de meest actuele kennis en inzichten (systeemanalyses), aan dat:

- aanpassing van de begrenzing voor (met name) de boezemwateren nodig is: de begrenzing sluit niet aan bij het systeemfunctioneren en de functie van het waterlichaam;
- de in SGBP2 vastgestelde KRW-doelen voor 2027 voor vis, macrofauna en overige waterflora (ondanks de maatregelen) niet haalbaar zijn en onvoldoende passen bij en realistisch zijn voor de kenmerken van het Delflandse watersysteem: de SGBP2-doelen houden onvoldoende rekening met het effect op de ecologie van specifieke gebiedskenmerken en functie (vb. intensief gebruik door scheepvaart, grote mate van doorstroming, weinig ecologische ruimte vanwege waterafvoer, hoge natuurlijke achtergrondbelasting, etc).

In Figuur 2 is een totaalbeeld van de toestandsbeoordeling van de Delflandse waterlichamen op basis van nieuwe begrenzing, nieuwe maatlatten en gemiddelden van 2016 - 2018 gegeven.

Figuur 2 Toestandsbeoordeling op basis van nieuwe begrenzing, nieuwe maatlatten en gemiddelden 2016 - 2018

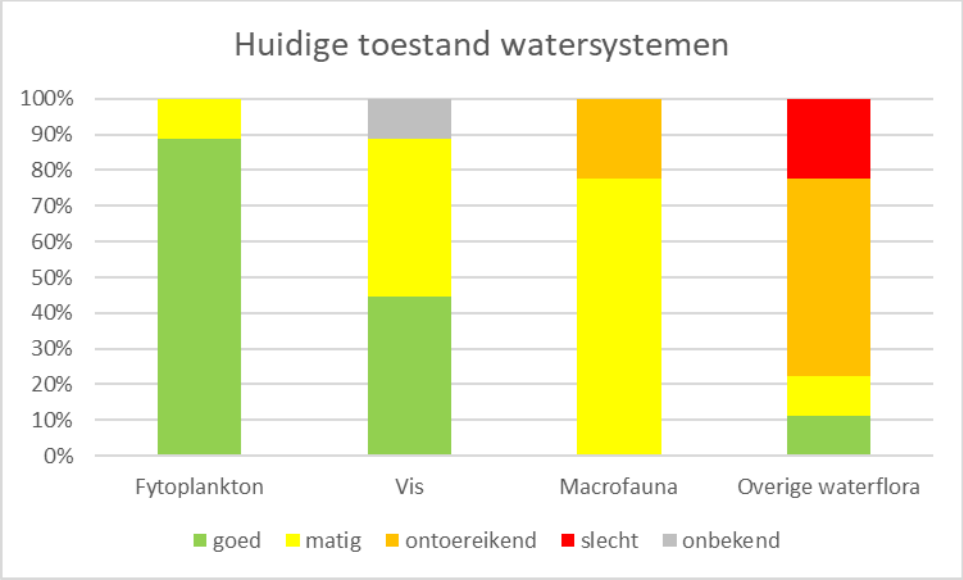

Begin 2019 werd duidelijk dat ook al zijn aan het eind van het SGBP2 alle vastgestelde maatregelen uitgevoerd, er in alle Delflandse waterlichamen aan het einde van de huidige planperiode (eind 2021) nog knelpunten zullen zijn in de chemische en ecologische waterkwaliteit. In

Tabel 1 is een overzicht gegeven van de prognose voor de ecologische knelpunten. Voor het in beeld brengen van de knelpunten is gebruik gemaakt van de methodiek van de ecologische sleutelfactoren.

Tabel 1 Prognose knelpunten (ecologische sleutelfactoren) in waterlichamen na uitvoering SGBP2 maatregelen. Met rood is aangegeven dat de sleutelfactor een knelpunt vormt voor het ecologisch functioneren. Oranje geeft aan dat de sleutelfactor mogelijk een knelpunt vormt. Groen indiceert dat er geen knelpunt is.

ESF	1	2	3	4	5	6	7	8
	Productiviteit water	Doorzicht	Productiviteit bodem	Habitat-geschiktheid	Verspreiding	Verwijdering	Organische belasting	Toxiciteit
Boezem Haaglanden								
Boezem Schie								
Boezem Westland								
Boezem Midden-Delfland								
Zuidpolder van Delfgauw								
Polder Berkel								
Holierhoekse en Zouteveense polder								
Solleveld								
Meijendel								

De knelpunten voor de boezem en polderwateren betreffen:

- de hoeveelheid nutriënten in het oppervlaktewater. Voor veel gebieden wordt dit vooral veroorzaakt door de natuurlijke aanwezige achtergrondbelasting (belasting uit onder andere kwel en vanuit de bodem, zoals veenafbraak). Daarnaast zijn ook de glastuinbouw en huidige landbouwpraktijk belangrijke bronnen. Voor stikstof geldt dat er diverse diffuse bronnen zijn;
- het doorzicht. Op veel plekken valt er nog niet genoeg licht op de bodem voor de ontwikkeling van waterplanten. Waterplanten zijn belangrijk voor de waterkwaliteit vanwege het habitat dat ze bieden aan vissen en macrofauna, en omdat ze nutriënten en andere stoffen uit het water opnemen;
- in een deel van de waterlichamen is de bodem te voedselrijk. De hoeveelheid bagger groeit o.a. door oeverafkalving maar ook door de hoeveelheid nutriënten in het oppervlaktewaterlichaam. Het vaste waterpeil draagt vaak ook bij aan baggervorming.
- voor een optimale waterkwaliteit is er voldoende ruimte voor de ecologie nodig: natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen en waterplantzones. In deze zones is er genoeg variatie nodig: ondiepe zones voor vegetatie, diepere zones om te voorkomen dat de watergangen te veel opwarmen in de zomer en dichtvriezen in de winterperiode. Deze variatie is nog niet overal aanwezig. Door het intensieve gebruik van het water voor tal van menselijke activiteiten, de waterafvoerende functie en het huidige peilbeheer is er maar een beperkt areaal aan ecologische zones mogelijk. Door beperkte uitbreidingsruimte voor ecologie in de breedte van watergangen is het belang van een aaneengesloten ecologisch netwerk over de lengte des te groter.
- in een deel van de waterlichamen zijn de ontwikkelingsmogelijkheden door beroeps- en recreatievaart (golfslag en opwerveling) beperkt. Met name submerse vegetatie ondervindt hinder als het gevolg van deze gebruiksfunctie. Dit betekent dat de vegetatie niet goed kan ontwikkelen;
- een deel van de waterlichamen wordt intensief onderhouden om het water voldoende aan- en af te kunnen voeren: hier is weinig overruimte aanwezig door een krappe

dimensionering. Dat betekent dat er minder ruimte is voor vegetatie in deze watergangen en de vegetatie verwijdert wordt;
- in een aantal waterlichamen spelen nog zuurstofproblemen als gevolg van een hoge organische belasting door mest en overstorten.
- tot slot speelt toxiciteit nog een rol in het beheergebied: de concentraties van stoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen, PAK's en zware metalen leiden tot een te hoge toxische druk.

Voor de duinwaterlichamen wordt ten behoeve van de drinkwaterproductie water ingelaten. Dit water heeft een hardheid die als knelpunt wordt ervaren voor de macrofauna. Daarnaast speelt toxiciteit ook een rol in de duinwaterlichamen.

Door de watersysteemanalyses is inzicht ontstaan in welke knelpunten precies spelen in welke waterlichamen en waarmee de knelpunten samenhangen. Op basis hiervan zijn passende (effectieve) maatregelen gezocht en realistische (haalbare) doelen afgeleid.

4. Begrenzing en typering waterlichamen

Begrenzing

De systeemanalyse (hoofdstuk 3) laat zien dat aanpassing van de begrenzing van SGBP2 voor (met name) de boezemwateren nodig is. De reden hiervoor is dat de huidige indeling niet goed aansluit bij de kenmerken die horen bij het landgebruik en de waterhuishouding.

De Westboezem bestaat uit twee zeer verschillende delen: de glastuinbouw is een grote factor van betekenis in het Westland, en minder in Midden-Delfland. Midden-Delfland bestaat voor een groot deel uit een weinig verstedelijkt polder-boezemsysteem, terwijl het Westland grotendeels (sterk verhard) vrij afwaterend boezemland is. De Oostboezem bestaat hoofdzakelijk uit een scheepvaartkanaal (de Schie) en de grachten en singels van Den Haag. De Schie is omgeven door polders terwijl Den Haag grotendeels stedelijk boezemland is. Bovendien wateren de vier boezemdelen in afvoersituaties via andere boezemgemalen af op buitenwater (in aanvoersituaties blijft er wel een grote uitwisseling). Omdat de vier boezemdelen zo substantieel van elkaar verschillen in fysisch geografische eigenschappen, in functies en in landgebruik is er voor gekozen de waterlichamen te splitsen in de volgende vier waterlichamen:

- Boezem Haaglanden;
- Boezem Midden-Delfland;
- Boezem Schie;
- Boezem Midden-Delfland.

Daarnaast zijn fysieke wijzigingen (bijvoorbeeld bochtafsnijding Schie) meegenomen in de update van de begrenzing.

Tot slot is ervoor gekozen om het waterlichaam Meijendel samen te voegen met het Rijnlandse waterlichaam Meijendel en Berkheide. Argument hiervoor is dat de wateren uitmaken van 1 duinsysteem. Een afsprakenkader is opgesteld met het Hoogheemraadschap van Rijnland omtrent monitoring, rapportageverplichting en financiën (dossiernummer 1755 ‘Overeenkomst inzake Monitoring en rapportage van de waterlichamen Meijendel & Berkheide van Rijnland en Meijendel van Delfland’). Samenvattend wordt Rijnland penvoerder en heeft Delfland een meedenkende en toetsende rol.

Figuur 3 Begrenzing van de waterlichamen HH Delfland voor SGBP3. Voor het waterlichaam Meijendel is alleen het Delflandse deel van het nieuwe waterlichaam Meijendel en Berkheide weergegeven.

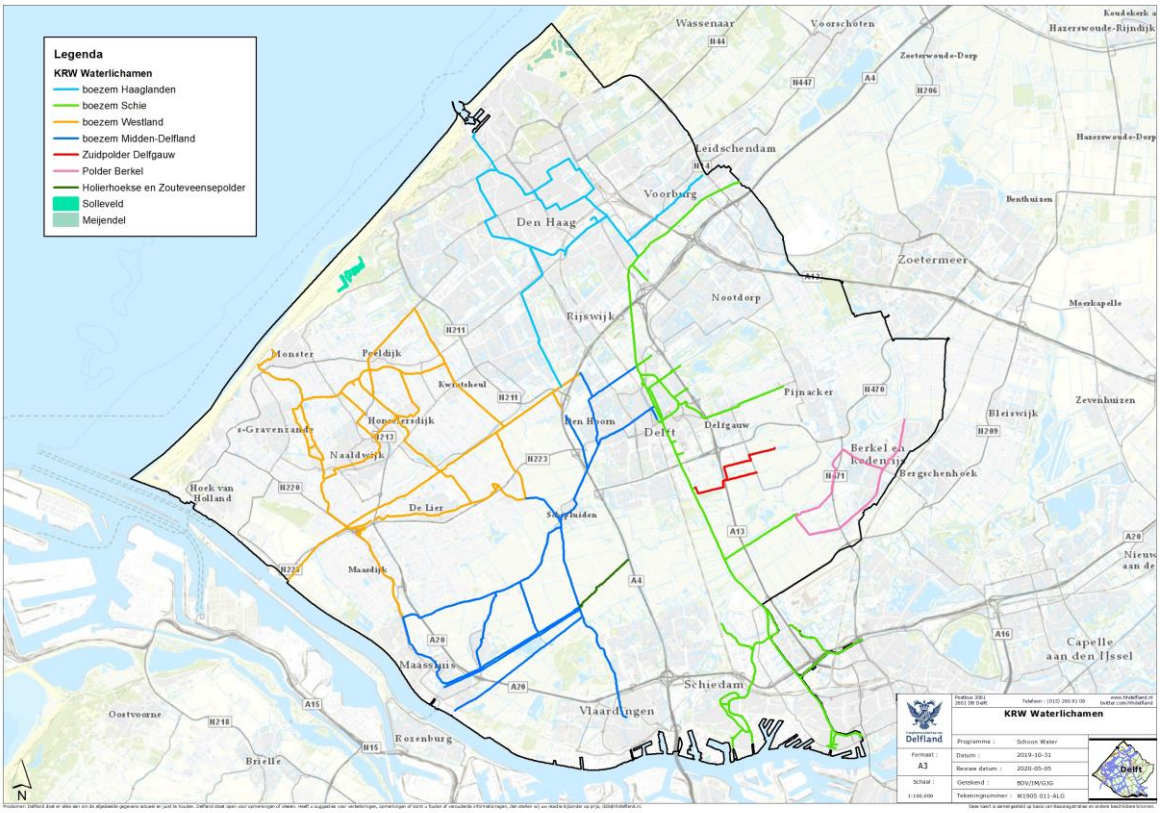

Typering

Als gevolg van een aanpassing in de begrenzing is ook een verandering van de typering nodig. Omdat de boezem Haaglanden eerder onderdeel was van de Oostboezem, is het water tot nu toe (onterecht) getypeerd als "grote diepe kanalen met scheepvaart (M7b)". Het nieuwe waterlichaam boezem Haaglanden heeft het type "Gebufferde (regionale) kanalen (M3). Alle overige typeringen kunnen gehandhaafd worden. De nieuwe "Boezem Schie" blijft een groot diep scheepvaartkanaal (M7b).

Status

Er zijn geen veranderingen in de statustoekenning. Alle Delflandse KRW-waterlichamen zijn en blijven kunstmatig. Hiermee vormt het Goed ecologisch potentieel (GEP) en niet de goed ecologische toestand (GET) het doel.

5. Maatregelenpakket en kosten

SGBP1 en 2

In de voorgaande planperioden is op landelijk, regionaal en lokaal niveau hard gewerkt aan de waterkwaliteit. Er zijn diverse maatregelen uitgevoerd, die hebben geleid tot een verbetering van de waterkwaliteit:

- mede op basis van landelijke kaders is gewerkt aan het terugdringen van emissies (nutriënten en chemische stoffen). Dit gebeurt door optimalisatie van de waterketen, maar ook in de sporen als de Emissieloze Kas en het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Daarnaast is er aandacht voor het tegengaan van milieuvreemde stoffen zoals PAKs via landelijke beleid beïnvloeding;
- de inrichting van het systeem voor ecologie is verbeterd in de waterlichamen door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen, waterplantzones, etc. in een netwerkstructuur;
- er is gewerkt aan de ecologische optimalisatie van het beheer in de waterlichamen, waaronder minder en gerichter maaien;
- er zijn vele vismigratieknelpunten opgelost door middel van aanleg van visvriendelijke pompen en/of vispassages;
- er zijn allerlei lokale initiatieven ontplooid, van samen meten met tuinders en melkveehouders, tot samen met sportvisserijverenigingen uitzetten van snoek in vispaaiplaatsen.

De evaluaties tonen dat de maatregelen effect hebben gehad:

- er is een sterke reductie van de hoeveelheid voedingsstoffen en milieuvreemde stoffen zoals bestrijdingsmiddelen;
- er is een verbeterde habitatgeschiktheid op ingerichte locaties;
- daar waar het maaibeheer is aangepast ontwikkelt watergebonden vegetatie zich gestaag;
- Lokaal verbetert de ecologie. Op het niveau van de waterlichamen in termen van een KRW-score moet de verbetering nog verder tot uiting komen. De geringe waargenomen verbetering (in KRW score) komt door de omvang van de problematiek (zie ook knelpunten tabel 1), maar ook door beperkingen die het KRW beoordelings- en monitoringsinstrument voortbrengen (aggregeren van omvangrijke data in 1 score). De ontwikkelingen lokaal laten zien dat er potentie is.

SGBP3

De door Delfland uitgevoerde analyses hebben veel inzicht gegeven in de ontwikkeling van de waterkwaliteit, de problemen die hieraan ten grondslag liggen, de potentie en het doelbereik. De analyses laten zien dat:

- aanvullende maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit en vergroten van de robuustheid van het systeem nodig zijn: de uitgevoerde maatregelen hebben effect gehad, maar zijn niet toereikend voor doelbereik. De maatregelen zijn nodig voor zowel een verdere verbetering van de waterkwaliteit, als ook voor het instandhouden van de waterkwaliteit. Klimaatverandering, maar ook ruimtelijke ontwikkelingen (zoals de energietransitie) leggen een druk op de waterkwaliteit. Maatregelen zijn nodig om achteruitgang te voorkomen;
- er ook maatregelen in lokaal water genomen moeten worden. Alles hangt met elkaar samen. Met alleen maatregelen in de waterlichamen komen we er niet;
- er tijd nodig is om de effecten van maatregelen ook door te laten werken;
- op basis van een ambitieus maatregelpakket realistische haalbare doelen kunnen worden gesteld.

De knelpunten die nu nog bestaan in het goed functioneren van de ecologische kwaliteit liggen behalve bij Delfland ook in belangrijke mate bij gebiedspartners: andere (semi)-overheden (provincie, gemeente, rijksoverheid, milieudiensten), de land- en glastuinbouw, recreatie, terrein/natuurbeheerders, overige bedrijven en burgers. Het is dan ook essentieel om deze laatste periode nog nauwer samen met deze partners op te trekken.

Om richting te geven aan de benodigde maatregelen heeft Delfland aan de hand van de knelpunten samen met gebiedspartners in een aantal plenaire bijeenkomsten en gebiedsgerichte sessies de mogelijke oplossingsrichtingen doorgesproken. Op basis hiervan zijn bouwstenen en speerpunten opgesteld. De bouwstenen haken aan op de knelpunten voor de waterkwaliteit en vormen een kapstok voor effectieve maatregelen voor de komende periode. De bouwstenen zijn op een abstract niveau weergegeven. Per waterlichaam is een nadere uitwerking gemaakt.

De omvang van de bouwstenen in de afbeelding komen grofweg overeen met zowel de benodigde inzet als het te verwachten effect op de waterkwaliteit. Delfland wil samen met gemeenten en andere betrokkenen verder werken aan de bouwstenen en speerpunten. Onderstaand volgt een omschrijving per bouwsteen.

Figuur 4 Bouwstenen verbeteren waterkwaliteit

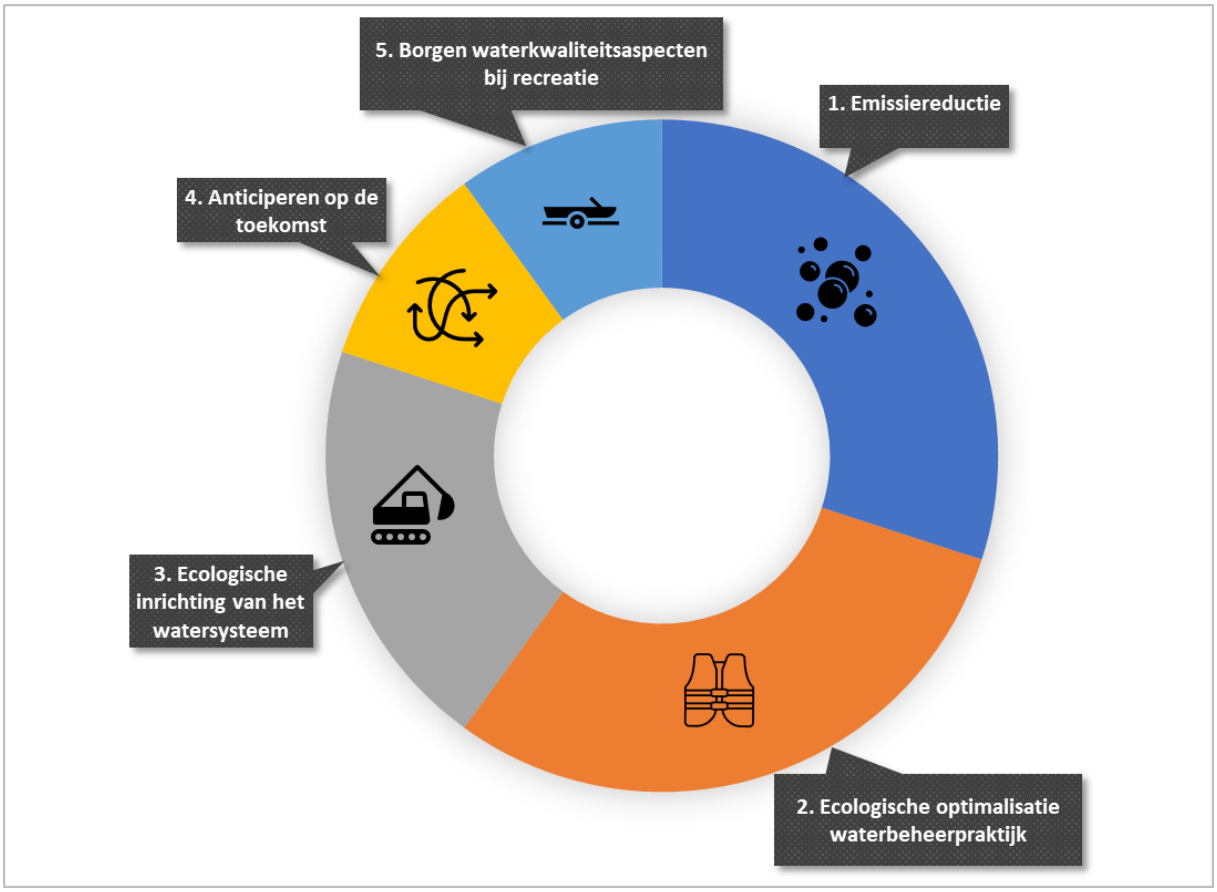

Bouwsteen 1: Emissiereductie

De reductie van emissies (voedingstoffen en milieuvreemde stoffen) blijft onverminderd belangrijk voor verbetering van de waterkwaliteit (en de volksgezondheid). De reductie van emissies loopt via de sporen:

- landbouw: kringlooplandbouw stimuleren conform visie Min I&W en gebiedsaanpak;
- waterketen: opsporen van en handhaven op indirecte lozingen en foutaansluitingen & ontlasten van overstorten (voornamelijk gemeentelijke taak). Ook de modernisering van AWZI's valt hieronder. Dit wordt meegenomen in het programma waterketen;
- glastuinbouw: verder uitvoeren en evalueren van het afsprakenkader emissieloze kas. Na afronding gebiedsgerichte aanpak per polder inzetten op verdere risico gestuurde aanpak. Verdere ontwikkeling effectieve handhaving (o.a. door technische en sociale innovatie, e-DNA, communicatie). Daarnaast beleidsbeïnvloeding op nationaal niveau via unie van waterschappen;
- Algemeen: extra inzet voor effectieve vergunningverlening;
- Overige emissies: uitvoeren en ontwikkelen strategie microverontreinigingen en beleidsbeïnvloeding op nationaal niveau.

Bouwsteen 2: Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk

De manier waarop het watersysteem beheerd wordt bijvoorbeeld door het maaibeheer, baggerbeheer en waterbeheer (sturen met water) heeft een grote invloed op de aquatische ecologie en waterkwaliteit (KRW en overig water). Optimalisatie, rekening houdend met de bestaande functies en ruimtelijke ontwikkeling is gewenst. De kroosproblematiek kan bijvoorbeeld met juist beheer vermindert worden. De optimalisatie van de waterbeheerpraktijk loopt via de sporen:

- Ecologisch maaien: ook in 'lokaal' water;
- Ecologisch baggeren: verkenning aan de hand van pilots;
- Sturen met water: lokale optimalisatie inlaat- en peilregime (draagt ook bij aan emissiereductie);
- Overig beheer: geoptimaliseerd beheer lokale structuren binnen ecologisch netwerk;
- Kroosaanpak: wordt als integraal onderdeel van de ecologische beheersmaatregelen (ecologisch maaien en ecologisch baggeren) uitegwerkt.
- Exotenbeheer: conform Delflands exotenbeleid.

Bouwsteen 3: Ecologische(re) inrichting van het watersysteem

Het watersysteem van Delfland is voornamelijk ten behoeve van menselijk gebruik (o.a. de waterafvoer en scheepvaart) aangelegd. De inrichting van het watersysteem is hiermee niet optimaal afgestemd op de ecologie. Een in alle opzichten goed, robuust functionerend watersysteem heeft baat bij ecologische inrichting. Optimalisatie, rekening houdend met de bestaande functies en ruimtelijke ontwikkeling is daarom noodzakelijk. Onder deze bouwsteen valt:

- Versterken robuustheid ecologisch netwerk (bestaande uit vispaaiplaatsen, natuurvriendelijke oevers en waterplantzones), door voltooiing netwerk (visie SGBP2), verankering van kansen indien die zich voordoen in ruimtelijke ontwikkelingen, het leveren van ondersteunend advies bij planvoering en beheer en onderhoud en het verbeteren van taluds en beschoeiingen (meeliftend op renovatiecycli). Daarnaast wordt onder de bouwsteen ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk het beheer in de ecologische zones versterkt;
- Vispasseerbaar maken kunstwerken

Figuur 5 Ecologische netwerkvisie Delfland

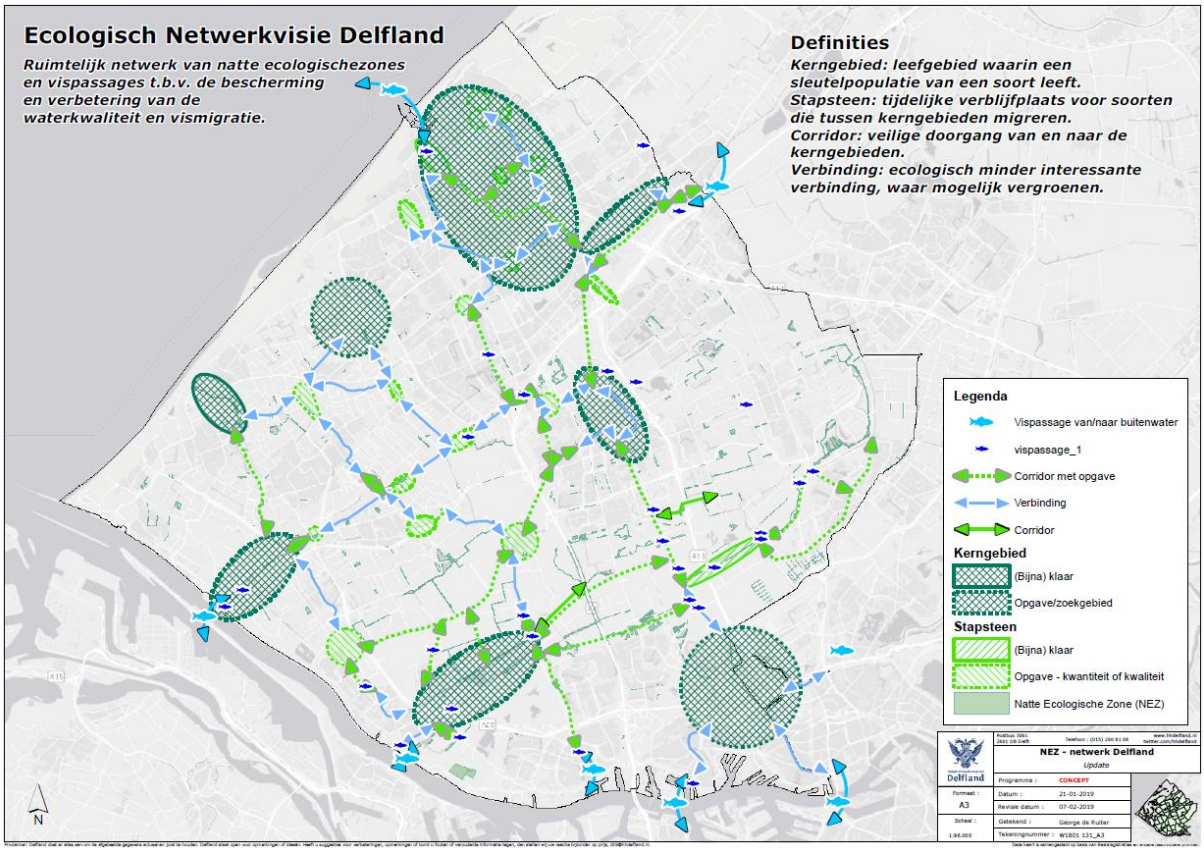

Bouwsteen 4: Anticiperen op de toekomst

De komende jaren worden grote ruimtelijke veranderingen verwacht. Bijvoorbeeld rond de landbouwtransitie, de aanleg van nieuwe natuur- en recreatiegebieden, woningbouw en de energietransitie. Daarnaast zijn gemeentes en provincie bezig met de uitwerking van de omgevingsvisie en plannen. Al deze ontwikkelingen hebben kansen en gevolgen voor waterkwaliteit en aquatische ecologie. Hierop moet worden ingespeeld om een achteruitgang te voorkomen en/of kansen te pakken voor de waterkwaliteit. Daarnaast kan met de verbetering van de waterkwaliteit worden bijgedragen aan een gezonde toekomst door de uitstoot van CO_2-emissies te verlagen. De aanpak loopt via de sporen:

- Klimaatadaptatie;
- Adaptatie gebiedsontwikkelingen;
- Verkleinen broeikasgasemissies.

Bouwsteen 5: Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie

Delfland wil graag een ecologisch gezond en recreatief aantrekkelijk gebied. Hiervoor is een goede balans tussen ecologie en gebruik noodzakelijk. De focus ligt op:

- Optimalisatie en mitigatie negatieve waterkwaliteitseffecten recreatievaart;
- Hengelsport (een goede vispraktijk)

Naast bouwstenen zijn speerpunten gedefinieerd. De speerpunten zijn generiek en gaan over de randvoorwaarden voor het nemen van maatregelen (vooral op het vlak van governance). De speerpunten hebben oog voor de organisatorische en maatschappelijke kant van het

vraagstuk. Bijvoorbeeld: werken betrokken overheden goed samen? Is wet- en regelgeving op orde?

Speerpunt 1: Wet- en regelgeving en beleid op orde en nageleefd

Landelijke en provinciale wet- en regelgeving (+ instrumenten) en beleid geven kaders voor de regionale aanpak voor onder meer nutriënten (meststoffen), gewasbeschermingsmiddelen, nieuwe stoffen/plastics, natuur en regionale ontwikkelingen (woningbouw / energietransitie). Daarnaast zijn lokale (gemeentelijke en waterschap) wet- en regelgeving (+ instrumenten) en beleid belangrijk voor de ontwikkeling en de bescherming van de waterkwaliteit. Nieuwe ontwikkelingen en bedreigingen vragen om de actualisatie van de beleidskaders en beleidsregels. Daarnaast blijft het onverminderd belangrijk om de kaders effectief toe te passen, aan te passen waar nodig en te handhaven.

Speerpunt 2: Effectieve samenwerking

Delfland trekt samen met gebiedspartners op om schoon en gezond water te realiseren, want we kunnen het niet alleen. Een effectieve samenwerking, zowel extern als intern is essentieel. Met als doel om het thema waterkwaliteit in beleidsprocessen, uitvoering, vergunningverlening en handhaving te borgen.

Speerpunt 3: Waterbewustzijn

Het bewustzijn van Nederland omtrent alles wat met water te maken heeft is laag. Burgers, bedrijven en instellingen realiseren zich maar in beperkte mate dat ze in een kwetsbaar gebied wonen en wat hun bijdrage is aan voldoende, schoon en gezond water. Delfland heeft als doel gesteld het bewustzijn te vergroten, met als doel meer gezamenlijk op te trekken bij het schoon en gezond houden van het water. Dit zit op het vlak van burgers, bedrijven en instellingen. Delfland ziet 'Citizen science' als belangrijk middel voor het creëren van een hoger waterbewustzijn.

Speerpunt 4: Kennisontwikkeling

Als laatste punt blijft kennisontwikkeling en implementatie van kennis onverminderd belangrijk. Nieuwe en bestaande ontwikkelingen vragen om kennisontwikkeling en implementatie. Vooral op het gebied van klimaatadaptatie en nieuwe ontwikkelingen zoals de energietransitie.

Kosten

Het behalen van de KRW-doelen is geen keuze, maar een resultaatsverplichting waarbij alle redelijkerwijs mogelijke maatregelen moeten worden genomen. De kosten van de voorgenomen maatregelen voor de planperiode 2022-2027 zijn ingeschat op basis van de benodigde inzet van Delfland en ervaring die is opgedaan bij de uitvoering van vergelijkbare maatregelen in de voorgaande programmaperiode(s). Er is onderscheid gemaakt in investerings- en exploitatiekosten.

Jaarlijks worden de benodigde middelen en personele inzet gespecificeerd in het kader van het begrotingsproces 2022–2027 en opgenomen in de begroting en meerjarenraming. Aanpassingen vinden plaats in de BURAP. De systematiek van jaarlijks vaststellen biedt de flexibiliteit om de uitvoering af te stemmen op de voortgang, effectiviteit van maatregelen en ontwikkelingen.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de geschatte investerings- en exploitatiekosten van het maatregelpakket KRW 2022-2027.

Maatregelpakket KRW 2022-2027 Investeringen

	Totaal investering in € miljoen
Ecologische(re) inrichting van het watersysteem (NEZ, vismigratie)	10,8
Borging waterkwaliteitsaspecten bij recreatie	1,9
Totaal	**12,7**

Maatregelpakket KRW 2022-2027 Exploitatie

	Totaal exploitatie 2022-2027 in € miljoen
Maatregelen tegengaan emissies	6,9
Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk	2,5
Ecologische(re) inrichting van het watersysteem (NEZ, vismigratie)	4,2
Anticiperen op toekomst	0,3
Totaal	**13,9**

In totaal worden de investerings- en exploitatiekosten voor de periode 2022-2027 ingeschat op € 26,6 mln, waarvan € 3,9 mln al is opgenomen in de exploitatie van de meerjarenraming t/m 2024. Ter vergelijking: de kosten voor SGBP1 (2010-2015) waren € 26,6 mln en voor SGBP2 (2016-2021) naar verwachting € 24 mln.

6. KRW doelen

Doelafleiding: actualisatie KRW-doelen Delfland

Voor afleiding van de doelen (GEP fysische-chemie en GEP biologie) is de handreiking KRW doelen als leidraad gevolgd. De doelen geven een inschatting van het effect van alle effectieve maatregelen bovenop de huidige toestand. Voor bepaling van alle effectieve maatregelen is de zogenaamde 'haalbaarheidstoets' gedaan. Maatregelen met significante schade aan gebruiksfuncties of het milieu in brede zin hoeven niet genomen te worden. Het gaat hier bijvoorbeeld om maatregelen die de wateraan- of afvoer, scheepvaart, etc schaden. De maatregelen in het voorgestelde maatregelpakket zijn ambitieus maar hebben allen de haalbaarheidstoets doorstaan.

Voor het afleiden van de doelen zijn niet alleen de effecten van de maatregelen van Delfland in de analyse meegenomen, maar ook de effecten van maatregelen waarvoor andere overheden en partijen (d.w.z. Rijk, provincies, gemeenten, bedrijfsleven en natuur- en terreinbeherende organisaties) aan de lat staan. Hiervoor heeft een gebiedsproces plaatsgevonden. Voor het behalen van de doelen is samenwerking van groot belang.

De KRW-doelen zijn afgeleid voor de 9 Delflandse KRW-waterlichamen. Doelafleiding voor het KRW waterlichaam Meijendel-Berkheide is samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland uitgevoerd. Doelafleiding heeft alleen plaatsgevonden voor GEP fysische-chemie en GEP biologie. Normeringen voor de chemische en de specifieke verontreinigende stoffen zijn op europees en landelijk niveau vastgesteld.

Voor inschatting van de doelen is gebruik gemaakt van rekenkundige analyses: prognoses stikstof (N) en fosfor (P) op basis van door Delfland uitgevoerde watersysteemanalyses, expert judgement en de KRW-verkenner. De KRW-verkenner is een landelijk gebruikt model ontwikkeld door Deltares om een inschatting te kunnen maken van het effect van maatregelpakketten. Vanwege het detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses leidend geweest in de doelafleiding. Onze analyse heeft geleidt tot een voorstel voor beter passende KRW-doelen (GEP-biologie) en normen voor de fysische-chemie (GEP fysische chemie). In de voorstellen wordt rekening gehouden met de omstandigheden in het beheergebied van Delfland. Hierbij zijn er een aantal factoren sterk bepalend voor de huidige kwaliteit en de haalbaarheid van een betere ecologische waterkwaliteit op de korte termijn, namelijk:

- de natuurlijke achtergrondbelasting met nutriënten (KRW terminologie: Natuurlijke omstandigheden). Het beheergebied van Delfland kent lokaal een hoge natuurlijke achtergrondbelasting. Denk hierbij aan emissies die niet of nauwelijks beïnvloedbaar zijn, zoals "natuurlijke" emissies door o.a. veenafbraak (waar bodemprocessen zorgen voor een sterke nutriëntenbelasting op het oppervlaktewater). Deze emissies zijn alleen te beïnvloeden door een hoger peil in polders te hanteren waardoor de huidige gebruiksfunctie in het geding komt. Denk hierbij aan een hoger peil in agrarische polders waardoor geen landbouw meer kan plaatsvinden. Hierdoor wijken we conform de KRW-systematiek gemotiveerd af van de zogenaamde 'default' doelen en normen door rekening te houden met deze achtergrondbelasting. Ook andere waterschappen doen dit;
- de beperkte ruimte voor peilfluctuaties (KRW terminologie: gebruiksfuncties op het watersysteem). In een natuurlijk watersysteem stijgt het waterpeil in de winterperiode door een neerslagoverschot. In de zomer zakt het waterpeil uit door verdamping en verminderde neerslag. In het grootste deel van het beheergebied wordt nu een tegennatuurlijk peil of vast peil gehandhaafd. Dat is nodig voor de aanwezige functies (landbouw), het tegengaan van bodemdaling in het veenweidegebied en voor het beperken van wateroverlast (berging en afvoer). Conform de KRW-systematiek wordt rekening gehouden met deze functies in de doelafleiding;
- in een deel van de gebieden is beperkte ruimte voor vegetatiegroei (KRW terminologie: gebruiksfuncties op het watersysteem). Dit heeft te maken met beperkte fysieke ruimte in het watersysteem. Bijvoorbeeld, als een watergang krap bemeten is en deze geregeld

geschoond moet worden voor de waterafvoer dan mogen we hier in onze doelen rekening mee houden, want de functie beperkt in dat geval de mogelijkheden voor de ecologische ontwikkeling. Ook de scheep- en recreatievaart beperkt de ruimte die beschikbaar en geschikt is voor vegetatiegroei.

Een aantal ontwikkelingen heeft potentieel positieve of negatieve invloed op deze aspecten en de toekomstige waterkwaliteit (2020- 2050). Vooral belangrijk zijn 1) klimaatverandering, naar verwachting ontstaat door klimaatverandering en daarmee vaker gepaard gaande periodes van droogte en hevige neerslag verdere achteruitgang van de waterkwaliteit en 2) diverse beleidsontwikkelingen, zoals de aanpak van de luchtkwaliteit, de ontwikkeling van kringlooplandbouw, de energietransitie, de woningbouwopgave en de aanpak van bodemdaling. De aanpak van bodemdaling is in sommige waterlichamen een belangrijk beleidsthema voor de ecologische waterkwaliteit in het beheergebied van Delfland. Wanneer de afbraak wordt geremd heeft dit positieve effecten op de nutriëntenbelasting en troebelheid van de watersystemen. Bovendien ontstaat mogelijk meer ruimte voor een natuurlijker waterpeil. In de toekomst kunnen de uitgangspunten voor schoon en gezond water daarom anders en positiever zijn dan nu. Delfland werkt via beleidsbeïnvloeding mee aan het creëren van een positievere uitgangsituatie. De doelafleiding SGBP3 is gebaseerd op de uitgangspunten die nu gelden ten behoeve van de functies.

De doelafleiding op basis van deze analyses heeft ertoe geleid dat realistische doelen zijn afgeleid, die passen bij de eigenschappen van het watersysteem en de voorgenomen ambitieuze maatregelen.

NB: Het aandragen van hogere doelen klinkt wellicht ambitieus, maar wordt gezien als niet realistisch. Het brengt Delfland ook in een onnodig lastige positie in 2027 wanneer bestaande inzichten niet zijn verwekt in de doelen, en het doelbereik moet worden toegelicht aan de EU.

Doelen (GEP) fysische-chemie

Voor wat betreft nutriënten zijn met name de doelen voor fosfor in de polderwaterlichamen aangepast omdat een belangrijke bron voor fosfor niet of nauwelijks beïnvloedbaar is, de zogenaamde natuurlijke achtergrondbelasting. Dit is in het bijzonder het geval in de Holierhoekse en Zouteveense polder vanwege de aanwezigheid van veenpakketten en de interactie tussen de waterbodem en het water (nalevering). De aanwezigheid van veenpakketten en de nalevering in de omliggende polders is ook de reden dat het doel voor fosfor in de Boezem Midden-Delfland is aangepast. In de overige boezemwaterlichamen blijft het doel voor fosfor gelijk aan SGBP2.

Het doel voor stikstof wordt op basis van betere inzichten in de nutriëntendynamiek voor de waterlichamen boezem Westland, boezem Midden-Delfland, polder Berkel, de Holierhoekse en Zouteveense polder en de Zuidpolder van Delfgauw minimaal bijgesteld (van 1,8 mg/l naar 2,0 mg/l), met geen noemenswaardige consequenties voor de ecologie. Het doel van 1,8 mg/l voor de boezem Schie en Haaglanden wordt wel gehandhaafd. De stikstofconcentraties zijn in de huidige toestand lager dan in de rest van het gebied. Dit komt door het relatief grote aandeel stedelijk gebied en de beperkte oplading vanuit de waterbodem.

Voor wat betreft de overige biologie ondersteunende parameters wordt een aanpassing gedaan van de zuurgraad (met een klassegrens verschuiving: 6,5 - 8,5 naar 6,5 - 9) voor de boezem Midden-Delfland en de Holierhoekse en Zouteveense polder. Deze aanpassing hangt tevens samen met de aanwezigheid van veenpakketten en de nalevering van de bodem.

Daarnaast wordt een bijstelling doorgevoerd voor de parameter doorzicht (met een klassegrensverschuiving van 0,65 naar 0,45) voor de boezem Midden-Delfland en de polderwaterlichamen. De analyses laten zien dat het doorzicht effecten ondervindt vanwege de trofiegraad (voedselrijkdom van de bodem en het water) en resuspensie (opwerveling van kleine slib deeltjes). De trofiegraad in de boezem Midden-Delfland en de polderwaterlichamen blijft na maatregelen dermate hoog dat er negatieve effecten op het lichtklimaat te verwachten zijn.

Tabel 2 Doelen (GEP) fysische-chemie SGBP 3

Algemeen fysische chemie	Doelen alle lijnvormige wateren SGBP 2	Doelen Boezem Haaglanden SGBP3	Doelen Boezem Schie SGBP3	Doelen Boezem Westland SGBP3	Doelen Boezem Midden-Delfland SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,30	≤ 0,30	≤ 0,30	≤ 0,50
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 1,80	≤ 1,80	≤ 2,00	≤ 2,00
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zomergemiddelde) (mg Cl/l)	≤ 300	≤ 300	≤ 300	≤ 300	≤ 300
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0	≤ 25,0	≤ 25,0	≤ 25,0	≤ 25,0
Zuurgraad (zomergemiddelde) (-)	5,5 - 8,5	5,5 - 8,5	5,5 - 8,5	5,5 - 8,5	5,5 - 9,0
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zomer-gemiddelde) (%)	40 - 120	40 - 120	40 - 120	40 - 120	40 - 120
Doorzicht (zomergemiddelde) (m)	≥ 0,65	≥ 0,65	≥ 0,65	≥ 0,65	≥ 0,45

Algemeen fysische chemie	Doelen alle lijnvormige waterlichamen SGBP2	Doelen Zuidpolder van Delfgauw SGBP3	Doelen Polder Berkel SGBP3	Doelen Holierhoekse en Zouteveense polder SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,60	≤ 0,60	≤ 0,80
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 2,00	≤ 2,00	≤ 2,00
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zomergemiddelde) (mg Cl/l)	≤ 300	≤ 300	≤ 300	≤ 300
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0	≤ 25,0	≤ 25,0	≤ 25,0
Zuurgraad (zomergemiddelde) (-)	5,5 - 8,5	5,5 - 8,5	5,5 - 8,5	5,5 - 9,0
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zomer-gemiddelde) (%)	40 - 120	40 - 120	40 - 120	40 - 120
Doorzicht (zomergemiddelde) (m)	≥ 0,65	≥ 0,45	≥ 0,45	≥ 0,45

	Solleveld		Meijendel	
Algemeen fysische chemie	Doelen SGBP2	SGBP3	Doelen SGBP2	SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,10	≤ 0,10	≤ 0,10	≤ 0,10
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 3,00	≤ 3,00	≤ 3,60	≤ 3,60
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zomergemiddelde) (mg Cl/l)	≤ 200	≤ 200	≤ 200	≤ 200
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0	≤ 25,0	≤ 25,0	≤ 25,0
Zuurgraad (zomergemiddelde) (-)	6,5 - 8,5	6,5 - 8,5	6,5 - 8,5	6,5 - 8,5
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zomer-gemiddelde) (%)	60 - 120	60 - 120	60 - 120	60 - 120
Doorzicht (zomergemiddelde) (m)	≥ 0,90	≥ 0,90	≥ 0,90	≥ 0,90

Doelen (GEP) biologie

Voor de biologische doelen worden tevens een aantal aanpassingen gedaan. Deze aanpassingen hangen samen met de volgende aspecten:

- in de toekomst blijft Delfland te maken houden met voedselrijke watersystemen door nutriënten vanuit niet-beïnvloedbare bronnen (vb. natuurlijke bodemafbraak) waardoor het aantal plantensoorten dat kan gedijen in de watersystemen beperkt is;
- de verstoring door scheepvaart en het schonen van watergangen ten behoeve van de waterafvoer zijn sterk beperkend voor de groei van waterplanten in grote delen van de KRW-waterlichamen.

Met name de doelen voor waterplanten zijn op basis van bovenstaande gronden aangepast. De analyses laten zien dat aanpassing voor alle boezem- en polderwaterlichamen benodigd is. Deze constatering werd ook in SGBP2 al geconstateerd; de mate waarin was destijds nog niet duidelijk, met de aanvullende kennis van nu kon hier een goede inschatting van worden gemaakt.

De doelen voor macrofauna en in sommige gevallen vis zijn vanwege deze beperkingen in de groei van waterplanten eveneens bijgesteld. Deze groepen zijn namelijk (deels) afhankelijk van de aanwezigheid van waterplanten om te kunnen gedijen. Een aanpassing voor het kwaliteitselement macrofauna wordt voorgesteld voor de boezemwaterlichamen, polder Berkel, Zuidpolder van Delfgauw en Meijendel. De aanpassing voor het duinwaterlichaam Meijendel hangt samen met de kwaliteit van het inlaatwater, dat ten behoeve van de drinkwaterfunctie niet aangepast kan worden. Een aanpassing voor het kwaliteitselement vis wordt voorgesteld voor alle boezemwateren. De boezemwateren fungeren zelf onvoldoende als geschikt (opgroei- en paai)habitat voor vis. De polderwaterlichamen en achterliggende voldoen echter wel, waar de boezemwateren weer van profiteren.

De doelen voor fytoplankton daarentegen worden voor de boezem Westland, Midden-Delfland en de polderwaterlichamen (iets) omhoog bijgesteld (in SGBP2 waren deze naar beneden aangepast), omdat de toestand is verbeterd ten opzichte van een aantal jaren geleden of omdat prognoses rondom stikstof en fosfaat uitwijzen dat de fysisch-chemische beperkingen na maatregelen structureel kunnen verminderen (boezem Westland).

Tabel 3 Doelen (GEP) biologie SGBP3

Boezemwaterlichamen	Doelen SGBP2					Doelen SGBP3			
Biologie	Schie	Haagland en	Westland	Midden-Delfland		Schie	Haaglanden	Westland	Midden-Delfland
Macrofauna (EKR)	≥ 0,41	≥ 0,41	≥ 0,60	≥ 0,60		≥ 0.35	≥ 0.4	≥ 0.35	≥ 0.35
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,60		≥ 0.35	≥ 0.35	≥ 0.35	≥ 0.35
Vis (EKR)	≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,60		≥ 0.50	≥ 0.40	≥ 0.55	≥ 0.45
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,32	≥ 0,32		≥ 0.60	≥ 0.60	≥ 0.45	≥ 0.45

Polderwaterlichamen	Doelen SGBP2				Doelen SGBP3		
Biologie	Polder Berkel	Holierhoekse en Zouteveense polder	Zuidpolder van Delfgauw		Polder Berkel	Holierhoekse en Zouteveense polder	Zuidpolder van Delfgauw
Macrofauna (EKR)	≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,60		≥ 0,50	≥ 0,60	≥ 0,45
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,60		≥ 0,45	≥ 0,35	≥ 0,40
Vis (EKR)	≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,60		≥ 0,60	≥ 0,60	≥ 0,60
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,32	≥ 0,35	≥ 0,32		≥ 0,50	≥ 0,45	≥ 0,45

Duinwaterlichamen	Doelen SGBP2			Doelen SGBP3	
Biologie	Solleveld	Meijendel		Solleveld	Meijendel
Macrofauna (EKR)	≥ 0,45	≥ 0,45		≥ 0,35	≥ 0,40
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,60	≥ 0,60		≥ 0,60	≥ 0,60
Vis (EKR)	≥ 0,46	≥ 0,40		≥ 0,50	≥ 0,40
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,60	≥ 0,60		≥ 0,60	≥ 0,60

Bijlage 1. De situatie per KRW-waterlichaam - infobladen

In dit hoofdstuk is per KRW-waterlichaam een nadere toelichting en beschrijving van het waterlichaam en een onderbouwing van maatregelen en doelen opgenomen. In deze onderbouwing is aandacht besteedt aan de functies die het waterlichaam vervult en het ecologisch functioneren.

Achtereenvolgens komen aan bod:

- Boezem Haaglanden;
- Boezem Schie;
- Boezem Westland;
- Boezem Midden-Delfland;
- Zuidpolder van Delfgauw;
- Polder Berkel;
- Holierhoekse en Zouteveense polder;
- Duinwater Solleveld
- Duinwater Meijendel en Berkheide

1. Boezem Haaglanden NL15_01a

Algemene beschrijving

Het waterlichaam Oostboezem (SGBP1 en 2) is in SGBP3 gesplitst in twee delen: de boezem Haaglanden en de Boezem Schie. Boezem Schie wordt sterk beïnvloed door beroepsvaart, boezem Haaglanden wordt minder intensief bevaren en heeft daarmee een andere potentie. Voor Boezem Haaglanden kunnen door het opsplitsen beter passende doelen worden geformuleerd. De boezem Haaglanden bestaat overwegend uit brede en diepe kanalen in stedelijk gebied. Daarnaast zijn er in Den Haag ook singels en grachten aanwezig. Het afwateringsgebied is grotendeels vrij afwaterend en deels polderland. Vanwege het stedelijk karakter zijn de mogelijkheden voor inrichtingsmaatregelen zoals natuurvriendelijke oevers beperkt (in het afwateringsgebied bestaat meer ruimte). Ook wordt de waterkwaliteit beïnvloed door overstorten en oppervlakkige afspoeling.

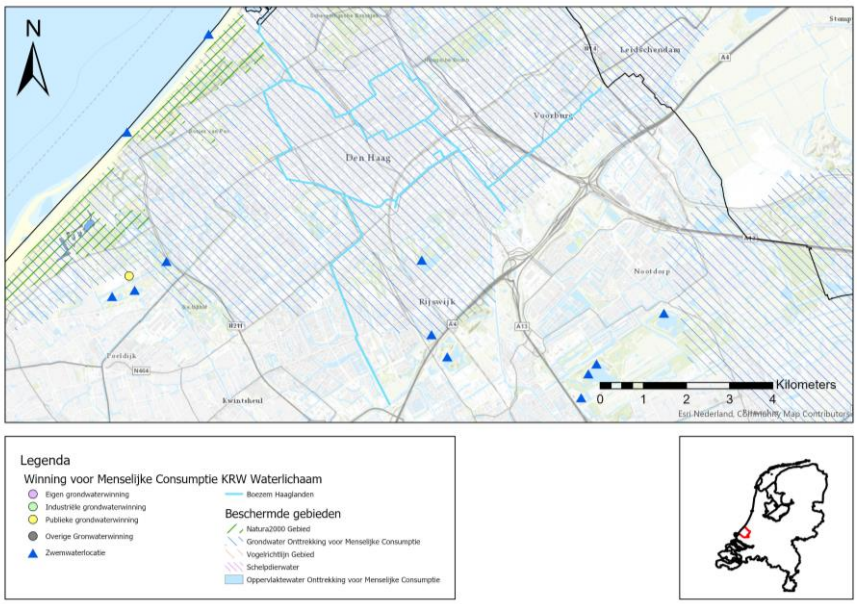

Figuur 1 Overzichtskaart boezem Haaglanden

KRW technische kenmerken

De Boezem Haaglanden is in de KRW gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). De typering is aangepast van een type M7b naar het Type M3 (Gebufferde (regionale) kanalen), vanwege het grotendeels ontbreken van de functie beroepsscheepvaart. Door de typewijziging kunnen beter passende doelen worden vastgesteld. De belangrijkste kenmerken van het type M3 betreffen een kanaal dat intensief wordt gebruikt voor onder meer aan- en afvoer van water (korte verblijftijden). De ecologie wordt hierdoor beïnvloed.

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een watersysteemanalyse uitgevoerd. Daarbij is een update van de toestandsbeoordeling gemaakt op basis van de wijzigingen in begrenzing en typering en herziening van de maatlatten.

Fysisch-chemisch:

- Zomerhalfjaar gemiddeld fosfor voldoet niet aan de norm, maar neemt met wat fluctuaties sinds 2008 af.;
- Stikstof neemt eveneens af en ligt momenteel rond de norm van 1,8 N mg/l;
- Het doorzicht is ruim boven de norm (> 1 m);
- De zuurgraad voldoet aan de norm;
- De zuurstofverzadigingsgraad (ook qua gemiddelden) voldoet aan de norm;
- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

Biologisch

- Fytoplankton doelen meestal behaald;
- De doelen voor vis, macrofauna en overige waterflora worden niet behaald.

Maatregelen

Tijdens de eerste twee planperiodes zijn natuurvriendelijke oevers aangelegd, vispaaiplaatsen gerealiseerd en is gemaal Schoute vispasseerbaar gemaakt. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een afname van de voedselrijkdom van het water in het boezemsysteem.

Voor SGBP3 zijn maatregelen voor het beheergebied van Delfland geformuleerd op basis van de uitgevoerde systeemanalyses. Voor de boezem Haaglanden vormen emissies van- en naar het water en de bodem, de habitatgeschiktheid (beperkte ruimte voor ecologie: inrichting) en het beheer een knelpunt. Daarnaast spelen lokaal toxiciteits- en doorzicht problemen. De knelpunten rondom habitatgeschiktheid en beheer hangen grotendeels samen met het aanwezige ruimtebeslag. Specifiek voor het waterlichaam Boezem Haaglanden wordt ingezet op:

- Emissiereductie: via het reduceren van emissies vanuit de waterketen: opsporen van en handhaven op indirecte lozingen & ontlasten van overstorten. En het terugdringen van emissies vanuit omliggende polders vanuit de land- en tuinbouw. Daarnaast zetten we in op reductie van overige emissies (bijv. microverontreinigingen, medicijnresten, etc.) via onze eigen strategie en (landelijke) beleid beïnvloeding. Voor boezem Haaglanden is reductie vanuit rioolstelsels en foutaansluitingen en omliggende polders essentieel.
- Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk: via het verder optimaliseren van het maaibeheer in samenspraak met gemeenten en derden (circa 2 km bij een lage vaardruk en 5,6 km bij een hogere vaardruk), het starten van een traject ecologisch baggeren en het optimaliseren van inlaatwater, peilregime en waterkwaliteit. Tot slot

het verwijderen van kroos als het aantoonbaar bijdraagt aan een verslechtering van de waterkwaliteit.
- Ecologische optimalisatie inrichting van het watersysteem: via het instandhouden en verbeteren van het ecologisch netwerk (aanlegpotentie van circa 1,9 km) en het vispasseerbaar maken van kunstwerken (hierbij zo veel mogelijk meeliftend op de renovatiecyclus).
- Anticiperen op de toekomst: van het in beeld brengen van risico's van (klimaatverandering en landelijke en regionale ontwikkelingen (energietransitie, etc.) tot het ontwikkelen van beleidsinstrumenten en mitigerende maatregelen.
- Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie, via het mitigeren van negatieve effecten.

Doelen

Op basis van de huidige toestand en het ingeschatte effect van bovenstaande maatregelen zijn de volgende doelen geformuleerd voor het waterlichaam Boezem Haaglanden.

Doelen (GEP) Fysische Chemie

Delfland heeft op basis van een gebiedsbreed waterkwaliteitsmodel het effect van emissie reducerende maatregelen op N en P bepaald. Hier kwam uit dat (mits maatregelen effectief en partners inspanning leveren) de doelen voor fosfor en stikstof gehaald kunnen worden.

Op basis van de analyse is een aanpassingsvoorstel geformuleerd:

Tabel 2 Doelen (GEP) fysische-chemie

Algemeen fysische chemie	Doelen SGBP2	Doelen SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,30
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 1,80

Voor de overige biologie-ondersteunende parameters is op basis van de maatregelen een expertinschatting gemaakt. Hieruit kwam dat er geen aanpassing nodig is voor de boezem Haaglanden.

Doelen (GEP) Biologie

Het effect van maatregelen op de GEP-biologie is met twee methoden afgeleid:

- Modelberekening GEP van de KRW Verkenner (blauwe kolom onderstaande tabel);
- Inschatting EKR Winst op basis van expertinschatting middels een gestandaardiseerde methode (groene kolom);
- Doel SGBP3 o.b.v. afweging toestand, KRW-verkenner en Expertschatting (rood).

De uitkomsten zijn naast elkaar gelegd en gewogen in een expertteam. Vanwege het detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses en het daarmee samenhangende expertoordeel leidend geweest in de doelafleiding. Uiteindelijk is er per waterlichaam beargumenteerd tot een voorstel gekomen (zie onderstaand). Bij dit voorstel is ervanuit gegaan dat alle maatregelen een maximaal effect hebben en dat de recreatievaart beperkt wordt gereguleerd (m.b.t. significante schade op functies). De voorgestelde doelen zijn daarmee ambitieus en realistisch.

Tabel 3 Ecologische doelafleiding

Boezem Haaglanden				KRW-verkenner	Expertschatting		
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand 2018	Toestand. gem 2016-2018	maatregelpakket SGBP3 (realistisch)	EKR winst*****	Doel (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,6	0,28	0,28	0,44	0,08	0,4	*
Macrofauna	0,41	0,27	0,3	0,5	0,113	0,4	**
Waterflora	0,6	0,21	0,27	0,31	0,067	0,35	***
Fytoplankton	0,6	0,61	0,77	0,71	0,04	0,6	****

*Door beter maaibeheer (primair en secundair) en vispasseerbare kunstwerken iets meer kans op plantminnende vis. Daarnaast verbetering opgroeigebied achterliggend gebied. Hiermee verwachten we dat een verbetering in EKR (doel 0,4) haalbaar is. De KRW-verkenner lijkt een te optimistisch beeld te geven.
**Door emissiereductie, ecologisch beheer, ecologisch netwerk en waterkwaliteitsbaggeren verwachten we een lichte verbetering door betere groeiomstandigheden voor waterplanten. Hiermee verwachten we dat verbetering in EKR voor marcrofauna (doel 0,4) haalbaar is.
***Door emissiereductie, ecologisch beheer, ecologisch netwerk en waterkwaliteitsbaggeren verwachten we betere groeiomstandigheden voor waterplanten. Het systeem is echter zeer krap bemeten (vanwege functies) waardoor er niet veel ruimte is voor waterplantengroei. Deasalnietemin verwachten we een verbetering te zien ook in EKR. We verwachten dat een doel van 0.35 het hoogst haalbare is.
****Default GEP wordt al gehaald. Landelijk is er afgesproken dat 0.6 het hoogst vast te leggen doel is. Met maatregelen kan een waterschap wel streven naar een betere situatie.
***** De expertschatting is gemaakt op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve (bijvoorbeeld hoeveelheid km aanleg NEZ) beoordeling per kwaliteitselement. Door sommatie effecten heeft dit geresulteerd in getallen achter de komma. Dit lijkt een nauwkeurigheid te indiceren die niet aanwezig is. Vandaar dat de doorvertaling in een voorstel afgerond wordt op 0,05.

2. Boezem Schie NL15_01b

Algemene beschrijving

Het oorspronkelijke waterlichaam Oostboezem is gesplitst in twee delen: de boezem Haaglanden en de Boezem Schie. De boezem Schie bestaat overwegend uit brede en diepe kanalen waarover beroepsscheepvaart en recreatievaart plaatsvindt. Dat heeft effect op de potentie voor de ecologische en chemische waterkwaliteit. Daarnaast zijn er in de stedelijke gebieden Delft, Rotterdam en Schiedam singels en grachten aanwezig. Het oppervlaktewater heeft een belangrijke aan- en afvoerfunctie waardoor de stroomrichting varieert. Het afwateringsgebied wordt hoofdzakelijk gevormd door polders waarvan het grondgebruik voornamelijk bestaat uit stedelijk gebied, open grasland (melkveehouderij) en glastuinbouw (rond Berkel en Pijnacker).

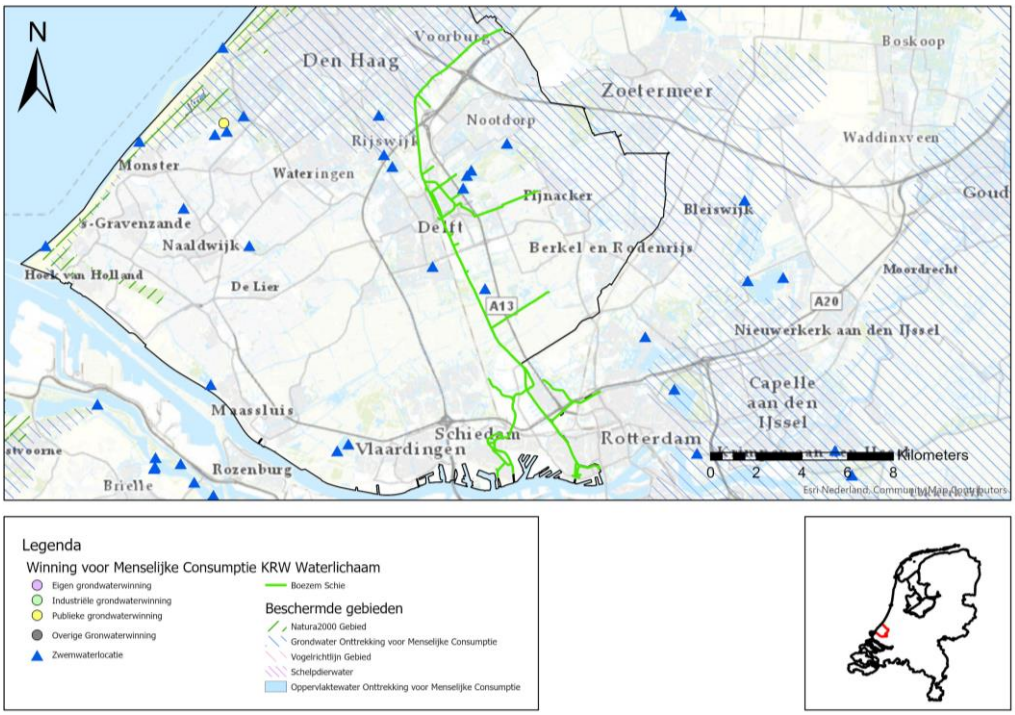

Figuur 2 Overzichtskaart Boezem Schie

KRW technische kenmerken

De Boezem Schie is gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). Ook de typering is ongewijzigd en blijft type M7b (Grote diepe kanalen met scheepvaart).

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een watersysteemanalyse uitgevoerd. Daarbij is een update van de toestandsbeoordeling gemaakt op basis van de wijzigingen in begrenzing en herziening van de maatlatten.

Fysisch-chemisch:

- Fosfor voldoet niet aan de norm;
- Stikstof neemt af en ligt momenteel rond de norm van 1,8 N mg/l;
- Het doorzicht is ruim boven de norm;
- De zuurgraad voldoet aan de norm;
- De zuurstofverzadigingsgraad (ook qua gemiddelden) voldoet aan de norm;
- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

Biologisch

- fytoplankton doelen meestal behaald;
- De doelen voor vis, macrofauna en overige waterflora worden niet behaald.

Maatregelen

Tijdens de eerste twee planperiodes zijn in het hele beheergebied van Delfland o.a. natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen aangelegd en zijn diverse vismigratieknelpunten opgelost. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een afname van de voedselrijkdom van het water in het gehele boezemsysteem.

Voor SGBP3 zijn maatregelen voor het beheergebied van Delfland geformuleerd op basis van de uitgevoerde systeemanalyses. Voor boezem Schie vormen emissies van- en naar het water en de bodem, de habitatgeschiktheid (beperkte ruimte voor ecologie: inrichting) en het beheer een knelpunt. Lokaal vormen het doorzicht, de organische belasting en toxiciteit een knelpunt. Specifiek voor het waterlichaam Boezem Schie wordt ingezet op:

- Emissiereductie: via het reduceren van emissies vanuit de waterketen: opsporen van en handhaven op indirecte lozingen & ontlasten van overstorten. Het verminderen van emissies vanuit omliggende polders vanuit de land- en tuinbouw. Daarnaast zetten we in op reductie van overige emissies (bijv. microverontreinigingen, medicijnresten, etc.). Voor dit laatste is Delfland grotendeels afhankelijk van landelijk beleid. Voor de boezem Schie ligt de focus op emissiereductie vanuit rioolstelsels, foutaansluitingen en omliggende polders (kringlooplandbouw).
- Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk: via het verder optimaliseren van het maaibeheer in samenspraak met gemeenten en derden (circa 8,5 km bij een lage vaardruk en 4,5 bij een hogere vaardruk), het starten van een traject ecologisch baggeren en het optimaliseren van inlaatwater, peilregime en de waterkwaliteit. Tot slot het verwijderen van kroos als het aantoonbaar bijdraagt aan een verslechtering van de waterkwaliteit.
- Ecologische optimalisatie inrichting van het watersysteem: via het instandhouden en verbeteren van het ecologisch netwerk (aanlegpotentie van 1.8 km) en het vispasseerbaar maken van kunstwerken (hierbij grotendeels meeliftend op de renovatiecylcus).
- Anticiperen op de toekomst: van het in beeld brengen van risico's van (klimaatverandering en landelijke en regionale ontwikkelingen (energietransitie, etc) tot het ontwikkelen van beleidsinstrumenten en mitigerende maatregelen.
- Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie, onder meer door het mitigeren van negatieve effecten.

Doelen

Op basis van de huidige toestand en het ingeschatte effect van de maatregelen zijn de volgende doelen geformuleerd voor het waterlichaam Boezem Schie.

Doelen (GEP) Fysische Chemie

Delfland heeft op basis van een gebiedsbreed waterkwaliteitsmodel het effect van emissie reducerende maatregelen op N en P bepaald. Hier kwam uit dat (mits maatregelen effectief en partners inspanning leveren) de doelen voor fosfor en stikstof gehaald kunnen worden.

Op basis van de analyse is een aanpassingsvoorstel geformuleerd:

Tabel 4 Doelen (GEP) fysische-chemie

Algemeen fysische chemie	Doelen SGBP2	Doelen SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,30
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 1,80

Voor de overige biologie ondersteunende parameters is op basis van de maatregelen een expertinschattting gemaakt. Voor de boezem Schie is geconcludeerd dat de huidige parameters passend zijn.

Doelen (GEP) Biologie
Het effect van maatregelen op de GEP biologie is middels 2 methoden afgeleid:

- Modelberekening GEP van de KRW Verkenner (blauwe kolom onderstaande tabel);
- Inschatting EKR Winst op basis van expertinschatting middels een gestandaardiseerde methode (groene kolom);
- Doel SGBP3 o.b.v. afweging toestand, KRW-verkenner en Expertschatting (rood).

De uitkomsten zijn naast elkaar gelegd en gewogen in een expertteam. Vanwege het detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses en het daarmee samenhangende expertoordeel leidend geweest in de doelafleiding. Uiteindelijk is er per waterlichaam beargumenteerd tot een ambtelijk voorstel gekomen (zie onderstaand). Bij dit voorstel is ervanuit gegaan dat alle maatregelen een maximaal effect hebben en dat de recreatievaart beperkt wordt gereguleerd (m.b.t. significante schade op functies). De voorgestelde doelen zijn daarmee ambitieus en realistisch.

Tabel 5 Ecologische doelafleiding

Boezem Schie				KRW-verkenner	Expertschatting		
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand 2018	Toestand. gem 2016-2018	maatregelpakket SGBP3 (realistisch)	EKR winst*****	Doel (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,6	0,44	0,44	0,45	0,067	0,5	*
Macrofauna	0,41	0,36	0,28	0,39	0,08	0,35	**
Waterflora	0,6	0,26	0,19	0,04****	0,083	0,35	***
Fytoplankton	0,6	0,66	0,73	0,71	0	0,6	****

* Door maatregelen in sport 2 water (maaibeheer) en aangelegde (en aan te leggen) vispassages en ecologisch netwerk verwachten we betere groeicondities voor waterplanten en hiermee iets meer soorten plantminnende vis tegen te komen. Hiermee verwachten we dat een doel van 0.5 haalbaar is.

** Door emissiereductie, ecologisch beheer, ecologisch netwerk en waterkwaliteitsbaggeren verwachten we een lichte verbetering door betere groeiomstandigheden voor waterplanten. De toestand schommelt sterkt door de jaren. Score op basis van gemiddelde van 3 meetjaren. In 2018 heeft de Schie laten zien dat het een potentie van 0,35 heeft. We gaan ervan uit dat deze potentie met maatregelen gestabiliseerd wordt. Hiermee verwachten we dat een doel van 0.35 (toestand 2016 - 2018 + 0,08) haalbaar is.

*** Door emissiereductie, ecologisch beheer, ecologisch netwerk en waterkwaliteitsbaggeren verwachten we betere groeiomstandigheden voor waterplanten. Het systeem is echter zeer krap bemeten en onder hevig aan beroepsvaart waardoor er niet veel ruimte is voor waterplantengroei en de omstandigheden te wensen overlaten. Het handelingsperspectief in een scheepvaartkanaal met steile beschoeide oevers is dan ook beperkt. De KRW Verkenner schat zelfs in dat de toestand als gevolg van de intensieve scheepvaart erg slecht is (0.04), dit is een artefact van de modelering. In de praktijk blijkt dit gelukkig meer mee te vallen. Luwtemaatregelen hebben zeer waarschijnlijk het gevolg dat de score voor waterplanten als gevolg van een toename van het areaal van planten nog kan verbeteren. 0,35 schatten we in als het hoogst haalbare doel.

****Default GEP wordt al gehaald. Landelijk is er afgesproken dat 0.6 het hoogst vast te leggen doel is. Met maatregelen kan een waterschap wel streven naar een betere situatie.
***** De expertschatting is gemaakt op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve (bijvoorbeeld hoeveelheid km aanleg NEZ) beoordeling per kwaliteitselement. Door sommatie effecten heeft dit geresulteerd in getallen achter de komma. Dit lijkt een nauwkeurigheid te indiceren die niet aanwezig is. Vandaar dat de doorvertaling in een voorstel afgerond wordt op 0,05.

3. Boezem Westland NL15_02a

Algemene beschrijving

Het oorspronkelijke waterlichaam Westboezem is gesplitst in twee delen: de Boezem Westland en de Boezem Midden-Delfland. Het landgebruik maar ook de grondslag van beide gebieden is grotendeels anders. Splitsing draagt bij aan het beter kunnen volgen en sturen van het watersysteem en in beter passende doelen. De Boezem Westland bestaat uit smalle en brede ondiepe kanalen waarover recreatievaart plaatsvindt. Het gebied kenmerkt zich door kleine stedelijke kernen met een groot areaal buitengebied met glastuinbouw. Daarnaast bestaat het Westland uit een fijnmazig netwerk van kleine boezemkanaaltjes. Het oppervlaktewater heeft een belangrijke aan- en afvoerfunctie waardoor de stroomrichting varieert. Het afwateringsgebied is deels vrij afwaterend en deels polderland. Het grondgebruik van het afwateringsgebied bestaat voornamelijk uit stedelijk gebied, en glastuinbouw.

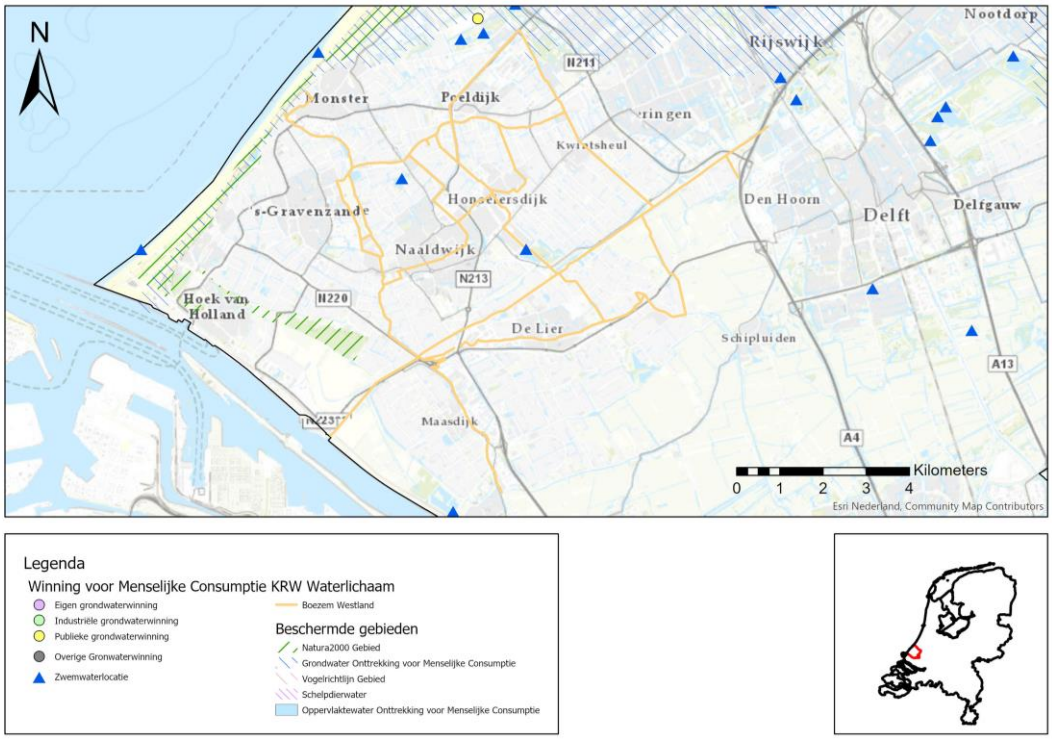

Figuur 3 Overzichtskaart Boezem Westland

KRW technische kenmerken

De Boezem Westland is gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). Ook de typering is ongewijzigd en blijft type M3 (Gebufferde (regionale) kanalen).

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een watersysteemanalyse uitgevoerd. Daarbij is een update van de toestandsbeoordeling gemaakt op basis van de wijzigingen in begrenzing en herziening van de maatlatten.

fysisch-chemisch:

- Fosfor voldoet niet aan de norm maar vertoont wel een dalende trend;
- Stikstof neemt af maar voldoet nog niet aan de norm van 2,0 N mg/l (nieuwe norm);
- Het doorzicht voldoet aan de norm op de KRW-meetpunten, maar in de rest van het waterlichaam niet;
- De zuurgraad voldoet meestal aan de norm, maar kent uitschieters;

- De zuurstofverzadigingsgraad (ook qua gemiddelden) voldoet aan de norm op 2013 na;
- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

NB: Het meetpunt waarop de KRW-toetsing wordt gedaan is niet representatief is voor het waterlichaam met de nieuwe begrenzing.

Biologisch
De doelen voor fytoplankton, vis, macrofauna en overige waterflora worden niet behaald. Met name de overige waterflora en macrofauna scoren slecht. Fytoplankton scoort net onder het doel, in 2010 en 2011 is het doel wel behaald. Het aandeel plantminnende en migrerende vissoorten is te laag. Het aandeel brasem en karper is laag, dit is positief.

Maatregelen
Tijdens de eerste twee planperiodes zijn in het hele beheergebied van Delfland o.a. natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen aangelegd en zijn diverse vismigratieknelpunten opgelost. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een afname van de voedselrijkdom van het water in het gehele boezemsysteem.

Voor SGBP3 zijn maatregelen voor het beheergebied van Delfland geformuleerd op basis van de uitgevoerde systeemanalyses. Voor boezem Westland vormen emissies van- en naar het water en de bodem, het doorzicht en de habitatgeschiktheid (beperkte ruimte voor ecologie: inrichting) een knelpunt. Daarnaast vormen het beheer, organische belasting en toxiciteit lokaal een knelpunt. Specifiek voor het waterlichaam Boezem Westland wordt ingezet op:

- Emissiereductie: via het reduceren van emissies vanuit de waterketen: opsporen van en handhaven op indirecte lozingen & ontlasten van overstorten. En het verminderen van emissies vanuit omliggende polders vanuit de glastuinbouw. Daarnaast zetten we in op reductie van overige emissies (bijv. microverontreinigingen, medicijnresten, etc.). Voor dit laatste is Delfland grotendeels afhankelijk van landelijk beleid. Voor de Boezem Westland ligt een sterkte focus op emissiereductie vanuit de glastuinbouw via het afsprakenkader emissieloze kas. Voortzetting en naleving van dit afsprakenkader is essentieel.
- Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk: via het verder optimaliseren van het maaibeheer in samenspraak met gemeenten en derden (circa 9,7 km bij een lage vaardruk en 5,7 km bij een hogere vaardruk), het starten van een traject ecologisch baggeren en optimaliseren van inlaatwater, peilregime en de waterkwaliteit. Tot slot het verwijderen van kroos als het aantoonbaar bijdraagt aan een verslechtering van de waterkwaliteit.
- Ecologische optimalisatie inrichting van het watersysteem: via het instandhouden en verbeteren van het ecologisch netwerk (aanlegpotentie van 11,6 km) en het vispasseerbaar maken van kunstwerken.
- Anticiperen op de toekomst: van het in beeld brengen van risico's van (klimaatverandering en landelijke en regionale ontwikkelingen (energietransitie, etc) tot het ontwikkelen van beleidsinstrumenten en mitigerende maatregelen.
- Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie door het mitigeren van negatieve effecten.

Doelen
Doelen (GEP) Fysische Chemie

Delfland heeft op basis van een gebiedsbreed waterkwaliteitsmodel het effect van emissie reducerende maatregelen op N en P bepaald. Hier kwam uit dat (mits maatregelen effectief en partners inspanning leveren) de doelen voor fosfor gehaald kunnen worden. Het doel voor stikstof is niet haalbaar. Dit komt vanwege een grotere achtergrondbelasting dan eerder is ingeschat. Het doel voor stikstof wordt op basis van betere inzichten in de nutriëntendynamiek minimaal bijgesteld (van 1,8 mg/l naar 2,0 mg/l), met geen noemenswaardige consequenties heeft voor de ecologie.

Op basis van de analyse is een aanpassingsvoorstel geformuleerd:

Tabel 6 Doelen (GEP) fysische-chemie

Algemeen fysische chemie	Doelen SGBP2	Doelen SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,30
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 2,00

Voor de overige biologie ondersteunende parameters is op basis van de maatregelen een expertinschattting gemaakt. Voor de boezem Westland is geconcludeerd dat de huidige parameters passend zijn.

Doelen (GEP) Biologie
Het effect van maatregelen op de GEP biologie is met twee methoden afgeleid:

- Modelberekening GEP van de KRW Verkenner (blauwe kolom onderstaande tabel);
- Inschatting EKR Winst op basis van expertinschatting middels een gestandaardiseerde methode (groene kolom);
- Doel SGBP3 o.b.v. afweging toestand, KRW-verkenner en Expertschatting (rood).

De uitkomsten zijn naast elkaar gelegd en gewogen in een expertteam. Vanwege het detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses en het daarmee samenhangende expertoordeel leidend geweest in de doelafleiding. Uiteindelijk is er per waterlichaam beargumenteerd tot een ambtelijk voorstel gekomen (zie onderstaand). Bij dit voorstel is ervanuit gegaan dat alle maatregelen een maximaal effect hebben en dat de recreatievaart beperkt wordt gereguleerd (m.b.t. significante schade op functies). De voorgestelde doelen zijn daarmee ambitieus en realistisch.

Tabel 7 Ecologische doelafleiding

Boezem Westland				KRW-verkenner	Expertschatting		
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand 2018	Toestand. gem 2016-2018	maatregelpakket SGBP3 (realistisch)	EKR winst*****	Doel (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,6	Niet gem.	0,46	0,36	0,113	0,55	*
Macrofauna	0,6	0,19	0,28	0,4	0,093	0,35	**
Waterflora	0,6	0,06	0,13	0,4	0,137	0,35	***
Fytoplankton	0,32	0,31	0,27	0,47	0,15	0,45	****

* Door beter maaibeheer (primair en secundair), aanleg ecologisch netwerk en vispasseerbare kunstwerken betere groeicondities voor waterplanten en plantminnende vis. Met name het verbeteren van de visomstandigheden in sport 2 wateren zet zoden aan de dijk. Hiermee verwachten we dat een doel van 0.55 haalbaar is.

** Door emissiereductie, ecologisch beheer, ecologisch netwerk en waterkwaliteitsbaggeren verwachten we een lichte verbetering door betere groeiomstandigheden voor waterplanten. Macrofauna profiteert hiervan. Hiermee verwachten we dat een doel van 0.35 haalbaar is.

*** Door emissiereductie, ecologisch beheer, ecologisch netwerk en waterkwaliteitsbaggeren verwachten we betere groeiomstandigheden voor waterplanten. Met name in het Westland is verbetering te verwachten. De achtergrondemissies zijn relatief laag. Het systeem is vanwege de kassenteelt zeer krap bemeten waardoor er niet veel ruimte is voor waterplantengroei. De omstandigheden houden daardoor te wensen over. Een EKR van 0,35 schatten we in als het hoogst haalbare doel.

**** We verwachten een verbetering als gevolg van de emissiereducerende maatregelen. Vanwege een lage achtergrondemissie en 'schoon' inlaatwater vanuit het Brielse meer zou er een significante verbetering moeten optreden. Toxiciteit blijft mogelijk ook een probleem.

***** De expertschatting is gemaakt op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve (bijvoorbeeld hoeveelheid km aanleg NEZ) beoordeling per kwaliteitselement. Door sommatie effecten heeft dit geresulteerd in getallen achter de komma. Dit lijkt een nauwkeurigheid te indiceren die niet aanwezig is. Vandaar dat de doorvertaling in een voorstel afgerond wordt op 0,05.

4. Boezem Midden-Delfland NL15_02b

Algemene beschrijving

Het oorspronkelijke waterlichaam Westboezem is gesplitst in twee delen: de Boezem Westland en de Boezem Midden-Delfland. Het landgebruik maar ook de grondslag van beide gebieden is anders. Splitsing draagt bij aan het beter kunnen volgen en sturen van het watersysteem en in beter passende doelen. Het waterlichaam Boezem Midden-Delfland bestaat uit smalle en brede ondiepe kanalen waarover recreatievaart plaatsvindt. Het gebied kenmerkt zich door kleine stedelijke kernen met een groot areaal buitengebied (grasland). Het oppervlaktewater heeft een belangrijke aan- en afvoerfunctie waardoor de stroomrichting varieert. Het afwateringsgebied bestaat hoofdzakelijk uit polders met als grondgebruik open graslanden en stedelijk gebied.

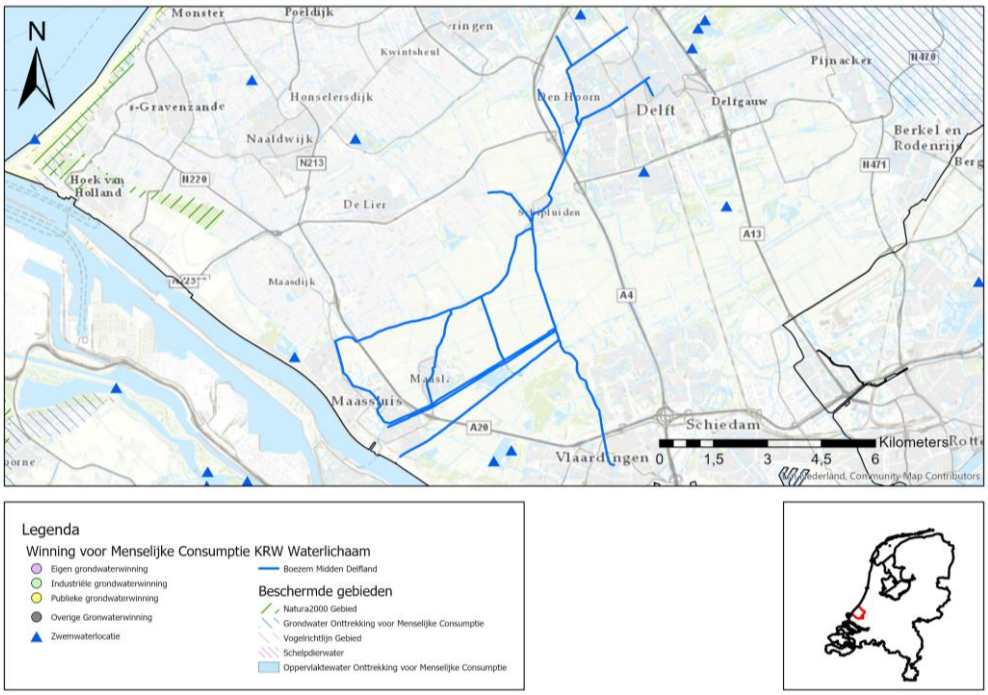

Figuur 4 Overzichtskaart Waterlichaam Boezem Midden Delfland.

KRW technische kenmerken

De Boezem Westland is gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). Ook de typering is ongewijzigd en blijft type M3 (Gebufferde (regionale) kanalen).

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een watersysteemanalyse uitgevoerd. Daarbij is een update van de toestandsbeoordeling gemaakt op basis van de wijzigingen in begrenzing en herziening van de maatlatten.

fysisch-chemisch:

- Fosfor voldoet zomerhalfjaar gemiddeld niet aan de norm van 0,3 P mg/l;
- Stikstof neemt af maar voldoet niet aan de norm van 1,8 N mg/l;
- Het doorzicht voldoet niet aan de norm, op de KRW meetpunten is de beoordeling slechter dan het gemiddelde;
- De zuurgraad voldoet meestal aan de norm, maar kent veel uitschieters naar de bovenkant. De zomergemiddelden voldoen net wel aan de norm;
- De zuurstofverzadigingsgraad (ook qua gemiddelden) voldoet aan de norm, op 2013 na;

- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

Biologisch

- Fytoplankton doelen worden behaald;
- De doelen voor vis, macrofauna en overige waterflora worden niet behaald.

Maatregelen

Tijdens de eerste twee planperiodes zijn in het hele beheergebied van Delfland o.a. natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen aangelegd en zijn diverse vismigratieknelpunten opgelost. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een afname van de voedselrijkdom van het water in het gehele boezemsysteem.

Voor SGBP3 zijn maatregelen voor het beheergebied van Delfland geformuleerd op basis van de uitgevoerde systeemanalyses. Voor boezem Westland vormen emissies van- en naar het water en de bodem, de habitatgeschiktheid (beperkte ruimte voor ecologie: inrichting) en de organische belasting een knelpunt. Lokaal vormen het doorzicht, het beheer en toxiciteit een knelpunt. Specifiek voor het waterlichaam Boezem Midden Delfland wordt ingezet op:

- Emissiereductie: via het reduceren van emissies vanuit de waterketen: opsporen van en handhaven op indirecte lozingen & ontlasten van overstorten. Het verminderen van emissies vanuit omliggende polders vanuit de land- en tuinbouw. Daarnaast zetten we in op reductie van overige emissies (bijv. microverontreinigingen, medicijnresten, etc). Voor dit laatste is Delfland grotendeels afhankelijk van landelijk beleid. Voor het waterlichaam Boezem Midden-Delfland ligt vanwege het agrarische karakter (melkveehouderij) en een aandeel glastuinbouw de focus op emissiereductie via kringlooplandbouw en het programma emissieloze kas.
- Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk: via het verder optimaliseren van het maaibeheer in samenspraak met gemeenten en derden, het starten van een traject ecologisch baggeren en het optimaliseren van inlaatwater en peilregime. Tot slot het verwijderen van kroos als het aantoonbaar bijdraagt aan een verslechtering van de waterkwaliteit.
- Ecologische optimalisatie inrichting van het watersysteem: via het instandhouden en verbeteren van het ecologisch netwerk (aanlegpotentie 2,7 km) en het vispasseerbaar maken van kunstwerken.
- Anticiperen op de toekomst: van het in beeld brengen van risico's van (klimaatverandering en landelijke en regionale ontwikkelingen (energietransitie, etc) tot het ontwikkelen van beleidsinstrumenten en mitigerende maatregelen.
- Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie, via het mitigeren van negatieve effecten.

Doelen

Doelen (GEP) Fysische Chemie

Delfland heeft op basis van een gebiedsbreed waterkwaliteitsmodel het effect van emissie reducerende maatregelen op N en P bepaald. Hier kwam uit dat de normen voor P en N niet haalbaar zijn. Het doel voor stikstof wordt op basis van betere inzichten in de nutriëntendynamiek minimaal bijgesteld (van 1,8 mg/l naar 2,0 mg/l), met geen noemenswaardige consequenties voor de ecologie. Dit is te verklaren vanwege een grotere achtergrondbelasting dan voorheen ingeschat. De norm voor P van 0,3 mg P/l lijkt ook niet haalbaar. Een flinke verbetering is wel realiseerbaar. Het advies is om de norm bij te stellen tot 0,5 mg P/l. Hiermee is de norm ambitieus en realistisch. Een verhoging is te verklaren vanwege afbraak van anorganisch materiaal en nalevering van de bodem.

Op basis van de analyse is een aanpassingsvoorstel geformuleerd:

Tabel 8 Doelen (GEP) fysische-chemie

Algemeen fysische chemie	Doelen SGBP2	Doelen SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,50
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 2,00

Voor de overige biologie ondersteunende parameters is op basis van de maatregelen een expertinschatting gemaakt. Voor de boezem Midden Delfland is geconcludeerd dat de meeste van de huidige parameters passend zijn. Voor parameters zuurgraad en doorzicht is een wijzigingsvoorstel gedaan. Voor zuurgraad (zomergemiddelde pH) is 5,5-9,0 voorgesteld (was 5,5-8,5) en voor doorzicht (zomergemiddelde) ≥0,45m (was ≥0,65m). Deze wijziging komt voort uit de achtergrondbelasting die door vertroebeling en eutroficatie (algenbloei) doorwerkt in de waterkolom.

Doelen (GEP) Biologie
Het effect van maatregelen op de GEP biologie is middels 2 methoden afgeleid:

- Modelberekening GEP van de KRW Verkenner (blauwe kolom onderstaande tabel);
- Inschatting EKR Winst op basis van expertinschatting middels een gestandaardiseerde methode (groene kolom);
- Doel SGBP3 o.b.v. afweging toestand, KRW-verkenner en Expertschatting (rood).

De uitkomsten zijn naast elkaar gelegd en gewogen in een expertteam. Vanwege het detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses en het daarmee samenhangende expertoordeel leidend geweest in de doelafleiding. Uiteindelijk is er per waterlichaam beargumenteerd tot een ambtelijk voorstel gekomen (zie onderstaand). Bij dit voorstel is ervanuit gegaan dat alle maatregelen een maximaal effect hebben en dat de recreatievaart beperkt wordt gereguleerd (m.b.t. significante schade op functies). De voorgestelde doelen zijn daarmee nog steeds ambitieus en realistisch.

Tabel 9 Ecologische doelafleiding

Boezem Midden Delfland				KRW-verkenner	Expertschatting		
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand 2018	Toestand. gem 2016-2018	maatregelpakket SGBP3 (realistisch)	EKR winst*****	Doel (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,6	Niet gem.	0,46	0,4	0,067	0,45	*
Macrofauna	0,6	0,34	0,28	0,37	0,067	0,35	**
Waterflora	0,6	0,11	0,13	0,48	0,12	0,35	***
Fytoplankton	0,32	0,43	0,27	0,59	0,125	0,45	****

* Door beter maaibeheer (met name primair; weinig oppervlak secundair) aanleg ecologisch netwerk en vispasseerbare kunstwerken betere groeicondities voor waterplanten en iets meer plantminnende vis. De externe belasting blijft erg hoog, waardoor het effect naar verwachting laag is en niet substantieel zal doorwerken in EKR. Wij verwachten dat een doel van 0,45 haalbaar is, o.b.v. gemiddelde van huidige toestand, uitslag KRW Verkenner en expertinschatting.

** Door ecologisch beheer en het versterken van het ecologisch netwerk verwachten we een lichte verbetering door betere groeiomstandigheden voor waterplanten. De nutriëntengehalten blijven erg hoog. Het effect is daardoor gering en zal naar verwachting niet doorwerken in EKR. Hiermee verwachten we met maatregelen de potentie (doel 0,35) kunnen behalen.

*** Door ecologisch beheer en het versterken van de robuustheid van het ecologisch netwerk verwachten we betere groeiomstandigheden voor waterplanten. De achtergrondemissies zijn in de boezem Midden-Delfland hoog. De omstandigheden laten daarmee te wensen over. Vanwege omstandigheden uit het verleden hebben we de potentie voor waterplanten relatief hoog ingeschat ten opzichte van de potentie voor macrofauna en vis. Een EKR van 0,35 schatten we op basis van in het verleden behaalde resultaten in als het hoogst haalbare doel.

**** Het doel was in SGBP2 aangepast. Betere omstandigheden en verdere emissiereductie kan een hoger dan (dan SGBP2) opleveren. De toestand in 2018 laat zien dat een hoger doel gerechtvaardigd is.

***** De expertschatting is gemaakt op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve (bijvoorbeeld hoeveelheid km aanleg NEZ) beoordeling per kwaliteitselement. Door sommatie effecten heeft dit geresulteerd in getallen achter de komma. Dit lijkt een nauwkeurigheid te indiceren die niet aanwezig is. Vandaar dat de doorvertaling in een voorstel afgerond wordt op 0,05.

5. Zuidpolder van Delfgauw NL15_04

Algemene beschrijving

Het waterlichaam betreft een primaire polderwatergang waardoor het overgrote deel van het overtollige water wordt afgevoerd. Het kanaal is smal en ondiep en heeft een variërende ondergrond. Het oppervlaktewater heeft een belangrijke aan- en afvoerfunctie waardoor de stromingsrichting varieert. Het waterlichaam watert af op de Boezem Schie. Het grondgebruik van het afwateringsgebied bestaat uit stedelijk gebied, glastuinbouw, natuur/ recreatie en wat melkveehouderij, en is hiermee een mix van de variëteit van systeemkenmerken binnen het beheergebied van Delfland. De begrenzing is grotendeels gelijk gebleven op een kleine fysieke uitbreiding na.

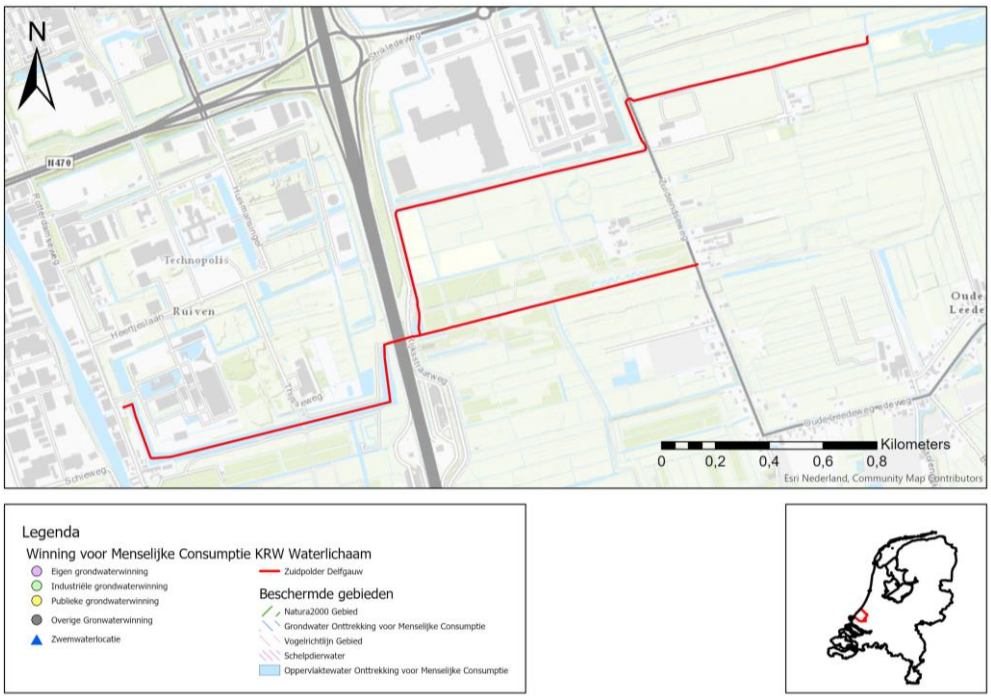

Figuur 5 Overzichtskaart waterlichaam Zuidpolder van Delfgauw

KRW technische kenmerken

De Zuidpolder van Delfgauw is gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). Ook de typering is ongewijzigd en blijft type M3 (Gebufferde (regionale) kanalen).

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een watersysteemanalyse uitgevoerd. Daarbij is een update van de toestandsbeoordeling gemaakt op basis van de wijzigingen in begrenzing en herziening van de maatlatten.

fysisch-chemisch:

- Fosfor voldoet niet aan de norm van 0,3 P mg/l en is op de KRW-meetpunten lager dan het gemiddelde van alle meetpunten;
- Stikstof neemt af, maar voldoet niet aan de norm van 1,8 N mg/l;
- Het doorzicht voldoet niet aan de norm van 0,65 m;
- De zuurgraad voldoet aan de norm, maar kent een aantal uitschieters aan de bovenkant;
- De zuurstofverzadigingsgraad (ook qua gemiddelden) voldoet aan de norm;
- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

Biologisch

- De doelen voor fytoplankton en vis worden behaald, er is veel plantminnende vis in de polder aanwezig;
- De doelen voor macrofauna en overige waterflora worden niet behaald.

Maatregelen

Tijdens de eerste twee planperiodes zijn in het hele beheergebied van Delfland o.a. natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen aangelegd en zijn diverse vismigratieknelpunten opgelost. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een afname van de voedselrijkdom van het water in het gehele boezemsysteem.

Voor SGBP3 zijn maatregelen voor het beheergebied van Delfland geformuleerd op basis van de uitgevoerde systeemanalyses. Voor boezem Westland vormen emissies van- en naar het water en de bodem, de habitatgeschiktheid (beperkte ruimte voor ecologie: inrichting), de organische belasting en toxiciteit een knelpunt. Lokaal vormt het doorzicht, het beheer en beperkte vismigratievoorzieningen een knelpunt. Specifiek voor het waterlichaam Zuidpolder van Delfgauw wordt ingezet op:

- Emissiereductie via het reduceren van emissies vanuit de waterketen: opsporen van en handhaven op indirecte lozingen & ontlasten van overstorten. Het verminderen van emissies vanuit omliggende polders vanuit de land- en tuinbouw (kringlooplandbouw en afsprakenkader emissieloze kas. Daarnaast zetten we in op reductie van overige emissies (bijv. microverontreinigingen, medicijnresten, etc.). Voor dit laatste is Delfland grotendeels afhankelijk van landelijk beleid. Delfland doet via de unie van waterschappen actief aan beleidsbeïnvloeding.
- Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk: via het verder optimaliseren van het maaibeheer in samenspraak met gemeenten en derden, het starten van een traject ecologisch baggeren en het inlaatwater en peilregime (verder) optimaliseren en vinger aan de pols houden ten behoeve van de waterkwaliteit. Tot slot het verwijderen van kroos als het aantoonbaar bijdraagt aan een verslechtering van de waterkwaliteit.
- Ecologische optimalisatie inrichting van het watersysteem: via het instandhouden en verbeteren van het ecologisch netwerk en het vispasseerbaar maken van kunstwerken.
- Anticiperen op de toekomst: van het in beeld brengen van risico's van (klimaatverandering en landelijke en regionale ontwikkelingen (energietransitie, etc.) tot het ontwikkelen van beleidsinstrumenten en mitigerende maatregelen.
- Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie, via het mitigeren van negatieve effecten.

Doelen

Doelen (GEP) Fysische Chemie

Delfland heeft op basis van een gebiedsbreed waterkwaliteitsmodel het effect van emissie reducerende maatregelen op N en P bepaald. Hier kwam uit dat de normen voor P en N niet haalbaar zijn. Het doel voor stikstof wordt op basis van betere inzichten in de nutriëntendynamiek minimaal bijgesteld (van 1,8 mg/l naar 2,0 mg/l), met geen noemenswaardige consequenties voor de ecologie. Dit is te verklaren vanwege een grotere achtergrondbelasting.

De norm voor P van 0,3 mg P/l lijkt niet haalbaar, een flinke verbetering wel. Het advies is om de norm bij te stellen tot 0,6 mg P/l (vanwege nalevering uit de bodem). Hiermee is de norm ambitieus en realistisch.

Op basis van de analyse is een aanpassingsvoorstel geformuleerd:

Tabel 10 Doelen (GEP) fysische-chemie

Algemeen fysische chemie	Doelen SGBP2	Doelen SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,60
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 2,00

Voor de overige biologie ondersteunende parameters is op basis van de maatregelen een expertinschatting gemaakt. Voor de Zuidpolder van Delfgauw is geconcludeerd dat de meeste van de huidige parameters passend zijn. Voor parameter doorzicht is een wijzigingsvoorstel gedaan van (zomergemiddelde) ≥0,45m (was ≥0,65m). Deze wijziging komt voort uit de achtergrondbelasting die door vertroebeling doorwerkt in de waterkolom.

Doelen (GEP) Biologie
Het effect van maatregelen op de GEP-biologie is middels 2 methoden afgeleid:

- Modelberekening GEP van de KRW Verkenner (blauwe kolom onderstaande tabel);
- Inschatting EKR Winst op basis van expertinschatting middels een gestandaardiseerde methode (groene kolom);
- Doel SGBP3 o.b.v. afweging toestand, KRW-verkenner en Expertschatting (rood).

De uitkomsten zijn naast elkaar gelegd en gewogen in een expertteam. Vanwege het detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses en het daarmee samenhangende expertoordeel leidend geweest in de doelafleiding. Uiteindelijk is er per waterlichaam beargumenteerd tot een ambtelijk voorstel gekomen (zie onderstaand). Bij dit voorstel is ervanuit gegaan dat alle maatregelen een maximaal effect hebben en dat de recreatievaart beperkt wordt gereguleerd (m.b.t. significante schade op functies). De voorgestelde doelen zijn ambitieus en realistisch.

Tabel 11 Ecologische doelafleiding

Zuidpolder van Delfgauw				KRW-verkenner	Expertschatting		
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand 2018	Toestand. gem 2016-2018	maatregelpakket SGBP3 (realistisch)	EKR winst*****	Doelen (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,6	Niet gem.	0,65	0,59	0	0,6	*
Macrofauna	0,6	0,46	0,44	0,36	0	0,45	**
Waterflora	0,6	0,1	0,26	0,58	0,045	0,4	***
Fytoplankton	0,32	0,34	0,43	0,48	0,045	0,45	****

* Het doel voor vis wordt behaald. De maatregelen dragen bij aan een verdere vergroting van de robuustheid.
** De maatregelen dragen bij aan verbetering van de robuustheid van de macrofauna in met name lokaal water. De verwachting is dat dit (geringe) positieve effect niet doorwerkt in EKR. Voor macrofauna lijkt er weinig handelingsperspectief: de achtergrondemissies zijn zeer hoog. Hiermee wordt de huidige situatie (0,45) het doel.
*** Door ecologisch beheer en het versterken van de robuustheid van het ecologisch netwerk verwachten we betere groeiomstandigheden voor waterplanten. De achtergrondemissies zijn in de Zuidpolder van Delfgauw zijn hoog, waardoor het effect in EKR zeer waarschijnlijk gering is. De kans op lokaal verbeterde ecologie neemt als gevolg van de maatregelen wel toe. De toestandsanalyse laat zien dat in het verleden de potentie hoger was. Op basis hiervan is een EKR van 0,4 het hoogst haalbare is doel.
**** Een lichte verbetering wordt ingeschat als gevolg van de emissiereducerende maatregelen. Daarnaast is de huidige toestand al beter dan het doel (SGBP2).
**** De expertschatting is gemaakt op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve (bijvoorbeeld hoeveelheid km aanleg NEZ) beoordeling per kwaliteitselement. Door sommatie effecten heeft dit geresulteerd in getallen

achter de komma. Dit lijkt een nauwkeurigheid te indiceren die niet aanwezig is. Vandaar dat de doorvertaling in een voorstel afgerond wordt op 0,05.

6. Polder Berkel NL15_05

Algemene beschrijving

Het waterlichaam is een primaire polderwatergang waardoor het overgrote deel van het overtollige water wordt afgevoerd. Het kanaal is smal en ondiep en heeft een variërende ondergrond. Het oppervlaktewater heeft een belangrijke aan- en afvoerfunctie waardoor de stromingsrichting varieert. Het waterlichaam watert af op waterlichaam Boezem Schie. Het grondgebruik van het afwateringsgebied bestaat uit stedelijk gebied, glastuinbouw en een klein gedeelte melkveehouderij en is hiermee een mooie mix van systeemkenmerken binnen het beheergebied van Delfland. De begrenzing is gelijk gebleven op twee kleine fysieke wijzigingen na.

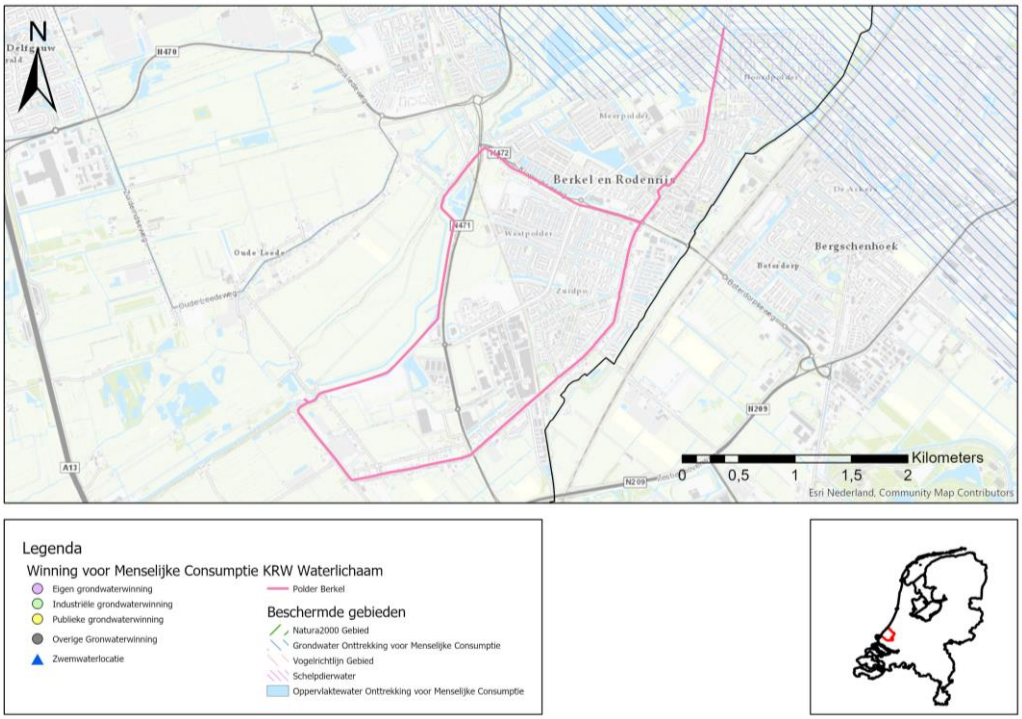

Figuur 6 Overzichtskaart waterlichaam Polder Berkel

KRW technische kenmerken

De Zuidpolder van Delfgauw is gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). Ook de typering is ongewijzigd en blijft type M3 (Gebufferde (regionale) kanalen).

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een watersysteemanalyse uitgevoerd. Daarbij is een update van de toestandsbeoordeling gemaakt op basis van de wijzigingen in begrenzing en herziening van de maatlatten.

Fysisch-chemisch:

- Fosfor voldoet niet aan de norm van 0,3 P mg/l;
- Stikstof schommelt flink, neemt wel af maar voldoet niet aan de norm van 1,8 N mg/l;
- Het doorzicht voldoet met een gemiddelde van rond de 0,4 m niet aan de norm van 0,65 m, het doorzicht is op de KRW-meetpunten lager dan het gemiddelde van alle meetpunten;
- De zuurgraad voldoet aan de norm, maar kent een aantal uitschieters aan de bovenkant;
- De zuurstofverzadigingsgraad (ook qua gemiddelden) voldoet aan de norm;

- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

Biologisch

- De doelen voor fytoplankton en vis worden behaald, er is veel plantminnende vis in de polder aanwezig.;
- De doelen voor macrofauna en overige waterflora worden niet behaald.

Maatregelen

Tijdens de eerste twee planperiodes zijn in het hele beheergebied van Delfland o.a. natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen aangelegd en zijn diverse vismigratieknelpunten opgelost. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een afname van de voedselrijkdom van het water in het gehele boezemsysteem.

Voor SGBP3 zijn maatregelen voor het beheergebied van Delfland geformuleerd op basis van de uitgevoerde systeemanalyses. Voor polder Berkel vormen emissies van- en naar het water en de bodem, de habitatgeschiktheid (beperkte ruimte voor ecologie: inrichting) organische belasting en toxiciteit een knelpunt. Lokaal vormen het beheer en beperkte vismigratievoorzieningen een knelpunt. Specifiek voor het waterlichaam Polder Berkel wordt ingezet op:

- Emissiereductie: via het reduceren van emissies vanuit de waterketen: opsporen van en handhaven op indirecte lozingen & ontlasten van overstorten. Het verminderen van emissies vanuit omliggende polders vanuit de land- en tuinbouw (kringlooplandbouw en voortzetting afsprakenkader emissieloze kas). Daarnaast zetten we in op reductie van overige emissies (bijv. microverontreinigingen, medicijnresten, etc). Voor dit laatste is Delfland grotendeels afhankelijk van landelijk beleid. Delfland doet via ed unie van waterschappen actief aan beleidsbeïnvloeding.
- Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk: via het verder optimaliseren van het maaibeheer in samenspraak met gemeenten en derden, het starten van een traject ecologisch baggeren en optimalisatie van het inlaatwater, peilregime en de waterkwaliteit. Tot slot het verwijderen van kroos als het aantoonbaar bijdraagt aan een verslechtering van de waterkwaliteit.
- Ecologische optimalisatie inrichting van het watersysteem: via het instandhouden en verbeteren van het ecologisch netwerk en het vispasseerbaar maken van kunstwerken.
- Anticiperen op de toekomst: van het in beeld brengen van risico's van (klimaatverandering en landelijke en regionale ontwikkelingen (energietransitie, etc) tot het ontwikkelen van beleidsinstrumenten en mitigerende maatregelen.
- Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie, via het mitigeren van negatieve effecten.

Doelen

Doelen (GEP) Fysische Chemie

Delfland heeft op basis van een gebiedsbreed waterkwaliteitsmodel het effect van emissie reducerende maatregelen op N en P bepaald. Hier kwam uit dat de huidige norm van 1,8 mgN/l in het realistisch scenario niet wordt gehaald. Het advies is om de norm licht te verhogen naar 2.0 mgN/l.

De norm voor P van 0,3 mg P/l lijkt niet haalbaar, een flinke verbetering wel. Het advies is om de norm bij te stellen tot 0,6 mg P/l. Een norm van gemiddeld 0,6 is ambitieus en doet recht aan de aanwezige achtergrondbelasting in de polder.

Op basis van de analyse is een aanpassingsvoorstel geformuleerd:

Tabel 12 Doelen (GEP) fysische-chemie

Algemeen fysische chemie	Doelen SGBP2	Doelen SGBP3
Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,60
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 2,00

Voor de overige biologie ondersteunende parameters is op basis van de maatregelen een expertinschattting gemaakt. Voor de Polder Berkel is geconcludeerd dat de meeste van de huidige parameters passend zijn. Voor parameter doorzicht is een wijzigingsvoorstel gedaan van (zomergemiddelde) ≥0,45m (was ≥0,65m). Deze wijziging komt voort uit de achtergrondbelasting die door vertroebeling doorwerkt in de waterkolom.

Doelen (GEP) Biologie
Het effect van maatregelen op de GEP biologie is met twee methoden afgeleid:

- Modelberekening GEP van de KRW Verkenner (blauwe kolom onderstaande tabel);
- Inschatting EKR Winst op basis van expertinschatting middels een gestandaardiseerde methode (groene kolom);
- Doel SGBP3 o.b.v. afweging toestand, KRW-verkenner en Expertschatting (rood).

De uitkomsten zijn naast elkaar gelegd en gewogen in een expertteam. Vanwege het detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses en het daarmee samenhangende expertoordeel leidend geweest in de doelafleiding. Uiteindelijk is er per waterlichaam beargumenteerd tot een ambtelijk voorstel gekomen (zie onderstaand). Bij dit voorstel is ervanuit gegaan dat alle maatregelen een maximaal effect hebben en dat de recreatievaart beperkt wordt gereguleerd (m.b.t. significante schade op functies). De voorgestelde doelen zijn daarmee ambitieus en realistisch.

Tabel 13 Ecologische doelafleiding

Polder Berkel				KRW-verkenner	Expertschatting		
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand 2018	Toestand. gem 2016-2018	maatregelpakket SGBP3 (realistisch)	EKR winst*****	Doel (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,6	0,79	0,79	0,6	0,034	0,6	*
Macrofauna	0,6	0,54	0,54	0,38	0,02	0,5	**
Waterflora	0,6	0,23	0,36	0,46	0,045	0,45	***
Fytoplankton	0,32	0,63	0,54	0,55	0,025	0,5	****

* Het doel wordt behaald. De maatregelen dragen bij aan een verdere vergroting van de robuustheid.

** Door ecologisch beheer en het versterken van het ecologisch netwerk verwachten we een lichte verbetering door betere groeiomstandigheden voor waterplanten en hiermee de omstandigheden voor macrofauna. De nutriëntengehalten blijven erg hoog en er is weinig ruimte voor aangepast beheer of het versterken van het ecologisch netwerk. De laatste jaren zijn de gemiddelde scores hoger. We denken dat dit komt door overname van het lab. 0,5 zien we als een haalbaar doel (gemeten over 3 jaren).

*** Door ecologisch beheer en het versterken van de robuustheid van het ecologisch netwerk verwachten we betere groeiomstandigheden voor waterplanten. De achtergrondemissies zijn in de polder Berkel hoog en de variatie binnen de polder variëren sterk. Daarnaast is er weinig ruimte voor extra inrichting of aangepast beheer. De kans op lokaal verbeterde ecologie neemt daardoor toe. Doel ingeschat op 0,45 omdat er wel potentie zichtbaar is geweest in het systeem. 1 jaar is er zelfs (lokaal) 0,6 gemeten. Doel is echter over een gemiddelde van 3 jaren op een specifiek KRW-meetpunt.

**** De score voor fytoplankton is hoger dan het doel. In 2018 heeft fytoplankton eenmaal gepiekt. Een gemiddelde score is echter niet zo hoog. Verwacht wordt dat de nutriënten erg hoog blijven (weinig handelingsperspectief) en 0,5 gemiddeld voor fytoplankton het hoogst haalbare doel is.

**** De expertschatting is gemaakt op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve (bijvoorbeeld hoeveelheid km aanleg NEZ) beoordeling per kwaliteitselement. Door sommatie effecten heeft dit geresulteerd in getallen achter de komma. Dit lijkt een nauwkeurigheid te indiceren die niet aanwezig is. Vandaar dat de doorvertaling in een voorstel afgerond wordt op 0,05. Met name de laatste jaren scoort het waterlichaam goed, het meetpunt ligt echter niet op een representatief punten en scoort hiermee beter dan het gemiddelde van de polder. Daarom is het doel voor SGBP3 0.5.

7. Holierhoekse en Zouteveensepolder NL15_06

Algemene beschrijving

Het waterlichaam is een primaire polderwatergang waardoor het overgrote deel van het overtollige water wordt afgevoerd. Het kanaal is smal en ondiep en de ondergrond is veen. Het grondgebruik van het afwateringsgebied bestaat uit melkveehouderij en het gebied kan gekarakteriseerd worden als veenweidegebied. Het waterlichaam watert af op de Boezem Midden-Delfland. De begrenzing is gelijk gebleven op een kleine fysieke wijziging na.

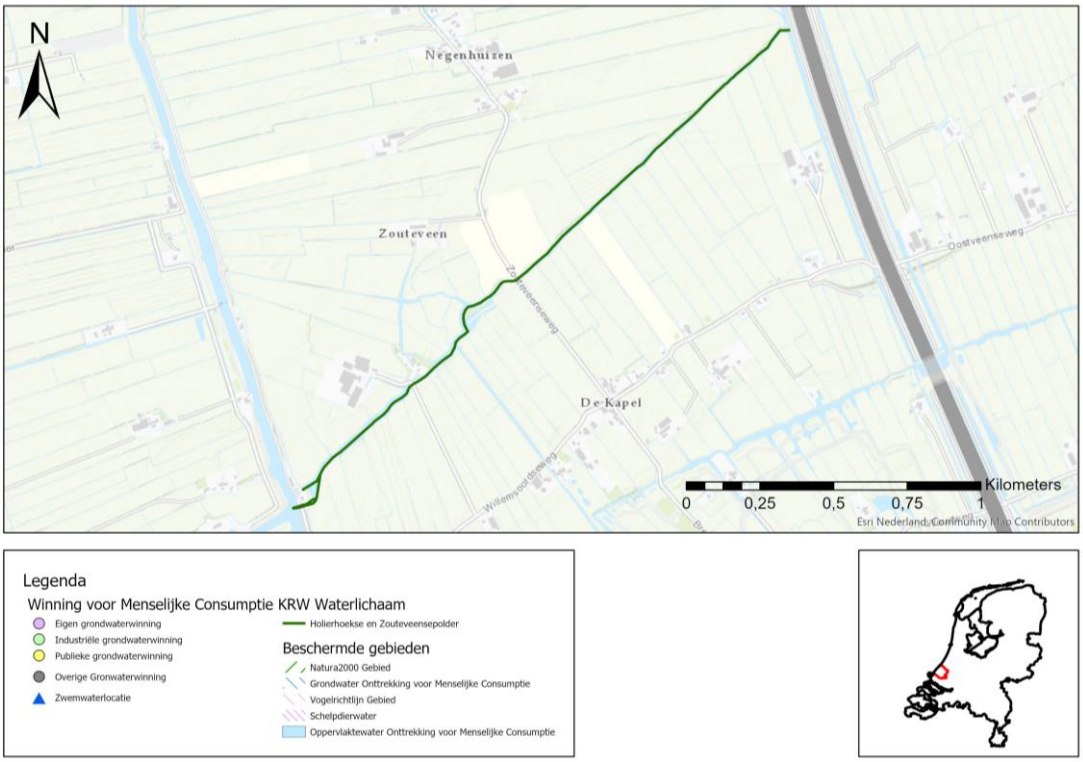

Figuur 7 Overzichtskaart waterlichaam Holierhoekse en Zouteveensepolder

KRW technische kenmerken

De Zuidpolder van Delfgauw is gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). Ook de typering is ongewijzigd en blijft type M10 (Laagveen vaarten en kanalen).

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een watersysteemanalyse uitgevoerd. Daarbij is een update van de toestandsbeoordeling gemaakt op basis van de wijzigingen in begrenzing en herziening van de maatlatten.

fysisch-chemisch:

- Fosfor voldoet niet aan de norm van 0,3 P mg/l;
- Stikstof voldoet niet aan de norm van 1,8 N mg/l;
- Het doorzicht voldoet niet aan de norm, op de jaren 2015 ne 2018 na. Het doorzicht heeft echter de potentie om te voldoen (bodemzicht);
- De zuurgraad voldoet aan de norm, behalve in het jaar 2015;
- De zuurstofverzadigingsgraad voldoet aan de norm;
- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

Biologisch

- De doelen voor fytoplankton en vis worden behaald, er is veel plantminnende en migrerende vis in de polder aanwezig;
- De doelen voor macrofauna en overige waterflora worden niet behaald.

Maatregelen

Tijdens de eerste twee planperiodes zijn in het hele beheergebied van Delfland o.a. natuurvriendelijke oevers aangelegd, vispaaiplaatsen gerealiseerd en vismigratieknelpunten vispasseerbaar gemaakt. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een vermindering van de voedselrijkdom van het water in het gehele beheergebied.

Voor SGBP3 zijn maatregelen voor het beheergebied van Delfland geformuleerd op basis van de uitgevoerde systeemanalyses. Voor de Holierhoekse en Zouteveense polder vormen emissies van- en naar het water en de bodem, het doorzicht en de habitatgeschiktheid (beperkte ruimte voor ecologie: inrichting) een knelpunt. Lokaal vormen het beheer, organische belasting en toxiciteit een knelpunt. Specifiek voor het waterlichaam Holierhoekse en Zouteveensepolder wordt ingezet op:

- Emissiereductie: via het reduceren van emissies vanuit de waterketen: opsporen van en handhaven op indirecte lozingen & ontlasten van overstorten. En het verminderen van emissies vanuit omliggende polders vanuit de land- en tuinbouw (kringlooplandbouw en voortzetting afsprakenkader emissieloze kas). Daarnaast zetten we in op reductie van overige emissies (bijv. microverontreinigingen, medicijnresten, etc.). Voor dit laatste is Delfland grotendeels afhankelijk van landelijk beleid. Delfland doet via de unie van waterschappen actief aan beleidsbeïnvloeding.
- Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk: via het verder optimaliseren van het maaibeheer in samenspraak met gemeenten en derden, de opstart van een traject ecologisch baggeren en het inlaatwater en peilregime (verder) optimaliseren en vinger aan de pols houden ten behoeve van de waterkwaliteit. Tot slot het verwijderen van kroos als het aantoonbaar bijdraagt aan een verslechtering van de waterkwaliteit.
- Ecologische optimalisatie inrichting van het watersysteem: via het instandhouden en verbeteren van het ecologisch netwerk en het vispasseerbaar maken van kunstwerken (hierbij grotendeels meeliftend op de renovatiecylcus).
- Anticiperen op de toekomst: van het in beeld brengen van risico's van (klimaatverandering en landelijke en regionale ontwikkelingen (energietransitie, etc) tot het ontwikkelen van beleidsinstrumenten en mitigerende maatregelen.
- Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie, via het mitigeren van negatieve effecten.

Doelen

Doelen (GEP) Fysische Chemie

Delfland heeft op basis van een gebiedsbreed waterkwaliteitsmodel het effect van emissie reducerende maatregelen op N en P bepaald. Hier kwam uit dat de huidige norm van 1,8 mgN/l in het realistisch scenario niet wordt gehaald Het advies is om de norm licht te verhogen naar 2.0 mgN/l of daar nabij (gebiedsbrede norm 2,0 mg/l) te handhaven.

De norm voor P van 0,3 mg P/l lijkt niet haalbaar. Een flinke verbetering is wel realiseerbaar. Het advies is om de norm bij te stellen tot 0,8 mg P/l, vanwege de aanwezige achtergrondbelasting door de aanwezige veenpakketten. Hiermee wordt een norm gesteld die nog steeds ambitieus is en stevige maatregelen vraagt, maar die wel realistisch is.

Op basis van de analyse is een aanpassingsvoorstel geformuleerd:

Tabel 14 Doelen (GEP) fysische-chemie

Algemeen fysische chemie	Doelen SGBP2	Doelen SGBP3

Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,30	≤ 0,80
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 1,80	≤ 2,00

Voor de overige biologie ondersteunende parameters is op basis van de maatregelen een expertinschattting gemaakt. Voor de Holierhoekse en Zouteveensepolder is geconcludeerd dat de meeste van de huidige parameters passend zijn. Voor parameters zuurgraad en doorzicht is een wijzigingsvoorstel gedaan. Voor zuurgraad (zomergemiddelde pH) is 5,5-9,0 voorgesteld (was 5,5-8,5) en voor doorzicht (zomergemiddelde) ≥0,45m (was ≥0,65m). Deze wijziging komt voort uit de achtergrondbelasting die door vertroebeling en eutroficatie (algenbloei) doorwerkt in de waterkolom.

GEP Biologie
Het effect van maatregelen op de GEP biologie is middels 2 methoden afgeleid:

- Modelberekening GEP van de KRW Verkenner (blauwe kolom onderstaande tabel);
- Inschatting EKR Winst op basis van expertinschatting middels een gestandaardiseerde methode (groene kolom);
- Doel SGBP3 o.b.v. afweging toestand, KRW-verkenner en Expertschatting (rood).

De uitkomsten zijn naast elkaar gelegd en gewogen in een expertteam. Vanwege het detailniveau zijn de Delflandse watersysteemanalyses en het daarmee samenhangende expertoordeel leidend geweest in de doelafleiding. Uiteindelijk is er per waterlichaam beargumenteerd tot een ambtelijk voorstel gekomen (zie onderstaand). Bij dit voorstel is ervanuit gegaan dat alle maatregelen een maximaal effect hebben en dat de recreatievaart beperkt wordt gereguleerd (m.b.t. significante schade op functies). De voorgestelde doelen zijn daarmee nog steeds ambitieus, maar wel realistisch.

Tabel 15 Ecologische doelafleiding

Holierhoekse en Zouteveensepolder				KRW-verkenner	Expertschatting		
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand 2018	Toestand. gem 2016-2018	maatregelpakket SGBP3 (realistisch)	EKR winst*****	Doel (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,6	Niet gem.	0,86	0,61	0	0,6	*
Macrofauna	0,6	0,5	0,55	0,36	0	0,6	**
Waterflora	0,6	0,24	0,27	0,46	0,05	0,35	***
Fytoplankton	0,35	0,47	0,47	0,51	0	0,45	****

* Het doel wordt behaald. De maatregelen dragen bij aan een verdere vergroting van de robuustheid.
** De maatregelen dragen bij aan verbetering van de robuustheid van de macrofauna in met name lokaal water. Dit werkt niet door in EKR. Echter in het verleden is de macrofauna al meerjarig op het KRW-meetpunt boven de 0,6 geweest. We zijn daarom verplicht deze toestand als doel te nemen (geen achteruitgang van toestand).
*** De emissies in de polder blijven erg hoog (P: 0.8 mg P /l). Dit komt door een hoge achtergrondemissie. Het maaibeheer kan maar beperkt aangepast worden vanwege beperkingen in het doorstroomprofiel. In sport 1 (waterlichaam) zien we daarom weinig handelingsperspectief. In sport 2 (lokaal water) is het handelingsperspectief groter. Op basis van de toestand (in het verleden behaalde resultaten) schatten we in dat een doel van EKR van 0,35 net haalbaar zou moeten zijn.
**** Geen verbetering verwacht. De achtergrondbelasting is erg hoog. Meerjarig gemiddelde toestand wordt doel.
***** De expertschatting is gemaakt op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve (bijvoorbeeld hoeveelheid km aanleg NEZ) beoordeling per kwaliteitselement. Door sommatie effecten heeft dit geresulteerd in getallen achter de komma. Dit lijkt een nauwkeurigheid te indiceren die niet aanwezig is. Vandaar dat de doorvertaling in een voorstel afgerond wordt op 0,05.

8. Duinwater Solleveld NL15_07

Algemene beschrijving

Het waterlichaam betreft kunstmatige ondiepe kalkrijke plassen in de duinen. De plassen hebben een primaire functie drinkwaterbereiding. Daarnaast kennen de plassen ook een natuurfunctie. Oppervlaktewater wordt vanuit de Afgedamde Maas via lange pijpleidingen in de plassen gepompt om te laten infiltreren. Hiervan wordt drinkwatergemaakt. Indien het aanvoeren van water wordt gestopt zal het merendeel van de plassen droog komen te liggen en ontstaan vochtige duinvalleien. De begrenzing is grotendeels gelijk gebleven op een tweetal kleine fysieke wijzigingen na.

Figuur 8 Overzichtskaart waterlichaam Solleveld

KRW technische kenmerken

Duinwater Solleveld is gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). Ook de typering is ongewijzigd en blijft type M23 (Grote ondiepe kalkrijke plassen).

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een beknopte toestandsanalyse uitgevoerd voor Duinwater Solleveld. Hieronder de belangrijkste conclusies:

fysisch-chemisch:

- Fosfor voldoet aan de norm van 0,1 P mg/l;
- Stikstofconcentraties voldoen aan de norm van 3,0 N mg/l, op 2017 na. Er zijn echter uitschieters naar de bovenkant;
- Het doorzicht op de KRW meetpunten voldoet op 2014 na aan de norm. Het zomergemiddelde van alle meetpunten ligt flink lager;
- De zuurgraad voldoet aan de norm. Er zijn echter uitschieters naar de bovenkant.
- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

Biologisch

- De doelen voor fytoplankton en vis worden behaald;

- De doelen voor macrofauna en overige waterflora worden niet behaald. Zeer waarschijnlijk hangt dit samen met de hardheid (ionensamenstelling) van het inlaatwater dat niet past bij het referentiebeeld. In Meijendel wordt er actief ingelaten ten behoeve van de drinkwaterfunctie.

Maatregelen

Tijdens de eerste twee planperiodes zijn in het hele beheergebied van Delfland o.a. natuurvriendelijke oevers aangelegd, vispaaiplaatsen gerealiseerd en vismigratieknelpunten vispasseerbaar gemaakt. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een vermindering van de voedselrijkdom van het water in het gehele beheergebied. Deze maatregelen zullen bijdragen aan verbetering van de chemische waterkwaliteit van het inlaatwater voor Solleveld. Voor Solleveld zijn er voor SGBP3 geen specifieke maatregelen benoemd. De reductie van milieuvreemde stoffen maakt onderdeel uit van een generieke maatregel en loopt via de strategie microverontreinigingen en beleidsbeïnvloeding via de unie van waterschappen.

Doelen

Doelen (GEP) Fysische Chemie

Voor de duinwaterlichamen zijn (zoals voor de boezem- en polderwaterlichamen) geen aanvullende modelleringen gemaakt. De concentraties fosfor voldoen in de huidige situatie aan de norm. De concentraties stikstof overschrijden incidenteel (2014 en 2017) de norm. Verwacht wordt dat met emissiereducerende maatregelen (o.a. vermindering stikstofdepositie) de norm binnen bereik ligt doordat de kwaliteit van het inlaatwater verbetert. Er is zodoende geen wijzigingsvoorstel voor de normeringen N en P. Wel is het belangrijk om te noemen dat er geen normopvulling gemaakt mag worden (normen zijn hoger dan de huidige toestand (met name voor P).

Uit de toestandsanalyse voor Solleveld kwam dat de parameter doorzicht een knelpunt vormt. Deze parameter overschrijd de norm. De parameter zuurgraad en zuurstofverzadiging voldoen wel aan de norm, enkele individuele metingen geven overschrijdingen. Wij verwachten dat met de generieke emissiereducerende maatregelen de kwaliteit van het inlaatwater verbetert, en hiermee ook de parameters zuurgraad, zuurstof en doorzicht. Aanpassing achten wij daarom niet nodig.

Doelen (GEP) Biologie

De huidige toestand + de ingeschatte effectiviteit van de voorgestelde maatregelen (zie paragraaf maatregelen) heeft uiteindelijk geleid tot een voorstel voor het GEP biologie. Dit voorstel is bestuurlijk voorgelegd. Voor Solleveld is ingeschat dat de drinkwaterfunctie een beperkend effect heeft op macrofauna. Vis is bijgesteld aangezien de huidige toestand hoger is dan het doel (SGBP2). De overige waterflora (waterplanten) trekken bij op basis van de emissie reducerende maatregelen.

Tabel 16 Ecologische doelafleiding

Duinwater Solleveld				
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand. gem laatste 3 meetjaren	Doel (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,46	0,5	0,5	*
Macrofauna	0,45	0,39	0,35	**
Waterflora	0,6	0,49	0,6	***
Fytoplankton	0,6	0,92	0,6	****

* Vanwege functie worden er geen maatregelen genomen t.b.v. visfauna genomen.
** KRW-type past niet door inlaatwater. Vanwege afronding doel naar 0,35.
*** Toestand in 2019 > 0.6. Laat potentie zien.
**** Doel wordt al gehaald.

9. Meijendel en Berkheide NL13_17_2 (penvoerder HH Rijnland)

Algemene beschrijving

Het waterlichaam betreft kunstmatige ondiepe kalkrijke plassen in de duinen. Daarnaast kennen de plassen ook een natuurfunctie. De plassen hebben een primaire functie drinkwaterbereiding. Oppervlaktewater wordt vanuit de Afgedamde Maas via lange pijpleidingen in de plassen gepompt om te laten infiltreren. Hiervan wordt drinkwater gemaakt. Indien het aanvoeren van water wordt gestopt zal het merendeel van de plassen droog komen te liggen en ontstaan vochtige duinvalleien.

Er hebben een zevental fysieke wijzigingen plaatsgevonden. Daarnaast heeft er een administratieve wijziging plaatsgevonden. De plassen in Duinwater Meijendel (oude naamgeving Delflands deel) maken onderdeel uit van één systeem en lopen door in het beheergebied van Rijnland. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft het merendeel van de plassen in zijn beheergebied. In SGBP1 en 2 werd de monitoring al gezamenlijk uitgevoerd. Samenvoeging van beide waterlichamen is nu een logische vervolgstap om administratieve lasten verlagen en de situatie voor gebiedsparters overzichtelijker te maken. De waterlichamen worden administratief samengevoegd, het wordt één waterlichaam eigendom van twee waterbeheerders (Delfland en Rijnland). Rijnland wordt penvoerder, en is verantwoordelijk voor de monitoring en de beheerafspraken met DUNEA. Onderling zijn afspraken gemaakt in een overeenkomst.

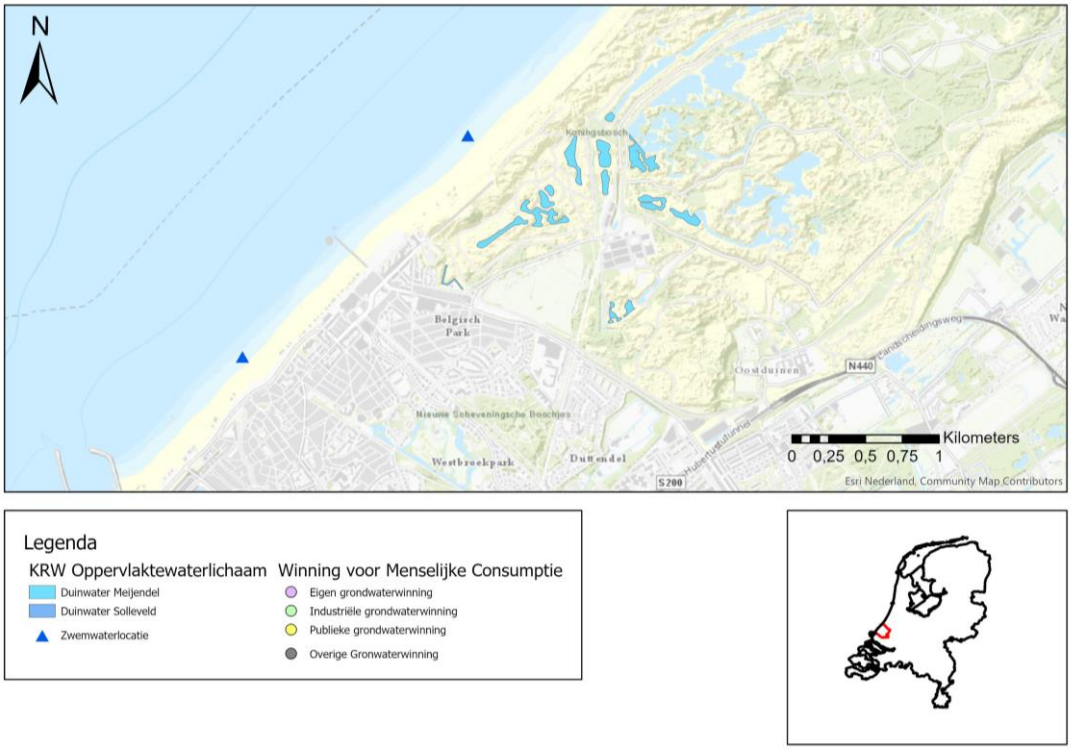

Figuur 9 Overzichtskaart waterlichaam Meijendel (Delflands deel).

KRW technische kenmerken

De naamgeving van het waterlichaam is door de administratieve wijziging verandert in Meijendel en Berkheide. Het waterlichaam is gekenmerkt als een kunstmatig waterlichaam (ongewijzigd). Ook de typering is ongewijzigd en blijft type M23 (Grote ondiepe kalkrijke plassen).

Toestand

Ten behoeve van het opstellen van SGBP3 is een beknopte toestandsanalyse uitgevoerd voor het Delflandse deel. Hieronder de belangrijkste conclusies:

fysisch-chemisch:

- Fosfor voldoet aan de norm;
- Stikstof voldoet aan de norm;
- Het doorzicht op de KRW meetpunten voldoet aan de norm. Het zomergemiddelde van alle meetpunten niet;
- De zuurgraad voldoet zomergemiddeld niet aan de norm. KRW meetpunten nog niet bekend.
- In 2011-2018 vond normoverschrijding plaats voor een aantal prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen.

Biologisch

- De doelen voor fytoplankton en overige waterflora worden behaald;
- Vis is nog niet bekend;
- Het doel voor macrofauna wordt niet behaald. Zeer waarschijnlijk hangt dit samen met de hardheid (ionensamenstelling) van het inlaatwater dat niet past bij het referentiebeeld. In Meijendel wordt er actief ingelaten ten behoeve van de drinkwaterfunctie.

Maatregelen

Tijdens de eerste twee planperiodes zijn in het hele beheergebied van Delfland o.a. natuurvriendelijke oevers aangelegd, vispaaiplaatsen gerealiseerd en vismigratieknelpunten vispasseerbaar gemaakt. Ook hebben de gebiedspartners samen gewerkt aan generieke emissiemaatregelen die op termijn zorgen voor een vermindering van de voedselrijkdom van het water in het gehele beheergebied. Deze maatregelen zullen bijdragen aan verbetering van de chemische waterkwaliteit van het inlaatwater voor Meijendel.

Voor Meijendel zijn er geen specifieke maatregelen benoemd. Wel is het behoud van de defosfatering van het rivierwater gewenst. Daarnaast is het belangrijk om een gesprek te voeren met de beheerder (DUNEA) over het beheer en de visstand. Om de huidige toestand te behouden en waar mogelijk te verbeteren. De reductie van milieuvreemde stoffen maakt onderdeel uit van een generieke maatregel en loopt via de strategie microverontreinigingen en beleidsbeïnvloeding via de unie van waterschappen.

Doelen

Doelen (GEP) Fysische Chemie

Voor de duinwaterlichamen zijn (zoals voor de boezem- en polderwaterlichamen) geen aanvullende modelleringen gemaakt. De concentraties fosfor en stikstof voldoen in de huidige situatie reeds aan de norm. Er is zodoende geen wijzigingsvoorstel voor de doelen N en P.

Uit de toestandsanalyse voor Meijendel kwam dat de parameter zuurgraad een knelpunt vormt. Deze parameter overschrijd de norm. Deze overschrijding hangt samen met de kwaliteit van het inlaatwater. Voor de parameter zuurstofverzadiging zijn geen toetsingsgegevens bekend. Individuele metingen geven echter overschrijdingen. Verwacht wordt dat met de generieke emissiereducerende maatregelen de kwaliteit van het inlaatwater verbetert, en hiermee de parameters zuurgraad en zuurstof. Er is dus geen wijzigingsvoorstel voor de overige biologie ondersteunende parameters.

Doelen (GEP) Biologie

De huidige toestand + de ingeschatte effectiviteit van de voorgestelde maatregelen (zie paragraaf maatregelen) heeft uiteindelijk geleid tot een voorstel voor het GEP-Biologie. Dit

voorstel is bestuurlijk voorgelegd. Voor Meijendel is ingeschat dat de alkaliniteit (hardheid) van het inlaatwater (ten behoeve van de drinkwaterfunctie) een beperkend effect heeft op macrofauna.

Tabel 17 Ecologische doelafleiding

Duinwater Meijendel				
Deelmaatlat	Huidig doel (GEP)	Toestand. gem laatste 3 meetjaren	Doel (GEP) SGBP3	Toelichting
Vis	0,40	onbekend	0,4	*
Macrofauna	0,45	0,41	0,40	**
Waterflora	0,6	0,74	0,6	***
Fytoplankton	0,6	0,74	0,6	****

* Geen gegevens. Doel blijft gehandhaafd.
** KRW-type past niet door inlaatwater. Vanwege afronding doel naar 0,4.
*** Doel wordt al gehaald.
**** Doel wordt al gehaald.

Concept-doelen overige water

Overeenkomst doelafleiding overige wateren

Op 12 december 2019 hebben de provincies Zuid- en Noord-Holland en de inliggende waterschappen de "Overeenkomst inzake Ecologische doelen overige wateren provincie Zuid-Holland en provincie Noord-Holland" ondertekend. De bestuurlijke voorbereiding hierop bevindt zich in dossier 1535. Voor het afleiden van ecologische doelen heeft Delfland een plan van aanpak opgesteld. Deze is op 20 december 2019 naar provincie Zuid-Holland gestuurd. De bestuurlijke afstemming is terug te vinden in dossier 1581.

Doelen overige wateren

1. Zonekaart

Delfland heeft ervoor gekozen de overige wateren te clusteren. Clustering beperkt de inspanning bij de doelafleiding en de monitoring daarna.

Uitgangspunt voor de clustering is de zonekaart in de "Catalogus ambities lokaal water Delfland". Deze is gebaseerd op de ecologische potentie van het water en de beschikbare ruimte langs het water.

Delfland onderscheidt vier zones:
Blauw: hoge ecologische potentie van water en oever;
Groen: lage ecologische potentie van water, hoge ecologische potentie van oever;
Geel: hoge ecologische potentie van water, lage ecologische potentie van oever;
Oranje: lage ecologische potentie van water en oever.

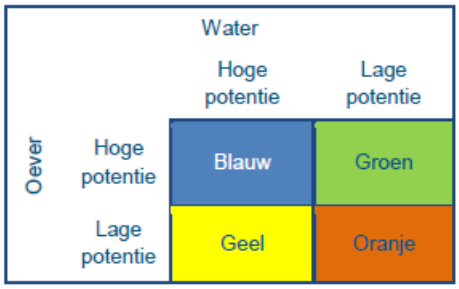

Voor de doelafleiding is de zonekaart getoetst aan recente gegevens over lichtklimaat en productiviteit van het water. Waar nodig zijn grenzen of kleur van een zone aangepast. Voor de kaart wordt verwezen naar de bijlage.

Opmerkingen
1) de zonekaart is het resultaat van een technisch-inhoudelijke exercitie en 'expert judgement'. Afstemming met het gebied zal plaatsvinden in het SGBP 3 gebiedsproces;
2) t.o.v. 2017 is het aandeel blauw in de zonering afgenomen en het aandeel groen toegenomen. Dit betekent niet dat de waterkwaliteit slechter is geworden, maar dat er meer aspecten zijn meegenomen in de clustering, waardoor het beeld genuanceerder is. Het aandeel geel en oranje in de zonering is ongeveer gelijk gebleven.

2. Watertypen

Aan de overige wateren in het roulerend meetnet van Delfland zijn watertypen toegekend. Van alle zones op de zonekaart is onderzocht welke watertypen het meeste voorkomen. Voor

deze watertypen, in totaal 15, is de huidige ecologische waterkwaliteit en het ecologische doel afgeleid.

Voor de watertypen wordt verwezen naar de tabel in de bijlage. De watertypen zijn ook terug te vinden op de zonekaart, eveneens in de bijlage.

Opmerkingen
- De watertypen zijn voorlopig toegekend en moeten nog worden geverifieerd met expert judgement;
- Delfland werkt aan een voorstel voor actualisatie van het roulerend meetnet. Bij het bepalen van het meest voorkomende watertype per zone is rekening gehouden met de watertypering van het geactualiseerde meetnet in het voorstel. Het geactualiseerde meetnet in het voorstel zal moeten voorzien in de monitoring van het doelbereik overige wateren. Dit heeft de aandacht.

3. Huidige ecologische waterkwaliteit

De landelijke "Handleiding doelafleiding overige wateren" biedt de mogelijkheid om voor één kwaliteitselement een doel af te leiden, mits van dit kwaliteitselement voldoende en betrouwbare data beschikbaar zijn. De monitoringsgegevens van Delfland laten toe dat op basis van één kwaliteitselement ecologische doelen worden afgeleid. Gekozen is voor het kwaliteitselement "Overige waterflora".

Voor het bepalen van de huidige toestand per meest voorkomende watertype in een zone is gebruik gemaakt van kwaliteitsgegevens uit het roulerend meetnet 2010 – 2019, aangevuld met meetgegevens uit andere projecten. De beschikbare meetgegevens zijn met een landelijk erkend toetsingsprogramma getoetst aan de KRW-maatlatten voor natuurlijke wateren en voor sloten en kanalen. Van de EKR-scores (EKR = Ecologische Kwaliteitsratio op een schaal van 0 tot 1) die uit de toetsing zijn gekomen zijn, in een aantal rekenkundige stappen, gemiddelden genomen. Hiervan zijn, op verschillende aggregatieniveaus, 'boxplots' gemaakt. De gemiddelde waarde van een 'boxplot' is representatief voor de huidige toestand van het meest voorkomende water in een zone.

De huidige toestand van de 15 watertypen verdeeld over 4 zones zijn opgenomen in bijgevoegde doeltabel, conform het format van de provincie.

Opmerkingen
- De huidige toestand van de 15 watertypen verdeeld over 4 zones zal nog moeten worden geverifieerd met 'expert judgement' en worden afgestemd met het gebied;
- In de "Catalogus ambities lokaal water" is de huidige toestand uitgedrukt in een 5 letterige code, dat refereert naar een combinatie van beelden (zie de catalogus). Deze code dient nog te worden vertaald naar een EKR-score. De vertaling van beelden naar EKR-scores maakt het mogelijk om de huidige toestand op basis van data te vergelijken met die in de catalogus en met het gebied te kunnen blijven communiceren in beelden;
- Bijgevoegde tabel geeft geen overzicht van de huidige toestand van het water in de afzonderlijke gemeenten. Aan de hand van bijgevoegde zonekaart is deze wel af te leiden. In de afstemming met het gebied zal gebruik worden gemaakt van een overzicht met een uitsplitsing naar gemeenten. Voor het voorstel naar de provincie en voor het Waterbeheerplan wordt geadviseerd de huidige toestand conform bijgevoegde tabel te presenteren.

4. Ecologische doelen

In deze fase van de doelafleiding zijn theoretische doelen afgeleid. Het betreft theoretische doelen voor 15 watertypen verdeeld over 4 zones. Voor de doelen wordt verwezen naar de doeltabel in de bijlage.

Om te komen tot een theoretisch doel is gekeken naar:
- de EKR-score voor de huidige toestand van het watertype;
- in welke zone het watertype valt;
- resultaten van modelberekeningen naar effecten van maatregelen (KRW-verkenner) van andere waterschappen. Op basis van deze resultaten is een inschatting gemaakt van een mogelijke verbetering t.o.v. de huidige toestand, uitgedrukt in een getal (0.1 en 0.05).

Bovenstaande heeft geleid tot de volgende redenering bij de doelafleiding:
Blauwe zone: hoge potentie van zowel het water als de oever.
In deze zone zijn veel mogelijkheden om met maatregelen de huidige toestand van het water en de oever te verbeteren. Het doel heeft een hoge ambitie.
Het doel is als volgt berekend: gemiddelde huidige toestand + 0.1 (naar boven afgerond op 0.05);
Gele zone: hoge potentie van het water en een lage potentie van de oever.
In deze zone zijn mogelijkheden om met maatregelen de huidige toestand van het water te verbeteren. Maar er zijn geen mogelijkheden om de toestand van de oever te verbeteren. Het doel heeft een midden ambitie.
Het doel is als volgt berekend: gemiddelde huidige toestand + 0.05 (naar boven afgerond op 0.05);
Groene zone: lage potentie van het water en een hoge potentie van de oever.
In deze zone zijn geen mogelijkheden om met maatregelen de huidige toestand van het water te verbeteren. Maar er zijn mogelijkheden om de toestand van de oever te verbeteren. Het doel heeft een midden ambitie.
Het doel is als volgt berekend: gemiddelde huidige toestand + 0.05 (naar boven afgerond op 0.05);
Oranje zone: lage potentie van zowel het water als de oever.
In deze zone zijn geen mogelijkheden om met maatregelen de huidige toestand van het water en de oever te verbeteren. Het doel heeft een lage ambitie en is gelijk aan de EKR voor de huidige toestand.
Het doel is als volgt berekend: gemiddelde huidige toestand.

Opmerkingen
- De theoretische doelen moeten nog worden getoetst aan de ambities in de "Catalogus ambities lokaal water". De ambities zijn uitgedrukt in een 5 letterige code, dat refereert naar een combinatie van beelden (zie de catalogus). Deze code dient nog te worden vertaald naar een EKR-score. De vertaling van beelden naar EKR-scores maakt het mogelijk om de theoretische doelen te vergelijken met de ambities in de catalogus en met het gebied te kunnen blijven communiceren in beelden;
- De maatregelen die in 2017 zijn ingebracht door gemeenten en HHD zijn nog niet meegenomen in de doelafleiding;
- De afstemming met het gebied vindt plaats in het SGBP3 gebiedsproces. In het gebiedsproces kunnen ambities wijzigen. De theoretische doelen worden dan getoetst aan de gewijzigde ambities. Ook de maatregelen kunnen anders worden. Ook dit zal worden meegenomen in de doelafleiding.

5. N en P doelen

Afgesproken is dat de N en P doelen voor KRW-waterlichamen ook gelden voor overige wateren. De N en P-doelen zijn KRW-waterlichaam specifiek. In bijgevoegde doeltabel zijn de N- en P-doelen uit het SGBP3 voorstel opgenomen.

Opmerkingen

- De N- en P-doelen voor KRW-waterlichamen zijn een uitdaging voor overige wateren. De N- en P-concentraties in overige wateren liggen immers beduidend hoger dan in KRW-waterlichamen. Maar rekening houdend met een retentie van circa 30% zal de N- en P-concentratie bij het gemaal kunnen voldoen aan het N- en P-doel van het KRW-waterlichaam waarnaar het overige water wordt afgevoerd;
- In de doeltabel worden per watertype in een zone meerdere N- en P-doelen vermeld. Dit komt doordat de zone met het betreffende watertype in stroomgebieden van meerdere KRW-waterlichamen voorkomt. Op het niveau van gemeenten speelt dit niet of nauwelijks. Met 'expert judgement' zal gekeken worden hoe hiermee om te gaan.

Naam overig water	Code overig water	Watertype	Biologisch kwaliteitselement	GEP	Huidige toestand (EKR-score)	(facultatief) doelen voor fysisch-chemische kwaliteitselementen
OWBlauwM3	NL15_DOW_BlauwM3	M3	Overige waterflora	**0,4**	0,29	P ≤ 0.3/0.5/0.6 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Schie / Boezem Midden-Delfland / Zuidpolder Delfgauw / Polder Berkel / Boezem Haaglanden)
OWBlauwM10	NL15_DOW_BlauwM10	M10	Overige waterflora	**0,4**	0,26	P ≤ 0.3/0.5/0.8 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Holierhoekse en Zouteveensepolder / Boezem Midden-Delfland / Boezem Schie / Boezem Westland)
OWBlauwM8	NL15_DOW_BlauwM8	M8	Overige waterflora	**0,4**	0,28	
OWBlauwM1a	NL15_DOW_BlauwM1a	M1a	Overige waterflora	**0,4**	0,26	P ≤ 0.3 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Haaglanden / Boezem Schie / Boezem Westland)
OWBlauwM6a	NL15_DOW_BlauwM6a	M6a	Overige waterflora	**0,45**	0,31	P ≤ 0.3/0.5/0.6 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Schie / Polder Berkel / Boezem Midden-Delfland)
OWGeelM1a	NL15_DOW_GeelM1a	M1a	Overige waterflora	**0,4**	0,31	P ≤ 0.3 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Westland/Boezem Schie/Boezem Haaglanden)
OWGeelM3	NL15_DOW_GeelM3	M3	Overige waterflora	**0,3**	0,22	P ≤ 0.3/0.5/0.6 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Schie / Boezem Midden-Delfland / Zuidpolder Delfgauw)
OWGeelM10	NL15_DOW_GeelM10	M10	Overige waterflora	**0,3**	0,25	
OWGeelM6a	NL15_DOW_GeelM6a	M6a	Overige waterflora	**0,45**	0,46	P ≤ 0.3 & N ≤ 1.8 (KRW WL Boezem Schie)
OWGroenM11	NL15_DOW_GroenM11	M11	Overige waterflora	**0,3**	0,23	P ≤ 0.3 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Haaglanden / Boezem Westland)
OWGroenM1a	NL15_DOW_GroenM1a	M1a	Overige waterflora	**0,25**	0,19	P ≤ 0.3/0.5/0.6 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Midden-Delfland / Boezem Westland / Boezem Schie / Zuidpolder Delfgauw)
OWGroenM3	NL15_DOW_GroenM3	M3	Overige waterflora	**0,3**	0,22	P ≤ 0.3/0.5 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Haaglanden / Boezem Midden-Delfland / Boezem Schie / Boezem Westland)
OWGroenM8	NL15_DOW_GroenM8	M8	Overige waterflora	**0,3**	0,22	
OWOranjeM1a	NL15_DOW_OranjeM1a	M1a	Overige waterflora	**0,15**	0,16	P ≤ 0.3/0.5 & N ≤ 1.8/2.0 (KRW WL Boezem Midden-Delfland / Boezem Westland / Boezem Haaglanden / Boezem Schie)
OWOranjeM3	NL15_DOW_OranjeM3	M3	Overige waterflora	**0,2**	0,21	P ≤ 0.6 & N ≤ 2.0 (KRW WL Polder Berkel)

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
1452253
DATUM D&H VERGADERING
12 mei 2020
DELFT

ONDERWERP
Waterkwaliteitsrapportage 2019

Geachte leden,

Hierbij bieden wij u de Waterkwaliteitsrapportage Delfland 2019 aan.

Het bestuursakkoord 2019-2023 'Iedereen aan de slag voor water' vormt de basis voor de inzet en samenwerking van Delfland voor gezond, schoon en levend water in het watersysteem. Verder heeft Delfland zijn doelen en beleid om de watersysteemkwaliteit te verbeteren vastgelegd in het Waterbeheerplan 2016-2021 (Delfland, 2015) en in het KRW-programma 2016-2021, dat is opgenomen in het Stroomgebied beheerplan 2016-2021 Rijn Delta (SGBP-2).

Delfland heeft voor de periode 2016-2021 de verplichting om condities te creëren op basis waarvan in 2027 de KRW-doelen worden gehaald. Om dit te bereiken wordt gewerkt aan het terugdringen van concentraties van vervuilende stoffen en aan het verbeteren van de inrichting en beheer van waternatuur in onze wateren.

Om de voortgang op het halen van de KRW-doelen in 2027 in de gaten te houden, monitort en bewaakt Delfland de waterkwaliteit. In dit rapport staan de resultaten van de monitoring in 2019.

Uit de rapportage blijkt dat de chemische waterkwaliteit in 2019 weer een stukje beter is geworden. Meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen worden minder in het oppervlaktewater aangetoond. Toch voldoet de chemische waterkwaliteit nog niet aan de normen: de komende SGBP-3 periode zijn nog volop maatregelen nodig om de doelen te bereiken. Onverminderde aandacht voor het terugdringen van lozingen en lekkages uit de glastuinbouw blijft nodig.

Ook voor de ecologie geldt dat er nog een behoorlijke verbetering nodig is. Toetsing aan de normen van de Kader Richtlijn Water laat zien dat geen enkel waterlichaam momenteel aan alle KRW-doelen voldoet.
Delfland blijft zich daarom, samen met onze partners, onverminderd inzetten voor schoon, gezond en levend water in het hele gebied. De huidige KRW-doelen lijken echter zelfs met blijvend grote inspanningen niet allemaal realiseerbaar vanwege onder andere natuurlijke achtergrondbelasting, vaartransport en fysieke inrichting. Daarom willen wij in het kader van SGBP3 de KRW-doelen, conform de mogelijkheden binnen de KRW-wetgeving, beter passend maken op ons watersysteem en zeker stellen dat ze nog steeds echt ambitieus zijn maar niet op

voorhand onhaalbaar vanwege de intrinsieke kenmerken van ons beheergebied. Tegelijkertijd zullen wij een maatregelenpakket voor de periode 2022-2027 opstellen om deze doelen te realiseren. Samen met onze partners zullen wij ook doelen en een daarbij behorend maatregelenpakket opstellen voor lokaal water zodat de waterkwaliteit in ons hele gebied verbetert en niet alleen in de KRW-waterlichamen.

Tot slot, u ontvangt nu de waterkwaliteitsrapportage over 2019. Graag informeren wij u dat wij momenteel uitwerken hoe wij onze waterkwaliteitsgegevens digitaal kunnen ontsluiten en alle geïnteresseerden frequenter kunnen informeren over de ontwikkeling van onze waterkwaliteit.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,

de Secretaris,	de Dijkgraaf,
ir. P.C. Janssen	dr. P.H.W.M. Daverveldt

Waterkwaliteitsrapportage

2019

Colofon

Uitgave van: Hoogheemraadschap van Delfland
Sector Bestuur, Beleid en Communicatie
Team Watersysteemkwaliteit

Kenmerk: 1451997

Datum: mei 2020

Inhoud

Samenvatting 5
Inleiding 7
1 Bestrijdingsmiddelen 9
2 Stikstof en fosfaat 13
3 Overige stoffen 18
4 Zwemwater 26
5 Ecologische kwaliteit 28
6 Toetsing KaderRichtlijn Water 33
7 Conclusies 40
Literatuur 41

Samenvatting

Schoon water is belangrijk voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor de mens en een voorwaarde voor natuur en biodiversiteit. Als beheerder van de waterkwaliteit beschermt en verbetert Delfland het oppervlaktewater in het beheergebied van Delfland.

Onze ambitie voor waterkwaliteit is overal schoon, gezond en levend water, zoals is weergegeven in het bestuursakkoord 2019-2023 'Iedereen aan de slag voor water'. De Europese Kaderrichtlijn Water vormt daarbij een belangrijk kader. Deze schrijft voor dat in 2027 een goede fysisch-chemische en ecologische toestand bereikt moet zijn in de oppervlaktewateren van Delfland. Het Stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 (SGBP-2) vormt het beleids- en maatregelenkader voor de waterlichamen van Delfland.

Om de algemene waterkwaliteit in het gebied te volgen en de voortgang op het halen van de KRW-doelen in 2027 in de gaten te houden, monitort en bewaakt Delfland de waterkwaliteit. In dit rapport staan de resultaten van de monitoring in 2019.

De chemische waterkwaliteit is in 2019 weer een stukje beter geworden. In de West- en Oostboezem is een dalende concentratie aan stikstof in het zomerhalfjaar gemeten en wordt voldaan aan de opgestelde Prestatie Indicator (PI). Ook in de glastuinbouwpolders en graslandpolders nam de stikstofconcentratie af ten opzichte van 2018. De concentratie aan fosfor neemt af in de Westboezem, de glastuinbouwpolders en de graslandpolders, terwijl dit in de Oostboezem nagenoeg gelijk blijft.
Lokaal voldoen veel meetpunten nog niet aan de normen voor stikstof en fosfaat. In 2019 voldoet slechts 25% van de 197 meetpunten aan de norm voor totaal-stikstof en 13% aan de norm voor totaal-fosfor.

In 2019 is van 11 bestrijdingsmiddelen de norm overschreden. Dit is het laagste aantal normoverschrijdingen van bestrijdingsmiddelen sinds Delfland bestrijdingsmiddelen meet. De gemiddelde totale concentratie is over de langere termijn afgenomen. De verschillen worden in de laatste jaren (2017-2019) wel kleiner. De gemiddelde concentratie bestrijdingsmiddelen in de boezem was in 2019 0,06 µg/l, waarmee de prestatie-indicator uit de begroting voor 2019 (0,12 µg/l) wordt gehaald.

Het percentage aangetroffen bestrijdingsmiddelen in de boezem bedraagt 3,7%, ten opzichte van het totaalaantal gemeten stoffen in de boezem. Dit is lager dan de gestelde prestatie–indicator uit de begroting voor 2019 (6,0%). Ondanks dit goede nieuws worden bestrijdingsmiddelen en meststoffen nog altijd in te hoge concentraties in het oppervlaktewater aangetroffen. Dit belemmert nog op veel plaatsen de ontwikkeling van een gezond ecosysteem.

Delfland heeft ook gemonitord op andere belangrijke chemische en fysisch-chemische parameters. Deze geven samen een algemeen beeld van de gezondheid van de wateren. Het gaat daarbij om verontreinigingen als metalen en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's), andere microverontreinigingen zoals medicijnresten en PFAS en ecologie-ondersteunende parameters die van invloed zijn op een goed functionerend ecologisch systeem. Bij deze ecologie-ondersteunende parameters gaat het om: zuurstof, doorzicht, temperatuur, ammonium, chloride en zuurgraad.
Over het algemeen zijn van de ecologie-ondersteunende parameters de ammonium-concentratie en het doorzicht nog niet optimaal. PAK's blijven een probleem op het Rijn-Schiekanaal en metalen vertonen overschrijdingen van met name nikkel en zink. Medicijnresten worden niet of nauwelijks aangetroffen, maar de stof PFOS wordt op vier van de vijf locaties aangetoond.

De KRW-toetsing van de chemie bevestigt de bevindingen hierboven, dat de waterlichamen niet voldoen aan de eisen vanuit de KRW voor prioritaire stoffen, specifiek verontreinigende stoffen en fysisch-chemische parameters. Per waterlichaam zijn het andere stoffen die de knelpunten veroorzaken. Maar omdat het principe "one out, all out" geldt, scoren alle waterlichamen een onvoldoende, ondanks dat ze voor een aantal stoffen wel voldoen.

Er is al veel gebeurd om de ecologie te verbeteren. Natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen en vis-migratievoorzieningen zijn aangelegd. Maar voor een robuust netwerk van waternatuur zijn de komende SGBP-3 periode nog volop maatregelen nodig om dit te bereiken. De ecologische toetsing laat verschuivingen in verschillende voor de ecologie belangrijke aspecten zien, maar voor het totaalplaatje verandert er weinig. Er is vooral een gebrek aan ruimte voor waterplanten. Omdat de meeste organismen tussen de waterplanten leven, komen deze organismen ook niet tot ontwikkeling. Daarom blijft uitbreiding en verbetering noodzakelijk om te komen tot een robuust netwerk van waternatuur.

De waterkwaliteitsrapportage over 2019 laat zien dat voor het behalen van de doelen voor de KRW op alle gebieden nog een behoorlijke verbetering nodig is.

Delfland is ook de waterbeheerder van 14 zwemwaterlocaties. Voor blauwalgen voldeden wij in 2019 aan de PI waarin is opgenomen dat er maximaal 3 weken een negatief zwemadvies mag gelden op locaties waar maatregelen zijn genomen. Voor 12 van de 14 locaties voldeden wij ook aan de PI voor bacteriën, alleen de waterspeeltuinen scoorden slecht.

Op dit moment werken wij aan SGBP3, de normen voor overig water en het afwegingskader voor zwemwater. De bevindingen uit deze rapportage worden hierin meegenomen.

Inleiding

Schoon water is belangrijk voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor de mens en een voorwaarde voor natuur en biodiversiteit. Als beheerder van de waterkwaliteit beschermt en verbetert Delfland het oppervlaktewater in het beheergebied van Delfland.

Delfland heeft zijn beleid om de watersysteemkwaliteit te verbeteren vastgelegd in het Waterbeheerplan 2016-2021 (Delfland, 2015) en in het KRW-programma Delfland 2016-2021, dat is opgenomen in het Stroomgebied-beheerplan 2016-2021 Rijn Delta**.** Tevens vormt het Coalitieakkoord 2015-2019 'Iedereen bewust van water' en het bestuursakkoord 2019-2023 'Iedereen aan de slag voor water' de basis voor de inzet en samenwerking van Delfland voor gezond, schoon en levend water. Het waterkwaliteitsbeleid richt zich op het voorkomen of maximaal terugdringen van verontreiniging en een ecologisch gezond watersysteem.
Ook wordt er gewerkt aan een nieuw Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP3, 2022–2027). Dit plan biedt een kans om doelstellingen beter passend te maken op de gebiedskenmerken van Delfland. Met het huidige Stroomgebiedsbeheerplan 2016-2021, ofwel SGBP2, zijn er KRW-doelen voor 2027 vastgesteld. Deze zijn destijds bepaald op basis van de kennis van het watersysteem van dat moment. Met het vaststellen van het nieuwe SGBP3 worden doelen voor 2027 opnieuw bepaald. Dit zijn doelen die kunnen worden bijgesteld ten opzichte van de doelen uit SGBP2, en waarbij rekening kan worden gehouden met de aard van en opgedane kennis over het watersysteem. Deze doelen kunnen dus beter passend gemaakt worden bij het Delflandse watersysteem. In combinatie met de blijvende inzet zijn de nieuw vast te stellen doelen daarmee naar verwachting haalbaar. In SGBP3 zullen tevens maatregelen worden vastgelegd, die uitgevoerd worden in de periode 2022–2027.

Voor 2019 gaan we uit van de strategische doelen voor gezond water, zoals geformuleerd in het Waterbeheerplan 2016-2021, zijn:

Chemie
In 2021 is de chemische waterkwaliteit zodanig dat met een voortgaande ontwikkeling van de ecologische en chemische waterkwaliteit de KRW-doelen in 2027 zijn gehaald.

Ecologie
KRW-waterlichamen
In 2021 zijn de inrichting, het beheer en de waterkwaliteit in de KRW- waterlichamen en in overige delen van het watersysteem zodanig dat met een verwachte voortgaande natuurlijke ontwikkeling de KRW-doelen in 2027 worden gehaald.

Vismigratie
In 2021 zijn de belangrijkste leefgebieden voor vissen in die mate ontsloten, dat met de verwachte voortgaande ontwikkeling en de renovatie- en nieuwbouwcyclus voor kunstwerken de KRW-doelen voor vissen in 2027 worden gehaald.

Lokaal water
In de planperiode van het WBP 5 wordt het ambitieniveau voor de waterkwaliteit in de lokale wateren van Delfland vastgesteld en voldoet de waterkwaliteit voor een deel van dit water aan de wensen van burgers, gemeenten en Delfland.

Monitoring is nodig om de actuele toestand te bepalen en deze te toetsen aan de normen. Daarnaast volgt Delfland met monitoring de lange termijn ontwikkeling van de watersysteemkwaliteit en het effect van maatregelen. Dit biedt ook inzicht in de voortgang van de doelen.
Monitoring van de watersysteemkwaliteit is wettelijk verplicht, de bepalingen die betrekking hebben op monitoring zijn in de Nederlandse wetgeving opgenomen in hoofdstuk 5 van de Wet Milieubeheer en de Waterwet. Ook het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (BKMW) verplicht de waterbeheerder tot uitvoeren van monitoring volgens een monitoringsprogramma.
Delfland gebruikt de Ecologische Beoordelingssystematiek (EBEO) voor de ecologische beoordeling van het oppervlaktewater. Omdat de toetsing aan de KRW conform de vanuit de KRW voorgeschreven methodiek wordt gedaan (aan de hand van Ecologische Kwaliteitsratio's, EKR's), is deze toetsing als apart hoofdstuk opgenomen. In dit hoofdstuk worden de resultaten van voorgaande hoofdstukken gebruikt om de resultaten van de KRW-toetsing te verklaren.

In 2018 was aan de waterkwaliteitsrapportage een hoofdstuk toegevoegd over ecologische sleutelfactoren (ESF's). Dit is een nieuwe methode om de ecologische toestand van het water te beschrijven. De resultaten van deze methode waren in 2018 vergelijkbaar met die van de KRW-toetsing. De ESF's voor 2019 zijn echter pas in juni gereed en zullen apart worden gerapporteerd.

In deze rapportage over 2019 worden de volgende resultaten per hoofdstuk behandeld.

1. Bestrijdingsmiddelen
2. Stikstof en fosfaat
3. Overige stoffen
4. Zwemwater
5. Ecologische kwaliteit
6. Toetsing Kader Richtlijn Water

Het rapport wordt afgesloten met de algemene conclusies.

1 Bestrijdingsmiddelen

In 2019 is van 11 bestrijdingsmiddelen de norm overschreden. Dit is het laagste aantal sinds er door Delfland bestrijdingsmiddelen worden gemeten. De inspanningen van de afgelopen jaren (aansluiting riolering, gebiedsgerichte aanpak en de communicatie Glastuinbouw Nederland) sorteren effect. Desalniettemin treffen we bestrijdingsmiddelen nog altijd te vaak en incidenteel in hoge concentraties aan. Dit belemmert op veel plaatsen de ontwikkeling van een gezond ecosysteem.

1.1 Doel

Om de effecten van maatregelen te kunnen monitoren zijn twee prestatie-indicatoren (PI) voor 2019 vastgesteld:

1. *Het percentage aangetroffen bestrijdingsmiddelen in de boezem is 6,0 % of lager.*
2. *De gemiddelde concentratie van de bestrijdingsmiddelen in de boezem is 0,12 µg/l of lager.*

Deze doelen zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Waterbeheerplan 2015-2021.
De jaarlijkse prestatie-indicatoren, vanuit de begroting van Delfland, voor bestrijdingsmiddelen worden ieder jaar strenger. Om tot 2027 deze prestatie-indicatoren te behalen, moet een verbeterende (dalende) trend van het percentage aangetroffen bestrijdingsmiddelen in de boezem optreden.

1.2 Toestand

Delfland heeft een meetnet om de waterkwaliteit van het glastuinbouwgebied te monitoren: er zijn 23 meetlocaties in het meetnet voor de glastuinbouw, namelijk op 3 referentielocaties buiten het glastuinbouwgebied, 5 boezemlocaties en 15 locaties in glastuinbouwgebied. Op deze locaties zijn elke maand bestrijdingsmiddelen, stikstof en fosfaat gemeten (figuur 1.1).
Er worden ook bestrijdingsmiddelen gemeten in het kader van de Gebiedsgerichte aanpak in andere polders dan hier aangegeven. In deze gebieden worden slechts kortstondig gemeten, waardoor er geen lange reeksen aan gegevens zijn. Omdat we bij deze rapportage vergelijkingen maken met voorgaande jaren, worden deze gegevens niet in deze rapportage meegenomen. Voor de Gebiedsgerichte aanpak verschijnen aparte rapportages.

Op de meetpunten in het glastuinbouwgebied komen de meeste en hoogste concentraties bestrijdingsmiddelen voor en is het aantal bestrijdingsmiddelen dat gemiddeld wordt aangetroffen het grootst (figuren 1.2 en 1.3). Uit een analyse van de gegevens blijkt ook dat de stoffen zich via de boezem verder verspreiden over het gebied. Zowel de concentraties als het aantal stoffen dat boven de norm wordt aangetroffen, ligt al jaren stukken hoger in het glastuinbouwgebied dan in de boezemlocaties en referentielocaties.
De gemiddelde concentratie aan bestrijdingsmiddelen (figuur 1.2) neemt in 2019 iets af ten opzichte van 2018 en is ongeveer gelijk aan de gemiddelde concentratie van 2017. De trend over meerdere jaren vertoont een duidelijke daling.

Dat de gemiddelde concentratie aan bestrijdingsmiddelen niet zo sterk meer afneemt zou verklaard kunnen worden doordat er verschuiving plaatsvindt in het gebruik van middelen. Zeer giftige stoffen worden verboden en hiervoor komen minder giftige stoffen in de plaats. Deze minder giftige stoffen worden dan wel in een hogere concentratie gebruikt.
Overigens ligt de gemiddelde concentratie aan bestrijdingsmiddelen in de boezem met 0,06 µg/l ruim onder de gestelde PI van 0,12 µg/l (2019).

Het percentage stoffen dat wordt aangetroffen (figuur 1.3) is in 2019 sterk afgenomen naar 3,7% in de boezem (in 2018 was dit 5,7%). Dit percentage wordt bepaald door het aantal aangetroffen stoffen te delen door het totaalaantal gemeten stoffen. De PI voor 2019 (max 6,0 %) wordt hiermee ruimschoots gehaald.

De polders waar in 2019 gemiddeld de meeste bestrijdingsmiddelen zijn aangetroffen (figuur 1.4) zijn: de Oude Campspolder (gemeente Westland en Midden-Delfland), de Hoefpolder (gemeente Westland), de Oranjepolder (gemeente Westland) en de Vlotwatering (gemeente Westland). Per meting werden op deze locaties gemiddeld 14 stoffen aangetroffen.
Het gemiddeld aantal aangetroffen middelen in 2019 is in 11 van de 15 glastuinbouwpolders lager dan of gelijk aan het gemiddelde van 2018. In 4 gevallen worden er gemiddeld meer middelen aangetroffen dan in 2018. In de 5 boezemwateren én de 3 referentiewateren ligt het gemiddelde in 2019 overal lager dan in 2018.
Bij de maandelijkse metingen wordt een grote spreiding (min-max) aangetroffen. Zo worden in het boezemwater Oranjekanaal minimaal drie en maximaal 20 bestrijdingsmiddelen per maand aangetroffen in 2019.

In het hele meetnet glastuinbouw zijn 11 verschillende bestrijdingsmiddelen gemeten die de norm hebben overschreden (figuur 1.5). Dit is minder dan de jaren ervoor, 2018 (15), 2017 (16), 2016 (20).
De stoffen die op de meeste locaties de norm overschrijden zijn imidacloprid (toegelaten onder restricties), carbendazim (niet toegelaten), pymetrozine (toegelaten) en spinosad (toegelaten). De grootste overschrijdingen zijn afkomstig van de stoffen piperonyl-butoxide (toegelaten), esfenvaleraat (toegelaten) en abamectine (toegelaten).

Het verbieden van middelen zorgt ervoor dat deze stoffen vrijwel niet meer in het oppervlaktewater

wordt aangetroffen. Toch worden er nog één verboden stof (carbendazim) normoverschrijdend in het oppervlaktewater aangetoond.
Carbendazim is ook een afbraakproduct van thiofanaat-methyl, welke ook in het oppervlaktewater is aangetroffen en wel is toegelaten. Onafhankelijk of de aangetroffen stof carbendazim hier een afbraakproduct betreft: de stof hoort niet in het oppervlaktewater thuis.

1.3 Bronnen

Het water dat in de zomermaanden ingelaten wordt uit het Brielse meer bevat nauwelijks bestrijdingsmiddelen. Het water dat het gebied via de boezemgemalen verlaat bevat een veelvoud hiervan. Dit wijst erop dat de bron van bestrijdingsmiddelen binnen het beheergebied ligt.

Uit de metingen van de waterkwaliteit in het glastuinbouwgebied en uit het project Gebiedsgerichte aanpak, blijkt dat bewuste en onbewuste lozingen op het oppervlaktewater de belangrijkste bronnen van bestrijdingsmiddelen zijn binnen het beheergebied van Delfland. Daarnaast spelen bij de glastuinbouw de volgende bronnen een rol:

- Lekkage in de substraatteelt (via drainage, CO_2, lekke vloer en/of kasvoet)
- Volle grondteelt met bodemlekkages (komt uiteindelijk via grondwater in contact met oppervlaktewater)
- Rioolstoringen of te weinig buffercapaciteit in het riool.

Andere (kleinere) bronnen buiten de glastuinbouw zijn bijvoorbeeld de agrarische sector en particulier gebruik van middelen.

Conclusie

Het aantal bestrijdingsmiddelen dat in het oppervlaktewater de norm overschrijdt, is in 2019 afgenomen ten opzichte van de vorige jaren.

De gemiddelde totale concentratie is over de langere termijn afgenomen al worden de verschillen in de laatste jaren (2017-2019) kleiner. Deze gemiddelde concentratie bestrijdingsmiddelen bedraagt in de boezem 0,06 µg/l, waarmee de prestatie-indicator uit de begroting voor 2019 (0,12 µg/l) wordt gehaald.
Het percentage aangetroffen bestrijdingsmiddelen in de boezem bedraagt 3,7%, ten opzichte van het totaalaantal gemeten stoffen in de boezem. Dit is lager dan de gestelde prestatie–indicator uit de begroting voor 2019 (6,0%).

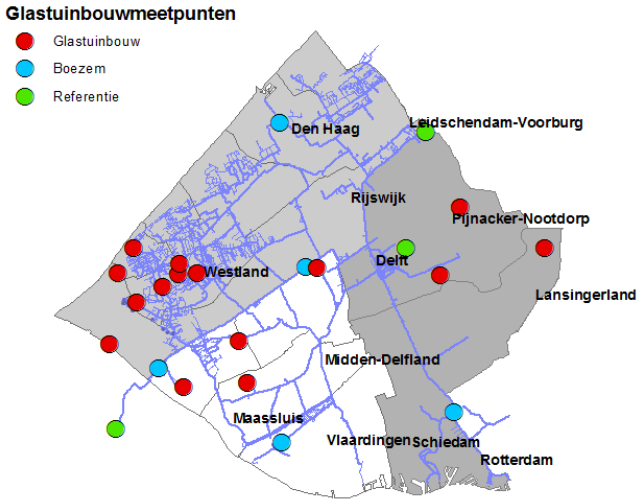

Figuur 1.1:
Glastuinbouwmeetnet Delfland

Delfland heeft ongeveer 3500 hectare intensieve glastuinbouw.

Het meetnet van Delfland bestaat uit 23 meetlocaties, waarvan er 15 direct in het glastuinbouwgebied liggen. 5 locaties liggen in de boezem om de verspreiding in het gebied te bepalen en 3 locaties op schone referentiepunten.

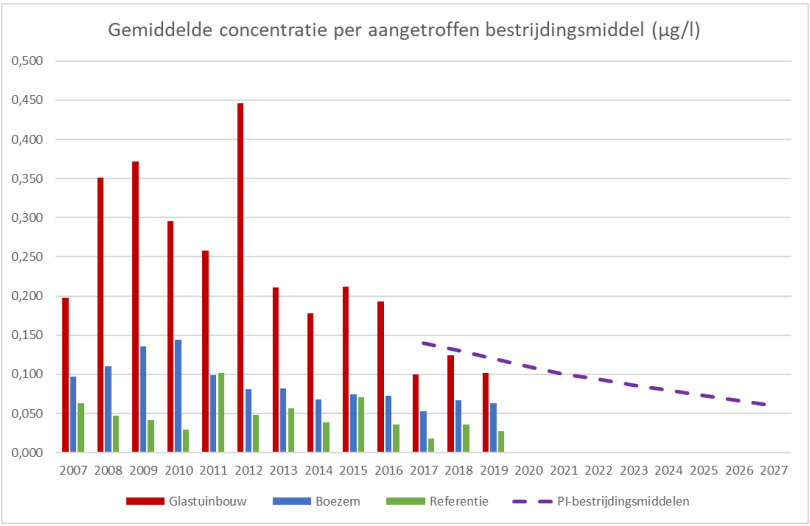

Figuur 1.2: Gemiddelde concentratie

Het verloop van de gemiddelde concentratie van bestrijdingsmiddelen in het glastuinbouwgebied (rood), boezem waar het water samenkomt (blauw) en referentielocaties welke niet onder invloed van de glastuinbouw staan (groen).

De concentraties van bestrijdingsmiddelen zijn duidelijk het hoogste bij de bron (glastuinbouw). De concentratie neemt in 2019 weer iets af ten opzichte van 2018 en is ongeveer gelijk aan 2017. De trend over meerdere jaren vertoont wel een duidelijke daling.

De gemiddelde concentratie is gebaseerd op de stoffen die zijn aangetoond boven de detectiegrens.

De PI voor de gemiddelde concentratie (stippellijn) is opgesteld voor de boezem (blauw). Uit de grafiek blijkt dat de PI ruim wordt gehaald.

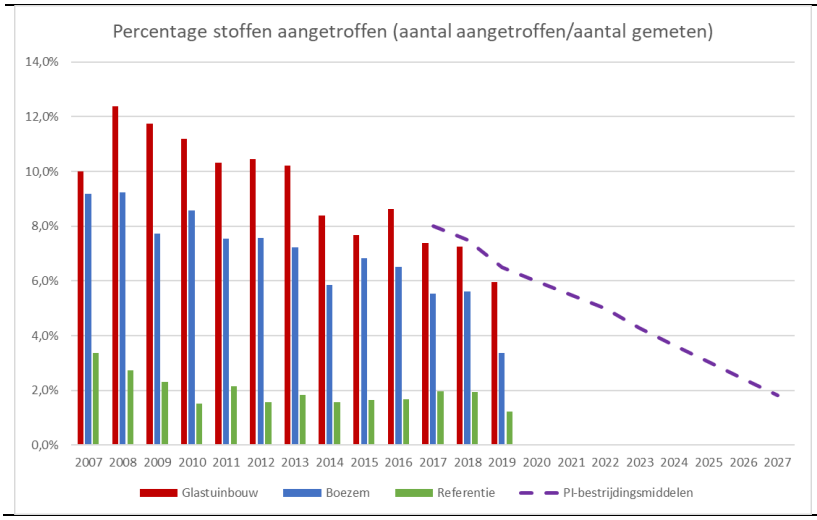

Figuur 1.3: Percentage stoffen aangetroffen

Het percentage stoffen dat is aangetroffen in het glastuinbouwgebied (rood), boezem waar het water samenkomt (blauw) en referentielocaties welke niet onder invloed van de glastuinbouw staan (groen).

Het percentage aangetroffen stoffen zijn het hoogste bij de bron (glastuinbouw). De PI voor bestrijdingsmiddelen is opgesteld voor de metingen in de boezem. De waarde in 2019 ligt ruim onder de opgestelde PI.

Het percentage stoffen dat wordt aangetroffen is bepaald door het aantal aangetroffen stoffen te delen door het totaalaantal stoffen dat in het meetpakket zit.

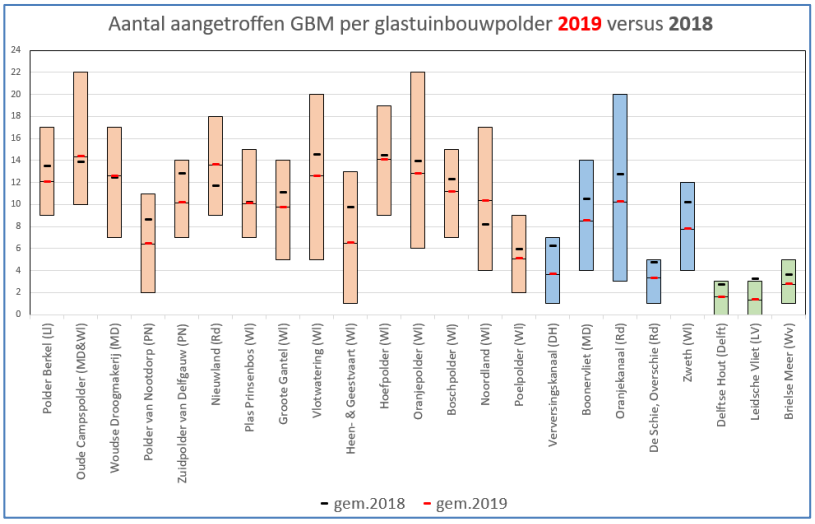

Delft	Delft	PN	Pijnacker-Nootdorp
DH	Den Haag	Rd	Rotterdam
LI	Lansingerland	WI	Westland
LV	Leidschendam-Voorburg	Wv	Westvoorne
MD	Midden-Delfland		

Figuur 1.4: Aantal Bestrijdingsmiddelen per glastuinbouwpolders (oranje), boezem (blauw) en referentielocaties (groen).
De gekleurde box geeft de spreiding (max-min) van het aantal middelen per meting die zijn aangetroffen in de betreffende polders. De horizontale rode streep is het gemiddeld aangetroffen middelen in 2019. De horizontale zwarte streep is het aantal in 2018.
(In Polder Berkel staat de zwarte streep voor het gemiddelde van 2017; in 2018 zijn hier door een misverstand geen metingen uitgevoerd.)

Het gemiddeld aantal aangetroffen middelen in 2019 is in 11 van de 15 glastuinbouwpolders lager dan of gelijk aan het gemiddelde van 2018. In 4 gevallen worden er gemiddeld meer middelen aangetroffen dan in 2018.
In de 5 boezemwateren én de 3 referentiewateren ligt het gemiddelde in 2019 overal lager dan in 2018.
Bij de maandelijkse metingen wordt een grote spreiding (min-max) aangetroffen. Zo worden in het boezemwater Oranjekanaal minimaal drie en maximaal 20 bestrijdingsmiddelen aangetroffen in 2019 aangetroffen.

Totaal aantal normoverschrijdende bestrijdingsmiddelen per jaar		23	17	25	20	16	15	11
Stof	Merknaam (o.a.) jaar:	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Niet toegelaten stoffen:								
Methylazinfos	Niet meer toegelaten (1999)							
Thiometon	Niet meer toegelaten (2001)							
Chloorfenvinfos	Niet meer toegelaten (2007)							
Malathion	Niet meer toegelaten (2007)							
Methomyl	Niet meer toegelaten (2009)							
Dichloorvos	Niet meer toegelaten (2012)							
Carbendazim	Niet meer toegelaten (2016)							
Fenoxycarb	Niet meer toegelaten (2017)							
Linuron	Niet meer toegelaten (2017)							
Iprodion	Niet meer toegelaten (2018)							
Toegelaten stoffen:								
Abamectine	Vertimec Gold							
Acetamiprid	Gazelle							
Azoxystrobin	Ortiva							
Chlorantraniliprole	Altacor							
Cypermethrin	Talisma							
Cyprodinil	Chorus, Switch							
Deltamethrin	Decis, Desect							
Diethyltoluamide	DEET							
Dimethoaat	Danadim Progress							
Esfenvaleraat	Sumicidin Super							
Ethylchloorpyrifos	Pyristar							
Etridiazol	Aaterra ME							
Fipronil	Fourmidor, Goliath							
Imidacloprid	Admire							
Lambda-Cyhalothrin	Karate, Ninja							
Methiocarb	Mesurol							
Methoxyfenozide	Runner							
Methylpirimifos	Actellic							
Pendimethalin	Malibu, Stomp							
Piperonyl-Butoxide	Pyretrex, Roxasect							
Pirimicarb	Pirimor							
Pymetrozine*	Plenum							
Pyrimethanil	Alasca, Scala							
Spinosad	Conserve, Tracer							
Thiacloprid	Calypso							
Thiamethoxam	Agita							
Trans-Permethrin	Parasect, Presta							

Figuur 1.5: Overzicht aangetroffen bestrijdingsmiddelen boven de norm sinds 2013

De toetsing van de aangetroffen bestrijdingsmiddelen vindt plaats op basis van de normen uit de KRW: het jaargemiddelde en de MAC-waarde (maximaal aanvaardbare concentratie). Indien deze voor de betreffende stof niet bestaat is het 90 percentiel getoetst aan de MTR (maximum toelaatbaar risico).
Vanwege verandering in de normen en toetsingsregels, zijn ook alle voorgaande jaren opnieuw getoetst. Hierdoor kunnen sommige stoffen in een andere categorie zitten dan bij de toetsing in 2018.

Uit de tabel blijkt dat in het meetnet van het glastuinbouwgebied in 2019 11 verschillende bestrijdingsmiddelen zijn aangetroffen die de norm hebben overschreden. Dit is het laagste aantal sinds de bestrijdingsmiddelen worden gemeten.
De stoffen die op de meeste locaties de norm overschrijden zijn imidacloprid (toegelaten onder restricties), carbendazim (niet toegelaten), pymetrozine (toegelaten) en spinosad (toegelaten). De grootste overschrijdingen zijn afkomstig van de stoffen piperonyl-butoxide (toegelaten), esfenvaleraat (toegelaten) en abamectine (toegelaten).

voldoet
niet toetsbaar
overschrijding
niet gemeten

2 Stikstof en fosfaat

In 2019 wordt op de West- en Oostboezem een afnemende concentratie van het zomerhalfjaargemiddelde van totaal-stikstof gemeten. Het zomerhalfjaargemiddelde van de totaal-fosfaatconcentratie is op de Westboezem verder afgenomen en op de Oostboezem de laatste monitoringsjaren min of meer stabiel. De zomerhalfjaargemiddelden van de meetpunten in het glastuinbouwgebied en het grasgebied zijn voor zowel totaal-stikstof als totaal-fosfaat afgenomen ten opzichte van 2018. Lokaal voldoen veel meetpunten nog niet aan de norm voor totaal-stikstof en totaal-fosfaat.

2.1 Doel

Om de effecten van het beleid te kunnen monitoren zijn prestatie-indicatoren opgesteld. Voor 2019 was de prestatie-indicator (PI) voor totaal-stikstof een concentratie van 2,7 mg N/l in de Westboezem en van 2,1 mg N/l in de Oostboezem. Deze waarden worden elk jaar lager, met uiteindelijk in 2027 de waarde van de norm voor stikstof (1,8 mg N/l). Omdat de fosfaatemissie moeilijk te sturen is, heeft Delfland voor fosfaat geen prestatie-indicator opgesteld.

Voor de komende jaren zijn de prestatie-indicatoren vastgelegd in het Waterbeheerplan 2016-2021 om uiteindelijk in 2027 aan de KRW-doelstellingen te voldoen. Voor stikstof en fosfaat geldt dat in 2027 moet worden voldaan aan de KRW-doelen; voor Delfland is dat een concentratie van maximaal 1,8 mg N/l voor totaal-stikstof en maximaal 0,3 mg P/l voor totaal-fosfor.

De norm voor totaal-stikstof (≤1,8 mg N/l) is afgeleid en vastgesteld op een concentratie waaronder er met grote zekerheid gesteld kan worden dat de nutriëntconcentratie niet belemmerend is voor het halen van een goede ecologische toestand van het watersysteem. Voor totaal-fosfor is de emissie moeilijk te sturen. Daarom is gekozen om in te zetten op stikstoflimitatie. Hierdoor is de norm hoger (≤0,30 mg P/l) dan de landelijke richtwaarde van ≤0,15 mg P/l. De Delflandse norm is vastgesteld op basis van de visbiomassa en het doorzicht: deze moeten voldoende scoren in ons gebied (technische achtergrondrapportage KRW).

2.2 Toestand

Delfland heeft een basismeetnet om de waterkwaliteit van het beheergebied te volgen. Hierin zijn onder andere locaties opgenomen uit het hoofdwaterstelsel van Delfland, de boezem. De boezem is onderverdeeld in de Oost- en de Westboezem. Op deze locaties worden elke maand onder andere stikstof en fosfaat gemonitord. Daarnaast beschikt Delfland over een roulerend meetnet volgens een driejarige meetcyclus, waar elk jaar één van de drie deelgebieden Oostland, Midden-Delfland of Haagland & Westland gemonitord wordt op stikstof en fosfaat. In 2019 betrof dit het deelgebied Haagland & Westland.

Omdat de prestatie-indicatoren zijn opgesteld voor de Oost- en Westboezem worden deze wateren jaarlijks gevolgd. In de Oostboezem worden 4 meetpunten gebruikt om het zomerhalfjaargemiddelde te bepalen en voor de Westboezem 3 meetpunten. Omdat de boezemwateren gevoed worden door de verschillende polders zijn ook van de glastuinbouwpolders (10 meetpunten) en graslandpolders (5 meetpunten) de zomerhalfjaargemiddelden bepaald. In figuur 2.1 en 2.2 zijn de zomerhalfjaargemiddelden voor respectievelijk totaal-stikstof en totaal-fosfaat uitgezet van 2010 tot en met 2019. Hierin zijn ook de waarden van het Brielse Meer opgenomen omdat er met name in de zomermaanden water wordt ingelaten vanuit het Brielse Meer.

Uit figuur 2.1 valt op te maken dat de dalende trend voor **totaal-stikstof** doorzet in 2019. De concentraties in de Oostboezem liggen met gemiddeld 1,8 mg N/l onder de waarde van de prestatie indicator van 2,1 mg N/l en zelfs op de norm voor totaal-stikstof (1,8 mg N/l). De concentraties van de Westboezem zijn ook verder afgenomen en liggen met gemiddeld 2,2 mg N/l ruim onder de PI van 2,7 mg N/l. De gemiddelde concentratie van de glastuinbouwmeetpunten is ook afgenomen naar 4,2 mg N/l en de meetpunten uit het grasland hebben een gemiddelde waarde van 2,5 mg N/l, wat ook een afname is ten opzichte van voorgaande jaren. Het Brielse Meer (1,67 mg N/l) heeft in 2019 een waarde die onder de norm van 1,8 mg N/l ligt.

In figuur 2.2 zijn de zomerhalfjaargemiddelden voor **totaal-fosfor** opgenomen. Uit de grafiek valt op te maken dat de waarden voor de Westboezem, het glastuinbouwgebied en het grasland zijn afgenomen ten opzichte van 2018 en dat de dalende trend door de jaren heen vooral in het glastuinbouwgebied zichtbaar is. De Oostboezem vertoont al jaren een min of meer constant zomerhalfjaargemiddelde van circa 0,45 mg P/l. Dit is nog wel boven de norm van 0,3 mg P/l voor totaal-fosfaat. De totaal-fosfaat-concentratie in het Brielse Meer ligt met 0,06 mg P/l ruim onder de norm.

Lokaal water

Om ook een algemeen beeld te hebben van de totaal-stikstof en totaal-fosfaat-concentraties in het gebied van Delfland is een overzicht gemaakt van alle metingen uit 2019 van het gehele gebied.
In 2019 is op 197 locaties onder andere totaal-stikstof en totaal-fosfaat gemeten. Een groot deel van de meetpunten is afkomstig uit het roulerend meetnet. Daarom liggen veel meetpunten in de regio Haagland/Westland.
Van alle gemonitorde locaties in 2019 (n=197) voldoet 25% in het beheergebied aan de KRW-norm van ≤1,8 mg N/l voor stikstof en ongeveer 13% voldoet aan de fosfaatnorm van ≤0,3 mg P/l (figuren 2.3 en 2.4).

De laagste concentraties stikstof en fosfaat zijn voornamelijk te vinden in de duinwateren, de Delftse Hout en in het water van het Brielse Meer, dat wordt ingelaten in het beheergebied van Delfland. In het Brielse Meer is de verblijftijd lang, waardoor het zelfreinigend vermogen van het water hier goed benut wordt. Oftewel: de nutriënten kunnen worden opgenomen en worden omgezet vanuit het water.
Toch moet wel worden vermeld dat de stikstofconcentratie van het Brielse meer water al jaren rond de norm voor stikstof schommelt.

De grootste categorie van meetpunten (51%) bevat een totaal stikstofconcentratie van 1-2 x de norm.
De hoogste concentraties aan stikstof (>5x norm) worden op 4 meetpunten (2%) verdeeld over het gebied aangetroffen.

Voor totaal-fosfaat zitten de meeste meetpunten in de categorie 2-5 x de norm (52%) en op 16 meetpunten (8%) worden concentraties aangetroffen van > 5x de norm.

Omdat de hoogste stikstofconcentraties nog steeds worden gevonden in het glastuinbouwgebied, wordt hieraan met prioriteit gewerkt samen met onze partners door onder andere de Gebiedsgerichte aanpak. Figuur 2.5a geeft de stikstof-concentraties in de glastuinbouwpolders, de boezem en op de referentielocaties van 2019 ten opzichte van 2012. Dit is het jaar voordat het project begon. In figuur 2.5b komt naar voren dat in de periode 2012-2019 de stikstofconcentratie overal afneemt. De grootste afname heeft plaatsgevonden in de polders die bij het project bezocht zijn. Maar ook in de andere glastuinbouwpolders nam de stikstofconcentratie af.
Dit kan verklaard worden door de andere maatregelen die getroffen zijn, op verschillende niveaus (nationaal en regionaal), voor de glastuinbouw. De afname in de boezem is grotendeels veroorzaakt door de afname in de polders, welke afwateren op de boezem.
Vermeld moet worden dat deze figuren alleen de 14 polders weergeven die in het standaard meetnet zitten. Het project van de Gebiedsgerichte aanpak is inmiddels in meer polders ingezet, maar deze vallen buiten deze rapportage.

2.3 Bronnen

De afname van de stikstof- en fosfaatconcentraties in de boezem in de jaren 2014/2015 waren mede te danken aan het extra doorspoelen met Brielse Meer-water. De inspanningen binnen het project Gebiedsgerichte aanpak werpen lokaal hun vruchten af in de beperking van emissies van stikstof en fosfaat door het opsporen en handhaven op bewuste of onbewuste lozingen vanuit de glastuinbouw.

Naast de glastuinbouw zijn er ook andere bronnen van meststoffen zoals uitspoeling van meststoffen uit agrarische gronden, nalevering van meststoffen uit de waterbodem, nutriëntrijke kwel en incidentele riooloverstorten. Lokaal spelen kleinere diffuse bronnen ook een rol (bladval, afspoeling van hondenpoep, vogelpoep).

Conclusie

De gemiddelde stikstofconcentratie in de West-boezem nam af van 2,7 mg N/l in 2018 naar 2,2 mg N/l in 2019 en voldoet daarmee aan de prestatie-indicator (2019) van ≤2,7 mg/l.
In de Oostboezem daalde de gemiddelde stikstofconcentratie van 2,1 mg N/l in 2017 naar 1,8 mg N/l en daarmee is de prestatie-indicator voor 2019 van ≤2,1 mg N/l gehaald. Hiermee ligt de waarde voor de Oostboezem op de norm van 1,8 mg N/l).
Ook in de glastuinbouwpolders en de graslandpolders nam de stikstofconcentratie af ten opzichte van 2018.

De gemiddelde fosfaatconcentratie in de Westboezem, de glastuinbouwpolders en de graslandpolders nam af ten opzichte van 2018, terwijl de concentratie in de Oostboezem gelijk blijft vergeleken met 2018.

Lokaal voldoen veel meetpunten nog niet aan de normen voor stikstof en fosfaat. In 2019 voldoen 25% van de 197 meetpunten aan de norm voor totaal-stikstof en 13% aan de norm voor totaal-fosfor.

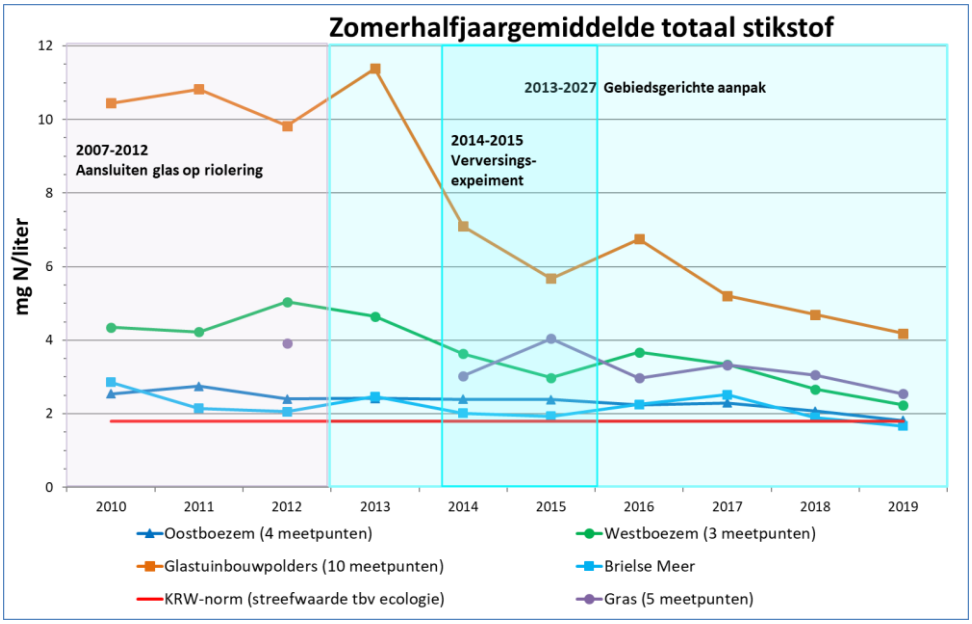

Figuur 2.1: Stikstof concentratie (mg N/l)
Zomerhalfjaargemiddelden over 2010-2019

Na een lichte stijging van de zomerhalfjaargemiddelden in 2016 zet de dalende trend die zich vanaf 2012/2013 voordoet door.

De concentraties in de Oostboezem (1,81 mg N/l) en het Brielse Meer (1,67 mg N/l) liggen in 2019 op of zelfs onder de streefwaarde van 1,8 mg N/l.

Het gemiddelde van de Glastuinbouw meetpunten (4,18 mg N//l), de Westboezem (2,23 mg N/l) en Gras (2,54 mg N/l) liggen nog wel boven de streefwaarde voor stikstof maar vertonen ook een verder dalende trend.

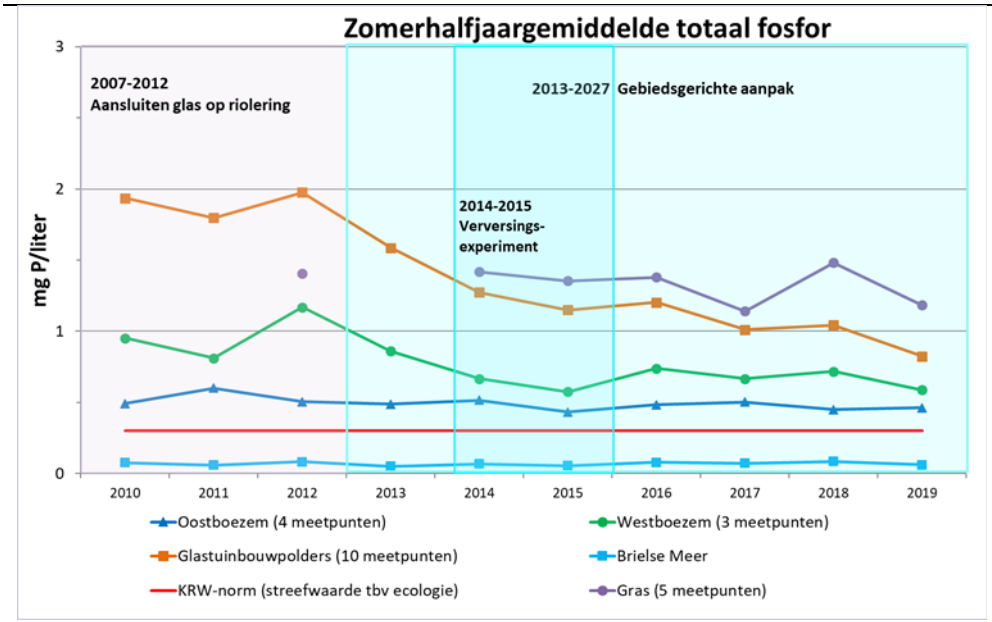

Figuur 2.2: Fosfor concentratie (mg P/l)
Zomerhalfjaargemiddelden over 2010-2019

De dalende trend vanaf 2010 in de glastuinbouw zet zich door en ligt in 2019 op een gemiddelde concentratie van 0,82 mg P/l. Ook het gemiddelde in het grasgebied is afgenomen naar 1,18 mg P/l.
De Westboezem is iets afgenomen t.o.v. 2018 naar 0,59 mg P/l, terwijl de Oostboezem al jaren schommelt rond de 0,46 mg P/l. Dit is iets hoger dan de streefwaarde van 0,30 mg P/l.
Het Brielse meer heeft een zeer lage gemiddelde waarde voor totaal-P van 0,06 mg P/l).

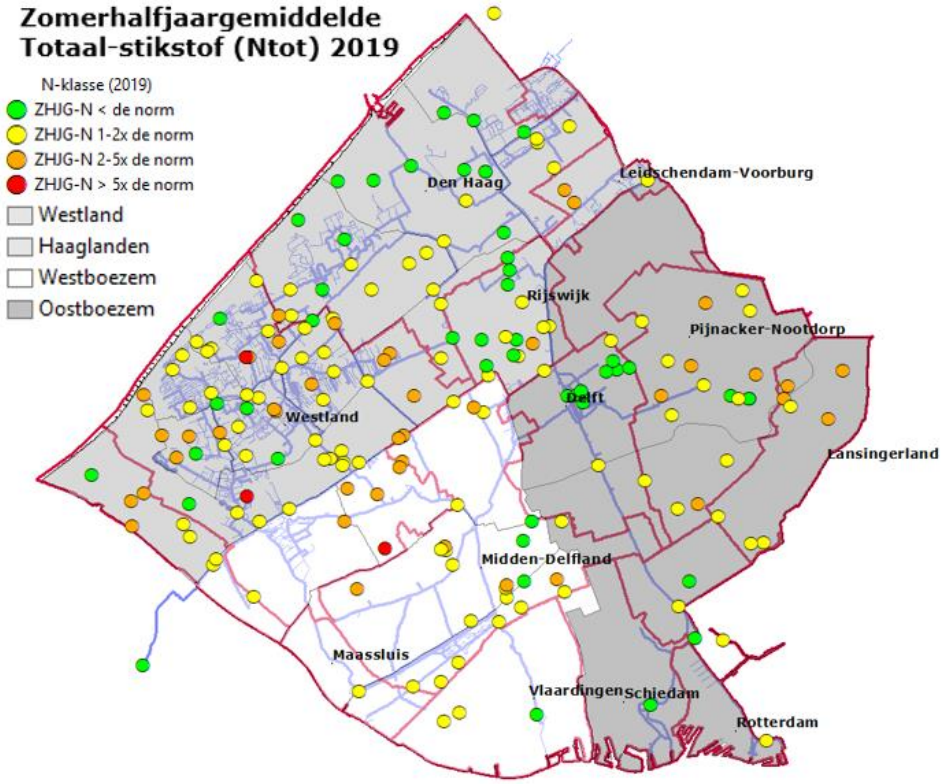

Figuur 2.3:
Zomergemiddelde stikstof in 2019.

In 2019 is op 197 meetpunten in het gebied van Delfland stikstof gemeten, waarbij veel meetpunten uit het roulerend gebied Westland Haagland komen.

25% van de meetpunten (49 van de 197) voldoet aan de KRW-norm van ≤1,8 mg N/l.

51 % van de meetpunten (101 van 197) zit in de categorie 1-2 x de norm

22 % van de meetpunten (43 van de 197) zit in de categorie 2-5 x de norm.

2% van de meetpunten (4 van de 197) zit in de categorie > 5x de norm.

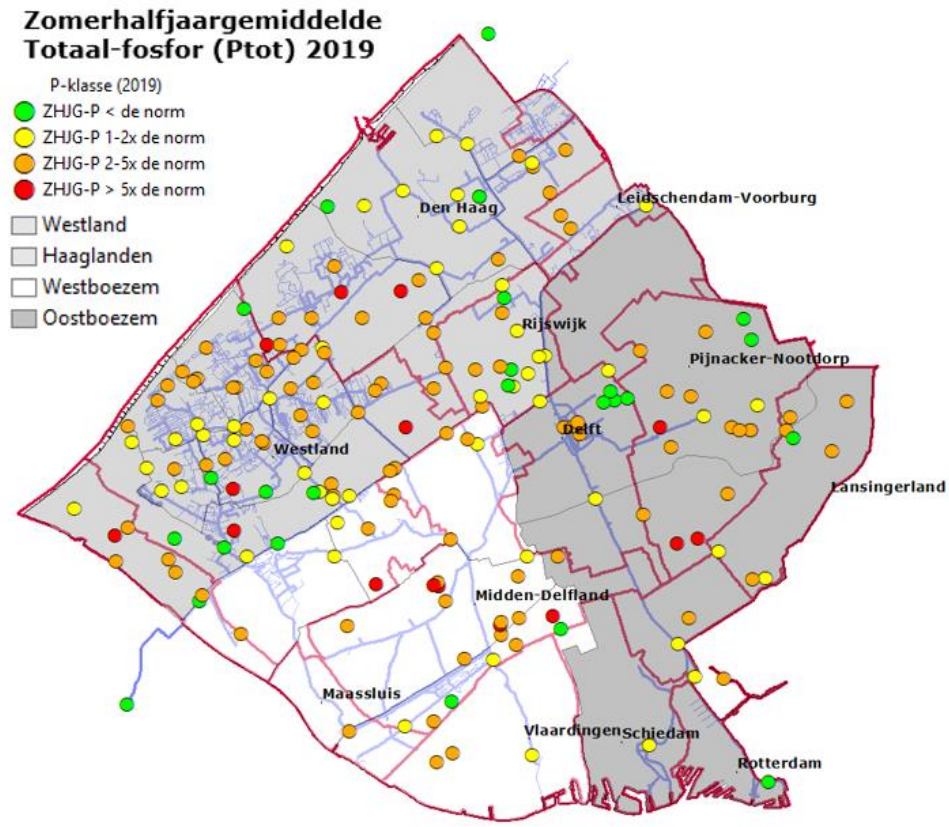

Figuur 2.4:
Zomergemiddelde fosfor in 2019.

In 2019 is op 197 meetpunten in het gebied van Delfland fosfaat gemeten, waarbij veel meetpunten uit het roulerend gebied Westland Haagland komen.

13% van de meetpunten (25 van de 197) voldoet aan de KRW-norm van ≤0,3 mg N/l.

27 % van de meetpunten (53 van 197) zit in de categorie 1-2 x de norm

52 % van de meetpunten (103 van de 197) zit in de categorie 2-5 x de norm.

8% van de meetpunten (16 van de 197) zit in de categorie > 5x de norm.

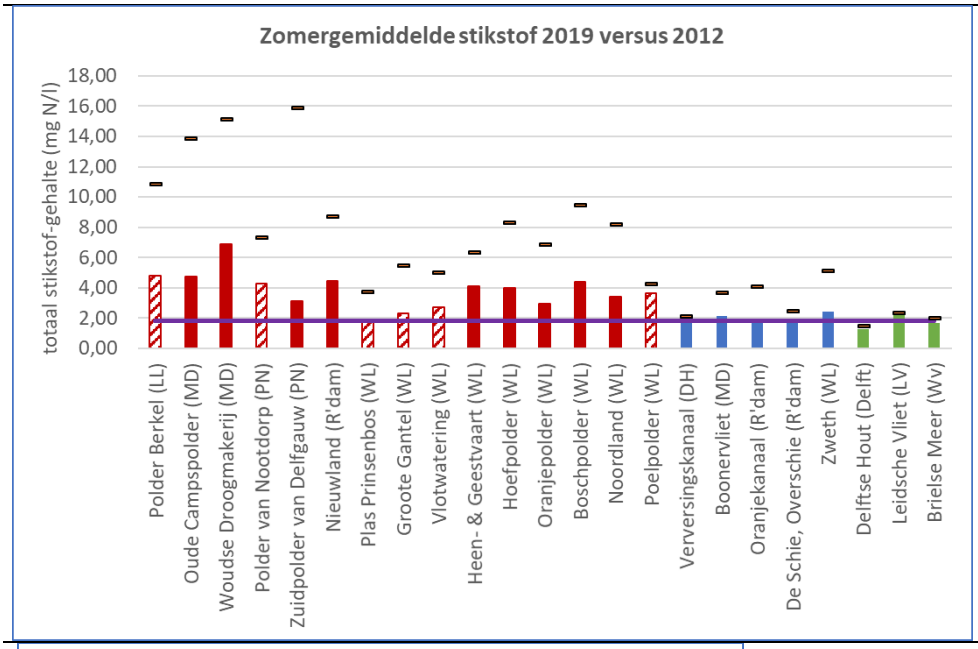

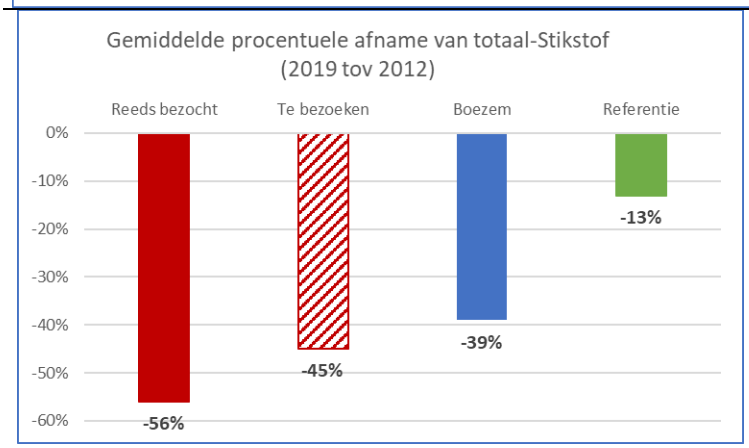

Figuur 2.5a en 2.5b:
Totaal-stikstof per polder
Boezem (blauw),
glastuinbouwpolders bezocht (rood),
nog te bezoeken of net gestart (rood gearceerd), referentie locaties (groen)

In alle polders is de totaal-stikstofconcentratie afgenomen vergeleken met 2012 (zwarte streep). In de polders waar het project gebiedsgerichte aanpak is uitgevoerd, is de afname het grootst (rode kolommen). Ook het nog niet bezochte boezemgebied (Plas Prinsenbos, Grote Gantel, Vlotwatering) en de andere boezemwateren (blauw) profiteren van de lagere waarden die vanuit de polders op de boezem komen.

.

3 Overige stoffen

Behalve op stikstof, fosfaat en gewasbeschermingsmiddelen heeft Delfland ook gemonitord op andere belangrijke chemische en fysisch-chemische parameters. Deze geven met de nutriënten en bestrijdingsmiddelen een algemeen beeld van de gezondheid van de wateren. Het gaat daarbij om verontreinigingen als metalen en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's), andere microverontreinigingen zoals medicijnresten en PFAS en parameters die van invloed zijn op een goed functionerend ecologisch systeem. Bij deze ecologie-ondersteunende parameters gaat het om: zuurstof, doorzicht, temperatuur, ammonium, chloride en zuurgraad.
Over het algemeen zijn van de ecologie-ondersteunende parameters de ammonium-concentratie en het doorzicht nog niet optimaal. PAK's blijven een probleem op het Rijn-Schiekanaal en metalen vertonen overschrijdingen van met name nikkel en zink. Medicijnresten worden niet of nauwelijks aangetroffen, maar de stof PFOS wordt op vier van de vijf locaties aangetoond.

3.1 Doel

Voor de metalen, PAK's en ammonium gelden de normen uit de KRW-lijst voor prioritaire stoffen of de landelijke lijst van specifiek verontreinigende stoffen (zie hiervoor ook het BKMW). Voor de andere ecologie-ondersteunende parameters houdt Delfland de waarden aan die per watertype in de KRW-maatlatten zijn opgenomen.
Om de effecten van het beleid te kunnen monitoren is een prestatie-indicator opgesteld voor doorzicht in de KRW-waterlichamen. Delfland streeft voor 2021 naar een doorzicht van minimaal 0,65 m in het begroeibare areaal.

3.2 Toestand

Per stofgroep wordt de huidige toestand beschreven.

Metalen

In 2019 zijn op 46 locaties de standaard metalen gemonitord (Cd, Cu, Ni, Pb en Zn). Naast de jaarlijkse basismeetpunten is er in 2019 gemonitord in het deelgebied Westland-Haaglanden (1x/3 jaar).
Cadmium en lood worden niet norm-overschrijdend aangetroffen. Zink, koper, en nikkel (figuur 3.1) overschrijden op diverse locaties de normen in 2019. Nikkel overschrijdt op acht locaties de norm, koper op slechts twee locaties en zink overschrijdt op twaalf van de 46 locaties de norm.

Andere metalen

In de KRW-lijst met specifiek verontreinigende stoffen zijn ook een aantal metalen opgenomen. Om te bepalen of deze metalen een probleem vormen zijn in 2019 op de 10 KRW-locaties twaalf metalen gemonitord. Dit zijn arseen (As), beryllium (Be), kobalt (Co), kwik (Hg), molybdeen (Mo), antimoon (Sb), seleen (Se), tin (Sn), telluur (Te), thallium (Tl), uranium (U) en vanadium (V).
Van deze metalen overschrijden kobalt en seleen op alle locaties de norm, thallium en uranium op 9 van de 10 locaties de norm en arseen op 8 van de 10 locaties de norm. De metalen beryllium, molybdeen, antimoon, tin, telluur en vanadium zijn niet norm-overschrijdend. Kwik is niet norm overschrijdend op basis van de MKN-MAC-waarde en niet-toetsbaar volgens de MKN-JGM-waarde.
Er loopt nog een landelijk onderzoek voor de vaststelling van de achtergrondwaarden voor deze metalen. Een aantal metalen waaronder kwik zijn ook bij RWS gemeten met een hele lage detectiegrens en met deze metingen overschrijden ze wel de MKN-JGM waarde. Maar dit zou ook de achtergrondwaarde kunnen zijn.

Ecologie-ondersteunende parameters

De concentratie aan ammonium (figuur 3.3) voldoet bij veel meetpunten niet aan de norm. De zuurgraad of pH (figuur 3.4) scoort op 132 van de 156 locaties (86%) zeer goed tot goed.
Ondanks een zomer met twee zeer warme periodes leveren de temperatuur (figuur 3.5) en de chlorideconcentraties (figuur 3.6) geen tot zeer beperkte normoverschrijdingen op.

Doorzicht KRW-lichamen

De prestatie-indicator voor doorzicht wordt in twee van de zeven meetgebieden (KRW-waterlichamen) gehaald (figuur 3.7). Dit is een verslechtering ten opzichte van 2018, toen in vier van de zeven waterlichamen de prestatie-indicator van 0,65 m doorzicht werd gehaald.

PAK

Het aantal PAK's (Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen) dat de norm overschrijdt, is ten opzichte van 2018 iets afgenomen: in 2018 waren dit er negen, in 2019 zijn het zeven PAK's. Net als voorgaande jaren blijven de hoge PAK-concentraties op de Schie opvallen (figuur 3.8). In 2018 en 2019 heeft er bronnenonderzoek in de Schie plaatsgevonden, maar dit heeft niet geleid tot een duidelijke oorzaak. Bij de industrie langs de oevers (scheepswerf) zijn geen verhoogde waarden gevonden, er ligt nauwelijks slib in de Schie (alleen in de havens, deze bevatten wel PAK's) en verhoogde PAK-concentraties worden wisselend bij de twee meetpunten gevonden. Het meest waarschijnlijk is dat opwerveling van slibdeeltjes door scheepvaart tijdens de monstername een verhoogde PAK-concentratie veroorzaakt.

Andere microverontreinigingen

Bij andere microverontreinigingen moet worden gedacht aan medicijnresten, brandvertragers en stoffen zoals Gen-X en PFAS. Voor deze stoffen zijn er in het algemeen nog geen normen voor oppervlaktewater. Deze stoffen worden niet regulier binnen Delfland gemeten.
In 2018-2019 heeft Delfland een onderzoek gedaan naar het voorkomen van **medicijnresten** in het oppervlaktewater. Slechts enkele stoffen zijn in lage concentraties (ver onder de norm) aangetoond.

Eind 2018 is er veel aandacht gekomen voor met name de geperfluoreerde verbindingen **PFAS**. In 2019 zijn op 5 officiële zwemwaterlocaties 13 van deze verbindingen (PFAS) gemonitord.
De monitoring heeft twee keer plaatsgevonden binnen het zwemseizoen (1x in mei en 1x in september). Van de 13 gemonitorde PFAS zijn er 11 aangetroffen in het oppervlaktewater.

Slechts twee van de 13 gemonitorde verbindingen kennen milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewater (PFOA en PFOS).
De range waarin PFOA is aangetroffen loopt van 6 tot aan 15 ng/l. Alle waarnemingen liggen onder de norm voor PFOA.
PFOS wordt op vier van de vijf locaties gevonden en de range waarin PFOS is aangetroffen loopt van <2 tot aan 13 ng/l. Vanwege de extreem lage norm voor het jaargemiddelde geldt dat zodra de stof wordt aangetroffen deze de norm voor PFOS ook meteen overschrijdt.

3.3 Bronnen

Regenwaterriolen en riooloverstorten vormen significante bronnen van normoverschrijdingen van o.a. metalen binnen Delfland (emissieregistratie 2017).
Landelijk wordt nader onderzocht wat de herkomst in het oppervlaktewater is voor stoffen voor de KRW die landelijk een probleem vormen, zoals metalen, PAK's en ammonium. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie IenW en RWS.

Metalen
Bronnen van metalen zijn regenwaterriolen, waarvan het verkeer en vervoer, bouwmaterialen, straatmeubilair en kassen weer de belangrijkste bronnen zijn. Bij verkeer en vervoer zijn slijtage, lekkage en gebruik van voertuigen(onderdelen) de belangrijkste oorzaak. Een andere route is via riool-overstorten, waarbij ongezuiverd afvalwater in het oppervlaktewater terecht kan komen.
Behalve de afspoelingen vanaf land, is er ook een significante bron in het water, namelijk de coatings van schepen. En via afspoeling in het landelijk gebied, door bijv. (kunst)mest, kunnen metalen in het milieu komen.

PAK
Gebiedsbreed kunnen verhoogde concentraties aan PAK's in het oppervlaktewater ontstaan uit verbrandingsprocessen door onder meer gebouw-verwarming en uitlaatgassen van het verkeer. Via de atmosfeer slaan deze PAK's neer en komen in het oppervlaktewater en de waterbodem terecht. Ook afspoeling van wegen zijn diffuse bronnen van PAK's. Omdat alleen in de Schie ieder jaar de gehaltes aan PAK's veel hoger liggen dan elders in Delfland, is atmosferische depositie hier waarschijnlijk niet de enige bron.
In 2018 en 2019 zijn de hogere PAK-concentraties op de Schie onderzocht en verder in beeld gebracht. Mogelijke oorzaken die onderzocht zijn: uitlaatgassen vanuit de beroeps- en recreatievaart, een scheepswerf op de Schie, een voormalig gasfabrieks-terrein in Delft, mogelijk coatings die bij beroepsvaart worden toegepast en de waterbodem. Helaas wordt niet duidelijk wat de bron is. Het meest waarschijnlijk is dat opwerveling van slibdeeltjes door scheepvaart tijdens de monstername een verhoogde PAK-concentratie veroorzaakt.

Andere verontreinigingen
Grootste bron van *medicijnresten* in oppervlaktewater is het effluent van zuiveringen. Delfland loost al het effluent van de zuiveringen op buitenwater.
In en nabij deze vijf zwemwateren zijn geen puntbronnen van *PFAS* aanwezig (geweest).
Atmosferische depositie en andere diffuse bronnen van PFAS zijn de meest waarschijnlijke bronnen op deze locaties.

Ecologie-ondersteunende parameters
De ecologie-ondersteunende parameters zijn niet overal optimaal voor ecologische ontwikkeling. Dit hangt samen met de voedselrijkdom en de inrichting, beheer en het onderhoud van de wateren. Te weinig doorzicht (figuur 3.6) is op veel plaatsen belemmerend voor de ontwikkeling van waterplanten. Te hoge ammoniumconcentraties kunnen zorgen voor toxische omstandigheden of een slechte zuurstof-huishouding voor waterorganismen (figuur 3.2).
Bronnen van de meststoffen stikstof en fosfor worden beschreven in hoofdstuk 2.

Ammonium (NH4) komt voor een deel niet direct uit antropogene (menselijke) bronnen, maar is vaak een afbraakproduct van andere stikstofverbindingen die wel direct uit antropogene bronnen afkomstig zijn (www.emissieregistratie.nl, RWS, Waterdienst, Bert Bellert, 2011). Daarbij speelt de afbraak van organisch materiaal in onder meer slib een belangrijke bron. Hoge ammoniumconcentraties leiden tot een hoge zuurstofonttrekking aan het water omdat het wordt omgezet naar nitraat (NO3). Daarnaast kan ammonium als meststof uit- en afspoelen in landelijk gebied of geloosd worden vanuit glastuinbouwbedrijven. Tevens kunnen riool-overstorten en atmosferische depositie een bron vormen van ammoniak (NH3), dat kan worden omgezet naar ammonium (NH4). De overschrijdingen van ammonium worden vooral aangetroffen in de gras- en glastuinbouwpolders wat wijst op lozingen en afspoeling van bemesting.

Nikkel

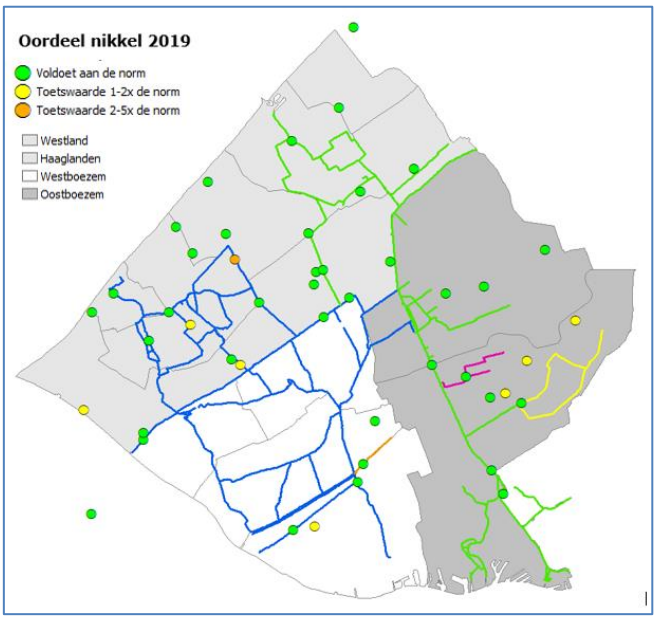

Figuur 3.1: Metalen

In 2019 zijn op 46 locaties metalen gemonitord (Cd, Cu, Ni, Pb en Zn). Naast de jaarlijkse basismeetpunten is er in 2019 gemonitord in het deelgebied Westland-Haaglanden (1x/3 jaar).

- *Cadmium (Cd) wordt niet overschrijdend aangetroffen.*
- *Lood (Pb) wordt niet normoverschrijdend aangetroffen.*
- *Nikkel (Ni) overschrijdt op 8 locaties de norm.*
- *Koper (Cu) overschrijdt op 2 locaties de norm.*
- *Zink (Zn) overschrijdt op 12 locaties de norm.*

In bijgevoegde figuren staan de kwaliteitsscores van de metalen zink, koper en nikkel weergegeven op kaart.
In het kassengebied (Westland) overschrijden nikkel (Ni) en Zink (Zn) vaak de norm. In het gebied boven KRW-waterlichaam Polder Berkel (geel) overschrijdt nikkel (Ni) de norm met een factor 2.

Koper

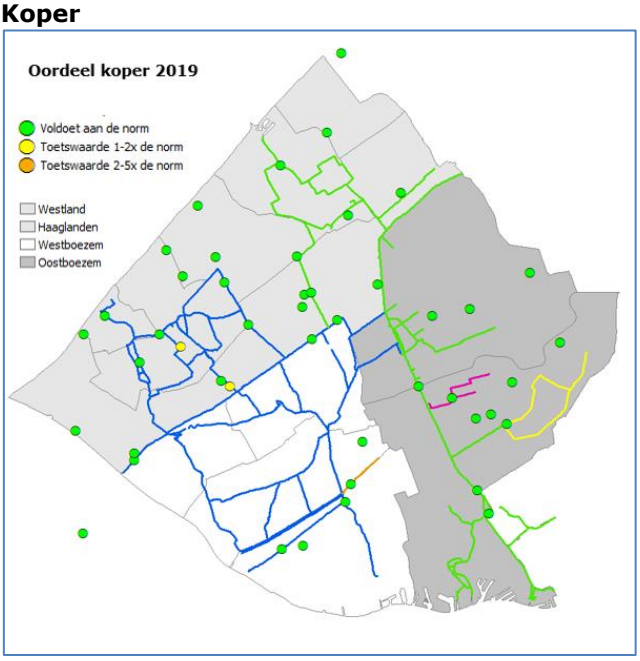

Zink

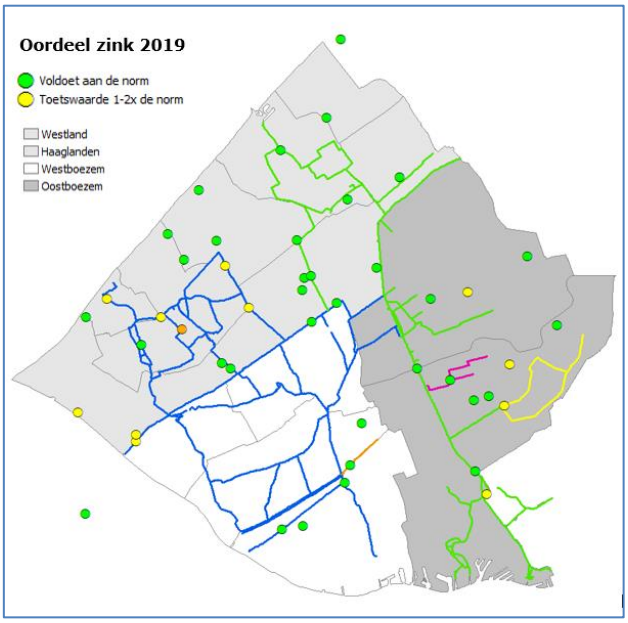

	As	Be	Co	Hg	Mo	Sb	Se	Sn	Te	Tl	U	V
OW006-003	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW021-003	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW043-002	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW058-000	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW062-012	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW111-000	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW202-000	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW221A013	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW907-010	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1
OW950-012	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1

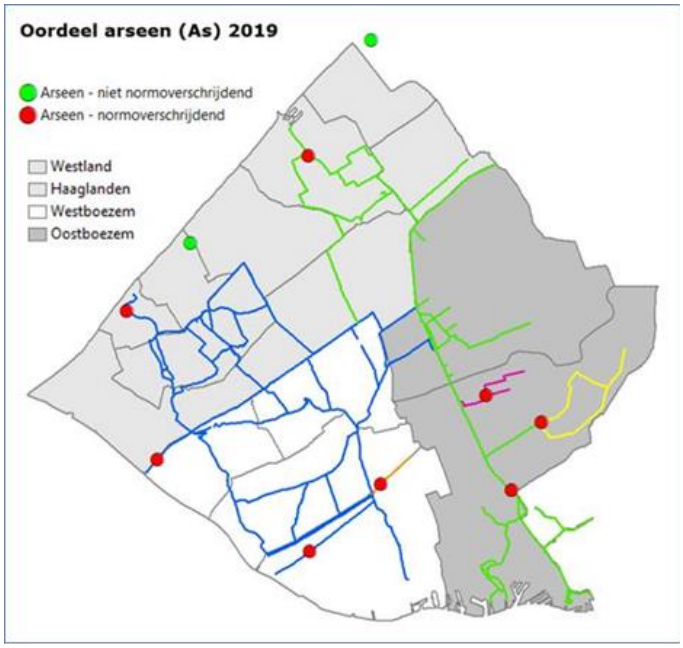

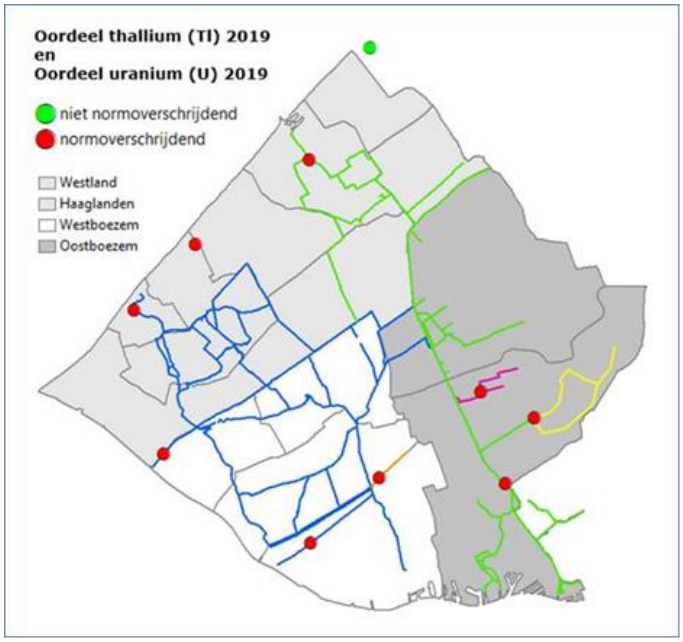

Figuur 3.2: Andere metalen

In 2019 zijn op 10 locaties (de KRW-waterlichamen) twaalf verschillende metalen gemeten om te bepalen of deze metalen een probleem vormen. Deze metalen staan op de KRW-lijst van specifiek verontreinigende stoffen. Het gaat om arseen (As), beryllium (Be), kobalt (Co), kwik (Hg), molybdeen (Mo), antimoon (Sb), seleen (Se), tin (Sn), telluur (Te), thallium (Tl), uranium (U) en vanadium (V).

Van deze metalen overschrijden kobalt en seleen op alle locaties de norm, thallium en uranium op 9 van de 10 locaties de norm en arseen op 8 van de 10 locaties de norm. De metalen beryllium, kwik, molybdeen, antimoon, tin, telluur en vanadium zijn niet norm-overschrijdend.

Hiernaast staat een overzicht van de toetsingen.
2= normoverschrijdend,
1=niet-normoverschrijdend.

Arseen (As): KRW specifiek verontreinigende stof; ZZS
Aantal locaties: 10
Compartiment: oppervlaktewater
Monitoringsfrequentie: 1x per kwartaal
Toetsing: op 8 locaties MKN-JGM overschrijdend behalve in de 2 duinwateren
Gehaltes: JGM: 1,4 t/m 4,5 µg/l (nf)
Norm: JGM: ≤1,3 µg/l (0,5 µg/l + 0,8 µg/l achtergrondconcentratie)
Bron(nen): Effluent (Emissieregistratie); riooloverstorten
Verkeer en vervoer (Emissieregistratie)
Grondwater; verhoogde arseenconcentraties in carbonaatrijk grondwater (RIVM- Briefrapport 607300009/2008)

Kobalt (Co): KRW specifiek verontreinigende stof; ZZS
Aantal locaties: 10
Compartiment: oppervlaktewater
Monitoringsfrequentie: 1x per kwartaal
Toetsing: op 10 locaties MKN-JGM overschrijdend; op 1 locatie MKN-MAC overschrijdend
Gehaltes: JGM: 0,26 t/m 0,99 µg/l (nf); MAX: 1,74 µg/l (OW221A013; Karitaatmolensloot)
Norm: JGM: ≤0,2 µg/l (= 0,2 µg/l achtergrondconcentratie; geen correctie voor AC mogelijk) MAC: ≤1,36 µg/l (correctie AC wél mogelijk)
Bron(nen): Chemische industrie ; elektroden in batterijen, momenteel een van de belangrijkste toepassingen van kobalt wereldwijd (Wikipedia)
Effluent (Emissieregistratie) ; riooloverstorten
Grondwater verhoogde kobaltconcentraties (artikel H2O; 9-1999; Herkomst van sporenelementen in grond- en oppervlaktewater; C.van Beek, KIWA N.V. onderzoek en advies)

Seleen (Se): KRW specifiek verontreinigende stof
Aantal locaties: 10
Compartiment: oppervlaktewater
Monitoringsfrequentie: 1x per kwartaal
Toetsing: op 10 locaties MKN-JGM overschrijdend
Gehaltes: JGM: 0,13 t/m 0,22 µg/l (nf)
Norm: JGM: ≤0,052 µg/l (achtergrondconcentratie = 0,04 µg/l; geen correctie voor AC mogelijk))
Bron(nen): Effluent (Emissieregistratie); anti-roos-shampoo; ; riooloverstorten
Verkeer en vervoer (Emissieregistratie)
Industrie; elektronica/halfgeleiders (Wikipedia)

Thallium (Tl): KRW specifiek verontreinigende stof
Aantal locaties: 10
Compartiment: oppervlaktewater
Monitoringsfrequentie: 1x per kwartaal
Toetsing: op 8 locaties MKN-JGM overschrijdend
Gehaltes: JGM: 0,06 t/m 0,24 µg/l (nf)
Norm: JGM: ≤0,05 µg/l (achtergrondconcentratie = 0,04 µg/l; geen correctie voor AC mogelijk))
Bron(nen): Afvalverwijdering (Emissieregistratie)
Industrie; optische apparatuur en fotocellen (Wikipedia)

Uranium (U): KRW specifiek verontreinigende stof
Aantal locaties: 10
Compartiment: oppervlaktewater
Monitoringsfrequentie: 1x per kwartaal
Toetsing: op 8 locaties MKN-JGM overschrijdend behalve in de 2 duinwateren

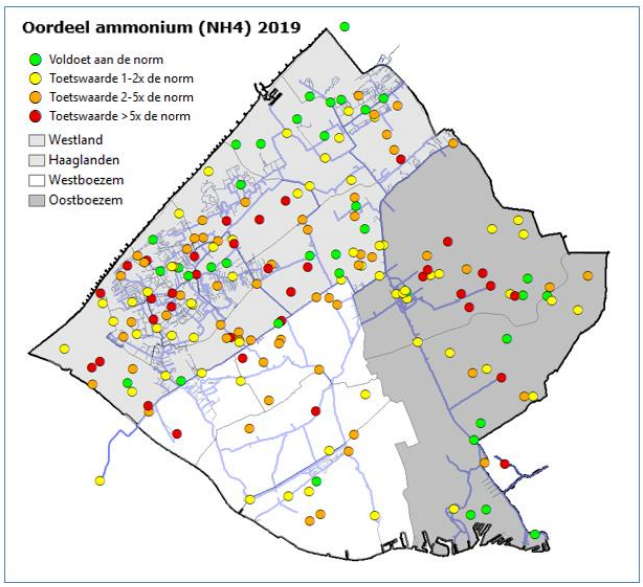

Figuur 3.3: Ammoniumconcentratie

Er zijn veel meetpunten waar de concentratie aan ammonium niet voldoet aan de norm voor de jaargemiddelde- en/of de maximumconcentratie. Dit is een beeld dat zich ook in voorgaande jaren voordoet.

Omdat de hoeveelheid ammonium in oppervlaktewater afhankelijk is van de watertemperatuur en de zuurgraad (pH) wordt voor deze componenten gecorrigeerd in de KRW-toetsing.

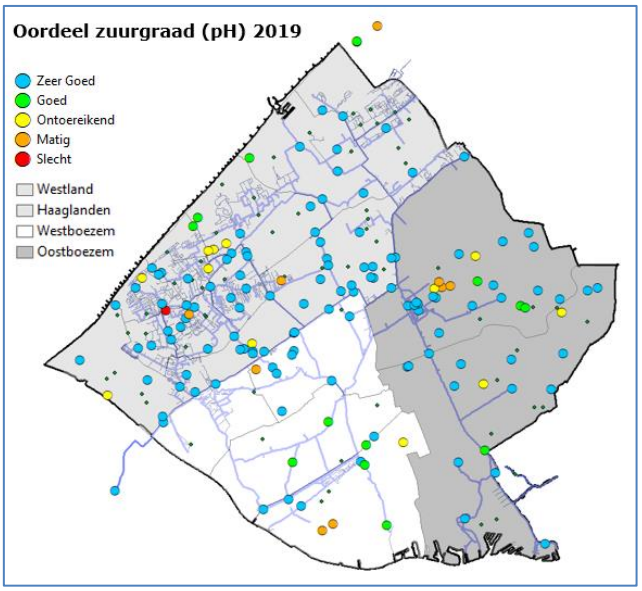

Figuur 3.4 Zuurgraad (pH)

In het merendeel van de in 2019 gemonitorde watergangen voldoet de zuurgraad (pH) aan de norm; 132 van de 154 locaties (86%) scoren zeer goed tot goed.

KLASSE pH		aantal locaties	percentage locaties
3	Zeer Goed	118	77%
4	Goed	14	9%
5	Matig	12	8%
6	Ontoereikend	9	6%
7	Slecht	1	0%
		154	**100**

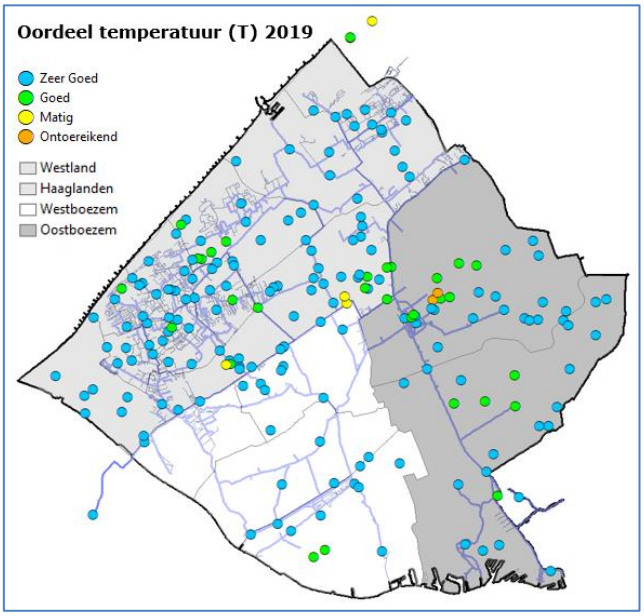

Figuur 3.5: Temperatuur

De zomer van 2019 kenmerkte zich door 2 hittegolven.
De watertemperatuur in 82% (n=175) van de 213 gemonitorde wateren is niet boven de 23ºC gestegen. Dit is de KRW-klassegrens voor een uitstekende score.
Wateren waarbij de maximale temperatuur niet boven de 25ºC uitstijgt, maar wel hoger dan 23ºC, scoren 'Goed'. De goede score geldt voor 14% van de gemonitorde wateren (n=30).
In 3% van de gevallen (n=6) ligt de maximale watertemperatuur in 2018 boven de 25ºC (tot aan een maximum van 27,5ºC.). Deze wateren scoren 'matig' volgens de KRW-normeringen. Op 2 locaties (1%) scoort de watertemperatuur 'onvoldoende'.

T (ºC)	KLASSE		aantal locaties	percentage locaties
<23	MEP	Maximaal Ecologisch Potentieel	175	82%
<25	GEP	Goed Ecologisch Potentieel	30	14%
25-27,5	M	Matig	6	3%
27,5-30	O	Onvoldoende	2	1%
>30	S	Slecht	0	0%
			213	**100**

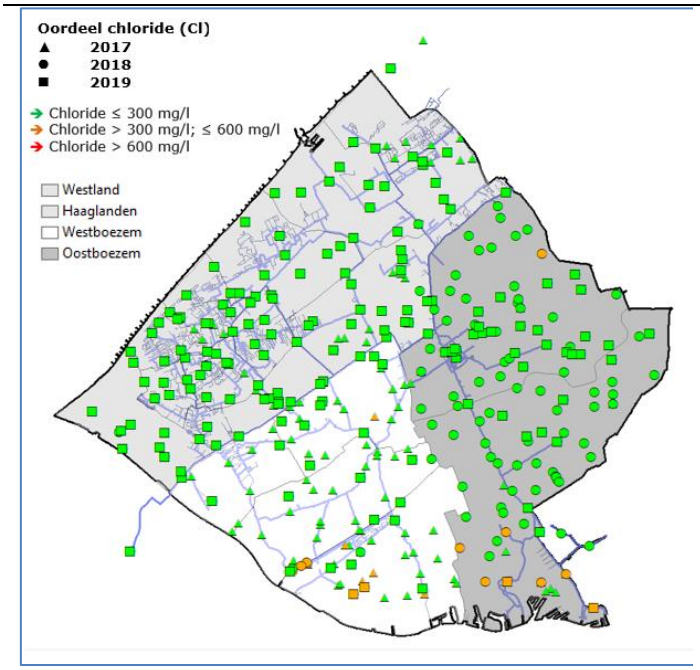

Figuur 3.6 Chloride

Het beeld van 2019 is vergelijkbaar met de metingen van 2017 én 2018. In naastliggende kaart zijn alle drie de monitoringsjaren weergegeven, zodat een gebiedsdekkend beeld ontstaat.

In 2017 vrnl. Westboezem gemonitord (driehoekjes)
In 2018 vrnl. Oostboezem gemonitord (rondjes)
In 2019 vrnl. Westland en Haaglanden gemonitord (vierkantjes)

In het zuiden van het beheergebied van Delfland ligt het chloridegehalte structureel hoger dan de zoetwater-richtwaarde van 300 mg/l; namelijk tussen de 300 en 600 mg/l. Het brakke karakter van de ten zuiden gelegen Nieuwe-Waterweg en het Scheur is debet aan deze verhoogde chloridegehaltes.

	aantal locaties			
ZHJG-chloride (mg/l)	**2017 ▲**	**2018 ●**	**2019 ■**	**totaal* 2017-2019**
0 - 300 mg/l	177	156	169	336
301 - 600 mg/l	8	11	4	20
> 600 mg/l	1	2	0	2
totaal	**186**	**169**	**173**	**351**

* dit is niet de som van 2017+2018+2019, vanwege overlappende locaties. Bij overlap is het meest recente jaar gepresenteerd.

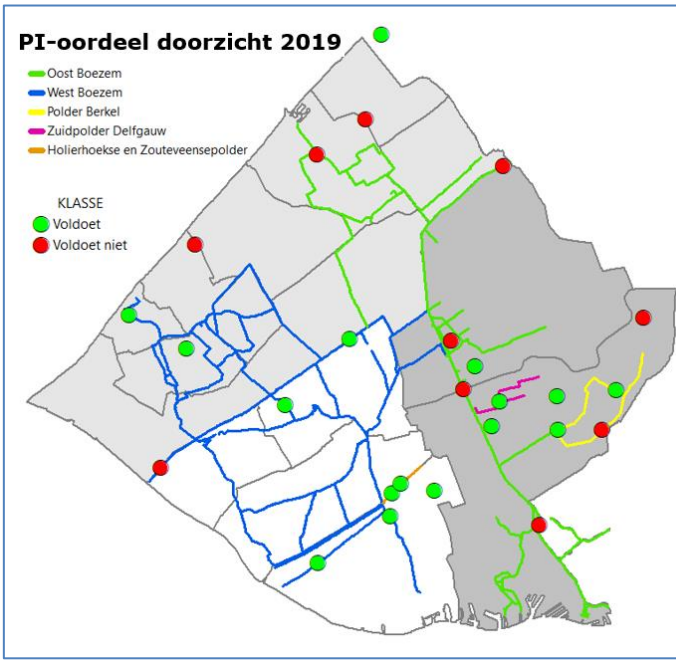

Figuur 3.7 Doorzicht

PI: Het hoogheemraadschap wil dat het doorzicht in de KRW-wateren, en achterliggend water op hetzelfde peilniveau, zich in 2021 zal hebben verbeterd ten opzichte van 2010.

Het doorzicht is getoetst aan de norm voor de verschillende KRW-waterlichamen. Voor 2 van de 7 waterlichamen voldoet het doorzicht. T.o.v. 2010 is er slechts in één KRW-waterlichaam een verbetering te zien. In twee KRW-waterlichamen is het doorzicht slechter dan in 2010. In vier KRW-waterlichamen blijft het doorzicht onveranderd.

			SGBP1	Prestatie-Indicator Doorzicht SGBP2					
#n	KRW lichaam	KRW code	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021
6	Oostboezem	NL15_01							
6	Westboezem	NL15_02							
4	Hollerhoekse en Zouteveense Pold	NL15_04							
4	Polder Berkel	NL15_05							
4	Zuidpolder van Delfgauw	NL15_06							
1	Solleveld	NL15_07							
1	Meijendel	NL15_08							

Benzo(a)pyreen

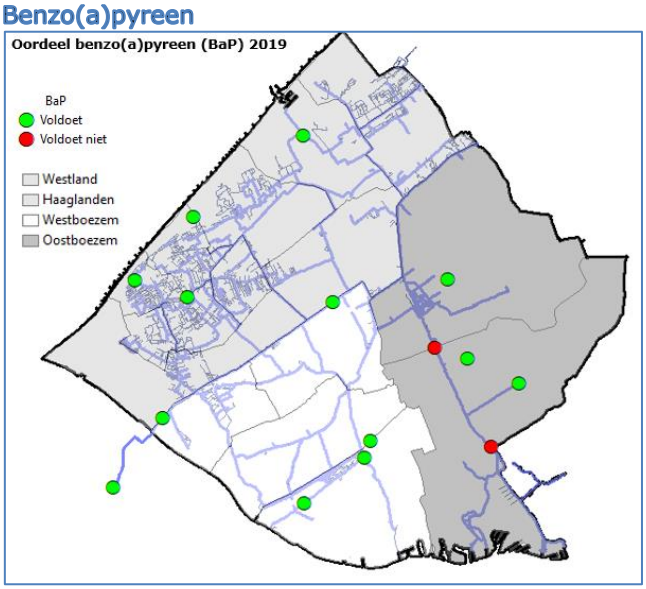

Fluorantheen

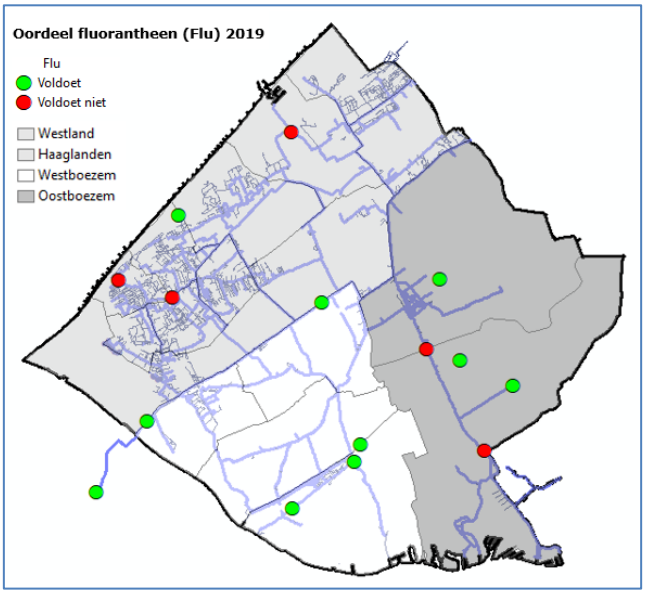

Figuur 3.8: PAK's

Er zijn in 2019 zeven van de zestien PAK's die de norm overschrijden.

Net als voorgaande jaren worden met name in het Rijn-Schiekanaal de meeste en hoogste overschrijdingen aangetroffen (van noord naar zuid respectievelijk: OW062-002 en OW062-012).
In 2018 en 2019 heeft er bronnenonderzoek in de Schie plaatsgevonden, maar dit heeft niet geleid tot een duidelijke oorzaak. Bij de industrie langs de oevers (scheepswerf) zijn geen verhoogde waarden gevonden, er ligt nauwelijks slib in de Schie (alleen in de havens, maar deze bevatten wel PAK) en verhoogde PAK concentraties worden wisselend bij de twee meetpunten gevonden. Het meest waarschijnlijk is dat opwerveling van slib door scheepvaart tijdens de monstername een verhoogde Pak concentratie veroorzaakt.

In de figuren hiernaast zijn twee PAKs weergegeven.

- *De meest giftige PAK: benzo(a) pyreen (BaP)*
- *De meest overschrijdende PAK; fluorantheen (Flu)*

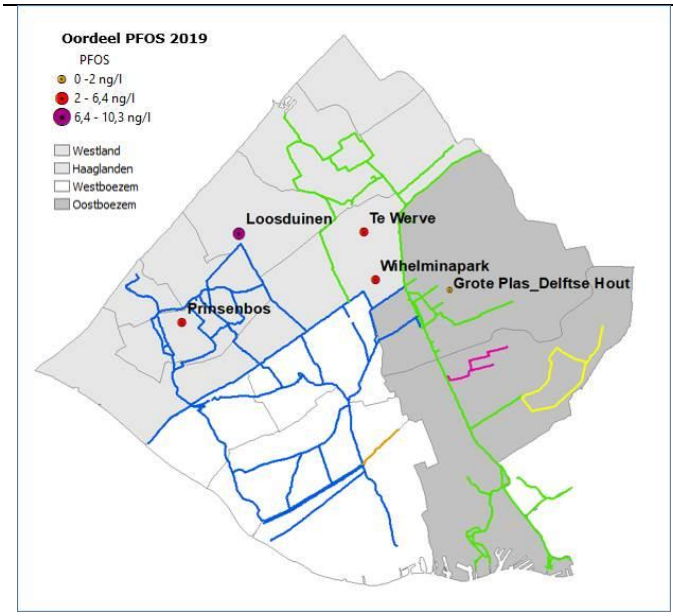

Figuur 3.9: PFAS

In 2019 zijn op 5 officiële zwemwaterlocaties 13 geperfluoreerde verbindingen (PFAS) gemonitord.
De monitoring heeft twee keer plaatsgevonden binnen het zwemseizoen (1x in mei en 1x in september).
Van de 13 gemonitorde PFAS zijn er 11 aangetroffen in het oppervlaktewater.

Slechts twee van de 13 gemonitorde verbindingen kennen milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewater (PFOA en PFOS).
De range waarin PFOA is aangetroffen loopt van 6 tot aan 15 ng/l.
Alle waarnemingen liggen onder de norm.
De range waarin PFOS is aangetroffen loopt van <2 tot aan 13 ng/l.
Vanwege de extreem lage norm voor het jaargemiddelde geldt dat alle metingen van PFOS die norm overschrijden.

In en nabij deze vijf zwemwateren zijn geen puntbronnen van PFAS aanwezig (geweest).
Atmosferische depositie en andere diffuse bronnen van PFAS zijn de meest waarschijnlijke bronnen op deze locaties.

4 Zwemwater

In 2019 zijn de meetpunten op de zwemwaterlocaties gedurende het zwemwaterseizoen iedere twee weken onderzocht op bacteriële verontreiniging en de aanwezigheid van blauwalgen. Van de 14 zwemlocaties zijn er drie als uitstekend, vijf als goed, vier als aanvaardbaar en twee als slecht beoordeeld. Deze klasseindeling is gebaseerd op de resultaten van bacteriële verontreiniging.

4.1 Doel

Delfland heeft een verantwoordelijkheid voor zwemwater: een inspanningsverplichting voor blauwalgen en een resultaatverplichting voor bacteriën. Alle zwemwaterlocaties moeten voldoen aan de bacteriële normen die de EU-zwemwaterrichtlijn stelt aan aanvaardbaar zwemwater. Daarbij hoort de verplichting vanuit de Europese zwemwaterrichtlijn om de door de Provincie aangewezen zwemwaterlocaties te monitoren. De zwemwaterlocaties worden onderzocht op de aanwezigheid van bacteriën en blauwalgen. Het WBP 2016-2021 stelt dat de aangewezen zwemlocaties moeten voldoen aan de EU-zwemwaterrichtlijn, waarbij alleen bij uitzondering een negatief advies wordt uitgevaardigd als gevolg van blauwalg en bacteriën.
Delfland heeft 2 prestatie indicatoren (PI's) opgesteld voor zwemwater:

1. Alle zwemwaterlocaties voldoen aan de bacteriële normen die de EU-zwemwaterrichtlijn stelt aan aanvaardbaar zwemwater.
2. Het aantal weken met een negatief zwemadvies op basis van blauwalgen is maximaal 3 weken per locatie per jaar voor de zwemwaterlocaties waar maatregelen zijn genomen.

4.2 Toestand

Het zwemseizoen 2019 werd gekenmerkt door twee hittegolven en door periodes met heftige regenval. Voor de kwaliteit van het zwemwater niet de beste omstandigheden: bij droogte en warmte kunnen blauwalgen zich goed vermeerderen, terwijl tijdens heftige buien fecale bacteriën door afspoeling in het water terechtkomen. Ondanks dat, kon in de zwemplassen waar Delfland in voorgaande jaren bron- en structuurmaatregelen heeft genomen vrijwel de gehele zomer probleemloos worden gezwommen

Bacteriën
De metingen van de bacteriële waterkwaliteit worden gebruikt om een potentieel gevaar voor de gezondheid te signaleren. Op acht van de 14 zwemwaterlocaties zijn gedurende het gehele zwemseizoen geen overschrijdingen van de bacteriële normen geconstateerd. Op zes locaties is er één of zijn er meer overschrijdingen geweest van de bacteriële norm. In figuur 4.1 zijn de overschrijdingen weergegeven.

De resultaten van de bacteriële metingen worden volgens de Europese zwemwaterrichtlijn getoetst en geclassificeerd, hierbij worden de gegevens van de laatste vier monitoringsjaren gebruikt. De toetsing van de genoemde doelstellingen is gebaseerd op gegevens uit de periode van 2016-2019.
De toets-resultaten van de zwemwaterlocaties 2019 staan vermeld in figuur 4.2. Van de 14 zwemlocaties zijn er drie als uitstekend, vijf als goed, vier als aanvaardbaar en twee als slecht beoordeeld.

De eerste prestatie-indicator is hiermee niet gehaald omdat de locaties waterspeeltuin Korftlaan en waterspeeltuin Tanthof in de toetsing op 'slecht' uitkomen. De overige locaties voldoen wel aan de voorwaarde om in de toetsing minimaal 'aanvaardbaar' te scoren.

Blauwalgen
In het zwemseizoen 2019 zijn slechts twee van de 14 zwemwaterlocaties geheel vrij gebleven van blauwalgen; te weten (net als in 2018) de waterspeeltuin Tanthof en avonturenspeelplaats Tubasingel. Opvallend is dat blauwalgenoverlast veel minder optreedt op de acht zwemwaterlocaties waar structurele maatregelen zijn genomen ter verbetering van de waterkwaliteit (gemiddeld 1,9 weken). Op de locaties waar dergelijke maatregelen nog niet zijn genomen duren de periodes met blauwalgenoverlast veel langer (gemiddeld 13 weken). In figuur 4.3 is de blauwalgenoverlast per locatie weergegeven.

De tweede prestatie-indicator voor blauwalgen is wel gehaald.

Conclusie
De prestatie-indicator voor de bacteriële verontreiniging is niet gehaald, de prestatie-indicator voor blauwalgen wel.

In de zwemplas in de Delftse Hout heeft Delfland samen met de gemeente Delft in 2019 geïnvesteerd in de uitvoering van waterkwaliteitsverbeterende maatregelen, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers; vispaaiplaatsen en drijvende eilanden. Dit alles om een ecologisch meer robuust watersysteem te creëren waardoor in de toekomst de blauwalgenproblematiek wordt ondervangen. Het effect van deze maatregelen moeten zich in de loop der jaren gaan bewijzen. In 2019 zijn in de Delftse Hout aan het begin van de zomervakantieperiode de opkomende blauwalgen bestreden met sterk verdunde waterstofperoxide (symptoombestrijding). Daardoor kon er gedurende de vakantieperiode zo optimaal mogelijk gerecreëerd worden in de Delftse Hout.

Figuur 4.1. Bacteriële overschrijdingen met negatieve zwemadviezen in zwemseizoen 2019.

BACTERIËN		weeknummer met aantal dagen per week 'negatief zwemadvies'																				
CODE	NAAM	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
OW015-005	Plas Prinsenbos																						
OW051B000	Plassen Madestein, Loosduinen					1																	
OW051C002	Plassen Madestein, Noordzijde																						
OW051C004	Plassen Madestein, Zuidzijde																						
OW102-020	Krabbeplas Oostzijde																						
OW203-011	Waterspeeltuin Korftlaan														3	7	5						
OW203-112	Delftse Hout																						
OW208-017	Waterspeeltuin Tanthof									3							3	3					
OW215-033	Dobbeplas																				4	3	
OW221A021	Naturistencamping Delft																3	4					
OW312-011	Wollebrand															4	3						
OW412-029	Plas Wilhelminapark																3	3					
OW412-036	Waterspeelplaats Tubasingel																						
OW412-042	Natuurbad Te Werve / Zwembad de Put																						

Figuur 4.2 Resultaten zwemwater (toets-resultaten bacteriën 2016-2019)

Prioritair	Locatiecode	Naamgeving op zwemwater-bord	EU-zwemwater-klasse bacteriologie 2016	2017	2018	2019
P	OW015-005	Plas Prinsenbos (Westland)	goed	aanvaardbaar	goed	goed
	OW051B000	Plassen Madestein, Loosduinen (Den Haag)	uitstekend	goed	goed	aanvaardbaar
	OW051C002	Plassen Madestein, Noordzijde (Den Haag)	goed	uitstekend	goed	uitstekend
	OW051C003	Plassen Madestein, Zuidzijde (Den Haag)	goed	goed	goed	goed
P	OW102-020	Krabbeplas Oostzijde (Vlaardingen)	goed	goed	goed	aanvaardbaar
P	OW203-011	Waterspeeltuin Korftlaan (Delft)	-	slecht *	slecht *	slecht
P	OW203-119	Delftse Hout (Delft) t/m2018 was dit OW203-112	aanvaardbaar	goed	goed	uitstekend
P	OW208-017	Waterspeeltuin Tanthof (Delft)	-	slecht *	slecht *	slecht
P	OW215-033	Dobbeplas Pijnacker-Nootdorp)	uitstekend	goed	goed	aanvaardbaar
	OW221A021	Naturistencamping Delft (Delft)	goed	goed	goed	goed
	OW312-011	Wollebrand (Westland)	goed	goed	aanvaardbaar	aanvaardbaar
P	OW412-029	Plas Wilhelminapark (Rijswijk)	-	uitstekend **	uitstekend **	goed **
P	OW412-036	Waterspeelplaats Tubasingel (Rijswijk	goed	goed	goed	goed
	OW412-042	Natuurbad Te Werve / Zwembad de Put (Rijswijk)	uitstekend	uitstekend	uitstekend	uitstekend
		* Op basis van nieuwe meetreeks vanaf 2016				
		** Op basis van nieuwe meetreeks vanaf 2017				

Figuur 4.3 Resultaten van blauwalgenanalyses 2019

BLAUWALGEN		weeknummer met aantal dagen per week 'waarschuwing' of 'negatief zwemadvies'																					
CODE	NAAM	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
OW015-005	Plas Prinsenbos																				4	7	7
OW051B000	Plassen Madestein, Loosduinen											4	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
OW051C002	Plassen Madestein, Noordzijde			3	7	7	7	7	7	3				4	7	7	7	7	7	7	7	7	7
OW051C004	Plassen Madestein, Zuidzijde			3	7	7	2	7	7	7	2			4	7	7	7	7	7	7	7	7	7
OW102-020	Krabbeplas Oostzijde																	4	7	7	7	4	7
OW203-011	Waterspeeltuin Korftlaan												5	7	7								
OW203-112	Delftse Hout												5	3					3		4	3	
OW208-017	Waterspeeltuin Tanthof																						
OW215-033	Dobbeplas				4	2																	
OW221A021	Naturistencamping Delft										5	7	7	7	5	7	7	3	7	3	4	7	4
OW312-011	Wollebrand			3	7	7	7	7	7	7	5	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
OW412-029	Plas Wilhelminapark								5	2													
OW412-036	Waterspeelplaats Tubasingel																						
OW412-042	Natuurbad Te Werve / Zwembad de Put	3	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7

waarschuwing (#dagen)
negatief zwemadvies (#dagen)
zwemverbod

5 Ecologische kwaliteit

De Ecologische Beoordelingsmethodiek (EBEO) van de STOWA geeft op basis van leidende aspecten van de waterkwaliteit, karakteristieken genoemd, inzicht in de knelpunten die spelen in de KRW-waterlichamen en het lokale oppervlaktewater van Delfland. Vooral de ruimte die wordt geboden aan waterplanten, en daarmee de structuur die dit geeft aan andere organismen om tussen te leven, staat onder druk. De hoge concentraties aan stikstof en fosfaat en de hoge zuurstofvraag door afbraak van organisch materiaal vormt ook een belemmering voor de ecologie. In de karakteristiek toxiciteit is een vooruitgang te zien, in zuurkarakter en structuur/habitat een achteruitgang. Ondanks alle belemmeringen geeft de EBEO-totaalscore op de meeste locaties 'voldoende', wat overeenkomt met de Provinciale norm. In de tijd verandert de totaalscore vrij weinig.

5.1 Doel

In het waterbeheerplan van Delfland voor de periode 2016-2021 zijn doelen voor de ecologie geformuleerd, waarvan de volgende relevant is in dit hoofdstuk:

Ecologie Kaderrichtlijn water – In 2021 zijn inrichting, beheer en de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen en in overige delen van het watersysteem zodanig dat met een verwachte voortgaande natuurlijke ontwikkeling de KRW-doelen in 2027 worden gehaald.

Voor de ecologische waterkwaliteit van heel Delfland is, al voordat de KRW in beeld kwam, op Provinciaal niveau de norm vastgesteld dat de totaal-score volgens de provinciale toetsing (EBEO-systemen) minimaal het niveau 'voldoende' moet behalen. Momenteel is, zolang er geen nieuwe doelen voor lokaal water vastgesteld zijn, deze norm nog vigerend voor lokaal water.

Voor lokaal water is in het Waterbeheerplan 2016-2021 het ambitieniveau voor de waterkwaliteit in de overige wateren van Delfland voor 2021 vastgesteld: "In 2021 voldoet de waterkwaliteit in een deel van lokaal water aan de wensen van burgers, gemeenten en Delfland."

Naast deze in beleid vastgelegde doelen is voor het uitvoeren van de taak van waterkwaliteitsbeheerder, een goed begrip van de werking van het eigen watersysteem van cruciaal belang. Het uitvoeren van een brede ecologische toetsing in het hele beheergebied, creëert een basis van waaruit dit begrip kan worden opgebouwd. Dit hoofdstuk geeft, middels een diagnostische toetsing van de ecologische kwaliteit, inzicht in de knelpunten die een ecologisch gezond watersysteem in de weg staan.

5.2 Methode

Een meetnet van 274 meetpunten wordt gebruikt om de ecologische kwaliteit in Delfland met deze methode vast te stellen. Deze meetpunten liggen verspreid over het hele beheergebied, zowel in de KRW-waterlichamen, als in lokaal water. De ecologische kwaliteit is vastgesteld aan de hand van de methode van de EBEO-systemen van de STOWA (2006). Achtergronden met betrekking tot verschillende toets-methoden wordt gegeven in kader 5.1.

5.3 Toestand

In het overgrote deel van de meetpunten wordt de Provinciale norm 'voldoende' behaald, zoals te zien in figuur 5.1. Een klein aantal meetpunten scoort goed of zeer goed, en een vergelijkbaar aantal scoort slecht. Figuur 5.2 laat zien dat in de tijd de totaalscores weinig veranderen. In de karakteristieken achter de totaalscore is terug te zien waar geen problemen zijn, en waar de knelpunten zitten. Dit is weergegeven in figuur 5.3 en wordt hieronder toegelicht.

De karakteristiek chemie geeft op basis van de chemische samenstelling van het water aan hoe gebiedseigen het water is, en of er problemen zijn die veroorzaakt worden door gebiedsvreemd water (er worden hier geen chemische paramaters getoetst aan normen, dat wordt behandeld in hoofdstukken 1, 2 en 3). Deze karakteristiek scoort vooral voldoende.

Structuur en /habitat geeft aan of er voldoende leefgebied voor soorten is, in ruimte en variatie. Deze karakteristiek scoort vooral (zeer) slecht, wat wil zeggen dat er weinig ruimte is voor planten om tot ontwikkeling te komen. Er zijn weinig verschillende substraten voor andere organismen om tussen en op te leven.

De saprobie beschrijft de zuurstofhuishouding en geeft daarmee aan of er voldoende zuurstof in het water beschikbaar is. Deze karakteristiek scoort voldoende tot slecht. Wanneer saprobie slecht scoort, komen bepaalde soorten die goed tegen zuurstoflоosheid kunnen massaal voor. Soorten die juist profiteren van veel zuurstof, en dat zijn ook vaak soorten die worden geassocieerd met een goede waterkwaliteit, verdwijnen.

De trofie geeft inzicht in de nutriëntenhuishouding (aanwezigheid van meststoffen). Deze karakteristiek scoort vooral slecht en deels voldoende. Soorten die zich thuis voelen in voedselarmere wateren krijgen weinig kans tussen de dominant aanwezige soorten van voedselrijk water, waardoor de leefgemeenschappen meestal eentonig zijn.

De karakteristiek toxiciteit scoort vrij goed, wat betekent dat op veel locaties weinig effecten van toxische stoffen op de levensgemeenschap waargenomen worden.

Het brakkarakter geeft indicatie of er ongewenst verzilting plaats vindt. Deze karakteristiek scoort goed, wat betekent dat er weinig problemen met verzilting zijn.

Het variant-eigen karakter geeft aan hoe gebiedseigen de vegetatie is, en daarmee welke mate van (menselijke) verstoring er plaats vindt. Deze karakteristiek scoort voornamelijk slecht. Dit betekent dat er weinig vegetatie aanwezig is die typisch is voor de omgeving en het bodemtype en dit geeft aan dat er veel verstoring is, zoals overmatig

maaibeheer. Het zijn veelal zeer algemene plantensoorten die relatief goed om kunnen gaan met die verstoring.
Figuur 5.4 laat zien hoe de karakteristieken op alle meetpunten veranderd zijn vergeleken met ongeveer 10 jaar eerder (meetcyclus 2017, '18 en '19 vergeleken met 2005, '07 en '08). Vooral zuurkarakter en structuur/habitat laten een negatieve ontwikkeling zien, en toxiciteit een positieve.
In figuur 5.5 worden de scores op KRW-meetpunten per waterlichaam getoond, met een gemiddelde score over de laatste 3 jaar per karakteristiek. Informatie over de aanpassingen aan de waterlichamen is te vinden in hoofdstuk 6.
Een belangrijke ecologische maatstaf die als knelpunt naar voren komt, is de bedekking met vegetatie in en om het water. Waterplanten vormen een zeer belangrijke leefomgeving voor dieren in het water. In figuur 5.6 en 5.7 is voor zowel de boven het water uitgroeiende planten (emers) als onderwaterplanten (submers) een grafiek gegeven van de bedekking in de afgelopen 20 jaar. De drijfbladvegetatie is niet meegenomen, omdat een dergelijke reeks niet gemaakt kan worden vanwege een aanpassing in de opname-methodiek tussentijds.
De bedekking met vegetatie is vaak niet voldoende. Slechts in een klein aantal gevallen staat er wel voldoende, en in een toenemend aantal zelfs te veel vegetatie waardoor het water overwoekerd raakt. In de jaren is er, bij zowel de submerse als emerse vegetatie wat schommeling, en lijkt er in recente jaren enige toename te zijn.

Conclusie
Concluderend naar de doelen van Delfland, geeft de toetsing aan, dat knelpunten in de ecologische waterkwaliteit vooral te vinden zijn in de structuur & habitat en ook het variant-eigen karakter. Dit vindt zijn weerslag vooral bij de waterplanten, maar heeft ook een effect op fytoplankton, macrofauna en vis. Vervolgens is de trofie (de hoge gehaltes aan stikstof en fosfaat) een aspect waar winst te behalen valt. De meststoffen hebben met name effect op het fytoplankton (algen) waardoor water vertroebelt en andere soortgroepen minder goed kunnen ontwikkelen.
De saprobie (zuurstofhuishouding) kan ook verbeterd worden. Deze karakteristiek heeft vooral impact op de macrofauna en vis, maar ook op andere soortgroepen, want voor het meeste waterleven is zuurstof onmisbaar.

Kader 5.1: Ecologische toetsing, het hoe en wat
Om te toetsen in hoeverre de waterkwaliteit in Delfland al voldoet aan de gestelde doelen is de KRW-toetsing leidend (zie hoofdstuk 9). De KRW-toets-methode is echter in zijn ontwerp geen diagnostische toets, en geeft enkel weer wat de kwaliteit is van het watersysteem. Het aantal meetpunten van de KRW-toetsing is eveneens gering, en geeft geen inzicht in het lokale water. Alleen op basis van deze score kunnen daarom geen effectieve maatregelen worden afgeleid, noch adviezen worden gegeven voor het gehele watersysteem. Om dit inzicht in de toestand van de waterkwaliteit in het beheergebied wel te krijgen, en daarmee informatie in te winnen over de achterliggende problemen van een onvoldoende waterkwaliteit, wordt al jarenlang gemeten volgens het protocol van en getoetst met de EBEO-systemen van de STOWA (Ecologische BEOordelings-systemen, 2006). Deze toets-methode geeft op basis van de actuele samenstelling van biologische soortgroepen (zoals waterplanten, kleine waterdieren en fytoplankton) en een aantal chemische waarden (zoals bijv. meststoffen, zuurstof en chloride) een beeld wat de huidige staat van de ecologische kwaliteit is.
De EBEO-systemen werken met zogeheten ecologische 'karakteristieken': aspecten van de leefomgeving (zoals waterkwaliteit, -kwantiteit, hydromorfologie) die leidend zijn voor de uiteindelijke kwaliteit van het ecosysteem dat in die leefomgeving ontstaat. Afhankelijk van het watertype wordt van 4 tot 8 karakteristieken bepaald wat de huidige stand van zaken is. Met deze karakteristieken wordt getoetst op welke vlakken er knelpunten voor de ecologische waterkwaliteit bestaan. De knelpunten kunnen weer vertaald worden naar geschikte maatregelen om de doelen voor de KRW en lokaal water te bereiken. Uit deze karakteristieken wordt uiteindelijk ook de EBEO totaal-score berekend. Momenteel wordt met de uitwerking van een nieuw diagnostisch toets-systeem, de Ecologische Sleutel Factoren (ESF's), door de STOWA gewerkt aan een vervanging van de enigszins verouderde EBEO-systemen. Aangezien de Sleutelfactoren nog verder worden uitgewerkt, wordt in deze waterkwaliteitsrapportage ook nog gewerkt met de EBEO-systemen.

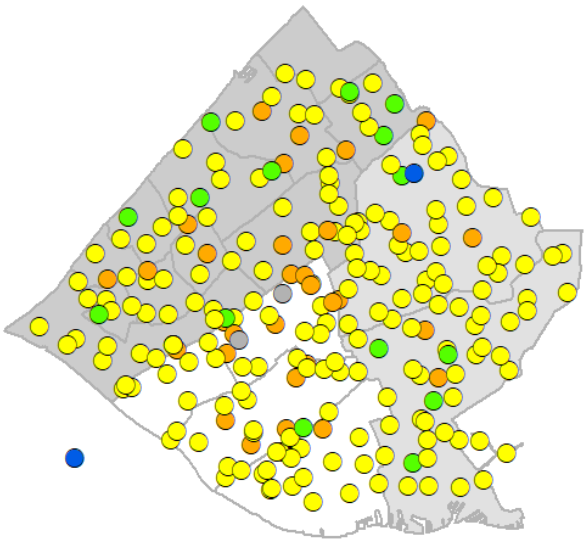

Figuur 5.1: Totaalscore Ecologische Beoordelingssystemen (EBEO-toetsing)

De totaalscore van de EBEO-toetsing geeft inzicht in de resultaten van deze toets-methodiek. Voor de meeste locaties wordt een voldoende in de laatste meetcyclus gescoord, met her en der een (zeer) goed of slecht.
Legenda totaalscore:

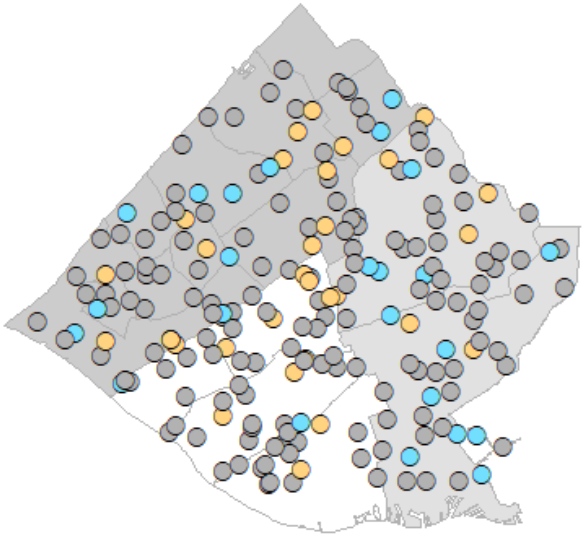

Figuur 5.2: Verandering totaalscore Ecologische Beoordelingssystemen (EBEO-toetsing)

De EBEO-toets wordt inmiddels al jaren uitgevoerd, en zodoende kan de ontwikkeling in de tijd in kaart worden gebracht. Vergeleken met de meetcyclus van ongeveer 10 jaar eerder is weinig verandering te zien in de totaalscores, maar is in Oostland enige positieve ontwikkeling te zien, tegenover wat meer negatief in Midden-Delfland en Den Haag/Westland.
Legenda verandering totaalscore:

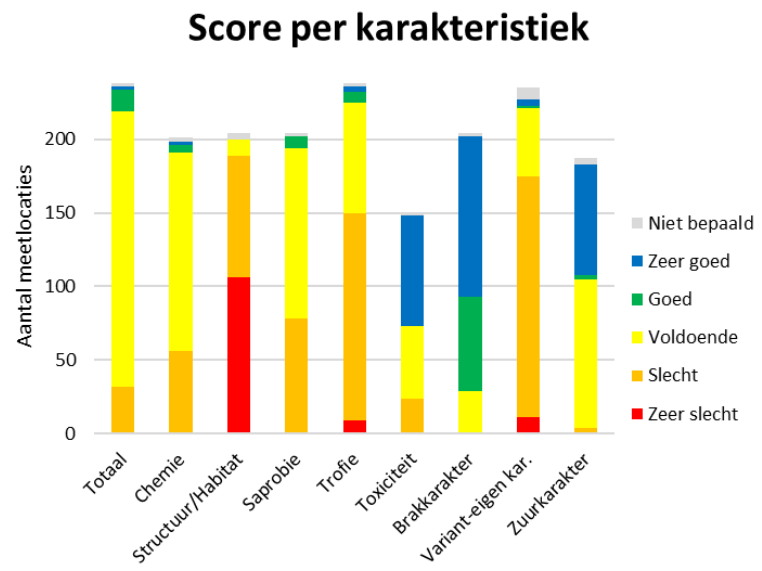

Figuur 5.3: Verdeling scores per karakteristiek alle meetpunten

De karakteristiek brakkarakter scoort het best, er zijn weinig problemen met verzilting. Dit wordt gevolgd door de toxiciteit. Doordat er minder bestrijdingsmiddelen in het water worden aangetroffen, hebben waterplanten en -dieren minder last van toxische effecten. Ook het zuurkarakter scoort vrij goed, wat wil zeggen dat wateren in Delfland weinig last hebben van verzuring. De op gebiedsvreemd water duidende chemische samenstelling (karakteristiek chemie) scoort vooral voldoende, er is op veel plekken geen sprake van gebiedseigen water. Saprobie scoort tussen voldoende en slecht, dus een deel van de locaties heeft voldoende zuurstof, maar bij een deel vormt dit een groter probleem. Bij variant-eigen karakter ligt de nadruk op een slechte score en bij structuur/habitat zelfs op slecht/zeer slecht, wat betekent dat er weinig ruimte beschikbaar is voor planten en dieren, en de beschikbare ruimte sterk verstoord wordt. Bij trofie ligt de nadruk ook op slecht, in veel wateren heeft de ecologie last van een overdaad aan voedingsstoffen.

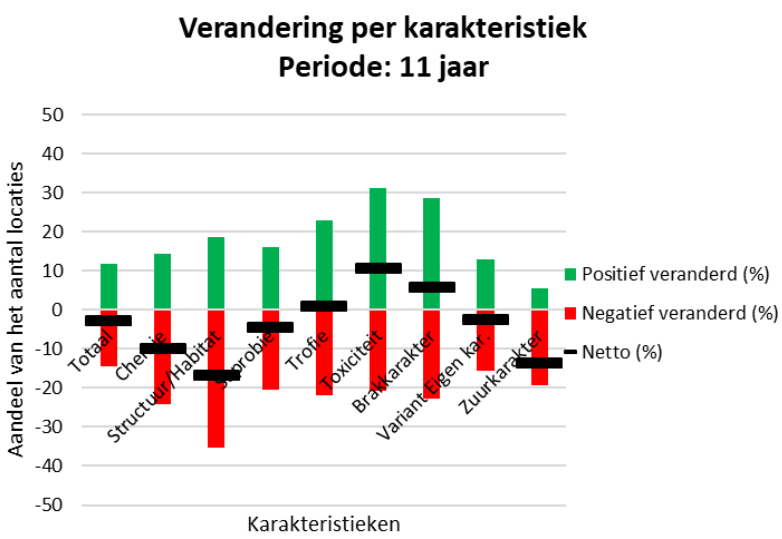

Figuur 5.4: Verandering per karakteristiek, alle meetpunten

De voornaamste positieve ontwikkeling in de tijd is bij toxiciteit en brakkarakter te zien. Dit betekent dat de het effect van verzilting in het gebied enigszins afneemt, evenals dat het toxische effect van gewasbeschermingsmiddelen op waterplanten en -dieren afneemt. Zuurkarakter en structuur/habitat vormen de voornaamste negatieve ontwikkelingen, wat betekent dat er enige neiging naar verzuring plaats vindt, en dat er minder variatie in leefomgeving voor waterdieren is. De waterchemie, in deze toets een maat voor gebiedsvreemd water, laat zien dat er een iet grotere invloed van gebiedsvreemd water is in recente jaren. De overige parameters laten weinig verandering zien. De uit deze parameters berekende totaal-score laat netto, onder invloed van zowel positief als negatief veranderde karakteristieken, ook weinig verandering zien.

	Totaal	Chemie	Structuur/Habitat	Saprobie	Trofie	Toxiciteit	Brakkarakter	Variant-eigen karakter	Zuurkarakter
Boezem Westland	2.6	3.0	1.4	2.5	2.2	1.7	4.7	1.9	3.0
Boezem Midden-Delfland	2.5	2.7	1.5	2.3	1.9	4.3	4.6	2.1	2.7
Boezem Haaglanden	2.6	2.7	1.6	2.4	2.1	4.0	5.0	1.9	5.0
Boezem Schie	2.7	2.7	1.5	2.5	2.7	5.0	4.9	2.3	3.0
Holierhoekse & Zouteveense pld.	2.6	2.0	3.0	2.0	2.0		5.0	3.0	
Polder Berkel	2.6	2.0	2.0	2.0	2.0		5.0	4.0	
Zuidpolder van Delfgauw	2.1	2.0	1.0	2.0	2.0		5.0	1.0	

Figuur 5.5: Gemiddelde EBEO-score 2017, '18 en '19 op KRW-meetpunten

Een gemiddelde score per karakteristiek en per KRW-waterlichaam (zie paragraaf 6.2 en figuur 6.1 voor afbakening: nieuwe waterlichamen, nieuwe representatief meetnet), voor de laatste 3 jaar, geeft een eerste inzicht in de problematiek die op de meetpunten in die waterlichamen het meest speelt. De scores lopen van 1 (zeer slecht) tot 5 (zeer goed).

Het betreft hier watertypes kanalen en sloten die liggen in de polder- en boezemwaterlichamen. Duinen worden niet bemonsterd voor de EBEO-toets en zijn weggelaten. Bij de polderwaterlichamen zitten enkel kanalen, en toxiciteit en zuurkarakter wordt door de EBEO-toets in kanalen niet meegenomen, dus die karakteristieken hebben geen resultaat in de polder. De resultaten in de polderwaterlichamen zijn gebaseerd op 1 meetpunt per waterlichaam, omdat er niet meer meetpunten in die waterlichamen zijn waar de benodigde gegevens voor een EBEO-toets worden verzameld. Bij de boezemwaterlichamen zitten betrekkelijk weinig sloten, en de waardes voor toxiciteit en zuurkarakter zijn daar op 1 of enkele meetpunten gebaseerd. De boezemwaterlichamen zijn gebaseerd op 7 tot 19 meetpunten.

Voornaamste knelpunten liggen in de meeste waterlichamen op structuur en habitat, en in een deel op het variant-eigen karakter. Ook in de waterlichamen vormt zodoende gebrek aan ruimte voor waterplanten en -dieren, en te veel verstoring door beheer en onderhoud een probleem. Saprobie en trofie volgen daarop, dus de zuurstofhuishouding en eutrofiëring spelen ook op als probleem. De Oostboezem scoort hier wel iets beter dan de andere. De chemische samenstelling die duidt op gebiedsvreemd water (karakteristiek chemie), is met name in de polder-waterlichamen zorgelijk.

Brakkarakter is geen probleem. Toxiciteit scoort ook vrij goed, alleen de Westboezem scoort daarin slecht.

Overigens betekent 'voldoende' op de EBEO-maatstaf ook nog niet dat KRW-doelen worden behaald, maar dit geeft wel de meest kritische aspecten weer en inzicht in waar problemen voornamelijk zitten.

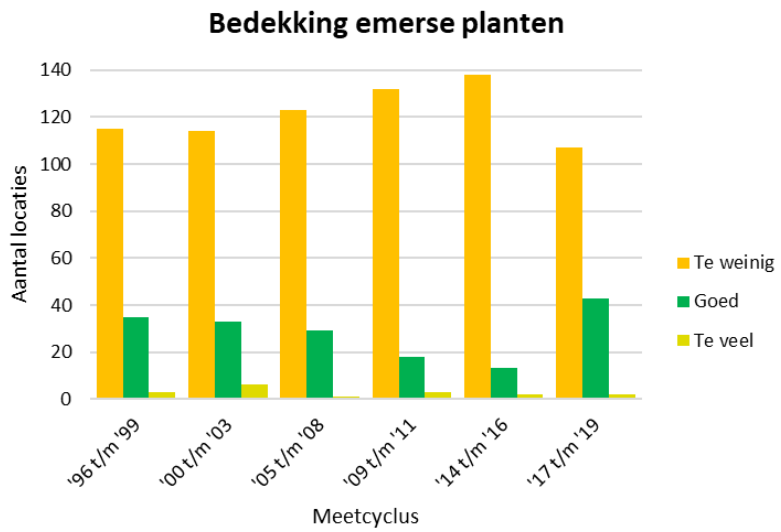

Figuur 5.6: Bedekking emerse planten

Vanuit verschillende klasse-indelingen van de KRW voor verschillende watertypes, is ten behoeve van deze analyse een bedekking met 5 tot 30% emerse vegetatie (de boven het water uit groeiende planten) als optimaal afgeleid. Een lagere bedekking is te weinig, een hogere bedekking te veel. De ontwikkeling hiervan is bekeken op een serie monsterpunten die al sinds '96-'99 iedere meetcyclus zijn gemeten.
De bedekking met emerse vegetatie laat enige daling zien (groep goed) vanaf de periode '05-'08 maar maakt een herstel door in de laatste periode. De groep 'te veel' is altijd slechts marginaal aanwezig, omdat weinig watergangen de kans krijgen echt dicht te groeien (verlanden).
Over het geheel bezien is er in veel watergangen te weinig emerse begroeiing in het watersysteem.

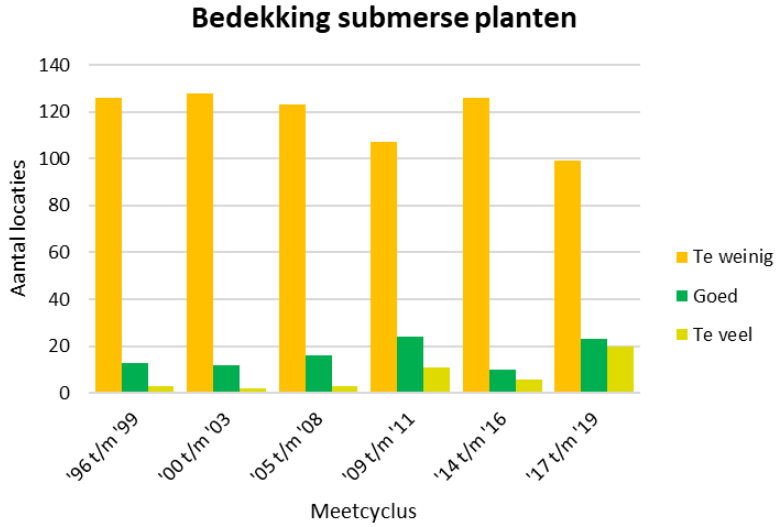

Figuur 5.7: Bedekking submerse planten

Vanuit verschillende klasse-indelingen van de KRW voor verschillende watertypes, is ten behoeve van deze analyse een bedekking met 20 tot 60% submerse vegetatie (de onderwaterplanten) als optimaal afgeleid. Een lagere bedekking is te weinig, een hogere bedekking te veel. De ontwikkeling hiervan is bekeken op een serie monsterpunten die al sinds '96-'99 iedere meetcyclus zijn gemeten.
De bedekking met submerse vegetatie is in het watersysteem de afgelopen 21 jaar veel te laag geweest. De groep 'te weinig' overheerst sterk. Op ongeveer 15 tot 20% van de locaties is wel voldoende submerse vegetatie aanwezig. De groep 'te veel' neemt enigszins toe. Wanneer water door afname van nutriënten helderder wordt, krijgen vooral woekerende onderwaterplanten als eerste een kans, aangezien het systeem dan nog altijd voedselrijk is. Pas als nutriëntenafname verder doorzet, komt dit meer in balans met soorten die niet de hele watergang vol woekeren.

6 Toetsing KaderRichtlijn Water

De toetsing voor de KaderRichtlijn Water (KRW) geeft, op basis van ecologische, fysische en chemische parameters inzicht in de ecologische gezondheid van de KRW-waterlichamen in Delfland. De resultaten van deze toetsing laten zien dat voor een aantal waterlichamen een deel van de doelen worden behaald, maar voor een substantieel deel nog niet. De scores voor de chemische stoffen vallen veelal nog in "voldoet niet", "slecht" of "ontoereikend". Op het vlak van de ecologie worden de doelen voor fytoplankton vaak gehaald, en vis vooral in de polders. De macrofauna daarentegen heeft nog een weg te gaan, met veel scores in de categorieën "matig" en "ontoereikend". Waterplanten scoren vergelijkbaar of zelfs iets minder, met scores in de categorieën "matig", "ontoereikend" en een enkele "slecht".

6.1 Doel

De KaderRichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn die de lidstaten verplicht om te zorgen voor een goede kwaliteit in hun oppervlaktewater. De lidstaten rapporteren aan de Europese Unie op basis van de zogenaamde KRW-waterlichamen. Binnen het beheergebied van Delfland liggen negen KRW-waterlichamen (de 2 grote boezemwaterlichamen zijn voor SGBP3 beide in tweeën gesplitst). Er wordt gewerkt aan het ecologisch gezond maken van deze waterlichamen volgens de geldende ecologische en chemische normen.

De doelen voor Delfland zijn afgestemd op het watertype en omstandigheden van het betreffende waterlichaam en verschillen dus per waterlichaam. Met een blik op de toekomst, zijn de resultaten getoetst aan de doelen van SGBP3.
Voor chemie moet de waterkwaliteit voldoen of minimaal in de categorie "goed" vallen (zie volgende paragraaf). Voor de ecologie wordt in de meeste gevallen een Ecologisch Kwaliteits-Ratio van 0,6 nagestreefd, in enkele gevallen mag deze lager zijn.

6.2 Methode

Omdat in Aquo-kit vanaf dit jaar enkel nog met de nieuwe biologische maatlatten voor SGBP3 kan worden gerekend, is besloten de biologische resultaten vanaf nu waar mogelijk in één keer te presenteren met alle voor SGBP3 op handen zijnde aanpassingen, in plaats van dit stapsgewijs te introduceren: nieuwe maatlatten, nieuw meetnet en nieuwe verdeling waterlichamen.

Het vaststellen van de waterkwaliteit ten behoeve van de KRW, gebeurt op een aantal vaste meetpunten in de negen waterlichamen; Boezem Westland, Boezem Haaglanden, Boezem Schie, Boezem Midden-Delfland, Holierhoekse- en Zouteveense polder, polder Berkel, Zuidpolder van Delfgauw en de twee duinwaterlichamen Solleveld, en Meijendel en Berkheide (zie figuur 6.1). Voor de ecologie gebeurt dit op 68 locaties en voor de chemie op 10 locaties verdeeld over de waterlichamen.

Voor ecologie is voor 2019 een uitgebreider meetnet opgetuigd, met name voor waterplanten en macrofauna, om beter in inzicht te krijgen in de diversiteit van het watersysteem. Dit geeft een robuuster resultaat van hoe een waterlichaam er aan toe is. Dit grotere meetnet wordt niet jaarlijks, maar eens in de 3 jaar bemeten. Op deze manier wordt de meetinspanning niet te groot gemaakt, en kunnen gegevens worden benut uit het EBEO-meetnet, waardoor voor waterplanten en macrofauna ook trends uit het verleden kunnen worden bekeken. Om deze reden vindt de analyse van deze gegevens ook per cyclus van 3 jaar plaats. Voor fytoplankton zijn oudere gegevens niet geschikt om aan de KRW methodiek te toetsen (voor KRW zijn meer monsters per jaar nodig dan voor EBEO), en zodoende kan voor fytoplankton voorlopig de analyse enkel worden uitgevoerd op de oorspronkelijke set meetpunten, en kan de analyse dus ook per jaar worden uitgevoerd.

Omdat de boezemwaterlichamen worden gesplitst van 2 naar 4, worden de scores per waterlichaam gebaseerd op een andere verdeling aan meetpunten. Voor deze rapportage zijn de scores van voor 2019 daarom her-berekend om een goede vergelijking te kunnen maken met het meest recente resultaat. Voor de chemie is een herberekening gedaan van 2011-2018. Voor macrofauna, waterplanten en fytoplankton is vooralsnog een herberekening gedaan voor de periode 2010-2018, voor vis enkel de meest recente bemonstering. Voor de polder- en duinwaterlichamen zijn geen wijzigingen geweest, dus daar wordt net als in 2018 gewerkt met de hele meetreeks vanaf 2006 en in het geval van de chemie vanaf 2011.

De toetsingen van deze gegevens ten behoeve van de waterkwaliteitsrapportage zijn uitgevoerd met de Aquo-Kit van het Informatiehuis Water.
Met de Aquo-Kit worden ook de formele KRW-toetsingen uitgevoerd ten behoeve van rapportage aan het Rijk. De hier gepresenteerde getallen kunnen afwijken van de officieel gerapporteerde resultaten, bijvoorbeeld om de volgende redenen:

- De KRW-maatlatten zijn, op basis van voortschrijdend inzicht, onderhevig aan aanpassingen, waardoor verschillen tussen rapportage-momenten kunnen ontstaan. Voor deze rapportage is voor het eerst getoetst met de nieuwe maatlatten (versie 2018 tegen 2012), waarbij vooral de maatlat voor waterplanten behoorlijk is gewijzigd.
- Eveneens kunnen de normen waaraan getoetst worden aangepast worden.
- De officieel gerapporteerde scores worden gemiddeld over de 3 meest recente meetjaren. In deze analyse worden de scores per jaar bekeken.
- De officiële KRW-rapportage vindt op 1 juli plaats. Voor die tijd ontdekte fouten in de Aquo-kit worden nog door het Informatiehuis Water verholpen, wat tot verschillen in scores kan leiden.

- Het officieel gerapporteerde resultaat kan worden bijgesteld aan de hand van een beheerdersoordeel. Dat is hier niet gedaan.
- Voor een beter eigen begrip van de ecologie, en beter zicht op de diversiteit van de waterlichamen, werkt Delfland sinds kort met een groter aantal meetpunten per waterlichaam dan voor de officiële rapportage richting het rijk wordt gebruikt. Deze extra meetpunten worden gemeten in een cyclus van eens in de 3 jaar in plaats van jaarlijks.

In deze rapportage wordt niet naar het eindoordeel van de KRW-toetsing, maar naar de verschillende componenten van de toetsing gekeken. Dit om een beeld te krijgen welke stoffen, parameters en kwaliteitselementen van de ecologie een knelpunt vormen voor het behalen van de KRW-doelen.

Toetsing chemie
Omdat vanaf 2011 voor de chemie voldoende betrouwbare gegevens beschikbaar zijn om de KRW te toetsen, zijn de chemie gegevens vanaf dat jaar getoetst volgens de recente normen.
Voor de KRW-toetsing van de chemische parameters worden drie aparte groepen beoordeeld:

1. Prioritaire stoffen: stoffen die aangewezen zijn door de EU als probleemstoffen in Europa.
2. Specifiek verontreinigende stoffen: stoffen die in Nederland als probleemstoffen zijn aangegeven.
3. Fysisch chemische parameters: parameters die bepalend zijn voor de ecologie; zoals zuurstof en meststoffen.

De meeste stoffen uit de stofgroepen die in hoofdstukken 1 tot en met 3 zijn beschreven, zijn over deze drie groepen verdeeld. Er zijn dus bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen die onder de prioritaire stoffen vallen, anderen vallen onder de specifiek verontreinigende stoffen.
Niet alle bestrijdingsmiddelen die Delfland monitort, zijn in een categorie ingedeeld en kunnen dus niet voor de KRW worden getoetst.

Voor de twee probleemstofgroepen wordt voor beide een oordeel gegeven: voldoet wel of voldoet niet. Dit volgens het one-out, all-out principe. Voor de groep fysisch-chemische parameters wordt een klasse toegekend van slecht tot zeer goed

Toetsing ecologie
Sinds 2006 wordt met enige regelmaat ten behoeve van de KRW de ecologische kwaliteit gemeten. Hoewel ook in eerdere jaren de betreffende soortgroepen vanuit andere meetprogramma's zijn gemeten, is voor het fytoplankton pas vanaf 2006 een voldoende aantal monsters per jaar voor KRW-toetsingen genomen. Zodoende is 2006 als startjaar in deze analyse genomen, behalve voor de boezemwateren zoals eerder hierboven toegelicht.
De beschikbare ecologische gegevens zijn voor zo ver mogelijk, voor de periode 2006 t/m 2019, getoetst volgens de meest recente maatlatten. Deze toetsing is uitgevoerd voor 4 soortgroepen, zogeheten kwaliteitselementen: fytoplankton, macrofauna, waterplanten en vis. Het resultaat is een Ecologisch Kwaliteits-Ratio (EKR) tussen 0 en 1 voor ieder kwaliteitselement, waarbij 0 de slechtste score is en 1 de beste.

6.3 Toestand

De KRW-toetsing van de chemie bevestigt de bevindingen uit hoofdstukken 1 tot en met 3, dat de waterlichamen niet voldoen aan de eisen vanuit de KRW. Per waterlichaam zijn het andere stoffen die de knelpunten veroorzaken, dit wordt in paragraaf 6.4 besproken. Meer informatie, zowel ruimtelijk als in detail, over de verschillende stofgroepen en parameters is in hoofdstukken 1 t/m 3 te vinden.

Uit de KRW-toetsing voor ecologie blijkt dat scores voor met name waterplanten en macrofauna niet goed zijn. Dit is een bevestiging van de bevindingen uit de EBEO-toetsing in hoofdstuk 4.
De EBEO-toetsing geeft aan dat knelpunten in de ecologische waterkwaliteit vooral te vinden zijn in de structuur & habitat en het variant-eigen karakter. Dit vindt zijn weerslag in de ecologische KRW-scores, waar vooral de EKR's van de waterplanten en macrofauna laag zijn.

In paragraaf 6.4 wordt per waterlichaam ingegaan op de toetsingsresultaten van de stoffen, parameters en de ecologie per waterlichaam. In de figuren zijn de toetsresultaten aan de hand van de meest recente maatlatten voor de waterlichamen weergegeven.

De volgende legenda's worden in de figuren gehanteerd:

Legenda

Fysisch chemisch	Prioritair & Specifiek	Ecologisch (EKR's)
zeer goed	voldoet	goed
goed	voldoet niet	matig
matig	geen oordeel	ontoereikend
ontoereikend		slecht
slecht		

KRW-doel 2027

Trendlijn

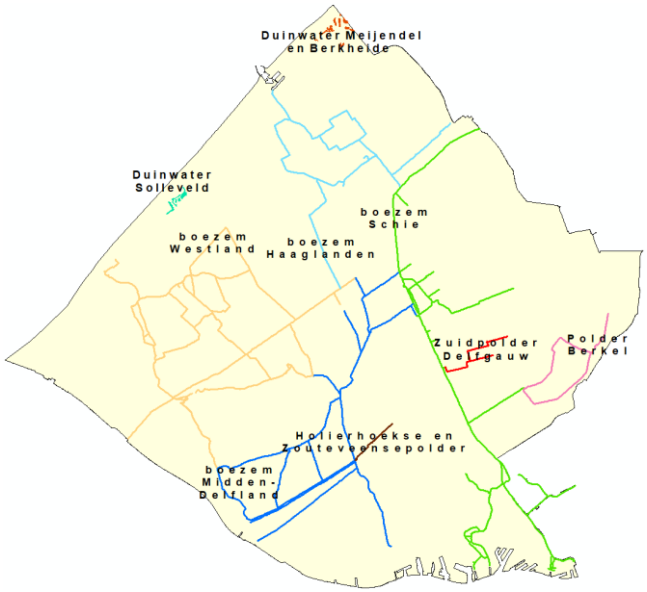

Figuur 6.1: Herverdeelde KRW-waterlichamen

6.4 KRW-toetsing

Boezem Schie

Boezem Schie	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

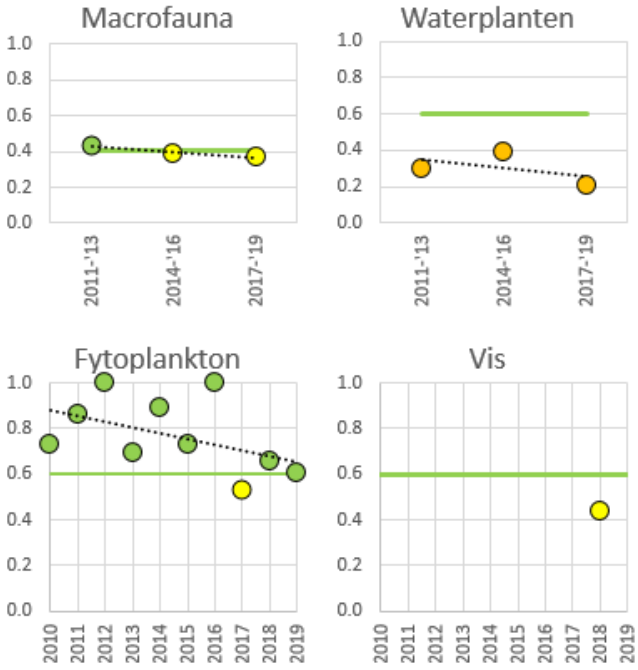

Chemie:
Het beeld van de chemie voor de Boezem Schie is voor de probleemstoffen (prioritaire stoffen en specifiek verontreinigende stoffen) constant over de jaren. Aan de eisen voor beide probleemstofgroepen wordt niet aan voldaan. Het oordeel wordt bepaald door de stof die het slechtste scoort ("one out, all out") De slechte score wordt veroorzaakt door verschillende PAK's en metalen. De fysisch chemische parameters zijn ontoereikend. Dit wordt veroorzaakt door de concentratie fosfaat.

Ecologie:
Het fytoplankton bevindt zich met enige schommeling hoofdzakelijk in de klasse goed doordat er weinig tot geen algenbloei van negatieve indicatorsoorten aanwezig was en de algehele hoeveelheid fyto-plankton laag. De waterplanten scoren ontoereikend. Uit de EBEO-scores (figuur 5.5 in hoofdstuk 5) blijkt dat dit komt omdat er weinig ruimte beschikbaar is voor planten en dieren, en dat de beschikbare ruimte sterk verstoord wordt. Hierdoor zijn er weinig planten in en langs het water te vinden.
De macrofauna scoort vooral matig, doordat er veelal een beperkt aantal soorten is, met een relatief hoog aandeel negatief scorende indicator-soorten, en het doel is verlaagd. De vis scoort matig vanwege lage aantallen migrerende en plantminnende soorten.

Boezem Midden-Delfland

Boezem Midden Delfland	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

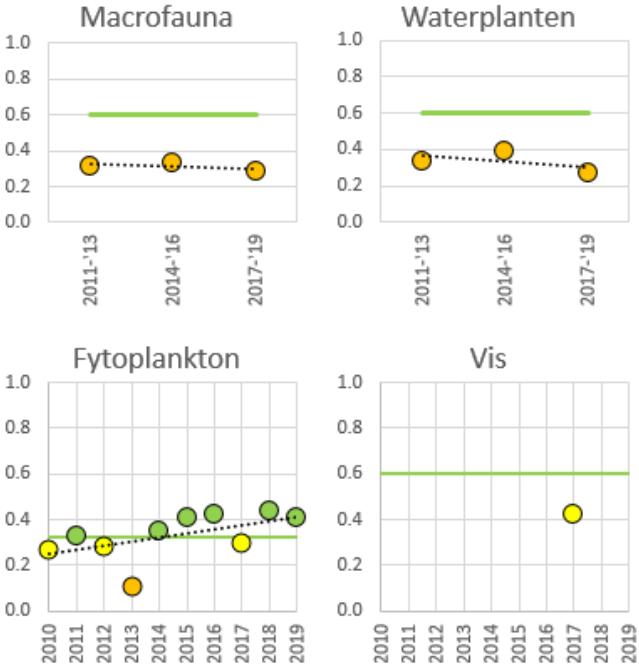

Chemie:
Het water van de Boezem Midden-Delfland voldoet voor het eerst sinds 2013 aan de eisen van de prioritaire stoffen. Bij de specifiek verontreinigde stoffen voldoen ammonium en een aantal metalen nog niet aan de norm. Voor de fysische chemische parameters zijn er meer aandachtspunten. Het oordeel ontoereikend wordt hier bepaald door de concentratie fosfaat.

Ecologie:
Het fytoplankton scoort tussen matig en goed. Dit wordt veroorzaakt doordat de totale hoeveelheid fytoplankton vrij hoog is, en er treden wat algenbloeien op van negatieve indicatorsoorten, echter is het doel verlaagd. De waterplanten scoren vooral ontoereikend. Uit de EBEO-scores (figuur 5.5 in hoofdstuk 5) blijkt dat dit komt omdat er weinig ruimte beschikbaar is voor planten en dieren, en dat de beschikbare ruimte sterk verstoord wordt. Hierdoor zijn er weinig planten in en langs het water te vinden. De macrofauna scoort vooral ontoereikend, doordat er relatief veel soorten zijn die negatief scoren bij dominantie. Kenmerkende soorten zijn beperkt aanwezig. De vissen scoren matig, met name vanwege lagere aantallen plantminnende soorten en verhoogde biomassa karper en brasem.

Boezem Westland

Boezem Westland	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

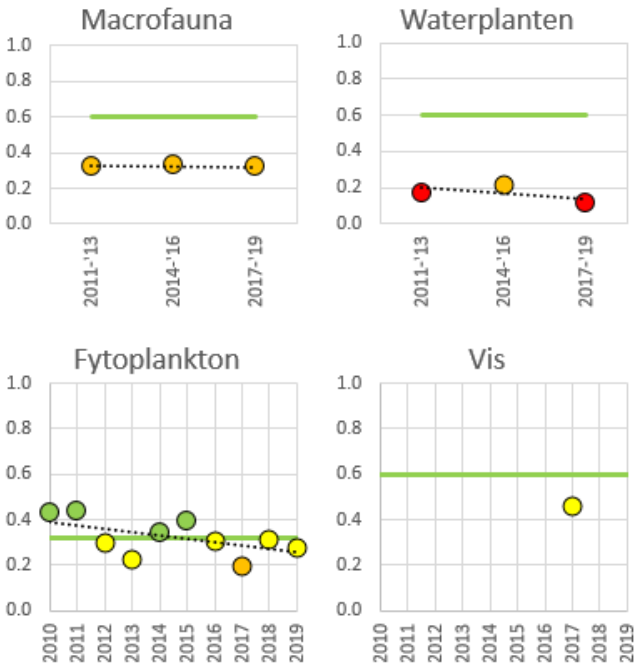

Chemie:
Voor de chemie worden alle doelen niet gehaald. Hier liggen de problemen verspreid over de stofgroepen PAK's meststoffen, bestrijdingsmiddelen en metalen. Voor de prioritaire stoffen is fluorantheen een probleem. Bij de specifiek verontreinigende stoffen komen een aantal metalen, ammonium en het bestrijdingsmiddel carbendazim als normoverschrijdende probleemstoffen naar voren.
Voor fysisch chemische parameters liggen de aandachtspunten bij de concentratie fosfaat, en doorzicht. Waarbij beide voor de score ontoereikend zorgen.

Ecologie:
Het fytoplankton scoort tussen goed en matig. Dit wordt veroorzaakt doordat de totale hoeveelheid fytoplankton vrij hoog is, en in mindere mate door bloei van negatieve indicatorsoorten. De waterplanten scoren vooral slecht en ontoereikend. Uit de EBEO-scores (figuur 5.5 in hoofdstuk 5) blijkt dat dit komt omdat er weinig ruimte beschikbaar is voor planten en dieren, en dat de beschikbare ruimte sterk verstoord wordt. Hierdoor zijn er weinig planten in en langs het water te vinden. De macrofauna scoort ontoereikend, doordat er relatief veel soorten zijn die negatief scoren bij dominantie. Soorten die positief scoren bij dominantie, zijn in mindere mate aanwezig. De vissen scoren matig, met name vanwege lage aantallen plantminnende soorten.

Boezem Haaglanden

Boezem Haaglanden	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

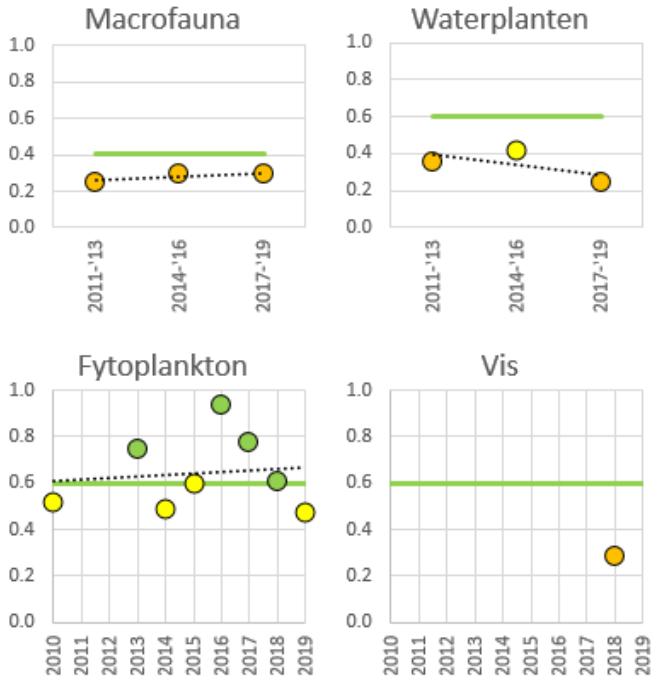

Chemie:
Voor de chemie worden alle doelen niet gehaald.
Voor de prioritaire stoffen is de PAK fluorantheen een probleem. Bij de specifiek verontreinigende stoffen komen ammonium en een aantal metalen als normoverschrijdende probleemstoffen naar voren.
Voor fysisch chemische parameters liggen de aandachtspunten bij de concentratie stikstof en doorzicht. Waarbij fosfaat voor de score ontoereikend zorgt.

Ecologie:
Het fytoplankton scoort tussen matig en goed. Dit wordt veroorzaakt doordat de totale hoeveelheid fytoplankton meestal vrij laag is, en er beperkt algenbloei van negatieve indicatorsoorten optreedt. De waterplanten scoren vooral matig en ontoereikend. Uit de EBEO-scores (figuur 5.5 in hoofdstuk 5) blijkt dat dit komt omdat er weinig ruimte beschikbaar is voor planten en dieren, en dat de beschikbare ruimte sterk verstoord wordt. Hierdoor zijn er weinig planten in en langs het water te vinden. De macrofauna scoort vooral ontoereikend, doordat er relatief veel soorten zijn die negatief scoren bij dominantie, en weinig die positief scoren bij dominantie. De vissen scoren ontoereikend, met name vanwege lage aantallen plantminnende en migrerende soorten, en in enige mate door een hoge biomassa karper en brasem.

Holierhoekse- en Zouteveensepolder

Holierhoekse- en Zouteveensepolder	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

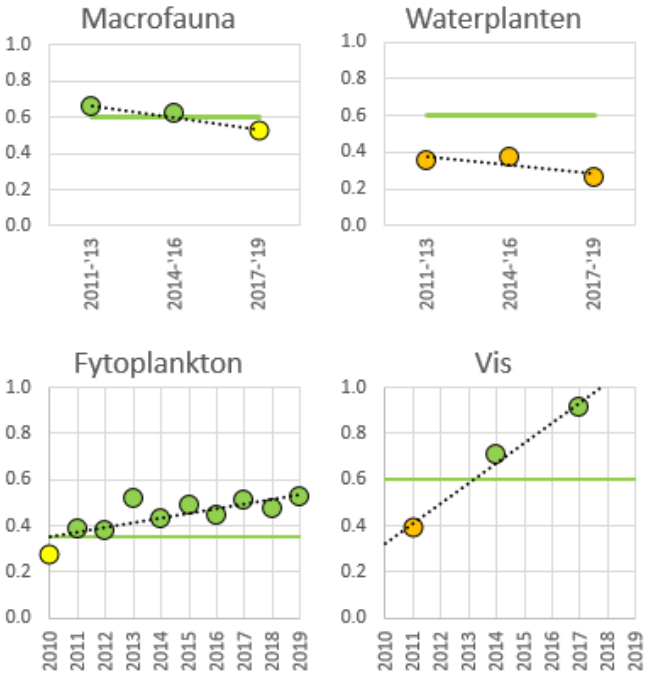

Chemie:
Het water van de Holierhoekse- en Zouteveense-polder voldoet aan de eisen van de prioritaire stoffen. Bij de specifiek verontreinigde stoffen voldoen ammonium en een aantal metalen nog niet aan de norm. Voor de fysische chemische parameters zijn er meer aandachtspunten. Het oordeel slecht wordt hier bepaald door de concentratie fosfaat.

Ecologie:
Het fytoplankton scoort veelal goed, de lage score in 2010 wordt veroorzaakt door algenbloei van een negatief scorende algensoort. De waterplanten scoren ontoereikend doordat er weinig planten aanwezig zijn, en wat er is heeft een vrij lage bedekking. Op te merken valt dat in delen van het waterlichaam de bedekking met planten toeneemt, maar dit uit zich nog niet heel erg op de meetpunten. De macrofauna scoort matig tot goed doordat het aandeel positief scorende soorten relatief groot is. De visstand is verbeterd, mogelijk in relatie met de toename van onderwaterplanten in delen van het waterlichaam.

Polder Berkel

Polder Berkel	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

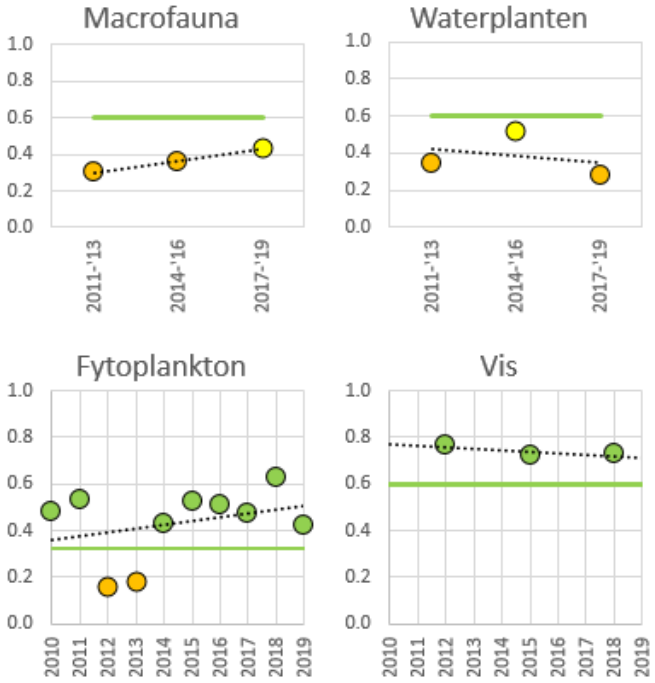

Chemie:
Polder Berkel voldoet aan de normen voor prioritaire stoffen. Bij de specifiek verontreinigende stoffen komen ammonium en een aantal metalen als normoverschrijdende probleemstoffen naar voren. Ook hier wordt de status "ontoereikend" van de fysisch chemische parameters bepaald door fosfaat. Maar in Polder Berkel is doorzicht ook een parameter die verbeterd dient te worden.

Ecologie:
Ook in dit waterlichaam zijn fytoplankton en vis de goed scorende kwaliteitselementen. Vis scoort goed, doordat het aandeel plantminnende en migrerende vis hoog is, en het aandeel brasem en karper juist laag.
De waterplanten scoren ontoereikend tot matig, vooral omdat de bedekking met planten en het aantal soorten vrij laag is. De macrofauna scoort vooral ontoereikend tot matig.

Zuidpolder van Delfgauw

Chemie:
De Zuidpolder van Delfgauw voldoet in 2019 ook weer aan de normen van de prioritaire stoffen. Voor de specifiek verontreinigende stoffen voldoet de Zuidpolder van Delfgauw echter niet. Dit wordt veroorzaakt door de normoverschrijdingen van ammonium en een aantal metalen. De fysisch chemische parameter die maakt dat de status slecht is, is wederom fosfaat. Al is de parameter doorzicht ook nog niet goed.

Ecologie:
Het fytoplankton scoort goed. De waterplanten scoren ontoereikend. De status in dit waterlichaam is nogal wisselend, met jaren waarin er vrijwel geen planten staan, en jaren waarin er te veel woekerende soorten staan. Macrofauna scoort ontoereikend en matig, vanwege weinig positieve scorende (kenmerkende) en relatief veel bij dominantie negatief scorende soorten. De score voor visstand is verbeterd naar goed. Toegenomen vegetatie in dit waterlichaam, hoewel dat weliswaar woekerende soorten betrof, kan hier een reden voor zijn.

Zuidpolder van Delfgauw	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

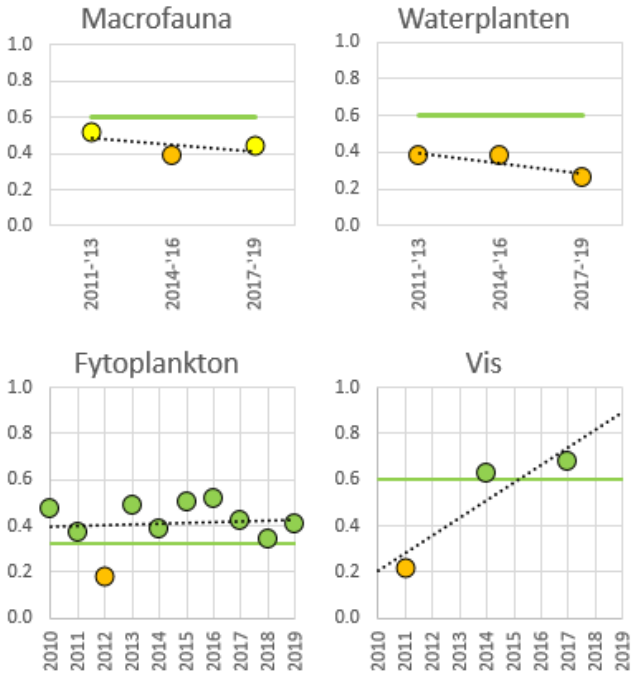

Solleveld

Chemie:
Voor de prioritaire stoffen voldoet het duinwaterlichaam Solleveld in 2019 aan de normen. De specifiek verontreinigende stoffen voldoen niet door ammonium en een drietal metaleen. Voor de fysisch-chemisch parameters wordt de klasse "ontoereikend" bepaald door de concentratie stikstof.

Ecologie:
Meijendel en Berkheide is jarenlang als representatief waterlichaam voor de staat van Solleveld gezien, conform de regels die de KRW daarvoor stelt. Echter ontstond er een behoefte om ook dit waterlichaam zelf beter in beeld te krijgen omdat op basis van de wel beschikbare kennis die koppeling niet meer als terecht werd gezien. Daarom is in 2019 een hernieuwde meetinspanning opgestart, en zodoende zijn er nu weer recente gegevens.
Macrofauna scoort matig, weliswaar tegen goed aan, maar met de opmerking dat hier een verlaagd doel is ingesteld. De andere kwaliteitselementen scoren goed, maar wel allen net op het randje.

Solleveld	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

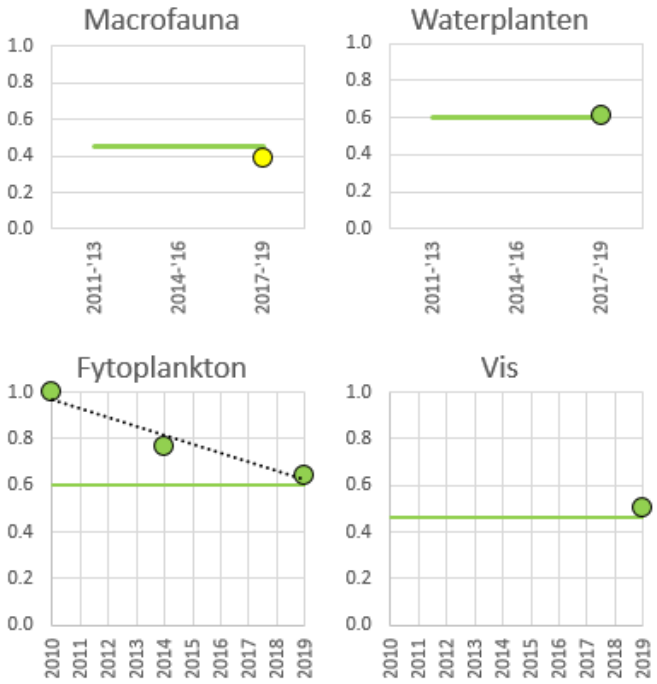

Meijendel en Berkheide

Chemie:
Het duinwaterlichaam Meijendel en Berkheide voldoet voor het derde jaar achter elkaar aan de norm voor de prioritaire stoffen.
De specifiek verontreinigende stoffen voldoen niet, dit komt door de normoverschrijdingen van de metalen kobalt en seleen. Voor fysisch-chemisch wordt de klasse "ontoereikend" bepaald door de concentratie stikstof.

Ecologie:
De waterplanten scoren goed. De macrofauna scoort matig, en zit net onder de grens, overigens ook met de kanttekening dat dit doel verlaagd is. Fytoplankton scoort meestal goed, en een keer matig, schommelt daarmee rond het doel. Vis zit net onder het doel, dat overigens verlaagd is, en dit komt vooral door het grote aandeel karper en/of brasem en soorten met een hoge tolerantie voor sterke schommelingen in het zuurstofgehalte. In 2011 is voor het laatst de visstand opgenomen. In 2020 bemonsterd Rijnland de visstand weer.

Meijendel	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prioritaire stoffen									
Specifiek verontreinigende stoffen									
Fysisch chemische parameters									

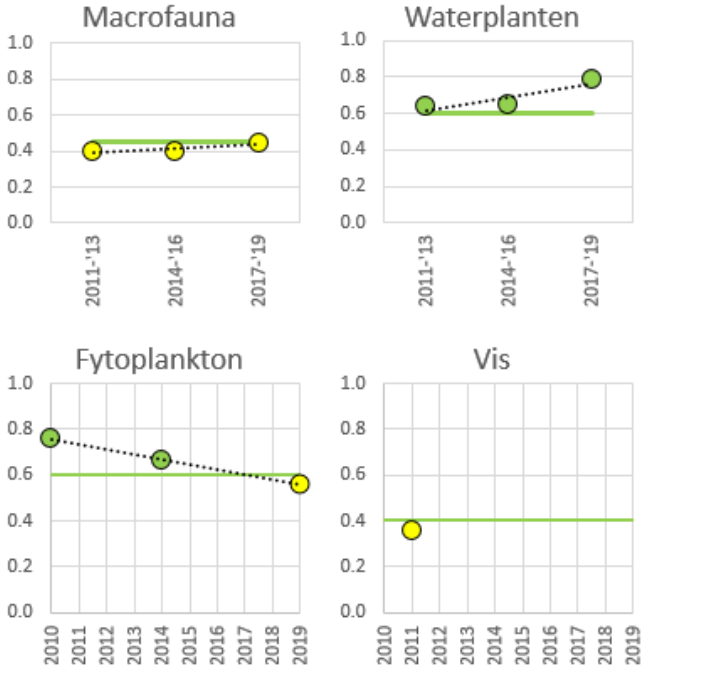

7 Conclusies

Om de algemene waterkwaliteit in het gebied te volgen en de voortgang op het halen van de KRW-doelen in 2027 in de gaten te houden, monitort en bewaakt Delfland de waterkwaliteit. De ambitie voor waterkwaliteit is overal schoon, gezond en levend water, zoals is weergegeven in het bestuursakkoord 2019-2023 'Iedereen aan de slag voor water'. De Europese Kaderrichtlijn Water vormt daarbij een belangrijk kader, er moet een goede fysisch-chemische en ecologische toestand bereikt worden in de oppervlaktewateren van Delfland. Het Stroom-gebiedbeheerplan 2016-2021 vormt het beleids- en maatregelenkader voor de waterlichamen van Delfland.
Delfland heeft voor de periode 2016-2021 gekozen om condities te creëren op basis waarvan in 2027 de KRW-doelen kunnen worden gehaald. Het maatregelenpakket voor de KRW is daarop gericht.
In dit rapport staan de resultaten van de monitoring in 2019.
Uit de rapportage blijkt dat de chemische waterkwaliteit in 2019 weer een stukje beter is geworden.
In de West- en Oostboezem is een dalende concentratie aan **stikstof** in het zomerhalfjaar gemeten en wordt voldaan aan de prestatie-indicator voor 2019. Ook in de glastuinbouwpolders en de graslandpolders nam de stikstofconcentratie af ten opzichte van 2018.
De gemiddelde **fosfaat**concentratie in de Westboezem, de glastuinbouwpolders en de graslandpolders nam af ten opzichte van 2018, terwijl de concentratie in de Oostboezem gelijk blijft vergeleken met 2018.
In lokaal water voldoen veel meetpunten nog niet aan de normen voor stikstof en fosfaat. In 2019 voldoen 25% van de 197 meetpunten aan de norm voor totaal-stikstof en 13% aan de norm voor totaal-fosfor.
In 2019 is de norm van 11 **bestrijdingsmiddelen** overschreden. Dit is het laagste aantal sinds Delfland bestrijdingsmiddelen meet. De gemiddelde totale concentratie is over de langere termijn afgenomen al worden de verschillen in de laatste jaren (2017-2019) kleiner. Deze gemiddelde concentratie bestrijdingsmiddelen bedraagt in de boezem 0,06 µg/l, waarmee de prestatie-indicator uit de begroting voor 2019 (0,12 µg/l) wordt gehaald.
Het percentage aangetroffen bestrijdingsmiddelen in de boezem bedraagt 3,7%, ten opzichte van het totaalaantal gemeten stoffen in de boezem. Dit is lager dan de gestelde prestatie–indicator uit de begroting voor 2019 (6,0%).
Ondanks dit goede nieuws worden bestrijdings-middelen en meststoffen nog altijd in te hoge concentraties in het oppervlaktewater aangetroffen. Dit belemmert nog op veel plaatsen de ontwikkeling van een gezond ecosysteem.
Delfland heeft ook gemonitord op andere belangrijke chemische en fysisch-chemische parameters. Deze geven met de nutriënten en bestrijdingsmiddelen een algemeen beeld van de gezondheid van de wateren. Het gaat daarbij om verontreinigingen als **metalen** en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (**PAK**'s), andere microverontreinigingen zoals **medicijnresten** en **PFAS** en ecologie-ondersteunende parameters die van invloed zijn op een goed functionerend ecologisch systeem. Bij deze ecologie-ondersteunende parameters gaat het om: **zuurstof**, **doorzicht**, **temperatuur**, **ammonium**, **chloride en zuurgraad**.
Over het algemeen zijn van de ecologie-ondersteunende parameters de ammonium-concentratie en het doorzicht nog niet optimaal. PAK's blijven een probleem op het Rijn-Schiekanaal en metalen vertonen overschrijdingen van met name nikkel en zink. Medicijnresten worden niet of nauwelijks aangetroffen, maar de stof PFOS wordt op vier van de vijf locaties aangetoond.

De KRW-toetsing van de chemie bevestigt de bevindingen uit de eerdere hoofdstukken, dat de waterlichamen niet voldoen aan de eisen vanuit de KRW voor prioritaire stoffen, specifiek verontreinigende stoffen en fysisch-chemische parameters. Per waterlichaam zijn het andere stoffen die de knelpunten veroorzaken. Maar aangezien het principe geldt "one out, all out", scoren alle waterlichamen een onvoldoende, ondanks dat ze voor een aantal stoffen wel voldoen.

Voor **zwemwater** blijkt dat twee van de veertien locaties in de toetsing slecht scoren voor wat betreft bacteriën. Hiermee voldoen we niet aan de PI die aangeeft dat alle locaties minimaal "aanvaardbaar" moeten scoren in de toetsing. Voor blauwalgen voldoen we wel aan de PI waarin is opgenomen dat er maximaal 3 weken een negatief zwemadvies mag gelden op locaties waar maatregelen zijn genomen.

Ecologie:
Er is al veel gebeurd om de ecologie te verbeteren. Natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen en vis-migratievoorzieningen zijn aangelegd. Maar voor een robuust netwerk van waternatuur zijn de komende SGBP-3 periode nog volop maatregelen nodig om dit te bereiken. De ecologische toetsing laat verschuivingen in verschillende voor de ecologie belangrijke aspecten zien, maar voor het geheelplaatje verandert er nog te weinig.
Voor het behalen van de doelen voor de KRW is er een behoorlijke verbetering nodig. Uit de ecologische toetsing komt niet naar voren dat dergelijke veranderingen gaande zijn. Er is vooral een gebrek aan ruimte voor waterplanten. Omdat de meeste organismen tussen de waterplanten leven, komen deze organismen ook niet tot ontwikkeling.
De resultaten van de toetsing aan de normen van de Kader Richtlijn Water laten ook zien dat voor een aantal waterlichamen een deel van de doelen worden behaald, maar voor een substantieel deel nog niet. De soortgroep waterplanten scoort het slechtst, met scores in de categorieën "matig" en "ontoereikend" en soms zelfs "slecht".

Literatuur

Deltares (2013), Bronnenanalyse van stoffen in het oppervlaktewater en grondwater in het stroomgebied Maas

Franken, Peeters en Gardeniers (2002). Herziening van de ecologische beoordelingssystemen voor oppervlaktewater

Hoogheemraadschap van Delfland (2015). Waterbeheerplan 2016-2021

Hoogheemraadschap van Delfland (2018), Kadernota 2019

Hoogheemraadschap van Delfland (2008), Technische achtergrond rapportage KRW Delfland

Hoogheemraadschap van Delfland, Bakkum, R. (2014), Evaluatie experiment verversen boezem Delfland 2014

Hoogheemraadschap van Delfland, team Watersysteemkwaliteit (2019). Waterkwaliteitsrapportage 2018

RIVM/RWS (2015), H2O-online José Vos, Els Smit (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu), Dennis Kalf (Rijkswaterstaat), Ronald Gylstra (Waterschap Rivierenland) (14 december 2015) Normen voor het waterkwaliteitsbeheer: wat kun, mag en moet je ermee?

STOWA (2006). Handboek Nederlandsche ecologische beoordelingssystemen (EBEO-SYSTEMEN) Deel A. filosofie en beschrijving van de systemen. Rapport 2006-04, ISBN 90.5773.259.9, Utrecht

STOWA (2010). Handboek Hydrobiologie. Rapport 2010-28, ISBN 978.90.5773.490.8, Amersfoort

http://www.Aquokit.nl, Informatiehuis Water (o.a. normen BMKW 2009, KRW-normenlijsten)
http://www.Bestrijdingsmiddelenatlas.nl, RHDHV
http://waterkwaliteitsportaal, Informatiehuis Water (factsheets en kaart Delfland)
http://www.helpdeskwater.nl/, Normen waterbeheer
https://rvs.rivm.nl/zoeksysteem/, normen voor oppervlaktewater
http://emissieregistratie.nl/, Emissies en bronnen (recentste data uit 2015)

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1851
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.06
Omschrijving	Kredietaanvraag 5 vispassages

Geagendeerd	Vergaderdatum
Verenigde Vergadering	25 juni 2020

Toelichting

Visie vismigratie
In het kader van de Visie Vismigratie Delfland, die in 2008 door de VV is vastgesteld, en de KRW streeft het Hoogheemraadschap van Delfland naar een vrije vismigratie, een onbelemmerde uitwisseling van vissen tussen polders en boezem en tussen boezem en zee. Om vrije vismigratie mogelijk te maken en te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving wil Delfland de kunstwerken binnen zijn beheergebied vrij passeerbaar maken voor vissen, op voorwaarde dat aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan. Het standpunt van Delfland ten aanzien van vrije vismigratie is daarom: ja, mits ‘effectief en haalbaar’.

Voorgesteld besluit

1. Het Investeringsplan voor de realisatie van vijf vispassages (702079) ter grootte van € 1.250.000 vast te stellen;
2. Het uitvoeringskrediet ter grootte van € 1.136.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van vijf vispassages.

Onderwerp: Kredietaanvraag 5 vispassages
Dossiernummer: 1851

Gevraagd besluit:

1. Het Investeringsplan voor de realisatie van vijf vispassages (702079) ter grootte van € 1.250.000 vast te stellen.
2. Het uitvoeringskrediet ter grootte van € 1.136.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van vijf vispassages.

1. Probleemstelling - context

Zoals aangekondigd in de Verenigde Vergadering van d.d. 23 april 2020 wordt in het kader van SGBP2 een investeringsplan met bijbehorend krediet voorgelegd voor de realisatie van een vijftal vispassages.

SGBP2

Binnen SGBP2 wordt nu krediet aangevraagd voor vier vispassages en aanvullend het vispasseerbaar maken van de Wateringsesluis. De prioritering van de vismigratieknelpunten worden vergeleken met de planning van het groot onderhoudsprogramma van de gemalen. Hierbij is het uitgangspunt dat het aanbrengen van de vispassages zoveel mogelijk gelijktijdig gedaan worden met het groot onderhoud van de gemalen. Indien op langer termijn geen groot onderhoud gepland staat kan daarvan afgeweken worden. Vanwege het samen op laten gaan met het groot onderhoud van gemalen wordt nu krediet aangevraagd voor vijf vispassages. Dat zijn vispassages naast de gemalen Dijkpolder, Noordkethelpolder, Kerkpolder en Wateringsesluis. Plus een vijfde vispassage die als pilot bij het tussengemaal Lage Abtswoudsepolder wordt gerealiseerd. Dat is de zgn. vislift 2.0. (smartvislift) De komende jaren gaan we resultaten vergelijken met de reguliere Delflandse vispassages.

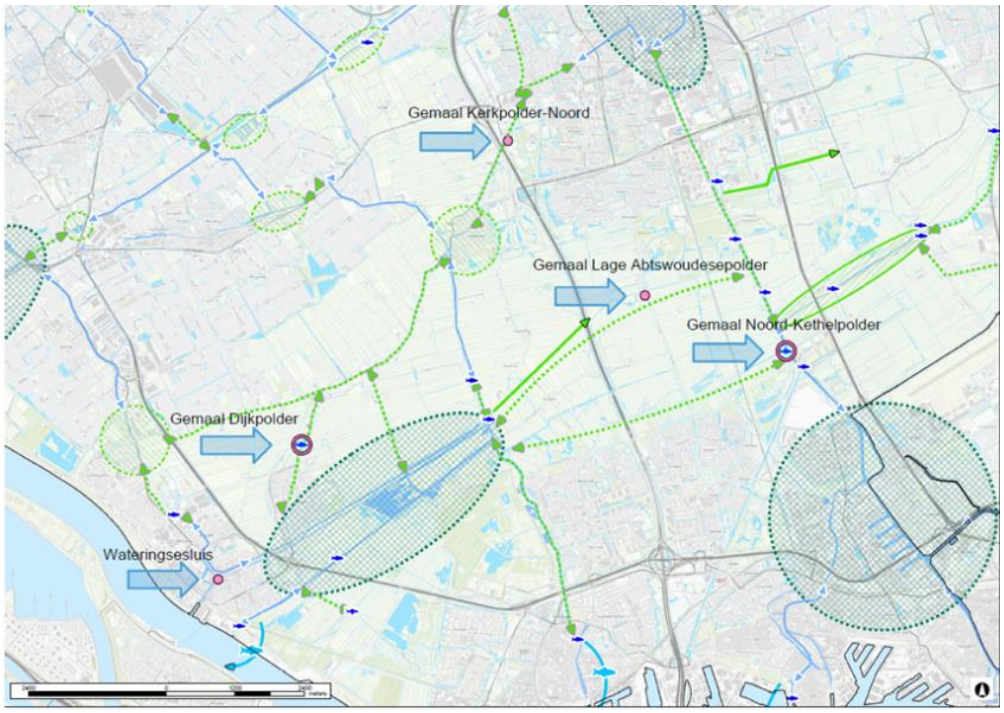

Visie vismigratie (2008)
In het kader van de Visie Vismigratie Delfland, die in 2008 door de VV is vastgesteld, en de KRW streeft het Hoogheemraadschap van Delfland naar een vrije vismigratie, een onbelemmerde uitwisseling van vissen tussen polders en boezem en tussen boezem en zee. Om vrije vismigratie mogelijk te maken en te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving wil Delfland de kunstwerken binnen zijn beheergebied vrij passeerbaar maken voor vissen, op voorwaarde dat aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan. Het standpunt van Delfland ten aanzien van vrije vismigratie is daarom: ja, mits 'effectief en haalbaar'.

Overal visvriendelijke pompen
Dat doen wij door onze gemalen vispasseerbaar te maken door bij renovatie van de pompen deze te vervangen door visvriendelijke pompen, zodat de vissen veilig van polder naar boezem en van boezem naar de zee kunnen migreren (uittrek). Voor deze vervangingen wordt onder de noemer vervangingsinvesteringen binnen de begroting (programma kwantiteit) krediet verkregen.

Vispassages/visliften bij prioritaire leefgebieden
Om het 'effectief en haalbaar' van de Visie Vismigratie Delfland concreter te maken, is in 2008 een vismigratie knelpuntenanalyse uitgevoerd, waarmee inzicht verkregen werd in de belangrijkste leefgebieden/ peilgebieden voor vis. Dit heeft geresulteerd in een lijst van 30 kunstwerken, die de grootste vismigratieknelpunten in Delfland vormden. Vervolgens is er een aanvang gemaakt met het opheffen van de belangrijke vismigratieknelpunten.

Voor deze prioritaire leefgebieden in het watersysteem is het belangrijk dat de vissen ook van de zee naar de boezem en van de boezem naar de polder kunnen migreren (intrek). Hiervoor dienen niet alleen de pompen vervangen te worden door visvriendelijke pompen voor de 'uittrek', maar ook vispassages naast het gemaal nieuw aangelegd te worden voor de 'intrek'.

Deze dienen in 2027 gerealiseerd te zijn. Er resteren er nog 13 waarvan er 5 in deze planperiode SGBP2 en 8 in planperiode SGBP3

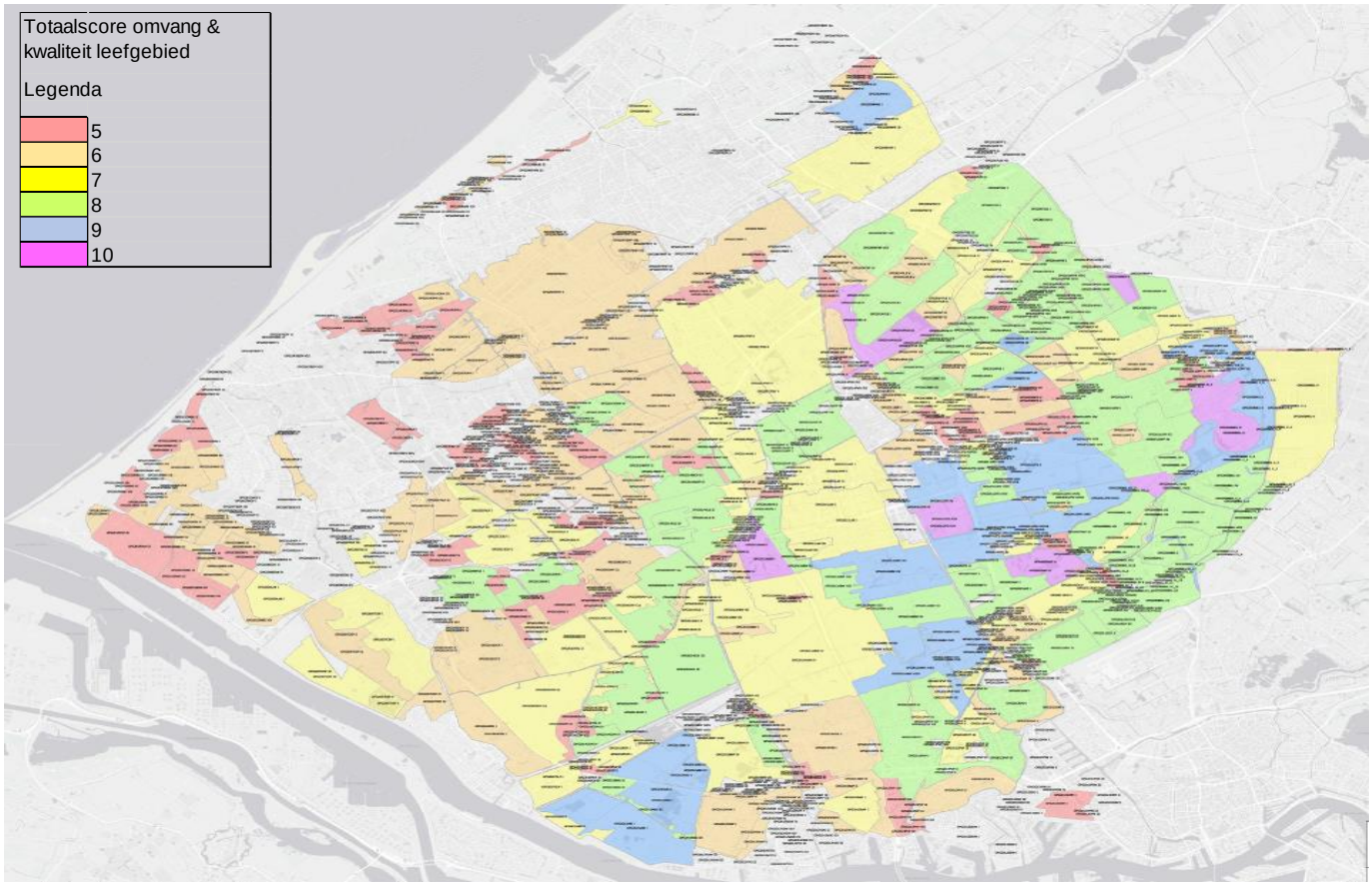

SGBP3
De overige vispassages (8) gaan mee in het traject van SGBP3. Mogelijk kan dan al iets aangegeven worden over de resultaten van de pilot van de vislift 2.0.

2. Beoogd effect

Het verkrijgen van krediet voor de realisatie van vijf vispassages.

3. Kernboodschap

Het Hoogheemraadschap van Delfland streeft naar een vrije vismigratie, een onbelemmerde uitwisseling van vissen tussen polders en boezem en tussen boezem en zee. Om dit in ons gebied meer mogelijk te maken legt Delfland bij het groot onderhoud van objecten vispassages aan indien deze een positief effect hebben en financieel haalbaar zijn.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Vaststelling van de Visie Vismigratie Delfland in 2008 door de VV.

5. Regelgeving en Beleid

Visie Vismigratie Delfland (dms-nummer: 682746)
Europese Kaderrichtlijn Water

6. Financiën

In dit investeringsplan is rekening gehouden met kosten voor het realiseren van een vijftal vismigratie voorzieningen

Nr.	Naam	Investeringsplan	Uitvoeringskrediet	Project onvoorzien
702079	Vismigratie voorzieningen	€ 1.250.000,=	€ 1.136.000,=	€ 114.000,=

De jaarlijkse kapitaallasten vanaf 2023 (rente en afschrijving) worden gedekt uit het programma Waterkwaliteit en bedragen gedurende 15 jaar, gemiddeld € 96.500,=.

7. Duurzaamheid

Delfland werkt aan de duurzaamheid van de visstand door het mogelijk maken van vismigratie tussen de zee en boezem en boezem en polder. Hierdoor zal de visstand en diversiteit binnen het gebied van Delfland gewaarborgd blijven.

Zowel in de ontwerpfase als de realisatiefase zullen de duurzaamheidseisen ten aanzien van de waterbouwkundige voorzieningen in acht worden genomen. Dit op basis van uitgangspunten uit “Duurzaam Grond-, Weg- en Waterbouw”. De werkzaamheden worden op locatie uitgevoerd. Dit betekent dat bij de keuze van installaties rekening wordt gehouden met zuinig energieverbruik, geen grote transporten of van grote afstanden en het totale ontwerp gebaseerd is op het mogelijk hergebruik van materialen nu en in de toekomst.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.V.T.

9. OR/GO

N.V.T.

10. Risico- en beheersmaatregelen

We zien het volgende risico in het kader van deze aanvraag:

Risico	Gevolg	Beheersmaatregel
De uitkomst van de pilot met de vislift 2.0 is onduidelijk. Dit gezien het feit dat de techniek zich nog niet heeft bewezen in de door ons benodigde toepassing. De vislift 2.0 is tot nu toe alleen in vrij afstromende gebieden toegepast.	• Delfland heeft een desinvestering gedaan.	• Voor deze pilot is de afspraak dat wanneer de leverancier niet dezelfde omstandigheden kan creëren als de Delflandse vismigratie oplossing er geen betaling zal volgen. • Zorgen dat het ontwerp proces van de aannemer nauwgezet wordt gevolgd en bij twijfel van de werking niet tot uitvoering gaan.
Door te weinig kennis van de bestaande situatie vanwege het niet aanwezig zijn van up to date bouwtekeningen, worden verkeerde aannames gedaan.	• Dit kan tijd en geld kosten.	• Ontwerp zo maken dat deze in de bouw aangepast kan worden.
Aannemer gaat failliet Vanwege de huidige crisis is het goed mogelijk dat een aannemer failliet gaat gedurende de bouw.	• Dit kan tijd en geld kosten.	• Zorgdragen voor een correcte begeleiding van het werk en een goede selectie van aannemers aan de voorkant • Goede check op solvabiliteit van de aannemer voor opdrachtverstrekking. • Op vragen schone verklaringen.
Geen toestemming gemeente/eigenaar/vergunningverlener Op een aantal locaties is medewerking nodig van andere grondeigenaar en/of vergunningverlener.	• Realisatie van de passage is niet mogelijk	• In een heel vroeg stadium betrekken van benodigde partijen. Eerst een inventarisatie doen.

11. Communicatie (in- en extern)

Delfland werkt aan de verdere uitbreiding van het ecologisch netwerk m.b.t. vismigratie door aanleg van vijfnieuwe vispassages bij renovatieprojecten.

Het besluit van het college om in te stemmen met het investeringsplan en deze voor te leggen aan de VV communiceren we in de DenH-nieuwsbrief.

Via projectcommunicatie over de vijf afzonderlijke gemalen gebruiken we om de boodschap over ons watersysteem en vismigratie bij een breder publiek onder de aandacht te brengen.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

N.V.T.

13. Bevoegd orgaan

De VV is bevoegd om investeringsplannen vast te stellen en kredieten ter beschikking te stellen op grond van artikel 99 van de Waterschapswet.

14. Toelichting

Voor de realisatie van deze aanvraag maken we voor de vispassages voor de gemalen Dijkpolder, Noordkethelpolder en Kerkpolder gebruik van de bewezen techniek van de Delflandse vislift.

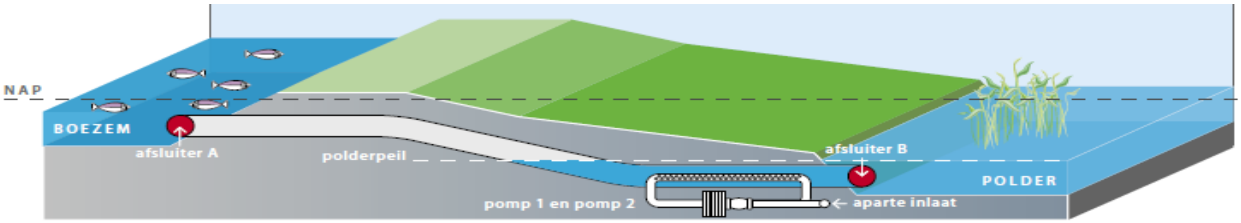

De techniek van de smartvislift wordt momenteel in de vorm van een pilot (toezegging in VV d.d. 29 september 2019) aangepast en gaat getest worden als vispassage van het gemaal Lage Abtswoudsepolder. Indien deze techniek zich daar heeft bewezen gaan we voor de periode SGBP3 deze oplossing meer inzetten.

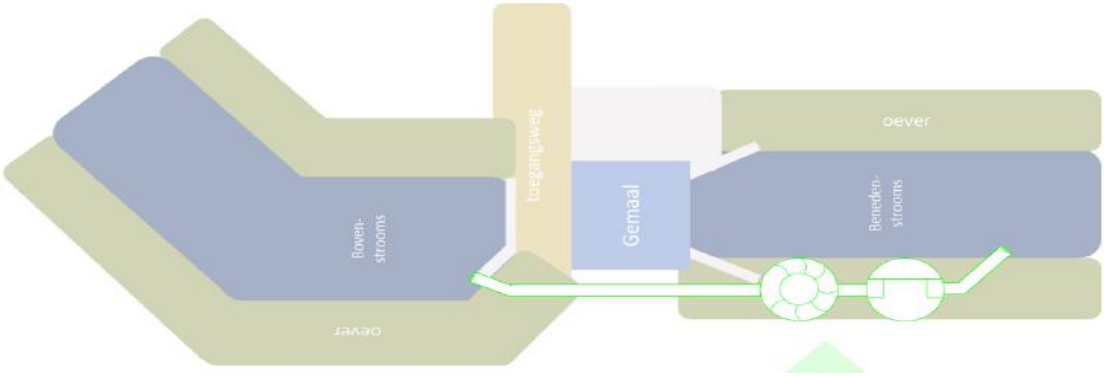

De vispassage van de Wateringsesluis is een op maat gemaakt oplossing omdat dit een passage langs een oude sluis betreft en dus niet met de Delflandse vispassage opgelost kan worden.

De vispassages worden opgenomen in de onderhoudscyclus, waarbij de vispassages jaarlijks gecontroleerd worden op het functioneren, zoals bij een APK.

15. Bijlagen

1. SSK Pilot smartvislift gemaal Lage Abtswoudsepolder
2. SSK vispassage gemaal Dijkpolder
3. SSK vispassage gemaal Noord-Kethelpolder
4. SSK vispassage gemaal Kerkpolder-Noord
5. SSK aanpassing Wateringse Sluis

Kredietaanvraag 5 vispassages

Dossiernummer : 1851
Vergaderdatum : 25 juni 2020

Hoogheemraadschap van Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 26 mei 2020, dossiernummer 1851;

gelezen het positieve advies van de commissiewater Waterkwantiteit en Waterkwaliteit;

overwegende dat:

- Europese Kaderrichtlijn Water van toepassing is;
- Het staand beleid van het Hoog Heemraadschap van Delfland conform het visie document vismigratie Delfland.

Gelet op:
artikel 99 van de Waterschapswet

Besluit:

1. Het Investeringsplan voor de realisatie van vijf vispassages (702079) ter grootte van € 1.250.000 vast te stellen.
2. Het uitvoeringskrediet ter grootte van € 1.136.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van vijf vispassages.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 juni 2020

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen dr. P.H.W.M. Daverveldt

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1312
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.07
Omschrijving	Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe-Waterweg

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water	10 september 2019
Verenigde Vergadering	**25 juni 2020**

Voorgesteld besluit

• onder het voorbehoud van de oprichting van de coöperatie waarmee een zuiveringsovereenkomst wordt aangegaan;
• onder het voorbehoud dat de overeenkomst tussen Delfland en die coöperatie tot stand komt en in werking treedt en
• onder het voorbehoud dat de provincie Zuid-Holland en de gemeente Westland elk voor een maximaal bedrag van € 1.900.000 garant staan jegens Delfland voor de nakoming van de financiële verplichtingen van de coöperatie c.q. haar leden jegens Delfland uit hoofde van genoemde overeenkomst:
1. In te stemmen met het collectief verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen op de zuivering Nieuwe Waterweg onder voorwaarde dat de volledige kosten gedekt worden door de coöperatie in oprichting.
2. In te stemmen met het investeringsvoorstel Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg en daarmee:
a. Het investeringsplan ter grootte van € 12.717.100 vast te stellen;
b. Het gecombineerde ontwerp- en uitvoeringskrediet ter hoogte van € 11.515.000 beschikbaar te stellen.
3. In te stemmen om deze investeringen af te schrijven in 12 jaar.

Onderwerp: Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg
Dossiernummer: 1312

Gevraagd besluit:

- onder het voorbehoud van de oprichting van de coöperatie waarmee een zuiveringsovereenkomst wordt aangegaan;
- onder het voorbehoud dat de overeenkomst tussen Delfland en die coöperatie tot stand komt en in werking treedt en
- onder het voorbehoud dat de provincie Zuid-Holland en de gemeente Westland elk voor een maximaal bedrag van € 1.900.000 garant staan jegens Delfland voor de nakoming van de financiële verplichtingen van de coöperatie c.q. haar leden jegens Delfland uit hoofde van genoemde overeenkomst:
    1. In te stemmen met het collectief verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen op de zuivering Nieuwe Waterweg onder voorwaarde dat de volledige kosten gedekt worden door de coöperatie in oprichting.
    2. In te stemmen met het investeringsvoorstel Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg en daarmee:
        a. Het investeringsplan ter grootte van € 12.717.100 vast te stellen;
        b. Het gecombineerde ontwerp- en uitvoeringskrediet ter hoogte van € 11.515.000 beschikbaar te stellen.
    3. In te stemmen om deze investeringen af te schrijven in 12 jaar.

1. Probleemstelling - context

Conform het Activiteitenbesluit (wet milieubeheer) moet de glastuinbouwsector uiterlijk op 1 januari 2021 gewasbeschermingsmiddelen zuiveren uit het rest/afvalwater. Vanaf 2027 moeten ook nutriënten uit het afvalwater gezuiverd worden. Het eerste is een wettelijke verplichting en het tweede komt voort uit een afsprakenkader van de sector zelf.

Naar aanleiding van een verzoek daartoe van Glastuinbouw Nederland, is Delfland voornemens om een deel van de glastuinbouwers in Westland, Midden-Delfland en Hoek van Holland te faciliteren bij het collectief zuiveren van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten op de AWZI Nieuwe Waterweg. Hiervoor is een extra zuiveringstrap nodig. In deze trap wordt het effluent van de zuivering behandeld met ozon, voordat het op de Nieuwe Waterweg wordt geloosd. Ten aanzien van de nutriënten wordt het bestaande zuiveringsproces op de huidige installatie verder geoptimaliseerd. Een bijkomend voordeel is dat bij dit proces ook voor het overgrote deel medicijnresten uit het (huishoudelijk)afvalwater gezuiverd worden.

Om zoveel mogelijk glastuinbouwbedrijven de mogelijkheid te geven aan te sluiten, wordt er een gemaal gebouwd en een persleiding aangelegd vanuit de buffer Perdik (De Lier) naar het rioolgemaal Staelduinen. Hierdoor wordt een groot deel van het tuinbouwwater vanuit de omgeving De Lier niet langer naar AWZI De Groote Lucht, maar naar AWZI Nieuwe Waterweg afgevoerd.

Dit alles vergt een investering van € 12.717.100. De deelnemende glastuinbouw ondernemers zullen deze investering en alle bijkomende en operationele kosten in 12 jaar terugbetalen. Een collectieve zuivering op een dergelijke schaal (ruim 10% van de Nederlandse glastuinbouw) wordt gezien als een eerste stap naar een circulaire waterketen, waarbij uiteindelijk het effluent weer kan worden hergebruikt in eigen gebied. Mede om die reden doen ook de Gemeente Westland en de Provincie Zuid-Holland mee in de totstandkoming van de collectieve zuivering. Dit wordt verder toegelicht onder het kopje risico's. Ook heeft het NAD (Netwerk Afvalwaterketen Delfland) met een brief het belang van het initiatief aangegeven (zie bijlage).

Gelet op de datum van de inwerkingtreding van het Activiteitenbesluit per 1 januari 2021 en het feit dat de realisatie van de collectieve zuivering 2 jaar in beslag neemt, moet zo spoedig mogelijk met de realisatie worden gestart. Om die reden wordt de uitvoering van de collectieve zuivering gekoppeld/samengenomen met de realisatie van de Zoetwaterfabriek op AWZI De Groote Lucht (onderdeel van het project S.C.H.O.O.N.). Voor de overbruggingsperiode tussen 1-1-2021 en het gereedkomen van de collectieve zuivering is de sector er zelf verantwoordelijk voor dat aan de zuiveringsplicht wordt voldaan. In de toelichting wordt dit verder uitgewerkt.

2. Beoogd effect

Delfland gaat in opdracht en voor rekening van een op te richten coöperatie van glastuinbouwondernemers op AWZI Nieuwe Waterweg gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten verwijderen uit het afvalwater. Daarnaast zullen bij dit proces ook medicijnresten uit het afvalwater worden gezuiverd, maar daarop wordt niet gestuurd. De installatie is naar verwachting per oktober 2022 operationeel. Hiermee wordt een eerste stap gezet naar een circulaire waterketen.

3. Kernboodschap

Delfland financiert voor, realiseert, beheert en bedient voor de komende 12 jaar in opdracht en op volledige kosten van de nog op te richten coöperatie een collectieve zuivering voor gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Dit project draag indirect bij aan de waterkwaliteit, doordat de deelnemers verplicht worden te voldoen aan het rioleringsprotocol. Direct draagt dit project bij doordat er effluent van een betere kwaliteit op de Nieuwe Waterweg wordt geloosd.

De collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg is een gezamenlijk project van Glastuinbouw Nederland, de gemeente Westland, Provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Delfland.

De collectieve zuivering is een belangrijke stap op de weg naar een circulaire waterketen, waarbij uiteindelijk geen zoet water meer via de zuivering wordt afgevoerd naar de het buitenwater.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Naar aanleiding van de landelijke discussie over de haalbaarheid en betaalbaarheid van de zuiveringsplicht voor glastuinbouwbedrijven, hebben LTO Glaskracht (tegenwoordig Glastuinbouw Nederland) en Delfland in 2015 een quick scan uitgevoerd naar het optimale schaalniveau voor verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen.

Daarnaast is een verkennende studie gedaan naar de haalbaarheid van verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen op AWZI Nieuwe Waterweg. De VV is op 24 september 2015 (zaaknummer 40489) geïnformeerd over de resultaten van deze verkenning. In het D&H van 1 maart 2016 (zaaknummer 47230) is besloten actief te participeren in de uitwerking van de businesscase. Dit dossier is in februari 2019 in de verenigde vergadering afgesloten (nummer 1312)

Op basis van nieuwe uitgangspunten heeft Glastuinbouw Nederland op 23 mei 2019 Delfland gevraagd mee te werken aan een nieuwe businesscase. Hierop heeft het College van D&H op 5 juni 2019 positief geantwoord, is de VV geïnformeerd en is het dossier 1312 heropend. In de vertrouwelijke commissie Waterveiligheid en Waterketen van 11 september 2019 is het besluit toegelicht en zijn de randvoorwaarden voor een nieuw voorstel opgehaald

5. Regelgeving en Beleid

De wettelijke grondslag voor het verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen is artikel 3.64a Activiteitenbesluit milieubeheer. Op grond van het eerste lid van dat artikel, dient het drainwater, drainagewater en het spoelwater van een waterdoseringsinstallatie dat gewasbeschermingsmiddelen bevat, alvorens dat wordt geloosd (op het riool), voor ten minste 95 procent van de daarin aanwezige gewasbeschermingsmiddelen te worden ontdaan. Deze verplichting geldt niet, indien het water na de lozing wordt geleid door een zuiveringsvoorziening die, of een zuivering technisch werk dat, ten minste 95 procent van de gewasbeschermingsmiddelen uit het water verwijdert (art. 3.64a lid 2).

Bij de uitvoering van de collectieve zuivering wordt rekening gehouden met de volgende wetten en regels:

1. De wet Markt en Overheid: in deze wet zijn regels opgenomen over de condities waaronder een overheid een dienst kan en mag verlenen. De wet gaat uit van vier principes:
    - Alle kosten die aan een dienst verbonden zijn, moeten worden doorberekend in de prijs.
    - Overheden mogen eigen bedrijven niet bevoordelen.
    - Overheden mogen informatie waar ze als overheid over beschikken niet gebruiken voor het verlenen van de dienst.
    - Er moet sprake zijn van functiescheiding bij de functionarissen die de dienst verlenen.
2. De EU Mededeling betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag (thans de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, VWEU) op staatssteun in de vorm van garanties. De Mededeling geeft een toelichting over de wijze waarop de Europese Commissie uitvoering geeft aan de verdragsartikelen over staatssteun in de vorm van garanties. Artikel 107 VWEU luidt:
    - Behoudens de afwijkingen waarin de Verdragen voorzien, zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.
3. Waterwet/Waterschapswet: deze wetten bevatten het kader waarbinnen het waterschap haar taken uitoefent.

Gezien de omvang van het project en de complexiteit, hebben we een ‘second opinion’ opgevraagd bij een der Feltz Advocaten, een gerenommeerd advocatenkantoor op dit vlak. Uit deze second opinion is gebleken dat de gekozen aanpak rechtmatig is.

6. Financiën

Voorgaande is uitgewerkt in een schetsontwerp en de daarbij behorende kostenraming, waarbij voor rente en afschrijving is uitgegaan van een looptijd van 12 jaar.

	Investering	Rente / afschrijving (per jaar)	Onderhoudskosten (per jaar)*	Variabele kosten (per jaar)*
Ozoninstallatie	€ 5.730.000	€ 586.131	€ 86.000	€ 391.500
Persleiding en gemaal	€ 6.721.000	€ 687.502	PM**	PM**
Nutriënten	€ 266.100	€ 27.220	€ 193.000	
Totaal	**€ 12.717.100**	€ 1.300.853	€ 670.500+ PM	

*De beheer- en onderhoudskosten zijn eerste inschattingen.

** De kosten van de persleiding en gemaal worden nog verder uitgewerkt, deze zijn afhankelijk van het verdere ontwerp.

Het investeringsplan is geraamd op € 12.717.100. Het benodigde gecombineerde ontwerp- en uitvoeringskrediet bedraagt € 11.515.000.

Zoals aangegeven zal de coöperatie jaarlijks de werkelijk gemaakte kosten vergoeden over de contractperiode. Onderdeel van de kosten zijn: de afschrijving en rente, inkoop van o.a. elektriciteit en zuurstof en onderhoudskosten (incl. uren voor de bediening enz.). De afspraak is dat er jaarlijks een vast bedrag als voorschot wordt betaald, waarbij achteraf verrekening plaatsvindt met de werkelijk gemaakte kosten.

Het contract met de coöperatie heeft een looptijd van 12 jaar. Een langere contractperiode is vanuit ondernemersoptiek niet wenselijk. Een kortere periode geeft een verhoging van de jaarlasten en is daarom niet gewenst vanuit de ondernemers. Dit betekent dat Delfland de gehele installatie afschrijft in 12 jaar, terwijl de technische levensduur langer is. Dit wijkt af van onze eigen afschrijvingstermijnen.

De rente is vooralsnog vastgesteld op 3,5%. Dat is binnen Delfland de reguliere rekenrente. Met de coöperatie zal de definitieve marktconforme rente worden vastgesteld. Daarop worden ook de betalingen vanuit de glastuinbouw aangepast.

7. Duurzaamheid

Een ozoninstallatie verbruikt relatief veel energie. Dat strookt niet met de ambitie van Delfland om in 2025 energieneutraal te zijn. Echter, het collectief zuiveren van afvalwater is minder negatief voor het Nederlandse energieverbruik, dan separate zuiveringen bij individuele bedrijven. Daarnaast koopt Delfland alleen Hollandse wind in als duurzame energiebron. Hierdoor doet deze investering geen afbreuk aan een duurzamere energievoorziening.

Met het verder zuiveren van het huishoudelijke- en tuinbouwafvalwater draagt dit project bij aan een betere waterkwaliteit. Ook is het een stap in de richting van het sluiten van de waterketen.

8. Organisatorische en personele consequenties

Projecten kunnen binnen de huidige formatie worden uitgevoerd, ook doordat we de aanbesteding combineren met de aanbesteding van project S.C.H.O.O.N. De beide installaties hebben veel overeenkomsten en een gezamenlijk bouwteam biedt voor beide projecten voordelen. Ook de bediening en het onderhoud zijn dusdanig gering dat ze binnen de bestaande capaciteit worden gerealiseerd. De kosten worden zoals aangegeven doorberekend aan de coöperatie.

9. OR/GO

Niet van toepassing

10. Risico- en beheersmaatregelen

Risico 1: De coöperatie is niet in staat een deel van de jaarlijkse bijdrage (aflossing en rente) te betalen, als gevolg van afhakende ondernemers.

> **Beheersmaatregel:** In de zuiveringsovereenkomsten tussen de coöperatie en de individuele glastuinbouwondernemers wordt een clausule opgenomen dat bij het tekenen van het contract een plicht op het perceel wordt gelegd voor de betaling. In de overeenkomst tussen Delfland en de coöperatie zal opgenomen worden dat Delfland hierop aanspraak kan maken.

Risico 2: De gehele coöperatie is niet in staat de jaarlijkse bijdrage (aflossing en rente) te betalen

Beheersmaatregel:
Gezien het belang in realisatie van een circulaire waterketen zeggen de gemeente Westland en de Provincie Zuid-Holland ieder een borgstelling van maximaal € 1,9 miljoen toe, mocht dit risico optreden. Daarnaast zal de coöperatie starten met betalingen per 1-1-2021, dus voordat de investering in zijn geheel is gerealiseerd. De omvang van deze vooruitbetaling is ook € 1,9 miljoen euro. In ogenschouw nemende de restwaarde van de installatie, is er een financieel restrisico van maximaal € 1,9 miljoen voor Delfland. Deze afspraken worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de coöperatie, provincie Zuid-Holland, de gemeente Westland en het Hoogheemraadschap van Delfland. De colleges van B&W en GS hebben beide het voornemen tot het sluiten van de overeenkomst bevestigd.

Risico 3: De wet- en regelgeving rond het verwijderen van medicijnresten verandert, waardoor Delfland mogelijk nieuwe eisen opgelegd krijgt met betrekking tot het verwijderen van medicijnresten.

Beheersmaatregel: in de te sluiten overeenkomst tussen Delfland en de coöperatie is opgenomen dat partijen bij wijziging van wetgeving omtrent deze onderwerpen opnieuw om de tafel gaan.

Risico 4: de opleverdatum van de collectieve zuivering wordt niet gehaald

Beheersmaatregel:
1. de realisatie van de collectieve zuivering wordt gecombineerd met de Zoetwaterfabriek. Hierdoor wordt tijd gewonnen ten opzicht van een separate aanbesteding (ca. 6 maanden);
2. aan de koppeling van de beide projecten zijn randvoorwaarden gesteld waaraan binnen Delfland uitvoering kan worden gegeven (zie ook onder 'Toelichting');
3. Tussentijds wordt aan het dagelijks en algemeen bestuur gerapporteerd over de voortgang van de projecten, op basis waarvan zo nodig bijstellen/herprioritering plaatsvindt en/of bestuurlijke samenwerkingspartners worden geïnformeerd.

De verantwoordelijkheid voor het zuiveren van gewasbeschermingsmiddelen uit het restwater blijft ten alle tijden bij de ondernemers liggen, mocht het project onverhoopt later worden opgeleverd, ligt de verantwoordelijkheid voor het niet voldoen aan de zuiveringsplicht dus ook nog steeds bij de deelnemende ondernemers.

Risico 5: gezien de relatief korte realisatietijd is het essentieel dat de benodigde vergunningen snel worden verkregen.

Beheersmaatregel: Met de betrokken gemeenten en de provincie worden afspraken gemaakt over een inspanningsverplichting de vergunningen zo snel als mogelijk te verlenen.

11. Communicatie (in- en extern)

Collectief voor schoner water
De glastuinbouwsector is verplicht het afvalwater uit de kassen te zuiveren van gewasbeschermingsmiddelen voor zij het loost op het riool. In 2027 moeten ook de voedingsstoffen uit het water worden gehaald. Glastuinbouw Nederland heeft Delfland gevraagd om de glastuinbouwsector in ons gebied hierbij te helpen. De gezamenlijke uitwerking hiervan heeft geleid tot een voorstel voor een collectieve zuivering op AWZI Nieuwe Waterweg.

Delfland zuivert dagelijks het afvalwater van de 1,2 miljoen inwoners en 35.000 bedrijven in ons beheergebied. Wij zijn dus een logische partner voor de glastuinbouwondernemers. Voor het verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten is wel een extra zuiveringsstap nodig: wij gaan het water op AWZI Nieuwe Waterweg nabehandelen met ozon.

Om zoveel mogelijk glastuinbouwbedrijven de mogelijkheid te geven aan te sluiten, bouwen wij een nieuw gemaal en wordt een persleiding aangelegd vanuit De Lier naar het rioolgemaal Staelduinen. Hierdoor wordt een groot deel van het tuinbouwwater vanuit de omgeving De Lier niet langer afgevoerd naar AWZI De Groote Lucht, maar naar AWZI Nieuwe Waterweg. De kosten voor een en andere worden betaald door de deelnemende ondernemers.

Een collectieve zuivering op deze schaal -met ruim 10% van de Nederlandse glastuinbouw- is een mooie eerste, gezamenlijke stap naar een circulaire waterketen, waarbij schoongemaakt afvalwater kan worden hergebruikt in eigen gebied. Mede om die reden doen ook de Gemeente Westland en de Provincie Zuid-Holland mee in de totstandkoming van de collectieve zuivering.

Het voorstel wordt op 25 juni 2020 behandeld door ons algemeen bestuur.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Na besluitvorming in de VV zal het college van D&H binnen de gestelde randvoorwaarden de verdere contractvorming afronden. Pas na de ondertekening van de dienstverleningsovereenkomst tussen de coöperatie en het college van D&H wordt de verdere uitvoering van het project opgepakt en worden de middelen aangewend.

13. Bevoegd orgaan

Het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden is op basis van artikel 84 van de Waterschapswet bevoegd overeenkomsten aan te gaan met individuele partijen.

De Verenigde Vergadering is op basis van artikel 77 van de Waterschapswet bevoegd tot het vaststellen van het investeringsplan en het beschikbaar stellen van krediet.

14. Toelichting

In het activiteitenbesluit (wet milieubeheer) wordt de glastuinbouw verplicht om per 1-1-2018 restwater te zuiveren op gewasbeschermingsmiddelen. Ook wordt de glastuinbouw verplicht om per 1-1-2027 te komen tot nagenoeg een nullozing ten aanzien van nutriënten (meststoffen, stikstof en fosfaat). T.a.v. de gewasbeschermingsmiddelen was het mogelijk om bij het vormen van een collectief uitstel te krijgen van de plicht tot 1-1-2021. De glastuinbouwondernemers in de nabijheid van de zuivering Nieuwe Waterweg hebben bij monde van Glastuinbouw Nederland Delfland verzocht om de zuivering van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten op zich te nemen.

Hiertoe hebben de gemeente Westland, Provincie Zuid-Holland, hoogheemraadschap Delfland, Glastuinbouw Nederland en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat samen onderzocht hoe een dergelijk project financieel, juridisch en technisch gerealiseerd kan worden.

Technisch
Uit het onderzoek uitgevoerd door glastuinbouw Nederland, is naar voren gekomen dat het mogelijk is om met de bouw van een ozoninstallatie als nageschakelde techniek (dus geplaatst na het effluentgemaal van de reguliere zuivering) aan de eisen te voldoen. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat een installatie met 1 gram Ozon per gram opgeloste koolstof (DOC) voldoende rendement oplevert. Voor de geplande installatie is door Glastuinbouw Nederland van de BZG (Beoordelingscommissie Zuiveringsinstallaties Glastuinbouw) een positief advies ontvangen. Op basis van een dergelijk positief advies, is het bevoegde gezag (gemeenten en omgevingsdiensten in deze) akkoord om de zuiveringsplicht op deze wijze in te vullen.

Om met de zuivering ook een bijdrage te kunnen leveren aan het verwijderen van de meststoffen, zal het "gewone" biologische proces van de zuivering verder worden geoptimaliseerd. De grootste vermindering van fosfaat en nitraat zal op de glastuinbouwbedrijven zelf plaatsvinden (behoud van meststoffen is een financieel interessante businesscase voor ondernemers), maar om aan de "nagenoeg nul eis" te kunnen voldoen moet de afvalwaterzuivering dus verder worden geoptimaliseerd, opdat daarmee ook nutriënten uit het tuinbouwwater worden verwijderd. Hierover heeft Glastuinbouw Nederland afspraken gemaakt met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (als wetgevende instantie).

Om zoveel mogelijk glastuinbouwers deel te kunnen laten nemen is onderzocht hoe ook glastuinbouwers vanuit de omgeving De Lier en Poeldijk kunnen worden aangesloten. Vanuit Poeldijk bleek aansluiting financieel niet haalbaar, maar vanuit De Lier is het mogelijk gebleken om ca. 389 ha glastuinbouw aan te sluiten via een te realiseren persgemaal en persleiding met de zuivering Nieuwe Waterweg. De persleiding wordt gerealiseerd vanuit de buffer Perdik (De Lier) en via het rioolgemaal Staelduinen (nabij Staelduinse Bos) met de zuivering Nieuwe Waterweg verbonden, op deze manier kan ca. 1600 ha glasoppervlak gebruik maken van de collectieve zuivering. 1089 ha heeft aangegeven bij glastuinbouw Nederland hun interesse in deelname kenbaar gemaakt.

Financieel
De financiën zijn in de financiële paragraaf verder uitgewerkt.

In de risicoparagraaf is aangegeven dat er met de gemeente Westland, de coöperatie en de gemeente Westland principe afspraken gemaakt over het delen van de financiële gevolgen als de coöperatie niet aan zijn betalingsverplichting kan voldoen. Hierbij is uitgegaan van het maximale risico, namelijk als de installatie net is opgeleverd en er nog geen reguliere afbetalingen zijn geweest. De principe afspraken gaan uit van een boekwaarde van de installatie op dat moment van € 5.117.100. De installatie is van Delfland en daarmee ook de boekwaarde. Het resterende deel is door 4 gedeeld, waarbij de coöperatie dit voldoet door een vooruitbetaling in de eerste 2 jaar (tijdens de realisatie) en de gemeente en provincie in de vorm van een borgstelling/garantstelling.

Investeringsplan	€ 12.717.100	
Vooruibetaling coöperatie	€ 1.900.000	-/-
Garantstelling gemeente Westland	€ 1.900.000	-/-
Garantstelling PZH	€ 1.900.000	-/-
Resttisico Delfland	€ 1.900.000	-/-
Boekwaarde installatie	**€ 5.117.100**	

Juridisch
Delfland verleent een dienst aan de coöperatie. Hieronder ligt een privaatrechtelijke overeenkomst (zuiveringscontract). Een waterschap heeft deze mogelijkheid, maar moet zich daarbij wel houden aan een aantal regels.

De belangrijkste daarbij is dat de betaling van de dienst door derden, de werkelijk gemaakte kosten betreft. Als Delfland minder vergoed krijgt, dan is mogelijk sprake van staatssteun. Als Delfland meer vergoed krijgt, dan is er sprake van winst en voldoen we niet aan de regels van de wet markt en overheid. Dit aspect wordt voorkomen door jaarlijkse verrekening achteraf.

Het tegen vergoeding verrichten van de extra zuiveringsstap doet Delfland als ondernemer en niet vanuit de taak. Delfland is daarom btw verschuldigd over de vergoeding die het aan de tuinders in rekening brengt en is de btw voor de tuinders aftrekbaar voor de gemaakt kosten.

Een ander belangrijk punt is dat de tuinders per 1-1-2021 hun gewasbeschermingsmiddelen moeten zuiveren. De ozoninstallatie zal volgens planning per oktober 2022 gereed zijn. Delfland heeft aangeven dat de sector zelf verantwoordelijk is voor de te overbruggen periode. Hiertoe heeft de gemeente Westland uitstel van de zuiveringsplicht aangevraagd via de crisis- en herstelwet, dit ondersteund door Delfland, Glastuinbouw Nederland en Provincie Zuid-Holland en in afspraak met de ministeries van I&W en BZK. De definitieve reactie van de minister wordt eind 2020 verwacht.

Uitvoering
Om voldoende vaart te maken met de uitvoering, is de ozoninstallatie als optie meegenomen in de al lopende aanbesteding van het project S.C.H.O.O.N. Dit betekent dat we na het VV-besluit op 25 juni 2020 in de nota van inlichtingen van de aanbesteding het project verder zullen specifiëren en uitvragen. Als de zuiveringsovereenkomst en de bestuursovereenkomst zijn ondertekend, zal eind september 2020 het project worden gegund en de verdere voorbereiding en uitvoering ter hand worden genomen.

Het samenpakken van de twee ozoninstallaties (de installatie in S.C.H.O.O.N. heeft grote gelijkenissen) heeft als voordeel, dat er twee nagenoeg identieke installaties zullen worden gebouwd wat winst oplevert ten aanzien van het beheer en onderhoud. Tevens is de verkorte doorlooptijd, door nu mee te lopen in de aanbesteding een voordeel. Als nadeel kan benoemd worden dat er mogelijk een kostenstijging en vertraging kan ontstaan op het project S.C.H.O.O.N. De kleine kans op dit nadeel weegt niet op tegen de voordelen. Om het risico op vertraging van het project S.C.H.O.O.N. nog verder te minimaliseren zullen we in de uitvoering onder meer een medewerker aan stellen als ‘uitvoeringscoördinator’ om alle lopende projecten in de uitvoering te coördineren en afstemmen.

Daarnaast zullen de vervangingsinvesteringen rond het effluentgemaal van de zuivering en de bypassleiding deels parallel worden uitgevoerd en moeten in ieder geval afgerond zijn, voor de oplevering van de collectieve zuivering.

15. Bijlagen

1. SSK-raming ozoninstallatie
2. SSK-raming gemaal en persleidingen
3. Schrijven Provincie Zuid-Holland
4. Schrijven Netwerk Afvalwaterketen Delfland

Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe-Waterweg

Dossiernummer : 1312
Vergaderdatum : 25 juni 2020

Hoogheemraadschap van Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 26 mei 2020, dossiernummer 1312;

gelezen het positieve advies van de commissie Waterveiligheid en Waterketen;

overwegende dat:
- Dit project een bijdrage levert aan een betere waterkwaliteit
- Met dit project een belangrijke stap gezet wordt naar een circulaire waterketen
- De kosten van dit project bij de deelnemende tuinbouw ondernemers ligt
- Dit project gesteund wordt door de gemeente Westland en Provincie Zuid-Holland
- De risico's zo goed als mogelijk beheerst worden

Gelet op:

artikel 77 van de Waterschapswet;
D&H-besluit (1312)

Besluit:
- onder het voorbehoud van de oprichting van de coöperatie waarmee een zuiveringsovereenkomst wordt aangegaan;
- onder het voorbehoud dat de overeenkomst tussen Delfland en die coöperatie tot stand komt en in werking treedt en
- onder het voorbehoud dat de provincie Zuid-Holland en de gemeente Westland elk voor een maximaal bedrag van € 1.900.000 garant staan jegens Delfland voor de nakoming van de financiële verplichtingen van de coöperatie c.q. haar leden jegens Delfland uit hoofde van genoemde overeenkomst:

  1. In te stemmen met het collectief verwijderen van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen op de zuivering Nieuwe Waterweg onder voorwaarde dat de volledige kosten gedekt worden door de coöperatie in oprichting.
  2. In te stemmen met het investeringsvoorstel Collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg en daarmee:
     a. Het investeringsplan ter grootte van € 12.717.100 vast te stellen;
     b. Het gecombineerde ontwerp- en uitvoeringskrediet ter hoogte van € 11.515.000 beschikbaar te stellen.
  3. In te stemmen om deze investeringen af te schrijven in 12 jaar.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 juni 2020, dossiernummer 1312

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Voorzitter,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

provincie ZUID HOLLAND

Gedeputeerde Staten

Contact
E.R. de Haan
T 070 - 441 76 23
er.de.haan@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder.
Ons kenmerk
PZH-2020-739760969
DOS-2019-0002376
Uw kenmerk

Bijlagen
-

Hoogheemraadschap van Delfland
T.a.v. het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden
Postbus 3061
2601 DB Delft

Onderwerp
Concept Bestuurlijk convenant collectieve zuivering
AWZI NW

Geacht college,

De afgelopen jaren is zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau overleg gevoerd met betrekking tot het realiseren van de businesscase collectieve zuivering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg. Met deze collectieve zuivering wordt invulling gegeven aan de in het Activiteitenbesluit milieubeheer opgenomen verplichting tot zuivering voor de glastuinbouw die rust op de tuinders.

In het bestuurlijk overleg heeft het Hoogheemraadschap van Delfland (Hoogheemraadschap) aangegeven bereid te zijn om de hiervoor noodzakelijke investeringen in een ozongenerator en bijkomend leidingenwerk te doen, waarbij de jaarlijkse lasten zullen worden doorberekend aan de Waterzuiveringscoöperatie Westland U.A. in oprichting (de coöperatie) waarin de tuinders zullen deelnemen. Delfland loopt gedurende de looptijd van de investering een financieel risico dat de coöperatie op enig moment niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Als randvoorwaarde voor het positief besluiten over de te nemen investeringen heeft uw college aangegeven dit risico te willen delen tussen het Hoogheemraadschap, de gemeente Westland (de gemeente) en de provincie Zuid-Holland (de provincie). Het maximale restrisico bestaat uit de initiële investering na aftrek van de restwaarde van deze investering en de door de coöperatie vanaf 1 januari 2021 te verrichten betalingen. Conform huidige planning zal de collectieve zuivering per oktober 2022 functioneel zijn.

Voor het onderdeel zuiveringsinstallatie heeft het Hoogheemraadschap een aanbestedingsprocedure gestart voor de aanschaf van een ozongenerator voor het project zoetwaterfabriek AWZI Groote Lucht en, als optie, een ozongenerator voor de collectieve zuivering AWZI Nieuwe Waterweg. Tevens zijn, in concept, overeenkomsten opgesteld tussen het Hoogheemraadschap, coöperatie c.q. tussen de coöperatie en haar beoogde leden, zijnde tuinders waarop de wettelijke zuiveringsplicht rust.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen 90, 385 en 386 stoppen dichtbij het provinciehuis. Vanaf station Den Haag CS is het tien minuten lopen. De parkeerruimte voor auto's is beperkt.

provincie ZUID HOLLAND

Ons kenmerk
PZH-2020-739760969

In het bestuurlijk overleg van 4 mei 2020 is voorgesteld om de deling van het financieel risico tussen het Hoogheemraadschap, de gemeente en de provincie vast te leggen in een bestuurlijk convenant. In het bestuurlijk convenant wordt tevens vastgelegd dat de coöperatie start met aanbetalingen in 2021 en 2022.

De provincie steunt het voornemen om een bestuurlijk convenant aan te gaan waarmee de uitgangspunten worden vastgelegd voor de realisatie van een collectieve waterzuivering voor het afvalwater uit de glastuinbouw, de gelijke verdeling van het aan deze investering voor het Hoogheemraadschap verbonden restrisico over Delfland, de gemeente en de provincie door middel van een borg- of garantstelling door laatstgenoemden, en de voorwaarden waaronder dit kan.

Op dit moment is er een concept bestuurlijk convenant welke op basis van door alle betrokken partijen gestelde voorwaarden en uitgangspunten nog nader wordt uitgewerkt. Wij hopen met u en de andere partijen uiterlijk in september 2020 het definitieve convenant aan te gaan.

Tevens hebben wij de noodzakelijke financiële middelen gereserveerd, zulks onder voorbehoud van instemming door provinciale staten voor zover noodzakelijk.

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

We verwachten u met dit schrijven voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,	voorzitter,
drs. H.M.M. Koek	drs. J. Smit

C.c. College B&W van Westland
C.c. Glastuinbouw Nederland

Netwerk Afvalwaterketen Delfland

Hoogheemraadschap van Delfland
T.a.v. de leden van de Verenigde Vergadering
Postbus 3061
2601 DB Delft

onderwerp Ontwikkeling afvalwaterketen, lineair naar circulair systeem.
nadere informatie J.P. Vrieswijk
verzenddatum 25-03-2020
zaaknummer 1113143
briefnummer 1041346
uw brief van
uw kenmerk

Geachte leden van de Verenigde Vergadering,

De afvalwaterketen ontwikkelt van een lineair systeem richting een circulair systeem. Dat vraagt om samenwerking met verschillende partijen zoals Waterschap, Provincie, drinkwaterbedrijven en particuliere initiatieven en gebruikers. Op 22 november 2013 is daarom de bestuurlijke overeenkomst afvalwaterketen Delfland ondertekend met als doel de waterketen in 2050 samen circulair te hebben gemaakt.

De visie voor 2050 ligt ver weg in de tijd, zo'n 30 jaar is er nog te gaan. Maar het realiseren van een circulaire (afval-)waterketen vraagt om een transitie, een fundamentele en diepgaande verandering in het denken over en omgaan met (afval)water. Kenmerkend voor een transitie is dat niet alles tegelijk hoeft. Maar kansen die zich voordoen moeten wel gepakt worden om het uiteindelijke doel zo efficiënt mogelijk te bereiken.

Op dit moment doen zich een aantal kansen voor. Nieuwe wetgeving rond het zuiveren van gewas-beschermingsmiddelen in de glastuinbouw is in de laatste fase van implementatie beland.
Het binnenkort vervallen van lopend maatwerk noodt ons tot het maken van keuzes rond grondwater-onttrekking en brijnlozingen in de ondergrond. Ook duurzaamheidsdoelstellingen en de klimaatverandering stelt nieuwe eisen aan het duurzamer maken van het polderwatersysteem om voldoende zoet water voorradig te hebben in lange perioden van droogte.

Recent zijn uit de markt initiatieven gekomen voor gietwaterproductieplannen vanuit effluent op de Afvalwaterzuivering (AWZI) Harnaschpolder (Initiatief EVIDES industriewater) en de AWZI Nieuwe-Waterweg (Initiatief Glastuinbouw Nederland). Levering van dit gietwater aan de glastuinbouw zou de circulaire waterketen in de glastuinbouw kunnen versnellen. De extra zuiveringstrap op de AWZI's om goed gietwater te produceren zorgt er tevens voor dat medicijnresten uit het gietwater worden gehaald (bijdragen aan de KRW-doelen). Grondwateronttrekkingen in kwetsbare gebieden vanwege de productie van goed gietwater, kunnen beëindigd worden en is er geen noodzaak meer voor het afgeven van maatwerk voor brijnlozingen in de ondergrond (bijdrage aan de KRW-doelen).
Grondwateronttrekkingen veroorzaken bodemdaling in kwetsbare gebieden in de regio Delfland en hebben daarmee negatieve invloed op de leefbaarheid.

Het kernteam ziet de gietwaterprojecten als regionale projecten omdat de aanleg van het gietwater-transportsysteem op een groot deel van de regio impact heeft en waar mogelijk mee gekoppeld moeten worden met andere regionale plannen.

Het kernteam NAD ondersteunt de gietwaterproductieprojecten omdat ze in hoge mate bijdragen aan het (sneller) behalen van de NAD-doelstelling "Circulaire waterketen 2050".
Daarnaast kan de innovatieve kennis die wordt opgedaan bij de productie van gietwater ook gebruikt worden om het polderwatersysteem meer sluitend te maken. Gezuiverd en opgewerkt effluent kan gebruikt worden om in tijden van droogte het polderwater op peil te houden, waarmee ook de polderwaterketen circulair wordt gemaakt.

Het kernteam is voornemens beide gietwaterprojecten (AWZI Harnaschpolder en AWZI Nieuwe-Waterweg) toe te voegen aan de menukaart NAD 2020. Daarmee wordt het project onderdeel van de bestuurlijke overeenkomst.

Met vriendelijke groet,

ir. F.B. Huis in 't Veld
Programmamanager
Netwerk Afvalwaterketen Delfland

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1862
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.08
Omschrijving	GR Slibverwerking ontwerpbegroting 2021, kadernota 2021, jaarrekening 2019

Geagendeerd	Vergaderdatum
Verenigde Vergadering	25 juni 2020

Voorgesteld besluit

VV besluit:

1. Kennis te nemen van de Jaarrekening 2019 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009;
2. Kennis te nemen van de Kadernota 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009;
3. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009;
4. Af te zien van het indienen van een zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009.

Ontwerpbegroting 2021, Kadernota 2021 en Jaarrekening 2019 van de GR Slibverwerking 2009
Dossiernummer: 1862

Besluit VV

1. Kennis te nemen van de Jaarrekening 2019;
2. Kennis te nemen van de Kadernota 2021;
3. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2021;
4. Af te zien van het indienen van een zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 (waartoe D&H een conceptbrief heeft vastgesteld en aan de VV voorlegt).

1. Probleemstelling

In april 2020 biedt de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR) aan haar:

1. Jaarrekening 2019
2. Kadernota 2021
3. Ontwerpbegroting 2021

De Jaarrekening 2019, geeft inzicht in de resultaten over het boekjaar 2019. De kadernota 2021 bevat uitgangs- en aandachtspunten voor het opstellen van de begroting 2021 van de GR. De VV kan geen zienswijze indienen op de kadernota. Wel kan D&H als één van de deelnemers in de GR, op verzoek van de VV, proberen in het bestuur van de GR de koers bij te stellen.

De GR wenst haar begroting 2021 vast te stellen en doorloopt daartoe de vereiste procedure. Zij biedt daartoe haar ontwerpbegroting voor het jaar 2021 aan ter kennisname, met de mogelijkheid om hier een zienswijze op in te dienen.

De begroting van de GR betreft de kosten van het secretariaat en de ontvangst van garantstellingsprovisie. De kosten voor slibverwerking worden door HVC, die daarvoor door de GR gemandateerd is, rechtstreeks gefactureerd aan de individuele waterschappen.

De begroting wordt verdeeld over de deelnemende waterschappen. Omdat de besluitvorming door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) over toetreding tot de GR nog niet definitief was, is in deze ontwerpbegroting 2021 de meerjarenbegroting ongewijzigd aangehouden.

Besluitvorming over toetreding door HHNK en eventueel de waterschappen Amstel, Gooi en Vecht en Zuiderzeeland tot de GR heeft een effect op de omvang van de investering in slibverwerking door HVC en daarmee de verdeling van de garantstellingsprovisie. Er wordt een stijging van de te ontvangen garantstellingsprovisie voorzien. De kosten van het secretariaat kunnen licht stijgen, maar worden over meerdere deelnemers verdeeld, zodat de effecten daarvan beperkt blijven.

Na besluitvorming over investeringsomvang en toetreding van een of meerdere waterschappen tot de GR wordt een begrotingswijziging voorzien.

Inmiddels heeft hoogheemraadschap HHNK op 6 mei 2020 een besluit genomen tot toetreding tot de GR en wordt een daardoor een wijziging van deze begroting voorzien. Eventuele toetreding door AGV en Zuiderzeeland is nog onzeker.

2. Beoogd effect

De VV te laten kennisnemen van de ontwerpbegroting 2021 opdat de VV de mogelijkheid heeft bij de GR zienswijzen daarover naar voren te brengen.

3. Kernboodschap

De ontwerpbegroting 2021 van de GR Slibverwerking 2009 wordt ter kennis van de VV gebracht. Aan de VV wordt voorgesteld hierover geen zienswijze naar voren te brengen.

4. Historie - eerdere besluitvorming

In 1990 heeft Delfland samen met andere waterschappen DRSH N.V. opgericht en werd zij mede-eigenaar in de slibverbrandingsinstallatie in Dordrecht.
Op 19 november 2009 heeft de verenigde vergadering ingestemd met de overname van de aandelen van de gezamenlijke waterschappen in DRSH door HVC, in ruil voor aandelen in HVC. Verder heeft zij ingestemd met de oprichting van, en deelname van Delfland, in de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 en het onderbrengen van het aandeelhouderschap in HVC in deze gemeenschappelijke regeling. De gemeenschappelijke regeling behartigt het gezamenlijk belang van de deelnemende waterschappen in HVC.

Op 21 november 2019 (dossier 1537) heeft de verenigde vergadering kennisgenomen van het voorstel van de GR om in de aandeelhoudersvergadering van HVC te stemmen met toetreding van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier als aandeelhouder B in HVC onder voorwaarde dat HHNK toetreedt tot de GR Slibverwerking 2009. Op 6 mei 2020 heeft het algemeen bestuur van HHNK ingestemd met toetreding tot de GR Slibverwerking 2009.

5. Regelgeving en Beleid

Op grond van art. 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen, is de GR gehouden om acht weken voorafgaand aan vaststelling, de ontwerpbegroting ter zienswijze aan te bieden aan de algemene besturen van de deelnemende waterschappen. De VV kan haar zienswijze bij het dagelijks bestuur van de GR indienen.

6. Financiën

De kosten van de GR worden gelijk verdeeld over de deelnemers in de GR. Met vijf deelnemers bedraagt de bijdrage van Delfland voor het begrotingsjaar 2021 € 9.010,-.

Conform artikel 22 van de GR staat Delfland garant voor 24% van de garantstellingen door de GR aan HVC. Volgens dezelfde verdeelsleutel ontvangt Delfland 24% van de provisie voor de garantstelling door de GR. Volgens de ontwerpbegroting komt dat voor 2021 neer op een bedrag van € 57.456,-.

Met bovengenoemde bedragen is rekening gehouden in de begroting 2021.

Deze ontwerpbegroting 2021 voorziet nog niet in een begrotingsscenario voor toetreding van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier tot de GR Slibverwerking aangezien de besluitvorming daarover nog niet definitief was. De begroting 2021 zal nog gewijzigd moeten worden.

In het bestuursvoorstel (dossier 1537) over de toetreding van HHNK zijn de volgende financiële effecten t.o.v. de begroting 2020 voorzien:

- investering in een slibdroger voor een bedrag van maximaal € 30 miljoen, en deze te financieren onder de garantstellingsbepaling van artikel 7 van de ballotageovereenkomst aandeelhouders B in HVC.
- De GR is momenteel 12% aandeelhouder in HVC. Na toetreding van HHNK wordt dit 15,1%. Op dit moment staat Delfland garant voor 24% van de garantstellingen door

de GR aan HVC. Na toetreding van het HHNK daalt het percentage waarvoor Delfland garant staat naar 18%.
- De totale garantstelling voor de GR stijgt van € 25 miljoen naar € 55 miljoen door de investering van € 30 miljoen in de slibdroger. Voor de garantstelling ontvangt Delfland jaarlijks een provisie. Deze garantstellingsprovisie gaat in vanaf het jaar van ingaan van leningen voor de bouw van de slibdroger oplopen van € 57.582,- naar ca. € 100.000,- per jaar.

7. Duurzaamheid

HVC en SNB werken voor de bij hen aangesloten waterschappen gezamenlijk aan een plan om fosfaat terug te winnen uit as van de slibverbranding. Er worden meerdere scenario's onderzocht.
Voor de realisatie van de duurzaamheidsdoelstellingen wekt HVC voor haar aandeelhouders duurzame energie op. Via de bio-energiecentrale, de wind op zee participaties en de stoomturbine van de slibverbrandingsinstallatie wekt HVC duurzame energie op die de GR Slibverwerking naar zich toe mag rekenen.
Zoals gemeld in het voorstel over toetreding van HHNK (dossier 1537) leidt de extra uitgifte van aandelen B tot een verwatering van de (administratieve) toedeling van duurzame energie naar de huidige aandeelhouders B (van 12% naar 11,6%). Aan de andere kant genereert de nieuwe slibdroger nieuwe duurzame energie. Het is nog niet bekend of dit het effect van genoemde verwatering volledig compenseert.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

N.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

De ontwerpbegroting 2021 van de GR Slibverwerking 2009 wordt 26 mei 2020 t/m 9 juni 2020 ter inzage gelegd ten kantore van Delfland en gepubliceerd via de website van Delfland.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Een door de VV ingediende zienswijze op de ontwerpbegroting wordt toegevoegd aan de ontwerpbegroting alvorens deze in de GR wordt vastgesteld.

Conform art. 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen wordt de ontwerpbegroting voor eenieder ter inzage gelegd.

Op de website: www.hhdelfland.nl/bekendmakingen, wordt de volgende tekst gepubliceerd:

> Hoogheemraadschap van Delfland – kennisgeving – Ontwerpbegroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
>
> Het Hoogheemraadschap van Delfland neemt deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. Voor de aan haar opgedragen taken stelt de GR jaarlijks een programmabegroting op.

De ontwerpbegroting 2021 van de GR ligt met ingang van 26 mei 2020 twee weken voor eenieder ter inzage.

De ontwerpbegroting 2021 kunt u raadplegen via de bijlage bij deze publicatie. Het is ook mogelijk om de stukken in te zien op het hoofdkantoor van het Hoogheemraadschap van Delfland, Phoenixstraat 32 in Delft. Hiervoor kunt u een afspraak maken via onderstaande contactgegevens.

Voor het maken van een afspraak voor inzage en voor vragen naar aanleiding van deze kennisgeving kunt u op werkdagen van 9.00-16.00 uur contact opnemen met het klantcontactcentrum (KCC), te bereiken op telefoonnummer (015) 260 81 08 of via loket@hhdelfland.nl

13. Bevoegd orgaan

De VV is bevoegd zienswijzen op de ontwerpbegroting naar voren te brengen op grond van Wgr. art 50g lid 3. (GR waterschappen) en art 68 (GR waterschappen en gemeenten).

14. Toelichting

De GR Slibverwerking 2009 is ingesteld met het doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. De kerntaak van de gemeenschappelijke regeling is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de NV HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door NV HVC ten behoeve van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. Hiertoe oefent de GR een actief aandeelhouderschap uit, om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Jaarlijks brengt het DB van de GR de ontwerpbegroting in procedure om tot een vastgestelde begroting te komen.

Volgens Wgr. art. 50g lid 1, moet de ontwerpbegroting acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur van de GR ter vaststelling wordt aangeboden, door het dagelijks bestuur van de GR aan het algemeen bestuur van de deelnemende overheden ter kennisname worden toegezonden.

Hierna volgt de procedure als vermeld onder 5. Regelgeving en Beleid.
De enige verplichting die op Delfland rust, is het ter inzage leggen en de bekendmaking daarvan. Delfland behoeft niet op te roepen tot reacties en evenmin iets met eventuele reacties te doen.

Wegens het bepaalde in Wgr. art 50g stelt het algemeen bestuur van de GR de begroting voor het komende jaar vast.
Het dagelijks bestuur van de GR zendt de begroting binnen vier weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan gedeputeerde staten van de provincie waarin haar plaats van vestiging ligt.

15. Bijlagen

1. Jaarrekening 2019
2. Kadernota 2021
3. Ontwerpbegroting 2021
4. Brief VV aan bestuur GR (kenmerk 1453644)

Ontwerpbegroting 2021, Kadernota 2021 en Jaarrekening 2019 van de GR Slibverwerking 2009

Dossiernummer : 1862
Vergaderdatum : 25-06-2020

Hoogheemraadschap van Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 26-05-2020, dossiernummer 1862;

gelezen het positieve advies van de commissie Waterveiligheid en Waterketen;

overwegende dat:

- De GR Slibverwerking 2009 haar ontwerpbegroting voor het jaar 2021 ter kennisgeving heeft toegezonden;
- de ontwerpbegroting twee weken voor een ieder ter inzage heeft gelegen;
- er voor Delfland geen aanleiding bestaat tot het naar voren brengen van zienswijzen;
- de GR Slibverwerking 2009 hiervan op de hoogte zal worden gebracht.

Gelet op:

- artikel 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Besluit:

1. Kennis te nemen van de Jaarrekening 2019 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009;
2. Kennis te nemen van de Kadernota 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009;
3. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009;
4. Af te zien van het indienen van een zienswijze op de Ontwerpbegroting 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25-06-2020

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen dr. P.H.W.M. Daverveldt

Jaarstukken 2019

Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

Opgesteld door	: Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
Datum	: 14 februari 2020
Versie	: 1.1

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

Inhoud

1. Inleiding 3
1.1. Algemeen 3
1.2. Doelstelling 3
1.3. Bestuurlijke ontwikkeling 4
1.4. Leeswijzer 5
JAARVERSLAG 6
2. Programmaverantwoording 7
2.1. Wat wilden we bereiken? 7
2.2. Wat hebben we daarvoor gedaan? 7
2.3. Wat heeft het gekost? 8
3. Paragrafen 10
3.1. Weerstandsvermogen 10
3.2. Financiering 10
JAARREKENING 11
4. Exploitatierekening en balans per 31 december 2019 12
4.1. Waarderingsgrondslagen 12
4.2. Exploitatierekening 12
4.3. Toelichting op de exploitatierekening 13
4.4. Balans per 31 december 2019 14
4.5. Toelichting op de balans per 31 december 2019 15
4.6. Niet uit de balans blijkende verplichtingen 17
4.7. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 17
Bijlage 1: Aangeleverde hoeveelheid slib, zand en droge stof 19

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

1. Inleiding

1.1. Algemeen

De verwerking van slib is een activiteit waaraan vanuit maatschappelijk oogpunt steeds meer eisen worden gesteld, onder andere op het gebied van duurzaamheid en kosteneffectiviteit. Om ook op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, de rechtsvoorganger van waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft in 1990 geleid tot de oprichting van DRSH NV[1] door die waterschappen.

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de waterschappen in eigendom overgedragen aan de N.V. HVC. Als tegenprestatie hebben de waterschappen een belang, in de vorm van 397 aandelen, verkregen in N.V. HVC, zijnde circa 13% van het totaal aantal aandelen. Deze aandelen zijn in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009, verder: GR.

Als gevolg van de uitgifte door HVC van aandelen aan nieuwe aandeelhouders in 2011 is het belang sinds januari 2014 teruggelopen tot circa 12% in N.V. HVC. Het waterschapsbelang is verankerd in de statuten van N.V. HVC en de ballotageovereenkomst tussen de Zuid-Hollandse waterschappen en N.V. HVC en staat daarin op een gelijk niveau met de andere aandeelhoudersbelangen (gemeenten) in de N.V. HVC.

1.2. Doelstelling

De GR heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de verwerking van zuiveringsslib en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. De taak van de GR is het behartigen van het aandeelhouderschap in de N.V. HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door N.V. HVC ten behoeve van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. Hiertoe oefent de GR een actieve rol als aandeelhouder uit, om daarmee namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te bereiken.

De aandeelhouders van HVC zijn publieke organisaties: gemeenten, waterschappen, andere gemeenschappelijke regelingen. Zeggenschap in de N.V. HVC is niet alleen gebonden aan het hebben van aandelen in de N.V. HVC, maar vooral aan de manier waarop de rol van aandeelhouder wordt ingevuld.

Afvalverwerking en biomassaverwerking (waaronder het zuiveringsslib valt) hebben steeds meer raakvlakken. De uitvoering van de activiteiten vergt nagenoeg dezelfde disciplines. Door deelname van de gemeenschappelijke regeling in de N.V. HVC hebben de waterschappen toegang tot kansen ten aanzien van de inzet van technologische en organisatorische innovaties als gevolg van de investeringen die HVC doet op het gebied van afvalstoffenverwerking en energieopwekking. Met de deelname in de N.V. HVC beogen de waterschappen, wederom via de gemeenschappelijke regeling invulling te geven aan de ambitie voor invulling van de duurzaamheidsvraag, zoals de energietransitie, circulariteit en de grondstoffen top vijf.

Om onderscheid te maken tussen -destijds- de waterschappen en de andere aandeelhouders, zoals gemeenten, in HVC, zijn de waterschappen aandeelhouders B geworden en later B plus. Er is niet gekozen voor aandeelhouderschap A, wat een volledige aansprakelijkheid voor de N.V. HVC zou inhouden.

[1] DRSH Zuiveringsslib NV

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

1.3. Bestuurlijke ontwikkeling

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit twee vertegenwoordigers uit het dagelijks bestuur van het waterschap. Na de waterschapsverkiezingen in maart 2019 is een nieuw bestuur ingesteld.

Het algemeen bestuur bestaat uit:

- De heer R. Egas	Voorzitter, Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw T.O. Fierens	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer H. van 't Pad	Waterschap Rivierenland
- De heer M. C. van der Spek	Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer L.B.C. Stehouwer	Waterschap Hollandse Delta
- De heer G.V. den Hartog	Waterschap Rivierenland
- De heer P. Ouwendijk	Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw A. van Zoelen	Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer M. Kasteleins	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer J. van Driel	Waterschap Hollandse Delta

Het dagelijks bestuur bestaat uit:

- De heer R. Egas	Voorzitter, Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw T.O. Fierens	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer L.B.C. Stehouwer	Waterschap Hollandse Delta

Het algemeen bestuur heeft besloten om te werken met een wisselend voorzitterschap. Dat ziet er als volgt uit:

- De heer R. Egas:	1 augustus 2019 tot 1 oktober 2020
- De heer L.B.C. Stehouwer:	1 oktober 2020 tot 1 januari 2022
- Mevrouw T.O. Fierens:	1 januari 2022 tot 1 april 2023

Secretariaat

De GR heeft een eigen secretariaat en functioneert zelfstandig. Het secretariaat borgt dat voldaan wordt aan de wettelijke eisen conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Het secretariaat van de GR wordt gevoerd door waterschap Hollandse Delta. Hollandse Delta vervult in deze rol de volgende werkzaamheden:

- Invulling rol secretaris inclusief ondersteuning.
- Opstellen van de producten behorende tot de Planning & Control-cyclus.
- Financieel beheer.

Ontwikkelingen in 2019

In 2019 heeft zich een aantal gebeurtenissen voorgedaan die het belang van continuïteit in de slibeindverwerking hebben aangetoond: Er is in Nederland een tekort aan slibverwerkings-capaciteit ontstaan. Mede door een calamiteit bij AEB (Amsterdam) moesten de waterschappen AGV en Zuiderzeeland hun slib in depots storten. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) heeft, in verband met het sluiten van zijn gasdroger, samen met HVC een voorstel voor de bouw van een slibdroger in Alkmaar uitgewerkt.

Deze ontwikkelingen hebben in 2019 geleid tot een stroomversnelling in het benutten van diverse kansen voor de GR: schaalvergroting, diversiteit verwerkingsmethoden, flexibiliteit om capaciteit fluctuaties op te vangen. Daarnaast wordt een zwakte weggenomen dat HVC onvoldoende slibverwerkingscapaciteit heeft voor nieuwe toetreders.

De nieuw te bouwen slibdroger gebruikt de restwarmte van de huisvuilverbranding, vervangt de slibdroger op aardgas van HHNK en voorziet in extra capaciteit waarmee de robuustheid voor de GR

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

wordt vergroot. HVC en HHNK hebben voorgesteld om de slibdroger in Alkmaar voor en onder garantstelling van de aandeelhouders B te realiseren. HHNK wordt aandeelhouder B.

De GR heeft, met steun van de algemeen besturen van de deelnemende waterschappen, besloten in te stemmen met als belangrijkste voorwaarde dat HHNK toetreedt tot en haar aandelen B inbrengt in de GR. Het algemeen bestuur van HHNK heeft voorafgaand aan de algemene aandeelhoudersvergadering van HVC van 11 december 2019 nog geen besluit genomen over toetreding tot de GR. Omdat toetreding van HHNK tot de GR een voorwaarde van de GR is om in te stemmen met de toetreding van HHNK als aandeelhouder B in HVC en de investering in de slibdroger, is in de aandeelhoudersvergadering daarover een voorwaardelijk besluit genomen.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een toelichting gegeven op het programmaplan. Specifiek wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de 3 W-vragen:

- Wat wilden we bereiken?
- Wat hebben we daarvoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

De verplichte paragrafen komen aan bod in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 komen de exploitatierekening en de toelichting op de balans per 31 december 2019 aan de orde. Tot slot is in bijlage 1 het overzicht van de geraamde en daadwerkelijke hoeveelheden aangeleverd slib opgenomen.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

JAARVERSLAG

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

2. Programmaverantwoording

2.1. Wat wilden we bereiken?

In 2019 is ingezet op het behartigen van de belangen van de deelnemende waterschappen middels een actieve invulling van het aandeelhouderschap.

Verder waren de speerpunten:
- Toetreding andere waterschappen tot de GR
- Uitvoering wettelijke plichten GR
- Sturing op tarief
- Optimalisatiemogelijkheden slibhoeveelheden
- Samenwerking met SNB (Slibverwerking Noord-Brabant)
- Terugwinning fosfaat
- Strategieconferentie 2019
- Duurzaamheid

2.2. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Aandeelhoudersbelangen
De algemene vergaderingen van aandeelhouders van HVC op 23 mei en 11 december 2019 zijn ambtelijk en bestuurlijk voorbereid. Vanuit de kans tot vergroting van de GR en vergroting van de robuustheid van de slibverwerking heeft het bestuur in de aandeelhoudersvergadering van 11 december 2019 effectief ingezet op toetreding van HHNK tot de GR als voorwaarde voor het besluit van de aandeelhoudersvergadering van HVC over de investering in een slibdroger en het toetreden van HHNK als aandeelhouder B.

Toetreding andere waterschappen tot de GR
In 2019 is op basis van het voorstel van HVC en HHNK voor de realisatie van een slibdroger (zie 1.3) onder aandeelhouder B garantstelling, een concreet plan uitgewerkt om HHNK toe te laten treden tot de GR. De algemeen besturen van de deelnemende waterschappen hebben allen ingestemd met het verbinden van de voorwaarde van toetreding tot de GR aan HHNK in relatie tot haar toetreden als aandeelhouder B tot HVC. De effectuering van de uitbreiding van de GR wacht nog op besluitvorming van het algemeen bestuur van HHNK.
AGV en Zuiderzeeland hebben eind oktober 2019 hun belangstelling geuit om samen met HVC een plan voor de nabije toekomst voor slibverwerking te verkennen en wellicht aan te haken bij het plan voor de slibdroger.

Uitvoering wettelijke plichten GR
Er is uitvoering geven aan de door het Dagelijks – en Algemeen Bestuur genomen besluiten.
Daarnaast zijn in 2019 de volgende bestuurlijke producten opgeleverd:
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde jaarrekening 2018;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting 2020;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde kadernota 2021.

Tarief
Het tarief, dat HVC hanteert voor het transport en verwerking van zuiveringsslib, wordt jaarlijks door de Raad van Commissarissen van HVC vastgesteld. Onder de paraplu van de GR is samen met HVC een analyse gemaakt van de opbouw van het tarief. Het advies van de financials van de GR is door HVC overgenomen, hetgeen heeft geleid tot een daling van het tarief van € 101,13 naar € 97,20 per ton slib in 2019 (tarief incl. btw).

SNB, de andere grote slibverbrander met publieke aandeelhouders, heeft voor haar aandeelhouders een ontheffing op de BTW. HVC heeft deze ontheffing niet. Een ontheffing op de BTW zorgt voor een aanzienlijk lager tarief. Bij HVC is erop aangedrongen de actie om ook vrijstelling te verkrijgen, te intensiveren. Dit onderzoek en de afstemming hierover met de belastingdienst lopen nog.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

Het verbranden van zuiveringsslib is vrijgesteld van afvalstoffenbelasting. Het voornemen van het kabinet (regeerakkoord 2017) om de vrijstelling op de afvalstoffenheffing op het (mono)verbranden van zuiveringsslib te laten vervallen, kan een grote invloed hebben op het tarief. In 2019 is deze heffing verhoogd van € 13,21 naar € 32,12 per ton. In het kader van de fiscale vergroening is een verdere verhoging van het tarief mogelijk. Via de Unie van Waterschappen wordt naar de wetgever gelobbyd om dit voornemen, dat leidt tot het rondpompen van overheidsgeld, te wijzigen. Vooralsnog is het invoeren van deze belastingmaatregel uitgesteld.

Slibhoeveelheden
De GR deelnemers en HVC hebben regelmatig afstemming over de slibprognoses en de daarop van invloed zijnde technologische ontwikkelingen op de zuiveringen. Op deze wijze wordt gezamenlijk invulling gegeven aan de capaciteitsplanning. Inmiddels kan HVC bij de zuiveringen de standen van de slibsilo's aflezen en haar logistiek daarop afstemmen.

Samenwerking HVC/SNB
HVC en SNB werken op operationeel niveau goed met elkaar samen. Echter, de bedrijfsstrategieën lopen ver uiteen. SNB denkt aan verdere verzelfstandiging en wil geen vervlechting met HVC. De conclusie is, dat de samenwerking op operationeel niveau het hoogst haalbare is. De samenwerking op operationeel niveau betreft het over en weer aanbieden van verwerkingscapaciteit bij storingen. Daarnaast trekken SNB en HVC samen op in het onderzoek naar de realisatie van terugwinning van fosfaat uit slibverbrandingsas.

Terugwinning fosfaat
In 2019 is geen voortgang bereikt in het terugwinnen van fosfaat uit het slibverbrandingsas door Ecophos. Op aandringen van de GR is HVC samen met SNB op zoek gegaan naar alternatieven. In juli 2019 hebben ze een contract getekend met ICL Fertilizers voor het terugwinnen van fosfaat uit 20% van de hoeveelheid as. Er is as geleverd maar door technische problemen is ICL nog niet in staat geweest om hier fosfaat uit terug te winnen. HVC en SNB zijn daarom in 2019 een verkenning gestart naar een locatie in het Rijnmondgebied om fosfaatterugwinning zelf te realiseren.

Strategie en slibconferentie
Op 2 december heeft de GR een slibconferentie georganiseerd voor bestuurders en betrokken ambtenaren van de deelnemende waterschappen, HVC en kandidaat-lid HHNK. In de slibconferentie zijn beelden gedeeld en is input opgehaald voor de in 2020 op te leveren slibstrategie voor de keuze voor de opvolging van de slibverbrandingsinstallatie in Dordrecht.

Duurzaamheid
Ook in 2019 zijn de duurzaamheidcredits voortkomend uit de opwekking van duurzame energie door HVC naar rato van ingebrachte aandelen in de GR toebedeeld aan de deelnemende waterschappen.

Klankbordgroep financiën
Het bestuurslid Martin van de Spek heeft in het verslagjaar zitting genomen in de klankbordgroep financiën van HVC.

2.3. Wat heeft het gekost?

De gemeenschappelijke regeling staat garant voor de uitstaande geldleningen ten behoeve van slibverwerkingsactiviteiten die N.V. HVC heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank. Door deze garantstelling kan N.V. HVC tegen lagere rentetarieven leningen aantrekken. Het voordeel wat N.V. HVC hierdoor realiseert, wordt voor een deel, zijnde 1% van de gegarandeerde som aan leningen, uitgekeerd aan de garantstellers. De uitbetaling van deze provisie vindt plaats via de gemeenschappelijke regeling. Dit betekent dat HVC de provisie betaalt aan de gemeenschappelijke regeling. Vanuit de rol van secretariaat zorgt waterschap Hollandse Delta voor de betaling van de provisie vanuit de GR naar de deelnemende waterschappen.

De lasten voor het secretariaat worden via de gemeenschappelijke regeling in rekening gebracht. De lasten voor het secretariaat bestaan uit:

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

- De uren voor het voeren van het secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën);
- Notuleren vergaderingen GR en Ambtelijke Ondersteuningsgroep;
- Accountantscontrole.

Voor de door WSHD in rekening gebrachte uren zijn de door de Verenigde Vergadering van WSHD vastgestelde uurtarieven diensten ten behoeve van derden 2019 gehanteerd (vastgesteld op 29 november 2018). Het Algemeen Bestuur van de GR heeft in 2018 met vaststelling van de begroting 2019 ingestemd met het hanteren van deze tarieven.

De verplichtingen voor de lasten inzake het secretariaat zijn aangegaan door waterschap Hollandse Delta. Deze lasten zijn inclusief onderbouwing door WSHD doorbelast aan de gemeenschappelijke regeling. Vanuit de gemeenschappelijke regeling heeft een doorbelasting plaatsgevonden naar de deelnemende waterschappen. De lasten voor het secretariaat worden gezamenlijk gedragen door de deelnemende waterschappen. De kosten worden gelijkelijk verdeeld. Dit betekent dat ieder van de waterschappen 20% van de kosten draagt.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

3. Paragrafen

Vanuit het Waterschapsbesluit zijn de volgende paragrafen verplicht:
- Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar
- Uitgangspunten en normen
- Incidentele baten en lasten
- Kostentoerekening
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandsvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering
- EMU-saldo

Van deze paragrafen zijn de paragrafen weerstandsvermogen en financiering relevant voor de GR Slibverwerking 2009. De overige paragrafen zijn niet van toepassing.

3.1. Weerstandsvermogen

Financiële risico's
Vanaf de toetreding tot de gemeenschappelijke regeling staan de waterschappen garant voor de financiering van de activiteiten die HVC ten behoeve van de waterschappen uitvoert. In het nieuwe B-plus aandeelhouderschap waartoe in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 4 juli 2013 is besloten, heeft de garantstelling ook betrekking op de financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die ten behoeve van de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering c.q. de daarvoor benodigde garantstelling van de bio-energiecentrale ('BEC') aan de waterschappen toegerekend. Dit aangezien de BEC groene elektriciteit levert voor de bedrijfsvoering van de slibverbrandingsinstallatie (SVI).

Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling zal plaatsvinden afhankelijk van besluitvorming over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen. Het continueren van het aandeelhouderschap B betekent een voortzetting van het bestaande principe van lasten- en batendeling.

De aandeelhouders B staan volledig garant voor de Slibverbrandingsinstallatie. Voor de Bio Energie Centrale is de garantstelling naar rato van de aandelenverhouding tussen aandeelhouder A en B, zijnde 12%. De bereidstelling ten aanzien van de BEC is niet omgezet in een feitelijke garantstelling. Dit betekent dat de GR per 31 december 2019 garant staat voor € 29,0 miljoen
(€ 23,6 miljoen uitstaande geldleningen + € 5,4 miljoen BEC).

3.2. Financiering

De aandeelhoudende waterschappen hebben hun gezamenlijk belang in NV HVC overgedragen aan de GR Slibverwerking. Het eigendom per waterschap wordt bepaald aan de hand van het aantal aandelen. Het eigendom wat de GR Slibverwerking heeft, wordt derhalve gefinancierd door de afzonderlijke waterschappen.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

JAARREKENING

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

4. Exploitatierekening en balans per 31 december 2019

4.1. Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen voor het opstellen van de begroting
De jaarrekening 2019 is opgesteld conform de voorschriften van het Waterschapsbesluit. Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde en afgerond op bedragen van € 1.

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Financiële vaste activa
De participatie in het aandelenkapitaal van NV HVC (kapitaalverstrekking aan een deelneming in de zin van het Waterschapsbesluit[2]) is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Wanneer de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs dan zal afwaardering plaatsvinden. Tot en met het opstellen van voorliggende jaarrekening heeft een dergelijke afwaardering niet plaatsgevonden.

Waarderingsgrondslagen resultaatbepaling
Baten en lasten
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben (stelsel van baten en lasten). Winsten worden slechts in acht genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

De jaarrekening 2019 sluit met een resultaat van nihil.

4.2. Exploitatierekening

Exploitatierekening (* €1)	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Baten				
Garantstellingsprovisie HVC	297.780	245.771	245.770	290.780
Vergoeding kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	45.050	45.050	49.052	41.753
Totaal baten	***342.830***	***290.821***	***294.822***	***332.533***
Lasten				
Garantstellingsprovisie Waterschappen	297.780	245.771	245.770	290.780
Kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	45.050	45.050	49.052	41.753
Totaal lasten	***342.830***	***290.821***	***294.822***	***332.533***
	-	-	-	-

De toelichting op de verdeling van de garantstellingsprovisie en de basis voor deze provisie wordt gegeven in paragraaf 4.3. In deze paragraaf is eveneens de specificatie van de lasten voor het secretariaat opgenomen.

[2] Krachtens artikel 4.1 Waterschapsbesluit is er sprake van een deelneming als de GR participeert in het aandelenkapitaal van een NV of een BV.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

4.3. Toelichting op de exploitatierekening

Toelichting op de exploitatierekening (* €1)	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Baten				
Garantstellingsprovisie HVC	**297.780**	**245.771**	**245.770**	**290.780**
Deze provisie bedraagt 1% van het gegarandeerde leningbedrag van:				
- per 1 januari 2018: € 29.078.000				
- per 1 januari 2019: € 24.577.000				
Vergoeding lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling				
- Hoogheemraadschap van Delfland (20%)	9.010	9.010	9.810	8.351
- Hoogheemraadschap van Rijnland (20%)	9.010	9.010	9.810	8.351
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (20%)	9.010	9.010	9.810	8.351
- Waterschap Hollandse Delta (20%)	9.010	9.010	9.810	8.351
- Waterschap Rivierenland (20%)	9.010	9.010	9.810	8.351
Te verrekenen met deelnemers				
	45.050	**45.050**	**49.052**	**41.753**
Totaal baten	*342.830*	*290.821*	*294.822*	*332.533*
Lasten				
Garantstellingsprovisie Waterschappen				
De deelnemende waterschappen ontvangen van de NV HVC een garantstellingsprovisie van 1% van het gegarandeerde leningbedrag. Conform artikel 22 van de statuten wordt de garantstellingsprovisie verdeeld naar rato van het aantal aandelen:				
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)	71.257	58.812	58.811	69.582
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)	92.259	76.146	76.145	90.091
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)	30.003	24.763	24.763	29.298
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)	83.258	68.717	68.717	81.301
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)	21.002	17.334	17.334	20.508
- Totaal: 397 aandelen	**297.780**	**245.771**	**245.770**	**290.780**
Lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling				
- Inzet uren secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën)	32.000	32.000	37.712	29.578
- Vergaderingen GR (notuleren, catering)	6.000	6.000	5.132	5.157
- Representatiekosten	1.000	1.000	-	50
- Accountantscontrole	6.050	6.050	6.207	6.968
	45.050	**45.050**	**49.052**	**41.753**
Totale lasten	***342.830***	***290.821***	***294.822***	***332.533***
Resultaat	**-**	**-**	**-**	**-**

De kosten voor het secretariaat waren iets hoger dan in 2018. Dit is vooral gerelateerd aan de extra inzet (vergaderingen, voorbereidingen) ten aanzien van de mogelijke uitbreiding van de GR in 2020.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

4.4. Balans per 31 december 2019

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2019	31 december 2018
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Kapitaalverstrekkingen	18.044	18.044
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0
Liquide middelen		
- Banksaldi	1.060	325
Overlopende activa		
- Nog te ontvangen bedragen	36.652	29.253
TOTAAL ACTIVA	**55.756**	**47.622**
PASSIVA		
Vaste passiva		
- Eigen vermogen	18.044	18.044
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Overige schulden		
Overlopende passiva		
- Nog te betalen bedragen	37.712	29.578
TOTAAL PASSIVA	**55.756**	**47.622**

Bovenstaande balans geeft het bedrag weer van het bezit van de waterschappen in HVC. De verdeling over de verschillende waterschappen wordt toegelicht in paragraaf 4.5.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

4.5. Toelichting op de balans per 31 december 2019

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2019	31 december 2018
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Kapitaalverstrekkingen	18.044	18.044
Op 28 september 2011 hebben de deelnemende waterschappen hun aandelen a € 45,45 per aandeel overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009.		
De aandelenverhouding is als volgt:		
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)		
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)		
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)		
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)		
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)		
- Totaal: 397 aandelen		
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0
Liquide middelen		
- Banksaldi	1.060	325
Overlopende activa		
Uitgefactureerd en ontvangen voorschot	-12.500	-12.500
- factuur 2018013 Hoogheemraadschap van Delfland		8.351
- factuur 2018014 Hoogheemraadschap van Rijnland		8.351
- factuur 2018015 Hoogheemraadschap van Schieland		8.351
- factuur 2018016 Waterschap Hollandse Delta		8.351
- factuur 2018017 Waterschap Rivierenland		8.351
- factuur 2019011 Hoogheemraadschap van Delfland	9.830	
- factuur 2019012 Hoogheemraadschap van Rijnland	9.830	
- factuur 2019013 Hoogheemraadschap van Schieland	9.830	
- factuur 2019014 Waterschap Hollandse Delta	9.830	
- factuur 2019015 Waterschap Rivierenland	9.830	
- correctie doorbelasting naar waterschappen	-100	
- nog te ontvangen creditnota	100	
	36.652	29.253
TOTAAL ACTIVA	**55.756**	**47.622**
PASSIVA		
Vaste passiva		
- Eigen vermogen	18.044	18.044
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Overige schulden		
Overlopende passiva		
- Nog te betalen bedragen		
Factuur Waterschap Hollandse Delta inzake vergoeding voeren administratie van de GR Slibverwerking		
- factuur 2019000009 Waterschap Hollandse Delta		29.578
- factuur 2019001663 Waterschap Hollandse Delta	37.712	
Overige nog te ontvangen facturen		
- accountant	0	0
- nog te vergoeden aan deelnemers	0	0
- standaard bankverklaring	0	0
	37.712	29.578
TOTAAL PASSIVA	**55.756**	**47.622**

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

Ten aanzien van het schatkistbankieren wordt dagelijks beoordeeld of de rekening-courant van de GR Slibverwerking bij de NWB moet worden 'afgeroomd' naar of moet worden aangevuld van de rekening bij de schatkist. De GR mag maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist aanhouden (op de rekening-courant bij NWB). Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal van de begroting (zijnde € 290.821), zijnde € 2.181. Voor het drempelbedrag geldt echter een minimum van € 250.000. Hieronder is te zien dat voor de GR Slibverwerking in heel 2019 onder het drempelbedrag gebleven is.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**250**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**14**	**11**	**31**	**18**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	236	239	219	232
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	291			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	291			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	250			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	1.301	1.021	2.849	1.642
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	14	11	31	18

De GR Slibverwerking heeft daarmee in 2019 voldaan aan de verplichtingen rondom het schatkistbankieren.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

4.6. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De waterschappen staan garant voor een deel van de geldleningen die HVC is aangegaan. Ter compensatie van de door de waterschappen gegarandeerde geldleningen betaalt HVC jaarlijks een vergoeding (garantstellingsprovisie) van 1% van de hoogte van de uitstaande gegarandeerde geldleningen per 1 januari van dat jaar uit. In 2019 is de garantstellingsprovisie over de uitstaande gegarandeerde geldleningen per 1 januari 2019 uitbetaald. De gemeenschappelijke regeling keert de ontvangen garantstellingsprovisie uit naar rato van het aantal aandelen per waterschap.

De gegarandeerde geldleningen bedragen per 1 januari 2019 € 24,6 miljoen (conform de Jaarrekening 2018 van HVC, gegarandeerde geldleningen aandeelhouders B). Per 31 december 2019 is het bedrag aan gegarandeerde geldleningen € 23,6 miljoen. De GR staat 100% garant voor deze gegarandeerde geldleningen.

4.7. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Met ingang van 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht. De WNT normeert de bezoldiging (het bezoldigingsmaximum) en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de (semi)publieke sector. Indien de bezoldiging en/of een ontslagvergoeding van een topfunctionaris de wettelijke norm overschrijdt, dient het meerdere teruggevorderd te worden van de betreffende topfunctionaris. In de wet is tevens geregeld wie als topfunctionaris dient te worden aangemerkt.

Het algemeen bestuur bestond van 1 januari 2019 tot en met 30 juni 2019 uit:

- Voorzitter, de heer J.C.H. Haan — Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer J.W.A. van Olphen — Hoogheemraadschap van Delfland
- De heer R. Smits — Hoogheemraadschap van Delfland
- De heer M. Kastelein — Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer P. van den Eijnden — Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- Mevrouw A.M. van Zoelen — Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer J.J.M. van Oorschot — waterschap Hollandse Delta
- De heer L. Struik — waterschap Hollandse Delta
- De heer G. Nieuwenhuis — Waterschap Rivierenland
- Mevrouw H. Roorda — Waterschap Rivierenland

Het dagelijks bestuur bestond van 1 januari 2019 tot en met 30 juni 2019 uit:

- Voorzitter, de heer J.C.H. Haan — Hoogheemraadschap van Rijnland
- Vicevoorzitter Mevrouw A.M. van Zoelen — Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer J.J.M. van Oorschot — waterschap Hollandse Delta

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

Het algemeen bestuur bestaat sinds 1 juli 2019 uit:

- De heer R. Egas	Voorzitter, Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw T.O. Fierens	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer H. van 't Pad	Waterschap Rivierenland
- De heer M. C. van der Spek	Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer L.B.C. Stehouwer	Waterschap Hollandse Delta
- De heer G.V. den Hartog	Waterschap Rivierenland
- De heer P. Ouwendijk	Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw A. van Zoelen	Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer M. Kasteleins	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer J. van Driel	Waterschap Hollandse Delta

Het dagelijks bestuur is in de vergadering van 23 september 2019 uit het algemeen bestuur verkozen:

- De heer R. Egas	Voorzitter, Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw T.O. Fierens	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer L.B.C. Stehouwer	Waterschap Hollandse Delta

De secretaris van de gemeenschappelijke regeling is mr. M. (Martin) Dijkgraaf (waterschap Hollandse Delta).

De leden van het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de secretaris zijn onbezoldigd binnen de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009.

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

Bijlage 1: Aangeleverde hoeveelheid slib, zand en droge stof

Slibverwerking

Ten aanzien van de slibverwerking zelf staan hieronder de begrote en daadwerkelijk aangeleverde hoeveelheden slib (in ton) per deelnemend waterschap toegelicht:

	ton zuiveringsslib			geproduceerd	
		begroting			
Delfland		81727		81455	99,7%
Rijnland		104500		104682	100,2%
Rivierenland		21948		23236	105,9%
Schieland		31062		31416	101,1%
WSHD	(netto)	79828		79403	99,5%
		319065		320192	100,4%

	ton droge stof			geproduceerd	
		begroting			
Delfland		18399		18363	99,8%
Rijnland		21710		22112	101,9%
Rivierenland		4450		4621	103,9%
Schieland		6896		7136	103,5%
WSHD		18775		18461	98,3%
		70230		70693	100,7%

	% ds				
		begroting			
Delfland		22,5%		22,5%	100,1%
Rijnland		20,8%		21,1%	101,7%
Rivierenland		20,3%		19,9%	98,1%
Schieland		22,2%		22,7%	102,3%
WSHD		23,5%		23,2%	98,9%
		22,0%		22,1%	100,3%

Peildatum: 4 februari 2020

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

Naast het slib is de volgende hoeveelheid zand aangeleverd:

Geproduceerd :

	zand	ton		zand	ton ds	zand	% ds
Delfland		463			190		41%
Rijnland		54			22		41%
Rivierenland		0			0		
Schieland		614			249		40%
WSHD		215			103		48%
		1346			563		42%

Peildatum: 4 februari 2020

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 14 februari 2020

Kadernota
2021

Gemeenschappelijke Regeling
Slibverwerking

Opgesteld door : Secretariaat Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking
Datum : 23-12-2019
Versie : 5

Inhoud

1. Inleiding 3
1.1. Historie 3
1.2. Organisatie GR 3
1.3. Doelstellingen 4
2. Ontwikkelingen 5
3. Begroting GR 2021 8

1. Inleiding

In deze Kadernota 2021 worden de ontwikkelingen geschetst en een voortuitblik gegeven op de begroting 2021 van de gemeenschappelijke regeling. Hiermee worden de algemene besturen van de deelnemers in staat gesteld in een vroeg stadium te reageren op ontwikkelingen voordat de ontwerpbegroting 2021 beschikbaar wordt gesteld.

1.1. Historie

Uit het oogpunt van duurzaamheid en kosteneffectiviteit hebben de Zuid-Hollandse waterschappen eind vorige eeuw de samenwerking gezocht voor de slibeindverwerking. Dit heeft in 1990 geleid tot de oprichting van DRSH Zuiveringsslib NV(DRSH) door deze waterschappen en is een slibverbrandingsinstallatie gebouwd in Dordrecht.

Op 1 januari 2010 is DRSH door de waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC (HVC). Als tegenprestatie hebben de waterschappen een belang, in de vorm van 397 aandelen, verkregen in HVC. Deze aandelen zijn in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR). De aandeelhouders van HVC zijn publieke organisaties: gemeenten, waterschappen, gemeenschappelijke regelingen. Om onderscheid te maken tussen -destijds- de waterschappen en de andere aandeelhouders, zoals gemeenten, in HVC, zijn de waterschappen aandeelhouders B geworden. Er is niet gekozen voor aandeelhouderschap A, wat een volledige aansprakelijkheid voor de HVC zou inhouden. De GR heeft anno 2019 een belang van ca. 12% in HVC.

Door deelname aan de GR in HVC hebben de waterschappen toegang tot kansen ten aanzien van de inzet van technologische en organisatorische innovaties als gevolg van de investeringen die HVC doet op het gebied van afvalstoffenverwerking en duurzame energieopwekking en zet ze samen met HVC in op de ambitie voor invulling van de duurzaamheidsvraagstukken, zoals de energietransitie, circulariteit en grondstoffenterugwinning.

1.2. Organisatie GR

De dagelijks besturen van de waterschappen zijn deelnemer in de GR. Het algemeen bestuur van de GR bestaat uit twee vertegenwoordigers van het dagelijks bestuur per waterschap.

Het algemeen bestuur bestaat uit:

- De heer R. Egas	Voorzitter, Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw T.O. Fierens	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer H. van 't Pad	Waterschap Rivierenland
- De heer M. C. van der Spek	Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer L.B.C. Stehouwer	Waterschap Hollandse Delta
- De heer G.V. den Hartog	Waterschap Rivierenland
- De heer P. Ouwendijk	Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw A. van Zoelen	Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer M. Kasteleins	Hoogheemraadschap van Rijnland
- J. van Driel	Waterschap Hollandse Delta

Het dagelijks bestuur bestaat uit:

- De heer R. Egas	Voorzitter, Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw T.O. Fierens	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer L.B.C. Stehouwer	Waterschap Hollandse Delta

Het algemeen bestuur heeft besloten om te werken met een wisselend voorzitterschap. Dat ziet er als volgt uit:

- De heer R. Egas: 1 augustus 2019 tot 1 oktober 2020
- De heer L.C.B. Stehouwer: 1 oktober 2020 tot 1 januari 2022
- Mevrouw T.O. Fierens: 1 januari 2022 tot 1 april 2023

Secretariaat

De GR heeft een eigen secretariaat en functioneert zelfstandig. Het secretariaat borgt dat voldaan wordt aan de wettelijke eisen conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen.

Het secretariaat van de GR wordt gevoerd door waterschap Hollandse Delta. Hollandse Delta vervult in deze rol de volgende werkzaamheden:

- Invulling rol secretaris inclusief ondersteuning.
- Opstellen van de producten behorende tot de Planning & Control-cyclus.
- Financieel beheer.

Het secretariaat wordt ondersteund door een ambtelijke ondersteuningsgroep en werkgroepen.

1.3. Doelstellingen

De GR heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen in HVC met betrekking tot de verwerking van zuiveringsslib en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. Daarbij stuurt de GR op gedeelde kernwaarden van de deelnemende waterschappen.

Deze kernwaarden zijn af te leiden van de doelstellingen bij oprichting van de GR en de huidige maatschappelijke doelstellingen op het gebied van energie, grondstoffen, duurzaamheid en circulariteit.

De kernwaarden zijn:

- Publieke verantwoordelijkheid: slibeindverwerking is de laatste stap in de afvalwaterketen en wordt door de GR beschouwd als een publieke verantwoordelijkheid. De aandeelhouders van HVC zijn gemeenten en waterschappen. HVC is een ondernemend bedrijf en de aandeelhoudersvergadering borgt het publieke karakter en het stuurt op de daarbij behorende publieke verantwoordelijkheid.
- Milieubescherming: hoe schoner het water hoe vuiler het slib. Storten of uitrijden van slib is geen optie.
- Continuïteit, afzetzekerheid en robuustheid: gezien de grote hoeveelheden slib is dit van groot belang.
- Circulariteit en duurzaamheid: grondstoffen- en energieterugwinning hebben prioriteit.
- Kostenefficiënt: slibeindverwerking tegen de laagst maatschappelijke kosten, kansen voor verbetering liggen in schaalvergroting en nieuwe of verbeterde technieken.

2. Ontwikkelingen

De GR volgt de ontwikkelingen op het gebied van slibverwerking op de voet en werkt samen met HVC en de waterschappen Amstel, Gooi en Vecht (AGV), Hollands Noorderkwartier (HHNK) en Zuiderzeeland aan een toekomststrategie voor de slibeindverwerking. Hiermee wordt er tijdig voorzien in de opvolging voor de huidige slibverbrandingsinstallatie, die financieel in 2028 is afgeschreven. HHNK, AGV en Zuiderzeeland zijn aangehaakt omdat ook zij hun toekomstplan voor de slibverwerking aan het uitwerken zijn. Bovendien is HHNK al aandeelhouder A in HVC.

In 2020 wordt de strategiestudie afgerond, inclusief een toekomstvisie en stip op de horizon. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de brede context van het klimaatakkoord en de duurzame ontwikkeling. In december 2018 is een tussenrapport uitgebracht waarin wordt ingegaan op de technologische ontwikkelingen en de slibverwerkingsmarkt. Op basis van een analyse van de stand van zaken in 2018 zijn de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor de GR in kaart gebracht.

Sterktes	**Zwaktes**
• Langdurige transparante samenwerking met gedeelde kernwaarden • Aantoonbaar succesvol nemen van publieke verantwoordelijkheid • HVC heeft een publiek en innovatief karakter • Voldoende capaciteit tot ten minste 2028 • Levensduurverlenging SVI met 10 jaar is goed mogelijk • Betrouwbaarheid en robuustheid slibeindverwerking • CO_2-credits uit windmolenparken HVC	• Kosten slibeindverwerking relatief hoog • Techniek SVI Dordrecht is up to date maar terugwinning van energie is suboptimaal • Capaciteit SVI Dordrecht biedt geen ruimte voor toetreders GR • Terugwinnen stoffen uit zuiveringsslib
Kansen	**Bedreigingen**
• Schaalvergroting door uitbreiding GR (= kosten drukken) • Benutten krapte op slibeindverwerkings-markt. • Benutten innovatief karakter HVC • Flexibiliteit in capaciteit opvangen door op termijn mee te doen met nieuwe technologieën. • Diversiteit in verwerkingsmethoden	• Lang wachten op toekomstige technologieën kan hoge kosten voor onderhoud en vervanging van huidige SVI tot gevolg hebben met behoud van de zwaktes • Onzekerheid over nieuwe zuiveringseisen en zuiveringsmethoden die leidt tot onzekerheid in de capaciteitsplanning • De ontwikkeling van nieuwe technologieën is en blijft een onzekerheid. • Vrijstelling voor afvalstoffenheffing op verbranden slib kan vervallen. • Zorgwekkende stoffen (o.a. Pfas). • Co2 uitsoot BEC

De uitdaging voor de toekomstige vorm van slibeindverwerking is om de sterktes behouden, de zwaktes en bedreigingen om te zetten in kansen en de kansen te benutten.

In 2019 heeft zich een aantal gebeurtenissen voorgedaan die het belang van continuïteit in de slibeindverwerking hebben aangetoond: Er is in Nederland een tekort aan slibverwerkingscapaciteit ontstaan. Mede door een calamiteit bij AEB (Amsterdam) moesten de waterschappen AGV en Zuiderzeeland hun slib in depots storten. HHNK heeft in verband met het sluiten van zijn gasdroger samen met HVC een voorstel voor de bouw van een slibdroger

in Alkmaar uitgewerkt. Het verbranden van residu van slib in Duitse bruinkoolcentrales is niet meer mogelijk.

Kansen benutten

Deze ontwikkelingen hebben in 2019 geleid tot een stroomversnelling in het benutten van diverse kansen voor de GR: schaalvergroting, diversiteit verwerkingsmethoden, flexibiliteit om capaciteit fluctuaties op te vangen. Daarnaast wordt een zwakte weggenomen dat HVC onvoldoende slibverwerkingscapaciteit heeft voor nieuwe toetreders.

1. De nieuw te bouwen slibdroger gebruikt de restwarmte van de huisvuilverbranding, vervangt de slibdroger op aardgas van HHNK en voorziet in extra capaciteit waarmee de robuustheid voor de GR wordt vergroot. HVC en HHNK hebben voorgesteld om de slibdroger in Alkmaar voor en onder garantstelling van de aandeelhouders B te realiseren. HHNK wordt aandeelhouder B. De GR heeft besloten in te stemmen met als belangrijkste voorwaarde dat HHNK toetreedt tot en haar aandelen B inbrengt in de GR. Besluitvorming hierover vindt plaats in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HVC in december 2019.
2. AGV en Zuiderzeeland hebben eind oktober 2019 hun belangstelling geuit om samen met HVC een plan voor de nabije toekomst voor slibverwerking te verkennen en wellicht aan te haken bij het plan voor de slibdroger. Onze verwachting is dan wel dat deze waterschappen eveneens zullen toetreden tot de gemeenschappelijke regeling.

Voortgang duurzaamheid en circulariteit

Energie-credits
Vanwege het aandeelhouderschap in HVC en daaraan verbonden duurzame energieprojecten krijgen de deelnemende waterschappen de bijdrage van deze projecten aan energieneutraliteit naar rato toebedeeld.

Fosfaat terugwinning
Terugwinning van fosfaat uit as van de slibverbranding levert het meeste fosfaat op. Op basis van de plannen, verwachtingen en afspraken (o.a. in tijd) hebben de deelnemende waterschappen toegezegd tot 2025 geen fosfaat uit het slib te verwijderen. HVC en SNB hebben vervolgens een contract gesloten met EcoPhos. Het plan was dat vanaf 2018 fosfaat uit as zou worden teruggewonnen. Door vertraging in de realisatie van het productieproces is dit eind 2019 nog niet gerealiseerd. Daarom hebben HVC en SNB in 2019 een contract getekend met ICL Fertilizers voor het maken van kunstmest uit 20% van het as. Deze fabriek kampt echter met opstartproblemen. HVC onderzoekt in 2019 en 2020 alternatieve scenario's.
Gezien de lange doorlooptijd van dit project en het ontbreken van concrete resultaten is het van belang dat in 2020 een besluit wordt genomen over dit onderwerp, waarbij andere partners en methoden overwogen worden.

Terugwinnen zeldzame metalen
KWR doet een onderzoek naar het terugwinnen van zeldzame metalen uit slib. Het eerste onderzoek wordt in 2019 afgerond. De potentie van terugwinning is aangetoond maar de praktische haalbaarheid is nog ver weg. Samen met KWR wordt gekeken naar een mogelijk vervolg van het onderzoek.

Voortgang kosten slibverwerking

Kosten GR Slibverwerking
De exploitatiebegroting van de GR bestaat uit 2 componenten:

1. De kosten van het secretariaat en de garantstellingsprovisie die ontvangen wordt van HVC. De kosten voor het secretariaat worden gelijkelijk verdeeld, ieder waterschap draagt 20%;
2. De garantstellingsprovisie wordt na rato van het aantal aandelen aan de deelnemende waterschappen uitbetaald.

Tarief slibverwerking

De kosten voor de verwerking van het slib worden door HVC rechtstreeks gefactureerd aan de waterschappen. De ontwikkeling van dit tarief heeft een grote impact op de begroting van de waterschappen en staat hoog op de agenda van de GR in relatie tot HVC.

Onderstaande grafiek laat zien dat de ontwikkeling van het netto tarief per ton vrij stabiel is. Vanaf 2010 (1e jaar slibverwerking door HVC) is een tariefdaling ingezet. Na de tariefdaling is een jaarlijkse indexatie toegepast. Het tarief wordt jaarlijkse bijgesteld conform de financiële strategie (solvabiliteit HVC van minimaal 25% in 2024) welke in december 2015 is vastgesteld door de aandeelhouders. Door een verbeterde solvabiliteit van HVC is het tarief voor 2019 verlaagd.

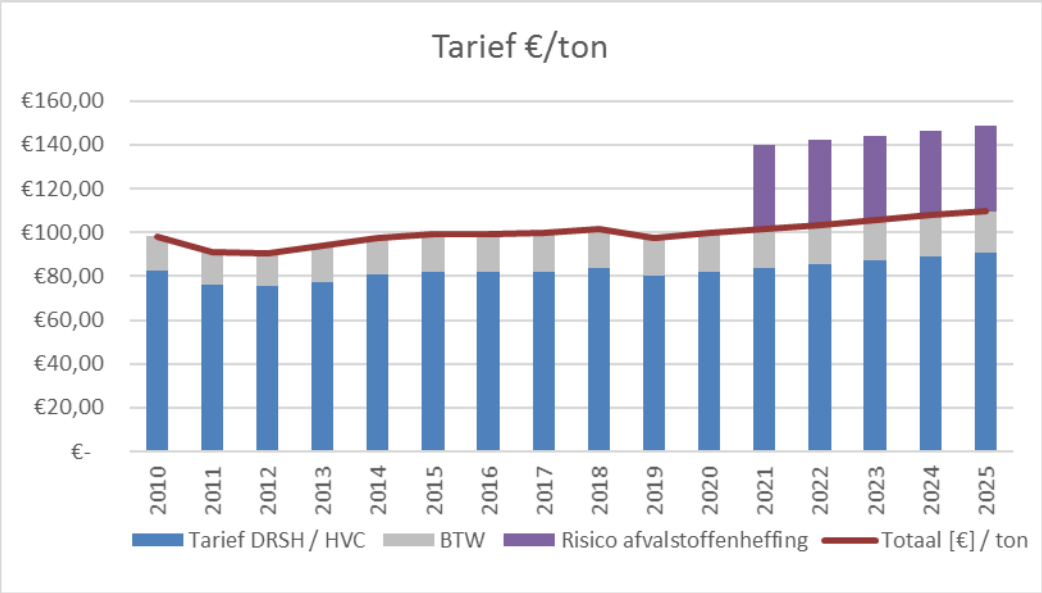

In 2020 is het tarief met de algemene prijsindex CPI verhoogd en vastgesteld op € 82,10 netto (€ 99,55 incl. BTW). Voor de jaren 2021 en verder is een aanname gemaakt van 2% prijsstijging per jaar.

BTW

SNB, de andere grote slibverbrander met publieke aandeelhouders, heeft voor haar aandeelhouders een ontheffing op de BTW. HVC heeft deze ontheffing niet. Een ontheffing op de BTW zorgt voor een aanzienlijk lager tarief. Bij HVC is erop aangedrongen de actie om ook vrijstelling te verkrijgen, te intensiveren.

Risico vervallen vrijstelling op afvalstoffenheffing

Het verbranden van zuiveringsslib is vrijgesteld van afvalstoffenbelasting. Het voornemen van het kabinet (regeerakkoord 2017) om de vrijstelling op de afvalstoffenheffing op het (mono)verbranden van zuiveringsslib te laten vervallen, kan een grote invloed hebben op het tarief. In 2019 is deze heffing verhoogd van € 13,21,- naar € 32,12 per ton. In het kader van de fiscale vergroening is een verdere verhoging van het tarief mogelijk. Via de Unie van Waterschappen wordt naar de wetgever gelobbyd om dit voornemen, dat leidt tot het rondpompen van overheidsgeld, te wijzigen. Vooralsnog is het invoeren van deze belastingmaatregel uitgesteld.

Potentiële tariefreductie door fosfaatterugwinning
Door vertraging in de realisatie van terugwinning van fosfaat uit het verbrandings-as, is de hiermee samenhangende tariefreductie nog niet gerealiseerd. De hoogte van de tariefreductie door fosfaatterugwinning is onzeker en niet opgenomen in bovenstaande grafiek.

3. Begroting GR 2021

De kosten voor slibverwerking door HVC, die daarvoor door de GR gemandateerd is, wordt rechtstreeks door HVC gefactureerd wordt aan de individuele waterschappen. Hierdoor is de begroting van de GR beperkt tot de kosten van het secretariaat en de ontvangst van garantstellingsprovisie.

De begroting wordt verdeeld over de deelnemende waterschappen. Besluitvorming over toetreding door HHNK en eventueel AGV en Zuiderzeeland tot de GR heeft een effect op de omvang van de investering in slibverwerking door HVC en daarmee de verdeling van de garantstellingsprovisie. De kosten van het secretariaat kunnen (trendmatig) licht stijgen, maar worden over meerdere deelnemers verdeeld, zodat de effecten daarvan beperkt blijven.

In de kadernota 2021 wordt derhalve de meerjarenbegroting ongewijzigd aangehouden. Na besluitvorming over investeringsomvang en toetreding van een of meerdere waterschappen tot de GR wordt een begrotingswijziging voorzien.

Exploitatiebegroting

Exploitatiebegroting (* €1)	**Begroting 2021**	**Begroting 2020**
Baten		
Garantstellingsprovisie HVC	240.105	240.633
Vergoeding kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	45.050	45.050
Totaal baten	***285.155***	***285.683***
Lasten		
Garantstellingsprovisie Waterschappen	240.105	240.633
Kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	45.050	45.050
Totaal lasten	***285.155***	***285.683***
Resultaat	**-**	**-**

Meerjarenraming

Toelichting op de exploitatiebegroting (* €1)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten					
Garantstellingsprovisie HVC	**240.105**	**221.627**	**223.619**	**223.506**	**223.506**
Deze provisie bedraagt 1% van het gegarandeerde leningbedrag van:					
- per 31 december 2020: € 24.010.500					
Vergoeding lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling					
- Hoogheemraadschap van Delfland (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
- Hoogheemraadschap van Rijnland (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
- Waterschap Hollandse Delta (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
- Waterschap Rivierenland (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
	45.050	**45.050**	**45.050**	**45.050**	**45.050**
Totaal baten	***285.155***	***266.677***	***268.669***	***268.556***	***268.556***
Lasten					
Garantstellingsprovisie Waterschappen					
De deelnemende waterschappen ontvangen van de NV HVC een garantstellingsprovisie van 1% van het gegarandeerde leningbedrag. Conform artikel 22 van de statuten wordt de garantstellingsprovisie verdeeld naar rato van het aantal aandelen:					
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)	57.456	53.034	53.511	53.484	53.484
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)	74.390	68.665	69.282	69.247	69.247
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)	24.192	22.330	22.531	22.519	22.519
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)	67.133	61.966	62.523	62.492	62.492
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)	16.934	15.631	15.772	15.764	15.764
- Totaal: 397 aandelen	**240.105**	**221.627**	**223.619**	**223.506**	**223.506**
Lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling					
- Inzet uren secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën)	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000
- Notuleren vergaderingen GR & AOG	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
- Representatiekosten	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
- Accountantscontrole	6.050	6.050	6.050	6.050	6.050
	45.050	**45.050**	**45.050**	**45.050**	**45.050**
Totale lasten	***285.155***	***266.677***	***268.669***	***268.556***	***268.556***
Resultaat	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Ontwerp Begroting
2021

Gemeenschappelijke Regeling
Slibverwerking

Opgesteld door	: Secretariaat Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking
Datum	: 06-03-2020
Versie	: 2.0

Inhoud

1. Inleiding 3
1.1. Historie 3
1.2. Organisatie GR 3
1.3. Doelstellingen 4
2. Ontwikkelingen 5
3. Begroting GR 2021 8

1. Inleiding

1.1. Historie

Uit het oogpunt van duurzaamheid en kosteneffectiviteit hebben de Zuid-Hollandse waterschappen eind vorige eeuw de samenwerking gezocht voor de slibeindverwerking. Dit heeft in 1990 geleid tot de oprichting van DRSH Zuiveringsslib NV(DRSH) door deze waterschappen en is een slibverbrandingsinstallatie gebouwd in Dordrecht.

Op 1 januari 2010 is DRSH door de waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC (HVC). Als tegenprestatie hebben de waterschappen een belang, in de vorm van 397 aandelen, verkregen in HVC. Deze aandelen zijn in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR). De aandeelhouders van HVC zijn publieke organisaties: gemeenten, waterschappen, gemeenschappelijke regelingen. Om onderscheid te maken tussen -destijds- de waterschappen en de andere aandeelhouders, zoals gemeenten, in HVC, zijn de waterschappen aandeelhouders B geworden. Er is niet gekozen voor aandeelhouderschap A, wat een volledige aansprakelijkheid voor de HVC zou inhouden. De GR heeft per 1 januari 2020 een belang van ca. 12% in HVC.

Door deelname aan de GR in HVC hebben de waterschappen toegang tot kansen ten aanzien van de inzet van technologische en organisatorische innovaties als gevolg van de investeringen die HVC doet op het gebied van afvalstoffenverwerking en duurzame energieopwekking en zet ze samen met HVC in op de ambitie voor invulling van de duurzaamheidsvraagstukken, zoals de energietransitie, circulariteit en grondstoffenterugwinning.

1.2. Organisatie GR

De dagelijks besturen van de waterschappen zijn deelnemer in de GR. Het algemeen bestuur van de GR bestaat uit twee vertegenwoordigers van het dagelijks bestuur per waterschap.

Het algemeen bestuur bestaat uit:

- De heer R. Egas	Voorzitter, Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw T.O. Fierens	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer H. van 't Pad	Waterschap Rivierenland
- De heer M. C. van der Spek	Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer L.B.C. Stehouwer	Waterschap Hollandse Delta
- De heer G.V. den Hartog	Waterschap Rivierenland
- De heer P. Ouwendijk	Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw A. van Zoelen	Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard
- De heer M. Kasteleins	Hoogheemraadschap van Rijnland
- J. van Driel	Waterschap Hollandse Delta

Het dagelijks bestuur bestaat uit:

- De heer R. Egas	Voorzitter, Hoogheemraadschap van Delfland
- Mevrouw T.O. Fierens	Hoogheemraadschap van Rijnland
- De heer L.B.C. Stehouwer	Waterschap Hollandse Delta

Het algemeen bestuur heeft besloten om te werken met een wisselend voorzitterschap. Dat ziet er als volgt uit:

- De heer R. Egas:	1 augustus 2019 tot 1 oktober 2020
- De heer L.B.C. Stehouwer:	1 oktober 2020 tot 1 januari 2022
- Mevrouw T.O. Fierens:	1 januari 2022 tot 1 april 2023

Secretariaat
De GR heeft een eigen secretariaat en functioneert zelfstandig. Het secretariaat borgt dat voldaan wordt aan de wettelijke eisen conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen.

Het secretariaat van de GR wordt gevoerd door waterschap Hollandse Delta. Hollandse Delta vervult in deze rol de volgende werkzaamheden:
- Invulling rol secretaris inclusief ondersteuning.
- Opstellen van de producten behorende tot de Planning & Control-cyclus.
- Financieel beheer.

Het secretariaat wordt ondersteund door een ambtelijke ondersteuningsgroep en werkgroepen. De huidige functionaris zal in 2020/2021 zijn werkzaamheden overdragen aan een andere persoon.

1.3. Doelstellingen

De GR heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen in HVC met betrekking tot de verwerking van zuiveringsslib en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. Daarbij stuurt de GR op gedeelde kernwaarden van de deelnemende waterschappen.

Deze kernwaarden zijn af te leiden van de doelstellingen bij oprichting van de GR en de huidige maatschappelijke doelstellingen op het gebied van energie, grondstoffen, duurzaamheid en circulariteit.

De kernwaarden zijn:

- Publieke verantwoordelijkheid: slibeindverwerking is de laatste stap in de afvalwaterketen en wordt door de GR beschouwd als een publieke verantwoordelijkheid. De aandeelhouders van HVC zijn gemeenten en waterschappen. HVC is een ondernemend bedrijf en de aandeelhoudersvergadering borgt het publieke karakter en stuurt op de daarbij behorende publieke verantwoordelijkheid.
- Milieubescherming: hoe schoner het water hoe vuiler het slib. Storten of uitrijden van slib is geen optie.
- Continuïteit, afzetzekerheid en robuustheid: gezien de grote hoeveelheden slib is dit van groot belang.
- Circulariteit en duurzaamheid: grondstoffen- en energieterugwinning hebben prioriteit.
- Kostenefficiënt: slibeindverwerking tegen de laagst maatschappelijke kosten, kansen voor verbetering liggen in schaalvergroting en nieuwe of verbeterde technieken.

2. Ontwikkelingen

De GR volgt de ontwikkelingen op het gebied van slibverwerking op de voet en werkt samen met HVC en de waterschappen Amstel, Gooi en Vecht (AGV) en Hollands Noorderkwartier (HHNK) aan een toekomststrategie voor de slibeindverwerking, zodat er tijdig wordt voorzien in de opvolging voor de huidige slibverbrandingsinstallatie, die financieel in 2028 is afgeschreven. HHNK en AGV zijn aangehaakt omdat ook zij hun toekomstplan voor de slibverwerking aan het uitwerken zijn. AGV behartigt hierbij ook de belangen van waterschap Zuiderzeeland. HHNK heeft gekozen voor verwerking van haar zuiveringsslib door HVC in een nieuw te bouwen drogingsinstallatie in Alkmaar. HHNK zal hiertoe toetreden als aandeelhouder B in HVC. Ook heeft HHNK de intentie uitgesproken om toe te treden tot de GR Slibverwerking 2009. Naar verwachting zal dit nog in 2020 plaatsvinden. Medio 2020 zullen ook AGV en ZZ hun besluit kenbaar maken om wel of niet toe te treden tot HVC en de GR.

In 2020 wordt de strategiestudie afgerond. In december 2018 is een tussenrapport uitgebracht waarin wordt ingegaan op de technologische ontwikkelingen en de slibverwerkingsmarkt. Op basis van een analyse van de stand van zaken in 2018 zijn de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor de GR in kaart gebracht.

Sterktes	**Zwaktes**
• Langdurige transparante samenwerking met gedeelde kernwaarden • Aantoonbaar succesvol nemen van publieke verantwoordelijkheid • HVC heeft een publiek en innovatief karakter • Voldoende capaciteit tot ten minste 2028 • Levensduurverlenging SVI met 10 jaar is goed mogelijk • Betrouwbaarheid en robuustheid slibeindverwerking • CO_2-credits uit windmolenparken HVC	• Kosten slibeindverwerking relatief hoog • Techniek SVI Dordrecht is up to date maar terugwinning van energie is suboptimaal • Capaciteit SVI Dordrecht biedt geen ruimte voor toetreders GR • Er zijn onvoldoende vorderingen bij het terugwinnen van fosfaat uit zuiveringsslib.
Kansen	**Bedreigingen**
• Schaalvergroting door uitbreiding GR (= kosten drukken) • Benutten krapte op slibeindverwerkings-markt. • Benutten innovatief karakter HVC • Flexibiliteit in capaciteit opvangen door op termijn mee te doen met nieuwe technologieën. • Diversiteit in verwerkingsmethoden. • Terugwinnen van fosfaat uit het as van het verwerkte zuiveringsslib.	• Lang wachten op toekomstige technologieën kan hoge kosten voor onderhoud en vervanging van huidige SVI tot gevolg hebben met behoud van de zwaktes • Onzekerheid over nieuwe zuiveringseisen en zuiveringsmethoden die leidt tot onzekerheid in de capaciteitsplanning • De ontwikkeling van nieuwe technologieën is en blijft een onzekerheid. • Vrijstelling voor afvalstoffenheffing op verbranden slib kan vervallen.

De uitdaging voor de toekomstige vorm van slibeindverwerking is om de sterktes behouden, de zwaktes en bedreigingen om te zetten in kansen en de kansen te benutten.

In 2019 heeft zich een aantal gebeurtenissen voorgedaan die het belang van continuïteit in de slibeindverwerking hebben aangetoond: Er is in Nederland een tekort aan slibverwerkings-capaciteit ontstaan. Mede door een calamiteit bij AEB (Amsterdam) moesten de waterschappen AGV en Zuiderzeeland tijdelijk hun slib in depots storten. HHNK heeft in verband met het sluiten van zijn gasdroger samen met HVC een voorstel voor de bouw van een slibdroger in Alkmaar

uitgewerkt. Het verbranden van residu van slib in Duitse bruinkoolcentrales is niet meer mogelijk.

Kansen benutten

Deze ontwikkelingen hebben in 2019 geleid tot een stroomversnelling in het benutten van diverse kansen voor de GR: schaalvergroting, diversiteit verwerkingsmethoden, flexibiliteit om fluctuaties in aanvoer op te vangen. Daarnaast wordt een zwakte weggenomen dat HVC onvoldoende slibverwerkingscapaciteit heeft voor nieuwe toetreders.

- De nieuw te bouwen slibdroger gebruikt de restwarmte van de huisvuilverbranding, vervangt de slibdroger op aardgas van HHNK en voorziet in extra capaciteit waarmee de robuustheid voor de GR wordt vergroot. HVC en HHNK hebben voorgesteld om de slibdroger in Alkmaar voor en onder garantstelling van de aandeelhouders B te realiseren. HHNK zal toetreden als aandeelhouder B. De GR heeft besloten in te stemmen met het uitbreiden van het aantal aandelen B, de investering in een slibdroger in Alkmaar en een garantstelling met als belangrijkste voorwaarde dat HHNK toetreedt tot en haar aandelen B inbrengt in de GR. Met HHNK zijn nauwe contacten om deze toetreding tot stand te brengen.
- AGV en Zuiderzeeland hebben eind oktober 2019 hun belangstelling geuit om samen met HVC een plan voor de nabije toekomst voor slibverwerking te verkennen en wellicht aan te haken bij het plan voor de slibdroger. Medio 2020 zullen AGV en ZZ hun besluit kenbaar maken om wel of niet toe te treden tot HVC en de GR.

Voortgang duurzaamheid en circulariteit

Energie-credits
Vanwege het aandeelhouderschap in HVC krijgen de deelnemende waterschappen de credits van de door HVC ontwikkelde duurzame-energieprojecten naar rato toebedeeld. Deze credits dragen bij aan de energieneutraliteit van de waterschappen.

Fosfaatterugwinning
Terugwinning van fosfaat uit as van de slibverbranding levert het meeste fosfaat op. In verband met de plannen om uit het as fosfaat terug te winnen hebben de waterschappen tot 2025 toegezegd geen fosfaat uit het slib te verwijderen. HVC en SNB hebben vervolgens een contract gesloten met EcoPhos. Het plan was dat vanaf 2018 fosfaat uit as zou worden teruggewonnen. Door vertraging in de realisatie van het productieproces is dit eind 2019 nog niet gerealiseerd. Daarom hebben HVC en SNB in 2019 een contract getekend met ICL Fertilizers voor het maken van kunstmest uit 20% van het as. Dit is een interim oplossing. Deze fabriek kampt echter met opstartproblemen. HVC onderzoekt in 2020 alternatieve scenario's. HVC is met een viertal andere bedrijven een gesprek om de terugwinning van fosfaat gerealiseerd te krijgen.
HVC en SNB doen mee in het EU Interreg programma Phos4You. Hiermee delen we mee in de fosfaatontwikkelingen, technieken, wetgeving en kennis die plaatsvinden in noordwest Europa. Ondanks alle inspanningen van HVC is dit onderwerp voor het bestuur van de GR een bron van grote zorg en onderwerp van voortdurende aandacht.

Terugwinnen zeldzame metalen
KWR doet een onderzoek naar het terugwinnen van zeldzame metalen uit slib. Het eerste onderzoek is in 2019 afgerond. De potentie van terugwinning is aangetoond maar de praktische haalbaarheid is nog ver weg.

Voortgang kosten slibverwerking

Kosten GR Slibverwerking
De exploitatiebegroting van de GR bestaat uit 2 componenten:

1. De kosten voor het secretariaat; deze worden gelijkelijk verdeeld, ieder waterschap draagt 20% bij;
2. De garantstellingsprovisie die HVC uitkeert wordt naar rato van het aantal aandelen aan de deelnemende waterschappen uitbetaald.

Tarief slibverwerking
De kosten voor de verwerking van het slib worden door HVC rechtstreeks gefactureerd aan de waterschappen. De ontwikkeling van dit tarief heeft een grote impact op de begroting van de waterschappen en staat hoog op de agenda van de GR in relatie tot HVC.

Onderstaande grafiek laat zien dat de ontwikkeling van het netto tarief per ton vrij stabiel is. Vanaf 2010 (1e jaar slibverwerking door HVC) is een tariefdaling ingezet. Na de tariefdaling is een jaarlijkse indexatie toegepast. Het tarief wordt jaarlijkse bijgesteld conform de financiële strategie (solvabiliteit HVC van minimaal 25% in 2024) welke in december 2015 is vastgesteld door de aandeelhouders. Door een verbeterde solvabiliteit van HVC is het tarief voor 2019 verlaagd.

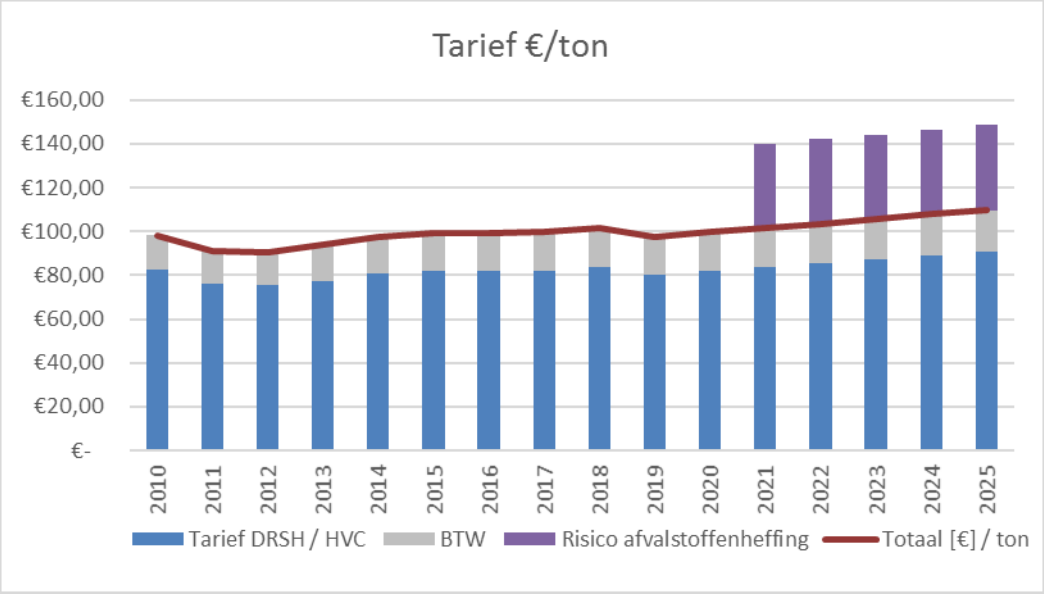

In 2020 is het tarief met de algemene prijsindex CPI verhoogd en vastgesteld op € 99,55 incl. btw (€ 82,10 excl. btw). Voor de jaren 2021 en verder is een aanname gemaakt van 2% prijsstijging per jaar.

Btw
SNB, de andere grote slibverbrander met publieke aandeelhouders, heeft voor haar aandeelhouders een ontheffing op de btw. HVC heeft deze ontheffing niet. Een ontheffing op de btw zorgt voor een aanzienlijk lager tarief. De GR heeft er bij HVC op aangedrongen de actie om ook vrijstelling te verkrijgen, te intensiveren. Naar aanleiding hiervan heeft HVC een extern bureau opdracht gegeven hiernaar een studie te doen. Het resultaat hiervan is neer gelegd bij de Belastingdienst. Deze heeft ondanks aandringen hier op nog niet gereageerd.

Risico op vervallen vrijstelling op afvalstoffenheffing
Het verbranden van zuiveringsslib is vrijgesteld van afvalstoffenbelasting. Het voornemen van het kabinet (regeerakkoord 2017) om de vrijstelling op de afvalstoffenheffing op het (mono)verbranden van zuiveringsslib te laten vervallen, kan een grote invloed hebben op het tarief. In 2019 is deze heffing verhoogd van € 13,21 naar € 32,12 per ton. In het kader van de

fiscale vergroening is een verdere verhoging van het tarief mogelijk. Via de Unie van Waterschappen wordt naar de wetgever gelobbyd om dit voornemen, dat leidt tot het rondpompen van overheidsgeld, te wijzigen. Vooralsnog is het invoeren van deze belastingmaatregel uitgesteld.

Potentiële tariefreductie door fosfaatterugwinning
Door vertraging in de realisatie van terugwinning van fosfaat uit de verbrandings-as, is de hiermee samenhangende tariefreductie nog niet gerealiseerd. De hoogte van de tariefreductie door fosfaatterugwinning is onzeker en niet opgenomen in bovenstaande grafiek.

3. Begroting GR 2021

De kosten voor slibverwerking worden door HVC, die daarvoor door de GR gemandateerd is, rechtstreeks gefactureerd aan de individuele waterschappen. Hierdoor is de begroting van de GR beperkt tot de kosten van het secretariaat en de ontvangst van garantstellingsprovisie.

De begroting wordt verdeeld over de deelnemende waterschappen. Besluitvorming over toetreding door HHNK en eventueel AGV en Zuiderzeeland tot de GR heeft een effect op de omvang van de investering in slibverwerking door HVC en daarmee de verdeling van de garantstellingsprovisie. De kosten van het secretariaat kunnen (trendmatig) licht stijgen, maar worden over meerdere deelnemers verdeeld, zodat de effecten daarvan beperkt blijven.

In de ontwerp begroting 2021 wordt derhalve de meerjarenbegroting ongewijzigd aangehouden. Na besluitvorming over investeringsomvang en toetreding van een of meerdere waterschappen tot de GR wordt een begrotingswijziging voorzien.

De lasten en baten voor 2021 zijn structurele lasten en baten. Er zijn geen incidentele baten en lasten. De GR kent geen reserves. Er is derhalve geen overzicht met toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Exploitatiebegroting

Exploitatiebegroting (* €1)	**Begroting 2021**	**Begroting 2020**
Baten		
Garantstellingsprovisie HVC	240.105	240.633
Vergoeding kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	45.050	45.050
Totaal baten	***285.155***	***285.683***
Lasten		
Garantstellingsprovisie Waterschappen	240.105	240.633
Kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	45.050	45.050
Totaal lasten	***285.155***	***285.683***
Resultaat	**-**	**-**

Meerjarenraming

Toelichting op de exploitatiebegroting (* €1)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten					
Garantstellingsprovisie HVC	**240.105**	**221.627**	**223.619**	**223.506**	**223.506**
Deze provisie bedraagt 1% van het gegarandeerde leningbedrag van:					
- per 31 december 2020: € 24.010.500					
Vergoeding lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling					
- Hoogheemraadschap van Delfland (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
- Hoogheemraadschap van Rijnland (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
- Waterschap Hollandse Delta (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
- Waterschap Rivierenland (20%)	9.010	9.010	9.010	9.010	9.010
	45.050	**45.050**	**45.050**	**45.050**	**45.050**
Totaal baten	***285.155***	***266.677***	***268.669***	***268.556***	***268.556***
Lasten					
Garantstellingsprovisie Waterschappen					
De deelnemende waterschappen ontvangen van de NV HVC een garantstellingsprovisie van 1% van het gegarandeerde leningbedrag. Conform artikel 22 van de statuten wordt de garantstellingsprovisie verdeeld naar rato van het aantal aandelen:					
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)	57.456	53.034	53.511	53.484	53.484
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)	74.390	68.665	69.282	69.247	69.247
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)	24.192	22.330	22.531	22.519	22.519
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)	67.133	61.966	62.523	62.492	62.492
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)	16.934	15.631	15.772	15.764	15.764
- Totaal: 397 aandelen	**240.105**	**221.627**	**223.619**	**223.506**	**223.506**
Lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling					
- Inzet uren secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën)	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000
- Notuleren vergaderingen GR & AOG	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
- Representatiekosten	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
- Accountantscontrole	6.050	6.050	6.050	6.050	6.050
	45.050	**45.050**	**45.050**	**45.050**	**45.050**
Totale lasten	***285.155***	***266.677***	***268.669***	***268.556***	***268.556***
Resultaat	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan het Dagelijks Bestuur van de
Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
Handelsweg 100
2988 DC RIDDERKERK

ONS KENMERK
1453644
DELFT
25 juni 2020

ONDERWERP:
Ontwerpbegroting 2021 Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009

Geacht bestuur,

Wij hebben kennisgenomen van de Ontwerpbegroting 2021 en zien geen aanleiding om daarover een zienswijze naar voren te brengen.

Hoogachtend,
Verenigde Vergadering van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Voorzitter,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

BIJLAGE(N) -
CONTACT Mw. J. Rombouts
• WEBSITE www.hhdelfland.nl
• UITVOERING • TEAM Proces-, Contract- en Afvalwaterketenbeheer

Hoogheemraadschap van Delfland

Verenigde Vergadering

Dossiernummer	1874
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	25 juni 2020
Agendapunt	H.09
Omschrijving	Benoeming kascommissie

Geagendeerd	Vergaderdatum
Verenigde Vergadering	25 juni 2020

Voorgesteld besluit

Te benoemen als leden van de kascommissie:
A.C.J. van Winden, T.C.J.M. Oostvogels, S.F. Fekkes
Te benoemen als reservelid van de kascommissie:
L.P.I.M. Hombergen

Onderwerp: Benoeming kascommissie
Dossiernummer: 1874

Gevraagd besluit:
Te benoemen als leden van de kascommissie:
A.C.J. van Winden, T.C.J.M. Oostvogels, S.F. Fekkes
Te benoemen als reservelid van de kascommissie:
L.P.I.M. Hombergen

1. Probleemstelling - context

Het Hoogheemraadschap van Delfland kent de fracties van de verenigde vergadering een vergoeding toe voor hun kosten. Deze kosten worden jaarlijks door de fracties verantwoord. Een kascommissie bestaande uit drie leden beoordeelt de verantwoording van de fracties. Tevens wordt een reservelid benoemd.

2. Beoogd effect

De leden van de kascommissie worden benoemd. Na hun benoeming wordt de beoordeling van de verantwoording fractievergoeding over 2019 (periode na de verkiezingen) uitgevoerd.

3. Kernboodschap

De leden van de kascommissie plus het reservelid, worden benoemd.

4. Historie - eerdere besluitvorming

In de verenigde vergadering van 4 juli 2019 is de Verordening bijdrage fractiekosten Delfland 2019 vastgesteld. In deze verordening is bepaald welke tegemoetkoming in hun kosten de fracties ontvangen van Delfland en op welke manier zij deze tegemoetkoming verantwoorden.

5. Regelgeving en Beleid

Artikel 8 van de Verordening bijdrage fractiekosten Delfland 2019 beschrijft het instellen van een kascommissie.

6. Financiën

n.v.t.

7. Duurzaamheid

n.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

n.v.t.

9. OR/GO

n.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

n.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

n.v.t.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Na vaststellen van de kascommissie, wordt de verantwoording van de fractievergoeding over de periode '2019 – na de verkiezingen' gecontroleerd en ter goedkeuring voorgelegd aan de verenigde vergadering.

13. Bevoegd orgaan

De verenigde vergadering is bevoegd om de kascommissie te benoemen op grond van de Verordening bijdrage fractiekosten Delfland 2019

14. Toelichting

In de Verordening bijdrage fractiekosten Delfland 2019 is bepaald welke tegemoetkoming in hun kosten de fracties ontvangen van Delfland en op welke manier zij deze tegemoetkoming verantwoorden.
De verantwoording wordt gecontroleerd door een kascommissie, bestaande uit leden van de verenigde vergadering.
De kascommissie wordt na de verkiezingen ingesteld door de verenigde vergadering en vervolgens in de eerste VV van elk kalenderjaar.
De leden van de kascommissie rouleren, enerzijds om onafhankelijkheid te waarborgen, anderzijds om continuïteit te behouden. De kascommissie stelt daartoe een rooster van aftreden op.
Bij de instelling van de kascommissie in 2021, treedt het reservelid toe tot de kascommissie, treedt één van de zittende leden uit en wordt een nieuw reservelid benoemd. Onderling is afgesproken dat bij de instelling van de kascommissie in 2021 S.F. Fekkes uittreedt en L.P.I.M. Hombergen toetreedt.

15. Bijlagen

n.v.t.

Benoeming kascommissie

Dossiernummer : 1874
Vergaderdatum : 25 juni 2020

Hoogheemraadschap van Delfland

De Verenigde Vergadering van Delfland,

Overwegende dat:
- de verantwoording van de vergoeding fractiekosten jaarlijks wordt gecontroleerd door leden van het algemeen bestuur,

Gelet op:
- artikel 78 van de Waterschapswet
- Verordening bijdrage fractiekosten Delfland 2019

Besluit:
Te benoemen als leden van de kascommissie:
A.C.J. van Winden, T.C.J.M. Oostvogels, S.F. Fekkes
Te benoemen als reservelid van de kascommissie:
L.P.I.M. Hombergen

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 juni 2020

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen dr. P.H.W.M. Daverveldt